DIONYSII

HALICARNASSENSIS

OPERA OMNIA

GRAECE ET LATINE

CVM ANNOTATIONIBVS

HENRICI STEPHANI, FRID. SYLBVRGII FRANC. PORTI, ISAACI CASAVBONI, FVLVII VRSINI, HENR. VALESII, IO. HVDSONI ET IO. IAC. REISKE.

VOLVMEN QVARTVM

LIPSIAE

IN LIBRARIA WEIDMANNIA

CIƆIƆCCLXXV.

DIONYSII
HALICARNASSENSIS
OPERVM
VOLVMEN QVARTVM
ANTIQVITATVM ROMANARVM
GRAECE ET LATINE

CVM ANNOTATIONIBVS DIVERSORVM

QVIBVS ACCESSIT

HENRICI DODWELLI

CHRONOLOGIA GRAECO-ROMANA.

CVRAVIT

IO. IAC. REISKE.

LIPSIAE

IN LIBRARIA WEIDMANNIA

CIƆIƆCCLXXV.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

DIONYSII ALEXANDRI F. HALICARNASSENSIS ROMANARVM ANTIQVITATVM

LIBER DECIMVS.

[a] Μετὰ δὲ τούτους Ὀλυμπιὰς μὲν ἦν ὀγδοηκοστή, ἣν ἐνίκα στάδιον [b] Τορύμβας Θεσσαλὸς, ἄρχοντος Ἀθήνησι Φρασικλέους· ὕπατοι δ' ἀπεδείχθησαν ἐν Ῥώμῃ Πόπλιος Οὐολούμνιος καὶ [c] Σερούϊος Σουλπίκιος Καμαρῖνος. οὗτοι στρατιὰν μὲν οὐδεμίαν ἐξήγαγον, οὔτ' 5

Post hos coss. olympias acta LXXX. qua in stadio vicit Torymbas Thessalus, archonte Athenis Phrasicle: Romae autem consules creati sunt P. Volumnius et Seruius Sulpicius Camerinus. Hi nullas copias eduxerunt, neque, vt hostes vlcisce-

Per. Iul. 4255. Ante Chr. 459. Olymp. 80 ½. Cat. V.C. 293. Var. 295. P. Volumnio et Ser. Sulpicio coss. turbae domi, et prodigia varia.

a In *Ed. Steph.* pro initio huius libri positum est eius argumentum: quod sic se habet: ἡ δεκάτη βίβλος τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας, ἣν συνεγράψατο Διονύσιος Ἀλεξάνδρου Ἁλικαρνασσεύς, περιείληφε τὰ πραχθέντα ὑπὸ Ῥωμαίων ἀπὸ τοῦ πρώτου τῆς ὀγδοηκοστῆς ὀλυμπιάδος ἔτους, καὶ ἀπὸ ὑπάτων Ποπλίου Οὐολουμνίου καὶ Ποπλίου (verius Σερουΐου in sequentibus, itidemque apud *Liuium*, et *Lapum*, qui idem habet argumentum) Σουλπικίου. χρόνος τῶν ὑπὸ τῆς βίβλου (in *Lapo* perperam βουλῆς, *a senatu*) δηλουμένων πράξεων, ἔτη δεκαδύο.

b Apud *Diodorum* est Τορύλλας, p. 282. et mox apud eundem Φρασικλείδου pro Φρασικλέους. *Pausanias* quoque Φρασικλείδης inter archontas Athenienses agnoscit, sed olympiade CII. *Sylburg.*

c Male in *Ed. Steph.* Σερουίλιος, quo modo in *Cod. Vat.* et mox Μακερῖνος pro Καμερῖνος.

ἐπὶ τιμωρίας ἀναπράξει τῶν ἀδικούντων σφᾶς τ' αὐτοὺς καὶ τοὺς συμμάχους, οὔτε ὡς διὰ φυλακῆς τὰ οἰκεῖα ἕξοντες· τῶν δ' ἐντὸς τείχους κακῶν πρόνοιαν ἐποιοῦντο, [d] μή τι κακὸν ὁ δῆμος ἐπὶ τῇ βουλῇ συστὰς ἐξεργάσηται. ἐτα-
5 ράττετο γὰρ αὖθις ὑπὸ τῶν δημάρχων ἀναδιδασκόμενος, ὅτι πολιτειῶν κρατίστη τοῖς ἐλευθέροις ἐστὶν ἰσηγορία· καὶ κατὰ νόμους ἠξίου διοικεῖσθαι τά τ' ἰδιωτικὰ καὶ τὰ δημόσια. οὔπω γὰρ τότ' ἦν οὔτ' ἰσονομία παρὰ Ῥωμαίοις, οὔτ' ἰσηγορία, οὐδ' ἐν γραφαῖς ἅπαντα τὰ δί-
10 καια τεταγμένα· ἀλλὰ τὸ μὲν ἀρχαῖον οἱ βασιλεῖς ἐφ' αὐτῶν [e] ἔταττον τοῖς δεομένοις τὰς δίκας, καὶ τὸ δικαιωθὲν ὑπ' ἐκείνων, τοῦτο νόμος ἦν. ὡς δ' ἐπαύσαντο μοναρχούμενοι, τοῖς κατ' ἐνιαυτὸν ὑπατεύουσιν ἀνέκειτο τά τ' ἄλλα τῶν βασιλέων ἔργα, [f] καὶ ἡ τοῦ δικαίου διάγνω-
15 σις, καὶ τοῖς ἀμφισβητοῦσι πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ ὁτουδήτινος, ἐκεῖνοι τὰ δίκαια οἱ διαιροῦντες ἦσαν. τούτων δὲ τὰ μὲν πολλὰ τοῖς τρόποις τῶν ἀρχόντων ἀκόλουθα ἦν, ἀρι-

Per. Iul. 4255. Ante Chr. 459. Olymp. 80 ½. Cat. V.C. 293. Var. 295.

vlciscerentur ob iniurias sibi sociisque illatas, neque vt suis rebus praesidio essent: sed, de intestinis malis soliciti, prouide cauebant, ne quid mali plebs, conspiratione contra senatum facta, patraret. Rursus enim turbabatur a tribunis, qui docebant, hominibus liberis eam esse optimam reipublicae formam, vbi dicendi libertas omnibus ex aequo esset: quapropter omnia, tum priuata, tum publica, ex legum praescripto administrari volebant. Tunc enim nondum erat apud Romanos iuris libertatisque dicendi aequabilitas, necdum omne ius scriptum exstabat: sed olim eorum reges ius petentibus dicebant, atque lites dirimebant; et quod ab illis fuisset iudicatum, id vim legis habebat. Sed imperio a regibus ad annuum consulum magistratum translato, inter caetera regia officia, iuris quoque cognitio ad eos translata est. atque illi lites inter litigatores, quacunque de caussa ortas, iure decidebant. Huius autem *iuris* magna pars erat penes summos magistratus, qui ex ordine optima-

d Μή τι δεινὸν *Vat.* ἐτάττοντο.
e In *Cod. Vat.* ἔταττον. vulg. *f* Εἶτα καὶ ἡ τοῦ etc.

g Ἐπι-

στίνδην [g] ἀποδεικνυμένων ἐπὶ τὰς ἀρχάς· κομιδῇ δ' ὀλίγα τινὰ ἐν ἱεραῖς ἦν βίβλοις ἀποκείμενα, ἃ νόμων εἶχε δύναμιν, ὧν οἱ πατρίκιοι τὴν γνῶσιν εἶχον μόνοι, [h] διὰ τὰς ἐν ἄστει διατριβάς. οἱ δὲ πολλοὶ ἐμπορευόμενοί τε καὶ γεωργοῦντες, διὰ πολλῶν ἡμερῶν εἰς ἄστυ καταβαίνοντες ἐπὶ τὰς ἀγορὰς, ἄπειροι ἔτ' ἦσαν. τὸ δὲ πολίτευμα τοῦτο πρῶτος μὲν ἐπείρασεν εἰσαγαγεῖν Γάϊος 5

optimatum creabantur, eoſque in ipſo magiſtratu ſequebatur: minima vero pars eius in ſacris *pontificum* libris erat ſcripta, quae vim legis haberet, cuius ſoli patricii cognitionem habebant, quod in ea verſarentur. reliquum vulgus negotiatorum et agricolarum, quod non niſi mercatus gratia in vrbem * ſtatis diebus conueniret, adhuc *huius* imperitum erat. Hoc autem inſtitutum primus C. Terentius, tribunus plebis, ſuperiore anno in

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat. V.C.* 293. *Var.* 295.

g Ἐπιδεικνυμένων agnoſcit etiam *Lapi* verſio, quae Graecis perplexis multo eſt perplexior. Sed forſan ἀποδεικνυμένων [vt in *Cod. Vat.* ἀποδεικνυμένων ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἀκόλουθα ἦν] legendum, vt ſignificet, magiſtratus optimatim (ſeu optimitatis ratione habita) deſignatos fuiſſe: id eſt optimos quoſque ad publicos magiſtratus fuiſſe adhibitos. Sed et genit. τῶν ἀρχόντων incertum eſt poſſeſſiuene, an partitiue, ab auctore ſit poſitus. Si poſſeſſiue, ſic verbum verbo reddideris: *atque horum pleraque procuratores* (ſeu adminiſtros) *magiſtratuum, qui optimatim deſignabantur, ad imperium comitabantur.* Si partitiue, ſic vertere poteris: *atque horum pleraque magiſtratus* reip. negotia *procurantes, qui optimatim deſignabantur, ad imperium comitabantur:* id eſt, optimates ad reip. gubernacula admatos, vna cum magiſtratu, iuris quoque reddendi munus maiori ex parte comitabatur. Ad priorem ſententiam accedit hoc *Cuiacii* ſcholion; *his, quibus mandaſſent iuriſdictionem.* intelligit enim, magiſtratus habuiſſe procuratores, ſeu vicarios, ad quos maiorem iuris dicendi partem relegarent: vt infra decemuiri p. 683. [iuxta *Ed. Sylb.*] et ſupra tribuni pl. p. 411. v. 19. [iuxta edit. Hudſ.] *Gelenius* in ſua verſione coniecturam ſecutus videtur. *Sylb.* vulgatae locum hunc ſic exhibent: τὰ μὲν πολλὰ τοῖς ἐπιτρόποις τῶν ἀρχόντων ἀριστίνδην ἐπιδεικνυμένων ἀκόλουθα ἦν ἐπὶ τὰς ἀρχάς.

h Διὰ τὰς ἐν ἄστει διατριβὰς *Vat.* quo modo in *Lapi Cod.* nam vertit: *ob diutinas in vrbe manſiones.* vulg. ἐν αὐτῇ.

* Per interualla etc. *Gelen.* Poſt aliquot dierum interuallum, etc. *Sylb.*

[i] Τερέντιος δημαρχῶν ἐν τῷ παρελθόντι ἔτει ἀτελὲς δ' ἠναγκάσθη καταλιπεῖν, τοῦ τε πλήθους ὄντος ἐπὶ [k] στρατοπέδων, καὶ τῶν ὑπάτων ἐπίτηδες ἐν τῇ πολεμίᾳ γῇ τὰς δυνάμεις κατασχόντων, ἕως ὁ τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς
5 [l] παρέλθῃ χρόνος.

11. Τότε δ' αὐτὸ παραλαβόντες οἱ περὶ Αὖλον Οὐεργίνιον [m] δήμαρχον, τελειῶσαι ἐβούλοντο· ἵνα δὲ μὴ τοῦτο γένοιτο, μηδὲ κατὰ νόμους ἀναγκασθεῖεν πολιτεύεσθαι, πάντα ἐπιμηχανώμενοι διετέλουν οἵ τε ὕπατοι,
10 καὶ ἡ βουλὴ, καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν οἱ πλεῖστον ἐν τῇ πόλει δυνάμενοι· βουλαί τε πολλαὶ καὶ ἐκκλησίαι συνεχεῖς ἐγίνοντο, πεῖραί τε παντοῖαι ταῖς ἀρχαῖς κατ' ἀλλήλων. ἐξ ὧν οὐκ ἄδηλον ἅπασιν ἦν, ὅτι μεγάλη τις καὶ ἀνήκεστος ἐξ ἐκείνης τῆς φιλονεικίας ἀναστήσεται τῇ πόλει
15 συμφορά. συνήπτετο δὲ τοῖς ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V. C.* 293. *Var.* 295.

in rempublicam inducere conatus fuerat: sed rem imperfectam relinquere fuerat coactus, quod maior plebis pars externa militia distineretur; et consules data opera copias in hostico retinerent, donec ipsorum magistratus tempus praeteriret.

Tunc vero A. Virginius, * tribunus plebis, id susceptum ad finem perducere volebat. Sed ne hoc fieret, neue ex legum praescripto rempublicam administrare cogerentur, et consules, et senatus, et alii ciues, qui plurimum in ciuitate poterant, quibusuis artibus perpetuo obnitebantur: et crebro senatus coactus, crebro etiam conciones habitae, et vtriusque factionis magistratus ** nihil de summo conatu remittebant. vnde quivis manifeste videre poterat, magnam aliquam et incurabilem calamitatem ex illa magna contentione in rempublicam redundaturam. Ad humanas autem coniecturas accedebant etiam

i Terentillus dicitur *Liuio*: sed errore manifesto, vt censuit *Sigon.*

k Στρατοπέδων *Vat.* vulgo στρατοπέδου.

l Ita ex *Cod. Rom.* pro vulg. παρελύθη. *Sylb.*

* *Al.* cum reliquo tribunorum collegio.

m Rectius δήμαρχοι, vt supra p. 1860. v. 13. et infra aliquoties. *Sylb.*

** *Vel,* nihil intentatum relinquebant.

n Si

καὶ τὰ θεῖα [n] δείματα προσγενόμενα, ὧν ἔνια οὔτ' ἐν δημοσίαις εὑρίσκετο γραφαῖς, οὔτε κατ' ἄλλην φυλαττόμενα μνήμην οὐδεμίαν. ὅσα μὲν γὰρ ἐν οὐρανῷ [o] σέλα φερόμενα, καὶ πυρὸς ἀνάψεις ἐφ' ἑνὸς μένουσαι τόπου, γῆς τε μυκήματα καὶ τρόμοι συνεχεῖς [p] ἐγίνοντο, 5 μορφαί τ' εἰδώλων ἄλλοτ' ἀλλοῖαι δι' ἀέρος φερόμεναι, καὶ φωναὶ ταράττουσαι διάνοιαν ἀνθρώπων, καὶ πάντα, ὅσα τούτοις ὅμοια συνέπιπτεν, εὑρίσκετο καὶ πάλαι ποτὲ γεγονότα, [q] ἧττόν τε καὶ μᾶλλον· οὗ δ' ἄπειροι ἦσαν καὶ ἀνήκοοι, καὶ ἐφ' ᾧ μάλιστα ἐταράχθησαν, 10 τοιόνδ' ἦν· νιφετὸς ἐξ οὐρανοῦ κατέσκηψεν εἰς γῆν πολὺς, οὐ χιόνα καταφέρων, ἀλλὰ σαρκῶν θραύσματα ἐλάττω τε καὶ μείζω. τούτων τὰ μὲν πολλὰ μετάρσια

etiam terrores diuinitus incuſſi: de quorum nonnullis nihil in publicis ſcriptis, nihil etiam vlla omnium hominum memoria proditum reperiebatur: nam fulgores in coelo exortos, ignes ardentes in vno loco manentes, terrae mugitus et continuas eiuſdem quaſſationes, varias ſpectrorum facies per aërem diſcurſantes, voces hominum animos perturbantes, et quaecunque alia huiuſmodi prodigia acciderunt, haec et olim vel magis, vel minus accidiſſe conſtabat: quod vero hactenus ne vllo quidem modo *Romani* experti fuerant, nec audierant, et quo maxime ſunt territi, id huiuſmodi fuit. Ingens niuis imber ex coelo in terram cum impetu eſt delatus, ſecum trahens non niuem ſed carnium fruſta, et minora et maiora. * quorum pleraque in ſublimi aduolan-

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat. V.C.* 293. *Var.* 295.

n Si δείγματα legas, erit alluſio ad *Latina* vocabula *oſtentum* et *portentum*. vtrumque *Gelenius* expreſſit: *ſigna diuinitus ad terrorem augendum oblata. Sylburg.*

o Σέλα φερόμενα *Vat.* vulgo σέλατα φ.

p Syntaxeωs ratio poſtulat γενόμενοι; ob participia in praecedentibus et ſequentibus. *Sylb.*

q Rectius (opinor) ἧττόν τε καὶ μᾶλλον, vt paullo poſt (v. vlt.) ἐλάττω τε καὶ μείζω. et mox οὗ δὲ etc. e *Cod. Rom.* repoſui pro vulg. ἧττον δὲ καὶ μᾶλλον οὐδὲ ἄπειροι etc. *Sylb.* In *Cod. Vat.* οὗ δὲ ἄπειροί τε καὶ ἀνήκοοι ἔτι ἦσαν, καὶ ἐφ' ᾧ δὲ μάλιστα etc.

* *Lapus* vertit: *Horum multa quidem ſublimia aduolentes volucres, quaecunque ſunt ferae, ore rapiebant.* et mox: *per agros diu iacentia neque colorem mutabant.*

προσπετόμεναι [r] πτερωτῶν ὅσαι εἰσὶν ἀγέλαι, τοῖς στόμασιν ἥρπαζον· τὰ δ᾽ ἐπὶ γῆν ἐνεχθέντα ἔν αὐτῇ τε τῇ πόλει, καὶ κατὰ τοὺς ἀγροὺς, μέχρι πολλοῦ χρόνου κείμενα, [s] οὔτε χρόαν μεταβάλλοντα, οἵαν ἴσχουσι παλαιούμεναι σάρκες, οὔτε σηπεδόνι διαλυόμενα, [t] ὦζέ τ᾽ ἀπ᾽
5 αὐτῶν οὐδὲν πονηρόν. τοῦτο τὸ τέρας οἱ μὲν ἐπιχώριοι

Per. Iul. 4255. Ante Chr. 459. Olymp. 80 ½. Cat. V. C. 293. Var. 295.

aduolantes omnis generis volucrum greges roſtris diripuerunt: quae vero in terram delata ſunt, haec in ipſa vrbe et agris ſparſa diu iacuerunt, ita tamen, vt nec colorem mutarent, quem carnes inueteratae ſolent habere, nec putredine corrupta vllum tetrum odorem emitterent. Id prodigium vates indigenae conie-

tabant, vt ſolent inueteratae carnes, neque tabe diſſecabantur, neque odor ab eis malus exibat aliquis. adeo vt legiſſe videatur: τούτων τ. μ. π. μ. προσπετόμενα πτερωτῶν ὅσα ἐστὶν ἄγρια, τοῖς στόμ. etc. dein, κείμενα οὔτε χρόαν μετέβαλλον, οἷα πάσχουσι παλ. σ. οὔ. σ. διελύοντο, οὔτε ὦζετο ἀπ᾽ αὐτῶν οὐδὲν πονηρόν.

r Πτερωτῶν pro vulg. πτερῶν e *Cod. Rom.* repoſitum. *Sylb.* Legendum puto: προσπετόμενα πετεινῶν ὅσα εἰσὶν ἀγελαῖα. i. e. *aues, quotquot gregatim ſolent volare.* vel potius, προσπετόμενα πτερωτῶν, ὅσα εἰσὶν ἀγέλεια. i. e. *quorum pleraque in aëre ſublimia aues, quaecunque ſunt praedatrices, aduolantes roſtris diripuerunt.* vnde apud *Euſtath.* ἀγελείη Ἀθηνᾶ, ἡ ἄγουσα λείαν. *Port.* Planior eſt lectio, προσπετόμενα πτερωτῶν ὅσα εἰσὶν (vel ἐστὶν) ἀγελαῖα. notum enim ex *Ariſtotele*, quaenam ſint aues ἀγελαῖαι. *Porti* coniecturam haud ferendam cenſeo. nam eſſe aues quaſdam Mineruae cognomines nondum didiceram. Tantum vereor, vt in communionem nominis iſtas aues Minerua admittat. *Caſaub.* In *Cod. Vat.* πτηνῶν pro πτερωτῶν.

s Legendum οὔτε χρόαν μετέβαλλον, et mox οὔτ᾽ αὐτῶν σηπεδόνι διαλυομένων οὐδὲν ὦζετο πονηρόν. alioqui diceretur, ἔκειτο οὔτε μεταβάλλοντα, et paullo poſt οὔτε σηπεδόνι διαλυόμενα, οὔτε πονηρὸν οὐδὲν ὄζοντα etc. *Port.* Scribo, οὔτε χρόαν μεταλαβόντα, οἵαν ἴσχ. et διαλυόμενα. item ὦζέ τε pro ὦζετο. nam quis ὄζεσθαι pro ὄζειν vnquam audiuit? *Steph.* Noue dixit χρόαν μεταβάλλοντα pro μεταλαμβάνοντα, quod ſermo Graecus poſtulat: niſi malis ſequentia ſic legere: οἷα πάσχουσι παλαιούμεναι σάρ. Quod ad orationis ἀκολουθίαν attinet, planior ea erit, ſi ſic legas: μέχρι πολλοῦ χρόνου κείμενα . . . . οὔτε, in lacuna ſupplendum διέμεινε, ac mox in fine ſententiae ὦζέ τε ἀπ᾽ αὐτῶν. *Caſaub.*

t In *Cod. Vat.* ὦζέ τε ἀπ᾽ αὐτῶν.

u Poſſis

μάντεις οὐχ οἷοί τ' ἦσαν συμβαλεῖν· ἐν δὲ τοῖς Σιβυλλείοις εὑρέθη χρησμοῖς, ὅτι, πολεμίων ἀλλοεθνῶν παρελθόντων εἰς τὸ τεῖχος, ἀγὼν ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ καταλήψεται τὴν πόλιν· ἄρξει δὲ τοῦ πρὸς τοὺς ἀλλοεθνεῖς πολέμου στάσις ἐμφύλιος· ἣν χρὴ ἀρχομένην ἐξελαύνοντας ἐκ τῆς πόλεως, καὶ θεοὺς παραιτουμένους θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς, [u] ἀποστρέψαι τὰ δεινὰ, καὶ κρείττους [x] ἔσεσθαι τῶν ἐχθρῶν. ὡς δ' ἐξηνέχθη ταῦτ' εἰς τὸ πλῆθος, [y] ἱερὰ μὲν πρῶτον ἔθυσαν, οἷς ἡ τούτων ἐπιμέλεια ἀνέκειτο, θεοῖς ἐξακεστηρίοις τε καὶ ἀποτροπαίοις· ἔπειτα συναχθέντες εἰς τὸ βουλευτήριον οἱ σύνεδροι, παρόντων καὶ τῶν δημάρχων, ὑπὲρ ἀσφαλείας τε καὶ σωτηρίας τῆς πόλεως ἐσκόπουν.

III. Τὸ μὲν οὖν καταλύσασθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐγκλήματα, καὶ μιᾷ χρήσασθαι γνώμῃ περὶ τῶν κοινῶν, ὡς ὑπετίθεντο οἱ χρησμοὶ, πάντες ὡμολόγουν. ὅπως δ' ἂν τοῦτο γένοιτο, καὶ ἀπὸ τίνων ἀρξάμενον [z] εἴκειν τοῖς

coniecturis interpretari non potuerunt: sed libri oraculorum Sybillinorum consulti monuerunt, ab alienigenis hostibus in vrbem ingressis ciuitatem in seruitutis discrimen adductum iri: fore autem, vt bellum contra externum hostem ciuilis seditio praecederet, quam nascentem ex vrbe pellendam esse, deos placandos, sacrificiis votisque mala auertenda; ita enim eos victoriam ab hostibus reportaturos significabant. His in vulgus elatis, primum quidem *pontifices*, ad quos haec cura pertinet, diis malorum depulsoribus et auerruncis hostias immolarunt. deinde vero patres in curiam coacti, tribunis quoque praesentibus, de incolumitate et salute publica consultare coeperunt.

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 293. *Var.* 295.

Omnes igitur finem mutuis criminationibus imponendum, et ex oraculorum monitione rempublicam concorditer administrandam vno ore censebant. sed quo modo id fieret, et quid primum factionis vtriusque homines sibi inuicem concedere deberent,

u Possis etiam ἀποστρέψαι legere, vt v. 10. θεοῖς ἀποτροπαίοις. *Sylb.*

x Ἔσονται *Var.*

y Repono ἱερεῖς, sicut et alibi. *Steph.*

z Si pro εἴκειν legamus εἴξει, vt in seq. membro παύσεται, structura

ἑτέροις τὸ διάφορον, καὶ πῶς, παύσεται ϛασιάζον, ὃ
μικρὰν αὐτοῖς παρεῖχεν ἀπορίαν. οἱ μὲν γὰρ ὕπατοι καὶ
οἱ τῆς βουλῆς προεϛῶτες, τοὺς εἰσφέροντας καινὰ πολι-
τεύματα δημάρχους, καὶ κωλύειν ἀξιοῦντας τὸν πάτριον
5 τῆς πολιτείας κόσμον, αἰτίους ἀπέφαινον τῆς ταραχῆς.
οἱ δὲ δήμαρχοι, σφᾶς μὲν αὐτοὺς [a] οὐδὲν ἔλεγον ἀνάξιον
δρᾷν, οὔτ' ἄδικον, οὔτ' ἀσύμφορον, εὐνομίαν εἰσάγειν
βουλομένους καὶ ἰσηγορίαν· τοὺς δὲ ὑπάτους καὶ τοὺς πα-
τρικίους αἰτίους ἔσεσθαι τῆς ϛάσεως ἔλεγον, ἀνομίαν αὐ-
10 ξαντας καὶ [b] πλεονεξίαν, καὶ ζηλοῦντας τὰ τῶν τυράννων
[c] ἔθη. ταῦτα καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια παρ' ἑκατέρων
ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐλέγετο, καὶ προέβαινε διὰ κενῆς ὁ
χρόνος· ἐν ᾧ τῶν κατὰ τὴν πόλιν οὔτε δημοσίων, οὔτ'
ἰδίων οὐδὲν ἐτελεῖτο. [d] ὡς δ' οὐδὲν ἐγίνετο προὔργου, τῶν

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat. V.C.* 293. *Var.* 295.

deberent, et qua ratione seditio tolleretur, hic illi valde haeserunt. Nam consules et senatus principes tumultus caussam conferebant in tribunos, qui noua instituta in rempublicam inducerent, et patriam ciuitatis statum vellent euertere. tribuni contra negabant, se quicquam indignum, aut iniquum, aut noxium facere, quod bonas leges et iuris aequabilitatem in rempublicam vellent inducere: at consules et patricios seditionis auctores esse dicebant, qui iniquitatem et * auaritiam augerent, et tyrannicos mores imitarentur. Et multis huiusmodi mutuis altercationibus aliquot dies inaniter consumti sunt, et tempus frustra tractum; interea omnibus, tam publicis, quam priuatis negotiis pendentibus. Tandem tribuni, animaduertentes,

structura constabit paullo melius. *Lapus*, retento εἴκειν, mutationem quaesiuit in participio ἀρξάμενον, *et vt aliquibus incipiendum esset cedere alteris.* alioqui legendum foret εἴκειν δεήσει. *Sylb.* Ἀρξαμένων εἴκειν τοῖς ἑτέροις τὸ διάφορον παῦσαι τὸ ϛασιάζον *Vat.* vulgatae sic dant καὶ πῶς παύσεται τὸ ϛασιάζον.

a Sequens δρᾷν, e *Cod. Rom.* additum, agnoscit etiam *Lapi* versio. *Sylb.* Οὐδὲν ἔλεγον ἀξιοῦν οὔτε ἄδικον etc. *Vat.*

b Vide *Var. Lect.* ad p. 1876. v. 7.

* Rectius, vt puto, *Gelenius* vertit: *immoderatam eminendi libidinem.* Vide Var. Lect. ad p. 1876. v. 7.

c Si ἤθη malis, facile assentiar. *Sylb.*

d Ὡς δ' οὐδὲν ἐγίνετο τῶν προὔργου λόγων μὲν ἐκείνων *Vat.*

e Nume-

λόγων ἐκείνων καὶ κατηγοριῶν, ἃς ἐποιοῦντο κατὰ τῆς βουλῆς, οἱ δήμαρχοι ἀπέστησαν· συναγαγόντες δὲ τὸ πλῆθος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὑπέσχοντο τῷ δήμῳ νόμον εἰσοίσειν ὑπὲρ ὧν ἠξίουν. ἐπαινέσαντος δὲ τοῦ πλήθους τὸν λόγον, οὐδὲν ἔτι ἀναβαλλόμενοι, τὸν παρασκευασθέντα νόμον ἀνέγνωσαν· κεφάλαια δ' αὐτοῦ τάδ' ἦν· ἄνδρας αἱρεθῆναι [e] δέκα ὑπὸ τοῦ δήμου, συναχθείσης ἀγορᾶς ἐννόμου, τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ [f] φρονιμωτάτους, οἷς ἐστι πλείστη πρόνοια τιμῆς τε καὶ δόξης ἀγαθῆς· τούτους δὲ συγγράψαντας τοὺς ὑπὲρ ἁπάντων νόμους, τῶν τε κοινῶν καὶ τῶν ἰδίων, εἰς τὸν δῆμον ἐξενεγκεῖν· τοὺς δὲ συγγραφησομένους ὑπ' αὐτῶν νόμους κεῖσθαι ἐν ἀγορᾷ, ταῖς καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἀποδειχθησομέναις ἀρχαῖς, καὶ τοῖς ἰδιώταις, ὅρους τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων. τοῦτον προθέντες τὸν νόμον, ἐξουσίαν ἔδοσαν τοῖς βουλομένοις αὐτοῦ κατηγορεῖν, ἀποδείξαντες τὴν τρίτην ἀγοράν. ἦσαν δὲ πολλοὶ, καὶ οὐχ οἱ φαυλότατοι τῶν ἐκ τοῦ συνεδρίου,

res, se suis concionibus et senatus accusationibus nihil proficere, hoc conatu destiterunt: et, conuocata ad concionem multitudine, plebi polliciti sunt, se legem de rebus, quas volebant, perlaturos. Quum autem multitudo orationem eorum collaudasset, illi, nihil amplius cunctati, rogationem iam ante paratam recitarunt, cuius haec erant capita: vt decemuiri a populo legitimis comitiis eligerentur, qui essent aetate et prudentia praestantissimi, et qui sui honoris et bonae existimationis maximam haberent rationem. isti vero leges de rebus omnibus, tam publicis, quam priuatis, conscriberent, *conscriptasque* ad populum referrent; legesque ab ipsis conscriptae in foro ponerentur, et tam magistratus annui, quam priuati ciues, mutuas controuersias ex earum praescripto dirimerent. Hac rogatione lata, *tribuni* quibuslibet legem dissuadere volentibus potestatem fecerunt, * trinundino praestituto. Multi autem, iique ex senatorio ordine non vilissimi, et

Per. Iul. 4255. *An. a Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat. V.C.* 293. *Var.* 295. *Rogatio de decemviris et legibus.*

e Numerale δέκα notauit in suo libro *Camerarius*, vt suspectum. *Xylander* sui codicis margini adscripserat, *Liuium* pro decem quinque viros nominare. *Sylb.*

f Concinnius φρονιμωτάτους. *Sylb.* vulg. φρονίμους in politiao.

* *Al.* in trinundinum.

[g] πρεσβύτεροι καὶ νέοι, κατήγοροι τοῦ νόμου, λόγους διεξ-
ιόντες ἐκ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ παρασκευῆς· καὶ τοῦτ'
ἐφ' ἡμέρας ἐγίνετο συχνάς. ἔπειτα οἱ δήμαρχοι, δυσ-
χεραίνοντες ἐπὶ τῇ διατριβῇ τοῦ χρόνου, λόγον μὲν οὐδένα
5 ἔτι τοῖς κατηγόροις τοῦ νόμου προέθεσαν· ἡμέραν δ' ἀπο-
δείξαντες, ἐν ᾗ κυρώσειν αὐτὸν ἔμελλον, παρεῖναι τοὺς δη-
μότας εἰς αὐτὴν παρεκάλουν ἀθρόους, ὡς οὐκέτι ταῖς μα-
κραῖς δημηγορίαις ἐνοχληθησομένους, ἀλλ' ἐποίσοντας
ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ψῆφον κατὰ φυλάς. οἱ μὲν δὴ ταῦτα
10 ὑποσχόμενοι, διέλυσαν τὴν ἐκκλησίαν.

IV. Μετὰ δὲ ταῦτα οἵ τε ὕπατοι καὶ τῶν πατρικίων οἱ
πλεῖστον δυνάμενοι, τραχύτερον ἤδη αὐτῶν προσιόντες
καθήπτοντο, λέγοντες, ὡς οὐκ [h] ἐπιτρέψουσιν αὐτοῖς νόμους
εἰσηγεῖσθαι, καὶ τούτους ἀπροβουλεύτους. [i] συνθήκας
15 γὰρ εἶναι κοινὰς πόλεων τοὺς νόμους, οὐχὶ μέρους τῶν ἐν

Per. Iul. 4255. Ante Chr. 459. Olymp. 80 1/2. V.C. Cat. 293. Var. 295.

et feniores et iuniores, fuerunt legis diffuafores, qui orationes accuratiffime praeparatas habuerunt: idque per multos dies factitatum. Deinde tribuni, morarum impatientes, legis diffuaforibus nullam amplius dicendi poteftatem fecerunt: fed dicta die, qua eam perlaturi effent, hortati funt omnes ciues, vt ad eam praefto effent; tanquam non amplius prolixis *aduerfariorum* concionibus perturbandi, fed fuffragia tributim de illa laturi. Illi igitur, haec polliciti, concionem dimiferunt.

Poft haec et confules et patriciorum potentiffimi quique eos adierunt, et iam afperius in eos funt inuecti, dixeruntque, fe nequaquam permiffuros illis, vt leges, eafque fine fenatusconfulto *in republica* arbitratu fuo conditas, ferrent: Leges enim effe pacta ex communi ciuitatum, non autem partis ciuium

g Πρεσβύτεροι *Vat.* vulg. πρεσβύτατοι.

h Ἐπιτρέπουσιν *Vat.*

i Alludere videtur ad id, quod *Arift.* l. I. *Rhet.* c. vlt. dicit, ὁ νόμος συνθήκη τίς ἐστιν: et in prooemio *Rhet.* ad *Alexandrum*, ὁ νόμος ἐστὶ λόγος ὡρισμένος καθ' ὁμολογίαν κοινὴν πόλεως, μηνύων, πῶς δεῖ πράττειν ἕκαστα. *Gelenius* paullo generalius verterat: *leges enim communes totius ciuitatis effe debere, non partis alicuius. Sylb.*

k Plenius

ταῖς πόλεσιν οἰκούντων. τοῦ τε πονηροτάτου [k] ὀλέθρου καὶ ἀνηκέστου, καὶ οὐδ᾽ εὐσχήμονος ἀρχὴν ἀπέφαινον εἶναι πόλεσί τε καὶ οἴκοις, ὅταν τὸ κάκιστον τῷ κρατίστῳ νομοθετῇ. [l] „Ποίαν δὲ ὑμεῖς, ἔφασαν, ὦ δήμαρχοι, νόμων εἰσφορᾶς, ἢ ἀναιρέσεως, ἐξουσίαν ἔχετε; οὐκ ἐπὶ ῥητοῖς μὲν δικαίοις τὴν ἀρχὴν ταύτην παρὰ τῆς βουλῆς ἐλάβετε, τοῖς δ᾽ ἀδικουμένοις, ἢ κατισχυομένοις τῶν πενήτων βοηθεῖν ᾐτήσασθε τοὺς δημάρχους, ἄλλο δὲ μηδὲν πολυπραγμονεῖν; εἰ δ᾽ οὖν καὶ πρότερον ἦν τις ὑμῖν δύναμις, ἣν οὐκ ἐκ τοῦ δικαίου βιασάμενοι ἡμᾶς ἐλάβετε, ὑποκατακλινομένης ἑκάστῳ πλεονεκτήματι τῆς βουλῆς, οὐχὶ καὶ ταύτην νῦν ἀπολωλέκατε τῇ μεταβολῇ τῶν ἀρχαιρεσιῶν; οὔτε γὰρ βουλῆς δόγμα [m] ὑμᾶς ἀποδείκνυσιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν, οὔτε αἱ [n] φράτραι τὴν ψῆφον ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιφέρουσιν, οὔτε ἱερὰ προθύετε τοῖς θεοῖς πρὸ τῶν ἀρ-

ciuium in iis habitantium, consensu facta. atque id pessimi ac foedissimi exitii, tum ciuitatibus, tum familiis, caussam esse dicebant, quoties pessima pars praestantissimae leges imponerent. „Quam vero (inquiebant) vos tribuni legis ferendae, aut abrogandae potestatem habetis? annon certis conditionibus hunc magistratum a senatu accepistis, et *ab eo* petiistis, vt tribuni pauperibus iniuriam, aut vim patientibus succurrerent, nihil vero praeterea curiose tentarent? Si quam igitur potestatem et ante habebatis, quam nobis contra ius et fas per vim extorsistis, senatu vnicuique vestrorum iniquorum postulatorum cedente, nonne hanc etiam nunc amisistis, ratione comitiorum mutata? Neque enim ex senatusconsulto hunc magistratum accipitis, neque centuriatim de vobis suffragia feruntur, nec ante comitia diis sacrificia facitis, quae ex legibus *atque*

Per. Iul. 4255. Ante Chr. 459. Olymp. 80 ½. Cat. V.C. 293. Var. 295.

k Plenius in *Cod. Vat.* ὀλέθρου καὶ ἀνηκέστου καὶ οὐδ᾽ εὐσχήμονος. vulg. ὀλέθρου καὶ οὐκ εὐσχ.

l In *Ed. Steph.* ποίας [quod agnoscit *Cod. Vat.*] et mox νόμον. sed ποίαν agnoscit *Lapi* versio, et (cum *Cod. Vat.*) νόμων; *et quam habetis vos illationis legum aut euersionis potestatem?* *Sylburg.*

m Ὑμᾶς οὐκέτι ἀποδείκνυσι *Vat.*

n φράτραι etiam in suo codice habuit *Lapus*, et fuit eadem vox supra quoque p. 1854. v. vlt. *Gelenius* tamen hic reposuerat *centuriae*, λόχοι: quod *Glareano*

χαιρεσιῶν, ἃ κατὰ νόμους ἐχρῆν ἐπιτελεῖσθαι, οὔτ' ἄλλο τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβῶν, ἢ πρὸς ἀνθρώπους ὁσίων οὐθὲν ἐπὶ τῆς [o] ἀρχῆς τῆς ὑμετέρας γίνεται. τίνος οὖν ὑμῖν ἔτι μέτεστι τῶν ἱερῶν καὶ σεβασμοῦ δεομενων, [p] ὧν ἕν τι καὶ
5 ὁ νόμος ἦν, ἐξαρνησαμενοις τα νόμιμα ἅπαντα;„ Ταῦτά τε δὴ τοῖς δημάρχοις ἔλεγον οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ νέοι αὐτῶν, κατὰ ἑταιρίας διεξιόντες ἀνὰ την πόλιν. καὶ τοὺς μὲν ἐπιεικεστέρους [q] τῶν πολιτῶν ὁμιλίαις ἀνελάμβανον κεχαριτμέναις, τοὺς δ' ἀπειθεῖς καὶ ταραχώδεις
10 ἀπειλαῖς κατεπλήττοντο κινδύνων, εἰ μὴ σωφρονήσειαν. ἤδη δέ τινας τῶν πάνυ ἀπόρων καὶ ἀπερριμμένων, οἷς οὐθενὸς τῶν κοινῶν παρὰ τὰ [r] ἴδια" κέρδη φροντὶς ἦν, παίοντες ὥσπερ ἀνδράποδα, ἀνεῖργον ἐκ τῆς ἀγορᾶς.

V. Ὁ δὲ πλείστους τε περὶ αὐτὸν ἔχων ἑταίρους, καὶ μέ-
15 γιστον τῶν τότε νέων δυνάμενος, [s] Καίσων Κοΐντιος, ὃς ἦν

Per. Iul. 4255. Ante. Chr. 459. Olymp. 80 ½. Cat. V.C. 293. Var. 295.

atque ex ipſo more facienda eſſent, denique nihil omnino, aut pium erga deos, aut ſanctum erga homines, in veſtro magiſtratu fit. Quid igitur amplius ad vos pertinent ea, quae indigent et ſacrificiis et cultu ſacro, inter quae cenſentur et ipſae leges; ſiquidem omnes leges contemnitis?„ Haec ſeniores et iuniores patricii, cum ſodalitiis per vrbem commeantes, tribunis dicebant. ad haec ciues aequiores blandis alloquiis mulcebant, refractarios vero et turbulentos minis periculorum terrebant, niſi ſaperent ac modeſte ſe gererent. quinetiam quosdam pauperrimos et infimae conditionis homines, quibus priuata commoda longe antiquiora erant, quam reipublicae, pulſatos velut mancipia a foro arcebant.

Qui vero plurimos ſodales circa ſe habebat, et qui plurimum poterat inter omnes illius ſeculi iuniores, qui in vrbe erant, is erat Caeſo

Glareano quoque probari ibidem adnotaui. *Sylb.*

o Tropice ἀρχῆς hic poſitum pro ἀρχαιρεσίας, *in magiſtratus veſtri electione ſeu creatione. Sylb.*

p Ὧν ἕν τι καὶ ὁ νόμος ἦν *Vat.* quo modo in *Lapi Cod.* nam vertit: *ex quibus vnum lex erat.*

q Τῶν δημοτῶν ὁμιλίαις *Vat.*

r Deeſt *Vat.*

s Vel legendum ἦν Καίσων Κοΐντιος, ὃς ἦν υἱὸς etc. vel, Καίσων Κοΐντιος υἱὸς Λευκίου etc. deinde ſubiiciemus. ὃς ἐν τῷ τότε χρόνῳ. *Port.*

t Αὐτοὶ.

υἱὸς Λευκίου Κοϊντίου τοῦ καλουμένου Κικιννάτου, ᾧ γένος τ' ἦν ἐπιφανὲς, καὶ βίος οὐδενὸς δεύτερος, ἀνὴρ ὀφθῆναί τε κάλλιστος νέων, καὶ τὰ πολέμια πάντων λαμπρότατος, φύσει τε περὶ λόγους κεχρημένος ἀγαθῇ· ὃς ἐν τῷ τότε χρόνῳ πολὺς ἔῤῥει κατὰ τῶν δημοτικῶν, οὔτε λόγων φειδόμενος, ὧν βαρὺ τοῖς ἐλευθέροις ἀκούειν, οὔτ' ἔργων ἀκολούθων τοῖς λόγοις ἀπεχόμενος. οἱ μὲν οὖν πατρίκιοι τίμιον αὐτὸν ἐπὶ τούτοις εἶχον, καὶ μένειν παρὰ τὰ δεινὰ ἠξίουν, [t] αὐτοὶ παρασχεῖν τὸ ἀσφαλὲς ὑπισχνούμενοι· οἱ δ' ἐκ τοῦ δήμου, πάντων δὴ μάλιστα αὐτὸν ἀνθρώπων ἐμίσουν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἔγνωσαν οἱ δήμαρχοι πρῶτον ἐκποδὼν ποιήσασθαι, ὡς καταπληξόμενοι τοὺς λοιποὺς τῶν νέων, καὶ προσαναγκάσοντες σωφρονεῖν. γνόντες δὲ ταῦτα, καὶ παρασκευασάμενοι λόγους τε καὶ μάρτυρας πολλοὺς, εἰσάγουσιν αὐτὸν ὑπὸ δίκην ἀδικήματος δημοσίου, θανάτου τιμησάμενοι τὴν δίκην. παραγγείλαντες δ' αὐτῷ παρεῖναι πρὸς τὸν δῆμον, ἐπειδὴ καθῆκεν ὁ χρόνος, ὃν ἔταξαν τῇ δίκῃ, συναγαγόντες

Caeso Quintius, L. Quintii Cincinnati filius, nobili genere ortus, et facultatibus nulli secundus, vir adspectu iuuenum pulcherrimus, et bellica virtute inter caeteros omnes longe conspicuus, et ingenio ad dicendum felici: qui tunc vehementer in plebeios est inuectus, nec a verbis temperans, quae liberis hominibus auditu sunt molesta, nec a factis orationi respondentibus abstinens. Patricii propterea eum in magno habebant pretio, et, pollicentes, se illi incolumitatem praestituros, rogabant, vt in periculis sustinendis perseueraret: plebeii e contra eum maximo odio prosequebantur. Tribuni igitur eum de medio tollere decreuerunt, sperantes, se hoc pacto caeteris iunioribus terrorem incussuros, et necessitatem modestius se gerendi ipsis impositures. His decretis et oratione testibusque multis paratis, laesae reipublicae eum accusarunt, litem capite aestimantes. atque die illi dicta, qua caussam apud populum diceret: vbi ea venit, illi, conuocata concione, longa

Per. Iul. 4255. Ante Chr. 459. Olymp. 80 ½. Cat. 293. V.C. Var. 295.

t Αὐτοὶ *Vat.* vulgatae sic exhibent: ἠξίουν αὐτὸν, παρασχεῖν.

u Διεξιόν-

ἐκκλησίαν. μακροὺς ἐποιήσαντο κατ' αὐτοῦ λόγους, [u] διεξιόντες ἃ βίᾳ ἐτύγχανεν εἰς τοὺς δημότας διαπεπραγμένος, ὧν τοὺς πεπονθότας αὐτοὺς πάρῆγον μάρτυρας. ὡς δὲ παρέδωκαν τὸν λόγον, αὐτὸ μὲν τὸ μειράκιον οὐχ ὑπήκουε καλούμενον ἐπὶ τὴν ἀπολογίαν, ἀλλ' ἠξίου τοῖς ἰδιώταις αὐτοῖς ὑπὲρ ὧν ᾐτιῶντο παθεῖν, κατὰ τὸν νόμον ὑπέχειν δίκας, ἐπὶ τῶν ὑπάτων τῆς κρίσεως γινομένης. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ, χαλεπῶς φέροντας τὴν αὐθάδειαν τοῦ μειρακίου τοὺς [x] δημότας ὁρῶν, ἀπελογεῖτο, τὰ μὲν πολλὰ ψευδῆ τε καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς συγκείμενα κατὰ τοῦ παιδὸς ἀποδεικνύς· ὅσα δ' οὐκ ἐνῆν ἀρνήσασθαι, μικρὰ καὶ φαῦλα καὶ οὐκ ἄξια δημοσίας ὀργῆς εἶναι λέγων, καὶ οὐδὲ ταῦτα ἐξ ἐπιβουλῆς, ἢ δι' ὕβριν, ἀλλ' ὑπὸ φιλοτιμίας μειρακιώδους γεγονότα ἐπιδεικνύμενος· δι' ἣν πολλὰ μὲν αὐτῷ συμβῆναι δρᾶσαι τῶν ἀβουλήτων ἐν ἀψιμαχίαις, πολλὰ δ' ἴσως καὶ παθεῖν, οὔτε ἡλικίας ἐν τῷ κρατίστῳ ὄντι, οὔτε φρονήσεως ἐν τῷ καθαρωτάτῳ.

Per. Iul. 4255. Ante Chr. 459. Olymp. 80 ½. Cat. V. C. 293. Var. 295.

longa accusatione in eum sunt inuecti, enumerantes violenta eius in plebeios facinora, quorum testes producebant illos ipsos, qui iniuriam acceperant. Deinde, facta ei dicendi copia, ipse iuuenis citatus ad caussam dicendam venire nolebat: sed volebat ipsis priuatis ciuibus, pro iniuriis, quas sibi illatas querebantur, ad consulis tribunal, caussae cognitione iudicio eorum commissa, ex legibus satisfacere. Tum pater eius, videns, plebem iuuenis peruicaciam iniquo animo ferre, eum purgabat, et pleraque crimina, vt falsa et conficta insidiose in filium, refellebat: quae vero inficiari non poterat, parua ea et inania, nec ira *ac indignatione* publica digna dicebat, et ne ea quidem per insidias, aut contumeliam, sed iuuenilis ac ambitiosae contentionis studio commissa demonstrabat; ob quod *dicebat* accidisse ei, vt in contentionibus multa parum consulte faceret, fortasse etiam multa perpeteretur, quod nondum ad integerrimam aetatem, nec ad exquisitissimam prudentiam peruenisset.
orabat-

u Διεξιόντες ὅσα βίᾳ διαπεπραγμένος ἐτύγχανεν εἰς τοὺς δημότας *Vat.*

x Δημοτικοὺς *Vat.*

y Imo

ἠξίȣ τε τȣ̀ς δημοτικȣ̀ς [y] μὴ μόνον ὀργὴν ἔχειν ἐφ' οἷς ἥμαρτεν εἰς λόγȣς, ἀλλὰ καὶ χάριν εἰδέναι περὶ ὧν ἅπαντας εὖ ποιῶν ἐν τοῖς πολέμοις διετέλεσε, τοῖς μὲν ἰδιώταις ἐλευθερίαν κτώμενος, τῇ δὲ πατρίδι ἡγεμονίαν· ἑαυτῷ δ', εἴ ποτε ἁμάρτοι τι, φιλανθρωπίαν παρὰ 5 τῶν πολλῶν καὶ βοήθειαν. καὶ διεξήει τάς τε ϛρατείας πάσας, καὶ τȣ̀ς ἀγῶνας ἅπαντας, ἐξ ὧν ἀριϛεῖα καὶ ϛεφάνȣς παρὰ τῶν ϛρατηγῶν ἔλαβε, [z] πολιτῶν δὲ ὁπόσων ἐν ταῖς μάχαις ὑπερήσπισε, καὶ τείχεσι πολεμίων ὁσάκις πρῶτος ἐπέβη. τελευτῶν δ' εἰς οἴκτȣς κατέβαινε 10 [a] καὶ δεήσεις, τῆς ἑαυτȣ̃ πρὸς ἅπαντας ἐπιεικείας, βίȣ τε, ὃς ἐμαρτυρεῖτο αὐτῷ πάσης καθαρὸς διαβολῆς, μίαν ἀπαιτῶν παρὰ τȣ̃ δήμȣ χάριν, φυλάξαι τὸν υἱὸν αὐτῷ.

Ὁ μὲν ȣ̃ν δῆμος ἥδετο πάνυ τοῖς λόγοις, καὶ χαρίζεσθαι 15 [b] τὸ μειράκιον τῷ πατρὶ πρόθυμος ἦν. ὁ δὲ VI.

orabatque plebeios, vt non ſolum eius petulantiae, quam verbis prodiderat, ira moti [non] recordarentur, ſed etiam gratiam ei haberent, quod in bellis perpetuo de omnibus bene fuiſſet meritus, priuatis libertatem, patriae imperium, ſibi vero (ſi qua in re aliquando forte peccaſſet) multitudinis fauorem et auxilium quaerens: enumerauitque, quoties publica ſtipendia feciſſet, et omnia proelia, quibus ob fortitudinem praemia et coronas ſibi ab imperatoribus datas retuliſſet, et quot ciues in proeliis defendiſſet, et quoties hoſtium moenia primus conſcendiſſet. poſtremo ad miſericordiam implorandam, et ad preces ſe conuertit, pro ſua in omnes aequitate *ac lenitate*, et vita omnium teſtimonio ad id vſque tempus innocenter acta, hanc vnam gratiam, filii incolumitatem *et vitam*, repoſcens.

Per. Iul. 4255. Ante Chr. 459. Olymp. 80 2. V.C. Cat. 293. Var. 295.

Illius igitur oratio plebi vehementer grata erat, filiumque ipſi largiri parata erat. Sed Virginius, videns, iuvenum

y Imo vero ȣ̓κ ἔχειν dicendum eſt. *i. e.* orabat eos, vt non ſolum ea, in quibus verba faciens peccarat, ira ſedata condonarent: ſed etiam etc. *Port.*

Μὴ μόνον ὀργὴν μὲν ἔχειν *Vat.*

z Πολιτῶν τε ὁπόσων *Vat.*

a Καὶ δεήσεις ἀντὶ τῆς ἑαυτȣ̃ *Vat.*

b In *Ed. Steph.* τῷ μειρακίῳ: violata

Οὐεργίνιος ὁρῶν, ὅτι, [c] μὴ διδόντος ἐκείνου δίκην, ἀφόρητον ἔσται θράσος τῶν αὐθαδῶν μειρακίων, ἀνίσταται, καί φησιν· „Σοὶ μὲν, ὦ Κοΐντιε, ἥ τ' ἄλλη μαρτυρεῖται πᾶσα ἀρετὴ, καὶ ἡ πρὸς τοὺς δημοτικοὺς εὔνοια· ἀνθ' ὧν τὸ
5 τιμᾶσθαί σοι περίεστιν. ἡ δὲ τοῦ μειρακίου βαρύτης καὶ ἡ πρὸς ἅπαντας ἡμᾶς ὑπερηφανία παραίτησιν ἢ συγγνώμην οὐδεμίαν ἐπιδέχεται· ὅστις ὑπὸ τοῖς σοῖς ἤθεσι τραφεὶς, οὕτως οὖσι δημοτικοῖς καὶ μετρίοις, ὡς ἅπαντες ἴσμεν, τῶν μὲν σῶν ὑπερεῖδεν ἐπιτηδευμάτων, τυραννι-
10 κὴν δ' αὐθάδειαν καὶ βαρβάρων ἀνθρώπων ὕβριν ἠγάπησε, καὶ πονηρῶν ἔργων ζῆλον εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν εἰσαγήοχεν. εἰ μὲν οὖν ἐλάνθανε σε τοιοῦτος ὢν, νῦν, ὅτ' ἔγνωκας, ἀγανακτεῖν [d] ὑπὲρ ἡμῶν δίκαιος ἂν ἦς· εἰ δὲ συνῄδεις τε καὶ συνέπραττες, οἷς προεπηλάκιζε τὴν
15 τῶν πενήτων πολιτῶν τύχην, πονηρὸς ἄρα καὶ αὐτὸς ἦσθα, καὶ ἡ τῆς καλοκἀγαθίας δόξα οὐκ ἐκ τοῦ δικαίου σοι περιγέγονεν. ἀλλὰ γὰρ ἠγνόεις αὐτὸν οὐκ ὄντα τῆς

Per. Iul. 4255. Ante Chr. 459. Olymp. 80 ½. Cat. V.C. 293. Var. 295.

venum insolentium audaciam in posterum intolerabilem fore, nisi ille poenas daret, surrexit, et dixit: „Tua, Quinti, omnis virtus, et erga plebem beneuolentia satis testata est, et hoc nomine tibi honor debetur. Sed tui filii morum asperitas, et in nos omnes superbia, nullam deprecationem, aut veniam meretur: quia, quum sub tam populari et modesto patre fuerit educatus, vt omnes scimus, contemta domestica disciplina, tyrannicam arrogantiam et barbarorum hominum insolentiam dilexit, et improborum facinorum exempla in nostram ciuitatem induxit. Si igitur ignorabas, eum talem esse, at nunc, cum id cognoscas, * aequum est te pro nobis indignari: sin conscius et socius eras contumeliarum, quibus ciuium egenorum fortunae insultauit, certe tu quoque improbus eras, et immerito honestatis et probitatis existimationem adeptus es. Sed enim eam tua virtute indignum

violata et structura et sententiā. quod *Xylander* quoque notarat. *Sylb.*

c Μὴ δόντος *Vat.*

* Merito indignationem tibi nostro nomine mouere debet. *Gelen.*

d Rectius forsan μεθ' ἡμῶν. subiicitur enim paullo infra ἡμῖν συναγανακτεῖν. *Port.*

e Sicut

σῆς ἀρετῆς ἄξιον. ἐγώ σοι τȣ̃τ' ἔχω μαρτυρεῖν. ἀπο-
λύων δέ σε τȣ̃ τότε συναδικεῖν ἡμᾶς, μέμφομαι τȣ̃ νῦν
ἡμῖν μὴ συναγανακτεῖν. ἵνα δὲ μᾶλλον μάθῃς, ἡλίκον
ἄρα τῇ πόλει κακὸν [e] ἐπιτρέφων ἐλάνθανες, ὡς ὠμὸν
καὶ τυραννικὸν, καὶ ȣ̓δὲ φόνȣ πολιτικȣ̃ καθαρὸν, ἄκȣ- 5
σον αὐτȣ̃ φιλότιμον ἔργον, καὶ ἀντιπαρεξέτασον αὐτῷ
τὰς ἐν τοῖς πολέμοις ἀριστείας· καὶ ὑμῶν ὅσοι συνεπα-
θεῖτε ἀρτίως οἰκτιζομένῳ τῷ ἀνδρὶ, σκοπεῖτε, εἰ ἄρα κα-
λῶς ὑμῖν ἔχει τοιȣ̃τȣ φείσασθαι πολίτȣ.„

Ταῦτ' εἰπὼν, ἀνίστησιν ἐκ τῶν συναρχόντων Μάρ- 10
κον [f] Οὐολȣ́σκιον, καὶ λέγειν ἐκέλευσεν, ἃ σύνοιδε τῷ μει- VII.
ρακίῳ. σιωπῆς δὲ γενομένης, καὶ πολλῆς ἐξ ἁπάντων
προσδοκίας, μικρὸν ἐπισχὼν ὁ Οὐολȣ́σκιος, εἶπεν·
„Ἐγὼ μάλιστα μὲν ἐβȣλόμην ἂν, ὦ πολῖται, δίκην ἰδίαν,
ἣν ὁ νόμος δίδωσί μοι, παρὰ τȣ́τȣ λαβεῖν, δεινὰ καὶ πέ- 15

indignum esse ignorabas. Ego hoc testimonium tibi possum *Per. Iul. 4255.*
dicere. Quamuis autem te eo crimine absoluam, *et credam* te *Ante*
tunc cum filio nobis iniuriam non fecisse; te tamen reprehen- *Chr. 459.*
do, quod nunc nobiscum minime indigneris. Vt autem melius *Olymp.*
scias, quantum malum in reipublicae perniciem imprudens alue- *80* $\frac{1}{2}$.
ris, quam immane et tyrannicum, et ne a ciuili quidem caede *Cat.*
purum, audi eius egregium facinus, * et confer id cum claris *V.C. 293.*
rebus militiae fortiter ab eo gestis; et vos, qui modo, hoc ho- *Var.*
mine misericordiam captante, condoluistis, videte, an tali ciui *295.*
parcere vos deceat.

Haec loquutus, vnum e collegis, M. Volscium, iussit sur-
gere, et dicere, quaecunque de illo adolescente sciret. Facto
autem silentio, omnibusque exspectatione valde suspensis, post
breuem moram ille sic est loquutus: „Equidem, Quirites, sum-
mopere optassem, priuatas poenas, quae legibus mihi permit-
tuntur, de isto sumere, atroces et plus quam atroces iniurias
perpes-

e Sicut ὑπογραφόμενον habemus (p. 169. v. 22. edit. Hudf.) pro ὑποτρεφόμενον, ita hic ἐπιτρέφων pro ὑποτρέφων irrepsit. *Steph.*

* Atque, *si libet*, confer cum praeclaris istis, *quae memorasti*, militiae decoribus. *Gelen.*

f Οὐόλσκιον malit *Port.* quam recte videant alii.

ρα δεινῶν πεπονθώς· κωλυθεὶς δὲ τούτου τυχεῖν διὰ πενίαν, καὶ ἀσθένειαν, [g] καὶ τὸ τῶν πολλῶν εἷς εἶναι, νῦν γε [h] ἡνίκα ἔξεστί μοι, τὸ τοῦ μάρτυρος σχῆμα, ἐπειδὴ οὐ τὸ τοῦ [i] κατηγόρου, λήψομαι. [k] ἃ δὲ πέπονθα, ὡς ὠμὰ
5 καὶ ἀνήκεστα, ἀκούσατέ μου. ἀδελφὸς ἦν μοι Λεύκιος· ὃν ἐγὼ ἁπάντων ἀνθρώπων μᾶλλον ἠγάπησα. οὗτός μοι συνεδείπνει παρὰ Φίλῳ· καὶ μετὰ ταῦτ' ἀναστάντες τῆς [l] ἐχομένης νυκτὸς, ᾠχόμεθα. διεληλυθόσι δ' ἡμῖν τὴν ἀγορὰν περιτυγχάνει Καίσων οὑτοσὶ, κωμάζων σὺν
10 ἑτέροις ἀγερώχοις μειρακίοις. καὶ οὗτοι τὸ μὲν πρῶτον ἔσκωπτόν τε καὶ ὕβριζον [m] εἰς" ἡμᾶς, οἷα μεθύοντες ἂν νέοι καὶ αὐθάδεις, [n] ὡς ὅσα ἂν ταπεινοὺς καὶ πένητας ὕβρισαν. ὡς δ' ἠγανακτοῦμεν πρὸς αὐτοὺς, ἐλεύθερον ῥῆμα [o] εἰς τοῦτον εἶπε. δεινὸν δ' ἡγησάμενος οὑτοσὶ Καί-

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat. V.C.* 293. *Var.* 295.

perpessus: sed quum hoc nondum consequi potuissem, propter paupertatem et imbecillitatem, et quod vnus e vulgo essem, nunc, quando id mihi licet, personam testis sumam, quoniam accusatoris nequeo. Quam vero immani et atroci iniuria fuerim affectus, audite. Frater mihi fuit Lucius, omnium mortalium mihi carissimus. is mecum apud amicum coenabat, postaeque superueniente nocte exsurgentes discessimus. dum autem forum transiremus, incidimus in istum Caesonem comessabundum, cum aliis petulantibus iuuenibus. Hi primum cauillis et contumeliosis verbis nos aggressi sunt, sicut iuuenes ebrii atque petulantes in infimae conditionis homines et pauperes facere solent. Quorum petulantiam quum iniquo animo ferremus, quidam de nobis liberius est loquutus. At iste Caeso, ratus,

g Καὶ τὸ τῶν πολλῶν *Vat.* vulgatis τὸ deest.

h Inclusa δὲ vel tollenda est cum *Cod. Rom.* vel in γε [cum *Cod. Vat.*] mutanda. *Sylb.* Scil. in edd. Sylb. et Hudf. sic legitur νῦν (δὲ) ἡνίκα.

i Δύναμαι post κατηγόρου, vel simile quid, desiderari videtur. *Port.*

k In *Cod. Vat.* ἃ δὲ πέπονθα. quo modo legendum esse coniecerat *Portus*. a vulgatis δὲ abest.

l Ἐρχομένης malit *Port.*

m Non agnoscit *Vat.*

n In *Cod. Rom.* ὡς ἂν ταπεινοὺς καὶ πένητας ὑβρίσαιεν. *Sylb.* Ὡς ἂν εἰς ταπεινοὺς καὶ πένητας ὑβρίσαιεν *Vat.*

o Εἰς τοῦτον] *Lapus* legit εἰς ἡμῶν.

σων ἀκȣ̃σαί τι, ὧν ȣ̓κ ἐβȣ́λετο, προσδραμὼν αὐτῷ, παίων καὶ λακτίζων, [p] καὶ πᾶσαν ἄλλην ὠμότητα καὶ ὕβριν ἐνδεικνύμενος, ἀποκτείνει. ἐμȣ̃ δὲ κεκραγότος [q] καὶ ἀμυνομένȣ, ὅσα ἐδυνάμην, ἐκεῖνον ἤδη νεκρὸν κείμενον ἀφεὶς [r] ἐμὲ πάλιν ἔπαιε· καὶ ȣ̓ πρότερον ἐπαύσατο, πρὶν ἀκίνητόν τε καὶ ἄφωνον εἶδεν ἐῤῥιμμένον, δόξας εἶναι νεκρόν. μετὰ δὲ ταῦτα ȣ̃τος μὲν ἀπιὼν ᾤχετο χαίρων, ὥσπερ ἐπὶ καλῷ ἔργῳ· ἡμᾶς δ' οἱ παραγενόμενοι μετὰ ταῦτα αἵματι πεφυρμένȣς αἴρȣσι, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν ἀπεκόμισαν, τὸν μὲν ἀδελφὸν Λεύκιον [s] νεκρὸν, ὥσπερ ἔφην, ἐμὲ δὲ ἡμιθανῆ καὶ ἐλπίδας ἔχοντα τȣ̃ ζῆν ὀλίγας. ταῦτα δ' ἐγίνετο Ποπλίȣ Σερȣϊλίȣ καὶ Λευκίȣ Αἰβȣτίȣ τὴν ὑπατείαν ἐχόντων, ὅτε ἡ μεγάλη νόσος κατέλαβε τὴν πόλιν, ἧς ἀπελαύσαμεν καὶ ἡμεῖς ἀμφότεροι. τότε μὲν ȣ̃ν ȣ̓χ οἷόν τ' ἦν μοι δίκην παρ' αὐ-

tus, indignum esse, audire aliquid, quod suis auribus gratum non esset, facto in eum impetu, atque pugnis et calcibus et omni alio contumeliae genere vsus, eum interfecit. Quum autem ego vociferarer, et pro viribus repugnarem, is, omisso illo iam mortuo et iacente, *me* pugnis iterum atque iterum coepit contundere, nec prius destitit, quam me immotum et sine voce prostratum vidit, ratus, me esse mortuum. Hic postea, quasi praeclaro facinore edito, laetus abiit: nos vero sanguine conspersos ii, qui aderant, sustulerunt, domumque absportarunt, Lucium fratrem mortuum, vt dixi, me vero seminecem, et exiguam salutis spem habentem. Haec autem facta sunt P. Seruilio et L. Aebutio consulibus, quo tempore magna illa pestilentia in vrbe fuerat, cuius ne nos quidem ambo immunes fuimus. Tunc igitur non potui poenas de eo sumere, quod

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat. V.C.* 293. *Var.* 295.

ἡμῶν. *Rom. Cod.* habet εἰς τȣ̃τον εἶπε. *Gelenius* aliquanto plenius legit, εἰς τȣ̃τον εἶπεν ὁ ἀδελφός. *Sylb.*

p Καὶ πᾶσαν ἄλλην ὠμότητα καὶ ὕβριν *Vat.* vulgatis desunt ὠμότητα καὶ.

q Καὶ ἀμυνομένȣ τοσαῦτα ὅσα *Vat.*

r Ἐμὲ, quod e *Lapi* versione addidit *Sylburgius*, agnoscit etiam *Cod. Vat.*

s Particulam μὲν, post νεκρὸν in *Ed. Steph.* repetitam, expunxi cum *Xylandro* et *Cod. Rom. Sylb.*

τῦ λαβεῖν, τεθνηκότων ἀμφοτέρων τῶν ὑπάτων. [t] Λοκρητίυ δὲ καὶ Τίτυ Οὐετυρίυ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, βυλόμενος [u] αὐτὸν ἄγειν ὑπὸ δίκην, ἐκωλύθην διὰ τὸν πόλεμον, ἐκλελοιπότων [x] ἀμφοτέρων τὴν πόλιν. ὡς δ' 5 ἀνέστρεψαν ἀπὸ τῆς [y] στρατείας, πολλάκις αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν καλῶν, ὁσάκις προσέλθοιμι· καὶ ταῦτα δὴ πολλοὶ τῶν πολιτῶν ἴσασι· πληγὰς ἐλάμβανον ὑπ' αὐτῦ. ταῦτ' ἐστιν, ἃ πέπονθα, ὦ δημόται, μετὰ πάσης ἀληθείας εἰρημένα πρὸς ὑμᾶς.»

10 Ταῦτ' εἰπόντος αὐτῦ, κραυγή τ' ἐκ τῶν παρόντων VIII. ἐγίνετο, καὶ ὁρμὴ πολλῶν ἐπὶ τὴν ἐκ χειρὸς δίκην. ἀλλ' οἵ τε ὕπατοι ἐμποδὼν ἐγίνοντο, καὶ τῶν δημάρχων οἱ πλείυς, πονηρὸν ἔθος ὐκ ἀξιῦντες εἰς τὴν πόλιν εἰσάγειν. ἦν δὲ καὶ τῦ δήμυ τὸ καθαρώτατον ὐ βυλόμενον ἀπο- 15 στερεῖν λόγυ τὺς ὑπὲρ τῶν μεγίστων ἀγωνιζομένυς. τότε μὲν ὖν ἐπέσχε τὴν τῶν θρασυτέρων ὁρμὴν [z] ἡ τῦ δικαίυ

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat. V.C.* 293. *Var.* 295.

quod ambo consules obiissent. Quum autem, Lucretio et Veturio consulibus, eum in ius vocare vellem, quod illi ambo ex vrbe egressi militia distinerentur, id exsequi non potui. Quibus ab expeditione reuersis, quum saepius eum ad magistratum citarem, quoties accessi, (hoc autem multi ciues norunt) plagas ab eo accepi. Haec sunt, Quirites, quae passus sum, et quae verissime apud vos dixi.

His ab eo dictis, et clamor ab adstantibus sublatus est, et impetus in eum a multis factus, eum indicta caussa ex tempore interficere volentibus: sed consules obstiterunt, et tribunorum plerique, qui malam consuetudinem in rempublicam inducere nolebant. Quinetiam plebi pars sincerissima, reis de rebus maximis *atque de capite* certantibus, caussae dictionem eripere nolebat. Tunc igitur iustitiae ratio hominum audaciorum impetum

t Λυκίυ δὲ Λοκρητίυ καὶ Τίτυ *Vat.*

u Αὐτὸν ἀγαγεῖν *Vat.*

x Ἀμφοτέρων τῶν ὑπάτων τὴν πόλιν *Vat.*

y Στρατιᾶς] Magis proprie στρατείας. *Sylb.*

z Ἡ τῦ δικαίυ πρόνοια *Lapus* vertit: *iusti prouidentia.* Verum *Sylburgius*, qui *Gelenii* versionem recognouit, interpretatur *prouida iuris consideratio.* At ego quamuis sciam, posse dici, quorundam illam τῦ δικαίυ

πρόνοια, καὶ ἀναβολὴν ἔλαβεν ἡ δίκη, ἐ μικρᾶς ἐμπεσέσης φιλοτιμίας καὶ ζητήσεως ὑπὲρ τε σώματος, εἴτ' ἐν δεσμοῖς [a] αὐτὸ δεῖ φυλάττεσθαι τέως, εἴτ' ἐγγυητὰς δεναι τῆς [b] ἀφίξεως, ὥσπερ ὁ πατὴρ ἠξίε· [c] καὶ ἡ βελὴ συνελθεσα ἐψηφίσατο χρήμασι [d] διεγγυηθὲν ἐλεύθερον εἶναι τὸ σῶμα μέχρι δίκης. τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρα συναγαγόντες οἱ δήμαρχοι τὸ πλῆθος, ἐκλιπόντος τε μειρακίε τὴν δίκην, ἐκύρωσαν τὴν κατ' αὐτε ψῆφον, καὶ τὰς ἐγγυητὰς δέκα ὄντας ἐπράξαντο τὰ περὶ τε σώματος τῆς ἀποκαταστάσεως ὁμολογηθέντα χρήματα. Καί- 10

perum repressit, et iudicium dilatum est, non sine magna contentione, illis dubitantibus, vtrum interim reus in vinculis esset asseruandus, an datis vadibus esset dimittendus, vt pater postulabat. Tunc senatus decreuit, vt pecunia a vadibus pro ipso promissa dimitteretur, et vsque ad iudicii diem liber esset. Postridie tribuni, populo ad concionem conuocato, quum iuuenis vadimonium deseruisset, eum absentem damnarunt; et a vadibus, qui erant decem, pecunias, quas pro vadimonio sposponderant, exegerunt. Caeso igitur,

Per. Iul. 4255. Ante Chr. 459. Olymp. 80 ½. Cat. V.C. 293. Var. 295.

κκίε πρόνοιαν hac in re spectari, quod nollent, eos, qui in capitis discrimen veniebant, indicta caussa perire: tamen celare nolim, quod suspicor, non τε δικαίε, sed τε δαιμονίε πρόνοια scripsisse *Dionysium*. Tantum vero abest, vt ἡ τε δαιμονίε πρόνοια cum illis, quae hic de adversantibus quorundam audaciae scribuntur, minus conueniat, vt contra nihil conuenientius dici queat: quum rationi consentaneum sit dicere, *illam numinis prouidentiam eorum animis talem scrupulum iniecisse. Steph. Schediasm.* l. V. c. 28.

a Optime in *Cod. Vat.* αὐτὸ δεῖ φυλάττεσθαι τέως. quod *Stephano* et *Sylburgio* placuisse video. δεῖ vulgatis deest.

b Pro ἀφίξεως alius quispiam genitiuus reponi debet: praesertim quum *Lapus* habeat: *an vades dari sistendi eum.* Non dubium est autem, quin genitiuo παραστάσεως id plane significari possit: quum ita vocetur *exhibitio eius, pro quo intercessit quis in vadimonio promittendo.* Quod si tamen, vt in alio quodam loco, ἀφίξεως retineatur, non pro *aduentu*, sed pro *reditu* accipiendum fuerit. *Steph. Schediasm.* l. V. c. 28.

c Καὶ ἡ βελὴ συνελθεσα ἐψηφίσατο *Vat.* vulgatis deest v. συνελθεσα.

d Vide *Harpocrat.* v. διεγγύησιν, et *Valesii* notas.

 e In

σων μὲν οὖν τοιαύτῃ περιπεσὼν ἐπιβουλῇ, κατασκευασα-
μένων ἅπαντα τῶν δημάρχων, καὶ Οὐολούσκίου ψευδῆ
μαρτυρήσαντος, ὡς ἐγένετο φανερὸν σὺν χρόνῳ, φεύγων
εἰς Τυῤῥηνίαν ᾤχετο. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τὰ πλεῖστα τῆς
5 οὐσίας ἀπεμπολήσας, καὶ τὰ ὁμολογηθέντα ὑπὸ τῶν
ἐγγυητῶν χρήματα ἀποδοὺς, [e] ἐν τῷ χωρίῳ· ἓν γὰρ αὐ-
τῷ μικρὸν ὑπολειπόμενον ἦν πέραν τοῦ Τιβέρεως ποταμοῦ,
ἐν ᾧ ταπεινή τις ἦν [f] καλύβη· γεωργῶν αὐτόθι μετὰ
δούλων ὀλίγων, ἐπίπονον καὶ ταλαίπωρον ἔζη βίον, ὑπὸ
10 λύπης τε καὶ πενίας οὔτε τὴν πόλιν ὁρῶν, οὔτε φίλους
ἀσπαζόμενος, οὔτε ἑορτάζων, οὔτ' ἄλλης εὐφροσύνης
ἑαυτῷ μεταδιδοὺς οὐδεμιᾶς. τοῖς μέντοι δημάρχοις πολὺ
τὸ παράλογον [g] ἐγίνετο τῆς ἐλπίδος. οὐ γὰρ ὅπως ἐπαύ-
σατο ἡ τῶν νέων φιλοτιμία σωφρονισθεῖσα τῇ Καίσωνος
[h] 15 συμφορᾷ· πολὺ δὲ χαλεπωτέρα καὶ πλείων ἐγένετο,

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* 293. *V.C. Var.* 295. *C. Quintius inique damnatus.*

igitur, in tales insidias lapsus opera tribunorum, qui haec omnia in eum moliti fuerant, et Volscii, qui falsum testimonium dixerat, vt postea tandem compertum est, exsulatum in Hetruriam abiit. Pater eius, maxima suorum bonorum parte vendita, quum vadibus restituisset pecunias, quas pro reo numerarant, ruri (vnus enim agellus Transtiberinus ei reliquus erat, vbi humilem quandam casam habebat) cum paucis seruis suum agrum colens, vitam laboriosam et aerumnosam tolerabat, et prae dolore ac inopia, nec vrbem inuisebat, nec amicos salutabat, nec diebus festis celebritates adibat, nec vllis publicis hilaritatibus se immiscebat. Caeterum tribunos sua spes valde fefellit. Non solum enim Caesonis calamitas nihil profecit ad moderandam ac reprimendam iuuenum insolentiam: sed etiam ob eam illi longe insolentiores
ac

e In *Cod. Vat.* ἑαυτῷ χωρίον ἓν μικρὸν ὑπολειπόμενος πέραν τοῦ Τιβέριος ποταμοῦ. *Lapus* vertit: *sibique praedium vnum paruum relinquens trans Tiberim, in quo tugurium erat humile, illud colens cum seruis* etc. adeo vt legisse videatur, ἑαυτῷ τε χωρίον ἓν μικρὸν ὑπολειπόμενος πέραν τοῦ Τιβέριος ποταμοῦ, ἐν ᾧ ταπεινή τις ἦν καλύβη, γεωργῶν αὐτὸ μετὰ δούλων etc.

f Ex huius praedioli cultura Quintius infra ad consulatum accitur, p. 644. iuxta *Ed. Sylb.*

g Ἐγένετο *Vat.*

h Id

ἔργοις τε καὶ λόγοις καταγωνιζομένη τὸν νόμον. ὥστ' οὐθὲν ἔτι αὐτοῖς ἐξεγένετο διαπράξασθαι, δαπανηθέντος εἰς ταῦτα τοῦ χρόνου τῆς ἀρχῆς. ὁ μέντοι δῆμος εἰς τὸν ἐπιόντα πάλιν ἐνιαυτὸν ἄρχοντας ἀπέδειξεν αὐτούς.

IX. Ποπλίου δὲ Οὐαλερίου Ποπλικόλα καὶ Γαΐου Κλαυδίου Σαβίνου τὴν ὑπατικὴν ἐξουσίαν παραλαβόντων, κίνδυνος ὅσος οὔπω τὴν Ῥώμην κατέσχεν ἐξ ἀλλοεθνοῦς πολέμου· ὃν παρήγαγεν ἡ πολιτικὴ στάσις ἐντὸς τείχους, ὡς οἵ τε Σιβύλλειοι χρησμοὶ προὔλεγον, καὶ τὰ ἐκ τοῦ δαιμονίου φανέντα προεθέσπισε τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ. διηγήσομαι δὲ τήν τ' αἰτίαν, ἀφ' ἧς ὁ πόλεμος εἰσῆλθε, καὶ τὰ πραχθέντα τοῖς ὑπάτοις [h] κατὰ τὸν τότε ἀγῶνα. οἱ παρειληφότες τὸ δεύτερον τὴν δημαρχίαν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τοῦ κυρώσειν τὸν νόμον, ὁρῶντες τῶν τε ὑπάτων τὸν ἕτερον, [i] Κλαύδιον Γάϊον, ἔμφυτον τὸ πρὸς τοὺς δημοτικοὺς ἔχοντα μῖσος διὰ προγόνων, καὶ παρεσκευασμένον ἁπάσῃ μηχανῇ κωλύειν τὰ γινόμενα, [k] τῶν δὲ νέων τοὺς πλεῖστον δυναμένους εἰς ἀπόνοιαν φανερὰν προεληλυθότας,

ac ferociores funt redditi, factis dictifque legem oppugnantes. Itaque, eo confulatu ita confumto, lex nullo pacto ab illis perferri potuit. Plebs autem in annum fequentem eofdem tribunos iterum defignauit.

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 2/3. Cat. V.C. 294. Var. 296. P. Valerio et C. Claudio coff. turbae domi.

Publio autem Valerio Poplicola et C. Claudio Sabino coff. periculum, quale nunquam ante, ab hoftibus externis illatum vrbem inuafit, ab inteftina feditione adfcitum, vt Sibyllina oracula praedixerant, et fuperioris anni prodigia diuinitus miffa praemonuerant. cuius belli originem, et res tunc in eo a confulibus geftas narrabo. Tribuni, qui iterum creati fuerant, fpe perferendae legis, quum viderent, alterum confulem, C. Claudium, odium in plebem a maioribus infitum habere, et paratum ad legem quauis ratione impediendam, et potentiffimos quofque iuuenes ad manifeftam defperationem progreffos, ita vt nulla vi

h Id eft, κατὰ τὸν τότε πόλεμον. *Port.*

i Nota hic praenomen nomini praepofitum: cuius generis exempla fupra quoque obferuata funt. *Sylb.* In *Cod. Vat.* Γάϊον Κλαύδιον.

k τῶν τε νέων *Vat.*

l Παρεχό-

ὡς οὐκ ἐνῆν τῷ βιαίῳ καταγωνίσασθαι, μάλιστα δὲ τοῦ δήμου τὸ πλεῖον ὑποκατακλινόμενον ταῖς θεραπείαις τῶν πατρικίων, καὶ προθυμίαν οὐκέτι τὴν αὐτὴν περὶ τοῦ νόμου [l] παρεχόμενον, ἰταμωτέραν ὁδὸν ἔγνωσαν ἐπὶ τὰ πράγ-
5 ματα πορεύεσθαι, δι' ἧς καταπλήξονται μὲν τὸν δῆμον, [m] ἀναβαλοῦσι δὲ τὸν ὕπατον. πρῶτον μὲν κατεσκεύασαν Φήμας λέγεσθαι κατὰ τὴν πόλιν παντοδαπάς· ἔπειτα ἐξ ἑωθινοῦ καθεζόμενοι δι' ὅλης ἡμέρας, [n] συνέδρευον ἐν τῷ Φανερῷ, μεταδιδόντες οὐθενὶ τῶν ἔξωθεν
10 οὔτε βουλεύματος, οὔτε λόγου. ἐπεὶ δὲ καιρὸς αὐτοῖς ἔδοξεν ἐπιτήδειος εἶναι πράττειν τὰ βεβουλευμένα, πλασάμενοι γράμματα, καὶ ταῦτα παρασκευάσαντες ἀναδοθῆναι σφίσιν ὑπ' ἀνδρὸς [o] ἀγνώστου καθημένοις ἐν ἀγορᾷ· [p] ὡς διῆλθον αὐτά, παίοντες τὰ μέτωπα καὶ κατ-
15 ηφεῖς τὰς ὄψεις ποιήσαντες, ἀνίστανται. πολλοῦ δὲ συνδραμόντος ὄχλου, καὶ μέγα τι κακὸν ἐν τοῖς γράμ-

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 $\frac{2}{3}$. Cat. V.C. 294. Var. 296.

vi amplius vinci poſſent, praecipue vero plebis maiorem partem obſequiis patriciorum delinitam cedere, nec amplius eadem alacritate legi perferendae operam dare, impudentiore via rem aggredi ſtatuerunt, qua populo terrorem incuterent, et conſulem repellerent. Ac primum quidem rumores varios per vrbem ſpargendos curarunt: deinde a mane vſque ad veſperam ſedentes in propatulo conſultabant, nec quemquam niſi ex collegio in ſuum conſilium et colloquium admittebant. poſtremo, vbi iudicarunt, tempus eſſe opportunum conſilia exſequendi, literas finxerunt, eaſque ab ignoto homine ſibi in foro ſedentibus reddendas curarunt; quibus acceptis, plangentes frontem, et vultu ad moerorem compoſito, ſurrexerunt. Quum autem *ob eum caſum* ingens turba concurriſſet, et aliquod graue

l Παρεχόμενον *Vat.* quod et *Stephano* placuiſſe video. vulg. παρεχομένου.

m Καταβαλοῦσι malit *Steph.*

n Συνέδρευον augmento hic caret, vt ἐξ ανάλωσεν, p. 387. v. 2. [edit. Hudſ.] ἀπαναλώκεσαν, p. 1842. v. 14. κατανάλωτο, p. 1813. v. 1. et huius generis alia. *Sylb.*

o Ἀγνώτος *Vat.*

p Ὡς δὲ ἦλθον] Scribendum ὡς δὲ διῆλθον αὐτά. non enim literis acceptis, ſed iis lectis, coeperunt παίειν τὰ μέτωπα. *Caſ.* Ὡς διῆλθον in *Cod. Vat.*

q Κινδύνοις

μασιν εἶναι γεγραμμένον μαντευομένου, σιωπὴν προκηρύξαντες εἶπον· „Ἐν ἐσχάτοις ἐστὶν ὑμῖν [q] κινδύνων, ὦ πολῖται, τὸ δημοτικόν· καὶ εἰ μὴ θεῶν τις εὔνοια προείδετο [r] τῶν ἄδικα πάσχειν μελλόντων, εἰς δεινὰς ἅπαντες ἂν ἤλθομεν συμφοράς. αἰτούμεθα δὲ ὑμᾶς βραχὺν ἐπισχεῖν χρόνον, ἕως ἂν τῇ βουλῇ δηλώσωμεν τὰ προσαγγελθέντα, καὶ μετὰ κοινῆς γνώμης πράξωμεν [s] τὰ δέοντα.„ Ταῦτ᾽ εἰπόντες, ᾤχοντο πρὸς τοὺς ὑπάτους. ἐν ὅσῳ δὲ [t] καὶ'' ἡ βουλὴ συνήγετο χρόνῳ, πολλοὶ καὶ παντοδαποὶ λόγοι κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐγίνοντο, τῶν μὲν ἐκ παρασκευῆς, ἃ [u] παρήγγελτο αὐτοῖς ὑπὸ τῶν δημάρχων, κατὰ συστροφὰς λαλούντων, τῶν δ᾽, ἃ μάλιστα [x] ἐδεδοίκεσαν μὴ γένηται, ταῦτα ὡς ἀπηγγελμένα τοῖς δημάρχοις λεγόντων. ἔφη δ᾽ ὁ μέν τις, Αἰκανοὺς καὶ Οὐολούσκους ὑποδεξαμένους Καίσωνα Κοΐντιον τὸν ὑπὸ

graue malum in literis contineri augurraretur, *illi*, indicto per praeconem ſilentio, dixerunt: „Extremum veſtrae plebi periculum imminet, Quirites: et niſi deorum beneuolentia quaedam proſpexiſſet iis, qui nullo ſuo merito mala paſſuri erant, omnes in atroces calamitates incidiſſemus. Vos autem rogamus, vt aliquantiſper exſpectetis, donec res nobis nunciatas ſenatui indicemus; et, de communi ſententia, ea, quae ſunt e republica, agamus.„ His dictis, ad conſules iuerunt. Interim autem, dum ſenatus cogitur, multi ac varii ſermones in foro iactabantur, aliis ex compoſito, vt a tribunis iuſſi fuerant, per circulos ſermones ferentibus, aliis, quae maxime timebant, ne acciderent, haec, vt tribunis nunciata, dicentibus. Alius dicebat, Caeſonem Quintium a populo damnatum ab Aequis et Volſcis

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 $\frac{2}{3}$. *Cat. V.C.* 294. *Var.* 296.

q Κινδύνοις *Vat.*

r Προεῖδε τούτων ἄδικα] Τούτων agnoſcit etiam *Lapi* verſio: *his prouideat paſſuris iniqua.* Τῶν maluit *Gelenius.* poſſemus etiam legere προεῖδεν ἡμῶν: vel minori mutatione προείδετο τῶν. *Sylb.*

s Τὰ δέξαντα *Vat.*

t Non agnoſcit *Vat.*

u Παρηγγέλλετο *Vat.*

x Ἐδεδ. μὴ γίνεσθαι] Malim ἐδεδοίκεσαν, μὴ γίνοιτο ταῦτα etc. *Port.* Ἐδεδοίκεσαν, μὴ γένηται ταῦτα optime in *Cod. Vat.*

 y Κατα-

τοῦ δήμου καταδικασθέντα ᾑρῆσθαι στρατηγὸν αὐτοκρά-
τορα τῶν ἐθνῶν, καὶ πολλὰς δυνάμεις ἀγείραντα μέλ-
λειν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐλαύνειν· ὁ δέ τις, ἀπὸ κοινῆς γνώ-
μης τῶν πατρικίων τὸν ἄνδρα κατάγεσθαι ξενικαῖς δυνά-
5 μεσιν, ἵνα ἡ φυλακὴ [y] καταλυθῇ νῦν τε καὶ εἰς τὸν λοι-
πὸν χρόνον τῶν δημοτικῶν· ὁ δέ τις, οὐχ ἅπαντας εἶναι
τοὺς πατρικίους ἔφη τοὺς ταῦτα βεβουλευμένους, ἀλλὰ μό-
νους τοὺς νέους. ἐτόλμων δέ τινες λέγειν, ὅτι καὶ ἐντὸς τῆς
πόλεως ὁ ἀνὴρ εἴη κρυπτόμενος, καὶ μέλλοι καταλαμ-
10 βάνεσθαι τῶν τόπων τοὺς ἐπικαιροτάτους. ὅλης δὲ κρα-
δαινομένης ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῶν δεινῶν τῆς πόλεως,
καὶ πάντων ἀλλήλους ἐχόντων δι' ὑποψίας καὶ φυλακῆς,
οἱ μὲν ὕπατοι τὴν βουλὴν ἐκάλουν· οἱ δὲ δήμαρχοι προσ-
ελθόντες, [z] ἐδείκνυσαν τὰ προσαγγελλόμενα. ἦν δὲ ὁ
15 τοὺς λόγους ὑπὲρ αὐτῶν ποιούμενος, Αὖλος Οὐεργίνιος, καὶ
ἔλεξε τοιάδε·

x. „Ὅσον μὲν χρόνον οὐθὲν ἀκριβὲς ἡμῖν ἐφαίνετο τῶν
προσαγγελλομένων δεινῶν, ἀλλὰ φῆμαι μετέωροι, καὶ

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat. V.C.* 294. *Var.* 296.

Volscis exceptum, et vtriusque gentis summum imperatorem creatum fuisse, et coactis ingentibus copiis, Romam mox petiturum: alius de communi patriciorum sententia hominem cum externo milite conducto reduci, vt in praesentia et in posterum plebeiorum praesidium aboleretur: alius dicebat, non omnes patricios, sed iuuenes tantum, haec consilia iniisse. nonnulli etiam audebant asseuerare, in ipsa vrbe hominem latere, et opportunissima quaeque loca esse occupaturum. Tota autem vrbe calamitatum exspectatione commota, et omnibus se metuo suspectos habentibus, sibique inuicem cauentibus, consules senatum conuocarunt; et tribuni, in curiam admissi, indicarunt, quae nunciabantur. Vnus autem pro omnibus A. Virginius sic est loquutus:

„Quamdiu iudicauimus, nos nihil certi habere de malis, quae nunciabantur, sed rumores incertos et fide carentes audivimus,

y Καταλυθείη *Vat.*

z Vel ἐδείκνυσαν positum pro ἐδήλωσαν, vel τὰ προσαγγελλόμενα pro τὰς ἐπιστολάς, vt p. 610. v. 2. [edit. Hudſ.] *Sylb.*

a Εἰς

τὸ βεβαιῶσον αὐτὰς οὐθὲν ἦν, ὠκνοῦμεν, ὦ βουλὴ, φέρειν τοὺς περὶ αὐτῶν λόγους [a] εἰς τὸ μέσον, ταραχάς τε ὑποπτεύοντες ἔσεσθαι μεγάλας, οἷα εἰκὸς ἐπὶ δεινοῖς ἀκούσμασι, καὶ δι' εὐλαβείας ἔχοντες, μὴ ταχύτερα δόξωμεν ὑμῖν βεβουλεῦσθαι μᾶλλον, ἢ φρονιμώτερα. οὐ μὴν ὀλιγωρίᾳ γ' αὐτὰ παραδόντες, ἀφήκαμεν· ἀλλ' ὅση δύναμις ἦν ἡμῖν, ἐπιμελῆ ζήτησιν ἐποιούμεθα τῆς ἀληθείας. ἐπεὶ δ' ἡ τοῦ δαιμονίου πρόνοια, ὑφ' ἧς ἀεὶ σωζόμεθα κοινῇ, καλῶς ποιοῦσα, τὰ κεκρυμμένα βουλεύματα, καὶ τὰς ἀνοσίους ἐπιχειρήσεις τῶν θεοῖς ἐχθρῶν εἰς φῶς ἄγει, καὶ γράμματα πάρεστιν ἡμῖν, ἃ δεδέγμεθα νεωστὶ παρὰ ξένων εὔνοιαν ἡμῖν ἐνδεικνυμένων, οὓς ὕστερον ἀκούσεσθε, καὶ συντρέχει τε καὶ συνᾴδει τοῖς ἔξωθεν ἐπιστελλομένοις τὰ ἐνθένδε μηνυόμενα, καὶ τὰ πράγματα οὐκέτι μέλλησιν, οὐδ' ἀναβολὴν ἐν χερσὶν ὄντα ἐπιδέχεται, πρὶν εἰς τὸν δῆμον ἐξενεγκεῖν, ὑμῖν πρώτοις, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ἀπαγγεῖλαι διέγνωμεν [b] αὐτά. ἴστε δὴ, συνωμοσίαν ἐπὶ τῷ δήμῳ γεγενημένην ὑπ' ἀνδρῶν οὐκ ἀφανῶν, ἐν οἷς ἐν-

vimus, non sumus ausi, Patres conscripti, de iis ad vos referre, quod vereremur, ne magnus tumultus excitaretur, (vt solet accidere, quoties atrox aliquis nuncius accipitur) et caueremus, ne celerius, quam prudentius consilium iniisse vobis videremur. Haud tamen hos rumores neglesimus: sed, quantum in nobis fuit, veritatem accuratissime quaesiimus. Nunc vero, quando diuina prouidentia, huius imperii perpetua custos, recte faciens, hominum diis inimicorum occulta consilia et impios conatus in lucem profert, literasque hic habemus recens acceptas ab hospitibus, qui suam erga nos beneuolentiam ostenderunt, quos postea audietis, et domestica indicia cum externis congruunt, iisque respondent, et res vrgentes nullam amplius cunctationem, nec dilationem patiuntur, haec priusquam ad populum referremus, vobis primum, vt aequum est, renunciare statuimus. Scitote igitur, coniuratum in plebem a viris non obscuris, inter quos ferunt esse

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 $\frac{2}{3}$. Cat. V.C. 294. Var. 296.

a Εἰς μέσον *Vat.*

b In *Ed. Steph.* αὐτόν. sed verius αὐτὰ, vt *Lapus* quoque vertit, *illa:* vel saltem αὐτό. *Sylb.*

c Συλλεγο-

εἶναι μέν τι λέγεται μέρος οὐ πολὺ καὶ τῶν εἰς τόδε [c] συν-
ειλεγμένων τὸ συνέδριον πρεσβυτέρων, τὸ δὲ πλεῖστον ἐκ
τῶν ἔξω τῆς βουλῆς ἱππέων, οὓς οὔπω καιρὸς, οἵτινες εἶεν,
ὑμῖν λέγειν. μέλλουσι δ' οὖν, ὡς πυνθανόμεθα, σκο-
5 ταίαν φυλάξαντες νύκτα, κοιμωμένοις ἡμῖν ἐπιχειρεῖν,
ἡνίκα οὔτε [d] προϊδεῖν τι τῶν γινομένων, οὔτε φυλάξασθαι
καθ' ἓν γενόμενοι δυνάμεθα· ἐπιπεσόντες δὲ ταῖς οἰ-
κίαις τούς τε δημάρχους ἡμᾶς κατασφάττειν, καὶ [e] τῶν
δημοτικῶν ἄλλους τοὺς ἐναντιωθέντας ποτὲ αὐτοῖς περὶ
10 ἐλευθερίας, ἢ τὸ λοιπὸν ἐναντιωσομένους. ὅταν δ' ἡμᾶς
ἐκποδὼν ποιήσωνται, τότ' ἤδη κατὰ πολλὴν ἀσφάλειαν
ἡγοῦνται [f] διαπράξασθαι παρ' ὑμῶν τὰ λοιπὰ ἀναιρε-
θῆναι διὰ κοινοῦ ψηφίσματος τὰς γινομένας ὑμῖν πρὸς τὸν
δῆμον ὁμολογίας. ὁρῶντες δ', ὅτι ξενικῆς αὐτοῖς χειρὸς
15 εἰς τὰ πράγματα δεῖ κρύφα παρασκευασθείσης, [g] καὶ

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

esse aliquot, non multos tamen, de senioribus in hunc senatorium ordinem lectis, maximam vero partem ex illis equitibus, qui in senatum nondum sunt recepti, quos a nobis indicari nondum est tempus. Hi (vt audimus) statuerunt, obseruata obscura nocte, nos sopitos opprimere, quo tempore, nec, quid rerum geratur, prospicere, nec in vnum congregati cauere nobis possumus; factaque irruptione in aedes, et nos tribunos iugulare, et alios plebeios, quotquot vnquam ipsis libertatis tuendae studio sunt aduersati, aut in posterum aduersaturi sunt. nobis vero de medio sublatis, tunc demum existimant, se tutissime reliqua a vobis impetraturos, vt, quidquid vnquam plebi a vobis, Patres conscripti, concessum est, id communi decreto abrogetur. Et quoniam ad hoc facinus, externa militum manu occulte comparata, eaque non mediocri, opus fore videbant,

c Συλλεγομένων *Vat.*

d Idem structurae genus supra, p. 2005. v. 3. alioqui maluerit fortasse quispiam, προϊδεῖν τι τῶν γινομένων, vt p. 2011. v. 6. ὑπεριδεῖν ἔργον οὕτω μέγα. infra quoque notauimus ellipsin particulae τι. *Sylb.* In *Cod. Vat.* προϊδεῖν τι. τι vulgatis deest.

e Τῶν δημοτῶν *Vat.*

f Nota aor. pro fut. διαπράξεσθαι. *Sylb.*

g Καὶ οὐδὲ ταύτας μετρίας *Vat.* καὶ vulgatis deest. Μέτριον in *Ed. Steph.*

ὐδὲ ταύτης μετρίας, ἄνδρα προσειλήφασιν εἰς ταῦτα τῶν [h] ἡμετέρων φυγάδων, Καίσωνα Κοίντιον, ἡγεμόνα, ὃν ἐπὶ φόνοις πολιτῶν, καὶ διαστάσει τῆς πόλεως [i] ἐξελεγχθέντα διεπράξαντό τινες τῶν ἐνθάδε μὴ δοῦναι δίκην, ἀλλ' ἀθῷον ἀπελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως, κάθοδόν τε πράξειν ὑπέσχηνται, καὶ ἀρχὰς [k] προτείνουσι καὶ τιμὰς, καὶ ἄλλους μισθοὺς τῆς ὑπουργίας. [l] κἀκεῖνος δὲ στρατιὰν αὐτοῖς ὑπέσχηται Αἰκανῶν καὶ Οὐολούσκων ἄξειν ἐπίκουρον, ὅσης ἂν δεηθῶσιν· ἥξει τ' οὐκ εἰς μακρὰν [m] αὐτὸς μὲν ἐπαγόμενος τοὺς εὐτολμοτάτους, κρύφα κατ' ὀλίγους εἰσάγων καὶ σποράδας· ἡ δ' ἄλλη δύναμις, ὅταν οἱ τοῦ δήμου προεστηκότες ἡμεῖς διαφθαρῶμεν, ἐπὶ τὸ ἄλλο πλῆθος τῶν [n] πενήτων, ἐάν τινες ἄρα περιέχωνται τῆς ἐλευθερίας. ταῦτά ἐστιν, ἃ βεβούλευνται ὑπὸ σκότους καὶ

bant, assumserunt ad hanc societatem vnum ex vestris exsulibus, Caesonem Quintium, eumque ducem suum crearunt, quem, caedis ciuilis et seditionis vrbanae conuictum, nonnulli eorum, qui hic adsunt, poenae eripuerunt, et, vt incolumis ex vrbe excederet, effecerunt, eique reditum pollicentur, et magistratus et honores et alia operae praemia offerunt. Ille quoque viciffim est pollicitus, se Aequorum Volscorumque copias, quibus opus ipsis fuerit, auxilio illis adducturum. aderitque breui cum audacissimis quibusque, eosque non simul omnes, sed alios post alios, et raros clam in vrbem ducet: reliquae autem copiae, nobis tribunis plebis de medio sublatis, in reliquam pauperum multitudinem, si qui libertatem suam tueri audebunt, *irruent*. Haec sunt, Patres conscripti, clandestina eorum consilia,

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2. 3. *Cat. V.C.* 294. *Var.* 296.

Steph. sed μετρίας (vt notauit *Sylb.*) postulat structurae lex, et probat *Lapi* versio.

h In *Ed. Steph.* ὑμετέρων. ego interpretes sequi malui. *Sylb.*

i Ἐξελεχθέντα *Vat.*

k Προτείνουσι *Vat.* vulgo προτείνονται.

l Κἀκεῖνος ὑπέσχηται στρατιὰν αὐτοῖς Αἰκανῶν *Vat.* vulgo στρατιὰν δὲ κἀκεῖνος.

m Αὐτὸς μὲν ἐπαγόμενος τοὺς *Vat.* vulg. αὐτὸς ἐπαγόμενος μὲν.

n Post πενήτων deest verbum συστήσεται, vel simile aliud. *Sylb.* χωρήσει desiderari suspicatur *Portus*.

o Συν-

μέλλουσι δρᾶν, ὦ βουλή, δεινὰ καὶ ἀνόσια ἔργα, οὔτε θεῖον φοβηθέντες χόλον, οὔτ' ἀνθρωπίνην ἐντραπέντες νέμεσιν.„

XI. „Ἐν τοσούτῳ δὴ κινδύνῳ σαλεύοντες, ἱκέται γινό-
5 μεθα ὑμῶν, ὦ πατέρες, ἐπισκήπτοντες θεούς τε καὶ δαίμονας, οἷς κοινῇ θύομεν, καὶ πολέμων ὑπομιμνήσκοντες, οὓς πολλοὺς καὶ μεγάλους σὺν ὑμῖν ἠράμεθα, μὴ περιϊδεῖν ὠμὰ καὶ ἀνόσια ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν παθόντας ἡμᾶς, ἀλλ' ἐπαμῦναί τε καὶ συναγανακτῆσαι τιμωρίας
10 ἡμῖν [o] συνεισπράξοντας παρὰ τῶν ταῦτα βουλευσαμένων τὰς προσηκούσας, μάλιστα μὲν παρὰ πάντων· εἰ δὲ μή γε, παρὰ τῶν ἀρξάντων τῆς ἀθεμίτου συνωμοσίας. πρῶτον δὲ πάντων ἀξιοῦμεν ὑμᾶς, ὦ βουλή, ψηφίσασθαι πρᾶγμα, ὅπερ ἐστὶ δικαιότατον, τὴν ὑπὲρ τῶν [p] μηνυθέντων
15 ζήτησιν ὑφ' ἡμῶν τῶν δημάρχων γενέσθαι. χωρὶς γὰρ τοῦ δικαίου, καὶ ἀκριβεστάτας [q] ἀνάγκη γίνεσθαι ζητή-

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 $\frac{2}{3}$. Cat. V.C. 294. Var. 296.

consilia, et atrocia ac nefaria facinora, quae ſunt patraturi, nec ira diuina territi, nec humanae indignationis reuerentia moti.„

„Quum igitur in tanto periculo verſemur, Patres conſcripti, ſupplices ad vos confugimus, voſque obteſtamur per deos et genios, quibus ſacra communia facimus, et per tot tantaque bella, quae vobiſcum ſuſcepimus, quorum vero memores eſſe decet, ne patiamini nos crudeliter et contra ius ac fas ab inimicis tractari, ſed opem feratis, et concepta nobiſcum indignatione, meritas poenas de iis, qui haec conſilia inierunt, ſumatis, et potiſſimum quidem de omnibus: ſin minus, de nefariae coniurationis auctoribus. In primis vero, Patres conſcripti, petimus, quod eſt aequiſſimum, vt nobis tribunis plebis hanc indiciorum inquiſitionem veſtro decreto committatis. Nam praeterquam, quod ipſa aequitas hoc poſtulat, neceſſe etiam eſt, accuratiſſimam

o Συνεισπράξαντας *Vat.*

p Τῶν μηνυόντων] Vel μηνυομένων legendum, vt [in *Cod. Vat.*] et paullo infra p. 2011. v. 13. vel μηνυμάτων, vt *Lapus, inquiſitionem de indiciis.* μηνυτῶν minus aptum videtur. *Sylb.* Forſan actiuum pro paſſiuo Atticorum more poſitum. *Port.*

q In *Ed. Steph.* ἀνάγκας. tu, ſi ἀνάγ-

σεις, ἃς ἂν οἱ κινδυνεύοντες ὑπὲρ αὐτῶν ποιήσωνται. εἰ
δέ τινες ὑμῶν εἰσὶν οἷοι μηδὲ καθ' ἓν εὐγνωμονεῖν, ἀλλὰ
πρὸς ἅπαντας τοὺς ὑπὲρ τοῦ δήμου λέγοντας ἀντιτάττε-
σθαι, ἡδέως ἂν πυθοίμην παρ' αὐτῶν, ἐπὶ τῷ δυσχε-
ραίνουσι τῶν ἀξιουμένων, καὶ τί μέλλουσιν ἡμᾶς πείθειν· 5
πότερα μηδεμίαν ποιεῖσθαι ζήτησιν, ἀλλ' ὑπεριδεῖν ἔρ-
γον οὕτω μέγα καὶ μιαρὸν ἐπὶ τῷ δήμῳ συνεστάμενον;
καὶ τίς ἂν τοὺς ταῦτα λέγοντας ὑγιαίνειν φήσειεν, ἀλλ'
οὐχὶ συνδιεφθάρθαι [r] καὶ " κοινωνεῖν τῆς συνωμοσίας·
ἔπειτα ὑπὲρ αὐτῶν δεδιότας, ἵνα μὴ γένωνται καταφα- 10
νεῖς, [s] ἀποφεύγειν τὴν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν; οἷς οὐκ
ἂν δικαίως [t] προσέχητε δήπου τὸν νοῦν. [u] ἢ τῆς διαγνώ-
σεως τῶν μηνυομένων οὐχ ἡμᾶς εἶναι κυρίους ἀξιώσουσιν,
ἀλλὰ τὴν βουλὴν καὶ τοὺς ὑπάτους; τί οὖν τὸ κωλῦον ἔσται
τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ τοὺς προεστηκότας τοῦ δήμου λέγειν, ἐὰν 15

ratiſſimam inquiſitionem fieri ab illis, quos periculum maxime tangit. Quod ſi qui veſtrum nihil gratificari poſſunt, ſed adverſantur omnibus, qui pro plebe dicunt, lubenter ex illis quaererem, quodnam noſtrorum poſtulatorum indigne ferant, et quid nobis tandem ſint ſuaſuri. an ne vllam inquiſitionem faciamus, ſed tantum facinus et adeo nefarium in plebem conflatum negligamus. Et quiſnam ſana mente praeditos dixerit eos, qui ita loquantur, quin potius eos ſimul corruptos, et eiuſdem coniurationis eſſe ſocios: deinde ſibi ipſis timentes, ne detegantur, a veritatis inquiſitione abhorrere? quibus haud aequum eſt vos aures praebere, ſi forte hanc indiciorum *inquiſitionem et* cognitionem non nobis, ſed ſenatui et conſulibus committendam cenſeant. Quid enim prohibet, quo minus ipſi quoque tribuni plebis idem dicant, ſi qui plebeii, facta

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 $\frac{2}{3}$. *Cat. V.C.* 294. *Var.* 296.

ſi ἀνάγκη nolis, reponere poteris ἀναγκαῖον. *Lapus* vertit: *neceſſe eſt. Sylb.*

r Deeſt *Vat.*

s Ἀποσπεύδειν *Vat.*

t Nota hic etiam ἂν cum verbo ſubiunctiuo, itidemque p. 2012. v. 8. cum alioqui in hac ſignificatione optatiuus verbi modus tribui illi ſoleat, vt tum alibi, tum p. 656. iuxta *Ed. Sylb.*

u In *Cod. Vat.* ἢ τῆς διαγνώσεως etc. et mox οὐχ ἡμᾶς. vulgatae dant εἰ μή πως τῆς διαγνώσεως et οὐχὶ ἡμᾶς.

x Μηδε-

τινες ἐκ τῶν δημοτικῶν, ἐπὶ τοῖς ὑπάτοις καὶ τῇ βουλῇ συςάντες, πράττωσι τὴν τοῦ συνεδρίου κατάλυσιν; ὅτι τὴν περὶ τῶν δημοτῶν ἐξέτασιν αὐτοὺς δίκαιόν ἐςι ποιεῖσθαι τοὺς ἀνειληφότας τὴν τοῦ δήμου φυλακήν. τί οὖν ἐκ
5 τούτου συμβήσεται; [x] μηδεμίαν γενέσθαι ποτὲ περὶ μηθενὸς πράγματος ζήτησιν ἀποῤῥήτου. ἀλλ᾽ οὔτε ἡμεῖς ἂν ταῦτα ἀξιώσαιμεν· ὕποπτος γὰρ ἡ φιλοτιμία· ὑμεῖς τ᾽ οὐκ ἂν ὀρθῶς ποιῆτε, [y] τοῖς τὰ ὅμοια οὐκ ἀξιοῦσι καθ᾽ ἡμῶν προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ κοινοὺς ἡγούμενοι τῆς πό-
10 λεως ἐχθρούς. οὐδενὸς μέντοιγε, ὦ βουλὴ, τοῖς πράγμασιν ὡς τάχους δεῖ. ὁ γὰρ κίνδυνος ὀξὺς, καὶ ἡ μέλλησις τῆς ἀσφαλείας ἄωρος [z] ἐν οὐ μέλλουσι δεινοῖς. ὥςτ᾽ ἀφέντες τὸ φιλονεικεῖν καὶ λόγους διεξιέναι μακροὺς, ψηφίσασθε, ὅ τι ἂν δοκῇ κοινῇ συμφέρειν ἤδη.„

15 XII. Ταῦτ᾽ εἰπόντος αὐτοῦ, πολλή τις ἔκπληξις κατέ-

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 2/3. Cat. V.C. 294. Var. 296.

facta conspiratione in consules et patres, senatum tollere moliantur? aequum scilicet esse, vt haec de plebeiis hominibus inquisitio fiat ab illis, qui plebis patrocinium susceperunt. Sed quid inde sequetur? Vt nulla vnquam de rebus occultis quaestio habeatur. Sed neque nos haec postularemus, (suspecta enim est *talis* ambitio) neque vos recte feceritis, si istos, qui a nobis semper dissentiunt, audiueritis, sed si eos communes ciuitatis hostes duxeritis. In praesentia vero, Patres conscripti, nulla re magis est opus, quam celeritate: periculum enim est praesens, et cunctatio in salute conseruanda in malis non cunctantibus est intempestiua. Itaque, omissis contentionibus et prolixis orationibus, decernite iam, quod e republica fore iudicabitis.„

„His ab eo dictis, patres valde obstupefacti sunt, et ad magnam

x Μηδεμίαν πώποτε γενέσθαι ζήτησιν περὶ μηθενὸς πράγματος ἀποῤῥήτου. ἀλλ᾽ οὔθ᾽ ἡμεῖς ἂν ταῦτα ἀξιώσομεν *Vat.*

y Sequentia videntur hanc lectionem requirere, τοῖς τὰ ὅμοια μεθ᾽ ἡμῶν ἀξιοῦσιν οὐ προσέχοντες τὸν νοῦν, *iis, qui idem nobiscum postulant, non obsequentes. Sylb.* In Cod. *Vat.* τὰ ὅμοια ἀξιοῦσι καθ᾽ ἡμῶν etc. quod rectum esse arbitror.

z Ἐν οἷς μέλλουσι *Vat.*

a Συν-

σχε τὸ συνέδριον καὶ ἀμηχανία. διελογίζοντό τε καὶ [a] συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους, ὡς χαλεπὸν ἑκάτερον ἦν, καὶ τὸ συγχωρεῖν τοῖς δημάρχοις ζητήσεις ἐφ᾽ ἑαυτῶν ποιεῖσθαι περὶ κοινοῦ καὶ μεγάλου πράγματος, καὶ τὸ μή. ὑποπτεύσας δ᾽ αὐτῶν τὴν γνώμην ἀνέστη [b] τῶν ὑπά- 5
των ὁ ἕτερος, Γάϊος Κλαύδιος, καὶ ἔλεξε τοιάδε· „Οὐ δέδοικα, Οὐεργίνιε, μή με ὑπολάβωσιν ἤτοι κοινωνὸν εἶναι τῆς συνωμοσίας, ἣν ἐφ᾽ ὑμῖν καὶ τῷ δήμῳ πράττεσθαι λέγετε, ἢ τὰ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ δεδιότα, [c] ἢ τῶν ἐμῶν τινος, ὡς ἐνόχου ταῖς αἰτίαις ὄντος, ἀνεστάναι τἀναντία 10
ὑμῖν ἐροῦντα· ὁ γὰρ βίος ἀπολύει με πάσης ὑποψίας τοιαύτης. ἃ δὲ νομίζω τῇ τε βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ συμφέρειν, ἀπὸ τοῦ κρατίστου καὶ δίχα πάσης εὐλαβείας ἐρῶ. πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸς, ἁμαρτάνειν δοκεῖ μοι Οὐεργίνιος, εἴ τινα ὑπείληφεν ἡμῶν ἐρεῖν, ἢ ὡς ἀνεξέτα- 15
στον ἀφεῖσθαι δεῖ πρᾶγμα οὑτωσὶ μέγα καὶ ἀναγκαῖον,

magnam consilii inopiam redacti: et secum haec reputabant, collatisque inter se capitibus aiebant, vtrumque graue *ac periculosum* esse, tam tribunorum arbitrio inquisitionem de publica et magna re permittere, quam negare. Sed C. Claudius, alter consul, suspectam habens eorum mentem, surrexit, atque in hunc modum loquutus est: „Non vereor, Virgini, ne me isti coniurationis participem esse putent, quam contra vos et plebem factam dicitis, *ideoque* vel mihi timentem, vel alicui ex meis huic culpae affini, ita surrexisse, vt contra vos dicerem. nam vita anteacta ab hac suspicione me plane liberat. Quod autem in rem senatus populique Romani fore iudico, id animo sincerissimo et liberrime dicam. Valde, imo vero toto coelo, errare mihi videtur Virginius, si quem nostrum putet dicturum, neque inquisitionem habendam de re tam magna et necessaria, neque

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 $\frac{2}{3}$. *Cat. V.C.* 294. *Var.* 296.

a Συνελάλουν ἀλλήλοις *Vat.*

b Τῶν ὑπάτων ἅτερος *Vat.*

c Loci huius emendatio debetur *Romano. codici.* nam in *Ed. Steph.* perperam est: ἢ τῶν ἡμῶν τινος, ἔνοχον ταῖς αἰτίαις, οὕτως ἂν ἑστάναι. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἢ τῶν ἡμῶν τινος, ἐνόχου ταῖς αἰτίαις ὄντος, ἀνεστάναι.

ἢ ὡς οὐ δεῖ κοινωνεῖν οὐδὲ παρεῖναι τῇ ζητήσει τοὺς ἀνειλη-
φότας τὴν τοῦ δήμου ἀρχήν. οὐθεὶς οὔτ' ἠλίθιός ἐστιν οὕτως,
οὔτε τῷ δήμῳ κακόνους, ὥστε ταῦτα λέγειν. [d] τί οὖν, εἴ
τις ἔροιτό με, παθὼν, ἃ συγχωρῶ καὶ φημὶ δίκαια εἶ-
5 ναι, τούτοις ἀντιλέξων ἀνέστην, [e] καὶ τί βούλεταί μοι ὁ λό-
γος, ἐγὼ νὴ Δία [f] λέξω πρὸς ὑμᾶς. παντὸς οἴομαι
δεῖν πράγματος, ὦ βουλὴ, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς πρώτας
ὑποθέσεις τοὺς εὖ φρονοῦντας ἀκριβῶς σκοπεῖν· οἷαι γὰρ
ἂν αὗται τύχωσιν οὖσαι, τοιούτους ἀνάγκη γίνεσθαι καὶ
10 τοὺς περὶ αὐτῶν λόγους. φέρε δὴ τίς ἡ τοῦδε τοῦ πράγμα-
τός ἐστιν ὑπόθεσις, [g] καὶ τί τὸ βούλημα τῶν δημάρχων,
ἀκούσατέ μου. οὐκ ἐνῆν τούτοις οὐδὲν, ὧν ἐν τῷ παρελθόντι
ἐνιαυτῷ πράττειν ἐπιβαλόμενοι διεκωλύθησαν, ἐπιτελέ-
σασθαι νῦν, ὑμῶν τ' ἐναντιουμένων αὐτοῖς ὡς πρότερον,
15 καὶ τοῦ δήμου μηκέτι ὁμοίως συναγωνιζομένου. [h] συνειδό-
τες δὴ τοῦτο, ἐσκόπουν, ὅπως ἂν ὑμεῖς τ' ἀναγκασθείητε
παρὰ γνώμην αὐτοῖς εἶξαι, καὶ ὁ δῆμος ἅπαντα, ὅσα

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat. V.C.* 294. *Var.* 296.

neque tribunos plebis ad hanc inquiſitionem admittendos, ſed ab ea arcendos. Nullus eſt adeo ſtultus, aut plebi maleuolus, qui haec dicat. Si quis ergo roget, quamobrem ſurrexerim ad impugnanda ea, quae concedo et iuſta eſſe dico, et quid ſibi mea velit oratio, per Iouem vobis dicam. Ego, Patres conſcripti, cenſeo, viris prudentibus rerum omnium initia et prima fundamenta diligenter conſideranda: nam qualia haec fuerint, tales quoque ſermones de ipſis haberi neceſſe eſt. Eia igitur, ex me audite, quidnam tribuni plebis ſibi ab initio propoſuerint, quodue ſit eorum conſilium. Hi nihil eorum, quae ſuperiore anno aggreſſi fuerant, peragere potuerunt, impediti a vobis, qui ipſis nunc aeque atque ante reſiſtitis, et a plebe, quae non amplius ipſis ita, vt antea, fauet. Hoc illi ſcientes cogitare coeperunt, qua ratione et vos inuiti ſibi cedere cogi poſſitis, et plebs, omnibus in rebus, quas poſtularint,

d Τί οὖν τις ἔροιτο *Vat.*
e Καὶ τί βούλεταί μου λόγος *Vat.*
f Φράσω πρὸς ὑμᾶς *Vat.*
g Καὶ τί βούλημα *Vat.* Forſan rectius βούλευμα, *conſilium. Sylb.*
h Συνιδόντες *Vat.*

i In

ἂν [i] ἀξιῶσι, συμπράττειν. ἀληθῆ μὲν οὖν καὶ δικαίαν ὑπόθεσιν οὐδεμίαν [k] εὑρίσκοντες, δι' ἧς ἑκάτερον τούτοις ἔσται, πολλὰ δὲ βουλεύματα πειράζοντες, καὶ στρέφοντες ἄνω καὶ κάτω τὸ πρᾶγμα, τελευτῶντες ἐπὶ τοιοῦτον δή τινα λογισμὸν ἦλθον· αἰτιασώμεθα συνίστασθαί τινας ἐκ τῶν ἐπιφανῶν ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου, καὶ σφάττειν διεγνωκέναι τοὺς [[l] μὴ] παρέχοντας αὐτῷ τὸ ἀσφαλές. καὶ ταῦτα ἐκ πολλοῦ παρασκευάσαντες λέγεσθαι κατὰ τὴν πόλιν, ὅταν ἤδη [m] πιστὰ εἶναι δόξῃ τοῖς πολλοῖς· δόξει δὲ διὰ τὸ δέος· ἐπιστολὰς μηχανησώμεθα πολλῶν παρόντων ἡμῖν [n] ὑπ' ἀνδρὸς ἀγνώστου ἀναδοθῆναι· ἔπειτ' ἐλθόντες ἐπὶ τὸ συνέδριον, ἀγανακτῶμέν τε καὶ σχετλιάζωμεν, καὶ τοῦ ζητεῖν τὰ προσηγγελμένα [o] αἰτῶμεν ἐξουσίαν. ἐὰν γὰρ ἀντιλέγωσιν ἡμῖν οἱ

larint, se adiuuet. Quum igitur nullam veram et iustam materiam inuenire possent, qua hoc vtrumque consequerentur, post multa consilia, conatus, et versutias, tandem tale quid illis in mentem venit: Criminemur, aliquot illustres viros conspirasse in plebis euersionem, et statuisse eos iugulare, qui eius salutem tueri vellent. vbi autem huiusmodi rumores nostra opera multo ante per vrbem sparsi fuerint, et iam veri multis videbuntur, (metus enim fidem illis adstruet) tunc subornemus hominem ignotum, qui nobis literas multis praesentibus tradat. postea senatum ingressi indignemur, et conqueramur, et rei indicatae inquisitionem nobis concedi postulemus. Si enim patricii eam nobis

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 $\frac{2}{3}$. *Cat. V.C.* 294. *Var.* 296.

i In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ἀξιώσῃ. sed ἀξιῶσι legendum esse, vel ἀξιώσωσι, declarat etiam *Lapi* versio: *quaecunque illi postularent.*

k Εὕρισκον *Vat.*

l Particulam μὴ non agnoscit *Lapi* versio: *qui exhibent ei securitatem.* ideo vel tolli potest, vel in νῦν mutari. *Xylander*, retento μὴ, pro αὐτῷ reposuerat αὐτοῖς: vt *Gelenius* quoque verterat: *quicunque se eis opponeret. Sylb.*

m Πιστὰ εἶναι τοῖς πολλοῖς δοκῇ *Vat.*

n Ὑπ' ἀνδρὸς ἀγνῶτος *Vat.*

o In *Ed. Steph.* δῶμεν. sed veram lectionem αἰτῶμεν agnoscit etiam *Lapi* versio: *ac petamus potestatem inquirendi. Sylb.* Αἰτῶμεν τὴν ἐξουσίαν. ἐάν τε γὰρ *Vat.*

 p Cum

πατρίκιοι, ταύτην ληψόμεθα τοῦ διαβάλλειν αὐτοὺς πρὸς
τὸν δῆμον ἀφορμὴν, καὶ οὕτως ἅπαν τὸ δημοτικὸν ἠγριωμένον αὐτοῖς ἕτοιμον ἡμῖν εἰς ἃ βουλόμεθα ὑπάρξει·
ἐάν τε συγχωρῶσι, τοὺς γενναιοτάτους ἐξ αὐτῶν, καὶ
5 πλεῖστα ἡμῖν ἐναντιωθέντας πρεσβυτέρους τε καὶ νέους
[p] ἐλαύνωμεν, ὡς εὑρηκότες ταῖς αἰτίαις ἐνόχους. ἐκεῖνοι
δ' ἄρα τὰς καταγνώσεις δεδιότες, ἢ συμβήσονται πρὸς
ἡμᾶς ἐπὶ τῷ μηδὲν ἔτι ἀντιπράττειν, ἢ καταλιπεῖν ἀναγκασθήσονται τὴν πόλιν. ἐκ δὲ τούτου πολλὴν ποιήσο-
10 μεν ἐρημίαν τοῦ ἀντιπάλου."

XIII. „[q] Ταῦτα τὰ βουλεύματα ἦν αὐτῶν, ὦ βουλὴ, καὶ τὸν μεταξὺ χρόνον ὃν ἑωρᾶτε [r] συμβουλεύοντας καὶ συνεδρεύοντας αὐτοὺς, οὗτος ὁ δόλος ὑπ' αὐτῶν [s] ὑφαίνετο ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις ὑμῶν, καὶ τοῦτο τὸ δίκτυον κατὰ τῶν
15 [t] εὐαγεστάτων ἱππέων ἐπλέκετο. καὶ ὅτι ἀληθῆ ταῦτα

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 2/3. Cat. V.C. 294. Var. 296.

nobis denegarint, hanc occasionem eos apud plebem criminandi arripiemus; atque ita omnes plebeii, contra illos efferati, nobis ad omne obsequium praestandum parati erunt: si concesserint, generosissimos quosque ex ipsis, et qui nobis maxime sunt aduersati, tam ex senioribus, quam iunioribus, quasi eos his criminibus obnoxios inuenerimus, ex vrbe pellemus. hi enim damnationis metu, aut nobiscum pacifcentur, se nobis non aduersaturos amplius, aut vrbe cedere cogentur. atque ita adversarios ad magnam solitudinem redigemus.„

„Haec erant, Patres conscripti, illa consilia, quibus ineundis illos medio hoc tempore in consessu occupatos videbatis, hic dolus contra praestantissimos quosque de vobis ab illis texebatur, haec retia innocentissimis equitibus tendebantur. Quod autem haec

p Cum v. 3. habeamus ὑπάρξει, legendum ἐλάσομεν. et mox v. 9. ποιήσομεν. *Sylb.*

q Ταῦτα τὰ βουλεύματα *Vat.* a vulgatis articulus abest.

r Συνεδρεύοντας *Vat.* [dubium Hudsonus cum reliquerit, hac lectione proferenda quid docere nos voluerit, suspicor, eum voluisse certiores nos facere, vocabula duo συμβουλεύοντας καὶ a Vaticano abesse.]

s Ὑφαίνετο [cum *Cod. Vat.*] legendum esse pro vulg. ἐφαίνετο, satis perspicuum est ex continuatae metaphorae verbo ἐπλέκετο. *Sylb.*

t Vocem hanc in sua versione

ἐστι, [u] βραχέος μοι πάνυ δεῖ λόγου. Φέρε γὰρ εἴπατέ μοι, Οὐεργίνιε, οἱ τὰ δεινὰ πεισόμενοι, παρὰ τίνων ἐδέξασθε τὰ γράμματα ξένων; τῶν που κατοικούντων, ἢ πόθεν ὑμᾶς εἰδότων, ἢ πῶς τἀνθάδε συνεδρευόμενα ἐπισταμένων; τί ἀναβάλλεσθε, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐρεῖν 5 αὐτοὺς ὑπισχνεῖσθε, ἀλλ' οὐ πάλαι λέγετε; τίς δ' ὁ τὰ γράμματα κομίσας ὑμῖν ἀνήρ ἐστι; τί οὐκ ἄγετε αὐτὸν εἰς μέσον, ἵνα ἀπ' ἐκείνου πρώτου ἀρξώμεθα ζητεῖν, εἴτ' ἀληθῆ ταῦτ' ἐστὶν, εἴτε, ὡς ἐγώ φημι, πλάσματα ὑμέτερα; αἱ δὲ δὴ συνᾴδουσαι τοῖς ξενικοῖς γράμμασι μη- 10 νύσεις [x] παρὰ τῶν ἐνθάδε, τίνες τ' εἰσὶ καὶ ὑπὸ τίνων γινόμεναι; τί κρύπτετε τὰς πίστεις, ἀλλ' οὐκ εἰς τοὐμφα-

haec vera sint, paucissimis verbis ostendam. Age enim, Virgini, *vosque*, quibus tam graue imminet periculum, dicite, a quibus hospitibus literas accepistis? vbi habitantibus, aut vnde vobis notis? aut quomodo nostra haec consilia resciscentibus? Quid cunctamini? cur postea eorum nomina vos dicturos pollicemini, ac non potius iamdudum dixistis? Quis vero est, qui vobis has literas attulit? quin eum producitis in medium, vt ab illo quaerendi initium faciamus, vtrum haec vera sint, an vestra figmenta, vt ego suspicor. Iam vero domestica indicia, quae cum externis consentire dicitis, quaenam illa sunt, et a quibus delata? quod probationes celatis, ac non potius eas manifeste in medium profertis? Sed (vt opinor) rerum,

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 $\frac{2}{3}$. *Cat. V. C.* 294. *Var.* 296.

sione omiserat *Gelenius;* et *Lapus* parum apte vertit: *facile capitales equites.* nam εὐαγεῖς hic sunt non tam agiles, inquam sacrosancti et religiosi, cuius epitheti ratio peti potest ex p. 337. v. 31. [edit. Hudf.] Si quis εὐγενεστάτων [vt in *Cod. Vat.*] malit, vt sit, *contra nobilissimos equites*, seu, *contra nobilissimum equitum ordinem*, fruatur suo iudicio. *Sylb.*

u Βραχέος μοι πάνυ δεῖ λόγου *Vat.* vulgatae dant βρ. μοι δεῖ πάνυ λόγου.

x In *Ed. Steph.* περὶ τῶν ἐνθάδε. sed περὶ abesse debere indicant verba p. 2007. v. 13. *Lapi* quoque versio eam praepositionem non agnoscit. *Sylb.* Verum vtrumque dicitur, et μήνυσις τούτων et περὶ τούτων. quare retineri potest. *Port.* In *Cod. Vat.* παρὰ τῶν ἐνθάδε. παρὰ vulgatis deest.

 y Γενο-

νὲς ἄγετε; ἀλλ᾽ οἶμαι, τῶν μήτε [y] γενομένων, μήτ᾽ ἐσομένων ἀδύνατον εὑρεθῆναι πίστιν. ταῦτ᾽ ἐστὶν, ὦ βουλὴ, μηνύματα, οὐ κατὰ τούτων συνωμοσίας, ἀλλὰ καθ᾽ ἡμῶν δόλου καὶ πονηρᾶς γνώμης, ἣ κέχρηνται κρύψαντες οὗτοι.
5 τὰ γὰρ πράγματα αὐτὰ βοᾷ. αἴτιοι δ᾽ ὑμεῖς οἱ τὰ πρῶτα ἐπιτρέψαντες αὐτοῖς, καὶ τὸ ἀνόητον τῆς ἀρχῆς μεγάλῃ καθοπλίσαντες ἐξουσίᾳ, ὅτε [z] Κοίντιον Καίσωνα τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ κρίνειν ἐπ᾽ αἰτίαις ψευδέσιν εἰάσατε, καὶ τοσοῦτον φύλακα τῆς ἀριστοκρατίας ἁρπαζό-
10 μενον ὑπ᾽ αὐτῶν περιείδετε. τοιγαροῦν οὐκέτι μετριάζουσιν, οὐδὲ καθ᾽ ἕνα τῶν εὐγενῶν [a] περικόπτουσιν, ἀλλ᾽ ἀθρόως ἤδη περιβάλλοντες τοὺς ἀγαθοὺς ἕλκουσιν ἐκ τῆς πόλεως· καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς, οὐδ᾽ ἀντειπεῖν αὐτοῖς ἀξιοῦσιν οὐδένα ὑμῶν, ἀλλ᾽ εἰς ὑποψίας καὶ διαβο-
15 λὰς ἄγοντες, ὡς κοινωνοῦντα τῶν ἀποῤῥήτων δεδίττονται,

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Varr.* 296.

rerum, quae nec iam ſunt, nec futurae ſunt, probationem inuenire difficile eſt. Haec ſunt, Patres conſcripti, indicia non coniurationis in iſtos, ſed malitioſi doli contra nos parati, quem iſti tegere conantur. Ipſa enim res ſatis loquitur. In cauſſa autem vos ipſi eſtis, qui principio tantum ipſis permiſiſtis, et inſanum iſtum magiſtratum tanta poteſtate armaſtis, quando paſſi eſtis Caeſonem Quintium falſis criminibus circumuentum damnari, et tam inſignem optimatum propugnatorem ab illis vobis eripi ſiuiſtis. Itaque haud amplius moderate ſe gerunt, nec ſingulos nobiles ſibi vexandos proponunt: ſed iam vno agmine viros probos aggreſſi ex vrbe pellunt: et, quod longe grauiſſimum eſt, ipſi ne ferunt quidem quemquam de vobis contra ſe dicere, ſed terrificant vos, in ſuſpiciones *vnumquemque* adducendo, et in criminum inuidiam rapiendo, vt occultorum conſilio-

y Γενομένων *Vat.* vulgo γινομ.

z Hic quoque poſtpoſitum nomini praenomen. ſupra aliquoties Καίσωνα Κοίντιον vocat, vſitato nominum ordine. *Sylb.*

a Περισκοποῦσιν] Περικόπτουσιν *Vat.* idemque *Sylb.* et *Porto* placuiſſe video, quod hoc ipſo verbo infra vtatur *Dionyſius*, de eadem re agens. Verum (inquit *Port.*) ſi codex mendo caret, illud περισκοποῦσιν iam ſignificabit, *circumſpicere, et oculis ad caedem deſignare*, qua phraſi vtitur *Cicero* in or. contra *Catilinam.*

b Ταῦτα

καὶ μισόδημον εὐθὺς εἶναι φασὶ, καὶ προλέγουσιν ἥκειν ἐπὶ τὸν δῆμον ὑφέξοντα τῶν ἐνθάδε ῥηθέντων δίκας. ἀλλ᾽ ὑπὲρ μὲν τούτων ἕτερος ἔσται καιρὸς ἐπιτηδειότερος τοῖς λόγοις. νυνὶ δὲ συντεμῶ τὸν λόγον, καὶ παύσομαι τὰ πλείω διατεινόμενος. Φυλάττεσθαι ὑμῖν παραινῶ 5 τούσδε τοὺς ἄνδρας ὡς συνταράττοντας τὴν πόλιν, καὶ μεγάλων ἐκφέροντας ἀρχὰς κακῶν· καὶ οὐκ ἐνθάδε μὲν [b] τάδε λέγω, πρὸς δὲ τὸν δῆμον ἀποκρύψομαι, ἀλλὰ κἀκεῖ παῤῥησίᾳ δικαίᾳ χρήσομαι, διδάσκων, ὡς οὐδὲν [c] αὐτοῖς ἐπικρέματαί τι δεινὸν, ὅτι μὴ κακοὶ καὶ δόλιοι 10 προστάται, πολεμίων ἔργα ἐν προσποιήματι φίλων διαπραττόμενοι.„ Ταῦτ᾽ εἰπόντος τοῦ ὑπάτου, κραυγή τε καὶ πολὺς ἔπαινος ἐκ τῶν παρόντων ἐγένετο· καὶ οὐδὲ λόγου τοῖς δημάρχοις ἔτι μεταδιδόντες, διέλυσαν τὸν σύλλογον. ἔπειτα ὁ μὲν Οὐεργίνιος ἐκκλησίαν συναγαγὼν 15 κατηγόρει τῆς τε βουλῆς καὶ τῶν ὑπάτων· ὁ δὲ Κλαύδιος ἀπελογεῖτο, τοὺς αὐτοὺς λόγους διεξιὼν, οὓς εἶπεν ἐπὶ τῆς

consiliorum participem, et statim plebis inimicum esse aiunt, eique diem dicunt, vt apud populum caussam de verbis hoc loco factis dicat. Sed de his alias opportunius dicetur. nunc vero paucis rem expediam, nec prolixiore oratione vtar. Suadeo, vt ab his hominibus, tanquam reipublicae perturbatoribus et magnorum malorum auctoribus, vobis caueatis. neque vero hic quidem ista dico, apud populum vero ea celabo: sed ibi quoque iusta dicendi libertate vtar, docens, nullum aliunde periculum illis imminere, nisi ab ipsis malitiosis ac dolosis tribunis, qui facta hostilia simulata amicitia velant. Haec consulis oratio ab iis, qui aderant, ingenti clamore et laudibus est excepta; nec amplius dicendi potestate tribunis facta, senatus est dimissus. Tunc Virginius, conuocata concione, in patres et consules inuehebatur: sed Claudius purgabat eos iisdem verbis, quae in senatu

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 $\frac{2}{3}$. Cat. V.C. 294. Var. 296.

b ταῦτα λέγω *Vat.*

c In *Ed. Steph.* perperam αὐτῶν. Optime in *Cod. Vat.* αὐτοῖς ἐπικρέμαται δεινόν. sc. τῷ δήμῳ, seu τοῖς δημοτικοῖς. quam lectionem cum *Lapo* et *Gelenio* probat *Sylb.*

βουλῆς. οἱ μὲν οὖν ἐπιεικέστεροι τῶν δημοτικῶν κενὸν ὑπώπτευον εἶναι τὸν φόβον· οἱ δ' εὐηθέστεροι, πιστεύοντες ταῖς φήμαις, ἀληθῆ. ὅσοι δὲ κακοήθεις ἦσαν ἐν αὐτοῖς, καὶ μεταβολῆς ἀεὶ δεόμενοι, τοῦ μὲν ἐξετάζειν τὸ
5 ἀληθὲς ἢ ψεῦδος οὐκ εἶχον πρόνοιαν, ἀφορμὴν δὲ διχοστασίας ἐζήτουν καὶ θορύβου.

XIV. Ἐν τοιαύτῃ δὲ ταραχῇ τῆς πόλεως οὔσης, ἀνήρ τις ἐκ τοῦ Σαβίνων ἔθνους, πατέρων τ' οὐκ ἀφανῶν, καὶ χρήμασι δυνατὸς, Ἄππιος Ἑρδώνιος ὄνομα, καταλῦσαι
10 τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἐπεβάλλετο, εἴθ' ἑαυτῷ τυραννίδα κατασκευαζόμενος, εἴτε τῷ [d] Σαβίνων ἔθνει πράττων ἀρχὴν καὶ κράτος, εἴτ' ὀνόματος ἀξιωθῆναι βουλόμενος μεγάλου. κοινωσάμενος δὲ πολλοῖς τῶν φίλων ἣν εἶχε διάνοιαν, καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιχειρήσεως ἀφηγη-
15 σάμενος, ἐπειδὴ κἀκείνοις ἐδόκει, συνήθροιζε τοὺς πελάτας, καὶ τῶν θεραπόντων, οὓς εἶχε, τοὺς εὐτολμοτάτους· καὶ δι' ὀλίγου χρόνου [e] συγκροτήσας δύναμιν ἀνδρῶν τε-

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 2/3. Cat.

senatu fecerat. Cordatiores igitur e plebe hunc terrorem vanum esse suspicabantur; at stultiores, rumoribus istis fidem habentes, verum credebant. illorum vero malitiosissimi quique, et rerum nouarum cupidi, non curabant huiusmodi inquisitionem, et parui faciebant, vtrum hoc verum, an falsum esset; sed seditionis ac tumultus occasionem quaerebant.

V.C. 294. Var. 296. App. Herdonius Capitolium occupat.

In tam perturbato ciuitatis statu vir quidam de Sabina gente, non obscuris natalibus, et opibus potens, nomine App. Herdonius, imperium Romanorum euertere conatus est, siue sibi ipsi tyrannidem quaerens, siue Sabinorum genti dominationem et imperium parans, siue nominis magni ac gloriae cupidus. Hic suo consilio cum multis amicis communicato, modoque rei aggrediendae ipsis narrato, vbi illis quoque hoc placuit, coëgit clientes suos, et audacissimos quosque seruos, quos habebat: breuique temporis spatio confecta manu hominum

d Τῷ Σαβίνων ἔθνει εἰσπράττων malit *Port.* vt hic εἰσπράττειν pro κτᾶσθαι ponatur. In *Cod. Vat.* τῷ Σαβίνων ἔθνει πράττων. vulg. εἴτε τὸ Σαβ. ἔθνος εἰσπράττων.

e Ita in *Cod. Vat.* et *Dionysio* ipso p. 409. v. 42. [ed. Hudf.] συγκρατήσας minus recte edidit *Steph.*

f Τιβέριος

τρακισχιλίων μάλιστα, ὅπλα τε καὶ τροφὰς, καὶ τἄλλα, ὅσων δεῖ πολέμῳ, πάντα εὐτρεπισάμενος, εἰς σκάφας ποταμηγοὺς ἐνεβάλλετο. πλεύσας δὲ διὰ τοῦ [f] Τιβέρεως ποταμοῦ, προσέσχε τῆς Ῥώμης κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον, ἔνθα τὸ Καπιτώλιόν ἐστιν, οὐδ᾽ ὅλον στάδιον ἀπέχον 5 τοῦ ποταμοῦ. ἦσαν δὲ μέσαι τηνικαῦτα νύκτες, καὶ πολλὴ καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν ἡσυχία· ἣν συνεργὸν λαβὼν, ἐξεβίβασε τοὺς ἄνδρας κατὰ σπουδὴν, καὶ διὰ τῶν ἀκλείστων πυλῶν· εἰσὶ γάρ τινες ἱεραὶ πύλαι τοῦ Καπιτωλίου κατά τι θέσφατον ἀνειμέναι· [g] Καρμεντίνας αὐτὰς κα- 10 λοῦσιν· ἀναβιβάσας τὴν δύναμιν, εἶχε τὸ Φρούριον. ἐκεῖθεν δ᾽ ἐπὶ τὴν ἄκραν ὠσάμενος· ἔστι δὲ τῷ Καπιτωλίῳ προσεχής· κἀκείνης ἐγεγόνει κύριος. ἦν δὲ αὐτοῦ γνώμη, μετὰ τὸ κρατῆσαι τῶν ἐπικαιροτάτων τόπων, τούς τε Φυγάδας [h] δέχεσθαι, καὶ τοὺς δούλους εἰς ἐλευθερίαν κα- 15 λεῖν, καὶ χρεῶν ἄφεσιν ὑπισχνεῖσθαι τοῖς ἀπόροις, τοὺς

num ferme quatuor millium, armisque et commeatibus atque aliis rebus ad bellum necessariis paratis, eos in fluuialibus scaphis posuit. Et confecto cursu per flumen Tiberim, appulit ad eam Romae partem, vbi est Capitolium, quod ne integrum quidem stadium a flumine abest. Tunc autem erat media nox, et alta tota vrbe quies, cuius auxilio festinanter exscensionem fecit, et per portam apertam (est enim quaedam sacra Capitolii porta ex oraculo quodam patens, quam Carmentalem vocant) cum suis copiis ingressus Capitolium occupauit, inde ad arcem Capitolio contiguam progressus, eam quoque in suam potestatem redegit. Idque hac mente fecit, vt, occupatis opportunissimis quibusque locis, exsules reciperet, et seruos ad libertatem vocaret, et aeris alieni remissionem pauperibus polliceretur,

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

f Τιβέριος *Vat.*

g Veram lectionem esse Καρμεντίνας, vt in *Codd. Rom. Vat.* et *Lepi.* non Κεμεντίνας, vt in *Ed. Steph.* constat ex *Plutarcho* in *Camillo* et *Solino* c. 2. Haec porta etiam *Scelerata* dicta est, quod *Fabios* Cremeram aduersus Etruscos cum suis illac egressos non restituerit patriae, vt indicant *Festus* et *Ouidius* Fast. 2.

h Εἰσδέχεσθαι *Vat.*

τ᾽ ἄλλȢς πολίτας, οἳ ταπεινὰ πράττοντες διὰ φθόνȢ καὶ μίσȢς εἶχον τὰς ὑπεροχὰς, καὶ μεταβολῆς [i] ἄσμενοι ἂν ἐλάβοντο, κοινωνȢ̀ς ποιεῖσθαι τῶν ὠφελειῶν. ἡ δὲ θαῤῥεῖν τ᾽ αὐτὸν ἐπαγομένη καὶ πλανῶσα ἐλπὶς, [k] ὡς
5 Ȣ̓δενὸς ἀτυχήσοντα τῶν προσδοκωμένων, ἡ πολιτικὴ στάσις ἦν, δι᾽ ἣν Ȣ̓̈τε φιλίαν, Ȣ̓̈τε κοινωνίαν [l] Ȣ̓δεμίαν" ὑπελάμβανε τῷ δήμῳ πρὸς τȢ̀ς πατρικίȢς ἔτι γενήσεσθαι. ἐὰν δ᾽ ἄρα μηδὲν αὐτῷ τȢ́των κατὰ νȢ̃ν χωρῇ, τηνικαῦτα ΣαβίνȢς τε πανστρατιᾷ καλεῖν ἐδέδοκτο, καὶ ΟὐολȢ́-
10 σκȢς, καὶ τῶν ἄλλων πλησιοχώρων ὅσοις ἂν ᾖ βȢλομένοις τῆς Ῥωμαίων ἀπηλλάχθαι ἐπιφθόνȢ ἀρχῆς.

XV. Συνέβη δ᾽ αὐτῷ πάντων διαμαρτεῖν, ὧν ἤλπισεν, Ȣ̓̈τε δȢ́λων αὐτομολησάντων πρὸς αὐτὸν, Ȣ̓̈τε φυγάδων κατελθόντων, Ȣ̓̈τ᾽ ἀτίμων καὶ καταχρέων τὸ ἴδιον κέρ-
15 δος ἀντὶ τȢ̃ [m] κοινȢ̃ συμφέροντος ἀλλαξαμένων, τῆς τ᾽ ἔξωθεν ἐπικȢρίας Ȣ̓ λαβȢ́σης χρόνον ἱκανὸν εἰς παρα-

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

liceretur, et alios ciues, qui, quod ipſi eſſent infimae conditionis homines, potentioribus inuidebant, et omnem eminentiam oderant, oblatamque rerum nouandarum occaſionem lubenter arripiebant, praedae participes faceret. Spes enim, quae illum ad id inducebat, atque animos ei addebat, et quae eum decipiebat, ita vt crederet, omnia ſibi ſucceſſura, quae exſpectabat, erat inteſtina ſeditio, ob quam exiſtimabat nullam amplius amicitiam, nullam ſocietatem plebi cum patriciis interceſſuram. Quod ſi forte nihil horum ipſi ex animi ſententia ſucceſſiſſet, tunc ſtatuerat, omnes Sabinorum copias vocare, et Volſcos, et alios finitimos populos, quotquot inuidioſo populi Romani imperio liberari cupiebant.

Sed accidit, vt omnibus, quae ſperarat, fruſtraretur, quia nec ſerui ad eum transfugerunt, nec exſules conuenerunt; nec infimae conditionis homines et obaerati ſua commoda publicis antepoſuerunt; nec externa auxilia ſatis temporis ad belli apparatus

i Ἀνελάβοντο] Scribo ἄσμενοι ἂν ἐλάβοντο. *Steph.*

k In *Cod. Vat.* ὡς Ȣ̓θενὸς, et mox μηθὲν αὐτῷ.

l Non agnoſcit *Vat.*

m Κοινῇ συμφέροντος *Vat.*

n Τέλος

σκευὴν τοῦ πολέμου· τρισὶ γὰρ ἢ τέσσαρσι ταῖς πρώταις ἡμέραις [n] τέλος εἴληφε τὰ πράγματα, μέγα δέος καὶ πολλὴν ταραχὴν Ῥωμαίοις [o] παρασχόντα. ἐπειδὴ γὰρ ἑάλω τὰ φρούρια, κραυγῆς ἄφνω [p] γινομένης καὶ φυγῆς τῶν περὶ ἐκείνους οἰκούντων τοὺς τόπους, ὅσοι μὴ παραχρῆ- 5 μα ἐσφάγησαν, ἀγνοοῦντες οἱ πολλοὶ τὸ δεινὸν, ὅ τι ποτ' ἦν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα συνέτρεχον, οἱ μὲν [q] ἐπὶ τὰ μετέωρα χωρία τῆς πόλεως, οἱ δ' εἰς τοὺς ἀναπεπταμένους αὐτῆς τόπους, πολλοὺς σφόδρα ὄντας, οἱ δ' εἰς τὰ παρακείμενα πεδία· ὅσοι δ' ἡλικίας ἐν τῷ παρηκμακό- 10 τι ἦσαν, καὶ [r] ῥώμης σώματος ἐν τῷ ἀδυνάτῳ, τὰ τέγη τῶν οἰκιῶν κατεῖχον ἅμα γυναιξὶν, ὡς ἀπὸ τούτων ἀγωνιούμενοι πρὸς τοὺς [s] εἰσεληλυθότας· ἅπαντα γὰρ αὐτοῖς ἐδόκει μεστὰ εἶναι πολέμου. ἡμέρας δὲ γενομένης, ὡς ἐγνώσθη τὰ κεκρατημένα τῆς πόλεως φρούρια, καὶ ὅστις ἦν 15 ὁ κατέχων ἀνὴρ τοὺς τόπους, οἱ μὲν ὕπατοι προελθόντες

paratus habuerunt. nam intra tres quatuorue primos dies, rebus, quae magnum terrorem populo Romano incusserant, et magnum tumultum excitarant, finis est impositus. Arcibus enim occupatis, clamore derepente orto, omnibusque, qui circa illa loca habitabant, fugientibus, quotquot primo impetu iugulati non fuerant, quum plerique ignorarent, quodnam esset hoc malum, correptis armis concurrebant, alii in loca vrbis editissima, alii in patentes eius areas, quae multae erant, alii in proximos campos: qui vero aetate iam decrepita erant, et quos vires corporis deficiebant, aedium tecta vna cum mulieribus occuparunt, vt inde pugnarent cum hostibus, qui venerant. omnia enim loca hostibus oppleta credebant. Prima vero luce vbi cognitum est, ciuitatis arces occupatas, et quis esset, qui ea loca occupas-

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 $\frac{2}{3}$. Cat. V.C. 294. Var. 296.

n Τέλος εἰλήφει *Vat.*

o Παρασχόντα. ἐπεὶ γὰρ *Vat.* vulg. dant παρέχοντα.

p Γενομένης *Vat.*

q Ἐπὶ τὰ μετέωρα *Vat.* vulgatis articulus deest.

r In *Cod. Vat.* Ῥώμης. quod et *Stephano* placuit. nam vulgatae dant ῥώμη.

s Non minus apte legeris ἐπελευσομένους. *Sylb.* In *Cod. Vat.* εἰσεληλυθότας. vulgatae simplex ἐληλυθ. dant.

t Ἡμῖν

εἰς τὴν ἀγορὰν, ἐκάλουν τοὺς πολίτας ἐπὶ τὰ ὅπλα. οἱ
δὲ δήμαρχοι προσκαλεσάμενοι τὸν δῆμον εἰς ἐκκλησίαν,
ἔλεγον, ὅτι τῷ μὲν συμφέροντι τῆς πόλεως οὐδὲν ἀξιοῦσι
πράττειν ἐναντίον, δίκαιον δὲ ὑπολαμβάνουσιν εἶναι, τη-
5 λικοῦτον ἀγῶνα μέλλοντα τὸν δῆμον ὑπομένειν, ἐπὶ ῥη-
τοῖς τισι καὶ διωρισμένοις ἐπὶ τὸ κινδύνευμα χωρεῖν. „Εἰ
μὲν οὖν, ἔφασαν λέγοντες, ὑπισχνοῦνταί τε ὑμῖν οἱ πα-
τρίκιοι, καὶ πίστεις βούλονται δοῦναι τὰς ἐπὶ θεῶν, ὅτι, κα-
ταλυθέντος τοῦδε τοῦ πολέμου, συγχωρήσουσιν [t] ὑμῖν ἀπο-
10 δεῖξαι νομοθέτας, καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐν ἰσηγορίᾳ πο-
λιτεύεσθαι, συνελευθερῶμεν αὐτοῖς τὴν πατρίδα· εἰ
δ' οὐθὲν ἀξιοῦσι ποιεῖν τῶν μετρίων, τί κινδυνεύομεν, [u] καὶ
τὰς ψυχὰς ὑπὲρ αὐτῶν προϊέμεθα, μηθενὸς ἀγαθοῦ
μέλλοντες ἀπολαύσεσθαι;„ Ταῦτα λεγόντων αὐτῶν,
15 καὶ τοῦ δήμου πειθομένου, καὶ μηδὲ φωνὴν ὑπομένοντος
ἀκούειν τῶν ἄλλο τι παραινούντων, ὁ μὲν Κλαύδιος οὐθὲν
ἠξίου [x] δεῖσθαι τῆς τοιαύτης συμμαχίας, ἥτις οὐχ ἑκου-

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *V.C. Cat.* 294. *Var.* 296.

occupasset, consules in forum progressi ciues ad arma vocabant. At tribuni, populo ad concionem conuocato, dicebant, se reipublicae commodis nullo modo aduersari velle: sed aequum censere, vt plebs, tantum certamen subitura, certis aliquibus ac diserte expressis conditionibus id periculum adiret. „Si igitur (inquiebant) patricii vobis polliceantur, et iureiurando se velint obstringere, se, finito hoc bello, permissuros nobis legislatores creare, et se in posterum aequo iure nobiscum victuros, adiuuemus eos in liberanda patria: quod si ad nullas aequas conditiones velint descendere, cur pro illis vitam nostram periculis obiiciemus, quando nullus fructus ad nos inde est rediturus?„ Haec illis dicentibus, et plebe ipsis obtemperante, et ne vocem quidem cuiusquam aliud suadentis audire volente, Claudius dixit, sibi talibus sociis opus non esse, qui non vltro,

t Ἡμῖν agnoscit etiam *Lapi* versio [et *Cod. Vat.*] et patrocinari huic lectioni videtur sequens verbum συνελευθερῶμεν. sed aptius ὑμῖν, vt initio huius orationis, v. 7. *Sylb.*

u Καὶ τὰς ψυχὰς *Vat.* vulgatae carent articulo.

x Δεῖσθαι τοιαύτης *Vat.*

y Forsan

σιος, ἀλλ' ἐπὶ μισθῷ, καὶ ὐδὲ τύτῳ μετρίῳ, βοηθεῖν βύλεται τῇ πατρίδι, ἀλλ' αὐτὺς ἔφη τὺς πατρικίυς ἑαυτῶν σώμασι καὶ τῶν συνόντων αὐτοῖς πελατῶν ὁπλισαμένυς, καὶ εἴ τι ἄλλο πλῆθος ἐθελύσιον αὐτοῖς [y] συνάρηται τῦ πολέμυ, μετὰ τύτυ πολιορκεῖν τὰ Φρύρια· 5 ἐὰν δὲ μηδ' ὕτως ἀξιόχρεως ἡ δύναμις αὐτοῖς εἶναι δοκῇ, Λατίνυς τε καὶ Ἕρνικας παρακαλεῖν. ἐὰν δ' ἀνάγκη, καὶ δύλοις ἐλευθερίαν ὑπισχνεῖσθαι, καὶ πάντας μᾶλλον, ἢ τοὺς ἐπὶ τοιούτων καιρῶν μνησικακοῦντας σφίσι παρακαλεῖν. ὁ δ' ἕτερος τῶν ὑπάτων Οὐαλέριος ἀντέ- 10 λεγε πρὸς ταῦτα, ὐκ οἰόμενος δεῖν ἠρεθισμένον τὸ δημοτικὸν ἐκπολεμῶσαι [z] τελείως τοῖς πατρικίοις, εἶξαί τε συνεβύλευε τῷ καιρῷ, καὶ πρὸς μὲν τὺς ἔξωθεν πολεμίυς τά γε δίκαια ἀντιτάττειν, πρὸς δὲ τὰς πολιτικὰς διατριβὰς τὰ μέτρια καὶ εὐγνώμονα. [a] ἐπεὶ δὲ τοῖς 15 πλείοσι τῶν ἐν τῷ συνεδρίῳ τὰ κράτιστα ἐδόκει λέγειν, [b] παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ λόγον εὐπρεπῆ διεξ-

vltro, fed mercede, eaque non modica conducti patriae opem ferre vellent: quare dicebat, ipfos patricios cum fuis clientibus armatos, et cum aliis, fi qui voluntarii fe ad illam belli focietatem adiunxiffent, arces obfeffuros. quod fi forte ne fic quidem fatis valida ea manus videretur, Latinos et Hernicos ab ipfis accerfitum iri *dicebat:* et, fi neceffitas poftularet, eos fervis etiam libertatem promiffuros, denique quorumuis opem potius imploraturos, quam eorum, qui tam iniquo patriae tempore veterum offenfarum memoriam refricarent. At Valerius, eius collega, contra haec dicebat, quia cenfebat, plebem iam irritatam non effe penitus a patriciis alienandam, et fuadebat, vt tempori cederet, et cum externo hofte de iure dimicaret, cum fuis vero ciuibus ex aequo et benigne difceptaret. Quum autem maiori patrum parti ille optimum confilium dare videretur, tunc progreffus in comitium, habitaque eleganti oratione, fuam

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

y Forfan rectius συνάροιτο, optatiuo verbi modo. *Sylb.*
z Τελέως *Vat.*
a Ἐπειδὴ δὲ *Vat.*
b Προελθὼν *Vat.* Vide p. 465. v. 29. et p. 507. v. 28. [ed. Hudf.]

c Προσ-

ἐλθὼν, τελευτῶν τῆς δημηγορίας ὤμοσεν, ἐὰν ὁ δῆμος συνάρηται μετὰ προθυμίας τοῦ πολέμου, καὶ καταστῇ τὰ πράγματα τῆς πόλεως, συγχωρήσειν τοῖς δημάρχοις [c] προθεῖναι τῷ πλήθει τὴν περὶ τοῦ νόμου διάγνωσιν, ὃν 5 εἰσέφερον ὑπὲρ τῆς ἰσονομίας, καὶ σπουδάσειν, ὅπως ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς ἐπὶ τέλος ἀχθῇ τὰ δόξαντα τῷ δήμῳ. ἦν δ' ἄρα οὐθὲν αὐτῷ πεπρωμένον ἐπιτελέσαι τῶν ὁμολογηθέντων, πλησίον οὔσης τῆς τοῦ θανάτου μοίρας.

XVI. Λυθείσης δὲ τῆς ἐκκλησίας, περὶ δείλην ὀψίαν 10 συνέρρεον ἐπὶ τοὺς ἀποδειχθέντας ἕκαστοι τόπους, ἀπογραφόμενοί τε πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τὰ ὀνόματα, καὶ τὸν στρατιωτικὸν ὀμνύντες ὅρκον. ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα ὅλην ἀμφὶ ταῦτα ἦσαν. τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ λοχαγοί τε προσενέμοντο ὑπὸ τῶν ὑπάτων, καὶ 15 [d] ἐπὶ τὰς ἱερὰς ἐτάττοντο σημείας, συνεπιρρέοντος [e] καὶ [f] τοῦ κατ' ἀγροὺς διατρίβοντος ὄχλου. γενομένων δὲ διὰ

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 $\frac{2}{3}$. U.C. Cat. 294. Var. 296.

ſuam concionem iureiurando clauſit, ſi populus id bellum alacriter ſuſcepiſſet, et res vrbanae compoſitae fuiſſent, ſe tribunis permiſſurum, vt rogationem de iuris aequabilitate ad populum referrent, daturumque operam, vt, in ſuo conſulatu, quod populus iuſſiſſet, id ad finem perduceretur. Sed fatale erat, vt nihil eorum, quae promiſerat, praeſtaret, morte fatali illum iam vrgente.

Dimiſſa autem concione, ſub veſpertinum crepuſculum omnes ad deſignata loca concurrebant, vt nomina ducibus darent et militari ſacramento ſe obſtringerent. Totuſque ille dies et tota nox ſequuta inſumta eſt habendis delectibus. Sequenti die et centuriones *ſuis quique ordinibus* a conſulibus attribuebantur, * et ſub ſacris ſignis collocabantur, confluente etiam agreſti multitudine. Rebus autem omnibus celeriter

c Προσθεῖναι] Ita in [*Cod. Vat.* et] *Lapi* verſione. ſed conuenientius videtur προθεῖναι, *proponere.* infra ſane, vbi in *Ed. Steph.* προσθήσειν, *Lapus* vertit: *propoſituros.*

d Pro ἐπὶ et σημείας rectius ſcribemus ὑπὸ et σημαίας, vt p. 1727. v. 2. qua de re ſupra quoque ad p. 1778. v. vlt. *Sylb.*

* Et ſacris ſignis praeficiebantur. *Sylb.*

e Non agnoſcit *Vat.*

f Fruſtra

τάχους πάντων εὐτρεπῶν, μερισάμενοι τὰς δυνάμεις οἱ ὕπατοι, κλήρῳ διείλοντο τὰς ἀρχάς. Κλαυδίῳ μὲν οὖν ὁ κλῆρος ἀπέδωκε τὰ πρὸ τῶν τειχῶν διὰ φυλακῆς ἔχειν, μή τις ἔξωθεν ἐπέλθῃ στρατιὰ τοῖς ἔνδον ἐπίκουρος· ὑποψία γὰρ κατεῖχεν ἅπαντας [f] μεγάλης σφόδρα κινήσεως, καὶ τὸ ἀντίπαλον ἅπαν ὡς ὁμοῦ σφίσι συνεπιθησόμενον ἐφοβοῦντο. Οὐαλερίῳ δὲ τὰ φρούρια πολιορκεῖν ὁ δαίμων ἐφῆκεν. ἐτάχθησαν δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἐρύμασιν ἡγεμόνες, ὅσα τῆς πόλεως ἐντὸς ἦν καθέξοντες· [g] καὶ κατὰ τὰς ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἀγούσας ὁδοὺς ἕτεροι, κωλύσεως ἕνεκα τῶν ἀποστησομένων πρὸς πολεμίους δούλων τε καὶ ἀπόρων, [h] οὓς παντὸς μάλιστα ἐφοβοῦντο. ἐπικουρικὸν δ' αὐτοῖς οὐδὲν ἔφθασε παρὰ τῶν συμμάχων ἀφικόμενον, ὅτι μὴ παρὰ Τυσκλάνων μόνον, ἐν μιᾷ νυκτὶ ἀκουσάντων τε καὶ παρασκευασαμένων, οὓς ἦγε Λεύκιος Μαμίλιος, ἀνὴρ δραστήριος, ἔχων ἐν τῇ πόλει τὴν μεγίστην τότε ἀρχήν· καὶ συνεκινδύνευον οὗτοι

celeriter paratis, consules copias partiti, munia inter se sunt sortiti. Claudio murorum obuenit custodia, ne quis externus exercitus auxilio veniret iis, qui in vrbe iam erant. magni enim motus opinio vehemens peruaserat omnium animos, et verebantur, ne omnes hostes, facta conspiratione, se adorirentur. Valerio arcium oppugnationem sors obtulit. In aliis quoque munitionibus, quae erant intra vrbis moenia, duces ad earum praesidium dispositi fuerunt; aliique in viis, quae ad Capitolium ducebant, vt impedirent, ne seruitia et inopes ad hostes transfugerent, qui metus tunc erat maximus. Nulla autem auxilia a sociis, nisi a solis Tusculanis, in tempore illis venerunt, qui eadem nocte *tumultum* audierunt, et copias pararunt, quas duxit L. Mamilius, vir impiger, qui tunc in ciuitate summum habebat imperium; atque isti soli se Valerio periculi

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 $\frac{2}{3}$. *Cat. V.C.* 294. *Var.* 296.

f Frustra μεγάλη cum *Ed. Steph.* legendum esse suadet *Port.* cum genitiuum μεγάλης probet *Vat.* et *Lapi Cod.*

g Καὶ κατὰ *Vat.* copula deest vulgatis.

h Quamuis οὓς agnoscat *Lapi* versio [et *Cod. Vat.*], *Gelenius* tamen maluit ὅ. *Sylb.*

i Ἐγίνετο

τῷ Οὐαλερίῳ μόνοι, καὶ συνεξεῖλον τὰ Φρȣ́ρια, πᾶσαν εὔνοιαν καὶ προθυμίαν ἀποδειξάμενοι. [i] ἐγίνετο δ' ἡ προσβολὴ τοῖς Φρȣρίοις πανταχόθεν. οἱ μὲν γὰρ, ἀπὸ τῶν πλησίον οἰκιῶν, ἀσφάλτȣ καὶ πίσσης πεπυρωμένης
5 ἀγγεῖα σφενδόναις ἐναρμόττοντες, ἐπέβαλλον ὑπὲρ τὸν λόφον· [k] οἱ δὲ συμφορȣ̃ντες αὐτῶν φακιόλȣς φρυγάνων, καὶ παρὰ τοῖς ἀποτόμοις τῆς πέτρας βωμȣ̀ς ἐγείροντες ὑψηλȣ̀ς, ὑφῆπτον, ἀνέμῳ παραδιδόντες τὰς φλόγας ἐπιφόρῳ. ὅσοι δ' ἦσαν ἀνδρειότατοι, πυκνώσαν-
10 τες τȣ̀ς λόχȣς, [l] ἐχώρȣν ἄνω κατὰ τὰς χειροποιήτȣς ὁδȣ́ς. ἦν δ' αὐτοῖς ȣ̓́τε τȣ̃ πλήθȣς, [m] ᾧ παρὰ πολὺ τῶν ἀντιπάλων προεῖχον, ὄφελος ȣ̓θὲν διὰ στενῆς ἀνιȣ̃σιν ὁδȣ̃ καὶ πληθȣ́σης [n] προβόλων ἄνωθεν ἐπικαταρραττομένων, ἔνθα συνεξισωθήσεσθαι ἔμελλε τῷ πολλῷ τὸ
15 ὀλίγον· ȣ̓́τε τῆς παρὰ τὰ δεινὰ ὑπομονῆς, ἣν πολλοῖς

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

periculi socios addiderunt, eique in recipiendis arcibus egregiam operam, omnis beneuolentiae et alacritatis plenam, nauarunt. Vndique autem arces oppugnabantur. nam alii e propinquis aedibus vasa bituminis et picis incensae fundis aptata supra collem iaculabantur; alii comportantes fasciculos sarmentorum, et ad saxi loca praerupta in altum congerentes, succendebant, * vento secundo flammam adiuuante. qui vero ex illis fortitudine praestabant, densatis ordinibus per vias manu factas ** in arcem tendebant. multitudo autem (qua hostes longe superabant) nihil eos iuuabat, adscendentes per viam angustam, et plenam propugnaculorum desuper imminentium, vnde saxa cum impetu demittebantur, vbi parua manus magnae aequalis erat futura: nec durata multis bellis virtus quidquam

i Ἐγένετο δὲ προσβολὴ *Vat.*

k Οἱ δὲ συμφέροντες φακέλλȣς *Vat.*

* Permissis secundo vento flammis. *Gelen.*

l Illud ἐχώρȣν, quod e *Rom. Cod.* addidit *Sylburgius*, agnoscit etiam *Cod. Vat.*

** *Al.* adscendebant.

m Ὃ et προεῖχεν] Rectius, vt opinor, in *Cod. Vat.* ᾧ παρὰ πολὺ τῶν ἀντιπάλων προεῖχον, *qua multum hostibus praecellebant*, vt vertit *Lapus.*

n *Lapus* videtur legisse πετροβόλων, dum vertit: *plenamque petris*

κατασήσαντες πολέμοις εἶχον, οὐδεμία ὄνησις πρὸς ὀρθί-
ους βιαζομένοις σκοπιάς. οὐ γὰρ συστάδην μαχομένους
ἔδει τὸ εὔτολμον καὶ καρτερικὸν ἀποδείξασθαι, ἀλλ'
ἐκηβόλοις χρῆσθαι μάχαις. ἦσαν δὲ τῶν μὲν κάτωθεν
ἐπὶ τὰ μετέωρα βαλλομένων βραδεῖαί τε καὶ ἀσθενεῖς, 5
εἰ καὶ τύχοιεν, ὥσπερ εἰκὸς, αἱ πληγαί· τῶν δ' ἀφ'
ὕψους κάτω ῥιπτουμένων, ὀξεῖαι καὶ καρτεραὶ, συνεργούν-
των τοῖς βλήμασι καὶ τῶν ἰδίων [o] βαρῶν. οὐ μὴν ἔκαμ-
νόν γ' οἱ προσβάλλοντες τοῖς ἐρύμασιν, ἀλλὰ διεκαρτέ-
ρουν ἀναγκοφοροῦντες τὰ δεινὰ, οὔτε ἡμέρας, οὔτε νυκτὸς 10
ἀναπαυόμενοι τῶν πόνων. [p] τέλος δ' οὖν ὑπολιπόντων
τοὺς πολιορκουμένους τῶν βελῶν, καὶ τῶν σωμάτων ἐξα-
δυνατούντων, τρίτῃ τὰ φρούρια ἐξεπολιόρκησαν ἡμέρᾳ.
ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ πολλοὺς Ῥωμαῖοι καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας
ἀπέβαλον, κράτιστον δὲ, ὥσπερ πρὸς ἁπάντων ὡμολό- 15
γητο, τὸν ὕπατον· ὃς οὐκ ὀλίγα τραύματα λαβὼν, οὐδ'
ὡς ἀφίστατο τῶν δεινῶν, ἕως ἐπικαταρραγεὶς αὐτῷ πέ-

quam illis proderat, per cliui ardua adſcendere per vim conantibus: neque enim cominus pugnantes audaciam et fortitudinem ſuam exercere poterant; ſed eminus rem miſſilibus gerere cogebantur. Ictus autem telorum (vt veriſimile eſt) ex inferioribus locis in ſuperiora miſſorum, licet non fruſtra ferrentur, tamen erant tardi et inualidi: contra vero ictus telorum e ſublimi deorſum iactorum erant et veloces et validi, ipſo pondere ictum adiuuante. non defatigabantur tamen munitionum oppugnatores: ſed perdurabant, et mala neceſſaria perferebant, nec interdiu, nec noctu intermiſſo labore. Quum autem tandem obſeſſos tela et corporis vires defeciſſent, die tertio arces expugnarunt. In hoc certamine Romani viros multos et fortes amiſerunt, ſed omnium confeſſione fortiſſimum ipſum conſulem; qui licet multa vulnera accepiſſet, tamen ne ſic quidem a periculis receſſit, *at in illis perſtitit*, donec ei

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat. V.C.* 294. *Var.* 296.

petris dimiſſis ſuperne. quam lectionem ſequutus eſt *Sylb.* et vertit *lapidatores.*

o βαρῶν *Vat.* vulgo βαρημάτων.

p Τέλος δ' οὖν ὑπολιπόντων rectius in *Cod. Vat.* ambae particulae a vulgatis abſunt.

τερος ὑπερμεγέθης ἐπιβαίνοντι τοῦ περιτειχίσματος, ἅμα τήν τε νίκην αὐτὸν ἀφείλετο καὶ τὴν ψυχήν. ἁλισκομένων δὲ τῶν φρουρίων, ὁ μὲν Ἑρδώνιος· ἦν γὰρ καὶ ῥώμη σώματος διάφορος, καὶ κατὰ χεῖρα γενναῖος· ἄπιστόν
5 τι χρῆμα περὶ αὐτὸν ποιήσας νεκρῶν, ὑπὸ πλήθους βελῶν ἀποθνήσκει. τῶν δὲ σὺν αὐτῷ τὰ φρούρια καταλαβομένων ὀλίγοι μέν τινες ζῶντες ἑάλωσαν, οἱ δὲ πλείους σφάττοντες ἑαυτοὺς, ἢ κατὰ τῶν κρημνῶν ὠθοῦντες, διεφθάρησαν.

10 XVII. Τοῦτο τὸ τέλος λαβόντος τοῦ λῃστρικοῦ πολέμου, τὴν πολιτικὴν πάλιν [q] ἀνεῤῥίπτουν οἱ δήμαρχοι στάσιν, ἀξιοῦντες ἀπολαβεῖν παρὰ τοῦ περιόντος ὑπάτου τὰς ὑποσχέσεις, ἃς ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς ὁ τεθνηκὼς ἐν τῇ μάχῃ Οὐαλέριος, ὑπὲρ τῆς εἰσφορᾶς τοῦ νόμου. ὁ δὲ Κλαύδιος
15 μέχρι μέν τινος παρεῖλκε τὸν χρόνον, [r] ὁτὲ μὲν καθαρμοὺς τῆς πόλεως ἐπιτελῶν, ὁτὲ δὲ θυσίας εὐχαριστηρίους τοῖς θεοῖς ἀποδιδοὺς, ὁτὲ δ᾽ ἀγῶσι καὶ θέαις ἀναλαμβάνων τὸ πλῆθος εἰς εὐπαθείας. ὡς δ᾽ αἱ σκήψεις αὐτῷ

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 2/3. Cat. V.C. 294. Var. 296.

ei munitionem ſcandenti ſaxum ingens, cum impetu delatum, ſimul et victoriam et vitam eripuit. Captis autem arcibus, Herdonius, (erat enim vir inſigni robore et manus ſtrenuitate praeditus) ſtrage incredibili circa ſe edita, telorum multitudine obrutus occidit. Ex caeteris vero, qui cum eo arces occuparant, pauci viui capti ſunt, maior eorum pars aut ſe iugulauit, aut per rupes praecipitem dedit, atque ita interiit.

Turbae domi recrudeſcunt.

Bello latronum ita confecto, ſtatim tribuni ſeditionem vrbanam renouarunt, petentes a conſule ſuperſtite, vt quae Valerius, in proelio caeſus, ſibi de legis rogatione promiſerat, praeſtaret. At Claudius aliquamdiu quidem tempus traxit, modo luſtrationibus vrbis, modo ſupplicationibus vacans, modo etiam ludis et ſpectaculis populum recreans ac oblectans. Tandem conſumtis omnibus

q Melius forſan ἀνεῤῥίπιζον. *Sylb.* Vulgatam lectionem non ſolicitandam eſſe cenſet *Port.*

r In *Cod. Vat.* τοτὲ μὲν, et mox τοτὲ δὲ θυσίας τοῖς θεοῖς χαριστηρίους ἀποδιδοὺς, τοτὲ δὲ ἀγῶσι etc. qua lectione χαριστηρίους probarunt *Sylb.* et *Port.*

s Alibi

πᾶσαι [s] κατηνάλωντο, τελευτῶν ἔφη δεῖν εἰς τὸν τοῦ τεθνηκότος ὑπάτου τόπον ἕτερον ἀποδειχθῆναι. τὰ μὲν γὰρ ὑφ' ἑαυτοῦ μόνου πραχθέντα, οὔτε νόμιμα, οὔτε βέβαια ἔσεσθαι, τὰ δὲ ὑπ' ἀμφοῖν, ἔννομά τε καὶ κύρια. ταύτῃ διακρουσάμενος αὐτοὺς τῇ προφάσει, προεῖπεν ἀρχαιρεσιῶν ἡμέραν, ἐν ᾗ τὸν συνάρχοντα ἔμελλεν ἀποδείξειν. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χρόνῳ δι' ἀπορρήτων βουλευμάτων οἱ προεστηκότες τοῦ συνεδρίου συνέθεντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς, ὅτῳ παραδώσουσι τὴν ἀρχήν. [t] καὶ ἐπειδὴ ὁ τῶν ἀρχαιρεσιῶν ἐνέστη χρόνος, καὶ ὁ κῆρυξ τὴν πρώτην τάξιν ἐκάλεσεν, εἰσελθόντες εἰς τὸν ἀποδειχθέντα τόπον οἵ τ' ὀκτωκαίδεκα λόχοι τῶν ἱππέων, καὶ οἱ τῶν πεζῶν ὀγδοήκοντα τῶν τὸ μέγιστον τίμημα ἐχόντων, [u] Λεύκιον Κοΐντιον Κικιννάτον ἀποδεικνύουσιν ὕπατον, οὗ τὸν υἱὸν, Καί-

omnibus tergiuerſationibus, dixit, alterum conſulem in defuncti locum eſſe ſubrogandum. quod enim a ſe ſolo actum foret, id neque legitime factum iri, nec vllam vim habiturum: quod vero ab vtroque, id et legitimum et ratam fore dicebat. Itaque hac ſpecioſa cauſſa repulſis illis, diem comitiorum indixit, quo collegam ſibi ſubrogaturus eſſet. Interea principes ſenatus, clam inter ſe facta conſultatione, ſtatuerunt, cui conſulatum mandaturi eſſent. Quum autem dies comitiorum veniſſet, et praeco primam claſſem vocaſſet, octodecim equitum centuriae, et peditum octoginta, quorum maximus erat cenſus, in locum deſignatum ingreſſae, L. Quintium, *patrem Caeſonis*, quem tribuni

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 $\frac{2}{3}$. Cat. V.C. 294. Var. 296.

s Alibi ſine augmento habet ἐξανάλωσεν. Vide *Var. Lect.* ad p. 2004. v. 8.

t Plenius in *Cod. Vat.* καὶ ἐπειδή. vulgatis καὶ deeſt.

u In *Ed. Steph.* perperam Καίσωνα Κοΐντιον, ὃν εἰς ἀγῶνα θ. *Portus* lacunam hoc modo ſupplendam eſſe cenſet: Λεύκιον Κοΐντιον, πατέρα Καίσωνος, ὃν εἰς ἀγῶνα etc. Optime in *Cod. Vat.* Λεύκιον Κοΐντιον Κικιννάτον ἀποδεικνύουσιν ὕπατον, οὗ τὸν υἱὸν, Καίσωνα Κοΐντιον, εἰς ἀγῶνα θανάτου etc. quo modo et in *Lapi Cod.* nam vertit: *L. Quintium Cincinnatum, cuius filium, Caeſonem Quintium, in diſc. mort.* etc. Vide, quae ſupra narrata ſunt p. 2002. v. 1. cum quibus mire congruit haec lectio. a vulg. haec verba, Κικιννάτον — vſque ad Καίσωνα Κοΐντιον, abſunt.

 x Αἱροῦν-

σωνα Κοΐντιον, εἰς ἀγῶνα θανάτȣ καταςήσαντες οἱ δήμαρχοι, τὴν πόλιν ἠνάγκασαν ἐκλιπεῖν [x]· καὶ ȣ̓δεμιᾶς ἔτι κληθείσης ἐπὶ τὴν ψηφοφορίαν τάξεως· τρισὶ γὰρ ἦσαν λόχοις πλείȣς οἱ διενέγκαντες τὴν ψῆφον λόχοι
5 τῶν ἀπολειπομένων· ὁ μὲν δῆμος ἀπῄει [y] συμφορὰν ἰδίαν ἡγȣ́μενος, ὅτι μισῶν αὐτȣ̀ς ἀνὴρ ἐξȣσίας ὑπατικῆς ἔςαι κύριος. ἡ βȣλὴ δ' ἔπεμπε τȣ̀ς παραληψομένȣς τὸν ὕπατον, καὶ ἄξοντας ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ἔτυχε δὲ τηνικαῦτα ὁ Κοΐντιος ἄρȣράν τινα [z] ὑπεργαζόμενος εἰς
10 σποράν, αὐτὸς ἀκολȣθῶν τοῖς σχίζȣσι τὴν νειὸν βοϊδίοις, ἀχίτων, περιζωμάτιον ἔχων, καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πῖλον. ἰδὼν δὲ πλῆθος ἀνθρώπων εἰς τὸ χωρίον εἰσιόντων, τό τ' ἄροτρον ἐπέσχεν, καὶ πολὺν ἠπόρει χρόνον, [a] οἵτινές τε εἶεν, καὶ τίνος δεόμενοι πρὸς αὐτὸν ἥκοιεν· ἔπειτα
15 [b] προσδραμόντος τινός, καὶ κελεύσαντος κοσμιώτερον αὐτὸν ποιῆσαι, παρελθὼν εἰς τὴν καλύβην καὶ [c] ἀμφιεσά-

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

buni in capitis discrimen adductum vrbem deserere coëgerant, consulem creant: atque nulla classe ad suffragia ferenda amplius vocata, (nam qui suffragium tulerant, reliquos tribus centuriis superabant) plebs quidem abiit, calamitatem suam deplorans, quod consulem sibi infensum habitura esset. At senatus misit ad Quintium, qui eum ad magistratum capiendum adducerent. Tunc autem forte Quintius aruum quoddam ad sementem faciendam arabat, ipse sequens boues nouale proscindentes, sine tunica, solo subligari succinctus, et in capite pileum habens. Vbi vero vidit cateruam hominum, qui in suum fundum ingressi erant, aratrum tunc retinuit, et diu dubitauit, quinam illi essent, et qua de caussa ad se venirent: deinde, quum quidam praecurrisset, eumque monuisset, vt se melius ornaret; ille in tuguriolum ingressus, et veste induta, prodiit.

x Λίρȣ̃νται, quod vulgatae post ἐκλιπεῖν addunt, omisit *Vat.* recte, cum supra ἀποδεικνύȣσιν ὕπατον habeat.

y Συμφορὰν βαρεῖαν ἡγȣ́μενος *Vat.*

z Ἐπεργαζόμενος malit *Port.*

a Οἵτινές τε εἶεν *Vat.* a vulg. τε abest.

b Προσδραμόντος *Vat.* Προδραμόντος legebat *Lapus*, vt est in vulgatis.

c Ἀμφιασάμενος *Vat.*

* *Malim,*

μενος, προῆλθεν. οἱ δ' ἐπὶ τὴν παράληψιν αὐτȣ̃ παρόντες, ἠσπάσαντό τε ἅπαντες, ȣ̓κ ἐκ τȣ̃ ὀνόματος, ἀλλ' ὕπατον, καὶ τὴν περιπόρφυρον ἐσθῆτα περιέθεσαν, τȣ́ς τε πελέκεις καὶ τἄλλα παράσημα τῆς ἀρχῆς παραστήσαντες, ἀκολȣθεῖν εἰς τὴν πόλιν ἠξίȣν. κἀκεῖνος μικρὸν ἐπισχὼν, καὶ διαδακρύσας, τοσȣ̃τον εἶπεν· „Ἄσπορον ἄρα μοι τὸ χωρίον ἔσαι τȣ̃τον τὸν ἐνιαυτὸν, καὶ κινδυνεύσομεν ȣ̓χ ἕξειν, πόθεν διατραφῶμεν.„ ἔπειτ' ἀσπασάμενος τὴν γυναῖκα, καὶ τῶν ἔνδον ἐπιμελεῖσθαι παραγγείλας, ᾤχετο εἰς τὴν πόλιν. ταῦτα δ' ȣ̓χ ἑτέρȣ τινὸς χάριν εἰπεῖν προήχθην, ἀλλ' ἵνα φανερὸν γένηται πᾶσιν, [d] οἷοι τότε ἦσαν οἱ τῆς Ῥωμαίων πόλεως [e] προεςῶτες, ὡς αὐτȣργοὶ καὶ σώφρονες, καὶ [f] πενίαν δικαίαν ȣ̓ βαρυνόμενοι, καὶ βασιλικὰς ȣ̓ διώκοντες ἐξȣσίας, ἀλλὰ καὶ διδομένας ἀναινόμενοι. φανήσονται γὰρ ȣ̓δὲ κατὰ μικρὸν ἐοικότες ἐκείνοις οἱ νῦν, ἀλλὰ τἀναντία πάντα

prodiit. Qui autem ad eum in vrbem deducendum miſſi fuerant, omnes eum non nomine, ſed conſulem ſalutarunt, purpuraque induerunt, et allatis eo ſecuribus, aliiſque magiſtratus inſignibus, vt in vrbem ſequeretur, rogarunt. Ille aliquantiſper obticuit, fuſiſque lacrymis, hcc tantum dixit: „Ergo agellus meus hoc anno non feretur, et de victu periclitabimur.„ Deinde ſalutata vxore, iuſſaque rei familiaris curam gerere, in vrbem iuit. Nulla autem alia de cauſſa oratio mea huc eſt prouecta, niſi vt omnes cognoſcerent manifeſte, quales eſſent ea aetate populi Romani * principes: *nimirum homines*, qui ſuis manibus victum quaererent, qui temperantes eſſent, nec iuſtam paupertatem grauate ferrent, nec regiam poteſtatem affectarent, ſed etiam oblatam repudiarent. Sic enim apparebit, noſtrae aetatis homines ne vel minimum quidem illos referre; ſed contra longe alia ſtudia ſectari, praeter perpau-

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 2/3. Cat. V.C. 294. Var. 296.

* *Malim*, qui populo Rom. praeerant. *Port.*

d Ita in *Vat.* et *Lapi Cod.* Minus recte in *Ed. Steph.* οἷοί τε ἦσαν.

e Προεστηκότες *Vat.*

f Id eſt, πενίαν δικαίαν ȣ̓ βαρέως φέροντες. mallem tamen πενίᾳ δικαίᾳ, vt fert recepta loquendi forma. *Port.*

g Concin-

ἐπιτηδεύοντες, πλὴν πάνυ ὀλίγων, δι' ὃς ἕστηκεν ἔτι τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα, καὶ τὸ σώζειν τὴν πρὸς ἐκείνους τοὺς ἄνδρας ὁμοιότητα. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἅλις.

XVIII. Ὁ δὲ Κοΐντιος, παραλαβὼν τὴν ὑπατείαν, πρῶ-
5 τον μὲν ἔπαυσε τοὺς δημάρχους τῶν καινῶν πολιτευμάτων καὶ τῆς ἐπὶ τῷ νόμῳ σπουδῆς, προειπὼν, ὡς, εἰ μὴ παύσονται ταράττοντες τὴν πόλιν, ἀπάξει [g] Ῥωμαίων ἅπαντας ἐκ τῆς πόλεως, [h] στρατείαν κατὰ Οὐολούσκων παραγγείλας. [i] ἐπειδὴ δὲ κωλύσειν αὐτὸν ἔλεγον οἱ
10 δήμαρχοι στρατοῦ ποιεῖσθαι καταγραφὴν, συναγαγὼν τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, εἶπεν, ὅτι πάντες ὀμωμόκασι τὸν στρατιωτικὸν ὅρκον, ἀκολουθήσειν τοῖς ὑπάτοις, ἐφ' οὓς ἂν καλῶνται πολέμους, καὶ μήτ' ἀπολείψειν τὰ σημεῖα, μήτ' ἄλλο [k] πράξειν μηδὲν ἐναντίον [l] τῷ νόμῳ· παρα-
15 λαβὼν δὲ τὴν ὑπατικὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔφη ἔχειν κρατουμένους ἅπαντας τοῖς ὅρκοις. εἰπὼν δὲ ταῦτα, καὶ διομοσάμενος [m] χρήσασθαι τῷ νόμῳ κατὰ τῶν ἀπειθούντων,

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 2/3. Cat. V.C. 294. Var. 296.

perpaucos quosdam, qui adhuc imperii Romani dignitatem sustinent, et priscorum illorum adhuc sunt similes. Sed de his hactenus.

Quintius, inito magistratu, primum quidem tribunorum noua instituta sedauit, eorumque legis ferendae studium repressit, minatus (nisi ciuitatem turbare desiissent) se omnes ciues Romanos, indicta expeditione contra Volscos, ex vrbe abducturum. Tribunis vero negantibus, se passuros delectus haberi, populo ad concionem conuocato, dixit, omnes militari sacramento sese obstrinxisse, quo promiserant, fore, vt sequerentur consules, ad quaecunque bella vocati fuissent, nec signa desererent, nec vlla alia in re populo aduersarentur. dicebat autem, post delatam sibi consularem potestatem se omnes eo sacramento sibi obstrictos habere. Haec loquutus, iuratusque, se ex legibus animaduersurum in contumaces, signa e templis

g Concinnius Ῥωμαίους ἅπαντας. *Sylb.*

h Στρατιὰν] Magis proprie στρατείαν. *Sylb.*

i Ἐπεὶ δὲ *Vat.*

k Πράξειν *Vat.* quod placuit etiam *Stephano.* vulgo πρᾶξαι.

l Τῷ νόμῳ *Vat.* vulgo τῷ δήμῳ.

m Χρήσεσθαι malit *Steph.* Forsan particula ἂν desideratur, quae

ἐκέλευσεν ἐκ τῶν [n] ἱερῶν τὰ σημεῖα καταφέρειν· καὶ ἵνα, ἔφη, πᾶσαν ἀπογνῶτε δημαγωγίαν ἐπὶ τῆς ἐμῆς ὑπατείας, ἐ πρότερον ἀναστήσω τὸν στρατὸν ἐκ τῆς πολεμίας, πρὶν ἢ πᾶς ὁ τῆς ἀρχῆς [o] μοι διέλθῃ χρόνος. ὡς ἐν ἐν ὑπαίθρῳ χειμάσοντες, παρασκευάσασθε τὰ εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπιτήδεια. τέτοις καταπληξάμενος αὐτὲς τοῖς λόγοις, ἐπειδὴ κοσμιωτέρες εἶδε γεγονότας, καὶ δεομένες ἀφεθῆναι τῆς [p] στρατείας, ἐπὶ τέτοις ἔφη χαριεῖσθαι τὰς ἀναπαύλας τῶν πολέμων, ἐφ᾽ ᾧ τε μηθὲν ἔτι παρακινεῖν αὐτὲς, ἀλλ᾽ ἐᾶν αὐτὸν, ὡς βέλεται, τὴν ἀρχὴν τελεῖσθαι, καὶ ἐπὶ τῷ τὰ δίκαια διδόναι τε καὶ λαμβάνειν παρ᾽ ἀλλήλων.

XIX. Καταστάντος δὲ τῦ θορύβε, δικαστήριά τ᾽ ἀπεδίδε [q] τοῖς δεομένοις ἐκ πολλῶν παρειλκυσμένα χρόνων, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐγκλημάτων αὐτὸς ἴσως καὶ δικαίως διέκρινε, δι᾽ ὅλης [r] ἡμέρας ἐπὶ τῦ βήματος καθεζόμενος,

e templis proferri iussit; atque (inquit) vt omnem spem omnium tribunitiarum actionum me consule deponatis, exercitum ex hostico non prius reducam, quam totum mei magistratus tempus sit exactum. quapropter, vt in castris hybernaturi res ad illud tempus necessarias parate. Quum autem his verbis eos terruisset, postquam vidit, eos modestiores factos, et rogare, vt sibi hanc militiam remitteret, dixit, se hac conditione militiae immunitatem illis largiturum, vt nullas turbas amplius excitarent, sibique tempus sui magistratus arbitratu suo absolvere permitterent, et inter se de controuersiis iure disceptarent.

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 2/3. Cat. V.C. 295. Var. 295.

Sedato autem tumultu, * ius diu intermissum illis rogantibus reddebat, maximamque litium partem ipse ex aequo et bono diiudicabat, per totum diem pro tribunali sedens, omnibusque,

quae eandem verbi vim plerumque denotat. *Port.*

n Ita in *Vat.* et *Lapi Cod.* Verum *Gelenius* verterat *ex aerario.*

o Μοι *Vat.* vulgo μυ.

p Magis proprie στρατείας. *Sylb.* vulg. στρατιᾶς.

q τοῖς *Vat.* vulgo αὐτοῖς.

* Indicia multis annis extracta etc. *Gelen.*

r Deest *Vat.* τῆς, quod vulgatae praeponunt.

s Parti-

εὐπρόσοδόν [s] τὲ καὶ πρᾶον καὶ φιλάνθρωπον τοῖς ἐπὶ τὴν δικαιοδοσίαν ἀφικνουμένοις ἑαυτὸν [t] παρέχων, καὶ παρεσκεύασεν ἀριστοκρατικὴν οὕτω φανῆναι τὴν πολιτείαν, ὥστε μήτε δημάρχων δεηθῆναι τοὺς διὰ πενίαν, ἢ δυσγένειαν,
5 ἢ ἄλλην τινὰ ταπεινότητα ὑπὸ τῶν κρειττόνων κατισχυομένους, μήτε καινῆς νομοθεσίας πόθον ἔχειν ἔτι τοὺς ἐν ἰσηγορίᾳ [u] πολιτεύεσθαι βουλομένους, ἀλλ' ἀγαπᾶν τε καὶ χαίρειν ἅπαντας ἐπὶ τῇ τότε κατασχούσῃ τὴν πόλιν εὐνομίᾳ. ταῦτά τε δὴ τὰ ἔργα τοῦ ἀνδρὸς ἐπῃνεῖτο ὑπὸ
10 τοῦ δήμου, καὶ ἐπεὶ τὸν ὡρισμένον [x] ἐτέλεσε τῆς ἀρχῆς χρόνον, [y] τὸ μὴ δέξασθαι τὴν ὑπατείαν [z] δεδομένην τὸ δεύτερον, μηδ' ἀγαπῆσαι τηλικαύτην λαμβάνοντα τιμήν. κατεῖχε γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τῆς ὑπατικῆς ἐξουσίας ἡ βουλὴ πολλὰς προσφέρουσα δεήσεις, ὅτι τὸ τρίτον οἱ δή-

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 ⅔. *Cat. V.C.* 294. *Var.* 296.

que, qui ad disceptandum in ius veniebant, se facilem et lenem et humanum praebens: adeoque plausibilem optimatum potentiam reddidit, vt neque tribunorum auxilio indigerent, qui propter paupertatem, aut ignobilitatem generis, aut aliquam aliam humilitatem a potentioribus vim patiebantur, nec nouas amplius leges desiderarent, qui iuris aequabilitate in republica fruebantur; sed omnes illa iuris legumque aequabilitate, quae tunc in ciuitate erat, contenti essent et gauderent. Haec igitur illius viri acta a populo laudabantur; et quod, exacto praestituto magistratus tempore, consulatum iterum sibi oblatum accipere noluisset, nec tantum honorem sibi delatum laetus amplexus fuisset. Senatum enim eum in consulari potestate, multas preces adhibens, retinere conabatur, vt, quoniam tribuni

s Particulam τε, e *Cod. Rom.* a *Sylburgio* additam, agnoscit etiam *Vat.*

t In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] παρεῖχεν: structura plane luxata. nostrum παρέχων probat etiam *Lapi* versio.

u Πολιτεύεσθαι βουλομένους *Vat.* vulg. πολιτευομένους.

x Ἐτέλεσε τῆς ἀρχῆς *Vat.* quod *Sylb.* et *Porto* placuisse video. vulg. ἐτέλεσεν ἐξ ἀρχῆς.

y τῷ] Rectius leges τὸ nom. casu, vt v. 9. ταῦτα τὰ ἔργα. *Sylb.*

z Si διδομένην malis, facile assentior. *Sylb.*

a Lapus

μαρχοι [a] διεπράξαντο μὴ ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐναντιωσόμενον αὐτοῖς καὶ παύσοντα τῶν καινῶν πολιτευμάτων, τὰ μὲν αἰδοῖ, τὰ δὲ φόβῳ, τὸν δῆμον ὁρῶσα οὐκ ἀναινόμενον ὑπ' ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἄρχεσθαι. ὁ δ' οὔτε τῶν δημάρχων ἐπαινεῖν ἔφη τὸ ἀπαραχώρητον τῆς ἐξου- 5 σίας, οὔτ' αὐτὸς εἰς ὁμοίαν ἐκείνοις ἥξειν διαβολήν. συναγαγὼν δὲ τὸν δῆμον εἰς ἐκκλησίαν, καὶ πολλὴν κατηγορίαν τῶν οὐκ ἀποτιθεμένων τὰς ἀρχὰς διαθέμενος, ὅρκους τε διομοσάμενος ἰσχυροὺς περὶ τοῦ μὴ λήψεσθαι πάλιν τὴν ὑπατείαν, πρὶν ἀποθέσθαι τὴν προτέραν ἀρ- 10 χὴν, προεῖπεν ἀρχαιρεσιῶν ἡμέραν· ἐν ᾗ καταστήσας ὑπάτους, ἀπῄει πάλιν εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο καλύβιον, καὶ τὸν αὐτουργὸν βίον ἔζη, ὡς πρότερον.

XX. Κοΐντου δὲ Φαβίου [b] Οὐϊβολανοῦ [c] παραλαβόντος τὴν ὑπατείαν τὸ τρίτον, καὶ Λευκίου Κορνηλίου, καὶ τελούντων 15

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 ⅔. *Cat. V.C.* 294. *Var.* 296.

buni impetrarant, vti sibi magistratus tertium mandaretur, esset, qui illis sese opponeret, eosque a nouis legibus ferendis, partim reuerentia, partim metu deterreret, *praesertim, quum videret, populum boni viri imperium non recusare. Sed ille respondit, se neque tribunorum eorundem continuatam potestatem probare, nec admissurum, vt in similem reprehensionem ipse incideret. Populo autem ad concionem conuocato, et longa oratione inuectus in eos, qui magistratus non deponebant, graui iureiurando iurauit, se non accepturum iterum consulatum, antequam priorem deponeret; simulque comitiorum diem indixit, quo designatis consulibus, in suum illud exiguum tuguriolum rediit, victumque propriis manibus quaerens, vt ante, vixit.

Q. Fabio Vibulano III. et L. Cornelio consulibus, dum ludos

a *Lapus* distinxisse videtur post διεπράξαντο, ita vt illa μὴ ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν referantur ad πολλὰς προσφέρουσα δεήσεις. nam vertit: *detinebat namque eum in consulari potestate senatus, multas adhibens preces, ne, quandoquidem tribuni perfecerant, vti tertio crearentur, ipse magistratum deponeret* etc.

* *Scil.* id faciebat senatus, quod videret, populum etc.

b Male in *Ed. Steph.* Οὐϊβαλανοῦ.

c Παρειληφότος *Vat.*

πατρίους ἀγῶνας, [d] Αἰκανῶν πλῆθος, ἄνδρες ἐπίλεκτοι ἀμφὶ τοὺς ἑξακισχιλίους, ὁπλισμῷ τ' εὐζώνῳ συνεσταλμένοι, καὶ ἐν νυκτὶ ποιησάμενοι τὴν ἔξοδον, σκότους ἔτι ὄντος, ἐπὶ πόλιν ἀφικνοῦνται Τυσκλάνων, ἥ ἐστι μὲν τοῦ
5 Λατίνων ἔθνους, ἀφέστηκε δὲ τῆς Ῥώμης οὐκ ἔλαττον σταδίων ἑκατόν. εὑρόντες δ', ὡς ἐν εἰρήνῃ, πύλας τ' ἀκλείστους, καὶ τεῖχος ἀφύλακτον, [e] αἱροῦσι τὴν πόλιν ἐξ ἐφόδου, μνησικακοῦντες τοῖς Τυσκλάνοις, ὅτι τῇ Ῥωμαίων πόλει τά τ' ἄλλα μετὰ προθυμίας συμπράττοντες διε-
10 τέλουν, καὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ τοῦ Καπιτωλίου μόνοι συνήραντο τοῦ πολέμου. [f] καὶ ἄνδρας μὲν οὐ πολλούς τινας ἐν τῇ καταλήψει διέφθειραν· ἀλλ' ἔφθασαν ἤδη αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως ὠσάμενοι διὰ τῶν πυλῶν οἱ ἔνδον, χωρὶς ἢ ὅσοι ὑπὸ νόσων, ἢ γήρως, φυγεῖν ἀδύνατοι
15 ἦσαν. γύναια δὲ καὶ παιδία καὶ θεράποντας αὐτῶν ἠνδραποδίσαντο, καὶ τὰ χρήματα διήρπασαν. [g] ὡς δ'

Per. Iul. 4257. Arte Cr. 457. Olymp. 80 3/4. Cat. V.C. 295. Var. 297. Q. Fabio III. et L. Cornelio coss. bellum cum Aequis et Volscis.

ludos patrios celebrant, Aequi cum expedita manu electorum hominum, qui erant circiter sex millia, leuiter armati ex suis finibus noctu egressi, noctuque itinere confecto, Tusculum peruenerunt, quod oppidum est Latini nominis, et ab vrbe centum ferme stadia abest. Nacti autem (vt pacis tempore) portas patentes, et moenia incustodita, primo impetu vrbem ceperunt, infensi Tusculanis, quod populo Romano cum alias perpetuo egregiam operam nauassent, tum vero praecipue, quod in Capitolii obsidione soli se ad illius belli societatem addidissent, multosque mortales capta vrbe interfecerant; sed oppidani dum vrbs caperetur, eos anteuerterunt, et per portas eruperunt; praeter eos, qui per morbum, vel senectutem, effugere non potuerunt. mulieres vero eorum et pueros et servos in seruitutem abstraxerunt, pecuniasque diripuerunt. Cuius cladis

d Αἰκανῶν ἄνδρες ἐπίλεκτοι, πλῆθος *Vat.*

e Nota hic rursum αἴρουσι [nam sic est in vulgatis] pro αἱροῦσι, vt *Lapus* quoque vertit: *cepere.* sic etiam infra p. 2043. v. vlt. *Sylb.*

f In *Cod. Vat.* ἄνδρας μὲν οὐ πολλούς τινας. vulg. καὶ ἄνδρας πολλούς τινας.

g Ὡς

ἀπηγγέλη τὸ δεινὸν εἰς τὴν πόλιν ἐκ τῶν Φυγόντων ἐκ τῆς ἁλώσεως, οἱ μὲν ὕπατοι βοηθεῖν ᾤοντο δεῖν τοῖς Φυγάσι κατὰ τάχος, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ἀποδιδόναι· [h] ἀντέπρατ]ον δ' οἱ δήμαρχοι, ϛρατιὰν ἐκ ἐῶντες καταγράφειν, ἕως ἂν ἡ περὶ τῦ νόμυ διενεχθῇ ψῆφος. ἀγανακ]ύσης δὲ τῆς βυλῆς, καὶ διατριβὴν λαμβανύσης τῆς [i] ϛρατείας, ἕτεροι παρῆσαν ἀπὸ τῦ Λατίνων ἔθνυς ἀποϛαλέντες, οἳ τὴν Ἀντιατῶν πόλιν ἤγγελον ἐκ τῦ Φανερῦ ἀφεϛηκέναι, μιᾷ χρησαμένων γνώμῃ Οὐολύσκων τε, τῶν ἀρχαίων οἰκητόρων τῆς πόλεως, καὶ Ῥωμαίων τῶν ἀφικομένων ὡς αὐτὺς ἐποίκων, καὶ μερισαμένων τὴν γῆν. Ἑρνίκων τ' ἄγγελοι κατὰ τὺς αὐτὺς παρῆσαν χρόνυς, δηλῦντες, ὅτι Οὐολύσκων τε καὶ Αἰκανῶν δύναμις πολλὴ ἐξελήλυθε, καί ἐϛιν ἐν τῇ αὐτῶν ἤδη γῇ. τύτων ἅμα προσαγγελλομένων, ὐδεμίαν ἀναϛροφὴν ἔτι ποιεῖσθαι τοῖς ἐκ τῦ συνεδρίυ ἐδόκει, ἀλλὰ πανϛρατιᾷ βοηθεῖν, καὶ τὺς ὑπάτυς ἀμφοτέρυς ἐξιέναι· ἐὰν δέ τινες ἀπολειφθῶσι τῆς ϛρατείας Ῥωμαίων, ἢ τῶν συμμάχων,

cladis nuncio Romam allato ab illis, qui ex vrbe capta euaserant, consules profugis opem celeriter ferendam, patriamque restituendam censebant: sed tribuni intercedebant, et delectus haberi non patiebantur, priusquam suffragia de rogatione sua ferrentur. Senatu autem id iniquo animo ferente, et exercitu retardato, alii a Latinis missi venerunt, qui nunciarunt, Antiates aperte defecisse, de communi sententia Volscorum, priscorum vrbis colonorum, et Romanorum ad eos habitandi caussa missorum, agrumque diuisisse. Hernici quoque eodem tempore per nuncios significabant, Volscorum et Aequorum ingentem exercitum e finibus suis egressum, et iam in suo agro esse. Senatus, tot nunciis simul allatis, nullas moras amplius nectendas censuit: sed totis viribus hosti occurrendum, et consules ambos ad bellum mittendos: si qui vero, vel ciues Romani, vel socii, nomen ad eam militiam dare detrectassent, eos

Per. Iul. 4257. Ante Chr. 457. Olymp. 80 ¾. Cat. V.C. 295. Var. 297.

g Ὡς δ' ἀπηγγέλθη τὸ δεινὸν εἰς τὴν Ῥώμην ἐκ τῶν διαφυγόντων *Vat.*

h In *Ed. Steph.* ἀντέπρατ]ον τε: minus conuenienter. *Sylb.*

i ϛρατιᾶς] Magis proprie ϛρατείας: itidemque v. vlt. *Sylb.*

k Ἐξῄεσαν

ὡς πολεμίοις αὐτοῖς χρῆσθαι. εἰξάντων δὲ καὶ τῶν δημάρχων, καταγράψαντες τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάντας οἱ ὕπατοι, καὶ τὰς παρὰ τῶν συμμάχων δυνάμεις μεταπεμψάμενοι, κατὰ σπουδὴν [k] ἐξῄεσαν, φυλακὴν ὑπολειπόμενοι
5 τῇ πόλει τρίτην μοῖραν τῆς ἐπιχωρίου στρατιᾶς. Φάβιος μὲν οὖν ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ [l] Τυσκλάνων ὄντας Αἰκανοὺς τὴν στρατιὰν [m] ἦγε διὰ τάχους [n] ἐλαύνων". τῶν δ' οἱ μὲν πλείους ἀπεληλύθεσαν ἤδη διηρπακότες τὴν πόλιν, ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμενον φυλάττοντες τὴν ἄκραν· ἔστι δὲ
10 σφόδρα ἐχυρά, καὶ οὐ πολλῆς δεομένη φυλακῆς. τινὲς μὲν οὖν [o] ἔφασαν τοὺς φρουροὺς τῆς ἄκρας ἰδόντας ἐξιοῦσαν ἐκ τῆς Ῥώμης τὴν στρατιάν· εὐσύνοπτα γάρ ἐστιν ἐκ μετεώρου τὰ μεταξὺ χωρία πάντα· ἑκόντας ἐξελθεῖν· ἕτεροι δ', [p] ἐκπολιορκηθέντας ὑπὸ τοῦ Φαβίου, καθ' ὁμολο-
15 γίαν παραδοῦναι τὸ φρούριον, τοῖς σώμασιν αὐτοῖς ἄδειαν αἰτησαμένους, καὶ ζυγὸν ὑποστάντας.

Per. Iul. 4257. *Ante Chr.* 457. *Olymp.* 80 ¾. *Cat. V.C.* 295. *Var.* 297.

eos pro hostibus habendos. Quum autem ipsi quoque tribuni ipsis cessissent: consules, conscriptis omnibus, qui per aetatem arma ferre poterant, accitisque sociorum auxiliis, festinanter copias eduxerunt, relicta domi ad custodiam tertia parte domestici exercitus. Fabius igitur contra Aequos, qui in agro Tusculano erant, cum copiis celeriter contendit. sed eorum plerique direpta vrbe iam discesserant; at pauci quidam ad arcis praesidium remanserant. est autem munitissima, et exiguo praesidio indiget. Quidam igitur aiunt, arcis praesidiarios milites, cum exercitum Roma egredientem vidissent, (e sublimi enim loca omnia interiacentia facile conspici poterant) vltro discessisse: alii vero dicunt, oppugnatos a Fabio arcem certis conditionibus dedidisse, atque, publica fide pro impunitate petita, sub iugum missos fuisse.

Fabius

k Ἐξῄεσαν ὑπολειπόμενοι φυλακὴν τῇ πόλει, τρίτην μ. *Vat.* vocabula τῇ πόλει desunt vulgatis.

l Cum τῷ Τυσκλάνων subaudiendum est substantiuum πολίσματι, ἀγρῷ, vel aliud huiusmodi: aut legendum τῷ Τύσκλῳ: vt *Lapus: ad obtinentes Tusculum Aequos. Sylb.*

m Ita in *Codd. Rom.* et *Vat.* perperam in *Ed. Steph.* εἶχε.

n Deest *Vat.* et commode satis abesse potest.

o Φασὶ τοὺς *Vat.*

p Πολιορκηθέντας malit *Portus.*

q Ἀλγι-

XXI. Ἀποδὺς δὲ τοῖς Τυσκλάνοις τὴν πόλιν Φάβιος, περὶ δείλην ὀψίαν ἀνίστησι τὴν στρατιὰν, καὶ ὡς εἶχε τάχους ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἀκούων, περὶ πόλιν [q] Ἀλγιδὸν ἀθρόας εἶναι τάς τε Οὐολούσκων [r] καὶ Αἰκανῶν δυνάμεις. ποιησάμενος δὲ δι' ὅλης νυκτὸς σύντονον ὁδὸν, ὑπ' 5 αὐτὸν τὸν ὄρθρον ἐπιφαίνεται τοῖς πολεμίοις ἐστρατοπεδευκόσιν ἐν πεδίῳ, καὶ οὔτε τάφρον περιβεβλημένοις, οὔτε χάρακα, ὡς ἐν οἰκείᾳ τε γῇ, καὶ καταφρονήσει τοῦ ἀντιπάλου. παρακελευσάμενος δὲ [s] τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἄνδρας ἀγαθοὺς γίνεσθαι, πρῶτος εἰσελαύνει μετὰ τῶν ἱππέων 10 εἰς τὴν τῶν πολεμίων παρεμβολὴν, καὶ οἱ [t] πεζοὶ ἀλαλάξαντες εἵποντο· τῶν δ' οἱ μὲν ἔτι κοιμώμενοι ἐφονεύοντο, οἱ δ' [u] ἀρτίως ἀνεστακότες καὶ πρὸς ἀλκὴν τραπέ-

Fabius autem, reddito suis ciuibus Tusculo, castra sub vespertinum crepusculum mouit, et, quanta maxima celeritate potuit, ad hostes contendit, audiens, omnes Volscorum et Aequorum copias ad Algidum esse. Itinere autem per totam noctem continuato, sub ipsum diluculum venit in conspectum hostium, qui castra in planicie habebant, nulla fossa nulloque vallo munita, quod in suo agro essent, et hostem contemnerent. Ergo suos ad rem fortiter gerendam cohortatus, primus cum equitibus in hostium castra impetum facit, et pedites sublato clamore eum sequebantur. eorum vero alii adhuc sopiti iugulabantur, alii recens surgentes, et se ad resistendum parantes;

Per. Iul. 4257. Ante Chr. 457. Olymp. 80 $\frac{3}{4}$. Cat. V.C. 295. Var. 297.

q Ἀλγιδόνα [vel Ἀλγηδόνα] ferre possumus, vt Ἀνθηδόνα, et Καρχηδόνα, et consimilia. sed rectius forsan Ἀλγιδὸν, reciso finali α, vt apud *Strab.* l. V. praesertim cum infra quoque apud hunc nostrum legatur ἐν Ἀλγιδῷ, et πρὸς Ἀλγιδῷ. Apud *Steph. Byzant.* Ἀλγίδος in *Aldina* editione. Sed dum gentile in ιος ita inde formari scribit, vt Τενέδιος a Τένεδος, et Ἀράδιος ab Ἄραδος, haud scio, an proparoxytonως [vt in *Ed. Berkel.*] scribi velit Ἄλγιδος. *Sylb.*

r Καὶ τὰς Αἰκανῶν *Vat.*

s Τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀγαθοῖς ἀνδράσι γίνεσθαι *Vat.*

t Πεζοὶ οὖν ἀλαλάξαντες *Vat.*

u In *Ed. Steph.* οἱ δὲ ἀρτίως ἐπιχειροῦντες, καὶ πρὸς ἀλκὴν τραπέσθαι ἀνεστακότες. atque ita legisse visus est *Lapus.* Quin *Sylburgii* et *Gelenii* lectio propius ad veram accedat, non dubito, praesertim cum *Cod. Vat.* habeat:

σθαι ἐπιχειροῦντες· οἱ δὲ πλείους φεύγοντες ἐσκεδάννυντο. ἁλόντος δὲ τοῦ στρατοπέδου κατὰ πολλὴν εὐπέτειαν, [x] ἐπιτρέψας τοῖς στρατιώταις τὰ χρήματα ὠφελεῖσθαι καὶ τὰ σώματα, πλὴν ὅσα Τυσκλάνων ἦν, οὐ πολὺν ἐν-
5 ταῦθα διατρίψας χρόνον, ἐπὶ τὴν Ἐχετράνων πόλιν ἦγε τὴν δύναμιν, ἣ τότε ἦν τοῦ Οὐολούσκων ἔθνους ἐπιφανεστάτη τε, καὶ [y] ἐν τῷ κρατίστῳ τόπῳ μάλιστα κειμένη. στρατοπεδεύσας δὲ πλησίον τῆς πόλεως ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας κατ' ἐλπίδα τοῦ προελεύσεσθαι τοὺς ἔνδον εἰς μάχην,
10 ὡς οὐδεμία ἐξῄει στρατιά, τὴν γῆν αὐτῶν ἐδῄου ἀνθρώπων μεστὴν οὖσαν καὶ βοσκημάτων. οὐ γὰρ ἔφθασαν ἀνασκευασάμενοι τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν, αἰφνιδίου γενηθείσης αὐτοῖς τῆς ἐφόδου. ἐφεὶς δὲ καὶ ταῦτα διαρπάζειν τοῖς στρατιώταις ὁ Φάβιος, καὶ πολλὰς ἐν τῇ προνομῇ δια-
15 τρίψας ἡμέρας, ἀπῆγεν ἐπ' οἴκου τὴν δύναμιν. ὁ δ' ἑτε-

Per. Iul. 4257. Ante Chr. 457. Olymp. 80 3/4. Cat. V.C. 295. Var. 297.

rantes; at plerique fuga dispersi sunt. Castris autem minimo negotio captis, praeda militibus concessa, et captiuis, exceptis Tusculanis, non longum tempus ibi moratus copias duxit ad Ecetram, quae tunc erat vrbs gentis Volscorum illustrissima, atque in loco maxime opportuno sita. Positisque prope vrbem castris, per multos dies ibi mansit, sperans, oppidanos in aciem prodituros: sed quum nullus exercitus exiret, agrum eorum hominibus et pecore refertum vastauit. nam, repentino aduentu oppressi, res ante in tutiora loca ex agris comportare nequiuerant. Fabius, hac quoque praeda militibus concessa, multisque diebus in populatione insumtis, copias domum reduxit. At

beat: ἀρτίως ἀνεστηκότες καὶ πρὸς ἀλκὴν ἐπιχειροῦντες τρέπεσθαι. οἱ δὲ πλείους ἔφευγον. ἁλόντος δὲ etc.

x Ἐπιτρέψας τοῖς στρατιώταις τὰ χρήματα ἀφελεῖσθαι καὶ τὰ σώματα *Vat.* quo fere modo in *Lapi Cod.* nam vertit: *concessit praedam militantibus et corpora.* In *Ed. Steph.* ὠφελεῖσθαι καὶ σώματα. plane (vt inquit *Sylb.*) hoc sensu: *permissis militi inter caetera emolumenta etiam captiuis corporibus, exceptis Tusculanis.* vulgatae dant τοῖς στρατιώταις ὠφελεῖσθαι τὰ σώματα, caeteris omissis.

y Inclusam ἐν, e *Cod. Rom.* additam, nec agnoscit *Ed. Steph.* nec *Cod. Vat.*

z Ita

ρος τῶν ὑπάτων, Κορνήλιος, ἐπὶ ᶻ τοὺς ἐν Ἀντίῳ Ῥωμαίους τε καὶ Οὐολούσκους ἐλαύνων, ἐπιτυγχάνει στρατιᾷ πρὸ τῶν ὁρίων αὐτὸν ὑποδεχομένῃ. παραταξάμενος δ' αὐτοῖς, καὶ πολλοὺς μὲν φονεύσας, τοὺς δὲ λοιποὺς τρεψάμενος, ἀγχοῦ τῆς πόλεως κατεστρατοπέδευσεν. οὐ τολμώντων δὲ τῶν ἐκ τῆς πόλεως οὐκέτι χωρεῖν εἰς μάχην, πρῶτον μὲν τὴν γῆν αὐτῶν ἔκειρεν, ἔπειτα τὴν πόλιν ᵃ αὐτὴν'' ἀπετάφρευε καὶ περιεχαράκου. τότε δὴ πάλιν ἀναγκασθέντες ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως πανστρατιᾷ πολὺς καὶ ἀσύντακτος ὄχλος· καὶ συμβαλόντες εἰς μάχην, ἔτι ᵇ κάκιον ἀγωνισάμενοι κατακλείονται τὸ δεύτερον εἰς τὴν πόλιν, αἰσχρῶς καὶ ἀνάνδρως φεύγοντες. ὁ δ' ὕπατος, οὐδεμίαν αὐτοῖς ἀναστροφὴν ἔτι δοὺς, κλίμακας προσέφερε τοῖς τείχεσι, καὶ κριοῖς ἐξέκοπτε τὰς πύλας. ἐπιπόνως δὲ καὶ ταλαιπώρως τῶν ἔνδον ἀπομαχομένων, οὐ πολλὰ πραγματευθεὶς, κατὰ κράτος ᶜ αἱ-

At Cornelius, alter conſul, profectus contra Romanos et Volſcos, qui Antii erant, offendit exercitum, a quo in finibus exſpectabatur: cum quibus congreſſus, multis caeſis, et reliquis in fugam verſis, prope vrbem caſtra poſuit. Quum autem oppidani ad proelium prodire amplius non auderent, primum eorum agrum vaſtauit, deinde vrbem foſſa valloque circumdedit. Tunc igitur rurſus neceſſitate coacti, totis viribus cum ingenti et confuſa multitudine ex vrbe in aciem prodierunt: et congreſſi, ibi quoque proelio commiſſo, intra moenia iterum compulſi ſunt, turpiter et ignauiter in fugam verſi. Conſul autem, nulla reſpiratione illis amplius data, ſcalas ad muros admouit, atque portas arietibus fregit. oppidanis vero laborioſe et aegre reſiſtentibus, non magno negotio vrbem vi cepit. Quid-

Per. Iul. 4257. *Ante Chr.* 457. *Olymp.* 80 ¾. *Cat.* *V.C.* 295. *Varr.* 297.

z Ita etiam in *Vat.* et *Lapi Cod.* τοῦ Ἀντίου in *Cod. Rom.* perperam in *Ed. Steph.* τοὺς ἀντίον pro τοὺς ἐν Ἀντίῳ. Vide p. 2039. v. 8.

a Non agnoſcit *Vat.*

b In *Cod. Vat.* κάκιον ἀγωνισάμενοι, *peius pugnantes*, vt vertit *Lapus*. vulgo ἔτι κἀκεῖ ἀγων.

c Nota hic rurſum αἵρει pro αἱρεῖ. *Sylb.* ſcil. in vulgatis ſic legitur.

d Male

ρεῖ τὴν πόλιν. χρήματα μὲν οὖν αὐτῶν, ὅσα χρυσὸς καὶ
ἄργυρος καὶ χαλκὸς ἐνῆν, εἰς τὸ δημόσιον ἀναφέρειν ἐκέ-
λευσεν· ἀνδράποδα δὲ τοὺς ταμίας παραλαμβάνοντας
καὶ τὰ λοιπὰ λάφυρα, πωλεῖν· τοῖς δὲ στρατιώταις
5 ἐσθῆτα καὶ τροφὰς, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἐδύναντο
ὠφελεῖσθαι, ἐπέτρεψεν. ἔπειτα διακρίνας τῶν τε κλη-
ρούχων, καὶ τῶν ἀρχαίων Ἀντιατῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους
τε καὶ τῆς ἀποστάσεως αἰτίους· ἦσαν δὲ πολλοί· ῥάβδοις
τ' ᾐκίσατο μέχρι πολλοῦ, καὶ τοὺς αὐχένας αὐτῶν ἐκέ-
10 λευσεν ἀποτεμεῖν. ταῦτα διαπραξάμενος [d] ἀπῆγε καὶ
αὐτὸς ἐπ' οἴκου τὴν δύναμιν. τούτοις ἡ βουλὴ τοῖς ὑπάτοις
προσιοῦσί τ' ἀπήντησε, καὶ θριάμβους ἀμφοτέροις κατα-
γαγεῖν ἐψηφίσατο· καὶ πρὸς Αἰκανοὺς πρεσβευσαμένους
ὑπὲρ εἰρήνης ἐποιήσατο συνθήκας περὶ καταλύσεως τοῦ
15 πολέμου, ἐν αἷς ἐγράφη, πόλεις τε καὶ χώρας ἔχοντας
Αἰκανοὺς, ὧν ἐκράτουν, ὅτε αἱ σπονδαὶ ἐγίνοντο, Ῥωμαίοις
εἶναι ὑπηκόους, ἄλλο μὲν ὑποτελοῦντας μηδὲν, ἐν δὲ τοῖς
πολέμοις συμμαχίαν ἀποστέλλοντας, ὅσην δή ποτε, ὥσπερ
καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι. καὶ τὸ ἔτος τοῦτο ἐτελεύτα.

Per. Iul. 4257. *Ante Chr.* 457. *Olymp.* 80 $\frac{3}{4}$. *Cat.* *V.C.* 295. *Var.* 297.

Quidquid autem auri et argenti atque aeris in ea inuentum eſt, id in aerarium inferri; mancipia et reliquam praedam a quaeſtoribus vendi iuſſit; militibus veſtes, alimenta, et reliquas huiuſmodi res, ex quibus vtilitatem capere poterant, in praedam conceſſit. deinde tam ex ipſis colonis, quam ex veteribus Antiatibus, nobiliſſimi quique et defectionis auctores ab eo ſelecti (erant autem multi) virgis diu caeſi, et ſecuri iuſſu eius percuſſi fuerunt. His peractis, exercitum et ipſe domum reduxit. His conſulibus venientibus ſenatus obuiam proceſſit, et ambobus triumphum decreuit. et Aequis pacem, quam per legatos petierant, conceſſit, foedere cum illis his conditionibus facto: vt Aequi, vrbes et agros ſuos retinentes, quos habebant in ſua poteſtate, quum foedus factum eſt, imperio populi Romani parerent; et, caeterorum tributorum immunes, tantum in bellis auxilia mitterent, quantis opus eſſet, quemadmodum et alii ſocii. atque hic annus ita abiit.

Anno

d Male in *Ed. Steph.* ἐπῆγε.

e Μηνύκιος

Τῷ δ᾽ ἑξῆς ἐνιαυτῷ Γάϊος Ναύτιος τὸ δεύτερον αἱρεθεὶς, καὶ Λεύκιος [e] Μινύκιος, [f] παρέλαβον τὴν ὕπατον ἀρχὴν, οἳ τέως μὲν τὸν ὑπὲρ τῶν πολιτικῶν δικαίων πόλεμον ἐντὸς τείχους ἐπολέμουν, πρὸς τοὺς ἅμα Οὐεργινίῳ δημάρχους τοὺς τέταρτον ἔτος ἤδη τὴν αὐτὴν κατασχόντας ἀρχήν. ἐπεὶ δ᾽ ἀπὸ τῶν πλησιοχώρων ἐθνῶν πόλεμος ἐπεγένετο τῇ πόλει, καὶ δέος ἦν, μὴ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρεθῶσιν, ἀσμένως δεξάμενοι τὸ συμβὰν ἀπὸ τῆς τύχης, τὸν στρατιωτικὸν ἐποιοῦντο κατάλογον, καὶ μερισάμενοι τριχῇ τάς τ᾽ οἰκείας καὶ τὰς παρὰ τῶν συμμάχων δυνάμεις, μίαν μὲν ἐν τῇ πόλει μοῖραν κατέλιπον, ἧς ἡγεῖτο Κόϊντος Φάβιος [g] Οὐϊβολανός· τὰς δὲ λοιπὰς αὐτοὶ παραλαβόντες, ἐξῄεσαν διὰ ταχέων, ἐπὶ μὲν Σαβίνους Ναύτιος, ἐπὶ δ᾽ Αἰκανοὺς Μινύκιος. ἀμφότερα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀφειστήκει τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς· Σαβῖνοι μὲν ἐκ φανεροῦ καὶ μέχρι [h] Φιδήνης πόλεως ἤλασαν, ἧς ἐκράτουν Ῥωμαῖοι τετ-

XXII. 5 10 15

Anno sequenti, C. Nautius iterum et L. Minucius consules facti, aliquamdiu in vrbe cum Virginio et eius collegis, quartum iam annum eundem magistratum obtinentibus, de iure publico contenderunt. Deinde bello a finitimis gentibus contra populum Romanum exorto, quum metus esset, ne imperium ei eriperetur, consules libenter hanc occasionem a fortuna oblatam arripuerunt, delectusque habuerunt, et copias tum domesticas, tum a sociis missas, trifariam diuiserunt, partemque vnam ad vrbis praesidium reliquerunt, cui praeerat Q. Fabius Vibulanus; cum reliquis duabus ipsi celeriter profecti sunt, Nautius in Sabinos, Minucius in Aequos. Ambae enim hae gentes eodem tempore ab imperio populi Romani defecerant: ac Sabini quidem propalam, et vsque ad Fidenam vrbem, quae erat in potestate Romanorum, iuerunt; (haec autem

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80 4 81. 1. *Cat.* *V. C.* 296. *Var.* 298. *C. Nautio II. et L. Minucio coss. turbae domi, ac foris bellum cum Aequis et Sabinis.*

e Μηνύκιος et hic et alibi in *Cod. Vat.*

f Rectius [scil. quam lectio vulgata, quae est παραλαβών.] cum *Sylb.* et *Porto* παραλαβόντες.

g Legendum vel Οὐϊβουλανὸς, vel Βιβουλανός. *Port.*

h Δύνης corrupte in *Ed. Steph.* *Cod. Rom.* et *Lapi* versione.

 Sed

ταράκοντα δέ εἰσιν οἱ διὰ μέσȣ τῶν πόλεων ϛάδιοι· Αἰκανοὶ δὲ, λόγῳ μὲν φυλάττοντες τὰ τῆς νεωϛὶ γενομένης συμμαχίας δίκαια, ἔργῳ δὲ καὶ ȣ̃τοι πράττοντες τὰ τῶν πολεμίων. ἐπὶ γὰρ τȣ̀ς συμμάχȣς αὐτῶν Λατίνȣς
5 ἐϛράτευσαν, ὡς ȣ̓ γενομένων αὐτοῖς πρὸς ἐκείνȣς ὁμολογιῶν περὶ φιλίας. ἡγεῖτο δὲ τῆς ϛρατιᾶς [i] Γράκχος Κοίλιος, ἀνὴρ δραϛήριος, ἀρχῇ κοσμηθεὶς αὐτοκράτορι, ἣν ἐπὶ τὸ βασιλικώτερον ἐξήγαγεν. ἐλάσας δὲ μέχρι Τύσκλȣ πόλεως, ἣν Αἰκανοὶ τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ κατα-
10 λαβόμενοι καὶ διαρπάσαντες ὑπὸ Ῥωμαίων ἐξεκρȣ́σθησαν, ἀνθρώπȣς τε πολλȣ̀ς ἐκ τῶν ἀγρῶν συνήρπασε καὶ βοσκήματα, ὅσα κατέλαβε, καὶ τȣ̀ς καρπȣ̀ς τῆς γῆς ἐν ἀκμῇ ὄντας ἔφθειρεν. ἀφικομένης δὲ πρεσβείας,

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80 4 81. 1. *V.C. Cat.* 296. *Var.* 298.

autem ab vrbe quadraginta ſtadia diſtabat) Aequi vero verbis quidem ſocietatem recens initam ſeruabant, factis vero et ipſi hoſtiliter ſe gerebant. Latinis enim populi Romani ſociis, quaſi cum illis foedus non feciſſent, bellum intulerunt. Illius autem exercitus dux erat Gracchus Cloelius, vir impiger, qui ſummum imperium ad ſe delatum proxime ad poteſtatem regiam euexerat. Hic cum exercitu Tuſculum vſque progreſſus, quod ab Aequis ſuperiore anno captum et direptum Romani, illis expulſis, receperant, multa mancipia ex agris, et pecus, quodcunque eſt nactus, abegit, et fruges iam maturas corrupit. Quum autem ad eum legati a ſenatu Romano

Sed procul dubio vera lectio eſt Φιδήνης, quam repraeſentat *Cod. Vat.* et reponendam eſſe coniecerat *Fulu. Vrſinus.* nam *Fidenas* (vt notauit *Sylb.*) in populi Rom. ditionem retractas fuiſſe conſtat ex p. 311. v. 1. [ed. Hudſ.] eaſdemque XL. ſtadiis ab vrbe diſtitiſſe expoſuit etiam p. 112. v. 5. [eiusd. edit.] Confer. p. 2057. vlt.

i Γράγχος] Scribendum Γράκχος et Κλοίλιος, licet Γράγχος et Κοίλιος conſtanter in ſequentibus repeՐiuntur. nam apud *Livium* magno libb. vett. conſenſu *Gracchus Cloelius*, vt teſtatur *Sigonius.* ſupra quoque Κοίλιον aliquoties habuimus pro Κλοίλιον, et Κοιλίας τάφρȣς pro Κλοιλίας. Apud *Liuium* vero nonnulli codices habent *Cluilium,* atque etiam *Foſſas Cluilias.* *Sylburg.*

k Ὁμω-

ἣν ἀπέστειλεν ἡ Ῥωμαίων βουλὴ, μαθεῖν ἀξιοῦσα, τί πα-
θόντες Αἰκανοὶ πολεμοῦσι τοῖς Ῥωμαίων συμμάχοις, φι-
λίας τ' αὐτοῖς [k] ὠμοσμένης νεωστὶ, καὶ οὐδενὸς ἐν τῷ με-
ταξὺ χρόνῳ γενομένου προσκρούσματος τοῖς ἔθνεσι, καὶ
παραινοῦσης τῷ Κοιλίῳ τούς τ' αἰχμαλώτους αὐτῶν, οὓς εἶ- 5
χεν, ἀφιέναι, καὶ τὴν στρατιὰν ἀπάγειν, καὶ περὶ ὧν
ἠδίκησεν, ἢ κατέβλαψε Τυσκλάνους, δίκην ὑποσχεῖν, πο-
λὺν μὲν χρόνον διέτριψεν ὁ Γράκχος, οὐδ' εἰς λόγους τοῖς
πρεσβευταῖς ἐρχόμενος, ὡς ἐν ἀσχολίαις δή τισι γεγο-
νώς. ἐπεὶ δ' οὖν ἔδοξεν αὐτῷ προσάγειν τοὺς πρέσβεις, 10
κἀκεῖνοι τοὺς [l] ἐπαγγελθέντας ὑπὸ τῆς βουλῆς λόγους διεξ-
ῆλθον· „Θαυμάζω ὑμῶν, φησὶν, ὦ Ῥωμαῖοι, τί δή
ποτ' αὐτοὶ μὲν [m] ἅπαντας ἀνθρώπους ἡγεῖσθε πολεμίους,
καὶ ὑφ' ὧν οὐδὲν κακὸν πεπόνθατε, ἀρχῆς καὶ τυραννί-
δος ἕνεκα· Αἰκανοῖς δ' οὐ συγχωρεῖτε παρὰ τουτωνὶ Τυ- 15
σκλάνων, ἐχθρῶν ὄντων, ἀναπράττεσθαι δίκας, οὐθενὸς
ἡμῖν διωμολογημένου περὶ αὐτῶν, ὅτε τὰς πρὸς ὑμᾶς ἐποιού-
μεθα συνθήκας. εἰ μὲν οὖν τῶν ὑμετέρων [n] ἰδίων ἀδι-

Romano missi venissent, caussam quaesituri, cur Aequi socios populi Romani bello infestarent, quum foedus recens ictum fuisset, nec interea vlla offensio inter istas gentes exstitisset; et Cloelio suasuri, vt, quotquot cepisset de suis, dimitteret, et exercitum abduceret, atque *Tusculanis ob iniurias illatas et damna satisfaceret, Gracchus multum temporis consumsit, et ne in colloquium quidem cum legatis venit, se in quibusdam negotiis occupatum esse simulans. Tandem autem, quum ei legatos admittere placuisset, et illi senatus mandata exposuissent: „Demiror, inquit, vos, Romani, cur vos vel eos omnes, a quibus nullam iniuriam accepistis, imperii et tyrannidis cupiditate pro hostibus habeatis; Aequis vero non permittatis de istis Tusculanis inimicis suis poenas sumere, quum nullo modo in foedere vobiscum facto illis sit cautum. Si quam igitur iniuriam, aut damnum,

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 82/81. 4/1. *V.C. Cat.* 296. *Var.* 298.

k Ὀμωμοσμένης *Vat.*

* *Al.* ob iniurias Tusculanis illatas et damna iudicium subiret.

l Ἐπισταλέντας *Vat.*

m In *Cod. Vat.* ἅπαντας ἀνθρώπους ἡγεῖσθε. vulgatis deest ἀνθρώπους.

n Post ἰδίων ellipsis est nominis

κεῖσθαί τι, ἢ βλάπτεσθαι λέγετε ὑφ' ἡμῶν, τὰ δίκαια ὑφέξομεν ὑμῖν κατὰ τὰς ὁμολογίας· εἰ δὲ περὶ Τυσκλάνων ἀναπραξόμενοι δίκας ἥκετε, [o] ὐθείς ἐςι πρὸς ἐμὲ περὶ τούτων λόγος, ἀλλὰ πρὸς ταύτην [p] λαλεῖτε·„
5 Φηγὸν δείξας αὐτοῖς τινα πλησίον πεφυκυῖαν.

XXIII. Ῥωμαῖοι δὲ, τοιαῦτα ὑβρισθέντες ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς, οὐκ εὐθὺς [q] ὀργῇ ἐπιτρέψαντες ἐξήγαγον τὴν ςρατιὰν, ἀλλὰ καὶ δευτέραν ὡς αὐτὸν ἀπέςειλαν πρεσβείαν, καὶ τοὺς [r] Φιτιάλεις καλουμένους ἄνδρας [s] ἱεροὺς ἔπεμψαν,
10 [t] ἐπιμαρτυρόμενοι θεούς τε καὶ δαίμονας, ὅτι μὴ δυνηθέντες τῶν δικαίων τυχεῖν, ὅσιον ἀναγκασθήσονται πόλε-

Per. Iul. 4258. Ante Chr. 456. Olymp. 80. 4. U. C. Cat. 296. Var. 298.

damnum, in vestris propriis rebus vos a nobis accepisse dicitis, * vobis ex foedere satisfaciemus: sed si res Tusculanorum repetitum venitis, de his ne mecum agatis, sed cum ista fago loquamini.„ Et simul quandam *fagum* proximam ei ostendit.

Romani, hac contumelia ab illo affecti, non statim ira perciti copias eduxerunt; sed et secundam legationem, ** et sacrosanctos Feciales ad eum miserunt, deos geniosque testantes, si suum ius obtinere non potuissent, se pium iustumque bellum

minis τι, [in vulg. nimirum τι post ἀδικεῖσθαι deest] vt etiam p. 2051. v. 11. et p. 2008. v. 6. *Sylb.* Verum ἐπὶ ante τῶν ὑμετέρων desiderari existimat *Portus.* *Sylburgii* coniecturam firmat *Cod. Vat.* qui habet: ἀδικεῖσθαί τι, ἢ βλάπτεσθαι λέγετε ὑφ' ἡμῶν, τὰ δίκαια etc. vulgatae quoque καὶ addunt ante τὰ δίκαια.

* *Al.* iudicia ex pacto subibimus.

o Οὐθείς ἐςιν ὑμῖν πρὸς *Vat.*

p Si λαλεῖτε indicatiuo verbi modo accipere malis, sic reddenda erit clausula: *non ad me de hisce, sed ad fagum hanc verba facitis.* i. e. non magis moueor istis verbis vestris, quam haec fagus. Sed imperatiuum modum probant etiam *Liuiana* ista (l. III. c. 25.) *quae mandata habeant ab senatu Rom. ad quercum iubet dicere.* vbi etiam nota *quercum* a *Liuio* dici, quam *fagum* appellat *Dionysius. Sylb.*

q In *Ed. Steph.* ὀργῆς. Tu si ὀργῇ nolis, vt p. 435. v. 10. [ed. Hudf.] reponere liceat ὀργαῖς. sed singulare probat etiam *Lapi* versio. *Sylb.*

r Iidem φετιάλεις p. 126. v. 6. [ed. Hudf.] sed rectius φητιάλεις. *Sylb.*

** Et quos feciales vocant viros sacros emisere etc. *Lapus.*

s Et ἱερεῖς retineri potest, et ἱεροὺς reponi. nam et sacrae personae fuerunt, et sacro munere

μον ἐκφέρειν· καὶ μετὰ ταῦτα τὸν ὕπατον ἀπέςειλαν. ὁ δὲ Γράκχος, ἐπειδὴ τὰς Ῥωμαίους προσιόντας ἔμαθεν, ἀναςήσας τὴν δύναμιν, ἀπῆγε προσωτέρω, τῶν πολεμίων ἐκ ποδὸς ἑπομένων· βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τοιαῦτα προσαγαγέσθαι χωρία, ἐν οἷς πλεονεκτήσειν ἔμελλεν. 5 ὅπερ καὶ συνέβη. φυλάξας γὰρ αὐλῶνα [u] περιεχόμενον ὄρεσιν, ὡς ἐνέβαλον εἰς τοῦτον οἱ Ῥωμαῖοι διώκοντες αὐτὸν, ὑποςρέφει τε καὶ [x] ςρατοπεδεύει κατὰ τὴν ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἔξω φέρουσαν ὁδόν. ἐκ δὲ τούτου συνεβεβήκει τοῖς Ῥωμαίοις οὐχ ὃν ἐβούλοντο ἐκλέξασθαι τόπον εἰς 10 [y] ςρατοπεδείαν, ἀλλ' ὃν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ καιρός· ἔνθα οὔτε ἵπποις χιλὸν εὔπορον ἦν λαμβάνειν, ὄρεσι περικλειομένου τοῦ τόπου ψιλοῖς καὶ δυσβάτοις· οὔτε ἑαυτοῖς τροφὰς ἐκ τῆς πολεμίας συγκομίζειν, ἐπειδὴ κατηνάλωντο, ἃς ἔφερον οἴκοθεν· οὔτε μεταςρατοπεδεύσασθαι, 15 τῶν πολεμίων ἀντικαθημένων καὶ κωλυόντων τὰς ἐξό-

lum inferre coactum iri: ac tam demum consulem *cum exercitu* miserunt. Gracchus, cognito Romanorum aduentu, motis castris vlterius est progressus, hostibus e vestigio ipsum sequentibus: quia volebat eos in ea loca pertrahere, in quibus ipse meliore conditione esset futurus. quod etiam accidit. nam quum obseruasset quandam conuallem montibus cinctam, et Romani, qui ipsum sequebantur, in eam ingressi fuissent, agmen conuertit, et castra posuit in via, quae extra conuallem ferebat. Quo factum est, vt Romani locum, non quem cupiebant, sed quem ratio temporis ipsis dabat, ad castra ponenda caperent; vbi nec pabuli copiam pro equis habere poterant, loco montibus nudis et accessu difficilibus circumdato; nec sibi ipsis commeatus ex hostico comparare, consumtis, quos domo attulerant: nec castra *mutare, hostibus castra opposita habentibus, atque exitus

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80/81. 4/1. *Cat. V.C.* 296. *Var.* 298.

nere per totam vitam functi sunt, p. 126. v. 8. [ed. Hudf.] In versione igitur sic legere poteris: *cum iis, qui feciales appellantur, sacri ordinis viris. Sylb.* Expresse in *Cod. Vat.* ἱερούς. quod praefert *Portus.*

t Ἐπιμαρτυρούμενοι *Vat.*

u Περικλειόμενον *Vat.*

x Στρατοπεδεύεται *Vat.*

y Στρατοπεδείας] Rectius ςρατοπεδείαν. *Sylb.*

* Retroponere. *Lapus.*

 z Τὸν

δους. βιάσασθαί τε προελόμενοι, καὶ προελθόντες εἰς
μάχην, ἀνεκρούσθησαν, καὶ πολλὰς πληγὰς λαβόντες,
εἰς [z] τὸν αὐτῶν κατεκλείσθησαν χάρακα. ὁ δὲ Κοίλιος
ἐπαρθεὶς τῷ προτερήματι τούτῳ, [a] περιετάφρευέ τε αὐ-
5 τοὺς καὶ περιεχαράκου, καὶ πολλὰς ἐλπίδας εἶχε λιμῷ
πιεσθέντας παραδώσειν αὐτῷ τὰ ὅπλα. ἀφικομένης δ' εἰς
Ῥώμην περὶ τούτων ἀγγελίας, Κόϊντος Φάβιος, ὁ κατα-
λειφθεὶς ἐπὶ τῆς πόλεως ἔπαρχος, ἀπὸ τῆς σὺν αὐτῷ
στρατιᾶς, ὅσον ἦν [b] ἀκμαιότατόν τε καὶ κράτιστον ἐπιλέ-
10 ξας μέρος, ἐπὶ συμμαχίαν ἔπεμψε τῷ ὑπάτῳ. ἡγεῖ-
το δὲ τῆς δυνάμεως ταύτης Τῖτος Κοΐντιος ὁ ταμίας,
ἀνὴρ ὑπατικός. πρὸς δὲ τὸν ἕτερον τῶν ὑπάτων, Ναύ-
τιον, ἐπὶ τῆς ἐν Σαβίνοις στρατιᾶς ὄντα γράμματα δια-
πέμψας, τά τε συμβάντα τῷ Μινυκίῳ διεσάφησε, καὶ
15 αὐτὸν ἥκειν ἠξίου διὰ ταχέων. κἀκεῖνος, ἐπιτρέψας τοῖς
πρεσβευταῖς τὸν χάρακα φυλάττειν, [c] αὐτὸς σὺν τοῖς

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80 4/81 1. *Cat. V.C.* 296. *Var.* 298.

exitus obſidentibus. Quare, quum ſtatuiſſent viam vi tentare, et in aciem prodiiſſent, reiecti ſunt; et, multis vulneribus acceptis, in eadem caſtra ſunt compulſi. Tum Cloelius, hoc ſecundo ſucceſſu elatus, eos foſſa valloque circumdare coepit: et in magnam ſpem venerat, eos fame coactos, armis traditis, deditionem facturos. His Romam nunciatis, Q. Fabius, vrbis praefectus, ſelectum ſuarum copiarum florem ac robur conſuli auxilio mittit. his autem copiis praeerat T. Quintius quaeſtor, vir conſularis. Ad alterum vero conſulem, qui exercitum in Sabinis habebat, literis miſſis, ſignificauit, quid Minucio accidiſſet, eumque, vt celeriter veniret, rogauit. Ille, commiſſa legatis caſtrorum cuſtodia, cum reliquis
equitibus

z Τὸν *αὐτὸν* [quod vulgatae dant] agnoſcit etiam *Lapi* verſio: *in idem vallum.* ſed rectius cum *Gelenio* τὸν *αὐτῶν*, *in ſua caſtra. Sylb.*

a Περιετάφρευέ τε αὐτοὺς καὶ *Vat.* pronomen deeſt vulgatis.

b In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ἀναγκαιότατόν τε. veriorem ſcripturam ἀκμαιότατόν τε probat *Lapi* verſio: *eligens quod roboris in exercitu ſuo erat. Sylb.*

c Αὐτὸς σὺν ὀλίγοις ἱππεῦσιν εἰς τὴν Ῥώμην ἐλαύνει *Vat.*

d Nota

ἄλλοις ἱππεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἐλαύνει, συντόνῳ χρησάμενος ἱππασίᾳ· εἰσελθὼν δ' εἰς τὴν πόλιν, ἔτι νυκτὸς πολλῆς οὔσης, ἐβουλεύετο σὺν τῷ Φαβίῳ καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν τοῖς πρεσβυτάτοις, ὅ τι χρὴ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἐδόκει δικτάτορος δεῖσθαι ὁ καιρὸς, ἀποδεικνῦσιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ταύτην Λεύκιον Κικιννάτον. καὶ αὐτὸς μὲν ταῦτα διαπραξάμενος, ᾤχετο πάλιν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. 5

XXIV. Ὁ δὲ τῆς πόλεως ἔπαρχος, Φάβιος, ἔπεμπε τοὺς παραληψομένους τὸν Κοΐντιον ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ἔτυχε δὲ 10 καὶ τότε ὁ ἀνὴρ τῶν τι κατ' ἀγρὸν [d] ἔργων διαπραττόμενος. ἰδὼν δὲ τὸν προσιόντα ὄχλον, καὶ ὑποπτεύσας ἐπ' αὐτὸν ἥκειν, ἐσθῆτά τ' ἐλάμβανεν εὐπρεπεστέραν, καὶ ὑπαντήσων αὐτοῖς ἐπορεύετο. ὡς δ' ἐγγὺς ἦν, ἵππους τ' αὐτῷ φαλάροις κεκοσμημένους εὐπρεπέσι προσ- 15 ῆγον, καὶ πελέκεις ἅμα ταῖς ῥάβδοις εἰκοσιτέσσαρας παρέστησαν, [e] ἐσθῆτά τε ἁλουργῆ, καὶ τἄλλα παρά-

equitibus concitato itinere Romam venit; vrbemque ingressus adhuc intempesta nocte, quidnam faciendum esset, cum Fabio aliisque senioribus ciuibus consultabat. Vbi vero omnibus visum est tempus dictatorem poscere, ad eum magistratum L. Cincinnatum designauit. atque ipse, his peractis, in sua castra est reuersus.

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80. 4. 81. 1. *Cat.* *V.C.* 296. *Var.* 298.

Fabius autem, praefectus vrbis, misit, qui ad imperium Quintium adducerent. forte autem tunc quoque ille quoddam opus rusticum faciebat. Quum vero turbam aduentantem conspexisset, suspicatus, eam ad se venire, vestem elegantiorem sumsit, ipsisque obuiam iuit. ad quos postquam accessit, et equos phaleris insignibus ornatos adduxerunt, et XXIV. fasces cum ipsis securibus, et purpuram, atque alia insignia, quibus

Dictator L. Quintius Cincinnatus.

d Nota ellipsin nominis τι post ἔργων. *Sylb.* [quod τι pone τῶν collocare visum fuit.]

e Ἐσθῆτάς τε ἀλουργάς] Rectius ἀλουργεῖς, vt supra p. 257. v. 25. [ed. Hudſ.] *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἐσθῆτά τε ἀλουργῆ καὶ τἄλλα etc.

σῆμα, οἷς πρότερον ἡ τῶν βασιλέων [f] ἐκεκόσμητο ἀρχὴ, προσήνεγκαν. ὁ δὲ, μαθὼν, ὅτι δικτάτωρ ἀποδέδεικται τῆς πόλεως, οὐχ ὅπως ἠγάπησε τηλικαύτης τιμῆς τυχὼν, ἀλλὰ προαγανακτήσας εἶπεν· „Ἀπολεῖται ἄρα
5 καὶ τοῦτο τοῦ ἐνιαυτοῦ ὁ καρπὸς διὰ τὰς ἐμὰς ἀσχολίας, καὶ πεινήσομεν ἅπαντες κακῶς.„ μετὰ ταῦτα παραγενόμενος εἰς τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἐθάῤῥυνε τοὺς πολίτας, λόγον ἐν τῷ πλήθει διεξελθὼν ἐξεγεῖραι τὰς ψυχὰς δυνάμενον ἐλπίσιν ἀγαθαῖς· ἔπειτα συναγαγὼν
10 ἅπαντας τοὺς ἐν ἀκμῇ, τούς τε [g] κατὰ πόλιν, καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἀγρῶν, καὶ τὰς παρὰ τῶν συμμάχων ἐπικουρίας μεταπεμψάμενος, ἱππάρχην τ' ἀποδείξας Λεύκιον Ταρκύνιον, ἄνδρα τῶν ἠμελημένων μὲν διὰ πενίαν, τὰ δὲ πολέμια γενναῖον, [h] ἐξῆγε, συγκεκροτημένην ἔχων δύνα-

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80. 4. 81. 1. *Cat. V.C.* 296. *Var.* 298.

quibus olim regium imperium exornabatur, obtulerunt. Vnde quum cognouisset, se dictatorem creatum, non solum tanto honore sibi delato laetatus non est, sed etiam non sine indignatione in has voces erupit: „Peribit ergo huius quoque anni fructus ob meas occupationes, et male omnes esuriemus.„ Post haec in vrbem profectus, primum quidem ciues bono animo esse iussit, oratione apud populum habita, vt eorum animos bona spe excitaret. deinde vero omnibus iunioribus, tam iis, qui in vrbe, quam iis, qui in agris erant, coactis, accitisque sociorum auxiliis, magistrum equitum dixit L. Tarquinium, virum non magnae existimationis, propter paupertatem, sed rebus bellicis strenuum: cum copiis istis conflatis, vbi

f Ἐκοσμεῖτο *Vat.*

g Supra aliquoties habemus κατὰ πόλιν sine articulo. sed cum mox sequatur ἐκ τῶν ἀγρῶν, hic quoque malim κατὰ τὴν πόλιν. reperitur tamen etiam in vet. quodam monumento similis plane structura, στρατηγὰ κατὰ πόλιν καὶ ἐπὶ τῶν ξένων, *praetoris vrbani et prouincialis. Sylb.*

h Rectius, vt opinor, in *Cod. Vat.* ἐξῆγε συγκεκροτημένην ἔχων δύναμιν· [vulgatis deest ἐξῆγε·] καὶ καταλαβὼν τὸν ταμίαν Τῖτον Κοίντιον. *Lapus* quidem παραλαβὼν legisse videtur, sed nostrum καταλαβὼν mutare non est necesse, vt existimat *Sylb.*

i Ἐκτε-

μιν, καὶ καταλαβὼν τὸν ταμίαν Κοΐντιον Τῖτον, ἀναδε-
χόμενον αὐτοῦ τὴν παρουσίαν, λαβὼν καὶ τὴν σὺν ἐκείνῳ
δύναμιν, ἦγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ κατώπτευσε
τὴν τῶν χωρίων φύσιν, ἐν οἷς ἦν τὰ στρατόπεδα, μέρος
μέν τι τῆς στρατιᾶς ἐπὶ τοῖς μετεώροις ἔταξεν, ὡς μήτε 5
βοήθεια παραγένοιτο τοῖς Αἰκανοῖς ἑτέρα, μήτε τροφαί·
τὴν δὲ λοιπὴν δύναμιν αὐτὸς ἔχων, προῆγεν [i] ἐκτεταγ-
μένην ὡς εἰς μάχην. καὶ ὁ Κοίλιος [k] οὐδὲν ὑποδείσας·
ἥ τε γὰρ δύναμις ἦν ἡ περὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγη, καὶ αὐτὸς
ἐδόκει ψυχὴν οὐ κακὸς εἶναι τὰ πολέμια· δέχεται αὐ- 10
τὸν ἐπιόντα, καὶ γίνεται μάχη καρτερά. χρόνου δὲ πολ-
λοῦ διελθόντος, καὶ τῶν Ῥωμαίων διὰ τοὺς συνεχεῖς πο-
λέμους ἀναφερόντων τὸν πόνον, τῶν δ' ἱππέων κατὰ τὸ
κάμνον μέρος ἀεὶ ἐπιβοηθούντων τοῖς πεζοῖς, ἡσσηθεὶς
ὁ Γράκχος [l] κατακλείεται πάλιν εἰς τὸν ἑαυτοῦ χάρα- 15
κα. καὶ μετὰ τοῦτο Κοΐντιος περιταφρεύσας αὐτὸν
ὑψηλῷ χάρακι, καὶ πύργοις πυκνοῖς περιλαβὼν, ἐπεὶ
κάμνοντα ἔμαθε τῶν ἀναγκαίων τῇ σπάνει, αὐτός τε

vbi Titum Quintium quaestorem attigit, qui ipsius aduentum exspectabat, assumto illius etiam milite, in hostes est profectus. Quum autem conspexisset naturam locorum, in quibus castra erant, partem copiarum in locis editioribus collocauit, ne qua noua auxilia commeatusque Aequis submitterentur: ipse autem cum reliquo exercitu instructo in aciem progressus est. Cloelius vero, nihil consternatus, (nam et exercitu non exiguo stipatus erat, atque ipse bello fortis ac magnanimus habebatur) impetum eius excepit, et acre proelium commissum est. Quum autem diu pugnatum esset, et Romani, bellis continuis assueti, laborem facile ferrent, equitesque peditibus semper succurrerent, quacunque parte laborarent, Gracchus victus in sua castra est compulsus. Post haec Quintius eum alto vallo et crebris castellis circumdedit, atque, vbi eum victus inopia laborare cogno-

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80 4 / 81 1. *Cat. V.C.* 296. *Var.* 298.

i Ἐκτεταγμένην ὡς εἰς μάχην *Vat.* vulg. ἐκτεταγμένος εἰς μ.
k Οὐθὲν *Vat.*

l Κατακλείεται πάλιν εἰς *Vat.* aduerbium deest vulgatis.

προσβολὰς ἐποιεῖτο συνεχεῖς πρὸς τὸν χάρακα τῶν Αἰκανῶν, καὶ τῷ Μινυκίῳ προσέταξεν ἀπὸ τῶν ἑτέρων ἐξιέναι μερῶν. ὥστ' ἠναγκάσθησαν [m] οἱ" Αἰκανοὶ τροφῆς τ' ἀπορούμενοι, καὶ συμμάχων βοήθειαν ἀπεγνω-
5 κότες, πολιορκούμενοί τε πολλαχόθεν, ἱκετηρίας ἀναλαβόντες ἐπιπρεσβεύεσθαι πρὸς τὸν Κοΐντιον περὶ φιλίας [n] διαλεγόμενοι. ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις Αἰκανοῖς ἔφη σπένδεσθαι, καὶ διδόναι τοῖς σώμασι τὴν ἄδειαν, τά τε ὅπλα ἀποθεμένοις, καὶ καθ' ἕνα διεξιοῦσιν ὑπὸ ζυγὸν,
10 Γράκχῳ δὲ τῷ ἡγεμόνι [o] τοῦ πολέμου, καὶ τοῖς συν ἐκείνῳ βουλεύσασι τὴν ἀπόστασιν, ὡς πολεμίοις [p] χρήσασθαι· [q] ἐκέλευέ τε αὐτοῖς ἄγειν τοὺς ἄνδρας δεδεμένους. ὑπομενόντων δὲ ταῦτα Αἰκανῶν, τελευταῖον αὐτοῖς ἐκεῖνο προσέταξεν· ἐπειδὴ Τύσκλον πόλιν Ῥωμαίων σύμμαχον
15 ἐξηνδραποδίσαντο, καὶ διήρπασαν, οὐδὲν ὑπὸ Τυσκλάνων παθόντες κακὸν, [r] ἀντιπαρασχεῖν ἑαυτῷ πόλιν τῶν

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80 4 / 81 1. *Cat.* *V.C.* 296. *Var.* 298.

cognouit, Aequorum caſtra continuato labore oppugnare coepit, et Minucio imperauit, vt ab altera caſtrorum parte copias educeret. ita vt Aequi, commeatuum penuria preſſi, auxilioque ſociorum deſperato, et variis ex partibus oppugnati, cogerentur, ſupplicum inſignia accipientes, mittere legatos ad Quintium de pace acturos. Ille vero reſpondit, ſe caeteris Aequis pacem daturum, illiſque impunitatem conceſſurum, ſi arma deponerent, et iugum ſubire ſinguli vellent; at Gracchum, belli ducem, alioſque defectionis auctores, vt hoſtes tractaturum: iuſſitque, vt eos vinctos ſibi dederent. Aequis autem haec perferentibus, illud poſtremum ipſis imperauit, vt, cum Tuſculum vrbem populi Romani ſociam, nulla iniuria a Tuſculanis accepta, cepiſſent, et ciues in ſeruitutem rapuiſſent, eorumque res diripuiſſent, viciſſim ipſi quoque Corbionem, ſuam ciuitatem, ſibi

m Non agnoſcit *Vat.*

n Rectius in *Cod. Vat.* διαλεγόμενοι. quo modo, vel διαλεξόμενοι, legendum eſſe coniecerant *Sylb.* et *Port.* nam in vulgatis eſt διαλεγόμενον.

o Τῶν πολεμίων *Vat.*

p Χρήσεσθαι malit *Sylb.*

q Ἐκέλευσέ τε *Vat.*

r Παρασχεῖν αὐτῷ *Vat.*

s Ταύτας

σφετέρων, Κορβιῶνα, τὰ ὅμοια διαθεῖναι. [s] ταύτας λαβόντες οἱ πρέσβεις τὰς ἀποκρίσεις, [t] προήεσαν, καὶ μετ' οὐ πολὺ παρῆσαν ἄγοντες τὸν Γράκχον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ δεδεμένους· αὐτοὶ δὲ τὰ ὅπλα θέντες, ἐξέλιπον τὴν παρεμβολὴν, διαπορευόμενοι, καθάπερ ὁ στρα- 5 τηγὸς ἐκέλευσε, διὰ τοῦ Ῥωμαίων χάρακος ὑπὸ ζυγόν· καὶ τὴν Κορβιῶνα κατὰ τὰς ὁμολογίας [u] παρεδίδοσαν, τὰ ἐλεύθερα σώματα μόνον ἐξελθεῖν αἰτησάμενοι, [x] περὶ ὧν διήλλαξαν τοὺς Τυσκλάνων αἰχμαλώτους.

Παραλαβὼν δὲ Κοΐντιος τὴν πόλιν, τὰ μὲν ἐπιφα- 10 νέστατα τῶν λαφύρων εἰς Ῥώμην ἐκέλευσε φέρειν, τὰ XXV. δ' ἄλλα πάντα διελέσθαι κατὰ λόχους ἐπέτρεψε τοῖς τε σὺν αὐτῷ παραγενομένοις στρατιώταις, καὶ τοῖς ἅμα Κοϊντίῳ τῷ ταμίᾳ προαποσταλεῖσι. τοῖς δὲ μετὰ Μινυκίου τοῦ ὑπάτου κατακλεισθεῖσιν ἐν τῷ χάρακι μεγά- 15 λην ἔφη δεδωκέναι δωρεὰν, τὰ σώματα αὐτῶν ἐκ θανάτου ῥυσάμενος. ταῦτα πράξας, καὶ τὸν Μινύκιον ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν ἀναγκάσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν

ſibi eodem modo tractandam darent. Cum his reſponſis legati abierunt; nec multo poſt reuerſi ſunt, Gracchum eiuſque ſocios in vinculis adducentes. ipſi vero inermes e caſtris ſuis ſunt egreſſi, et per caſtra Romana tranſeuntes (vt imperator mandarat) ſub iugum miſſi fuerunt, et Corbionem ex pacto dediderunt; hoc vno impetrato, vt ingenuis, *antequam vrbs diriperetur*, excedere liceret, pro quibus captiuos Tuſculanos ſine pretio dimiſerunt.

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80/81. 4/1. *Cat. V.C.* 296. *Var.* 298.

Quintius, accepta vrbe, praedae quicquid erat lectiſſimum Romam ferri iuſſit: reliqua omnia centuriatim diuidi permiſit, tum iis, qui ſecum venerant, tum iis, qui cum quaeſtore Quintio praemiſſi fuerant: iis vero, qui cum Minucio conſule intra caſtra compulſi fuerant, ſe magnum donum dediſſe dicebat, quod eorum corpora ex morte eripuiſſet. His peractis, et coacto Minucio magiſtratum deponere, Romam rediit, et

s Ταύτας λαβόντες τὰς ἀποκρίσεις οἱ πρέσβεις τῶν Αἰκανῶν *Vat.*

t Προήεσαν poſitum pro ἀπήεσαν. *Sylb.*

u Παρέδοσαν *Vat.*

x Ὑπὲρ ὧν malit *Portus.*

* Non

Ῥώμην, καὶ κατήγαγε λαμπρότατον ἁπάντων ἡγεμόνων θρίαμβον· ἐν ἡμέραις ἑκκαίδεκα ταῖς πάσαις, ἀφ' ἧς παρέλαβε τὴν ἀρχὴν, στρατόπεδόν τε σώσας φίλιον, καὶ πολεμίων δύναμιν ἀκμάζουσαν καθελὼν, πόλιν τ' αὐτῶν πορθήσας, καὶ φρουρὰν αὐτῆς ὑπολιπὼν, τόν τε
5 ἡγεμόνα τοῦ πολέμου, καὶ τοὺς ἄλλους ἐπιφανεῖς ἄνδρας ἁλύσει δεδεμένους ἄγων. καὶ ὃ μάλιστα πάντων αὐτοῦ θαυμάζειν ἄξιον, ὅτι τὴν τοσαύτην ἀρχὴν εἰς ἑξάμηνον εἰληφὼς, οὐκ ἐχρήσατο [y] πάντῃ τῷ νόμῳ· ἀλλὰ συναγαγὼν τὸν δῆμον εἰς ἐκκλησίαν, καὶ περὶ τῶν πεπραγ-
10 μένων λόγον ἀποδοὺς, ἐξωμόσατο τὴν ἀρχήν. [z] τῆς τε βουλῆς δεομένης, γῆν τε, ὅσην ἐβούλετο, λαβεῖν ἐκ τῆς δορικτήτου, καὶ ἀνδράποδα καὶ χρήματα ἐκ τῶν λαφύρων, ἐπανορθῶσαί τε τὴν πενίαν πλούτῳ δικαίῳ, ὃν ἀπὸ πο-
15 λεμίων κάλλιστον ἐκτήσατο τοῖς ἰδίοις πόνοις, ἀξιούσης, φί-

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80 4 81. 1. *V.C. Cat.* 296. *Var.* 298.

et triumphum egit clariorem, quam vllus vnquam imperator; quod intra fextum decimum diem, ex quo magiftratum acceperat, fuorum caftra feruaffet, et florentem hoftium exercitum profligaffet, eorumque vrbem diripuiffet, praefidiumque in ea reliquiffet, et belli ducem atque alios viros illuftres catenis vinctos prae fe egiffet. Et, quod maxime in eo viro admiratione dignum fuit, *illud eft*, quod tantum imperium in fex menfes acceptum * non retinuerit, quantum lex ipfi permittebat: fed conuocato ad concionem populo, rerumque a fe geftarum ratione reddita, fe magiftratu abdicauerit. quumque eum rogaret fenatus, vt, quantum vellet, ex agro armis quaefito caperet, et ex praeda mancipia et pecunias, atque iuftis diuitiis honeftiffime fuis laboribus ex hofte partis paupertatem leuaret,

* Non vfus eft toto legis beneficio. *Gelen.*

y Νόμῳ agnofcit etiam *Lapi* verfio: *non eft eo, quantum lex dabat, vfus.* alioqui maluerit fortaffe aliquis παντὶ τῷ χρόνῳ, *toto imperii tempore. Sylb.*

z Melius (vt opinor) in *Cod. Vat.* τῆς τε βουλῆς δεομένης γῆν τε, (vulgatis deeft δεομένης) et mox V. vlt. ἰδίοις πόνοις, οὐκ ἠξίωσε· φίλων τε etc. quo modo legiffe vifus eft *Lapus.*

a Εὐποιεῖν

λων τε καὶ συγγενῶν δωρεὰς προσφερόντων μεγάλας, καὶ ἀντὶ παντὸς ἀγαθȣ̃ τιθεμένων ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα [a] εὐπορεῖν, ἐπαινέσας αὐτȣ̀ς τῆς προθυμίας, [b] ȣ̓δὲν τῶν δεδομένων ἔλαβεν, ἀλλ' ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο χωρίον, καὶ τὸν αὐτȣργὸν αὐτȣ̃ ἀντὶ τȣ̃ βασιλικȣ̃ [c] μετείληφε βίον, μεῖζον φρονῶν ἐπὶ πενίᾳ, ἢ ἄλλοι ἐπὶ πλȣ́τῳ. μετ' ȣ̓ πολὺν δὲ χρόνον καὶ Ναύτιος, ἅτερος τῶν ὑπάτων, νικήσας Σαβίνȣς ἐκ παρατάξεως, καὶ τῆς χώρας αὐτῶν πολλὴν καταδραμὼν, ἀπῆγεν ἐπ' οἴκȣ τὰς δυνάμεις. 5 10

XXVI. Μετὰ δὲ τȣ́τȣς ὀλυμπιὰς μὲν ἦν ὀγδοηκοστὴ καὶ πρώτη, ἣν ἐνίκα στάδιον Πολύμναστος Κυρηναῖος, Ἀθήνησι δὲ ἄρχων Καλλίας, ἐφ' ȣ̃ τὴν ὕπατον ἀρχὴν ἐν Ῥώμῃ παρέλαβε Γάϊος Ὁράτιος, καὶ Κόϊντος Μινύκιος. ἐπὶ τȣ́των Σαβῖνοι πάλιν στρατεύσαντες ἐπὶ Ῥωμαίȣς, πολλὴν τῆς χώρας αὐτῶν ἐδῄωσαν, καὶ ἧκον οἱ φυγόντες ἐκ τῶν ἀγρῶν ἀθρόοι, κρατεῖσθαι πάντα ὑπ' αὐτῶν τὰ μεταξὺ Κρȣστομερείας τε καὶ Φιδήνης λέγοντες. Αἰκα- 15

ret, quumque amici et cognati magna dona ei offerrent, et nihil magis cuperent, quam vt talis vir diues esset, ille, laudata eorum egregia voluntate, nihil eorum, quae offerebantur, acceperit, sed ad suum illum agellum redierit, et laboriosam vitam regiae anteposuerit, ob suam paupertatem magis se efferens, quam alii ob diuitias. Non multo post et Nautius, alter consul, Sabinis acie victis, et agro eorum bona ex parte excursionibus vastato, copias domum reduxit.

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat. V.C.* 297. *Var.* 299.

Hos *consules* excepit olympias LXXXI. qua vicit in stadio Polymnastus Cyrenaeus, archonte Athenis Callia, quo anno C. Horatius et Q. Minucius Romae consules creati. His consulibus Sabini, rursus expeditione contra Romanos facta, magnam agri partem vastarunt; et qui ex agris fugerant, cateruatim venientes, nunciabant, omnia a Crustumerio Fidenas vsque in eorum potestatem venisse. Aequi quoque,

C. Horatio et Q. Minucio coss. turbae domi, ac foris bellum cum Aequis et Sabinis.

a Εὐποιεῖν *Vat.*
b Οὐθὲν *Vat.*
c Μετειλήφει *Vat.*

d Βιρτῶνκ

νοί τε οἱ νεωστὶ καταπολεμηθέντες, ἐν τοῖς ὅπλοις αὖθις ἦσαν· καὶ οἱ μὲν ἀκμαιότατοι αὐτῶν νυκτὸς ἐλάσαντες ἐπὶ Κορβιῶνα πόλιν, ἣν ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ Ῥωμαίοις παρέδοσαν, τήν τε φρουρὰν τὴν ἐν αὐτῇ κοι-
5 μωμένην εὑρόντες κατέσφαξαν, πλὴν ὀλίγων, οἳ ἔτυχον ἀφυστεροῦντες· οἱ δὲ λοιποὶ μεγάλῃ χειρὶ στρατεύσαντες ἐπὶ πόλιν [d] Βιρτῶνα τοῦ Λατίνων ἔθνους, ἐξ ἐφόδου [e] παραλαμβάνονται, καὶ ὅσα [f] Ῥωμαίους οὐχ οἷοί τε ἦσαν ἐργάσασθαι, ταῦτα δι' ὀργὴν τοὺς συμμάχους [g] αὐτῶν διέ-
10 θεσαν· τοὺς μὲν ἐν ἥβῃ πάντας, πλὴν εἴ τινες διέφυγον εὐθὺς ἁλισκομένης τῆς πόλεως, ἀπέκτειναν, γυναῖκας δὲ καὶ παῖδας αὐτῶν, καὶ τὰ γηραιὰ τῶν σωμάτων ἠνδραποδίσαντο, καὶ τῶν χρημάτων ὅσα [h] δύναμις αὐτοῖς φέρειν ἦν, συσκευασάμενοι κατὰ σπουδὴν, πρὶν ἅπαν-
15 τας ἐπιβοηθῆσαι Λατίνους, [i] ἀνέστρεψαν. τούτων δὲ ἅμα

Per. Iul. 4259. Ante Chr. 455. Olymp. 81 $\frac{1}{2}$. Cat. V.C. 297. Var. 299.

quoque, nuper deuicti, in armis iterum erant; et noctu lectissimi quique ex illis Corbionem profecti, quod oppidum superiore anno Romanis dediderant, praesidium in eo sopitum nacti iugularunt, exceptis paucis, qui forte aberant. reliqui vero ingenti manu ad Ortonam, Latini nominis oppidum, profecti, id primo impetu ceperunt, et iram, quam in Romanos effundere non potuerant, in eorum socios omnes effuderunt, omnesque puberes (praeter eos, qui statim, dum vrbs caperetur, euaserunt) interfecerunt, vxores et liberos eorum atque senes captiuos abduxerunt, et pecuniis, quascunque ferre potuerunt, festinanter collectis, priusquam omnes Latini illis succurrerent, se domum receperunt. His duabus cladibus eodem

d Βιρτῶνα agnoscit etiam *Lapi* versio. sed in *Cod. Vat.* Βορτῶνα. Supra corruptum est huius oppidi nomen. verum ibi initium est integrum; hic finis. Vide *Var. Lect.* ad p. 1735. v. vlt.

e Καταλαμβάνονται *Vat.*

f Perperam in *Ed. Steph.* Ῥωμαίοις, vt satis perspicuum est e sequenti membro. *Sylb.*

g Αὐτοὺς habet *Ed. Steph.* nostrum αὐτῶν probat etiam *Lapi* versio. *Sylb.*

h Δύναμις ἦν αὐτοῖς φέρειν *Vat.*

i Illud ἀνέστρεψάν in *Cod. Vat.* additum est a manu recentiori.

k Προσ-

[k] προσαγγελλομένων ὑπό τε Λατίνων καὶ τῶν ἐκ τῆς Φρουρᾶς διασωθέντων, ἡ μὲν βουλὴ στρατιὰν [l] ἐκπέμπειν ἐψηφίσατο, καὶ τοὺς ὑπάτους ἀμφοτέρους πορεύεσθαι· οἱ δὲ περὶ τὸν Οὐεργίνιον δήμαρχοι, πέμπτον ἔτος ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὄντες ἐξουσίας, ἐκώλυον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς 5 πρότερον ἐποίουν ἔτεσιν, ἐνιστάμενοι ταῖς στρατολογίαις τῶν ὑπάτων, τὸν ἐντὸς τείχους πρῶτον ἀξιοῦντες καταλυθῆναι πόλεμον, ἀποδοθείσης τῷ δήμῳ τῆς περὶ τοῦ νόμου διαγνώσεως, ὃν ὑπὲρ τῆς ἰσηγορίας εἰσέφερον. ὅ τε δῆμος αὐτοῖς συνελάμβανε πολλοὺς κατὰ τῆς βουλῆς καὶ ἐπιφθόνους [m] διεξιοῦσι λόγους. 10 ἑλκομένου δὲ τοῦ χρόνου, καὶ οὔτε τῶν ὑπάτων ὑπομενόντων προβουλεῦσαί τε καὶ εἰς τὸν δῆμον ἐξενεγκεῖν τὸν νόμον, οὔτε τῶν δημάρχων συγχωρῆσαι βουλομένων τὴν καταγραφὴν καὶ τὴν ἔξοδον τῆς στρατιᾶς γενέσθαι, λόγων τε πολλῶν, καὶ κατηγοριῶν, 15 ἃς ἐποιοῦντο κατ' ἀλλήλων ἔν τε ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ἐπὶ

eodem tempore nunciatis, tum a Latinis, tum ab iis, qui ex arce capta elapſi fuerant ſenatus vtrumque conſulem cum exercitu mittere decreuit. At Virginius eiuſque collegae, qui iam iam annum eandem poteſtatem habentes, id impediebant quemadmodum annis ſuperioribus ſecerant, conſulibus delectus habentibus intercedentes, vtque domeſticum bellum prius finiretur poſtulantes, permiſſa plebis iudicio cognitione legis, quam de iuris aequabilitate ferebant; et ipſa plebs illis multas voces inuidiae plenas in ſenatum iactantibus ſuffragabantur. Quum autem tempus protraheretur, nec conſules pati poſſent de ea lege ſenatuſconſultum fieri, eamque promulgari, nec tribuni vellent permittere, vt delectus haberentur et copiae educerentur, quumque multa verba hinc inde fierent, multaque conuicia vltro citroque, tam in concionibus, quam in ſenatu, fruſtra iactaren-

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 $\frac{1}{2}$. *V.C. Cat.* 297. *Var.* 299.

k Προσαγγελλομένων *Vat.* vulg. συναγγελλ.

l In *Cod. Vat.* ἐκπέμπειν. quod rectius eſſe ob ſequens πορεύεσθαι viderat *Sylb.* vulg. ἐκπέμψειν.

m Duo interpretes legebant διεξιών: vt participium hoc non ad tribunos, ſed ad plebem referatur. nam vt *Gelenius*, ita et *Lapus* vertit: *inuidioſos iactans ſermones:* cum Graeca hic ſonent:

τῆς βουλῆς, μάτην ἀναλισκομένων, ἑτέρα τις εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τῶν δημάρχων ἐπὶ τῇ βουλῇ πολιτεία, καὶ παρακρουσαμένη τὸ συνέδριον, τὴν μὲν τότε κατέχουσαν στάσιν ἐπράϋνεν, ἑτέρων δὲ πολλῶν καὶ μεγάλων ἐγένετο πλεον-
5 εκτημάτων αἰτία τῷ δήμῳ. διηγήσομαι δὲ καὶ ταύτην τὴν δυναστείαν ὃν τρόπον ὁ δῆμος ἔλαβε.

XXVII. [n] Φθειρομένης καὶ διαρπαζομένης τῆς τε Ῥωμαίων καὶ τῶν συμμάχων γῆς, καὶ τῶν πολεμίων ὡς δι' ἐρημίας ἐλαυνόντων, κατ' ἐλπίδα τοῦ μηδεμίαν ἐπ' αὐτοὺς
10 ἐξελεύσεσθαι δύναμιν, διὰ τὴν κατέχουσαν ἐν τῇ πόλει στάσιν, οἱ μὲν ὕπατοι τὴν βουλὴν συνήγαγον, ὡς περὶ τῶν ὅλων ἔσχατον τοῦτο [o] βουλευσόμενοι. ῥηθέντων δὲ πολλῶν λόγων, πρῶτος ἐρωτηθεὶς γνώμην Λεύκιος Κοΐντιος, ὁ τῷ παρελθόντι γενόμενος ἔτει δικτάτωρ, ἀνὴρ οὐ μόνον
15 τὰ πολέμια δεινότατος τῶν καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τὰ πολιτικὰ δοκῶν εἶναι φρονιμώτατος, γνώμην ἀπεφήνατο, [p] ᾗ μάλιστα πείθει τούς τε δημάρχους καὶ τοὺς ἄλλους πο-

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½.

iactarentur, nouum quoddam institutum contra senatum a tribunis inuentum, quo patres decepti fuerunt, tunc quidem illam seditionem sopiuit; sed plebi multa et magna commoda attulit, eiusque potentiam auxit. Quomodo autem hanc quoque potentiam plebs fuerit adepta, narrabo.

Cat. V.C. 297. *Var.* 299.

Dum populi Romani sociorumque agri diriperentur, et hostes tanquam per loca deserta iter facerent, quod persuasum haberent, nullum exercitum contra se proditurum ob seditionem intestinam, consules senatum coëgerunt, vt tunc de summa rerum postremum consultaturi. Multis autem verbis hinc inde factis, primus rogatus sententiam L. Quintius, qui superiore anno dictator fuerat, vir non solum in rebus bellicis acerrimus, sed etiam in tractandis ciuilibus negotiis omnium sui seculi prudentissimus, dixit pro sententia, quod maxime tam tribunos, quam caeteros

nent: *et plebs eos adiuuabat, multa et inuidiosa in senatum verba effundentes. Sylb.*

n φθειρομένης *Vat.* vulg. φερομένης.

o Βουλευόμενοι *Vat.*

p In *Vat.* et *Lapi Cod.* ἐν ᾗ μάλιστα etc.

q Lego

λίτας, τὴν μὲν ὑπὲρ τȣ̃ νόμȣ διάγνωσιν ȣ̓δὲν ἐν τῷ παρόντι κατεπείγȣσαν εἰς ἑτέρȣς ἀναβαλέσθαι καιρȣ̀ς ἐπιτηδειοτέρȣς· τὸν δ' ἐν χερσὶν ὄντα, καὶ ὅσον ȣ̓́πω τῇ πόλει [q] πλησιάζοντα πόλεμον ἄρασθαι πάσῃ προθυμίᾳ, καὶ μὴ περιϊδεῖν τὴν μετὰ πολλῶν κληθεῖσαν ἡγεμονίαν 5 πόνων αἰσχρῶς καὶ ἀνάνδρως ἀπολομένην. ἐὰν δὲ μὴ πείθηται ὁ δῆμος, τȣ̀ς πατρικίȣς ἅμα τοῖς [r] πελάταις καθοπλισαμένȣς, τῶν τ' ἄλλων πολιτῶν παραλαβόντας οἷς ἦν ἑκȣ́σιον συνάρασθαι τȣ̃ καλλίςȣ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνος, χωρεῖν προθύμως ἐπὶ τὸν πόλεμον, θεȣ̀ς, 10 ὅσοι φυλάττȣσι τὴν Ῥωμαίων πόλιν, ἡγεμόνας [s] τῆς ὁδȣ̃ ποιησομένȣς. συμβήσεσθαι γὰρ αὐτοῖς δυοῖν καλῶν ἔργων καὶ δικαίων θάτερον, ἢ νίκην ἐξενέγκασθαι πασῶν, ὧν αὐτοί ποτε ἢ οἱ πατέρες ἐξηνέγκαντο, λαμπροτάτην, ἢ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ καλῶν εὐψύχως ἀγωνιζομένοις ἀπο- 15 θανεῖν. ταύτης μέντοι τῆς καλῆς πείρας ȣ̓́τ' αὐτὸς ἀπολελείψεσθαι ἔφη, ἀλλ' ἐν ἴσῳ τοῖς κράτιςα ἐρρωμένοις

caeteros ciues mouit, illam legis cognitionem tunc minime vrgentem in aliud tempus opportunius differendam: bellum vero, quod esset prae manibus, et propemodum reipublicae iam immineret, omni alacritate animi suscipiendum, nec committendum, vt imperium, multis laboribus partum, turpiter et ignauiter amitteretur. Quod si plebs non pareret, *dixit*, patricios vna cum suis clientibus armatos, et adiunctis aliis ciuibus, quotquot ad praeclarissimum pro patria certamen vltro operam suam offerrent, ad bellum alacriter proficisci debere, deos omnes vrbis Romanae custodes duces viae facientes. fore namque, vt e duobus praeclaris ac iustis alterum ipsi consequantur: aut enim victoriam, omnium, quas vnquam, aut ipsi, aut maiores retulissent, clarissimam reportaturos; aut pro victoriae bonis fortiter pugnantes casuros. Huic autem honesto conatui ne se quidem defuturum dicebat, * sed in proelio vel hominum robustissi-

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat. V.C.* 297. *Var.* 299.

q Lego πλησιάσοντα. *Steph.*
r In *Ed. Steph.* πολίταις. sed πελάταις cum *Lapo* et *Gelenio* [et *Cod. Vat.*] legendum esse, sensus dictat, et confirmant sequentia. *Sylb.*
s τῆς ἐξόδȣ *Vat.* mox ποιησαμένȣς (vt v. 8. παραλαβόντας) maluit *Sylb.* et *Port.*
* Sed aeque ac valentissimum quem-

παρὼν ἀγωνιεῖσθαι, οὔτε τῶν ἄλλων τινὰ πρεσβυτέρων οἷς ἐστιν ἐλευθερίας τε καὶ δόξης ἀγαθῆς λόγος.

XXVIII. Ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι ταῦτ' ἐδόκει, καὶ οὐθεὶς ἦν ὁ τἀναντία ἐρῶν, οἱ μὲν ὕπατοι τὸν δῆμον εἰς 5 ἐκκλησίαν συνεκάλουν. συνελθόντος δ', ὡς ἐπὶ καινοῖς ἀκούσμασι, παντὸς τοῦ κατὰ τὴν πόλιν ὄχλου, παρελθὼν ἅτερος τῶν ὑπάτων, Γάϊος Ὁράτιος, ἐπειρᾶτο πείθειν τοὺς δημοτικοὺς ἑκόντας ὑπομεῖναι καὶ ταύτην τὴν [t] στρατείαν. ἀντιλεγόντων δὲ τῶν δημάρχων, καὶ τοῦ δήμου προσέχον-10 τος αὐτοῖς τὸν νοῦν, παρελθὼν πάλιν ὁ ὕπατος εἶπε· [u] „Καλόν, ὦ Οὐεργίνιε, καὶ θαυμαστὸν ἔργον ἐξειργάσασθε, διασπάσαντες ἀπὸ τῆς βουλῆς τὸν δῆμον· καὶ τὸ μὲν ἐφ' ὑμῖν εἶναι μέρος, πάντ' ἀπολωλέκαμεν, ὅσα παρὰ τῶν προγόνων παραλαβόντες, ἢ τοῖς ἑαυτῶν πό-15 νοις κτησάμενοι [x] κατέσχομεν ἀγαθά. οὐ μὴν ἡμεῖς γ' ἀκονιτὶ μεθησόμεθ' αὐτῶν, ἀλλ' ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα

Per. Iul. 4259. Ante Chr. 455. Olymp. 81 ½. Cat. V.C. 297. Var. 299.

robustissimorum operam aequaturum, nec vllos alios e senioribus, qui libertatis essent studiosi et bonae existimationis rationem haberent, absfuturos.

Quum autem caeteri quoque in hanc sententiam irent, nec vllus esset, qui contra diceret, consules populum ad concionem conuocarunt. Ad quam quum tota vrbana turba, vt rem nouam audiret, confluxisset, alter consul, C. Horatius, in medium progressus, conatus est persuadere plebi, vt hanc quoque expeditionem volens ac libens susciperet. tribunis vero reclamantibus, et plebe animum ad illos aduertente, consul iterum progressus sic loquutus est: „Praeclarum, Virgini, et admirandum facinus fecistis vos, qui plebem a senatu diuellitis: et quantum in vobis est, omnia bona amisimus, quaecunque aut a maioribus accepta, aut nostris laboribus parta possidemus. Verumtamen nos non patiemur, haec nobis sine *sudore et* puluere eripi; sed

quemque intersuturum proelio, idemque facturos omnes seniores etc. *Gelen.*

t Στρατιὰν] Magis proprie στρατείαν. *Sylb.*

u Καλόν, ὦ Οὐεργίνιε *Vat.* exclamandi particula deest vulgatis.

x Κατέσχομεν τἀγαθὰ *Vat.*

y Desi-

μετὰ τῶν βουλομένων σώζεσθαι τὴν πατρίδα, χωρήσομεν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, τὰς ἀγαθὰς προβαλλόμενοι τῶν ἔργων ἐλπίδας· καὶ εἴ τις ἄρα θεὸς ἐπισκοπεῖ τοὺς καλοὺς [y] καὶ δικαίους ἀγῶνας, καὶ ἡ τὴν πόλιν τήνδ' αὔξουσα ἐκ πολλοῦ [z] τύχη εἰ μήπω προλέλοιπεν αὐτὴν, κρείττους τῶν 5 ἐχθρῶν ἐσόμεθα· εἰ δέ τις ἄρα ἐνέστηκε δαίμων, καὶ ἐναντιοῦται τῇ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, [a] οὔτοι κατά τό γ' ἐν ἡμῖν εὔνουν καὶ πρόθυμον ἀπολεῖται, ἀλλὰ τὸν ἁπάντων κράτιστον αἱρησόμεθα θάνατον περὶ τῆς πατρίδος. ὑμεῖς δ' αὐτοῦ μένοντες οἰκουρεῖτε ἅμα ταῖς γυναιξὶν, ὦ γενναῖοι καὶ καλοὶ προστάται τῆς πόλεως, ἐγκαταλιπόντες, 10 μᾶλλον δὲ προδόντες ἡμᾶς, οἷς οὔτ' ἂν νικήσωμεν, ὁ βίος [b] ὑμῶν ἔσται καλὸς, οὔτ' ἂν ἄλλως χωρήσῃ τὰ καθ' ἡμᾶς, ἀσφαλής· εἰ μὴ ἄρα ἐκείνῃ τῇ ψυχρᾷ ἐλπίδι ἐπαίρε-

sed captis armis vna cum illis, qui patriam saluam cupiunt, bona spe factisque freti, ad hoc certamen ibimus: et si quis forte deus honesta et bona ac iusta certamina curat, et si fortuna, quae hanc vrbem iamdiu auget, eam nondum deseruit, victoriam ab hoste reportabimus. quod si quis deus forte nobis obsistat, et reipublicae saluti aduersetur, haud tamen pro ea pietate et animi alacritate, quae in nobis est, peribit: sed mortem omnium honestissimam pro patria eligemus. Vos vero, o generosi et praeclari vrbis praesides, in ea cum mulierculis remanentes domum custodite, nobis desertis, imo potius proditis: quibus, nec si vicerimus, honeste, nec, si res aliter nobis successerit, tuto licebit viuere. nisi forte frigida illa spe elati, existimatis,

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 297. *Var.* 299.

y Desiderantur in *Cod. Vat.* duo vocabula καὶ ἀγαθοὺς, quae hic in vulgatis addita leguntur, post καλοὺς.

z Abest *Vat.* χρόνου, quod vulgatae ad πολλοῦ addunt.

a Melius (vt opinor) in *Cod. Vat.* οὔ τοι τό γε ἐν ἡμῖν. *Lapus* quidem vertit: *non tamen, quantum in nobis fuerit, bona mens promtitudoque amittetur.* Sic autem *Gelenius: non tamen propterea nos pium patriae studium deponemus.*

b In *Ed. Steph.* ἡμῶν: perperam. *Lapus* vt pleonasticum praetermisit. *Sylb.* In *Cod. Vat.* οὔτε ἂν νικήσωμεν ἡμεῖς βίος ἔσται καλός.

σθε, ὡς διαφθαρέντων τῶν πατρικίων, ὑμᾶς ἐάσουσιν οἱ πολέμιοι, ταύτην ὑπολογιζόμενοι τὴν εὐεργεσίαν, καὶ συγχωρήσουσιν ὑμῖν τὴν πατρίδα, καὶ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν, καὶ πάντα τἆλλα ἀγαθὰ, ὅσα νῦν
5 ἔχετε, καρποῦσθαι, ὧν ὑμεῖς, ὅτε τὰ ἄριστα ἐφρονεῖτε, πολλὴν μὲν γῆν ἀπετέμεσθε, πολλὰς [c] δὲ πόλεις ἐξανδραποδισάμενοι κατεσκάψατε, πολλὰ δὲ καὶ μεγάλα, καὶ οὐδὲ ὑπὸ τοῦ παντὸς αἰῶνος ἀφανισθησόμενα, τρόπαια καὶ μνημεῖα τῆς ἔχθρας ἀνεστήσατε. ἀλλὰ τί
10 ταῦτα τῷ δήμῳ ἐπιτιμῶ, ὃς οὐδέποτε πονηρὸς ἑκὼν ἐγένετο, μᾶλλον ἢ οὐχ ὑμῖν, ὦ Οὐεργίνιε, [d] τοῖς τὰ καλὰ ταῦτα πολιτευομένοις; ἡμῖν μὲν οὖν, οἷς ἀνάγκη μηδὲν ταπεινὸν φρονεῖν, δέδοκταί τε, καὶ οὐθὲν ἔσται τὸ κωλῦον, ἄρασθαι τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνα· ὑμῖν δὲ τοῖς
15 ἐγκαταλιποῦσι καὶ προδιδοῦσι τὸ κοινὸν ἥξει δίκη τιμωρὸς ἡ μεμπτὴ παρὰ θεῶν. ἐὰν ἄρα διαφύγητε τὴν παρ' ἀνθρώπων κόλασιν, ἀλλ' οὐδὲ ταύτην διαφεύξεσθε.

Per. Iul. 4259. Ante Chr. 455. Olymp. 81 ½. Cat. V.C. 297. Var. 299.

tis, fore, vt hostes, exstinctis patriciis, hoc beneficium considerantes, intactos vos relinquant, et patria, libertate, imperio, et reliquis omnibus bonis, quae nunc possidetis, frui vobis permittant: quos (quando optime de republica sentiebatis) magna agrorum parte mulctastis, multasque eorum vrbes, ciuibus in seruitutem abstractis, euertistis, atque multa et magna tropaea et monumenta inimicitiarum erexistis, quae ne vlla quidem temporis vetustate deleri poterunt. Sed quid ego ob haec plebem increpo, quae nunquam sponte peccauit, quin potius vos, Virgini, * qui tam egregie rempublicam administratis? Nos certe, quos ipsa necessitas viros magnanimos esse cogit, decreuimus (nec quidquam nos prohibebit) pro patria certamen subire: vos vero, desertores et proditores reipublicae, diis iustas et meritas poenas dabitis. ac si forte hominum poenas effugeritis, at certe non etiam istas effugietis. Nec

c Ad praecedens μὲν melius quadrat δὲ, quam τε. *Sylb.* quam coniecturam firmat *Cod. Vat.*

d Τοῖς τὰ καλὰ ταῦτα πολιτευομένοις *Vat.* pronomen deest vulgatis.

* Pulchra ista in rep. administrantes. *Lapus.* Qui hos praeclaros mores in ciuitatem inuehitis. *Gelen.*

e Μήτε

καὶ μή με δεδίττεσθαι ὑπολάβητε· ἀλλ' εὖ ἴστε, ὅτι οἱ καταλειφθέντες ἡμῶν ἐνθάδε τῆς πόλεως φύλακες, ἐὰν κρείττω τὰ τῶν ἐχθρῶν γένηται, φρονήσουσιν, ἃ προσῆκεν αὐτοῖς φρονεῖν. οὐ γὰρ ἤδη μέν τισι βαρβάροις ἁλισκομένοις ὑπὸ τῶν πολεμίων εἰς νοῦν ἦλθε, μήτε γυναικῶν 5 αὐτοῖς παραχωρῆσαι, μήτε παίδων, [c] μήτε πόλεων, ἀλλὰ τὰς μὲν ἐμπρῆσαι, τοὺς δὲ κατασφάξαι· Ῥωμαίοις δ' ἄρα, οἷς ἑτέρων ἄρχειν πάτριόν ἐστιν, οὐ παραστήσεται ταῦτα περὶ ἑαυτῶν φρονεῖν; οὐχ οὕτως ἀγενεῖς ἔσονται, ἀλλ' ἀφ' ὑμῶν τῶν ἐχθίστων ἀρξάμενοι, τότε χω- 10 ρήσουσι πρὸς τὰ φίλια. πρὸς ταῦτα ὁρῶντες, ἐκκλησιάζετε, καὶ νόμους εἰσφέρετε καινούς.»

XXIX. Ταῦτα καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια εἰπὼν, παρεστήσατο τοὺς πρεσβυτάτους τῶν πατρικίων κλαίοντας. οὓς ἰδόντες πολλοὶ τῶν δημοτικῶν, οὐδ' αὐτοὶ κατέχειν τὰ δά- 15 κρυα ἐδύναντο. γενομένης δὲ πολλῆς συμπαθείας πρὸς

Nec putetis, me terrendi caussa haec dicere: sed certo sciatis, eos, qui de nobis relicti fuerint ad vrbis praesidium, si hostes victores fuerint, eam, quae ipsos deceat, mentem habituros. Si enim nonnullis barbaris iam ab hoste deuictis in mentem venit, vt nec coniuges, nec liberos, nec ciuitates, in eorum potestatem venire paterentur; sed illas quidem cremarent, hos vero iugularent: non putatis, haec Romanis (quibus patrium est aliis imperare) in mentem ventura, et ita sibi eos consulturos? non adeo degeneres erunt: sed, a vobis inimicissimis initio facto, tunc demum manus in carissimos quosque conuertent. Haec igitur considerantes, conciones habeatis, et nouas leges feratis.

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat. V.C.* 297. *Var.* 298.

Haec et multa alia huiusmodi loquutus, produxit patrum maximos natu flentes. quibus conspectis, multi de plebe ne ipsi quidem a lacrymis sibi temperare potuerunt. Itaque vehementer motis

c Μήτε πόλεων, ἀλλὰ τὰς μὲν ἐμπρῆσαι, τοὺς δὲ κατασφάξαι non sine ratione legendum esse placuit *Sylb.* et *Porto:* vt τὰς μὲν ad πόλεις, verum τοὺς δὲ ad παῖδας et γυναῖκας referatur. nam πόλεων habet *Cod. Vat.* et τοὺς δὲ *Cod. Rom.* itemque *Lapi* versio. In vulgatis πολιτῶν legitur pro πόλεων, et τὰ δὲ pro τοὺς δέ.

τε τὰς ἡλικίας τῶν ἀνδρῶν καὶ πρὸς τὰς ἀξίας, μικρὸν ἐπισχὼν ὁ ὕπατος· „Οὐκ αἰσχύνεσθε, ἔφησεν, ὦ πολῖται, ὐδὲ κατὰ γῆς δύεσθε, εἰ οἵδε οἱ γέροντες ὑπὲρ ὑμῶν τῶν νέων τὰ ὅπλα ἀναλήψονται, ἀλλ' ὑπομενεῖτε
5 ἀπολειφθῆναι τύτων ἡγυμένων, ὓς ἀεὶ πατέρας ἐκαλεῖτε; [f] ὡς σχέτλιοι ὑμεῖς, καὶ ὐδὲ πολῖται ταύτης ἄξιοι λέγεσθαι τῆς [g] γῆς, ἣν ἔκτισαν οἱ τὺς πατέρας ἐπὶ τῶν ὤμων ἐνέγκαντες, οἷς καὶ δι' ὅπλων καὶ διὰ πυρὸς ὁδὺς ἀσφαλεῖς θεοὶ παρέσχον.„ [h] Ὡς δὲ κατέμαθεν
10 ὁ Οὐεργίνιος ἀγόμενον τὸν δῆμον ὑπὸ τῶν λόγων, δεδοικὼς, μὴ παρὰ τὴν ἑαυτῦ γνώμην κοινωνεῖν ὑπομείνῃ τῦ πολέμυ, παρελθὼν εἶπεν· „Ἡμεῖς ὔτ' [i] ἐγκαταλείπομεν, ὔτε προδίδομεν ὑμᾶς, ὦ πατέρες, [k] ὐδ' ἂν ἀπο-

Per. Iul. 4259. Ante Chr. 455. Olymp. 81 ½. Cat. V.C. 297. Var. 299.

motis affectibus aetate ac dignitate hominum, consul, post interpositum breue silentium: „Non pudet vos, Quirites, inquit, nec sub terram vos abditis, quod isti senes pro vobis iuuenibus arma capiant? et eos duces deserere sustinebitis, quos patres semper vocabatis? O vos miseros, et ciues hac patria indignos, cuius conditores parentes suos humeris gestauerunt, quibus per medios hostes armatos et incendia dii tutam viam praebuerunt.„ Tunc Virginius, vt vidit, plebem his sermonibus flecti, veritus, ne vel contra animi sui sententiam ad illam belli societatem se addere cogeretur, in medium progressus sic est loquutus: „Non deserimus, nec prodimus vos, patres, nec vos desere-

f Illud ὡς agnoscit [*Cod. Vat.* atque] *Lapi* versio. *Gelenius* maluit ὦ: non absurde. *Sylb.*

g Illud γῆς metonymicως non tantum significat χώρας, sed etiam πόλεων, Lauinii scilicet, Albae, Romae. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἄξιοι λέγεσθαι τῆς γῆς. vulgatis deest λέγεσθαι.

h Ὡς δὲ κατέμαθεν ὁ Οὐεργίνιος *Vat.* [Necesse est, vt turbelae nescio quid hic interuenerit nescio cuius culpa: nam quae pro variante lectione e Vat. afferuntur, eadem iam in texto vulgato leguntur.]

i In *Ed. Steph.* ἐγκαταλίπομεν. verum ἐγκαταλείπομεν probat sequens προδίδομεν, et agnoscit [*Cod. Vat.* atque] *Lapi* versio.

k Οὐδ' ἂν ἀπολειφθείημεν *Vat.* vulgatis deest particula ἄν.

l Magis

λειφθείημεν ὑμῶν, ὥσπερ ἐδὲ πρότερον ἠξιώσαμεν ἐδεμιᾶς ἀπολειφθῆναι [l] ϛρατείας, ἀλλὰ καὶ ζῆν αἱρέμεθα σὺν ὑμῖν, καὶ πάσχειν, ὅ τι ἂν [m] τῷ δαιμονίῳ δοκῇ μεθ' ὑμῶν. πρόθυμοι δ' ἐν παντὶ καιρῷ περὶ ὑμᾶς γεγονότες, [n] ἀξιῶμεν μετρίας παρ' ὑμῶν τυχεῖν χάριτος, ὥσπερ τῶν κοινῶν κινδύνων ἰσομοιρῶμεν ὑμῖν, ὅτω καὶ τῶν δικαίων τὸ ἴσον ἔχειν, νόμες καταϛησάμενοι φύλακας τῆς ἐλευθερίας, οἷς ἅπαντες ἀεὶ χρησόμεθα. εἰ δὲ προσίϛαται τῶτο ὑμῖν, καὶ ἐκ ἀξιῶτε τοῖς ἑαυτῶν πολίταις ταύτην συγχωρῆσαι τὴν χάριν, ἀλλὰ [o] θανάτε τιμᾶσθε τὸ μεταδῶναι τῷ δήμῳ τῆς ἰσηγορίας, ἐκέτι φιλονεικῶμεν ὑμῖν· αἰτησόμεθα δὲ ἑτέραν παρ' ὑμῶν χάριν, ἧς τυχόντες, ἴσως ἂν ἐδὲ καινῶν ἔτι δεηθείημεν νόμων. εἰσέρχεται δ' ἡμᾶς εὐλάβεια, μή ποτ' ἐδὲ ταύτης τύχωμεν, ἐξ ἧς τῇ βελῇ μὲν ἐδὲν ἔϛαι βλάβος, τῷ δὲ δήμῳ τιμή τις ὑπάρξει καὶ φιλανθρωπία.„

deferemus, ficut nec vnquam ante vllam militiam deferere voluimus: fed et vobifcum viuere volumus, et vobifcum pati quidquid fortunae libuerit. Sed cum femper promtam vobis operam nauauerimus, hanc mediocrem gratiam a vobis repofcimus; vt, quemadmodum communium periculorum ex aequo fumus vobifcum participes, fic etiam aequo iure degamus, conftitutis legibus libertatis cuftodibus, quibus omnes in pofterum vtamur. *Quod fi hoc apud vos decreuiftis, et veftris ciuibus hanc gratiam concedere non vultis: fed iuris aequabilitatem plebi impertire ** grauius morte cenfetis, vobifcum non amplius hac de re contendemus; fed aliud beneficium a vobis petemus, quo impetrato, fortaffe ne nouis quidem legibus opus erit. Veremur autem, ne hoc quoque nobis denegetur, quod nullum detrimentum fenatui afferet, plebi vero valde honorificum et acceptum erit.„

P. r. Iul. 4259. Ante Chr. 455. Olymp. 81 ½. Cat. V. C. 297. Var. 299.

Quum

l Magis proprie ϛρατείας. *Sylb.* vulgo ϛρατιᾶς.

m Τῷ δαίμονι δοκῇ *Vat.*

n Ἠξιῶμεν *Vat.*

* Quod fi ipfi aduerfamini in hoc nobis etc. *Lapus.*

o Θανάτε *Vat.* vulgatae θανάτῳ.

* Capitale exiftimatis. *Gelen.*

 p Οὐθενὸς

XXX. Εἰπόντος δὲ τῦ ὑπάτου, ὅτι τοῦτο τὸ πολίτευμα τῇ βουλῇ συγχωροῦντες [p] οὐδενὸς ἄλλου ἁμαρτήσονται τῶν δεόντων, καὶ κελεύοντος λέγειν, ὅτου δέονται, ὀλίγα διαλεχθεὶς τοῖς συνάρχουσιν ὁ Οὐεργίνιος, ἐπὶ τῆς βουλῆς
5 [q] ἔφη ἐρεῖν. καὶ μετὰ ταῦτα συναγαγόντων τὸ συνέδριον τῶν ὑπάτων, [r] παρελθὼν καὶ τὰ δίκαια τοῦ δήμου πρὸς τὴν βουλὴν ἅπαντα [s] εἰσενεγκάμενος, ᾐτήσατο διπλασιασθῆναι τὴν ἀρχὴν τὴν προϊσταμένην τοῦ δήμου, καὶ ἀντὶ τῶν πέντε δημάρχων δέκα εἰς ἐνιαυτὸν ἕκα-
10 στον ἀποδείκνυσθαι. τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι βλάβην οὐδεμίαν ᾤοντο τῷ κοινῷ φέρειν, ἀλλὰ διδόναι καὶ μὴ ἀντιπράττειν παρῄνουν, ἄρχοντος τῆς γνώμης Λευκίου Κοϊντίου, τοῦ τότε μέγιστον ἔχοντος ἐν τῇ βουλῇ κράτος. εἷς δὲ μόνος ἀντέλεγε Γάϊος Κλαύδιος, υἱὸς Ἀππίου Κλαυδίου, τοῦ
15 [t] παρὰ πάντα τὸν χρόνον τοῖς εἰσηγήμασι τῶν δημο-

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat. V. C.* 297. *Var.* 299.

Quum autem consul respondisset, si tribuni actionem istam senatui permitterent, nihil iusti eis denegatum iri, iussissetque essari, quid peterent, Virginius, pauca prius cum collegis colloquutus, respondit, se id in senatu dicturum. ac mox senatu a consulibus coacto, ille in medium progressus, omnibus plebis privilegiis secum in curiam allatis, petiit, vt plebis magistratus duplicaretur, et pro quinque tribunis decem quotannis crearentur. Hoc alii nullum damnum reipublicae allaturum arbitrabantur, sed concedendum esse, nec quidquam moliendum censebant; cuius sententiae princeps erat L. Quintius, cuius tum maxima erat in senatu auctoritas. Vnus solus contradixit, C. Claudius, Appii filius istius, qui semper omnibus plebis nouis institutis

p Οὐθενὸς ἄλλου ἁμαρτήσονται τῶν μετρίων *Vat.*

q In *Cod. Vat.* ἔφησαν ἐρεῖν.

r Graeca sunt hic ambigua. nam si πρὸς τὴν βουλὴν ad praecedentia referas, sensus est: *allegato, seu prolato, quidquid plebi iuris esset aduersus senatum.* si ad sequentia, sic vertere poteris: *prolatis ad senatum omnibus plebis iuribus, seu privilegiis. Sylb.* Optime, meo iudicio, in *Cod. Vat.* παρελθὼν καὶ τὰ δίκαια etc. atque ita plane in *Lapi Cod.* nam vertit: *progrediens, ac plebis iura omnia ad senatum inferens.* vulgatis καὶ deest.

s Ἐνεγκάμενος *Vat.*

t Παρὰ πάντα τὸν χρόνον *Vat.* τὸν deest vulgatis.

u Si

τικῶν, εἴ τινα μὴ νόμιμα ἦν, ἐναντιωθέντος, διαδεδεγ-
μένος τὰ πολιτεύματα τοῦ πατρὸς, καὶ ὅτ' αὐτὸς εἶχε
τὴν ὕπατον ἀρχὴν, κωλύσας δοθῆναι τοῖς δημάρχοις
τὴν κατὰ τῶν ἱππέων τῶν [u] ἐπὶ τῇ συνωμοσίᾳ διαβαλ-
λομένων ἐξέτασιν. καὶ [x] μακρὸν διεξελθὼν λόγον, ἐδί- 5
δασκεν, [y] ὅτι μετριώτερος μὲν ὁ δῆμος, οὐδὲ χρηστότερος
ἔσται, διπλασιασθείσης αὐτῷ τῆς ἀρχῆς, ἀνοητότερος
δὲ καὶ βαρύτερος. οὐ γὰρ ἐπὶ ῥητοῖς τισι παραλήψε-
σθαι τὴν ἀρχὴν τοὺς ὕστερον ἀποδειχθησομένους, ὥστε
μένειν ἐπὶ τοῖς καθεστηκόσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν περὶ τῆς 10
κληρουχίας αὖθις [z] προθήσειν λόγον, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς
ἰσοτιμίας, καὶ πάντας ἑξῆς ζητήσειν, ὅ τι λέγοντες, ἢ
πράττοντες, τὸ μὲν τοῦ δήμου κράτος αὐξήσουσι, τὰς δὲ
τῆς βουλῆς τιμὰς καταλύσουσι. καὶ σφόδρα ἐκίνησε τοὺς
πολλοὺς ὁ λόγος. ἔπειτα μετήγαγεν αὐτοὺς ὁ Κοΐντιος, 15
διδάσκων, ὅτι πρὸς τῆς βουλῆς ἐστὶ τὸ πολλοὺς εἶναι τοῦ

institutis (si qua iniqua erant) aduersatus fuerat; qui ex patris disciplina, quum et ipse consulatum gereret, impediuit, ne inquisitio in equestrem ordinem, de coniuratione falso suspectum, tribunis permitteretur. Hic paucis verbis docuit, plebem, nec modestiorem, nec meliorem futuram duplicato eius magistratu; sed dementiorem ac insolentiorem. neque enim certis conditionibus eos, qui in posterum creandi essent, magistratum accepturos, ita vt pactis starent; sed confestim de lege agraria, et de honoribus aequandis mentionem facturos, omnesque deinceps dictis et factis plebis potentiam augere, et senatus honores tollere conaturos. Haec oratio multos vehementer mouit. Deinde autem Quintius eos in aliam sententiam traduxit, docens, e re senatus esse, multos esse tribunos plebis. plurimos

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 $\frac{1}{3}$. *Cat. V.C.* 297. *Var.* 299.

u Si ἐν retineamus, deest infinitum εἶναι ante διαβαλλομένων. vel legendum τῶν ἐπὶ συνωμοσίᾳ διαβαλλομένων. *Lapus* vertit: *aduersus equites insimulatos coniurationis.* Historia vero, quam respicit, supra fuit, p. 2007. v. pen. *Sylb.*

x Μακρὸν *Vat.* vulg. μικρόν.

y Sensus flagitat, vt legamus: ὅτι οὔτε μετριώτερος μὲν ὁ δῆμος, οὐδὲ etc. *Port.*

z Προσθήσειν supra quoque fuit in simili loquendi genere. sed προθήσειν [habet *Cod. Vat.* atque] probat *Lapi* versio. *Sylb.*

δήμου προστάτας. ἧττον γὰρ ὁμονοήσειν [a] τοὺς πλείους τῶν ἐλαττόνων· μίαν δὲ βοήθειαν εἶναι τοῖς κοινοῖς, ἣν Ἄππιον Κλαύδιον, τὸν Γαΐου πατέρα, πρῶτον ἰδεῖν, ἐὰν στασιάζῃ [b] τὸ ἄρχον, [c] καὶ μὴ ἅπασι τὸ αὐτὸ δοκῇ. ἐδόκει
5 τε δὴ ταῦτα, καὶ γίνεται δόγμα βουλῆς· „ἐξεῖναι τῷ δήμῳ δέκα δημάρχους καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἀποδεικνύναι, τῶν δὲ [d] τότ' ὄντων ἐν ἀρχῇ μηθένα.„ τοῦτο τὸ προβούλευμα οἱ περὶ τὸν Οὐεργίνιον λαβόντες ἐξήνεγκαν, καὶ κυρώσαντες τὸν ἐπ' αὐτῷ γραφέντα νόμον, δέκα
10 δημάρχους εἰς τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν ἀπέδειξαν. παυσαμένης δὲ τῆς στάσεως, καταγράψαντες τὰς δυνάμεις οἱ ὕπατοι, διεκληρώσαντο τὰς ἐξόδους· [e] καὶ Μινυκίῳ μὲν [οὖν] ὁ κατὰ Σαβίνων πόλεμος ἐδόθη, Ὁρατίῳ δὲ ὁ κατ' Αἰκανῶν· καὶ κατὰ σπουδὴν ἐξῄεσαν ἀμφότεροι.

Per. Iul. 4259. Ante Chr. 455. Olymp. 81 ½. Cat. V.C. 297. Var. 299.

plurimos enim minus concordes fore, quam pauciores: vnum autem esse reipublicae remedium, quod Appius Claudius, Caii pater, primus animaduerterit, videlicet si hoc collegium dissideret, nec omnibus idem videretur. In hanc igitur sententiam factum est senatusconsultum: „licere plebi decem tribunos quotannis creare; sed nullum ex illis, qui tunc magistratum gerebant.„ Id senatusconsultum acceptum Virginius et collegae promulgarunt, atque, legem de ea re scriptam plebiscito confirmantes, decem tribunos in annum insequentem designarunt. Sedata seditione, consules copiis conscriptis prouincias sunt sortiti: ac Minucio bellum contra Sabinos commissum, Horatio contra Aequos. et ambo celeriter copias eduxerunt. Sabini,

a Πλείστους] Rectius τοὺς πλείους. *Sylb.*

b Malim τὸ ἀρχεῖον. *Sylb.*

c Καὶ μὴ πᾶσι τὸ αὐτὸ δοκῇ *Vat.* vulg. δόξῃ.

d *Gelenius* τότε non ad eum annum restrinxerat, sed ad omnes insequentes annos extenderat. sic enim verterat: *modo ne quis reficeretur, qui proximo anno eundem magistratum gessisset.* Nostra versio (*sed neminem ex iis, qui tunc magistratum gererent*) ambiguitatem habet, vt Graeca verba: itidemque verba *Liuii: id modo excepere, ne postea eosdem tribunos iuberent. Sylb.*

e Non agnoscit *Vat.*

f Virginii

Σαβῖνοι μὲν οὖν τὰς πόλεις διὰ φυλακῆς ἔχοντες,
ὑπερεῖδον ἀγομένων τε καὶ φερομένων ἁπάντων τῶν
κατὰ τοὺς ἀγρούς. Αἰκανοὶ δὲ τὴν ἐναντιωσομένην Ῥω-
μαίοις δύναμιν ἀπέστειλαν. ἀγωνισάμενοι δὲ λαμπρῶς,
οὐχ οἷοί τ' ἐγένοντο τὴν Ῥωμαίων ὑπερβαλέσθαι δύνα- 5
μιν, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν εἰς τὰς πόλεις ἀπελθεῖν, ἀπο-
βαλόντες τὸ πολίχνιον, ὑπὲρ οὗ τὸν ἀγῶνα ἐποιοῦντο.
Ὁράτιος δὲ τρεψάμενος τοὺς πολεμίους, καὶ πολλὰ τῆς
χώρας αὐτῶν κακώσας, τοῦ τε Κορβιῶνος τὰ τείχη κατα-
σπάσας, καὶ τὰς οἰκήσεις ἐκ θεμελίων ἀνελὼν, ἀπῆγε 10
τὴν δύναμιν ἐπ' οἴκου.

Τῷ δὲ ἑξῆς ἔτει Μάρκου Οὐαλερίου καὶ [f] (Σπορίου) XXXI.
Οὐεργινίου τὴν ὑπατείαν ἐχόντων, στρατιὰ μὲν ὑπερόριος
οὐδεμία ἐξῆλθε Ῥωμαίων, πολιτικὰ δὲ προσκρούσματα
τοῖς δημάρχοις πρὸς τοὺς ὑπάτους συνέστη πάλιν, ἐξ ὧν 15
ἔσχον οἱ δήμαρχοι παρασπάσαντές τι τῆς ὑπατικῆς
δυναστείας. τὸν μὲν γὰρ ἔμπροσθεν χρόνον ἐκκλησίας
μόνον ἦσαν οἱ δήμαρχοι κύριοι, βουλὴν δὲ [g] συναγαγεῖν,

Sabini, intra oppida ſe continentes atque ea tutantes, omnia, quae in agris erant, agi et ferri patiebantur. At Aequi exercitum miſerunt, qui Romanis obuiam iret. qui licet ſtrenue dimicaſſent, tamen Romanorum vires ſuperare non potuerunt: ſed ſe in oppida recipere coacti fuerunt, amiſſo oppidulo, pro quo pugnarant. Horatius vero, fuſis ac fugatis hoſtibus, et agri eorum magna parte vaſtata et direpta, Corbioniſque moenibus dirutis atque aedificiis funditus euerſis, exercitum domum reduxit.

Per. Iul. 4260. Ante Chr. 454. Olymp. 81 $\frac{2}{3}$. Cat. V.C. 298. Var. 300.

Anno ſequenti M. Valerio et Sp. Virginio conſulatum gerentibus, nullum bellum externum a populo Romano geſtum eſt: ſed contentiones inter tribunos et conſules domi renouatae ſunt, quibus tribuni conſularem poteſtatem imminuerunt. Nam antea tribuni ſolum concionis conuocandae ius habebant; ſenatum

M. Valerio et Sp. Virginio coſſ. quies foris, turbae domi.

f Virginii praenomen (quod deeſt in *Ed. Steph.*) agnoſcit *Rom.* [*Vat.*] et *Lapi Cod.* et probant *Liuius*, *Caſſiodorus*, *Diodorus*, aliique. *Sylb.*

g Συνάγειν *Vat.*

h Ἰκιλίου

ἢ γνώμην ἀγορεύειν, ἐκ ἐξῆν αὐτοῖς, ἀλλ' ἦν τῶν ὑπάτων τἕτο τὸ γέρας. οἱ δὲ τότε δήμαρχοι πρῶτον συγκαλεῖν ἐπεβάλοντο τὴν βἕλην, [h] Ἰκιλλίἕ τὴν πεῖραν εἰσηγησαμένἕ, ὃς ἡγεῖτο μὲν τῆ ἀρχείἕ, δραςήριος δέ
5 τις ἦν ἀνὴρ, καὶ ὡς [i] Ῥωμαῖος εἰπεῖν ἐκ ἀδύνατος. εἰσέφερε γάρ τι καὶ ἕτος πολίτευμα καινὸν, ἀξιῶν ἀπομερισθῆναι τοῖς δημόταις τόπον εἰς οἰκιῶν κατασκευὰς τὸν καλἕμενον Αὐεντῖνον. ἔςι δὲ λόφος ὑψηλὸς ἐπιεικῶς, ἐκ ἐλάττων ἢ δώδεκα ςαδίων τὴν περίμετρον, ἐμ-
10 περιεχόμενος τῇ πόλει· ὃς ἐχ ἅπας τότ' ᾤκητο, ἀλλ' ἦν δημόσιός τε καὶ ὕλης ἀνάπλεως. τἕτο τὸ πολίτευμα εἰσάγων ὁ δήμαρχος, τοῖς τότε ὑπάτοις καὶ τῇ βἕλῇ προσῄει δεόμενος τὸν [k] ἐπ' αὐτῷ γραφέντα νόμον προβἕλεῦσαί τε καὶ εἰς τὸν δῆμον ἐξενεγκεῖν. ἀναβαλλο-
15 μένων δὲ καὶ παρελκόντων τῶν ὑπάτων τὸν χρόνον,

Per. Iul. 4260. Ante Chr. 454. Olymp. 81 $\frac{2}{3}$. Cat. V.C. 298. Var. 300.

senatum vero cogere, aut sententiam dicere, illis non licebat: sed hic honor consulum erat. Illius autem anni tribuni primi senatum conuocare sunt aggressi, istius conatus auctore Icilio, qui eius collegii princeps erat, vir industrius, et Romana facundia pollens. Nam hic quoque nouum institutum in rempublicam inducere est ausus, postulans, vt locus, qui Auentinus vocatur, plebi ad aedes in eo fabricandas diuideretur. est autem collis modice altus, ambitu non minore, quam duodecim stadiorum, moenibus vrbis comprehensus, qui tunc non totus habitabatur, sed erat publicus et nemorosus. Tribunus igitur, hanc actionem inferens, ad eius anni consules et senatum accessit, petiitque, * vt suam rogationem senatusconsulto confirmatam liceret promulgare. Consulibus autem rem differentibus et tempus

h Ἰκιλίἕ (simplici λ, vt apud Latinos) malit *Portus*.

i Ῥωμαίοις non agnoscit *Lapi* versio. *Gelenius* legit Ῥωμαίως, seu Ῥωμαϊσὶ. *Sylb.* In *Cod. Vat.* καὶ ὡς Ῥωμαῖος, vt infra: εἰπεῖν τε, ὡς ςρατιώτης, ἐκ ἀδύνατος. Verum hoc dicendo (vt notauit *Steph.*) fieri Romanis iniuria videatur. vulg. καὶ Ῥωμαίοις.

k Ἐπ' αὐτῷ *Vat.* quo modo etiam in *Lapi Cod.* nam vertit: *de eo scriptam legem.* atque hoc *Sylburgio* placuit. vulg. τὸν ἐν αὐτῷ.

* Vt de eo scriptam legem decernant et in populum efferant. *Lapus.*

l Ἐπεὶ

πέμψας τὸν ὑπηρέτην ὡς αὐτοὺς, ἐκέλευσεν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀκολουθεῖν, καὶ τὴν βουλὴν συγκαλεῖν. [l] ἐπεὶ δὲ τὸν ὑπηρέτην κελευσθείς τις τῶν ῥαβδούχων ἀπήλασεν, ἀγανακτήσας ὁ Ἰκίλλιος καὶ οἱ [m] συνάρχοντες αὐτῷ, συνέλαβον τὸν ῥαβδοῦχον, καὶ ἀπήγαγον, ὡς ῥίψοντες κατὰ τῆς πέτρας. οἱ δὲ ὕπατοι βιάσασθαι μὲν, ἢ τὸν ἀγόμενον ἀφελέσθαι, καίτοι δεινὰ δοκοῦντες ὑβρίσθαι, ἀδύνατοι ἦσαν· ἐπεκαλοῦντο δὲ τὴν ἐκ τῶν ἄλλων δημάρχων βοήθειαν. οὐθὲν γὰρ τῶν πραττομένων ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἐπισχεῖν, ἢ κωλῦσαι τῶν ἄλλων τινὶ ἔξεστιν, ἀλλ' ἑτέρου δημάρχου τοῦτ' ἐστὶ τὸ κράτος. τοῖς δ' ἄρα πᾶσιν ἦν ταῦτα κατ' ἀρχὰς δεδογμένα, μήτ' εἰσηγήσασθαί τινα καινὸν πολίτευμα μηθὲν ἐφ' ἑαυτῷ βαλλόμενον, ἐὰν μὴ πᾶσι τὸ αὐτὸ δοκῇ, μήτ' ἐναντιωθῆναί τινα τοῖς πραττομένοις, [n] ἀλλ' ὃ ἂν αἱ πλείους γνῶμαι δοκιμάσωσι, τοῦτ' εἶναι κύριον. καὶ περὶ τούτων εὐθὺς

tempus protrahentibus, miſſo ad eos apparitore, ad collegium ſequi atque ſenatum conuocare iuſſit. Sed quum quidam ex lictoribus iuſſu *conſulum* apparitorem repuliſſet, Icilius eiuſque collegae, id iniquo animo ferentes, lictorem comprehenderunt, et, vt deiicerent de ſaxo, adduxerunt. At conſules nec vim afferre, nec eum, qui abducebatur, eripere potuerunt, licet ſe gravi contumelia affectos putarent: ſed aliorum tribunorum opem implorabant. quod enim ex illius collegii ſententia ſit, id prohibere, aut impedire, nulli alii licet: ſed haec poteſtas eſt alicuius alius tribuni. Illi vero iam ante inter ſe decreuerant, ne quis priuato conſilio nouum aliquod inſtitutum inueheret, niſi illud ipſum toti collegio probaretur; nec vllus vlli actioni intercederet; ſed quod plurium ſententiis approbaretur, id ratum eſſet. ac confeſtim ſimulat-

Per. Iul. 4260. *Ante Chr.* 454. *Olymp.* 81 2/3. *V.C. Cat.* 298. *Var.* 300.

l Ἐπεὶ δὲ τῶν ῥαβδούχων τις ἀπήλασεν τὸν ὑπηρέτην κελευσθεὶς ὑπὸ τῶν ὑπάτων, ἀγανακτήσας *Vat.*

m Συνάρχοντες αὐτοῦ *Vat.*

n Hic quoque locus e *Cod. Rom.* emendatus eſt. nam in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ſic legitur: ὅπερ γὰρ ἂν αἱ πλείους γνῶμαι δοκιμάσωσι. καὶ περὶ τούτων etc. ſententia plane imperfecta.

• Forſan

ἅμα τῷ παραλαβεῖν τὴν ἀρχὴν ἱερὰ θύσαντες, ὅρκους
ἔδοσαν ἀλλήλοις· οὕτως οἰόμενοι μάλιστα τὸ τῆς δημαρ-
χίας ἀκατάλυτον ἔσεσθαι κράτος, ἐὰν τὸ στασιάζον ἐξ
αὐτῆς ἀναιρεθῇ. τοῦτο δὴ φυλάττοντες τὸ συνωμόσιον,
5 εἶπον ἀπάγεσθαι τὸν φύλακα τῆς ἀρχῆς τῶν ὑπάτων,
κοινὴν ἁπάντων εἶναι λέγοντες τὴν γνώμην. οὐ μὴν διέ-
μεινάν γ' ἐπὶ τῆς ὀργῆς, ἀλλὰ τοῖς πρεσβυτάτοις τῶν
ἐκ τοῦ συνεδρίου παραιτουμένοις τὸν ἄνδρα [o] ἔφηκαν, τόν
τε φθόνον ὑφορώμενοι τοῦ πράγματος, ὅτι πρῶτοι ἔμελ-
10 λον θανάτῳ ζημιῶσαι τὸν ἄνδρα τὸ κελευσθὲν ὑπὸ
τῶν ἀρχόντων ποιήσαντα, καὶ δεδοικότες, μὴ ἀπὸ ταύ-
της τῆς προφάσεως εἰς ἀπόνοιαν ἀναγκασθῶσιν οἱ πα-
τρίκιοι τραπέσθαι.

XXXII. Μετὰ τοῦτο τὸ ἔργον συναχθείσης τῆς βουλῆς, οἱ
15 μὲν ὕπατοι κατηγορίαν πολλὴν ἐποιήσαντο τῶν δημάρ-
χων· παραλαβὼν δὲ τὸν λόγον [p] ὁ Ἰκίλλιος, περὶ τῆς
εἰς τὸν ὑπηρέτην ὀργῆς ἀπελογεῖτο, τοὺς [q] ἱεροὺς προφε-

Per. Iul. 4260. *Ante Chr.* 454. *Olymp.* 81 ⅔. *Cat.* *V.C.* 298. *Var.* 300.

simulatque magistratum inierunt, facta re diuina, in haec dato et accepto inter se iureiurando conspirarunt: rati, sic maxime tribunitiam potestatem inuiolabilem fore, si omne dissidium ex suo collegio sublatum esset. Hac igitur coniuratione seruata, iusserunt lictorem abduci, dicentes, id fieri de communi totius collegii sententia. Haud tamen in ea ira permanserunt, sed hominis supplicium patrum natu maximis deprecantibus condonarunt: rei inuidiam veriti, quod primi morte mulctaturi essent hominem, qui magistratus iussa fecisset; veriti etiam, ne ob talem occasionem patricii, ad desperationem redacti, extrema audere cogerentur.

Quo facto consules, coacto senatu, longa oratione in tribunos sunt inuecti. Icilius vero, excepta oratione, iram in lictorem effusam excusauit, sacratis legibus in medium prolatis:

o Forsan rectius ἀφῆκαν, *dimiserunt. Sylb.*

p Articulum ὁ non agnoscit *Vat.*

q *Cuiacius* hic adnotat, sacratas leges dici, quibus tribuni sacrosancti sint. Exposita vero haec lex supra p. 395. v. 35. [edit. Hudſ.] *Sylb.*

r Βιασά-

ρόμενος νόμους· „οὔτε γὰρ ἄρχοντι, οὔτ' ἰδιώτῃ συνεχω-
ρεῖτο πράττειν οὐδὲν ἐναντίον δημάρχῳ.„ καὶ περὶ τοῦ
συγκαλεῖν τὴν βουλὴν ἐδίδασκεν, ὡς οὐθὲν εἴη πεποιηκὼς
ἄτοπον, πολλοὺς καὶ παντοδαποὺς εἰς τοῦτο παρασκευα-
σάμενος λόγους. ὡς δ' ἀπελύσατο ταύτας τὰς κατηγο- 5
ρίας, τὸν ὑπὲρ τοῦ νόμου λόγον εἰσέφερεν. ἦν δὲ τοιόσδε·
„Ὅσα μὲν ἰδιῶται τινες εἶχον ἐκ δικαίου κτησάμενοι,
ταῦτα τοὺς κυρίους κατέχειν· ὅσα δὲ [r] βεβιασμένοι τινὲς,
ἢ κλοπῇ λαβόντες, ᾠκοδομήσαντο, [s] κομισαμένους τὰς
δαπάνας, ἃς ἂν οἱ διαιτηταὶ γνῶσι, τῷ δήμῳ παραδι- 10
δόναι· τὰ δ' ἄλλα, ὅσα ἂν ᾖ δημόσια, χωρὶς ὠνῆς τὸν
δῆμον παραλαβόντα διελέσθαι.„ ἐδίδασκέ τε, ὅτι τοῦτο
τὸ πολίτευμα εἰς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα συνοίσει τῇ πόλει,
μάλιστα δ' εἰς τὸ μὴ στασιάζειν ἔτι περὶ τῆς δημοσίας
χώρας τοὺς πένητας, [t] ἣν οἱ πατρίκιοι κατεῖχον. ἀγα- 15
πήσειν γὰρ αὐτοὺς τῆς πόλεως λαχόντας μέρος, ἐπειδὴ
τῆς χώρας οὐκ ἔξεστι, διὰ τοὺς σφετερισμένους αὐτὴν,

latis: „neque magiſtratui, neque homini priuato licere tribuno vlla in re aduerſari.„ Quod autem ſenatum conuocare aggreſſus fuiſſet, demonſtrauit, ſe ideo nihil abſurdi feciſſe; idque prolixa variaque oratione ad hoc ipſum praeparata perſuadere conatus eſt. Vbi vero haec crimina diluit, mentionem ſuae rogationis intulit. Erat enim huiuſmodi: „Quae priuati homines iure parta poſſiderent, ea manerent penes priſtinos dominos: quae vero per vim, aut fraudem, aedificiis nonnulli occupaſſent, ea, reſtituto ex arbitrorum ſententia pretio aedificationis, populo addicerentur: reliqua vero, quae publica eſſent, ea ſine pretio populo diuiderentur.„ docebatque, hanc legem reipublicae cum multis aliis in rebus vtilem fore, tum vero praecipue ad tollendam pauperum ſeditionem ob agrum publicum, quem patricii retinebant. nam contentos fore *dicebat*, ſi vrbis aliquam partem ſortito habuiſſent, quando agri publici *nullam partem* habere poſſent, quod a multis atque potentibus

Per. Iul. 4260. *Ante Chr.* 454. *Olymp.* 81 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V. C.* 298. *Var.* 300.

r Βιασάμενοι *Vat.*

s Cuiacius et hic adnotat, *malae fidei aedificatori reddi impenſas. Sylb.*

t In *Cod. Vat.* ἣν οἱ πατρίκιοι. vulgatis deeſt articulus.

u Parti-

πολλοὺς ὄντας καὶ δυνατούς. τοιούτων ῥηθέντων ὑπ' αὐτοῦ
λόγων, ὁ μὲν ἀντιλέγων Γάϊος Κλαύδιος ἦν μόνος, οἱ δὲ
συγκαταλέγοντες πολλοί. καὶ ἔδοξε διδόναι τῷ δήμῳ
τὸν τόπον, μετὰ τοῦτο [u] ἱεροφαντῶν τε παρόντων, καὶ
5 οἰωνοσκόπων, καὶ ἱεροποιῶν δυοῖν, καὶ ποιησαμένων τὰς
νομίμους εὐχάς τε καὶ ἀράς, ἐν τῇ λοχίτιδι ἐκκλησίᾳ συν-
αχθείσῃ ὑπὸ τῶν ὑπάτων, ὁ νόμος ἐκυρώθη, ὅς ἐστιν ἐν
στήλῃ χαλκῇ γεγραμμένος, [x] ἣν ἀνέθεσαν ἐν τῷ Αὐεντί-
νῳ, κομίσαντες εἰς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν. κυρωθέντος
10 δὲ τοῦ νόμου, συνελθόντες οἱ δημοτικοὶ τά τ' οἰκόπεδα
διελάγχανον, καὶ κατῳκοδόμουν, ὅσον ἕκαστοι τόπον δυ-
νηθεῖεν ἀπολαμβάνοντες. [y] εἰσὶ δὲ οἱ σύνδυο καὶ σύν-
τρεις καὶ ἔτι πλείονες συνιόντες οἰκίαν κατεσκευάζοντο

Per. Iul. 4260. *Ante Chr.* 454. *Olymp.* 81 2/3. *Cat.* *V.C.* 298. *Var.* 300.

Auentinus mons plebi ad aedificandum concessus.

tibus occupatus esset. Hac oratione ab illo habita, solus C. Claudius contradixit: at multi in eius sententiam iuerunt. Tandem senatusconsultum factum, vt plebi locus daretur. Postea, praesentibus pontificibus, et auguribus, duobusque sacrificulis, votisque precibusque de more factis, centuriatis comitiis, quae consules habuerant, lex est perlata, quae exstat in aerea columna incisa, quam in Auentinum tulerunt, et in Dianae templo reposuerunt. Hac lege perlata, plebeii conuenerunt, solique areas inter se sorte diuiserunt, et ibi aedificare coeperunt, locum, quantum quisque poterat, occupantes. nonnulli etiam duo simul, et tres, pluresue vnas aedes collatis impendiis

u Particulam τε agnoscit etiam *Lapi* versio: *postcaque*. sed articulus τῶν post ἱεροφαντῶν vel plane tollendus videtur, vel ante τε ponendus. *Rom. Cod.* nec coniunctionem τε agnoscit, nec articulum τῶν. *Sylb.* Μετὰ τοῦτο τῶν τε ἱεροφαντῶν τῶν παρόντων malit *Port.* Rectius, vt puto, in *Cod. Vat.* Μετὰ τοῦτο ἱεροφαντῶν τε παρόντων etc. vulg. μετὰ τοῦτό τε ἱεροφαντῶν τῶν παρόντων.

x Ordo postulat, vt legamus: ἣν ἐς Αὐεντῖνον κομίσαντες ἐν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ ἀνέθεσαν. quo modo et *Demosthenes* in *Philip.* III. γράμματα, ἃ ἐκεῖνοι κατέθεντο εἰς στήλην χαλκῆν γράψαντες etc. i. e. γράψαντες εἰς στήλην χαλκῆν κατέθεντο etc. Existimo etiam, Ἀουεντίνῳ legendum. *Port.*

y Ita e *Cod. Rom.* in *Ed. Steph.* σύνδυο καὶ τρεῖς: et mox συνόντες pro συνιόντες. *Sylb.* Εἰσὶ δ' οἱ σύνδυο καὶ τρεῖς καὶ ἔτι πλείους συνιόντες *Vat.*

z Minus

μίαν, ἑτέρων μὲν τὰ κατάγεια [z] λαγχανόντων, ἑτέρων δὲ τὰ ὑπερῷα. ὁ μὲν οὖν ἐνιαυτὸς ἐκεῖνος εἰς τὰς κατασκευὰς τῶν οἰκήσεων ἐδαπανήθη.

XXXIII. Ὁ δὲ μετὰ τοῦτον, ἐν ᾧ τὴν ὕπατον ἀρχὴν παρειλήφεσαν Τίτος [a] Ῥωμίλιος καὶ Γάϊος Οὐετούριος, δήμαρ- (5) χοι δ' ἦσαν οἱ περὶ [b] Λεύκιον Ἰκίλλιον, τὸ δεύτερον ἄρχειν ἑξῆς αἱρεθέντες, οὐχ ἁπλοῦς, ἀλλὰ ποικίλος τις ἐγένετο καὶ μεστὸς μεγάλων πραγμάτων. ἥ τε γὰρ πολιτικὴ στάσις, ἤδη μεμαράνθαι δοκοῦσα, ὑπὸ τῶν δημάρχων πάλιν ἀνεκινεῖτο, καὶ πόλεμοί τινες ἐκ τῶν ἀλλοε- (10) θνῶν ἀνέστησαν, οἳ κακὸν μὲν οὐθὲν διαθεῖναι τὴν πόλιν ἠδυνήθησαν, [c] οὐ μικρὰν δ' ὠφέλειαν, τὸ στασιάζον ἀνελόντες ἐξ αὐτῆς. ἐγκύκλιον γὰρ δὴ τοῦτο καὶ ἐν ἔθει ἦν ἤδη τῇ πόλει, πολεμουμένῃ μὲν ὁμονοεῖν, εἰρήνην δ' ἀγούσῃ στασιάζειν. τοῦτο συνιδόντες ἅπαντες οἱ τὰς ὑπάτους (15) ἀρχὰς παραλαβόντες, κατ' εὐχὰς μὲν εἴ τις ἔξωθεν ἐπα-

pendiis exſtruxerunt. aliis infimas earum partes, aliis ſuperiores ſibi capientibus. Ita igitur totus ille annus in aedificiis exſtruendis conſumtus eſt.

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 ¾. Cat. V.C. 299. Var. 301. T. Romilio et C. Veturio coſſ. turbae domi, et foris bellum cum Aequis.

Annus ſequens, qui conſules habuit T. Romilium et C. Veturium, et tribunos plebis L. Icilium cum collegis iterum, non ſimplex, ſed varius, rebuſque magnis memorabilis fuit. Nam et ciuilis ſeditio, quae iam ſopita videbatur, a tribunis iterum excitata eſt; et quaedam bella a gentibus externis exorta ſunt, quae nullo incommodo rempublicam afficere potuerunt, imo vero non parva commoda ei attulerunt, quod ſeditione eam liberarint. Hae enim viciſſitudines in vrbem redibant, hocque illi ciuitati familiare erat; vt, ſi bello premeretur, concors eſſet, ſi pace frueretur, ſeditione laboraret. Quod quum animaduerterent ſummi magiſtratus, nihilo magis, quam bellum aliquod

z Minus recte λαμβανόντων in *Ed. Steph.*

a Ita etiam in *Diodoro* et *Capitolinis tabulis*. Ῥωμύλιος tamen cum nonnullis *Liuii* codd. legiſſe viſi ſunt *Lapus* et *Gelenius*. *Sylb.*

b Perperam in *Ed. Steph.* Λεύκιον καὶ Ἰκίλλιον.

c Vel παρέσχον inſerendum ante ὠφέλειαν; vel legendum οὐ μικρὰ δὲ ὠφέλησαν. *Sylb.*

ναστaίη πόλεμος ἐλάμβανον· ἡσυχαζόντων δὲ τῶν ἀντι-
πάλων, αὐτοὶ κατεσκεύαζον ἐγκλήματα καὶ προφά-
σεις πολέμων, ἅτε ὁρῶντες διὰ μὲν τοὺς πολέμους μεγά-
λην καὶ εὐδαίμονα γινομένην τὴν πόλιν· διὰ δὲ τὰς στά-
5 σεις ταπεινὴν καὶ ἀσθενῆ. οἷς ὅμοια γνόντες οἱ τότε
ὕπατοι στρατιὰν ἐξάγειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔκριναν, δε-
δοικότες, μή τι διὰ τὴν εἰρήνην ἄρξωνται ταράττειν ἀργοὶ
καὶ πένητες ἄνθρωποι· τοῦτο μὲν ὀρθῶς εἰδότες, ὅτι δεῖ
περισπᾶσαι τὸν ὄχλον ἐπὶ τοὺς ἔξω πολέμους, τὸ δὲ μετὰ
10 τοῦτο οὐκ ὀρθῶς. δέον γὰρ αὐτοὺς ὡς ἐν νοσούσῃ πόλει με-
τρίαις χρῆσθαι ταῖς στρατολογίαις, ἐπὶ τὸ βίᾳ προσαν-
αγκάζειν τοὺς ἀπειθοῦντας ἐτράποντο, [d] οὔτε παραίτησιν,
οὔτε συγγνώμην οὐδενὶ διδόντες οὐδεμίαν, ἀλλὰ ταῖς ἐκ
τῶν νόμων τιμωρίαις εἴς τε τὰ σώματα αὐτῶν καὶ [e] τὰς
15 οὐσίας πικρῶς χρώμενοι. ταῦτα ποιούντων αὐτῶν, ἀφορ-
μὴν αὖθις εἰλήφεσαν οἱ δήμαρχοι τοῦ δημαγωγεῖν τὰ

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 $\frac{3}{4}$. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

aliquod externum, ſemper oriri optabant. quoties vero pax foris erat, ipſi crimina confingebant, et bellorum occaſiones quaerebant: quippe quod viderent, rempublicam bellis magnam et fortunatam fieri, ſeditionibus vero humilem et infirmam reddi. Quare eodem conſilio illius anni conſules copias in hoſtes educere decreuerunt, veriti, ne homines otioſi ac inopes per pacem aliquas turbas excitare inciperent. ac recte illi quidem ſentiebant, qui turbam externa militia diſtinendam cenſerent; at in reliquis peccabant. Quum enim, * vt in vitioſa ciuitate, moderatos delectus habere deberent, illi eos, qui militiam detrectabant, vi cogere coeperunt, nullam excuſationem admittentes, nulli veniam dantes; ſed poenis lege ſtatutis et in eorum corpora et bona acerbe vtentes. Quae quum illi facerent, tribuni occaſionem plebis iterum ductandae et concitandae

tandae

* Vti in morboſa ciuitate. *Gelen.*

d Lapus videtur legiſſe οὔτε τινὰ παραίτησιν δεχόμενοι, *neque vllam admittentes excuſationem:* ſed retineri tamen et haec lectio poteſt, vt ſupra p. 1996. v. 6. hoc nimirum ſenſu: *neque excuſandi poteſtatem, neque veniam vlli dantes. Sylb.*

e Τὰς οὐσίας αὐτῶν *Vat.*

f Εἰς

πλήθη· καὶ συναγαγόντες [f] ἐκκλησίαν, τά τ' ἄλλα τῶν ὑπάτων κατεβόων, καὶ ὅτι πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἐκέλευσαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπάγειν τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν [g] ἐπικαλεσαμένους· τῆς τε στρατολογίας ἀπολύειν ἔφασαν αὐτοὶ δὴ μόνοι ἐκ τῶν νόμων ἐξουσίαν ἔχοντες. 5 ὡς δ' οὐδὲν ἐπέραινον, ἀλλ' ἐπιστρεφεστέρας ἔτι τὰς [h] καταγραφὰς ἑώρων γινομένας, ἔργοις κωλύειν ἐπεβάλλοντο. ἀμυνομένων δὲ τῶν ὑπάτων [i] τῷ κράτει τῆς ἀρχῆς, ἐρεθισμοί τινες ἐγίνοντο καὶ χειρῶν ἐπιβολαί. συνηγωνίζετο δὲ τοῖς μὲν ὑπάτοις ἡ τῶν πατρικίων νεότης, τοῖς 10 δὲ δημάρχοις ὁ πένης καὶ ἀργὸς ὄχλος. ἐκείνην μὲν οὖν

tandae arripuerunt: eaque ad concionem conuocata, cum alia crimina consulibus obiiciebant, tum vero, quod multos ciues tribunitiae potestatis opem implorantes in carcerem duci iussissent; seque illos a militia liberare dictitabant, quippe qui legitima potestate essent praediti. Sed quum nihil proficerent, et longe maiore seueritate delectus haberi viderent, factis obsistere tum aggressi sunt. Consulibus vero pro magistratus sui imperio resistentibus, animi irritati fuerunt, et saepe ad manus est ventum. Consules autem iuuentus patricia adiuuabat, tribunos vero inops ac otiosa turba. Illo igitur die consules longe

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 $\frac{3}{4}$. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

f Εἰς ἐκκλησίαν *Vat.*

g Inclusa, [nempe inclusa erant in vulg. verba ἐπικαλεσαμένους — vsque ad ἐξουσίαν] e *Cod. Rom.* addita, quodammodo agnoscere videtur *Lapus*, dum vertit: *tum hoc, quod duci multos iussissent ciuium in carcerem tribunitiam implorantes potestatem, et absolui militia dicebant, qui ex legibus vacationem haberent.* Sed pro στρατολογίας aptius fortasse legeris στρατείας. *Gelenius* sic locum verterat: *quod multos tribunitia potestate functos in carcerem duci iusserint.* quasi nihil defuisset, sed tantum ἔχοντες in accus. ἔχοντας vertendum esset. *Sylb.* Locum sic corrigendum censet *Portus:* τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν ἐπικαλοῦντας. ὡς δὲ etc. vel ἀπάγειν ἐπικαλοῦντας τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν ἔχοντας. In *Cod. Vat.* τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν ἐπικαλεσαμένους· τῆς τε στρατολογίας ἀπολύειν ἔφασαν, αὐτοὶ δὴ μόνοι ἐξουσίαν ἐκ τῶν νόμων ἔχοντες. [vocabula tria αὐτοὶ δὴ μόνοι absunt a vulgatis, in quibus eorum loco nihil aliud legitur, quam οἱ, vnde si οἷον effeceris, locus sit tolerabilis.]

h Ita e *Cod. Rom.* [cui consentit *Cod. Vat.*] in *Ed. Steph.* γραφάς.

i Καὶ τῷ κράτει *Vat.*

τὴν ἡμέραν παρὰ πολὺ κρείττους ἐγένοντο τῶν δημάρχων οἱ ὕπατοι. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις πλείονος ὄχλου συῤῥέοντος εἰς τὴν πόλιν ἐκ τῶν ἀγρῶν, δόξαντες οἱ δήμαρχοι προσειληφέναι χεῖρα ἀξιόμαχον, ἐκκλησίας τε συνεχεῖς 5 ἐποιοῦντο, καὶ τοὺς ὑπηρέτας κακῶς διακειμένους ἐκ τῶν πληγῶν ἐπεδείκνυσαν, καὶ τὴν ἀρχὴν ἔλεγον ἀποθήσεσθαι, εἰ μή τις αὐτοῖς ἔσται παρὰ τοῦ δήμου βοήθεια.

XXXIV. Συναγανακτοῦντος δ' αὐτοῖς τοῦ πλήθους, ἐκάλουν [k] τοὺς ὑπάτους εἰς τὸν δῆμον, τῶν πεπραγμένων λόγον 10 ὑφέξοντας. ὡς δ' οὐ προσεῖχον αὐτοῖς ἐκεῖνοι τὸν νοῦν, ἐπὶ τὴν βουλὴν παρῆσαν· ἔτυχον γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν τούτων συνεδρεύοντες· καὶ παρελθόντες ἐδέοντο, μήθ' αὐτοὺς [l] τὰ αἴσχιστα πεπονθότας ὑπεριδεῖν, μήτε τὸν δῆμον ἀφαιρεθέντα τὴν [m] ἐξ αὐτῶν [n] βοήθειαν· διεξιόντες, ὅσα ἦσαν 15 πεπονθότες ὑπὸ τῶν ὑπάτων, καὶ τῆς περὶ αὐτοὺς συνω-

Per. Iul. 4261. *Ante C. n.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

longe superiores tribunis discesserunt. Sequentibus vero diebus, maiore turba ex agris in vrbem confluente, tribuni, rati, se iam satis validam manum ad resistendum habere, crebras conciones habebant, et suos apparitores male tractatos ac sugillatos ostendebant, et se magistratum depositurus minabantur, si nullum auxilium sibi a plebe ferretur.

Quum autem plebs vna cum illis indignaretur, citarunt consules ad populum, vt factorum suorum caussam dicerent. Qui quum ipsis aures non praeberent, senatum adierunt (forte enim tunc patres his ipsis de rebus in curia consultabant) et in medium progressi rogarunt, ne se foedissimas iniurias passos negligerent, neue plebi suum auxilium eripi paterentur: (omnes iniurias sibi a consulibus et coniurata eorum factione illatas

k τοὺς ὑπάτους ἐπὶ τὸν δῆμον ὡς τῶν πεπραγμένων ὑφέξοντας λόγον *Vat.*

l τὰ αἴσχιστα *Vat.* vulgatis deest articulus.

m Si αὐτοῦ [quod in vulgatis est] retineamus, reciproce accipiendum erit pro ἑαυτοῦ, vt *Lapus* vertit: *ereptum plebi auxilium.* secus cum *Cod. Rom.* [et *Vat.*] legendum αὐτῶν. sc. τῶν δημάρχων.

n Hoc modo legisse videntur *Lapus* et *Gelen.* βοήθειαν. καὶ διεξιόντες ὅ. ἤ. π. ὑ. τ. ὑ. κ. π. ἀ. συνωμοσίας, οὐ μόνον δὲ ἐ. τ. ἐ. ἀ. κ. τ. σ. προπηλακισθέντες, ἠξίουν δυοῖν θάτ. etc.

o Δημό-

μοσίας, ου μόνον εἰς τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ σώματα προπηλακισθέντες. ἠξίουν τε δυοῖν θάτερον ποιεῖν τοὺς ὑπάτους· εἰ μὲν οὖν ἀρνοῦνται μηδὲν, ὧν οἱ νόμοι κεκωλύκασιν, εἰς τὰ τῶν δημάρχων πλημμελῆσαι σώματα, παραγενομένους εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπομόσαι· εἰ δ' 5 οὐχ ὑπομένουσι τὸν ὅρκον, ἥκειν εἰς τοὺς [o] δημότας λόγον ὑφέξοντας. ἀναδώσειν γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν ταῖς φυλαῖς τὴν ψῆφον. οἱ δ' ὕπατοι πρὸς ταῦτ' ἀπελογοῦντο, διδάσκοντες, ὅτι [p] τῆς ὕβρεως οἱ δήμαρχοι ἄρξειαν, αὐθαδείᾳ χρησάμενοι, καὶ τολμήσαντες εἰς ὑπάτων σώματα 10 παρανομεῖν, τὸ μὲν πρῶτον ὑπηρέταις τε καὶ ἀγορανόμοις ἐπιτάττοντες ἄγειν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἄρχοντας, οἷς τὸ πάντων ἀποδέδοται κράτος· ἔπειτ' αὐτοὶ τολμήσαντες ὁμόσε χωρεῖν σὺν τοῖς ἰταμωτάτοις τῶν δημοτικῶν· τάς τ' ἀρχὰς διδάσκοντες ὅσον ἀλλήλων διαφέ-15 ρουσιν, ἡ μὲν ὑπατικὴ τὸ τῶν βασιλέων ἔχουσα κράτος, ἡ δὲ δημαρχικὴ τῆς βοηθείας ἕνεκα παρεληλυθυῖα τῶν

illatas recenſentes; vtpote qui contumeliis non ſolum poteſtati ſuae, verum etiam corporibus illatis afficerentur) poſtulabantque, vt conſules alterutrum facerent, aut, ſi negarent, ſe vllo modo in tribunorum corpora contra leges deliquiſſe, pro concione deierarent; aut, ſi religio eos vetaret iurare, ad populum venirent, et apud eum cauſſam dicerent. ſe enim tribus in ſuffragia miſſuros. Conſules ad haec ſe purgantes reſponderunt, et demonſtrarunt, initium iniuriarum a tribunis factum, qui inſolenter ſe geſſiſſent, et violentas manus contra fas conſulum corporibus inſerre auſi fuiſſent, primum quidem, quando per apparitores et aediles in carcerem ſummos magiſtratus duci iuſſerunt; deinde vero, quando ipſimet, audaciſſimis quibuſque plebeiis ſtipati, manus in eos iniicere ſunt auſi. Demonſtrarunt etiam, quantum diſcrimen inter iſtos magiſtratus eſſet: conſularem enim poteſtatem obtinere regium imperium *dicebant*; tribunitiam vero in ciuitatem receptam fuiſſe, vt ciuibus vim et iniuriam patientibus opitularetur: et tantum abeſſe, vt liceret

Per. Iul. 4261.
Ante Chr. 453.
Olymp. 81 3/4.
Cat. 299.
V.C. Var. 301.

[o] Δημότας *Vat.* quod *Sylburgio* et *Porto* placuiſſe video. vulgo δημοσίους.

[p] Τῆς τε ὕβρεως *Vat.*

κατισχυομένων, [q] ἢ τοσούτου δεῖν ἐξεῖναι κατὰ τῶν ὑπά-
των τινὸς ψῆφον ἀναδιδόναι τοῖς ὄχλοις, ὥστε μηδὲ κατὰ
τῶν ἄλλων πατρικίων [r] τοῦ φαυλοτάτου ταύτην ἀποδε-
δόσθαι τὴν ἐξουσίαν, [s] ἣν ἡ βουλὴ μὴ ψηφίσηται. ἠπεί-
5 λουν τε, ὅταν ἐκεῖνοι ψῆφον ἀναδῶσι τοῖς δημόταις,
αὐτοὶ τὰ ὅπλα περιθήσειν τοῖς πατρικίοις. τοιούτων
[t] δὲ ῥηθέντων λόγων δι' ὅλης ἡμέρας, οὐδὲν ἐξήνεγκεν
ἡ βουλὴ τέλος, ἵνα μήτε τὴν τῶν ὑπάτων ἀρχὴν μειώ-
σειε, μήτε τὴν τῶν δημάρχων, ἑκάτερον ὁρῶσα μεγά-
10 λων κινδύνων αἴτιον ἐσόμενον.

XXXV. Ἐπεὶ δὲ κἀκεῖθεν ἀπηλάθησαν οἱ δήμαρχοι, βοή-
θειαν οὐδεμίαν [u] εὑράμενοι, ἐσκόπουν αὖθις, ὅ τι χρὴ
ποιεῖν εἰς τὸν δῆμον ἀφικόμενοι. ἐνίοις μὲν οὖν ἐδόκει,
καὶ μάλιστα τοῖς ταραχωδεστάτοις, [x] ἀπιέναι πάλιν ἐκ
15 τῆς πόλεως τοὺς δημοτικοὺς τὰ ὅπλα [y] ἀναλαμβάνον-

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. Cat. V.C. 299. Var. 301.

liceret *tribunis* diem conſulibus dicere, plebemque in ſuffragia contra eos mittere, vt ne in minimum quidem ordinis patricii haec poteſtas illis, niſi ex ſenatuſconſulto, ſit data. minabanturque, ſi illi plebem ad ſuffragia vocarent, patricios a ſe armatum iri. In his altercationibus conſumta die, ſenatus nihil certi decreuit, ne vel conſulum, vel tribunorum, magiſtratum minueret; quod vtrumque magna pericula allaturum videret.

Quum igitur tribuni etiam inde re infecta diſceſſiſſent, reuerſi ad populum iterum conſultare coeperunt, quid faciendum eſſet. Nonnulli ſuadebant, (praecipue vero, qui turbulentiſſimi erant) vt plebs, correptis armis, iterum ſeceſſionem faceret

q In *Ed. Steph.* eſt ἢ, *aut.* Sed ἢ probant *Lapus* et *Gelen.* et requirit ipſa ſententia. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἢ τοσούτου δεῖν. vulgo τοσοῦτον.

r τοῦ φαυλοτάτου *Vat.* vulg. τῶν φαυλοτέρων.

s In *Ed. Steph.* et *Lapi Cod.* ἣν ἡ βουλὴ μὴ ψηφ. in *Cod. Vat.* ἣν ἡ βουλὴ ψηφίσηται.

t Δὴ *Vat.*

u Εὑρόμενοι *Vat.*

x Ἀπεῖναι pro ἀπιέναι notatum etiam ſupra aliquoties. *Sylb.* ſcil. ἀπεῖναι in vulg. eſt.

y Illud ἀναλαμβάνοντας, e *Cod. Rom.* a *Sylburgio* additum, agnoſcit *Cod. Vat.* cum *Lapo* et *Gelenio*; et ſimile quid poſtulat ſententia.

z Μηδὲ

τας εἰς τὸ ἱερὸν ὄρος, ἔνθα καὶ τὸ πρῶτον ἐςρατοπεδεύσαντο, καὶ τὸν πόλεμον ἐκεῖθεν ὁρμωμένȣς ποιεῖν πρὸς τȣ̀ς πατρικίȣς, ἐπειδὴ τὰς συνθήκας ἔλυσαν ἐκεῖνοι τὰς γενομένας αὐτοῖς πρὸς τὸν δῆμον, καταλύοντες τὴν δημαρχικὴν ἐξȣσίαν ἐκ τȣ̃ φανερȣ̃. τοῖς 5 δὲ πλείοσιν ἐδόκει μὴ παραχωρεῖν τῆς πόλεως, [z] μηδὲ κοινὰ πάντων ἐγκλήματα ποιεῖν ὑπὲρ ὧν ἰδίᾳ τινὲς εἰς τȣ̀ς δημάρχȣς [a] παρηνόμησαν, [b] ἐὰν τὰ συγκεχωρημένα τοῖς νόμοις λαμβάνωσιν, οἱ [c] κελεύȣσι νηποινὶ τεθνάναι τȣ̀ς ὑβρίσαντας τὰ τῶν δημάρχων σώματα. 10 τοῖς δὲ χαριεςέροις ȣ̓δέτερον τȣ́των ἐφαίνετο καλῶς ἔχειν, ȣ̆τε τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν, ȣ̆τε φόνον [d] ἄκριτον ἐπιτελεῖν, καὶ ταῦτα ὑπάτων, οἷς ἡ μεγίςη ἐπέκειτο ἀρχὴ,

faceret in ſacrum montem, vbi et olim caſtra poſuerat; eaque belli ſedes eſſet contra patricios, quando illi foedus cum plebe factum violaſſent, tribunitia poteſtate aperte ſublata. At maior eorum pars cenſuit, de vrbe non decedendum, nec culpam priuatorum quorundam, qui tribunos violarant, in omnes conferendam, dummodo legibus conceſſa obtineant, quae eos, qui tribunorum corpora violarant, aut exſilio, aut morte mulctant. At homines ingenio mitiori praediti neutrum horum probabant, neque vrbem deſerendam, neque indicta cauſſa quemquam occidendnm, praeſertim vero conſules, qui magiſtratus eſſet maxi-

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

z Μηδὲ κοινὰ πάντα τὰ ἐγκλήματα ποιεῖν *Vat.* vulg. μηδὲ τὰ κοινὰ πάντων ἐγκλ.

a Nota παρηνόμησαν pro παρενόμησαν, more Attico, vt ἀπήλασαν, διηκόνησαν, et ſimilia. *Sylb.*

b *Rom. Cod.* (teſte *Sylb.*) habet: ἀλλὰ τὰ συγκεχωρημένα τοῖς νόμοις λαμβάνειν, *ſed conceſſa legibus capere*, vt vertit *Lapus.* Forſan tamen (inquit *Portus*) legendum: ἐάν τε τὰ συγκεχωρημένα τοῖς νόμοις λαμβάνειν.

c Κελεύȣσιν ἢ ποιεῖν ἢ τεθνάναι] Ποιεῖν agnoſcit [*Cod. Vat.* et] *Lapi* verſio: *ſatisfacere.* ſed cum *Gelenio* malim φυγεῖν. quam poenam Caeſo Quintius maluit, p. 2002. v. 3. *Sylb.* In lege, quae hic citatur, nulla φυγῆς mentio. quare legendum cenſeo: οἳ κελεύȣσι νηποινεὶ τεθνάναι: quam emendationem firmant legis verba relata lib. VI. καὶ ὁ κτείνας τινὰ τῶν ταῦτα εἰργασμένων, φόνȣ καθαρὸς ἔςω. *Caſaub.*

d Reſpicit ad verba praecedentia νηποινεὶ τεθνάναι. *Caſ.*

ἀλλ' εἰς τοὺς συναγωνιζομένους αὐτοῖς μεταφέρειν τὴν ὀργὴν, καὶ τὰς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίας παρ' ἐκείνων λαμβάνειν. εἰ μὲν οὖν ἐκείνην τὴν ἡμέραν θυμῷ φερόμενοι δρᾶσαί τι οἱ δήμαρχοι κατὰ τῶν ὑπάτων, ἢ τῆς
5 βουλῆς προήχθησαν, οὐθὲν ἂν ἦν τὸ κωλῦσον αὐτὴν ὑφ' αὑτῆς ἀπολωλέναι τὴν πόλιν· οὕτως ἕτοιμοι πάντες ἦσαν ἐπὶ τὰ ὅπλα, καὶ τὸν κατ' ἀλλήλων πόλεμον. νῦν δ' ἀναβαλόμενοι τὰ πράγματα, καὶ δόντες ἑαυτοῖς χρόνον εἰς ἀμείνω λογισμὸν, αὐτῶν τε μετριώτεροι ἐγέ-
10 νοντο, καὶ τὰς τῶν πολλῶν ὀργὰς ἐπράϋναν. ἔπειτα ταῖς ἑξῆς ἡμέραις τὴν τρίτην ἀπ' ἐκείνης ἐσομένην ἀγορὰν προειπόντες, ἐν ᾗ τὸν δῆμον συνάξουσι, καὶ ζημίαν ἐπιβαλοῦσι τοῖς ὑπάτοις ἀργυρικὴν, διέλυσαν τὴν ἐκκλησίαν. ἐπεὶ δὲ πλησίον ἦν ὁ χρόνος, ἀπέστησαν
15 καὶ [e] ταύτης τῆς ἐπιβολῆς, δεήσει τῶν πρεσβυτάτων καὶ ἐντιμοτάτων τὴν χάριν ἀνατιθέναι λέγοντες. καὶ μετὰ ταῦτα συναγαγόντες τὸν δῆμον, ἔλεγον, ὅτι τὰς μὲν εἰς ἑαυτοὺς ὕβρεις [f] ἀφήκασι, χαρισάμενοι πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς ἀνδράσι δεομένοις, οἷς οὐκ ἦν ὅσιον

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 $\frac{3}{4}$. Cat. V.C. 299. Var. 301.

maximus; ſed iram in eorum fautores transferendam, et poenas de illis, quae legibus ſunt ſtatutae, ſumendas cenſebant. Si igitur illo die tribuni, irae impetu impulſi, eo progreſſi fuiſſent, vt aliquid in conſules, vel ſenatum facerent, nihil vetuiſſet, quin ciuitas ſe perderet; adeo omnes ad arma et bellum ciuile parati erant. Iam vero rebus dilatis, ſibique ipſis tempore ad maturius deliberandum dato, et ipſi mitiores ſunt facti, et multorum aliorum iras lenierunt. paucis diebus poſt, indicta in trinundinum die, ad quam conuocato populo multtam pecuniariam conſulibus irrogarent, concionem dimiſerunt. Quum autem tempus iam inſtaret, ab hoc quoque propoſito et conatu deſtiterunt, ſe hanc gratiam natu maximi et honoratiſſimi cuiuſque precibus condonare dicentes. Poſtea conuocato populo, dixerunt, culpam in ſe admiſſam remittere ſe in gratiam multorum ac proborum virorum, quorum precibus nihil

e Ταύτης τῆς ἐπιβουλῆς, τῇ δεήσει τῶν πρεσβυτάτων τε καὶ Vat.

f Vſitatius ἀφείκασι. Sylb.

g Πρoσθή-

ἀντιλέγειν· ὧν δ' ὁ δῆμος ἠδικεῖτο, κωλυταί τε καὶ τιμωροὶ ἔσεσθαι. [g] προθήσειν γὰρ αὖθις τόν τε περὶ τῆς κληρουχίας νόμον ἔτη τριάκοντα παρειλκυσμένον, καὶ τὸν περὶ τῆς ἰσονομίας, ὃν οἱ πρὸ αὐτῶν δήμαρχοι προθέντες οὐκ ἐπεψήφισαν. 5

Ταῦτα ὑποσχόμενοι καὶ ὀμόσαντες, ἀπέδειξαν ἡμέρας, ἐν αἷς ἀγορὰν ποιήσονται τοῦ δήμου, καὶ τὰς ψήφους ἀναδώσουσι περὶ τῶν νόμων. ἐπιστάντος δὲ τοῦ χρόνου, πρῶτον εἰσέφερον τὸν χωρονομικὸν νόμον· καὶ πολλοὺς [h] αὐτοὶ" διελθόντες λόγους, ἐκάλουν, εἴ τις τῷ νόμῳ συναγορεύειν βούλεται τῶν δημοτικῶν. πολλῶν δὲ παριόντων, καὶ τὰς ἑαυτῶν πράξεις, ἃς ἐν τοῖς πολέμοις ἀπεδείξαντο, προφερομένων, καὶ ἀγανακτούντων, ὅτι πολλὴν γῆν ἀφελόμενοι τοὺς πολεμίους, αὐτοὶ μὲν οὐδεμίαν εἰλήφασι μοῖραν, τοὺς δὲ χρήμασι καὶ φίλοις δυνατοὺς ἐσφετερισμένους ὁρῶσι τὰ κοινὰ, καὶ καρπου- XXXVI. 10 15

nihil negare fas putarent: sed iniuriam ipsi plebi factam se vlturos ac prohibituros. Se enim propositiuros legem agrariam iam per xxx annos extractam, et rogationem de aequando iure, a proximis superioribus tribunis propositam, sed non perlatam.

Haec polliciti, et iureiurando adhibito, diem comitiorum indixerunt, quo se populum in suffragia legum caussa missuros dixerunt. Quum autem dies venisset, primum legem agrariam protulerunt, atque, post longam orationem a se habitam, cuivis de plebe legis suadendae potestatem fecerunt. Quum autem multi prodiissent, et res bello praeclare a se gestas commemorassent, et rem indignam esse clamitassent, quod ex tam amplo agro, hostibus erepto, ipsi nullam portionem accepissent, sed agrum publicum ab iis occupatum, qui et opibus et gratia valebant,

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 $\frac{3}{4}$. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

g Προσθήσειν γὰρ αὐτοῖς τόν τε τῆς κληρουχίας] Sincerior lectio est προθήσειν γὰρ αὐτοῖς τόν τε περὶ τῆς κληρουχίας νόμον. vt *Lapus* legisse visus est. nam verbum προθεῖναι mox repetitur v. 5. et praepositio περὶ inserta est proxime sequenti membro: ac κληρουχίας pro vulg. ἐκκλησίας agnoscit etiam *Cod. Rom. Sylb.* Forsan rectius adhuc in *Cod. Vat.* προθήσειν γὰρ αὖθις τόν τε περὶ τῆς κληρουχίας νόμον.

h Non agnoscit *Vat.*

μένους [i] ἐκ τοῦ βιαίου, ἀξιούντων δὲ μὴ μόνον τοὺς κιν-
δύνους εἶναι τῷ δήμῳ τοὺς ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἀγαθῶν
κοινούς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν ἡδονάς τε καὶ ὠφε-
λείας· καὶ τοῦ πλήθους ἀσμένως ἀκούοντος τοὺς λόγους,
5 ὁ μάλιστα ἐπιῤῥώσας τὸν δῆμον, καὶ μηδὲ φωνὴν ὑπο-
μένειν τῶν ἀντιλεγόντων διαπραξάμενος, ἦν Λεύκιος
[k] Σίκκιος, Δεντάτος ἐπικαλούμενος, πολλὰς πάνυ καὶ με-
γάλας ἑαυτοῦ πράξεις διεξελθών. ἦν δ' ὀφθῆναί τε
θαυμαστὸς [l] ἀνὴρ, καὶ ἡλικίας ἐν τῷ κρατίστῳ, δυοῖν
10 δέοντα ἑξήκοντα γεγονὼς ἔτη, καὶ φρονῆσαι τὰ δέοντα
ἱκανὸς, εἰπεῖν τε ὡς στρατιώτης οὐκ ἀδύνατος. ἔφη δ' οὖν
παρελθών· „Ἐγὼ, ὦ δημόται, [m] καθ' ἕκαστον ἔργον
τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων εἰ βουλοίμην λέγειν, ἐπιλείποι
ἄν με ὁ τῆς ἡμέρας χρόνος. αὐτὰ δὲ τὰ κεφάλαια
15 δι' ἐλαχίστων, ὡς [n] ἐμοὶ δύναμις, ἐρῶ. [o] τετταρακοστὸν

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. Cat. V.C. 299. Var. 301.

valebant, fructusque ex eo per vim ab illis percipi viderent, quumque postulassent, vt plebs non modo periculorum, quae pro reipublicae commodis subirentur, particeps esset, sed etiam voluptatum ac emolumentorum inde partorum, atque plebs libenter haec audiret, nullus tamen eam magis mouit, quam L. Siccius, cognomine Dentatus, qui, permultis ac magnis suis facinoribus commemoratis, ita confirmauit plebem, vt ne vocem quidem contradicentium audire vellet. Erat autem vir admirando adspectu, et aetate, quae viribus animi maxime pollet, annos natus duodesexaginta, *et prudentia valens, et militari facundia praeditus. Is in medium progressus, ita est loquutus: „Si singulatim, Quirites, mea praeclara facinora recensere vellem, me dies deficeret: sed ipsa rerum capita, quam breuissime potero, dicam. Hic est annus XL, ex

i Ἐκ τοῦ βιαιοτάτου *Vat.*

k Tam hic, quam paullo infra, p. 2087. v. 5. *Sicinius* in *Lapi* versione.

l In *Cod. Vat.* ὁ ἀνήρ.

* Ad consideranda, quae oporteret, sufficiens, et ad dicendum, vt vir militaris, non inualidus. *Lapus.*

m Forsan rectius καθ' ἓν ἕκαστον τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων ἔργων. *Sylb.* Vel, καθ' ἕκαστον ἔργων τῶν etc. *Port.*

n Ita in *Cod. Rom.* et *Vat.* male ἐμὴ in *Ed. Steph.*

o Τετταρακοστὸν μὲν ἔτος *Vat.* particula deest vulgatis.

p Περὶ

μὲν ἔτος ἐςί μοι τȣ̃το, ἐξ ȣ̃ ςρατεύομαι [p] ὑπὲρ τῆς πατρίδος, [q] τριακοςὸν δ', ἐξ ȣ̃ ςρατιωτικῆς ἀεί τινος [r] ἡγεμονίας τυγχάνω, τοτὲ μὲν σπείρας ἡγȣ́μενος, τοτὲ δ' ὅλȣ τάγματος, ἀρξάμενος ἀπὸ ὑπάτων Γαΐȣ Ἀκυλλίȣ καὶ Τίτȣ [s] Σικκίȣ, οἷς ἐψηφίσατο ἡ βȣλὴ τὸν κατὰ Οὐολȣ́σκων πόλεμον. ἤμην γὰρ τότε ἑπ]ακαιεικοσαέτης· ἐτατ]όμην δὲ ἔτι ὑπὸ λοχαγῶν. γενομένης δὲ μάχης καρτερᾶς καὶ τροπῆς, καὶ τȣ̃ μὲν ἡγεμόνος τῆς σπείρας πεπ]ωκότος, τῶν δὲ σημείων κρατȣμένων ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, μόνος ἐγὼ τὸν ὑπὲρ ἁπάντων κίνδυνον ἀράμενος, τά τε σημεῖα διέσωσα τῆς σπείρας, καὶ τȣ̀ς πολεμίȣς ἀνέςειλα, καὶ τȣ̃ μὴ περιπεσεῖν αἰσχύνῃ

ex quo pro patria milito, tricefimus vero, ex quo nunc militaribus, nunc aliis officiis praefui, modo cohoıtis, modo legionis dux, iam inde a C. Aquilii et T. Siccii confulatu, quibus fenatus bellum contra Volfcos decretum commifit. tunc enim agebam annum aetatis vigefimum feptimum; et fub centurionibus collocabar. Quum autem atrox proelium commiffum fuiffet, noftris in fugam verfis, caefoque meae cohortis centurione, fignifque in poteftatem hoftium redactis, ego folus pro omnibus periculum fubii, et cohortis figna feruaui, hoftefque repuli, et manifefte auctor fui, ne centuriones in perpetuam ignominiam

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 $\frac{3}{4}$. Cat. V. C. 299. Var. 301.

p Περὶ τῆς πατρίδος *Vat.*

q Τριακοςὸν δὲ καὶ δεύτερον legiffe videtur *Lapus*, dum vertit: *tricefimus autem fecundus*, atque hoc ipfum placuit *Glareano.* qui etiam mox v. 6. pro *feptem et viginti* legendum monet *fex et viginti*, vt ad *duodefexaginta* refpondeant annos.

r Inclufum ἑτέρας e *Cod. Rom.* addidit *Sylb.* ad τινος. vulgatae dant ςρατιωτικῆς καὶ εἴ τινος [ἑτέρας] ἡγεμονίας. Verum καὶ εἴ τις ἕτερος legiffe videtur *Lapus*, dum vertit: *fiue quis alius.* Optime in *Cod. Vat.* ςρατιωτικῆς ἀεί τινος ἡγεμονίας.

s Vt hic Σικκίȣ legitur, ita etiam fupra p. 510. v. 29. [edit. Hudf.] itidemque apud *Caffiodorum* eft *T. Siccius* et *C. Aquilius.* vnde non abs re fufpicaretur aliquis, recte vtrobique confulis nomen fcriptum effe: at paullo ante pro plebeio *Siccio* reponendum effe *Sicinium*, vt apud *Val. Max.* l. III. c. 2. *Gellium* l. II. c. 11. imo ille ipfe vnanimi fere confenfu *Siccius Dentatus* appellatur. *Sylb.*

t Rectius,

τὰς λοχαγὰς αἰωνίῳ, δι' ἣν θανάτου κακίων ὁ λοιπὸς βίος ἂν αὐτοῖς ἦν, αἴτιος ἐγενόμην φανερῶς, ὡς αὐτοὶ ὡμολόγουν, χρυσῷ με ἀναδήσαντες στεφάνῳ· καὶ ὁ ὕπατος Σίκκιος ἐμαρτύρησεν, ἡγεμόνα τῆς σπείρας
5 ἀποδείξας. ἑτέρου δὲ πάλιν ἡμῖν ἀγῶνος ἐνστάντος, ἐν ᾧ τόν τε στρατοπεδάρχην τοῦ τάγματος ἡμῶν συνέβη πεσεῖν, καὶ τὸν ἀετὸν ὑπὸ τοῖς πολεμίοις γενέσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπὲρ ὅλου τοῦ τάγματος ἀγωνισάμενος, τόν τ' ἀετὸν [t] ἀνεσωσάμην, καὶ τὸν στρατοπεδάρχην
10 ἔσωσα· ὃς ἐμοὶ τῆς τότε βοηθείας χάριν ἀποδιδοὺς, τῆς ἡγεμονίας τοῦ τάγματος ἀφίστατό μοι, καὶ τὸν ἀετὸν ἐδίδου· ἐγὼ δ' οὐκ ἔλαβον, οὐκ ἀξιῶν, ᾧ τὸν βίον ἐχαρισάμην, τούτου παρελέσθαι τὰς τιμὰς, ἃς εἶχε, καὶ τὰς ἐπὶ ταύταις εὐφροσύνας. ἐφ' οἷς [u] ἀγασθείς με ὁ ὕπατος,
15 τοῦ πρώτου τάγματος ἀπέδωκε τὴν στρατοπεδαρχίαν, ἀπολωλεκότος ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἡγεμόνα.»

XXXVII. „Ταῦτ' ἐστιν, ὦ δημόται, τὰ φανερώσαντά με καὶ

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. Cat. 299. V.C. Var. 301.

niam inciderent, ob quam reliquum vitae ſpatium vel ipſa morte grauius fuiſſet, vt ipſimet ſunt faſſi, qui corona aurea me ornarunt: teſtatus eſt etiam ipſe conſul Siccius, qui me centurionem fecit. Rurſus quum in alio proelio accidiſſet, vt praefectus noſtrae legionis caderet, et aquila in hoſtium poteſtatem veniret, eodem modo pro tota legione dimicans, et aquilam recepi, et praefectum ſeruaui; qui mihi pro auxilio tunc ſibi lato gratiam referens, ſuo primipili munere cedere, et aquilam tradere volebat: at ego haec non accepi, quia eum, cui vitam donarem, indignum iudicaui ſpoliare honoribus, quos habebat, et voluptatibus, quas inde capiebat. ob quae facinora me ſuſpiciens conſul, primae legionis, quae in eo proelio duce orbata fuerat, primipilum fecit.

„Haec ſunt, Quirites, quae me illuſtrem fecerunt, et ad

t Rectius, vt opinor, in *Cod. Vat.* ἀνεκομισάμην.

u Ita in *Cod. Rom.* [et *Vat.*] Si quis ἀγαθοῖς (vt in *Ed. Steph.*) retineri velit, pro ſequenti με legendum eſſet μοι, hoc ſenſu: *ob quae merita conſul mihi primae legionis tribunatum dedit. Sylb.*

x Coniun-

εἰς ἡγεμονίας προαγαγόντα γενναῖα ἔργα. ἐπεὶ δ' [x] ὀνόματος ἤδη λαμπρῦ τυγχάνων φανερὸς ἤμην, ἅπαντας ὑπέμενον τὺς λοιπὺς ἀγῶνας, αἰδύμενος τὰς ἐπὶ τοῖς [y] πρώτοις ἔργοις τιμὰς καὶ χάριτας ἀφανίσαι. καὶ διετέλεσα πάντα τὸν μεταξὺ χρόνον στρατευόμενος, καὶ 5 ταλαιπωρῶν, καὶ ὐδένα κίνδυνον δεδιὼς, ὐδὲ ὑπολογιζόμενος· ἐξ ὧν ἁπάντων ἀριστεῖα, καὶ σκῦλα, καὶ στεφάνυς, καὶ τὰς ἄλλας τιμὰς παρὰ τῶν ὑπάτων ἔλαβον. ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω, μάχας μὲν ἐν τοῖς τετταράκοντα ἔτεσιν, ἐν οἷς διατελῶ στρατευόμενος, ἀμφὶ τὰς ἑκατὸν 10 εἴκοσι μεμάχημαι· τραύματα δὲ πέντε καὶ τετταράκοντα εἴληφα, καὶ πάντα ἐμπρόσθια, κατὰ νώτυ δ' ὐθέν. καὶ τύτων δώδεκά ἐστιν, ἃ συνέβη μοι λαβεῖν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ὅτε Σαβῖνος Ἑρδώνιος τὴν ἄκραν καὶ τὸ Καπιτώλιον κατελάβετο. ἀριστεῖα δ' ἐκ τῶν ἀγώνων ἐξενήνεγμαι, τεσσαρασκαίδεκα μὲν στεφάνυς πολιτικὺς, οἷς 15 ἀνέδησάν με οἱ σωθέντες ἐν ταῖς μάχαις ὑπ' ἐμῦ, [z] τρεῖς

ad honorem ductandorum ordinum prouexerunt. Deinde, quum celebre nomen adeptus iam claruissem, reliqua omnia certamina sustinui, quod honores et munera prioribus factis parta puderet delere. postea que semper militaui, labores pertuli, et nullum periculum formidaui, imo ne consideraui quidem; pro quibus omnibus praemia, spolia, coronas, et alios honores a coss. accepi. ac, vt compendio dicam, his XL. annis, quos continenter militaui, circiter centum et viginti pugnas commisi, et vulnera XLV. eaque omnia aduersa, nullum auersum, accepi; mihique contigit, vt ex his XII. vno die acciperem, quo tempore Herdonius Sabinus arcem et Capitolium occuparat. imo fortitudinis gratia ex variis proeliis praemia retuli, XIV. coronas ciuicas, quibus ciues in proeliis a me seruati me coronarunt,

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

x Coniunctionem τε post ὀνόματος [quae in vulg. est] omittit *Cod. Vat.*

y Προτέροις *Vat.*

z *Lapus* videtur legisse: ἕνα πολιορκητικὸν, καὶ τρεῖς τειχικὺς, πρῶτος ἐπιβὰς etc. nam vertit: *vnam obsidionalem, tresque tuli murales, adscendens primus* etc. Hanc lectionem et ego sum sequutus, quod sensus eam flagitet. absurdum enim fuerit, si haec πρῶτος ἐπιβὰς πολεμίων τείχε-

δὲ πολιορκητικὺς, πρῶτος ἐπιβὰς πολεμίων τείχεσι καὶ κατασχὼν, ὀκτὼ δὲ τὺς ἐκ παρατάξεως, οἷς ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων ἐτιμήθην· πρὸς δὲ τύτοις, ὀγδοήκοντα μὲν καὶ τρεῖς χρυσῦς ςρεπτὺς περιαυχενίυς, [a] ἑξήκοντα δὲ
5 περιβραχιόνια χρύσεα, δόρατα δ' ὀκτωκαίδεκα, Φάλαρα δ' ἐπίσημα πέντε πρὸς τοῖς εἴκοσιν, ὧν ἐννέα ἦσαν, ὓς μονομαχῆσαί [b] τινα ἡμῶν [c] προκαλεσαμένυς ἑκύσιος ὑποςὰς ἐνίκησα. ὗτος μέντοι Σίκκιος, ὦ πολῖται, ὁ τοσαῦτα μὲν ἔτη ςρατευσάμενος ὑπὲρ ὑμῶν, τοσαύτας δὲ
10 μάχας ἀγωνισάμενος, τοσύτοις δὲ τετιμημένος ἀριςείοις, ὁ μηδένα κίνδυνον ὀκνήσας πώποτε, μηδὲ ἀπειπάμενος, ἀλλ' [d] ἦν ἐν παρατάξεσι καὶ ἐν τειχομαχίαις, καὶ ἐν πεζοῖς, καὶ ἐν ἱππεῦσι, καὶ μετὰ πάντων, καὶ σὺν ὀλίγοις, καὶ [e] μόνος, καὶ κατατετρωμένος ὅλον τὸ

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* V.C. 299. *Var.* 301.

narunt, vnam obſidionalem, tres murales, quod primus hoſtium muros adſcendiſſem atque occupaſſem, et octo alias, quibus a ſummis imperatoribus ornatus fui: praeterea torques aureos LXXXIII, armillas aureas LX, haſtas XVIII, phaleras inſignes XXV, inter quas nouem erant, quas ex hoſtibus, qui nos ad ſingulare certamen prouocarent, ego id vltro ſuſcipiens victor reportaui. Hic tamen ego Siccius, qui pro vobis, Quirites, tot annos militaui, qui in proeliis pugnaui, qui ob rem fortiter geſtam tot donis honoratus fui, qui nullum periculum vnquam formidaui, imo ne recuſaui quidem: ſed verſatus ſum in acie, in oppugnatione, inter pedites, inter equites, cum omnibus, cum paucis, ſolus, et toto corpore conſauciatus, qui

τείχεσιν ad illud πολιορκητικὺς referenda dicat. *Port.* De coronis militaribus vide *Gellium*, l. V. c. 6.

a Ἑξήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν περιβραχιόνια *Vat.* quo modo etiam in *Lapi* verſione, et *Plinio*, l. VII. c. 28.

b Τινα *Vat.* vulgo τινας.

c In *Ed. Steph.* προσκαλεσαμένυς et ἑκυσίυς. noſtram lectionem probat *Lapi* verſio, et *Codd. Rom.* et *Vat.*

d Incluſum [in vulg. ſcil.] ἦν abeſt a *Cod. Rom.* atque *Lapus* videtur legiſſe: ἀλλὰ καὶ ἐν παρατ. vel ἀλλὰ ἔν τε παρατ. *ſed et in acie. Sylb.*

e Poſt μόνος deſiderari videtur ἀγωνισάμενος, vel ſimile aliud. *Rom.*

σῶμα, ὁ συγκατακτησάμενος τῇ πατρίδι πολλὴν καὶ ἀγαθὴν γῆν, τοῦτο μὲν, ἣν Τυῤῥηνούς τε καὶ Σαβίνους ἀφείλεσθε, τοῦτο δ', ἣν Αἰκανῶν τε καὶ Οὐολούσκων καὶ Πωμεντίνων κρατήσαντες ἔχετε, [f] καὶ ἄλλων τινῶν· οὐδὲ τὴν [g] ἐλαχίστην ἔχω μοῖραν ἐξ αὐτῆς λαβὼν, οὐδὲ ὑμῶν, 5
ὦ δημόται, τῶν τὰ ὅμοια ταλαιπωρησάντων, οὐδείς· οἱ δὲ βιαιότατοι τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ ἀναιδέστατοι τὴν καλλίστην κατέχουσιν ἐξ αὐτῆς, καὶ πολλὰ ἔτη κεκάρπωνται, οὔτε δωρεὰν παρ' ὑμῶν λαβόντες, οὔτε χρημάτων πριάμενοι, οὔτ' ἄλλην δικαίαν κτῆσιν οὐδεμίαν αὐτῆς 10
ἀποδεῖξαι δυνάμενοι. καὶ εἰ μὲν ἴσα τοῖς ἄλλοις ἡμῖν ταλαιπωρήσαντες, ὅτ' αὐτὴν ἐκτώμεθα, πλεῖον ἠξίουν ἡμῶν ἔχειν, [h] ἦν μὲν οὐδ' οὕτως ἴσον, οὐδὲ πολιτικὸν, ὀλίγους σφετερίσασθαι τὰ κοινά· οὐ μὴν [i] ἀλλ' εἶχέ γέ τινα λόγον ἡ πλεονεξία τῶν ἀνθρώπων· ὁπότε δ' [k] οὐδὲν 15

qui vna cum aliis commilitonibus tot et adeo fertiles agros patriae paraui, quos partim Hetrufcis et Sabinis, partim Aequis, Volfcis, atque Pometinis, aliifque hoftibus deuictis ademtos poffidetis; ne minimam tamen eius portionem ipfe datam habeo, nec veftrum quifquam, Quirites, qui eorundem laborum focii fuiftis: fed violentiffimi ac impudentiffimi quique ciues partem eorum pulcherrimam occupant, et multos iam annos fructus inde percipiunt, quam nec dono a vobis acceperunt, nec pretio emerunt, nec vllum aliud ius illius poffeffionis poffunt oftendere. qui fi aeque nobifcum laboraffent, dum eos agros quaerebamus, et ampliorem, quam nos, portionem habere vellent, tamen ne fic quidem aequum, aut ciuile effet, paucos quofdam res omnibus communes fibi vendicare: haec tamen eorum pluris habendi cupiditas aliquam rationis fpeciem haberet. iam

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

Rom. Cod. habet καὶ μόνος ὢν καὶ κατ. Vulgatam lectionem firmat *Cod. Vat.*

f Καὶ ἄλλων τινῶν· καὶ] Quatuor haec vocabula omittit *Cod. Vat.*

g Ita in *Codd. Rom.* et *Vat.* et *Lapi* verfione. perperam in *Ed. Steph.* ἐξ αὐτῆς pro ἐλαχίστην. vt ex mox eodem v. 5. ὑμῖν.

h In *Cod. Vat.* ἦν μὲν οὐδ' οὕτως δίκαιον, οὐδὲ πολιτικόν.

i Ἀλλ' εἶχέ γε *Vat.*

k Οὐθὲν *Vat.*

l πλέον

ἔχοντες ἐπιδείξασθαι μέγα καὶ νεανικὸν ἔργον, ἀνθ' οὗ τὰ ἡμέτερα βίᾳ κατέσχον, ἀναισχυντοῦσι, καὶ οὐδ' ἐξελεγχόμενοι μεθίενται αὐτῶν, τίς ἂν ἀνάσχοιτο;„

XXXVIII „Ἐπεὶ φέρε πρὸς Διὸς, εἴ τι τούτων ἐγὼ ψεύδομαι, 5 δειξάτω τις ἡμῖν τῶν σεμνῶν τούτων παρελθὼν, τίνας ἐπιφανεῖς καὶ καλὰς πράξεις προελόμενος ἐμοῦ [l] πλέον ἔχειν ἀξιοῖ· πότερον ἔτη πλείω στρατευσάμενος, ἢ μάχας πλείους ἀγωνισάμενος, ἢ τραύματα πλείω λαβὼν, ἢ στεφάνοις, καὶ [m] φαλάροις, καὶ σκύλοις, καὶ τοῖς ἄλ-10 λοις ἐπινικίοις κόσμοις ὑπερβαλόμενος, δι' ὧν ἀσθενέστεροι μὲν οἱ πολέμιοι γεγόνασιν, ἐπιφανεστέρα δὲ καὶ μείζων ἡ πατρίς. μᾶλλον δὲ τὸ δέκατον ἐπιδειξάτω μέρος, [n] ὧν ἐγὼ ὑπέδειξα ὑμῖν. ἀλλὰ τούτων γ' οἱ πλείους οὐδ' ἂν πολλοστὴν [o] ἔχοιεν ἐπισενέγκασθαι μοῖραν τῶν 15 ἐμῶν. ἔνιοι δ' οὐδ' ἂν τῷ φαυλοτάτῳ τῶν ἐκ τοῦ δήμου

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. Cat. V.C. 299. Var. 301.

iam vero, quum nullum magnum ac virile facinus demonstrare possint, cuius merito res nostras per vim possideant, et tamen perfricta fronte eas retineant, et ne conuicti quidem ipsis cedant, quis eos ferat?„

„Age enim obsecro, si quid ego in his mentior, prodeat aliquis ex istis venerandis viris, nobisque ostendat, quaenam illustria ac egregia facinora fecerit, vt propterea plus sibi, quam mihi, deberi censeat. an quod plures annos militarit, aut pluribus proeliis decertauerit, aut plura vulnera acceperit, aut coronis, spoliis, aliisque praemiis, quibus milites ob victoriam partam ornari solent, me superarit, quibus hostes infirmiores facti fuerint, et patria illustrior et potentior sit reddita. imo vero, ostendat vel decimam partem eorum, quae ego vobis ostendi. Sed istorum plerique ne minimam quidem partem eorum, quae ego, proferre possent. quinetiam nonnullos eorum constat ne tot mala quidem perpessos, quot pertulerit vel

l πλέον ἀξιοῖ] Plenius in *Cod. Vat.* πλέον ἔχειν ἀξιοῖ.

m φαλάροις *Vat.* et *Lapi Cod.* vulgo λαφύροις.

n Ὧν ὑμῖν ἐπέδειξα ἐγὼ *Vat.*

o Inclusum [in vulgatis] ἔχοιεν, e *Cod. Rom.* a *Sylburgio* insertum, agnoscit etiam *Lapi* versio, atque item *Cod. Vat.* qui mox habet προενέγκασθαι. quod aptius, quam προσενέγκασθαι, vt in *Cod. Rom.*

p Αὐτῶν

φανεῖεν τὰ ἴσα κακοπαθήσαντες. οὐ γάρ ἐστιν [p] αὐτοῖς ἐν τοῖς ὅπλοις ἡ λαμπρότης, ἀλλ' ἐν τοῖς λόγοις· οὐδὲ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τὸ δυνάμενον, ἀλλὰ κατὰ τῶν φίλων· οὐδ' ἡγοῦνται [q] κοινὴν οἰκεῖν πόλιν, σφῶν δ' αὐτῶν ἰδίαν, ὥσπερ οὐ [r] συνελευθερωθέντες [s] ἀπὸ τῆς τυραννίδος ὑφ' 5 ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ [t] κλῆρον παρὰ τῶν τυράννων παραλαβόντες ἡμᾶς· οἵ γε· (τὰ γὰρ ἄλλα, [u] ὅσα ὑβρίζοντες ἡμᾶς μικρὰ καὶ μείζω διατελοῦσιν, ὡς ἅπαντες ἐπίστασθε, σιωπῶ·) ἀλλ' εἰς τοῦτο [x] προεληλύθασιν ὑπερηφανίας, ὥστ' οὐδὲ φωνὴν ἀξιοῦσί τινα ἡμῶν ἀφιέναι 10 περὶ τῆς πατρίδος ἐλευθέραν, οὐδὲ διᾶραι τὸ στόμα·

vel vilissimus quisque de plebe miles. Totus enim illorum splendor non in armis, sed in verbis est positus; neque vires suas in hostes, verum in amicos vertunt: nec ciuitatem omnibus communem, sed sibi propriam se habitare putant; quasi non simul omnes nostra opera tyrannide fuerint liberati, sed nos in haereditatem a tyrannis acceperint: quorum caeteras minores ac maiores contumelias, quibus (vt omnes nostis) perpetuo nos afficiunt, silentio praetereo: imo vero eo superbiae progressi sunt, vt ne liberam quidem vocem pro patria quemquam nostrum emittere, imo ne hiscere quidem patiantur;

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

p Αὐτῶν *Vat.*

q In *Cod. Rom.* κοινὴν εἶναι πόλιν, *nec communem esse vrbem putant, sed suam ipsorum propriam.*

r Lapus legit συνελευθερωθεῖσαν, *tanquam ea non a nobis simul cum illis liberata tyrannide.* retento συνελευθερωθέντες, *Gelenius* pro ὑφ' ἡμῶν legit μεθ' ἡμῶν. *Sylb.*

s In *Cod. Rom.* ὑπὸ τῆς τυραννίδος: parum conuenienter, vt censet *Sylb.*

t Κληρονομίαν *Vat.* et *Rom.*

u Inclusum [in vulg.] ὅσα, e *Cod. Rom.* insertum, habet etiam *Cod. Vat.* Vtraque tamen lectio (vt inquit *Port.*) videtur ἀνακόλουθος. dicendum enim esset: ὧν γε τὰ μὲν ἄλλα ὅσα etc. vel paullo liberius: ὧν γε τὰς μὲν ἄλλας ὕβρεις, μικράς τε καὶ μείζους, ὅσας ἡμᾶς ὑβρίζοντες διατελοῦσι, σιωπῶ. *Lapus* in hunc modum legisse videtur: οἵ γε (τὰ μὲν ἄλλα, ὅσα ὑβρίζοντες ἡμᾶς μικρὰ καὶ μείζω διατελοῦσιν, ὡς ἅπαντα σιωπῶ) εἰς τοῦτο προεληλύθασιν etc. nam vertit: *qui quidem (vt alias in nos contumelias paruas magnasque omnes sileam) in hoc progressi sunt superbiae* etc.

x In *Cod. Rom.* παρεληλύθασι. *Sylb.*

ἀλλὰ τὸν μὲν [y] πρῶτον" εἰπόντα περὶ τῆς κληρουχίας, Σπόριον Κάσσιον, τρισὶ μὲν ὑπατείαις κεκοσμημένον, δυσὶ δὲ θριάμβοις λαμπροτάτοις, τοσαύτην δὲ δεινότητα περί τε τὰς στρατηγικὰς πράξεις, καὶ περὶ τὰ πολι-
5 τικὰ βουλεύματα ἀποδειξάμενον, ὅσην οὐδεὶς τῶν τότε γενομένων, [z] τοσοῦτον ἄνδρα τυραννίδι ἐπιχειρεῖν αἰτιασάμενοι, καὶ ψευδέσι καταγωνισάμενοι μαρτυρίαις, δι' οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ὅτι φιλόπολις ἦν καὶ φιλόδημος, ὤσαντες ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ διέφθειραν. Γάϊον δὲ Γενύκιον,
10 δήμαρχον ὄντα ἡμέτερον, [a] ἐπεὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο πολίτευμα μετ' ἔτος ἑνδέκατον ἀνενεοῦτο, καὶ τοὺς ὑπατεύσαντας ἐν τῷ [b] προτέρῳ ἐνιαυτῷ κατέστησεν ὑπὸ δίκην, ἀμελήσαντας τῶν ψηφισμάτων τῆς βουλῆς, ἃ περὶ τῶν γεωμόρων [c] ἐψηφίσαντο, ἐπεὶ φανερῶς οὐχ οἷοί τ' ἦσαν
15 ἀνελεῖν, μιᾷ πρότερον ἡμέρᾳ τῆς δίκης ἀφανῶς ἀνήρπασαν. τοιγάρτοι πολὺς ἐνέπεσε τοῖς μετὰ ταῦτα φόβος,

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

patiantur; sed Sp. Cassium, qui primus de agris diuidendis mentionem fecit, tribus consulatibus atque duobus clarissimis triumphis ornatum, qui foris in artibus imperatoriis, et domi in consiliis reipublicae dandis, tantae prudentiae specimen, quantae nullus alius aetatis suae dederat, tantum virum, crimine affectatae tyrannidis obiecto, falsis testimoniis oppressum ob nullam aliam caussam, quam quod patriae et plebis amans ac studiosus esset, de saxo praecipitem dederint, ac ita interfecerint. Caium vero Genucium, tribunum nostrum, quia post vndecimum annum eandem legem renouabat, et proximi ante suum tribunatum anni consulibus diem dixerat, ob neglectum senatusconsultum de agro diuidendo factum, quoniam aperte necare non potuerunt, pridie, quam iudicium fieret, clam de medio sustulerunt. quae res alios tribunos postea factos valde terruit, nec

y Deest *Vat.*

z Τοῦτον τὸν ἄνδρα αἰτιασάμενοι τυραννίδι ἐπιχειρεῖν καὶ *Vat.*

a Ὅτι, quod in *Ed. Steph.* legitur ante ἐπεὶ, ex auctoritate *Cod. Rom.* [et *Vat.* sublatum est. *Sylb.* praeterea in *Cod. Vat.* ἐπεὶ αὐτὸ πολίτευμα τοῦτο.

b Πρότερον *Vat.*

c Congruentius ἐψηφίσατο, sc. ἡ βουλή. *Sylb.* atque ita in *Cod. Vat.*

d Deest

καὶ ὐδεὶς ἔτι τὸ κινδύνευμα τῦτο ὑπέδυ, ἀλλὰ τριακοςὸν ἔτος τῦτο [d] δὴ" ἀνεχόμεθα, ὥσπερ ἐν τυραννίδι τὴν ἐξουσίαν ἀπολωλεκότες."

"Ἐῶ τἄλλα· ἀλλ' οἱ νῦν ἄρχοντες ὑμῶν, ὅτι τοῖς κατισχυομένοις τῶν δημοτικῶν ἠξίυν βοηθεῖν, ὓς ὑμεῖς ἱερὺς καὶ ἀσύλυς ἐποιήσατε τῷ νόμῳ, τί ὐ πεπόνθασι τῶν δεινῶν; ὐχὶ τυπτόμενοι καὶ λακτιζόμενοι, καὶ πᾶσαν αἰκίαν ὑπομείναντες ἀπηλάθησαν ἐκ τῆς ἀγορᾶς; καὶ ὑμεῖς ταῦτα πάσχοντες ἀνέχεσθε, καὶ οὐ ζητεῖτε, ὅπως παρ' αὐτῶν λήψεσθε δίκας· [e] ταῖς γοῦν ψήφοις, ἐν αἷς [f] μόναις ἐςὶν ὑμῖν ἀποδείξασθαι τὴν ἐλευθερίαν. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν, ὦ δημόται, φρόνημα λαβόντες ἐλεύθερον, καὶ τὸν γεωμορικὸν νόμον εἰσφερόντων τῶν δημάρχων, ἐπικυρώσατε, μηδὲ φωνὴν ἀνασχόμενοι τῶν

XXXIX. 5 10

nec vllus amplius hoc periculum ſubire eſt auſus; ſed iam triceſimus hic eſt annus, ex quo haec perferimus, quaſi in tyrannide noſtram poteſtatem amiſerimus."

"Omitto alia: ſed quum veſtri iſti magiſtratus nunc quibuſdam plebeiis vim patientibus vellent opem ferre, quos veſtra lege ſacroſanctos et inuiolabiles eſſe voluiſtis, quibus atrocibus iniuriis non ſunt affecti? nonne pugnis et calcibus petiti, et omne contumeliae genus paſſi, ex foro pulſi fuerunt? et vos haec fertis, nec quaeritis, quomodo poenas de iſtis ſumatis, *ſi non alia ratione*, ſaltem ſuffragiis, quibus ſolis poteſtis declarare, vos eſſe liberos. Sed agite, Quirites, nunc tandem liberos ſpiritus ſumite, et legem agrariam, quam tribuni ferunt, veſtris ſuffragiis ſancite, et ne vocem quidem diſſuaſorum

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 $\frac{3}{4}$. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

d Deeſt *Vat.*

e Ταῖς γῦν ψήφοις referend. ad praecedentia, ſubaudito tali quopiam commatio: εἰ μὲν ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ. aut inchoata hic noua periodo, et colo poſt τὴν ἐλευθερίαν poſito, haec exſtruenda ſententia: *ſaltem igitur calculis, quibus ſolis libertatem veſtram declarare poteſtis, nunc tandem, Quirites, ſumtis animis liberis, legem agrariam, tribunis ferentibus, ſancite.* Sed tunc expungenda fuerit καὶ ante τὸν γεωμορικὸν νόμον: ſtructura duriore. *Sylb.*

f Μόναις ἔξεςιν ὑμῖν *Vat.*

τὰ ἐναντία ἀξιȣ́ντων. ὑμεῖς δ', ὦ δήμαρχοι, παρακλήσεως μὲν εἰς τȣ̃το τὸ ἔργον ȣ̓ δεῖσθε· καὶ γὰρ ἤρξατε αὐτȣ̃, καὶ ȣ̓χ [g] ὑποκατακλίνεσθε, καλῶς ποιȣ̃ντες. ἐὰν δ' ἐκ τῶν νέων αὐθάδεια καὶ ἀναίδεια ὑμῖν ἐμποδὼν
5 γένηται [h] τȣ̀ς καδίσκȣς ἀνατρεπόντων, ἢ τὰς ψήφȣς ἁρπαζόντων, ἢ ἄλλο τι περὶ τὴν ψηφηφορίαν ἀκοσμȣ́ντων, δείξατε αὐτοῖς, ἣν ἔχει τὸ ἀρχεῖον ἰσχύν. καὶ ἐπειδὴ [i] ȣ̓ τȣ̀ς ὑπάτȣς ἔξεστι παῦσαι τῆς ἐξȣσίας, τȣ̀ς ἰδιώτας, οἷς πρὸς τὰ βίαια ὑπηρέταις ἐκεῖνοι χρῶνται, καταστή-
10 σαντες ὑπὸ δίκην, ἀνάδοτε τῷ δήμῳ τὰς περὶ αὐτῶν ψήφȣς, αἰτιασάμενοι παρὰ τȣ̀ς ἱερȣ̀ς νόμȣς βιάζεσθαι, καὶ καταλύειν ὑμῶν τὴν ἀρχήν."

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 ¾. Cat. 299. V.C. Var. 301.

rum audite. Vobis vero, tribuni, adhortatione ad hanc rem non eſt opus. vos enim huius *legis* auctores eſtis, et recte facitis, quod nemini cedatis. Quod ſi inſolentia ac impudentia iuniorum, vrnas ſubuertentium, aut calculos eripientium, aut aliquid aliud in ſuffragiorum latione immodeſte facientium, vobis impedimento fuerit, oſtendite ipſis, quanta ſit collegii veſtri potentia. Et quoniam conſulum poteſtatem abrogare *non* licet, illos priuatos eorum violentiae miniſtros in iudicium adducite, et plebem in ſuffragia de illis mittite, crimini hoc illis dantes, quod contra ſacratas leges veſtrum magiſtratum violare atque abrogare conentur.

Hac

g In *Cod. Rom.* ὑποκλίνεσθε. *Sylb.* Per hypallagen, vt videtur, pro ὑποκατακλινόμενοι καλῶς ποιεῖτε. *Port.*

h τȣ̀ς καταδίκȣς] In *Cod. Rom.* ἢ τὰς καταδίκας ἀνατρεπόντων. *Lapus* vertit: *iudicia euertentium:* adeo vt legiſſe videatur τὰς δίκας ἀνατρ. vel τὰ δικαστήρια ἀνατρ. ſed procul dubio (vt inquit *Sylb.*) vera ſcriptura eſt, τȣ̀ς καδίσκȣς, [vt in *Cod. Vat.*] quam *Gelenius* quoque ſequutus eſt. nam p. 2099. v. 11. habemus τὰ ἀγγεῖα τῶν ψήφων τȣ̀ς ἔχοντας ἀφῃρȣ̃ντο: et ſuffragiorum καδίσκοι memorantur infra, p. 730. iuxta *Ed. Sylb.* Faceſſant ideo iſtiuſmodi coniecturae, τὰς καταδίκας ἁρπαζόντων, et τὰ ἀγγεῖα τῶν ψήφων ἀνατρεπόντων, et τὰς ψήφȣς ἀνατρεπόντων. Vide *Suid.* et *Harpocrat.* v. καδίσκος.

i Negatiuum ȣ̓ (quod deerat in *Ed. Steph.*) agnoſcit cum *Cod. Rom.* [et *Vat.*] etiam *Lapi* verſio, et poſtulat ſententia. *Sylb.* καὶ ἐπειδὴ τȣ̀ς ὑπάτȣς ȣ̓κ ἔξεστι malit *Portus.*

k Λόγȣ

XL. Τοιαῦτ' εἰπόντος αὐτοῦ, τὸ μὲν πλῆθος οὕτως οἰκείως διετέθη πρὸς τοὺς λόγους, καὶ τοσαύτην ἀπεδείξατο ἀγανάκτησιν πρὸς τὸ ἀντίπαλον, ὥστε, ὅπερ ἔφην καὶ κατ' ἀρχάς, μηδὲ λόγον ἔτι βούλεσθαι τῶν ἀντιλεξόντων ὑπομένειν. ὁ μέντοι δήμαρχος Ἰκίλλιος ἀναστάς, (5) τὰ μὲν ἄλλα ἔφη πάντα ὀρθῶς εἰπεῖν Σίκκιον, καὶ μακρὸν ἔπαινον τοῦ ἀνδρὸς διεξῆλθε· τὸ δὲ μὴ μεταδιδόναι [k] λόγων τοῖς ἀντιλέξαι βουλομένοις, οὔτε δίκαιον ἀπέφαινεν, οὔτε πολιτικόν, ἄλλως τε καὶ περὶ νόμου τῆς ζητήσεως γινομένης, ὃς ἔμελλε κρείττονα [l] ποιήσειν τὴν (10) δίκην τῆς βίας. ταύτῃ γὰρ ἀφορμῇ [m] χρήσεσθαι τοὺς μηδὲν ἴσως καὶ δικαίως τοῖς πολλοῖς φρονοῦντας, τοῦ ταράττειν πάλιν καὶ διϊστάναι τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως. ταῦτ' εἰπών, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἀποδείξας τοῖς κατηγόροις τοῦ νόμου, διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. οἱ δ' (15) ὕπατοι, συναγαγόντες ἰδιωτικὸν συνέδριον [n] πατρικίων τῶν ἀνδρειοτάτων τε καὶ μάλιστα ἐν τῇ πόλει τότ' ἀν-

Hac eius oratione plebs adeo affecta et commota fuit, tantamque indignationem in aduersarios ostendit, vt (quemadmodum et principio dixi) ne vocem quidem dissuasorum amplius ferre vellet. Sed Icilius tribunus assurgens dixit, caetera quidem recte loquutum Siccium, multisque laudibus hominem ornauit: quod vero dissuadere volentibus dicendi potestatem eriperet, id nec iustum esse, nec moribus ciuitatis receptum dicebat, praesertim, quum de lege ageretur, quae iuri contra violentiam faueret. Eos enim, qui nihil aequi, nec iusti de plebe sentiebant, hanc occasionem fortasse arrepturos, vt ciuitatem iterum turbarent et dissidia perniciosa in ea sererent. His dictis, iussisque in crastinum adesse, qui legem dissuadere vellent, concionem dimisit. At consules, conuocato domi concilio patrum eorum, qui fortissimi erant, et qui tunc in republica

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. V.C. Cat. 299. Var. 301.

k Λόγου *Vat.*
l Ποιήσειν *Vat.* vulg. ποιῆσαι.
m Male in *Ed. Steph.* χρήσασθαι.
n Πατρικὸν] Rectius in *Cod. Vat.* πατρικίων. quod maluerunt etiam *Sylb.* et *Portus.*

θέντων, ἐδίδασκον αὐτοὺς, ὡς κωλυτέος εἴη σφίσιν ὁ νόμος, λόγοις μὲν πρῶτον· ἐὰν δὲ μὴ πείθωσι τὸν δῆμον, ἔργοις. ἐκέλευον δ' ἅπασιν ἥκειν ἕωθεν εἰς τὴν ἀγορὰν ἅμα τοῖς ἑταίροις τε καὶ πελάταις, ὅσοις ἂν ἕκαστοι
5 πλείστοις δύνωνται. ἔπειτα τοὺς μὲν περὶ αὐτὸ τὸ βῆμα καὶ τὸ ἐκκλησιαστήριον ἑστῶτας ὑπομένειν, τοὺς δὲ κατὰ πολλὰ τῆς ἀγορᾶς μέρη συστρέψαντας αὐτοὺς διαστῆναι, ὥστε [o] ἀπειλῆφθαι τὸ δημοτικὸν διεσπασμένον, καὶ κωλύεσθαι πρὸς αὐτῶν εἰς ἓν συνελθεῖν. ἐδόκει ταῦτα
10 κράτιστα εἶναι, καὶ πρὶν ἡμέραν λαμπρὰν γενέσθαι, τὰ πολλὰ τῆς ἀγορᾶς κατείχετο ὑπὸ τῶν πατρικίων.

XLI. Μετὰ ταῦτα οἵ τε δήμαρχοι καὶ οἱ ὕπατοι παρῆσαν· καὶ λέγειν ὁ κῆρυξ ἐκέλευσε τὸν βουλόμενον τοῦ νόμου κατηγορεῖν. πολλῶν δὲ καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν παρ-
15 ιόντων, οὐδενὸς ἐξάκουστος ἦν ὁ λόγος ὑπὸ τοῦ θορύβου τε καὶ τῆς ἀκοσμίας τῶν ἐκκλησιαζόντων. οἱ μὲν γὰρ ἐπεκέλευόν τε καὶ ἐπεθάῤῥυνον τοὺς λέγοντας, οἱ δ' ἐξέβαλλόν τε καὶ κατεβόων. ἐκράτει δὲ οὔτε ὁ τῶν συλ-

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. Cat. V.C. 299. Var. 301.

ca maxime florebant, eos docuerunt, omnibus modis legem impediendam esse, verbis primum, et, nisi rem plebi persuadere possent, factis etiam. iusseruntque omnes mane cum amicis et clientibus, quam plurimis quisque posset, in forum venire. deinde alios circa ipsum tribunal et comitium consistere et se expectare, alios diuersa fori loca conglobatos occupare, vt plebs variis locis dispersa interciperetur, et, ne in vnum coiret, ab illis prohiberetur. Hoc consilium visum est optimum, atque ante claram lucem variae fori partes a patriciis occupatae fuerunt.

Postea tribuni atque consules eo venerunt: et iusserunt per praeconem eos prodire, qui vellent contra legem dicere. Quum autem multi ac probi viri prodiissent, eorum oratio prae tumultu et confusione concionis a nullo exaudiri poterat. nam eos, qui dicebant, alii adhortabantur, animosque illis addebant; alii eos explodebant, et clamoribus iis obstrepebant. Sed nec fauor

o In Ed. Steph. διειλεῖφθαι ait Sylb.) insolentius est et mi-(a themate διαλείπω) quod (vt nus aptum.

p Ἀγαθὸν]

λαμβανόντων ἔπαινος, οὔτε ὁ τῶν ἀντιπραττόντων θόρυβος. ἀγανακτούντων δὲ τῶν ὑπάτων, καὶ μαρτυρομένων, ὅτι τῆς βίας ὁ δῆμος ἄρχει, λόγον οὐκ ἀξιῶν ὑπομένειν, ἀπελογοῦντο οἱ δήμαρχοι πρὸς ταῦτα, ὅτι ἤδη πέμπτον ἔτος τὸν αὐτὸν ἀκούοντες λόγον, οὐθὲν ποιοῦσιν [p] ἀγαστὸν, 5
εἰ μὴ ἀξιοῦσιν ὑπομένειν ἑώλους καὶ καθημαξευμένας ἀντιλογίας. ὡς δὲ τὸ πλεῖον τῆς ἡμέρας εἰς ταῦτα ἐδαπανήθη, καὶ ὁ δῆμος ἀπῄτει τὰς ψήφους, οὐκέτ' ἀνασχετὸν ἡγησάμενοι τὸ πρᾶγμα οἱ νεώτατοι τῶν πατρικίων, διίστασθαί τε βουλομένοις κατὰ φυλὰς τοῖς δημόταις ἐμποδὼν ἐγίνοντο, καὶ τὰ ἀγγεῖα τῶν ψήφων τοὺς 10
ἔχοντας ἀφῃροῦντο, [q] καὶ τῶν ὑπηρετούντων εἰς ταῦτα τοὺς μὴ βουλομένους ἀπιέναι τύπτοντές τε καὶ ὠθοῦντες ἐξέβαλλον. κεκραγότων δὲ τῶν δημάρχων, καὶ εἰς μέσους αὐτοὺς ὠθουμένων, ἐκείνοις μὲν ὑπεχώρουν, καὶ παρεῖχον, ὅποι βούλοιντο, χωρεῖν ἀδεῶς, [r] τοῦ δ' [s] ἄλλου δήμου 15

fauor adiuuantium, nec tumultus aduerſantium vincebat. Tum conſulibus id indigne ferentibus, et teſtantibus, violentiae initium a plebe fieri, quod nullius orationem audire vellet: ad haec tribuni reſponderunt, ſe, quum iam quintum annum eadem verba audirent, nihil mirandum facere, ſi obſoletas illas et tritas altercationes amplius pati nollent. Ita igitur diei maiore parte in haec abſumta, et plebe calculos poſtulante, iuuenes patricii, rem non amplius ferendam rati, plebeios in ſuas tribus ſecedere parantes impediebant, et vrnas cum calculis diribitoribus eripiebant, et miniſtros ad id conſtitutos, ſi qui nolebant abire, caedendo et pulſando expellebant. Tribunis vero vociferantibus, et in mediam eorum turbam ſe coniicientibus, ipſis quidem cedebant, eoſque tuto, quacunque ſe intuliſſent, tranſire ſinebant: at reliquam turbam, quae partim

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 $\frac{3}{4}$. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

p Ἀγαθὸν] Optime in **Cod. Vat.** οὐθὲν ποιοῦσι θαυμαστόν. Vel θαυμαστὸν, vel (quod potius legendum eſſe ſuſpicatur *Portus*) ἀγαστὸν agnouiſſe videtur *Lapus*, dum vertit: *nil eos mirum facere.*

q Καὶ τῶν ὑπηρετούντων τοὺς μὴ βουλομένους ταῦτα ἀφιέναι *Vat.*

r Τοῦ τε pro τοῦ δὲ in *Cod. Rom.*

s Incluſa e *Cod. Rom.* reſtituit *Sylb.* In *Cod. Vat.* τοῦ δὲ ἄλλου

τό τε ἑπόμενον αὐτοῖς, καὶ τὸ κατ' ἄλλα καὶ ἄλλα μέρη τῆς ἀγορᾶς ὑπὸ θορύβου καὶ ἀταξίας κινούμενον ἐπ' αὐτοὺς, οὐ παρίεσαν. ὥστ' ἀνωφελὴς ἦν τῷ δήμῳ ἡ τῶν ἀρχόντων βοήθεια. τέλος δ' οὖν ἐπεκράτησαν οἱ πατρί-
5 κιοι, καὶ οὐκ εἴασαν ἐπικυρωθῆναι τὸν νόμον. οἱ δὲ προθυμότατα συλλαβέσθαι δόξαντες τοῖς ὑπάτοις, ἐκ τριῶν οἰκιῶν ἦσαν, Ποστούμιοι, καὶ Σεμπρώνιοι, καὶ τρίτοι [t] Κλοίλιοι, γένους τ' ἀξιώσει λαμπρότατοι, καὶ ἑταιρίαις μεγάλα δυνάμενοι, πλούτῳ τε καὶ δόξῃ, καὶ τοῖς κατὰ
10 πόλεμον ἔργοις ἐπιφανεῖς· καὶ τοῦ μὴ κυρωθῆναι τὸν νόμον οὗτοι ὡμολογοῦντο [u] αἰτιώτατοι γενέσθαι.

XLII. Τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ παραλαβόντες οἱ δήμαρχοι τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν δημοτικῶν, ἐσκόπουν, ὅ τι χρήσονται τοῖς πράγμασι, κοινὸν μὲν τοῦτο καὶ [x] παρὰ πάντων ὁμο-

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. Cat. V.C. 299. Var. 301.

partim illos sequebatur, partim etiam * incomposito tumultu concitata in ipsos per varias fori partes ferebatur, ** non admittebant. ita vt tribunorum auxilium plebi nihil prodesset. Tandem igitur vicerunt patricii, nec legem perferri passi sunt. qui vero praecipuam operam in ea contentione consulibus alacriter nauasse existimabantur, ex tribus familiis fuere, Postumii, Sempronii, et tertio loco Cloelii, qui et generis dignitate clarissimi erant, et clientelis atque opibus et gloria multum poterant, rebusque bello gestis insignes erant; per quos omnium confessione stetisse fertur, quo minus lex *ea* plebiscito sanciretur.

Postridie tribuni, cum nobilissimis e plebe, consultare coeperunt, quomodo tractandum esset id negotium: et vno omnium consensu

ἄλλου τοῦ ἑπομένου αὐτοῖς. ὥστε ἀνωφελὴς ἦν etc. atque ita plane in *Lapi Cod.* nisi quod οὐ παρίεσαν et praeterea verbum aliud habuisse videatur: nam vertit: *sequentibus autem eos plebeiis non cedebant, nec permittebant.* τοῦ δὲ ἄλλου δήμου τὸ ἑπόμενον αὐτοῖς οὐ παρίεσαν ex coniectura *Porti.*

* Per alias atque alias fori partes incomposito tumultu ad eos confluxerat.

** *Id est,* transitum ei non dabant.

t Rom. Cod. habet Κοίλιοι, itidemque *Lapi* versio. *Sylb.*

u Αἰτιώτατοι *Vat.* vulg. αἴτιοι.

x Illud παρὰ, quod in *Ed. Steph.* deerat, e *Cod. Rom.* et *Lapi*

λογέμενον εἰληφότες, τὸ μὴ τὲς ὑπάτες ἄγειν [y] ὑπὸ τὴν δίκην, ἀλλὰ τὲς ὑπηρετῶντας αὐτοῖς ἰδιώτας· ὧν κολαζομένων ἔμελλε τοῖς πολλοῖς τῶν πολιτῶν ἐλάττων ἔσεσθαι λόγος, ὥσπερ ὁ Σίκκιος ὑπετίθετο. περὶ δὲ τῶ πλήθες τῶν ὑπὸ τὰς αἰτίας ἀχθησομένων, ὅσον εἶναι χρὴ, καὶ περὶ τῶ ὀνόματος, ὃ θήσονται τῇ δίκῃ, καὶ μάλιστα περὶ τῶ τιμήματος, πηλίκον ἔσαι τὸ μέγεθος, ἐπιμελῆ ποιέμενοι ζήτησιν. οἱ μὲν ὖν χαλεπώτεροι τὰς φύσεις ἐπὶ τὸ μεῖζόν τε καὶ φοβερώτερον ἅπαντα ταῦτα προάγειν παρῄνων· οἱ δ' ἐπιεικέστεροι τὐναντίον ἐπὶ τὸ μετριώτερον καὶ φιλανθρωπότερον. ὁ δὲ ταύτης ἡγέμενος τῆς γνώμης καὶ πείσας αὐτὲς ἦν Σίκκιος, ὁ τὲς ἐν τῷ δήμῳ περὶ τῆς κληρεχίας διελθὼν λόγες. ἔδοξε δ' ὖν αὐτοῖς, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος τῶν πατρικίων ἐᾶσαι, Κλοιλίες δὲ, καὶ Ποσεμίες, καὶ Σεμπρωνίες ἐπὶ τὸν δῆμον ἄγειν, ὧν ἔπραξαν ὑφέξοντας δίκας· ἐγκαλεῖν δ' αὐτοῖς, ὅτι τῶν ἱερῶν νόμων, ὓς περὶ τῶν δημάρχων ἐκύ-

consensu statuerunt, non consulibus diem dicere, sed eorum ministris, qui homines erant priuati; in quos (sicut Siccius monuerat) cum minore ciuium inuidia animaduerti poterat. De reorum autem numero, de criminis nomine, praecipue vero de mulctae *ac litis* aestimatione et magnitudine, diligenter quaerere coeperunt. qui igitur asperiori erant ingenio, haec omnia, ad maiorem terrorem *aduersae factioni* incutiendum, grauius persequenda censebant: contra vero mitiores suadebant, vt haec clementius et humanius tractarentur. huius autem sententiae auctor fuit ille Siccius, qui apud populum de agro diuidendo verba fecerat, qui etiam ipsis rem persuasit. Placuit igitur ipsis, caeteros quidem patricios omittere, sed solis Cloeliis et Postumiis et Semproniis diem dicere, quo factorum suorum caussam dicerent: et crimini illis dare, quod contra sacratas leges, quas de tribunis senatus populusque Romanus tulerat, (quibus

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. Cat. V. C. 299. Var. 301.

Lapi versione addidit *Sylb.* Κοινὸν μὲν καὶ τῦτο παρὰ πάντων *Vat.*
y Ἐπὶ [quod vulgatae dant] vsurpatur etiam paullo post in loco non multum absimili, v. 15. sed ὑπὸ [vt in *Cod.*

ρωσεν ἡ βȣλὴ καὶ ὁ δῆμος, ȣ̓θενὶ δεδωκότων ἐξȣσίαν ἀναγκάζειν τȣ̀ς δημάρχȣς ὑπομένειν τι τῶν ἀβȣλήτων, ὥσπερ τȣ̀ς ἄλλȣς πολίτας, ἐκεῖνοι κατασχόντες [z] αὐτȣ̀ς, ἀγαγεῖν ἐκώλυσαν ἐπὶ τέλος τὴν περὶ τȣ̃ νόμȣ

5 διάγνωσιν. τίμημα δ' ἐφάνη ταῖς δίκαις ὁρίσαι μήτε θάνατον, μήτε φυγὴν, μήτ' ἄλλο ἐπίφθονον μηθὲν, ἵνα μὴ τȣ̃τ' αὐτοῖς γένηται σωτηρίας αἴτιον, ἀλλὰ τὰς ȣ̓σίας αὐτῶν ἱερὰς εἶναι Δήμητρος· τὸ μετριώτατον ἐκλεξαμένοις τȣ̃ νόμȣ μέρος. ἐγίνετο ταῦτα, καὶ παρῆν

10 ὁ χρόνος, ἐν ᾧ τὰς κατὰ τῶν ἀνδρῶν ἔδει συντελεῖσθαι δίκας. τοῖς δ' ὑπάτοις καὶ τῶν ἄλλων πατρικίων τοῖς [a] παραληφθεῖσιν εἰς τὸ συνέδριον· ἔτυχον δ' οἱ κράτιστοι παρακληθέντες· ἐδόκει συγχωρεῖν τοῖς δημάρχοις [b] ἐπιτελέσαι τὰς δίκας, ἵνα μή τι μεῖζον κωλυθέντες ἐξερ-

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 $\frac{3}{4}$. Cat. V.C. 299. Var. 301.

(quibus diserte cauebatur, ne quis tribunos, vt alios ciues, aliquid contra voluntatem suam perpeti cogeret) ipsi eos impediuissent, ne cognitionem de lege perferrent ad populum. litis vero aestimationem placuit statuere non capitale supplicium, neque exsilium, neque aliquid aliud inuidiosum, ne hoc ipsum illis salutem afferret; sed bona eorum Cereri dicare placuit: * quae poena omnium mitissima lege praescribebatur. Factum est ita, diesque venit, quo iudicium de illis viris peragendum erat. Consulibus autem et reliquis patriciis in senatum conuocatis, (praestantissimi vero quique conuocati fuerant) placuit tribunis concedere, vt iudicium peragerent, ne forte prohibiti aliquid

Cod. Vat.] vsitatior est, vt mox v. 5. et supra p. 1993. v. 15. et alibi saepe. *Sylb.*

z Αὐτȣ̀ς ἐκώλυσαν ἐπὶ τέλος ἄγειν *Vat.*

* Electa legis parte moderatiore. *Lapus.*

a In *Ed. Steph.* περιλειφθεῖσι. ad quod alludit etiam *Gelenii* versio: *consules et reliquae patriciorum familiae, quae frequentes in senatu aderant. Lapus* videtur maluisse παρελθȣ̃σι, seu παραγεγονόσι, *in senatum conuenientibus.* nostrum παραλειφθεῖσι e *Cod. Rom.* desumtum est, in quo sic legitur hoc membrum: καὶ τοῖς παραληφθεῖσιν εἰς τὸ συνέδριον τῶν πατρικίων, *et patriciis in consilium adhibitis. Sylb.* Παραληφθεῖσιν habet etiam *Vat.* Παρακληθεῖσιν malit *Portus.* vulg. παραλειφθ.

b Ἐπιτελέσασθαι *Vat.*

* Damna-

γάσωνταί κακὸν, καὶ τοῖς δημόταις ἐπιτρέπειν ἀγριαινομένοις, εἰς τὰ χρήματα τῶν ἀνδρῶν ἐκχέαι τὴν χολὴν, ἵνα πιθασσότεροι γένωνται τὸ λοιπὸν, λαβόντες ὁπόσην γοῦν παρὰ τῶν ἐχθρῶν δίκην, ἄλλως τε καὶ τῆς εἰς τὰ χρήματα ζημίας εὐδιόρθωτον ἐχούσης τοῖς πεπονθόσι 5 τὴν συμφοράν. ὅπερ καὶ συνέβη. ἁλόντων γὰρ τῶν ἀνδρῶν ἐρήμους τὰς δίκας, ὅ τε δῆμος ἀγριαινόμενος ἐπαύσατο, καὶ τοῖς δημάρχοις ἐδόκει τις ἀποδεδόσθαι μετρία [c] γοῦν. καὶ πολιτικὴ δύναμις καὶ βοήθεια· τοῖς τ' ἀνδράσι τὰς οὐσίας οἱ πατρίκιοι παρὰ τῶν ὠνησαμένων 10 [d] ἐκ τοῦ δημοσίου, τῆς ἴσης λυσάμενοι τιμῆς ἀπέδοσαν. καὶ τὰ μὲν κατεπείγοντα δεινὰ, τοῦτον τὸν τρόπον χρησαμένων τοῖς πράγμασιν αὐτῶν, διελέλυτο.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν τῶν δημάρχων τὸν ὑπὲρ τοῦ XLIII. νόμου εἰσφερόντων λόγον, αἰφνιδίως τις [e] ἀγγελθεῖσα 15 πολεμίων ἔφοδος ἐπὶ τὴν τῶν Τυσκλάνων [f] πόλιν, αἰτία

quid grauius patrarent; et plebeiis efferatis permittere, vt bilem suam in patrimonia illorum virorum effunderent, quo mansuetiores in posterum fierent, sumto de inimicis supplicio, quod voluissent, praesertim quum iactura illius pecuniariae mulctae facile ipsis reis damnatis sarciri posset. quod etiam accidit. *Quum enim rei, vadimonio deserto, absentes damnati fuissent; et ipsa plebs feritatem suam deposuit, et ipsis tribunis moderata quaedam ac ciuilis potestas et auxilium restitutum videbatur: et patricii damnatis bona sua reddiderant, restituto his, qui a plebe illa emerant aequo pretio. Quum igitur illi in his rebus ita se gessissent, mala reipublicae impendentia disiecerunt.

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. Cat. V.C. 299. Var. 301.

Nec multo post tribunis iterum mentionem de ea lege facientibus, derepente allatus nuncius, de hostium in agrum Tusculanum

* Damnatis his viris, deserto iudicio, plebs etc. *Lapus.*

c Non agnoscit *Vat.* vt et mox δύναμις καὶ v. eod.

d Si comma istud ἐκ τοῦ δημοσίου ad sequentia referatur, sensus erit: *et patricii damnatis bona sua restituerunt, aequo pretio ab illis, qui emerant, e publico aerario redemta.*

e Ἀπαγγελθεῖσα *Vat.*

f Inclusa (quae e *Cod. Rom.* addidit

κωλύσεως ἀποχρῶσα ἐγένετο. τῶν γὰρ Τυσκλάνων [g] κατὰ πλήθη εἰς τὴν Ῥώμην ἀφικομένων, καὶ λεγόντων, ὅτι δυνάμει πολλῇ [h] πάρεισιν Αἰκανοὶ, καὶ τὴν μὲν χώραν αὐτῶν ἤδη διηρπάκασι, τὴν δὲ πόλιν, ἐὰν μή τις
5 γένηται ταχεῖα ἐπικουρία, φθάσουσιν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἀράμενοι· ἡ μὲν οὖν βουλὴ τοὺς ὑπάτους αὐτοῖς ἐψηφίσατο βοηθεῖν ἀμφοτέρους· οἱ δ᾽ ὕπατοι, στρατολογίαν προθέντες, ἐκάλουν τοὺς πολίτας ἅπαντας ἐπὶ τὰ ὅπλα. ἐγένετο μὲν οὖν [i] τις καὶ τότε στάσις, ἐναντιουμένων τῇ κα-
10 ταγραφῇ τῶν δημάρχων, καὶ τὰς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίας οὐ συγχωρούντων ποιεῖσθαι κατὰ τῶν ἀπειθούντων. ἔπραξε δ᾽ οὐθέν. συνελθοῦσα γὰρ ἡ βουλὴ γνώμην ἀπεδείξατο, τοὺς πατρικίους ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐξιέναι σὺν τοῖς ἑαυτῶν πελάταις, τῶν δ᾽ ἄλλων πολιτῶν τοῖς μὲν βου-
15 λομένοις μετέχειν τῆς [k] στρατείας ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς πατρίδος γενομένης, [l] ὅσια εἶναι τὰ πρὸς θεοὺς, τοῖς δ᾽ ἐγκα-

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 ¾. Cat. V.C. 299. Var. 301.

num irruptione, conatus eorum plane impediuit. Tusculanis enim magno numero Romam profectis, ac dicentibus, Aequos cum ingenti exercitu adesse, et agrum suum ab illis iam populatum, vrbemque (nisi celeriter aliquod subsidium mitteretur) intra paucos dies expugnatum iri, senatus decreuit, vt ambo consules auxilium illis ferrent. Consules vero, delectibus indictis, ciues vniuersos vocarunt ad arma. Tunc quoque orta est seditio, tribunis delectus impedientibus, et poenas legibus statutas de contumacibus sumi non sinentibus: sed frustra. senatus enim coactus decreuit, vt patricii cum suis clientibus ad bellum proficiscerentur: reliquis vero ciuibus, qui ad illam expeditionem pro patriae salute susceptam se socios vltro addidissent, deos propitios fore *dixit*, contra vero consulum desertoribus

addidit *Sylb.*) a πόλιν ad Τυσκλάνων agnoscit *Cod. Vat.* atque etiam *Lapi* versio. itaque aliorum coniecturas non moramur.

g Κατὰ πλῆθος *Vat.*

h Plenius in *Cod. Vat.* πάρεισιν ἐπ᾽ αὐτοὺς Αἰκανοί.

i Τις καὶ τότε *Vat.* vulg. deest τις.

k Magis proprie στρατείας. *Sylb.* vulg. στρατιᾶς.

l Sensus videtur esse: et si qui e caeteris ciuibus se ad expeditionem pro salute patriae susceptam

ταλείπουσι τοὺς ὑπάτους τἀναντία. ὡς δ' ἀνεγνώσθη τὸ δόγμα τῆς βουλῆς ἐν ἐκκλησίᾳ, πολλοὶ καὶ τοῦ δήμου τὸν ἀγῶνα ἑκόντες ὑπέμειναν· οἱ μὲν ἐπιεικέστατοι δι' αἰσχύνην, εἰ μηδὲν ἐπικουρήσουσι πόλει [m] συμμάχῳ διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν ἀεί τι πρὸς τῶν ἐχθρῶν βλαπτομένῃ· 5
ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Σίκκιος ἐκεῖνος, ὁ κατηγορήσας ἐν τῷ δήμῳ τῶν σφετερισαμένων τὴν δημοσίαν γῆν, σπεῖραν ἐπαγόμενος ὀκτακοσίων ἀνδρῶν, [n] οἳ στρατεύεσθαι μὲν οὐκέτι ὥραν εἶχον, ὥσπερ οὐδ' ἐκεῖνος, οὐδ' ἐπίπτον ὑπὸ τὰς ἀνάγκας τῶν νόμων· τιμῶντες δὲ τὸν ἄνδρα διὰ 10
πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας, [o] ἐξιόντος ἐπὶ τὸν πόλεμον οὐκ ἐδικαίωσαν ἀπολείπεσθαι. καὶ ἦν τοῦτο τὸ μέρος τῆς ἐξελθούσης τότε δυνάμεως ἐμπειρίᾳ τ' ἀγώνων, καὶ τῇ παρὰ τὰ δεινὰ εὐτολμίᾳ, μακρῷ τοῦ ἄλλου ἄμεινον. οἱ δὲ πολλοὶ χάριτι καὶ παρακλήσει τῶν πρεσβυ- 15

ſertoribus infenſos. Eo ſenatuſconſulto in concione recitato, multi etiam de plebe nomina ad illam militiam vltro dederunt; ac homines optimi ingenii, pudore moti, ne ciuitati foederatae, propter ſuam beneuolentiam erga populum Romanum ſemper ab hoſtibus vexatae, deeſſent: inter quos erat et Siccius ille, qui apud populum inuectus fuerat in eos, qui agrum publicum occuparant; ducebatque cohortem octingentorum virorum, qui aetate quidem militari non amplius erant, vt nec ille, quique nullis militiae legibus erant obnoxii: ſed illum virum ob multa et magna beneficia ab eo accepta honorantes, ad militiam proficiſcentem deſerere aequum eſſe non cenſuerunt. atque iſta pars copiarum, tunc ex vrbe eductarum, reliquum exercitum rei militaris peritia et fortitudine longe ſuperabat. Alii autem multi, gratia et adhortatione ſeniorum adducti,

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 $\frac{3}{4}$. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

ſuſceptam vellent addere ſocios, iis ſalus eſſent pietatis iura: contra ii, qui conſules desererent, pro impiis et exſecratis haberentur; i. e. a religionis et communis publicae conſortio excluderentur. *Sylb.*

m Et συμμάχων retineri poteſt, et συμμάχῳ reponi. *Lapus* eam vocem in ſua verſione non expreſſit. *Sylb.*

n Illud οἳ, e *Cod. Rom.* additum, agnoſcit [*Cod. Vat.*] et *Lapi* verſio. *Sylb.*

o In *Ed. Steph.* ἐξιόντων. ſed ſingulare praeferendum, ex auctori-

τάτων ὑπαχθέντες εἵποντο. ἦν δέ τι μέρος, ὃ τῶν ὠφελειῶν ἕνεκα τῶν ἐν ταῖς στρατείαις γινομένων πάντα κίνδυνον ἕτοιμον ἦν ὑπομένειν. καὶ δι' ὀλίγου χρόνου δύναμις ἐξῆλθε πλήθει τ' ἀποχρῶσα, καὶ παρασκευαῖς
5 [p] χρωμένη λαμπροτάταις. οἱ μὲν οὖν πολέμιοι προακούσαντες, ὅτι μέλλουσιν ἐπ' αὐτοὺς ἐξάγειν Ῥωμαῖοι στρατιάν, ἀπῆγον ἐπ' οἴκου τὰς δυνάμεις. οἱ δ' ὕπατοι κατὰ σπουδὴν ἐλαύνοντες, καταλαμβάνουσιν ἐστρατοπεδευκότας αὐτοὺς πόλεως Ἀντίου πλησίον ἐν ὑψηλῷ καὶ ἀπο-
10 τόμῳ χωρίῳ, καὶ τίθενται τὴν παρεμβολὴν τῆς ἐκείνων οὐ πρόσω. τέως μὲν οὖν ἐν ταῖς ἑαυτῶν ὑπέμενον ἀμφότεροι παρεμβολαῖς. ἔπειτα καταφρονήσαντες τῶν Ῥωμαίων Αἰκανοὶ [q] τῆς οὐ προεπιχειρήσεως [r], καὶ πλῆθος

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 ¾. Cat. V.C. 299. Var. 301.

ducti, eos sequebantur. erant etiam nonnulli, qui spe praedae, quae militiae quaeritur, ad quaeuis pericula subeunda parati erant. breuique temporis spatio exercitus, satis validus et instructus splendidissime, eductus est. At hostes, quum praesensissent Romanos cum copiis contra se venturos, exercitum suum domum reduxerunt. Sed consules, iter magna festinatione facientes, eos prope Antium assequuti sunt, in excelso et praerupto quodam loco castra metatos; et ipsi quoque non procul ab illis castra posuerunt. et aliquamdiu vtrique intra sua castra se continuerunt. Tandem Aequi, contemtis Romanis, quod se priores non inuasissent, ratique, eos

auctoritate *Codd. Rom.* et *Vat.* et *Lapi* versionis.

p Κεχρημένη *Vat.*

q Inclusum οὐ [quod deest in *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.*] e *Cod. Rom.* insertum agnoscit etiam *Lapi* versio. Si non addatur, referenda haec erunt ad Aequos, *quod ipsi priores hostem aggressi essent.* Huic lectioni similis apud *Arist.* Anal. post. l. II. c. 14. ἡ μὴ ὑπομονή *Sylb.* Vide *Annott.*

r Τῆς οὐ προεπιχειρήσεως] Imitatur autem etiam hic *Thucydidem:* qui libro primo dixit similiter τὴν τῶν γεφυρῶν οὐ διάλυσιν. et libro quinto τὴν οὐκ ἀπόδοσιν dixit, et iterum eodem libro, τὴν οὐκ ἐξουσίαν. item alibi, διὰ τὴν οὐ περιτείχισιν, quod est διὰ τὸ ἀτείχιστον, vt *Eustathius* interpretatur: qui *Epicurum* quoque dixisse annotat τὴν οὐ παραγένησιν pro τὴν ἀποδημίαν. Sic dixit *Euripides* in Hippolyto,

[s] οὐχ ἱκανὸν εἶναι [t] νομίσαντες, ἀγορᾶς τ' αὐτῶν περιέκοπτον ἐξιόντες, καὶ [u] τὰς ἐπὶ προνομὴν ἀποστελλομένους ἢ χόρτον ἵπποις, ἀνεκρούοντο, καὶ πρὸς ὑδρείαν καταβαίνουσιν αἰφνιδίως ἐπετίθεντο, προεκαλοῦντό τ' εἰς μάχην πολλάκις αὐτούς. 5

Ταῦτα ὁρῶσι τοῖς ὑπάτοις ἐδόκει μηκέτι διατρίβειν XLIV. τὸν πόλεμον. ἦν δ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἡ τοῦ πολεμεῖν ἐξουσία Ῥωμιλίῳ προσήκουσα· καὶ ὁ τὸ σύνθημα διδοὺς, καὶ εἰς τάξιν καθιστὰς, ἄρχειν τε καὶ παύεσθαι μάχης τὸν καιρὸν ταμιεύων ἐκεῖνος ἦν· ὃς ἐπειδὴ τὰ ση- 10

eos non satis numerosum exercitum habere, meatus egressi intercipiebant, atque ad frumentum, aut gramen captandum diuertentes equis immissis repellebant, et aquatum descendentes ex improuiso aggressi sunt, ipsosque ad pugnam saepe prouocare non dubitarunt.

Quibus animaduersis, consules bellum non amplius trahendum duxerunt. Illis vero diebus belli administratio *imperiumque* penes Romilium erat: et illius erat pugnae signum dare, et aciem instruere; itidemque erat arbiter temporis, quo vel initium, vel finis pugnandi faciendus esset. qui quum pugnae

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

lyto, τὴν οὐκ ἀπόδειξιν. *Aristophanes*, τὴν μὴ ἐμπειρίαν. *Xiphilinus* ex *Dione* in M. Antonino: ἓν δ' οὖν τοῦτο ἐς τὴν οὐκ εὐδαιμονίαν αὐτοῦ συνηνέχθη. Et apud ipsum *Dionem* (quod iam ante nos maximus criticorum *Scaliger* monuit) libro quadragesimo quinto: διὰ τὴν τῶν σφαγέων οὐ τιμωρίαν. et lib. quadragesimo nono: αἴτιον τῆς οὐ διώξεως αὐτῷ. Quid quod in lingua sancta hoc loquendi genus aliquando obseruauimus? vt *Ecclesiastae* cap. X. commate octauo: בלוא לחש quod Graeci verterunt ἐν οὐ ψιθυρισμῷ. *Casaub.*

s Rectius, vt puto, in *Cod. Vat.* οὐχ ἱκανούς.

t Ita in *Codd. Rom.* et *Vat.* οἰόμενοι habet *Ed. Steph.* quae praeterea sequentia vncis inclusa ab ἀγορᾶς ad ἵπποις non agnoscit.

u Τοὺς ἐπὶ προνομὴν ἀποστελλομένους rectius in *Cod. Vat.* qui cum *Romano* in caeteris consentit. atque ita legisse videtur *Lapus*, dum vertit: *fora eorum interrumpebant exeuntes ipsi, frumentatumque missos, aut pabulatum, retundebant.* vulg. τοὺς ἐπὶ τὰς νομὰς ἀποστρεφομένους.

x In

μετὰ ἐκέλευσεν ἀρθῆναι [x] τῆς μάχης, καὶ προῆγεν ἐκ τοῦ
χάρακος τὸν στρατὸν, τοὺς μὲν ἄλλους ἔτασσεν ἱππεῖς τε
καὶ τοὺς πεζοὺς κατὰ σπείρας ἐν τοῖς ἐπιτηδείοις ἑκάστους
τόποις· τὸν δὲ Σίκκιον καλέσας λέγει· „Ἡμεῖς μὲν, ὦ
5 Σίκκιε, μαχούμεθα τοῖς πολεμίοις ἐνθάδε· σὺ δ', ἐν
ὅσῳ μέλλομεν ἔτι καὶ παρασκευαζόμεθα τὰ πρὸς τὸν
ἀγῶνα ἀμφότεροι, χώρει τὴν [y] πλαγίαν ὁδὸν ἐκείνην ἐπὶ
τοῦ ὄρους, ἔνθα ἡ τῶν πολεμίων ἐστὶ παρεμβολὴ, καὶ μά-
χην τίθεσο πρὸς τοὺς ἐν τῷ χάρακι, ἵν' οἱ περὶ τῷ φρου-
10 ρίῳ δείσαντες οἱ πρὸς ἡμᾶς [z] μαχόμενοι, καὶ βοηθεῖν
προθυμούμενοι, [a] νῶτά τε δείξωσι καὶ εὐκατέργαστοι γέ-
νωνται, καθάπερ εἰκὸς ἐν ἀναχωρήσει ταχείᾳ, καὶ εἰς
μίαν ὁδὸν ἅπαντες βιαζόμενοι, ἢ μένοντες αὐτόθι τὸν
χάρακα ἀποβάλωσιν. οὔτε γὰρ ἡ φυλάττουσα αὐτὸν

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 $\frac{3}{4}$. Cat. 299. V.C. Var. 301.

gnae ſignum dari iuſſiſſet, et copias ex caſtris produxiſſet, reliquos equites et pedites in ordines opportunis quosque locis diſtinxit; Siccium vero ad ſe accitum ita alloquutus eſt: „Nos, Sicci, hic cum hoſte dimicabimus. tu interim, dum adhuc cunctamur, et vtraque acies ſe ad proelium parat, per obliquam illam viam montem conſcende, vbi hoſtium caſtra ſunt, pugnamque cum illis, qui ſunt in caſtris, committe; vt ii, qui nobiſcum pugnaturi ſunt, aut ſuis caſtris timentes, atque iis auxilio venire cupientes, verſis tergis dent ſe in fugam, et nobis faciliorem victoriam praebeant, (vt veriſimile eſt in celeri receptu euenturum) in vnam ſe omnes viam intrudentes; aut, ſi hic manſerint, caſtra amittant. Nec enim eius praeſidium ſatis

x In *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* ἐκ τῆς μάχης: minus recte, vt monuerunt *Sylb.* et *Port.* Forſan ἐξαρθῆναι, vel ἐπαρθῆναι τῆς μάχης: vt *Lapus* vertit: *ſigna pugnae attolli iuſſit. Sylb.*

y Πλαγίαν ἐκείνην ὁδὸν ἐπὶ τὸ ὄρος *Vat.*

z Μαχούμενοι malit *Portus.*

a Ita etiam in *Ed. Steph. Cod. Vat.* et *Lapi* verſione. Non tamen dubitat *Sylb.* quin legitimus verborum ordo hic ſit: νῶτά τε δείξωσι, καὶ, καθάπερ εἰκὸς ἐν ἀναχωρήσει ταχείᾳ, εἰς μίαν ὁδὸν ἅπαντες βιαζόμενοι, εὐκατέργαστοι γένωνται: *terga vertant, et (vt in celeri receſſu ſolet fieri), in vnam ſe omnes viam intrudentes, facile a nobis poſſint confici.*

b Vide

δύναμις ἀξιόμαχός ἐςιν, ὡς εἰκάσειεν ἄν τις, ἐπὶ τῷ ἐρυμνῷ τῦ τόπυ δοκῦσα εἶναι πᾶν τὸ ἀσφαλές· ἥ τε ἅμα σοι δύναμις ἀποχρῶσα γένοιτ᾽ ἄν, ἄνδρες ὀκλακόσιοι πολλῶν [b] ἀθληταὶ πολέμων, [c] τεταραγμένυς σκηνοφύλακας, ἀπροσδόκητοι προσπεσόντες, τῷ τολμηρῷ ἑλεῖν.„ καὶ ὁ Σίκκιος ἔφησεν· „Ἀλλ᾽ ἔγωγε ἅπαντα μὲν ἕτοιμος ὑπηρετεῖν· τὸ μέντοι ἔργον ὐ ῥάδιον, ὥσπερ σοι δοκεῖ. ὑψηλή τε γὰρ ἡ πέτρα καὶ ἀπότομος, ἐφ᾽ ἧς ὁ χάραξ· ὁδόν τε ὐδεμίαν ὁρῶ φέρυσαν ἐπ᾽ [d] αὐτὸν ἔξω τῆς μιᾶς, ῇ καταβήσονται οἱ πολέμιοι πρὸς ἡμᾶς· φυλακήν τ᾽ εἰκὸς ἀξιόμαχον εἶναι ἐν αὐτῷ· κἂν ὀλίγη τε πάνυ καὶ φαύλη τις ὖσα τύχη, πρὸς πολλῷ πλείονα, ἢ τὴν σὺν ἐμοὶ, δύναμιν [e] ἀντέχειν οἵα τε ἔςαι, τό τε χωρίον αὐτὸ παρέξει τῇ φυλακῇ τῦ μὴ ἁλώσεσθαι τὸ ἀσφαλές. ἀλλὰ μάλιςα μὲν ἀνάθυ τὴν γνώμην· ἡ πεῖρα γὰρ ἐπισφαλής. εἰ δὲ πάντως

ſatis eſt validum, (quantum coniicere quis poteſt) quum tota eius fiducia in loci natura muniti ſit poſita: et ſimul tua manus octingentorum veteranorum, multis proeliis exercitatorum, perturbatos tentoriorum cuſtodes ex improuiſo adorta, facile eos audacia ſua expugnare poterit.„ Ad haec Siccius reſpondit: „Equidem paratus ſum omnia imperata facere: ſed quod iubes, non eſt tam facile, quam tibi videtur. nam rupes, in qua ſunt caſtra, eſt et excelſa et praerupta; et nullam viam video praeter vnam, quae eo ferat, qua hoſtes contra nos deſcendent; et veriſimile eſt, ſatis firmum praeſidium ibi eſſe; ac licet et perexiguum et imbelle ſit, tamen et copiis longe maioribus, quam meis, reſiſtere poterit: et ipſa loci natura praeſidium tutabitur, et impediet, ne expugnetur. Quapropter mallem conſilium mutares: nam iſte conatus eſt periculoſus. quod ſi omni-

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

b Vide *Caſauloni* notas ad *Polybium*, p. 119. *Ed. Amſtel.*
c Deeſt *Vat.* πρὸς, quod in vulgatis ante τεταραγμ. legitur.
d In *Ed. Steph.* ταὐτόν. ſed αὐτὸν agnoſcit etiam *Lapi* verſio: et ſic eſt etiam infra pag. 2113. v. 12. *Sylb.* ἐπ᾽ αὐτὸν *Vat.* vulg. ἐς αὐτόν.
e Ἀντέχειν οἵα τε ἔςαι *Vat.* vulg. ἀντέχειν οἵα ἐςίν.

f Τοὺς

ἔγνωσταί σοι δύο τίθεσθαι μάχας ἐν ἑνὶ καιρῷ, δύναμιν ἀξιόχρεων τάξον ἀνδρῶν ἐπιλέκτων ἀκολουθεῖν μοι σὺν τοῖς πρεσβυτέροις. οὐ γὰρ κλέψοντες [f] τὸ χωρίον, ἀλλὰ βίᾳ καὶ φανερῶς [g] ἐξαροῦντες ἄνιμεν."

5 XLV. Ἔτι δ' αὐτοῦ βουλομένου λέγειν τἀκόλουθα, ὑπολαβὼν ὁ ὕπατος εἶπεν· „Οὐ πολλῶν δεῖ λόγων· ἀλλ' εἰ μὲν ὑπομένεις πράττειν τὰ προςαττόμενα, χώρει διὰ ταχέων, καὶ μὴ παραστρατήγει· εἰ δ' ἀφίστασαι καὶ ἀποδιδράσκεις τὸν κίνδυνον, ἑτέροις εἰς τὸ ἔργον χρήσο-10 μαι. σὺ δὲ τὰς ἑκατὸν εἴκοσι μάχας ἀγωνισάμενος, [h] καὶ τὰ τετταράκοντα ἔτη στρατευσάμενος, καὶ κατατετρωμένος ὅλον τὸ σῶμα, ἐπειδὴ ἑκὼν ἦλθες, ἄπιθι μήτε ὁμιλήσας πολεμίοις, μήτ' ἰδών, καὶ ἀντὶ τῶν ὅπλων ἀκόνα πάλιν τοὺς λόγους, οἷς χρήσῃ [i] κατὰ τῶν πατρικίων. 15 ποῦ νῦν ἐκεῖνά σου τὰ πολλὰ ἀριστεῖα, οἱ στρεπτοὶ, καὶ τὰ ψέλλια, καὶ τὰ δόρατα, καὶ τὰ φάλαρα, καὶ οἱ τῶν

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

si omnino statuisti vno tempore duobus locis pugnare, validam manum lectorum virorum adde, quae me vna cum emeritis sequatur: neque enim istum locum clam, sed vi aperta expugnaturi adscendemus.

Quum plura pararet dicere de ratione sui consilii, consul interpellauit, dixitque: „Non est opus multis verbis: sed si imperata audes facere, celeriter proficiscere, nec imperatoris munia tibi vsurpa. sin hoc detrectas, et periculum refugis, ad hoc vtar aliorum opera. tu vero, qui centies et vicies in acie dimicasti, et quadraginta annos militasti, et qui toto corpore consauciatus fuisti, quando huc vltro venisti, abi non conserta manu cum hostibus, et ne conspectis quidem, et pro armis linguam iterum contra patricios acue. Vbi nunc sunt illa tot tuae fortitudinis praemia, torques, armillae, hastae, phalerae, coronae

f Τόδε χωρίον] Rectius τόδε τὸ χωρίον: vt paullo post (p. 2111. v. 3.) τῷδε τῷ ἔργῳ. *Sylb.* Τὸ χωρίον *Vat.*

g Ἐξαιροῦντες] Melius forsan ἐξαροῦντες, vel ἐξελοῦντες fut. temp. vt praecedit κλέψοντες: *Sylb.*

h Καὶ τὰ τετταράκοντα *Vat.* vulgatis deest articulus.

i Κατὰ τοῦ φθόνου πατρικίων *Vat.* quo modo et in *Lapi Cod.* nam

ὑπάτων ςέφανοι, καὶ τὰ ἐκ τῶν μονομαχιῶν λάφυρα, καὶ πᾶσα ἡ ἄλλη βαρύτης, ἣν τότ' ἠνεσχόμεθά σου λέγοντος; ἐν ἑνὶ γὰρ δὴ τῷδε τῷ ἔργῳ βασανιζόμενος, ἔνθα κίνδυνος ἦν ἀληθινὸς, ἐξητάσθης, [k] οἷος ἦσθα, ὡς ἀλαζὼν, καὶ δόξῃ τὸ ἀνδρεῖον ἐπιτηδεύων, οὐκ ἀληθείᾳ." καὶ ὁ Σίκκιος δυσανασχετῶν ἐπὶ τοῖς ὀνείδεσιν· "Οἶδα, φησὶν, ὦ Ῥωμίλιε, ὅτι δυοῖν πρόκειταί σοι θάτερον, ἢ [l] ζῶντα διεργάσασθαι καὶ τὸ μηδὲν ἀποδοῦναι, δόξαν αἰσχίςην [m] ἀπενεγκάμενον δειλίας, ἢ κακῶς καὶ ἀδήλως κατακοπέντα ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀποθανεῖν, ἐπειδὴ κἀγώ τις ἔδοξα εἶναι τῶν ἀξιούντων [n] ἐλεύθερα

nae a consulibus acceptae, spolia ex singulari certamine relata, caeteraque molesta, quae te nuper iactantem pertulimus? nam in hoc vno facinore vere periculoso, in quo de te factum est periculum, satis ostendisti, qualis esses, et te fortitudinis studiosum esse opinione magis, quam re ipsa." Tunc Siccius ea convicia aegre ferens: "Non ignoro, (inquit) Romili, alterutrum tibi propositum, aut vt me viuum conficias, et turpissima ignauiae nota mihi inusta gloriam partam adimas, aut vt ab hostibus concisus misero atque obscuro mortis genere peream, quod et ego videor vnus de illis esse, qui libere sentire volunt. non

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 $\frac{3}{4}$. Cat. V.C. 299. Var. 301.

nam vertit: *quibus vtaris ad inuidiam patriciorum.*

k Plenius in *Cod. Vat.* οἷος ἦσθα ὡς ἀλαζὼν, καὶ δόξῃ etc. vulgatis desunt ὡς ἀλαζὼν.

l Post ζῶντα deest pronomen με. Si verbum verbo reddes, sensus est: *aut viuum me conficias, et in nihilum redigas, adspersa turpissima timiditatis infamia.* Potes etiam sic legere: ἢ ζῶντά με οὐδὲν διαπράξασθαι, καὶ ἀποδοῦναι δόξαν αἰσχίςην ἀπενεγκ. δειλίας, *aut viuus nihil efficiam, detrectatoque periculo, turpissimam timiditatis infamiam reportem. Sylb.* Deprauata esse videtur vulgata scriptura: quare legendum puto: ἢ ζῶντά με διεργάσασθαι, καὶ μηδὲν ἀποδοῦναί μοι δόξαν αἰσχίςην ἐνεγκαμένῳ (siue ἀπενεγκαμένῳ) δειλίας. i. e. *vt aut me viuum conficias, et mihi foedissimam ignauiae notam reportanti nihil praemii reddas.* vel hoc modo: ἢ ζῶντα μηδὲν διαπράξασθαι, καὶ κίνδυνον ἀποδύσασθαι δόξαν ἀπενεγκάμενον δειλίας, *aut vt viuus nihil faciam, at periculum recusem timiditatis opinionem turpissimam reportans. Port.*

m Ita e *Cod. Rom.* Ἐνεγκάμενον in *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.*

n Minus recte ἐλευθέροις in *Ed.*

φρονεῖν. ου γὰρ εἰς ἄδηλον, ἀλλ' εἰς ἐγνωσμένον ἀποστέλλεις με θάνατον. πλὴν ὑπομενῶ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον, καὶ πειράσομαι φανεὶς ψυχὴν οὐ κακὸς, ἢ κρατῆσαι τοῦ χάρακος, ἢ μὴ τυχὼν τῆς ἐλπίδος, εὐγενῶς ἀπο-
5 θανεῖν. ὑμᾶς δ', ὦ συστρατιῶται, μάρτυρας ἀξιῶ γενέσθαι μοι πρὸς τοὺς ἄλλους πολίτας, ἐὰν πύθησθε τὸν ἐμὸν μόρον, ὅτι με ἀπώλεσεν ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ πολλὴ τῶν λόγων ἐλευθερία„. Ταῦτα πρὸς τὸν ὕπατον ἀποκρινάμενος καὶ δακρύσας, τούς τε συνήθεις ἅπαν-
10 τας ἀσπασάμενος, ᾤχετο τοὺς ὀκτακοσίους ἄνδρας ἄγων κατηφεῖς καὶ δεδακρυμένους, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ πορευομένους [o]· καὶ ἡ ἄλλη δὲ πᾶσα στρατιὰ δι' οἴκτου τὸ πρᾶγμα ἔλαβεν, ὡς οὐκέτ' ὀψόμενοι τοὺς ἄνδρας.

XLVI. Ὁ δὲ Σίκκιος ἑτέραν ἀποστραφεὶς, οὐχ ἣν ὁ Ῥωμί-
15 λιος ὑπελάμβανε, παρὰ τὴν λαγόνα τοῦ ὄρους ἦγεν. ἔπειτα· ἦν γάρ τις δρυμὸς ὕλην βαθεῖαν ἔχων· εἰς τοῦτον ἄγων τοὺς ἄνδρας, ἵσταται, καί φησιν· „Ὑπὸ μὲν τοῦ ἡγεμόνος ἀπεστάλμεθα, ὥσπερ ὁρᾶτε, ἀπολούμενοι.

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. Cat. V.C. 299. Var. 301.

non enim me in dubium periculum, sed ad certam mortem mittis. Verumtamen haec quoque iussa perficiam, et dabo operam, ne ignauus videar, vtque aut castra expugnem, aut spe frustratus fortiter moriar. Vos vero, commilitones, oro, vt mihi apud reliquos ciues sitis testes, si mortem meam audieritis, me a nimia mea virtute, et nimia loquendi libertate perditum.„ Hoc responso consuli dato, lacrymisque fusis, salutatisque omnibus familiaribus, abiit cum octingentis hominibus moestis et lacrymantibus, non aliter ac ad certam mortem euntibus: et totus reliquus exercitus eorum commiseratione motus est, quasi non amplius eos essent visuri.

At Siccius ad aliam viam conversus, non quam putabat Romilius, per latus montis suos duxit. Deinde in densissimum quendam saltum, qui ibi erat, ingressus cum suis constitit, et eos ita alloquutus est: „In exitium (vt videtis) a duce missi sumus.

putabat

Ed. Steph. Camerarius in suo libro scripserat ἐλευθέρως.

o Ὁδὸν, quod vocabulum vulgatae ad πορευομένους addunt, non agnoscit *Vat.* et commode satis abesse potest.

p Διελε-

ἐδόκει γὰρ ἡμᾶς τὴν πλαγίαν χωρήσειν ὁδὸν, ἣν ἀμή-
χανον ἀναβαίνοντας ἦν μὴ οὐχὶ φανεροὺς τοῖς πολεμίοις
γενέσθαι. ἐγὼ δ᾽ ὑμᾶς ἄξω καὶ ἄδηλον τοῖς ἐχθροῖς
ὁδὸν, καὶ πολλὰς ἐλπίδας ἔχω τρίβων ἐπιλήψεσθαί
τινων, αἳ κατὰ κορυφὴν ἄξουσιν ἡμᾶς ἐπὶ τὸν χάρακα· 5
καὶ ἐλπίδας χρηστὰς ἔχετε.„ Ταῦτ᾽ εἰπὼν ἦγε διὰ τοῦ
δρυμοῦ· καὶ πολὺν ἤδη [p] διελθὼν τόπον, εὑρίσκει κατὰ
δαίμονα ἄνδρα ἐξ ἀγροῦ ποθὲν ἀπιόντα· ὃν τοῖς νεω-
τάτοις συλλαβεῖν κελεύσας, ἡγεμόνα ποιεῖται τῆς ὁδοῦ.
κἀκεῖνος αὐτοὺς ἄγων περὶ τὸ ὄρος σὺν πολλῷ χρόνῳ 10
καθίστησιν ἐπὶ τὸν παρακείμενον τῷ χάρακι λόφον,
[q] ὅθεν ἦν ταχεῖα καὶ ἐπίφορος ἐπ᾽ αὐτὸν ὁδός. ἐν ᾧ δὲ
ταῦτ᾽ ἐγίνετο χρόνῳ, συνῄεσαν αἵ τε τῶν Ῥωμαίων [r] καὶ
Αἰκανῶν δυνάμεις ὁμόσε, καὶ καταστᾶσαι ἐμάχοντο, πλή-
θει τ᾽ ἀγχώμαλοι οὖσαι καὶ ὁπλισμοῖς, καὶ προθυμίαν 15
παρεχόμεναι τὴν αὐτήν· καὶ διέμειναν ἐπὶ πολὺν χρόνον
ἰσόρροποι, τοτὲ μὲν ἐπιβαίνοντες ἀλλήλοις, τοτὲ δ᾽ ὑπο-
χωροῦντες, ἱππεῖς τε ἱππεῦσι, καὶ πεζοὶ πεζοῖς· καὶ

putabat enim, nos per obliquam illam viam ituros, qua nullo modo clam hoſtibus adſcendere poſſemus. at ego vos ducam per aliam hoſtibus non conſpicuam, et bonam ſpem habeo, me calles aliquos inuenturum, qui nos in verticem ad caſtra ducent: quare bono eſtote animo.„ His dictis, eos per ſaltum duxit: atque, magnam eius partem iam emenſus, forte incidit in hominem quendam ruſticum, neſcio quo abeuntem; quem a iunioribus comprehendi iuſſit, viaeque ducem fecit. Ille eos, circum montem non ſine magna mora ductos, ad tumulum caſtris imminentem ſtatuit, vnde breuis et decliuis via in ea ferebat. Dum autem haec geruntur, acies Romanorum et Aequorum concurrerunt, et firmato greſſu fortiter pugnabant, numero, armis, animiſque pares: diuque pugnatum eſt, victoria in neutram partem inclinante, viciſſim nunc equitibus equites, et peditibus pedites inuadentibus, nunc ſibi inuicem cedentibus: et

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 $\frac{3}{4}$. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

p Διεληλυθὼς *Vat.*
q In *Cod. Vat.* ὅθεν ἦν [vulg. ἣ] ταχεῖα καὶ εὐεπίφορος etc.
r Καὶ αἱ τῶν Αἰκανῶν *Vat.*

ἔπεσον ἐξ ἑκατέρων ἄνδρες ἐπιφανεῖς. ἔπειτα κρίσιν λαμβάνει ὁ πόλεμος ἐπιτελῆ. ὁ γὰρ Σίκκιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐπειδὴ πλησίον ἐγένοντο τῆς παρεμβολῆς τῶν Αἰκανῶν, ἀφύλακτον εὑρόντες ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ χάρακος· ἐπὶ γὰρ θάτερα, τὰ πρὸς τοὺς μαχομένους ἐστραμμένα μέρη, πᾶσα ἡ φυλάττουσα αὐτὸν δύναμις ἐτράπετο κατὰ θέαν τοῦ ἀγῶνος· ἐπεισπεσόντες κατὰ πολλὴν εὐπέτειαν, [s] κατὰ κορυφῆς ἐγίνοντο τῶν φυλάκων· ἔπειτ' ἀλαλάξαντες ἔθεον ἐπ' αὐτούς. οἱ δ' ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδα δεινοῦ ἐκταραχθέντες, καὶ οὐ τοσούτους εἶναι δόξαντες, ἀλλὰ τὸν ἕτερον ἥκειν ὕπατον ἄγοντα τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν, ἐῤῥίπτουν ἔξω τοῦ χάρακος ἑαυτούς, οὐδὲ τὰ ὅπλα οἱ πολλοὶ φυλάξαντες. οἱ δὲ περὶ τὸν Σίκκιον τοὺς καταλαμβανομένους αὐτῶν φονεύοντες, καὶ τοῦ χάρακος κρατήσαντες, ἐχώρουν ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ πεδίῳ. οἱ δ' Αἰκανοὶ τὴν ἅλωσιν τοῦ χάρακος ἀπό τε τῆς φυγῆς καὶ τῆς κραυγῆς τῶν σφετέρων αἰσθόμενοι, καὶ μετ' οὐ πολὺ κατὰ νώτου σφίσι τοὺς πολεμίους ἐπιόντας ὁρῶντες, οὐκέτι γενναῖον οὐδὲν ἀπεδείξαντο, ἀλλὰ διασπάσαντες

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. Cat. V.C. 299. Var. 301.

et vtrinque viri illustres cecidere. Tandem pugnae certus finis est impositus. Nam Siccius eiusque milites, quum ad castra Aequorum accessissent, eam valli partem incustoditam offendentes, (totum enim eorum praesidium, vt certamen spectaret, eam partem petierat, quae ad pugnantes conuersa erat) irruptione facillime facta, in custodum verticem euaserunt: deinde, sublato clamore, in eos decurrerunt. Illi insperato malo consternati, nec tam paucos opinati, sed alterum consulem cum exercitu suo adesse existimantes, se ex vallo proiiciebant, plerique ne armis quidem seruatis. Sicciani vero caedentes, quotquot ex illis assequebantur, castrisque captis, tendebant ad eos, qui in planicie erant. Aequi vero, vbi ex suorum fuga et clamore capta esse castra senserunt, nec multo post hostes a tergo inuadentes viderunt, nullum forte facinus amplius ediderunt; sed, disruptis ordinibus, alii per

s Κατὰ κορυφῆς γίνονται τῶν Vat.

t Ἐγίνετο

τὰς τάξεις, ἔσωζον ἑαυτὲς ἄλλοι κατ' ἄλλας ὁδὲς· ἔνθα ὁ πλεῖςος αὐτῶν [t] ἐγίνετο φόνος. ὃ γὰρ [u] ἀνίεσαν οἱ Ῥωμαῖοι μέχρι νυκτὸς διώκοντές τε καὶ κτείνοντες τὲς [x] ἁλισκομένες. ὁ δὲ πλείςες τ' αὐτῶν διαφθείρας, καὶ λαμπρότατα ἔργα ἀποδειξάμενος, Σίκκιος ἦν· ὃς 5 ἐπειδὴ τέλος ἑώρα τὰ τῶν πολεμίων ἔχοντα, σκότες ὄντος ἤδη, τὴν σπεῖραν ἄγων, ἐπὶ τὸν κρατηθέντα ὑπὸ σφῶν χάρακα ἀνέςρεφε, μεγάλης χαρᾶς καὶ πολλὲ μεςὸς ὢν αὐχήματος. οἵ τε περὶ αὐτὸν ἀθῶοί τε καὶ ἀβλαβεῖς πάντες, ὃ μόνον ὲδὲν παθόντες ὧν προσεδό- 10 κησαν, ἀλλὰ καὶ δόξαν ἐπιφανεςάτην ἐξενεγκάμενοι, πατέρα καὶ σωτῆρα καὶ θεὸν, καὶ πάντα τὰ τιμιώτατα ὀνομάζοντες, [y] ἀπλήςως εἶχον ἀσπασμῶν τε τὲ ἀνδρὸς,

per alias vias faluti fuae confulebant: ac tum maxima eorum caedes facta eft. nam Romani continenter vfque ad noctem tergo eorum haerentes occidebant, quos capiebant. Qui vero maximam eorum ftragem fecit, et qui facinora maxime illuftria edidit, is fuit Siccius: qui, vbi deuictum hoftem vidit, quum iam effet nox, cum cohorte fua in caftra a fe capta rediit, ingentis laetitiae et magnae iactationis plenus. Et qui cum eo erant omnes incolumes et integri, non folum nihil paffi eorum, quae exfpectarant, verum etiam, parta maxime infigni gloria, eum patrem fuum, feruatorem, deumque, et omnibus honorificentiffimis nominibus appellantes, mutuis complexibus atque

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 $\frac{3}{4}$. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

t Ἐγίνετο *Vat.* vulg. ἐγένετο.

u Minus apte in *Ed. Steph.* eft ἀνήεσαν. *Sylb.*

x Rectius cum articulo, quo vulgatae carent, τὲς ἁλισκομένες, vt p. 2114. v. 14. τὲς καταλαμβανομένες. *Sylb.*

y Melius in *Cod. Rom.* ἀπλήςως εἶχον τῶν πρὸς ἀλλήλες οἱ ἄνδρες ἀσπασμῶν, καὶ ἡδονῆς τῆς ἐκ τῶν ἄλλων φιλοφρονήσεων. alioqui fic etiam legere poffes: πάντα τὰ τιμιώτατα ὀνομάζοντες τὸν ἄνδρα, ἀπλήςως εἶχον ἀσπασμῶν τε καὶ τῶν ἄλλων φιλοφρονήσεων ἡδονάς. *Sylb.* Legendum puto: ἀπλήςως εἶχον ἀσπασμῶν τε οἱ ἄνδρες, καὶ τῶν ἄλλων φιλοφρονήσεων ἡδονῆς. vel fic: ἀπλήςως εἶχον οἱ ἄνδρες ἀσπασμῶν τε καὶ τῶν ἄλλων φιλοφρ. ἡδονάς. *Port.* In *Cod. Vat.* ἀπλήςως εἶχον ἀσπασμῶν τε τὲ ἀνδρὸς etc.

καὶ τῶν ἄλλων φιλοφρονήσεων ἡδονάς. ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἡ ἄλλη τῶν Ῥωμαίων [z] φάλαγξ ἀπὸ τῆς διώξεως ἀνέστρεφεν ἐπὶ τὸν ἑαυτῆς χάρακα.

XLVII. Μέσαι τ' ἤδη νύκτες ἦσαν, καὶ ὁ Σίκκιος, μνησικακῶν τοῖς ὑπάτοις τῆς ἐπὶ τὸν θάνατον ἀποστολῆς, εἰς νοῦν βάλλεται τὴν δόξαν ἀφελέσθαι τοῦ κατορθώματος. κοινωσάμενος δὲ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἣν εἶχε διάνοιαν, ἐπειδὴ πᾶσιν [a] ὀρθῶς ἐφαίνετο, καὶ οὐθεὶς ἦν, ὃς οὐκ ἐθαύμαζε [b] τῆς τε φρονήσεως καὶ τῆς τόλμης τὸν ἄνδρα, 10 λαβὼν τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἄλλους [c] κελεύσας λαβεῖν, πρῶτον [d] μὲν ἀνθρώπους, ὅσους ἐν τῷ χάρακι κατέλαβε τῶν Αἰκανῶν, καὶ ἵππους, καὶ τὰ ἄλλα ὑποζύγια κατέκοψεν· ἔπειτα ὑφῆψε τὰς σκηνὰς ὅπλων τε καὶ ἐσθῆτος καὶ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἐπιτηδείων γεμούσας, τῶν 15 τ' ἄλλων χρημάτων, ὧν ἐκ τῆς Τυσκλάνων λείας ἐπήγοντο, πολλῶν πάνυ ὄντων. ὡς δὲ ἅπαντα ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἠφάνιστο, περὶ τὸν ὄρθρον ἀπῄει φέρων οὐθὲν ὅτι

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. Cat. 299. V.C. Var. 301.

atque aliis hilaritatis voluptatisque indiciis satiari non poterant. Atque interim et reliquus Romanorum exercitus, qui hostem persequutus fuerat, in sua castra est reuersus.

Et iam nox media erat, quum Siccio, iniuriae a consulibus acceptae memori, a quibus ad mortem missus fuerat, in mentem venit victoriae gloriam illis eripere. communicato autem cum suis consilio, quum id omnibus placuisset, nec vllus esset, qui viri prudentiam et magnanimitatem non admiraretur, correptis armis, aliisque idem facere iussis, primum homines, quotquot in Aequorum castris reperit, et equos ac caetera iumenta contrucidauit; deinde incendit tentoria referta armis, frumento, vestibus, rebus ad bellum necessariis, aliaque praeda ingenti, quam ex agro Tusculano hostes eo congesserant, omnibusque igne absumtis, circa diluculum cum solis armis abiit;

z φάλαγξ ἅμα τοῖς ὑπάτοις τῆς διώξεως ἀνέστρεφεν *Vat.*

a Post ὀρθῶς desideratur λέγειν, vel aliud verbum simile. *Sylb.* Ὀρθῶς non agnoscit *Vat.*

b τῆς τε φρονήσεως *Vat.* copulatiua vulgatis deest.

c Κελεύσας ἀναλαβεῖν *Vat.*

d Deest *Vat.*

e Ἐγίνετο

μὴ τὰ ὅπλα· καὶ διανύσας σπεδῇ τὴν ὁδὸν, εἰς Ῥώμην παρῆν. ὡς δ' ὤφθησαν ἄνθρωποι καθωπλισμένοι παιανίζοντές τε καὶ σπεδῇ χωρεντες αἵματι πολλῷ πεφυρμένοι, δρόμος [e] ἐγίνετο καὶ πολλὴ προθυμία τῶν βελομένων ἰδεῖν τ' αὐτὲς, καὶ τὰ πραχθέντα ἀκεσαι. οἱ δὲ 5 μέχρις ἀγορᾶς ἐλθόντες, ἐδήλωσαν τοῖς δημάρχοις τὰ γενόμενα. κἀκεῖνοι [f] συναγαγόντες ἐκκλησίαν, ἐκέλευσαν αὐτὲς πρὸς πάντας λέγειν. ὄχλε δὲ πολλε συναχθέντος, παρελθὼν ὁ Σίκκιος τήν τε νίκην αὐτοῖς ἐδήλωσε, καὶ τὸν τρόπον τε ἀγῶνος ἐνεφάνισε, καὶ ὅτι 10 παρὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν καὶ τῶν σὺν αὐτῷ πρεσβυτέρων ὀκτακοσίων ἀνδρῶν, ὃς ἀποθανεμένες ἀπέςειλαν οἱ ὕπατοι, ὅ τε χάραξ ὁ τῶν Αἰκανῶν ἐλήφθη, [g] καὶ ἡ δύναμις ἡ παραταξαμένη τοῖς ὑπάτοις ἠναγκάσθη φυγεῖν. ἠξίε τε παρ' αὐτὲς μηδενὶ τῆς νίκης ἑτέρῳ χάριν εἰδέναι· 15 καὶ τελευτῶν ἔτι προσέθηκεν ἐκεῖνον τὸν λόγον, „ὅτι τὰς ψυχὰς καὶ τὰ ὅπλα σώζοντες ἥκομεν, [h] ἄλλο

abiit: et itinere propere confecto, Romam venit. Vt vero conſpecti ſunt homines armati, iubilantes, et feſtinantes, multo cruore foedati, factus eſt concurſus ab omnibus, qui et eos videre et res geſtas audire maxime cupiebant. Illi vero, in forum vſque progreſſi, tribunis omnia narrarunt; qui, coacta concione, iuſſerunt eos rem totam coram populo narrare. Quum autem ingens turba eo confluxiſſet, Siccius in medium progreſſus victoriam illis indicauit, et rei geſtae modum declarauit, quomodo ſua virtute et octingentorum ſeniorum, qui ſecum erant, quos conſules ad certam mortem miſerant, caſtra Aequorum fuiſſent capta, et copiae ſecum in acie dimicantes fugere coactae fuiſſent. poſtulauitque, vt nulli alii, quam ſibi, pro parta victoria haberent gratiam, et poſtremo haec quoque verba addidit, „ſe vita tantum armiſque ſaluis redire, nihil vero aliud,

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

e Ἐγίνετο *Vat.* vulgo ἐγένετο.

f Συναγαγόντες εἰς ἐκκλησίαν, ἐκέλευσαν αὐτὲς πρὸς ἅπαντας *Vat.*

g Καὶ ἡ δύναμις παραταξαμένη τοῖς ὑπάτοις ἠναγκάσθη φυγεῖν. ἠξίε τε αὐτὲς *Vat.* pro τοῖς ὑπάτοις vulgatae dant αὐτοῖς.

h Ἄλλο δὲ ἐδὲν τῶν κεκρατημένων, ἔτε μεῖζον, ἔτε ἔλαττον, ἐξενεγκάμενοι *Vat.*

δ' ὀδὲν, ὅτε μικρὸν, ὅτε μεῖζον, τῶν κεκρατημένων ἐξενεγκάμενοι.„ ὁ δὲ δῆμος ἀκόσας τῶν λόγων, εἰς οἶκτόν τε καὶ δάκρυα πρὄπεσεν, ὁρῶν μὲν τὰς ἡλικίας τῶν ἀνδρῶν, ἐνθυμόμενος δὲ τὰς ἀρετὰς, ἀγανακτῶν δὲ καὶ
5 νεμεσῶν τοῖς ἐπιβαλομένοις τοιότων ἀνδρῶν ἐρημῶσαι τὴν πόλιν. ἐγεγόνει δὲ, [i] ὡς πρὄλαβεν ὁ Σίκκιος, μῖσος εἰς τὸς ὑπάτος ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν. [k] ὀδὲ γὰρ ἡ βολὴ τὸ πρᾶγμα μετρίως ἤνεγκεν, ἣ [l] ὅτ' ἐψηφίσατο αὐτοῖς [m] πομπὴν θριάμβων, ὅτε ἄλλο τι τῶν [n] ἐπ' ἀγα-
10 θοῖς ἀγῶσι γινομένων. τὸν μέντοι Σίκκιον ὁ δῆμος, ἐπειδὴ καθῆκεν ὁ τῶν ἀρχαιρεσιῶν καιρὸς, δήμαρχον ἀπέδειξεν, ἧς κύριος ἦν τιμῆς ἀποδιδός. καὶ τὰ μὲν ἐπιφανέστατα τῶν τότε πραχθέντων τοιάδ' ἦν.

XLVIII. Ἐν δὲ τῷ μετὰ τότος τὸς ὑπάτος ἔτει Σπόριος
15 Ταρπήϊος καὶ Αὖλος [o] Τερμήνιος παραλαμβάνοσι τὴν

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 ¾. Cat. V.C. 299. Var. 301.

aliud, aut paruum, aut magnum, ex rebus captis retulisse.„ His auditis, populus motus est ad miserationem et lacrymas, virorum aetatem cernens, et eorum virtutem considerans, et id indigne ferens, atque obloquens iis, qui talibus viris rempublicam orbare voluerant. quae res (vt Siccius praeuiderat) omnium ciuium odium in consules excitauit. nam ne senatus quidem id aequo animo tulit, nec triumphum, nec vllum alium honorem, qui re feliciter gesta dari solet, illis decreuit. Siccium vero plebs, quum comitiorum tempus venisset, tribunum creavit, eique honorem tribuit, cuius dandi ius habebat. Atque hae sunt res maxime memorabiles illo tempore gestae.

Anno vero post hos consules proximo consulatum ineunt Sp. Tarpeius atque A. Terminius: qui cum aliis in

i In *Cod. Rom.* [et *Vat.*] pro aduerbio ὡς relatiuum ὃ habemus. *Sylb.*

k Malim cum *Gelenio:* ὀδὲ γὰρ ὀδ' ἡ βολὴ τὸ πρ. *Sylb.* et *Port.*

l In *Cod. Vat.* ἢ ὅτ' ἐψηφίσατο. vulgatis articulus postpositiuus deest.

m Πομπὴν ἢ θρίαμβον in *Cod. Rom.* teste *Sylb.*

n Ἐπὶ καλοῖς ἀγῶσι *Vat.*

o Vide *Sigonium* ad *Liuium:* ex quo Ἀτήριος, vel Ἀτέριος, legendum videtur. adde, quod *Brissonius* ex lapide *Capitolino* etiam *Aterium* apud *Liuium* mauult. *Sylb.*

p Lapi

ἀρχήν· οἵ τά τ' ἄλλα θεραπεύοντες τὸν δῆμον διετέλεσαν, καὶ τὸ [p] περὶ τῶν δημάρχων δόγμα προσβέλευσαν, ἐπειδὴ πλέον μὲν ἐδὲν ἑώρων τοῖς πατρικίοις γινόμενον ἐκ τῦ κωλύειν, ἀλλὰ καὶ φθόνον, καὶ μῖσος, καὶ βλάβας ἰδίας καὶ συμφορὰς τοῖς προθυμότατα ὑπὲρ αὐτῶν ἀγωνιζομένοις. μάλιστα δ' αὐτὲς εἰς δέος ἤγαγεν ἡ τῶν ὑπατευσάντων τὸν παρελθόντα ἐνιαυτὸν νεωστὶ γενομένη συμφορὰ, δεινὰ μὲν ὑπὸ τῦ δήμυ παθόντων, ἐδεμίαν δὲ παρὰ τῆς βυλῆς [q] εὑραμένων βοήθειαν. Σίκκιος μὲν γὰρ, ὁ τὸν Αἰκανῶν στρατὸν αὐτῷ χάρακι ἀράμενος, δήμαρχος τότ' ἀποδειχθεὶς, ὥσπερ ἔφην, τῇ πρώτῃ τῆς

in rebus plebi perpetuo sunt obsequuti, tum etiam * senatusconsultum de lege tribunorum fecerunt, quod viderent patres, vetando nihil proficere; quin imo inuidiam, odium, damna priuata, et calamitates paratas esse iis, qui promtissime pro illis certarent. Sed maxime eos terruit recens calamitas superioris anni consulum, qui male fuerant a plebe excepti, et nullum auxilium a senatu impetrare potuerant. Nam ille Siccius, qui Aequorum exercitum vna cum castris expugnatis deleuerat, tunc (vt dixi) factus tribunus, eo ipso die, quo magistratum iniit,

Per. Iul. 4262. Ante Chr. 452. Olymp. 81/82. 4/1. Cat. V. C. 300. Var. 302. Sp. Tarpeio et A. Terminio coss. superioris anni consules mulctati, et legati legibus colligendis in Graeciam missi.

p Lapi versio non agnoscit praepos. περὶ: *tum institutum tribunorum decreuerunt.* Versio *Gelenii* (*tum SC. de lege per tribunos ferenda fecerunt*) respicit legem a tribunis rogatam, p. 1982. v. 7. et p. 2010. v. 13. de qua etiam p. 2125. v. 2. dicit: τῶν νόμων, ὃς ἐσπέδαζον οἱ δήμαρχοι κοινὸς ἐπὶ πᾶσι Ῥωμαίοις γραφῆναι. Malet forsan aliquis περὶ τῶν δημαρχείων αἰτημάτων, *de tribunitiis postulatis.* sed verior fortasse lectio est περὶ τῶν ἀρχῶν, *tum legem de magistratibus ad senatum retulerunt:* vt scilicet omnibus magistratibus liceret eos mulctare, qui immodeste, aut praeter leges, suam potestatem egissent. hanc enim legem (p. 2124. v. 6.) dicit ab his consulibus centuriatis comitiis sancitam fuisse. Si quis περὶ τῶν δημάρχων malit, opinionis suae argumentum sumere potest ex p. 1989. v. 6. vbi tribuni legem rogant de creandis ad legum conscriptionem decemviris. *Sylb.*

* Id est: tribunorum decretum SC. ratum fecerunt. *Port.*

q Εὑρομένων *Vat.*

r Τὸν

ἀρχῆς ἡμέρᾳ θύσας σωτήρια κατὰ νόμον, πρὶν ὁτιοῦν
ἄλλο διαπράξασθαι τῶν κοινῶν, προεῖπεν ἐν ἐκκλησίᾳ
Τίτον Ῥωμίλιον ἥκειν ἀπολογησόμενον ἀδικήματος δη-
μοσίου δίκην ἐπὶ δικαστῇ τῷ δήμῳ, [r] τὸν χρόνον ἀποδεί-
5 ξας τοῦ ἀγῶνος. [s] Λεύκιος δὲ τότ᾽ ἀγορανομῶν, δή-
μαρχος δὲ τῷ παρελθόντι ἔτει γεγονὼς, τὸν ἕτερον τῶν
περυσινῶν ὑπάτων, Γάϊον Οὐετούριον, εἰς ὁμοίαν δίκην
προσεκαλέσατο. πολλῆς δὲ γενομένης ἐν τῷ μεταξὺ
τοῦ ἀγῶνος χρόνῳ σπουδῆς τε καὶ παρακλήσεως ἀμφοτέ-
10 ρων, οἱ μὲν ὑπατικοὶ πολλὰς ἐλπίδας εἶχον ἐπὶ τῇ βουλῇ,
καὶ τὸ κινδύνευμα ἐν ἐλαφρῷ ἐποιοῦντο, ὑπισχνουμένων
αὐτοῖς πρεσβυτέρων τε καὶ νέων οὐκ ἐάσειν τὸν ἀγῶνα
ἐπιτελεσθῆναι. οἱ δὲ δήμαρχοι πάντα ἐκ πολλοῦ φυλατ-
τόμενοι, καὶ οὔτε δεήσεις, οὔτ᾽ ἀπειλὰς, οὔτε κίνδυνον οὐδέ-
15 να ὑπολογιζόμενοι, ἐπειδὴ καθῆκεν ὁ τοῦ ἀγῶνος χρόνος,
ἐκάλουν τὸν δῆμον. ἦν δὲ παλαίτερον ἔτι συνεῤῥυηκὼς ἐκ

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81 4 / 82 1. *Cat. V.C.* 300. *Var.* 302.

iniit, post peracta pro salute sacra solennia, antequam rem vllam publicam aggrederetur, pro concione T. Romilio diem dixit, ad quam veniret, et laesae reipublicae caussam apud populum iudicem diceret. Et L. *Halienus*, qui tunc aedilis erat, et proximo anno tribunus fuerat, C. Veturium, alterum superioris anni consulem, in simile iudicium vocauit. * Quum autem interea ante diem iudicii magna studia et hortationes *a patriciis* ambobus exhiberentur, viri consulares in senatus ope magnam spem habebant, et periculum parui pendebant, senioribus et iunioribus pollicentibus se non permissuros, vt iudicium perageretur. At tribuni, omnia iam multo ante praecauentes, non precibus, non minis moti, spretisque omnibus periculis, vbi dies iudicii venit, plebem conuocarunt. et iam ante turba inopum sibique

r τὸν χρόνον *Vat.* articulo carent vulgatae.

s Lapus atque *Gelenius* legisse videntur Λεύκιος δὲ Ἀλιηνὸς, ὁ τότε ἀγορανομῶν. quia scilicet apud *Liuium* est: *Veturio ab L. Halieno* (aut *Allieno*) *aedili plebis dies dicta.* Sed pro *Halieno* (aut *Allieno*) apud *Liuium* l. III. c. 31. rectius forstasse *Icilium* legemus: quia *L. Icillium* superiori anno tribunum fuisse supra docuit auctor, p. 2077. v. 6. et p. 2097. v. 5. *Sylb.*

* Multo autem ante tempus iudicii adhibito vtrinque studio

τῶν ἀγρῶν ὁ χερνήτης καὶ αὐτȣργὸς ὄχλος, καὶ προσνεμηθεὶς τῷ κατὰ πόλιν, τήν τ' ἀγορὰν ἐνέπλησε, καὶ τȣ̀ς φέροντας εἰς αὐτὴν ςενωπȣ̀ς.

XLIX. Πρώτη μὲν ȣ̃ν εἰσῆλθεν ἡ κατὰ Ῥωμιλίȣ δίκη. καὶ παρελθὼν ὁ Σίκκιος τά τ' ἄλλα κατηγόρει τȣ̃ ἀνδρὸς, 5 ὅσα ὑπατεύων βίᾳ εἰς τȣ̀ς δημάρχȣς ἔδοξε διαπράξασθαι, καὶ [t] τελευτῶν τὴν ἐπιβȣλὴν διεξῄει τὴν ἐφ' ἑαυτῷ τε καὶ τῇ σπείρᾳ γενομένην ὑπὸ τȣ̃ ςρατηγȣ̃· καὶ [u] παρείχετο ταύτης μάρτυρας τῶν ςρατευσαμένων τȣ̀ς ἐπιφανεςάτȣς, ȣ̓ δημοτικȣ̀ς, [x] ἀλλὰ πατρικίȣς· ἐν οἷς 10 ἦν νεανίας ȣ̓κ ἀφανὴς, ȣ̃τε κατὰ γένȣς ἀξίωσιν, ȣ̃τε [y] κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν, καὶ τὰ πολέμια πάνυ ἀγαθός· Σπόριος Οὐεργίνιος [z] ἦν ὄνομα αὐτῷ. ȣ̃τος ἔφη, Μάρκον Ἰκίλλιον, [a] ἑνὸς τῶν ἐκ τῆς Σικκίȣ σπείρας υἱὸν, ὡς συνηλικιώτην αὐτȣ̃ καὶ φίλον, ἀπολυθῆναι τῆς ἐξόδȣ 15 βȣληθεὶς, ὡς ἐπὶ θάνατον ἐξιόντα μετὰ τȣ̃ πατρὸς,

sibique victum manibus quaeritantium ex agris confluxerat, quae ad vrbanam multitudinem adiuncta forum repleuit, et vicos, qui ad ipsum ferunt.

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81 4. 82 1. *Cat. V.C.* 300. *Var.* 302.

Priore igitur loco Romilii caussa est acta. Tum Siccius, in medium progressus, ei cum alia facinora obiecit, quae, dum consul esset, per vim contra tribunos fecisse visus fuisset, tum etiam postremo insidias sibi suaeque cohorti ab eo imperatore structas narrauit. harumque testes produxit nobilissimos, non plebeii, sed patricii ordinis, viros, qui in ea expeditione fuerant: et in his erat iuuenis et generis dignitate et virtute sua clarus, et rebus bellicis valde strenuus, cui nomen erat Sp. Virginio. Hic dixit, cum M. Icilium, vnius e Siccii cohorte filium, aequalem suum et amicum, a profectione illa liberare cuperet, vt qui cum patre in praesens exitium emitteretur, atque ab auunculo

dio et adhortatione etc. *Lapus.*

t Τελευτῶν *Vat.* vulgo τελευταῖον.

u Καὶ παρείχετο αὐτῶν μάρτυρας τȣ̀ς ἐπιφανεςάτȣς τῶν συςρατευσαμένων *Vat.*

x Ἀλλὰ καὶ πατρικίȣς *Vat.*

y Κατὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν *Vat.*

z In *Cod. Vat.* ἦν ὄνομα αὐτῷ. vulgatis ἦν deest.

a Rectius forsan in *Cod. Vat.* ἑνὸς τῶν ἐκ τȣ̃ Σικκίȣ σπείρας υἱὸν, ἡλικιώτην αὐτȣ̃ etc. vulgatis deest υἱόν.

b Παρα-

Αὖλον Οὐεργίνιον, τὸν ἑαυτοῦ θεῖον, πρεσβευτὴν τότε συστρατευόμενον, [b] παρασκευάσας, ἐλθεῖν ἐπὶ τοὺς ὑπάτους, ἀξιῶν σφίσι δοθῆναι ταύτην τὴν χάριν· ἀντιλεγόντων δὲ τῶν ὑπάτων, ἑαυτῷ μὲν ἐπελθεῖν δάκρυα,
5 τὴν συμφορὰν τὴν ἑταίρου [c] προανακλαιομένῳ· τὴν δὲ νεανίαν, ὑπὲρ οὗ τὰς δεήσεις ἐποιεῖτο, πεπυσμένον ταῦτα, ἐλθεῖν, καὶ λόγον αἰτησάμενον εἰπεῖν, ὅτι τοῖς μὲν δεομένοις πολλὴν οἶδε χάριν, αὐτὸς δ' οὐκ ἂν [d] ἀγαπήσει τυχὼν χάριτος, ἥτις αὐτὸν ἀφελεῖται τὸ πρὸς τὸ
10 γένος εὐσεβές· οὐδ' ἂν ἀπολειφθείη τοῦ πατρὸς, τόσῳ δὲ μᾶλλον, ὅσῳ γ' ἀποθανούμενος οἴχεται, καὶ πάντες τοῦτο ἴσασι· ἀλλὰ συνεξιὼν ἐπαμυνεῖται, ὅσα δύναται, [e] καὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνῳ κοινωνὸς ἔσται τύχης. ταῦτα τοῦ μειρακίου μαρτυρήσαντος, οὐδεὶς ἦν, ὃς οὐκ ἔπασχέ τι
15 πρὸς τὴν τύχην τῶν ἀνθρώπων. ὡς δὲ καὶ αὐτοὶ κληθέντες ἐπὶ τὴν μαρτυρίαν παρῆλθον, ὅ τε πατὴρ Ἰκίλ-

Per. Iul. 4262. Ante Chr. 452. Olymp. 81. 4. 82. 1. Cat. V.C. 300. Var. 302.

auunculo ſuo, A. Virginio, qui in eadem expeditione legatus erat, obtinuiſſet, vt is conſules adiret, peteretque, vt hoc beneficium ſibi concederetur: conſulibus vero ſe id facturos negantibus, obortas ſibi lacrymas, amici fortunam deflenti. iuuenem vero, pro quo deprecabatur, his auditis, veniſſe, et petita dicendi copia, dixiſſe, ſe magnam gratiam ſuis deprecatoribus habere; ſibi tamen haud gratum fore id beneficium, quod pietatem erga parentes eſſet erepturum: et patrem tanto minus deſerturum, quanto certiorem mortem peteret, * et hoc omnibus fore compertum: ſed ſe iturum vna cum illo, et pro viribus eum defenſurum, et eiuſdem fortunae participem futurum. Quum ille iuuenis dixiſſet hoc teſtimonium, nemo fuit, quin illorum hominum fortuna commotus fuerit. Vbi vero et ipſe Icilius pater et adoleſcentulus, ad teſtimonium dicendi citati, de

b Παρακαλέσας ἐλθεῖν ἐπὶ τοὺς ὑπάτους *Vat.*

c Προανακλαιομένῳ *Vat.* vulg. προσανακλ.

d Rectius forſan ἀγαπήσειε, vt mox ἀπολειφθείη. *Sylb.* Ἀγαπήσειν *Vat.*

* *Al.* atque hoc omnibus notum eſſe.

e Melius τῆς αὐτῆς ἐκείνοις κοινωνὸς ἔσται τύχης *Vat.* vulg. τῆς αὐτῶν ἐκείνων κ. ἔ. τ.

f Καὶ

λιος καὶ τὸ μειράκιον, [f] καὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἔλεξαν, οὐκέτι κατέχειν τὰ δάκρυα οἱ πλείους ἐδύναντο τῶν δημοτικῶν. ἀπολογηθέντος δὲ τοῦ Ῥωμιλίου, καὶ διελθόντος λόγον, οὔτε θεραπευτικὸν, οὔτε ἁρμόττοντα τοῖς καιροῖς, ἀλλ' ὑψηλὸν, καὶ ἐπὶ τῷ ἀνυπευθύνῳ τῆς ἀρχῆς 5 μέγα φρονοῦντα, διπλασίως ἔτι ἐπερρώσθησαν εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ ὀργὴν οἱ πολῖται. καὶ γενόμενοι τῶν ψήφων κύριοι, κατέγνωσαν ἀδικεῖν οὕτως, ὥστε πάσαις ταῖς ψήφοις τῶν φυλῶν ἁλῶναι τὸν ἄνδρα. ἦν δὲ τὸ τίμημα τῆς δίκης ἀργυρικὸν, ἀσσάρια μυρία. καὶ τοῦτ' οὐκ ἄνευ προ- 10 νοίας ὁ Σίκκιος ποιῆσαί μοι δοκεῖ τινος, ἀλλ' ἵνα τοῖς τε πατρικίοις ἐλάττων ἡ περὶ τοῦ ἀνδρὸς σπουδὴ γένηται, καὶ μηδὲν ἐξαμάρτωσι περὶ τὴν ψηφοφορίαν, ἐνθυμηθέντες, ὅτι εἰς ἀργύριον ζημιώσεται ὁ ἁλοὺς, καὶ εἰς οὐδὲν ἕτερον, καὶ τοῖς δημοτικοῖς ἡ πρὸς τὴν τιμωρίαν ὁρμὴ προθυμο- 15 τέρα, μήτε ψυχῆς ἄνδρα ὑπατικὸν, μήτε πατρίδος ἀποστεροῦσα. Ῥωμιλίου δὲ καταδικασθέντος, οὐ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις καὶ Οὐετούριος ἑάλω. τίμημα δὲ καὶ

de seipsis testati sunt, plerique de plebe a lacrymis amplius sibi temperare non potuerunt. Quum autem Romilius ad haec respondisset, et orationem habuisset, nec humilem, nec temporibus conuenientem, sed tumidam, et ex absoluta imperii potestate elatam, iram ciuium multo maiorem in se accendit et concitauit. atque tribus missae in suffragia eum violatae reipublicae omnibus suffragiis damnarunt. mulcta autem pecuniaria fuit, assium decem millia. Atque hoc non sine quodam prouido consilio Siccius fecisse mihi videtur, vt patricii reo remissius fauerent, et nihil in suffragiis ferendis delinquerent, cogitantes, reum mulcta pecuniaria, et nulla alia re mulctatum iri; et plebs maiore animi impetu ad poenam exigendam ferretur, quod nec vita, nec patria, virum consularem esset priuatura. Damnato Romilio, paucis post diebus Veturius etiam damnatus est. atque huic quoque irrogata

Per. Iul. 4262. Ante Chr. 452. Olymp. 81. 4. 82. 1. V.C. Cat. 300. Var. 302.

[f] Καὶ τὸ καθ' αὐτοὺς Vat.

ἐκείνῳ ἐπεγέγραπτο ἀργυρικὸν, [g] ἡμιόλιον θατέρου.

L. Ταῦτα δὲ λογιζομένοις τοῖς ἐν ἀρχῇ ὑπάτοις πολὺ παρέστη δέος, καὶ τοῦ μὴ ταὐτὰ παθεῖν ὑπὸ τοῦ δήμου μετὰ τὴν ὑπατείαν πρόνοια. ὥστ' οὐκέτι ἀποκρυπτόμενοι
5 τὰς γνώμας, ἀλλὰ φανερῶς τὰ τοῦ δήμου πολιτευόμενοι διετέλουν. πρῶτον μὲν οὖν ἐπὶ τῆς λοχίτιδος ἐκκλησίας νόμον ἐκύρωσαν, „ἵνα ταῖς ἀρχαῖς πάσαις ἐξῇ τοὺς ἀκοσμοῦντας, ἢ παρανομοῦντας εἰς τὴν ἑαυτῶν ἐξουσίαν ζημιοῦν·„ τέως γὰρ οὐχ ἅπασιν ἐξῆν, ἀλλὰ τοῖς ὑπάτοις
10 [h] μόνοις". τὸ μέντοι τίμημα οὐκ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ζημιοῦσιν ὁπόσον [i] θεῖναι δοκεῖ κατέλιπον, ἀλλ' αὐτοὶ τὴν ἀξίαν ὥρισαν, μέγιστον ἀποδείξαντες ὅρον ζημίας, [k] δύο βόας καὶ τριάκοντα πρόβατα. καὶ οὗτος ὁ νόμος ἄχρι

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81. 4. 82. 1. *U.C. Cat.* 300. *Var.* 302.

gata est mulcta pecuniaria, cuius proportio erat * sesquialtera.
Huius igitur anni consules, haec considerantes, magnus incessit timor; et ne, post depositum consulatum, eodem modo a plebe tractarentur, prouide cauerunt. itaque consilium suum non amplius celabant: sed aperte plebi fauebant. Ac primum quidem centuriatis comitiis legem tulerunt; „licere omnibus magistratibus eos mulctare, qui facinus aliquod insolens, aut iniquum, praeter disciplinam ac leges reipublicae in suam potestatem admisissent.„ nam ad illam usque diem non omnibus, sed solis consulibus id licebat. mulctae tamen modus non ipsorum arbitrio permissus est, sed ab illis praefinitus; ne *scilicet* maxima mulcta duos boues et triginta oues excederet. Haec lex diu

g *Liuius* Romilium damnatum ait x. millibus aeris, Veturium xv. millibus. vnde recte ἡμιόλιον θατέρου. quod tamen non abs re mireris. nam consentaneum erat, Romilio, qui se maiori contentione tribunis opposuit, grauiorem mulctam fuisse impositam; Veturio autem, qui in his conflictationibus pene κωφὸν πρόσωπον inducitur, irrogatum fuisse τὸ ἥμισυ, *sc.* v. millia. *Sylb.*

* *Id est:* assium xv. millia. *Lapus* vertit: *quae erat sescupla alterius.*

h Non agnoscit *Vat.*

i εἶναι δεῖ *Vat.*

k *Brissonius in* Select. *ex Iure Antiqq.* l. I. c. 3. legendum censet: δύο πρόβατα καὶ τριάκοντα βόας: quia *Gellius* l. XI. c. 1. scribit, *mulctam, quae appellatur suprema, institutam in singulos duarum ouium, boum triginta; pro copia scilicet boum, proque ouium penuria. Sylb.*

l φυλατ-

πολλοῦ διέμεινεν ὑπὸ Ῥωμαίων [l] διαφυλαττόμενος. ἔπειτα περὶ τῶν νόμων, οὓς ἐσπούδαζον οἱ δήμαρχοι κοινοὺς ἐπὶ πᾶσι Ῥωμαίοις [m] γραφῆναι, καὶ εἰς [n] ἅπαντα τὸν χρόνον διαφυλαχθησομένους, διάγνωσιν ἀπέδωκαν τῇ βουλῇ. ἐλέχθησαν [o] μέντοι πολλοί τε καὶ ὑπὸ τῶν κρατίστων 5 ἀνδρῶν εἰς ἀμφότερα, [p] καὶ τὸ κωλύειν καὶ τὸ συγχωρεῖν, φέροντες λόγοι. ἐνίκα δ' ἡ τὰ δημοτικώτερα πρὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν εἰσάγουσα Τίτου Ῥωμιλίου γνώμη, παρὰ τὴν ἁπάντων δόξαν τῶν τε πατρικίων καὶ τῶν δημοτικῶν γενομένη. οἱ μὲν γὰρ ὑπελάμβανον, πάντα τὰ ἐναντία 10 τοῖς δημοτικοῖς φρονήσειν τε καὶ λέξειν τὸν ἄνδρα, νεωστὶ τὴν ἐν τῷ δήμῳ δίκην ἑαλωκότα. ὁ δ' ἀναστὰς, ἐπειδὴ προσῆκεν [q] αὐτῷ γνώμην ἐρωτηθέντι κατὰ τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἀποκρίνασθαι· ἦν δ' ἐν τοῖς διὰ μέσου κατά τε ἀξίωσιν καὶ ἡλικίαν· ἔλεξεν· 15

„Ἃ μὲν ὑπὸ τοῦ δήμου πέπονθα, ὦ βουλὴ, καὶ ὅτι οὐδὲν LI.

diu seruata est apud Romanos. Deinde de legibus, quas tribuni in communem totius populi Romani vsum, et in perpetuum seruandas scribi maximo studio cupiebant, cognitionem senatui permiserunt. Multae tamen ab optimis viris sententiae in vtramque partem sunt dictae, quarum aliae eo spectabant, vt *leges ferendae* impedirentur, aliae eas ferri sinebant. Tamen praeter omnium, tum patriciorum, tum plebeiorum, opinionem vicit T. Romilii sententia, quae plebis magis, quam optimatum, partibus fauebat. omnes enim arbitrabantur, eum, ob recentem damnationis offensam, plebis voluntati et consiliis et dictis perpetuo aduersaturum. ille vero, vbi ad eum ex ordine ventum est, (erat autem inter eos, qui et dignitate et aetate erant medii) rogatus sententiam, surrexit, et ita est loquutus:

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 82. 1. *Cat. V.C.* 300. *Var.* 302.

„Quae a plebe sum passus, Patres conscripti, ob nullum meum

l Φυλαττόμενος *Vat.*

m Γράφειν *Vat.*

n Πάντα χρόνον φυλαχθησομένους *Vat.*

o Forsan rectius μὲν δή. *Sylb.* Μὲν οὖν *Vat.*

p Καὶ τὸ συγχωρεῖν καὶ τὸ κωλύειν *Vat.*

q In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ἑαυτῷ: et mox in *Ed. Steph.* ἑαυτῶν: euidente vtrobique errore. *Sylb.*

ἀδικῶν, ἀλλὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας ἕνεκα, Φορτικὸς ἂν εἴην ἔγωγε, [r] ἐν εἰδόσιν ὑμῖν ἀκριβῶς λέγων· μνήμην δ' αὐτῶν ποιῦμαι τῦ ἀναγκαίυ ἕνεκα, ἵν' εἰδῆτε, ὅτι ὐ κολακείᾳ τῦ δημοτικῦ ἐπιτρέψας, [s] ἐχθρῦ μοι
5 ὄντος, ἀλλ' ἀπὸ τῦ βελτίςυ τὰ συμφέροντα ἐρῶ. Θαυμάσῃ [t] δὲ μηθεὶς, εἰ πρότερόν τε πολλάκις, καὶ ἡνίκα ὕπατος ἦν, τῆς ἑτέρας προαιρέσεως γενόμενος, νῦν ἐξαίφνης μεταβέβλημαι. μηδὲ ὑπολάβητε δυοῖν θάτερον, ἢ τότε βεβυλεῦσθαί με κακῶς, ἢ νῦν ἀνατίθεσθαι τὰ
10 δόξαντα ὐκ ὀρθῶς. ἐγὼ γὰρ, ὦ βυλὴ, ὅσον μὲν χρόνον τὰ ὑμέτερα ἰσχυρὰ ἡγύμην, ὥσπερ ἐχρῆν, ἀριςοκρατίαν [u] αὐξάνων, περιεφρόνυν τὸ δημοτικόν· ἐπεὶ δὲ τοῖς ἐμαυτῦ σωφρονισθεὶς κακοῖς, μετὰ μεγάλων μισθῶν ἔμαθον, ὅτι ἔλαττον ὑμῶν ἐςι τῦ [x] βυλομένυ τὸ

Per. Iul. 4262. Ante Chr. 452. Olymp. 81 4 / 82 1. Cat. V.C. 300. Var. 302.

meum facinus iniustum, sed ob meam erga vos beneuolentiam, molestus essem, si apud vos horum probe gnaros narrare vellem. Coactus tamen horum mentionem facio vt sciatis, me, non vt plebi assenter, quae mihi est inimica, sed sincerissime ea, quae e republica sunt, dicturum. Ac nemo miretur, si nunc repente factus sum mei dissimilis, quum et saepe ante, et quando consul eram, contrariae essem sententiae. neue existimetis, alterutrum, aut tunc me male sensisse, aut nunc non recte sententiam mutare. Ego enim, Patres conscripti, quamdiu partes vestras firmiores putaui, dominatum optimatum auxi, vt debui, et plebem contemsi. Postquam vero meo malo factus sapientior, magno cum meo damno didici, * vobis esse plus consilii,

r Ἐν εἰδόσιν *Vat.* quod (modo λέγων mox scribamus) fortasse rectius: cum hac phrasi in *Opusculis Criticis* aliquoties vtatur *Dionysius* ipse: vt pag. 18. v. 27. (Hudson. editionis) ἐν εἰδόσι λέγων. p. 303. v. 22. ὡς ἐν εἰδόσι λέγων. p. 308. v. 25. [eiusd. edit.] ἡ γὰρ ὑπόμνησις ὡς ἐν εἰδόσι. vulg. ἔγωγε, ἂν εἰδόσιν ὑ. ἀ. λέγω. (in coniunctiuo)

s Ἐχθρῦ μόνυ ὄντος *Vat.*

t Δὲ pro τε in *Cod. Vat.*

u Αὔξων *Vat.*

x Βυλευομένυ] Rectius in *Cod. Vat.* βυλομένυ. quo modo legisse videtur *Lapus*: nam vertit: *minorem esse voluntate vestra potentiam.*

* *Al.* minus vos posse, quam velitis. *seu*, vires et facultatem vestram

δυνάμενον, καὶ πολλὰς ἤδη τὸν ὑπὲρ ὑμῶν ἀγῶνα [y] ἀραμένους περιείδετε ἀναρπασθέντας ὑπὸ τοῦ δήμου, τοῖς ἀναγκαίοις εἴξαντες, οὐκ ἔθ᾽ ὅμοια ἔγνωκα. ἐβουλόμην δ᾽ ἂν μάλιστα μήτ᾽ ἐμαυτῷ συμβῆναι, μήτε τῷ συνάρχοντί μου ταῦτα, ἐφ᾽ οἷς ἅπαντες ἡμῖν συμπαθεῖτε. 5 ἐπειδὴ δὲ τὰ μὲν καθ᾽ ἡμᾶς τέλος ἔχει, τὰ δὲ λοιπὰ ἔξεστιν ἐπανορθώσασθαι, τοῦ μὴ παθεῖν [z] ταὐτὰ ἑτέρους προϊδέσθαι, καὶ κοινῇ καὶ καθ᾽ ἕνα ἕκαστον ἰδίᾳ τὰ παρόντα εὖ τίθεσθαι παρακαλῶ. κράτιστα γὰρ οἰκεῖται πόλις ἡ πρὸς τὰ πράγματα μεθαρμοττομένη· καὶ 10 συμβούλων ἄριστος, ὁ μὴ πρὸς τὴν ἰδίαν ἔχθραν, ἢ χάριν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον ἀποδεικνύμενος γνώμην· βουλεύονταί τ᾽ ἄριστα περὶ τῶν μελλόντων οἱ [a] παραδείγματα ποιούμενοι τὰ γεγονότα τῶν ἐσομένων. ἡμῖν δ᾽, ὦ βουλή, ὁσάκις ἐνέστη τις ἀμφισβήτησις καὶ 15 φιλονεικία πρὸς τὸν δῆμον, ἀεί τι μειονεκτεῖν ἐξεγένετο, καὶ εἰς ἀνδρῶν ἐπιφανῶν [b] θανάτους τε καὶ ὕβρεις καὶ

consilii, quam potentiae, vosque necessitati cedentes, iam multos vestros propugnatores a plebe abripi passos esse, sententiam mutaui. Vtinam autem neque mihi, neque collegae meo, ea accidissent, ob quae vos omnes nobiscum doletis. Verum, quia res nostrae iam finem habent, et reliquas corrigere licet, vt prouideatur, ne aliis eadem accidant, et vniuersos et singulos, vt rebus praesentibus prudenter vtantur, hortor. Optime enim administratur ciuitas, quae se pro rerum statu fortunae accommodat: et optimus consiliarius ille est, qui non priuatis inimicitiis impulsus, aut gratia abductus, sed publica vtilitate commotus, suam sententiam dicit: atque optime de futuris consultant, qui rerum futurarum exempla ex praeteritis sumunt. Nobis vero, Patres conscripti, quoties aliqua controuersia, aut contentio contra plebem orta est, contigit, vt semper deteriore conditione discederemus, et viri illustres capitali supplicio contumeliisque affice-

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81 82. 4 1. *Cat. V.C.* 300. *Var.* 302.

vestram non respondere voluntari.

y Si ἀραμένους malis, facile patiar. *Sylb.* vulg. αἱρουμένους.

z Ταὐτὰ pro vulgato ταῦτα agnoscit etiam *Lapi* versio: *ne alii eadem patiantur. Sylb.*

a Παραδείγματα *Vat.* vulg. παράδειγμα.

b Fortasse rectius καὶ ἀνδρῶν ἐπιφανῶν

ἐκβολὰς ζημιωθῆναι. καίτοι τί γένοιτ' ἂν ἀτύχημα πό-
λει μεῖζον, ἢ τοὺς κρατίστους τῶν ἀνδρῶν περικόπτεσθαι,
[c] καὶ ταῦτα οὐ σὺν δίκῃ; ὧν ὑμῖν ἐγὼ φείδεσθαι
παραινῶ, καὶ μήτε τοὺς νῦν ἄρχοντας προβαλόντας εἰς
5 κίνδυνον πρόδηλον, ἔπειτα ἐγκαταλιπόντας, ἐν [d] τοῖς
δεινοῖς μετανοεῖν· μήτε τῶν ἄλλων τινὰ, οὗ τι καὶ μι-
κρὸν ὄφελος τῷ κοινῷ. κεφάλαιον δ' ἐστὶν ὧν ὑμῖν παραι-
νῶ, πρέσβεις ἑλέσθαι, τοὺς μὲν εἰς τὰς Ἑλληνίδας πό-
λεις τὰς ἐν Ἰταλίᾳ, τοὺς δ' εἰς Ἀθήνας· οἵτινες αἰτη-
10 σάμενοι παρὰ τῶν Ἑλλήνων τοὺς κρατίστους νόμους καὶ
μάλιστα τοῖς ἡμετέροις ἁρμόττοντας βίοις, οἴσουσι δεῦρο.
ἀφικομένων δ' αὐτῶν, τούς τε ὑπάτους προθεῖναι τῇ βου-
λῇ σκοπεῖν, τίνας ἑλέσθαι δεήσει νομοθέτας, καὶ ἥντινα
ἕξοντας ἀρχὴν, καὶ χρόνον ὅσον, καὶ τἄλλα, ὅπως ἂν

Per. Iul. 4262. Ante Chr. 452. Olymp. 81 4 / 82. 1. Cat. 300. V.C. Var. 302.

afficerentur et exſilio mulctarentur. Atqui quodnam maius infortunium reipublicae poteſt accidere, quam ſi optimi quique viri exſcindantur? Quae cum mihi in vobis non probentur, hortor, vt eis parcatis, ac neque huius anni magiſtratus manifeſto periculo obiiciatis, deinde in ipſo diſcrimine deſeratis, neque alium quempiam, cuius vel minimus in republica ſit vſus. In ſumma, vobis ſuadeo, vt legatos eligatis, et partim in Graecas vrbes, quae ſunt in Italia, partim Athenas mittatis, qui leges optimas, et noſtris moribus maxime conuenientes, a Graecis petant atque huc ferant. Illis vero reuerſis, conſules ad ſenatum referant de legislatoribus eligendis, et de eorum imperio, quodnam ſit futurum, et quam diuturnum, et de caeteris rebus

ἐπιφανῶν θανάτοις καὶ ὕβρεσι καὶ ἐκβολαῖς ζημιωθῆναι: datiuo ſcilicet caſu, vt alibi paſſim. *Sylb.* et *Port.* Καὶ εἰς ἀνδρῶν ἐπιφανῶν θανάτους *Vat.* duae particulae καὶ εἰς deſunt vulgatis.

c Καὶ ταῦτα οὐ συνδικῶν ὑμῖν ἐγὼ φείδεσθαι etc.] Ita plane in codicibus: niſi quod ἐγὼ poſt ὑμῖν omittat *Vat.* *Lapus* vertit: *quibus ego parcatis moneo.* at *Gelenius* ſic: *et hoc vobis parcens conſulo.* Hoc modo legendum coniicit *Portus*: ταῦτα οὖν συνδικῶν ἐγὼ ποιεῖσθαι παραινῶ, καὶ μήτε τοὺς νῦν ἄρχοντας προβάλλειν εἰς κίνδυνον πρόδηλον, ἔπειτα ἐγκαταλείπειν τοῖς δεινοῖς, μήτε etc. *Ego igitur, veſtrae cauſſae fauens, ſuadeo vobis, vt haec faciatis, ſcil. vt neque huius anni* etc.

d Ἐν τοῖς δεινοῖς μετανοεῖν *Vat.* ἐν et μετανοεῖν a vulgatis abſunt.

e Ita

αὐτῇ φαίνηται συνοίσειν· ςασιάζειν δὲ μηκέτι πρὸς τὸ δημοτικὸν, μηδ' ἄλλας ἐπ' ἄλλαις ἀναιρεῖσθαι συμφορὰς, ἄλλως τε καὶ περὶ νόμων φιλονεικȣ̃ντας, οἳ κᾂν εἰ μηθὲν ἄλλο, τήν γέ τοι δόξαν τῆς ἀξιώσεως ἔχȣσιν [e] εὐπρεπῆ. 5

Τοιαῦτ' εἰπόντος τȣ̃ Ῥωμιλίȣ, οἵ τε ὕπατοι συνελαμβάνοντο τῆς γνώμης ἀμφότεροι, πολλὰ καὶ ἐκ παρασκευῆς συγκείμενα διεξιόντες, καὶ τῶν ἄλλων βȣλευτῶν συχνοὶ, καὶ ἐγένοντο πλείȣς οἱ ταύτῃ προςιθέμενοι τῇ γνώμῃ. μέλλοντος δὲ γράφεσθαι τȣ̃ προβȣλεύματος, 10 ἀναςὰς ὁ δήμαρχος Σίκκιος, ὁ τῷ Ῥωμιλίῳ προθεὶς τὴν δίκην, πολὺν ὑπὲρ τȣ̃ ἀνδρὸς διῆλθε λόγον, ἐπαινῶν τὴν μεταβολὴν τῆς γνώμης, καὶ τὸ μὴ τὰ ἴδια ἔχθη κρείττονα [f] ἡγεῖσθαι τῶν κοινῇ χρησίμων, ἀλλ' ἀπ' ὀρθῆς γνώμης τὰ συμφέροντα [g] ἐπιδείξασθαι· „Ἀνθ' ὧν, ἔφη, 15 ταύτην αὐτῷ [h] ἀποδίδωμι τιμὴν καὶ χάριν· ἀφίημι τῶν

LII.

rebus prout ipsi conducere videbitur: abstineatis vero a seditionibus contentionibusque cum plebe, neue calamitates calamitatibus vestris addatis, praesertim quum de legibus agatur, quae, si nihil aliud, saltem maiestatis speciosam *ac honestam* gloriam habent.

His a Romilio dictis, vterque consul ad eius opinionem accessit, in eandem sententiam loquuti meditatis orationibus, multique alii senatores, et maior pars hanc sententiam est amplexa. Quum autem senatusconsultum scribendum esset, Siccius tribunus, qui Romilio diem dixerat, surgens, prolixa oratione hominem laudauit, quod sententiam mutasset, nec tam priuatarum simultatum, quam reipublicae commodorum rationem habuisset, sed sincero animo, quid esset e republica, declarasset: „pro quibus meritis, inquit, hanc gratiam illi refero, et mulctam pecu-

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81. 4. 82. 1. *Cat. V.C.* 300. *Var.* 302.

e Ita etiam in *Vat.* et *Lapi Cod.* Perperam εὐτρεπῆ in *Ed. Steph.*

f Γίνεσθαι] Forsan rectius κρείττονα ἡγεῖσθαι τ. *Sylb.*

g Ὑποδείξασθαι *Vat.*

h Ἀποδίδωμι χάριν καὶ τιμὴν ἀφίημι malit *Portus.* quod nondum persoluta erat mulcta, vt ex sequentibus constat.

 i Παρόν-

ἐκτισμάτων ἐπὶ τῇ δίκῃ, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν διαλλάττομαι· νικᾷ γὰρ ἡμᾶς χρηστὸς ὤν.» τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἄλλοι δήμαρχοι [i] παριόντες ὡμολόγουν. οὐ μὴν ὅ γε Ῥωμίλιος ὑπέμεινε ταύτην λαβεῖν τὴν χάριν· ἀλλ' ἐπαινέσας τοὺς
5 δημάρχους τῆς προθυμίας, ἀποδώσειν ἔφη τὴν καταδίκην· ἱερὰν γὰρ ἤδη τῶν θεῶν εἶναι· καὶ οὔτε δίκαια, οὔτε ὅσια ποιεῖν, ἀποστερῶν τοὺς θεοὺς ἃ δίδωσιν αὐτοῖς [k] ὁ νόμος· καὶ ἐποίησεν οὕτως. γραφέντος δὲ τοῦ προβουλεύματος, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐπικυρώσαντος τοῦ δήμου, πρέσβεις
10 ἀπεδείχθησαν οἱ [l] τοὺς παρ' Ἑλλήνων νόμους ληψόμενοι, [m] Σπόριος Ποστόμιος, καὶ [n] Σερούϊος Σουλπίκιος, καὶ Αὖλος Μάλλιος· οἷς τριήρεις τε παρεσκευάσθησαν ἐκ τοῦ δημο-

Per. Iul. 4262. Ante Chr. 452. Olymp. 81 4 / 82 1. Cat. V.C. 300. Var. 302.

pecuniariam ipsi in iudicio irrogatam remitto, et in posterum cum eo in gratiam redeo; nos enim ille sua probitate vincit.„ Et caeteri tribuni, qui aderant, idem senserunt. Romilius tamen hoc beneficium accipere noluit; sed, laudata tribunorum in se propensa voluntate, se mulctam persoluturum dixit: iam enim diis sacratam esse; nec iuste, nec pie se facturum, si deos rebus legitimis fraudaret. atque ita fecit. Facto autem senatusconsulto, et per plebiscitum postea confirmato, legati legum a Graecis petendarum caussa creati sunt, Sp. Postumius, Ser. Sulpicius, A. Manlius, quibus triremes, cum omnibus ornamentis,

i Παρόντες praefert *Portus.*

k In *Cod. Vat.* ὁ νόμος. vulgatae carent articulo.

l Τοὺς παρὰ τῶν Ἑλλήνων *Vat.*

m Sp. Postumius Albus dicitur *Liuio*; cum in anterioribus consulatibus *Sp. Postumius Albinus* sit cognominatus p. 1911. v. 5. sed *A. Postumius Albus* p. 1918. v. vlt. nisi quis et in his errorem putet. *Glarean.*

n In *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* Σερουΐλιος pro Σερούϊος: nomen scilicet pro praenomine. *P. Sulpicius* habetur apud *Liuium.* Fuit autem *Seruius Sulpicius* consul anno 293. (p. 1981. v. 4.) *Publius* vero nunquam, quod sciam. Porro *A. Manlius* ab vtroque ponitur: et anno 280. *A. Manlius* apud *Dionysium* (p. 1842. v. 4.) consul fuit; *Liuio* autem *G. Manlius.* Quod si hi legati omnes consulares fuere, vt verisimile est, *Dionysii* codex vtrinque melius *Liuii* codice habebit, et *Seru. Sulpicius* et *A. Manlius. Glarean.*

o Chrono-

σίου, καὶ ἄλλος κόσμος εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἡγεμονίας ἀποχρῶν. καὶ τὸ ἔτος ἐτελεύτα.

Ἐπὶ δὲ τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ δευτέρας ὀλυμπιάδος, LIII. ἣν ἐνίκα στάδιον Λύκος Θεσσαλὸς ἀπὸ Λαρίσσης, ἄρχοντος Ἀθήνησι Χαιρεφάνους, ἐτῶν [o] τριακοσίων ἐκπε- 5 πληρωμένων ἀπὸ τοῦ Ῥώμης συνοικισμοῦ, Ποπλίου Ὁρατίου καὶ Σέξτου Κοϊντιλίου δεδεγμένων τὴν ὕπατον ἀρχὴν, λοιμικὴ νόσος εἰς τὴν Ῥώμην κατέσκηψε, μεγίστη τῶν [p] ἐκ τοῦ προτέρου χρόνου μνημονευομένων· ὑφ᾽ ἧς οἱ μὲν θεράποντες ὀλίγου ἐδέησαν ἅπαντες ἀπολέσθαι, τῶν δ᾽ 10 ἄλλων πολιτῶν ἀμφὶ τοὺς ἡμίσεις μάλιστα διεφθάρησαν, οὔτε τῶν ἰατρῶν ἀρκούντων ἔτι βοηθεῖν τοῖς καμάτοις, οὔτ᾽ οἰκείων, ἢ φίλων τἀναγκαῖα ὑπηρετούντων. οἱ γὰρ ἐπικουρεῖν ταῖς ἑτέρων βουλόμενοι [q] νόσοις, ἁπτόμενοί τε καματηρῶν σωμάτων, καὶ συνδιαιτώμενοι, τὰς αὐτὰς ἐκείνοις 15 νόσους μετελάμβανον· ὥστε πολλὰς οἰκίας ἐξερημωθῆναι δι᾽ ἀπορίαν τῶν ἐπιμελησομένων. ἦν τ᾽ οὐκ ἐλάχιστον τῶν

tis, quae amplam imperii Romani maieſtatem ſatis indicare poterant, ex aerario aſſignatae ſunt. et annus ille abiit.

Olympiade autem LXXXII, qua vicit in ſtadio Lycus Theſſalus Lariſſenſis, archonte Athenis Chaerephane, expleto anno trecenteſimo ab V. C. Publio Horatio et Sexto Quintilio conſulibus, maxima peſtilentia vrbem inuaſit, quanta nunquam antea fuiſſe memorabatur: qua pene omnia ſeruitia abſumta ſunt, ex reliquis ciuibus dimidia fere pars interiit; quia nec medici morbis amplius ſuccurrere, nec domeſtici amicique *aegrotis* res neceſſarias miniſtrare poterant. Nam qui aliorum morbis opem ferre volebant, corpora laborantium tangentes, et ſimul viuentes, eodem et illi morbo corripiebantur. ita vt multae domus ob hominum curantium inopiam deſolatae fuerint. Peſtis autem adeo in vrbe graſſantis,

Per. Iul. 4263. *Ante Chr.* 451. *Olymp.* 82 ½. *Cat. V.C.* 301. *Var.* 303. *P. Horatio et Sexto Quintilio coſſ. peſtis ſaeuiſſima, etiam in vicinia.*

o Chronologorum nonnulli ſtatuunt hunc annum CCCI. ſed CCC. cum *Dionyſio* mauult *Xylander. Sylb.*

p Ἐκ τοῦ πρότερον χρόνου *Vat.*

q Συμφοραῖς pro νόσοις rectius, vt opinor, in *Cod. Vat.* quod mox ſequatur νόσους.

 r Γὰρ

κακῶν τῇ πόλει καὶ τοῦ μὴ ταχέως λωφῆσαι τὴν νόσον αἴτιον, τὸ περὶ τὰς ἐκβολὰς τῶν νεκρῶν γινόμενον. κατ' ἀρχὰς [r] μὲν γὰρ ὑπό τ' αἰσχύνης καὶ [s] εὐπορίας τῶν πρὸς τὰς ταφὰς ἐπιτηδείων, ἔκαιόν τε καὶ γῇ παρεδίδοσαν τοὺς νεκρούς· τελευτῶντες δ', οἱ μὲν ἀπ' ὀλιγωρίας τοῦ καλοῦ, οἱ δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκ ἔχοντες, [t] πολλοὺς μὲν ἐν τοῖς ὑπονόμοις τῶν στενωπῶν φέροντες ἐῤῥίπτουν τῶν ἀπογινομένων, πολλῷ δ' ἔτι πλείους εἰς τὸν ποταμὸν ἐνέβαλλον· ἀφ' ὧν τὰ μέγιστα [u] ἐκακοῦντο, πρὸς τὰς ἀκτὰς καὶ τὰς ἠϊόνας ἐκκυμαινομένων. τῶν γὰρ σωμάτων βαρεῖα καὶ δυσώδης προσπίπτουσα καὶ τοῖς ἔτι ἐῤῥωμένοις ἡ τοῦ πνεύματος ἀποφορὰ ταχείας ἔφερε τοῖς σώμασι τὰς τροπάς· πίνεσθαί τε οὐκέτι χρηστὸν ἦν τὸ [x] ἐκ

Per. Iul. 4263. Ante Chr. 451. Olymp. 82 $\frac{1}{2}$. Cat. 301. V.C. Var. 303.

grassantis, eiusque diuturnitatis non minima erat caussa, quod corpora *inhumata* proiicerentur. Nam principio quidem prae pudore, et copia rerum ad sepulturam necessariarum suppetente, cadauera cremabant et terrae mandabant. Sed postea alii, honestate contemta, alii rerum necessariarum inopia laborantes, multa defunctorum corpora in subterraneas compitorum cloacas, at longe plura in fluuium proiiciebant; vnde maxima redundabat lues, tum per confragosas, tum per meabiles ripae partes. Nam, eiectis ab vnda cadaueribus, grauis et male olens odor, qui venti flatu inde ferebatur per aërem, valentes inuadebat, eorumque corporibus celerem mutationem afferebat: et aqua ex flumine allata

r γὰρ post μὲν habet *Vat.* quod desiderari agnouit *Sylb.* [et a vulgatis abest.]

s Pro ἀπορίας, vt in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] reponendum esse εὐπορίας, et sensus docet, et confirmat *Lapi* versio. *Sylb.*

t Πολλοὺς μὲν τῶν ἀπογινομένων εἰς τοὺς ὑπονόμους τῶν στενωπῶν φέροντες ἐῤῥίπτουν malit *Portus.*

u Hoc modo legit *Portus:* ἐκακοῦντο. πρὸς γὰρ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰς ἠϊόνας ἐκκυμαινομένων τῶν σωμάτων, βαρεῖα etc. *vnde maximum damnum accipiebant. Quum enim cadauera ad saxa et ripas fluctibus eiicerentur, grauis.* etc. Hic notauit *Sylburgius* ἀκτὰς et ἠϊόνας poni vt diuersa: atque ἀκτὰς esse ripas salebrosas, seu litora saxis imperuia, ἠϊόνας vero ripas permeabiles, seu litora arenosa. quod firmat auctoritate *Ammonii.*

x Ἐκ ποταμοῦ] Ἐκ τοῦ ποταμοῦ *Vat.*

y Pro

τȣ̃ ποταμȣ̃ κομισθὲν ὕδωρ, τὰ μὲν ἀτοπίᾳ τῆς ὀσμῆς, τὰ δὲ τῷ πονηρὰς τὰς ἀναδόσεις ποιεῖν τῆς τροφῆς. καὶ ȣ̓ μόνον ἐν τῇ πόλει τὰ δεινὰ ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν. καὶ ȣ̓χ ἥκιστα ὁ γεωργὸς ἐπόνησεν ὄχλος ἀναπιμπλάμενος, [y] καὶ προβάτων καὶ τῶν ἄλλων τετραπόδων ἅμα διαιτωμένων, τῆς νόσȣ. ὅσον μὲν ȣ̓̃ν χρόνον τοῖς πολλοῖς ἐλπίδος τι ὑπῆν [z] κἀκ τȣ̃ θεȣ̃, ὡς σφίσιν ἐπικȣρήσοντος, ἅπαντες ἐπί τε θυσίας καὶ καθαρμȣ̀ς ἐτράποντο· καὶ πολλὰ ἐνεωτερίσθη Ῥωμαίοις ȣ̓κ ὄντα ἐν ἔθει περὶ τὰς τιμὰς τῶν θεῶν ἐπιτηδεύματα ȣ̓κ εὐπρεπῆ. ἐπεὶ δ' ȣ̓δεμίαν αὐτῶν ἐπιστροφὴν ἔγνωσαν ἐκ τȣ̃ δαιμονίȣ γενομένην, ȣ̓δ' ἔλεον, καὶ τῆς περὶ τὰ θεῖα λειτȣργίας ἀπέστησαν. ἐν ταύτῃ τῇ συμφορᾷ τῶν τε ὑπάτων ἅτερος ἀποθνήσκει, Σέξτος [a] Κοΐντίλιος, καὶ ὁ μετὰ τȣ̃τον ἀποδειχθεὶς ὕπατος Σπόριος [b] Φȣ́ριος, καὶ τῶν δημάρχων

allata non erat amplius bona ad potandum, partim ob foetoris inuſitatam grauеolentiam, partim, quia malam cibi concoctionem faciebat. Nec in vrbe tantum, ſed etiam in agris, malum id ſaeuiit. imo vero non mediocriter id ſenſit agreſte vulgus, ouium et aliarum quadrupedum, inter quas verſabatur, contagio infectum. Quamdiu igitur aliquid ſpei multis in diuino auxilio fuit, omnes ad ſacrificia et expiationes ſe conuerterunt; multique noui ac inuſitati ritus, parum congruentes deorum caeremoniis, in vrbem a ciuibus Romanis introducti ſunt. Vbi vero animaduerterunt, deos iſta non reſpicere, nullaque tangi miſericordia, et ipſi diuino cultui valedixerunt. In hac calamitate alter conſul, Sex. Quintilius, mortuus eſt, et Sp. Furius, qui ei ſubrogatus fuerat, et quatuor ex tribunorum collegio,

Per. Iul. 4263. *Ante Chr.* 451. *Olymp.* 82 ½. *Cat.* *V.C.* 301. *Var.* 303.

y Pro καὶ [quod habet *Vat.* et *Lapi Cod.*] rectius fortaſſe repoſuerimus ἐκ, niſi forte omiſſa ibi haec commatia, ἵππων τε καὶ βοῶν. *Sylb.*

z In *Cod. Vat.* ὡς τȣ̃ θεȣ̃, atque ita vel ὡς ἂν legendum eſſe coniecerat *Sylb.* ex *Lapi* verſione: *tanquam deo laturo ſibi auxilium.*

a Perperam in *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* Κοΐντιος.

b Φερȣ́ριος *Vat.*

τέτ]αρες, τῶν δὲ βȣλευτῶν πολλοὶ καὶ ἀγαθοί. ἐπεβάλλοντο μὲν ȣ̃ν, ἐν τῇ νόσῳ τῆς πόλεως ȣ̃σης, ϛρατὸν ἐξάγειν ἐπ᾽ αὐτȣ̀ς Αἰκανοὶ, καὶ διεπρεσβεύοντο πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη, ὅσα Ῥωμαίοις πολέμια ἦν, παρακαλȣ̃ντες
5 ἐπὶ τὸν πόλεμον. ȣ̓ μὴν ἔφθασάν γε [c] προαγαγεῖν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν πόλεων. ἔτι γὰρ αὐτῶν παρασκευαζομένων, ἡ αὐτὴ νόσος κατέσκηψεν εἰς τὰς πόλεις. διῆλθε δ᾽ ȣ̓ μόνον τὴν Αἰκανῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν Οὐολȣ́σκων καὶ τὴν Σαβίνων γῆν, καὶ σφόδρα ἐκάκωσε τȣ̀ς ἀνθρώπȣς. ἐκ
10 δὲ τȣ́τȣ συνέβη καὶ τὴν χώραν ἀγεώργητον ἀφεθεῖσαν, λιμὸν ἐπὶ τῷ λοιμῷ συνάψαι. [d] ἐπὶ μὲν δὴ τȣ́των τῶν ὑπάτων ȣ̓δὲν ἐπράχθη Ῥωμαίοις διὰ τὰς νόσȣς, ȣ̃τε πολεμικὸν, ȣ̃τε πολιτικὸν, εἰς ἱϛορίας ἀφήγησιν ἐλθεῖν ἄξιον.

LIV. [e] Εἰς δὲ τȣ̀πιὸν ἔτος ὕπατοι μὲν ἀπεδείχθησαν
15 [f] Λεύκιος Μενήνιος καὶ Πόπλιος [g] Σήϛιος· ἡ δὲ νόσος εἰς

Per. Iul. 4263. Ante Chr. 451. Olymp. 82 ½. Cat. V. C. 301. Var. 303.

collegio, ſenatores quoque multi ac boni. Vrbe igitur hoc morbo implicita, Aequi bellum populo Romano inferre conati ſunt; et ad eius ſocietatem alias gentes, quotquot Romanis inimicae erant, per legatos ſolicitarunt. haud tamen illi copias ex vrbibus ſuis ſatis mature educere potuerunt. Dum enim adhuc ſe ad bellum apparabant, idem morbus eorum populos inuaſit. non ſolum autem Aequorum, ſed etiam Volſcorum et Sabinorum agrum peruagatus eſt, magnamque hominibus cladem attulit. Quo malo accidit, vt, neglecta ac impedita agrorum cultura, fames ad peſtem accederet. His conſulibus ob peſtilentiam nihil militiae domiue geſtum eſt dignum, quod memoriae proderetur.

Anno ſequenti conſules creati ſunt L. Menenius et P. Seſtius: peſti-

c Ita etiam in *Vat.* et *Lapi Cod.* male in *Ed. Steph.* προσαγαγεῖν.

d Poſt μὲν inferenda videtur ȣ̃ν. *Sylb.* Ἐπὶ μὲν δὴ τȣ́των *Vat.* Vtrumque vulgatis deeſt, tam δὴ, quam ȣ̃ν.

e Εἰς δὲ τὸ ἐπιὸν ἔτος *Vat.*

f *Menenium* hunc *Liuius* non *Lucium* praenomine vocat, ſed *Caium:* at *Diodorus*, *Caſſiodorus* et *Feſtus* appellant *Titum*, vt adnotat *Sigonius;* qui *Menenium* iſtum putat eſſe filium *T. Menenii* ante conſulis. *Sylb.*

g Perperam in *Ed. Steph.* Σίκκιος. atque *Seſtium*, non *Sextium*,

τέλος ἐλώφησε. καὶ μετὰ τοῦτο θυσίαι τε χαριστήριοι θεοῖς ἐπετελοῦντο δημοσίᾳ, καὶ ἀγῶνες ἐπιφανεῖς λαμπραῖς πάνυ [h] ἐπιχορηγούμενοι δαπάναις· ἐν εὐπαθείαις τε καὶ θαλίαις ἡ πόλις ἦν, ὥσπερ εἰκός· καὶ πᾶσιν ὁ χειμέριος χρόνος ἀμφὶ ταῦτα ἐδαπανήθη. ἀρχομένου 5 δ' ἔαρος σῖτός τε πολὺς καὶ ἐκ πολλῶν ἤχθη χωρίων· ὁ μὲν πλείων δημοσίᾳ συνωνηθεὶς, ὁ δέ τις καὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἐμπόρων κομιζόμενος. ἔκαμνε γὰρ οὐχ ἥκιστα [i] ἐν τῇ σπάνει τῆς τροφῆς ὁ λαὸς, χέρσου τῆς γῆς ἀφειμένης διὰ τὰς νόσους καὶ τὸν ὄλεθρον τῶν γεωργῶν. ἐν 10 δὲ τῷ αὐτῷ καιρῷ [k] παρεγίνοντο ἀπό τ' Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἐν Ἰταλοῖς Ἑλληνίδων πόλεων οἱ πρέσβεις, φέροντες τοὺς νόμους. καὶ μετὰ τοῦτο προσήεσαν οἱ δήμαρχοι τοῖς ὑπάτοις, ἀξιοῦντες ἀποδεῖξαι κατὰ τὸ ψήφισμα τῆς βουλῆς τοὺς νομοθέτας. οἱ δ', οὐκ ἔχοντες, ὅτῳ ἂν αὐτοὺς ἀπαλ- 15 λάξειαν τρόπῳ προσκαθημένους καὶ λιπαροῦντας, ἀχθό-

pestilentia autem penitus cessauit. Postea vero ad agendas diis gratias publice peracta sacrificia, ludique insignes magnificentissime facti, totusque populus (vt verisimile est) genio indulgebat, et in epulationibus erat, totaque hyems ita est consumta. Ineunte vere multum frumenti ex variis partibus comportatum, et maior pars ex aerario coëmta, nonnihil etiam a priuatis negotiatoribus aduectum. Populus enim non mediocriter commeatuum inopia laborabat, quod agri, colonis pestilentia absumtis, inculti relicti fuissent. Eodem tempore reuersi sunt legati cum legibus, quas afferebant Athenis et ex aliis Graecis vrbibus, quae in Italia erant. moxque tribuni plebis consules adierunt, postularuntque, vt ex senatusconsulto legumlatores crearent. Illi vero quum nescirent, quonam modo eos, continuis precibus se obtundentes, ablegarent, quumque rem eam

Per. Iul. 4264. *Ante Chr.* 450. *Olymp.* 82 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 302. *Var.* 304. *L. Menen. et P. Sestio coss. annonae caritas, rogatio de legumlatoribus.*

tium, verum esse nomen constat ex sequentibus, et *Diodoro*. adde, quod *Sestii* (vt obseruauit *Sigonius*) patricii fuerint, *Sextii* autem plebeii, ex quibus is exstitit, qui primus e plebe consulatum cepit. *Sylb.*

h Χορηγούμενοι *Vat.*

i Praepositio ἐν videtur tollenda: nam dici solet τῇ σπάνει τῆς τροφῆς κάμνειν. *Port.*

k Παρεγένοντο *Vat.*

l Plenius

μενοι τῷ πράγματι, [l] καὶ οὐκ ἀξιοῦντες ἐπὶ τῆς αὐτῶν ἀρχῆς καταλῦσαι τὴν ἀριστοκρατίαν, πρόφασιν εὐπρεπῆ [m] προὐβάλοντο, λέγοντες, ἐν χερσὶν εἶναι τὸν τῶν ἀρχαιρεσιῶν καιρὸν, καὶ [n] δέον αὐτοὺς ὑπάτους πρῶτον ἀποδεῖξαι·
5 [o] ποιήσει δὲ τοῦτ᾽ οὐκ εἰς μακράν. ἀποδειχθέντων δὲ τῶν ὑπάτων, μετ᾽ ἐκείνων ἔλεγον ἀνοίσειν τῷ συνεδρίῳ τὴν περὶ τῶν νομοθετῶν διάγνωσιν. συγχωρούντων δὲ τῶν δημάρχων, προθέντες ἀρχαιρέσια πολλῷ τάχιον, ἢ τοῖς προτέροις ἔθος ἦν, ὑπάτους ἀπέδειξαν Ἄππιον Κλαύδιον
10 καὶ Τίτον Γενύκιον [p] (Λεύκιον.) καὶ μετὰ τοῦτο πᾶσαν ἀποθέμενοι τὴν τῶν κοινῶν φροντίδα, ὡς ἑτέρους ἤδη δέον ὑπὲρ αὐτῶν σκοπεῖν, οὐδὲν ἔτι τοῖς δημάρχοις [q] προσεῖχον, ἀλλὰ διακλέψαι τὸν λοιπὸν χρόνον τῆς ὑπατείας διενοοῦντο. ἔτυχε δὲ τὸν ἕτερον αὐτῶν, Μενήνιον, ἀῤῥωστία

Per. Iul. 4264. *Ante Chr.* 450. *Olymp.* 82 $\frac{2}{3}$. *V.C. Cat.* 302. *Var.* 304.

eam moleste ferrent, nec dominatum optimatum vellent tollere, honestam ac speciosam caussam praetexentes, rem distulerunt. Dixerunt enim, comitiorum tempus instare, et consules sibi prius designandos: eos autem breui creatum iri. Designatis vero consulibus, dixerunt, se vna cum illis de legumlatoribus ad senatum relaturos. Tribunisque id concedentibus, indictis comitiis longe maturius solito, consules designarunt App. Claudium et T. Genucium. Deinde deposita omni reipublicae cura, quasi ad alios haec iam pertineret, tribunis aures amplius non praebebant: sed reliquum tempus sui consulatus dolose ac inaniter terere cogitabant. Forte autem alter consul, Menenius, morbo

l Plenius in *Cod. Vat.* καὶ οὐκ ἀξιοῦντες ἐπὶ τῆς αὐτῶν ἀρχῆς καταλῦσαι etc. vocabula ἐπὶ τῆς α. ἀρχῆς desunt vulgatis.

m Minus recte in *Ed. Steph.* προβάλοντο.

n Δέον pro δεῖν, vel subaudiendum εἶναι. *Sylb.*

o Ποιήσονται δὲ τούτους] Ποιῆσαί τε τοῦτο *Vat.* quo modo et in *Lapi Cod.* nam vertit: *faciendumque hoc esse breui.*

p Λεύκιον hoc loco non agnoscit nec *Gelenius*, nec *Lapus*: neque ferri potest, cum sit praenomen. *Sylb.* Τίτον Λεύκιον *Vat.*

q Προσῆκον] Rectius forsan προσεῖχον, vt infra p. 716. [iuxta *Ed. Sylb.*] alibi plenius dicit προσέχειν τὸν νοῦν. *Sylb.*

r Ἐμπε-

τις καταλαβοῦσα χρόνιος. ἤδη δέ τινες ἔφασαν ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας [r] ἐμπεσοῦσαν τῷ ἀνδρὶ τηκεδόνα δυσαπάλλακτον ἐργάσασθαι νόσον. ταύτην δὲ [s] προλαβὼν τὴν πρόφασιν ὁ Σήστιος, ὡς οὐδὲν οἷός τ' ὢν πράττειν μόνος, ἀπεωθεῖτο τὰς τῶν δημάρχων δεήσεις, καὶ πρὸς τοὺς νέους ἄρχοντας ἠξίου τρέπεσθαι. οἱ δ', οὐκ ἔχοντες, ὅ τι πράττωσιν ἕτερον, ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν Ἄππιον οὔπω τὴν ἐξουσίαν παρειληφότας ἠναγκάζοντο καταφεύγειν, τὰ μὲν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις δεόμενοι, τὰ δὲ καταμόνας [t] ἐντυγχάνοντες. καὶ τέλος ἐξειργάσαντο τοὺς ἄνδρας, μεγάλας [u] ὑποτείνοντες ἐλπίδας αὐτοῖς, εἰ τὰ τοῦ δήμου πράγματα ἕλοιντο, τιμῆς καὶ δυναστείας. εἰσῆλθε γάρ τις τὸν Ἄππιον ἐπιθυμία ξένην ἀρχὴν περιβαλέσθαι, καὶ νόμους καταστήσασθαι τῇ πατρίδι ὁμονοίας τε καὶ εἰρήνης, καὶ τοῦ μίαν ἅπαντας ἡγεῖσθαι τὴν πόλιν ἄρξαι τοῖς συμπολιτευομένοις. οὐ μέντοι καὶ διέμεινέ γε χρηστὸς [x] ἀρχῇ ἐγ-

morbo quodam diuturno correptus detinebatur. nec deerant, qui dicerent, ei prae dolore ac moerore animi, qui eum inuaserat, tabem vix sanabilem a morbo conciliatam. Sestius, hac occasione arrepta, quasi solus nihil posset agere, tribunorum preces repellebat, eosque se ad nouos magistratus conuertere iubebat. Illi quum non haberent, quo se verterent, ad Appium et collegam eius, qui nondum inierant magistratum, confugere sunt coacti, eosque modo pro concione rogabant, modo cum solis priuatim agebant: tandemque eos vicerunt, ac rem ipsis persuaserunt, magna honoris ac potentiae spe illis proposita, si plebis partes sequuti fuissent. Cupiditas enim noui magistratus capessendi Appium inuaserat, vt et leges concordiae ac pacis patriae ferret, ciuibusque auctor esset, vt omnes *eam* vnam *communemque* patriam existimarent. Magistratu tamen magno ornatus

Per. Iul. 4264. Ante Chr. 450. Olymp. 82 $\frac{2}{3}$. Cat. V.C. 302. Var. 304.

r Ἐμπεσούσης] Ita in *Vat.* et *Lapi Cod.* Sed ἐμπεσοῦσαν malit *Sylb.* qui vertit: *nec deerant, qui dicerent, eum tristitia et animi moerore tabescentem* etc. nihil mutandum censet *Portus.*

s Melius fortasse in *Cod.* *Vat.* προσλαβών. quod maluit et *Portus.* vel saltem προβαλών.

t Συντυγχάνοντες *Vat.*

u Ἀποτείνοντες] Ὑποτείνοντες *Vat.* quod etiam *Sylburgio* placuit.

x Ἀρχῇ κοσμηθεὶς *Vat.*

y Verius

κοσμηθεὶς μεγάλῃ, ἀλλ' ἐξέπεσε τελευτῶν εἰς φιλαρχίαν ἀπαραχώρητον, ὑπὸ μεγέθους ἐξουσίας διαφθαρείς· καὶ ὀλίγου ἐδέησεν ἐπὶ τυραννίδα ἐλάσαι. περὶ ὧν κατὰ τὸν οἰκεῖον διαλέξομαι καιρόν.

5 LV. Τότε δ' οὖν ἀπὸ τοῦ κρατίστου ταῦτα βουλευσάμενος καὶ τὸν συνάρχοντα πείσας, ἐπειδὴ πολλάκις αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐκάλεσαν οἱ δήμαρχοι, παρελθὼν, πολλοὺς καὶ φιλανθρώπους διεξῆλθε λόγους. κεφάλαια δ' αὐτοῦ τῆς δημηγορίας τοιάδε ἦν, ὅτι τὸ μὲν ἀποδειχθῆναι 10 τοὺς [y] νόμους, καὶ παύσασθαι στασιάζοντας τοὺς πολίτας ὑπὲρ τῶν ἴσων, αὐτῷ τε καὶ τῷ συνάρχοντι [z] πάντων μάλιστα δοκεῖ, καὶ ἀποφαίνονται γνώμην φανεράν· τοῦ δ' ἀποδεῖξαι τοὺς νομοθέτας αὐτοὶ μὲν οὐδεμίαν ἔχουσιν ἐξουσίαν, οὔπω παρειληφότες τὴν ἀρχὴν, τοῖς δὲ περὶ Με- 15 νήνιον ὑπάτοις οὐχ ὅπως ἐναντιώσονται πράσσουσι τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ, ἀλλὰ καὶ συνεργήσουσι καὶ πολλὴν εἴσονται χάριν· ἐὰν δ' ἀναδύωνται, σκῆψιν προβαλλόμενοι

Per. Iul. 4264. *Ante Chr.* 450. *Olymp.* 82 2/3. *Cat.* *V.C.* 302. *Var.* 304.

natus in boni viri officio non permansit; sed tandem, potestatis magnitudine corruptus, perpetuum magistratum affectare coepit: et parum abfuit, quin in tyrannidem euaderet. quibus de rebus suo loco commodius a me dicetur.

Tunc vero quum optima mente consilium istud iniisset, et rem collegae persuasisset, saepius ad concionem a tribunis vocatus, progressus, multas et populares conciones habuit. capita autem eius concionum haec erant: vt leges ferrentur, et ciues de iuris aequabilitate inter se seditiose contendere desinerent, tam sibi, quam collegae, summopere placere, seque suam sententiam aperte dicere significabant. creandorum vero legislatorum nullam se habere potestatem, quod magistratum nondum iniissent: sed Menenio eiusque collegae, senatusconsultum exsequentibus, se non solum non aduersaturos, sed etiam illos adiuturos, ipsisque magnam gratiam habituros. quod si tergiuersarentur, et magistratum praetexentes se excu-

y Verius fortasse τοὺς νομοθέτας. *Sylb.*

z Pro πάντως (quod in *Ed. Steph.*) legendum vel πάντων, vt *Lapus* quoque vertit: *omnium maxime:* vel παντὸς μάλιστα, vt alibi

[a] τὴν νέαν ἀρχὴν, ὡς ἐκ ἐξὸν αὐτοῖς ἑτέρες ἄρχοντας [b] ὑπατικὴν ἐξεσίαν παραληψομένες ἀποδεικνύειν, ἡμῶν ἤδη [c] κεκυρωμένων ὑπάτων, ἐδὲν ἐμποδὼν αὐτοῖς τὸ καθ' ἑαυτὲς ἔσεσθαι. ἑκόντες γὰρ [d] ἀποςήσεσθαι τῆς ὑπατείας τοῖς ἀνθ' αὐτῶν αἱρεθησομένοις, ἐὰν καὶ τῇ βελῇ ταῦτα δοκῇ. ἐπαινεντος δὲ τε δήμε [e] τὴν προθυμίαν τῶν ἀνδρῶν, καὶ πάντων κατὰ πλῆθος ἐπὶ τὸ συνέδριον ὠσαμένων, ἀναγκασθεὶς ὁ Σήςιος τὴν βελὴν συναγαγεῖν μόνος, ἐπειδὴ ὁ Μενήνιος ἀδύνατος ἦν παρεῖναι διὰ τὴν νόσον, πρεθηκεν ὑπὲρ τῶν νόμων λέγειν. ἐλέχθησαν μὲν ἒν καὶ τότε πολλοὶ ὑπ' ἀμφοτέρων λόγοι, τῶν τε παραινέντων κατὰ νόμες πολιτεύεσθαι, καὶ τῶν ἀξιέντων τὲς [f] πατρώες φυλάττειν ἐθισμές. ἐνίκα δὲ ἡ τῶν εἰς [g] νέωτα μελλόντων ὑπατεύειν γνώμη, ἣν Ἄππιος

excuſarent, dicentes, ſibi non licere alios magiſtratus imperium conſulare habituros creare, quod nos iam confirmati ſimus conſules, ſe, *quo minus id facerent*, illis impedimento non futuros. *dixit*; ſed vltro ceſſuros aliis, qui in ſuum locum electi eſſent, ſi modo et ſenatui ita videretur. Populo autem egregiam eorum voluntatem collaudante, et omnibus confertim in curiam irrumpentibus, Seſtius ſenatum conuocare ſolus coactus (quia Menenius collega, morbo impeditus, intereſſe non poterat) de legibus ad patres retulit. Ergo tunc etiam multa verba hinc inde facta ſunt, tam ab illis, qui ſuadebant, vt ciuitas legibus regeretur, quam ab iis, qui patrios mores ſeruandos cenſebant. Sed ſententia conſulum in proximum annum deſignatorum vicit, quam

Per. Iul. 4264. *Ante Chr.* 450. *Olymp.* 82 $\frac{2}{3}$. *Cat. V.C.* 302. *Var.* 304.

5 10

alibi loquitur *Dionyſ. Sylb.* Πάντων omittit *Vat.*

a Τὴν νέαν ἀρχὴν *Vat.* voc. medium vulgatis deeſt.

b Ὑπατικὴν ἐξεσίαν *Vat.* vulg. ὑπ. ἀρχὴν.

c Ἀποδεδειγμένων malit *Portus:* quod ſupra dixerat *Dionyſius*, hos conſules quidem deſignatos fuiſſe, nondum tamen populi ſuffragiis confirmatos magiſtratum iniiſſe.

d Ἀποςήσεσθαι τῆς ὑπατείας τοῖς ἀνθ' αὐτῶν *Vat.* Secundum horum vocabulorum atque tertium a vulgatis abſunt.

e Καὶ τὴν προθυμίαν *Vat.*

f Πατρίες *Vat.*

g Deeſt τὸν *Vat.* ante νέωτα, quod in vulg. eſt.

h Ὑπὲρ

Κλαύδιος πρῶτος ἐρωτηθεὶς ἀπεφήνατο, ἄνδρας αἱρεθῆναι δέκα τοὺς ἐπιφανεστάτους ἐκ τῆς βουλῆς· τούτους δ' ἄρχειν ἐνιαυτὸν ἀφ' ἧς ἂν ἀποδειχθῶσιν ἡμέρας, ἐξουσίαν ἔχοντας [h] πάντων τῶν κατὰ τὴν πόλιν, ἣν εἶχον οἵ τε
5 ὕπατοι, καὶ ἔτι [i] πρότερον οἱ βασιλεῖς, τάς τ' ἄλλας ἀρχὰς πάσας καταλελῦσθαι, [k] ἕως ἂν οἱ δέκα τύχωσι τῆς ἀρχῆς. τούτους δὲ τοὺς ἄνδρας ἔκ τε τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων, οὓς ἐκόμισαν οἱ πρέσβεις, ἐκλεξαμένους τὰ κράτιστα, καὶ τῇ Ῥωμαίων πόλει πρόσ-
10 φορα νομοθετήσεσθαι. τὰ δὲ γραφέντα ὑπὸ τῶν δέκα ἀνδρῶν, ἐάν ἥ τε βουλὴ δοκιμάσῃ, καὶ ὁ δῆμος ἐπιψηφίσῃ, κύρια εἰς τὸν ἅπαντα εἶναι χρόνον, καὶ τὰς ἀρχὰς, ὅσαι ἂν ὕστερον ἀποδειχθῶσι κατὰ τοὺς νόμους, τά τ' ἰδιωτικὰ συμβόλαια [l] διαιρεῖν, καὶ τὰ δημόσια ἐπιτροπεύειν.

Per. Iul. 4264. *Ante Chr.* 450. *Olymp.* 82 2/3. *Cat.* 302. *V. C. Var.* 304.

quam App. Claudius, primo loco rogatus, dixit; vt decemuiri senatorii ordinis nobilissimi eligerentur, eorumque imperium esset annuum ab eo die, quo creati fuissent, et totius reipublicae administrationem haberent, cum ea potestate, qua tunc consules praediti erant, et quam reges multo ante habuerunt; caeterique omnes magistratus abrogarentur, donec postea ex legibus creati fuissent; vtque de priuatis contractibus cognoscerent, et publica negotia procurarent.

Tribuni,

h Ὑπὲρ ἁπάντων κατὰ τὴν πόλιν in *Vat.* et *Lapi Cod.*

i Πρῶτον [quod vulgatae dant] positum hoc loco pro πρότερον. *Sylb.*

k In *Cod. Vat.* sunt istaec, quae vulgatis desunt: ἕως ἂν οἱ δέκα τύχωσι τῆς ἀρχῆς. τούτους δὲ τοὺς ἄνδρας ἔκ τε τῶν πατρίων ἐθῶν καὶ ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων, οὓς ἐκόμισαν οἱ πρέσβεις ἐκλεξαμένους τὰ κράτιστα καὶ τῇ Ῥωμαίων πόλει πρόσφορα, νομοθετήσεσθαι. τὰ δὲ γραφέντα ὑπὸ τῶν δέκα ἀνδρῶν, ἐὰν ἥ τε βουλὴ δοκιμάσῃ, καὶ ὁ δῆμος ἐπιψηφίσῃ, κύρια εἰς τὸν ἅπαντα εἶναι χρόνον· καὶ τὰς ἀρχὰς, ὅσαι ἂν ὕστερον ἀποδειχθῶσι κατὰ τοὺς νόμους. *donec essent in magistratu hi decemuiri. Hosque ex patriis consuetudinibus, et ex Graecis legibus, quas legati attulerunt, eligentes optima et Romanae vrbi vtilia leges ferre. et quae decemuiri scripsissent, si senatus ea probasset, confirmassetque populus, firma esse in perpetuum. ac magistratus, quicunque deinceps crearentur, ex his legibus* etc. vt vertit *Lapus.*

l Legendum forsan διαιτεῖν, vel

Τῦτο τὸ δόγμα λαβόντες οἱ δήμαρχοι προῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀναγνόντες ἐν τῷ δήμῳ, πολλὺς ἐπαίνυς τῆς βυλῆς καὶ τῦ θέντος τὴν γνώμην Ἀππίυ διεξῆλθον. ἐπεὶ δὲ κατελάμβανεν ὁ τῶν ἀρχαιρεσιῶν καιρὸς, ἐκκλησίαν συναγαγόντες οἱ δήμαρχοι, τύς τ' ἀποδειχθέντας ὑπάτυς ἥκειν ἠξίυν ἐμπεδώσοντας τῷ δήμῳ τὰς ὑποσχέσεις, κἀκεῖνοι παρελθόντες ἐξωμόσαντο τὰς ὑπατείας. τύτυς ὁ δῆμος ἐπαινῶν τε καὶ θαυμάζων διετέλει, καὶ ἐπειδὴ τὺς νομοθέτας ψηφηφορεῖν ἔδει, πρώτυς εἵλετο τῶν ἄλλων· καὶ ἀπεδείχθησαν ἐν ἀρχαιρεσίαις ὑπὸ τῆς λοχίτιδος ἐκκλησίας Ἄππιος μὲν Κλαύδιος καὶ Τίτος [m] (Λεύκιος) Γενύκιος, ὓς ἔδει [n] τὺπιὸν ἄρχειν ἔτος. Πόπλιος δὲ Σήστιος, ὁ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ὑπατεύων, τρεῖς τε οἱ κομίσαντες παρὰ τῶν Ἑλλήνων τὺς νόμυς, [o] Πόπλιος Ποστύμιος, καὶ Σερύϊος Συλπίκιος, καὶ Αὖλος Μάλλιος· εἷς δὲ τῶν ὑπατευσάντων [p] τὸν

LVI. 5 10 15

Tribuni, hoc senatusconsulto accepto, in concionem progressi, eoque apud populum recitato, senatum, Appiumque, eius sententiae auctorem, multis laudibus extulerunt. Deinde vbi dies comitiorum venit, tribuni, populo ad concionem conuocato, consules quoque designatos adesse iusserunt, vt promissa populo praestarent; atque illi, in medium progressi, consulatu se abdicarunt. Hos populus vehementer laudauit, admiratusque est: et quum legum condendarum gratia decemviri creandi essent, eos primos elegit. creatique sunt centuriatis comitiis App. Claudius et T. Genucius, qui in annum proximum consules designati fuerant; et cum his P. Sestius, illius anni consul; et tres legati, qui leges a Graecis attulerant, P. Postumius, Sex. Sulpicius, A. Manlius; et vnus ex superioris anni consulibus,

Per. Iul. 4264. *Ante Chr.* 450. *Olymp.* 82 $\frac{2}{3}$. *Cat. V.C.* 302. *Var.* 304.

vel διαιτᾶν, vt alibi dicitur: καθεζόμενοι διῄτων τὰ δημοτικὰ συμβόλαια. *Portus.*

m Λεύκιος hic quoque tollendum est, vt supra p. 2136. v. 10. *Sylb.*

n Τὸ ἐπιὸν *Vat.*

o Pro Πόπλιος supra fuit Σπόριος p. 2130. v. 11. itidemque apud *Liuium*. Pro Σερύϊος vero iterum in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] erat Σερβίλιος: errore manifesto. *Sylb.*

p Intelligendus hic non proximus

παρελθόντα ἐνιαυτὸν, Τίτος Ῥωμίλιος, ὁ τὴν ἐν τῷ δήμῳ δίκην Σικκίου κατηγορήσαντος ἁλοὺς, ἐπειδὴ γνώμης ἐδόκει [q] ἄρχειν δημοτικῆς· καὶ ἐκ τῶν ἄλλων βουλευτῶν Γάϊος Ἰούλιος, καὶ Τίτος Οὐετούριος, καὶ Πόπλιος [r] Ὁράτιος, [s] ἅπαντες ὑπατικοί· αἱ δὲ τῶν δημάρχων τε καὶ ἀγορανόμων καὶ [t] ταμιῶν, καὶ εἴ τινες ἦσαν ἄλλαι πάτριοι Ῥωμαίοις ἀρχαὶ, κατελύθησαν.

LVII. Τῷ δ' ἑξῆς ἔτει παραλαβόντες οἱ [u] δέκα" νομοθέται τὰ πράγματα, πολιτείας κόσμον τοιόνδε τινὰ καθίσαντο· εἷς μὲν αὐτῶν τάς τε ῥάβδους [x] καὶ τὰ λοιπὰ παράσημα τῆς ὑπατικῆς εἶχεν ἐξουσίας, ὃς βουλήν τε συνεκάλει, καὶ [y] δόγματα ἐπεκύρου, καὶ τἄλλα ἔπραττ-

Per. Iul. 4265. Ante Chr. 449. Olymp. 82 ¾. Cat. V.C. 303. Var. 305. Decemviri pro coss. remp. administrant.

sulibus, T. Romilius, qui, a Siccio accusatus et populi iudicio damnatus, tunc tamen sententiae popularis auctor fuisse videbatur; et ex reliquis senatoribus C. Iulius, T. Veturius, et P. Horatius, omnes consulares; tribunorum vero, aedilium, quaestorum, et si qui alii patrii magistratus Romae erant, abrogati sunt.

Anno sequenti decemuiri legum condendarum caussa creati, assumtis reipublicae gubernaculis, talem ciuitatis formam constituerunt. Fasces et reliqua consularis potestatis insignia penes vnum eorum erant, qui senatum conuocabat, decreta confirmabat, caeteraque munia obibat, quae ad ducem

ximus annus superior, sed annus ante hunc quintus: eo enim anno consulatum gessit T. Romilius cum C. Veturio, p. 2077. v. 5. *Sylb.*

q Ἄρξαι δημοτικῆς· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων *Vat.*

r Pro *Horatio* apud *Liuium* est *Curiatius*: verum *Liuium Dionysiumque* diuersos sequutos auctores crediderim, vt l. I. de *Curiatiis* et *Horatiis* accidit. *Glarean.*

s Dubium, ad tresne vltimos tantum, an ad decem referendum. *Idem.*

t Ταμειῶν] In *Ed. Steph.* ταμείων: qui accentus et regulae aduersatur, et ambiguitatis aliquid parit. quin et (sine ε) ταμίαι frequentius appellantur. *Sylb.*

u Non agnoscit *Vat.*

x Καὶ τὰ παράσημα πάντα τῆς βασιλικῆς εἶχον ἐξουσίας praefert *Portus.* pro παράσημα vulgatae dant πράγματα.

y Δόγματα *Vat.* vulgo δόγμα.

z Pro

τεν, ὅσα ἡγεμόνι προσῆκεν· οἱ δ' ἄλλοι, συςέλλοντες ἐπὶ τὸ δημοτικώτερον τὸ τῆς ἐξȣσίας ἐπίφθονον, ὀλίγῳ τινὶ διήλλαττον ὀφθῆναι τῶν πολλῶν· εἶτ' αὖθις ἕτερος αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἐξȣσίαν καθίςατο. καὶ τȣ̃τ' ἐκ [z] περινομῆς ἐγένετο παραλλὰξ, ἑκάςȣ τὴν ἡγεμονίαν παραλαμβάνοντος εἰς συγκείμενόν τινα ἡμερῶν ἀριθμόν. 5 ἅπαντες δ' ἐξ ἑωθινȣ̃ καθεζόμενοι διήτων [a] τὰ δημοτικὰ συμβόλαια καὶ τὰ δημόσια, [b] ὁπόσα πρός τε ὑπηκόȣς, καὶ συμμάχȣς, καὶ τȣ̀ς ἐνδοιάςως ἀκροωμένȣς τῆς πόλεως ἐγκλήματα τυγχάνοι γενόμενα, μετὰ πάσης 10 ἀνασκοποῦντες ἕκαςα ἐπιεικείας τε καὶ δικαιοσύνης. [c] ἐδόκει τ' ἄριςα τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ἡ Ῥωμαίων πόλις ὑπὸ τῆς δεκαρχίας ἐπιτροπευθῆναι. μάλιςα δ' αὐτῶν

ducem pertinebant: reliqui vero, ad minuendam poteſtatis invidiam, habitu non multum a priuatis differebant: deinde alius rurſus ei poteſtati ſuccedebat. hoc autem vicibus ſeruatis perpetuo fiebat, idque ad certum dierum numerum praeſtitutum, donec tempus annui imperii, quod acceperant, elaberetur. Omnes autem, a matutinis horis, pro tribunali, tam de priuatis, quam de publicis contractibus cognoſcebant; et omnes controuerſias, quaecunque ortae fuiſſent cum ſubiectis, aut ſociis, aut gentibus dubiae fidei erga populum Romanum, dirimebant, de ſingulis ſumma aequitate et iuſtitia iudicantes. Illoque anno reſpublica Romana decemuirali imperio optime adminiſtrata videbatur. Sed maxime in illis laudabatur plebis

Per. Iul. 4265. *Ante Chr.* 449. *Olymp.* 82 $\frac{3}{4}$. *V. C.* *Cat.* 303. *Var.* 305.

z Pro παρανομῆς facit *Lapi* verſio: *fiebatque haec commutatio ex conſuetudine, ſuſcipientibus* (ἐπιλαμβανόντων) *ducatum in praefinitum quendam dierum numerum.* Verum *Gelenius* παραμονῆς maluiſſe videtur. *Sylb.* Καὶ τȣ̃τ' ἐκ περινομῆς ἐγίνετο παραλλὰξ ἐπ' αὐτȣ̃ τὴν. ἡγεμονίαν *Vat.* in vulgatis legitur παρανομῆς et ἐπὶ ἐνιαυτȣ̃.

a In *Cod. Vat.* τὰ ἰδιωτικὰ, vt ſupra, p. 2140. v. 13. τά τε ἰδιωτικὰ συμβόλαια διαιρεῖν καὶ τὰ δημόσια etc. quod etiam *Porto* placuiſſe video. *Cauſſas plebeias et publicas* vertit *Gelen.* quaſi per δημοτικὰ intelligat cauſſas, quae ad *plebem* ſpectant, et per δημόσια, quae ad *remp.*

b *Lapus* quoque tranſpoſita τε legit: ὁπόσα τε πρὸς ὑπηκόȣς *Sylb.*

c Ἐδόκει δὲ ἄριςα *Vat.*

 d Δήμȣ

ἐπῃνεῖτο ἡ τοῦ δημοτικοῦ πρόνοια, καὶ πρὸς ἅπαν τὸ βί-
αιον ὑπὲρ τῶν ἀσθενεστέρων ἀντίταξις· ἐλέχθη τε ὑπὸ
τῶν πολλῶν, ὡς οὐδὲν ἔτι δεήσοι [d] δήμου προστατῶν, οὐδὲ
τῶν ἄλλων ἀρχείων τῇ πόλει, μιᾶς διοικούσης ἅπαντα
5 ἡγεμονίας σώφρονος, ἧς ἀρχηγὸς Ἄππιος εἶναι ἐδόκει·
καὶ τὸν ὑπὲρ ὅλης τῆς [e] δεκαρχίας ἔπαινον ἐκεῖνος ἐφέρε-
το παρὰ τοῦ δήμου. οὐ γὰρ μόνον ἃ μετὰ τῶν ἄλλων
ἔπραττεν ἀπὸ τοῦ κρατίστου, χρηστότητος ἔφερεν αὐτῷ δό-
κησιν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἃ κατ' ἰδίαν ἐπιτηδεύων διε-
10 τέλει, κατά τ' ἀσπασμοὺς καὶ προσαγορεύσεις φιλαν-
θρώπους, καὶ τὰς ἄλλας τῶν πενήτων [f] φιλοφροσύνας.
οὗτοι οἱ δέκα ἄνδρες συγγράψαντες νόμους ἔκ τε τῶν Ἑλ-
ληνικῶν νόμων [g] καὶ τῶν παρὰ σφίσιν αὐτοῖς ἀγράφων
ἐθισμῶν, προὔθηκαν ἐν δέκα δέλτοις τῷ βουλομένῳ σκο-
15 πεῖν, πᾶσαν δεχόμενοι ἐπανόρθωσιν ἰδιωτῶν, καὶ πρὸς

Per. Iul. 4265. *Ante Chr.* 449. *Olymp.* 82 ¾. *Cat. V.C.* 303. *Var.* 305. *Legum tabulae X.*

plebis cura, et contra omnem vim praesentaneum auxilium, quod imbecillioribus ferebant; iactatumque a multis, non fore amplius opus ciuitati tribunis plebis aliisue magistratibus, quod vnius prudenti moderatoque imperio omnia recte administrarentur, cuius princeps habebatur Appius, qui totius decemuiratus laudem a populo ferebat. Nam non ea solum, quae cum collegiis optimo animo agebat, opinionem probitatis ei conciliabant; sed multo magis ea, quae per se ipse assidue exercebat, salutando et appellando comiter, aliisque officiis pauperes demerendo. Hi decemuiri leges conscriptas tum ex Graecorum iure, tum ex suis moribus non scriptis, in decem tabulis cuilibet cognoscendas proposuerunt, omnium priuatorum correctionem admit-
tentes

d Δήμου πρὸς τὰ τῶν ἄλλων] Forsan πρὸς τὰ τοῦ δήμου τῶν ἄλλων etc. *Sylb.* Rectius in *Cod. Vat.* δήμου προστατῶν, οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀρχείων. *Lapus* in suo codice habuisse videtur: δήμου προστατῶν ἄλλων ἀρχαίων: nam vertit: *non amplius opus esset vrbi plebis praesidibus aliis veteribus.*

e Δεκαδαρχίας *Vat.*

f Φιλοφρονήσεις *Vat.* qua voce alibi etiam vtitur *Dionysius.*

g Καὶ παρὰ τῶν σφίσι] Concinnius in *Cod. Vat.* καὶ τῶν παρὰ σφίσιν.

h Λοχα-

τὴν κοινὴν εὐαρέστησιν ἀπευθύνοντες τὰ γραφέντα. καὶ μέχρι πολλȣ͂ διετέλεσαν ἐν κοινῷ μετὰ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν συνεδρεύοντες, καὶ τὴν ἀκριβεστάτην ποιȣ́μενοι τῆς νομοθεσίας ἐξέτασιν. ἐπειδὴ δ' ἀποχρώντως αὐτοῖς ἐφαίνετο τὰ γραφέντα ἔχειν, πρῶτον μὲν τὴν βȣλὴν συναγαγόντες, ȣ̓θενὸς ἔτι μεμφομένȣ τοῖς νόμοις, προβȣ́λευμα περὶ αὐτῶν ἐκύρωσαν. ἔπειτα τὸν δῆμον ἐκάλεσαν ἐπὶ τὴν λοχῖτιν ἐκκλησίαν, ἱερομνημόνων τε καὶ οἰωνιστῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἱερέων παρόντων, καὶ τὰ θεῖα, ὡς νόμος, ἐξηγησαμένων, ἀνέδωκαν τοῖς [h] λόχοις τὰς ψήφȣς. ἐπικυρώσαντος δὲ καὶ τȣ͂ δήμȣ τȣ̀ς νόμȣς, στήλαις χαλκαῖς ἐγχαράξαντες αὐτȣ̀ς, ἐφεξῆς ἔθεσαν ἐν ἀγορᾷ, τὸν ἐπιφανέστατον ἐκλεξάμενοι τόπον. καὶ ἐπειδὴ βραχὺς αὐτοῖς ἦν ὁ λειπόμενος τῆς ἀρχῆς χρόνος, συναγαγόντες τȣ̀ς βȣλευτὰς, προȣ̈θεσαν ὑπὲρ ἀρχαιρεσιῶν, οἷα χρὴ γενέσθαι, σκοπεῖν.

tentes, et hoc agentes, vt leges fcriptae omnibus placerent. Diuque in publico cum optimis quibufque viris de iis legibus confultarunt, eas accuratiffime examinantes. Vbi vero leges fcriptae vifae funt fatis bene habere, primum coacto fenatu, nemine amplius eas leges reprehendente, fenatufconfultum de ipfis fecerunt. deinde populo ad comitia centuriata conuocato, pontificibus, anguribus, aliifque facerdotibus praefentibus, et re diuina ex eorum praefcripto de more facta, centurias in fuffragia miferunt. Leges autem plebifcito quoque confirmatas, et in aereis columnis incifas, * in loco fori maxime confpicuo ordine difpofitas propofuerunt. Et quum de annuo eorum magiftratu non multum fupereffet, conuocatis patribus, ad eos de comitiis retulerunt, ** vt viderent, quinam creandi effent magiftratus.

Per. Iul. 4265. Ante Chr. 449. Olymp. 82 $\frac{3}{4}$. Cat. V.C. 303. Var. 305.

Poft

h Λοχαγοῖς] Optime in *Cod. Vat.* λόχοις. quod et *Sylburgio* et *Porto* placuiffe video. idemque in fuo codice habuiffe videtur *Lapus*.

* Poftea in foro pofuere, illuftriffimum eligentes locum. *Lapus*.

** Vt de comitiis confiderarent, qualia oporteret fieri. *Lapus*.

LVIII. Πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐνίκησεν ἡ γνώμη τῶν παραινούντων [i] δεκαρχίαν αὖθις ἀποδεῖξαι τῶν κοινῶν κυρίαν. ἀτελὴς γὰρ ἡ νομοθεσία ἐφαίνετο, [k] ὡς ἂν ἐξ ὀλίγου συντεθεῖσα χρόνου, καὶ ἔτι τοῖς ἤδη κεκυρωμένοις, ἵνα ἑκόντες τε καὶ ἄκοντες ἐν αὐτοῖς μένοιεν, ἐδόκει δή τινος ἀρχῆς αὐτοκράτορος δεῖν. τὸ δὲ μάλιστα πεῖσαν αὐτοὺς προελέσθαι τὴν δεκαρχίαν, ἦν ἡ τῶν δημάρχων κατάλυσις, ὃ παντὸς μάλιστα ἐβούλοντο. ταῦτα μὲν ἐν κοινῷ σκοπουμένοις αὐτοῖς ἐδόκει· ἰδίᾳ δὲ οἱ πρωτεύοντες τοῦ συνεδρίου γνώμην ἐποιοῦντο μεταπορεύεσθαι τὴν ἀρχὴν, δεδιότες, μὴ ταραχώδεις τινὲς ἄνθρωποι, τηλικαύτης ἐξουσίας λαβόμενοι, κακόν τι [l] μέγα ἐξεργάσωνται. ἀγαπητῶς δὲ τοῦ δήμου τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ δεξαμένου, καὶ μετὰ πλείστης προθυμίας ἐπιψηφίσαντος, αὐτοὶ μὲν οἱ δέκα ἄνδρες προεῖπον τὸν τῶν ἀρχαιρεσιῶν καιρὸν, μετῄεσαν δὲ τὴν ἀρχὴν οἱ ἐντιμότατοί

Per. Iul. 4265. Ante Chr. 449. Olymp. 82 3/4. V.C. Cat. 303. Var. 305.

Post multas autem sententias, *hinc inde dictas*, ea vicit, quae censebat, decemuiros iterum creandos, totiusque reipublicae summam illis committendam. videbatur enim aliquid deesse legum numero, propter breuitatem temporis, quo fuerant conditae: et, vt leges iam latae a volentibus et nolentibus obseruarentur, opus esse *rursum* alicuius magistratus summa ac libera potestate. Quod autem potissimum eos induxit, vt decemuiros creari mallent, fuit tribunitiae potestatis abrogatio, quam maxime exoptabant. atque hae quidem fuere publicae illorum consultationes. priuatim autem primores senatus eum magistratum ambire decreuerunt, veriti, ne, si homines aliqui turbulenti tantam potestatem adepti fuissent, grauem aliquam cladem reipublicae afferrent. Quum autem plebs senatusconsultum facile comprobasset, et maxima animi alacritate suis suffragiis id confirmasset, decemuiri diem comitiorum indixerunt: honoratissimi vero quique

i Δεκαδαρχίαν *Vat.* atque ita alibi.

k Haec ita distinguenda et legenda puto: ὡς ἂν ἐξ ὀλίγου συντεθεῖσα χρόνου καὶ ἐπὶ τοῖς ἤδη κεκυρωμένοις, ἵνα ἑκόντες τε καὶ ἄκοντες ἐν αὐτοῖς μένοιεν, ἐδόκει τινὸς ἀρχῆς αὐτοκράτορος δεῖν. *Port.*

l Μέγα ἐργάσωνται *Vat.*

m Ἔνθα

τε καὶ πρεσβύτατοι τῶν πατρικίων. [m] ἔνθα δὴ πολὺς
ὑπὸ πάντων ἐπαινούμενος ἦν ὁ τῆς τότε δεκαρχίας ἡγε-
μὼν Ἄππιος, καὶ πᾶς ὁ δημοτικὸς ὄχλος ἐκεῖνον ἐπὶ
τῆς ἀρχῆς ἠξίου κατέχειν, ὡς οὐκ ἄλλου τινὸς ἄμεινον
[n] ἡγησαμένου. ὁ δ' ἀναίνεσθαι μὲν προσεποιεῖτο κατ' 5
ἀρχὰς, [o] καὶ ἀπολύειν αὐτὸν ἠξίου λειτουργίας ὀχληρᾶς
καὶ ἐπιφθόνου. τελευτῶν δ', ὡς ἐλιπάρουν αὐτὸν ἅπαν-
τες, αὐτός τε [p] ὑπέμενε μετιέναι τὴν ἀρχὴν, καὶ τῶν
συμπαραγγελλόντων τοὺς ἀρίστους αἰτιασάμενος, οὐχ ἡδέως
πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν διὰ τὸν φθόνον, τοῖς ἑαυτοῦ φίλοις 10
συνηγωνίζετο φανερῶς. ἀποδείκνυταί τε πάλιν ἐν ἀρ-
χαιρεσίαις λοχίτισι νομοθέτης τὸ δεύτερον· σὺν δ' αὐτῷ
Κόϊντος μὲν Φάβιος, ὁ καλούμενος [q] Οὐϊβολανὸς, ὁ τρὶς
ὑπατεύσας, ἀνὴρ ἀνεπίληπτος εἰς τόδε χρόνου γενόμε-
νος περὶ πᾶσαν ἀρετήν· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πατρικίων, 15

quique et natu maximi e patribus *eum* magiſtratum petierunt. Ibi magnis laudibus ab omnibus efferebatur Appius, qui tunc decemuirorum princeps fuerat: et tota plebs eum in eo magiſtratu retinere volebat, quod nullus alius e toto collegio melius ſe in eo geſſiſſet. Ille primum ſimulate id recuſabat, et a negotioſa et inuidioſa reipublicae adminiſtratione ſe liberari petebat. Sed tandem, quum omnium precibus rogaretur, ipſe quoque non dubitauit *eum* magiſtratum petere, et criminatus competitorum optimos quoſque, ſibi prae inuidia parum aequos eſſe, amicis ſuis aperte ſauit. Itaque rurſus centuriatis comitiis legislator creatus eſt, et cum eo Q. Fabius Vibulanus, qui ter conſulatum geſſerat, vir omni virtute praeditus et ad eam vſque diem inculpatus: ex reliquis vero patriciis, quos

Per. Iul. 4265. Ante Chr. 449. Olymp. 82 3/4. Cat. V.C. 303. Var. 305.

m Ἔνθα δὴ πολὺς *Vat.* vulgatis deeſt δή.

n Si malis ἡγησομένου, ſenſus eſt: *quaſi haud alius quiſpiam melius ei magiſtratui praeſuturus eſſet. Sylb.*

o Καὶ ἀπολύειν αὐτὸν ἠξίουν λειτουργίας καὶ ὀχληρᾶς καὶ ἐπιφθόνου *Vat.* vulg. deeſt αὐτόν.

p Ὑπέμεινε μετεῖναι τὴν ἀρχὴν *Vat.*

q Praepoſtere in *Ed. Steph.* Ἰουβολανός. *Sylb.* Legendum Βιβουλανὸς, vel quod melius Οὐϊβουλανός. *Port.*

 r Ante

οὓς αὐτὸς ἠσπάζετο, [r] Μάρκος Κορνήλιος, Μάρκος [s] Σέργιος, καὶ Λεύκιος Μινύκιος, καὶ Τίτος Ἀντώνιος, καὶ Μάνιος [t] Ῥαβολήϊος, ἄνδρες οὐ πάνυ ἐπιφανεῖς· ἐκ δὲ τῶν δημοτικῶν, Κόϊντος [u] Πουτέλλιος, καὶ Καίσων [x] Δυάλιος, καὶ Σπόριος [y] Ὄππιος. προσελήφθησαν γὰρ καὶ οὗτοι πρὸς τοῦ Ἀππίου, κολακείας ἕνεκα τῶν δημοτικῶν, διδάσκοντες, ὅτι δίκαιόν ἐστι, μιᾶς ἀρχῆς κατὰ πάντων [z] ἀποδεικνυμένης, εἶναί τι καὶ τοῦ δήμου μέρος ἐν αὐτῇ. εὐδοκιμῶν δ' [a] ἐν ἅπασι τούτοις, καὶ δοκῶν κράτιστος

Per. Iul. 4265. *Ante Chr.* 449. *Olymp.* 82 ¾. *Cat.* V.C. 303. *Var.* 305.

quos ille caros habebat. *M. Cornelius*, M. Seruilius, L. Minucius, T. Antonius, et Manius Rabuleius, viri non admodum clari: ex plebeiis vero Q. Poetelius, Caeso Duellius, et Sp. Oppius. Hos enim quoque Appius assumserat, vt maiorem plebis gratiam sibi conciliaret, docens, aequum esse, vt, quum tunc magistratus creetur, cui totius reipublicae administratio committatur, plebs etiam eius sit particeps. Ob haec igitur omnia laudatus, habitusque * omnium regum et consu-

r Ante *M. Seruilium* cum *Lapo* et *Gelenio*, ex *Liuio* et *Diodoro*, inserui *M. Cornelium*, qui deest in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] *Sylb.* Infra quidem eiusdem *Cornelii* meminit aliquoties *Dionysius*, p. 696, 697, 704. iuxta *Ed. Sylb.*

s Ita ex *Liuio* restituit *Sylb.* pro *M. Seruilio*, vt in *Ed. Steph. Vat.* et *Lapi Cod.* Infra etiam p. 704. iuxta *Ed. Sylb.* Μάρκος Σέργιος: at *Diodorus* Γάϊον Σέργιον appellat.

t Ita apud *Diodorum* quoque ac *Liuium* est, et infra p. 704. [iuxta *Ed. Sylb.*] perperam in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] Ῥαβόλιος. *Sylb.*

u Infra p. 704. [iuxta *Ed. Sylb.*] Πουτέλιος. apud *Liuium* est *Poetilius*: in *Capitolinis* tabulis *Poetelius*, quam scripturam mavult *Sigonius*. *Sylb.*

x P. 704. Δουέλιος [ibique in *Cod. Vat.* Δουέλλιος] habemus. Verum puto Δουέλλιος, vel (vt *Sigonius* apud *Liuium* mauult) Δουΐλλιος. *Sylb.*

y Ita etiam p. 704. In *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* Ἄππιος: errore satis euidenti. Decemuirorum nomina videsis apud *Liuium*, l. III. c. 35.

z Ἐπιδεικνυμένης] Forsan rectius ἀποδεικνυμένης. cuiusmodi commutatio supra quoque notata, p. 1983. v. 1. *Sylb.*

a Rectius, vt puto, in *Cod. Vat.* ἐφ' ἅπασι.

* *Al.* tam regum omnium optimus, quam eorum, qui annuo imperio vrbi praefuerant.

b Δεκα-

εἶναι βασιλέων τε καὶ τῶν κατ' ἐνιαυτὸν ἡγησαμένων τῆς πόλεως, παραλαμβάνει πάλιν τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτόν. ταῦτα κατ' ἐκείνην ἐπράχθη τὴν [b] δεκαρχίαν Ῥωμαίων, ἄλλο δ' οὐδὲν, ὅ τι καὶ λόγου ἄξιον.

Ἐν δὲ τῷ κατόπιν ἔτει παραλαβόντες τὴν ὑπατικὴν ἐξουσίαν οἱ σὺν Ἀππίῳ Κλαυδίῳ δέκα ἄνδρες, Εἰδοῖς [c] Μαΐαις· ἦγον δὲ τοὺς μῆνας κατὰ σελήνην, καὶ συνέπιπτεν εἰς τὰς εἰδοὺς ἡ πανσέληνος· [d] πρῶτον μὲν ὅρκια τεμόντες ἀπόρρητα τῷ πλήθει, [e] συνθήκας σφίσιν αὐτοῖς ἔθεντο περὶ μηθενὸς ἀλλήλοις ἐναντιοῦσθαι, ὅ τι δ' ἂν εἷς ἐξ αὐτῶν δικαιώσῃ, τοῦτο ἅπαντες ἡγεῖσθαι κύριον, τήν τ' ἀρχὴν καθέξειν διὰ βίου, καὶ μηδένα παρήσειν ἕτερον ἐπὶ τὰ πράγματα, ἰσότιμοί τε ἅπαντες ἔσεσθαι, καὶ τὴν αὐτὴν ἕξειν δυναστείαν, βουλῆς μὲν, ἢ δήμου ψηφίσμασι σπανίως καὶ εἰς αὐτὰ τὰ

(5 — LIX. — 10 — 15)

consulum optimus, magistratum in proximum annum iterum accepit. Haec illo anno, decemuiris rempublicam gubernantibus, gesta sunt, nec aliud quidquam memoratu dignum actum est.

Anno sequenti decemuiri, *nimirum* App. Claudius, eiusque collegae, accepta consulari potestate Idibus Maiis, (menses autem pro cursu lunari tunc obseruabant, et plenilunium in ipsas Idus incidebat) primum quidem, foedere clandestino inter se inscia plebe icto, coniurarunt, ne quis ex collegio vlla in re aliis aduersaretur, sed quod vni eorum placuisset, id omnes firmum ratumque haberent, et imperium perpetuo retinerent, nec alium quempiam ad reipublicae administrationem admitterent, omnesque pari honore atque pari potestate essent, et non nisi raro senatusconsultis, aut plebiscitis, idque vrgente necessi-

Per. Iul. 4266. *Ante Chr.* 448. *Olymp.* 82. 3. 1. *Cat. V.C.* 304. *Var.* 306. *Appius Claudius eiusque collegae iterum creati decemviri.*

b Δεκαδαρχίαν ὑπὸ Ῥωμαίων, ἄλλο δ' οὐθὲν, ὅ, τι καὶ *Vat.*

c Ita cum *Liuio*, *Lapo*, et *Gelenio*. Perperam in *Ed. Steph.* μέσαις, et in *Cod. Vat.* μέαις.

d Πρῶτα *Vat.* et *Lapi Cod.*

e Optime in *Cod. Vat.* συνθήκας σφίσιν αὐτοῖς ἔθεντο. vulgatis v. συνθήκας deest. et mox v. 11. τοῦθ' ἅπαντας, et v. 13. ἰσοτίμους τε ἅπαντας. adeo vt non opus sit cum *Sylburgio* dicere, ἅπαντες non respicere ἡγεῖσθαι, sed praecedens ἔθεντο, atque

ἀναγκαῖα χρώμενοι, τὰ δὲ πλεῖστα ἐπὶ τῆς ἑαυτῶν ἐξουσίας ποιοῦντες. ἐνστάσης δὲ τῆς ἡμέρας, ἐν ᾗ παραλαβεῖν αὐτοὺς ἔδει τὴν ἀρχὴν, τοῖς θεοῖς [f] προθύσαντες, ἅπερ ἦν νόμος· ἱερὰν δὲ ταύτην ἄγουσι Ῥωμαῖοι τὴν
5 ἡμέραν, καὶ πάντες μάλιστα ὀττεύονται μήτ' ἀκοῦσαι μηθὲν ἀηδὲς ἐν αὐτῇ, μήτ' ἰδεῖν· ἕωθεν εὐθὺς ἐξήεσαν [g] οἱ δέκα τὰ παράσημα πάντα τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἅπαντες ἐπαγόμενοι. ὁ δὲ δῆμος, ὡς ἔμαθεν αὐτοὺς οὐκέτι φυλάττοντας τὸ δημοτικὸν ἐκεῖνο καὶ μέ-
10 τριον σχῆμα τῆς ἡγεμονίας, οὐδὲ διαμειβομένους τὰ παράσημα τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς, ὡς [h] πρότερον, εἰς πολλὴν ἦλθε δυσθυμίαν καὶ κατήφειαν. ἐφόβουν δ' οἱ προσηρτημένοι ταῖς δέσμαις τῶν ῥάβδων πελέκεις, οὓς ἔφερον οἱ προηγούμενοι τῶν ἀνδρῶν ἑκάστου δώδεκα ὄντες, ἀνα-

Per. Iul. 4266. *Ante Chr.* 448. *Olymp.* 82. 4. 83. 1. *Cat.* *V.C.* 304. *Var.* 306.

necessitate, vterentur, maximam vero rerum partem pro imperii sui potestate agerent. Quum autem venisset dies, quo magistratum inituri erant, post peracta sacra solemnia (hic autem dies Romanis festus sacerque est, et maximae religioni habent, quidquam in eo iniucundum aut audire, aut videre) mane statim omnes cum omnibus regiis insignibus prodierunt. At populus, vt vidit, eos non retinere amplius popularem illum et moderatum magistratus habitum, nec regiae potestatis insignia per vices mutare, vt ante faciebant, magno animi moerore ac tristitia correptus est. Eum autem terrebant alligatae fascibus secures, quas duodecim lictores vnicuique eorum praeferebant, verbe-

id ipsum pro composito συνέθεντο poni; aut cum *Porto* legere: ἐν σφίσιν αὐτοῖς συνέθεντο.

f Προθύσαντες, ἃ ἦν νόμος *Vat.*

g Οἱ δὲ καὶ τὰ παράσημα] Rectius forsan: ἕωθεν εὐθὺς ἐξήεσαν οἵδε, καὶ τὰ παράσημα etc. nisi forte, retenta vulgata scriptura, commation istud ἕωθεν εὐθὺς ἐξήεσαν ad totum pop. Rom. referendum sit. *Lapus* vertit: *mane exiuerunt, adducentes statim omnia regiae potestatis insignia. Sylb.* In *Cod. Vat.* οἱ δὲ κατὰ παράσημα etc.

h Optime in *Cod. Vat.* ὡς πρότερον, quod et *Sylburgio* et *Porto* placuisse video. Vide p. 2143. v. 4. vulg. ὡς deest.

i Ἐγίνετο

στέλλοντες ἐκ τῶν στενωπῶν πληγαῖς τὸν ὄχλον, ὃ ἐπὶ τῶν βασιλέων [i] ἐγίνετο πρότερον. κατελύθη γὰρ εὐθὺς τὸ ἔθος τοῦτο μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν μονάρχων ὑπ᾽ ἀνδρὸς δημοτικοῦ Ποπλίου Οὐαλερίου τὴν ἐκείνων ἐξουσίαν μεταλαβόντος. ᾧ πάντες οἱ μετ᾽ ἐκεῖνον ὕπατοι, καλοῦ (5) πράγματος δόξαντι ἄρξαι, τὰ ὅμοια πράττοντες, οὐκέτι ταῖς δεσμαῖς τῶν ῥάβδων προσήρτων τοὺς πελέκεις, ὅτι μὴ κατὰ [k] τὰς στρατείας καὶ τὰς ἄλλας ἐξόδους [l] τὰς ἐκ τῆς πόλεως. πόλεμον δ᾽ ἐξάγοντες ὑπερόριον, ἢ τῶν ὑπηκόων πράγματα [m] ἐπισκεπτόμενοι, τότε καὶ τοὺς (10) πελέκεις ταῖς ῥάβδοις προσελάμβανον, ἵνα [n] τὸ τῆς ὄψεως φοβερὸν, ὡς κατ᾽ ἐχθρῶν, ἢ δούλων γινόμενον, ἥκιστα φαίνηται τοῖς πολίταις ἐπαχθές.

LX. Τοῦτο δὴ θεασαμένοις ἅπασιν, ὃ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας σημεῖον ἐλογίζετο εἶναι, πολὺ παρειστήκει δέος, (15) ὥσπερ ἔφην, ἀπολωλεκέναι νομίζουσι τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δέκα βασιλεῖς ἀνθ᾽ ἑνὸς ἑλομένοις. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον

verberibus turbam ex viis submouentes, quemadmodum olim sub regibus fiebat. Hic enim mos confestim post eiectos reges antiquatus fuerat a viro populari P. Valerio, qui in eorum potestatem successerat. quem omnes consules deinceps sequuti, vt praeclari exempli auctorem imitati, secures fascibus, nisi in expeditionibus aliisue publicis profectionibus, amplius non addebant. quoties vero bellum externum gerebant, aut res subditorum inuisebant, tunc etiam secures ad fasces adhibebant, vt illius spectaculi terror, quasi *solis* hostibus, aut subditis incuteretur, ciuibus minus grauis videretur.

Per. Iul. 4266. *Ante Chr.* 448. *Olymp.* 82. 4. 83. 1. *Cat. U.C.* 304. *Var.* 306.

Hoc igitur conspecto, quod regiae potestatis insigne putabatur, omnes (vt dixi) metus ingens inuasit, quod de libertate sua actum existimarent, et pro rege vno decem a se creatos. Quum igitur decemuiri multitudinem

hoc

i Ἐγίνετο *Vat.* vulg. ἐγένετο.

k Magis proprie τὰς στρατείας. *Sylb.* nam vulg. στρατιάς.

l Ἐξόδους τὰς ἐκ τῆς πόλεως *Vat.* secundum horum vocabulorum cum tertio deest vulgatis.

m Ἐπισκεψόμενοι *Vat.*

n Non agnoscit *Vat.* καὶ, quod vulgatae post ἵνα addunt.

o Omittit

καταπληξάμενοι τὰς ὄχλας οἱ δέκα ἄνδρες, καὶ γνόντες, ὅτι δεῖ φόβῳ τὸ λοιπὸν [o] ἄρχειν, ἑταιρείαν ἕκαστοι συνῆγον, ἐπιλεγόμενοι τὰς θρασυτάτας τῶν νέων, καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἐπιτηδειοτάτας. τὸ μὲν ἂν ἐκ τῶν ἀπόρων
5 [p] καὶ ταπεινῶν ταῖς τύχαις τὰς πλείας φανῆναι τυραννικῆς κόλακας ἐξασίας, τὰ κοινὰ συμφέροντος ἀλλαξαμένας τὰς αὐτῶν ὠφελείας, ἄτε παράδοξον, ἄτ' ἀνέλπισον ἦν· τὸ δὲ καὶ ἐκ τῶν πατρικίων εὑρεθῆναι συχνὰς ἔχοντάς τι καὶ ἐπὶ πλάτῳ καὶ ἐπ' εὐγενείᾳ μέγα φρο-
10 νεῖν, τὰς [q] ὑπομείναντας συγκαταλύειν τοῖς [r] δεκαδάρχοις τὴν τῆς πατρίδος ἐλευθερίαν, τᾶτο θαυμασὸν ἅπασιν εἶναι δοκεῖ, οἳ πάσαις [s] δαλεύοντες ἡδοναῖς, ὁπόσαι πεφύκασιν ἀνθρώπων κρατεῖν, κατὰ πολλὴν ἄδειαν ἦρχον τῆς πόλεως, βαλὴν μὲν, ἢ δῆμον, ἐν ἀδε-
15 μιᾷ μερίδι τιθέμενοι, πάντων δ' αὐτοὶ νομοθέται τε καὶ

Per. Iul. 4266. *Ante Chr.* 448. *Olymp.* 82. 4. 83. 1. *Cat.* V.C. 304. *Var.* 306.

hoc modo terruissent, eamque in posterum metu regere statuissent, singuli sodalitatem contraxerunt, et audacissimos quosque ac sibi maxime conuenientes iuuenes delegerunt. Quod igitur plerique inopes ac infimae conditionis homines, publicis commodis priuatos quaestus praeferentes, tyrannicae potestatis adulatores exstiterint, hoc nec praeter opinionem, nec praeter spem accidit; sed quod, etiam ex ordine patricio, multi inventi fuerint, qui, quum opibus et nobilitate aliquo modo de se magnifice sentire possent, tamen non dubitarint vna cum decemuiris patriae libertatem opprimere, hoc admirandum omnibus videtur, cum illi indulgentes omnibus voluptatibus, quae hominibus imperare solent, magna licentia et sine vllo metu suum imperium in rempublicam exercebant, senatum populumque Romanum penitus contemnentes, omnium ipsi legumlatores

o Omittit *Vat.* αὐτῶν, quod in vulg. pone λοιπὸν legitur.

p Καὶ τῶν ταπεινῶν *Vat.*

q Ὑπομένοντας *Vat.*

r Hic demum consentit cum *Cod. Vat.* supra vero diuersam habuimus scripturam p. 2149. v. 3. et infra p. 2155. v. 4. atque alibi.

s Nota κολακεύοντες [ita enim in vulgatis est] ἡδοναῖς, pro δαλεύοντες: vt *Lapus* quoque vertit: *omnibus indulgentes voluptatibus. Sylb.*

t Ita

δικαςαὶ γινόμενοι, πολλὰς μὲν ἀποκτιννύντες τῶν πολιτῶν, πολλὰς δ' ἀφαιρούμενοι τὰς ὀσίας ἀδίκως. ἵνα δ' αὐτοῖς εὐπρεπῶς τὰ γινόμενα ἔχῃ, παράνομα καὶ δεινὰ ὄντα, ὡς δὴ σὺν τῷ δικαίῳ πραττόμενα, δικαςήρια ἐφ' ἑκάςῳ χρήματι ἀπεδίδοσαν· ἦσαν δ' οἵ τε κατήγοροι ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ἐκ τῶν συγκατασκευαζόντων τὴν τυραννίδα ὑποπεμπόμενοι, καὶ δικαςήρια ἐκ τῶν [t] ἑταίρων ἀποδεικνύμενα, οἳ διημείβοντο ἀλλήλοις καταχαριζόμενοι τὰς δίκας. πολλὰ δὲ τῶν ἐγκλημάτων, καὶ ὀ τὰ ἐλαχίςα ἄξια, ἐφ' ἑαυτῶν οἱ δέκα ἔκρινον· ὥς' ἠναγκάζοντο οἱ μειονεκτοῦντες τῷ δικαίῳ, προσνέμειν ἑαυτὰς ταῖς ἑταιρίαις, ἐπειδὴ τὸ ἀσφαλὲς [u] ὀκ ἐνῆν αὐτοῖς ἄλλως ἔχειν. καὶ ἐγένετο σὺν χρόνῳ πλεῖον τοῦ ὑγιαίνοντος τὸ διεφθαρμένον καὶ νοσοῦν ἐν τῇ πόλει. [x] ὀδὲ γὰρ ἠξίαν ἐντὸς τείχους μένειν, οἷς τὰ πραττόμενα ὑπὸ

res atque iudices, multos ciuium occidentes, multos bonis iniuste exuentes. Vt autem iniusta ac atrocia eorum facinora speciem iustitiae haberent, de singulis caussis iudicio constituto cognoscebant: accusatores vero ab illis, qui eis tyrannidem adstruebant, subornabantur; et iudicia constabant ex eorum sodalibus, * qui sibi inuicem gratiam referebant, caussas largientes. Multas autem caussas, easque non minimi momenti, decemuiri suo arbitratu iudicabant: itaque qui ** iuri suo non fidebant, cogebantur se eorum sodaliciis adiungere, quia nulla alia ratione se suum ius obtinere posse sperabant. Et tandem accidit, vt in ciuitate pars corrupta et laborans maior esset, quam sana. Qui enim decemuirorum administratione grauiter offendebantur,

Per. Iul. 4266. Ante Chr. 448. Olymp. 82. 4. 83. 1. V.C. Cat. 304. Var. 306.

t Ita etiam in *Vat.* et *Lapi Cod.* confirmatque quod infra reperitur p. 654. v. 35. [edit. Hudf.] Male in *Ed. Steph.* ἑτέρων.

* Qui mutuas sibi in iudiciis praestabant operas. *Gelen.*

** *Verba Graeca,* οἱ μειονεκτοῦντες τῷ δικαίῳ, *non sonant,* qui iuri suo non fidebant, *sed* qui iure aliis inferiores erant. *Port.*

u Οὐκ ἐνῆν ἄλλως αὐτοῖς ἔχειν *Vat.* vulg. αὐτοὺς.

x Οὐδὲ γὰρ ἠξίουν ἔτι μένειν ἐντὸς τείχους *Vat.*

y Ἀλλὰ

τῶν δεκαδάρχων ἀνιαρὰ ἦν, [y] ἀλλ' ἀνεχώρϑν εἰς τὰς ἀγρὰς, τὸν τῶν ἀρχαιρεσιῶν σκοπᾶντες χρόνον, ὡς ἀποθησομένων τῶν δέκα ἀνδρῶν τὰς δυναστείας, ὅταν τὸν ἐνιαύσιον [z] ἐκτελέσωσι χρόνον, καὶ ἀποδειξόντων ἑτέρας 5 ἀρχάς. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄππιον τὰς λοιπὰς συγγράψαντες νόμυς ἐν δέλτοις δυσὶ, καὶ [a] ταύτας ταῖς πρότερον ἐξενεχθείσαις προσέθηκαν· ἐν αἷς καὶ ὅδε ὁ νόμος ἦν, „μὴ ἐξεῖναι τοῖς πατρικίοις πρὸς τὰς δημοτικὰς ἐπιγαμίας συνάψαι,„ δι' ἀδὲν, [b] ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἕτερον, ἢ 10 τὸ μὴ συνελθεῖν εἰς ὁμόνοιαν τὰ ἔθνη γάμων ἐπαλλαγαῖς καὶ οἰκειοτήτων [c] κοινωνίᾳ συγκερασθέντα. ὡς δὲ καὶ ὁ τῶν ἀρχαιρεσιῶν ἐπέστη χρόνος, πολλὰ χαίρειν φράσαντες τοῖς τε πατρίοις ἐθισμοῖς, καὶ τοῖς [d] νεωστὶ συγγραφεῖσι νόμοις, ὅτε βαλῆς ψήφισμα [e] ποιησάσης, 15 ὅτε δήμα, διέμειναν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς.

LXI. [f] Μετὰ δὲ τᾶτον τὸν ἐνιαυτὸν ὀλυμπιὰς μὲν ἦν ὀγ-

Per. Iul. 4266. Ante Chr. 448. Olymp. 82, 4. 83, 1. Cat. V.C. 304. Var. 306. XII. legum tabulae.

debantur, in vrbe manere nolebant; sed se in sua praedia recipiebant, comitiorum tempus exspectantes: quasi decemuiri exacto anno potestatem deposituri, et alios magistratus creaturi essent. Sed Appius eiusque collegae, quum reliquas leges in duabus tabulis scripsissent, has quoque illis *decem* prioribus addiderunt: in quibus haec quoque lex erat, „ne patriciis connubia cum plebeiis contrahere liceret,„ non ob aliam caussam, (vt mihi videtur) quam ne, familiis coniugii et affinitatis vinculo consociatis, ordines in concordiam coirent. Quum autem comitiorum tempus venisset, patriis moribus simul et nouis legibus longum valere dixerunt, *atque* nec exspectato senatusconsulto, aut plebiscito, in eodem magistratu permanserunt.

Post eam annum acta est olympias LXXXIII. qua in stadio

y Ἀλλὰ ἀνεχώρϑν *Vat.*

z Perperam in *Ed. Steph.* ἐκτελεύωσι.

a Minus recte in *Ed. Steph.* ταύταις, et mox ἐπιγαμίας.

b Ὡς ἐμοὶ δοκεῖν *Vat.*

c Κοινωνίαις *Vat.*

d Νεωστὶ γραφεῖσι *Vat.*

e Ποιήσαντες *Vat.*

f *Cuiacius* hanc periochen facit

δοηκοϛὴ καὶ τρίτη, ἣν ἐνίκα ϛάδιον Κρίσων Ἱμεραῖος, ἄρχοντος Ἀθήνησι Φιλίσκου, τὴν δὲ ὑπατικὴν ἐξουσίαν κατεῖχεν ἐν Ῥώμῃ Ἄππιος μὲν Κλαύδιος τρίτον ἔτος ἡγούμενος τῆς δεκαδαρχίας κατὰ τὸ ἑξῆς· οἱ δὲ σὺν αὐτῷ τὴν παρελθόντα ἐνιαυτὸν ἄρξαντες, δεύτερον ἐπὶ 5 τῆς αὐτῆς ἐξουσίας [g] ἔμενον.

ſtadio vicit Criſo Himerenſis, archonte Athenis Philiſco, Romae vero Appius Claudius princeps decemuiratus tertium iam annum conſularem poteſtatem deinceps retinebat; eiuſque collegae, qui anno ſuperiore imperium habuerant, iterum in eadem poteſtate manſerunt.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat.* V.C. 305. *Var.* 307.

facit initium libri XI. Sed mutatione non opus eſſe perſpicuum eſt ex pag. 197. v. 14. p. 265. v. 42. et p. 326. v. 22. [edit. Hudſon.] At ſi mox malis cum articulo τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν, facile aſſentior. *Sylb.* Articulum hunc agnoſcit *Cod. Vat.* Ego tamen propendeo, vt credam, ſeptem hoſce verſiculos argumentum exſtitiſſe libri vndecimi; praeſertim cum me in iſta opinione confirmet *Lapi* verſio.

g Μένοντες *Vat.* et *Lapi Cod.*

ΔΙΟΝΥ-

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ
ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

DIONYSII ALEXANDRI F.
HALICARNASSENSIS
ROMANARVM ANTIQVITATVM
LIBER VNDECIMVS.

Ἐπὶ δὲ τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ τρίτης ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνίκα στάδιον Κρίσων Ἱμεραῖος, ἄρχοντος Ἀθήνησι Φιλίσκου, καταλύουσι Ῥωμαῖοι τὴν τῶν δέκα ἀρχὴν, ἔτη τρία τῶν κοινῶν ἐπιμεληθεῖσαν. ὃν δὲ τρόπον ἐπεχεί-
5 ρησαν ἐῤῥιζωμένην ἤδη τὴν δυναστείαν ἐξελεῖν, καὶ τίνων ἀνδρῶν ἡγησαμένων τῆς ἐλευθερίας, καὶ διὰ ποίας αἰτίας καὶ προφάσεις, ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβὼν πειράσομαι διελθεῖν· ἀναγκαίας ὑπολαμβάνων εἶναι καὶ καλὰς τὰς τοιαύτας μαθήσεις ἅπασι μὲν, ὡς εἰπεῖν, ἀνθρώποις,
10 μάλιστα δὲ, ὅσοι περὶ τὴν φιλόσοφον θεωρίαν, καὶ περὶ τὰς πολιτικὰς διατρίβουσι πράξεις. τοῖς τε γὰρ πολλοῖς οὐκ ἀπαρκεῖ τοῦτο μόνον ἐκ τῆς ἱστορίας παραλα-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 $\frac{1}{2}$. Cat. V.C. 305. Var. 307.

Olympiade LXXXIII. qua in ſtadio vicit Criſo Himerenſis, archonte Athenis Philiſco, Romani decemuirorum imperium, quod tres annos rempublicam adminiſtrarat, abrogarunt. Quo autem modo poteſtatem, quae iam radices altas egerat, exſtirpare aggreſſi fuerint; quorum virorum ductu libertatem recuperarint; ob quas cauſſas, quibuſue occaſionibus, re ab initio repetita, narrare conabor: quia talium rerum cognitionem omnibus (vt ita dicam) hominibus, praecipue vero iis, qui in philoſophiae contemplatione et in ciuilium negotiorum tractatione verſantur, neceſſariam pulchramque eſſe iudico. multis enim non ſatis hoc ſolum ex hiſtoria cognoſcere, bello Perſico

βεῖν, ὅτι τὸν Περσικὸν πόλεμον· [a] ἵν' ἐπὶ τέτε ποιήσωμαι τὸν λόγον· ἐνίκησαν Ἀθηναῖοί τε καὶ Λακεδαιμόνιοι, δυσὶ ναυμαχίαις καὶ πεζομαχίᾳ μιᾷ καταγωνισάμενοι τὸν βάρβαρον τριακοσίας ἄγοντα μυριάδας, [b] αὐτοῖς συμμάχοις ἐ πλείες ὄντες ἕνδεκα μυριάδων· 5 ἀλλὰ καὶ τὲς τόπες, ἐν οἷς αἱ πράξεις ἐγένοντο, βέλονται παρὰ τῆς ἱστορίας μαθεῖν, καὶ τὰς αἰτίας ἀκῦσαι, δι' ἃς τὰ θαυμαστὰ καὶ παράδοξα ἔργα ἐπετέλεσαν, καὶ τίνες ἦσαν οἱ τῶν στρατοπέδων ἡγεμόνες, τῶν τε βαρβαρικῶν καὶ τῶν Ἑλληνικῶν, ἱστορῆσαι, καὶ μηδενὸς, 10 ὡς εἰπεῖν, ἀνήκοοι γενέσθαι τῶν συντελεσθέντων περὶ τὲς ἀγῶνας. ἥδεται γὰρ ἡ διάνοια παντὸς ἀνθρώπε χειραγωγεμένη διὰ τῶν λόγων ἐπὶ τὰ ἔργα, καὶ μὴ μόνον ἀκέεσα τῶν λεγομένων, ἀλλὰ καὶ τὰ πραττόμενα ὁρῶσα. ἐδέ γ' ὅταν πολιτικὰς ἀκέσωσι πράξεις, 15 ἀρκῦνται τὸ κεφάλαιον αὐτὸ καὶ τὸ πέρας τῶν πραγμάτων μαθόντες, [c] ὅτι συνεχώρησαν Ἀθηναῖοι Λακε-

Persico (vt de eo loquar) Athenienses et Lacedaemonios victores fuisse, duobus proeliis naualibus atque vni terrestri deuicto barbaro, qui secum ducebat tricies centena hominum millia, quum tamen ipsi cum sociorum auxiliis non essent plures, quam centum et decem hominum millia: sed etiam loca, vbi res gestae fuerint, ex historia cognoscere, et caussas audire, ob quas illa facinora admiranda et omnem fidem superantia ediderint, et percontari, quinam fuerint tam barbarorum, quam Graecorum exercituum duces; denique (vt ita dicam) quicquid in ipsis proeliis gestum est, audire volunt. Cuiusuis enim hominis animus, dum verbis ad ipsas res quasi manu ducitur, et dum non solum audit, quae dicuntur, verum etiam, quae geruntur, videt, voluptate afficitur. neque etiam homines, quum audiunt ea, quae in ciuitatibus gesta sunt, satis habent ipsa rerum capita et earum euentum cognoscere; *vt* quod Athenienses Lacedaemoniis

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307. *Superioris anni decemviri, cum in magistratu permanerent, ob immodicam tyrannidem imperio priuantur.*

a Forsan rectius ἵνα περὶ τέτε, vt p. 2159. v. 8. *Sylb.*

b Αὐτοὶ σὺν αὐτοῖς τοῖς συμμάχοις] Desideratur αὐτοῖς in *Cod. Vat.*

c Nempe belli Peloponnesiaci anno vltimo. nam his legibus pax conuenit inter Athenienses et Lacedaemonios. Vide *Xenophontem* Ἑλληνικῶν libro secundo,

δαιμονίοις, τείχη τε καθελεῖν τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ
ναῦς διατεμεῖν, καὶ φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολιν εἰσα-
γαγεῖν, καὶ ἀντὶ τῆς πατρίου δημοκρατίας ὀλιγαρχίαν
τῶν κοινῶν ἀποδεῖξαι κυρίαν, οὔτε πρὸς αὐτοὺς ἀγῶνα
5 ἀράμενοι. ἀλλ' εὐθὺς ἀξιοῦσι, καὶ τίνες ἦσαν αἱ κατα-
σχοῦσαι τὴν πόλιν ἀνάγκαι, δι' ἃς ταῦτα τὰ δεινὰ καὶ
σχέτλια ὑπέμεινε, καὶ τίνες οἱ πείσαντες αὐτοὺς λόγοι,
καὶ ὑπὸ τίνων ῥηθέντες ἀνδρῶν, καὶ πάντα, ὅσα παρα-
κολουθεῖ τοῖς πράγμασι, διδαχθῆναι. τοῖς δὲ πολιτι-
10 κοῖς ἀνδράσιν, ἐν οἷς ἔγωγε τίθεμαι καὶ τοὺς φιλοσό-
φους, ὅσοι μὴ λόγων, ἀλλ' ἔργων καλῶν ἄσκησιν ἡγοῦν-
ται τὴν φιλοσοφίαν, τὸ μὲν ἥδεσθαι τῇ παντελεῖ θεω-
ρίᾳ τῶν παρακολουθούντων τοῖς πράγμασι, κοινὸν ὥσπερ
καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὑπάρχει· χωρὶς δὲ τῆς ἡδο-
15 νῆς περιγίνεται τὸ περὶ τοὺς ἀναγκαίους καιροὺς μεγάλα
τὰς πόλεις ἐκ τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας ὠφελεῖν, καὶ ἄγειν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

moniis permiserint suae vrbis muros demoliri, et naues discindere, et praesidium in arcem inducere, et pro dominatu populari, quo patria ipsorum regebatur, paucos creare, quibus reipublicae administratio committeretur, ne certamine quidem contra eos suscepto: sed statim et quaenam essent necessitates, quibus ciuitas pressa *tunc* haec atrocia atque miseranda mala pertulerit, et quibus rationibus ciues adducti, et quorum oratione impulsi id fecerint, et omnia, quae res ipsas comitantur, scire volunt. Viris etiam ciuilia negotia tractantibus (in quo numero philosophos quoque pono, quotquot philosophiam non verborum, sed praeclarorum facinorum exercitationem putant) quemadmodum caeteris hominibus *illud* commune est, vt omnium eorum, quae rebus adhaerent, contemplatione plenissima delectentur: sed praeter voluptatem magna quoque commoda ad ciuitates duris asperisque earum temporibus ex tali rerum accurata cognitione redundant, qua etiam fit, vt eae ad

secundo, *Diodorum* lib. XIII. *Plutarchum* in *Lysandro*. Inde disces, quo modo sint accipienda verba illa, οὔτε πρὸς αὐτοὺς ἀγῶνα ἀράμενοι. *Casaub.*

d Legen-

αὐτὰς ἑκούσας ἐπὶ τὰ συμφέροντα διὰ τοῦ λόγου. ῥᾷστα γὰρ οἱ ἄνθρωποι τά τ' ὠφελοῦντα καὶ βλάπτοντα καταμανθάνουσιν, [d] ὅταν ἐπὶ παραδειγμάτων ταῦτα πολλῶν ὁρῶσι, καὶ τοῖς ἐπὶ ταῦτα παρακαλοῦσιν αὐτοὺς φρόνησιν μαρτυροῦσι, καὶ πολλὴν σοφίαν. διὰ ταύτας δή μοι τὰς 5 αἰτίας ἔδοξεν ἅπαντα ἀκριβῶς διελθεῖν τὰ γενόμενα περὶ τὴν κατάλυσιν τῆς ὀλιγαρχίας, ὅσα δὴ καὶ λόγου τυχεῖν ἄξια ἡγοῦμαι. ποιήσομαι δὲ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, οὐκ ἀπὸ τῶν τελευταίων ἀρξάμενος, ἃ δοκεῖ τοῖς πολλοῖς αἴτια γενέσθαι μόνα τῆς ἐλευθερίας, λέγω δὴ 10 τῶν περὶ τὴν παρθένον ἁμαρτηθέντων Ἀππίῳ, διὰ τὸν ἔρωτα· προσθήκη γὰρ αὕτη γε, καὶ τελευταία τῆς ὀργῆς τῶν δημοτῶν αἰτία, μυρίων τῶν ἄλλων προηγησαμένων· ἀλλ' ἀφ' ὧν ἤρξατο πρῶτον ἡ πόλις ὑπὸ τῆς δεκαρχίας ὑβρίζεσθαι, ταῦτα πρῶτον ἐρῶ, καὶ διέξειμι 15 πάσας ἐφεξῆς τὰς ἐν τῇ τότε καταστάσει γενηθείσας παρανομίας.

ad res, quae ipsis conducunt, oratione vltro ducantur. homines enim, quae prosunt, et quae obsunt, facillime cognoscunt, quando ea ex multorum exemplis vident, iisque, qui se ad haec hortantur, prudentiae magnaeque sapientiae testimonium perhibent. Ob has igitur caussas visum est mihi accurate persequi omnia, quae in decemuiratus abrogatione acciderunt, et quae memoratu digna puto. De illis autem agam, initio non ab vltimis ducto, quae multis videntur sola caussa libertatis fuisse, ab iis, inquam, quae Appius amore correptus in virginem commisit, (haec enim est aliorum eius facinorum appendix, haecque est postrema caussa, quae plebis iram concitauit, quum sexcentae aliae praecessissent) sed eas contumelias ac iniurias, quibus decemuiratus rempublicam afficere coepit, primum dicam; et omnia scelera, quae tunc in illo ciuitatis statu commissa sunt, ordine recensebo.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

Caussa

d Legendum ὅταν ταῦτα ἐπὶ παραδείγματι (vel παραδείγμασι) πολλῶν ὁρῶσι. *Portus*. Scribendum ὅταν τε παρ. vel ὅταν ἐπὶ παραδείγμασι ταῦτα πολλοῖς ὁρῶσι. quam veram esse lectionem puto. *Casaub.* In *Cod. Vat.* ὅταν ἐπὶ παραδειγμάτων ταῦτα πολλῶν ὁρῶσι. vulg. dant παραδείγματα.

e In

11. Πρώτη μὲν οὖν δόξασα γενέσθαι τοῦ κατὰ τῆς ὀλι-
γαρχίας μίσους πρόφασις, ὅτι συνύφηναν τὴν δευτέραν
ἀρχὴν τῇ προτέρᾳ, δήμου τε ὑπεριδόντες, καὶ βουλῆς κατα-
φρονήσαντες. ἔπειθ' ὅτι τοὺς χαριεστάτους Ῥωμαίων, οἷς
5 οὐ κατὰ γνώμην τὰ πραττόμενα ὑπ' αὐτῶν ἦν, οὓς μὲν
ἐξήλαυνον ἐκ τῆς πόλεως, αἰτίας ἐπιφέροντες ψευδεῖς
καὶ δεινάς, οὓς δ' ἀπεκτίννυσαν· [e] κατηγόρους τ' αὐτοῖς
ὑποπέμποντες ἐκ τῶν ἰδίων ἑταίρων, καὶ τὰς δίκας ταύ-
τας αὐτοὶ δικάζοντες· μάλιστα δ' ὅτι τοῖς θρασυτάτοις
10 τῶν νέων, οὓς εἶχον ἕκαστοι περὶ αὑτούς, ἐφῆκαν ἄγειν καὶ
φέρειν τὰ τῶν ἐναντιουμένων [f] τῇ πολιτείᾳ. οἱ δ', ὥσπερ
ἁλούσης πολέμῳ κατακράτος τῆς πατρίδος, οὐ τὰ χρή-
ματα μόνον ἀφῃροῦντο τοὺς νόμῳ κτησαμένους, ἀλλὰ
καὶ εἰς τὰς γαμετὰς αὐτῶν τὰς εὐμόρφους παρηνόμουν,
15 καὶ εἰς θυγατέρας ἐπιγάμους καθύβριζον, καὶ πληγὰς

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. 305. V.C. Var. 307.

Caussa igitur, quae prima visa est odium dominatui paucorum conciliasse, haec fuit; quod, despecta plebe et senatu contemto, secundum magistratum cum priore coniunxissent. deinde quia honestissimos quosque Romanos, quibus acta ipsorum displicebant, partim ex vrbe pellebant, falsis grauibusque criminibus illatis, partim interficiebant; eos enim accusabant, subornatis aliquibus de suis amicis, et ipsi de his caussis cognoscebant: sed praecipue quia audacissimis iuuenum, quos singuli eorum circa se habebant, permiserant, vt agerent et ferrent res eorum, qui illi ciuitatis formae aduersarentur. qui quidem, tanquam armis capta et per vim expugnata patria, non solum bona suis dominis legitime parta auferebant: sed etiam in formosas eorum vxores impie se gerebant, et in filias nubiles contumeliosi erant, et iis, qui ideo indignabantur,

e In *Ed. Steph.* κατηγόρουν τε αὐτοὺς, ὑποπέμπ. Sed nostram lectionem et *Xylander* probat, et confirmant, quae in praecedentis libri fine leguntur, pag. 2153. v. 5. atque adeo eam sequutus est etiam *Lapus: submittentes eis accusatores ex amicis suis. Sylb.*

f Si quis cum praepositione malit ἐν τῇ πολιτείᾳ, per me licet. Sed defendi et haec lectio potest

τοῖς ἀγανακτοῦσιν, ὥσπερ ἀνδραπόδοις, ἐδίδοσαν· καὶ παρεσκεύασαν, ὅσοις ἀφόρητα εἶναι τὰ γινόμενα ἐδόκει, καταλιπόντας τὴν πατρίδα, γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ τέκνοις, εἰς τὰς πλησίον ἐξοικίζεσθαι πόλεις, ὑποδεχομένων αὐτοὺς Λατίνων μὲν, [g] διὰ τὸ συγγενές· Ἑρνίκων δὲ, διὰ 5 τὴν ἔναγχος [h] γενομένην αὐτοῖς ὑπὸ Ῥωμαίων ἰσοπολιτείαν. ὥσθ᾽, ὅπερ εἰκὸς ἦν, τελευτῶντες αὐτοὶ κατελείφθησαν οἱ φιλοτύραννοι, καὶ οἷς μηδεμία τῶν κοινῶν φροντὶς ἦν. οὔτε γὰρ οἱ πατρίκιοι διέμενον ἐν τῇ πόλει, θωπεύειν μὲν οὐκ ἀξιοῦντες τοὺς ἡγεμόνας, ἐναντιοῦσθαι 10 δὲ τοῖς πραττομένοις ἀδυνατοῦντες· οὔθ᾽ οἱ καταγραφέντες εἰς τὸ βουλευτικὸν συνέδριον, οὓς ἐπάναγκες ἔδει παρεῖναι ταῖς ἀρχαῖς· ἀλλὰ καὶ τούτων οἱ πλείους ἀνασκευασάμενοι πανοικεσίᾳ, καὶ τὰς οἰκίας ἐρήμους ἀφέντες, ἐν τοῖς ἀγροῖς διέτριβον. τοῖς δ᾽ ὀλιγαρχικοῖς καθ᾽ 15 ἡδονὴν αἱ τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν ἐγίνοντο φυγαὶ,

bantur, plagas, vt mancipiis, infligebant; effeceruntque, vt ii, quibus haec minime ferenda videbantur, relicta patria, cum coniugibus et liberis in proximas vrbes migrarent, quos Latini quidem ob cognationem, Hernici vero ob ius ciuitatis sibi nuper a Romanis datum recipiebant. Itaque (quod verisimile est) tandem soli remanserunt illi, qui tyrannorum studiosi erant, et qui rempublicam nihil prorsus curabant. neque enim patricii in vrbe permanserunt, quod decemuiris reipublicae gubernatoribus assentari nollent, eorum vero facinora impedire non possent; sed ne illi quidem, qui in senatorium ordinem relati fuerant, quibus necesse erat adesse magistratibus: sed horum quoque plerique, cum integris familiis migrantes, et domos desertas relinquentes, in agris degebant. Illis vero, qui paucorum potentiae studebant, pergrata erat illustrissimorum virorum fuga,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

potest eo exemplo, quod pag. 2163. v. 13. legitur, ἀπεχθανομένους τῇ πολιτείᾳ. *Sylb.*

g Ἀσθενὲς] Procul dubio legendum διὰ τὸ συγγενὲς, vt *Lapus* quoque vertit: *ob cognationem.* Eandemque lectionem confirmant tum multa alia in superioribus, tum Postumii ad Latinos oratio p. 343. v. 26. [ed. Hudf.]

h Rectius fortasse δεδομένην, *datam. Sylb.*

πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἕνεκα, μάλιςα δὲ, ὅτι τοῖς ἀκολάςοις τῶν νέων πολὺ τὸ αὔθαδες προσεγίνετο, μηδ' ὄψει δυναμένοις ἰδεῖν, ὃς ἔμελλον [i] ἀσελγῆ πράττοντες αἰσχύνεσθαι.

5 [k] Ἐρημȣμένης δὲ τȣ̃ κρείττονος [l] μέρȣς τῆς πόλεως,
III. καὶ τὸ ἐλεύθερον ἅπαν ἀπολωλεκυίας, ἀφορμὴν κρατίςην ὑπολαβόντες [m] Αἰκανοὶ πολέμῳ κρατηθέντες ὑπ' αὐτῆς, τάς τε ὕβρεις, ἃς ὑβρίσθησαν, ἀποτίσασθαι, καὶ τὰ ἀπολωλότα ἀναλαβεῖν, ὡς νοσȣ́σης διὰ τὴν
10 ὀλιγαρχίαν τῆς πόλεως, καὶ οὔτε συςῆναι, ȣ̓̂θ' ὁμονοῆσαι, οὔτ' ἀντιλαβέσθαι τῶν κοινῶν ἔτι δυνησομένης, παρασκευασάμενοι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, ἐλαύνȣσιν ἐπ' αὐτὴν ςρατεύμασι μεγάλοις. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Σαβῖνοι ἐμβαλόντες εἰς τὴν ὁμοτέρμονα, καὶ
15 πολλῆς λείας γενόμενοι ἐγκρατεῖς, φόνον τ' ἐργασάμενοι πολὺν τȣ̃ γεωργικȣ̃ πλήθȣς, ἐν [n] Ἠρήτῳ κατεςρα-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½.

fuga, cum multis aliis de cauffis, tum potiffimum, quod ad iuuenum intemperantiam multum arrogantiae accefferat, qui ne confpectum quidem eorum ferre potuerunt, quorum praefentia fibi, facinora libidinis ac petulantiae plena patrantibus, erubefcendum erat.

Cat. V.C. 305. Var. 307.

Quum igitur ciuitas a praeftantiore parte fuiffet deferta, et omnem libertatem amififfet, qui bello victi ab ea fuerant, occafionem pulcherrimam fibi oblatam rati, tum contumelias, quibus affecti fuerant, vlcifcendi, tum etiam res amiffas recuperandi, quod ciuitas ob paucorum dominatum laboraret, nec contra fe confpirare, nec concors effe, nec reipublicae gubernacula, *vt ipfi putabant*, amplius recipere poffet, paratis rebus ad bellum neceffariis, in eam cum magnis exercitibus iuerunt. Et eodem tempore Sabini irruptione in agrum conterminum facta, et praeda ingenti parta, magnaque caede multitudinis agreftis edita, ad Eretum

i Ἀσελγέσι *Vat.*

k Ἐρημȣμένȣ] Conuenientius ἐρημȣμένης, vt mox v. 6. ἀπολωλεκυίας. *Sylb.*

l In *Cod. Vat.* ἔθνȣς.

m Ἐκεῖνοι οἱ] Forfan rectius ἐκείνην. *Sylb.* Mendofa eft vox ἐκεῖνοι, legendum omnino Αἰκανοὶ, vt ex fequentibus perfpicuum eft, et ex *Liuio. Caf.*

n Vitiofe in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] Ῥηγῷ. noftra lectio e *Li-*

τοπέδευσαν· διέστηκε δ' ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἡ πόλις αὕτη
στάδια [o] τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν, πλησίον οὖσα Τιβέ-
ρεως ποταμοῦ. Αἰκανοὶ δ' εἰς τὴν Τουσκλάνων [p] γῆν"
ἐμβαλόντες, ὅμορον οὖσαν σφίσι, καὶ πολλὰ δῃώσαντες
αὐτῆς, [q] ἐν Ἀλγιδῷ πόλει τίθενται τὸν χάρακα. ὡς 5
δ' ἤκουσαν οἱ δέκα τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον, τεταραγ-
μένοι συνεκάλουν τὰς ἑταιρείας, καὶ μετὰ τούτων, ὅ τι
χρὴ πράττειν, ἐσκόπουν. τὸ μὲν οὖν ὑπερόριον ἀποστέλ-
λειν στρατιὰν, καὶ μὴ περιμένειν, ἕως ἐπ' αὐτὴν ἔλθωσι
τὴν πόλιν αἱ τῶν πολεμίων δυνάμεις, ἅπασιν ἐδόκει. 10
παρεῖχε δ' αὐτοῖς πολλὴν ἀπορίαν, πρῶτον μὲν, εἰ πάν-
τας Ῥωμαίους ἐπὶ τὰ ὅπλα ἀκτέον, καὶ τοὺς [r] ἀπεχθα-
νομένους τῇ πολιτείᾳ· ἔπειθ' ὁποίαν τινὰ δεήσει τὴν κατα-
γραφὴν τῶν στρατιωτῶν ποιήσασθαι, πότερον αὐθάδη

Eretum caſtra poſuerunt. hoc autem oppidum ab vrbe **CXL.** ſtadia diſtat, prope flumen Tiberim ſitum. Aequi vero, in agrum Tuſculanum ſuo finitimum irruptione facta, magnaque eius parte vaſtata, ad Algidum caſtra poſuerunt. Decemuiri, audito hoſtium aduentu, turbati ſodalitates conuocarunt, et cum ipſis, quid faciendum eſſet, conſultare coeperunt. Omnibus igitur placuit, exercitum extra fines *agri Rom.* mittere, nec exſpectare, donec hoſtium copiae vrbem ipſam inuaderent. Sed hae difficultates valde eos premebant, primum an omnes Romani, atque adeo illi, qui praeſentem ciuitatis ſtatum oderant, ad arma eſſent vocandi: deinde qualis militum conſcriptio facienda eſſet;

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

e *Liuio* petita eſt, cuius haec verba ſunt: *recepto ad Eretum agmine, caſtra locant.* et Ἤρητον in Sabinis cum *Strabone* agnoſcit etiam *Stephanus. Sylb.* Ῥηγίλλῳ legendum eſſe cenſet *Portus.* cui fauet *Stephanus,* qui facit *Regillum* Sabinorum vrbem; atque etiam *Lapus,* qui vertit: *in Regillo caſtra poſuere.*

o Stadiorum numerum corruptum eſſe exiſtimat *Cluuerius* in *Ital. Antiq.* l. II. c. 9.

p Non agnoſcit *Vat.* et commode ſatis abeſſe poteſt.

q Ἐν Ἀλγιδόνι πόλει] ἐν Ἀλγιδῷ ὄρει mauult *Xylander. Liuius* certe ſic ſcribit: *Aequi alia ex parte caſtra in Algido locant. Sylb.* Ἐν Ἀλγιδῷ πόλει *Vat.* Vide *Var. Lect.* ad p. 2041. v. 3.

r Ἀπεχθομένους *Vat.*

καὶ μισοπόνηρον, [s] οἵαν ἔθος ἦν ποιεῖσθαι τοῖς τε βασιλεῦσι καὶ τοῖς ὑπάτοις· ἢ φιλάνθρωπον καὶ μέτριον. ἐδόκει τ᾽ αὐτοῖς ȣ̓δ᾽ ἐκεῖνο μικρᾶς ζητήσεως ἄξιον εἶναι, τί τὸ κυρῶσον ἔϛαι τὴν περὶ τȣ̃ πολέμȣ γνώμην, καὶ
5 τὴν ϛρατολογίαν ψηφιȣ́μενον· πότερα τὸ συνέδριον τῆς βȣλῆς, ἢ τὸ δημοτικὸν πλῆθος· ἢ τȣ́των μὲν ȣ̓δέτερον, ἐπεὶ δι᾽ ὑποψίας ἦν αὐτοῖς ἑκάτερον, αὐτοὶ δὲ σφίσιν αὐτοῖς οἱ δέκα. τέλος δ᾽ ȣ̓̃ν πολλὰ βȣλευσάμενοι, τὴν βȣλὴν ἔγνωσαν συγκαλεῖν, καὶ ποιεῖν, ὅπως τόν τε πό-
10 λεμον αὐτοῖς ἐκείνη ψηφιεῖται, καὶ τὴν τȣ̃ ϛρατȣ̃ καταγραφὴν ἐπιτρέψει ποιήσασθαι. εἰ γὰρ ὑπὸ τȣ̃ συνεδρίȣ κυρωθείη τȣ́των ἑκάτερον, πρῶτον μὲν εὐπειθεῖς ἔσεσθαι πάντας ὑπελάμβανον, ἄλλως τε καὶ τῆς δημαρχικῆς ἐξȣσίας καταλυομένης, ᾗ μόνῃ κατὰ νόμȣς ἐξῆν ἐναν-
15 τιȣ̃σθαι τοῖς ὑπὸ τῶν δυναϛῶν ἐπιταττομένοις· ἔπειτ᾽ αὐτοὶ, [t] εἴ τι δόξειαν ὑπηρετȣ̃ντες τῇ βȣλῇ, καὶ τὰ κυρωθέντα ὑπ᾽ ἐκείνης πράττοντες, κατὰ νόμȣς ἀνειληφέναι τὴν ἐξȣσίαν τȣ̃ πολέμȣ.

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

esset, vtrum superbus ac seuerus, quales sub regibus et consulibus haberi solebant; an humanus et moderatus. Illud quoque non parua consultatione dignum ipsis videbatur, quisnam bellum et militum conscriptionem *ac delectum* decreturus esset, vtrum senatus, an plebeia multitudo, an vero neutri quidem horum, quod vtrique ipsis suspecti essent; at ipsi decemuiri suo decreto haec sibi confirmarent. Tandem tamen post longam consultationem senatum conuocare statuerunt, et dare operam, vt ille bellum decerneret, et permitteret, vt exercitus conscriberetur. nam si hoc vtrumque a senatu decretum fuisset, existimabant primum omnes *sibi* obtemperaturos, praesertim tribunitia potestate sublata, cui soli per leges principum imperatis intercedere licebat: deinde se quoque, qui senatui inseruirent, atque eius decreta exsequerentur, belli administrandi potestatem legitime accepisse visum iri.

Hoc

s Οἵας ἔθος ἦν *Vat.*

t Pendent ab illis v. 12. πρῶτον μὲν εὐπειθεῖς etc. quare legendum videtur: ἔπειτά τε αὐτȣ̀ς τε δόξειν ἂν ὑπηρετȣ̃ντας τῇ βȣλῇ, καὶ τὰ κυρωθέντα ὑπ᾽ ἐκείνης

IV. Ταῦτα βουλευσάμενοι, καὶ παρασκευάσαντες ἐκ τῶν ἰδίων ἑταίρων καὶ συγγενῶν τοὺς ἀγορεύσοντας ἐν τῷ συνεδρίῳ τὰς συμφερούσας αὐτοῖς γνώμας, καὶ τοῖς μὴ [u] ταὐτὰ προαιρουμένοις ἐναντιωσομένους, προῆλθον εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ παραστησάμενοι τὸν κήρυκα, τοὺς βουλεύσοντας ἐξ ὀνόματος καλεῖν ἐκέλευον. ὑπήκουε δ᾽ αὐτοῖς τῶν [x] μετρίων οὐδείς. πολλάκις δὲ τοῦ κήρυκος βοῶντος, καὶ παριόντος οὐδενὸς, εἰ μὴ τῶν κολακευόντων τὴν ὀλιγαρχίαν, ἐν οἷς ἦν τὸ κάκιστον τῆς ὀλιγαρχίας μέρος· οἱ μὲν τότ᾽ ὄντες κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐθαύμαζον, εἰ περὶ μηδενὸς πώποτε συγκαλέσαντες τὴν βουλὴν, τότε πρῶτον ἔγνωσαν, ὅτι καὶ συνέδριον ἦν τι παρὰ Ῥωμαίοις ἀγαθῶν ἀνδρῶν, οὓς ἔδει περὶ τῶν κοινῶν σκοπεῖν. οἱ δὲ καὶ ταῦθ᾽ ὁρῶντες, ἐπεχείρησαν μὲν ἐκ τῶν οἰκιῶν τοὺς βουλευτὰς ἄγειν· πυθόμενοι δὲ τὰς πλείους ἐρήμους ἀφειμένας, εἰς τὴν ὑστεραίαν [y] ἀνεβάλοντο. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ

Hoc consilio inito, praeparatisque ex suis amicis et cognatis, qui in senatu sententias sibi vtiles dicerent, et iis, qui contra sentirent, aduersarentur, in forum processerunt, et, praecone in medium producto, senatores nominatim vocare iusserunt. sed nullius mediocris conditionis homo *ipsis* obtemperabat. Saepius autem clamante praecone, nulloque prodeunte praeter eos, qui decemuiris assentabantur, in quo numero erant pessimi quique, qui paucorum dominatui fauebant: qui tunc in foro erant, mirabantur, quod, qui nulla vnquam de re senatum conuocarant, tunc primum cognouissent, esse etiam Romae aliquem senatum virorum bonorum, quos de republica dispicere oporteret. Quibus animaduersis, illi senatores ex aedibus educere decreuerunt: sed quum audissent, plerasque earum desertas esse, rem in posterum diem distulerunt. Interea

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

Decemviri, senatu de externis bellis convocato, prius intestinum bellum experiuntur.

νης πράττοντας, κατὰ νόμους etc. *Port.*

u Ita etiam in *Vat.* et *Lapi Cod.* minus recte ταῦτα in *Ed. Steph.*

x Si μετρίων non de fortunae, sed animi conditione intelligas, sensus erit: *cum e moderatis* (i. e. *moderationis et honestatis studiosis*) *nullus respondisset. Sylb.*

y 'Εβάλοντο] Rectius in *Cod. Vat.*

χρόνῳ πέμποντες ἐπὶ τοὺς ἀγροὺς, ἐκεῖθεν αὐτοὺς ἐκάλουν. πληρωθέντος δὲ τοῦ συνεδρίου, [z] προελθὼν Ἄππιος, ὁ τῆς δεκαρχίας ἡγεμὼν, ἀπήγγελλεν, ὅτι διχόθεν, ἀπό τ' Αἰκανῶν καὶ Σαβίνων, ἐπάγεται τῇ Ῥώμῃ πόλεμος· καὶ
5 διεξῆλθε λόγον ἐκ πολλῆς συγκείμενον ἐπιμελείας· οὗ τέλος ἦν, ψηφίσασθαι στρατοῦ καταγραφὴν, καὶ διὰ τάχους ποιῆσαι τὴν ἔξοδον, ὡς οὐ διδόντος ἀναστροφὴν τοῦ καιροῦ. ταῦτα δ' αὐτοῦ λέγοντος, ἀνίσταται Λεύκιος [a] Οὐαλέριος, ἐπωνυμίαν Ποτῖτος, ἀνὴρ μεγαλόφρων ἐπὶ τοῖς
10 προγόνοις· πατὴρ μὲν γὰρ αὐτῷ Οὐαλέριος ἦν, ὁ τὸν Σαβῖνον Ἑρδώνιον ἐκπολιορκήσας κατέχοντα τὸ [b] Καπιτώλιον, καὶ τὸ μὲν φρούριον ἀνακτησάμενος, αὐτὸς δ' ἐκ τῆς μάχης ἀποθανών· πάππος δὲ πρὸς πατρὸς Ποπλικόλας ὁ τοὺς βασιλεῖς ἐκβαλὼν, καὶ τὴν ἀριστοκρα-
15 τίαν καταστησάμενος. παριόντα δ' αὐτὸν ἔτι καταμαθὼν Ἄππιος, καὶ καθ' ἑαυτοῦ τι λέξειν ἐλπίσας· „Οὐχ

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

missis in agros hominibus, eos inde euocarunt. Quumque plena esset curia, Appius decemuiratus princeps, in medium progressus, significauit, a duabus gentibus, Aequis atque Sabinis, bellum populo Romano inferri, orationemque accuratissime compositam habuit: cuius hic erat finis, militum conscriptionem decernendam, copiasque celeriter educendas, quod tempus nullas moras pateretur. Haec eo dicente, surrexit L. Valerius, cognomine Potitus, vir ob maiores magnifice de se sentiens: nam pater ei erat Valerius ille, qui Herdonium Sabinum expugnarat, a quo Capitolium occupatum fuerat, et qui arcem quidem recuperarat, sed ipse in eo proelio obierat; auus vero ei paternus erat Poplicola, qui reges expulerat, et optimatum dominatum constituerat. Quem quum Appius prodeuntem vidisset, et aliquid contra se dicturum putasset: „Non est, inquit,

Vat. ἀνεβάλλοντο. Εἰς τὴν ὑστέραν ἀνεβάλλοντο scribendum esse iamdudum monuit *Casaub.*

z Προσελθὼν] Προελθὼν malit *Portus.*

a In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] minus recte Γαλέριος: continuato etiam in sequentibus errore. *Sylb.*

b Καπετώλιον *Vat.* idemque scribendi tenor nec in libris editis, nec manu exaratis seruatur.

c In

ὗτος ὁ τόπος, εἶπεν, ὦ Οὐαλέριε, σὸς, ὐδὲ προσήκει σοι νῦν λέγειν· ἀλλ' ὅταν οἵδε οἱ πρεσβύτεροι καὶ τιμιώτεροί σῦ γνώμην ἀγορεύσωσι, τότε καὶ σὺ κληθεὶς ἐρεῖς, ὅ τι σοι δοκεῖ. νῦν δὲ σιώπα, καὶ κάθησο.„ „Ἀλλ' ὐχ ὑπὲρ τύτων, ἔφησεν ὁ Οὐαλέριος, ἀνέστηκα ἐρῶν, ἀλλ' 5 ὑπὲρ ἄλλων μειζόνων τε καὶ ἀναγκαιοτέρων, ὑπὲρ ὧν οἴομαι δεῖν πρῶτον ἀκῦσαι τὴν βυλήν. εἴσονται δ' ἐξ ὧν ἂν ἀκύσωσιν ὗτοι, πότερα ταῦτ' ἐστὶν ἀναγκαιότερα τοῖς κοινοῖς, ὑπὲρ ὧν ὑμεῖς αὐτὺς συγκεκλήκατε, ἢ τὰ ὑπ' ἐμῦ λεχθησόμενα. ἀλλὰ μή με ἀποστέρει λόγυ, βυ- 10 λευτὴν ὄντα, καὶ Οὐαλέριον, καὶ περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως λέγειν βυλόμενον. ἐὰν δὲ Φυλάττῃς τὴν συνήθη πρὸς ἅπαντας αὐθάδειαν, δημάρχυς μὲν ποίυς ἐπικαλέσομαι; καταλέλυται γὰρ ἡ τῶν κατισχυομένων πολιτῶν βοήθεια ὑφ' ὑμῶν. [c] καίτοι τίνος ἔλαττον τῦτο 15 κακῦ, [d] ὅτε Οὐαλέριος ὢν Ποτῖτος, ὡς εἷς τῶν ἐλαχίστων, ὐκ ἔχω τὸ ἴσον, ἀλλὰ δημαρχικῆς ἐξυσίας δέο-

inquit, tuus iste locus, Valeri, nec decet te nunc loqui: sed vbi isti, qui sunt maiores natu et honoratiores, quam tu, sententiam suam dixerint, tunc demum tu quoque vocatus tuam sententiam dices. nunc vero tace, et sede.„ „Sed non de his, (inquit Valerius) at de aliis maioris momenti et magis necessariis dicturus surrexi, quae senatui primum audienda arbitror. ex his autem, quae isti audient, cognoscent, vtrum haec reipublicae sint magis necessaria, quorum caussa a vobis isti sunt convocati, an vero ea, quae ego sum dicturus. quare me, qui sum senator, et Valerius, et qui de reipublicae salute verba volo facere, ne dicendi facultate priues. Quod si solitam in omnes arrogantiam seruaris, quorum tribunorum opem implorabo? auxilium enim, quod paratum fuerat in gratiam ciuium, qui vim paterentur, a vobis est sublatum: quamquam nonne hoc est omnium malorum grauissimum, quod ego, qui sum Valerius Potitus, ius meum obtinere nequeam, sed potestate tribunitia mihi

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

c In *Cod. Vat.* καίτοι τινος ἔλαττον τῦτο κακόν. quo modo legisse videtur *Lapus*, dum vertit: *et quonam istud minus est malum.*

d Ὅτε, *quando* agnoscit etiam *Lapus*,

μαι; οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐπεὶ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἀπεστερήμεθα, ὑμᾶς τοὺς ἅμα τούτῳ παρειληφότας καὶ τὴν ἐκείνης ἐξουσίαν τῆς ἀρχῆς, καὶ δυναστεύοντας τῆς πόλεως, ἅπαντας καλῶ· καὶ οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ὅτι διὰ κενῆς τοῦτο ποιῶ,
5 φανερὰν [e] δὲ γενέσθαι βουλόμενος ἅπασι τὴν συνωμοσίαν ὑμῶν, ὅτι συγκεχύκατε τὰ τῆς πόλεως, καὶ μίαν ἅπαντες γνώμην ἔχετε· μᾶλλον δέ σε μόνον ἐπικαλοῦμαι, [f] Φάβιε Βιβολανὲ Κόϊντε, τὸν ἐπὶ ταῖς τρισὶν ὑπατείαις κοσμούμενον, εἰ τὸν αὐτὸν νοῦν ἔχεις ἔτι. ἀλλ᾽ ἀνί-
10 στασο, καὶ βοήθει τοῖς κατισχυομένοις· εἰς σὲ γὰρ ἀποβλέπει τὸ συνέδριον.»

V. Ὡς δὲ ταῦτ᾽ εἶπε [g] Λεύκιος Οὐαλέριος", ὁ Φάβιος ἐκάθητο ὑπ᾽ αἰσχύνης, οὐδὲν ἀποκρινόμενος. Ἄππιος δὲ καὶ οἱ λοιποὶ δέκα πάντες ἀναπηδήσαντες, ἐκώλυον αὐ-
15 τὸν λέγειν. Θορύβου δὲ πολλοῦ κατασχόντος τὸ συνέδριον,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

mihi ſit opus? Verumtamen quando illo magiſtratu priuati ſumus, vos omnes, qui cum iſto et illius magiſtratus poteſtatem accepiſtis, et reipublicae imperium habetis, imploro. nec ignoro, me hoc fruſtra facere, qui velim veſtram coniurationem omnibus manifeſtam fieri, vos totam rempublicam turbaſſe, * et omnes *in eam* conſpiraſſe. Imo vero te ſolum, Q. Fabi Vibulane, appello, qui tribus conſulatibus ornatus fuiſti, ſi modo eundem adhuc geris animum. eia, ſurgas, et oppreſſis opem feras: ſenatus enim oculos in te vertit.

His a L. Valerio dictis, Fabius, prae pudore, nihil reſpondens, ſedebat. Appius vero et caeteri omnes decemuiratus collegae, *ex ſuis ſedibus* exſilientes, eum loqui prohibuerunt. Quum autem ingens tumultus in ſenatu exortus eſſet, et plurimi

Lapus, et confirmat ſimilis locus infra pag. 661. v. 6. [edit. Hudſ.] Si tamen ὅτι malis, tuo iudicio fruere. *Sylb.*

e Illud δὲ tollendum videtur. *Sylb.*

* *Al.* vnamque omnes mentem habere.

f Rectius in *Cod. Vat.* Κόϊντε Φάβιε Βιβολανέ. Cognominis princeps litera in ſuperioribus non eſt β, ſed ου, quae ſcriptura (vt cenſet *Sylb.*) Latinae pronunciationi magis reſpondet. Κόϊντε Φάβιε Βιβουλανὲ malit *Portus.*

g Non agnoſcit *Vat.*

h In

καὶ τῶν μὲν πλείςων ἀγανακτέντων, τῶν δ' ἐκ τῆς ἑταιρείας ὀρθῶς λέγειν αὐτὲς ἡγεμένων, ἀνίςαται Μάρκος [h]Ὁράτιος, ὁ Βαρβάτος ἐπικληθεὶς, ἀπόγονος Ὁρατίε τε συνυπατεύσαντος Ποπλίῳ Οὐαλερίῳ Ποπλικόλα, μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων· ἀνὴρ καὶ τὰ πολεμικὰ δεινὸς, καὶ λέγειν ἐκ ἀδύνατος, Οὐαλερίῳ δ' ἐκ παλαιε φίλος· ὃς ἐκέτι κατασχὼν τὴν χολὴν, ἔφησε· „Θᾶττον [i] μὲ ἀναγκάσεις, Ἄππιε, τὲς χαλινὲς διαῤῥῆξαι, ἐκέτι μετριάζοντες, ἀλλὰ τὸν Ταρκύνιον ἐκεῖνον ἐνδυόμενοι, οἵ γ' ἐδὲ λόγε τυχεῖν ἐᾶτε τὲς περὶ σωτηρίας τῶν κοινῶν βελομένες λέγειν. πότερον ὑμῶν ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς διανοίας, ὅτι σώζονται μὲν οἱ Οὐαλερίων ἀπόγονοι τῶν ἐξελασάντων τὴν τυραννίδα, λείπεται δὲ διαδοχὴ τῆς Ὁρατίων οἰκίας, οἷς πάτριόν ἐςιν, ὁμόσε χωρεῖν τοῖς καταδελεμένοις τὴν πατρίδα, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ [k] μόνοις; ἢ τοσαύτην κατεγνώ-

plurimi indignarentur, et illi, qui ex eorum ſodalitate erant, recte eos facere exiſtimarent, ſurrexit M. Horatius, cognomine Barbatus, pronepos Horatii illius, qui poſt reges eiectos P. Valerio Poplicolae collega in conſulatu fuerat; vir et rebus bellicis acer, et ſatis facundus, et Valerii vetus amicus, qui, quum bilem amplius continere non potuiſſet, dixit: „Citius coges me, Appi, frena rumpere, quum non amplius moderate vos geratis, ſed illum Tarquinium induatis, qui ne dicendi quidem poteſtatem fieri permittatis iis, qui de reipublicae ſalute ſuam ſententiam dicere volunt. Vtrum ex animo veſtro cecidit, poſteros Valeriorum, qui tyrannidem expulerunt, ſaluos *eſſe*, et ſuperſtites *eſſe* familiae Horatiorum ſucceſſores, quibus patrium eſt, vt et cum aliis et ſoli ſeſe opponant iis, qui patriae libertatem opprimunt; an nos atque caeteros

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

h In *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* Ὀργήγιος: errore manifeſto.

i In *Ed. Steph.* μὲν pro μέ. *Lapus* etiam legiſſe videtur ἀναγκάζετε, *citius, inquit, cogitis*, etc. quod, vel ἀναγκάσετε, rectius eſſe exiſtimat *Portus*, ob ſequens μετριάζοντες.

k Interrogationis notam poſt μόνοις omittit *Vat.* agnoſcit tamen *Lapus*.

l Rectius

κατε καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων Ῥωμαίων ἀνανδρίαν, ὥστ' ἀγαπήσειν, ἐάν τις ἐᾷ ζῆν ἡμᾶς ὁπωσδήποτε, ὑπὲρ ἐλευθερίας δὲ καὶ παῤῥησίας μήτ' ἐρεῖν, μήτε [l] πράσσειν μηθέν; ἢ μεθύετε τῷ μεγέθει τῆς ἐξουσίας; [m] ὑμεῖς
5 Οὐαλερίου λόγον ἀφελεῖσθε, ἢ τῶν ἄλλων τινὸς βουλευτῶν, τίνες ὄντες, ἢ ποίαν ἀρχὴν ἔχοντες νόμιμον; οὐκ εἰς ἐνιαυτὸν ἀπεδείχθητε τῶν κοινῶν προστάται; οὐ παρῴχηκεν ὁ τῆς ἀρχῆς ὑμῶν χρόνος; οὐκ ἰδιῶται τῷ νόμῳ γεγόνατε; [n] ταῦτα εἰς τὸν δῆμον [o] βουλεύεσθε ἐξενεγ-
10 κεῖν. τί γὰρ δὴ καὶ τὸ κωλύον ἔσται τὸν βουλόμενον ἡμῶν τὴν ἐκκλησίαν συγκαλεῖν, καὶ τὴν ἐξουσίαν ὑμῶν, ἣν παρὰ τοὺς νόμους ἔχετε, κατηγορεῖν; ἀνάδοτε τοῖς πολίταις ψῆφον ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου, πότερα δεῖ μένειν τὴν δεκαρχίαν ὑμῶν, ἢ τὰς πατρίους πάλιν ἀποδείκνυσθαι
15 ἀρχάς· καὶ εἰ τοῦτο μανεὶς ὁ δῆμος [p] ὑπομενεῖ, πάλιν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* V.C. 305. *Var.* 307.

caeteros Romanos adeo ignauos iudicastis, vt praeclare nobiscum agi existimaturi simus, si quis nos quomodocunque viuere sinat, nihil autem pro libertate et dicendi libera facultate, aut dicturi, aut facturi simus? an potestatis magnitudine inebriati estis? Quinam vos estis, aut quem legitimum magistratum habetis, vt Valerio, aut cuipiam ex aliis senatoribus dicendi copiam eripere sitis ausi? nonne in annum reipublicae administratio vobis commissa fuit? nonne vestri magistratus tempus est elapsum? nonne ex ipsa lege nunc estis priuati? De his ad populum referendis cogitate. quid enim prohibebit, quo minus quiuis de nobis concionem conuocet, et vestram potestatem, quam contra leges habetis, accuset? ciues in suffragia mittite hac ipsa de re, vtrum oporteat vestrum decemuiratum manere, an iterum patrios magistratus creare. ac si forte populus insaniens hoc patiatur, eundem statum iterum

l Rectius πράξειν. eodem tempore, quo praecedit ἐρεῖν. *Sylb.*

m Lego: ὑμεῖς Οὐαλέριον λόγον ἀφελεῖσθε, ἢ τῶν ἄλλων τινὰ βουλευτῶν. *Casaub.* vulg. ἀφείλεσθε.

n Periodus haec in *Ed. Steph.* interrogationis notam habet; quae mihi parum huc facere visa est. *Lapi versio* eam praetermisit. *Sylb.*

o Βούλεσθε legit *Portus*, vertitque: *haec vultis ad populum efferre?*

p Ὑπομείνῃ *Vat.*

q Legisse

τὴν αὐτὴν κατάστασιν ἔχετε. καὶ [q] εἰ κωλύετε λέγειν, ὁπόσα βούλεταί τις λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, καὶ εἰ δίκαια ταῦτα δόξωσιν. ἄξιοι γὰρ ἂν εἴημεν καὶ ταῦτα καὶ ἔτι [r] χείρονα τούτων πάσχειν, ἐφ' ὑμῶν γενόμενοι, καὶ ῥυπαίνοντες αἰσχρῷ βίῳ τὰς [s] ἑαυτῶν τε καὶ τῶν 5 προγόνων ἀρετάς.

Ἔτι δ' αὐτοῦ λέγοντος, οἱ δέκα [t] περιΐστανται κεκραγότες, VI. καὶ τὴν δημαρχικὴν ἐπανασείοντες ἐξουσίαν, καὶ ῥίψειν αὐτὸν ἀπειλοῦντες κατὰ τῆς πέτρας, εἰ μὴ σιωπήσει. ἐφ' ᾧ πάντες ἀνέκραγον, ὡς καταλυομένης 10 σφῶν τῆς ἐλευθερίας· καὶ μεστὸν ἦν ἀγανακτήσεώς τε καὶ θορύβου τὸ συνέδριον. τοῖς μέντοι δέκα μετέμελεν εὐθέως τῆς τε κωλύσεως τοῦ λέγειν, καὶ τῆς ἀπειλῆς,

iterum obtinete: et, si iusta haec videantur, vetate quicquid aliquis pro patria dicere cogitat. digni enim simus, qui et haec et multo peiora patiamur, in vestram potestatem redacti, et nostras nostrumque maiorum virtutes turpi vita foedantes.

Eum adhuc loquentem decemuiri vociferantes circumstant, et tribunitiam potestatem ei intentantes, et minantes, se de saxo eum praecipitem daturos, nisi taceret. Quamobrem omnes clamorem sustulerunt, quod libertas sibi eriperetur: et curia indignationis ac tumultus plena erat. At decemuiros statim poenituit, quod dicere volentes prohibuissent, iisque minati

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

q Legisse videtur *Lapus*: καὶ κωλύετε λέγειν, ὁπόσα βούλεται τις λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος. καὶ γὰρ εἰ δίκαια ταῦτα δόξωσιν, ἄξιοι ἂν εἴημεν καὶ ταῦτα etc. nam vertit: *probibeteque, quaecunque velit aliquis pro patria dicere. Si enim iusta ista videbuntur, digni vtique erimus et haec et maiora adhuc pati:* Ego (inquit *Sylb.*) locum sic emendandum puto. καὶ εἰ δίκαια ταῦτα δόξωσι, κωλύετε λέγειν, ὁπόσα βούλεταί τις λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος etc. vel minori cum mutatione: καὶ κωλύετε λέγειν, ὁπόσα βούλεταί τις λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, εἰ δίκαια ταῦτα δόξωσι: expuncta scilicet priore εἰ et posteriore καὶ.

r Χείρονα τούτων *Vat.* pronomen vulgo deest.

s Ἑαυτῶν τε καὶ *Vat.* vulgatis deest τε.

t Περιέστανται [quod vulgatae dant] regulare quidem est, sed cum vsitatum non sit, vereor, ne auctor scripserit περιΐστανται. *Sylb.* Περιΐστανται in *Cod. Vat.*

u Προελ-

ὡς ἠρεθισμένην εἶδον ἐπὶ τῷ πράγματι τὴν βουλήν·
ἔπειτα [u] προελθὼν ἐξ αὐτῶν Ἄππιος, καὶ δεηθεὶς τῶν
θορυβούντων, βραχὺν ἐπισχεῖν χρόνον, ἐπειδὴ κατέστειλε
τὸ ταραττόμενον αὐτῶν· „Οὐδένα ὑμῶν, εἶπεν, ἀπο-
5 στεροῦμεν, ὦ ἄνδρες βουλευταὶ, λόγου, ὃς ἂν ἐν τῷ προσ-
ήκοντι καιρῷ λέγῃ· τοὺς δ' ἐπιπολάζοντας, καὶ πρὶν ἢ
κληθῆναι προεξανισταμένους, εἴργομεν. μηδὲν οὖν ἀγανα-
κτεῖτε. καὶ γὰρ Ὁρατίῳ, καὶ Οὐαλερίῳ, καὶ παντὶ
ἄλλῳ γνώμην ἀγορεύειν ἐν τῷ ἑαυτοῦ τόπῳ, κατὰ τὸν
10 ἀρχαῖον ἐθισμὸν καὶ κόσμον, ἀποδώσομεν, ἐάν γε περὶ
ὧν βουλευσόμενοι συνεληλύθατε, περὶ τούτων λέγωσι, καὶ
μηδὲν ἔξω. ἐὰν δὲ δημαγωγῶσιν ὑμᾶς, καὶ διαστασιά-
ζωσι τὴν πόλιν, τὰ μηδὲν πρὸς τὸ πρᾶγμα δημηγο-
ροῦντες [x], τότε τὴν ἐξουσίαν τοῦ κωλύειν τοὺς ἀκοσμοῦντας,
15 ὦ Μάρκε Ὁράτιε, παρὰ τοῦ δήμου λαβόντες ἔχομεν, ὅτε
ἡμῖν καὶ τὴν τῶν ὑπάτων καὶ τὴν τῶν δημάρχων ἀρχὴν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

nati fuiſſent, vbi ſenatum ea re irritatum viderunt. Deinde *vnus* ex illis, Appius, in medium progreſſus, rogauit eos, qui tumultuabantur, vt paulisper ſilentium facerent, et quum eorum tumultum repreſſiſſet: „Neminem, inquit, veſtrum, Patres conſcripti, dicendi poteſtate fraudamus, qui opportune loquatur: ſed eos, qui ſupra alios eminere volunt, et qui ſurgunt, antequam vocentur, coërcemus. Ne igitur indignemini. nam et Horatio, et Valerio, et alii cuilibet, ſuo loco ex priſca conſuetudine et more, dicendi copiam faciemus, ſi modo, quorum cauſſa conſultaturi huc conueniſtis, de his et de nulla alia re praeterea verba faciant. Quod ſi popularibus concionibus vos circumducant, et diſſidia in vrbe ſerant, * de re propoſita nulla verba facientes, tunc ſcias, M. Horati, iſtos reipublicae perturbatores coërcendi poteſtatem a plebe acceptam nos habere, quando et conſularis et tribunitius magiſtratus plebiſcito nobis eſt

u Προελθὼν malit *Portus.* vulgo προσελθών.

x Οὐδὲν, quod vulgatae ad δημηγορ. addunt, otioſum eſt, niſi ſubaudiatur participium συμφέροντα: vt ſit: τὰ μὴ πρὸς τὸ πρᾶγμα συμφέροντα οὐδέν. *Sylb.*

* Nec *aliud* quidquam ſuis concionibus ad rem conferant. *Gelen.*

ἐψηφίσαντο· καὶ ὁ χρόνος αὐτῆς οὔπω παρελήλυθεν, ὥσπερ σοι δοκεῖ. οὐ γὰρ εἰς ἐνιαυτὸν ἀπεδείχθημεν, οὐδ' εἰς ἄλλον τινὰ χρόνον ὡρισμένον, ἀλλ' ἕως ἂν καταστησώμεθα πᾶσαν τὴν νομοθεσίαν. συντελέσαντες οὖν, ὅσα κατὰ νοῦν ἔχομεν, καὶ κυρώσαντες τοὺς λοιποὺς νόμους, 5 τότ' ἀποθησόμεθα τὴν ἀρχὴν, καὶ λόγον τῶν πεπραγμένων τοῖς βουλομένοις ὑμῶν ὑφέξομεν. τέως δ' οὐδὲν ἐλαττώσομεν οὐδὲ τῆς ὑπατικῆς ἐξουσίας, οὐδὲ τῆς δημαρχικῆς. περὶ δὲ τοῦ πολέμου, τίνα χρὴ τρόπον ὡς τάχιστα καὶ κάλλιστα τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνασθαι, γνώμας ἀξιῶ 10 παριόντας ὑμᾶς λέγειν, πρῶτον μὲν, ὥσπερ ἐστὶ σύνηθες καὶ πρέπον ὑμῖν, τοὺς πρεσβυτέρους· ἔπειτα τοὺς μέσους· τελευταίους δὲ τοὺς νεωτάτους.

Ταῦτ' εἰπὼν, πρῶτον μὲν ἐκάλει τὸν ἑαυτοῦ θεῖον, VII. Γάϊον Κλαύδιον. ὁ δ', ἀναστὰς, τοιαύτην διέθετο δημη- 15 γορίαν· „Ἐπειδή με πρῶτον γνώμην ἀποφαίνεσθαι ἀξιοῖ Ἄππιος, ὦ βουλὴ, τιμῶν διὰ τὸ συγγενὲς, ὥσπερ αὐτῷ προσήκει, καὶ δεῖ με, ἃ φρονῶ περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς Αἰκανοὺς καὶ Σαβίνους εἰπεῖν, πρὶν ἀποδείξασθαι

est commissus, eiusque tempus nondum est exactum, vt tibi videtur. neque enim in annum, aut in aliud aliquod praestitutum tempus *decemuiri* creati fuimus: sed donec omnes leges condiderimus, et constituerimus. Peractis igitur, quaecunque in animo habemus, et reliquis legibus perlatis, tunc demum magistratum deponemus, et cuilibet de vobis rationem rerum a nobis gestarum reddemus. Interim vero nec consularem, nec tribunitiam potestatem vllo modo imminuemus. De bello vero, quonam modo et quam celerrime et pulcherrime hostes vlciscamur, vos rogo, vt in medium progressi sententias dicatis: ac primum quidem, (vt moris est et vt vos decet) seniores; deinde mediae aetatis viri; postremo loco iuniores.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

His dictis, primum vocauit patruum suum, C. Claudium. Ille vero surrexit, et talem habuit orationem: „Quando C. Appius me primum, Patres conscripti, sententiam dicere vult, ob cognationem me honorans, vt eum decet, quando etiam, quae de bello contra Aequos et Sabinos sentio, me dicere oportet, ante-

τὴν ἐμαυτοῦ διάνοιαν, ἐκεῖνο βουλοίμην ἂν ὑμᾶς ἐξετάσαι, τίσιν ἐπαρθέντες ἐλπίσιν Αἰκανοὶ καὶ Σαβῖνοι πόλεμον ἐπενεγκεῖν ἐτόλμησαν ἡμῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπιόντες λεηλατεῖν, οἱ τέως ἀγαπῶντες, καὶ τοῖς θεοῖς πολ-
5 λὴν χάριν εἰδότες, εἴ τις αὐτοὺς εἴα τὴν ἑαυτῶν ἔχειν ἀσφαλῶς. ἐὰν γὰρ τοῦτο μάθητε, καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς αὐτοὺς, ἥτις ἔσται κρατίστη, μαθήσεσθε. ἐκεῖνοι τοίνυν ἀκούσαντες, ὅτι σεσάλευται καὶ νοσεῖ τὸ πάτριον [y] ἡμῶν πολίτευμα ἐκ πολλοῦ, καὶ τοῖς
10 προεστηκόσι τῶν κοινῶν οὔτε ὁ δῆμος εὔνους ἐστὶν, οὔτε οἱ πατρίκιοι· καὶ οὐ μάτην ἀκούσαντες· τὸ γὰρ ἀληθὲς οὕτως ἔχει· τὰς δ' αἰτίας ἐπισταμένοις ὑμῖν οὐδὲν δέομαι λέγειν· ὑπέλαβον, εἴ τις ἔξωθεν ἡμᾶς κατάσχοι πόλεμος, ἅμα τοῖς ἐντὸς τείχους κακοῖς, καὶ δόξειε ταῖς ἀρ-
15 χαῖς δύναμιν ἐξάγειν τὴν προπολεμήσουσαν τῆς γῆς, οὔτε τοὺς πολίτας ἐπὶ τὸν στρατιωτικὸν ὅρκον ἅπαντας [z] ἥξειν ἐκ προθυμίας, ὡς πρότερον, ἀπεχθῶς διακειμένους πρὸς

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V. C. Var.* 307.

quam meam mentem vobis aperiam, illud ex vobis vellem quaerere, qua ſpe adducti Aequi et Sabini bellum nobis inferre, et noſtrum agrum incurſionibus populari auſi fuerint, qui ad hanc vſque diem praeclare ſecum agi putabant, diiſque magnam gratiam habebant, ſi quis ipſos ſuum agrum tuto poſſidere patiebatur. Si enim hoc cognoueritis, facile etiam intelligetis, quanam ratione hoc bello optime liberari poſſitis. Illi igitur, quum audierint, iampridem noſtram rempublicam fluctibus ac tempeſtatibus agitari et laborare, et plebem patricioſque a reipublicae praeſidibus animo alieno eſſe, idque non falſo audierint, (reuera enim ita ſe habet, neque cauſſas apud vos, qui earum eſtis gnari, a me dici eſt opus) exiſtimarunt, ſi quod externum bellum vobis praeter mala inteſtina inferretur, et magiſtratus vellent copias educere ad agri propugnationem, eos neque habituros omnes ciues ad militare ſacramentum promtos, vt antea, quod magiſtratus odio proſequantur; nec

y Non minus apte ἡμῖν legeris, dandi caſu, vt p. 2177. v. 2. et p. 2179. v. 10. *Sylb.*

z Male in *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* ἕξειν.

a Pro

τὰς ἀρχάς· ὅτε τοὺς ἡγεμόνας ταῖς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίαις χρήσεσθαι κατὰ τῶν μὴ παραγενομένων, δεδοικότας, μή τι μεῖζον ἐργάσωνται κακόν· τοὺς [a] δέ γε ὑπακούσαντας, καὶ τὰ ὅπλα λαβόντας, ἢ καταλείψειν τὰ σημεῖα, ἢ παραμένοντας ἐθελοκακήσειν ἐν τοῖς ἀγῶσιν. ὧν οὐδὲν ἔξω τοῦ εἰκότος ἤλπισαν. ὅταν μὲν γὰρ ὁμονοοῦσα πόλις ἅπτηται πολέμου, καὶ τὸ αὐτὸ συμφέρον ἅπασι φαίνηται, τοῖς τ' ἄρχουσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, μετὰ προθυμίας ἅπαντες ἐπὶ τὰ δεινὰ χωροῦσι, καὶ οὔτε πόνον, οὔτε κίνδυνον οὐδένα ὀκνοῦσιν. ὅταν δὲ νοσοῦσα ἐν αὐτῇ, πρὶν ἢ τὰ ἔνδον καταστήσασθαι, τοῖς ὑπαιθρίοις ὁμόσε χωρῇ [b] πολέμοις, καὶ παραστῇ τῷ μὲν πλήθει λογισμὸς, ὅτι οὐχ ὑπὲρ οἰκείων ἀγαθῶν κακοπαθοῦσιν, ἀλλ' ἵνα βεβαιότερον αὐτῶν ἕτεροι ἄρχωσι· τοῖς δ' ἡγεμόσιν, ὅτι πολέμιον ἔχουσιν οὐχ ἧττον τοῦ ἀντιπάλου τὸ οἰκεῖον· νοσεῖ τἄλλα, καὶ πᾶσα ἱκανὴ δύναμις τὰ τοιαῦτα στρατεύματα καταγωνίσασθαι καὶ φθεῖραι.

nec duces poenis lege statutis in contumaces vsuros, veritos, ne quod grauius malum faciant: eos vero, qui obtemperarint, et arma ceperint, aut signa deserturos, aut, si permaneant, rem in proeliis ignauiter dedita opera gesturos. quorum nihil sperarunt, quod non sit verisimile. Quoties enim ciuitas concors bellum suscipit, et idem omnibus, tam illis, qui imperant, quam illis, qui parent, vtile videtur, omnes alacriter mala subeunt, nec vllum laborem, aut periculum refugiunt. quoties vero intestino malo laborans, priusquam res domesticas componat, bella externa suscepit, et multitudini in mentem venit, se non pro suis bonis mala passuram, sed vt aliorum imperium in se magis confirmet; ipsi vero duces cogitant, suas copias non minus, quam hostiles, sibi inimicas fore, caetera quoque laborant, et quaevis manus istiusmodi exercitus facile debellare et delere potest.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *V. C. Cat.* 305. *Var.* 307.

a Pro γε aptius fortasse legemus τε vel δέ. *Sylb.* τούς τε ὑπακούσαντας in *Cod. Vat.* vulg. τούς γε ὑπακ.

b Πολέμοις agnoscit etiam *Lapi* versio: *campestribus occurrit bellis.* Sed procul dubio legendum πολεμίοις. *Sylb.*

IX. Ταῦτά ἐστιν, ὦ βουλή, τὰ Σαβίνων τε καὶ Αἰκανῶν ἐνθυμήματα, οἷς πεπιστευκότες ἐμβεβλήκασιν ἡμῶν εἰς τὴν γῆν. ἐὰν μὲν οὖν ἀγανακτήσαντες τῷ καταφρονεῖσθαι πρὸς αὐτῶν ἐπαρθέντων, ὡς ἔχο-
5 μεν ὀργῆς, δύναμιν ἐξαγαγεῖν ἐπ' αὐτοὺς ψηφισώμεθα, δέδοικα, μὴ ταῦθ' ἡμῖν· ἃ προὔλαβον ἐκεῖνοι, συμβῇ, μᾶλλον δ' εὖ οἶδα συμβησόμενα. ἐὰν δὲ τὰ πρῶτα καὶ ἀναγκαιότατα καταστησώμεθα· ταῦτα δ' ἐστίν, ἥ τε εὐκοσμία τοῦ πλήθους, καὶ τὸ πᾶσι ταὐτὰ συμ-
10 φέροντα φαίνεσθαι· ἐξελάσαντες μὲν ἐκ τῆς πόλεως τὴν νῦν ἐπιχωριάζουσαν ὕβριν καὶ πλεονεξίαν, ἀποδόντες δὲ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα τῇ πολιτείᾳ· πτήξαντες οἱ νῦν θρασεῖς, καὶ τὰ ὅπλα ῥίψαντες ἐκ τῶν χειρῶν, ἥξουσιν ὡς ἡμᾶς οὐκ εἰς μακρὰν, τάς τε βλάβας [c] ὠθού-
15 μενοι, καὶ περὶ διαλλαγῶν διαλεξόμενοι, ὑπάρξει τε ἡμῖν ὃ πάντες ἂν εὔξαιντο οἱ νοῦν ἔχοντες, χωρὶς ὅπλων διαπεπολεμηκέναι τὸν πρὸς αὐτοὺς πόλεμον. ταῦτα

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

Haec sunt, Patres conscripti, Sabinorum et Aequorum cogitationes, quibus freti in agrum nostrum irruptionem fecerunt. Si igitur nos ab ipsis elatis contemni indigne ferentes, ita irati, vt sumus, copias contra eos educere decreuerimus, vereor, ne nobis accidant, quae illi praeuiderunt, imo vero certo scio, haec euentura. Sed si ea, quae sunt prima et maxime necessaria, constituerimus, (haec autem sunt et multitudinis bona disciplina, et vt omnibus idem conducere videatur) expulsa ex vrbe contumelia et pluris habendi cupiditate, quae iam hic suas sedes fixit, et republica in pristinum statum restituta, illi, qui nunc sunt audaces, consternati atque armis abiectis ex manibus breui ad nos venient, vt et damna * propulsent, et de pace agant, atque ita nobis continget, quod omnes mente praediti optarent, ** vt eos sine armis debellemus. Nobis igitur haec consi-

c Haud scio, an rectius οἰσόμενοι, vel λυσόμενοι. *Lapus* vertit: *restituentes praedam. Sylb.* Ὠνούμενοι, vel ὠνησόμενοι, *damna redimentes*, malit *Portus*. Fortasse ἐκτισόμενοι, vel ἀποτισόμενοι, vel ἀναλυσόμενοι, vt alibi ἁμαρτίαν ἀναλῦσαι. *Casaub.*

* *Al.* vt et damna pensent. *aut*, vt damna data resarciant.

** *Al.* vt bellum istud sine armis conficiamus.

d Κατα-

δὴ λογισαμένους ἡμᾶς οἴομαι δεῖν τὴν μὲν ὑπὲρ τοῦ πολέμου βουλὴν, ἐπειδὴ ταραχωδῶς ἡμῖν ἔχει τὰ ἐντὸς τείχους, ἐᾶσαι κατὰ τὸ παρὸν, ὑπὲρ ὁμονοίας δὲ καὶ κόσμου πολιτικοῦ προθεῖναι τῷ βουλομένῳ λέγειν. οὐ γὰρ ἐξεγένετο ἡμῖν, πρὶν εἰς τοῦτον [d] καταστῆναι τὸν πόλεμον, ὑπὸ τῆσδε τῆς ἀρχῆς κληθεῖσι σκοπεῖν περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πραγμάτων, οὕτως ἐχόντων, καὶ εἴ τι μὴ καλῶς ἔχει τῶν γινομένων, διαγνῶναι. πολλῆς γὰρ ἂν ἐπιτιμήσεως ἄξιος ἦν, εἴ τις ἐκεῖνον ἀφεὶς τὸν καιρὸν, ἐν τούτῳ λέγειν ὑπὲρ [e] ἄλλων ἠξίου· οὐδ' ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν βεβαίως, ὅτι τοῦτον ὑπερβαλόμενοι τὸν καιρὸν, ὡς οὐκ ἐπιτήδειον, ἑτέρου δυνησόμεθα τυχεῖν ἐπιτηδειοτέρου. εἰ γὰρ ἐκ τῶν γεγονότων τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι βούλεταί τις εἰκάζειν, πολὺς ὁ μετὰ τοῦτον ἔσται χρόνος, ἐν ᾧ περὶ οὐδενὸς τῶν κοινῶν συνελευσόμεθα βουλευσόμενοι. 5 10 15

considerantibus, (quando res domesticae adeo sunt turbatae) belli consultationem in praesentia omittendam, et de concordia et ciuili disciplina cuilibet agere volenti copiam dicendi faciendam censeo. neque enim, antequam in hunc statum res adducerentur, nobis ab hoc magistratu vocatis de bellis consultare, quum talis esset rerum vrbanarum status, neque, si quid non recte fieret, de eo cognoscere licuit. Magna vero reprehensione dignus esset, si quis, omissa hac occasione, nunc de rebus aliis agere vellet: nec posset quis certo affirmare, fore, vt, neglecta hac occasione, vt minus opportuna, aliam opportuniorem nancisci possemus. si quis enim ex praeteritis futura coniicere velit, magnum postea intercedet tempus, quo de nulla re publice consultaturi conueniemus.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

Oro

d Κατεστήσαντο, περὶ πολέμων ὑπὸ τῆσδε τῆς ἀρχῆς κληθεῖσι σκοπεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει πραγμάτων οὕτως ἐχόντων] Sic vulgatae dant. Κατεστήσαντο malit *Sylb.* Κατεστήσαντο πόλεμον, ὑπὸ τῆσδε τῆς ἀρχῆς κληθεῖσι, περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πραγμάτων, εἴ τι μὴ καλῶς εἶχε τῶν γιγνομένων, διαγνῶναι *Vat.* quo fere modo in *Lapi Cod.* nam vertit: *non enim licuit nobis, priusquam de bello vocaremur ab hoc magistratu, de rebus ciuilibus, si quid eorum, quae fiunt, non recte habeat, cognoscere.*

e Vel pro αὐτῶν, vt in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ἄλλων cum *Lapo*

IX. Ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς, Ἄππιε, τοὺς προεστηκότας τῆς πόλεως, καὶ [f] τὸ κοινὸν ἁπάντων συμφέρον, οὐχὶ τὸ ὑμῖν αὐτοῖς ἰδίᾳ λυσιτελοῦν, ὀφείλοντας σκοπεῖν, ἐάν τι τῶν ἀληθῶν μετὰ παῤῥησίας, ἀλλὰ μὴ καθ' ἡδονὰς τὰς ὑμετέρας
5 λέγω, μή μοι διὰ τοῦτ' ἀπεχθάνεσθαι, ἐνθυμουμένους, ὅτι οὐκ ἐπὶ λοιδορίᾳ καὶ προπηλακισμῷ τῆς ἀρχῆς ὑμῶν ποιήσομαι τοὺς λόγους, ἀλλ' ἵνα, δείξας, ἐν οἵῳ κλύδωνι τὰ πράγματα σαλεύει τῆς πόλεως, τὴν σωτηρίαν καὶ ἐπανόρθωσιν αὐτῶν, ἥτις ἔσται, φράσω. ἅπασι μὲν γὰρ
10 ἴσως, [g] ὅσοις τῇ πατρίδι μέλει τοῦ καλῶς ἔχειν, ἀναγκαῖός ἐστιν ὁ περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων λόγος, μάλιστα δ' ἐμοί. πρῶτον μὲν γὰρ, ὅτι γνώμης [h] ἄρχειν ἠξίωμαι διὰ τιμήν· αἰσχύνη δὲ καὶ μωρία πολλὴ, πρῶτον ἀναστάντα μὴ οὐχ, ἃ δεῖ πρῶτον ἐπανορθώσασθαι, λέ-
15 γειν. ἔπειθ' ὅτι συμβέβηκεν ὄντι θείῳ πρὸς πατρὸς Ἀπ-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

Oro autem, Appi, vos reipublicae principes, qui publicorum etiam commodorum, non tantum vestrae priuatae vtilitatis, rationem habere debetis, vt, si quid veri libere, non autem ad voluptatem vestram dixero, non propterea me odio prosequamini, cogitantes, me verba facturum, non vt vestro magistratui conuicium dicam, eumue contemnam, sed vt, vbi demonstraro, quantis fluctibus respublica iactetur, declarem etiam, qua ratione salus ei afferri, quoue modo ea in pristinum statum restitui possit. fortasse enim omnibus patriae commodorum studiosis de publicis vtilitatibus verba necessario sunt facienda; sed mihi praecipue. ac primum quidem, quia honoris caussa primus sententiam sum rogatus. magni autem pudoris, magnaeque fatuitatis esset, si, qui primus surrexit, ea, quae primum corrigenda sunt, non diceret. deinde, quia accidit, vt, quum sim patruus Appii,

Lapo reponendum est; vel negatiue legendum ὑπὲρ αὐτῶν οὐκ ἠξίου. *Sylb.*

f Τὸ κοινὸν ἀπὸ τῶν συμφερόντων] Structurae lex postulat τὸ κοινὸν ἁπάντων συμφέρον, vt p. 2179. v. 5. τὰ κοινὰ συμφέροντα: vel τὸ κοινῇ ἅπασι συμφέρον, vt v. 11. τῶν κοινῇ συμφερόντων. quae lectio si placeat, sic vertes: *communem omnium vtilitatem, non priuata vestra commoda. Sylb.*

g Forsan ὅσοις ἡ πατρὶς μέλει, vel ὅσοις τῆς πατρίδος μέλει. *Port.*

h Ἄρξειν] Rectius ἄρχειν.

i Πάντως;

πίȣ τȣ͂ προεστηκότος τῆς δεκαρχίας, [i] ἥδεσθαί τε πάντων μάλιστα, ὅταν εὖ τὰ κοινὰ ὑπ' αὐτῶν ἐπιτροπεύηται, καὶ ἀνιᾶσθαι παντὸς ὁτȣδήτινος μᾶλλον, ὅταν μὴ καλῶς. πρὸς δὲ τȣ́τοις, [k] ὅτι πολιτείας διαδέδεγμαι προαίρεσιν ἐκ προγόνων, τὰ κοινὰ συμφέροντα πρὸ τῶν 5 οἰκείων λυσιτελῶν αἱρεῖσθαι, καὶ μηδένα κίνδυνον ἴδιον ὑπολογίζεσθαι· ἣν ȣ̓κ ἂν προδοίην ἑκὼν [l] εἶναι· δέ μοι ταύτην τȣ͂ βίȣ προαίρεσιν, καὶ ȣ̓κ ἂν καταισχύναιμι τὰς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ἀρετάς. περὶ μὲν ȣ͂ν τῆς καθεστώσης πολιτείας, ὅτι πονηρῶς ἡμῖν ἔχει, καὶ δυσχεραί- 10 νȣσιν ὀλίγȣ δεῖν πάντες αὐτῇ, μέγιστον [m] ἡμῖν γενέσθω τεκμήριον. πάντες οἱ τὰ κοινὰ διοικȣ͂ντες, ὃ μόνον ȣ̓δ'

pii, qui eſt decemuirorum princeps, maxime laeter, quoties respublica ab ipſis optime adminiſtratur; et maxime, ſi quiſquam alius, crucier, quoties ea male geritur. praeterea quia reipublicae adminiſtrandae ſtudia a maioribus haereditaria accepi, vt publica commoda priuatis vtilitatibus anteponam, et nullum periculum priuatum conſiderem: quae ſponte mea non prodam. Hoc autem eſſe meae vitae inſtitutum *fateor*, nec virorum illorum virtutes dedecorabo. Quod igitur praeſens reipublicae ſtatus malus ſit, et fere omnes eum iniquo animo ferant, maximum hoc nobis eſto argumentum: quod omnes, qui rempublicam adminiſtrabant, (quod ſolum vos

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *V.C.* *Cat.* 305. *Var.* 307.

i Πάντως, ὅταν μάλιστα εὖ et tum ἀνιᾶσθαι πάντως ὁτȣδήτινος] Legendum videtur: ἥδεσθαί τε πάντων μάλιστα, ὅταν εὖ τὰ κ. et in ſeq. membro: ἀνιᾶσθαι παντὸς ὅτȣ δή τινος μᾶλλον. atque ita plane legiſſe videtur *Lapus*.

k Poſt ὅτι vel τοιαύτην, vel ταύτην, ſubaudiendum putant *Sylb.* et *Port.*

l Paullo expeditior ſtructurae erit ratio, ſi, tranſpoſitis membris, legamus: εἶναι δέ μοι ταύτην τȣ͂ βίȣ προαίρεσιν· ἣν ȣ̓κ ἂν προδοίην ἑκών· καὶ ȣ̓κ ἂν καταισχ. *quod vitae inſtitutum cum mihi propoſuerim, haudquaquam ſponte deſeruerim, nec maiorum virtutes dedecorauerim. Sylb.* Ὁμολογῶ poſt προαίρεσιν, aut ſimile quid, ad ſententiam abſoluendam deſiderari ſuſpicatur *Portus*. Vulgatae locum ſic interpunctum dant. ἑκών. εἶναι δέ μοι.

m Non minus aptum ὑμῖν. *Sylb.*

ἀγνοεῖν ἔξεστιν ὑμῖν, [n] ὅτι φεύγουσιν ἐκ τῆς πόλεως ὁσημέραι, καταλιπόντες τὰς [o] πατρικὰς ἑστίας, [p] οἱ χαριέστατοι τῶν δημοτικῶν, οἱ μὲν εἰς τὰς πλησιοχώρους πόλεις, ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις, μετατιθέμενοι τὰς οἰκή-
5 σεις, οἱ δ' εἰς τοὺς πλεῖστον ἀπέχοντας τῆς πόλεως ἀγρούς. καὶ οὐδὲ τῶν πατρικίων πολλοὶ τὰς κατ' ἄστυ ποιοῦνται διατριβάς, ὡς πρότερον, ἀλλὰ καὶ τούτων οἱ πλείους τὸν βίον ἔχουσιν ἐν τοῖς ἀγροῖς. καὶ τί δεῖ περὶ τῶν ἄλλων λέγειν, [q] ὅτε καὶ τῶν βουλευτῶν ὀλίγοι μέν τινες [r] κατὰ
10 συγγένειαν, ἢ φιλίαν, προσήκοντες ὑμῖν, ὑπομένουσιν ἐντὸς τείχους, οἱ δ' ἄλλοι τὴν ἐρημίαν ποθεινοτέραν ἡγοῦνται τῆς πατρίδος; ὅτε [s] γοῦν ἐδέησεν [t] ὑμῖν καλέσαι τὴν βουλὴν, ἐκ τῶν ἀγρῶν καθ' ἕνα καλούμενοι συνῆλθον, οἷς πάτριον ἦν, ἅμα ταῖς ἀρχαῖς διὰ φυλακῆς ἔχειν τὴν
15 πατρίδα, καὶ μηδενὸς ἀπολείπεσθαι τῶν κοινῶν. ἆρ' οὖν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

vos ignorare non poteſtis) quotidie, deſertis patriis laribus, ex vrbe fugiant; et honeſtiſſimi quique plebeii, partim in proximas vrbes vna cum coniugibus et liberis, partim in remotiſſimos ab vrbe agros, translatis ſedibus, ſe conferant: nec multi patricii in vrbe commorentur, vt ante; ſed horum quoque maior pars in agris vitam degat. Sed quid opus eſt de aliis loqui, quando vel pauciſſimi ſenatorii ordinis vobis cognatione, vel amicitia, coniuncti in vrbe remanent, caeteri vero ſolitudinem patria optabiliorem ducunt? quum enim vobis ſenatus conuocandus fuit, ex agris *ſenatores* viritim euocati conuenerunt, quibus patrium erat vna cum magiſtratibus patriam cuſtodire, et nulli publico negotio non intereſſe. Vtrum igitur putatis,

n Illud ὅτι vel tollendum videtur, vel initio periodi ponendum ante πάντες. *Sylb.*

o Πατρῴας *Vat.*

p Addita coniunctione legendum οἵ τε, vel καὶ οἱ. Illud χαριέστατοι, quod agnoſcit etiam *Lapi* verſio, tum ſupra quoque ſic vſurpatum aliquoties, tum infra. *Sylb.* Diſtinctionem quoque poſt ἑστίας ponendum cenſet *Portus.*

q Ita etiam in *Lapi* verſione. Male in *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* ὅτι, vt et mox in *Ed. Steph.* ἡμῖν.

r Οἱ μετὰ *Vat.*

s Malim γάρ. *Hudſon.*

t Perperam iterum ἡμῖν in *Ed. Steph.*

u Ante

τἀγαθὰ φεύγοντας ὑπολαμβάνετε ἀνθρώπους καταλιπεῖν τὰς ἑαυτῶν πατρίδας, ἢ τὰ κακά; ἐγὼ μὲν γὰρ οἴομαι τὰ κακά. καίτοι τίνος ἔλαττον οἴεσθ' εἶναι κακοῦ πόλει, (καὶ ταῦτα τῇ Ῥωμαίων, ἣ πολλῶν οἰκείων δεῖ σωμάτων, εἰ μέλλει βεβαίως καθέξειν τὴν τῶν προσοίκων ἀρχὴν,) τὸ καταλείπεσθαι μὲν ὑπὸ τῶν δημοτικῶν, ἐρημοῦσθαι δ' ὑπὸ τῶν πατρικίων, οὔτε πολέμου κατασχόντος αὐτὴν, οὔτε νόσου λοιμικῆς, οὔτ' ἄλλης θεηλάτου συμφορᾶς οὐδεμιᾶς; 5

„Βούλεσθε οὖν ἀκοῦσαι, τίνες εἰσὶν αἱ βιαζόμεναι τοὺς ἀνθρώπους καταλιπεῖν αἰτίαι ἱερὰ καὶ τάφους προγόνων, καὶ ἐξερημοῦν ἐφέστια καὶ κλήσεις πατέρων, καὶ πᾶσαν ἡγεῖσθαι γῆν ἀναγκαιοτέραν τῆς πατρίδος; οὐ γὰρ ἄτερ αἰτίας ταῦθ' οὕτως ἔχει. ἐγὼ δὴ φράσω πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. κατηγορίαι γίνονται τῆς ἀρχῆς ὑμῶν, Ἄππιε, πολλαὶ, καὶ παρὰ πολλῶν· εἰ μὲν ἀληθεῖς, ἢ ψευδεῖς, οὐδὲν δέομαι ζητεῖν ἐν τῷ παρόντι· γίνονται δ' οὖν ὅμως. οὐδὲν [u] εἰπεῖν ἔξω τῶν ὑμετέρων ἑταίρων, 10 X. 15

tatis, homines, dum patrias suas deserunt, bona, an mala, fugere? equidem existimo, mala. Et quam graue putatis hoc malum reipublicae esse, praecipue vero Romanae, cui opus est magnis domesticis copiis, si imperium stabile in finitimos populos retinere velit, a plebeiis derelinqui, et a patriciis deseri, quum nec bello, nec pestilentia, nec vlla alia calamitate diuinitus immissa, infestetur?

Vultis igitur audire caussas, quibus homines sacra et maiorum monumenta relinquere, et lares ac paternas possessiones deserere, et quamuis aliam terram patria potiorem ducere coguntur? neque enim haec absque caussa ita fiunt. Ego igitur rem vobis aperiam, et nihil celabo. Magistratui vestro, Appi, multa crimina atque a multis obiiciuntur, quae, vtrum vera, an falsa sint, mihi in praesentia quaerendum non puto. obiiciuntur tamen. atque, vt summatim dicam, nulla ciuitatis pars extra factionem

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 1/2. Cat. V.C. 305. Var. 307.

u Ante εἰπεῖν deesse videtur ὡς. *Lapus* videtur legisse: οὐδὲν δὲ λέξω περὶ τῶν ὑμετέρων ἑταίρων οἰκείως τοῖς παροῦσι πράγμασιν ἐχόντων,

[x] οἰκείως τοῖς παροῦσιν ἔχει πράγμασιν. οἱ μέν γ' ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν, οἷς προσῆκεν ἱερᾶσθαί τε καὶ ἄρχειν, καὶ τὰς ἄλλας καρποῦσθαι τιμὰς, ἃς οἱ πατέρες αὐτῶν ἐκαρποῦντο, ἄχθονται τούτων ἀπελαυνόμενοι, [y] δι'
5 ὑμᾶς τὰς προγονικὰς ἀξιώσεις ἀπολωλεκότες. οἱ δὲ τὴν διὰ μέσου τάξιν ἔχοντες ἐν τῇ πόλει, καὶ τὴν ἀπράγμονα διώκοντες ἡσυχίαν, χρημάτων τ' ἀδίκους ἁρπαγὰς ἐγκαλοῦσιν ὑμῖν, καὶ προπηλακισμοὺς εἰς γαμετὰς ὀδύρονται γυναῖκας, καὶ παροινίας εἰς θυγατέρας ἐπιγά-
10 μους, καὶ ἄλλας ὕβρεις πολλὰς καὶ χαλεπάς. τὸ δὲ πενέστατον τοῦ δημοτικοῦ μέρος οὔτ' ἀρχαιρεσιῶν ἔτι κύριον γινόμενον, οὔτε ψηφοφοριῶν, οὔτ' εἰς [z] ἐκκλησίαν καλούμενον, οὔτ' ἄλλης πολιτικῆς φιλανθρωπίας μεταλαμβά-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

factionem vestram se praesenti rerum statui aggregat. nam viri quidem boni, et bonis prognati, ad quos pertinent sacerdotia, magistratus, aliorumque honorum fructus, quibus eorum patres fruebantur, aegre ferunt, se per vos ab illis depelli, auitisque dignitatibus priuari. Homines vero mediocris fortunae, qui sunt in vrbe, et qui quietem a negotiis remotam sectantur, crimini vobis dant bonorum suorum iniustas rapinas, et contumelias, quas exercetis in ipsorum vxores, et vestras debacchationes in ipsorum filias nubiles, et multa alia atque grauia contumeliarum genera deflent. plebis vero pars pauperrima, quum nec comitiorum, nec suffragiorum ius amplius penes se habeat, nec ad concionem vocetur, nec vllius alius humanitatis ciuilis sit

των, *nihil dicam de sodalibus vestris, qui ad praesentia se accommodant.* Ego malim: περὶ δὲ τῶν ὑμετέρων ἑταίρων εἰπεῖν, οὐδὲν οἰκείως etc. *de vestris vero sodalibus dicere ad rem praesentem non facit. Portus.* Lego: οὐδεὶς δ', ὡς εἰπεῖν, ἔξω. vel ὡς δ' εἰπεῖν, ἔξω τῶν ὑμετέρων ἑταίρων, οὐδεὶς οἰκ. etsi τὸ οὐδὲν non penitus damno. *Casaub.*

x Si οἰκείως ἔχειν accipias pro ἡδέως ἔχειν, in versione leges: *praesentem rerum statum probat.*

y Ἀπελαυνόμενοι δι' ὑμᾶς, τὰς πρ.] Sic vulgatae distinguunt. Si, transposita distinctione, δι' ὑμᾶς cum sequentibus coniungere malis, per me licet: itidemque in versione: *aegre ferunt, se ab illis depelli, auitisque dignitatibus per vos priuari. Sylburg.*

z Ἐκκλησίας *Vat.*

a Ποιη-

νον ἐδεμιᾶς, διὰ ταῦτα πάνθ' ὑμᾶς μισεῖ, καὶ τυραννίδα καλεῖ τὴν ἀρχὴν ὑμῶν.

XL Πῶς ἐν ἐπανορθώσετε ταῦτα, καὶ παύσεσθε δι' αἰτίας παρὰ τοῖς πολίταις ὄντες; τῦτο γὰρ ἔσθ' ὑπόλοιπον εἰπεῖν. εἰ, προβέλευμα τῦ συνεδρίε [a] ποιήσαντος, ἀποδοίητε τῷ δήμῳ διαγνῶναι, πότερον αὐτῷ δοκεῖ, πάλιν [b] ὑπάτυς τ' ἀποδεικνύναι, καὶ δημάρχυς, καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς τὰς πατρίυς· ἢ μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς πολιτείας. ἐάν τε γὰρ ἀγαπῶσι Ῥωμαῖοι πάντες ὀλιγαρχύμενοι, καὶ μένειν ὑμᾶς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐξυσίας ψηφίσωνται, κατὰ νόμον ἕξετε, καὶ ὐ βίᾳ, τὴν ἀρχήν· ἐάν τε ὑπάτυς πάλιν αἱρεῖσθαι βυληθῶσι, καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς, ὡς πρότερον, ἀποθήσεσθε νόμῳ τὴν ἐξυσίαν, καὶ ὐ δόξετε ἄρχειν ἀκόντων τῶν ἴσων· τῦτο μὲν γὰρ τυραννικόν· τὸ δὲ παρ' ἑκόντων τὰς ἀρχὰς λαμβάνειν, ἀριστοκρατικόν. τῦ δὲ πολιτεύματος τύτυ πρῶτον οἴομαι δεῖν ἄρξαι σε, καὶ παῦσαι τὴν ὑπὸ σῦ καταστα-

(margin: 5, 10, 15)

sit particeps, ob has omnes caussas vos odit, vestrumque imperium tyrannidem vocat.

Quomodo igitur haec corrigetis, et has ciuium contra vos criminationes compescetis? hoc enim mihi dicendum restat. Si, facto senatusconsulto, populo cognitionem restitueritis, vtrum ei consules, et tribunos, aliosque patrios magistratus iterum creare, an in eadem ciuitatis forma manere placeat. nam si totus populus Romanus paucorum dominatum probauerit, et vos in eadem potestate manere decreuerit, tunc legitime, non per vim, magistratum habebitis. at si vero consules, aliosque magistratus, vt ante, iterum creare voluerit, legitime potestatem deponetis, nec inuitis vestris aequalibus dominari videbimini: hoc enim est tyrannicum; sed a volentibus magistratus accipere, hoc est optimatum. Huius autem instituti te principem *atque auctorem* esse debere arbitror, Appi, et paucorum dominatum

(margin: *Per. Iul.* 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.)

a Ποιήσαντες in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] Ποιήσαντος agnoscit *Lapi* versio: *si, facto senatus consulto, reddatis pop. Sylb.*

b Ὑπάτυς τε *Vat.* particula deest vulgatis.

c Conue-

θεῖσαν ὀλιγαρχίαν, Ἄππιε, λυσιτελῆ γέ ποτε ἡμῖν [c] γενόμενον, νῦν δ' ἐπαχθῆ. ἃ δ' ἐκ τοῦ πεισθῆναί μοι, καὶ ἀποθέσθαι τὴν ἐπίφθονον ἐξουσίαν ταύτην, κερδανεῖς, ἄκουσον. ἐὰν μὲν ὅλον ὑμῶν τὸ ἀρχεῖον ἐπὶ τῆς αὐ-
5 τῆς γένηται προαιρέσεως, διά σε πάντες ὑπολήψονται, τὸν ἄρξαντα, καὶ τούτους γεγενῆσθαι χρηστούς· ἐὰν δ' οὗτοι φιλοχωρῶσιν ἐπὶ τῇ παρανόμῳ δυναστείᾳ, σοὶ μὲν ἅπαντες εἴσονται τὴν χάριν, ὅτι μόνος ἐβουλήθης δίκαια ποιεῖν· τοὺς δὲ μὴ θέλοντας σὺν αἰσχύνῃ καὶ μεγάλῃ
10 βλάβῃ παύσουσι τῆς ἀρχῆς. ὁμολογίας δὲ καὶ πίστεις ἀποῤῥήτους εἴ τινας ἀλλήλοις δεδώκατε, θεοὺς ἐγγυητὰς ποιησάμενοι· τάχα γάρ τι καὶ τοιοῦτον ὑμῖν πέπρακται· φυλαττομένας μὲν ἀνοσίους εἶναι νόμιζε, ὡς κατὰ πολιτῶν καὶ πατρίδος· καταλυομένας δ' εὐσεβεῖς· θεοὶ γὰρ
15 ἐπὶ καλαῖς καὶ δικαίαις παραλαμβάνεσθαι φιλοῦσιν ὁμολογίαις, οὐκ ἐπ' αἰσχραῖς καὶ ἀδίκοις.

XII. „Εἰ δὲ διὰ φόβον ἐχθρῶν ὀκνεῖς ἀποθέσθαι τὴν

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V. C. 305. Var. 307.

natum a te constitutum, et quondam nobis vtilem, nunc vero grauem, tollere. Quid autem lucri sis facturus, si mihi parueris, et inuidiosam hanc potestatem depofueris, audi. Si totum vestrum collegium eiusdem fuerit sententiae, omnes existimabunt, propter te, qui princeps fuisti, hos etiam viros bonos esse factos: quod si isti nimium cupide nefariam potentiam retinere voluerint, omnes tibi gratiam habebunt, quod solus iuste facere volueris; illis vero inuitis cum ignominia magnoque damno magistratum abrogabunt. Quod si qua foedera clandestina fecistis, et fidem occulte inter vos vltro citroque dedistis et accepistis, deos sponsores adhibentes, (nam fortasse etiam aliquid tale a vobis est factum) haec si seruentur, putato impia, vtpote quae contra ciues et patriam sint facta; si vero frangantur, pia. dii enim ad honesta et iusta foedera, non autem ad turpia et iniusta, testes fieri amant.

„Quod si metu inimicorum magistratum deponere formidas,

c Conuenientius γενομένην: ab eo institutam ὀλιγαρχίαν. vt feratur non ad Appium, sed *Sylb.*

ἀρχὴν, μή σοι κίνδυνοί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπαχθῶσι, καὶ δίκας ἀναγκασθῇς ὑπέχειν τῶν πεπραγμένων, οὐκ ὀρθῶς δέδοικας. οὐδὲ γὰρ οὕτω μικρόθυμος, οὐδ' ἀχάριστος ἔσται ὁ Ῥωμαίων δῆμος, ὥστε τῶν μὲν ἁμαρτημάτων σου μεμνῆσθαι, τῶν δ' εὐεργεσιῶν ἐπιλελῆσθαι, ἀλλ' 5 ἀντιπαρεξετάζων τὰ νῦν ἀγαθὰ τοῖς πάλαι κακοῖς, ἐκεῖνα μὲν ἡγήσεται συγγνώμης ἄξια, ταῦτα δ' ἐπαίνων. ὑπάρξει δέ σοι καὶ τῶν πρὸ τῆς ὀλιγαρχίας ἔργων πολλῶν καὶ καλῶν ὄντων ὑπομιμνήσκειν τὸν δῆμον, καὶ τὴν ὑπὲρ ἐκείνων χάριν εἰς βοήθειαν καὶ σωτηρίαν ἀπαιτεῖν, 10 ἀπολογίαις τε χρῆσθαι πρὸς τὰ κατηγορήματα πολλαῖς· τοῦτο μὲν, ὡς οὐκ αὐτὸς ἥμαρτες, ἀλλά τῶν ἄλλων τις, ἀγνοοῦντός σου· τοῦτο δ', ὡς οὐχ ἱκανὸς ἦσθα τὸν πράττοντα κωλύειν, ἰσότιμον ὄντα· τοῦτο δ', ὡς ἑτέρου τινὸς ἔργου χρησίμου χάριν ἠναγκάσθης ἀβούλητόν 15 τι ὑπομεῖναι. πολὺς γὰρ ἂν εἴη λόγος, εἰ πάσας βουλοίμην ἐξαριθμεῖσθαι τὰς ἀπολογίας. καὶ οἷς μηδὲν ἀπολόγημα ὑπάρχει, μήτε δίκαιον, μήτ' ἐπιεικὲς, ὁμολογοῦντες καὶ παραιτούμενοι, πραΰνουσι τὰς τῶν ἠδικημέ-

das, ne quod periculum illi tibi creent, et rerum gestarum rationem reddere cogaris, non recte times. neque enim populus Romanus adeo pusillo, aut ingrato animo erit, vt tuorum peccatorum recordetur, et beneficiorum obliuiscatur: sed, praesentia bona cum malis praeteritis collata examinans, illa quidem venia, haec vero laudibus putabit digna. Poteris vero etiam multa ac praeclara facinora, a te ante paucorum dominatum constitutum edita, populo in memoriam reuocare, et pro illis gratiam ad auxilium et salutem tuam reposcere, et multis modis ad crimina obiecta respondere. partim quidem te non peccasse; sed alium quempiam, te inscio: partim vero te prohibere non potuisse, quo minus is, qui parem honorem habebat, faceret, quae vellet: partim vero te alicuius alius rei vtilis caussa coactum fuisse quaedam contra voluntatem tuam perferre. longa enim esset oratio, si vellem ea omnia recensere, quae pro tua defensione afferre poteris. Quibus vero nulla est defensio, aut iusta, aut aequa, tamen, dum culpam fatentur et deprecationibus vtuntur, eorum, qui iniuriam sunt passi,

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V. C. 305. Var. 307.

iram

νων ὀργάς, οἱ μὲν εἰς ἄνοιαν ἡλικίας καταφεύγοντες· οἱ δ' εἰς πονηρῶν ἀνθρώπων ὁμιλίας· οἱ δ' εἰς μέγεθος ἀρχῆς· οἱ δ' εἰς τὴν ἅπαντας [d] πλανῶσαν τοὺς ἀνθρωπίνους λογισμοὺς τύχην. ἐγώ σοι τῆς ἀρχῆς ἀποστάντι ὑπι-
5 σχνοῦμαι πάντων ἀμνηστίαν ὑπάρξειν τῶν ἡμαρτημένων, καὶ διαλλαγὰς πρὸς τὸν δῆμον ὡς ἐν κακοῖς εὐπρεπεῖς.

XIII. Ἀλλὰ δέδοικα, μὴ πρόφασις μὲν οὐκ ἀληθὴς ὁ κίνδυνος ᾖ τοῦ μὴ παραχωρεῖν τῆς ἀρχῆς· μυρίοις [e] γοῦν ὑπῆρξε τυραννίδας ἀποθεμένοις, μηδὲν δεινὸν ὑπὸ τῶν πολι-
10 τῶν παθεῖν· αἱ δ' ἀληθεῖς ὦσιν αἰτίαι, φιλοτιμία κενὴ τὴν εἰκόνα τοῦ καλοῦ τῆς δόξης διώκουσα, καὶ πόθος ἡδονῶν ὀλεθρίων, ἃς οἱ τυραννικοὶ φέρουσι βίοι. εἰ δὲ βούλει μὴ τὰ εἴδωλα καὶ τὰς [f] σκιὰς τῶν τιμῶν καὶ τῶν [g] εὐπα-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 $\frac{1}{2}$. Cat. 305. V.C. Var. 307.

iram mitigant; alii in aetatis amentiam culpam reiicientes; alii in improborum hominum colloquia *et consortia;* alii in imperii magnitudinem; alii in fortunam, quae omnes humanas cogitationes fallit. Ego tibi polliceor, fore, vt, si imperium deponas, omnis iniuriarum memoria deponatur, et honeste (vt in malis) cum populo in gratiam redeas.

*At vereor, ne periculum falso praetexas, vt in eodem magistratu permaneas, (innumeris enim contigit, vt, deposita tyrannide, nihil mali a ciuibus suis paterentur) sed hae verae sint caussae, inanis ambitio imaginem opinionis honestatis sectans, et desiderium perniciosarum voluptatum, quas vita tyrannica affert. Quod si vis non simulacra et vmbras honorum ac stultitiae sectari, sed

d Si proprietatem verbi πλανῶν exactius expressam velis, in versione leges: *quae omnes hominum cogitationes in errorem solet impellere. Sylb.*

* At vereor, ne non verus sit periculi praetextus, quo minus de magistratu decedas etc. sed *metuo, ne* verae causae sint etc. *Gelen.* Sed vereor etc. sintque verae causae ambitio etc. *Lapus.*

e Si cum *Lapo* pro οὖν [quod in vulgatis est] reponamus γὰρ, seu γοῦν, et mox pro ἐὰν [ita enim vulg. dant] substituamus αἱ, belle constabit structura et sensus: vt scilicet haec omnia dependeant ab initiali verbo δέδοικα. *Sylb.* In posteriori membro pro ἐὰν δὲ ἀληθεῖς, quod est in vulgatis, αἱ δὲ ἀληθεῖς εἰσιν malit *Portus:* hoc scilicet sensu: *Tu, Appi, dicis, te metu* etc. *sed ego dico, has veras esse causas* etc.

f Σκοτίας] Malim σκιάς: tametsi

θειῶν διώκειν, ἀλλ' αὐτὰς καρπῦσθαι τὰς ἀληθεῖς τιμὰς, ἀπόδος τὴν ἀριστοκρατίαν τῇ πατρίδι, καὶ τιμὰς λάμβανε παρὰ τῶν ἴσων, καὶ ζήλου τύγχανε παρὰ τῶν ἐπιγινομένων, καὶ κλέος ἀθάνατον ἀντὶ τοῦ θνητοῦ σώματος κατάλιπε τοῖς ἐγγόνοις. αὗται γάρ εἰσι βέβαιοι καὶ 5 ἀληθεῖς τιμαὶ καὶ ἀναφαίρετοι [h] χάριτες καὶ ἀμεταμέλητοι. τρέφε τὴν ψυχὴν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τῆς πατρίδος ἡδόμενος, ὧν οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα δόξεις γεγονέναι, δυναστείαν βαρεῖαν αὐτῆς ἀφελόμενος. ποίησαι δὲ τούτων παραδείγματα τοὺς προγόνους, ἐνθυμηθεὶς, ὅτι τῶν ἀν- 10 δρῶν ἐκείνων οὐδεὶς ἐπεθύμησεν ἐξουσίας δεσποτικῆς, οὐδὲ ταῖς ἐπονειδίστοις τοῦ σώματος ἐδούλευσεν ἡδοναῖς. τοιγάρτοι καὶ ζῶσιν αὐτοῖς ὑπῆρχε τιμᾶσθαι, καὶ τελευτήσασιν ὑπὸ τῶν ἐπιγινομένων ἐπαινεῖσθαι. μαρτυρεῖται [i] γὰρ παρὰ πάντων αὐτοῖς, ὅτι τῆς ἀριστοκρατίας, 15 ἣν ἐκβαλοῦσα τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν ἡ πόλις κατεστήσατο,

ſed ipſis veris honoribus frui, optimatum dominatum patriae reddas, et honores a paribus accipias, et aemulationem apud poſteros conſequaris, gloriamque immortalem pro mortali corpore poſteritati relinquas. hi enim ſunt certi ac veri honores, et qui eripi non poſſunt, et grati, nec poenitendi. Conuertas animum tuum ad patriae bona, iiſque gaudeas; quorum praecipuus auctor fuiſſe videberis, graui dominatu ex ea ſublato. Horum autem exempla a maioribus petas, cogitans, nullos ex illis viris tyrannicam poteſtatem affectaſſe, nec probroſis corporis voluptatibus inſeruiſſe. propterea etiam ipſis contigiſſe, vt et viui et mortui honorarentur, et laudem apud poſteros conſequerentur. omnes enim teſtantur, eos optimatum dominatus, quem noſtra ciuitas, eiectis regibus, conſtituit, firmiſſimos

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

etſi σκοτίας agnoſcit etiam *Lapi* verſio. In *Cod. Vat.* κατὰ pro καὶ τάς.

g Εὐηθειῶν] Εὐκλειῶν, vel τῆς εὐκλείας malit *Sylb.* Nihil mutandum eſſe cenſet *Portus.*

h Ἀναφαίρετοι, χαρίεις τε, καὶ] Grammaticae regulae poſtulant χαρίεσσαι. Si χαρίεντες malis, erit Atticiſmus. *Port.*

i Γάρ τοι παρὰ *Vat.*

k Μηδὲν]

βεβαιότατοι φύλακες ἐγένοντο. καὶ [k] μηδὲ τῶν σεαυτοῦ λαμπροτάτων λόγων τε καὶ πράξεων ἐπιλανθάνου. καλαὶ γὰρ αἱ πρῶταί σου τῶν πολιτικῶν ἔργων ὑποθέσεις ἐγένοντο, καὶ μεγάλας [l] ὑπέγραψαν ἡμῖν ἀρετῆς ἐλπί-
5 δας· αἷς [m] ἀκολούθως καὶ τὰ λοιπὰ πράττειν σε ἀξιοῦμεν. ἀναχώρει δὴ πάλιν εἰς τὴν σεαυτοῦ φύσιν, Ἄππιε τέκνον, καὶ γίνου τῇ προαιρέσει τῶν πολιτευμάτων μὴ τυραννικὸς, ἀλλ' ἀριστοκρατικός· καὶ φεῦγε τοὺς πρὸς ἡδονὴν ὁμιλοῦντας, δι' οὓς ἐξέβης τῶν χρηστῶν ἐπιτηδευμά-
10 των, καὶ παρεπλάγχθης τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ. οὐ γὰρ ἔχει λόγον, ὑφ' ὧν ἂν γένηταί τις ἐξ ἀγαθοῦ κακὸς, ὑπὸ τούτων πάλιν αὐτὸν [n] ἐκ πονηροῦ γενέσθαι χρηστόν.»

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 $\frac{1}{2}$. Cat. 305. V.C. Var. 307.

mos ac fidiſſimos cuſtodes fuiſſe. *Sed* nec vllorum tuorum dictorum factorumue clariſſimorum obliuiſcaris. nam prima tuorum actorum fundamenta praeclara fuerunt, et magnam virtutis ſpem nobis attulerunt: quibus vt caetera quoque tua acta reſpondeant, te rogamus. Redi igitur ad tuum ingenium, Appi fili, et in republica adminiſtranda ne tyrannica, ſed optimatum ſtudia, ſequere: et fuge eos, qui ad voluptatem loquuntur, quorum opera de rectis inſtitutis deceſſiſti, et a recta via aberraſti. abſurdum enim eſt putare, eum, qui ab aliquibus ex bono malus fuerit factus, eundem ab illis iterum ex malo bonum fieri poſſe.

Haec

k Μηδὲν] Rectius legeris μηδέ. *Sylb.* Fortaſſe quod ἐπιλανθάνεσθαι nunquam cum accuſatiuo iunctum reperiatur. cuius contrarium conſtat ex *Plat.* Ep. 7. et *Euripide* ἐν Ἑλένῃ. *Port.*

l Ὑπέθρεψαν] Perperam in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ὑπέστρεψαν. *Sylb.* Non improbo, vt legatur ὑπέθρεψαν. Ego tamen ex ὑπέστρεψαν faciebam ὑπέγραψαν. nam ὑπογράφειν ἐλπίδας ſolent Graeci id dicere, quod Appius voluit, vt ad *Strabonem* notauimus. Apud *Suidam*: Ὑπογράφεται, δείκνυται. Οἷς πᾶσιν ἡ σύγκλητος ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπογράψασα, ἔφησε δέκα πρεσβευτὰς ἀποστελεῖν εἰς Ἰταλίαν. Sic paſſim Graeci. Malim etiam ὑπ. ἡμῖν τῆς σῆς ἀρετῆς ἐλπ. *Caſaub.*

m Ἀκόλουθον] Melius ἀκόλουθα. nam ἀκόλουθον pro ἀκολουθοῦντα accipere, videtur paulo durius. *Sylb.*

n Ἐκ πονηροῦ γενέσθαι χρηστὸν *Vat.* quod etiam *Sylburgio* et *Porto* placuiſſe video. vulgatis deeſt γενέσθαι.

• Vulga-

„Ταῦτά σοι πολλάκις ἐβȣλήθην ἐκθέσθαι, μόνος μόνῳ εἰς λόγȣς παραγενόμενος, καὶ τὰ μὲν ὡς ἀγνοȣ̃ντα διδάξαι, τὰ δ᾽ ὡς ἁμαρτάνοντα νȣθετῆσαι· καὶ παρεγενόμην εἰς τὴν οἰκίαν ȣ̓χ ἅπαξ, ἀπήλασαν δέ με οἱ σοὶ παῖδες, [o] πρὸς τὸν οἰκεῖον ȣ̓ σχολὴν ἄγειν σε λέγοντες, ἀλλ᾽ ἕτερά τινα [p] πράττειν ἀναγκαιότερα· εἰ δή τι σοι τῆς πρὸς τὸ γένος εὐσεβείας ἀναγκαιότερον ἦν. τάχα δ᾽ ȣ̓χ ὑπό σȣ κελευσθέντες οἱ παῖδες, [q] ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ἑαυτῶν γνόντες, διέκλεισάν με τῆς εἰσόδȣ. καὶ βȣλοίμην ȣ̔́τω τἀληθὲς ἔχειν. τὸ πρᾶγμα δή με ἠνάγκασε τȣ̃το [r] διαλεχθῆναι ἐν τῷ συνεδρίῳ πρός σε περὶ ὧν ἐβȣλόμην, ἐπειδὴ μόνῳ πρὸς μόνον ȣ̓κ ἐξεγένετο. καιρὸν δ᾽ ἔχει πάντοτε λέγεσθαι τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα, παρ᾽

XIV. 5 10

Haec saepe tibi exponere volui solus cum solo agens, partim, vt te ignarum docerem, partim, vt peccantem admonerem; domumque tuam non semel veni, at pueri me ex aedibus expulerunt, non esse tibi otium dicentes, sed te aliis quibusdam rebus magis necessariis vacare. fortasse autem non tuo iussu, sed per se ipsi hoc cognoscentes me ingressu prohibuerunt: quod vtinam verum esset. Haec igitur res me coëgit in senatu tecum agere de iis, de quibus tecum colloqui volebam, quando non licuit mihi soli cum solo id facere. res autem honestae et vtiles, Appi,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V. C.* 305. *Var.* 307.

o Vulgatae sic distinctum dant h. l. παῖδες ἀπὸ τῶν οἰκείων, ȣ̓ σχολήν. Verius τῆς οἰκίας. *Sylb.* Οἰκίων, vel οἰκιῶν, legendum. *Port.* *Lapus* quoque vertit: *ex aedibus.*

p Post πράττειν deest relativum ἅπερ, vel legendum πράττειν ἀναγκαιότερον ἦν. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἀλλ᾽ ἕτερά τινα πράττειν ἀναγκαιότερα. εἰ δ᾽ ἐπί [ἴσ. εἰ δὲ τί] σοι τῆς πρὸς τὸ γένος εὐσεβείας ἀναγκαιότερον ἦν. quo modo et in *Lapi Cod.* nam vertit: *sed alia quaedam agere magis necessaria. Si vero tibi erat aliquid pietate erga genus magis necessarium.* vocabula ἀναγκαιότερα· εἰ δή τι σοι τῆς πρὸς τὸ γένος [id est τȣ̀ς συγγενεῖς] εὐσεβείας desunt vulgatis.

q Ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ἑαυτῶν *Vat.* vulg. ἀλλ᾽ ὑφ᾽ ἑαυτῶν.

r Scribe διαλεχθῆναι ἐν τῷ συνεδρίῳ, vel παρὰ τῷ συνεδρ. vt mox παρ᾽ ἀνθρώποις. *Casaub.* scil. vulgatis deest praepositio.

ἀνθρώποις μᾶλλον, Ἄππιε, ἢ μηδαμῇ. ἀποδεδωκὼς δέ σοι τὰ τοῦ γένους ὀφειλήματα, μαρτύρομαι θεοὺς, ὧν ἱερὰ καὶ βωμοὺς κοιναῖς θυσίαις γεραίρομεν οἱ τῆς Ἀππίου γενεᾶς διάδοχοι· καὶ προγόνων δαίμονας, οἷς μετὰ 5 θεοὺς δευτέρας τιμὰς καὶ χάριτας ἀποδίδομεν κοινάς· ὑπὲρ ἅπαντας [s] δὲ δὴ τούτους, γῆν, ἣ κατέχει τὸν σὸν μὲν πατέρα, ἐμὸν δ' ἀδελφὸν, ὅτι σοι παρέσχημαι ψυχήν τε καὶ φωνὴν τὴν ἐμαυτοῦ τὰ κράτιστα βουλευομένην, καὶ ἐπανορθῶν τὰς ἀγνοίας σου κατὰ δύναμιν τὴν ἐμὴν, 10 ἀξιῶ σε μὴ [t] τοῖς κακοῖς ἰᾶσθαι τὰ κακὰ, μηδὲ τῶν πλεόνων ὀρεγόμενον καὶ τὰ παρόντα ἀπολέσαι, μηδ', ἵνα τῶν ἴσων τε καὶ κρειττόνων ἄρχῃς, ὑπὸ τῶν ἡττόνων τε καὶ κακιόνων ἄρχεσθαι. πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν ἔτι σοι λέγειν βουλόμενος, ὀκνῶ. εἰ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ κρείτ- 15 τω βουλεύματα ὁ θεὸς ἄγει σε, καὶ πλείω ταῦτα τῶν ἱκανῶν εἴρηκα· εἰ δ' ἐπὶ τὰ χείρω, διακενῆς καὶ τὰ λοιπὰ ἐρῶ. ἔχετε, ὦ βουλὴ, καὶ ὑμεῖς οἱ προεστηκότες τῆς

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. V.C. Cat. 305. Var. 307.

Appi, ſemper apud homines potius, quam nuſquam, opportune dici poſſunt. Quod autem tibi gentis noſtrae debita officia praeſtiterim, deos teſtor, quorum templa et aras communibus ſacrificiis colimus nos, qui ſumus gentis Appiae ſucceſſores; et genios maiorum, quibus poſt deos ſecundos honores communesque gratias reddimus: ſed praecipue terram, quae patrem tuum, fratrem meum, continet, me vitam vocemque meam optimum conſilium dantem tibi exhibuiſſe. Itaque pro viribus meis tuam ignorantiam corrigens, abs te peto, ne mala malis ſanes; neue, dum plura appetis, res etiam praeſentes amittas; neue, vt patribus et praeſtantioribus imperes, inferioribus et deterioribus pareas. Quamuis autem longa oratione de multis praeterea rebus tecum agere cupiam, tamen me piget: nam ſi deus te ad meliora conſilia ducit, et haec, quae dixi, plura ſunt, quam oporteat: ſi vero ad peiora, fruſtra et reliqua ſum dicturus. Habetis, Patres conſcripti, et vos reipublicae principes,

s Δὲ pro δὴ malit *Sylb.* atque ita in *Cod. Vat.* [a vulgatis enim δὲ abeſt.]

t Prouerbium eſt etiam *Thucydidi* vſurpatum in lib. V.

u Nota

πόλεως, τὴν ἐμὴν γνώμην, καὶ περὶ τȣ̃ πολέμȣ τῆς καταλύσεως, καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει θορύβων τῆς ἐπανορθώσεως. εἰ δέ τις ἕτερα τȣ́των κρείττω ἐρεῖ, τὰ βέλτιστα νικάτω.„

Τοιαῦτ᾽ εἰπόντος Κλαυδίȣ, καὶ πολλὴν ἐλπίδα τῷ συνεδρίῳ παρασχόντος, ὡς ἀποθησομένων τῶν δέκα τὴν ἀρχὴν, Ἄππιος μὲν πρὸς ταῦτα ȣ̓δὲν ἠξίωσεν εἰπεῖν· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ὀλιγαρχικῶν προελθὼν [u] Κορνήλιος Μάρκος· „Ἡμεῖς μὲν, ἔφησεν, ὦ Κλαύδιε, περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων αὐτοὶ διαγνωσόμεθα, τῆς σῆς ȣ̓δὲν δεόμενοι βȣλῆς. καὶ γὰρ ἡλικίας ἐν τῇ φρονιμωτάτῃ ἐσμὲν, ὥστε μηδὲν τῶν διαφερόντων ἀγνοεῖν· καὶ φίλων ȣ̓ σπανίζομεν, οἷς, ἐάν τι δέῃ, συμβȣ́λοις χρησόμεθα. παῦσαι δὴ πρᾶγμα ποιῶν ἄωρον, ἀνὴρ πρεσβύτερος, ȣ̓ δεομένοις συμβȣλῆς [x] γνώμας ἀποδεικνύμενος. τῷ Ἀππίῳ δ᾽ εἴ τι βȣ́λει παραινεῖν, ἢ λοιδορεῖσθαι· τȣ̃το γὰρ ἀληθέστερον· ὅταν ἐξέλθῃς ἐκ τȣ̃ συνεδρίȣ, λοιδο-

5 XV. 10 15

principes, meam ſententiam de pace facienda, et de vrbanis tumultibus ſedandis. Si quis vero hac aliam meliorem ſententiam dicet, vincat optima.

His autem a Claudio dictis, et magna ſpe ſenatui allata, fore, vt decemuiri magiſtratum deponerent, Appius ad haec nihil reſpondere voluit: ſed ex aliis paucorum dominatus fautoribus, M. Cornelius progreſſus: „Nos, (inquit) Claudi, de noſtris propriis vtilitatibus ipſi cognoſcemus, tuo conſilio non indigentes. nam et ea aetate ſumus, quae eſt prudentiſſima, ita vt nihil eorum, quae noſtra interſunt, ignoremus: nec amicis indigemus, quorum conſilio, ſi quid opus fuerit, vtemur. Deſinas igitur rem intempeſtiuam facere, tu, inquam, vir ſenior hominibus conſilio non egentibus ſententias loqui deſinas. Si qua enim de re Appium monere, aut ei conuiciari vis, (hoc enim verius) vbi ex curia fueris egreſſus, tunc ei conuiciaberis.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

u Nota hic quoque praenomen poſteriore loco poſitum. *Sylb.*

x Γνώμας ἀποδεικνύμενος cum *Sylburgio* accepi pro γνωμολογῶν. tum ſi idem eſſe velis, quod

ἐρήσῃ. νῦν δ᾽ ὑπὲρ τοῦ πρὸς Αἰκανοὺς καὶ Σαβίνους πολέ-
μου, περὶ οὗ κέκλησαι γνώμην ἀποδειξόμενος, ὅ τι σοι
φαίνεται λέγε, καὶ παῦσαι τὰ ἔξω τοῦ πράγματος
φλυαρῶν." Μετὰ τοῦτον ἀνίσταται πάλιν ὁ Κλαύδιος
5 κατηφὴς, καὶ μεστοὺς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρύων, καί
φησιν· "Ἄππιος μὲν οὐδ᾽ ἀποκρίσεως ἄξιον ἡγεῖταί με,
[y] ὦ βουλὴ, τὸν ἑαυτοῦ θεῖον, ἐναντίον ὑμῶν· ἀλλ᾽ ὥσπερ
τὴν οἰκίαν τὴν ἰδίαν ἀπέκλεισέ μοι, καὶ τουτὶ τὸ συνέ-
δριον ἄβατον [z] ὅσονπερ ἐφ᾽ ἑαυτῷ ποιεῖ. εἰ δὲ χρὴ
10 τἀληθὲς λέγειν, καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἐξελαύνομαι. οὐκέτι
γὰρ αὐτὸν ὀρθοῖς ὄμμασι δυναίμην ὁρᾶν, ἀνάξιον γε-
γονότα τῶν προγόνων, καὶ τυραννικὴν ἐζηλωκότα παρα-
νομίαν· ἀλλ᾽ ἀνασκευασάμενος ἅπαντα τὰ ἐμὰ, καὶ
τοὺς ἐμοὺς, εἰς Σαβίνους ἄπειμι, πόλιν οἰκήσων [a] Ῥήγιλ-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *V.C. Cat.* 305. *Varr.* 307.

ris. nunc vero de bello contra Aequos et Sabinos, cuius caussa vocatus es, vt sententiam diceres, quid tibi videatur dic, et desine extra rem propositam nugari." Post eum surrexit iterum Claudius, moestus, et habens oculos lacrymarum plenos, atque ita est loquutus: "Appius, Patres conscripti, in vestro conspectu ne responso quidem dignam me patruum suum iudicat: sed vt mihi suas aedes clausit, sic etiam aditum ad hunc senatum mihi, quantum in ipso est, claudit. quod si veritas est dicenda, ex vrbe etiam expellor. neque enim amplius eum rectis oculis intueri possem, qui suis maioribus indignum se praestat, et tyrannicam iniquitatem aemulatur: sed, conuasatis omnibus meis rebus, vna cum tota familia ad Sabinos proficiscar, vrbem Regillum

quod mox γνώμην ἀποδεικνύμενος, p. 2192. v. 2. in versione scribas: *sententiam dicere.*

y Malim ὦ βουλή, vt mox p. 2193. v. 5. et alibi. *Sylb.* ὦ deest vulgatis.

z Ὥσπερ] Forsan rectius ὅσονπερ ἐφ᾽ ἑαυτῷ. nisi forte ὥσπερ pro ὅσονπερ sic vsurpatum velis, vt ὡς pro ὅση p. 31. v. 49. [edit. Hudson.]

a In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] Ἰνρίλιον. Supra p. 295. v. 23. [edit. Hudson.] paullo melius in *Ed. Steph.* Ῥήγιτον. Ego Ῥήγιλλον vtrobique scribere non dubitaui: quia, vt apud *Liuium* et alios *Regillum* est, ita etiam apud *Steph. Byzant.* Ῥήγιλλος, πόλις Σαβίνων. *Sylb.*

b Male

λον, ἐξ ἧς τὸ γένος ἡμῶν ἐςὶ, καὶ μενῶ τὸν λοιπὸν ἐκεῖ χρόνον, ἕως ἂν ὗτοι κατέχωσι τὴν καλὴν ταύτην ἀρχήν. ἐπειδὰν δ', οἷα μαντεύομαι, περὶ τὴν δεκαρχίαν γένηται· γενήσεται δ' ὐκ εἰς μακρὰν· τότε παρέσομαι. καὶ τὰ μὲν ὑπὲρ ἐμῦ τοσαῦτα. περὶ δὲ τῦ πολέμυ ταύτην ὑμῖν, ὦ βυ- 5 λὴ, γνώμην ἀποδείκνυμι, μηδὲν ψηφίζεσθαι περὶ μηδε- νὸς πράγματος, ἕως ἂν ἀποδειχθῶσιν αἱ ἀρχαί.„ Ταῦτ' εἰπὼν, καὶ πολὺν ἐκ τῦ συνεδρίυ κινήσας ἔπαινον ἐπὶ τῷ γενναίῳ καὶ φιλελευθερίῳ τῆς γνώμης, ἐκάθισε. μετὰ δὲ τῦτον ἀναςὰς Λεύκιος [b] Κοΐντιος ὁ καλύμενος 10 [c] Κιγκινάτος, καὶ Τίτος Κοΐντιος Καπιτωλῖνος, καὶ Λεύ- κιος Λυκρήτιος, καὶ πάντες ἑξῆς οἱ πρωτεύοντες [d] τῦ συνεδρίυ, τῇ Κλαυδίυ γνώμῃ προσετίθεντο.

Ἐφ' ᾧ διαταραχθέντες οἱ περὶ τὸν Ἄππιον, ἐβυ- XVI. λεύσαντο μηκέτι καθ' ἡλικίαν καὶ βυλῆς ἀξίωσιν συμ- 15 βύλυς καλεῖν, ἀλλὰ κατ' οἰκειότητα, καὶ τὴν πρὸς αὐ-

gillum habitaturus, vnde oriundi ſumus, et ibi in poſterum manebo, donec iſti praeclarum iſtum magiſtratum obtinebunt. Vbi vero, quod ego vaticinor, huic decemuiratui acciderit, (breui autem hoc fiet) tunc redibo. atque, quod ad me attinet, haec ſint ſatis. De bello vero, Patres conſcripti, haec eſt mea ſententia, vt de re nulla quicquam decernatis, donec *alii* magiſtratus creati fuerint.„ Haec loquutus, et ob generoſam ac libertatis ſtudioſam ſententiam valde collaudatus, reſedit. Poſt eum ſurgens L. Quintius Cincinnatus, et Titus Quintius Capitolinus, et L. Lucretius, et reliqui deinceps ſenatus principes, in Claudii ſententiam iuerunt.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

Qua re turbati Appii collegae, decreuerunt, non amplius pro aetate, aut conſilii dignitate, ſed pro neceſſitudinis et ſodalitatis vinculo, ad ſententiam dicendam ſenatores vocare. Et

b Male in *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* Κόϊντος pro Κοΐντιος, vt et mox v. ſeq.

c In *Cod. Vat.* Κικιννάτος, vt ſupra p. 1993. v. 1. et p. 2051. v. 6. ſcriptura magis Graeca.

d Δέκα poſt πρωτεύοντες ſuſtuli cum *Xylandro*, *Glareano*, *Sylburgio*, et *Cod. Vat.*

 e Verba

τοὺς ἑταιρίαν. καὶ παρελθὼν Μάρκος Κορνήλιος ἀνίστησι
Λεύκιον Κορνήλιον τὸν ἀδελφὸν, ὃς Κοΐντῳ [e] Φαβίῳ Οὐϊ-
βουλανῷ συνυπάτευσε τὸ τρίτον ὑπατεύοντι, δραστήριον
ἄνδρα, καὶ πολιτικοὺς διεξελθεῖν λόγους οὐκ ἀδύνατον.
5 οὗτος ἀναστὰς ἔλεξε τοιάδε· „Θαυμαστὸν μὲν ἦν καὶ τοῦτ᾽,
ὦ βουλὴ, εἰ ταύτην ἔχοντες ἄνθρωποι τὴν ἡλικίαν, οἱ πρὸ
ἐμοῦ γνώμην ἀποφηνάμενοι, καὶ πρωτεύειν ἀξιοῦντες τῶν
συνέδρων, τὴν ἐκ τῶν πολιτικῶν προσκρουσμάτων ἀπ-
έχθειαν ἀδιάλλακτον [f] ἔχουσι πρὸς τοὺς προεστηκότας τῆς
10 πόλεως, οὓς ἐχρῆν, [g] εἰ οἷόν τ᾽ ἦν, φυλάττειν, καὶ τοῖς νέοις
παραινεῖν ἀπὸ τοῦ κρατίστου ποιεῖσθαι τοὺς ὑπὲρ τῶν κα-
λῶν ἀγῶνας, καὶ μὴ πολεμίους, ἀλλὰ φίλους ἡγεῖσθαι
τοὺς περὶ τῶν κοινῶν ἀγαθῶν ἀντιπάλους. πολλῷ δ᾽ ἔτι
τούτου θαυμασιώτερόν ἐστιν, εἰ τὰς ἰδίας ἀπεχθείας ἐπὶ
15 τὰ κοινὰ τῆς πόλεως πράγματα μεταφέρουσι, καὶ συν-
απολέσθαι τοῖς ἑαυτῶν ἐχθροῖς βούλονται μᾶλλον, ἢ

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447 Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

Et progreſſus M. Cornelius, vocauit L. Cornelium fratrem, qui Q. Fabii Vibulani tertium conſulis collega fuerat, virum impigrum, et ciuili facundia praeditum. Hic, quum ſurrexiſſet, ita eſt loquutus: „Hoc quoque, Patres conſcripti, mirandum eſt, quod homines iſtius aetatis, qua ſunt, qui ſententiam ante me dixerunt, et qui ſenatus principes eſſe volunt, odium implacabile ex ciuilibus offenſis ortum contra ciuitatis principes ſeruent: quos oporteret (ſi fieri poſſet) tueri, et iuuenes cohortari, vt ſtrenua pro rebus honeſtis certamina ſubeant, neve hoſtes, ſed amicos eos ducant, qui pro publicis bonis contendunt. Sed multo etiam admirabilius hoc eſt, quod priuatas inimicitias ad rempublicam transferant; et cum ſuis inimicis perire, quam

e Verba φαβίῳ οὐ. σ. τὸ τρ. ὑπατεύοντι, quae ſunt in editt. Sylburgii et Hudſoni vncis incluſa, e *Cod. Rom.* addita, agnoſcit [*Cod. Vat.*] et *Lapi* verſio.

f Verbum ἔχουσι in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] hoc loco omiſſum erat, et perperam in praecedentibus poſitum ante οἱ πρὸ ἐμοῦ, v. 6.

g *Lapus* pro εἰ videtur legiſſe ᾗ, dum vertit: *quos oportuit, quantum fieri poſſet, cauere, et ſenſu optimo admonere* etc. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἐχρῆν οἷόν τε δεῖ φυλ.

* Quae

σωθῆναι μετὰ πάντων τῶν φίλων. ὑπερβολὴν γὰρ ἀνοίας [h] τούτοις, καὶ οὐ πόῤῥω θεοβλαβείας πεποιήκασιν οἱ πρόεδροι τῆς βουλῆς ἡμῶν. οὗτοι γὰρ ἀγανακτοῦντες, ὅτι μετιόντας αὐτοὺς τὴν τῶν δέκα ἀρχὴν, ἧς αὐτοὶ νῦν κατηγοροῦσιν, ἐνίκησαν ἐν ἀρχαιρεσίαις ἐπιτηδειότεροι φανέντες, ἀεὶ πολεμοῦσιν αὐτοῖς πόλεμον ἀδιάλλακτον, καὶ εἰς τοῦθ' ἥκουσιν εὐηθείας, μᾶλλον δὲ μανίας, ὥσθ', ἵνα τούτους διαβάλλωσι πρὸς ὑμᾶς, ὅλην ὑπομένουσιν ἀνατρέψαι τὴν πατρίδα· οἵ γ' ὁρῶντες [i] μὲν ἀνάστατον τὴν χώραν ἡμῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων γενομένην, ὁρῶντες δ' ὅσον οὔπω καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν αὐτοὺς ἐλεύσεσθαι. τὸ γὰρ διὰ μέσου χωρίον οὐ πολύ· ἀντὶ τοῦ παρακαλεῖν καὶ παρορμᾶν τοὺς νέους ἐπὶ τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνα, καὶ [k] αὐτοὶ πάσῃ προθυμίᾳ καὶ σπουδῇ βοηθεῖν, ὅσῃ γοῦν

quam cum omnibus suis amicis seruari malint. * Nam nostri senatus praesides ad supremum dementiae gradum prouecti sunt: et parum abest, quin mente capti sint. Isti enim indigne ferentes, se, qui decemuiratum petebant, in quem nunc inuehuntur, victos ab iis fuisse, qui in comitiis ad id magis idonei sunt visi, perpetuo bellum implacabile cum illis gerunt: et eo stultitiae, imo potius insaniae, progressi sunt, vt, quo istos apud vos criminentur, totam patriam euertere sustineant: qui, quum videant, agrum nostrum ab hostibus vastari, et cernant, eos mox vrbem ipsam inuasuros, (spatium enim, quod interiacet, non est magnum) et quum hortari ac incitare debeant iuniores ad certamen pro patria subeundum, et ipsi omni alacritate studioque, quantum

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

* Quae procerum nostrorum amentia adeo modum excedit, vt propemodum diuinitus mens eis erepta videatur. *Gelen.*

h Si ταύτην, aut τοσαύτην, pro τούτοις legas, paullo melius constabit structura. *Lapus* vertit: *excessum quoque quendam facientes dementiae. Sylb.* Τούτοις plane tollendum censet *Portus.* Τοῦτό γε legit *Casaub.*

i Perperam in *Ed. Steph.* μετανάστατον.

k Αὐτοὶ legendum esse, non αὐτῇ, vt in *Ed. Steph.* docet etiam *Lapi* versio. *Sylb.* Αὐτῇ retinendum censet *Portus;* vertitque: *et omni alacritate studioque opem ei ferendam, totis viribus postulant, vt de forma reip. consultetis, et nouos magistratus creetis* etc.

 l Illa

ἐν τοῖς τηλικούτοις ἐστὶν ἰσχὺς, περὶ πολιτείας κόσμου νῦν
ἀξιοῦσιν ὑμᾶς σκοπεῖν, καὶ νέας ἀρχὰς ἀποδεικνύναι, καὶ
πάντα μᾶλλον, ἢ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν· καὶ οὐδ'
αὐτὸ τοῦτο δύνανται συνιδεῖν, [l] ὅτι γνώμας εἰσφέρουσι,
5 μᾶλλον δ' εὐχὰς ἀδυνάτους ἔχουσι.„

XVII. „Σκοπεῖτε γὰρ οὑτωσί· προβούλευμα γενήσεται τῆς
βουλῆς ὑπὲρ ἀρχαιρεσιῶν· ἔπειτ' ἐξοίσουσιν οἱ δέκα τὰ βου-
λευθέντα εἰς τὸν δῆμον, ὁρίσαντες ἀγορὰν τὴν ἀπὸ ταύτης
τρίτην. πῶς γὰρ ἂν [m] ἀληθῶς γένοιτό τι τῶν ὑπὸ τοῦ δήμου
10 ψηφιζομένων κύριον, ἐὰν μὴ κατὰ νόμους γένηται; ἔπειθ'
ὅταν αἱ φυλαὶ διενέγκωσι τὴν ψῆφον, τότε αἱ νέαι [n] παρα-
λήψονται τὴν πόλιν ἀρχαὶ, καὶ προθήσουσιν ὑμῖν ὑπὲρ πο-
λέμου σκοπεῖν. ἐν δὲ τοῖς μεταξὺ τῶν ἀρχαιρεσιῶν χρόνοις
τοσούτοις οὖσιν, ἐὰν ἐπὶ τὴν πόλιν ἡμῶν ἔλθωσιν οἱ πο-
15 λέμιοι, καὶ προσαγάγωσι τοῖς τείχεσι, τί ποιήσομεν,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V. C.* 305. *Var.* 307.

quantum quidem eius aetatis vires ferunt, opitulari, de ordinanda republica nunc vos consultare volunt, et nouos magistratus designare, et quiduis aliud potius facere, quam hostes maleficiis afficere. ac ne hoc quidem ipsum videre possunt, se esse auctores sententiarum, imo vero votorum, quae nullo modo ad finem perduci possunt.„

„Ita enim rem considerate: fiet senatusconsultum de comitiis; deinde decemuiri id promulgabunt, die statuta in proximum trinundinum. quomodo enim vere vllum plebiscitum ratum esse poterit, nisi legitime fiat? Deinde vbi tribus tulerint suffragia, tunc noui magistratus veniam ciuitati deprecabuntur, et de bello ad vos referent, vt de eo consultetis. Quum vero comitiorum tempus interea tantum sit, si hostes contra vrbem nostram veniant, et copias ad muros admoueant, quid faciemus,

l Illa verba, ὅτι γνώμας εἰσφέρουσι, sententiam non implent; et tamen duriusculum videtur ex sequenti membro vocem ἀδυνάτους repetere. *Lapus* non agnoscit τὸ ἔχουσι. *Casaub.*

m Puto legendum ἄλλως pro ἀληθῶς. *Casaub.*

n Mendosum est παραιτοῦνται. [quod vulg. dant pro παραλήψονται] *Lapus* vertit: *tunc senatum noui magistratus conuocabunt.* quasi legerit συγκαλέσουσι τὴν βουλήν. sed non minus apte legeris παραλήψονται, *accipient reip. gubernacula. Sylb.*

o Male

Κλαύδιε; ἐροῦμεν αὐτοῖς· νὴ Δία, μείναθ', ἕως ἂν ἀποδείξωμεν ἑτέρας ἀρχάς. Κλαύδιος γὰρ ἡμᾶς ἔπεισε, περὶ μηδενὸς ἄλλου πράγματος μήτε προβουλεύειν, μήτ' εἰς τὸν δῆμον ἐκφέρειν, μήτε δυνάμεις καταγράφειν, ἐὰν μὴ τὰ περὶ τὰς ἀρχὰς καταστήσωμεν, ὡς βουλόμεθα. 5 ἄπιτ' οὖν, καὶ ὅταν ἀκούσητε, ὑπάτους καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἀποδειχθείσας ὑπὸ τῆς πόλεως, καὶ τὰ πρὸς τὸν ἀγῶνα πάντα γεγονότα ἡμῖν [o] εὐτρεπῆ, τόθ' ἥκετε περὶ διαλλαγῶν ποιησόμενοι τοὺς λόγους, ἐπειδὴ κακῶς ἤρξασθε ἡμᾶς ποιεῖν, [p] οὐδὲν πεπονθότες ὑφ' ἡμῶν· καὶ ὅσα 10 ἡμᾶς ἐβλάψατε κατὰ τὰς [q] ἐμβολὰς, εἰς χρημάτων λόγον ἅπαντα ἐκ τοῦ δικαίου [r] διαλύσετε. τὸν δὲ τῶν γεωργῶν ὄλεθρον οὐχ ὑπολογιούμεθα ὑμῖν, οὐδ' εἴ τινα γύναια ἐλεύθερα ὕβρεως καὶ παροινίας ἐπειράθη στρατιωτικῆς, οὐδ' ἄλλο τῶν ἀνηκέστων οὐδέν. κἀκεῖνοι ταῦτα 15 προκαλουμένων ἡμῶν μετριάσουσι, καὶ συγχωρήσαντες

facіemus, Claudi? Certe ipſis dicemus: exſpectate, donec alios magiſtratus creauerimus. Claudius enim nobis perſuaſit, vt de nulla alia re ſenatuſconſultum faciamus, neque ad populum rem referamus, neue copias conſcribamus, niſi prius magiſtratus ex animi noſtri ſententia conſtituerimus. Abite igitur, et quum audieritis, conſules alioſque magiſtratus a populo Romano creatos, et res omnes ad bellum neceſſarias a nobis paratas, tunc redite, vt de pace agatis, quando maleficiis vltro nos laceſſiuiſtis, nulla iniuria a nobis affecti: et quaecunque damna in excurſionibus dediſtis, ea omnia pecuniis aeſtimata nobis iuſte ſarcietis. agreſtium vero caedis a vobis factae nullam habebimus rationem, nec ſi quae ingenuae mulieres contumeliam et petulantiam militarem ſunt expertae, nec ſi quod aliud grauiſſimum malum patratum eſt, quicquam ideo a vobis exigetur. Atque illi nobis, ad has conditiones eos invitantibus, moderate ſe gerent, et paſſi nouos magiſtratus a populo

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

o Male in *Ed. Steph.* εὐπρεπῆ.
p Οὐθὲν *Vat.*
q Ἐμβολαὶ [Ita enim vulg. dant] hic dicuntur reſpectu agentium, alibi εἰσβολαὶ vocantur, vtroque reſpectu. *Sylb.* Εἰσβολὰς, vel ἐσβολὰς, malit *Portus.*
r Ληψόμεθα] Διαλύσατε *Vat.*

τὴν πόλιν νέας ἀρχὰς ἀποδεῖξαι, καὶ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον εὐτρεπῆ ποιήσασθαι, τότε ἥξουσιν ἱκετηρίας φέροντες ἀντὶ τῶν ὅπλων, καὶ παραδιδόντες ἡμῖν ἑαυτούς.

XVIII. „Ὦ πολλῆς μὲν εὐηθείας τούτων, οἷς ἐπὶ νοῦν ἔρχεται τοιαῦτα ληρεῖν· πολλῆς δ' ἀναλγησίας ἡμῶν, εἰ 5 τοιαῦτα λεγόντων αὐτῶν οὐκ ἀγανακτοῦμεν, ἀλλ' ὑπομένομεν ἀκούειν, ὥσπερ ὑπὲρ τῶν πολεμίων, ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῆς πατρίδος βουλευόμενοι. οὐκ ἀνελοῦμεν ἐκ μέσου τοὺς φλυάρους; οὐ ταχεῖαν ψηφιούμεθα 10 τῇ [s] προνομευομένῃ χώρᾳ τὴν βοήθειαν; οὐ καθοπλιοῦμεν ἅπασαν τὴν ἀκμὴν τῆς πόλεως; οὐκ ἐπὶ τὰς ἐκείνων πόλεις αὐτοὶ στρατευσόμεθα; ἀλλ' οἴκοι μένοντες, καὶ τοῖς δέκα λοιδορούμενοι, καὶ νέας ἀρχὰς καθιστάντες, καὶ περὶ κόσμου πολιτικοῦ σκοποῦντες, ὥσπερ ἐν εἰρήνῃ πάντ' 15 ἐάσομεν ὑπὸ τοῖς πολεμίοις τὰ ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι, καὶ τελευτῶντες ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ κινδυνεύσομεν καὶ κατασκαφῆς τῆς πόλεως, ἐάσαντες τὸν πόλεμον τοῖς τείχεσι προσελθεῖν; οὐκ ἔστιν ὑγιαινόντων ἀνθρώπων τὰ

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

a populo Romano creari, et res ad bellum neceſſarias parari, tunc ſupplicum inſignia pro armis afferent, ſeque nobis dedent.

O ingentem horum fatuitatem, quibus in mentem venit, vt talia nugentur! o magnam noſtram ſtupiditatem, quod iſtis haec dicentibus non indignemur; ſed eos, tanquam de hoſtibus, non autem de nobis ipſis et patria conſultantes, audire ſuſtineamus! Quin tollimus de medio iſtos nugatores? quin decernimus ocius auxilium agro, qui vaſtatur? quin armamus omnem vrbanam iuuentutem? quin inferimus nos ipſi bellum eorum ciuitatibus? An domi manentes, et conuicia decemuiris dicentes, et nouos magiſtratus conſtituentes, et de ciuitatis forma conſultantes, vt pacis tempore, res omnes, quae in agris ſunt, in hoſtium poteſtatem venire patiemur, et tandem in ſeruitutis et euerſionis ipſius vrbis diſcrimen veniemus, permittentes, vt hoſtes ad ipſa vrbis moenia accedant? Non ſunt, Patres conſcripti,

s In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ὑποτιθευομένῃ: nihil ad rem. noſtrum προνομευομένῃ tum alibi ſupra fuit, tum p. 362. v. 1. [edit. Hudſon.] *Sylb.*

t Gelenius

τοιαῦτα βȣλεύματα, ὦ πατέρες, [t] ȣ̓δὲ προνοίας πολιτικῆς τὰ κοινὰ συμφέροντα τῶν ἰδίων ἀπεχθειῶν ἡγȣμένης ἀναγκαιότερα, ἀλλὰ φιλονεικίας ἀκαίρου, καὶ δυσμενείας ἀβȣ́λȣ, καὶ φθόνȣ κακοδαίμονος, ὃς ȣ̓κ ἐᾷ τȣ̀ς ἔχοντας αὐτὸν σωφρονεῖν. ἀλλὰ τὰς μὲν τȣ́των φιλονεικίας ἐάσατε χαίρειν· ἃ δὲ ψηφισάμενοι τῇ πόλει σωτήρια, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς προσήκοντα ἔσεσθε βεβȣλευμένοι, καὶ τοῖς ἐχθροῖς φοβερὰ, ἐγὼ πειράσομαι λέγειν. νῦν μὲν τὸν πρὸς Αἰκανȣ̀ς καὶ Σαβίνȣς πόλεμον ἐπικυρώσατε, καὶ τὰς δυνάμεις μετὰ πλείστης προθυμίας καὶ σπȣδῆς καταγράφετε τὰς ἐπ' [u] ἀμφοτέρȣς ἐξελευσομένας. ὅταν δὲ τὰ τȣ͂ πολέμȣ τέλος ἡμῖν τὸ κράτιστον λάβῃ, καὶ ἀναστρέψωσιν εἰς τὴν πόλιν αἱ δυνάμεις, εἰρήνης γενομένης, τότε καὶ περὶ τȣ͂ κόσμȣ τῆς πολιτείας σκοπεῖτε, καὶ λόγον ἀπαιτεῖτε [x] τȣ̀ς δέκα περὶ πάντων, ὧν

conſcripti, hominum ſana mente praeditorum huiuſmodi conſilia, *neque hominum prouidorum, qui publica commoda priuatis ſimultatibus potiora ducunt; ſed contentionis intempeſtiuae, et temerariae hoſtilitatis, et infelicis inuidiae, quae eos, quos in ſua poteſtate tenet, ſapere non ſinit. Sed has iſtorum contentiones valere ſinite. quae vero decreta reipublicae ſalutaria, et quae conſulta nobis ipſis conuenientia, hoſtibuſque formidabilia ſunt futura, dicere conabor. Nunc bellum contra Aequos et Sabinos decernite, et maxima animi alacritate ſtudioque copias contra vtramque gentem profecturas conſcribite. Vbi vero bellum feliciſſime a nobis confectum fuerit, et copiae in vrbem redierint, in pace tunc et de reipublicae ſtatu conſultate, et a decemuiris de rebus omnibus in magiſtratu geſtis

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

t *Gelenius* legiſſe videtur: ȣ̓δὲ προνοίας πολιτικῆς τὰς ἰδίας ἀπεχθείας τῶν κοινῶν συμφερόντων ἡγεῖσθαι ἀναγκαιοτέρας: nam vertit: *non ſunt, patres, ſanorum haec conſilia, nec ciuilis prudentiae potiores publica vtilitate ducere priuatas inimicitias. Port.*

* *Al.* nec ciuilis prudentiae, quae etc.

u In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ἀμφοτέραις: parum congrüenter. noſtram lectionem confirmat, quod *Valerius* infra dicit, ἐπ' ἀμφότερα τὰ ἔθνη, pag. 2203. v. 12. *Sylb.*

x In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] eſt

ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἔπραξαν, καὶ νέας ἀρχὰς ψηφηφορεῖτε, καὶ δικαστήρια καθίζετε, καὶ τιμᾶτε καὶ κολάζετε τοὺς ἑκατέρων τούτων ἀξίους, ὅταν ἐφ' ὑμῖν γένηται ταῦτα ἀμφότερα· μαθόντες, ὅτι οὐ τοῖς πράγμασιν οἱ καιροὶ δου-
5 λεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς καιροῖς τὰ πράγματα.„ Ταύτην ἀποδειξαμένου Κορνηλίου τὴν γνώμην, οἱ μετ' ἐκεῖνον ἀνιστάμενοι, χωρὶς ὀλίγων, τῆς αὐτῆς ἐγένοντο προαιρέσεως· οἱ μὲν ἀναγκαῖα καὶ τῷ παρόντι καιρῷ προσήκοντα ὑπολαμβάνοντες εἶναι· οἱ δ' ὑποκατακλινόμενοι καὶ θερα-
10 πεύοντες τοὺς δέκα, τῷ φόβῳ τῆς ἀρχῆς. ἦν γάρ τι καὶ κατεπτηχὸς τὴν ἐξουσίαν οὐκ ἐλάχιστον μέρος y τῶν συνέδρων.

XIX. Ὡς δ' αἱ πλείους γνῶμαι διηγορεύθησαν, καὶ παρὰ πολὺ κρατεῖν ἐδόκουν οἱ τὸν πόλεμον ἐπικυροῦντες τῶν
15 ἑτέρων, z τότε Λεύκιον Οὐαλέριον ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἐκάλουν, ὃν ἔφην εὐθὺς ἐν ἀρχαῖς βουλόμενόν τι λέγειν, κεκωλῦσθαι πρὸς αὐτῶν. ὁ δὲ ἀναστὰς, τοιούτους διεξῆλ-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

gestis rationes exigite, et nouos magistratus create, et iudicia constituite, et his vtrisque dignos honorate, vbi haec vtraque penes vos fuerint, illud scientes, non rebus tempora, sed res temporibus inseruire.„ Hac sententia a Cornelio dicta, qui post eum surrexerunt, praeter paucos, in eandem sententiam iuerunt. Alii haec necessaria, et praesenti rerum statui conuenientia existimantes: alii vero metu imperii decemuiris cedentes, illisque obsequentes. nam non minima patrum pars magnitudine potestatis perculsa erat.

Quum autem maior sententiarum pars dicta fuisset, et qui bellum decernebant, numero longe superiores aliis esse viderentur, inter postremos vocarunt Lucium Valerium, quem, statim ab initio verba facere volentem, ab aliis prohibitum fuisse dixi. qui, quum surrexisset, talem habuit orationem:

est τοῖς: contra structurae morem. *Sylb.*

y Ἐκ τῶν συνέδρων *Vat.*

z Dicendum τότε Λεύκιον etc. *tunc L. Valerium* etc. adeo vt hoc τότε pendeat ab illis ὡς δὲ v. 13. Si τόν τε retineas, desiderabitur alterum τόν τε. *Port.* Primam coniecturam firmat *Cod. Vat.*

a Ὅταν

θε λόγους· „Τὴν μὲν ἐπιβουλὴν τῶν δέκα ὁρᾶτε, ὦ πα-
τέρες, οἵ κατ᾽ ἀρχάς τ᾽ οὐκ ἐπέτρεψάν μοι λέγειν, [a] ὅσα
προῃρούμην, πρὸς ὑμᾶς, καὶ νῦν ἐν τοῖς ὑστάτοις ἀποδε-
δώκασι λόγον, ἐνθυμηθέντες, ὅπερ εἰκὸς, ὅτι τῇ τε
Κλαυδίου γνώμῃ προσθέμενος, οὐδὲν ὠφελήσω τὸ κοινὸν, 5
ὀλίγων αὐτῇ συνειρηκότων· ἑτέραν τε γνώμην παρὰ τὰς
εἰρημένας αὐτοῖς ἀποφηνάμενος, κἂν τὰ κράτιστα ὑπο-
θῶμαι, διακενῆς ἐῤῥαψῳδηκὼς ἔσομαι. εὐαρίθμητοι γάρ
τινές εἰσιν οἱ μετ᾽ ἐμὲ ἀναστησόμενοι. οὓς ἐὰν ἅπαντας
ὁμογνώμονας λάβω, τί γενήσεταί μοι πλέον, οὐδὲ πολ- 10
λοστὴν ἕξοντι μοῖραν τῶν Κορνηλίῳ συναγορευόντων; οὐ
μὴν ἐγὼ, ταῦθ᾽ ὑφορώμενος, ὀκνήσω τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην
εἰπεῖν. ὅταν γὰρ ἀκούσητε τὰ πάντα, ἐφ᾽ ὑμῖν [b] ἐστι τὰ
κράτιστα ἑλέσθαι. περὶ μὲν οὖν τῆς δεκαρχίας, ὃν τρό-
πον ἐπιμελεῖται τῶν κοινῶν, ὅσα Κλαύδιος ὁ βέλτιστος 15
εἶπε, καὶ ἐμοὶ νομίσατε εἰρῆσθαι, καὶ ὅτι δεῖ νέας ἀρ-
χὰς ἀποδειχθῆναι, πρὶν ἢ τὸ περὶ τοῦ πολέμου γενέσθαι

orationem: „Insidias decemuirorum videtis, Patres conscripti, qui principio passi non sunt, me, quando volebam, verba apud vos facere, et nunc inter postremos dicendi potestatem mihi fecerunt, cogitantes, (id quod verisimile est) fore, vt, si ego Claudii sententiae adhaeream, reipublicae nihil prosim, quod pauci in istam sententiam iuerint; sin aliam, praeter eas, quae ab ipsis sunt dictae, proferam, licet optimum consilium dederim, frustra nugas effudisse videar. facile enim numerari possunt, qui post me surgent. qui licet omnes mecum consenserint, quid tamen proficiam, quum ne minimam quidem partem eorum, qui Cornelio patrocinantur, sim habiturus? Non dubitabo tamen meam sententiam dicere, quamuis haec suspicer. Vbi enim omnia audieritis, in vobis erit optima sequi. De decemuiratu igitur, quomodo rempublicam curet, quaecunque Claudius praestantissimus dixit, eadem a me quoque putetis dicta, *nimirum* creandos nouos magistratus, antequam bellum decerna-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

a Ὅταν προῃρούμην] Nota hic ὅταν pro ὅτε. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ὅσα προῃρούμην.

b Hic quidem ἐστι pto ἔσται. *Sylb.*

* Et

ψήφισμα. καὶ γὰρ ταῦτα εἴρηται τῷ ἀνδρὶ κατὰ τὸ βέλτιστον. ἐπεὶ δὲ Κορνήλιος εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπάγειν ἐπειρᾶτο τὴν γνώμην, πολλοὺς τοὺς μεταξὺ χρόνους ἀποφαίνων ταῖς πολιτικαῖς οἰκονομίαις γενησομένους, ἐν χερ-
5 σὶν ὄντος τοῦ πολέμου, καὶ χλευάζειν ἐπεχείρει πράγματα οὐκ ἐπιτήδεια [c] χλευασμῶν, οἷς παρακρουσάμενος [d] ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ᾤχετο φέρων· ἐγὼ δὲ καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀδύνατον εἶναι τὴν Κλαυδίου γνώμην, διαλέξομαι πρὸς ὑμᾶς· ὡς μὲν γὰρ ἀσύμφορος, [e] οὐδεὶς οὐδὲ τῶν
10 διασυράντων αὐτὴν ἐτόλμησεν εἰπεῖν· καὶ διδάξω, πῶς ἂν ἥ τε χώρα δι' ἀσφαλείας γένοιτο, καὶ δίκην δοῖεν οἱ τολμήσαντες αὐτὴν κακῶς ποιεῖν, καὶ τὴν πάτριον ἀπολάβοιμεν ἀριστοκρατίαν· καὶ [f] ταῦθ' ἅμα γένοιτο, συν-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 $\frac{1}{2}$. Cat. V.C. 305. Var. 307.

decernatur. nam haec quoque ab illo optimo animo sunt dicta. Quoniam vero Cornelio conatus est demonstrare, eam sententiam ad exitum ac finem perduci non posse, quod magnum temporis spatium intercessurum et in has ciuiles administrationes insumtum iri diceret, cum interim bellum vrgeat; * et aggressus est irridere res minime deridendas, quibus multos vestrum decipiens ** seduxit: ego apud vos agam, vt probem, fieri posse id, quod Claudius suasit: (nullus enim, ne eorum quidem, qui eam sententiam derident, eam detrimentosam esse dicere ausus est) et docebo, qua ratione et agrum tutari possimus, *et quomodo* poenas dare possint, qui eum vastare sunt ausi, et *quomodo* patrium optimatum statum recuperare possimus, et *quomodo* haec omnia sint futura omnibus ciuibus

* Et illudere aggressus est res, quae ludificationi aptae non sunt. *Gelen.*

c Pro vulg. χλευασμῶν structurae lex postulat vel χλευασμῷ, vt reposui; vel pluraliter χλευασμοῖς, vt *Lapus* vertit: *haud opportunas irrisionibus. Sylb.* χλευασμῶν *Vat.* quam lectionem, vt probam, tuetur *Portus:* quod ἐπιτήδειος cum genitiuo saepe significet ἄξιον, *dignum.*

d [ὑμᾶς] Congruentius fortasse ὑμῶν τοὺς πολλούς, et mox δὴ pro δέ. *Sylb.*

** *Al.* in partes suas pertraxit.

e Οὐδὲ τῶν διασυράντων αὐτὴν οὐδεὶς ἐτόλμ. *Vat.* vulgo legitur διασυρόντων.

f *Lapus* videtur legisse ταῦτ' ἂν γένοιτο: vertit enim: *et haec fiant.*

αγωνιζομένων ἁπάντων τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ μηδενὸς τἀναντία πράττειν [g] ἀξιοῦντος. σοφίαν οὐδεμίαν [h] ἀποδεικνύμενος ὑμῖν, τὰ δὲ πραχθέντα ὑφ᾽ ὑμῶν αὐτῶν παραδείγματα φέρων. ἔνθα γὰρ ἡ πεῖρα διδάσκει τὸ συμφέρον, τί δεῖ στοχασμῶν ἐκεῖ;„ 5

„Μέμνησθε, ὅτι ἀπὸ τῶν αὐτῶν τούτων ἐθνῶν, ὥσπερ νῦν, δυνάμεις ἐνέβαλον, αἱ μὲν εἰς τὴν ἡμετέραν γῆν, αἱ δ᾽ εἰς τὴν τῶν συμμάχων ἡμῶν, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀμφότεραι χρόνον, Γαΐου Ναυτίου καὶ [i] Λευκίου Μινυκίου τὴν ὑπατείαν ἐχόντων, ἔννατον, ἢ δέκατον ἔτος οἶμαι τουτί. τότε τοίνυν ἀποστειλάντων ὑμῶν νεότητα πολλὴν καὶ ἀγαθὴν ἐπ᾽ ἀμφότερα τὰ ἔθνη, τῷ μὲν ἑτέρῳ τῶν ὑπάτων, εἰς δυσχωρίας ἀναγκασθέντι κατακλεῖσαι τὸ στρατόπεδον, πρᾶξαι μὲν οὐδὲν ἐξεγένετο, πολιορκεῖσθαι δ᾽ ἐν τῷ χάρακι, καὶ κινδυνεύειν σπάνει τῶν ἐπιτηδείων 15 (XX.; 10)

ciuibus adiuuantibus, et nullo obnitente. qua in re non sapientiam aliquam vobis oftentabo, fed veftra ipforum facta in exempla vobis afferam. Vbi enim ipfa experientia *nos* docet, quid conducat, quid ibi opus eft coniecturis?„

„Meminiftis, ab his ipfis gentibus, vt nunc, copias miffas irruptionem feciffe, partim in noftrum, partim in noftrorum fociorum agrum, et ab vtraque *gente* miffas eodem tempore, C. Nautio et L. Minucio coff. et hic eft, vt arbitror, nonus decimusue annus, *ex quo hoc accidit.* Tunc igitur, multa ac ftrenua iuuentute a vobis contra vtramque gentem miffa, alteri confuli, in anguftiis caftra ponere coacto, contigit, vt nihil ageret, fed in fuis caftris obfideretur, et propemodum ob commeatuum penuriam in hoftium poteftatem veniret: Nautius

(*Per. Iul.* 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.)

fiant. Sed mutatione non eft opus. *Sylb.*

g *Lapus* et *Portus* nullam diftinctionis notam praeter commaticam poft ἀξιοῦντος agnouiffe videntur: dum vertunt: —*et nullo obnitente, nullam ego fapientiam vobis demonftrans* etc. ita vt ἀποδεικνύμενος referatur ad praecedens διδάξω, p. 2202. v. 10.

h Rectius, opinor, ἐπιδεικνύμενος. *Sylb.* Nihil mutandum cenfet *Portus:* quod vtrumque vfitatum fit.

i Nota hic Λευκίου, more Latino. Μινυκίου vero repofui ex *Lapo,*

ἁλῶναι· Ναυτίῳ δ' [k] ἀντικαθημένῳ Σαβίνοις μάχας
ἀναγκαῖον ἦν τίθεσθαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς συνεχεῖς, καὶ
[l] μήθ' οἵῳ τ' εἶναι τοῖς κάμνουσι τῶν σφετέρων βοηθεῖν.
ἦν τ' οὐκ ἄδηλον, ὅτι, τῆς ἐν Αἰκανοῖς στρατιᾶς ἀναρπα-
5 σθείσης, οὐδ' ἡ [m] Σαβίνους πολεμοῦσα ἀνθέξει, συνελ-
θόντων εἰς ταὐτὸ τῶν πολεμίων ἀμφοτέρων. τοιούτων δὴ
κινδύνων τὴν πόλιν περιστάντων, καὶ οὐδὲ τῶν ἐντὸς τείχους
ὁμονοούντων, τίνα βοήθειαν [n] εὕρεσθε ὑμεῖς; περὶ μέσας
νύκτας εἰς τὸ βουλευτήριον συνελθόντες· ὅπερ ὤνησεν
10 ὁμολογουμένως πάντα τὰ πράγματα, καὶ φερομένην τὴν
πόλιν εἰς ἀτυχὲς πτῶμα ὤρθωσεν· ἀρχὴν ἀπεδείξατε
μίαν αὐτοκράτορα πολέμου καὶ εἰρήνης, ἁπάσας τὰς ἄλ-
λας καταλύσαντες ἀρχὰς, καὶ, πρὶν ἡμέραν γενέσθαι,
δικτάτωρ [o] ἀποδέδεικται Λεύκιος Κοίντιος ὁ βέλτιστος,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Nautius vero, qui contra Sabinos caſtra habebat, coactus eſt crebras pugnas cum ipſis committere, ac ne poterat quidem laboranti ſuorum parti ſuccurrere. Illud autem certum erat, quod, ſi exercitus, qui in Aequis erat, deletus fuiſſet, ne is quidem, qui in Sabinis bellum gerebat, reſiſtere potuiſſet, vtriſque hoſtium exercitibus in vnum coactis. Quum igitur reſpublica talibus periculis circumdaretur, et ne in vrbe quidem concordia eſſet, quodnam remedium inueniſtis? Quum circa mediam noctem in curiam conueniſſetis, (quod citra omnem controuerſiam res omnes iam labantes ſuſtinuit, et rempublicam, quae in infelicem ruinam ferebatur, erexit) magiſtratum vnum cum ſumma ac abſoluta belli paciſque poteſtate creaſtis, caeteris omnibus magiſtratibus abrogatis, et antequam dies illuceſceret, dictator creatus eſt praeſtantiſſimus L. Quintius,

Lapo, *Liuio*, et ipſo auctore noſtro, ſupra, p. 2043. v. 2. *Sylb.* In *Cod. Vat.* Λευκίου Γενυκίου.

k Ἀντικαθημένῳ Σαβίνων] Legendum vel ἀντικαθημένῳ Σαβίνοις, vt *Lapus* quoque vertit: *conſidenti aduerſus Sabinos;* vel ἀντικαθημένων Σαβίνων. *Sylb.*

l Μήθ' οἵῳ τε ὄντι τοῖς κάμνουσι τῶν σφετέρων βοηθεῖν malit *Portus.*

m Supra quoque bis notata haec ſtructura, cum vſitatior ſit Σαβίνοις πολεμοῦσα. *Sylb.*

n Εὕρασθε *Vat.*

o Ἀποδέδεικτο *Vat.*

p Potes

οὐδ' ἐν τῇ πόλει τότ' ὢν, ἀλλ' ἐν τῷ ἀγρῷ. τὰ μετὰ ταῦτα ἴστε δή που τοῦ ἀνδρὸς τὰ ἔργα, ὅτι καὶ δυνάμεις ἀξιοχρέους παρεσκευάσατο, καὶ τὸ κινδυνεῦον στρατόπεδον ἐρρύσατο, καὶ τοὺς πολεμίους ἐτιμωρήσατο, καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν αἰχμάλωτον ἔλαβε· καὶ ταῦτα ἐν ἡμέραις τεσσαρεσκαίδεκα μόναις ἅπαντα διαπραξάμενος, 5 καὶ εἴ τι καὶ ἄλλο σαθρὸν ἦν τῆς πολιτείας ἐπανορθωσάμενος, ἀπέθετο τὰς ῥάβδους· καὶ τὸ κωλῦσον οὐδὲν ἐγένετο, νέαν ἀρχὴν ἐν ἡμέρᾳ κυρωθῆναι μιᾷ, βουλομένων ὑμῶν. τοῦτο δὴ τὸ παράδειγμα μιμησαμένους 10 [p] ὑμᾶς οἴομαι δεῖν, ἐπειδὴ οὐδὲν ἄλλο ποιεῖν δυνάμεθα, δικτάτωρα ἑλέσθαι, πρὶν ἐντεῦθεν ἐξελθεῖν. ἐὰν γὰρ [q] ὑπερβαλώμεθα τοῦτον τὸν καιρὸν, οὐκέτι συνάξουσιν ἡμᾶς οἱ δέκα βουλευσομένους ὑπὲρ οὐδενός. ἵνα δὲ καὶ κατὰ νόμους ἡ τοῦ δικτάτωρος ἀνάρρησις γένηται, τὴν με- 15 σοβασίλειον ἀρχὴν [r] ἕλεσθε, τὸν ἐπιτηδειότατον ἐκλέξαντες τῶν πολιτῶν· ὃ ποιεῖν σύνηθές ἐστιν ὑμῖν, ὅταν μήτε [s] βασιλεῖς ἔχητε, μήτε ὑπάτους, μήτ' ἄλλην νομι-

tius, qui tunc non in vrbe, ſed ruri erat. Res autem, quas poſtea vir ille geſſit, ſcitis: vt *ſcilicet* validas copias parauerit, et exercitum periclitantem ſeruauerit, et hoſtium iniurias vindicauerit, eorumque ducem ceperit; atque haec omnia intra ſolos quatuordecim dies conficiens, et ſi quid aliud conquaſſatum erat in republica reſtituens, ſecures faſceſque depoſuerit. *ſcitis* etiam, nihil tunc prohibuiſſe, quo minus vno die vos volentes nouum magiſtratum crearetis. Suadeo igitur, vt vos, hoc exemplum ſequuti, quando nihil aliud facere poſſumus, antequam hinc egrediamini, dictatorem creetis. ſi enim hanc occaſionem praeterierimus, decemuiri nulla amplius de re nos conſultaturos conuocabunt. Vt autem dictator legitime dicatur, interregem creetis, ex ciuibus eligentes, quem maxime idoneum iudicaritis: quod facere conſueuiſtis, quoties nec interreges, nec conſules, nec vllum alium legitimum magiſtratum

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *V. C. Cat.* 305. *Var.* 307.

p Potes etiam ἡμᾶς legere, vt mox v. 14. *Sylb.*

q Ὑπερβαλώμεθα *Vat.*

r Ἑλέσθε] Vel ἕλεσθε legendum, vel ἑλέσθαι δεῖ. *Portus.*

s In *Ed. Steph.* [atque in *Vat.*

μον ἀρχὴν μηδεμίαν, ὥσπερ νῦν οὐκ ἔχετε. τοῖς γὰρ ἀν-
δράσι τούτοις παρελήλυθεν ὁ τῆς ἀρχῆς χρόνος, καὶ τὰς
ῥάβδους αὐτῶν ὁ νόμος ἀφῄρηται. ταῦτ᾽ ἐστιν, ἃ παραινῶ
πράττειν, ὦ πατέρες, ὑμῖν, καὶ συμφέροντα καὶ δυνα-
5 τά. ἣν δὲ Κορνήλιος εἰσηγεῖται γνώμην, κατάλυσις
ὁμολογουμένη τῆς ἀριστοκρατίας ὑμῶν ἐστιν. ἐὰν γὰρ
ἅπαξ ὅπλων οἱ δέκα γένωνται κύριοι, τῇδε τῇ προφά-
σει τοῦ πολέμου, δέδοικα, μὴ καθ᾽ ἡμῶν αὐτοῖς χρήσων-
ται. οἱ γὰρ οὐκ ἀξιοῦντες ἀποθέσθαι τὰς ῥάβδους, ἤ που
10 γε τὰ ὅπλα ἀποθήσονται; λογιζόμενοι δὴ ταῦτα, φυ-
λάττεσθε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πᾶσαν ἀπάτην αὐτῶν
προβλέπετε. κρείττων γὰρ ἡ πρόνοια τῆς μεταμελείας·
καὶ τὸ μὴ πιστεύειν τοῖς πονηροῖς, σωφρονέστερον τοῦ προ-
πιστεύσαντας κατηγορεῖν.»

15 Ταύτην ἀποδειξαμένου τὴν γνώμην Οὐαλερίου κεχα-
XXI. ρισμένην τοῖς πλείοσιν, ὡς ἐκ τῆς φωνῆς αὐτῶν εἰκάσαι
ῥάδιον [t] ἦν, καὶ τῶν μετ᾽ ἐκεῖνον ἀνισταμένων· ἦν δ᾽ [u] αὐ-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

gistratum habetis, vt nunc non habetis. nam tempus magistratus horum virorum praeteriit, et ipsa lex fasces illis ademit. Haec sunt, Patres conscripti, quae vobis, vt faciatis, suadeo, quae et *reipublicae* conducunt, atque fieri possunt. Sententia vero, cuius auctor est Cornelius, est certissima vestri optimatum dominatus abrogatio. Nam si semel decemuiri arma penes se habuerint per hanc speciosam belli caussam, vereor, ne ea in vos conuertant. qui enim nolunt fasces deponere, an arma deponent? Haec igitur considerantes, cauete vobis ab illis, et omnem eorum fraudem prouidete. prouidentia enim praestantior est, quam poenitentia: et improbis fidem non habere est maioris prudentiae, quam, fide illis ante habita, postea eos accusare.

Quum Valerius dixisset hanc sententiam, plerisque gratam, vt facile coniici potuit ex eorum vocibus, et ex iis, qui post illum surrexerunt, (ibi enim ex senatoribus pars

Vat. et *Lapi Cod.*] μεσοβασιλεῖς. mihi βασιλεῖς visum est magis consentaneum. *Sylb.*

t Ἦν pro vulg. εἴην reponendum esse, docet etiam *Lapi* versio: *facile erat. Sylb.*

u Nisi αὐτοῦ aduerbialiter accipiatur pro αὐτόθεν, *ibi*, non video,

τὸ τὸ νέον τῆς βȣλῆς μέρος τὸ λειπόμενον· ταῦτα ἡγȣμένων κράτιςα εἶναι, πλὴν ὀλίγων, [x] ἐπειδὴ πάντες ἀπεδείξαντο τὰς ἑαυτῶν γνώμας, καὶ τέλος ἔδει τὰ βȣλεύματα λαβεῖν, Οὐαλέριος μὲν ἠξίȣ διαδικασίαν τȣ̀ς δέκα προθεῖναι [y] ταῖς γνώμαις, αὖθις ἐξ ἀρχῆς πάντας τοὺς βουλευτὰς καλοῦντας, καὶ πολλοῖς τῶν συνέδρων, ἀναθέσθαι βȣλομένοις τὰς προτέρας ἀποφάσεις, ταῦτα λέγων πιθανὸς ἦν· Κορνήλιος δ᾽ ὁ συμβȣλεύων τοῖς δέκα τὴν ἡγεμονίαν ἐπιτρέψαι τȣ̃ πολέμȣ, κατὰ τὸ καρτερὸν ἀπεμάχετο, κεκρίσθαι τὸ πρᾶγμα ἤδη λέγων, καὶ τέλος ἔχειν νόμιμον, ἁπάντων ἐψηφικότων· ἠξίȣ τε διαριθμεῖν τὰς γνώμας, καὶ μηδὲν ἔτι καινουργεῖν. τȣ́των δὲ λεγομένων ὑφ᾽ ἑκατέρων μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας τε καὶ κραυγῆς, καὶ τȣ̃ συνεδρίȣ διαςάντος πρὸς ἑκάτερον, τῶν μὲν ἐπανορθώσασθαι τὴν ἀκοσμίαν τȣ̃ πολιτεύματος βȣλομένων, τῷ Οὐαλερίῳ συλλαμβανόντων·

pars iuniorum reliqua erat) qui haec optima existimabant, paucis exceptis; quumque omnes suas sententias dixissent, et consultandi finis esset faciendus, Valerius postulauit, vt decemviri sententias in medio proponerent, vt de iis disceptaretur, et denuo ab initio omnes senatores rogarent: et multis senatoribus, priores sententias mutare volentibus, haec dicens, facile rem persuasit: Cornelius vero, qui decemuiris belli imperium committendum censebat, acriter repugnabat, rem iam iudicatam esse, et latis omnium sententiis legitimum finem sortitam dicens: sententiasque dinumerandas, et nihil amplius innovandum censebat. Quum autem haec ab vtroque dicerentur magna contentione et vociferatione, et senatus abiret in vtramque partem; et illi quidem, qui flagitiosum administrandae reipublicae genus corrigi volebant, Valerium iuuarent; illi vero,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

video, qui ferri potest. *Lapus* videtur legisse: αὐτὸ, dum vertit: *erat enim pars senatus ea iuuenum reliqua. Sylb.* In *Cod. Vat.* αὐτῷ. quo modo forsan in *Lapi Cod.* atque in versione *ei* pro *ea* scribendum.

x Ἐπεὶ δὲ] Ἐπειδὴ *Vat.* quod *Sylburgio* et *Porto* placuisse video.

y Conuenientius fortasse τῶν γνωμῶν. *Sylb.*

P 2 z Πρώτην

τῶν δὲ τὰ χείρω προαιρȣμένων, καὶ ὅσοις κίνδυνός τις ὑπωπ]εύετο ἐκ τῆς μεταβολῆς ἔσεσθαι, τῷ Κορνηλίῳ συναγορευόντων· λαβόντες ἀφορμὴν οἱ δέκα τȣ̃ πράττειν, ὅ τι δόξειεν αὐτοῖς, τὴν τȣ̃ συνεδρίȣ ταραχὴν, τῇ
5 Κορνηλίου προςίθενται γνώμῃ. καὶ παρελθὼν εἷς ἐξ αὐτῶν, Ἄππιος, ἔφη· „Περὶ τȣ̃ πρὸς Αἰκανȣ̀ς καὶ Σαβίνȣς πολέμȣ συνεκαλέσαμεν ὑμᾶς, ὦ βȣλὴ, διαγνωσομένȣς, καὶ λόγον ἀπεδώκαμεν ἅπασι τοῖς βȣλομένοις, ἀπὸ τῶν [z] πρώτων ἄχρι τῶν νεωτάτων, ἐν τῷ προσήκοντι καλȣ̃ν-
10 τες ἕκαςον τόπῳ. τριῶν δ' ἀποδειξαμένων γνώμας διαφόρȣς, Κλαυδίȣ τε καὶ Κορνηλίȣ καὶ Οὐαλερίȣ τελευταίου, διέγνωτε [a] περὶ αὐτῶν ὑμεῖς οἱ λοιποὶ, καὶ [b] παρ' ὧν ἕκαςος ἀπεφήνατο, πάντων ἀκȣόντων, ἣ προσετίθετο γνώμῃ. ἁπάντων δὴ γεγονότων κατὰ νόμους,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

vero, qui deteriora ſequebantur, et qui aliquod periculum ex rerum mutatione metuebant, Cornelio patrocinarentur: decemuiri, arrepta occaſione faciendi, quicquid ſibi libuiſſet, quod ſenatus tumultuaretur, in Cornelii ſententiam iuerunt. Atque vnus ex illis, Appius, in medium progreſſus, ita eſt loquutus: „De bello contra Aequos et Sabinos vos, Patres conſcripti, cogniturος conuocauimus, et omnibus volentibus a primis ad nouiſſimos vſque dicendi poteſtatem fecimus, vnumquemque ſuo loco vocantes. quum autem tres, Claudius et Cornelius atque Valerius poſtremus, ſententias differentes protulerint, vos reliqui de iis cognouiſtis, et vnuſquiſque veſtrum, omnibus audientibus, declarauit, in quam ſententiam iret. Omnibus igitur rebus legitime

z Πρώτων agnoſcit [*Cod. Vat.*] et *Lapi* verſio. alioqui conuenientius videri poſſit πρεσβυτέρων, *a ſenioribus vſque ad iuniores. Sylb.*

a Διέγνωτε τὰς περὶ αὐτῶν] Melius forſan τά. alioqui ſi ex praeced. repetatur ſubſt. γνώμας, erit tautologia. *Sylb.* Articulum τὰς expungendum puto, et illud αὐτῶν ad γνώμας referendum. *Port.*

b Si deleatur περὶ ὧν, ſententia erit euidentior. *Lapus* certe nec praecedens τὰς agnoſcit, neque hoc περὶ ὧν. nam ſic locum vertit: *iudicaſtis de eis vos reliqui, declarauitque vnuſquiſque, audientibus omnibus, cui ſententiae accederet. Sylb.* Καὶ ὑμῶν ἕκαςος malit *Portus.*

c Aoriſt.

ἐπειδὴ τοῖς πλείοσιν ὑμῶν Κορνήλιος ἐδόκει τὰ κράτιστα ὑποθέσθαι, τοῦτον [c] ἀπεφηνάμεθα νικᾶν, καὶ τὴν ἀποδειχθεῖσαν ὑπὸ τούτου γνώμην γράψαντες ἐκφέρομεν. Οὐαλέριος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἑστῶτες, ὅταν αὐτοὶ τύχωσιν ἐξουσίας ὑπατικῆς, δίκας τ' ἤδη τέλος ἐχούσας 5 ἀναδίκους ποιείτωσαν, ἐὰν αὐτοῖς φίλον ᾖ, καὶ βουλεύματα διεγνωσμένα ὑπὸ πάντων ὑμῶν, ἄκυρα καθιστάτωσαν." Ταῦτ' εἰπὼν, καὶ τὸν γραμματέα κελεύσας ἀναγνῶναι τὸ προβούλευμα, ἐν ᾧ τὴν καταγραφὴν τοῦ στρατοῦ, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πολέμου τοὺς δέκα παρα- 10 λαβεῖν ἐτέτακτο, διέλυσε τὸν σύλλογον.

XXII. Μετὰ τοῦθ' οἱ μὲν τῆς ὀλιγαρχικῆς ἑταιρείας στοβαροὶ καὶ θρασεῖς περιῄεσαν, ὡς δὴ κρείττους τῶν ἑτέρων γεγονότες, καὶ διαπεπραγμένοι μὴ σφῶν καταλυθῆναι τὴν δυναστείαν, ἐπειδὰν ἅπαξ ὅπλων γένωνται κύ- 15 ριοι· οἱ δὲ τὰ βέλτιστα τῷ κοινῷ φρονοῦντες, ἀνιαρῶς διακείμενοι καὶ περιφόβως, ὡς [d] οὐδενὸς τῶν κοινῶν ἔτι

me peractis, quando maiori vestrum parti Cornelius optimum consilium dedisse visus est, hunc vincere pronunciamus, sententiamque eius scriptam efferimus *ac promulgamus*. Valerius vero, ac qui eius partibus fauent, quum ipsi consularem potestatem fuerint adepti, tunc, si illis ita placuerit, iudicia iam peracta rescindant, et decreta, quae vos omnes feceritis, irrita faciant." His dictis, iussoque scriba recitare senatusconsultum, in quo decretum erat, vt decemuiris militum conscribendorum potestas atque belli imperium mandaretur, senatum dimisit.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *V.C. Cat.* 305. *Var.* 307.

Postea insolentes et audaces homines, ex sodalitio eorum, qui paucorum dominatui fauebant, *vrbem* obambulabant, vt qui superiores aliis euasissent, et, ne suus dominatus tolleretur, effecissent, postquam semel armis potiti essent. Qui vero optime de republica sentiebant, valde moesti et territi *abierunt*, quod nulla amplius reipublicae gubernacula in sua potestate essent

c Aorist. hic positum pro praesenti ἀποφαίνομεν. *Sylb.*

d Ante οὐδενὸς deesse videtur ὡς. *Sylb.* quod vulgatis nempe deest.

e Ἀγενε-

γενησόμενοι κύριοι· καὶ διέστησαν εἰς μέρη πολλά, τῶν μὲν [e] ἀγεννεστέρων τὰς φύσεις ἅπαντα συγχωρεῖν τοῖς κρατοῦσιν [f] ἀναγκαζομένων καὶ κατανέμειν ἑαυτοὺς εἰς τὰς ὀλιγαρχίας ἑταιρίας· τῶν δ' ἧττον ψοφοδεῶν, ἀφι-
5 σταμένων τῆς ὑπὲρ τῶν κοινῶν φροντίδος, καὶ τὸν ἀπράγμονα βίον μεθαρμοττομένων· ὅσοις δὲ πολὺ τὸ γενναῖον [g] ἐν τοῖς τρόποις ἦν, ἰδίας ἑταιρίας κατασκευαζομένων, καὶ συμφρονούντων ἐπὶ φυλακῇ τε ἀλλήλων καὶ μεταστάσει τῆς πολιτείας. τούτων δὲ τῶν ἑταιριῶν ἡγεμόνες ἦσαν
10 οἱ πρῶτοι τολμήσαντες ἐν τῷ συνεδρίῳ περὶ καταλύσεως τῆς δεκαρχίας εἰπεῖν, Λεύκιος Οὐαλέριος καὶ Μάρκος Ὁράτιος, φραξάμενοί τε τὰς οἰκίας ὅπλοις, καὶ φυλακὴν θεραπόντων καὶ πελατῶν καρτερὰν περὶ ἑαυτοὺς ἔχοντες, ὡς [h] μήτε τι ἐκ τοῦ βιαίου παθεῖν μηθὲν, μήτ'
15 ἐκ τοῦ δολίου, μήτ' ἐκ τοῦ φανεροῦ δειλίαν καταγνωσθῆναι.

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

essent habituri. et in multas partes diuisi sunt; quia qui erant natura ignauiores, omnia victoribus concedere cogebantur: qui vero minus erant meticulosi, ab omni reipublicae cura abstinebant, et se ad vitam tranquillam conuertebant. in quorum vero animis magna generositas innata erat, illi priuatas sodalitates sibi comparabant, et ad mutuum praesidium, et reipublicae formam mutandam communi consensu se parabant. Harum autem sodalitatum duces erant, qui primi in senatu de decemuiratus abrogatione verba facere ausi fuerant, L. Valerius et M. Horatius, qui domos suas armis muniuerunt, et circa se firmum seruorum et clientium praesidium habebant, ne quam vim paterentur, neue aperte ignauiae damnarentur. Qui

e Ἀγενεστέρων *Vat.*

f Aliud post ἀναγκαζομένων commation agnoscit *Vat.* quod a vulgatis abest, καὶ κατανέμειν ἑαυτοὺς εἰς τὰς ὀλιγαρχίας ἑταιρίας. quo modo etiam in *Lapi Cod.* nam vertit: *seque addicere in sodalitia decemuiratus.*

g Ἐν τοῖς τρόποις ἦν *Vat.* praepositio a vulgatis abest.

h Forsan legendum μήτ' ἔτι: quia τι propter sequens μηθὲν otiosum est; et mox δειλίας, genitivo casu. sed hanc quoque structuram ferri posse, ostendit quod supra legitur, p. 2169. v. vlt. τοσαύτην ἡμῶν κατεγνώκατε ἀνανδρίαν, vt et infra alicubi πολλὴν δειλίαν καταγνόντες ἡμῶν. *Sylb.* In *Cod. Vat.* μήτε τι τοῦ βιαίου

ὅσοις δ' οὔτε θεραπεύειν τὴν τῶν κρατούντων ἐξουσίαν
βουλομένοις ἦν, οὔτε μηδενὸς ἐπιςρέφεσθαι τῶν κοινῶν,
οὔτ' ἐν ἀπράκτῳ ζῆν ἡσυχίᾳ [i] καλὸν ἐδόκει, πολεμεῖν τ'
ἀνὰ κράτος οὐ ῥᾴδιον, ἐπεὶ καθαιρεθῆναι δυναςείαν τη-
λικαύτην ἐφαίνετο [k] ἀνόητον εἶναι, κατέλιπον τὴν πόλιν. 5
ἡγεμὼν δὲ τούτων ἀνὴρ ἐπιφανὴς Γάϊος Κλαύδιος, ὁ τοῦ
κορυφαιοτάτου τῆς δεκαρχίας Ἀππίου θεῖος, ἐμπεδῶν
τὰς ὑποσχέσεις, ἃς ἐπὶ τῆς βουλῆς ἐποιήσατο πρὸς τὸν
ἀδελφιδοῦν, ὅτ' αὐτὸν ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν ἀξιῶν, οὐκ
ἔπεισεν. ἠκολούθει δ' αὐτῷ πολὺς μὲν ἑταίρων ὄχλος, 10
πολὺς δὲ πελατῶν. τούτου δ' ἀρξαμένου, καὶ τὸ ἄλλο
πολιτικὸν πλῆθος οὐκέτι λάθρα, καὶ κατ' ὀλίγους, ἀλλ'
ἐκ τοῦ φανεροῦ καὶ [l] ἀθρόου ἐξέλιπε τὴν πατρίδα, τέκνα
καὶ γυναῖκας ἐπαγόμενοι. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄππιον,

Qui vero neque victorum potestatem colere, nec reipublicae vllam curam gerere volebant, nec in otiosa quiete viuere honestum iudicabant, nec tamen totis viribus bellum *cum illis* gerere facile poterant, *quum tantam potentiam euertere stultorum esse videretur, vrbem deseruerunt. Horum autem dux erat vir illustris, C. Claudius, Appii decemuiratus principis patruus, **rata faciens promissa, quae fratris filio in senatu fecerat, quando suis precibus eum adducere non potuit, vt imperium deponeret. eum autem sequuta est magna amicorum, magnaque clientium turba. Quum autem iste initium fecisset, alia quoque vrbana multitudo non amplius clandestine, neque rari, sed aperte et frequentes patriam deseruerunt, secum liberos coniugesque adducentes. Quae quum iniquo animo Appius eiusque

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *V.C.* *Cat.* 305. *Var.* 307.

βιαίου παθεῖν μηθὲν, μήτ' ἐκ τοῦ δολίου. ὅσοις etc. sed vulgatam lectionem sequutus est *Lapus*. verba μήτ' ἐκ τοῦ δολίου vulgatis desunt.

i Congruentius καλὸν ἐδόκει. *Sylb*. vulgo καλῶς.

* *Al.* Quum animaduerterent, stulti esse, putare, tantam potentiam euerti posse, vrbem etc.

k Malim ἀδύνατον, nisi forsan aliquid deesse videatur ante καθαιρεθῆναι: vt sit sensus: *quum sperare, tantam potentiam euerti posse, stultum esse videretur. Sylb.*

** Vide p. 2192. v. 13.

l 'Αθρόον *Vat.*

 m 'Επεβάλ-

ἀγανακτοῦντες τοῖς γενομένοις, [m] ἐπεβάλοντο μὲν κωλύειν, πύλας τ' ἀποκλείσαντες, καὶ ἀνθρώπους τινὰς συναρπάσαντες· ἔπειτα· δέος γὰρ εἰσῆλθεν αὐτοῖς, μὴ πρὸς ἀλκὴν οἱ κωλυόμενοι τράπωνται, καὶ λογισμὸς
5 ὀρθὸς, ὡς κρεῖττον εἴη σφίσιν, ἐκποδὼν εἶναι τοὺς ἐχθροὺς, ἢ μένοντας ἐνοχλεῖν· ἀνοίξαντες τὰς πύλας, ἀφῆκαν τοὺς θέλοντας ἀπιέναι, οἰκίας δ' αὐτῶν καὶ κλήρους, καὶ ὅσα ἄλλα ὑπελείπετο ἀδύνατα ὄντα ἐν φυγαῖς φέρεσθαι, λειποστρατίαν ἐπενεγκόντες, ἐδήμευσαν τῷ λόγῳ,
10 [n] τὸ δ' ἀληθὲς, τοῖς ἑαυτῶν ἑταίροις, ὡσανεὶ παρὰ τοῦ δήμου πριαμένοις, ἐχαρίσαντο. [o] ταῦτα τὰ ἐγκλήματα προστεθέντα τοῖς προτέροις, πολλῷ δυσμενεστέρους ἐποίησε πρὸς τὴν δεκαρχίαν τούς πατρικίους καὶ τοὺς δημοτικούς. εἰ μὲν [p] οὖν μηδὲν ἐπεξήμαρτον ἔτι πρὸς τοῖς εἰρη-
15 μένοις, [q] δοκοῦσιν ἄν μοι πολὺν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας διαμεῖναι χρόνον· ἡ γὰρ φυλάττουσα τὴν δυναστείαν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Varr.* 307.

eiusque collegae ferrent, primum quidem eos prohibere conati sunt, portis clausis, et nonnullis hominibus correptis: sed deinde (eos enim inuaserat timor, ne, qui prohibebantur, ad vim propulsandam se conuerterent, et recta ratio *eos subiit*, satius sibi fore, inimicos procul a suo conspectu esse, quam remanere et negotium sibi facessere) apertis portis, dimiserunt, quotquot abire voluerunt; eorum vero domos, et patrimonia, et quaecunque alia relicta fuerant, quae in fuga absportari non poterant, illato crimine desertae militiae, verbis quidem publicarunt, sed re vera suis amicis, quasi ea a populo emissent, sunt largiti. Haec *igitur* crimina prioribus addita et patricios et plebeios decemuiratui longe infestiores reddiderunt. Si vero nullum amplius peccatum praeter superiora commisissent, illi mihi videntur diu in eadem potestate permansuri fuisse: (nam seditio, quae

Decemviri ciues magis ac magis offendunt.

m Ἐπεβάλλοντο] Rectius in *Cod. Vat.* ἐπεβάλοντο, vt constat ex v. 6. atque hoc *Sylburgio* placuisse video.

n τῷ δ' ἀληθεῖ malit *Portus.*

o ταῦτα δὴ τὰ ἐγκλήματα praefert *Portus.*

p Pro οὖν non male fortasse reposueris γάρ. *Sylb.*

q Δοκῶσιν] Δοκοῦσιν potius dicendum, atque ἂν cum διαμεῖναι iungendum. nam illud *Sylburgii* δοκῶεν rarum est, ne dicam inusitatum. *Port.*

r Διὰ

αὐτῶν ςάσις ἔτι διέμεινεν ἐν τῇ πόλει, διὰ πολλὰς αἰτίας καὶ [r] ἐκ πολλῶν αὐξηθεῖσα χρόνων· δι' ἣν ἔχαιρον ἑκάτεροι τοῖς ἀλλήλων κακοῖς· οἱ μὲν δημοτικοὶ, τὸ φρόνημα τῶν πατρικίων τεταπεινωμένον ὁρῶντες, καὶ τὴν βουλὴν οὐδενὸς ἔτι τῶν κοινῶν οὖσαν κυρίαν· οἱ δὲ πατρίκιοι, τὴν ἐλευθερίαν ἀπολωλεκότα τὸν δῆμον, καὶ μηδὲ τὴν ἐλαχίςην ἔχοντα ἰσχὺν, ἐξ οὗ τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν αὐτῶν οἱ δέκα ἀφείλοντο· αὐθαδείᾳ δὲ πολλῇ πρὸς ἄμφω τὰ μέρη χρώμενοι, καὶ οὔτ' ἐπὶ ςρατοπέδου μετριάζοντες, οὔτ' ἐν τῇ πόλει σωφρονοῦντες, ὁμονοῆσαι πάντας ἠνάγκασαν, καὶ καταλῦσαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, ὅπλων γενηθέντας κυρίους διὰ τὸν πόλεμον. τὰ δ' ἁμαρτήματα αὐτῶν τὰ τελευταῖα, καὶ δι' ἃ κατελύθησαν ὑπὸ τοῦ δήμου· τοῦτον γὰρ δὴ μάλιςα προπηλακίζοντες ἐξηγρίωσαν· [s] τάδ' ἦν.

XXIII. Ὅτε τὸ περὶ τοῦ πολέμου ψήφισμα ἐκύρωσαν, καταγράψαντες ἐν τάχει τὰς δυνάμεις, καὶ [t] τριχῇ νείμαν-

quae illorum potentiam conseruabat, in vrbe adhuc manebat, ob multas caussas et temporis diuturnitate aucta; ob quam vtrique alterorum malis mutuo gaudebant. plebeii quod patriciorum spiritus depressos viderent, et nullius reipublicae administrationem amplius penes senatum esse: patricii, *quod cernerent*, plebem libertate spoliatam, et ne minimam quidem potentiam habere, ex quo decemuiri tribunitiam potestatem ei eripuerant), sed quum *illi* in vtramque partem magna arrogantia vterentur, neque foris moderate se gererent, neque domi temperantes essent, coëgerunt omnes concordes fieri, et suum imperium euertere, quum propter bellum arma penes se haberent. Postrema autem eorum peccata, et ob quae eorum imperium a plebe sublatum est, (nam eam maxime contemnentes efferarant) haec fuerunt.

P. r. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Cum senatusconsultum de bello factum confirmassent, copiis propere conscriptis, iisque trifariam diuisis, duas legiones

Bellum foris et remp. domi vt administraverint.

r Διὰ πολλῶν] Ita etiam in *Lapi Cod.* sed cum χρόνον habeat *Ed. Steph.* admitti potest etiam altera lectio, διὰ πολὺν χρόνον. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἐκ πολλῶν αὐξηθεῖσα χρόνων.

s Τοιάδε ἦν *Vat.*

t *Id est*: e decem legionibus

τες, δύο μὲν τάγματα κατέλιπον ἐν τῇ πόλει, φυλακῆς τῶν ἐντὸς τείχους ἕνεκεν. ἡγεῖτο δὲ τῶν δύο τούτων ταγμάτων [u]Ἄππιος Κλαύδιος ὁ προεστηκὼς τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ σὺν αὐτῷ Σπόριος [u]Ὄππιος. τρία δὲ ἔχοντες

5 ἐξῆγον ἐπὶ Σαβίνους, Κόϊντος Φάβιος, καὶ Κόϊντος Πουτέλιος, καὶ Μάνιος Ῥαβολήϊος. πέντε δὲ τὰ λοιπὰ τάγματα παραλαβόντες [x] Μάρκος Κορνήλιος, καὶ Λεύκιος [y] Μινούκιος, καὶ Μάρκος Σέργιος, καὶ Τίτος Ἀντώνιος, καὶ τελευταῖος Καίσων [z] Δουέλιος, ἐπὶ τὸν πρὸς Αἰ-

10 κανοὺς πόλεμον ἀφίκοντο. συνεστρατεύετο δ' αὐτοῖς Λατίνων τε καὶ ἄλλων συμμάχων ἐπικουρικὸν, οὐκ ἔλαττον τοῦ πολιτικοῦ πλήθους. ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῖς ἐχώρει κατὰ νοῦν, τοσαύτην μὲν οἰκείαν δύναμιν ἐπαγομένοις, τοσαύτην δὲ συμμαχίαν. οἱ γὰρ πολέμιοι καταφρονήσαντες αὐ-

15 τῶν, ὅτι νεοσύλλεκτοι ἦσαν οἱ στρατευόμενοι, πλησίον ἀντεστρατοπεδεύσαντο, καὶ τάς τ' ἀγορὰς ἀγομένας

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* V.C. 305. *Var.* 307.

giones in vrbe reliquerunt, ad praesidium eorum, qui intra muros erant: his autem duabus legionibus praefectus erat Appius Claudius, decemuiratus princeps, et cum eo Sp. Oppius. tres vero *legiones* secum in Sabinos duxerunt Q. Fabius et Q. Poetelius et M. Rabuleius. cum reliquis quinque legionibus M. Cornelius, L. Minucius, M. Sergius, T. Antonius, et postremus Caeso Duellius, ad bellum contra Aequos sunt profecti. cum illis autem militabant Latinorum et aliorum sociorum auxilia, vrbana multitudine non minora. Sed nihil ipsis ex animi sententia successit, quamuis tantas domesticas, tantas sociorum copias secum ducerent. Nam hostes, illis contemtis, quod milites essent tirones, castra sua propius eos ex aduerso posuerunt, et commeatus,

bus trifariam diuisis, duas remansisse in vrbe, tres in Sabinos exiisse, quinque reliquas aduersus Aequos. *Sylb.*

u Ἄππιος minus recte in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] cum *Oppium* agnoscat etiam *Liuius*, atque noster infra. De decemviris supra dictum est ad pag. 2148. v. 1. *Sylb.*

x Μάρκος τε *Vat.*

y Μινύκιος *Vat.*

z Δυέλλιος *Vat.*

* Vide

ἀφῃροῦντο, λοχῶντες τὰς ὁδοὺς, καὶ ἐπὶ προνομὰς ἐξιοῦσιν ἐπετίθεντο, καὶ εἴ ποτε ἱππεῖς εἰς χεῖρας ἔλθοιεν ἱππεῦσι, καὶ πεζοὶ πεζοῖς, πρὸς φάλαγγα μαχόμενοι, πανταχῇ πλέον ἔχοντες ἀπῄεσαν, ἐθελοκακούντων οὐκ ὀλίγων ἐν ταῖς συμπλοκαῖς, καὶ οὔτε τοῖς ἡγεμόσι πειθομένων, οὔτε ὁμόσε χωρεῖν τοῖς πολεμίοις βουλομένων. οἱ μὲν οὖν ἐπὶ Σαβίνους στρατεύσαντες, ἐν τοῖς ἐλάττοσι κακοῖς σωφρονισθέντες, ἑκόντες ἔγνωσαν ἐκλιπεῖν τὸν χάρακα· καὶ περὶ μέσας νύκτας ἀναστήσαντες τὸν στρατὸν, ἀπῆγον ἐκ τῆς πολεμίας εἰς τὴν ἑαυτῶν, φυγῇ παραπλησίαν ποιούμενοι τὴν ἀνάζευξιν, ἕως ἐπὶ πόλιν Κρουστομέρειαν, ἥ ἐστιν οὐ πρόσω τῆς Ῥώμης, ἀφίκοντο. οἱ δ' ἐν [a] Ἀλγιδῷ τῆς Αἰκανῶν χώρας θέμενοι τὴν παρεμβολὴν, πολλὰς καὶ αὐτοὶ λαμβάνοντες παρὰ τῶν πολεμίων πληγὰς, καὶ παρὰ τὰ δεινὰ μένειν ἀξιοῦντες, ὡς ἐπανορθωσόμενοι τὰς ἐλαττώσεις, οἴκτιστα πράγματα ἔπαθον. ὠσάμενοι γὰρ ἐπ' αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, καὶ

meatus, qui apportabantur, auferebant, insidiis per itinera collocatis, eosque pabulatum exeuntes adoriebantur: ac si quando equites cum equitibus, et pedites cum peditibus ad manus venissent, * conferta acie pugnantes, semper superiores discedebant, quia non pauci in congressibus dedita opera rem ignauiter gerebant, nec ducibus obtemperabant, nec cum hostibus congredi volebant. Qui igitur in Sabinos profecti fuerant, paucioribus in malis *edocti et* sapientiores facti, vltro castra deserere decreuerunt; ac circa mediam noctem motis castris, ex hostico in suum agrum redierunt, inde discedentes non aliter, quam si fugissent, donec ad vrbem Crustumeriam, non procul ab vrbe Roma distantem, peruenerunt. At qui in Algido regionis Aequorum castra posuerant, quum ipsi quoque multa vulnera ab hostibus acciperent, et in periculis perseuerare vellent, quasi damna accepta resarcire possent, res maxime miserandas sunt perpessi. nam hostes, facto in eos impetu, et iis, qui

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *V.C. Cat.* 305. *Var.* 307.

* Vide *Ezech. Spanhem.* ad *Iulian.* Imper. p. 232.

a Male in *Ed. Steph.* Αἰγιδῷ, et in *Cod. Vat.* Ἀργιδίῳ.

b Per-

τοὺς ὑποστάντας τοῦ χάρακος καταβαλόντες, ἐπέβησαν
τῶν ἐρυμάτων· καὶ καταλαβόμενοι τὸ στρατόπεδον, ὀλί-
γους μέν τινας ἀμυνομένους ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ πλείους ἐν
τῷ διωγμῷ διέφθειραν. οἱ δὲ διασωθέντες ἐκ τῆς φυ-
5 γῆς, τραυματίαι τε οἱ πλείους, καὶ τὰ ὅπλα μικροῦ δεῖν
πάντες ἀπολωλεκότες, εἰς πόλιν Τοῦσκλον ἀφικνοῦνται·
σκηνὰς δ' αὐτῶν, καὶ ὑποζύγια, καὶ χρήματα, καὶ θερά-
ποντας, καὶ τὴν ἄλλην τοῦ πολέμου παρασκευὴν οἱ πο-
λέμιοι διήρπασαν. ὡς δ' ἀπηγγέλη ταῦτα τοῖς κατὰ
10 τὴν πόλιν, ὅσοι [b] μὲν ἦσαν ἐχθροὶ τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ
οἱ τέως ἀποκρυπτόμενοι τὸ μῖσος, φανεροὺς ἐποίουν ἑαυ-
τοὺς τότε, χαίροντες ἐπὶ ταῖς κακοπραγίαις τῶν στρατη-
γῶν· καὶ ἦν ἤδη καρτερὰ χεὶρ περὶ τὸν Ὁράτιόν τε
καὶ τὸν Οὐαλέριον, οὓς ἔφην ἡγεμόνας εἶναι τῶν ἀριστο-
15 κρατικῶν ἑταιρειῶν.

XXIV. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄππιον τοῖς μὲν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου
συνάρχουσιν ὅπλα τε καὶ χρήματα, καὶ σῖτον, καὶ τἄλ-
λα, ὧν ἐδέοντο, ἐπεχορήγουν, τά τε δημόσια καὶ ἰδιωτι-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

qui ad resistendum remanserant, de vallo deturbatis, munitiones conscenderunt; castrisque occupatis, paucos quosdam repugnantes interfecerunt, sed maiorem eorum partem in ipsa fuga consectati confecerunt: qui vero ex fuga euaserant, plerique sauciati, et omnes propemodum amissis armis, ad vrbem Tusculum iuerunt. horum vero tentoria, et iumenta, et pecunias, et seruos, et reliquum belli apparatum hostes diripuerunt. Quibus rebus Romam nunciatis, quotquot decemuiratus inimici erant, et qui hactenus odium occultabant, tunc se prodebant, ducum rebus aduersis gaudentes. iamque valida manus erat circa Heratium et Valerium, quos sodalitatis optimatum duces esse dixi.

Appius vero * et Spurius suis collegis, qui in castris erant, arma, pecunias, frumentum, et caetera, quibus indigebant, suppeditabant, tam publica, quam priuata, magna cum.

b Perperam etiam γὰρ pro μὲν, tam in *Cod. Vat.* quam *Ed. Steph.*

* Ita cum *Lapo:* quia supra p. 2214. v. 4. dixerat, *Appio Claudio* et *Spurio Oppio* commissa

καὶ ἐκ πολλῆς [c] ὑπεροψίας λαμβάνοντες, καὶ ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ἀρίστων στρατολογήσαντες ἐξ ἁπάσης φυλῆς, τοὺς ὅπλα φέρειν δυναμένους ἀπέστειλαν, ὥστ᾽ ἐκπληρωθῆναι τοὺς λόχους· τῶν τε [d] κατὰ πόλιν ἐπιμελῆ φυλακὴν ἐποιοῦντο, φρουραῖς τοὺς ἐπικαιροτάτους καταλαμβανόμενοι τόπους, μή τι λάθωσι παρακινήσαντες οἱ μετὰ τοῦ Οὐαλερίου συνεστῶτες. ἐπέσκηπτόν τε δι᾽ ἀποῤῥήτων τοῖς ἐπὶ τῶν στρατοπέδων συνάρχουσι, τοὺς ἐναντιουμένους σφίσι διαφθείρειν· τοὺς μὲν ἐπιφανεῖς, ἀδήλως· ὧν δ᾽ ἐλάττων ὁ λόγος ἦν, ἀπὸ τοῦ φανεροῦ, προφάσεις ἀεί τινας ἐπιφέροντας, ἵνα δικαίως δόξωσιν ἀποθανεῖν. καὶ ἐγίνετο ταῦτα. οἱ μὲν γὰρ, ἐπὶ προνομὰς ἀποστελλόμενοι ὑπ᾽ αὐτῶν· οἱ δ᾽, ἀγορὰν παραπέμψαι κομιζομένην· οἱ δ᾽, ἄλλας τινὰς ἐπιτελέσασθαι πολεμικὰς χρείας, ἔξω γενόμενοι τοῦ χάρακος, οὐδαμοῦ ἔτι ὤφθη- 5 10 15

cum superbia capientes, atque in amissorum locum ex omni tribu delectos, qui arma ferre possent, miserunt, vt cohortes expleri possent: et res vrbanas diligenter custodiebant, opportunissima quaeque loca praesidiis occupantes, ne quid forte clam molirentur, qui cum Valerio *in decemuiros* conspirarant. tum mandarunt per arcanos nuncios collegis, qui erant in castris, vt aduersarios suos perderent: ac viros quidem illustres, clam: eos vero, quorum minor habebatur ratio, palam; semper aliquibus caussis allatis, vt iure capitali supplicio affecti viderentur. Atque haec fiebant. Nam alii eorum ad pabulationes, alii ad commeatus, qui apportabantur, prosequendos, alii ad aliquas alias res bellicas necessarias ab illis missi, vbi ex castris semel egressi sunt, nusquam amplius conspecti sunt. at

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

missa esse agmina ciuitati tuendae relicta.

c Ita etiam in *Lapi Cod.* alioqui suspicaretur aliquis, verius esse ὑποψίας: vt sensus sit: *eos publica pariter et priuata magna cautione capessisse.* Quod si ἐκ pro διὰ hic loci accipias, sensus est: *publicis pariter ac priuatis susque deque habitis,* vel *publicis pariter et priuatis plane contemtis. Sylb.*

d Nota hic iterum κατὰ πόλιν sine articulo: at p. 2216. v. 10. cum articulo κατὰ τὴν πόλιν. cuiusmodi notata etiam supra, pag. 2052. v. 10. *Sylb.*

e Lapi

σαν. οἱ δὲ ταπεινότατοι, φυγῆς ἄρχειν κατηγορηθέντες, ἢ τὰ ἀπόρρητα πρὸς τοὺς πολεμίους ἐκφέρειν, ἢ τάξιν μὴ φυλάττειν, ἐν τῷ φανερῷ, καταπλήξεως ἕνεκεν τῶν ἄλλων, ἀπώλλυντο. ἐγίνετο δὲ διχόθεν τῶν στρα-
5 τιωτῶν ὄλεθρος, τῶν μὲν οἰκείων τῆς ὀλιγαρχίας ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους συμπλοκαῖς διαφθειρομένων· τῶν δὲ τὴν ἀριστοκρατικὴν ποθούντων κατάστασιν ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἀπολλυμένων.

XXV. Πολλὰ δὲ τοιαῦτα καὶ κατὰ τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν
10 περὶ τὸν Ἄππιον ἐγίνετο. τῶν μὲν οὖν ἄλλων, καίτοι συχνῶν ἀναιρουμένων, ἐλάττων τοῖς πλήθεσι λόγος ἦν· ἑνὸς δ' ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου τῶν δημοτικῶν, καὶ πλείστας ἀρετὰς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις ἀποδειξαμένου θάνατος ὠμὸς καὶ ἀνόσιος, ἐπιτελεσθεὶς ἐν θατέρῳ τῶν
15 στρατοπέδων, ἔνθα οἱ τρεῖς ἡγεμόνες ἦσαν, ἅπαντας ἑτοίμους ἐποίησε πρὸς τὴν ἀπόστασιν τοὺς ἐκεῖ. ἦν δὲ ὁ φονευθεὶς [e] Σίκκιος, ὁ τὰς ἑκατὸν εἴκοσι μάχας ἀγωνισάμενος, καὶ ἐξ ἁπασῶν ἀριστεῖα λαβὼν, ὃν ἔφην ἀπο-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

at infimae conditionis homines, accusati, quod fugae initium facerent, aut arcana consilia ad hostes deferrent, aut ordines non seruarent, palam ad caeterorum terrorem interficiebantur. Duobus igitur modis milites perdebantur, tum quia, qui dominatus paucorum fautores erant, dum cum hostibus confligebant, interibant; tum quia, qui optimatum dominatus cupidi erant, a ducibus occidebantur.

Multa autem huiusmodi facinora ab Appio et eius factione in vrbe patrabantur. Alios igitur, quamuis multi interficerentur, multitudo minus curabat: sed vnius viri, qui plebeiorum erat illustrissimus, et qui plurima praeclara facinora in bellis ediderat, caedes crudelis et nefaria in alteris castris facta, vbi tres duces erant, omnes, qui ibi erant, paratos ad defectionem reddidit. Qui vero caesus fuerat, erat ille Siccius, qui in CXX proeliis dimicarat, et qui ex omnibus fortitudinis suae praemia retule-

e *Lapi* versio pro *Siccio* habet *Sicinium*, et hic, et in sequentibus. qua de re supra quoque monui, ad pag. 2087. v. 5. *Sylb.*

f In

λελυμένον ἤδη στρατείας, διὰ τὸν χρόνον, ἑκούσιον τοῦ πρὸς Αἰκανοὺς συνάρασθαι πολέμου, σπεῖραν ἀνδρῶν ὀκτακοσίων, ἐκπεπληρωκότων ἤδη τὰς κατὰ νόμον στρατείας, εὐνοίᾳ τῇ πρὸς [f] αὐτὸν ἐπαγόμενον· μεθ' ὧν ἀποσταλεὶς ὑπὸ θατέρου τῶν ὑπάτων, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον 5 τῶν πολεμίων, εἰς πρόδηλον ὄλεθρον, ὡς πᾶσιν ἐδόκει, τοῦ τε χάρακος ἐκράτησε, καὶ τῆς ὁλοσχεροῦς νίκης αἴτιος ἐγένετο τοῖς ὑπάτοις. [g] τοῦτον τὸν ἄνδρα, πολλοὺς ἐν τῇ πόλει διεξιόντα λόγους κατὰ τῶν ἐπὶ στρατοπέδου στρατηγῶν, ὡς ἀνάνδρων τε καὶ ἀπείρων πολέμου, ἐκ ποδῶν 10 σπεύδοντες ποιῆσαι οἱ περὶ τὸν Ἄππιον, εἰς ὁμιλίας προὐκαλοῦντο φιλανθρώπους, καὶ συνδιαπορεῖν σφίσιν ἠξίουν ὑπὲρ τῶν ἐπὶ στρατοπέδου, καὶ πῶς ἐπανορθωθείη τὰ τῶν στρατηγῶν ἁμαρτήματα, λέγειν παρεκάλουν, καὶ τελευτῶντες ἔπεισαν ἐξελθεῖν ἐπὶ τὸν ἐν Κρουστομερείᾳ 15 χάρακα αὐτόν, ἐξουσίαν ἔχοντα πρεσβευτικήν. ἔστι δὲ πάντων τιμιώτατόν τε καὶ ἱερώτατον ὁ πρεσβευ-

tulerat: quem dixi, per aetatem militiae iam immunem, vltro se ad societatem belli contra Aequos addidisse, et cohortem DCCC virorum, qui legitima stipendia iam confecerant, ob beneuolentiam, qua eum prosequebantur, secum duxisse; cum quibus ab altero consule missus ad hostium castra, ad manifestum exitium, vt omnibus videbatur, et ipso *hostium* vallo est potitus, et integrae victoriae consulibus auctor fuit. Hunc virum, multa verba in vrbe facientem contra duces, qui in castris erant, vt ignauos et belli imperitos, Appius eiusque fautores, de medio quam primum tollere cupientes, ad colloquia humana inuitabant: atque rogabant, vt secum de rebus, quae foris gerendae erant, consultaret; eumque hortabantur, vt diceret, quomodo ducum peccata corrigi possent; et tandem ei persuaserunt, vt ipse cum legati potestate ad castra, quae ad Crustumeriam erant, proficisceretur. Munus autem legati apud Romanos est omnium hono-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

f In *Ed. Steph.* pluraliter scriptum αὐτούς: errore manifesto, vt patet ex pag. 2105.

v. 10. *Sylb.*

g Τοῦτον δὲ τὸν ἄνδρα *Vat.*

h Ἐκεῖ

τῆς παρὰ Ῥωμαίοις, ἐξουσίαν μὲν ἄρχοντος ἔχων καὶ δύναμιν, ἀσυλίαν δὲ καὶ σεβασμὸν ἱερέως. ὡς δ' ἀφίκετο, φιλοφρονουμένων αὐτὸν [h] ἐκεῖ τῶν ἡγεμόνων, καὶ δεομένων συστρατηγεῖν μένοντα, καί τινας καὶ δωρεὰς
5 τὰς μὲν διδόντων ἤδη, τὰς δ' ὑπισχνουμένων, ἐξαπατηθεὶς ὑπ' ἀνθρώπων πονηρῶν, καὶ [i] τῇ γοητείᾳ τῶν λόγων οὐ συνειδὼς, ὡς ἐξ ἐπιβουλῆς ἐγένετο, στρατιωτικὸς ἀνὴρ, καὶ τὸν τρόπον ἁπλοῦς, τά τ' ἄλλα [k] ὑπέθετο αὐτοῖς, ὅσα συμφέρειν ὑπελάμβανε, καὶ πρῶτον
10 ἁπάντων παρῄνει μετάγειν τὴν παρεμβολὴν εἰς τὴν πολεμίαν ἐκ τῆς σφετέρας· τάς τε βλάβας διεξιὼν τὰς τότε γινομένας, καὶ τὰς ὠφελείας ἐπιλογιζόμενος, ὅσας ἔμελλον ἕξειν μεταστρατοπεδευσάμενοι.

XXVI. Οἱ δ' ἀσμένως δέχεσθαι τὰς παραινέσεις σκηψά-
15 μενοι „Τί οὖν, ἔφασαν, οὐκ αὐτὸς ἡγεμὼν γίνῃ τῆς

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V. C. 305. Var. 307.

honoratiſſimum et ſacratiſſimum, quia legatus auctoritatem ac poteſtatem imperatoris habet, et ſacroſanctus et venerandus eſt, vt ſacerdos. Quum ille in caſtra veniſſet, ducibus, qui illic erant, amice eum excipientibus, rogantibuſque, vt remanens ſecum imperaret, et quaedam dona iam ei dantibus atque alia pollicentibus, ab improbis hominibus, praeſtigiis verborum deceptus, ignorans haec inſidioſe fieri, vir militaris, et moribus ſimplicibus praeditus, cum alia ipſis ſuaſit, quae vtilia exiſtimabat, tum primum et ante omnia admonuit, vt caſtra ex ſuo agro in hoſticum transferrent; damna, quae tunc accipiebant, recenſens, et commoda, quae mutatis caſtris habituri eſſent, enumerans.

Illi vero, ſimulantes, ſe lubenter eius admonitiones accipere, inquiunt: „Quin igitur tu ipſe huius caſtrorum motionis

h Ἐκεῖ τῶν ἡγεμ.] Forſan rectius, transpoſito articulo, τῶν ἐκεῖ ἡγεμόνων. *Sylb.*

i Opinor, rectius legi poſſe τὴν γοητείαν, vt regatur a participio συνειδώς. *Sylb.* Malim τῇ γοητείᾳ, vt pendeat ab ἐξαπατηθείς. *Port.*

k Pro ἐπεθετο non inepte legeris ὑπέθετο: vt ſit: *tum de aliis eos monebat, quae conducere putaret. Sylb.*

l Non

ἀναζεύξεως, τόπον ἐπιτήδειον προκατασκεψάμενος; ἐμπειρίαν δ᾽ ἱκανὴν ἔχεις τῶν τόπων, διὰ τὰς πολλὰς στρατείας. λόχον δέ σοι δώσομεν ἐπιλέκτων [l] ἀνδρῶν" νέων, [m] εὐζώνῳ ἐσαλμένων ὁπλίσει· σοὶ δὲ ἵππος τε διὰ τὴν ἡλικίαν παρέσται, καὶ ὁπλισμὸς ὁ τοῖς τηλικού- 5 τοις πρέπων.„ ὑποδεξαμένου δὲ τοῦ Σικκίου, καὶ ψιλοὺς αἰτήσαντος ἑκατὸν ἐπιλέκτους, οὐδένα χρόνον ἐπισχόντες, ἐκπέμπουσιν αὐτὸν ἔτι νυκτὸς οὔσης, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ἑκατὸν ἄνδρας, ἐκ τῶν ἰδίων ἑταίρων τοὺς ἰταμωτάτους ἐπιλεξάμενοι· οἷς ἐπέσκηψαν ἀποκτεῖναι τὸν ἄν- 10 δρα, μεγάλους μισθοὺς τῆς ἀνδροφονίας ὑποσχόμενοι. ἐπεὶ δὲ, πολὺ προελθόντες ἀπὸ τοῦ χάρακος, εἰς χωρίον ἦλθον ὀχθηρὸν καὶ στενόπορον, καὶ χαλεπὸν ἵππῳ διεξελθεῖν, ὅτι μὴ βάδην [n] ἀπιόντι, διὰ τὴν τραχύτητα τῶν ὄχθων, [o] σύνθημα δόντες ἀλλήλοις, στῖφος ἐποίουν, 15

tionis dux es, loco opportuno ante delecto? locorum enim satis bonam notitiam ob crebras expeditiones a te susceptas habes. Dabimus vero tibi cohortem lectorum iuuenum expeditorum et armis instructorum: tibique propter aetatem equus, et armatura tantos viros decens dabitur.„ Quod negotium quum Siccius suscepisset, et lectos centum milites leuiter armatos petiisset, nulla interposita mora, eum, dum adhuc nox esset, emiserunt, et vna cum eo centum viros, electis audacissimis quibusque de suorum amicorum numero; quibus imperarunt, vt hominem interficerent, magna caedis praemia polliciti. Quum autem, longe a castris progressi, venissent ad locum tumulosum, angustum, et qui equo difficulter, nisi gradatim eunte, transiri poterat, ob cliuorum asperitatem, signo inter se dato, cuneum

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C.* *Var.* 307.

l Non agnoscit *Vat.*

m Νέων εὐζώνων, ἐσαλμένων] Melius fortasse [vt alibi loquitur *Dionysius*] εὐζώνῳ ἐσαλμένων ὁπλίσει: et in versione: *dabimus tibi lectorum iuuenum centuriam, expedita instructam armatura. Sylb.*

n Verius ἐπιόντι, *accedenti*, vel ἀνιόντι, *adscendenti*. nam in cliui adscensu haec facta esse, satis declarant sequentia. *Sylb.*

o Συνθήκας] σύνθημα *Vat.*

ὡς ἀναχωρήσοντες ἐπ' αὐτὸν ἀθρόοι. θεράπων δέ τις
ὑπασπιστὴς τοῦ Σικκίου, τὰ πολεμικὰ ἀγαθὸς, εἰκάσας
τὴν διάνοιαν αὐτῶν, μηνυτὴς γίνεται τῷ δεσπότῃ. κἀ-
κεῖνος ὡς ἔγνω κατακλειόμενον αὐτὸν εἰς δυσχωρίας,
5 ἔνθα οὐκ ἦν δυνατὸν ἀνὰ κράτος ἐλάσαι τὸν ἵππον,
καθάλλεταί τε, καὶ στὰς ἐπὶ τὸν ὄχθον, ἵνα μὴ κυκλω-
θείη πρὸς αὐτῶν, τὸν ὑπασπιστὴν μόνον ἔχων, τοὺς ἐπιόν-
τας ὑπέμεινεν. ὁρμησάντων δὲ πάντων, πολλῶν ὄντων,
ἐπ' αὐτὸν, ἀποκτείνει μὲν ἅμα περὶ πεντεκαίδεκα, τραυ-
10 ματίζει δὲ καὶ διπλασίους. ἐδόκει δ' ἂν καὶ τοὺς ἄλλους
ἅπαντας διαφθεῖραι μαχόμενος, εἰ συνήεσαν ὁμόσε.
οἱ δ' ἄρα συμφρονήσαντες, [p] ὡς ἄμαχόν τι εἴη χρῆμα,
καὶ οὐκ ἂν ἕλοιεν αὐτὸν συστάδην, τῆς μὲν ἐκ χειρὸς ἀπεί-
χοντο μάχης, προσωτέρω δ' ἀποστάντες, ἔβαλλον οἱ μὲν
15 σαυνίοις, οἱ δὲ χερμάσιν, οἱ δὲ ξύλοις· τινὲς δ' αὐτῶν
προσελθόντες ἐκ τῶν πλαγίων τῶν ὄχθων, καὶ γενό-
μενοι κατὰ κεφαλῆς, κατεκύλιον ὑπερμεγέθεις ἄνωθεν

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

cuneum fecerunt, vt in eum conferti regrederentur. Quidam autem famulus, Siccii propugnator, bello ſtrenuus, quum mentem eorum conieciſſet, rem domino indicauit. Ille vbi ſe anguſtiis interclusum cognouit, quum equum totis viribus agere non poſſet, deſiliit ex eo, et ſtans in tumulo, ne ab illis circumdaretur, cum ſolo ſuo propugnatore eorum impetum excepit. Quum autem omnes, quorum magnus erat numerus, in eum irruiſſent, eorum circiter quindecim ſimul interfecit, et duplo plures vulnerauit. videbatur autem caeteros quoque omnes pugnans interfecturus fuiſſe, ſi manus cum eo conſerere voluiſſent. Illi vero, quum cognouiſſent, eum virum eſſe inuictum, neque pugna ſtataria a ſe caedi poſſe, cominus pugnare deſtiterunt, et longius progreſſi, eminus alii iaculis, alii ſaxis, alii fuſtibus eum petebant: nonnulli etiam eorum, ex transverſis tumulis ad eum accedentes, et eius capiti imminentes, praegrandia ſaxa deſuper in eum deuoluebant, donec multitudine

p Ὡς ἄμαχον εἴη χρῆμα Vat.

q Forsan

[q] πέτρας, ἕως ὑπὸ πλήθους τῶν ἐξεναντίας βαλλομένων, καὶ βάρους τῶν ἄνωθεν ἐπικαταρατ7ομένων, διέφθειραν αὐτόν. Σίκκιος μὲν δὴ τοιαύτης καταστροφῆς ἔτυχεν.

XXVII. Οἱ δὲ διαπραξάμενοι τὸν φόνον, ἧκον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἄγοντες τοὺς τραυματίας, καὶ [r] διέσπειραν λόγον, 5 ὡς ἐπιφανεὶς αὐτοῖς πολεμίων λόχος τόν τε Σίκκιον ἀποκτείνειε, καὶ τοὺς ἄλλους ἄνδρας, οἷς πρώτοις ἐνέτυχον, αὐτοί τε πολλὰ τραύματα λαβόντες, μόλις αὐτοὺς ἀποφύγοιεν. καὶ ἐδόκουν ἅπασι πιστὰ λέγειν. οὐ μὴν [s] ἔλαθεν αὐτῶν τὸ ἔργον, ἀλλὰ καίπερ ἐν ἐρημίᾳ τοῦ φόνου 10 γεγονότος, καὶ μηδένα μηνυτὴν ἔχοντος, ὑπὸ τοῦ χρεὼν αὐτοῦ, καὶ τῆς ἅπαντα ἐπισκοπούσης τὰ θνητὰ πράγματα δίκης ἐξηλέγχθησαν τεκμηρίοις ἀναμφισβητήτοις. οἱ γὰρ ἐν στρατοπέδῳ ταφῆς τε δημοσίας ἄξιον ἡγούμενοι τὸν ἄνδρα, καὶ τιμαῖς παρὰ τοὺς ἄλλους δια- 15 φόροις, διὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα δὲ ὅτι [t] πρε-

titudine *telorum*, quae ex aduerſo iaciebantur, et grauitate *ſaxorum*, quae deſuper cum impetu ferebantur, eum confecerunt. Siccius igitur talem vitae exitum eſt ſortitus.

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

Qui vero caedem perpetrarant, in caſtra redierunt, vulneratos adducentes, et rumorem ſparſerunt, hoſtium cohortem de improuiſo ſibi apparuiſſe, Sicciumque, et alios, in quos primos inciderat, interfeciſſe, ſeque, multis acceptis vulneribus, vix ex eorum manibus effugiſſe. omnibuſque res probabiles dicere videbantur. Illud tamen eorum facinus non latuit; ſed quamuis caedes in ſolitudine fuiſſet facta, et nullum haberet indicem, ab ipſo fato, et a iuſtitia, quae omnes res mortalium inſpicit, certiſſimis argumentis conuicti ſunt. Nam qui in caſtris erant, hominem publico funere, et honoribus praeter caeteros inſignibus dignum ducentes, cum ob alias multas cauſſas, tum vero potiſſimum, quod, quum ipſe

Siccius decemuirorum inſidiis interficitur.

q Forſan auctor ſcripſerit πέτρους, vt ſupra, p. 2030. v. 1. *Sylb.*

r Forſan rectius διέσπειρον, vt praecedit ἧκον. *Sylb.*

s In *Cod. Vat.* ἔλαθέν γε αὐτῶν.

t Si quis forte malit πρεσβευτὴς ex p. 2219. v. vlt. in verſione legat: *tum ob alia multa, tum quod legatus eſſet, ac per aeta-*

σβύτης ὢν, καὶ ὑπὸ τῆς ἡλικίας πολεμικῶν ἀγώνων ἀπολυόμενος, εἰς κίνδυνον ἑκούσιον ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ τοῦ κοινῇ συμφέροντος, ψηφίζονται συνελθόντες εἰς ἓν ἀπὸ τῶν τριῶν ταγμάτων, ἐξελθεῖν ἐπὶ τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ
5 σώματος, ἵνα μετὰ πολλῆς ἀσφαλείας τε καὶ τιμῆς ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν παρακομισθείη. συγχωρησάντων δὲ τῶν ἡγεμόνων δι' εὐλάβειαν, μή τινα παράσχοιεν αὐτοῖς ὑποψίαν περὶ τὸ πρᾶγμα [u] βουλῆς, καλῷ καὶ προσήκοντι ἔργῳ ἐνιστάμενοι, λαβόντες τὰ ὅπλα ἐξήε-
10 σαν. ἐλθόντες δ' ἐπὶ τὸν τόπον, [x] ὡς εἶδόν τε οὐδαμοῦ οὔτε δρυμοὺς, οὔτε φάραγγας, οὔτ' ἄλλο τι χωρίον, ἔνθα ὑποκαθίζειν ἐστὶ λόχοις ἔθος, ἀλλὰ ψιλὸν καὶ περιφανῆ καὶ στενόπορον ὄχθον, δι' ὑποψίας ἔλαβον εὐθέως τὸ πραχθέν· ἔπειτα τοῖς νεκροῖς προσελθόντες, ὡς ἐθεά-
15 σαντο τόν τε Σίκκιον αὐτὸν ἀσκύλευτον ἐρριμμένον, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ἐν θαύματι ἦσαν, εἰ πολέμιοι

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *V.C. Cat.* 305. *Var.* 307.

ipſe ſenex eſſet, et per aetatem bellicorum certaminum immunis, tamen ſe vltro pro communi vtilitate periculo obtuliſſet, ſtatuerunt cum tribus legionibus in vnum coactis egredi ad corpus ipſius quaerendum, vt et tutiſſime et maximo cum honore in caſtra referretur. Quod quum duces illis conceſſiſſent, veriti, ne quam ſui conſilii de illa re ſuſpicionem ipſis praeberent, honeſto et decenti officio obnitentes, captis armis exierunt. Quum autem ad locum veniſſent, poſtquam viderunt nuſquam ſyluas, aut terrae cauernas, aut alium quempiam locum, vbi cohortibus in inſidiis conſidere eſt mos, ſed nudum, et vndique conſpicuum, atque anguſtum tumulum, ſtatim rem ſuſpectam habere coeperunt. deinde quum ad cadauera acceſſiſſent, vbi conſpexerunt et ipſum Siccium non ſpoliatum proiectum, et caeteros omnes, mirabantur, quod hoſtes

aetatem a bellicis laboribus liberatus. Sed videtur tamen vulgata lectio retineri poſſe. *Sylb.*

u Vel tollendum videtur βουλῆς, vel legendum ἐπιβουλῆς. *Lapi* ſane verſio id non agnoſcit: *ne quam exhiberent de ſe ſuſpicionem. Sylb.*

x Ὡς εἶδον οὔτε δρυμοὺς in *Cod. Vat.* vt et mox ἄλλο χωρίον.

y Περι-

κρατήσαντες ἐχθρῶν, μήτε ὅπλα [y] περιείλοντο, μήτ' ἐσθῆτα περιέδυσαν. διερευνώμενοί τε τὰ πέριξ ἅπαντα, ὡς οὔτε στίβον ἵππων, οὔτ' ἴχνος ἀνθρώπων οὐδὲν εὕρισκον, ἔξω τῶν διὰ τῆς ὁδοῦ, πρᾶγμα ἀμήχανον ὑπελάμβανον εἶναι, πολεμίους ἐπιφανῆναι τοῖς σφετέροις ἀφανεῖς, 5 ὥσπερ πτηνούς τινας, ἢ διοπετεῖς. ὑπὲρ ἅπαντα δὲ ταῦτα, καὶ τὰ ἄλλα, μέγιστον αὐτοῖς ἐφάνη τεκμήριον τοῦ μὴ πρὸς ἐχθρῶν, ἀλλ' ὑπὸ φίλων τὸν ἄνδρα ἀπολωλέναι, τὸ μηδένα τῶν πολεμίων εὑρεθῆναι νεκρόν. οὐ γὰρ ἀκονιτί γ' ἂν ἐδόκουν ἀποθανεῖν Σίκκιον, ἄνδρα καὶ ῥώ- 10 μην καὶ ψυχὴν [z] ἀνυπόστατον, οὐδὲ τὸν ὑπασπιστὴν, οὐδὲ τοὺς ἄλλους τοὺς σὺν αὐτῷ πεσόντας, ἄλλως τε καὶ ἐκ χειρὸς γενομένης τῆς μάχης. ἐτεκμήραντο δὲ τοῦτο ἐκ τῶν τραυμάτων. αὐτός τε γὰρ ὁ Σίκκιος πολλὰς εἶχε πληγάς, τὰς μὲν ὑπὸ χερμάδων, τὰς δ' ὑπὸ σαυνίων, τὰς 15 δ' ὑπὸ μαχαιρῶν, καὶ ὁ ὑπασπιστής· οἱ δ' ὑπ' ἐκείνων ἀνῃρημένοι πάντες μαχαιρῶν, ἢ χερμάδων, ἢ σαυνίων,

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

hoſtes hoſtibus ſuperatis nec arma ademiſſent, nec eos veſtibus exuiſſent. tum omnia circumiacentia loca perſcrutantes, poſtquam nullum, aut equorum, aut hominum veſtigium inuenerunt, praeter ea, quae in ipſa via erant, arbitrabantur, nullo modo fieri potuiſſe, vt hoſtes non ante conſpecti, tanquam aues quaedam, aut *homines* coelitus delapſi, ſuis de improuiſo apparerent. ſed praeter haec omnia et alia *hoc* maximum ipſis viſum eſt argumentum hominis, non ab hoſtibus, ſed ab amicis caeſi, quod nullius hoſtis occiſi cadauer inuentum eſſet. neque enim exiſtimabant, Siccium, virum et robore et animo inuictum, inultum fuiſſe moriturum, nec eius propugnatorem, nec alios, qui cum eo ceciderant, praeſertim, quum comminus pugnatum eſſet. Idem etiam ex ipſis vulneribus coniecerunt. nam et ipſe Siccius multa habebat vulnera, partim ſaxis, partim iaculis, partim gladiis illata; itidemque eius propugnator: qui vero ab illis fuerant caeſi, * omnes gladiorum quidem, aut ſaxorum, aut iacu-

y Περιείλαντο *Vat.*

z Perperam in *Ed. Steph.* ἐνυπόστατον: quod *Xylander* quoque viderat. *Sylb.*

* In verſione *Portum* ſequutus ſum, qui legendum cenſet:

βέλυς δὲ ὐδεμίαν. ἀγανάκτησις [a] δὲ μετὰ τῦτ' ἐγένετο, καὶ πάντων βοὴ, καὶ πολὺς ὀδυρμός. ὡς δὲ κατωλοφύραντο τὴν συμφορὰν, ἀράμενοι καὶ κομίσαντες τὸν νεκρὸν ἐπὶ τὸν χάρακα, πολλὰ τῶν στρατηγῶν κατεβόων, καὶ
5 μάλιστα μὲν ἠξίυν κατὰ τὸν στρατιωτικὸν ἀποκτεῖναι νόμον τὺς ἀνδροφόνυς· εἰ δὲ μὴ, δικαστήριον αὐτοῖς ἀποδῦναι παραχρῆμα. καὶ πολλοὶ ἦσαν οἱ κατηγορεῖν μέλλοντες αὐτῶν. ὡς δ' ὐδὲν αὐτῶν εἰσήκυον ἐκεῖνοι, ἀλλὰ τύς τ' ἄνδρας [b] ἐπεκρύψαντο, καὶ τὰς δίκας
10 ἀνεβάλλοντο, φήσαντες ἐν Ῥώμῃ λόγον ἀποδώσειν τοῖς βυλομένοις αὐτῶν κατηγορεῖν, μαθόντες ὅτι τῶν στρατηγῶν τὸ ἐπιβύλευμα ἦν, τὸν μὲν Σίκκιον ἔθαπτον, ἐκκομιδήν τε ποιησάμενοι λαμπροτάτην, καὶ πυρὰν νήσαντες ὑπερμεγέθη, καὶ τῶν ἄλλων [c] ἀπαρχόμενοι κατὰ δύνα-
15 μιν, ὧν νόμος ἐπ' ἀνδράσιν ἀγαθοῖς εἰς τὴν τελευταίαν

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

iaculorum, aut sagittarum, nullam *plagam habebant.* tunc igitur indignatio, et omnium vociferatio, et luctus ingens exortus est. Quum autem hanc calamitatem defleuissent, cadauere sublato et in castra reportato, duces valde incusabant, et vehementissime postulabant, vt lege militari in sicarios capitali supplicio animaduerteretur: sin minus, saltem ex tempore iudicium de illis constitueretur. atque multi eos accusaturi erant. Sed quum illi aures ipsis non praeberent, sed etiam sicarios occultarent, et iudicia differrent, dicentes, se Romae eorum accusandorum potestatem cuiuis facturos, *illi*, vbi cognouerunt, ducum esse has insidias, Siccium sepulturae mandarunt, elatum magnificentissimo funere, eique maximam pyram exstruxerunt, caeteris etiam pro virili oblatis et persolutis, quae viris fortibus in supremo

censet: πάντες μαχαιρῶν μὲν, χερμάδων δὲ, ἢ σαυνιῶν, ἢ βέλυς ὐδεμίαν πληγὴν εἶχον.

a Δὴ, *igitur*, in *Cod. Vat.*

b Rectius in *Cod. Vat.* ἀπεκρύψαντο. quod maluit etiam *Sylb.*

c Ἐπαρχόμενοι] Melius ἀπαρχόμενοι: hoc sensu: *de caeteris, quae in bonorum virorum vltimum honorem conferri lex iubet, pro sua quisque facultate primitius intulerunt. Sylb.* Pag. 508. v. 10. [edit. Hudf.] haec habet *Dionysius* de funere *Coriolani:* ἔπειτα κατασφάξαντές τε αὐτῷ βοσκήματα,

τιμὴν φέρεσθαι· πρὸς δὲ τὴν [d] δεκαδαρχίαν ἠλλοτριοῦντο
ἅπαντες, καὶ γνώμην εἶχον, ὡς ἀποστησόμενοι. τὸ μὲν
δὴ περὶ Κρουστομέρειαν καὶ Φιδήνην στράτευμα, διὰ τὸν
Σικκίου τοῦ [e] πρεσβευτοῦ θάνατον, ἐχθρὸν τοῖς προεστη-
κόσι τῶν πραγμάτων ἦν. 5

XXVIII. Τὸ δ' ἐν [f] Ἀλγιδῷ τῆς Αἰκανῶν χώρας καθιδρυμέ-
νον, καὶ τὸ ἐν τῇ πόλει πλῆθος ἅπαν, διὰ ταύτας ἐξε-
πολεμώθη τὰς αἰτίας πρὸς αὐτούς. ἀνὴρ ἐκ τῶν δημο-
τικῶν, Λεύκιος Οὐεργίνιος, οὐδενὸς χείρων τὰ πολεμικὰ,
λόχου τινὸς ἡγεμονίαν ἔχων ἐν τοῖς πέντε τάγμασιν ἐτά- 10
χθη, τοῖς ἐπ' Αἰκανοὺς στρατευσαμένοις. τούτῳ θυγά-
τηρ ἔτυχεν οὖσα καλλίστη τῶν ἐν Ῥώμῃ παρθένων,
τὸ πατρῷον ὄνομα φέρουσα, ἣν ἐνεγγυήσατο Λεύ-
κιος, εἷς ἐκ τῶν δεδημαρχηκότων, [g] υἱὸς Ἰκιλίου

premo honore dari solent. a decemuiris vero omnes alienati sunt, et de defectione cogitare coeperunt. Exercitus igitur, qui erat ad Crustumeriam et Fidenas, ob Siccii legati caedem inimicus erat iis, qui rerum gubernacula habebant.

At qui in Algido Aequorum regionis considebat, et tota vrbana multitudo, ob has caussas animis alienata est ab ipsis. Vir de plebe, L. Virginius, rebus bellicis nulli secundus, cohortis cuiusdam dux, quinque illis legionibus praefectus fuerat, qui in Aequos expeditionem fecerant. Hic forte filiam omnium virginum Romanarum formosissimam habebat, quae patris nomen ferebat, et L. *Icilio* desponsa erat, viro tribunitio, filio Icilii,

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 $\frac{1}{2}$. Cat. V.C. 305. Var. 307. App. Claudius, iniquissimo Virginiae amore captus, puella vi potiri nititur.

σχήματα, καὶ τῶν ἄλλων ἀπαρξάμενοι πάντων, ὅσων ἄνθρωποι βασιλεύουσιν, ἢ στρατιᾶς ἡγεμόσιν, ἐπὶ πυραῖς ἀπάρχονται etc. Vide *Kirchmannum* de *Funeribus Romanorum* l. III. c. 5.

d Nota hic rursum δεκαδαρχίαν, et mox pag. 2228. v. 3. δεκαρχίας: vtrumque in eadem (decemuiratus scilicet) significatione. *Sylb.*

e Ita etiam in *Lapi* versione. [et *Cod. Vat.*] perperam in *Ed. Steph.* πρεσβυτάτου. *Sylb.*

f Vitiose in *Ed. Steph.* Αἰγιδῷ. *Sylb.* Vide *Var. Lect.* ad pag. 2041. v. 3.

g Lapi versio *Sicinium* pro *Icilio* habet: quam scripturam confirmare videntur, quae supra narrata sunt p. 395. v. 24. [edit. Hudſ.] Sed fuit tamen e primorum tribunorum numero etiam *C. Icilius Ruga*, vt eo ipso in loco ab

[h] τοῦ πρώτου τε καταστησαμένου τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν, καὶ πρώτου λαβόντος. ταύτην τὴν κόρην ἐπίγαμον οὖσαν ἤδη θεασάμενος Ἄππιος Κλαύδιος, ὁ τῆς δεκαρχίας ἡγεμὼν, ἀναγινώσκουσαν ἐν [i] γραμματιστοῦ· ἦν δὲ τὰ διδασκαλεῖα τῶν παίδων τότε περὶ τὴν ἀγοράν· εὐθύς τε ὑπὸ τοῦ κάλλους τῆς παιδὸς ἑάλω, καὶ ἔτι μᾶλλον ἔξω τῶν φρενῶν ἐγένετο, πολλάκις ἀναγκαζόμενος παριέναι τὸ διδασκαλεῖον, ἤδη κρατούμενος ὑπὸ τοῦ πάθους. ὡς δ᾽ οὐκ ἠδύνατο πρὸς γάμον αὐτὴν λαβεῖν, ἐκείνην τε ὁρῶν [k] ἐγγεγυημένην ἑτέρῳ, καὶ αὐτὸς ἔχων γυναῖκα γαμετήν· καὶ ἅμα οὐδ᾽ ἀξιῶν ἐκ δημοτικοῦ γένους ἁρμόσασθαι γάμον, δι᾽ ὑπεροψίαν τῆς τύχης, καὶ παρὰ τὸν νόμον, [l] ὃν αὐτὸς ἐν ταῖς δώδεκα δέλτοις ἀνέγραψε, τὸ μὲν

(Margin: 5, 10)

(Margin: *Per. Iul.* 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. U.C.* 305. *Var.* 307.)

qui tribunitiam potestatem primus constituit, et primus eam accepit. App. Claudius, decemuiratus princeps, conspecta hac puella iam nubili, dum in ludo literario legeret, (tunc autem puerorum ludi literarii erant circa forum) statim puellae forma captus est, et multo magis mentis impos fuit, quia ludum saepius, amore iam correptus, obire cogebatur. Sed quum eam sibi matrimonio iungere non posset, eamque alteri desponsam videret, et ipse vxorem haberet; simul etiam nollet matrimonium cum muliere generis plebeii contrahere praeter legem, quam ipse in duodecim tabulis scripsisset: primum quidem puellam

ab auctore nostro exponitur. Cum vero ex illo tempore XLV. anni effluxerint, non abs re fortasse suspicetur aliquis, pro υἱὸς legendum esse υἱωνὸς: vt *C. Icilii Rugae* non filius hic intelligatur, sed e filio nepos. aut hunc *Icillium sponsum* adolescentiae annos longe excessisse necesse est. *Sylb.*

h Τοῦ πρώτου τε καταστησαμένου etc. *Vat.* vulg. deest τε.

i Γραμματιστοῦ *Vat.* vulgo γραμματικοῦ.

k In *Ed. Steph.* ἐγγυημένην, sine augmento. sed cum et mox ἐγγεγυημένος repetatur, (p. 2230. v. 14.) et paullo ante ἐνεγγυήσατο praecesserit, (p. 2227. v. 13.) vtrobique cum augmento syllabico, non dubitaui cum *Xylandro* ἐγγεγυημένην reponere. *Sylb.*

l Tale quidpiam deesse videatur: διὰ τὴν τῆς τύχης ταπεινότητα, καὶ διὰ τὸν νόμον. *Sylb.* Διὰ τὸν νόμον, ὃν αὐτὸς etc. malit *Portus.* Optime in *Cod. Vat.* δι᾽ ὑπερ-

πρῶτον ἐπειράθη διαφθεῖραι χρήμασι τὴν κόρην, καὶ [m] προσέπεμψεν ἀεί τινας πρὸς τὰς τροφὰς αὐτῆς γυναῖκας· ἦν γὰρ ὀρφανὴ μητρὸς ἡ παῖς· διδοὺς τε πολλὰ, καὶ ἔτι πλείονα τῶν διδομένων ὑπισχνούμενος. παρηγγέλλετο δὲ [n] ταῖς πειρωμέναις τὰς τροφὰς, μὴ λέγειν, τίς [o] ὁ τῆς κόρης ἐστὶν ἐρῶν, ἀλλ᾽ ὅτι τῶν δυναμένων τις εὖ ποιεῖν, οὓς βουληθείη, καὶ κακῶς. ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν αὐτὰς, ἀλλὰ καὶ φυλακῆς ἑώρα τὴν κόρην κρείττονος, ἢ πρότερον, ἀξιουμένην, φλεγόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους τὴν ἰταμωτέραν ἔγνω βαδίζειν ὁδόν. μεταπεμψάμενος δή τινα τῶν ἑαυτοῦ πελατῶν, Μάρκον Κλαύδιον, ἄνδρα τολμηρὸν, καὶ πρὸς πᾶσαν ὑπηρεσίαν ἕτοιμον, τό τε πάθος αὐτῷ διηγεῖται, καὶ διδάξας, ὅσα ποιεῖν αὐτὸν ἐβούλετο καὶ λέγειν, ἀποστέλλει συχνοὺς τῶν ἀναιδεστάτων ἐπαγόμενον. ὁ δὲ παραγενόμενος ἐπὶ τὸ διδασκαλεῖον, ἐπι- 5 10 15

puellam pecunia corrumpere conatus est, et semper aliquas mulieres ad eius nutrices mittebat, (puella enim illa matre orbata erat) multa dans, et longe plura, quam quae dabat, promittens. interdixerat autem mulieribus, quae nutrices tentabant, ne dicerent, quisnam esset, qui puellam amaret: sed tantum ex iis esse vnum, qui poterat et bene et male facere, quibuscunque libuisset. Sed quum eas in suam sententiam trahere non posset, atque maiore etiam, quam ante, custodia virginem septam animaduerteret, amore ardens, rem via impudentiore tentare decreuit. Accersito igitur quodam suo cliente, M. Claudio, homine audaci et ad quoduis ministerium parato, suum amorem ei narrauit; edoctumque, quaecunque eum facere volebat, dimisit cum multis impudentissimis hominibus. Ille quum ad ludum literarium venisset, virginem prehen-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

δι᾽ ὑπεροψίαν τῆς τύχης, καὶ παρὰ τὸν νόμον, ὃν αὐτὸς etc. quae verba vulgatis desunt. quo modo legisse visus est *Lapus*, dum vertit: *ob despicientiam conditionis eius, praeterque legem, quam ipse in* XII. *tabulis scripserat.*

m Προέπεμπέ τινας ἀεὶ *Vat.*

n In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] τοῖς πειρωμένοις. quod genus non congruit ad praeced. γυναῖκας. *Sylb.*

o Τῆς κόρης ἐστὶν ἐρῶν *Vat.* vulgatis deest ἐστὶν.

 p Βουλευο-

λαμβάνεται τῆς παρθένου, καὶ φανερῶς ἄγειν ἐβούλετο δι' ἀγορᾶς. κραυγῆς δὲ γενομένης, καὶ πολλοῦ συνδραμόντος ὄχλου, κωλυόμενος, ὅποι προῃρεῖτο τὴν κόρην ἄγειν, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν παραγίνεται. ἐκάθητο δ' ἐπὶ τοῦ βήματος
5 τηνικαῦτα μόνος Ἄππιος, χρηματίζων τε καὶ δικάζων τοῖς δεομένοις. [p] βουλομένου δ' αὐτοῦ λέγειν, κραυγή τε καὶ ἀγανάκτησις ἦν ἐκ τοῦ περιεστῶτος ὄχλου, πάντων ἀξιούντων περιμένειν, ἕως ἂν ἔλθωσιν οἱ συγγενεῖς τῆς κόρης· καὶ ὁ Ἄππιος οὕπως ἐκέλευσε ποιεῖν. ὡς δ' ὀλί-
10 γος ὁ μεταξὺ χρόνος ἐγεγόνει, [q] καὶ παρῆν ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος τῆς παρθένου, Πόπλιος [r] Νομιτόριος, φίλους τε πολλοὺς ἐπαγόμενος καὶ συγγενεῖς, ἀνὴρ ἐκ τῶν δημοτικῶν ἐμφανής, καὶ μετ' οὐ πολὺ [s] Λεύκιος, ὁ παρὰ τοῦ πατρὸς [t] ἐγγεγυημένος τὴν κόρην, χεῖρα περὶ αὐτὸν
15 ἔχων νέων δημοτικῶν [u] καρτεράν. ὡς δὲ τῷ βήματι προσ-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

prehendit, eamque per forum palam ducere volebat. Sed clamore exorto, et concursu ab ingenti turba facto, puellam quo volebat ducere, prohibitus, ad magistratum venit. solus autem Appius tunc pro tribunali sedebat, responsa reddens, et ius petentibus dicens. Eo autem verba facere volente, turba circumstans vociferabatur et indignabatur, omnibus censentibus exspectandum, donec puellae cognati venirent. atque Appius ita fieri iussit. Quum autem exiguum temporis spatium interpositum fuisset, aduenit et auunculus virginis, Publius Numitorius, cum multis amicis et cognatis, vir inter plebeios clarus: nec multo post Lucius *Icilius*, cui puellam pater desponderat, iuuenum plebeiorum firma manu stipatus. qui quum ad tribunal

p βουλευομένου] *Lapus* legit βουλομένου δή, *volente itaque eo dicere. Sylb.* βουλομένου δὲ *Vat.*

q Καὶ cum *Lapo* tollenda videtur, vel verbo παρῆν postponenda. *Sylb.*

r Et hic, et in sequentibus, per ο scribitur: cum Latina consuetudo potius ω postulet. *Sylb.*

s Cuiacius pro Λεύκιος mavult Ἰκίλιος. attamen et pag. 2227. v. 13. solo praenomine idem *Icilius* sic nominatur Λεύκιος. *Sylb.*

t Ἐνεγγυημένος *Vat.* Vide *Var. Lect.* ad p. 2228. v. 9.

u Malim sic legere et distinguere: καρτεράν, καὶ τῷ βήματι προσῆλθεν: vel καρτεράν, ὡς τῷ βή-

ἦλθεν ἀσθμαίνων ἔτι, καὶ μετέωρος τὸ πνεῦμα, λέγειν ἠξίȣ, τίς ἐςιν ὁ τολμήσας ἅψασθαι παιδὸς ἀςῆς, καὶ τί βȣλόμενος.

XXIX. Σιωπῆς δὲ γενομένης, Μάρκος Κλαύδιος, ὁ τῆς παιδὸς ἐπιλαβόμενος, τοιȣ̃τον διεξῆλθε λόγον· „Οὐδὲν, ὔτε 5 προπετὲς, ὔτε βίαιον, πέπρακταί μοι περὶ τὴν κόρην, Ἄππιε Κλαύδιε· [x] κύριος δ' αὐτὸς ὢν κατὰ τȣ̀ς νόμȣς ἄγω. ὃν δὲ τρόπον ἐςὶν ἐμὴ, μάθε. ἔςι μοι θεράπαινα πατρικὴ, πολλȣ̀ς πάνυ δȣλεύȣσα χρόνȣς. ταύτην κύȣσαν ἡ Οὐεργινίȣ γυνὴ συνήθη καὶ εἰσοδίαν ȣ̓̃σαν ἔπεισεν, 10 ἐὰν τέκῃ, δȣ̃ναι τὸ παιδίον αὐτῇ. κἀκείνη φυλάττȣσα τὰς ὑποσχέσεις, γενομένης αὐτῇ ταύτης θυγατρὸς, πρὸς μὲν ἡμᾶς ἐσκήψατο νεκρὸν τεκεῖν, τῇ δὲ Νομιτορίᾳ δίδωσι τὸ παιδίον· ἡ δὲ λαβȣ̃σα, ὑποβάλλεται, καὶ τρέφει, παίδων [y] ȣ̓̃τ' ἀῤῥένων, ȣ̓̃τε θηλειῶν, ȣ̓̃σα μήτηρ. 15 πρότερον ȣ̓̃ν ἐλάνθανέ με ταῦτα· νῦν δὲ διὰ μηνύσεως

tribunal accessit, anhelans adhuc, et spiritu suspenso, dicere iussit, quisnam ausus fuisset puellam ciuem Romanam tangere, et quidnam sibi vellet.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

Facto autem silentio, Marcus Claudius, qui manus in puellam iniecerat, talem habuit orationem: „Nihil temere, nihil violenter, Appi Claudi, in puellam feci: sed quum sim dominus, eam ex lege abduco. quomodo autem mea sit, audi. Est mihi paterna serua, quae per multos annos mihi seruiuit. huic grauidae, quod ipsi esset familiaris et cum ipsa consuetudinem haberet, persuasit Virginii vxor, vt, si peperisset infantem, sibi traderet. Illa promissa seruans, quum haec filia ei fuisset nata, apud nos quidem simulauit, se mortuam peperisse, sed Numitoriae infantem tradidit: illa vero eam acceptam sibi supposuit et educauit, quum nec liberorum marium, nec foeminarum, esset mater. Antea igitur haec me latebant: iam vero quum haec per

τῷ βήματι etc. et mox: λέγειν τε ἠξίȣ etc. *Port.*

x Rectius κύριος δ' αὐτῆς ὤν. attamen et *Lapus* vertit: *sed dominus ex lege duco. Sylb.*

y Particulam τε, quae in vulgatis pone παίδων legitur, non agnoscit *Vat.* atque superuacuam esse hoc loco viderat *Sylb.*

z Copula

ἐπιγνὺς, καὶ μάρτυρας ἔχων πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ τὴν θεράπαιναν ἐξητακὼς, ἐπὶ τὸν κοινὸν ἁπάντων καταφεύγω νόμον, ὃς οὐ τῶν ὑποβαλλομένων, ἀλλὰ τῶν μητέρων εἶναι τὰ ἔκγονα δικαιοῖ, ἐλευθέρων μὲν οὐσῶν
5 ἐλεύθερα, δούλων δὲ δοῦλα, τοὺς αὐτοὺς ἔχοντα κυρίους, οὓς ἂν καὶ αἱ μητέρες αὐτῶν ἔχωσι. κατὰ τοῦτον τὸν νόμον ἀξιῶ τὴν θυγατέρα τῆς ἐμῆς θεραπαίνης ἄγειν, [z] καὶ δίκας ὑπέχειν βουλόμενος· ἐὰν δ' ἀντιποιῆταί τις, ἐγγυητὰς [a] καταστῆσαι ἀξιόχρεως, ἄξειν αὐτὴν ἐπὶ τὴν
10 δίκην· εἰ δὲ ταχεῖαν βούλεταί τις γενέσθαι διάγνωσιν, ἕτοιμος ἐπί σου λέγειν· τὴν δίκην αὐτίκα μάλα, καὶ μὴ διεγγυᾶν τὸ σῶμα, μήτ' ἀναβολὰς τῷ πράγματι [b] προσάγειν· ὁποτέραν δ' ἂν οὗτοι βουληθῶσι τῶν αἱρέσεων, ἑλέσθωσαν.»

15 XXX. Τοιαῦτ' εἰπόντος Κλαυδίου, καὶ πολλὴν προσθέν-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

per indicium tandem compererim, testesque multos ac fide dignos habeam, et rem totam ex serua diligenter quaesierim, ad communem omnium legem confugio, quae aequum esse censet, vt non supponentium, sed matrum sint liberi, ingenuarum ingenui, seruarum serui, eosdem dominos habentes, quos eorum matres habuerint. Ex hac igitur lege meae seruae filiam abducere volo, paratus iudicium subire. quod si quis eam vindicet, *peto, vt is* idoneos vades det sistendi eam in iudicium. si quis vero velit de hac re celeriter cognosci, paratus sum iamiam caussam apud te dicere, nec, interpositis pro ea fideiussoribus, rei dilationem quaerere. Vtram vero harum conditionum oblatarum isti maluerint, eligant.„

His a Claudio dictis, et multis precibus additis, ne deteriore

z Copula καὶ sublata, sequentia cum praecedentibus melius connecterentur. *Port.*

a Καταστῆσαι legisse videtur *Gelenius*, dum vertit: *quod si quis eam sibi vindicet, idoneos eius iudicio sistendae vades dabo.*

b Ἀναβολὰς τῶν πραγμάτων προσλέγειν· ὁποτέρας] Pro προσλέγειν *Lapus* habet *afferre.* Ibidem conuenientius videtur singulare ὁποτέραν. *Sylb.* In *Cod. Vat.* τῷ πράγματι προσλέγειν· ὁποτέραν etc. quo fere modo et in *Lapi Cod.* nam vertit: *aut rebus aliis dilationes afferre. Vtram vero velint* etc.

c Legen-

τος δέησιν, ὑπὲρ τȣ͂ μηδὲν ἐλαττωθῆναι τῶν ἀντιδίκων, ὅτι πελάτης ἦν, καὶ ταπεινὸς, παραλαβὼν τὸν λόγον ὁ τῆς κόρης θεῖος, ὀλίγα, καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς τὸν ἄρχοντα εἰρῆσθαι προσήκοντα, εἶπε· πατέρα μὲν εἶναι τῆς κόρης [c] λέγων Οὐεργίνιον ἐκ τῶν δημοτικῶν, ὃν ἀποδημεῖν στρα- 5 τευόμενον ὑπὲρ τῆς πόλεως· μητέρα δὲ γενέσθαι Νομιτορίαν, τὴν ἀδελφὴν τὴν ἑαυτȣ͂, σώφρονα καὶ ἀγαθὴν γυναῖκα, ἣν ȣ̓ πολλοῖς πρότερον ἐνιαυτοῖς ἀποθανεῖν· τραφεῖσαν δὲ τὴν παρθένον, ὡς ἐλευθέρα καὶ ἀστῇ προσήκεν, ἁρμοσθῆναι κατὰ νόμον Ἰκιλίῳ, καὶ τέλος ἂν ἐσχη- 10 κέναι τὸν γάμον, εἰ μὴ θᾶττον ὁ πρὸς Αἰκανȣ̀ς [d] συνέστη πόλεμος. ἐν δὲ τοῖς μεταξὺ χρόνοις ȣ̓κ ἐλαττόνων, ἢ πεντεκαίδεκα, διεληλυθότων ἐτῶν, ȣ̓δὲν τοιȣ͂τον ἐπιχειρήσαντα πρὸς αὐτȣ̀ς εἰπεῖν Κλαύδιον, ἐπειδὴ γάμων ἡ παῖς ἔσχεν ὥραν, καὶ διαφέρειν τὴν ὄψιν δοκεῖ, ἐρῶντα 15 ἥκειν, ἀναίσχυντον συκοφάντημα πλάσαντα, ȣ̓κ ἀπὸ

deteriore conditione esset, quam sui aduersarii, quod cliens eius esset, et humilis fortunae homo, excepta eius oratione, auunculus puellae pauca verba fecit, eaque, vt ad magistratum fieri decebat: patrem puellae dicens Virginium esse, hominem plebeium, qui pro patria militans peregre esset, matrem vero Numitoriam, sororem suam, foeminam pudicam et probam, quae non multis ante annis obiisset: ipsam vero virginem educatam, vt ingenuam et ciuem Romanam decebat, et legitime datam in matrimonium Icilio, ipsasque nuptias finem iam habituras fuisse, nisi bellum contra Aequos celeriter exortum fuisset. Interea vero temporis non paucioribus, quam quindecim, annis elapsis, Claudium nihil tale ipsis puellae parentibus dicere ausum fuisse: sed quum puella iam esset nubilis, et forma excellere videretur, amore captum venire, inpudentem calumniam fingentem, non ex suo

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

c Legendum censet *Portus*: ἔλεγεν Οὐεργίνιον ἐκ τῶν δημοτικῶν, ὃς ἀπεδήμει στρατευόμενος etc. et v. 8. ἣ ȣ̓ πολλοῖς πρότερον ἐνιαυτοῖς ἀπέθανε. Ipse vero malim λέγων retinere, et συνέβη, aut simile quid, post ἀποδημεῖν subaudiendum relinquere, vt et mox v. 8. post ἀποθανεῖν.

d Συνέστη legendum esse suspicatur *Casaub.* nam in vulgatis est simplex ἔστη.

e Non

τῆς ἑαυτȣ̃ γνώμης, ἀλλὰ κατεσκευασμένον ὑπ' ἀνδρὸς ἁπάσαις οἰομένου δεῖν ταῖς ἐπιθυμίαις ἐκ παντὸς τρόπου χαρίζεσθαι. τὴν μὲν οὖν δίκην αὐτὸν ἔφη τὸν πατέρα περὶ τῆς θυγατρὸς ἀπολογήσεσθαι παραγενόμενον ἀπὸ τῆς [e] στρατιᾶς· τὴν δὲ τοῦ σώματος ἀντιποίησιν,

5 ἣν ἔδει γενέσθαι κατὰ τοὺς νόμȣς, αὐτὸς ποιεῖσθαι, θεῖος ὢν τῆς κόρης, καὶ τὰ δίκαια [f] ὑπέχειν· ȣ̓δὲν ἀξιῶν, οὔτε ξένον, ȣ̓́τε ὃ [g] μὴ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιδίδοται Ῥωμαίοις δίκαιον, εἰ καὶ μὴ πᾶσιν ἀνθρώποις, [h] σώματος

10 εἰς δȣλείαν ἐξ ἐλευθερίας ἀγομένȣ, μὴ τὸν ἀφαιρȣ́μενον τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ τὸν φυλάττοντα, κύριον εἶναι μέχρι δίκης. ἔφη τε διὰ πολλὰς αἰτίας προσήκειν τῷ Ἀππίῳ φυλάττειν τȣ̃το τὸ δίκαιον· πρῶτον μέν, ὅτι τὸν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

suo ingenio, sed subornatum ab homine, qui omnibus suis cupiditatibus quoquo modo gratificandum arbitretur. ipsum igitur patrem ex militia reuersum pro filia caussam dicturum aiebat: se vero *interea* puellam in libertatem ex legibus assertum, quod esset eius auunculus, caussamque eius acturum: nullumque ius nouum postulaturum, aut quod caeteris quoque ciuibus Romanis non concederetur, licet non omnibus hominibus, nimirum, vt eius, qui ex libertate in seruitutem asseritur, non is, qui in seruitutem, sed is, qui in libertatem asserit, dominus sit, pendente lite. multasque ob caussas hoc ius ab Appio seruandum dicebat: primum, quia hanc legem vna

e Non minus apte στρατιᾶς. *Sylb.* quam vulgare στρατείας.

f Videtur deesse vox ὅμοιος, aut affinis alia. *Casaub.* [Aut aberrauit a vera sua sede haec Casauboni annotatio, aut inuenit error aliquis operarum, siue Geneuensium, siue Oxoniensium, id quod haud liquet; nam Geneuensis editionis copia mihi nulla vnquam fuit.]

g Rectius forsan in *Cod. Vat.* μὴ καὶ τοῖς ἄλλοις. [nam a vulgatis abest καὶ.]

h Respicere videtur hanc XII. tabularum legem: SEI QVIS EX LEIBERTATED INDV SERVITVTEM ASERITOR, PRAETOR SECVNDVM LEIBERTATEM VINDICIAS DATOD. QVEI VINDICIAS TOLLIT. SPONSORES IOVDICIO SISTIER DATOD. *Sylburg.*

i Lege-

νόμον τοῦτον ἅμα τοῖς ἄλλοις ἐν ταῖς δώδεκα δέλτοις ἀνέγραψεν· ἔπειθ᾽, ὅτι τῆς δεκαρχίας ἡγεμών· πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι μετὰ τῆς ὑπατικῆς ἐξουσίας καὶ τὴν δημαρχίαν προσειλήφει, ἧς εἶναι κράτιστον ἔργον, τοῖς ἀσθενέσι καὶ ἐρήμοις τῶν πολιτῶν βοηθεῖν. ἠξίου τε τὴν καταπεφευγυῖαν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐλεῆσαι παρθένον, μητρὸς μὲν ὀρφανὴν οὖσαν [i] ἔτι πάλαι, πατρὸς δ᾽ ἔρημον ἐν τῷ τότε χρόνῳ, κινδυνεύουσαν οὐ χρημάτων ἀποστερηθῆναι προγονικῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνδρὸς, καὶ πατρίδος, καὶ [k] ὃ πάντων μέγιστον εἶναι δοκεῖ τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν, τῆς τοῦ σώματος ἐλευθερίας. ἀνακλαυσάμενος δὲ τὴν ὕβριν, εἰς ἣν ἔμελλεν ἡ παῖς παραδοθήσεσθαι, καὶ πολὺν ἐκ τῶν παρόντων κινήσας ἔλεον, περὶ τοῦ χρόνου τῆς δίκης ἔφη τελευτῶν· „Ἐπειδὴ ταχεῖαν αὐτῆς βούλεται γενέσθαι τὴν κρίσιν ὁ Κλαύδιος, ὁ μηδὲν ἠδικῆσθαι φάμενος ἐν τοῖς πεντεκαίδεκα ἔτεσιν, ἕτερος μὲν ἄν τις ὑπὲρ τηλι-

vna cum caeteris in duodecim tabulis ſcripſerat: deinde, quia erat decemuiratus princeps: praeterea, quia cum conſulari poteſtate tribunitiam etiam acceperat, cuius hoc erat praecipuum munus, vt ciuibus infirmis et omni auxilio deſtitutis opem ferret. orabatque eum, vt miſericordia moueretur virginis, quae ad eum confugerat, quae iam pridem matre orbata, et tunc etiam patre deſtituta erat, et cui imminebat periculum non ſolum amittendi patrimonii, ſed etiam mariti, et patriae, et ſuae libertatis, quod omnium humanorum bonorum maximum putatur. Defleta autem iniuria, qua afficienda erat puella, et magna adſtantium commiſeratione mota, tandem de iudicii tempore haec dixit: „Quandoquidem Claudius, qui per quindecim annos ſe nulla affectum iniuria dixit, hoc iudicium celeriter

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

i Legebam ἔκπαλαι, non ἔτι π. etſi non neſcio, Grammaticis improbari hanc vocem, vt parum Atticam: verum hoc quoque ſcio, delectari *Dionyſium* dictionibus multis, de quibus ita ipſi ſentiunt. Attamen etiam alibi ἔτι πάλαι ſcriptum eſt: et libro IV. ἔτι καὶ πάλαι. Eſt ad verbum *iampridem. Caſ.*

k Πάντων rectius poſt δοκεῖ poſueris, vel poſt ἀγαθῶν. *Sylb.*

Καὶ

κȣτων ἀγωνιζόμενος, δεινὰ πάσχειν [l] ἔδοξε, καὶ ἠγανάκτει κατὰ τὸ εἰκὸς, ὅταν εἰρήνη γένηται, καὶ πάντες ἔλθωσιν οἱ νῦν ὄντες ἐπὶ ϛρατοπέδȣ, τότε τὴν δίκην ἀξιῶν ἀπολογεῖσθαι, ὅτε καὶ μαρτύρων εὐπορία καὶ Φίλων
5 καὶ δικαϛῶν ἀμΦοτέροις ἔϛαι τοῖς δικαζομένοις, πολιτικὰ καὶ μέτρια πράγματα προΦέρων, καὶ τῇ Ῥωμαίων συνήθη πολιτείᾳ· ἡμεῖς δ', ἔΦη, λόγων ȣδὲν δεόμεθα, ȣ̓́τ' εἰρήνης, ȣ̓́τ' ὄχλȣ Φίλων καὶ δικαϛῶν, ȣ̓́τ' εἰς τȣ̀ς δικασίμȣς χρόνȣς τὸ πρᾶγμα ἀναβαλλόμεθα, ἀλλὰ καὶ
10 ἐν πολέμῳ, καὶ ἐν σπάνει Φίλων, καὶ ȣ̓κ ἐν ἴσοις δικαϛαῖς, καὶ παραχρῆμα ὑπομένομεν ἀπολογεῖσθαι, τοσȣ̃τον αἰτησάμενοι παρὰ σȣ̃ χρόνον, Ἄππιε, ὅσος [m] ἱκανός ἐϛι τῷ πατρὶ τῆς κόρης ἀπὸ ϛρατοπέδȣ παραγενηθέντι, τὰς ἰδίας ἀποδύρασθαι τύχας, καὶ δι' ἑαυτȣ̃
15 τὴν δίκην ἀπολογήσασθαι.„

XXXI. Τοιαῦτα τȣ̃ Νομιτορίȣ λέξαντος, καὶ τȣ̃ περιεϛη-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

celeriter peragi vult, si quis alius de rebus tantis decertaret, se atrocem perpeti iniuriam existimaret, et merito indignaretur, postulans, vt tunc demum caussa dicatur, quum pax fuerit facta, omnesque, qui nunc in castris sunt, reuersi fuerint, atque testium et amicorum et iudicum vtrique litigantium parti copia sit futura; ciuiles et aequas caussas asserens, et in republica Romana vsitatas. Nos vero (inquit) neque verbis, neque pace, neque amicorum et iudicum turba indigemus, neque rem in aliud tempus legitimo iudicio destinatum differimus; sed et in bello, et in amicorum penuria, et apud iudices non aequos ex tempore caussam dicere non dubitamus, tantum tempus a te, Appi, petentes, quantum patri puellae ex castris reuerso ad proprias calamitates lugendas, et ad caussam ab illo ipso dicendam sit satis.„

Quum Numitorius haec dixisset, et circumstans turba ingenti

Καὶ ὁ πάντων μέγ. malit *Portus.* Nam in vulgatis ὁ stat pone πάντων.

l Ἔλεξε pro ἔδοξε reponendum censet *Casaub.* quod sequatur statim: ἡμεῖς δὲ, ἔΦη, λόγων ȣδὲν δεόμεθα.

m In *Cod. Vat.* ἱκανὸς ἔϛαι.

n Τιμή-

κότος ὄχλου μεγάλῃ βοῇ διασημήναντος, ὡς δίκαια ἀξιοῖ, μικρὸν ἐπισχὼν χρόνον Ἄππιος· „Ἐγὼ τὸν μὲν νόμον, εἶπεν, οὐκ ἀγνοῶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἐγγυήσεως τῶν εἰς δουλείαν ἀγομένων κείμενον, ὃς οὐκ ἐᾷ παρὰ τοῖς ἀφαιρουμένοις εἶναι τὸ σῶμα, μέχρι δίκης, οὐδὲ καταλύσαιμι ἂν, 5 ὃν αὐτὸς ἔγραψα ἑκών· ἐκεῖνο μέντοι δίκαιον ἡγοῦμαι, δυοῖν ὄντων τῶν ἀντιποιουμένων, κυρίου καὶ πατρὸς, εἰ μὲν ἀμφότεροι παρῆσαν, τὸν πατέρα κρατεῖν τοῦ σώματος, μέχρι δίκης. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἄπεστι, τὸν κύριον ἀπαγαγεῖν, ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως δόντα, καταστήσειν ἐπὶ τὴν 10 ἀρχὴν, ὅταν ὁ πατὴρ αὐτῆς παραγένηται. περὶ δὲ τῶν ἐγγυητῶν, καὶ τοῦ [n] τιμήματος, καὶ τοῦ μηδὲν ὑμᾶς ἐλαττωθῆναι περὶ τὴν δίκην, πολλὴν ποιήσομαι πρόνοιαν, ὦ Νομιτόριε. νῦν δὲ [o] παράδος τὴν κόρην.„ Τοῦτο τὸ τέλος [p] ἐξενεγκόντος Ἀππίου, πολὺς μὲν ὀδυρμὸς [q] ὑπὸ τῆς 15

ingenti voce significasset, aequa ab illo postulari, Appius, parua interiecta mora: „Equidem, inquit, non ignoro, hanc esse legem de vadatione eorum, qui in seruitutem asseruntur, quae non patitur, corpus, pendente lite, esse in potestate eorum, qui in seruitutem asserunt, nec eam abrogabo, quam ego ipse vltro scripsi: illud tamen aequum esse censeo, quum duo sint, qui *puellam* sibi vendicent, dominus et pater, si vterque adsit, vt pater, pendente lite, in sua potestate eam habeat: verum, quando ille abest, vt dominus *eam* abducat, datis idoneis vadibus, qui promittant fore, vt eam ad magistratum sistant, vbi pater eius adfuerit. De vadibus vero, et litis aestimatione, ne vlla in re vos in iudicio sitis deteriore conditione, ego, Numitori, diligentissime prouidebo. sed nunc puellam trade.„ Hac sententia ab Appio pronunciata, ingens luctus et planctus super

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

n τιμήματος nomine siue *litis aestimationem*, siue *mulctam* intelligamus, parum videtur interesse. *Sylb.*

o Πάραδος] Rectius παράδος, vt supra p. 2187. v. 3. ἀπόδος: retento scilicet in syncopatis eodem accentu, qui est in integris, ἀπόδοθι, παράδοθι, et consimilibus. *Sylb.*

p Ἐξενέγκαντος *Vat.*

q Pro ὑπὲρ [quod in vulgatis est] legendum forsan παρά: hoc sensu: *magnus a virgine ploratus, et a comitantibus eam mulieribus planctus*

παρθένε καὶ τῶν περὶ αὐτὴν γυναικῶν ἐγίνετο [r] καὶ κοπετὸς, πολλὴ δὲ κραυγὴ καὶ ἀγανάκτησις ἐκ τοῦ περιεστηκότος ὄχλου τὸ βῆμα. ὁ δὲ μέλλων ἄγεσθαι τὴν κόρην Ἰκίλιος ἐμφύεται αὐτῆς, καί φησιν· „Οὐκ ἐμοῦ γε ζῶντος,
5 Ἄππιε, ταύτην ἀπάξεταί τις. ἀλλ' εἴ σοι δέδοκται τὸν μὲν νόμον καταλύειν, τὰ δὲ δίκαια συγχέειν, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἀφαιρεῖσθαι, [s] μηκέτι τὴν ὀνειδιζομένην ὑμῖν ἀρνοῦ τυραννίδα, ἀλλὰ τὸν ἐμὸν ἀποκόψας τράχηλον, ταύτην τε [t] ἀπαγαγεῖν, ὅπου σοι δοκεῖ, καὶ τὰς
10 ἄλλας παρθένους καὶ γυναῖκας· ἵνα δὴ μάθωσιν ἤδη ποτὲ Ῥωμαῖοι δοῦλοι γεγονότες ἀντ' ἐλευθέρων, καὶ μηδὲν ἔτι μεῖζον φρονῶσι τῆς τύχης. τί οὖν ἔτι μέλλεις, ἀλλ' οὐ τοὐμὸν ἐκχέεις αἷμα πρὸ τοῦ βήματος ἐν τοῖς ἁπάντων ὀφθαλμοῖς; ἴσθι μέντοι σαφῶς, ὅτι ἢ μεγά-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

ſuper virgine et mulieribus eam circumſtantibus eſt exortus, ingens etiam clamor et indignatio a turba, quae tribunal circumſtabat. Icilius vero, qui virginem in matrimonium ducturus erat, eam arctiſſime prehendit, et: „Nullus, inquit, me ſaltem viuente, hanc, Appi, abducet: ſed ſi tibi placet legem tollere, iura confundere, et libertatem nobis eripere, ne tyrannidem vobis exprobratam amplius occulta: ſed, collo mihi reſecto, hanc, caeteraſque virgines, atque matronas Romanas, quocunque libuerit, abduc: vt iam tandem Romani cognoſcant, ſe ex liberis ſeruos factos, nec amplius maiores gerant ſpiritus, quam ipſorum ferat fortuna. Quid igitur adhuc cunctaris? quin ſanguinem meum ante tribunal in omnium conſpectu fundis? Illud tamen certo ſcias, mortem meam populo Romano,

ctus eſt editus. ſicut infra (pag. 2247. v. 1.) Appium nihil virginis lacrymis flexum fuiſſe refert. *Sylb.*

r Καὶ κοπετὸς *Vat.* copula deeſt vulg.

s Vel κρύψον, vel aliquid huiuſmodi, ad ſententiam abſolvendam deſideratur. *Port.* In *Cod. Vat.* μηκέτι τὴν ὀνειδιζομένην ὑμῖν ἀρνοῦ τυραννίδα. atque ita in *Lapi Cod.* nam vertit: *ne nega amplius, exprobratam vobis tyrannidem.* [ἀρνοῦ in vulgatis deeſt.]

t Poſt ἀπαγαγεῖν deeſt κέλευε, vel ſimile quodpiam verbum. *Sylb.* Forſan ἀπαγαγεῖν per ἐναλλαγὴν pro ἄπαγε. quod Ionibus eſt familiare. *Port.*

u Rectius

λων κακῶν ἄρξει Ῥωμαίοις ὁ θάνατος οὑμὸς, ἢ μεγάλων ἀγαθῶν.„

XXXII. Ἔτι δ' αὐτοῦ βουλομένου λέγειν, οἱ μὲν ῥαβδοῦχοι κελευσθέντες ὑπὸ τῆς ἐξουσίας, ἀνεῖργον [u] αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ πειθαρχεῖν τοῖς κεκριμένοις ἐκέλευον· 5 ὁ δὲ Κλαύδιος ἐπιλαβόμενος τῆς παιδὸς, ἀπάγειν ἐβούλετο, τοῦ θείου καὶ τοῦ μνηστῆρος [x] ἀντεχομένην. ἰδόντες δὲ πένθος ἐλεεινὸν οἱ περὶ τὸ βῆμα πάντες ἀνέκραγον ἅμα, καὶ παρ' οὐδὲν ἡγησάμενοι τὴν τοῦ κρατοῦντος ἐξουσίαν, ὠθοῦνται τοῖς βιαζομένοις ὁμόσε· ὥστε δείσαντα 10 τὴν ἐπιφορὰν αὐτῶν τὸν Κλαύδιον, τὴν κόρην τ' ἀφεῖναι, καὶ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ στρατηγοῦ καταφυγεῖν. ὁ δ' Ἄππιος καταρχὰς μὲν εἰς πολλὴν ταραχὴν κατέστη, ἠγριωμένους ἅπαντας ὁρῶν, καὶ πολὺν ἠπόρει χρόνον, ὅ τι χρὴ ποιεῖν· ἔπειτα τὸν Κλαύδιον καλέσας ἐπὶ τὸ βῆμα, 15 καὶ μικρὰ διαλεχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐδόκει, τοῖς τε περιεστῶσι διασημήνας ἡσυχίαν παρασχεῖν, λέγει τοιάδε·

Romano, aut magnorum malorum, aut magnorum bonorum, initium futuram.„

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

Eum autem plura dicere volentem lictores, a magiſtratu iuſſi, a tribunali arcebant, et parere iudicatis iubebant: Claudius vero, iniectis manibus in puellam, quae auunculo et ſponſo adhaerebat, eam abducere volebat. Sed qui tribunal circumſtabant, quum vidiſſent miſerabilem luctum, omnes ſimul clamorem ſuſtulerunt; et, ſpreta magiſtratus poteſtate, impetum fecerunt in eos, qui vim faciebant: ita vt Claudius, eorum impetu territus, puellam dimitteret, et ſub pedes ducis *ſui* confugeret. Appius vero principio quidem valde turbatus eſt, omnes efferatos cernens, et diu, quid eſſet faciendum, dubitauit: demum, quum Claudium ad tribunal vocaſſet, et cum eo paucis colloquutus fuiſſet, vt viſus eſt, et hominibus circumſtantibus ſilentium ſigno dato imperaſſet, ita eſt loquutus: „Equi-

u Rectius αὐτὸν, vt in *Lapi Cod.*

x Ἀντεχομένης] Vel ἀντεχομένην, vt ſignificet *auunculo et ſponſo haerentem:* ſicut infra idem Claudius eandem abducit τῷ πατρὶ περιπεπλεγμένην. *Sylb.* Ἀντεχομένης, ac ſi a praecedenti παιδὸς

„Ἐγὼ τὸ μὲν ἀκριβὲς, ὦ δημόται, περὶ τῆς διεγγυήσεως τοῦ σώματος, ἐπειδὴ τραχυνομένους ὑμᾶς πρὸς τὴν ἀπόφασιν ὁρῶ, παρίημι· χαρίζεσθαι δ᾽ ὑμῖν βουλόμενος, πέπεικα τὸν ἐμαυτοῦ πελάτην, ἐᾶσαι μὲν τοῖς συγ-
5 γενέσι τῆς παρθένου, δοῦναι διεγγύησιν, ἕως ὁ πατὴρ αὐτῆς παραγένηται. ἀπάγεσθε οὖν, ὦ Νομιτόριε, τὴν κόρην, [y] καὶ τὴν ἐγγύην ὁμολογεῖτε περὶ αὐτῆς εἰς τὴν αὔριον ἡμέραν. ἀπόχρη γὰρ ὑμῖν ὁ χρόνος οὗτος ἀπαγγεῖλαί τε Οὐεργινίῳ τήμερον, καὶ τριῶν, ἢ τετλάρων ὡρῶν
10 αὔριον ἐκ τοῦ χάρακος δεῦρο ἀγαγεῖν.„ πλείονα δ᾽ αὐτῶν χρόνον αἰτουμένων, οὐδὲν ἔτι ἀποκρινάμενος ἀνέστη, καὶ τὸν δίφρον ἐκέλευσεν ἆραι.

XXXIII. Ὡς δ᾽ ἀπῆλθεν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδημονῶν καὶ μαινόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους, ἔγνω μηκέτι [z] μεθέσθαι τῆς παρ-
15 θένου τοῖς συγγενέσιν, ἀλλ᾽ ὅταν [a] ἐπὶ τὴν ἐγγύην προ-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

„Equidem, Quirites, illud rigidum corporis vadandi ius, quando vos hac mea sententia exasperatos video, omitto: vobis autem gratificari volens, meo clienti persuasi, vt permitteret virginis cognatis vades dare, donec pater eius venerit. Abducite igitur, Numitori, puellam, et sponsionem facite, ac promittite, fore, vt crastino die eam in ius sistatis: hoc enim tempus vobis sufficit ad rem Virginio hodie nunciandam, et spatium trium, vel quatuor horarum crastini diei ad eum ex castris huc ducendum.„ Illis autem plus temporis petentibus, nullo amplius dato responso, surrexit, sellamque tolli iussit.

Quum autem moestus et prae amore furens se ex foro recepisset, statuit virginem cognatis amplius non permittere, sed, simulatque

δος pendeat, retinendum esse suadet *Portus*.

y Καὶ τὴν ἐγγύην ὁμολογεῖτε, *et vadimonium pro ea promittite in posterum diem.* i. e. *promittite sistendam in proximum diem.* ad verbum esset: *spondete sponsionem in crastinum diem.* Nam *Dionysius*, homo Graecus, *vadimonium* in Romanis auctoribus, qui de Virginio scripserant, Graece vertit ἐγγύην, cum potius esset ἐμφάνεια, quam ἐμφανείας ἐγγύη. *Salmas.* de modo Vsurarum, c. 16.

z Μεθεῖσθαι] Forsan rectius μεθίεσθαι. *Sylb.*

a Dicitur ἐπὶ τὴν ἐγγύην προάγεσθαι,

αχθῇ, μετὰ βίας αὐτὴν ἀπάγειν, ἑαυτῷ τε πλείονα φυλακὴν περιστησάμενος, ὡς μηδὲν ὑπὸ τῶν ὄχλων βιασθείη, καὶ τὰ πέριξ τοῦ βήματος ἑταίρων τε καὶ πελατῶν ὄχλῳ προκαταλαβών. ἵνα δὲ σὺν εὐσχήμονι δίκῃ τοῦτο πράττῃ, προφάσει μὴ παραγενηθέντος ἐπὶ τὴν 5 ἐγγύην τοῦ πατρὸς, ἐπιστολὰς δοὺς τοῖς πιστοτάτοις ἱππεῦσιν, ἔπεμψεν ἐπὶ τὸν χάρακα [b] πρὸς Ἀντώνιον, τὸν ἡγεμόνα τοῦ τάγματος, ὑφ' οὗ ἦν Οὐεργίνιος, ἀξιῶν αὐτὸν κατέχειν τὸν ἄνδρα ἐν ἐπιμελεῖ φυλακῇ, μὴ λάθῃ [c] πυθόμενος τὰ περὶ τὴν θυγατέρα, καὶ διαδρὰς ἐκ 10 τοῦ χάρακος. ἔφθασαν δ' αὐτὸν οἱ τῇ κόρῃ προσήκοντες, Νομιτορίου τε υἱὸς καὶ ἀδελφὸς Ἰκιλίου, προαποσταλέντες ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἀρχομένης ἔτι τῆς καταστάσεως, νεανίαι λήματος πλήρεις, ἀπὸ ῥυτῆρος καὶ μετὰ μάστιγος ἐλαθεῖσι τοῖς ἵπποις πρότερον διανύσαντες τὴν ὁδὸν, 15 καὶ τῷ Οὐεργινίῳ τὰ πεπραγμένα διασαφηνίσαντες. ὁ δὲ τὴν μὲν ἀληθῆ πρὸς Ἀντώνιον αἰτίαν ἀποκρυψάμενος,

que vadimonium obiiſſet, et producta fuiſſet, eam per vim abducere, et tum ſeipſum maiore praeſidio *prius* munire, ne quam vim a turba pateretur, tumque loca omnia circa tribunal amicorum et clientium multitudine occupare. Vt autem honeſto iure hoc facere videretur per ſpecioſam cauſſam vadimonii a patre deſerti, fidiſſimos equites cum literis in caſtra miſit ad Antonium, legionis ducem, ſub quo erat Virginius, rogans eum, vt hominem in accurata cuſtodia retineret, ne clam filiae caſum audiret et ex caſtris aufugeret. Sed puellae neceſſarii eum anteuerterunt, ab aliis praemiſſi ſub ipſum illius motus initium, Numitorii filius et Icilii frater, iuuenes animis elati, equis effuſis habenis et flagro citatis, iter celerius conficientes, et de rebus geſtis Virginium certiorem facientes. Ille vero, quum veram cauſſam Antonium celaſſet, et ſe cuiuſdam cognati

Per. Iul. 4267. ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

ἄγεσθαι, vt mox (p. 2241. v. 5.) ἐπὶ τὴν ἐγγύην παραγίνεσθαι. *Sylb.*

b Illud καὶ, quod in vulgatis pone χάρακα legitur, redundare videtur. *Sylb.*

c Fortaſſe melius, ſi legas: μὴ πυθόμενος τὰ περὶ τὴν θυγατέρα λάθῃ διαδρὰς ἐκ τοῦ χάρακος. i. e. *ne forte, audito filiae caſu, ex caſtris clam aufugeret. Port.*

 d Perpe-

ἀναγκαίȣ δέ τινος συγγενȣ̃ς [d] σκηψάμενος πεπύσθαι θάνατον, ȣ̃ τὴν ἐκκομιδήν τε καὶ ταφὴν αὐτὸν ἔδει ποιήσασθαι κατὰ τὸν νόμον, ἀφίεται· καὶ περὶ λύχνων ἀφὰς ἤλαυνε μετὰ τῶν μειρακίων κατ' ἄλλας ὁδȣ̀ς, διωγμὸν ἔκ τε τȣ̃ στρατοπέδȣ, καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως δεδοικώς· ὅπερ καὶ συνέβη. ὁ γὰρ Ἀντώνιος τὰς ἐπιστολὰς δεξάμενος περὶ πρώτην μάλιστα φυλακὴν, ἴλην ἀπέστειλεν ἱππέων ἐπ' αὐτὸν, ἔκ τε τῆς πόλεως ἕτεροι πεμφθέντες ἱππεῖς δι' ὅλης νυκτὸς ἐφρȣ́ρȣν τὴν ἀπὸ στρατοπέδȣ φέρȣσαν ὁδόν. ὡς δ' ἀπήγγειλεν Ἀππίῳ τις τὸν Οὐεργίνιον ἐλθόντα παρὰ τὴν ὑπόληψιν, ἔξω τῶν φρενῶν γενόμενος, παρῆν μετὰ πολλȣ̃ στίφȣς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ [e] προάγειν ἐκέλευσε τȣ̀ς τῆς κόρης συγγενεῖς. προσελθόντων δ' [f] αὐτῶν, ὁ μὲν Κλαύδιος τȣ̀ς αὐτȣ̀ς πάλιν διεξελθὼν λόγȣς, ἠξίȣ τὸν Ἄππιον γενέσθαι δικαστὴν τȣ̃ πράγματος, μηδεμίαν ἀναβολὴν ποιησάμενον, τόν τε μηνυτὴν παρεῖναι λέγων, καὶ τȣ̀ς μάρτυρας, καὶ τὴν θεράπαιναν αὐτὴν παραδȣ́ς· ἐφ' οἷς ἅπασι πολὺς ὁ

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

cognati necessarii mortem audisse simularet, cuius funus et sepultura sibi ex lege esset curanda, dimissus est: et *circa crepusculum serotinum alia via cum adolescentibus est profectus, veritus, ne *inimici* se tum ex castris, tum ex vrbe, persequerentur. quod etiam accidit. Antonius enim, literis ferme circa primam vigiliam acceptis, equitum alam in eum misit; et ex vrbe alii equites missi, per totam noctem, viam, quae ex castris ferebat, custodiuerunt. Sed quum quidam Appio nunciasset, Virginium praeter exspectationem venisse, ipse mentis suae non compos cum magna caterua ad tribunal venit, et puellae cognatos ad se accedere iussit. Qui quum ad eum accessissent, Claudius, eadem oratione iterum habita, rogabat Appium, vt rei iudex esset, nulla mora interposita, et indicem et testes adesse dicens, et ipsam ancillam *ad quaestionem* tradens. In quibus omnibus

d Perperam in *Ed. Steph.* σκεψάμενος. vt et v. 12. γενόμενον.

* *Al.* circa luminum accensionem.

e Προσάγειν *Vat.*

f Αὐτȣ̃ in *Ed. Steph.* parum apte. *Sylb.*

g Rectius,

προσποιητὸς σχετλιασμὸς ἦν, εἰ μὴ [g] τεύξονται τῶν ἴσων τοῖς ἄλλοις, ὡς πρότερον, ὅτι πελάτης ἦν αὐτοῦ· καὶ παράκλησις, ἵνα μὴ τοῖς ἐλεεινότερα λέγουσιν, ἀλλὰ τοῖς δικαιότερα ἀξιοῦσι βοηθοῖ.

Ὁ δὲ τῆς κόρης πατὴρ, καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς, 5 ἀπελογοῦντο περὶ τῆς ὑποβολῆς, πολλὰ καὶ δίκαια καὶ XXXIV. ἀληθῆ λέγοντες, ὡς οὔτ' αἰτίαν οὐδεμίαν εἶχεν ὑποβολῆς εὔλογον ἡ Νομιτορίου μὲν ἀδελφὴ, Οὐεργινίου δὲ γυνὴ, παρθένος γαμηθεῖσα νέῳ ἀνδρὶ, καὶ οὐ μετὰ πολλοὺς τοῦ γάμου τεκοῦσα χρόνους· οὔτ' εἰ μάλιστα ἐβούλετο γέ- 10 νος ἀλλότριον εἰς τὸν ἴδιον οἶκον εἰσαγαγεῖν, δούλης ἀλλοτρίας ἂν ἐλάμβανε παιδίον μᾶλλον, ἢ [h] οὐ γυναικὸς ἐλευθέρας κατὰ γένος, ἢ φιλίαν, αὐτῇ προσηκούσης, παρ' ἧς πιστῶς τε ἅμα καὶ βεβαίως ἕξει τὸ ληφθέν· ἐξουσίαν τ' ἔχουσαν, [i] ὁποῖον ἐβούλετο, λαβεῖν, ἄῤῥεν ἐλέσθαι παι- 15 δίον μᾶλλον, ἢ θῆλυ. τεκοῦσαν μὲν γὰρ, [k] ἀνάγκη τῶν

omnibus ingens erat indignationis ſimulatio, niſi, vt ante, idem ius, quod alii, obtinere poſſet, quod eius cliens eſſet: multaque adhibebatur hortatio, ne iis, qui miſerabiliora dicerent, ſed iis, quorum aequiora eſſent poſtulata, opem ferret.

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V. C. 305. Var. 307.

Pater autem puellae et reliqui cognati partus ſuppoſitionem purgabant, multa et aequa et vera dicentes: nullam *ſcilicet* probabilem cauſſam ſuppoſitionis habuiſſe Numitorii ſororem, Virginii vxorem, quum virgo iuueni nupſiſſet, nec poſt multos a nuptiis annos peperiſſet: neque, ſi maxime voluiſſet genus alienum in ſuam domum transferre, alienae ſeruae infantem potius ſuſcepturam fuiſſe, quam mulieris ingenuae ſibi genere, aut amicitia coniunctae, a qua infantem acceptum fideliter et conſtanter eſſet habitura: ad haec quum in eius eſſet poteſtate, vtrum vellet, accipere, accepturam potius fuiſſe infantem marem, quam foeminam. dicebant enim, neceſſe eſſe, eam,

g Rectius, vt opinor, τεύξεται. *Sylb.*

h Negatiuam οὐ expungendam putat *Xylander.*

i In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ποῖαν: quaſi relatiuum reſpiciat antecedens ἐξουσίαν, non ſequens παιδίον. *Sylb.*

k Legendum ἀνάγκην, atque ἔλεγον ſubaudiendum. vel, ſi ἀνάγκη

τέκνων δεομένην, στέργειν καὶ τρέφειν, ὅ τι ἂν ἡ φύσις ἐξ-
ενέγκῃ· ὑποβαλομένην δὲ τὸ κρεῖττον ἀντὶ τοῦ χείρονος
εἰκὸς εἶναι λαβεῖν. πρός τε τὸν μηνυτὴν, καὶ τοὺς μάρ-
τυρας, [l] οὓς ὁ Κλαύδιος ἔφη πολλοὺς καὶ [m] ἀξιοχρέους
5 παρέξεσθαι, τὸν ἐκ τῶν εἰκότων παρείχοντο λόγον, ὡς
οὐκ ἄν ποτε ἡ Νομιτορία πρᾶγμα σιγῆς δεόμενον, καὶ
δι' ἑνὸς ὑπηρετηθῆναι προσώπου δυνάμενον, φανερῶς
ἔπραττε, καὶ μετὰ μαρτύρων ἐλευθέρων, ἵν' ἐκτραφεῖ-
σαν τὴν κόρην ὑπὸ τῶν κυρίων τῆς μητρὸς ἀφαιρεθείη.
10 τόν τε χρόνον οὐ μικρὸν ἔλεγον εἶναι τεκμήριον τοῦ μηδὲν
ὑγιὲς λέγειν τὸν κατήγορον· οὔτε γὰρ ἂν τὸν μηνυτὴν,
οὔτε τοὺς μάρτυρας κατασχεῖν ἐν πεντεκαίδεκα ἔτεσιν
ἀπόρρητον ὑποβολὴν, ἀλλ' ἔτι πρότερον εἰπεῖν. [n] δια-
βαλόντες δὲ τὰς τῶν κατηγόρων [o] πίστεις, ὡς οὔτ' ἀλη-
15 θεῖς, οὔτε πιθανὰς, ἀντιπαρεξετάζειν ταύταις ἠξίουν τὰς

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

eam, quae peperit, cum liberis indigeat, amare et alere, quodcunque ei natura produxerit: at verisimile esse, eam, quae sibi liberos supponit, id, quod est praestantius, deteriori anteponere. Aduersus vero indicem, et testes, quos Claudius et multos et fide dignos se producturum dicebat, rationem e verisimilibus petitam afferebant, *scilicet* Numitoriam rem, quae silentio opus haberet, et vnius personae ministerio posset effici, non fuisse facturam propalam et coram ingenuis testibus, vt ipsi puella educata a matris hero adimeretur. ipsum quoque tempus non paruo esse argumento dicebant, nihil sani ab accusatore dici: nam neque indicem, neque ipsos testes, per quindecim annos suppositionem silentio tectam seruaturos fuisse, sed multo ante dicturos. Criminantes autem accusatorum probationes, *vt* neque veras, neque probabiles, postulabant, vt suae cum
his

ἀνάγκη malis, dicendum infra εἰκός ἐστι. alioqui oratio erit ἀνακόλουθος. *Port.*

l Optime in *Cod. Vat.* οὓς ὁ Κλαύδιος ἔφη πολλοὺς etc. quo fere modo legendum esse voluit *Sylb.* nam ἔφη vulgatis deest.

m Paullo supra ἀξιόχρεως habemus, more Attico. *Sylb.*

n Διαβάλλοντες *Vat.*

o Post πίστεις desiderari videtur ὡς. *Sylb.* quod a vulgatis abest.

p Nota

ἑαυτῶν, πολλὰς καὶ οὐκ ἀσήμους γυναῖκας ὀνομάζοντες, ἃς ἔφασαν εἰδέναι Νομιτορίαν ἐγκύμονα γενομένην, ἐκ τοῦ περὶ τὴν γαστέρα ὄγκου. χωρὶς δὲ τούτων, τὰς ἐπὶ τοῦ τόκου καὶ τῆς λοχείας παραγενομένας, διὰ τὸ συγγενὲς, καὶ τικτόμενον τὸ παιδίον ἰδούσας [p] ἐπεδείκνυντο, 5 καὶ ἀνακρίνειν ἠξίουν. ὃ δὲ πάντων τεκμήριον ἦν περιφανέστατον, ἔκ τε τῶν ἀνδρῶν πολλῶν καὶ γυναικῶν μαρτυρούμενον, οὐ μόνον ἐλευθέρων, ἀλλὰ καὶ δούλων, τοῦτ' ἔλεγον τελευτῶντες, ὅτι τῷ γάλακτι τῆς μητρὸς ἐτράφη τὸ παιδίον· ἀμήχανον δ' εἶναι, γάλακτος πλη- 10 ρωθῆναι μαστοὺς γυναικὶ μὴ τεκούσῃ.

XXXV. Ταῦτά τε καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια παρεχομένων αὐτῶν ἰσχυρὰ, καὶ οὐδένα λόγον ἐναντίον δέξασθαι δυνάμενα, καὶ πολὺν ἐν ταῖς συμφοραῖς τῆς κόρης ἔλεον καταχεομένων, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, ὅσοι [q] συνήκουν τῶν 15 λόγων, τῆς τε μορφῆς οἶκτον ἐλάμβανον, ὁπότ' εἰς τὴν

his collatae perpenderentur, multas neque ignobiles foeminas nominantes, quas dicebant ſcire, Numitoriam fuiſſe grauidam, ex vteri, quem ferebat, grauitate. deinde praeter iſtas, alias quoque, quae partui et puerperio interfuerant ob cognationem, et quae infantem naſcentem viderant, oſtendebant; et poſtulabant, vt diligenter interrogarentur. Quod autem omnium erat manifeſtiſſimum argumentum, quodque multorum, tam virorum, quam mulierum, non ſolum ingenuorum, ſed etiam ſeruorum, teſtimonio comprobari poterat, id poſtremo loco dixerunt, puellam materno lacte nutritam fuiſſe. fieri autem nulla ratione poſſe, vt mammae mulieris, quae non peperit, lacte impleantur.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

Illis haec et multa alia huiuſmodi argumenta firmiſſima afferentibus, et quae nullo modo refutari poterant, et ob puellae calamitates magnam miſericordiam commouentibus, caeteri quidem omnes, qui iſta audiebant, quoties virginem intuebantur,

p Nota hic ſingularia, ἐπεδείκνυτο, et ἠξίου, (ſic enim in vulgatis legitur) cum v. 1. praecedant pluralia. ἐπεδείκνυτο autem poſitum pro παρείχετο, *praebebat*, ſc. Virginius. *Sylb.*

q Συνήκουν poſitum hic pro συνῆκαν, *intellexerunt. Sylb.*

παρθένον ἴδοιεν· καὶ γὰρ ἐν ἐσθῆτι ὖσα πιναρᾷ, καὶ κατηφὲς ὁρῶσα, καὶ τὸ καλὸν τῶν ὀμμάτων ἐκ]ήκυσα, τὰς ἁπάντων ἥρπαζεν ὄψεις· ὕτως ὑπεράνθρωπός τις ὥρα περὶ αὐτὴν καὶ χάρις ἦν· καὶ τὸ τῆς τύχης ἀνε-
5 κλαίοντο παράλογον, [r] εἰς οἵας ὕβρεις καὶ προπηλακισμὺς ἐλεύσοιτο, ἐξ οἵων ἀγαθῶν. εἰσῄει τ' αὐτὺς λογισμὸς, ὅτι τῦ περὶ τῆς ἐλευθερίας νόμυ καταλυθέντος, ὐδὲν ἔσαι τὸ κωλύον καὶ τὰς αὐτῶν γυναῖκας καὶ θυγατέρας τὰ αὐτὰ ἐκείνῃ παθεῖν. ταῦτά τε δὴ καὶ πολ-
10 λὰ τύτοις ὅμοια ἐπιλογιζόμενοι, καὶ πρὸς ἀλλήλυς διαλαλῦντες, ἔκλαιον. ὁ δ' Ἄππιος, οἷα δὴ φύσιν τ' ὐ φρενήρης ἀνὴρ, καὶ ὑπὸ μεγέθυς ἐξυσίας διεφθαρμένος, οἰδῶν τε τὴν ψυχὴν, καὶ ζέων τὰ σπλάγχνα διὰ τὸν ἔρωτα τῆς παιδὸς, ὔτε τοῖς λόγοις τῶν ἀπολογυμένων

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

tur, eius formae miseratione mouebantur; (illa enim sordidata, atque moestum vultum deiiciens, pulchrosque oculos tabefaciens, omnium ora in se conuertebat; diuina adeo forma et venustate ornata erat) et fortunae iniquitatem inopinatam deflebant, * quod puella ex tantis bonis in tantas iniurias et contumelias esset ventura. illudque ipsis in mentem venit, lege libertatis sublata, nihil impedimento futurum, quo minus suae quoque coniuges et filiae idem, quod illa, paterentur. Haec igitur et multa alia huiusmodi considerantes, et de iis inter se colloquentes, flebant. At Appius, vt qui nec natura esset sanae mentis, et potestatis magnitudine corruptus, animo tumente, et visceribus ob puellae amorem feruentibus, neque ad defensorum verba

r Εἰς οἵας ὕβρεις καὶ προπηλακισμὺς ἐλεύσοιτο ἐξ οἵων ἀγαθῶν] Imitatur interdum tragicos *Dionysius*. Tale illud apud *Sophoclem* in Aiacem: οἵας λατρείας ἀνθ' ὅσυ ζήλυ τρέφει. Est autem locus aptissimus πρὸς τὸ κινεῖν ἔλεον, et ad frangendos vel durissimorum animos. Quem non praetermisit *Aristoteles* in Rhetoricis, vbi profert illud *Iphicratis* ἐξ οἵων εἰς οἷα. Sic *Plutarchus* in Marcello: ἐννοήσας, οἷον ἐξ οἵυ σχήματος καὶ μορφὴν ἀμείψει μετὰ μικρὸν. *Synesius* quoque epistola LVII. ἐξ οἵων ἄρα ἐν οἵοις γεγόναμεν. *Casaub.*

* *i. e.* quod puella ex tam felici rerum statu in tam infelicem ventura esset, in quo ipsi atrocissimae iniuriae et contumeliae ferendae essent. *Port.*

s Desunt

προσεῖχεν, οὔτε τοῖς δάκρυσιν αὐτῆς ἐπεκλᾶτο [s] τῆς κόρης", τήν τε συμπάθειαν τῶν παρόντων δι᾽ ὀργῆς ἐλάμβανεν, [t] ὡς αὐτὸς δὴ πλείονος ἄξιος ὢν ἐλέου, [u] καὶ δεινότερα ὑπὸ τῆς δεδουλωμένης αὐτὸν εὐμορφίας πεπονθώς. διὰ δὴ ταῦτα πάντα οἰστρῶν, λόγον τε ὑπέμεινεν 5 εἰπεῖν ἀναίσχυντον, ἐξ οὗ καταφανὴς ἐγένετο τοῖς ὑπονοοῦσιν, ὅτι τὸ συκοφάντημα κατὰ τῆς κόρης αὐτὸς ἔπλασε, τὸ ἔργον ἐτόλμησε τυραννικὸν πρᾶξαι καὶ ὠμόν.

XXXVI. Ἔτι γὰρ αὐτῶν λεγόντων, ἡσυχίαν γενέσθαι κελεύσας, ἐπειδὴ σιωπή τ᾽ ἐγένετο, καὶ πᾶς ὁ κατὰ τὴν 10 ἀγορὰν ὄχλος [x] τὴν ὁρμὴν ἐλάμβανεν, ἐπιθυμίᾳ γνώσεως τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ λεχθησομένων προαχθεὶς, πολλάκις ἐπιστρέψας τὸ πρόσωπον [y] τῇδε κἀκεῖσε, καὶ τὰ ξίφη

verba mentem aduertebat, neque ipſius puellae lacrymis frangebatur, et adſtantium commiſerationem iniquo animo ferebat, quaſi ipſe maiore miſeratione eſſet dignus, quod grauioribus malis affectus fuiſſet ab illa excellenti forma, a qua in ſeruitutem fuerat redactus. Ob haec igitur omnia furore correptus, verbis impudentibus vti non dubitauit, (vnde qui *id* ſuſpicabantur, plane cognouerunt, illud falſum crimen aduerſus puellam ab ipſo confictum) ac tyrannicum et crudele facinus perpetrare eſt auſus.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *V. C.* *Cat.* 305. *Var.* 307.

Quum enim illi adhuc loquerentur, ipſe ſilentium fieri iuſſit, eoque facto, quum omnis turba, quae in foro erat, impetum ſuum repreſſiſſet, adducta cupiditate cognoſcendi, quae dicturus eſſet, et ipſe vultum ſaepe huc et illuc conuertiſſet, cateruaſque

s Deſunt in *Cod. Vat.*

t In *Cod. Vat.* ὡς αὐτὸς δὴ πλείονος ἦν ἄξιος ἐλέου.

u Illud καὶ ſuperfluum eſſe videtur; aut ἐπιτατικῶς poſitum. *Port.*

x Poſſumus τὴν ὁρμὴν ἐλάμβανε accipere pro προσώρμα, ſeu μεθ᾽ ὁρμῆς προσέτρεχε. quod ſi malis, in verſione leges: *tota per forum multitudo accurriſſet. Sylb.* Quod ad ſenſum attinet, bene ſe habet coniectura *Sylburgii.* ſed loquendi genus eſt mihi ſuſpectum. Ego, vt ingenue fateor, quid verba ſibi velint, ignoro. verum ſenſus poſtulat, vt legatur: τὴν ὁρμὴν ἐκώλυεν, vel κατεῖχεν. *Port.* Lego ἐπελάμβανε. et fortaſſe τὴν ὀργὴν ἐπελάμβανε, *cohibuit ſe turba grauiter prius commota. Caſaub.*

y τῇδε καὶ τῇδε *Vat.*

z Ὁ πα-

τῶν ἑταίρων, οἷς διειλήφει τὴν ἀγορὰν, τοῖς ὄμμασι
διαριθμησάμενος, τοιάδ' εἶπεν· „Ἐγὼ δὲ περὶ τοῦδε τοῦ
πράγματος, ὦ Οὐεργίνιε, καὶ ὑμεῖς οἱ σὺν τούτῳ παρόν-
τες, οὐ νῦν πρῶτον ἀκήκοα, ἀλλὰ παλαίτερον ἔτι, πρὶν
5 ἢ τήνδε τὴν ἀρχὴν παραλαβεῖν. ὃν τρόπον δ' ἔγνων,
ἀκούσατε. [z] ὁ πατὴρ ὁ Μάρκου Κλαυδίου τοῦδε, τελευ-
τῶν τὸν βίον, ἠξίωσέ με τὸν υἱὸν αὐτοῦ, παῖδα κατα-
λειπόμενον, ἐπιτροπεῦσαι· πελάται δ' εἰσὶ τῆς οἰκίας
ἡμῶν ἐκ προγόνων. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τῆς ἐπιτροπείας
10 μήνυσις ἐγένετό μοι περὶ τῆς παιδὸς, ὡς ὑποβάλοιτο
αὐτὴν Νομιτορία, λαβοῦσα παρὰ τῆς Κλαυδίου δούλης·
καὶ τὸ πρᾶγμα ἐξετάσας, ἔμαθον οὕτως ἔχον. ἐφά-
πτεσθαι μὲν οὖν [a] ἐμαυτὸν οὐ προσῆκέ μοι· βέλτιον δὲ
ἡγησάμην οὕτω τὴν ἐξουσίαν καταλιπεῖν, ὁπότε γένοιτο
15 ἀνὴρ, εἴτε βουληθείη τὴν παιδίσκην ἀπάγειν, εἴτε δια-
λύσασθαι πρὸς τοὺς τρέφοντας αὐτὴν, χρήμασι πει-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

vasque amicorum, quibus varias fori partes occuparat, oculis lustrasset, talem habuit orationem: „Ego vero, Virgini, et vos, qui cum isto adestis, non nunc primum hanc rem audiui, sed etiam multo ante, quam hunc magistratum acciperem. quo autem modo hoc cognorim, audite. Pater huius M. Claudii, quum diem suum obiret, me rogauit, vt filii sui, qui relinquebatur, tutor essem: sunt enim familiae nostrae clientes *iam inde* a maioribus. Tutelae igitur tempore indicatum est mihi, Numitoriam supposuisse sibi hanc puellam, a Claudii serua acceptam: atque, re diligenter explorata, cognoui, eam ita se habere. Non decebat igitur me ipsum hoc negotium attingere: sed satius esse duxi huic potestatem *istam* relinquere, vt, quum ad virilem aetatem venisset, arbitratu suo ancillam vel abduceret, vel accepta pecunia, aut gratis dimitteret, et conce-

z Ὁ πατὴρ ὁ Μάρκου Κλαυδίου τοῦδε *Vat.* posterior articulus a vulgatis abest.

a Ante ἐμαυτοῦ [ita enim vulgatae dant] deest praepositio δι', ἀπ', aut similis alia; vel legendum, αὐτοῦ. *Sylb.* Forsan ἐμαυτὸν legendum, vt verba hoc modo construantur: οὐ προσήκει μοι ἐμαυτὸν ἐφάπτεσθαι, sc. τούτου τοῦ πράγματος. *Port.*

b Possu-

σθεὶς, ἢ χαρισάμενος. ἐν δὲ τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἐγὼ μὲν, εἰς τὰς πολιτικὰς πράξεις ἐγκυλισθεὶς, ὐδὲν ἔτι τῶν Κλαυδίυ πραγμάτων εἶχον ἐν φροντίδι. τύτῳ δ', ὡς ἔοικε, τὸν ἴδιον ἐξετάζοντι βίον καὶ περὶ τῆς παιδίσκης ἡ μήνυσις ἀπεδόθη, καθάπερ ἐμοὶ πρότερον· καὶ ὐδὲν ἄδικον ἀξιοῖ, τὴν ἐκ τῆς ἑαυτῦ θεραπαίνης γεγονυῖαν ἀπάγειν βυλόμενος. εἰ μὲν ὖν ἀλλήλυς ἔπεισαν αὐτοὶ, καλῶς ἂν [b] εἶχεν. ἐπεὶ δ' εἰς ἀμφισβήτησιν ἦλθε τὸ πρᾶγμα, μαρτυρῶ τ' αὐτῷ ταῦτα, καὶ κρίνω εἶναι τῦτον τῆς παιδίσκης κύριον. 10

XXXVII. Ὡς δὲ ταῦτ' ἤκυσαν, ὅσοι μὲν ἦσαν ἀκέραιοί τε, καὶ τῶν τὰ δίκαια λεγόντων παράκλητοι, τὰς χεῖρας ἄραντες εἰς τὸν ὐρανὸν, ἀνέκραγον ὀδυρμῷ καὶ ἀγανακτήσει μεμιγμένην κραυγήν· οἱ δὲ τῆς ὀλιγαρχίας κόλακες τὴν ἐπικελεύυσάν τε καὶ θάρσος ἐμποιῆσαι δυναμένην τοῖς κρατῦσι φωνήν. ἠρεθισμένης δὲ τῆς ἀγορᾶς, καὶ παντοδαπῶν γεμύσης λόγων τε καὶ παθῶν, σιω- 15

concederet iis, qui eam alebant. Interea vero ego, ciuilibus negotiis implicitus, nullam amplius Claudii rem curaui. Ad hunc autem, vt verisimile est, sua bona censentem ancillae indicia delata sunt, vt ad me ante; nec quidquam iniqui postulat, quum suae ancillae filiam abducere velit. Si igitur ipsi rem inter se composuissent, res praeclare se haberet: quoniam vero res in controuersiam est deducta, horum ei testimonium perhibeo, eumque *huius* ancillae dominum esse iudico.

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 $\frac{1}{2}$. Cat. V.C. 305. Var. 307.

Quum autem haec audiuissent, quotquot aderant viri integri, et iusta dicentium aduocati, manibus in coelum sublatis, eiulatum cum lamentatione et indignatione mixtum emiserunt: at decemuiratus adulatores vocem adhortationis plenam, et quae fiduciam rerum dominis afferre poterat, *edebant*. Concione autem irritata, et variorum sermonum et affectuum plena, Appius,

b Possumus etiam singulariter legere εἶχεν. *Sylb.* Malim εἶχεν, vt subaudiatur πρᾶγμα. si tamen nihil mutandum, vertes, *praeclare cum ipsis actum esset. Port.* Scil. vulgatae dant εἶχον.

c Rectius

πὴν [c] γενέσθαι κελεύσας Ἄππιος, ἔλεξεν· „Εἰ μὴ παύσεσθε διαστασιάζοντες τὴν πόλιν, καὶ ἀντιστρατηγοῦντες ἡμῖν, οἱ ταραχώδεις, καὶ μηδαμῇ χρήσιμοι, μήτ' ἐν εἰρήνῃ, μήτε κατὰ πολέμους, ὑπὸ τῆς ἀνάγκης σωφρονι-
5 σθέντες εἴξετε. μὴ τούτους οἴεσθε τοὺς ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου καὶ τῆς ἄκρας φρουροὺς ἐπὶ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους ἡμῖν [d] παρεσκευάσθαι μόνον, ὑμᾶς δὲ τοὺς ἔνδον ὑποκαθημένους, καὶ πάντα σήποντας τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἐάσειν. γνώμην [e] δὴ λαβόντες κρείττονα, ἧς ἔχετε νῦν,
10 ἄπιτε, οἷς μή τι πρᾶγμα, καὶ πράσσετε τὰ ἑαυτῶν, εἰ σωφρονεῖτε· σὺ δ' ἄγε τὴν παιδίσκην ἔχων, Κλαύδιε, μηδένα δεδοικὼς, δι' ἀγορᾶς· οἱ γὰρ Ἀππίου σε προπέμψουσι δώδεκα πελέκεις.„ Ὡς δὲ ταῦτ' εἶπεν, οἱ μὲν ἄλλοι στένοντες, καὶ τὰ μέτωπα παίοντες, καὶ τὰ
15 δάκρυα κατέχειν οὐ δυνάμενοι, παρεχώρουν ἐκ τῆς ἀγορᾶς· ὁ δὲ Κλαύδιος ἀπῆγε τὴν παῖδα τῷ πατρὶ περιπεπλεγμένην καὶ καταφιλοῦσαν, καὶ ταῖς ἡδίσταις φω-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V. C. Var.* 307.

Appius, indicto silentio, ita est loquutus: „Nisi dissidia in vrbe serere, et nobis aduersari desieritis, *vos* turbulenti, et nusquam, aut pace, aut bello, vtiles, ab ipsa necessitate edocti et sapientiores facti *nobis* cedetis. ne putetis, nos haec praesidia, quae sunt in Capitolio et arce, solum aduersus externos hostes nobis parasse, nosque permissuros, vt vos, qui in vrbe considetis, res eius omnes corrumpatis. Verum consilio meliore, quam quod nunc habetis, capto, abite, quibus nihil est negotii, atque rerum vestrarum satagite, si sapitis. Tu vero, Claudi, ancillam, quam habes, per forum, nullum metuens, abduc. nam duodecim Appii secures te prosequentur.„ His dictis, caeteri quidem gementes, et frontem ferientes, atque lacrymas continere non valentes, de foro decedebant. Claudius vero puellam abducebat, quae patri implicita adhaerebat, eumque deosculabatur, et suauissimis

c Rectius expungere τε. *Sylb.* quod vulgatae ad σιωπὴν addunt.

d Παρασκευάσαι] Melius, vt opinor, παρεσκευάσθαι, *comparatos esse. Sylb.* Forsan subintelligendum ἡμᾶς, vt haec ita construantur: μὴ οἴεσθε ἡμᾶς ἡμῖν παρασκευάσαι τούτους. *Port.*

e Δὴ pro δὲ in *Cod. Vat.*

f Εἰς

ναῖς ἀνακαλοῦσαν. ἐν τοιούτοις δὴ κακοῖς Οὐεργίνιος ὢν, ἔργον εἰς νοῦν βάλλεται, πατρὶ μὲν ταλαίπωρον καὶ πικρὸν, ἐλευθέρῳ δ' ἀνδρὶ καὶ μεγαλόφρονι πρέπον. αἰτησάμενος γὰρ ἐξουσίαν ἀσπάσασθαι τὴν θυγατέρα τοὺς τελευταίους ἀσπασμοὺς ἐπ' ἐξουσίας, καὶ διαλεχθῆναι 5 μόνη μόνος, ὁπόσα βούλεται, πρὶν ἐκ τῆς ἀγορᾶς αὐτὴν ἀπαχθῆναι, συγχωρήσαντος τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τῶν ἐχθρῶν μικρὸν ἀναχωρησάντων, ὑπολαβὼν [f] εἰς γῆν ἐκλυομένην τε καὶ καταῤῥέουσαν καὶ κατέχων, τέως μὲν ἀνεκαλεῖτό τε καὶ κατεφίλει, καὶ τὰς λιβάδας ἐξέματτε 10 τῶν δακρύων· ἔπειτα κατὰ μικρὸν ὑπάγων, ὡς ἐγγὺς ἦν ἐργαστηρίου μαγειρικοῦ, μάχαιραν ἐξαρπάσας ἀπὸ τῆς τραπέζης, παίει τὴν θυγατέρα διὰ τῶν σπλάγχνων, τοσοῦτον εἰπών· „Ἐλευθέραν σε καὶ εὐσχήμονα, τέκνον,

vissimis vocibus appellabat. Quum igitur Virginius in istiusmodi malis versaretur, facinus animo concepit, patri quidem aerumnosum et acerbum, sed virum ingenuum et magnanimum decens. nam petita venia libere salutandi postremis salutationibus, et colloquendi cum ea arbitratu suo, remotis omnibus testibus, antequam ex foro abduceretur, eaque a duce impetrata, quum inimici paullum recessissent, * susceptam eam, quae iam dissoluebatur, et diffluebat, et se vix sustentabat, primum quidem crebris vocibus vocabat et deosculabatur, et lacrymas cadentes abstergebat: deinde quum, paullatim eam subducens, ad tabernam lanii accessisset, cultrum, de mensa arreptum, per filiae viscera egit, hoc solum effatus: „Liberam te et pudicam, filia, ** ad manes tuorum

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

f Εἰς τὴν ἐκλυομένην] Vel expungenda est praepositio εἰς: vel legendum εἰς γῆν, *in terram*. Praepositionem non agnoscit *Lapus*, qui vertit: *suscipiens solutam et desluentem, seque detinentem. Sylb.* Forsan legendum ὑπολαβὼν αὐτὴν, ἐκλυομένην τε καὶ καταῤῥέουσαν, καὶ μόγις ἑαυτὴν κατέχουσαν. quo fere modo de Marcii matre loquitur: κατεῖχεν αὐτὴν ἐκλυομένην καὶ ῥέουσαν etc. *Port.* vulgatae dant κατέχουσαν.

* Deficientem viribus, defluentemque, ac prensantem sustentans, aliquantum recreabat, et deosculans lacrymarum riuos *e genis* abstergebat. *Gelen.*

** *Al.* ad maiores sub terram demitto.

g Conue-

ἀποϛέλλω τοῖς [g] κατὰ γῆν προγόνοις· ζώσῃ γὰρ ταῦτα ὐκ ἐξῆν ἀμφότερα, διὰ τὸν τύραννον.„ κραυγῆς δὲ γενομένης, ᾑμαγμένην ἔχων τὴν μάχαιραν, καὶ ὕτως ἀνάμεϛος αἵματος γενόμενος, ὃ [h] προσεφύσησεν αὐτῷ ἡ σφαγὴ
5 τῆς κόρης, ἔθει διὰ τῆς πόλεως ἐμμανὴς, ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν τὺς πολίτας καλῶν. [i] διεκπαισάμενος δὲ τὰς πύλας, ἀνέβη τὸν ἵππον, ὃς ἦν παρεσκευασμένος αὐτῷ, καὶ ξυνέτεινεν ἐπὶ τὸ ϛρατόπεδον, Ἰκιλίυ τε καὶ Νομιτορίυ, τῶν ἀγαγόντων αὐτὸν ἐκ τῦ χάρακος νεανίσκων,
10 καὶ τότε συμπροπεμπόντων. ἠκολύθει δ' αὐτοῖς καὶ ἄλλος ὄχλος δημοτῶν ὐκ ὀλίγος· ὥϛε τὺς σύμπαντας ἀμφὶ τετρακοσίυς γενέσθαι.

XXXVIII. Ὁ δ' Ἄππιος, ὡς τὸ περὶ τὴν κόρην ἐπέγνω πάθος, ἀναπηδᾷ τε ἀπὸ τῦ δίφρυ, καὶ διώκειν τὸν Οὐεργίνιον

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

tuorum maiorum mitto: tibi enim viuenti horum neutro ob tyrannum frui licebat.„ Orto autem clamore, cruentum gestans cultrum, et ita totus consperſus ſanguine, quem puellae caedes in eum efflarat, per vrbem furibundus currebat, ciues ad libertatem vocans. et e portis per vim egreſſus equum conſcendit, qui ei paratus erat, et ad caſtra contendit, Icilio et Numitorio adoleſcentibus, qui eum ex caſtris adduxerant, tunc etiam comitantibus. Eos autem alia etiam turba plebeiorum non exigua ſequebatur, ita vt vniuerſi eſſent fere quadringenti.

Appius vero, vt puellae caſum cognouit, de ſella exſiliit, et Virginium

g Conuenientius κατὰ γῆς, *ſub terra conditis. Sylb.*

h Ὃ προσέφυσεν αὐτὸν] Vſitatius αἷμα προσφύειν τινὶ, *efflare ſanguinem in aliquem. Port.* Quis vnquam ita loquutus? Lego προσέκλυσεν, vel προσέφυρεν, et ᾧ, non ὅ. ſic infra de eodem Virginio: αἵματι πεφυρμένος ἅπας. *Caſaub.*

i Si quis διεκπεσάμενος malit, per me licet. *Sylb.* Διεκπαισάμενος idem valet, ac τὺς φύλακας παισάμενος διὰ πυλῶν ἔφυγε καὶ ἀνέβη, *pulſatis cuſtodibus, per portas euaſit* etc. *Port.* Nihil mutandum cenſeo, etſi non ignoro, reperiri vocem διεκπεσάμενος, vt apud *Polyaenum* διεξεπέσαντο pro διεξέπεσον, vt ibi notauimus. *Caſ.* quem videſis etiam p. 198. *Animaduerſionum* ad *Athen.* l. III. c. 21.

k Forſan

ἐβόλετο, πολλὰ καὶ λέγων καὶ πράττων ἄκοσμα. περιςάντων δ' αὐτὸν τῶν φίλων, καὶ μηδὲν ἐξαμαρτάνειν ἀξιόντων, ἀπῄει πρὸς ἅπαντας ἀγανακτῶν. ἤδη δ' αὐτῷ κατ' οἰκίαν ὄντι προσαγγέλλουσι τῶν ἑταίρων τινὲς, ὅτι περὶ τὸ πτῶμα τῆς κόρης Ἰκίλιός τε ὁ κηδεςὴς, καὶ 5 Νομιτώριος ὁ θεῖος, σὺν τοῖς ἄλλοις ἑταίροις τε καὶ συγγενέσιν ἑςῶτες, ῥητὰ καὶ ἄῤῥητα κατ' αὐτοῦ λέγουσι, καὶ καλοῦσι τὸν δῆμον ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν. ὁ δ' ὑπ' ὀργῆς [k] ὡς εἶχε, πέμπει τῶν ῥαβδούχων τινὰς, κελεύσας ἀπάγειν εἰς τὸ δεσμωτήριον τοὺς κεκραγότας, καὶ τὸ πτῶμα 10 μεταφέρειν ἐκ τῆς ἀγορᾶς· ἀφρονέςατον πρᾶγμα ποιῶν, καὶ τοῖς τότε καιροῖς ἥκιςα ἁρμόττον. δέον γὰρ ἀποθεραπεύειν τὸν ὄχλον, ὀργῆς εἰληφότα δικαίαν πρόφασιν, [l] εἴξαντα δ' ἐν τῷ παραχρῆμα χρόνῳ, ὕςερον τὰ μὲν ἀπολογούμενον, τὰ δὲ παραιτούμενον, τὰ δ' ἑτέ- 15 ραις τισὶν εὐεργεσίαις ἀναλαβόντα, ἐπὶ τὸ βιαιότερον ἐνεχθεὶς, εἰς ἀπόνοιαν ἠνάγκασεν αὐτοὺς τραπέσθαι.

ginium perfequi volebat, multa indecora et dicens et faciens. Sed circumftantibus eum amicis, et, vt nihil peccaret, rogantibus, omnibus infenfus abiit. Ei autem, quum iam domi effet, quidam amici nunciarunt, Icilium focerum et Numitorium auunculum, cum aliis amicis et cognatis, circa puellae cadauer ftantes, fanda et infanda aduerfus eum dicere, et populum ad libertatem vocare. Ille vero, ita iratus, vt erat, mifit quofdam lictores, iubens in vincula abducere eos, qui vociferati fuerant, et cadauer e foro in alium locum transferre: rem ftultiffimam et illis temporibus minime conuenientem faciens. Quum enim debuiffet delenire turbam, quae iuftam irae cauffam habebat, et tunc quidem cedere, poftea vero partim fefe purgare, partim deprecari, partim aliquibus aliis beneficiis *eorum beneuolentiam* iterum fibi conciliare, *ille tamen* ad rationem violentiorem prouectus, eos ad defperationem adegit. neque

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307. *Appius et amoris fructu priuatur, et aduerfa experitur omnia, obftante Valerio et Horatio.*

k Forfan ὡς εἶχε τάχους, *quanta maxima celeritate potuit.* Vide p. 1940. v. 2.

l Legendum potius εἴξαντα μὲν ἐν τῷ παραχρῆμα χρόνῳ, ὕςερον δὲ τὰ μὲν etc. *Port.*

οὐ γὰρ ἀνέσχοντο τῶν [m] ἐπιβαλλομένων ἕλκειν τὴν νεκρὰν, ἢ τοὺς ἄνδρας εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπάγειν, ἀλλ' ἐμβοήσαντες ἑαυτοῖς σὺν ὠθισμῷ τε καὶ [n] πληγαῖς τῶν βιαζομένων, ἐξέβαλον αὐτοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς. ὥστ' ἠναγ-
5 κάσθη ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἄππιος ἅμα συχνοῖς ἑταίροις καὶ πελάταις εἰς τὴν ἀγορὰν πορεύεσθαι, παίειν κελεύων καὶ ἀνείργειν ἐκποδῶν τους ἐν τοῖς στενωποῖς. πυθόμενοι δὲ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ τῆς ἐξόδου Οὐαλέριός τε καὶ Ὁράτιος, οὓς ἔφην ἡγεμονικωτάτους εἶναι τῶν ἀντιποιουμένων
10 τῆς ἐλευθερίας, πολλὴν καὶ ἀγαθὴν νεότητα περὶ αὐτοὺς [o] ἀγαγόντες, ἵστανται πρὸ τοῦ νεκροῦ. καὶ ἐπειδὴ πλησίον αὐτῶν οἱ περὶ τὸν Ἄππιον ἐγίνοντο, πρῶτον μὲν εἰς λόγους ἐπαχθεῖς καὶ προπηλακισμοὺς κατὰ τῆς ἐξουσίας αὐτῶν ἐχώρουν, ἔπειτα καὶ τὰ ἔργα ὅμοια τοῖς λόγοις
15 παρείχοντο, παίοντές τε καὶ ἀνατρέποντες τοὺς ὁμόσε χωροῦντας.

XXXIX. Ὁ δ' Ἄππιος ἀδημονῶν ἐπὶ τῷ παρ' ἐλπίδα τῆς [p] κω-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

neque enim tulerunt eos, qui aggressi fuerant cadauer trahere, et viros in carcerem abducere: sed seipsi clamore sublato adhortati, eos, qui vim faciebant, impetu et vulneribus foro expulerunt. ita vt Appius, his auditis, coactus fuerit cum multis amicis et clientibus in forum venire, iubens caedi et summoveri, ac de medio tolli, qui in compitis erant. Quum autem, quo consilio ille ex suis aedibus esset egressus, intellexissent Valerius et Horatius, (quos dixi praecipuos duces fuisse eorum, qui se in libertatem vindicabant) multa et strenua iuuentute stipati, ante cadauer constiterunt. Et quum Appius cum sua factione propius ad eos accessisset, primum quidem ad verba acerba et ad contumelias contra eorum potestatem prouecti sunt: deinde vero facta verbis respondentia addiderunt, caedendo et euertendo, quotquot secum congredi fuissent ausi.

At Appius, moestus et iniquo animo ferens illam animadversionem,

m Περιβαλλομένων] Rectius ἐπιβαλλομένων (i. e. ἀρχομένων) vt cum alibi, tum infra pag. 2263. v. 5. *Sylb.*

n Πληγῇ] Πληγαῖς *Vat.*

o Vsitatius in hoc loquendi genere ἔχοντες, vt supra p. 2210. v. pen. et p. 2230. v. pen. *Sylb.*

p Κολά-

[p] κωλύσεως, καὶ οὐκ ἔχων, ὅ τι χρήσεται τοῖς ἀνδράσι, τὴν ὀλεθριωτάτην ἔγνω βαδίζειν ὁδόν. ὡς γὰρ ἔτι τοῦ πλήθους αὐτῷ διαμένοντος οἰκείου, ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερὸν, ἐκάλει τὸν δῆμον εἰς ἐκκλησίαν, καὶ κατηγορεῖν ἐπειρᾶτο τῶν ἀνδρῶν παρανομίαν τε καὶ ὕβριν, 5 ἐξουσίᾳ δημαρχικῇ καὶ ἐλπίδι κούφῃ ἐπαιρόμενος, ὅτι συναγανακτήσας ὁ δῆμος αὐτῷ παρέσει ῥίψαι τοὺς ἄνδρας κατὰ τῆς πέτρας. οἱ δὲ περὶ τὸν Οὐαλέριον, ἕτερον τόπον τῆς ἀγορᾶς καταλαβόμενοι, καὶ τὸ πτῶμα τῆς παρθένου θέντες, ὅθεν ὑπὸ πάντων ὀφθήσεσθαι 10 ἔμελλεν, ἑτέραν συνῆγον ἐκκλησίαν, καὶ πολλὴν ἐποιοῦντο τοῦ τ' Ἀππίου καὶ τῶν ἄλλων [q] ὀλιγαρχῶν κατηγορίαν. ἔμελλέ τε, ὅπερ εἰκὸς ἦν, οὓς μὲν τὸ ἀξίωμα τῶν ἀνδρῶν, οὓς δ' ὁ τῆς κόρης ἔλεος, [r] δεινὰ καὶ πέρα δεινῶν διὰ τὸ ἀτυχὲς κάλλος [s] παθούσης, οὓς δ' αὐτὸς ὁ τῆς 15

versionem, quae contra spem suam acciderat, quum nesciret quomodo se cum illis hominibus gerere deberet, viam maxime exitialem ingredi statuit. nam, quasi adhuc plebs in eodem amore erga eum perseueraret, adscendit in Vulcani aedem, et populum ad concionem vocauit, et illorum virorum iniquitatem atque contumeliam accusare conatus est, tribunitia potestate et spe inani elatus, qua sperabat fore, vt populus secum indignatus sibi permitteret, viros illos praecipites dare. At Valerius eiusque socii, occupata alia fori parte, et cadauere virginis collocato, vbi ab omnibus conspici posset, alteram concionem conuocarunt, et longa accusatione in Appium et alios decemuiratus fautores sunt inuecti. atque accidit, vt alios quidem (vti verisimile erat) illorum virorum dignitas, alios ipsius puellae miseratio, quae iniurias atroces, et plus, quam atroces, ob suam infelicem formam perpessa fuerat, alios ipsum prioris reipu-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

p Κολάσεως] Ita etiam in *Lapi Cod.* non dubito tamen, quin vera lectio sit κωλύσεως, vt vertatur: *ibi Appius insperato illo obstaculo perturbatus* etc. *Sylb.*

q Fortasse ὀλιγαρχικῶν legendum. *Port.*

r Et haec tragica sunt *Dionysio* familiaria. Affine illud apud *Thucydidem*, l. III. καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν, ὅ, τι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαίτερον. *Casaub.*

s Articulus τῆς, quem vulgatae

ἀρχαίας καταςάσεως πόθος [t] εἰς ταύτην τὴν ἐκκλησίαν παρακαλῶν, πλείȣς τῶν ἑτέρων συνάξειν· ὥςʼ ὀλίγȣς τινὰς ὑπολειφθῆναι περὶ τὸν Ἄππιον, αὐτȣ̀ς [u] τȣ̀ς ὀλιγαρχικȣ́ς· ἐν οἷς ἦσάν τινες ȣ̓κέτι τῆς ὀλιγαρχίας αὐ-
5 τῶν ἀκροώμενοι, διὰ πολλὰς προφάσεις, ἀλλʼ, εἰ γένοιτʼ ἰσχυρὰ τὰ τῶν ἐναντίων, ἄσμενοι [x] χωρήσειν ἐπʼ ἐκείνȣς. [y] ἐρημȣ́μενον δὴ θεωρῶν ἑαυτὸν Ἄππιος, ἠναγκάσθη μεταγνῶναι, καὶ ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἀγορᾶς· ὃ καὶ μάλιςα ὤνησεν αὐτόν. [z] βαλλόμενος γὰρ ὑπὸ τȣ̃ δημοτικȣ̃
10 πλήθȣς, καλὰς ἔτισεν [a] ἂν αὐτῷ τὰς δίκας. μετὰ τȣ̃τʼ ἐξȣσίας, ὅσης ἐβȣ́λοντο, τυχόντες οἱ περὶ τὸν Οὐαλέριον, ἐνεφορȣ̃ντο τῶν κατʼ ὀλιγαρχίας λόγων, καὶ τȣ̀ς ἔτι ἐνδοιάζοντας ἐξεδημαγώγȣν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐξηλλο-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

reipublicae ſtatus deſiderium, quod eos ad concionem iſtam inuitabat, cogeret, ita vt iſti contrariam factionem numero ſuperarent: quare pauci quidam circa Appium remanſerunt, *nimirum* illi ipſi, qui decemuiratus fautores erant: inter quos nonnulli erant, qui eorum magiſtratui amplius non obtemperabant ob multas cauſſas; ſed, ſi res aduerſariorum corroboratae fuiſſent, lubenter in illos impetum facturi erant. Quum autem Appius ſe *ab omnibus* deſtitutum videret, ſententiam mutare, et de foro decedere coactus eſt. quod etiam ei maxime profuit. nam, telis a multitudine plebeia petitus, poenas ſe dignas perſoluiſſet. Poſtea Valerius cum ſuis poteſtatem, quantam volebant, adeptus, ad ſatietatem vſque in decemuiratum eſt inuectus, et eos, qui adhuc dubii erant, ſua oratione confirmauit. Sed multo magis *a decemuiris* vrbanam turbam

tae ad v. κάλλος addunt, rectius expungetur, vel initio commatis ponetur ante δεινά. *Sylb.* Non agnoſcit *Vat.*

t Εἰς τὴν ἐκκλησίαν *Vat.*

u Αὐτȣ̀ς δὲ τȣ̀ς] Deeſt *Vat.* δὲ.

x Poſt χωρήσειν deeſt participium μέλλοντες, aut verbum ἔμελλον. *Sylb.*

y Ἐρημȣ́μενον δὴ θεωρῶν ἑαυτὸν ὁ Ἄππιος *Vat.* Vulgatae δὲ dant, loco δή.

z Nota ἐπιβαλλόμενος pro εἰ αὐτῷ χεῖρες ἐπεβλήθησαν. ſimplicius eſſet ἐπιλαβόμενος, ſi id paſſiua ſignificatione vſitatum eſſet. *Sylb.*

a In *Ed. Steph.* ἑαυτῷ, reciproce. quod vt conſiſteret, *Xylander* hypodiaſtolen poſuerat ante

τρίωσαν τὸν πολιτικὸν ὄχλον οἱ τῆς κόρης συγγενεῖς, κλίνην τε κομίσαντες εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον τὸν ἐπιτάφιον οἷον ἐδύναντο πολυτελέστατον παρασκευάσαντες, καὶ τὴν ἐκφορὰν τοῦ σώματος διὰ τῶν ἐπιφανεστάτων τῆς πόλεως ποιησάμενοι στενωπῶν, ὅθεν 5 ὑπὸ πλείστων ὀφθήσεσθαι ἔμελλον. ἐξεπήδων γὰρ ἐκ τῶν οἰκιῶν γυναῖκές τε καὶ παρθένοι τὸ πάθος ἀποδυρόμεναι, αἱ μὲν ἄνθη καὶ στεφάνους βάλλουσαι κατὰ τῆς κλίνης, αἱ δὲ τελαμῶνας, ἢ μίτρας, αἱ δὲ ἀθύρματα [b] κόμης παρθενικὰ, καί που τινὲς καὶ πλοκάμων 10 ἀποκειράμεναι βοστρύχους· ἄνδρες τε συχνοὶ λαμβάνοντες ἐκ τῶν πλησίον ἐργαστηρίων, τὰ μὲν ὠνῇ, τὰ δὲ χάριτι, συνεπεκόσμουν τοῖς προσφόροις δωρήμασι τὴν ἐκκομιδήν. ὥστε περιβόητον ἀνὰ τὴν πόλιν γενέσθαι τὸ κῆδος, καὶ προθυμίαν ἅπαντας [c] λαβεῖν τῆς τῶν ὀλιγ- 15

bam alienarunt puellae cognati, lecto in forum delato, et reliquo ornatu funebri, quam magnificentissime potuerunt, apparato, et funere per illustrissima vrbis compita elato, vnde a plurimis conspici possent. nam ex aedibus exsiliebant et mulieres et virgines, casum illum lugentes, atque aliae flores et corollas in lectum iaciebant, aliae fascias, aut zonas, aliae vittas virginalis comae, nonnullae etiam detonsos crinium tortorum cincinnos: et multi viri, ex proximis officinis capientes alia pretio, alia gratis, exsequias donis conuenientibus simul ornabant. adeo vt illud funus per totam vrbem esset celebre, et omnes ad decemuiratum abrogandum parati essent. Sed

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

ante ὑπὸ δημοτικοῦ πλήθους, non post. nostram lectionem probat etiam *Lapi* versio: *nam missus in potestatem plebeiorum pulchras eis persoluisset poenas.* Sed vtrocunque modo legas, deest ἂν ante ἔτισεν. quod idem *Xylander* adnotarat. *Sylb.*

b Vox κόμης mihi suspecta est, et, vt puto, tollenda. *Cas.* ad *Sueton.* l. IV.

c In *Cod. Vat.* καταλαβεῖν τῆς τῶν ὀλιγαρχιῶν. Verum ὀλιγαρχῶν scribendum esse, tum res ipsa docet, tum confirmat praeced. p. 2255. v. 12. *Sylb.* [Ne cui mirum accidat, a Sylburgio, cui de lectionibus codicis Vaticani nihil constiterit, lectionem e Vaticano prolatam refutari, tenendum, ὀλιγαρχιῶν etiam in Stephanica legi. Contruncandi

ἀρχῶν καταλύσεως. ἀλλ' οἱ φρονοῦντες τὰ τῆς ὀλιγαρχίας, ὅπλα ἔχοντες, μέγα παρεῖχον αὐτοῖς δέος· [d] οἵ τε περὶ τὸν Οὐαλέριον οὐκ ἠξίουν αἵματι πολιτικῷ τὸ νεῖκος διαιρεῖν.

5 Τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν πόλιν ἐν τοιαύταις ἦν ταραχαῖς. XL. Οὐεργίνιος δ', ὃν ἔφην αὐτόχειρα γενέσθαι τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς, ἀπὸ ῥυτῆρος ἐλαύνων τὸν ἵππον, ἀφικνεῖται περὶ λύχνων ἁφὰς ἐπὶ τὸν πρὸς Ἀλγιδῷ χάρακα, τοιοῦτος, οἷος ἐκ τῆς πόλεως ἐξέδραμεν, αἵματι 10 πεφυρμένος ἅπας, καὶ τὴν μαγειρικὴν μάχαιραν διὰ χειρὸς ἔχων. ἰδόντες δ' αὐτὸν οἱ πρὸ τοῦ στρατοπέδου τὰς φυλακὰς φυλάττοντες, ἐν ἀπόρῳ τ' ἦσαν, ὅ τι πέπονθεν εἰκάσαι, καὶ παρηκολούθουν, ὡς ἀκουσόμενοι μέγα πρᾶγμα καὶ δεινόν. ὁ δὲ τέως μὲν ἐπορεύετο κλαίων, 15 καὶ διασημαίνων τοῖς ὁμόσε χωροῦσιν ἀκολουθεῖν. ἐξέ-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

Sed qui decemuiratus partibus fauebant, quod arma habuerint, magnum terrorem illis incutiebant: et Valerius cum suis nolebat ciuili sanguine litem dirimere.

Res igitur vrbanae ita turbatae erant. At Virginius, quem dixi propria manu filiam suam occidisse, laxatis habenis equo citato, circa vespertinum crepusculum ad castra, quae ad Algidum erant, peruenit, ita vt ex vrbe effugerat, totus sanguine conspersus, et lanii cultrum in manu tenens. Quem quum vidissent, qui pro castris excubabant, non poterant coniectare, quidnam ei accidisset, eumque sequebantur, vt rem magnam et atrocem audituri. Ille vero, primum quidem inter eundum flebat, et obuiis quibusque significabat, vt se sequerentur. excurrebant

truncandi omnia et in compendium contrahendi studium, nullo pacto probandum, vt iniquitate et temeritate non vacans, saepenumero imprudentes implicat eiusmodi absurditatibus, in quas Hudsonus Sylburgium mutilans haud raro incidit. Vidimus his ipsis diebus insigne huius vanitatis, iniustitiae certe, in ridiculum exeuntis, exemplum.]

d Ita e *Cod. Vat.* pro corrupto αὐτεί. atque hanc emendationem agnoscit etiam *Lapi* versio. *Sylb.*

e Περι-

τρεχον δ' ἐκ τῶν σκηνῶν, ἃς διεπορεύετο, μεταξὺ δειπνοῦντες, ἅπαντες ἀθρόοι, φανοὺς ἔχοντες καὶ λαμπάδας, ἀγωνίας πλήρεις, καὶ θορύβῳ [e] περιχεόμενοι περὶ αὐτὸν ἠκολούθουν. ἐπεὶ δ' εἰς τὸν ἀναπεπταμένον τοῦ στρατοπέδου τόπον ἦλθεν, ἐπὶ μετεώρου στὰς τινὸς, ὥσθ' ὑπὸ 5 πάντων ὁρᾶσθαι, διηγεῖτο τὰς καταλαβούσας αὐτὸν συμφοράς. μάρτυρας τῶν λόγων παρεχόμενος τοὺς σὺν αὐτῷ παρόντας ἐκ τῆς πόλεως. ὡς δὲ κατέμαθεν ὀλοφυρομένους τε πολλοὺς καὶ δακρύοντας, εἰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις αὐτῶν ἐτράπετο, μὴ περιϊδεῖν μήτ' αὐτὸν ἀτι- 10 μώρητον γενόμενον, μήτε τὴν πατρίδα προπηλακιζομένην. λέγοντι δ' αὐτῷ ταῦτα πολὺ τὸ βουλόμενον ἐξ ἁπάντων ἀκούειν καὶ ἐπικελευόμενον λέγειν ἐγίνετο. τοιγάρτοι καὶ θρασύτερον ἤδη καθήπτετο τῆς ὀλιγαρχίας. διεξιὼν δ', ὡς πολλῶν μὲν ἀφείλοντο τὰς οὐσίας οἱ δέκα, 15 πολλῶν δὲ πληγαῖς ᾐκίσαντο τὰ σώματα, παμπόλλους δὲ φυγεῖν ἠνάγκασαν ἐκ τῆς πατρίδος οὐδὲν ἀδικήσαντας, γυναικῶν δ' ὕβρεις, καὶ παρθένων ἐπιγάμων

currebant vero ex tentoriis, dum coenarent, per quae media ipse transibat, omnes conglobati cum facibus et lucernis, angoris et tumultus pleni, * eique circumfusi sequebantur. Quum autem in patentem castrorum locum venisset, stans in parte quadam edita, vt ab omnibus conspici posset, calamitates suas, in quas inciderat, narrauit, testes verborum suorum exhibens eos, qui ex vrbe secum venerant. Postquam vero multos et lugentes et lacrymantes animaduertit, eos suppliciter orare coepit; ne aut se inultum manere, aut patriam contemni paterentur. Eo autem haec dicente, omnes cupidi erant audiendi, eumque hortabantur, vt rem totam aperiret. quapropter tunc audacius in decemuiratum coepit inuehi. Quum autem narrasset, multos a decemuiris suis fortunis spoliatos, multos verberibus contumeliose caesos, et permultos nullo suo merito ex patria fugere coactos: quumque insolentiam in mulieres, et virginum

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

e Περιχεόμενοι] Rectius forsan περιχεόμενοί τε. *Sylb.*

* Circumstantesque eum sequebantur. *Lapus.* Eum circumquaque sequebantur. *Gelen.*

ἁρπαγὰς, καὶ παίδων ἐλευθέρων προπηλακισμοὺς, καὶ
τὰς ἄλλας αὐτῶν παρανομίας τε καὶ ὠμότητας ἐκλογι-
ζόμενος· „Καὶ ταῦτ', ἔφη, προπηλακίζουσιν ἡμᾶς οἱ μήτε
νόμῳ τὴν ἐξουσίαν ἔχοντες, μήτε ψηφίσματι βουλῆς, ἢ
5 δήμου συγχωρήματι λαβόντες· ὁ γὰρ ἐνιαύσιος αὐτοῖς
τῆς ἀρχῆς χρόνος, ὃν ἐχρῆν αὐτοὺς ἄρξαντας ἑτέροις παρα-
δοῦναι τὰ κοινὰ, παρελήλυθεν· ἀλλ' ἐκ τοῦ βιαιοτάτου
τῶν τρόπων, πολλὴν δειλίαν καὶ μαλακίαν καταγνόν-
τες ἡμῶν, ὥσπερ [f] γυναικῶν. εἰσελθέτω δὴ λογισμὸς
10 ἕκαστον ὑμῶν, ὧν τ' αὐτὸς πέπονθε, καὶ ὧν οἶδεν ἑτέρους
παθόντας· καὶ εἴ τις ὑμῶν, δελεαζόμενος ὑπ' αὐτῶν
ἡδοναῖς τισιν, ἢ χάρισιν, οὐ πεφόβηται τὴν ὀλιγαρχίαν,
οὐδὲ δέδοικε, μὴ καὶ ἐπ' αὐτὸν ἔλθοι ποτὲ σὺν χρόνῳ
τὰ δεινὰ, μαθὼν, ὅτι τυράννοις [g] οὐδὲν πιστὸν, οὐδ' ὑπ' εὐ-
15 νοίας ἐκ τῶν κρατούντων δίδονταί τισι χάριτες, καὶ πάν-
τα τὰ ὅμοια τούτοις, μεταγνώτω· καὶ μιᾷ διανοίᾳ χρη-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

num nubilium raptus, et puerorum ingenuorum contumelias, et alia eorum iniqua et crudelia facinora recenſuiſſet: „Atque his, inquit, contumeliis nos afficiunt ii, qui nec ex legibus hanc poteſtatem habent, neque ex ſenatuſconſulto, aut populi conceſſu, eam acceperunt; (nam magiſtratus eorum tempus annuum, quo exacto eos aliis reipublicae gubernacula tradere oportebat, iam praeteriit) ſed per maximam violentiam imperium ſibi vſurpant, nobis, tanquam mulieribus, magnae ignauiae et mollitiei damnatis. Ergo vnicuique veſtrum veniant in mentem ea, quae et ipſe eſt paſſus, et quae ſcit alios eſſe perpeſſos, ac ſi quis veſtrum, aliquibus voluptatibus, aut beneficiis, ab iis captus, non formidat decemuiratum, nec veretur, ne vllo vnquam temporis progreſſu calamitates ſe quoque inuadant, ille, vbi cognorit, in tyrannis nullam eſſe fidem, neque a potentibus beneuolentiae cauſſa in aliquos beneficia et caetera omnia huiuſmodi conferri, ſententiam mutet: atque omnes vno ore et
communi

f Aliquid huiuſmodi poſt γυναικῶν deſiderari videtur, αὐτὴν (ſc. τὴν ἀρχὴν) ἔτι κατέχουσιν. *Port.*

g Οὐδὲν ἐστι πιστὸν, οὐδ' ἀπ' εὐνοίας *Vat.*

h Sic

σάμενοι πάντες, ἐλευθεροῦτε ἀπὸ τῶν τυράννων τὴν πατρίδα, ἐν ᾗ θεῶν τε ἱερὰ ἵδρυνται, καὶ θῆκαι προγόνων εἰσὶν, [h] ὃς ὑμεῖς τιμᾶτε μετὰ θεὸς, καὶ γηραιοὶ πατέρες, τροφεῖα πολλὰ καὶ ἄξια τῶν πόνων ἀπαιτοῦντες, γυναῖκές τε κατὰ νόμους ἐγγυηθεῖσαι, καὶ θυγατέρες ἐπίγαμοι, φροντίδος οὐ μικρᾶς δεόμεναι τοῖς ἔχουσι, καὶ γοναὶ παίδων ἀῤῥένων, οἷς ὀφείλεται δίκαια φύσεως προγόνων. οἰκίας γὰρ δὴ καὶ κλήρους καὶ χρήματα σὺν πολλοῖς [i] κτηθέντα πόνοις ὑπὸ πατέρων καὶ ὑμῶν αὐτῶν σιωπῶ· ὧν ὑμῖν οὐδὲν ἔξεστι βεβαίως ἔχειν, ἕως ἂν ὑπὸ τῶν δέκα τυραννῆσθε. 5 10

„Οὔτε σωφρόνων, οὔτε γενναίων ἐστὶν ἀνθρώπων, τὰ μὲν ἀλλότρια κτᾶσθαι δι' ἀνδραγαθίαν, τὰ δ' οἰκεῖα περιορᾶν ἀπολλύμενα διὰ μαλακίαν. οὐδὲ πρὸς μὲν Αἰκανὸς καὶ Οὐολούσκους καὶ Σαβίνους [k] καὶ τοὺς περιοίκους ἅπαντας πολεμεῖν μακροὺς καὶ ἀδιαλείπτους πολέ- XLI. 15

communi consensu patriam a tyrannis liberate, in qua et deorum templa sunt exstructa, et monumenta maiorum, qui secundo loco post deos a vobis honorantur, et *in qua sunt* patres senes, qui educationis praemia multa atque suis laboribus digna reposcunt, et coniuges legitime vobis desponsatae, et filiae nubiles, quarum non parua cura iis, penes quos sunt, gerenda est, et soboles filiorum marium, * quibus iura naturae maiorum debentur. nam domos, et haereditaria praedia, et pecunias, multis laboribus a maioribus et vobis ipsis quaesitas, silentio praetereo: quorum nihil constanter possidere vobis licebit, quamdiu sub tyrannico decemuirorum dominatu eritis.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Non est prudentium, neque generosorum hominum, res alienas fortitudine quaerere, et pati suas per ignauiam amitti: atque cum Aequis, Volscis, Sabinis, et omnibus finitimis gentibus pro principatu et dominatu bella diuturna

h Sic apud *Cic.* l. II. de Legibus: *Hos leto datos, diuos habento. Sylb.*

* Quibus debentur iusta naturae progenitorum. *Lapus.* Quibus auitae propagationis iura debentur. *Gelen.*

i Κτηθέντα] Magis analogum est κληθέντα. *Sylb.*

k Καὶ τοὺς ἄλλους περιοίκους ἅπαντας. *Sylb.*

μους ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυναστείας, πρὸς δὲ τοὺς παρὰ νόμον ἄρχοντας ὑμῶν μὴ θέλειν ἄρασθαι τὰ ὅπλα, ὑπὲρ ἀσφαλείας τε καὶ ἐλευθερίας. οὐκ ἀναλήψεσθε τὸ φρόνημα τῆς πατρίδος; οὐ παραστήσεται λογισμὸς ὑμῖν τῆς 5 ἀρετῆς τῶν γονέων ἄξιος, οἱ διὰ μιᾶς γυναικὸς ὕβριν ὑφ' ἑνὸς τῶν Ταρκυνίου παίδων ὑβρισθείσης, καὶ διὰ τὴν ξυμφορὰν ταύτην ἑαυτὴν διαχρησαμένης, οὕτως ἠγανάκτησαν ἐπὶ τῷ πάθει, καὶ παρωξύνθησαν, καὶ κοινὴν ἁπάντων ἡγήσαντο τὴν ὕβριν, ὥστ' οὐ μόνον Ταρκύνιον 10 ἐξέβαλον ἐκ τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ τὸ βασιλικὸν πολίτευμα κατέλυσαν, καὶ τὸ λοιπὸν ἀπεῖπαν, μηδένα Ῥωμαίων ἄρχειν διὰ βίου τὴν ἀνυπεύθυνον ἀρχήν· αὐτοί τε τοὺς μεγίστους ὀμόσαντες ὅρκους, καὶ κατὰ τῶν ἐκγόνων ἀρὰς, ἐάν τι παρὰ ταῦτα ποιῶσι, καταρασάμενοι; 15 ἔπειτ' ἐκεῖνοι μὲν ἑνὸς οὐκ ἤνεγκαν ἀκολάστου μειρακίου τυραννικὴν ὕβριν εἰς ἓν σῶμα ἐλεύθερον γενομένην· [1] ὑμεῖς

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 $\frac{1}{2}$. V.C. Cat. 305. Var. 307.

turna assiduaque gerere, sed aduersus eos, qui vobis praeter leges imperant, arma pro salute et libertate vestra capere nolle. Quin patrios animos resumitis? quin vobis in mentem venit virtus maioribus digna, qui ob iniuriam ab vno Tarquinii filio vni mulieri illatam, et quae ob illam calamitatem manus sibi ipsi attulerat, adeo ob cladem illam indignati et exasperati sunt, eamque contumeliam omnibus communem duxerunt, vt non solum Tarquinium ex vrbe expulerint, sed etiam regium dominatum sustulerint, et in posterum vetuerint, ne quis perpetuum imperium et nullis reddendis rationibus obnoxium in Romanos gereret; ipsique grauissimum iusiurandum iurati, posterisque diras imprecationes, si quid contra haec fecissent, imprecati? et illi vnius intemperantis adolescentis tyrannicam iniuriam ingenuae personae illatam non tulerunt, vos vero

l In *Ed. Steph.* omissum est commation istud, ὑμεῖς δὲ ὑπομενεῖτε: et in fine periodi post ἀνάσχησθε scriptum καὶ ὑπομενεῖτε, luxata structura et sensu. *Sylb.* Parum recte etiam in *Cod. Vat.* ὑμεῖς δὲ πολυκέφαλον τυραννίδα πάσῃ παρανομίᾳ τε καὶ ἀσελγείᾳ χρωμένην, καὶ ἔτι μᾶλλον χρησομένην, ἐὰν νῦν ἀνάσχησθε ὑπομενεῖτε. οὐκ ἐμοὶ etc.

* *Al.*

δὲ ὑπομενεῖτε πολυκέφαλον τυραννίδα πάσῃ παρανομίᾳ καὶ ἀσελγείᾳ χρωμένην, καὶ ἔτι μᾶλλον χρησομένην, ἐὰν νῦν ἀνάσχησθε; οὐκ ἐμοὶ μόνῳ θυγάτηρ ἐγένετο διαφέρουσα τὴν ὄψιν ἑτέρων, ἣν ἀπὸ τοῦ φανεροῦ βιάζεσθαι καὶ προπηλακίζειν Ἄππιος ἐπεβάλετο, ἀλλὰ καὶ ὑμῶν 5 εἰσι [m] πολλοῖς, τοῖς μὲν θυγατέρες, τοῖς δὲ γαμεταὶ, τοῖς δὲ νεανίαι παῖδες εὐπρεπεῖς· οὓς τί κωλύσει πρὸς ἄλλου τινὸς τῶν δέκα τυράννων, ἢ [n] πρὸς αὐτοῦ Ἀππίου ταὐτὰ παθεῖν; εἰ μή τις ἄρα θεῶν ἐστιν ἐγγυητὴς, ὡς, ἐὰν τὰς ἐμὰς ταύτας συμφορὰς ἀτιμωρήτους ἐάσητε, 10 οὐκ ἐφ' ὑμῶν πολλοὺς τὰ ὅμοια δεινὰ ἥξει, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐμῆς θυγατρὸς ὁ τυραννικὸς ἔρως προελθὼν στήσεται, καὶ περὶ τὰ λοιπὰ σώματα παίδων τε καὶ παρθένων σωφρονήσει. πολλῆς μέντοι μωρίας καὶ [o] σκαιότητος σαφῶς ἴστε [p] τὰ νοούμενα ταῦτα ὡς οὐκ ἔσται, λέγειν. ἀόρι- 15

vero feretis multorum capitum tyrannidem, omni iniquitate et libidine vtentem, et in posterum multo maiore vsuram, si nunc ipsam patiamini? Non mihi soli fuit filia, quae forma caeteras superaret, quam Appius aperte violare et contumelia afficere est aggressus: * sed vobis etiam sunt multae, atque aliis quidem filiae, aliis vero vxores, aliis adolescentuli egregia forma praediti. quos quid impediet, quo minus ab alio quopiam decem tyrannorum, aut ab ipsomet Appio, eadem patiantur? nisi forte deorum aliquis spondeat fore, vt, si hasce meas calamitates inultas sinatis, huiusmodi mala paucos vestrum inuadant; sed tyrannicus iste amor, ad meam vsque filiam progressus, *ibi* consistat, et erga reliqua tam puerorum, quam puellarum virginum corpora se modeste ac pudice gerat. Est tamen magnae stultitiae et fatuitatis (certo scitote) ** affirmare, haec, quae *a vobis* cogitantur, non euentura. nam tyrannorum cupiditates

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

* *Al.* sed vestrum etiam multis, aliis quidem filiae etc.

m Πολλαὶ] Πολλοῖς malit *Sylb.* quasi illud ὑμῶν minus congruat cum sequentibus πολλαὶ θυγατέρες etc. Sed et vulgatam lectionem retinere possumus. *Port.*

n Πρὸς αὐτοῦ τοῦ Ἀππίου *Vat.*

o Κακότητος *Vat.* et in *Lapi Cod.* nam vertit: *foeditatis.*

** Si quis haec, quae cogito, euentura neget. *Gelen.*

p Lapus videtur legisse τὸ νοεῖσθαι ταῦτα, καὶ ὡς οὐκ ἔσται λέγειν,

ϛοι γὰρ αἱ τῶν τυράννων ἐπιθυμίαι, κατὰ τὸ εἰκὸς, οἷα δὴ μήτε νόμον ἔχουσαι κωλυτὴν, μήτε φόβον. [q] ἐμοὶ δὲ δὴ πράττοντες τιμωρίαν δικαίαν, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἀσφάλειαν, ἵνα μὴ ταῦτα πάθητε, παρασκευαζόμενοι, διαρ-
5 ρήξατε ἤδη ποτὲ τοὺς χαλινοὺς, ὦ σχέτλιοι· [r] ἀναβλέψατε ὀρθοῖς ὄμμασι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. ἐπὶ τίνι γὰρ ἑτέρᾳ προφάσει μᾶλλον ἀγανακτήσετε, ἢ ταύτῃ, ὅτε τὰς τῶν πολιτῶν θυγατέρας ὡς δούλας ἀπάγουσιν οἱ τύραννοι, καὶ μετὰ μαστίγων νυμφαγωγοῦσιν; ἐν ποίῳ δὲ
10 τὸ ἐλεύθερον φρόνημα ἀναλήψεσθε καιρῷ, [s] τὸν νῦν παρέντες, ἐν ᾧ τὰ ὅπλα περὶ τοῖς σώμασιν ἔχετε;»

XLII. Ἔτι δ' αὐτοῦ λέγοντος, ἀνεβόησαν οἱ πολλοὶ, τιμωρήσειν ὑπισχνούμενοι· καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν λόχων ἐξ ὀνόματος ἐκάλουν, ἀξιοῦντες ἔργου ἔχεσθαι· καὶ ἐκ τοῦ Φα-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

tates sunt infinitae, vt verisimile est, quippe quae neque legibus, neque metu, cohibentur. Meam igitur iniuriam iure vindicantes, et vobis ipsis, ne eadem patiamini, firmum praesidium parantes, nunc tandem frena, o miseri, disrumpite: *et* rectis oculis libertatem spectate. Quam enim aliam ob caussam magis, quam ob istam, indignabimini, quando ciuium Romanorum filias tanquam seruas decem tyranni abripiunt, et cum verberibus sponsas ducunt? Quam aliam occasionem nacti liberos animos resumetis; si praesentem praetermiseritis, quando armati estis?

Eo adhuc loquente, multi clamarunt, se eius iniurias vlturos pollicentes: moxque ordinum ductores nominatim euocarunt, rogantes, vt rem aggrederentur: multique progressi,

γειν, nam vertit: *cogitare ista, et, quod nequaquam acerba illa euenient, dicere.* Legit *Casaubonus:* προνοεῖν (vel τὸ προνοεῖν) μὲν ταῦτα, ὡς δ' οὐκ ἔσται λέγειν. sc. *res est stultitiae plena, quum periculum praeuideas, cauere tamen superuacaneum dicere, et nihil eorum, quae praeuidentur, euenturum dicere.*

q Ἐμοί τε δὴ *Vat.*

r Καὶ ἀναβλέψατε legisse videtur *Lapus*, qui vertit: *rectisque oculis* etc.

s Τὸ νῦν] Simplicius τὸν νῦν, vt feratur ad proxime praeced. καιρόν. *Sylb.* atque ita in *Cod. Vat.*

t Ἐσκόπουν

νεϱῦ πολλοὶ παϱιόντες ἐθάῤῥυν λέγειν, εἴ τι δεινὸν ἦσαν πεπονθότες. μαθόντες δὲ τὰ γινόμενα οἱ πέντε ἄνδϱες, ὓς ἔφην ἡγεῖσθαι τῶν ταγμάτων, δείσαντες, μή τις ἐπ' αὐτὺς τῶν ὄχλων ὁϱμὴ γένηται, συνέδϱαμον εἰς τὸ ϛϱατήγιον πάντες, καὶ μετὰ τῶν φίλων [t] ἐσκόπυν, εἴ πως 5 παύσωσι τὴν ταϱαχὴν, τὰ οἰκεῖα ὅπλα πεϱιϛησάμενοι. ὡς δ' ἐπύθοντο ἀπεληλυθότας εἰς τὰς σκηνὰς, λήξαντά τε καὶ παυσάμενον τὸν θόϱυβον, ἀγνοῦντες, ὅτι τῶν ἑκατοντάϱχων τοῖς πλείοσι δεδογμένον ἦν, δι' ἀποῤῥήτων συνωμοσιῶν ἀπόϛασιν πϱάττειν, καὶ συνελευθεϱῦν 10 τὴν πατϱίδα, ἔκϱιναν, ἐπειδὰν ἡμέϱα τάχιϛα γένηται, τὸν μὲν ἐκταϱάττοντα τὺς ὄχλυς Οὐεϱγίνιον συλλαβόντας ἔχειν ἐν φυλακῇ, τὰς δὲ δυνάμεις ἀναϛήσαντας ἐκ τῦ χάϱακος, ἄγειν ἐπὶ τὺς πολεμίυς, καὶ τὴν κϱατίϛην αὐτῶν τῆς χώϱας ἐγκαθημένυς δῃοῦν· πεϱὶ δὲ τῶν ἐν 15 τῇ πόλει πϱαττομένων μηδὲ τοῖς σφετέϱοις ἔτι ἐῶντας πολυπϱαγμονεῖν, τὰ μὲν διὰ τὰς ὠφελείας, τὰ δὲ διὰ

gressi, si quid mali fuissent perpessi, id aperte dicere audebant. At quinque viri, quos legionibus praefectos fuisse dixi, quum cognouissent, quid rerum gereretur, veriti, ne quis turbae impetus in se fieret, omnes in praetorium concurrerunt, et cum amicis consultare coeperunt, * si qua ratione illum tumultum sedare possent, suis armis circumsepti. Sed quum accepissent, *eos* in sua tentoria se recepisse, atque tumultum cessasse et sedatum esse, ignorantes, maiorum centurionum partem decreuisse, facta occulta coniuratione, defectionem facere, et communi consensu patriam liberare, statuerunt, vbi quam primum dies illucesceret, Virginium, qui turbas concitabat, comprehendere, et in custodia retinere; et motis inde castris, in hostes proficisci, et praestantissimam agri eorum partem, castris ibi positis, vastare; nec sinere milites suos amplius de rebus, quae in vrbe gererentur, curiosius inquirere, ** idque partim ob praedam, partim

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

t Ἐσκόπυν ὅπως *Vat.*

* An suae factionis manu stipati turbam componerent. *Gelen.*

** *Sed distinendos animos* partim *belli* commodis, partim quotidianis pro sua ipsorum salute certaminibus. *Sylb.* et *Gelen.*

κ Αὐτῶν

τοὺς ἐσομένους [u] ὑπὲρ αὐτῶν ἑκάστοτε ἀγῶνας. ἐγίνετο δ' αὐτοῖς οὐδὲν τῶν ἐκ διαλογισμοῦ· [x] οὐδὲ γὰρ τὸν Οὐεργίνιον εἴασαν οἱ λοχαγοὶ καλούμενον εἰς τὸ στρατήγιον ἀπελθεῖν, ὑποπτεύοντες, μή τι πάθοι δεινόν. ἀλλὰ καὶ
5 τὸν διαλειφθέντα λόγον, ὡς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀγαγεῖν τοὺς ὄχλους ἐβούλοντο, κατωνείδιζον, λέγοντες· „Ὡς καλῶς ἡμῶν ἐστρατηγήκατε καὶ πρότερον, ἵνα καὶ νῦν λαβόντες [y] ἐλπίδας ἀκολουθῶμεν ὑμῖν, οἵτινες ὅσην οὔπω πρότερον ἕτεροι Ῥωμαίων ἡγεμόνες, ἔκ τ' αὐτῆς
10 ἄγοντες τῆς πόλεως στρατιὰν, καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων ἀγείραντες, οὔτε τινὰ νίκην, ἢ βλάβην, ἐποιήσατε κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ἀνανδρίαν τε καὶ ἀπειρίαν ἀπεδείξασθε, κακῶς στρατοπεδευσάμενοι, καὶ τὴν ἑαυτῶν χώραν ὡς ὑπὸ τῶν πολεμίων [z] καταδῃωθεῖσαν, πτωχοὺς καὶ

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 $\frac{1}{2}$. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

partim ob assidua certamina pro eorum vnoquoque futura. Sed nihil eorum, quae cogitarant, ipsis successit. neque centuriones permiserunt, vt Virginius vocatus praetorium adiret, veriti, ne quid ei accideret mali. * Quin et disseminatum illum rumorem, *nimirum* quod vellent turbam in hostes ducere, *ipsis* exprobrabant, dicentes: „Quam bene nos et ante duxistis, vt et nunc in bonam spem veniamus, et vos sequamur, qui, quum tantum exercitum, quantum nondum antehac vlli alii Romani duces, tam ex ipsa vrbe duxeritis, quam ex sociis collegeritis, nullam tamen ab hostibus victoriam reportastis, neque vllo detrimento eos affecistis; sed ignauiam et imperitiam *duntaxat* ostendistis, quod male castra metati fueritis, et, vestra ipsorum regione vt hostili deuastata, mendicos nos atque omnium

u Αὐτῶν ἑκάστου malit *Portus*.

x Non male cum *Lapo* post οὐδὲ inserueris γάρ. *Sylb.* quod vulgatis deest.

* Quinetiam interceptum consilium de educendo in hostem milite huiusmodi oratione perstrinxerunt. *Gelen.*

y Vel ἀγαθάς, vel καλάς, post ἐλπίδας deesse videtur. *Port.*

z Structura paullo meliore: ὡς τὴν τῶν πολεμίων καταδῃώσαντες. nec multo aliter *Lapus*, qui vertit: *regionemque vestram tanquam hostes populantes. Sylb.* Malim legere: καταδῃωθεῖσαν ἐλίπετε, πτωχοὺς τε καὶ ἀμοίρους etc. i. e. *et nostrum ipsorum agrum, tanquam ab hostibus populatum, reliquistis, et nos mendicos*

ἀπόρους ἡμᾶς ἐποιήσατε ἁπάντων, [a] ὅσοις, κρατοῦντες τοῖς ὅπλοις τῶν ἐναντίων, ἐνικῶμεν ἐν ταῖς μάχαις, ὅτε ὑμῶν κρείττους ἦσαν οἱ στρατηγοί· τρόπαιά τε νῦν καθ' ἡμῶν ἀνιστᾶσι, καὶ σκηνὰς καὶ ἀνδράποδα καὶ ὅπλα καὶ χρήματα διηρπακότες, ἔχουσι τὰ ἡμέτερα.» 5

XLIII. Ὁ δὲ Οὐεργίνιος [b] ὑπό τ' ὀργῆς, καὶ ἐκ τοῦ μηδὲν ἔτι δεδοικέναι τοὺς ἡγεμόνας, αὐθαδέστερον αὐτῶν καθήπτετο, [c] λυμεῶνας καὶ ὀλέθρους τῆς πατρίδος ἀποκαλῶν, καὶ παραινῶν τοῖς λοχαγοῖς ἅπασιν ἀραμένους τὰ σημεῖα οἴκαδε ἀπάγειν τὴν στρατιάν. ὀρρωδούντων δ' ἔτι τῶν 10 πολλῶν τὰ ἱερὰ σημεῖα κινεῖν, ἔπειτα τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς στρατηγοὺς καταλιπεῖν, οὔτε ὅσιον, οὔτ' ἀσφαλὲς, εἶναι νομιζόντων τοῖς πᾶσιν· ὅ τε γὰρ ὅρκος ὁ στρατιωτικὸς,

omnium inopes effeceritis. et quos antea armorum vi in proeliis superabamus, quum duces vobis praestantiores haberemus, ii etiam iam tropaea contra nos erigunt; atque tentoriis, mancipiis, armis, pecuniisque direptis, nostra sibimet habent.„

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V. C. 305. Var. 307.

Virginius vero, prae ira, et quod duces nihil amplius timeret, liberius in eos inuehebatur, labefactores atque pestes patriae appellans, omnesque centuriones adhortans, vt, sublatis signis, copias domum reducerent. Multis autem adhuc prae metu non audentibus mouere sacra signa; deinde neque pium, neque tutum, toti exercitui fore existimantibus, duces et imperatores deserere: * nam et militare sacramentum (quod

dicos reddidistis, rebusque omnibus, quas, hostibus bello deuictis, in proeliis quaesieramus, quum meliores, quam vos, nobis praeerant duces, nos priuastis. Et nunc tropaea etc. vel χώραν ὡς πολέμιοι καταδηώσαντες, πτωχοὺς καὶ ἀμοίρους etc. *Port.*

a Sententia paullo constabit melius, si ὅσοις vertatur in οὓς τε, et post στρατηγοὶ collocetur hypodiastole. *Sylburg.* Sensus aliquam huiusmodi lectionem videtur flagitare: ἁπάντων, ὅσων ἐκρατοῦμεν τοῖς ὅπλοις, τοὺς ἐναντίους νικήσαντες ταῖς μάχαις etc. prout iamiam vertimus. *Port.*

b Ὑπὸ τῆς ὀργῆς] Ὑπό τε ὀργῆς *Vat.*

c Λυμεῶνάς τε καὶ ὀλέθρους *Vat.*

* *Portus* vertit: *nam et militare sacramentum (quod maxime obseruant et confirmant Romani) iubet milites sequi suos imperatores, quocunque illi copias duxerint.* quasi legisset: ὃν ἁπάντων

ὃν ἁπάντων μάλιστα ἐμπεδοῦσι Ῥωμαῖοι, τοῖς στρατηγοῖς ἀκολουθεῖν κελεύει τοὺς στρατευομένους, ὅποι ποτ' ἂν [d] ἄγωσιν· ὅ τε νόμος ἀποκτείνειν ἔδωκε τοῖς ἡγεμόσιν ἐξουσίαν τοὺς ἀπειθοῦντας, ἢ τὰ σημεῖα καταλιπόντας, ἀκρίτως.
5 ταῦτα δι' εὐλαβείας αὐτοὺς ἔχοντας ὁρῶν Οὐεργίνιος, ἐδίδασκεν, ὅτι λέλυκεν αὐτῶν τὸν ὅρκον ὁ νόμος, ἐπειδὴ νόμῳ μὲν ἀποδειχθέντα δεῖ τὸν στρατηγὸν ἄρχειν τῶν δυνάμεων, ἡ δὲ τῶν δέκα ἀνδρῶν ἐξουσία παράνομος ἦν, ὑπερβαλοῦσα τὸν ἐνιαύσιον χρόνον, εἰς ὃν ἀπεδείχθη.
10 τὸ δὲ τοῖς μὴ κατὰ νόμον ἄρχουσι ποιεῖν τὸ κελευόμενον, οὐκ εὐπείθειαν εἶναι καὶ εὐσέβειαν, ἀλλ' ἄνοιαν καὶ μανίαν. ταῦτ' ἀκούσαντες, ὀρθῶς λέγεσθαι ἡγούμενοι, καὶ παρακελευόμενοι ἀλλήλοις, καί τι καὶ θάρσος ἐκ τοῦ δαιμονίου λαβόντες, αἴρονται τὰ σημεῖα, καὶ προῆγον ἐκ
15 τοῦ χάρακος. ἔμελλον δ', ὅπερ εἰκὸς ἐν ποικίλοις τ' ἤθεσι, καὶ οὐχ ἅπασι τὰ κράτιστα διανοουμένοις, ἔσεσθαί τινες οἱ μένοντες ἅμα τοῖς ὀλιγάρχαις καὶ στρατιῶται καὶ λοχαγοὶ, πλὴν οὐ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος, ἀλλ' ἐλάττους

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. 305. V.C. Var. 307.

(quod omnium maxime imperatoribus ſeruant Romani) militantes ſequi iubet, quocunque *imperatores* duxerint; et ipſa lex ducibus poteſtatem dat occidendi, indicta cauſſa, eos, qui contumaces eſſent, aut qui ſigna desererent. Quum igitur Virginius videret, eos haec timere, docebat, eorum ſacramentum lege eſſe ſolutum, quod imperatorem legitime creatum copiis imperare oporteret, decemuirorum vero poteſtatem contra leges eſſe, quod annuum tempus praeteriiſſet, in quod deſignata fuerat. imperata autem facere eorum, qui non ex lege imperant. non obedientiam et pietatem, ſed dementiam et inſaniam eſſe. Illi, his auditis, et recte eum dicere ducentes, ſe inuicem cohortati, et, quadam etiam audacia a numine accepta, ſigna ſuſtulerunt, et ex caſtris exiuerunt. In variis autem ingeniis, iiſque non omnibus optime ſentientibus, vt veriſimile eſt, nonnulli etiam milites et centuriones cum decemuiris manſuri erant, ſed non tot numero, at aliis longe

Milites Virginii impulſu, deſertis decemuiris, in Auentinum ſecedunt.

ἁπάντων μάλιστα ἐμπεδοῦσι Ῥωμαῖοι, τοῖς στρατηγοῖς ἀκολουθεῖν etc.

d Poſt ἄγωσιν ſubaudiendum οἱ στρατηγοί. *Sylb.*

e Περὶ

παρὰ πολὺ τῶν ἑτέρων. οἱ δ' ἐξελθόντες ἐκ τοῦ στρατο-
πέδου, δι' ὅλης ἡμέρας ἐπιπορευθέντες, ἑσπέρας κατα-
λαβούσης, παρῆσαν εἰς τὴν πόλιν, οὐδενὸς ἐξαγγείλαντος
αὐτῶν τὴν ἔφοδον· καὶ συνετάραξαν τοὺς ἔνδον οὐ με-
τρίως, πολέμιον οἰομένους στρατὸν εἰσεληλυθέναι· κραυ- 5
γή τε καὶ δρόμος ἄτακτος ἀνὰ τὴν πόλιν ἦν. οὐ μὴν ἐπὶ
πολύν γε διέμεινεν ἡ ταραχὴ χρόνον, ὥστε κακόν τι γενέ-
σθαι δι' αὐτήν. διεξιόντες γὰρ τοὺς στενωποὺς ἐβόων, ὅτι
φίλοι τ' εἰσὶ, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πόλεως εἰσεληλύθασι·
καὶ τὰ ἔργα ὅμοια παρείχοντο τοῖς λόγοις, ἀδικοῦντες 10
οὐδέν. ἀφικόμενοι δ' εἰς τὸν καλούμενον Ἀουεντῖνον· ἔστι
δὲ τῶν ἐμπεριεχομένων ἐν τῇ Ῥώμῃ λόφων οὗτος ἐπιτη-
δειότατος ἐνστρατοπεδεύεσθαι· [e] παρὰ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος
ἱερὸν τίθενται τὰ ὅπλα. τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ κρατυνά-
μενοι τὸν χάρακα, καὶ χιλιάρχους δέκα τῶν κοινῶν ἀπο- 15
δείξαντες κυρίους, ὧν ἡγεμὼν ἦν Μάρκος [f] Ὄππιος, ἔμε-
νον ἐφ' ἡσυχίας.

longe pauciores. Qui vero ex caſtris exierant, toto die itinere facto, circa veſpertini temporis aduentum in vrbem venerunt, ipſorum aduentu a nullis nunciato: eoſque, qui in vrbem erant, non mediocriter turbarunt, qui exiſtimabant, hoſtilem exercitum ingreſſum eſſe: clamorque exortus, et concurſus incompoſitus per totam vrbem factus eſt. Verumtamen non diu durauit tumultus ille, ita vt aliquid mali propterea accideret. nam *illi* per compita tranſeuntes clamabant, ſe amicos eſſe, et pro reipublicae commodo in vrbem ingreſſos: factaque eorum verbis reſpondebant, quia nullam iniuriam faciebant. Profecti autem in eum collem, qui Auentinus vocatur, (eſt autem omnium collium, qui Romanis muris cinguntur, ad caſtra ponenda maxime aptus) caſtra ad aedem Dianae poſuerunt. Poſtridie vero, munito vallo, decemque tribunis militum creatis, qui ſummae rerum praeeſſent, quorum princeps erat Marcus Oppius, in caſtris quiete ſe continuerunt.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *V.C.* *Cat.* 305. *Var.* 307.

Nec

e Περὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν *Vat.*

f Pro vulg. Ἄππιος hic quoque cum *Cuiacio* et *Xylandro* repoſui Ὄππιος ex *Liuio*. *Sylb.*

g Περ-

XLIV. Ἧκον δ' αὐτοῖς ἐπίκουροι μετ' οὐ πολὺ καὶ ἀπὸ τῆς ἐν Φιδήνῃ στρατιᾶς οἱ κράτιστοι τῶν τριῶν ταγμάτων λοχαγοὶ, πολλὴν δύναμιν ἐπαγόμενοι, ἀλλοτρίως μὲν ἔτι πάλαι διακείμενοι πρὸς τοὺς ἐκεῖ στρατηγοὺς, ἐξ οὗ 5 Σίκκιον τὸν πρεσβευτὴν ἀπέκτειναν, ὥσπερ ἔφην· δεδιότες δ' ἄρξαι τῆς ἀποστάσεως [g] πρότεροι, ὡς οἰκείων ὄντων τῇ δεκαδαρχίᾳ τῶν ἐν Ἀλγιδῷ πέντε ταγμάτων, τότε δ' ἐπειδὴ τὴν ἐκείνων ἀπόστασιν ἐπέγνωσαν, ἀγαπητῶς τὸ συμβὰν ἀπὸ τῆς τύχης δεξάμενοι. ἡγεμόνες 10 δὲ καὶ τούτων τῶν ταγμάτων ἦσαν δέκα χιλίαρχοι καθ' ὁδὸν ἀποδειχθέντες, ὧν ἐπιφανέστατος Σέξτος [h] Μάλιος ἦν. ἐπεὶ δὲ συνέμιξαν ἀλλήλοις, θέμενοι τὰ ὅπλα, τοῖς εἴκοσι χιλιάρχοις ἐπέτρεψαν ἅπαντα ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ λέγειν τε καὶ πράττειν. ἐκ δὲ τῶν εἴκοσι τοὺς ἐπιφα- 15 νεστάτους ἀπέδειξαν δύο προβούλους, Μάρκον Ὄππιον, καὶ Σέξτον Μάλιον. οὗτοι βουλευτήριον ἐξ ἁπάντων καταστησάμενοι τῶν λοχαγῶν, μετ' ἐκείνων ἅπαντα διετέ-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

Nec multo post auxilio ipsis venerunt, ex castris, quae Fidenis erant, praestantissimi quique trium legionum centuriones, cum ingentibus copiis; qui cum iampridem animo ab illis ducibus alieno essent, ex quo Siccium legatum (vt dixi) occiderant, nec tamen defectionis initium facere auderent, quod amicae essent decemuiris quinque legiones, quae in Algido erant, tunc, vbi illorum defectionem cognouerunt, fortunae euentum cupide amplexi sunt. At his etiam legionibus praeerant decem tribuni militum in itinere creati: inter quos maxime illustris erat Sextus Manlius. Hi, coniunctis vtrisque copiis, castrisque positis, viginti tribunis militum negotium dederunt, vt, quicquid esset e republica, dicerent et facerent. Ex illis autem viginti duos maxime illustres consilii principes crearunt, M. Oppium et Sextum Manlium. isti, ex omnibus centurionibus consilio constituto, res omnes assidue cum illis agebant.

g Πρότερον] Malim πρότεροι. *Sylb.*

h Μάλιος supra quoque fuit p. 1842. v. 4. [in vulgatis scilicet] sed frequentius Μάλλιος, λ geminato. *Sylb.* Μανίλιος praefert *Portus*, quod *M. Oppium* et *Sextum Manilium* summae

λου πραγματευόμενοι. ἀδήλου δ' ἔτι τοῖς πολλοῖς τῆς διανοίας αὐτῶν οὔσης, Ἄππιος μὲν, οἷα δὴ συγγινώσκων ἑαυτῷ τῆς παρούσης ταραχῆς αἰτίῳ γεγονότι, καὶ τῶν προσδοκωμένων δι' αὐτὴν ἔσεσθαι κακῶν, οὐκέτι τῶν κοινῶν οὐδὲν ἠξίου πράττειν, ἀλλὰ κατ' οἶκον ἔμενεν. ὁ δὲ 5 σὺν αὐτῷ τεταγμένος ἐπὶ τῆς πόλεως Σπόριος [i] Ὄππιος, διαταραχθεὶς κατ' ἀρχὰς καὶ αὐτὸς, ὡς αὐτίκα μάλα τῶν ἐχθρῶν σφίσιν ἐπιθησομένων, καὶ ἐπὶ τοῦτο ἡκόντων, ἐπειδὴ κατέμαθεν οὐδὲν νεωτερίζοντας αὐτοὺς, ὑφέμενος τὸ δέος, ἐκάλει τὴν βουλὴν εἰς τὸ συνέδριον, 10 ἐκ τῶν οἰκιῶν κατ' ἄνδρα μεταπεμπόμενος. ἔτι δ' αὐτῶν συλλεγομένων, [k] ἧκον ἐκ τῆς ἐν Φιδήνῃ στρατιᾶς ἡγεμόνες, ἀγανακτοῦντες ἐπὶ τῷ καταλελεῖφθαι τοὺς χάρακας ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀμφοτέρους, καὶ τὴν βουλὴν πείθοντες, ἀξίαν τοῦ πράγματος ὀργὴν κατ' αὐτῶν λαβεῖν. 15 ἐπεὶ δ' ἀγορεύειν γνώμην ἕκαστον ἔδει, Λεύκιος μὲν Κορ-

agebant. Quum autem adhuc plebs ignoraret, quaenam esset eorum mens, Appius, quippe quod conscius sibi esset, se praesentis tumultus, et malorum, quae ob eum exspectabantur, auctorem fuisse, nullo modo amplius se reipublicae administrationi volebat immiscere; sed se domi continebat. Sp. vero Oppius, qui vna cum eo vrbi praefectus fuerat, ipse quoque principio turbatus, quasi confestim hostes se essent inuasuri, et ad hoc ipsum venirent, vbi cognouit, eos nihil rerum nouarum moliri, deposito metu, patres in curiam conuocauit, domo viritim eos accersens. Dum autem illi adhuc cogerentur, ex castris, quae Fidenis erant, duces venerunt; qui moleste ferebant, vtraque castra a militibus deserta, senatuique suadebant, vt pro rei grauitate in illos animaduerterent. Quum autem vnicuique sententia esset dicenda, L. Cornelius

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *V. C. Cat.* 305. *Var.* 307.

mae rerum praeesse dicat *Livius* l. III. c. 51.

i Hic quoque pro Ὄππιος in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] est Ἄππιος, vt supra aliquoties et infra: errore manifesto. *Appius* enim praenomen est, et quidem eius, qui omnibus his turbis occasionem praebuit. *Sylb.*

k Malim cum articulo ἧκον οἱ ἐκ τ. *Sylb.*

l Ἀπεῖ-

νήλιος ἔφη δεῖν [l] ἀπιέναι τοὺς ταχθέντας ἐπὶ τὸν [m] Ἀβεν-
τινὸν αὐθημερὸν ἐπὶ τοὺς ἑαυτῶν χάρακας, καὶ τὰ κε-
λευόμενα ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἐπιτελεῖν, μηδενὸς ὄντας
τῶν γεγονότων ὑποδίκους, πλὴν τῶν αἰτίων τῆς ἀποστά-
5 σεως μόνων· τούτοις δὲ προσθεῖναι δίκας τοὺς στρατηγούς.
ἐὰν δὲ μὴ ποιῶσι ταῦτα, βουλεύειν περὶ αὐτῶν τὸ συν-
έδριον, ὡς ἐκλελοιπότων τὴν τάξιν, ἐφ᾽ ἣν ἐτάχθησαν ὑπὸ
τῶν ἡγεμόνων, καὶ περὶ τὸν στρατιωτικὸν [n] ἠσεβηκότων
ὅρκον. Λεύκιος δὲ Οὐαλέριος * * * * *
10 * * * * * * * [o] ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῶν
Ῥωμαϊκῶν νόμων, οὓς ἐν ταῖς δώδεκα δέλτοις ἀναγε-
γραμμένους εὕρομεν, οὔτε μηδένα ποιήσασθαι λόγον ἥρ-
μοττεν, οὕτω σεμνῶν ὄντων, καὶ τοσαύτην ἐχόντων δια-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

nelius dixit, oportere eos, qui in Auentino conſederant, eo ipſo die ſua caſtra repetere, et ducum imperata facere, ita, vt nemo culpae reus fieret, aut in iudicium vocaretur, praeter ſolos defectionis auctores. de his autem *oporteret* duces poenas ſumere. Quod ſi *illi* haec non feciſſent, ſenatum de illis ſtatuere, vt de deſertoribus ordinum, in quibus fuerant a ducibus collocati, vtque de militaris ſacramenti violatoribus. L. vero Valerius *ei aduerſabatur* Sed de Romanis legibus, quas in duodecim tabulis ſcriptas inuenimus, neque nullam facere mentionem decebat, quum adeo ſint venerandae, * et adeo excellant

l Ἀπεῖναι pro ἀπιέναι ſupra quoque notatum aliquoties. *Sylb.* [ἀπεῖναι enim vulgatae dant.]

m Ἀβεντηνὸν] Rectius Ἀβεντῖνον, vt p. 2268. v. 11. *Sylb.*

n Nota hic ἀσεβεῖν ὅρκον, ſine praepoſitione, vt infra in *Fragmentis*: πλημμελοῦσα τὰ περὶ τῆς φιλίας ὅρκια. *Sylb.* In *Cod. Vat.* καὶ περὶ τὸν στρατιωτικὸν etc.

o Mentionem hanc de legibus Romanis, quoniam manca eſt, *Lapus* in ſua verſione praetermiſit. *Sylb.* [Hinc, ab his verbis, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῶν Ῥ. ν. vſque ad p. 2284. 10. ad verba τὴν ἀρχὴν παραλαβόντες Μάρκος Γε. . . hic deeſſe, et verbis ὡς προήρηνται, quae in vulgatis vndecimum librum A. R. claudunt, ſubnecti in codicibus Coisliniano et Mediceo teſtantur Montfaucon. in Bibl. Coisl. p. 215. et Bandini Bibl. Mediceae T. II. p. 664. num. XXIV.]

* Et a Graecanica legum latione

φορὰν παρὰ τὰς Ἑλληνικὰς νομοθεσίας, ὅτε περαιτέρω τοῦ δέοντος προβαίνειν, ἐκμηκύναντας τὴν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν.

XLV. Οἱ δὲ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς δεκαδαρχίας τὴν ὕπατον ἀρχὴν πρῶτον παρὰ τοῦ δήμου λαβόντες ἐπὶ τῆς λοχίτιδος ἐκκλησίας, ὥσπερ ἔφην, Λεύκιος Οὐαλέριος Ποτῖ- 5 τος καὶ Μάρκος Ὀράτιος Βαρβάτος, αὐτοί τε δημοτικοὶ τὰς φύσεις ὄντες, καὶ παρὰ τῶν προγόνων ταύτην διαδεδεγμένοι τὴν πολιτείαν, τὰς ὑποσχέσεις φυλάττοντες, ἃς ἐποιήσαντο πρὸς τοὺς δημοτικοὺς, ὅτ' ἀποθέσθαι τὰ ὅπλα συνέπειθον αὐτοὺς, ὡς πάντα τὰ συμφέροντα τῷ 10 δήμῳ πολιτευσόμενοι, νόμους ἐκύρωσαν ἐν ἐκκλησίαις λοχίτισι δυσχεραινόντων μὲν τῶν πατρικίων, αἰδουμένων δ' ἀντιλέγειν· ἄλλους τέ τινας, οὓς οὐ δέομαι γράφειν, καὶ „τὸν κελεύοντα τοὺς ὑπὸ τοῦ δήμου τεθέντας ἐν ταῖς φυλετικαῖς ἐκκλησίαις νόμους, ἅπασι κεῖσθαι 15 Ῥωμαίοις ἐξ ἴσου, τὴν αὐτὴν ἔχοντας δύναμιν τοῖς ἐν ταῖς λοχίτισιν ἐκκλησίαις τεθησομένοις. τιμωρίαι δὲ [p] προσέκειντο τοῖς καταλύουσιν, ἢ παραβαίνουσι τὸν νόμον,

cellant, vt Graecis legibus longe ſint praeſtantiores, neque vltra modum progredi longiore de eis inſtituta narratione.

Qui autem poſt ſublatum decemuirale imperium conſulatum primi comitiis centuriatis a populo acceperunt, fuerunt, vt dixi, L. Valerius Potitus et M. Horatius Barbatus, qui et ipſi quum eſſent natura ſua populares, et a maioribus hanc reipublicae adminiſtrandae rationem per ſucceſſionem accepiſſent, ſeruantes promiſſa, quae plebeiis fecerant, quando illis perſuaſerunt, vt arma deponerent, ſe *ſcilicet* in reipublicae adminiſtratione omnium plebis commodorum rationem habituros; leges comitiis centuriatis ſanxerunt, (patriciis quidem id aegre ferentibus; ſed tamen prae pudore contradicere non audentibus) cum alias quaſdam, quas a me ſcribi non eſt opus, tum eam, „quae iubebat, leges, quae a plebe tributis comitiis latae fuiſſent, ex aequo omnibus Romanis eſſe latas, et eandem vim habere, quam quae centuriatis comitiis ferrentur: quam legem ſi quis abrogaret, aut transgrederetur, eum, ſi criminis conuictus

*Per. Iul. 4268. Ante Chr. 446. Olymp. 83 $\frac{2}{3}$. Cat. V.C. 306. Var. * L. Valerio et Horatio coſſ. leges latae.*

latione tantopere differant. *Gelen.*

p Forſan rectius προέκειντο, *propoſitae erant. Sylb.*

q Νόμους

ἐὰν ἁλῶσι, θάνατος καὶ δήμευσις τῆς ȣ̓σίας.„ ȣ̔͂τος ὁ νόμος ἐξέβαλε τὰς ἀμφισβητήσεις τῶν πατρικίων, ἃς ἐποιȣ̂ντο πρὸς τȣ̀ς δημοτικȣ̀ς πρότερον, ȣ̓κ ἀξιȣ̂ντες τοῖς ὑπ' ἐκείνων τεθεῖσι νόμοις πειθαρχεῖν, ȣ̓δ' ὅλως τὰ ἐν
5 ταῖς φυλετικαῖς ἐκκλησίαις ἐπικυρȣ́μενα, κοινὰ τῆς πόλεως ἁπάσης δόγματα νομίζοντες, ἀλλ' αὐτὸ μόνοις ἐκείνοις ἴδιον· ὅ τι δ' ἂν ἡ λοχῖτις ἐκκλησία γνῷ, τȣ̂θ' ἡγȣ́μενοι σφίσι τ' αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις τετάχθαι. εἴρηται δὲ καὶ πρότερον, ὅτι ἐν μὲν ταῖς φυλε-
10 τικαῖς ἐκκλησίαις οἱ δημοτικοὶ καὶ πένητες ἐκράτȣν τῶν πατρικίων· ἐν δὲ ταῖς λοχίτισιν ἐκκλησίαις οἱ πατρίκιοι, παρὰ πολὺ τῶν ἄλλων ἐλάττȣς ὄντες, περιῆσαν τῶν δημοτικῶν.

XLVI. Τȣ́τȣ κυρωθέντος τȣ̂ νόμȣ ὑπὸ τῶν ὑπάτων, σὺν
15 ἄλλοις τισὶν, ὥσπερ ἔφην, [q] δημοτικοῖς, εὐθὺς οἱ δήμαρχοι [r] καιρὸν ἐπιτήδειον νομίζοντες, ἐν ᾧ τιμωρήσονται τȣ̀ς περὶ τὸν Ἄππιον, εἰσαγγελίας ᾤοντο δεῖν ποιή-

*Per. Iul. 4268. Ante Chr. 446. Olymp. 83 2/3. Cat. V.C. 306. Var. **

victus esset, morte mulctari *iubebant*, et bona eius publicari.„ Haec lex sustulit controuersias, quae ante erant inter plebeios et patricios, qui legibus latis ab illis parere nolebant, et qui nullo modo ea, quae tributis comitiis fuissent sancita, pro communibus totius reipublicae decretis habebant, sed haec ad ipsos soles plebeios pertinere existimabant: sed quicquid centuriatis comitiis fuisset statutum, id et pro seipsis et pro aliis ciuibus statutum putabant. Dictum autem est et ante, in tributis comitiis patricios a plebeiis et pauperibus vinci; in centuriatis vero plebeios a patriciis superari, licet isti numero aliis essent longe inferiores.

In decemuirorum iniurias vindicatur.

Hac lege a consulibus perlata, cum aliis quibusdam plebeiis, vt dixi, statim tribuni, tempus opportunum rati, quo Appium atque eius collegas vlciscerentur, diem illis dicendam existimarunt.

q Νόμȣς δημοτικȣ̀ς appellat leges, quae plebi fauebant, eiusque libertatem et iuris aequabilitatem aduersus potentiorum violentiam tutabantur. *Port.*

r Καιρὸν ἐπιτήδειον ἥκειν νομίζοντες *Vat.* Paullo infra p. 2278. v. 13. τȣ̂τον εἶναι νομίσας καιρὸν ἐπιτήδειον.

* *Vel,*

σασθαι κατ' αὐτῶν, οὐχ ἅμα πάντας ὑπάγοντες ὑπὸ τὴν δίκην, ἵνα μηδὲν ἀλλήλους ὠφελῶσιν, ἀλλὰ καθ' ἕνα· ῥᾷον γὰρ οὕτως ὑπελάμβανον εὐμεταχειρίστους ἔσεσθαι. σκοπούμενοι δ', ἀπὸ τίνος ἂν ἄρξαιντο ἐπιτηδειοτάτου, τὸν Ἄππιον πρῶτον ἔγνωσαν εὐθύνειν, τῶν τ' 5 ἄλλων ἀδικημάτων ἕνεκα μισούμενον ὑπὸ τοῦ δήμου, καὶ τῶν νεωστὶ περὶ τὴν παρθένον γενομένων παρανομιῶν. ἑλόντες μὲν γὰρ τοῦτον, εὐπετῶς ἐδόκουν καὶ τῶν ἄλλων κρατήσειν· εἰ δ' ἀπὸ τῶν ταπεινοτέρων ἄρξαιντο, μαλακωτέρας ὑπελάμβανον τὰς ὀργὰς τῶν πολιτῶν πρὸς 10 τοὺς ἐπιφανεστάτους τελευταίους κρινομένους ἔσεσθαι, συντονωτέρας οὔσας ἐπὶ τοῖς προτέροις ἀγῶσιν· ὃ πολλάκις ἤδη συνέβη. ταῦτα βουλευσάμενοι, συνέσχον τοὺς ἄνδρας· Ἀππίου δὲ Οὐεργίνιον ἔταξαν ἄνευ κλήρου κατηγορεῖν. εἰσαγγέλλεται δὴ μετὰ τοῦτο εἰς τὸν δῆμον Ἄππιος ὑπὸ 15 τοῦ Οὐεργινίου κατηγορηθεὶς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ αἰτεῖται χρόνον εἰς ἀπολογίαν. ἀπαχθεὶς δ' εἰς τὸ δεσμω-

existimabant, et in ius non omnes simul, ne se mutuo iuuarent, sed singulos vocandos *ac ducendos:* ita enim facilius eos capi posse arbitrabantur. Considerantes autem, a quonam potissimum initium ducere deberent, statuerunt primum Appium reum agere, qui cum aliarum iniuriarum caussa plebi erat odiosus, tum vero ob scelera nouissime in virginem perpetrata. Nam si hunc cepissent, *reumque peregissent*, existimabant, * alios quoque facile a se capi *atque reos peragi* posse. sed si ab humilioribus initium fecissent, verebantur, ne ira ciuium mollior esset in viros illustrissimos, qui postremo loco rei fierent, si in primo certamine esset vehementior: quod iam saepe accidit. ** Hoc igitur consilio capto, *caeteros* cohibuerunt: sed Virginio mandarunt, vt extra sortem Appium accusaret. Post haec igitur Appius, in concione a Virginio accusatus, ad populum delatus est, tempusque ad caussam dicendam petiit. Abductus autem in carcerem,

Per. Iul. 4268. *Ante Chr.* 446. *Olymp.* 83 2/3. *Cat. V.C.* 306. *Var.* *

* *Vel*, faciliorem sibi agendi aduersum eos viam fore. *Port.*

** Hoc consilio approbato et obstrictis reis, Virginio etc. *Gelen.*

τήριον, ἵνα φυλάττηται μέχρι δίκης· ȣ γὰρ ἐδόθη ἐγγύησις αὐτῷ· πρὶν ἐπιστῆναι τὴν ἀποδειχθεῖσαν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ἐν τοῖς δεσμοῖς ἀποθνήσκει, ὡς μὲν ἡ τῶν πολλῶν ὑπόληψις ἦν, ἐξ ἐπιταγῆς τῶν δημάρχων· ὡς
5 δ' οἱ τὴν αἰτίαν ἀπολύσασθαι βȣλόμενοι [s] διεφήμιζον, αὐτὸς ἑαυτὸν ἀναρτησάμενος βρόχῳ. μετ' ἐκεῖνον Σπόριος [t] Ὄππιος εἰσαχθεὶς εἰς τὸν δῆμον ὑφ' ἑτέρȣ τῶν δημάρχων Ποπλίȣ Νομιτορίȣ, καὶ τυχὼν ἀπολογίας, ἁπάσαις ἁλίσκεται ταῖς ψήφοις, καὶ παραδοθεὶς εἰς
10 τὸ δεσμωτήριον, αὐθημερὸν ἀποθνήσκει. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν δέκα, πρὶν εἰσαγγελθῆναι, φυγαῖς αὑτȣ̀ς ἐζημίωσαν. τὰς δ' ȣ̓σίας τῶν ἀνῃρημένων καὶ τῶν πεφευγότων [u] οἱ ταμίαι τῆς πόλεως ἀνέλαβον εἰς τὸ δημόσιον. εἰσαγγέλλεται δὲ καὶ Μάρκος Κλαύδιος ὁ τὴν παρθένον
15 [x] ἐπιβαλόμενος ὡς δȣ́λην ἀπάγειν, ὑπὸ τȣ͂ μνηστῆρος αὐτῆς Ἰκιλίȣ· καὶ τὴν αἰτίαν εἰς τὸν ἐπιτάξαντα παρα-

Per. Iul. 4268. Ante Chr. 446. Olymp. 83 ⅔. Cat. V. C. 306. Var. *

carcerem, vt vsque ad iudicii diem seruaretur, (neque enim vades dandi potestas ei est facta) antequam dies iudicio destinata venisset, in vinculis obiit, idque, vt multorum fuit suspicio, tribunorum iussu; vt vero diuulgarunt, qui crimen illud diluere volebant, ipse laqueo se suspenderat. Post illum Sp. Oppius ad populi iudicium est ductus, ab alio tribuno plebis P. Numitorio, et impetrata caussae dicendae potestate, omnibus suffragiis damnatus est; et in vincula coniectus, eodem die mortuus est. At reliqui de decemuirorum numero, antequam dies ipsis diceretur, se ipsi exsilio mulctarunt. bona autem, tum interemtorum, tum profugorum, quaestores vrbani occuparunt, et pecuniam ex illorum venditione redactam in aerarium intulerunt. Dies quoque M. Claudio, qui virginem, vt seruam, abducere ausus fuerat, ab Icilio eius sponso dicta. atque ille, quum culpam reiiceret in Appium, a quo se iniuriam illam facere iussum

s Διεφήμιζον *Vat.* quod *Sylburgio* et *Porto* placuisse video. vulgo διευφήμ.

t Mendose in *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* Ἄππιος.

u Τῶν πολιτικῶν οἱ ταμίαι *Vat.*

x Ἐπιλαβόμενος] Melius ἐπιβαλόμενος, *aggressus*, vt cum alibi saepe, tum p. 2263. v. 5. qua de re supra quoque notaui ad p. 2254. v. 1. *Sylb.*

y Τῶν

νομεῖν Ἄππιον ἀναφέρων, θανάτου μὲν ἀπολύεται, φυγῇ δ' ἀϊδίῳ ζημιοῦται. [y] τῶν ἄλλων δὲ, τῶν ὑπηρετησάντων τι παράνομον τοῖς ὀλιγάρχαις, οὐδεὶς ἔσχεν ἀγῶνα δημόσιον, ἀλλὰ πᾶσιν ἄδεια ἐδόθη. ὁ δὲ τοῦτο τὸ πολίτευμα εἰσηγησάμενος ἦν Μάρκος Δοέλλιος ὁ δήμαρχος, 5 ἀχθομένων ἤδη τῶν πολιτῶν, [z] καὶ πολεμίων γενέσθαι προσδοκώντων.

XLVII. Ἐπεὶ δ' αἱ κατὰ πόλιν ἐπαύσαντο ταραχαὶ, [a] συναγαγόντες τὴν βουλὴν δόγμα κυροῦσιν, ἐξάγειν τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους διὰ ταχέων. ἐπικυρώσαντος δὲ τοῦ 10 δήμου τὰ ψηφισθέντα ὑπὸ τῆς βουλῆς, Οὐαλέριος μὲν, ἅτερος τῶν ὑπάτων, τὴν ἡμίσειαν ἔχων τοῦ στρατοῦ μοῖραν, ἐξῆγεν ἐπί τ' Αἰκανοὺς καὶ Οὐολούσκους· συνῆλθε γὰρ ἀμφότερα τὰ ἔθνη. ἐπιστάμενος δὲ τοὺς Αἰκανοὺς ἐκ τῶν προτέρων κατορθωμάτων αὔχημα προσειληφότας, 15

iuſſum dicebat, capitali ſupplicio eſt liberatus: ſed perpetuo exſilio eſt mulctatus. Ex caeteris vero, qui aliquam iniquam operam decemuiris nauarant, nullus publicum iudicium ſubiit: ſed omnibus impunitas data. Iſtius autem conſilii auctor fuit M. Duellius tribunus plebis, ciuibus iam moleſte *eam rem* ferentibus, et tandem ſe quoque pro hoſtibus habitum iri putantibus.

Per. Iul. 4268. Ante Chr. 446. Olymp. 83. 3. Cat. V.C. 306. Var. *

Sedatis autem vrbanis tumultibus, ſenatuſconſultum fecerunt, quod iubebat, quam celerrime in hoſtes exercitum educi. Quum autem ſenatuſconſultum plebiſcito confirmatum fuiſſet, Valerius, alter conſul, cum dimidia copiarum parte profectus eſt in Aequos et Volſcos. hae enim gentes in vnum conuenerant. Quum autem ſciret, Aequos ex ſuperioribus victoriis ſpiritus ſumſiſſe,

Expeditio in Aequos et Volſcos duce Valerio.

y Τῶν δὲ ἄλλων *Vat.* vulgatis deeſt aduerſatiua.

z In *Lapi* verſione: *et ſe hoſtes fieri exſpectantibus.* vnde aliquis ſuſpicaretur eum legiſſe: καὶ πολεμίους γενέσθαι προσδοκώντων. Nonnulli δοκούντων rectius eſſe exiſtimant, quam προσδοκώντων. Δεδοικότων legiſſe videtur *Gelen.* nam vertit: *cum ciues iam aegrius ferrent, et, ne ipſi quoque hoſtibus accenſerentur, metuerent.*

a In *Cod. Vat.* συναγαγόντες τὴν βουλὴν δόγμα κυροῦσιν. priora tria vocabula deſunt vulgatis.

 b Παρόν-

καὶ εἰς πολλὴν καταφρόνησιν τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως [b] ἐπαρθέντας, ἔτι μᾶλλον ἐβούλετο ἐπᾶραι, καὶ θρασυτέρους ποιῆσαι, δόξαν οὐκ ἀληθῆ παρασχὼν, ὡς ὀρρωδῶν εἰς χεῖρας ἰέναι πρὸς αὐτοὺς, καὶ πάντα δεδιότως ἐποίει.
5 [c] χωρίον τε γὰρ εἰς στρατοπεδείαν ὑψηλὸν καὶ δυσπρόσιτον ἐξελέξατο, τάφρον τε βαθεῖαν περιεβάλετο, καὶ χάρακας ἤγειρεν ὑψηλούς. προκαλουμένων δὲ τῶν πολεμίων αὐτὸν εἰς μάχην πολλάκις, καὶ κακιζόντων τὴν ἀνανδρίαν, ἠνείχετο μένων ἐφ' ἡσυχίας. ἐπεὶ δ' ἔγνω τὴν
10 κρατίστην τῶν πολεμίων δύναμιν ἐπὶ προνομὴν τῆς Ἑρνίκων τε καὶ Λατίνων γῆς ἐξεληλυθυῖαν, ἐν δὲ τῷ χάρακι φυλακὴν οὔτε πολλὴν [d] λειπομένην, οὔτ' ἀγαθὴν, τοῦτον εἶναι νομίσας τὸν καιρὸν ἐπιτήδειον, ἐξῆγε κεκοσμημένην τὴν στρατιὰν, καὶ παρέστησεν, ὡς εἰς μάχην· [e] οὐδενός
15 τ' ἀντεξιόντος, ἐκείνην μὲν τὴν ἡμέραν ἐπεῖχε, τῇ δ' ἑξῆς

Per. Iul. 4268. *Ante Chr.* 446. *Olymp.* 83 2/3. *Cat.* 306. *V.C. Var.* *

fiſſe, et cum magna Romanarum copiarum contemtione veniſſe, eorum animos magis efferre volebat, eoſque audaciores reddere, non veram opinionem praebens, quaſi prae metu manum cum illis conſerere non auderet, atque omnia timentis ſigna dabat. nam et locum caſtris ponendis editum, et acceſſu difficilem delegit, et foſſam profundam circumduxit, altumque vallum erexit. Hoſtibus autem eum ſaepius ad pugnam prouocantibus, eique ignauiam exprobrantibus, hoc perferebat, et ſe quiete continebat. ſed vbi cognouit, hoſtilium copiarum praeſtantiſſimam partem ad populandum Hernicorum et Latinorum agrum profectam, et in caſtris praeſidium, neque magnum, neque firmum, relictum, ratus, hoc eſſe tempus illud opportunum, exercitum acie inſtructa eduxit, eumque tanquam ad proelium *ad eorum caſtra* admouit: cumque nemo prodiret, illum diem copias continuit: poſtridie vero ad

b Παρόντας] Poſſis etiam legere προϊόντας. Si παρόντας retinere malis, verborum ſenſus eſt: *in magnum contemtum Romanarum copiarum adueniſſe.* i. e. ideo adueniſſe, vt oſtenderent, ſe Romanas vires plane contemnere. Sed προϊόντας, ſeu προελθόντας, videtur eſſe magis conſentaneum. *Sylb.*

c Χωρίον τε γὰρ *Vat.* copula deeſt vulgatis.

d Καταλειπομένην. *Vat.*

e Οὐδενὸς ἀντεπιόντος *Vat.*

f Nullius

ἐπὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν ἦγεν, ȣ̓ σφόδρα ὀχυρὰν ȣ̓̃σαν. μαθόντες δὲ πολιορκȣ́μενον τὸν χάρακα οἱ προεξεληλυθότες ἐπὶ τὰς προνομὰς [f] τȣ̃ ἄστεος, ἧκον, πλὴν ȣ̓χ ἅμα, καὶ ἐν κόσμῳ, σποράδες δὲ καὶ κατ' ὀλίγȣς, ὡς ἕκαστοι εἶχον, ἐπιφαινόμενοι· οἵ τ' ἐκ τȣ̃ χάρακος, ἐπεὶ τȣ̀ς σφετέρȣς προσιόντας ἐθεάσαντο, θρασύτεροι γεγονότες, ἐξῆλθον ἀθρόοι. καὶ γίνεται μέγας ἀγὼν, καὶ φόνος ἐξ ἀμφοτέρων πολύς· ἐν ᾧ νικήσαντες [g] οἱ Ῥωμαῖοι, τȣ́ς τε σταδὴν μαχομένȣς ἐτρέψαντο, καὶ τȣ̀ς φεύγοντας ἐπιδιώκοντες, ȣ̔̀ς μὲν ἀπέκτειναν, ȣ̔̀ς δ' αἰχμαλώτȣς ἔλαβον. Οὐαλέριος μὲν δὴ ταῦτα διαπραξάμενος, ἀδεῶς ἤδη τὴν γῆν τῶν πολεμίων ἐπιὼν ἐδῄȣ.

XLVIII. Μάρκος δὲ Ὁράτιος [h] ἐπὶ τὸν κατὰ Σαβίνων πόλεμον, ἐπειδὴ τὰ κατὰ τὸν συνάρχοντα ἔγνω, προαγαγὼν καὶ αὐτὸς ἐκ τȣ̃ χάρακος τὰς δυνάμεις, ἀντεπῆγε θᾶττον ὅλῃ δυνάμει πρὸς ȣ̓κ ἐλάττȣς ἀριθμὸν τȣ̀ς Σαβίνȣς, καὶ τὰ πολέμια ἐμπειροτάτȣς· ἐνεδείξαντο γὰρ

ad eorum caſtra non valde munita copias duxit. Qui autem paullo ante egreſſi fuerant ad ſuburbanorum locorum populationem, cognita caſtrorum ſuorum obſidione, pedem retulerunt; ſed non ſimul, neque ordine, ſed ſparſi et rari, prout fors ferebat, in conſpectum venerunt: et qui in caſtris erant, vbi ſuos aduentantes conſpexerunt, audaciores facti, conferto agmine ſunt egreſſi. atque cum magna vtrorumque caede ingens proelium commiſſum eſt, in quo Romani victores, et eos, qui cominus pugnabant, in fugam verterunt, et eos, qui fugiebant, inſequuti, partim interfecerunt, partim viuos ceperunt. Valerius igitur, his peractis, iam impune hoſtilem agrum incurſionibus vaſtabat.

Per. Iul. 4268. Ante Chr. 446. Olymp. 83 $\frac{2}{3}$. Cat. V.C. 306. Var. *

M. vero Horatius, qui ad bellum Sabinum miſſus fuerat, vbi res a collega geſtas cognouit, ipſe quoque, copiis ſuis ex vallo productis, celeriter cum totis viribus contra Sabinos, numero non inferiores, et artis militaris peritiſſimos, eſt profectus.

ſpiritus

f Nullius vrbis ſupra mentionem facit.

g οἱ Ῥωμαῖοι *Vat.* articulus vulgatis deeſt.

h Deeſt hic articulus ὁ, et in fine commatis poſt πόλεμον parti-

φρόνημά τε καὶ τόλμαν ἐκ τῶν προτέρων κατορθωμάτων πολλὴν [i] πρὸς τὰς ἀντιμαχομένους, καὶ κοινῶς πάντες, καὶ ἰδίως ὁ τούτων προηγούμενος· ἦν γὰρ οὐ μόνον στρατηγὸς ἀγαθὸς, ἀλλὰ καὶ πολεμιστὴς κατὰ χεῖρα
5 γενναῖος· καὶ τῶν ἱππέων μεγάλην προθυμίαν παρασχομένων, νίκην ἀναιρεῖται λαμπροτάτην, πολλοὺς μὲν ἀποκτείνας τῶν πολεμίων, πολλῷ δ' ἔτι πλειόνων αἰχμαλώτων τετυχηκὼς, τοῦ τε χάρακος [k] αὐτοῦ ἐρήμου κρατήσας, ἐν ᾧ τήν τ' ἀποσκευὴν τῶν πολεμίων πολλὴν εὗρε,
10 καὶ τὴν λείαν ἅπασαν, ἣν ἐκ τῆς Ῥωμαίων γῆς ἐληΐσαντο· αἰχμαλώτους τε πάνυ πολλοὺς τῶν σφετέρων εὗρε καὶ ἀνεσώσατο. οὐ γὰρ ἔφθασαν ἀνασκευασάμενοι τὰς ὠφελείας οἱ Σαβῖνοι, διὰ καταφρόνησιν. τὰ μὲν οὖν τῶν πολεμίων χρήματα τοῖς στρατιώταις ὠφέ-
15 λειαν ἐφῆκε ποιεῖσθαι, προεξελόμενος ἐκ τῶν λαφύρων, ὅσα τοῖς θεοῖς καθιερώσειν ἔμελλε· τὴν δὲ λείαν τοῖς [l] ἀφαιρεθεῖσιν ἀπέδωκε.

Per. Iul. 4268. Ante Chr. 446. Olymp. 83 2/3. Cat. V.C. 306. Var.

ſpiritus enim audaciamque magnam ob ſuperiores victorias aduerſariis oſtenderunt, et vniuerſi et ſinguli; ſed praecipue dux eorum: nam non ſolum bonus imperator, ſed etiam manu ſtrenuus bellator erat. Caeterum, quum equites in pugna valde alacrem operam nauaſſent, clariſſimam victoriam reportauit, multis hoſtibus caeſis, ſed longe pluribus captis; et ipſis caſtris deſertis potitus, in quibus magnum hoſtium apparatum inuenit, et omnem praedam, quam ex agro Romano abegerant: permultos etiam captiuos de ſuis reperit, atque incolumes recepit. nam Sabini, quod hoſtem contemnerent, praedam domum nondum tulerant. Res igitur hoſtium militibus in praedam conceſſit, exemto prius ex manubiis, quicquid diis conſecraturus erat: reliquam vero praedam reddidit iis, qui ea ſpoliati fuerant.

His

participium ἀποσταλεὶς, ἐκπεμφθεὶς, vel ſimile; vt declarat etiam *Lapi* verſio. *Sylb.*

i Πρὸς τοὺς ἀντιμαχομένους *Vat.* vulgo ἀντεχομένους.

k Rectius forſan αὐτῶν. *Sylb.*

l Vox paſſiua ἀφαιρεθεῖσιν pro media ἀφελομένοις, vel actiua ἀφελοῦσιν, accipi videtur. vt ſenſus ſit: *res vero reliquas militibus,*

XLIX. Ταῦτα διαπραξάμενος, ἀπῆγεν εἰς Ῥώμην τὰς δυνάμεις· καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Οὐαλέριος ἧκεν· ἦν τ' ἀμφοτέροις μέγα φρονοῦσιν ἐπὶ ταῖς νίκαις καὶ ἐλπὶς ἐπιφανεῖς κατάξειν θριάμβους. οὐ μὴν ἐχώρησέ γ' αὐτοῖς κατ' ἐλπίδα τὸ ἔργον. συναχθεῖσα γὰρ κατ' αὐτῶν ἡ βουλὴ κατεστρατοπεδευκότων ἔξω τῆς πόλεως κατὰ τὸ καλούμενον Ἄρειον πεδίον, καὶ τὰ πραχθέντα ὑπ' ἀμφοτέρων μαθοῦσα, τὴν ἐπινίκιον οὐκ ἐπέτρεψε ποιήσασθαι θυσίαν· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἐναντιωθέντων αὐτοῖς ἐκ τοῦ φανεροῦ, μάλιστα δὲ [m] Κλαυδίου Γαΐου· θεῖος δ' ἦν οὗτος, ὥσπερ ἔφην, Ἀππίῳ τῷ καταστησαμένῳ τὴν ὀλιγαρχίαν, καὶ νεωστὶ ὑπὸ τῶν δημάρχων ἀναιρεθέντι· τούς τε κυρωθέντας ὑπ' αὐτῶν νόμους προβαλλομένου, δι' ὧν ἠλάττωσαν τὸ τῆς βουλῆς κράτος, καὶ τἄλλα πολιτεύματα, ὅσα οὗτοι πολιτευόμενοι διετέλεσαν· τελευταίαν δὲ τὴν τῶν δέκα ἀνδρῶν, οὓς προύδωκαν τοῖς δημάρχοις, τῶν μὲν ἀπώλειαν, τῶν δὲ δήμευσιν, ὡς παρὰ

His rebus geſtis, in vrbem copias reduxit: et eodem tempore Valerius venit: et vterque, ob partas victorias magnifice de ſe ſentiens, ſperabat, ſe inſignes triumphos acturum. res tamen illis, vt ſperarant, minime ſucceſſit. Nam ſenatus * ipſorum cauſſa, qui extra vrbem in campo Martio caſtra poſuerant, coactus, vbi res ab vtroque geſtas cognouit, eos ſacrificium ob partam victoriam diis facere non eſt paſſus. quibus cum multi alii aduerſati ſunt palam, tum vero praecipue C. Claudius, (hic enim, vt dixi, erat patruus Appii illius, qui decemuiratum conſtituerat, et qui nuperrime a tribunis plebis interfectus fuerat) qui leges ab illis latas proferebat, quibus ſenatus potentiam imminuerant, et alia, quaecunque iſti in reipublicae adminiſtratione perpetuo egerant. poſtremo autem decemuirorum, quos tribunis prodiderant, aliorum quidem interitum, aliorum vero publicatio-

Per. Iul. 4268. Ante Chr. 446. Olymp. 83 $\frac{2}{3}$. Cat. V.C. 306. Var. *

bus, qui eas hoſtibus eripuerant, reſtituit ac largitus eſt. Portus.

* Verba Graeca κατ' αὐτῶν ſonant *aduerſum ipſos. Port.*

m Nota hic rurſus poſtpoſitum eſſe praenomen: itidemque p. 2283. v. 1. *Sylb.*

n Ἱερῶν

τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας, διεξιόντος· τὰ γὰρ ἐπὶ τῶν [n] ἱερῶν συνομολογηθέντα τοῖς πατρικίοις πρὸς τοὺς δημοτικοὺς, ἐπ' ἀδείᾳ τε πάντων γενέσθαι, καὶ ἀμνηστίᾳ τῶν προτέρων· τόν τ' Ἀππίου θάνατον οὐκ αὐτοχειρίᾳ
5 γενέσθαι λέγοντος, ἀλλ' ἐπιβούλως ὑπὸ τῶν δημάρχων πρὸ δίκης, ἵνα μήτε λόγου τύχῃ κρινόμενος, μήτ' ἐλέους· [o] ὡς εἰ κατέστη γοῦν [p] εἰς κρίσιν ὁ ἀνὴρ, γένους ἀξίαν παρεχόμενος, καὶ πολλὰ τὸ κοινὸν εὖ πεποιηκὼς, ὅρκους τε καὶ πίστεις ἐπιβοώμενος, [q] αἷς οἱ ἄνθρωποι πιστεύοντες
10 εἰς διαλλαγὰς συνέρχονται, τέκνα τε καὶ συγγένειαν, καὶ αὐτὸ τὸ ταπεινὸν σχῆμα, καὶ ἄλλα πολλὰ φέρων εἰς οἶκτον ἐφελκόμενα τὸ πλῆθος. [r] τοιαῦτα κατ' αὐ-

Per. Iul. 4268. Ante Chr. 446. Olymp. 83 $\frac{2}{3}$. Cat V.C. 306. Var. *

blicationem bonorum contra iusiurandum et pacta commemorauit: dixitque, pacta super hostiis inter patricios et plebeios facta fuisse, vt omnibus impunitas daretur, omniumque praeteritarum iniuriarum memoria deponeretur; Appioque mortem non propriis ipsius manibus allatam; sed tribunorum insidiis sublatum hominem ante iudicii diem, ne reus factus caussae dicendae potestatem impetraret, neue misericordiam consequeretur: vt fieri fortasse potuisset, si in iudicium vocatus esset vir generis dignitate insignis, cuius multa beneficia in rempublicam collata exstabant, et iusiurandum atque fidem implorasset, (qua homines freti conueniunt, pacemque faciunt), et liberos atque cognatos *secum adduxisset*, et cum ipso humili habitu eo venisset, multaque alia tulisset, quae multitudinis misericordiam conciliant.

Quum

n Ἱερῶν agnoscit etiam *Lapi* versio. idemque loquendi genus etiam supra fuit pag. 438. v. 22. [edit. Hudf.] *Sylb.*

o Si inter ὡς et εἰ interseratur εἰκὸς, (seu εἰκὸς ἦν γενέσθαι) structura et sensus constabunt melius. *Lapi* quoque codicem mancum hic fuisse declarat versio. *Sylb.* In fine periodi post ἐφελκόμενα addendum censeo οὐκ ἂν κατεκρίθη, *non damnatus fuisset.* Vtrum tamen mea, an *Sylburgii*, coniectura verisimilior sit, aliorum esto iudicium. *Port.*

p Εἰς κρίσιν ἀνὴρ γένους ἀξίωμα παρ. *Vat.*

q Αἷς ἄνθρωποι *Vat.*

r Ταῦτα δὴ πάντα κατηγορήματα τῶν ὑπάτων πολλὰ κατ' αὐτῶν ἐκχέαντος, ἔδοξεν etc. *Vat.* quo fere modo in *Lapi Cod.* nam vertit: *has igitur accusationes consulum multas effundente Claudio.*

s Αὐτῶν

τῶν ἐκχέαντος Κλαυδίου Γαΐου, καὶ [s] ἄλλων παρόντων, ἔδοξεν ἀγαπᾷν αὐτοὺς, εἰ μὴ δώσουσι δίκας· θριάμβων δὲ καταγωγῆς, ἢ τινῶν τοιούτων συγχωρήσεων, οὐδὲ κατὰ μικρὸν ἀξίους εἶναι τυγχάνειν.

Ἀποψηφισαμένης δὲ τῆς βουλῆς τὸν θρίαμβον, 5 ἀγανακτοῦντες οἱ περὶ τὸν Οὐαλέριον, καὶ δεινὴν ὕβριν L. ὑπολαμβάνοντες ὑβρίζεσθαι, συνεκάλεσαν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος· καὶ πολλὰ τῆς βουλῆς κατηγορήσαντες, συναγορευσάντων αὐτοῖς τῶν δημάρχων, καὶ νόμον [t] εἰσηγησαμένων, παρὰ τοῦ δήμου λαμβάνουσι τὴν καταγωγὴν τοῦ θριάμβου, [u] πρῶτοι Ῥωμαίων ἁπάντων τοῦτο 10 εἰσηγησάμενοι τὸ ἔθος. ἐκ δὲ τούτου πάλιν εἰς διαφορὰς καὶ ἐγκλήματα οἱ δημοτικοὶ καθίσταντο πρὸς τοὺς πατρικίους· παρώξυνον δ' αὐτοὺς οἱ δήμαρχοι καθ' ἡμέραν [x] ἐκκλησιάζοντες. ἦν δ' ἡ μάλιστα ἐρεθίζουσα τοὺς πολ- 15

Quum igitur C. Claudius haec in eos effudiſſet, * et ipſi adeſſent, viſum eſt ſenatui, eos debere contentos eſſe, ſi poenas nullas darent; triumpho autem, aut aliis huiuſmodi conceſſionibus, ne minima quidem ex parte dignos eſſe iudicandos.

Triumpho autem ipſis a ſenatu denegato, Valerius eiusque collega, id iniquo animo ferentes, et ſe graui contumelia affectos arbitrantes, multitudinem ad concionem conuocarunt: quumque longa oratione ſenatum accuſaſſent, et tribuni ipſis patrocinati fuiſſent, ac rogationem tuliſſent, a populo triumphandi poteſtatem impetrarunt, et primi omnium Romanorum hanc conſuetudinem in rempublicam induxerunt. Poſtea vero rurſus diſcordiae et expoſtulationes inter plebeios et patricios ſunt exortae: eos autem tribuni quotidianis concionibus inſtigabant. Multitudinem vero maxime irritabat ſuſpicio (quam

Per. Iul. 4268. Ante Chr. 446. Olymp. 83 2/3. Cat. V.C. 306. Var.

** Valerius et Horatius inuito ſenatu triumphant.*

s Αὐτῶν παρόντων] Legendum videtur τῶν παρόντων, vel τῶν αὐτῶν παρόντων. *Sylb.* In *Lapi* verſione: *adſtantibus viſum eſt.* vnde aliquis ſuſpicaretur, eum legiſſe: τοῖς παροῦσιν ἔδοξεν etc.

* Et qui cum eo erant. *Gelen.*

t Ambiguum eſt participium εἰσηγησαμένων. nam et pro *introducentibus* et pro *allegantibus* poteſt accipi. *Sylb.*

u Huic contrarium videtur, quod de *Seruilio* ſcripſit *Dionyſius*, p.351. v.10. [edit. Hudſ.] *Glarean.*

x. Ἐκκλησιάζοντες. καὶ πολλὰ

κατὰ

λȣς ὑπόληψις, ἣν ἐκεῖνοι παρεσκεύασαν ἰσχυρὰν γενέσθαι φήμαις τ' ἀδεσπότοις, καὶ εἰκασμοῖς αὐξηθεῖσαν ȣ̓κ ὀλίγοις, ὡς καταλυσόντων τȣς νόμȣς τῶν πατρικίων, ȣ̔ς ἐκύρωσαν οἱ περὶ Οὐαλέριον ὕπατοι· δόξα τ' ἰσχυ-
5 ρὰ, [y] καὶ ȣ̓ πολὺ ἀπέχȣσα τȣ̃ πίςις εἶναι, τȣς πολλȣς κατεῖχε. καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τȣ́των πραχθέντα τῶν ὑπάτων ταῦτα ἦν.

LI. Οἱ δὲ τὸν ἑξῆς ὑπατεύσαντες ἐνιαυτὸν, [z] Λάρος Ἑρμίνιος καὶ Τίτος Οὐεργίνιος· καὶ οἱ παρὰ τȣ́των τὴν
10 ἀρχὴν παραλαβόντες, Μάρκος Γε- [a] * * * *
* * * * * * * * * *
* * * * * * * * * *
* * * * * * * * * *

Per. Iul. 4268. Ante Chr. 446. Olymp. 83 2/3. Cat. V.C. 306. Var.

quam illi data opera valde confirmarant) incertis rumoribus et coniecturis non paucis aucta, quod nimirum patricii leges abrogare statuissent, quas Valerius et Horatius consules tulerant ac sanxerant: vehemensque opinio, nec a fide longe remota, plebis animos occuparat, et in iis insederat. atque haec quidem his consulibus sunt gesta.

Sequenti vero anno consules creati Larus Herminius et T. Virginius: ipsisque successerunt M. Geganius Macerinus.
* * * * * * * * * * *

Per. Iul. 4269. Ante Chr. 445. Olymp. 83 3/4. Cat. V.C. 307. Var. 308.

* * * * * * * * * * *
* * * * * * * * * * *
* * * * * * * * * * *

Illis

Lar. Herminius et T. Virginius coss.

κατὰ τῆς βȣλῆς λέγοντες· ἦν δὲ ἡ μάλιςα etc. *Vat.* atque ita legisse videtur *Lapus,* dum vertit: *concionantes, dicentesque aduersus senatum multa* etc. vulgatis deest ἡ ante μάλιςα.

y Praestaret dicere: καὶ ȣ̓ πολὺ τῆς πίςεως ἀπέχȣσα τȣς πολλȣς κατεῖχε. *Port.*

z In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] Λάρος Ἑρȣ́ίνιος. *Lapo* dicitur *Sp. Herminius.* Sed cum apud *Diodorum* inueniatur Λαρῖνος Ἑρμίνιος, et apud *Valerium* in praenominibus *Lartes Herminius,* vt tradit *Sigonius* ad Liu. l. III. c. 65. non dubito, quin vera scriptura sit Λάρος Ἑρμίνιος.

a Μάρκος Γεγ...] In sequentibus *Lapum* quoque defecit codex Graecus, vetustate, vt queritur, corrosus. Itaque, vt breue huius defectus supplementum ex *Liuio* hic inseram,

Herminii

Μηδὲν δ' αὐτῶν ἀποκρινομένων, ἀλλ' ἀγανακτέντων, παρελθὼν αὖθις [b] Κάτλιος ἐπὶ τὸ βῆμα· „Ἔχετε, ἔφη, παρακεχωρημένον, ἄνδρες πολῖται, παρ' αὐτῶν τῶν διαφερομένων, ὅτι τῆς ἡμετέρας χώρας ἑαυτοῖς μηδὲν προσηκέσης ἀντιποιῦνται· πρὸς ταῦτα ὁρῶντες, τὰ 5 δίκαια καὶ τὰ εὔορκα ψηφίσασθε.„ Ταῦτα τῦ Κατλίυ λέγοντος, αἰδὼς εἰσήει τὺς ὑπάτυς, ἐνθυμυμένυς, ὡς ὔτε δίκαιον, ὔτ' εὐπρεπὲς, ἡ δίκη λήψεται τέλος, ἄν τινα ἀμφισβητυμένην [c] χώραν δικαστὴς αἱρηθεὶς ὁ Ῥωμαίων δῆμος, μηδέποτ' αὐτῆς ἀντιποιησάμενος, ἑαυτῷ 10 [d] προσδικάσει, τὺς ἀμφισβητῦντας ἀφελόμενος· καὶ

LII.

Illis autem nihil respondentibus, sed indignantibus, Scaptius in concionem iterum progrediens, dixit: „Concessum est vobis, Quirites, ab ipsis aduersariis, eos vestrum agrum sibi vendicare, ad quos nullo modo is pertineat. haec considerantes decernite ea, quae iusta et sancta sunt.„ Haec Scaptio dicente pudor consules subiit, quod cogitarent, neque iustum, neque honestum, illius iudicii finem futurum, si populus Romanus iudex electus agrum aliquem controuersum, quem nunquam sibi vendicasset, ipsis litigatoribus ereptum sibi adiudicaret: plurimaque

Per. Iul. 4270. ante Chr. 444. Olymp. 83. 4. 84. 1. Cat. V.C. 308. Var. 309. M. Geganius et C. Iulius coss.

Herminii et Virginii consulatu, domi ac foris otium fuit. itidemque sequentis anni consules, M. Geganius et C. Iulius, (vel, vt apud *Diodorum* est, L. Iulius) plebem decreto ad bellum Volscorum et Aequorum delectu sustinendo, rem ab seditionibus continuere. Tertio deinde anno, quo consulatum gessere T. Quinctius et Agrippa Furius, Aequis Volscisque, qui ad moenia ipsa Romae populabundi venerant, fusis, triumphus nec a consulibus ipsis postulatus est, nec ab senatu eis delatus. Ager, de quo inter Aricinos et Ardeates erat controuersia, testimonio P. Scaptii a tribubus populo Romano adiudicatus est. reliquum anni quietum ab vrbanis motibus et ab externis mansit. Eius historiae fragmentum in auctore nostro deinceps sequitur. *Sylb.*

b Pro Κάτλιος, quod etiam paullo post reperitur, apud *Liuium* est Σκάπτιος: quam lectionem ego quoque cum *Lapo* sequi volui. *Sylb.* Κάπτιος *Vat.*

c χώραν ὑφ' ἑτέρων δικαστὴς *Vat.*

d Rectius subiunctiuum προσδικάσῃ, vt mox pag. 2286. v. 6. et 7. *Sylb.*

πολλοὶ σφόδρα ἐλέχθησαν εἰς ἀποτροπὴν τȣ̃ πράγματος ὑπὸ τῶν ὑπάτων καὶ τῶν ἡγȣμένων τῆς βȣλῆς λόγοι διακενῆς. οἱ γὰρ ἀνειληφότες τὰς ψήφȣς, πολλὴν μωρίαν εἶναι λέγοντες, [e] ἑτέρȣς περιορᾷν τὰ σφέτερα κατέ-
5 χοντας, καὶ ȣ̓κ εὐσεβὲς ἐξοίσειν τέλος ὑπολαμβάνοντες, ἐὰν [f] Ἀρικηνȣ̀ς, ἢ Ἀρδεάτας, κυρίȣς ἀποδείξωσι τῆς [g] ἀμφισβητήτȣ γῆς, ὀμωμοκότες, ὧν ἂν εὕρωσιν αὐτὴν ȣ̓̃σαν, [h] τȣ́των ἐπικρίνειν· τοῖς τε δικαζομένοις ὀργὴν ἔχοντες, ὅτι τȣ̀ς ἀποστερȣμένȣς αὐτῆς δικαστὰς ἠξίωσαν
10 λαβεῖν, ἵνα μηδ᾽ ὕστερον ἔτι σφίσιν ἐγγένηται τὴν ἑαυτῶν ἀνακομίσασθαι κτῆσιν, ἣν αὐτοὶ μεθ᾽ ὅρκȣ δικάσαντες, ἑτέροις ἐπέγνωσαν εἶναι. ταῦτα δὴ λογιζόμενοι, καὶ ἀγανακτȣ̃ντες, τρίτον ἐκέλευσαν καδίσκον τεθῆναι ὑπὲρ

Per. Iul. 4270. Ante Chr. 444. Olymp. 83. 4. 84. 1. Cat. V.C. 308. Var. 309.

maque verba, tam a consulibus, quam a senatus principibus, ad rem eam auertendam frustra sunt facta. Nam qui in suffragia missi fuerant, magnae stultitiae esse dicentes, pati res suas ab aliis detineri, nec pium finem *iudicio* se impositituros arbitrantes, si agrum controuersum Aricinis, aut Ardeatibus, adiudicassent, quod iurassent, se eum illis, ad quos eum pertinere comperissent, adiudicaturos: et litigatoribus infensi, quod eos, a quibus eo priuabantur, iudices eligere ac habere voluissent, vt ne in posterum quidem sibi amplius liceret agrum suum recuperare, quem ipsi iurato iudicio aliorum esse pronunciassent. Haec igitur considerantes, et iniquo animo ferentes, tertium iusserunt vrnam

e Ita cum *Lapi Cod.* rescripsit *Sylb.* Male in *Ed. Steph.* ἑταίρȣς.

f Minus recte in *Ed. Steph.* Ἀρικανȣ́ς. Ego Ἀρικηνȣ̀ς reponere non dubitaui, tum ex Auctore nostro alicubi, tum ex *Steph. Byzant. Sylb.* Si quis Ἀρικινȣ̀ς malit, ad *Latinorum* morem, per me licet.

g In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ἀμφισβήτȣ. sed legendum vel ἀμφισβητήτȣ, vel ἀμφισβητησίμȣ, vt *Xylander* quoque adnotarat. *Sylb.*

h Si cui magis placet τȣ́τοις ἐπικρίνειν, (vt mox v. 12. sequitur ἑτέροις ἐπέγνωσαν, et p. 2289. v. 6. αὐτῷ προσεδίκασεν) non refragabor. sed defendi tamen et vulgata scriptura potest, ratione possessionis. quanquam, vt verum fatear, rectius hic legeris, τȣ́των ἐπικρίνειν εἶναι, et v. 12.

τῆς πόλεως Ῥωμαίων, καθ᾽ ἑκάστην φυλὴν, εἰς ὃν ἀποθήσονται τὰς ψήφους· καὶ γίνεται πάσαις ταῖς ψήφοις ὁ Ῥωμαίων δῆμος τῆς ἀμφιλόγου χώρας κύριος. ταῦτα μὲν ἐπὶ τούτων ἐπράχθη τῶν ὑπάτων.

LII. Μάρκου δὲ [i] Γενυκίου καὶ Γαΐου [k] Κοϊντίου τὴν ἀρχὴν 5 παρειληφότων, αἱ πολιτικαὶ πάλιν ἀνίσταντο διαφοραὶ, τῶν δημοτικῶν ἀξιούντων, ἅπασι Ῥωμαίοις ἐξεῖναι τὴν ὕπατον ἀρχὴν λαμβάνειν· τέως γὰρ οἱ πατρίκιοι μόνοι μετῄεσαν αὐτὴν, ἐν ταῖς λοχίτισιν ἐκκλησίαις ἀποδεικνύμενοι· νόμον τε συγγράψαντες ὑπὲρ τῶν ὑπατικῶν 10 ἀρχαιρεσιῶν εἰσέφερον οἱ τότε δημαρχοῦντες, ἐκτὸς ἑνὸς Γαΐου [l] Φουρνίου, πάντες οἱ λοιποὶ συμφρονήσαντες, ἐν ᾧ

vrnam in vnaquaque tribu poni pro populo Romano, in quam calculi coniicerentur. omnibusque suffragiis populus Romanus agri controuersi dominus declaratur. atque haec his consulibus sunt gesta.

Marco autem Genucio et C. Quintio consulibus, ciuiles discordiae iterum sunt excitatae, plebeiis hominibus postulantibus, vt omnibus ciuibus Romanis consulatum capere liceret: (nam ad illam vsque diem soli patricii, comitiis centuriatis designati, consulatum petebant) et qui tunc tribuni erant, praeter vnum C. Furnium, caeteri omnes communi consensu legem de comitiis consularibus accurate scriptam promulgabant, qua lege

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 2/3. *Cat. V. C.* 310. *Var.* 311. *M. Genucio et C. Curtio coss. contentio de iure consulatus.*

v. 12. ἑτέροις ἐπέγνωσαν, translato scilicet possessiuo εἶναι. *Sylb.*

i In *Ed. Steph.* et *Lapi Cod.* Μινυκίου. sed Γενυκίου legendum esse perspicitur non tantum ex *Liuio*, *Cassiodoro*, *Diodoro*, et *Fastis Siculis*; sed ex ipso etiam auctore nostro, qui *Genucium* in sequentibus aliquoties nominat. *Sylb.*

k Pro *C. Quintio* vulgata *Liuii* exemplaria habent *P. Curiatium*. Sed *Curtium* legendum esse docet *Sigonius* ex *Varrone* et *Fastis Siculis*. quo modo *Diodorus* quoque in hunc annum coss. comparat Μάρκον Γενύκιον καὶ Ἀγρίππαν Κούρτιον Χίλωνα. eamque ipsam scripturam apud *Diodorum* agnoscit *Pomponius Laetus* et *Ioannes Cuspinianus*, vt idem *Sigonius* adnotauit. *Sylb.*

l Ita etiam in *Vat.* et *Lapi Cod.* nonnulli tamen Φορρίου malint.

τὸν δῆμον ἐποιοῦντο κύριον τῆς διαγνώσεως καθ' ἕνα ἕκαστον ἐνιαυτὸν, εἴτε πατρικίους βούλοιτο μετιέναι τὴν ὑπατείαν, εἴτε δημοτικούς. ἐφ' οἷς ἠγανάκτουν οἱ τοῦ βουλευτικοῦ μετέχοντες συνεδρίου, καταλυομένην τὴν ἑαυτῶν
5 δυναστείαν ὁρῶντες, καὶ πάντα ὑπομένειν ᾤοντο δεῖν πρότερον, ἢ τὸν νόμον κύριον ἐᾶσαι γενέσθαι· ὀργαί τε καὶ κατηγορίαι καὶ ἀντιπράξεις [m] ἐγίνοντο συνεχεῖς, ἔν ἰδίοις τε συλλόγοις καὶ [n] κατὰ τὰς κοινὰς ἁπάντων συνόδους τῶν πατρικίων, πρὸς ἅπαντας ἠλλοτριωμένων τοὺς δη-
10 μοτικούς. καὶ λόγοι πολλοὶ μὲν ἐν τῷ συνεδρίῳ, πολλοὶ δὲ κατὰ τὰς ἐκκλησίας, ὑπὸ τῶν προϊσταμένων τῆς ἀριστοκρατίας ἐλέχθησαν· ἐπιεικέστεροι μὲν, ὑπὸ τῶν οἰομένων ἀγνοίᾳ τοῦ συμφέροντος ἁμαρτάνειν τοὺς δημοτικούς· τραχύτεροι δὲ ὑπὸ τῶν νομιζόντων ἐξ ἐπιβουλῆς καὶ
15 φθόνου τοῦ πρὸς αὐτοὺς τὸ πρᾶγμα συγκεῖσθαι.

LIV. Ἑλκομένου δὲ τοῦ χρόνου διακενῆς, ἧκον εἰς τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν συμμάχων ἄγγελοι, λέγοντες, ὅτι πολλῇ στρατιᾷ μέλλουσιν ἐλαύνειν ἐπ' αὐτοὺς Αἰκανοί τε καὶ Οὐο-

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 $\frac{2}{3}$. *Cat. V.C.* 310. *Var.* 311.

lege populi arbitrio permittebant, vt quotannis cognofceret, vtrum a patriciis, an a plebeiis, confulatum peti vellet. Ob quae indignabantur, qui fenatorii ordinis erant, quia potentiam fuam *hoc modo* tolli videbant; et quiduis fibi ante patiendum putabant, quam permittendum, vt ea lex perferretur: atque, tam in priuatis coetibus, quam in publicis conuentibus, affidue alteri alteris irafcebantur, fe mutuo accufabant, atque alii aliis aduerfabantur, patriciorum animis a toto plebeio ordine abalienatis. multaque verba in fenatu, multa in concionibus, ab optimatum principibus funt facta: atque mitiora quidem, ab iis, qui exiftimabant, plebeios ob vtilitatis ignorantiam peccare: afperiora vero ab iis, qui putabant, rem totam compofitam a plebeiis, qui fibi infidiabantur et inuidebant.

Quum autem tempus fruftra protraheretur, nuncii a fociis in vrbem venerunt, qui dixerunt, Aequos et Volfcos cum ingenti exercitu

m Ἐγίνοντο *Vat.* vulg. ἐγένοντο.
n Rectius, vt puto, in *Cod. Vat.* κατὰ τὰς κοινὰς συνόδους ἁπάντων τῶν πατρικίων. vulgo in diftinctione folammodo erratum eft, quae pone συνόδους pofita eft.

o Δεόμενοι

λοῦσκοι, [o] καὶ δεόμενοι βοήθειαν ἀποστεῖλαι σφίσιν διὰ ταχέων, ὡς ἐν τρίβῳ τοῦ πολέμου κειμένοις. ἐλέγοντο δὲ καὶ Τυῤῥηνῶν οἱ καλούμενοι Οὐϊεντανοὶ παρασκευάζεσθαι πρὸς ἀπόστασιν· Ἀρδεᾶται τ᾽ αὐτῶν οὐκέτ᾽ ἦσαν ὑπήκοοι, τῆς ἀμφιλόγου χώρας ὀργὴν ἔχοντες, ἣν ὁ Ῥω- 5 μαίων δῆμος, αἱρεθεὶς δικαστής, αὑτῷ προσεδίκασεν ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ. ταῦτα ἡ βουλὴ μαθοῦσα ψηφίζεται στρατιὰν καταγράφειν, καὶ τοὺς ὑπάτους ἀμφοτέρους ἐξάγειν δυνάμεις. ἀντέπραττον δὲ τοῖς γνωσθεῖσιν ὑπ᾽ αὐτῶν οἱ τὸν νόμον εἰσφέροντες· ἔχουσι δ᾽ ἐξουσίαν 10 ἐναντιοῦσθαι δήμαρχοι τοῖς ὑπάτοις· ἀφαιρούμενοί τε τοὺς ἀγομένους ὑπ᾽ αὐτῶν ἐπὶ τὸν στρατιωτικὸν ὅρκον, καὶ τιμωρίαν οὐδεμίαν ἐῶντες λαμβάνειν παρὰ τῶν ἀπειθούντων. πολλὰ δὲ τῆς βουλῆς ἀξιούσης ἐν μὲν τῷ παρόντι χρόνῳ τὴν φιλονεικίαν καταβαλεῖν, ὅταν δὲ τέλος οἱ πό- 15 λεμοι λάβωσι, τότε προτιθέναι περὶ τῶν ἀρχαιρεσιῶν νόμον, [p] οἱ δὲ τοσοῦτον ἐδέησαν [q] εἶξαι τοῖς καιροῖς, ὥστε

citu contra se venire decreuisse; rogaruntque, vt auxilium sibi celeriter mitteretur, quod in summo belli discrimine versarentur. Ex Hetruscis quoque Veientes se ad defectionem parare dicebantur: et Ardeates eorum imperio amplius non parebant, irati ob controuersum agrum, quem populus Romanus, iudex electus, superiore anno sibi adiudicarat. Senatus, his cognitis, decernit, vt exercitus conscribatur, et vt consul vterque copias educat. Sed, qui legem promulgabant, decretis eorum aduersabantur, (habent enim tribuni potestatem intercedendi consulibus) ex manibus eorum eripientes eos, qui ad militare sacramentum ab iis ducebantur, neque permittentes, vt illi vllas poenas de contumacibus sumerent. Quum autem senatus magnis precibus postularet, vt in praesentia contentionis ambitiosae peruicaciam deponerent, et, bello confecto, tunc demum legem de comitiis promulgarent, tantum absuit, vt illi temporibus cederent,

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 2/3. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

o Δεόμενοί τε βοήθειαν malit *Portus.*

p Οἱ δὲ in simili redditione pro οἵδε, seu οὗτοι, obseruaui etiam apud *Pausaniam. Sylb.*

q Εἶξαι τοῖς καιροῖς *Vat.* vulgatae carent articulo.

καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐναντιώσεσθαι τοῖς δόγμασι τῆς βουλῆς ἔλεγον, καὶ οὐδὲν ἐάσειν δόγμα περὶ οὐδενὸς κυρωθῆναι πράγματος, ἐὰν μὴ τὸν ὑπ' αὐτῶν [r] εἰσφερόμενον προβουλεύσῃ νόμον. καὶ οὐ μόνον ἐν τῷ συνεδρίῳ
5 πρὸς τοὺς ὑπάτους ταῦτ' ἀπειλῆσαι προήχθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ὅρκους, οἵπερ εἰσὶ [s] μέγιστοι ἐν αὐτοῖς, κατὰ τῆς ἑαυτῶν πίστεως [t] διωμοσάμενοι, ἵνα [u] μηδὲ [x] πεισθεῖσιν ἐξῇ τι τῶν ἐγνωσμένων αὐτοῖς καταλύειν.

LV. [y] Πρὸς δὴ τὰς ἀπειλὰς ταύτας ἐσκόπουν, ὅ τι χρὴ

Per. Iul. 4272. Ante Chr. 442. Olymp. 84 $\frac{2}{3}$. Cat. V. C. 310. Var. 311.

cederent, vt etiam in aliis rebus senatusconsulto se aduersaturos dicerent, nec vllum senatusconsultum de vlla re factum sanciri passuros, nisi ante de lege, quae a se promulgabatur, senatusconsultum fieret. Neque solum in senatu haec consulibus minari sunt ausi: sed etiam in concione, iusiurandum, quod apud eos est maximum, per suam fidem, iurarunt, ne quod suum decretum sibi *aliquorum* oratione adductis rescindere liceret.

His autem minis auditis, quid agendum esset, natu maximi

r Εἰσφερόμενον *Vat.* Malim τὸν ὑπ' αὐτῶν εἰσφερόμενον, vt *Lapus* quoque vertit: *quae ab ipsis inferebatur.* qua significatione vsurpatur εἰσφέρεσθαι pag. 2287. v. pen. *Sylb.* in vulgatis legitur τὸν ὑπὲρ αὐτῶν προσφερόμ.

s Melius forsan in *Cod. Vat.* μέγιστοι παρ' αὐτοῖς.

t Structurae lex postulat διωμόσαντο: cuius vestigia sunt in augmento ω. quanquam infra quoque et κατωμοσάμενοι scriptum in *Ed. Steph.* p. 2292. v. 3. et ἐπωμοσάμενος p. 2298. v. 3. Sed rectius haec posteriora duo per ο scribi arguunt apud *Suidam*, ἀπομόσαι, κατομόσαι, ἐπομοσάμενος. in verbalibus tamen ω obtinuit, vt declarant apud *Suidam* ἀντωμοσία, διωμοσία, διώμοτος, ἐπώμοτος. quam mutationem in compositione admittunt etiam alia quaedam ab ο inchoata, vt ὄνομα, ἄνυξ, ὀδούς. quin et plurima sunt, quae brevem in longam vertunt in compositione, vt προσήλυτος, προσήνεμος etc. *Sylb.* Vel διώμοσαν legendum; vel διομόσασθαι, vt respondeat ἀπειλῆσαι v. 5. *Port.*

u Μηδέ τι τῶν ἐγνωσμένων αὐτοῖς πεισθεῖσιν ἐξῇ καταλύειν] μηδέ τι vsurpatum pro μηδέν. μηδ' ἔτι minus huc quadrat. *Sylb.*

x Πεισθεῖσι positum pro μεταπεισθεῖσι. *Sylb.*

y Πρὸς δὴ τὰς *Vat.* vulgo πρὸς δὲ τάς.

z Καὶ

ποιεῖν οἱ πρεσβύτατοί τε καὶ κορυφαιότατοι τῶν προεστηκότων τῆς ἀριστοκρατίας, συναχθέντες εἰς ἰδιωτικὸν σύλλογον ὑπὸ τῶν ὑπάτων αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς. Γάϊος μὲν οὖν Κλαύδιος ἥκιστα δημοτικὸς ὢν, καὶ ταύτην διαδεδεγμένος ἐκ προγόνων τὴν αἵρεσιν τῆς πολιτείας, αὐθαδεστέραν γνώμην εἰσέφερε, μήτε ὑπατείας, μήτ' ἄλλης ἀρχῆς τῷ δήμῳ παραχωρεῖν μηδεμιᾶς· τοὺς δὲ τἀναντία πράττειν ἐπιχειροῦντας ὅπλοις κωλύειν, ἐὰν μὴ πείθωνται τοῖς λόγοις, φειδὼ μηδεμίαν ποιουμένους μήτ' ἰδιώτου, μήτ' ἄρχοντος. ἅπαντας γὰρ τοὺς ἐπιχειροῦντας τὰ πάτρια κινεῖν ἔθη, καὶ τὸν κόσμον τοῦ πολιτεύματος τὸν ἀρχαῖον διαφθείρειν, ἀλλοτρίους καὶ πολεμίους εἶναι τῆς πόλεως. Τίτος δὲ Κοΐντιος οὐκ εἴα τῇ βίᾳ καθείργειν τὸ ἀντίπαλον, οὐδὲ δι' ὅπλων [z] καὶ αἵματος ἐμφυλίου χωρεῖν πρὸς τὸ δημοτικὸν, ἄλλως τε καὶ δημάρχων σφίσιν ἐναντιωσομένων, οὓς [a] ἱεροὺς εἶναι καὶ παναγεῖς ἐψηφίσαντο οἱ πατέρες [b] ἡμῶν, θεοὺς καὶ δαίμονας ἐγγυητὰς ποιη-

maximi et illustrissimi principes optimatum consultare coeperunt, ipsi separatim in priuatum coetum a consulibus coacti. C. igitur Claudius, vir minime popularis, et qui a maioribus hanc reipublicae administrandae rationem sectandam acceperat, auctor erat sententiae seuerioris, qua nec consulatu, nec vllo alio magistratu, plebi cedendum censebat: ac qui contra facere conarentur, armis prohibendos, nisi oratione flecti possent, ita vt nemini parceretur, neque priuato homini, neque magistratum gerenti. omnes enim, qui patrias consuetudines, et pristinam atque praeclaram reipublicae formam corrumpere conantur, alienos a ciuitate atque eius hostes esse dicebat. Sed T. Quintius non sinebat vi aduersarios coërceri, neque armis et sanguine ciuili cum plebeiis contendi, praesertim, quum tribunos plebis aduersarios essent habituri, quos maiores Romanorum sacros ac sanctos esse decreuissent, diis geniisque factis pactionum

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

z Κὴ δι' αἵματος *Vat.*

a Ἱεροὺς legendum esse pro vulg. ἱερεῖς, tum ex aliis manifestum est, tum ex pag. 395. v. 32. [edit. Hudf.] *Sylb.*

b Nota enallagen personae in ἡμῶν discriminis caussa factam, vt supra quoque p. 2139. v. 2. *Sylb.*

σάμενοι τῶν ὁμολογιῶν, καὶ τοὺς μεγίστους ὅρκους κατ' ἐξωλείας αὐτῶν τε καὶ τῶν ἐκγόνων, ἐάν τι παραβαίνωσι τῶν συγκειμένων, κατομοσάμενοι.

LVI. Ταύτῃ προσθεμένων τῇ γνώμῃ καὶ τῶν ἄλλων τῶν
5 παρακληθέντων εἰς τὸ συνέδριον, παραλαβὼν τὸν λόγον ὁ Κλαύδιος· „Οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ἔφησεν, ἡλίκων κρηπὶς καταβληθήσεται συμφορῶν ἅπασιν ἡμῖν, ἐὰν ἐπιτρέψωμεν τῷ δήμῳ περὶ τοῦ νόμου ψῆφον λαβεῖν· οὐκ ἔχων δ', ὅ τι χρὴ ποιεῖν, οὐδὲ δυνάμενος τοσούτοις οὖσιν ἀντιλέγειν,
10 εἴκω τοῖς βουλήμασι τοῖς ὑμετέροις. δίκαιον γὰρ, ἀποφαίνεσθαι μὲν ἕκαστον, ἃ δοκεῖ τῷ κοινῷ συνοίσειν, πείθεσθαι δὲ τοῖς ὑπὸ τῶν πλειόνων κριθεῖσιν. ἐκεῖνο μέντοι παραινεῖν ὑμῖν, ὡς ἐν χαλεποῖς καὶ ἀβουλήτοις πράγμασιν, ἔχω, τῆς μὲν ὑπατείας μήτε νῦν, μήθ' ὕστερον, πα-
15 ραχωρεῖν μηθενὶ, πλὴν τῶν πατρικίων, οἷς μόνοις ὅσιόν τε καὶ θεμιτὸν τυγχάνει· ὅταν δ' εἰς ἀνάγκην κατακλεισθῆτε, ὥσπερ νῦν, μεταδιδόναι καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις

Per. Iul. 4272. Ante Chr. 442. Olymp. 84 $\frac{2}{3}$. Cat. V.C. 310. Var. 311.

pactionum sponsoribus, et maximo iureiurando in suam suorumque posterorum perniciem, si quam pactorum partem violassent, iurato.

Quum autem in hanc sententiam iuissent alii quoque, qui *in senatum aduocati fuerant, Claudius, oratione suscepta: „Non ignoro, inquit, quantarum calamitatum in nos omnes fundamentum iaciatur, si plebi permittamus, vt de hac lege in suffragia mittatur. sed quum non habeam, quid agam, nec tot viris aduersari possim, vestris consiliis cedo. Aequum enim est, vt vnusquisque declaret, quae e republica fore existimat, sed pareat iis, quae a pluribus fuerint decreta. Illud tamen habeo, de quo vos moneam, vt in rebus difficilibus et aduersis, vt consulatu neque nunc, neque in posterum, cuiquam cedatis, praeterquam patriciis, quibus solis pium et fas est. vbi vero ad necessitatem redacti eritis, vt nunc, alios quoque ciues maximae

* *In concilium* vertit *Gelen.* non de senatu, verum de illo et rectius forsan. nam *Dionys.* concilio, quod τὸν ἰδιωτικὸν σύλλογον vocauerat, habet τὸ συνέδριον, et intelligit

c Mallem

τῆς μεγίστης ἐξουσίας τε καὶ ἀρχῆς, χιλιάρχους μὲν ἀντὶ τῶν ὑπάτων [c] ἀποδείκνυτε, ἀριθμὸν αὐτῶν ὁρίσαντες ὅσον δή τινα· (ἐμοὶ μὲν γὰρ ὀκτὼ, ἢ ἕξ, ἀποχρῆναι δοκεῖ.) ἐν δὲ τούτοις τοῖς ἀνδράσι μὴ ἐλάττονος ἀριθμοῦ ἔστωσαν οἱ πατρίκιοι τῶν δημοτικῶν. ταῦτα γὰρ ποιοῦντες, οὔτε τὴν τῶν ὑπάτων ἀρχὴν εἰς ταπεινοὺς καὶ ἀναξίους [d] καταβαλεῖτε, οὔτε δυναστείας ἀδίκους ἑαυτοῖς κατασκευάζεσθαι δόξετε, μηδεμιᾶς ἀρχῆς μεταδιδόντες τοῖς δημοτικοῖς.„ Ἐπαινεσάντων δ' ἁπάντων τὴν γνώμην, καὶ οὐδενὸς τὰ ἐναντία λέγοντος· „Ἀκούσατε, ἔφη, ἃ καὶ τοῖς ὑπάτοις ὑμῖν ἔχω παραινεῖν. ἡμέραν προειπόντες, ἐν ᾗ τὸ [e] προβούλευμα ἐπικυρώσετε, καὶ τὰ κριθέντα ὑπὸ τῆς βουλῆς, [f] λόγον ἀπόδοτε τοῖς ἀπολογουμένοις ὑπὲρ τοῦ νόμου καὶ τοῖς κατηγοροῦσι· ῥηθέντων δὲ λόγων, ὅταν καθήκῃ τὰς γνώμας ἐρωτᾶν, μήτ' ἀπ' ἐμοῦ ἄρξασθε, μήτ' ἀπὸ [g] Κοϊντίου τουδὶ, μήτ' ἀπ' ἄλλου

ximae potestatis et imperii participes faciatis, et tribunos militum pro consulibus creetis, numerum eorum, quantumcunque volueritis, praefinientes. atque ego quidem octo, vel sex, sufficere puto. In hoc tamen istorum virorum numero ne pauciores sint patricii, quam plebeii. Si enim ita feceritis, nec consulatum in abiectos et indignos homines conferetis, nec dominatus iniustos vobis ipsis constituere videbimini, qui plebeios ad nullum magistratum admiseritis.„ Laudata ab omnibus eius sententia, et nullo contradicente: „Audite, inquit, quae vobis etiam consulibus suadere volo. Indicta die, ad quam senatusconsultum facturi et sancituri estis, dicendi potestatem facite legis suasoribus et dissuasoribus. verbis autem *hinc inde* factis, quum ad sententias rogandas ventum erit, nec a me, nec ab isto Quintio, nec a quoquam aliorum

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 2/3. *Cat.* 310. *V.C. Var.* 311.

c Mallem ἀποδεικνύναι legeretur. *Portus.*

d Nota modum diuersum in καταβάλλετε. vt est in vulgatis, et δόξετε. *Sylb.*

e Mallem προβούλημα, vt alibi loquitur *Dionysius.* nam in vulgatis simplex βούλευμα est.

f Ante ἀπόδοτε vel deest nomen λόγον, vel verbum λέγειν, vt pag. 2294. v. 3. *Sylb.* [λόγον enim in vulgatis deest.]

g Perperam in *Ed. Steph.* [et

V 5

τῶν πρεσβυτέρων ἐδενὸς, ἀλλ' ἀπὸ τῦ Φιλοδημοτάτυ τῶν βυλευτῶν, Λευκίυ Οὐαλερίυ· καὶ μετὰ τῦτον ἀξιῦτε Ὁράτιον, εἴ τι βύλεται, λέγειν. ὅταν δὲ τὰς παρ' ἐκείνων γνώμας ἐξετάσητε, τότε τὺς πρεσβυτέρυς ἡμᾶς κε-
5 λεύσετε λέγειν. [h] ἐγὼ μὲν ὖν τὴν ἐναντιυμένην γνώμην τοῖς δημάρχοις ἀποδείξομαι, [i] πάσῃ παῤῥησίᾳ χρώμενος· τῦτὶ γὰρ τῷ κοινῷ συμφέρει. τὸ δὲ περὶ τῶν χιλιάρχων πολίτευμα, [k] εἰ βυλομένοις ἐςὶν, εἰσηγείσθω Τίτος Γενύκιος ὗτος· πρεπωδεςάτη γὰρ ἡ γνώμη, καὶ
10 ὑποψίαν ἥκιςα παρέξυσα γένοιτ' ἂν, ἐὰν ὗτος αὐτὴν ὁ σὸς ἀδελφὸς, ὦ Μάρκε Γενύκιε, λέγῃ.„ Ἐδόκει καὶ ταῦτα ὀρθῶς ὑποτίθεσθαι· καὶ οἱ μὲν ἀπῆεσαν ἐκ τῦ συλλόγυ. τοῖς δὲ δημάρχοις δέος ἐνέπιπτε πρὸς τὴν ἀπόῤῥητον τῶν ἀνδρῶν συνουσίαν, ὡς ἐπὶ κακῷ τινι [l] τῦ
15 δήμυ μεγάλῳ γενομένην, ἐπειδὴ κατ' οἰκίαν τε συνή-

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 2/3. *Cat.* 310. *V.C. Var.* 311.

aliorum feniorum, fed ab ifto L. Valerio, qui omnium fenatorum eft maxime popularis, initium ducite: et poft eum rogate Horatium, fi quid velit, dicere: et vbi illorum fententias exquifiueritis, tunc nos feniores dicere iubebitis. Ego quam liberrime fententiarum tribunis contrariam dicam: hoc enim reipublicae conducit. Rogationem autem de tribunis militum creandis, fi vos ita volueritis, T. ifte Genucius ferat. nam erit fententia decentiffima, et fufpicionem minime praebebit, fi tuus ifte frater, o M. Genuci, eam dicat.„ Vifus eft de his etiam recte monere: atque illi ex conuentu difcefferunt. tribunos autem timor inuafit ob arcanos illorum congreffus, vt in magnum aliquod plebis malum factos, quod domi, non in loco aperto

[et *Cod. Vat.*] Κοίντυ. intelligendus autem *T. Quintius*, cuius paullo ante facta mentio p. 2291. v. 13. *Sylb.*

h Ἐγὼ μὲν τὴν] Rectius in *Cod. Vat.* ἐγὼ μὲν ὖν. quo modo legendum effe monuit *Sylb.*

i Πάσῃ τῇ παῤῥησίᾳ *Vat.*

k Ἐςὶν εἰσηγεῖσθαι, Τίτος] Legendum puto: εἰ βυλομένοις ἐςὶν ὑμῖν εἰσηγεῖσθαι, εἰσηγείσθω Τ. Γενύκιος ὗτος. *Sylb.* Forfan εἰ βυλομένοις ἐςὶν ὑμῖν, εἰσηγήσεται etc. *Portus.*

l Τῷ δήμῳ] Si quis malit τῦ δήμυ, per me licet. nam in *Fragmentis* habemus ἐπὶ κακῷ τῆς πόλεως ὑμῶν ἀφῖγμαι. *Sylb.*

m Ἀλλ'

δρευσαν, [m] καὶ ἐκ ἐν τῷ φανερῷ, ἀλλὰ καὶ ἐδένα τῶν προεστηκότων τῦ δήμε, κοινωνὸν τῶν βελευμάτων παρέλαβον. καὶ μετὰ τῦτο συνέδριον αὐτοὶ πάλιν ἐκ τῶν φιλοδημοτάτων συναγαγόντες, ἀλεξήματα καὶ φυλακὰς ἀντεμηχανῶντο πρὸς τὰς ἐπιβελὰς, ἃς ἐκ τῶν πατρικίων ἔσεσθαι σφίσιν ὑπώπτευον. 5

LVII. Ὡς δὲ καθῆκεν ὁ χρόνος, ἐν ᾧ τὸ προβέλευμα ἔδει γενέσθαι, συγκαλέσαντες οἱ ὕπατοι τὴν βελὴν, καὶ πολλὰς ὑπὲρ ὁμονοίας καὶ εὐκοσμίας ποιησάμενοι παρακλήσεις, πρώτοις ἀπέδωκαν λέγειν τοῖς εἰσηγησαμένοις δημάρχοις τὸν νόμον. καὶ παρελθὼν εἷς ἐξ αὐτῶν, [n] Κάτων Κενιόλιος, περὶ μὲν τῦ δίκαιον, ἢ συμφέροντα, εἶναι τὸν νόμον, ἔτ' ἐδίδασκεν, ἔτ' ἐμέμνητο· „θαυμάζειν δ' ἔφη τῶν ὑπάτων, ὅτι βεβελευμένοι τε καὶ κεκρικότες ἤδη κατὰ σφᾶς αὐτὲς, ἃ δεῖ πράττειν, ὥσπερ ἀδοκίμαςον πρᾶγμα καὶ βελῆς δεόμενον, εἰς τὸ συνέδριον ἐπεχείρη- 10 15

aperto *et publico*, consedissent *et consilium habuissent*, nec vllum e tribunis plebis ad illud consilium admisissent. Postea ipsi quoque, concilio iterum ex ciuibus maxime popularibus conuocato, remedia et praesidia vicissim aduersus insidias, quae sibi a patriciis structum iri suspicabantur, excogitabant.

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 ⅔. *Cat. V.C.* 310. *Var.* 311.

Quum autem tempus venisset, quo senatusconsultum faciendum erat, consules, conuocato senatu, post multas de concordia et modestia adhortationes, tribunis legis auctoribus primum dicendi potestatem fecerunt. Quare progressus vnus ex ipsis, C. Canuleius, de legis aequitate, aut vtilitate, nihil dixit, neque vllam mentionem fecit: sed, „mirari se, dixit, quod consules, quum iam inter seipsos consultassent, et statuissent, quid esset faciendum, tamen de re, quasi nondum examinata et consultationis indigente, ad senatum referre ausi fuissent,

m Ἀλλ' ἐκ ἐν τῷ φανερῷ, καὶ *Vat.*

n Κάτων Κενολήϊος. et mox pag. 2297. v. 1. Κενολήϊε in *Cod. Vat.* Rectius (cum *Sylb.*) Γάϊος Κανολήϊος, vel (cum *Porto*) Γάϊος Κανελήϊος. *Canuleius* sine praenomine in *Lapi* versione: *C. Canuleius* apud *Livium:* quem in versione sequi non dubitaui.

σαν εἰσφέρειν, καὶ λόγον ἀπέδωκαν ὑπὲρ αὐτȣ̃ τοῖς προαιρȣμένοις, εἰρωνείαν εἰσάγοντες, ὄτε ταῖς ἑαυτῶν ἡλικίαις ἁρμόττουσαν, οὔτε τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς προσήκουσαν. πονηρῶν τ' ἀρχὰς ἔφη πολιτευμάτων αὐτοὺς
5 εἰσάγειν, ἀπόρρητα βȣλευτήρια συνάγοντας ἐν ἰδίαις οἰκίαις, καὶ οὐδὲ ἅπαντας τȣ̀ς βουλευτὰς εἰς ταῦτα παρακαλȣ̃ντας, ἀλλὰ τȣ̀ς σφίσιν αὐτοῖς ἐπιτηδειοτάτȣς. τῶν μὲν οὖν ἄλλων συνέδρων τῶν ἀπελαθέντων τῆς κατοικιδίου βȣλῆς ἧττον ἔφη θαυμάζειν· Μάρκȣ δὲ Ὁρα-
10 τίȣ καὶ Λευκίȣ Οὐαλερίȣ, τῶν καταλυσάντων τὴν ὀλιγαρχίαν, ὑπατικῶν ἀνδρῶν, καὶ ȣ̓δενὸς ἧττον ἐπιτηδείων τὰ κοινὰ βȣλεύειν, τὴν ἀπαξίωσιν τῆς εἰς τὸ συνέδριον παρακλήσεως ἐκπεπλῆχθαι, καὶ ȣ̓ δύνασθαι συμβάλλειν, ἐπὶ τίνι λόγῳ δικαίῳ, εἰκάζειν δὲ μίαν αἰτίαν,
15 ὅτι πονηρὰς καὶ ἀσυμφόρȣς γνώμας εἰσηγεῖσθαι μέλλοντες κατὰ τῶν δημοτικῶν, ȣ̓κ ἐβȣ́λοντο παρακαλεῖν εἰς ταῦτα τὰ συνέδρια τȣ̀ς φιλοδημοτάτȣς, ἀγανακτήσοντας δηλονότι, καὶ ȣ̓ περιοψομένȣς ȣ̓δὲν ἄδικον πολίτευμα κατὰ τȣ̃ δήμȣ γινόμενον.

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 ⅔. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

fuiſſent, et de ea dicendi poteſtatem cuiuis feciſſent; auctores diſſimulationis, neque ſuae aetati conuenientis, neque tanti imperii magnitudinem decentis. *quin* et prauorum inſtitutorum initia in rempublicam eos inuehere dixit, qui occulta concilia in priuatas aedes conuocarent: nec tamen omnes ſenatores, ſed tantum ſibi familiariſſimos, ad haec vocarent. Quod igitur alii ſenatores ab illo priuato conſilio abacti fuiſſent, minus ſe mirari dixit: ſed quod M. Horatius et L. Valerius, qui decemuiratum ſuſtulerant, viri conſulares, nec vllis minus idonei ad reipublicae conſulendum, indigni fuiſſent iudicati, qui in ſenatum vocarentur, ſe obſtupefactum eſſe, neque poſſe ſe conîicere, quamnam iuſtam ob cauſſam *id feciſſent:* ſe tamen vnam coniecturis aſſequi, quod, prauarum et pernicioſarum ſententiarum contra plebeios auctores futuri, noluerint ad haec conſilia homines plebis ſtudioſiſſimos aduocare, qui nimirum iniquo animo id laturi eſſent, neque paſſuri, vllum iniquum inſtitutum aduerſus plebem conſtitui.

Talia

LVIII. Τοιαῦτα τοῦ Κενολίου μετὰ πολλοῦ σχετλιασμοῦ λέγοντος, καὶ τῶν μὴ παραληφθέντων εἰς τὸ συνέδριον βουλευτῶν πρὸς ὀργὴν δεξαμένων τὸ πρᾶγμα, παρελθὼν ἅτερος τῶν ὑπάτων, Γενύκιος, ἀπολογεῖσθαι καὶ πραΰνειν τὰς ὀργὰς αὐτῶν ἐπειρᾶτο, διδάσκων, „ὅτι τοὺς μὲν 5 φίλους παραλάβοιεν, οὐχ ἵνα τι κατὰ τοῦ δήμου [o] διαπράξαιντο, ἀλλ' ἵνα μετὰ τῶν ἀναγκαιοτάτων βουλεύσαιντο, τί πράττοντες οὐδ' ὁποτέραν [p] δόξουσιν ἐλαττοῦν τῶν αἱρέσεων, πότερον ταχεῖαν ἀποδιδόντες τῇ βουλῇ περὶ τοῦ νόμου διάγνωσιν, ἢ χρονιωτέραν. Ὁράτιον δὲ 10 καὶ Οὐαλέριον οὐκ ἄλλης τινὸς χάριν αἰτίας μὴ παραλαβεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἀλλ' ἵνα μή τις ὑποψία περὶ αὐτῶν παρ' ἀξίαν ᾖ τοῖς δημοτικοῖς, ὡς μεταβεβλημένων τὴν προαίρεσιν τῆς πολιτείας, ἐὰν ἄρα ἐπὶ τῆς [q] ἑτέρας γένωνται γνώμης, τῆς ἀξιούσης ἀναβαλέσθαι τὴν περὶ 15 τοῦ νόμου διάγνωσιν εἰς ἕτερον καιρὸν ἐπιτηδειότερον.

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 $\frac{2}{3}$. *Cat. V.C.* 310. *Var.* 311.

Talia cum Canuleius magna cum indignatione diceret, et senatores, qui in consilium admissi non fuerant, rem iniquo animo ferrent, progressus consulum alter, Genucius, factum purgare, atque eorum iram lenire conabatur, docens, „a se amicos assumtos fuisse, non vt contra plebem agerent, sed vt cum suis maxime necessariis consultarent, qua ratione neutram factionem imminuere viderentur, vtrum celeriter, an tardius, legis ferendae cognitione senatui permissa. Horatium vero et Valerium nulla alia de caussa in consilium a se non fuisse assumtos, quam ne qua suspicio de illis contra eorum dignitatem inter plebeios oriretur, quasi sententiam mutassent de reipublicae administrandae ratione, si in aliorum sententiam iuissent, quae legis cognitionem in aliud tempus magis opportunum differendam censebat. sed quando omnibus,

o Ante διαπράξαιντο videtur deesse τι, vel simile quidpiam. *Sylb.* Scilicet τι deest vulgatis.

p Δόξουσιν *Vat.* quod rectius esse viderat *Sylb.* quam vulgatum δόξωσι.

q Ἑτέρας in *Vat.* et *Lapi Cod.* quod et *Sylburgio* placuit. nam in vulgatis legitur ἑτέρων.

r Scri-

ἐπειδὴ δὲ ἅπασι τοῖς παραληφθεῖσιν [r] ἡ συντομωτέρα διάγνωσις ἀμείνων ἔδοξεν εἶναι τῆς βραδυτέρας, πράττειν, ὡς ἐκείνοις ἐφάνη.„ Ταῦτ' εἰπὼν, καὶ θεοὺς [s] ἐπομοσάμενος ἦ μὴν τἀληθῆ λέγειν, „καὶ τοὺς παρακληθέντας ἐκ τῶν βουλευτῶν, ἔφη πᾶσαν [t] ἀπολύσασθαι διαβολὴν, οὐ λόγοις, ἀλλ' ἔργοις. ὅταν γὰρ οἱ βουλόμενοι κατηγορεῖν καὶ ἀπολογεῖσθαι περὶ τοῦ νόμου, διεξέλθωσι τὰ δίκαια, πρώτους ἐπὶ τὴν [u] ἐρώτησιν τῆς γνώμης [x] κατάγειν οὐχὶ τοὺς πρεσβυτάτους καὶ τιμιωτάτους τῶν βουλευτῶν, οἷς ἐκ τῶν πατρίων ἐθισμῶν καὶ τοῦτ' [y] ἀποδίδοται τὸ γέρας, οὐδὲ τοὺς δι' ὑποψίας ὄντας παρὰ τοῖς δημοτικοῖς, ὡς οὐδὲν ὑπὲρ αὐτῶν χρηστὸν οὔτε λέγοντας, οὔτε

Per. Iul. 4272. Ante Chr. 442. Olymp. 84 2/3. Cat. V.C. 310. Var. 311.

bus, qui *ad id consilium* assumti fuerant, cognitio celerior, quam tardior, visa est melior, se, vt illis visum est, facere.„ Quum haec dixisset, et per deos iurasset, se vera dicere, addidit, „omnes etiam senatores, qui fuerant aduocati, non verbis, sed factis, omnem criminationem diluturos. postquam enim, qui legem dissuadere, aut suadere voluissent, iura sua protulissent, se primum sententias exquisiturum, non ex maximis natu et honoratissimis senatoribus, ad quos ex patria consuetudine hic honor defertur, neque ex iis, qui plebeiis essent suspecti, quasi nihil boni pro ipsis, aut dicturi, aut sensuri essent;

r Scripturam hanc agnoscit etiam *Lapi* versio. quae si auctoris est, dicuntur haec a consule ad mitigandam tribunorum indignationem, qui SC. totis viribus vrgebant. nam quod ad patriciorum mentem attinet, sequitur potius inuersus verborum ordo, ἡ βραδυτέρα διάγνωσις ἀμείνων ἔδοξεν εἶναι τῆς συντομωτέρας, quia plerisque in ea factione cognitio legis istius in seros annos propaganda videbatur, vel potius plane repudianda: vt perspicuum est ex sequentibus. *Sylb.*

s In *Ed. Steph.* ἐπωμοσάμενος, itidemque κατωμοσάμενοι supra p. 2292. v. 3. *Sylb.*

t Διαλύσεσθαι malit *Sylb.* quo modo etiam *Lapus* videtur legisse.

u Pro ἐρώτησιν sensus requirit potius ἀγόρευσιν, ἀπόφασιν, vel simile quid.

x Κατάγειν positum pro κατάξειν. *Sylb.*

y Ἀποδίδοσθαι] Videtur deesse vox ἔφη, aut affinis alia: nisi dicamus, ἀποδίδοται legendum esse. *Port.*

z Διεξελ-

φρονȣ̃ντας, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν νεωτέρων τȣ̀ς δοκοῦντας εἶναι φιλοδημοτάτȣς.„

Ὑποσχόμενος δὲ ταῦτα, καὶ δοὺς ἐξουσίαν τοῖς βȣλομένοις λέγειν, ἐπειδὴ ȣ̓́τε κατηγορήσων, ȣ̓́τ᾽ ἀπολογησόμενος ȣ̓δεὶς ὑπὲρ τȣ̃ νόμȣ παρῄει, παρελθὼν αὖθις ἐρωτᾷ πρῶτον Οὐαλέριον, τί τῷ κοινῷ συμφέρει, καὶ τί προβȣλεῦσαι τοῖς συνέδροις παραινεῖ. ὁ δ᾽ ἀναςὰς, καὶ πολλοὺς [z] διεξελθὼν ὑπὲρ αὐτȣ̃ τε καὶ τῶν προγόνων λόγȣς, ὡς ἐπὶ τῷ συμφέροντι τῆς πόλεως τȣ̃ δημοτικȣ̃ μέρȣς προϊςαμένων, καὶ καταριθμησάμενος ἅπαντας ἐξ ἀρχῆς τȣ̀ς κατασχόντας τὴν πόλιν κινδύνȣς, ἐκ τῶν τἀναντία πεπολιτευμένων, τοῖς τ᾽ ἀπεχθῶς ἐσχηκόσι πρὸς τὸ δημοτικὸν ἅπασιν, ἀλυσιτελὲς γενόμενον [a] ἀποδείξας τὸ μισόδημον· ἐπαίνȣς τε πολλȣ̀ς περὶ τȣ̃ δήμȣ ποιησάμενος, ὡς αἰτιωτάτȣ τῇ πόλει γεγονότος ȣ̓ μόνον τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἡγεμονίας· ἐπεὶ [b] δὲ

LIX. 5 10 15

essent; sed ex iunioribus, qui maxime populares haberentur.„

Haec autem pollicitus, factaque volentibus dicendi potestate, quum nemo legem dissuasurus, aut suasurus, prodiret, progressus iterum, rogauit primum Valerium, quid e republica esset, et quid senatui statuendum censeret. Ille vero, quum surrexisset, et multa verba de se atque suis maioribus fecisset, qui pro reipublicae commodis partium plebeiarum patroni fuerant; et ab initio enumerasset omnia pericula, in quae respublica inciderat ob eos, qui contrariae factionis erant; et demonstrasset omnibus plebis inimicis, qui suum in plebem odium declarassent, damnosum *id* fuisse; et multis laudibus plebem prosequutus fuisset, quod non solum libertatis, verum etiam principatus reipublicae praecipuus auctor fuisset: quum, *inquam*, haec

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 $\frac{1}{2}$. *Cat.* 310. *V.C. Var.* 311.

z Διεξελθὼν *Vat.* vulgo διελθών.

a Structurae ratio postulat ἀποδείξας. attamen et *Lapi* versio vulgatum ἀποδεῖξαι repraesentat: *atque dicens, eis omnibus, qui se inimice erga plebeios habuissent, fuisse inutile, demonstrasse in plebem odium. Sylb.* Haec ita puto legenda: διδάξας ἅπασιν ἀλυσιτελὲς γενόμενον ἀποδεῖξαι etc. *Port.*

b Δὲ in redditione notatum etiam

ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις διεξῆλθε, τελευτῶν ἔφη
μὴ δύνασθαι πόλιν ἐλευθέραν εἶναι, ἐξ ἧς ἄν τις τὴν
ἰσότητ᾽ ἀνέλῃ· ἔφη τε δοκεῖν ἑαυτῷ τὸν μὲν νόμον δί-
καιον εἶναι, τὸν ἀξιοῦντα πᾶσι Ῥωμαίοις μετεῖναι τῆς
5 ὑπατικῆς ἀρχῆς, τοῖς [c] γε δὴ βίον ἀνεπίληπτον ἐσχη-
κόσι, καὶ πράξεις [d] ἀποδεδειγμένοις τῆς τιμῆς ταύτης
ἀξίας· τὸν δὲ καιρὸν οὐκ ἐπιτήδειον εἰς τὴν [e] αὐτοῦ διά-
γνωσιν, ἐν πολεμικαῖς ὑπαρχούσης ταραχαῖς τῆς πό-
λεως· συνεβούλευέ τε τοῖς μὲν δημάρχοις ἐᾶν τὴν κατα-
10 γραφὴν γενέσθαι τῶν στρατιωτῶν, καὶ τὴν ἔξοδον μὴ κω-
λύειν τῶν καταγραφέντων· τοῖς [f] δὲ ὑπάτοις, ὅταν τὸ
κράτιστον τέλος ἐπιθῶσι τῷ πολέμῳ, πρῶτον ἁπάντων
τὸ περὶ τοῦ νόμου προβούλευμα εἰς τὸν δῆμον ἐξενεγκεῖν.
ταῦτα δὲ [g] γραφῆναί τε ἤδη καὶ διομολογηθῆναι πρὸς

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

haec atque his similia oratione persequutus fuisset, tandem dixit, fieri non posse, vt ea ciuitas sit libera, ex qua aequabilitas sublata est: dixitque, videri sibi eam rogationem esse iustam, quae postularet, vt omnes ciues Romani ad consulatum admitterentur, qui *scilicet* vitam inculpatam vixissent, et qui res hoc honore dignas gessissent; sed tempus ad ipsius *rogationis* cognitionem non esse opportunum, dum in bellicis tumultibus respublica versaretur. suadebatque tribunis, vt sinerent milites conscribi, nec eos, qui fuissent conscripti, impedirent, quo minus ad militiam proficiscerentur: consulibus vero, vt, post optimum finem bello impositum, primum et ante omnia senatusconsultum de rogatione promulgarent. Haec autem iam scribenda, et sponsione ab vtrisque confirmanda *censebat.* Hac

etiam alibi: alioqui mallet fortasse quispiam ἐπειδή. *Sylb.* Non agnoscit *Vat.*

c Pro τε [quod in vulgatis est] aptius legemus γε. *Sylb.*

d Ἀποδεδειγμένοις in simili loquendi genere habuimus etiam supra, p. 435. v. 21. [edit. Hudf.] at p. 96. v. 2. [eiusd. edit.] pro eodem vsurpatum ἐπιδεδειγμένοις: quod est paullo vsitatius. *Sylb.*

e Ita etiam in *Vat.* et *Lapi Cod.* Perperam in *Ed. Steph.* ἑαυτοῦ.

f Ad praecedens μὲν melius hic congruit δέ, quam τε. *Sylb.* Δὲ habet *Vat.* τε vulg.

g Si γραφῆναι et διομολογηθῆναι

ἀμφοτέρων. Ταύτην ἀποδειξαμένȣ τὴν γνώμην Οὐαλερίȣ, καὶ μετὰ τȣ̃τον Ὀρατίȣ· δεύτερον γὰρ τȣ́τῳ λόγον ἀπέδωκαν οἱ ὕπατοι· [h] ταὐτὸ πάθος ἅπασι τοῖς [i] παρȣ̃σι συνέβη. οἱ μὲν γὰρ ἀνελεῖν τὸν νόμον βȣλόμενοι, τὴν ἀναβολὴν τῆς περὶ αὐτȣ̃ διαγνώσεως ἀγαπητῶς ἀκȣ́σαντες, τὸ μετὰ τὸν πόλεμον ἐπάναγκες εἶναι σφίσι προβȣλεῦσαι περὶ αὐτȣ̃, χαλεπῶς [k] ἀπεδέξαντο· οἱ δὲ κύριον ὑπὸ τȣ̃ συνεδρίου κριθῆναι προαιρȣ́μενοι, τὸ μὲν ὡμολογημένον δίκαιον εἶναι τὸν νόμον, ἀσμένως ἤκȣον· τὸ δ' εἰς ἑτέρȣς ἐκπίπτειν χρόνȣς τὸ προβȣ́λευμα, πρὸς ὀργὴν ἐλάμβανον.

LX. Θορύβȣ δὲ, [l] ὅπερ εἰκὸς, ἐπὶ τῇ γνώμῃ γενομένȣ, διὰ τὸ μὴ πᾶσι τοῖς μέρεσιν αὐτῆς εὐαρεστεῖν ἀμφοτέ-

Hac sententia a Valerio dicta et post eum ab Horatio, (huic enim secundo dicendi potestatem consules fecerunt) accidit, vt non omnes, qui aderant, eodem modo afficerentur. Nam qui rogationem tolli cupiebant, dilationem eius cognitionis libenter audiuerunt: sed quod, confecto bello, sibi senatusconsultum de ea *rogatione* necessario faciendum esset, hoc moleste tulerunt. qui vero eam senatusconsulto ratam fieri cupiebant, quod confessum esset, eam rogationem esse aequam, id libenter audiebant: quod vero in alia tempora senatusconsultum differretur, hoc iniquo animo ferebant.

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 3. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

Tumultu autem (vt verisimile est) ob eam sententiam exorto, quod neutris omnes illius *sententiae* partes gratae essent,

θῆναι praesenti tempore accipere malis, sic vertere locum poteris: *atque haec scribi iam volebat, et ab vtraque parte approbari.* sic certe *Lapus: haec scribi iam volebat, et vtrosque consentire. Sylb.*

h Omnino legendum ȣ̓ ταὐτό. alioqui haec cum sequentibus pugnabunt. *Port.*

i Παρȣ̃σι agnoscit etiam *Lapi* versio: *omnes adstantes.* alioqui admitti posset etiam παριȣ̃σι, *omnibus, qui ad sententiam dicendam prodibant. Sylb.*

k Ἐπελέξαντο] Procul dubio legendum ἀπεδέξαντο: vt *Lapus* quoque vertit: *grauiter accipiebant. Sylb.*

l Et ὅπερ retineri potest, et ὥσπερ admitti. *Sylb.*

 m Τερτυν]

ρȣς, παρελθὼν ὁ ὕπατος [m] τρίτον ἠρώτα Γάϊον Κλαύδιον, ὃς ἐδόκει τῶν προεστηκότων τῆς ἑτέρας τάξεως, τῆς ἐναντιȣμένης τοῖς δημοτικοῖς, αὐθαδέστατος εἶναι καὶ δυνατώτατος. ȣ̔͂τος ἐκ παρασκευῆς διεξῆλθε λόγον
5 κατὰ τῶν δημοτικῶν, πάνθ', ὅσα ἔδοξε πώποτε ἐναντία τοῖς καλοῖς καὶ πατρίοις [n] ἐθισμοῖς, ὑπομιμνήσκων· ȣ̔͂ κεφάλαιον ἦν, εἰς ὃ κατέσκηπτεν ἡ γνώμη, μηδεμίαν ἀποδιδόναι τῇ βȣλῇ διάγνωσιν ὑπὲρ τȣ͂ νόμȣ τȣ̀ς ὑπάτȣς, μήτ' ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ, μήθ' ὕστερον, ὡς ἐπὶ
10 καταλύσει τῆς ἀριστοκρατίας εἰσφερομένȣ, καὶ συγχεῖν μέλλοντος ἅπαντα τὸν κόσμον τῆς πολιτείας. γενομένȣ δὲ πρὸς τὴν γνώμην ἔτι πλείονος θορύβȣ, τέταρτος ἀνίσταται κληθεὶς Τίτος Γενύκιος, ἀδελφὸς θατέρου τῶν ὑπάτων· ὃς ὀλίγα διαλεχθεὶς ὑπὲρ τῶν κατεχόντων και-
15 ρῶν τὴν πόλιν, ὅτι δυοῖν ἀνάγκη τῶν χαλεπωτάτων θάτερον ταύτῃ συμπεσεῖν, ἢ διὰ τὰς πολιτικὰς ἔριδας καὶ φιλοτιμίας, ἰσχυρὰ τὰ τῶν ἐχθρῶν ποιῆσαι πράγματα,

Per. Iul. 4272. Ante Chr. 442. Olymp. 84 2/3. Cat. V.C. 310. Var. 311.

essent, consul progressus, tertium C. Claudium sententiam rogauit, qui principum alterius factionis plebi aduersariae pertinacissimus et potentissimus habebatur. Is praemeditatam orationem contra plebem habuit, omnia, quaecunque vnquam praeclaris et patriis moribus contraria existimarat, commemorans: cuius orationis caput, ad quod eius tendebat sententia, erat, ne coss. vllam senatui rogationis cognitionem, neque in praesentia, neque in posterum, darent, quod ea ferretur in optimatum dominatus euersionem, et omnem reipublicae praeclaram disciplinam perturbatura esset. Longe autem maiore tumultu ob hanc sententiam sequuto, quartus T. Genucius, alterius consulis frater, qui pauca loquutus de temporibus, in quae inciderat respublica, dixit, necesse esse, e duobus grauissimis malis alterum huic euenire: vel vt ob ciuiles contentiones et ambitiosas altercationes res hostium corroboraret; vel,

m τρίτην] τρίτον *Vat.* quod et *Sylburgio* placuisse video.

n Post ἐθισμοῖς sensus requirere videtur τῷ δήμῳ πεπραγμένα. attamen et *Lapi* versio vulgatam lectionem agnoscit. *Sylb.*

o Illud

ἢ τὰς ἔξωθεν ἐπιφερομένας ἀποτρέψασθαι ᵒ βουλομένη, κακῶς τὸν οἰκεῖον καὶ πολιτικὸν διαλύσασθαι πόλεμον· ἔφησε, δυοῖν ὄντων κακῶν, ὧν ἀνάγκη θάτερον ἄκοντας ὑπομεῖναι, τοῦτ' αὐτῷ δοκεῖν εἶναι λυσιτελέστερον, τὸ συγχωρῆσαι τῷ δήμῳ τὴν βουλὴν παρασπᾶσαί τι τοῦ κόσμου τῆς πατρίου μᾶλλον πολιτείας, ἢ τοῖς ἀλλοφύλοις καὶ πολεμίοις καταγέλαστον ποιῆσαι τὴν πόλιν. Ταῦτ' εἰπὼν, τὴν δοκιμασθεῖσαν ὑπὸ τῶν παραγενηθέντων ἐν τῷ κατ' οἰκίαν συνεδρίῳ γνώμην εἰσέφερεν, ἣν εἰσηγήσατο Κλαύδιος, ὥσπερ ἔφην, ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους ἀποδειχθῆναι, τρεῖς μὲν ἐκ τῶν πατρικίων, τρεῖς δ' ἐκ τῶν δημοτικῶν, ἐξουσίαν ἔχοντας ὑπατικήν· ὅταν δὲ τελῶσιν οὗτοι τὴν ἀρχὴν, καὶ καθήκῃ νέας ἀρχὰς ἀποδείκνυσθαι, τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον αὖθις συνελθόντας διαγνῶναι, πότερον ὑπάτους, ἢ χιλιάρχους, βούλονται παραλαβεῖν τὴν ἀρχήν. ὅ τι δ' ἂν ἅπασι δόξῃ ψῆφον ἐπενέγκασι, τοῦτ' εἶναι κύριον. ἐπιτελεῖσθαι δὲ τὸ προβούλευμα καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν.

5 10 15

vel, si externorum hostium impetum propulsare vellet, male domesticum et ciuile bellum componeret. quum autem duo essent mala, quorum alterum necesse esset illos inuitos pati, *dixit*, videri sibi hoc magis expedire, nimirum, vt senatus plebem potius sineret aliquid de auitae reipublicae decore detrahere, quam committeret, vt respublica alienigenis et hostibus esset ludibrio. His dictis, sententiam, comprobatam ab iis, qui in priuato consensu interfuerant, in medium protulit, cuius (vt dixi) auctor fuerat Claudius: vt *scilicet* pro consulibus tribuni militum tres ex patriciis, et tres ex plebeiis, consulari potestate praediti crearentur: qui vbi sui imperii tempus exegissent, et noui magistratus creandi essent, senatus populusque Romanus iterum coacti dispicerent, vtrum consules, an tribunos militum, imperium gerere vellent, et quod omnibus post lata suffragia visum fuisset, id ratum esset. fieri autem senatusconsultum quotannis.

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 2/3. *Cat.* 310. *V. C. Var.* 311.

Hanc

o Illud βουλομένη ferri potest, alioqui legendum esset βουλομένην. si referatur ad ταύτῃ συμπεσεῖν. *Sylb.*

 p Αὐτοὶ

LXI. Ταύτην ἀποδεξαμένου τὴν γνώμην Γενυκίου, πολὺς ἐξ ἁπάντων ἔπαινος ἐγίνετο· καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον ἀνιστάμενοι μικροῦ δεῖν πάντες ταῦτα συνεχώρουν κράτιστα εἶναι. γράφεται δὴ τὸ προβούλευμα ὑπὸ τῶν ὑπάτων, καὶ λα-
5 βόντες αὐτὸ μετὰ πολλῆς χαρᾶς οἱ δήμαρχοι προῆλθον εἰς τὴν ἀγοράν. ἔπειτα καλέσαντες τὸ πλῆθος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, πολλοὺς διέθεντο τῆς βουλῆς ἐπαίνους, καὶ παραγγέλλειν τὴν ἀρχὴν ἐκέλευον τοῖς ἐθέλουσι τῶν δημοτικῶν, ἅμα τοῖς πατρικίοις. οὕτω δ' ἄρα κοῦφόν τι
10 πρᾶγμά ἐστιν ἐπιθυμία δίχα λόγου γινομένη, καὶ ταχὺ μεταπίπτον ἐπὶ θάτερα μέρη, μάλιστα δὲ ἡ τῶν ὄχλων· ὥσθ' οἱ περὶ παντὸς ποιούμενοι τέως τῆς ἀρχῆς μεταλαβεῖν, καὶ εἰ μὴ δοθείη τοῦτ' αὐτοῖς ὑπὸ τῶν πατρικίων, ἢ καταλείψοντες τὴν πόλιν, ὡς πρότερον, ἢ διὰ τῶν
15 ὅπλων [p] αὐτὸ ληψόμενοι, ἐπειδὴ τὸ συγχώρημα ἔλαβον, ἀπέστησαν εὐθὺς τῆς ἐπιθυμίας, καὶ τὰς σπουδὰς ἐπὶ θάτερον μετέβαλον. [q] πολλῶν γε δή τι δημοτικῶν

Per. Iul. 4272. Ante Chr. 442. Olymp. 84 2/3. Cat. V.C. 310. Var. 311.

Hanc sententiam a Genucio dictam omnes summis laudibus efferre coeperunt: et qui post illum surrexerunt fere omnes haec optima esse sunt confessi. itaque senatusconsultum a consulibus factum est; eoque accepto, tribuni plebis cum ingenti laetitia in forum prodierunt. deinde, plebe ad concionem conuocata, multis laudibus senatum sunt prosequuti, et iusserunt omnes plebeios, qui vellent, cum patriciis magistratum petere. Cupiditas autem sine ratione (praecipue vero turbae) res est adeo leuis, et quae confestim in alteram partem inclinat: vt ii, qui antea omnino et quauis ratione ad magistratum admitti volebant, et qui nisi a patriciis hoc impetrassent, aut vrbem deserturi, vt ante, aut armis eam occupaturi erant, quum, quod petebant, ipsis concessum fuisset, continuo a sua cupiditate recesserint, et studia sua in alteram partem contulerint. Quum igitur multi plebeii tribu-

p Αὐτοὶ [quae est lectio vulgatarum] etiam in *Lapi* versione. Si quis αὐτὸ malit, vt τοῦτο v. 13. suo fruatur iudicio. *Sylb.* Αὐτὰ *Vat.*

q Πολλῶν γέ τοι δημοτικῶν *Vat.*

r Ita

παραγγελλόντων τὴν χιλιαρχίαν, καὶ κατεσπουδασμένας ποιȣμένων τὰς δεήσεις, ȣδένα τῆς τιμῆς ταύτης ἄξιον εἶναι ὑπέλαβον· ἀλλὰ γενόμενοι τῆς ψήφȣ κύριοι, τȣ̀ς ἐκ τῶν πατρικίων μετιόντας αὐτὴν ἄνδρας ἐπιφανεῖς, χιλιάρχȣς ἀποδεικνύȣσιν, Αὖλον Σεμπρώνιον Ἀτρατῖνον, καὶ Λεύκιον Ἀτίλιον [r] Λόγγον, καὶ Τίτον [s] Κλύσιον Σικελόν. 5

Οὗτοι παραλαμβάνȣσι πρῶτοι τὴν ἀνθύπατον ἀρχὴν, [t] κατὰ τὸν τρίτον ἐνιαυτὸν τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ τετάρτης ὀλυμπιάδος, ἄρχοντος Ἀθήνησι Διφίλȣ. [u] μετασχόντες δ᾽ αὐτῆς ἑβδομήκοντα καὶ τρεῖς μόνον ἡμέρας, ἀποτίθενται κατὰ τὸν ἀρχαῖον ἐθισμὸν, ἑκȣ́σιοι, θεσπεμπ7ων τινῶν σημείων κωλυτηρίων αὐτοῖς τȣ̃ πράττειν τὰ κοινὰ γενομένων. τȣ́των δὲ τὴν ἐξȣσίαν ἀπειπαμένων, ἡ βȣλὴ συνελθȣ̃σα μεσοβασιλεῖς ἀποδείκνυσι. καὶ ἐκεῖνοι προειπόντες ἀρχαιρεσίας, καὶ τῷ δήμῳ τὴν LXII. 10 15

tribunatum militum peterent, et magno ſtudio preces adhiberent, illi nullum hoc honore dignum iudicarunt: ſed quum ſuffragiorum ius penes ſe habuiſſent, patricios. qui eum *magiſtratum* petebant, viros illuſtres, tribunos militum crearunt, A. Sempronium Atratinum, L. Atilium Longum, et T. Cloelium Siculum.

Hi primi proconſulare imperium acceperunt tertio anno LXXXIV. olympiadis, archonte Athenis Diphilo. id autem per ſolos LXXIII. dies retinuerunt, et ex priſca patriae conſuetudine vltro poſtea depoſuerunt; quod coeleſtia quaedam ſigna apparuiſſent, quae i[llo]s rempublicam gerere vetabant. Quum autem iſti ſe magiſtratu eo abdicaſſent, ſenatus coactus interreges creauit. Illi, indictis comitiis, et cognitione populo permiſſa,

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311. *Per. Iul.* 4273. *Ante Chr.* 441. *Olymp.* 84 $\frac{3}{4}$. *Cat.* *V.C.* 311. *Var.* 312.

r Ita in *Vat.* et *Lapi Cod.* quod probat etiam *Sigonius.* Perperam in *Ed. Steph.* Λȣ̃σκα. et in *Cod. Vat.* Ἀτέλιον Λȣ̃σκον.

s Apud *Diodorum* Κοΐντιον. *Liuius* habet *Caecilium.* Verum *Cloelium* [vt et hic Κλοίλιον] ex *Lapi* verſione reponendum cenſet *Sigonius* ad *Liu.* l. IV. c. 7. In *Cod. Vat.* Κλύλιον.

t Vide Chronologiam *Dodwellianam.*

u Poſſis etiam legere *κατασχόντες δὲ αὐτήν. Sylb.*

διάγνωσιν ἀποδιδόντες, εἴτε βούλεται χιλιάρχους, εἴτε ὑπάτους ἀποδεῖξαι, κρίναντος αὐτοῦ μένειν ἐπὶ τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἐθισμοῖς, [x] ἀπέδωκαν τοῖς βουλομένοις τῶν πατρικίων [y] μετιέναι τὴν ὕπατον ἀρχήν· καὶ γίνονται πάλιν ἐκ
5 τῶν πατρικίων [z] ὕπατοι Λεύκιος Παπίριος Μογιλλάνος καὶ Λεύκιος Σεμπρώνιος Ἀτρατῖνος, ἑνὸς τῶν ἀποθεμένων τὴν χιλιαρχίαν ἀδελφός. αὗται δύο κατὰ τὸν αὐτὸν ἐνιαυτὸν ἀρχαὶ Ῥωμαίων αἱ τὸ μέγιστον ἔχουσαι κράτος ἐγένοντο. πλὴν οὐκ ἐν ἁπάσαις ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χρο-
10 νογραφίαις ἀμφότεραι [a] φαίνονται, ἀλλ' ἐν αἷς μὲν οἱ χιλίαρχοι μόνον, ἐν αἷς δὲ οἱ ὕπατοι, ἐν οὐ πολλαῖς δ' ἀμφότεραι, αἷς ἡμεῖς οὐκ ἄνευ λογισμοῦ συγκατατιθέμεθα, πιστεύοντες δὲ ταῖς ἐκ τῶν ἱερῶν τε καὶ ἀποθέτων βίβλων [b] μαρτυρίαις. ἄλλο μὲν οὖν οὐδὲν ἐπὶ τῆς τούτων

Per. Iul. 4273. *Ante Chr.* 441. *Olymp.* 84 ¾. *Cat.* *V.C.* 311. *Var.* 312.

missa, vtrum consules, an tribunos militum, creare mallet, quum ille decreuisset in pristina consuetudine manere, omnibus patriciis, qui id vellent, consulatus petendi potestatem fecerunt. Atque iterum ex patriciis consules facti sunt L. Papyrius Mugillanus et L. Sempronius Atratinus, frater vnius eorum, qui tribunatum militum deposuerunt. Hi duo magistratus, qui maximam potestatem haberent, Romae eodem anno fuerunt. non tamen in omnibus Romanis annalibus vterque *magistratus* exstat: sed in aliis soli tribuni militum, in aliis consules, in paucis vterque magistratus, quibus nos non sine ratione assentimur; quippe qui fidem habeamus sacrorum et reconditorum librorum testimoniis. His igitur coss. nullae aliae res,

x Plurale agnoscit etiam *Lapi* versio; vt feratur ad interreges, non ad plebem. *Sylb.* Ἀπέδωσαν *Vat.*

y Μετεῖναι] Rectius μετιέναι, vt paullo ante p. 2305. v. 4. μετιόντας. *Sylb.*

z In *Ed. Steph.* ὕπατοι Μενύκιος Παρτρίκιος. et in *Cod. Vat.* ὕπατοι Μενύκιος Παπύριος: foedo errore (vt notauit *Sigon.*) pro ὕπατοι μὲν Λεύκιος Παπύριος etc.

a Pro φαίνονται supra legitur φέρονται, p. 1793. v. 8. *Sylb.*

b Ἀποθέτων βίβλων] Ἀποθέτους βίβλους vocat libros, qui in sacris, aut publicis scriniis repositi asseruarentur; eosdem fortasse cum ἱεραῖς δέλτοις supra p. 58. v. 6. [edit. Hudf.] Pulchre huc faciunt *Liuiana* ista; consules eos illo anno fuisse, qui neque

ἀρχῆς, οὔτε [c] πολέμιον, οὔτε πολιτικὸν ἔργον, ἱστορίας ἄξιον ἐπράχθη, συνθῆκαι δὲ πρὸς τὴν Ἀρδεατῶν πόλιν ἐγένοντο περὶ φιλίας τε καὶ συμμαχίας· ἐπρεσβεύσαντο γὰρ, ἀποτιθέμενοι τὰ περὶ τῆς χώρας ἐγκλήματα, παρακαλοῦντες φίλοι Ῥωμαίων γενέσθαι καὶ σύμμαχοι. 5 ταύτας τὰς συνθήκας τὸ τῶν ὑπάτων ἀρχεῖον ἐπεκύρωσε.

Τῷ δ' ἑξῆς ἐνιαυτῷ πάλιν ὑπάτους ψηφισαμένου τοῦ δήμου καταστάθηναι, παραλαμβάνουσι τὴν ὕπατον ἀρχὴν, τῇ διχομήνιδι τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς, Μάρκος Γεγάνιος 10 Μακερῖνος τὸ δεύτερον καὶ Τίτος Κοΐντιος Καπιτωλῖνος τὸ πέμπτον. οὗτοι [d] διδάξαντες τὴν βουλὴν, ὅτι πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα πράγματα διὰ τὰς συνεχεῖς τῶν ὑπάτων στρατείας ἠμελημένα παρεῖται, πάντων δ' ἀναγκαιότα- LXIII.

res, dignae, quae memoriae proderentur, aut foris, aut domi, sunt gestae: foedus tamen ictum est cum Ardeatibus, et amicitia ac societas *cum iis* inita. miserant enim legatos, per quos, depositis de agro expostulationibus, amicitiam et societatem populi Romani petebant. Haec foedera consulum collegium rata fecit.

Anno autem sequenti, quum populus decreuisset, vt consules iterum crearentur, consulatum inierunt, * circa plenilunium mensis Decembris, M. Geganius Macerinus iterum et T. Quintius Capitolinus V. Hi senatum docuerunt, cum multas alias res ob continuas consulum expeditiones fuisse neglectas, tum vero institutum illud, quod omnium maxime erat necessa-

Per. Iul. 4273. *Ante Chr.* 441. *Olymp.* 84 3/4. *Cat.* *V.C.* 311. *Var.* 312.

Per. Iul. 4274. *Ante Chr.* 440. *Olymp.* 84/85 4/1. *Cat.* *V.C.* 312. *Var.* 313.

que in *Annalibus priscis*, neque in *Libris Magistratuum*, inueniantur. at *Licinium Macrum* auctorem esse, et in foedere Ardeatino, et in *Linteis libris* ad monetae inuentos. Eiusdem generis esse videntur *Annales Pontificum*, qui citantur in lib. *de Origine Gentis Rom.* citantur ibidem etiam Caesaris et aliorum *Libri Pontificalium*. *Sylb.*

c Πολέμιον, pro πολεμικὸν, supra quoque notatum aliquoties. *Sylb.*

* i. e. idibus.

d Deesse videtur vox ἔφασαν, aut ἔλεξαν, aut similis alia, vnde pendeat participium διδάξαντες. Verum si ἐδίδαξαν legas, sententia erit perfecta. *Portus.*

 e Rectius

τον τὸ περὶ τὰς τιμήσεις τῶν βίων νόμιμον, [e] ἐξ ὧν ὅ τ' ἀριθμὸς τῶν ἐχόντων τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν ἐγινώσκετο, καὶ τῶν χρημάτων τὸ πλῆθος, ἀφ' ὧν ἔδει τὰς εἰς τὸν πόλεμον εἰσφορὰς ἕκαστον τελεῖν, οὐδεμιᾶς τιμήσεως
5 ἐντὸς ἑπτακαίδεκα ἐτῶν γενομένης, ἀπὸ τῆς Λευκίου Κορνηλίου [f] καὶ Κοΐντου Φαβίου ὑπατείας· ὥστε τοὺς μὲν χρηστοὺς καὶ ὠφελίμους ἄνδρας ἐν τιμαῖς καὶ ἐν στρατείαις εἶναι, τοὺς δ' ἀσελγεστάτους καὶ πονηροτάτους ἀτίμους καταλείπεσθαι, καὶ τόπον ἕτερον μεταλαμβάνειν, ἐν ᾧ περι-
10 έσται ζῆν αὐτοῖς, ὡς προῄρηνται. * *

Per. Iul. 4274. Ante Chr. 440. Olymp. 84 4/85 1. Cat. V.C. 312. Var. 313.

necessarium, nimirum census fortunarum, ex quibus cognoscebatur et numerus eorum, qui aetate militari essent, et facultatum magnitudo, pro quarum modo oportebat vnumquemque tributa ad bellicos vsus conferre; nullo censu intra septemdecim annos habito, a L. Cornelii et Q. Fabii consulatu: ita vt viri probi et vtiles censerentur, et in expeditionibus versarentur, flagitiosissimi vero et improbissimi quique incensi relinquerentur, et alium locum, priore mutato, caperent, vbi pro arbitrio ipsis viuere liceret. * *

e Rectius esse videtur singulare ἐξ οὗ: vt *Lapus* quoque vertit: *ex quo. Sylb.*

f In *Cod. Vat.* καὶ Κοιντίου Φαβίου . . . . καταλιπεῖν οἱ πονηρότατοί τε καὶ ἀσελγέστατοι Ῥωμαίων. ἀλλὰ τόπον μεταλαμβάνει, ἐν ᾧ περίεσι ζῆν αὐτοῖς, ὡς προῄρηνται.

ΕΚ ΤΩΝ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ
ΕΚΛΟΓΑΙ
[a][ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑΣ, ΚΑΙ] ΠΕΡΙ ΠΡΕΣΒΕΙΩΝ.

EX
DIONYSIO HALICARNASSENSI
EXCERPTA QVAEDAM
[DE VIRTVTIBVS ET VITIIS, ET] DE LEGATIONIBVS.

[[b] Ὅτι Μάρκος Φούριος ὁ Δικτάτωρ ἀνὴρ ἦν τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκμασάντων ἡλικίαν τά τε πολέμια λαμπρότατος, καὶ τὰ πολιτικὰ πράττειν φρονιμώτατος.]

[Marcus Furius *Camillus* dictator vir fuit belli pacisque artibus eminentissimus seculi sui.]

V.C. Cat. 374. *Olymp.* 100 2/3.

a Addidi περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, quod Fragmentis Collectaneorum Porphyrogenetae *Vrsinianis* περὶ πρεσβείας hinc inde interspersa dederim *Valesiana* titulo περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, singulis iuxta temporis ordinem collocatis. vt vero facilius distingui possent, *Valesiana* vncis inclusa esse volui.

b Ὅτι Μάρκος Φούριος] Haec ad librum XII. pertinere censui. quae enim in exemplari [In nostro praecedebant fragmenta, ea ad priores *Dionysii* libros spectabant, quae quia in editis exstabant, consulto praetermisi. Libros autem *Dionysii* vndecim duntaxat priores integros habemus ex XX. quos scripserat. quorum librorum ipse Epitomen conscripserat libris quinque, vt testis est *Photius*. Eam Epitomen laudat *Stephanus Byzantius* in Ἀρίκεια et Κορίολλα. *H. Vales.*

[Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι μεγαλοπρεπεῖς. τῶν γὰρ ἄλλων ὀλίγου δεῖν πάντων ἔν τε τοῖς κοινοῖς τῶν πόλεων πράγμασι, καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις βίοις, πρὸς τὰ τελευταῖα τῶν συμβαινόντων τὰς διανοίας μεθαρμοττομένων, καὶ
5 πολλάκις ἔχθρας τε μεγάλας διὰ τὰς τυχούσας φιλανθρωπίας καταλυομένων, καὶ φιλίας πολυχρονίους διὰ μικρὰ καὶ φαῦλα προσκρούσματα διαιρούντων, ἐκεῖνοι τοὐναντίον ἐπὶ τῶν φίλων ᾤοντο χρῆναι ποιεῖν, ταῖς τε παλαιαῖς εὐεργεσίαις χαρίζεσθαι τὰς ἐπὶ τοῖς προσφάτοις
10 ἐγκλήμασιν ὀργάς. θαυμαστὸν μὲν δὴ καὶ τοῦτο τῶν ἀνδρῶν· λέγω δὲ τὸ μηδενὶ μνησικακῆσαι [c] τῶν Τουσκλανῶν, ἀλλὰ πάντας ἀφεῖναι τοὺς ἐξαμαρτόντας ἀζημίους. πολλῷ δ' ἔτι τούτου θαυμασιώτερον, ὃ μετὰ τὴν ἄφεσιν τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῖς ἐχαρίσαντο. σκοποῦμενοι

V.C. Cat. 374. Olymp. 100 $\frac{2}{3}$.

[In quo Romanorum animi magnitudinem mirari subit. Nam cum plerique omnes, tum in publicis, tum in priuatis negotiis, pro exitu ac clausula consilia commutent, ac saepissime capitales inimicitias ob leuissima beneficia deponant, contra amicitias vetustissimas exiguae offensionis caussa dissoluant, aliter Romani cum amicis agendum esse existimarunt: iram scilicet ex recentibus iniuriis conflatam pristinis meritis condonari oportere. proinde magna est admiratione hoc illorum facinus dignum, qui de nemine Tusculanorum poenas sumserint, sed iniuriam omnibus remiserint. At longe maiori admiratione dignum illud est, quod concessa venia mox iisdem gratificati sunt.
Cum

c Τῶν Τουσκλανῶν] *Liuius* lib. VI. ad annum vrbis 373. huius rei sic meminit. *Tantum fere verborum a Tusculanis in Senatu factum. Pacem in praesentia, nec multo post ciuitatem impetrauerunt.* et anno vrbis 377. *Incensos Latinos ea rabie impetus Tusculum tulit, ob iram, quod, deserto communi concilio Latinorum, non in societatem modo Roman. sed etiam in ciuitatem se dedissent.* Ciuitatem porro cum suffragii iure iis datam esse satis indicant verba *Dionysii*, quae sequuntur, πάντων μεταδόντες, ὧν τοῖς φύσει Ῥωμαίοις μετῆν. Secus, quam opinatus est *Onufrius* in libro de Imperio Rom. *H. Vales.*

d Deesse

γὰρ, ὡς μηδὲν ἔτι τοιȣ̃τον ἐν τῇ πόλει γενήσεται, μηδ' ἀφορμὴν νεωτερισμȣ̃ λήψονταί τινες, ȣ̓́τε φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτῶν ᾤοντο δεῖν εἰσάγειν, ȣ̓́τε παρὰ τῶν ἐπιφανεςάτων ἀνδρῶν ὅμηρα λαμβάνειν, ȣ̓́τε ὅπλα τȣ̀ς ἔχοντας ἀφελέσθαι, ȣ̓́τ' ἄλλο σημεῖον ȣ̓δὲν ἀπιςȣμένης φιλίας ποιῆσαι. [d] μίαν δὲ πρᾶξιν οἰόμενοι ἅπαντας τȣ̀ς κατὰ συγγένειαν, ἢ φιλίαν, προσήκοντας ἀλλήλοις τὴν τῶν ἀγαθῶν ἰσομοιρίαν, πολιτείαν ἔγνωσαν τοῖς κρατηθεῖσι χαρίσασθαι, πάντων μεταδόντες, ὧν τοῖς Ῥωμαίοις μετῆν. ȣ̓ τὴν αὐτὴν διάνοιαν λαβόντες τοῖς ἀξιȣ̃σι τῆς Ἑλλάδος ἄρχειν, οὔτ' Ἀθηναίοις, οὔτε Λακεδαιμονίοις. τί γὰρ δεῖ περὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων λέγειν; Ἀθηναῖοι μέν γε [e] Σαμίȣς, ἀποίκȣς ἑαυτῶν ὄντας, Λα-

Cum enim prouidere vellent, ne quid posthac eiusmodi in eo oppido contingeret, neue occasio rerum nouarum vllis relinqueretur, statuerunt non quidem praesidium in arce imponere, neque a principibus oppidanorum obsides accipere, neque arma adimere iuuentuti, aliudue quod male sartae ac suspicacis amicitiae indicium praebere: sed cum existimarent, solam esse communionem bonorum, quae homines, amicitia, aut cognatione coniunctos, in mutua concordia contineat, ciuitatem victis dare decreuerunt, omnia iura, quaecunque ciuibus indigenis competebant, eis impertientes. Longe alia profecto sententia, atque illi, qui olim principatum Graeciae ambibant, Athenienses ac Lacedaemonii. quid enim de reliquis Graecis attinet dicere? Namque Athenienses quidem Samios, colonos suos, Lacedaemonii

V.C. *Cat.* 374. *Olymp.* 100 2/3.

d Deesse videtur verbum aliquod, puta συνέχειν, aut quid simile. *Vales.*

e Σαμίȣς ἀποίκους] Samii Atheniensium coloni dicuntur, eo, quod Neleus, Codri filius, Atheniensis, Ionicae coloniae auctor fuit. vnde Iones omnes Atheniensium habentur coloni, tametsi multi extranei ex omni Graecia collecti cum Neleo profecti sint, iique varias in ea parte Asiae vrbes fundauerint: verbi gratia Samum, de qua hic sermo est, Tembrion et Procles Nelei comites occuparunt, quorum Procles quidem Epidaurius fuit, teste *Pausania* in Achaicis; Tembrion vero cuias fuerit, ignotum est. Ambo, societate facta cum Caribus, circa Chesium amnem consederunt,

κεδαιμόνιοι δὲ [f] Μεσσηνίους, ἀδελφῶν ἐδὲν διαφέροντας, ἐπειδὴ προσέκρουσαν αὐτοῖς τι, διαλυσάμενοι τὴν συγγένειαν οὕτως ὠμῶς ἐχειρίσαντο καὶ θηριωδῶς, ἐπειδὴ τὰς πόλεις αὐτῶν ὑποχειρίους ἔλαβον, ὥςε μηδὲ τοῖς
5 ἀγριωτάτοις τῶν βαρβάρων ὑπερβολὴν τῆς εἰς τὰ ὁμόφυλα παρανομίας παραλιπεῖν. μυρία τοιαῦτα λέγειν ἄν τις ἔχοι ταῖς πόλεσι ταύταις ἡμαρτημένα, ἃ παρίημι, ἐπεὶ καὶ τέτων μεμνημένος ἄχθομαι. τὸ γὰρ Ἑλληνικὸν ἐκ ὀνόματι διαφέρειν τῦ βαρβάρε ἠξίεν, ἐδὲ διαλέκτε

V.C. Cat. 374. Olymp. 100 2/3. nii vero Messenios, fraterna germanitate coniunctos, postquam ab illis offensi sunt, renunciata mox cognatione, victos atque in potestatem redactos tanta acerbitate ac feritate tractarunt, vt quorumuis barbarorum crudelitatem longo interuallo superaverint. Sexcenta eiusmodi harum ciuitatum peccata commemorare quispiam possit, quae silentio equidem praeterire malo; quando et eorum, quae retuli, pudet mehercule. Neque enim nuda appellatione, aut linguae duntaxat proprietate, Graecos

derunt, vrbemque Samum in duas tribus diuisere; alteri Chesiae nomen inditum a praefluente fluuio, alteri Astypaleae, vt ex *Themistagora* scribit Auctor *Etymologici* in Ἀςυπαλαίε, vbi Προκλῆς legendum est, non Πατροκλῆς. ex *Pausania*, et *Strabone*, et *Clemente Alex.* lib. I. προτρεπτ. legendum quoque est Χησίαν, et Χησίε ποταμῦ, non Σχησίαν, auctore *Plinio* lib. V. et *Scholiaste Nicandri* in Alexipharm. Χησεῖς δὲ πρῶτον ᾤκησαν ἐν Σάμῳ, εἶτα Ἀςυπαλαιεῖς. Vide *Stephanum* in Χήσιον. Porro de crudelitate, qua Athenienses tractarunt Samios, vide *Plutarchum* in Pericle. *H. Vales.*

f Μεσσηνίες ἀδελφῶν ἐδὲν διαφέροντας] Temenus et Ctesiphontes et Aristodemus, Aristomachi filii, Pindo profecti, Peloponnesum occuparunt. quorum Temenus quidem Argos cum comitibus suis sortitus est. Ctesiphonti Messene cessit. Procles et Eurysthenes in locum defuncti patris Lacedaemonem sortito obtinuerunt. Hinc ergo apparet, fraternam quandam inter Lacedaemonios ac Messenios cognationem intercessisse. *Herodotus* lib. V. Messenios vocat Lacedaemoniorum ἰσοπαλέας, id est, consortes, vt feliciter vertit *Valla*. De saeuitia autem, qua in Messenios vsi sunt Spartani, consulendus

[g] χάριν, ἀλλὰ συνέσει καὶ χρηστῶν ἐπιτηδευμάτων προαιρέσει· μάλιστα δὲ τῷ μηδενὶ τῶν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀλλήλους παρανομεῖν. ὅσοις μὲν οὖν τὰ ἐπιπλεῖον ὑπῆρξεν ἐν τῇ φύσει, τούτους οἶμαι δεῖν λέγειν Ἕλληνας· ὅσοις δὲ τἀναντία, βαρβάρους. καὶ τὰς μὲν ἐπιεικεῖς καὶ φιλανθρώπους διανοίας τε καὶ πράξεις αὐτῶν Ἑλληνικὰς εἶναι λογίζομαι· τὰς δ' ὠμὰς καὶ θηριώδεις, ἄλλως τε, κἂν περὶ συγγενεῖς τε καὶ φίλους γίνωνται, βαρβαρικάς. Τουσκλανοὶ μὲν δὴ πρὸς τῷ μηδὲν ἀφαιρεθῆναι τῶν σφετέρων, ἁλούσης τῆς πόλεως, καὶ τὰ τῶν κεκρατηκότων ἀγαθὰ προσλαβόντες ἀπῆεσαν.] 5 10

[Ὅτι [h] Σολπίκιος, Ῥοῦφος ἐπίκλησιν, ἀνὴρ ἦν ἔν τε ταῖς πολεμικαῖς πράξεσιν ἐπιφανὴς, καὶ [i] πολιτείας προαίρεσιν ἐζηλωκὼς τὴν διὰ μέσου.]

cos a barbaris diſtingui velim, ſed prudentia boniſque inſtitutis ac moribus, eoque praecipue, vt ne inter ſe inuicem vlla inhumanitate ſaeuiant. Quibus igitur haec natura altius inſita fuere, eos Graecos eſſe appellandos cenſeo. quibus contra, barbaros. Conſilia etiam et facta plena humanitatis et aequitatis pro Graecis habeo: contra crudeliter atque immaniter facta et cogitata, praeſertim in amicos ac cognatos, pro barbaris duco. Caeterum Tuſculani, capto oppido, praeterquam, quod bona ſua integra retinuerunt, bonis inſuper victorum ornati abierunt.]

V.C. Cat. 374. Olymp. 100 2/3.

V.C. Cat. 378. Olymp. 101 2/3.

[Erat Sulpicius Rufus rei militaris gloria inſignis, et qui in republica mediam quandam ſectam ſequeretur.]

* * ſed

lendus eſt *Pauſanias. H. Valeſ.*

g Melius χάριτι. *Valeſ.*

h Is eſt *Ser. Sulpicius Rufus*, qui tribunus militum fuit conſulari poteſtate non ſemel. Eius meminit *Liuius* c. 6. et *Zonaras.* hunc praetextatum etiam cognominat *Sigonius* in *Faſtis. Valeſ.*

i Πολιτείαν τὴν διὰ μέσου] Duo ſemper in ciuitate Rom. fuerunt genera eorum, qui in Repub. verſari vellent. alteri optimates, alteri populares dicebantur. qui ea, quae faciebant, quaeque dicebant, multitudini grata eſſe volebant, populares: qui autem ita ſe gerebant, vt ſua conſilia optimo cuique probarent, optima-

tes

1. [k] ** ἀλλὰ καὶ διότι τοὺς φίλους αὐτῶν Καμπανοὺς πολλὰ καὶ μεγάλα ἔβλαπτον. ἡ δὲ βουλὴ τῶν Ῥωμαίων, Καμπανῶν [l] πολλάκις ἐμφανιζόντων καὶ ἀποδυρομένων [m] τῶν Νεαπολιτῶν, [n] ἀπέστειλε τοὺς ἀξιώ-
5 σοντας αὐτοὺς μηδὲν εἰς τοὺς ὑπηκόους τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας παρανομεῖν· ἀλλὰ καὶ διδόναι τὰ δίκαια καὶ λαμβάνειν· [o] καὶ, [p] εἴ γε διαφέρονται πρὸς ἀλλήλους, μὴ δι' ὅπλων, ἀλλὰ [q] διὰ λόγων, [r] σύμβολα ποιη-

V.C. Cat. 427. Olymp. 113 $\frac{3}{4}$. ** sed etiam quod, quum sibi amicitia cum Campanis intercederet, hos tamen illi multis magnisque damnis afficerent. At senatus Romanus, quum Campani saepe *rem* indicarent, et de Neapolitanis non sine lamentatione conquererentur, misit *legatos*, qui ab ipsis peterent, ne quid contra ius fasque aduersus eos, qui in ditione populi Romani essent, admitterent, verum, quod aequum postularet, illis darent, idem ab ipsis recepturi: et, si quae inter eos forent controuersiae, non armis, sed verbis, eas dirimerent, conuentione cum ipsis facta.

Denites habebantur, vt praeclare ait *Cicero* in Orat. pro Sextio. Sed et tertium quoddam genus fuit eorum, qui nec multitudini, nec patribus, nimis faverent, sed mediam quandam inter optimates ac populares viam tenerent, quam πολιτείαν τὴν διὰ μέσου hic vocat *Dionysius. Sallustius* lib. III. hist. *factionem mediam*, cum ait: *Nisi forte C. Cotta ex factione media Consul aliter, quam metu, iura quaedam Tribunis pl. restituit. H. Vales.*

k Deest principium, in quo belli Palaepolitani (vt videtur) origo referebatur. De eo videsis *Liuium*, lib. VIII. c. 22. *Vrs.*

l Πολλάκις ἐμφανιζόντων] Videtur deesse accusatiuus τοῦτο, aut alius quispiam. *Steph.*

m Praepositio περὶ, vel potius κατὰ, deesse videtur. *Vrs.* et *Steph.*

n Ita ex coniectura pro ἀποστεῖλαι, quod est in *Codd. Mss. Vrs.*

o Illud καὶ, quod sensum turbet, delendum censet *Vales.* ad *Harpocr.* v. σύμβολα.

p Forsan conuenientius εἴ τι διαφ. *Sylb.*

q *Stephanus* (quem in versione sequutus sum) omnino legendum censet διὰ λόγων διαλύσασθαι, σύμβολα etc. quod absurdum dictu videatur σύμβολα δι' ὅπλων ποιεῖσθαι.

r Σύμβολα pro *contractibus* reperitur mox infra p. 2315. v. pen. vt et supra p. 236. v. 14. [edit. Hudf.] atque alibi passim. sed frequentius pro eodem vsurpatur συμβόλαια, vt p. 235. v. 12. [edit. Hudf.] p. 2140. v. vlt. p. 2143. v. 8. [edit. Lipf.] *Sylb.*

Sed

σαμένους πρὸς αὐτούς. [s] καὶ τὸ λοιπὸν εἰρήνην ἄγειν πρὸς ἅπαντας τοὺς περιοικοῦντας τὸ Τυῤῥηνικὸν πέλαγος· μήτ' αὐτοὺς ἔργα πράττοντας [t] τὰ μὴ προσήκοντα τοῖς Ἕλλησι, μήτε τοῖς πράττουσι συνεργοῦντας· μάλιστα δ', εἰ δύναιντο, [u] θεραπείαις τῶν δυνατῶν παρασκευάσοντας ἀποστῆναι μὲν ἀπὸ Σαυνιτῶν τὴν πόλιν, σφίσι δ' αὐτοῖς γενέσθαι φίλην. ἔτυχον δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀφιγμένοι πρὸς τοὺς Νεαπολίτας πρέσβεις ὑπὸ Ταραντίνων ἀποσταλέντες, ἄνδρες ἐπιφανεῖς, καὶ πρόξενοι [x] διὰ γένους τῶν Νεαπολιτῶν· καὶ ἕτεροι ὑπὸ Νωλάνων, ὁμόρων ὄντων, καὶ σφόδρα τοὺς Ἕλληνας ἀσπαζομένων, τἀναντία τοὺς Νεαπολίτας ἀξιώσοντες, μήτε σύμβολα ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, ἢ τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν,

Denique in posterum pacifice cum omnibus Tyrrheni maris accolis viuerent: et neque ipsimet quidquam Graecis indignum facerent, neque facientes adiuuarent. praecipue autem *hoc illis legatis in mandatis dedit*, efficere, si quo modo possent, potentiores officiis demerendo, vt ciuitas a Samnitibus deficeret, atque cum populo Romano amicitiam iniret. Forte autem ad Neapolitanos eodem tempore legati a Tarentinis missi venerant, viri illustres, et cum Neapolitanis hospitii necessitudinem iam a suis maioribus contractam habentes, nec non alii a Nolanis finitimis et Graecae gentis studiosissimis: vt a Neapolitanis contraria peterent, ne vllam cum populo Romano, aut cum iis, qui eius imperio parerent, conuentionem facerent, neque suam cum

V.C. Cat. 427. Olymp. 113 3/4.

Sed fallitur. nam σύμβολα quidem hic sunt pacta et leges, quibus populi amici ac foederati controuersias dirimere sanxerunt. *Val.* ad *Harpocr.* v. σύμβολα.

s Καὶ otiosa est, aut v. praeced. legendum ποιήσασθαι. *Sylb.* Interiecto διαλύσασθαι, nihil mutandum. *Steph.*

t Male in *Exemplari* τὰ μὴ προσήκειν. *Vrs.* Minori cum mutatione ἃ μὴ προσήκει. *Steph.*

u Θεραπείας et παρασκευάσαντας] Rectius θεραπείαις, et mox παρασκευάσοντας, vt p. 2314. v. 5. ἀξιώσοντας. intelligendum enim participium de legatis Rom. non de ciuibus Neapolitanis. *Sylb.*

x Vereor ne in mea versione τῷ διὰ parum receptus vsus detur. Videndum ideo, annon potius διὰ γένος, vel διὰ γένους οἰκειότητα, scribere oporteat. *Steph. Neapolitanorum auiti hospi-*

μήτε διαλύεσθαι τὴν πρὸς [y] Σαυνίτας φιλίαν. ἐὰν δὲ
ταύτην ποιήσωνται Ῥωμαῖοι τοῦ πολέμου τὴν πρόφασιν,
μὴ ὀῤῥωδεῖν, μηδ' ὡς ἄμαχόν τινα τὴν ἰσχὺν αὐτῶν
καταπεπλῆχθαι· ἀλλὰ μένειν [z] γενναίως, καὶ ὡς προσῆ-
5 κεν Ἕλλησι, πολεμεῖν, τῇ τ' οἰκείᾳ [a] πιστεύοντας δυνάμει,
καὶ τῇ παρὰ Σαυνιτῶν [b] ἀφιξομένῃ βοηθείᾳ· ναυτικήν
τ' ἰσχὺν προσληψομένοις, ἔξω τῆς ἑαυτῶν, ἣν Ταραντῖνοι
πέμψουσιν· ἐὰν ἄρα καὶ ταύτης δέωνται· πολλὴν καὶ
ἀγαθήν. συναχθείσης [c] δὲ βουλῆς, καὶ πολλῶν ῥηθέντων
10 ἐν αὐτῇ λόγων, οὓς [d] αἵ τε πρεσβεῖαι διεξῆλθον καὶ οἱ συν-
αγορεύοντες αὐταῖς, διέστησαν αἱ γνῶμαι τῶν συνέδρων·
καὶ οἵ τε [e] χαριέστατοι τὰ τῶν Ῥωμαίων ἔδοξαν φρονεῖν.

V.C. *Cat.* 427. *Olymp.* 113 3/4.

cum Samnitibus amicitiam diſſoluerent. Quod ſi Romani hanc ſe belli inferendi cauſſam habere dicerent, ne expaueſcerent, neque, tanquam inſuperabiles eorum vires eſſent, conſternarentur: ſed fortiter *in ſua ſententia* permanerent, atque ita, vt Graecos deceret, bellum gererent, freti tum ſuis ipſorum copiis, tum iis, quae a Samnitibus aduentura eſſent, auxiliis: praeſertim, quum nauales etiam copiae, (ſi his quoque opus foret) vltra domeſticas, a Tarentinis eſſent adfuturae, et quidem tum numeroſae, tum ſtrenuae. Quum, ſenatu coacto, multa apud ipſum facta verba eſſent, tum a legatis, tum ab iis, qui ipſis patrocinabantur, variarunt ſenatorum ſententiae: ſic tamen, vt, qui inter illos ingenii iucundi et elegantis erant, a partibus Romanorum ſtare viderentur. Ac illo quidem die

hoſpites vertit. *Sylb.* *Iure cognationis Neapolitanorum hoſpites* reddit *Portus.*

y De ſcriptura huius vocis videſis *Euſtathium* ad *Dionyſ. Perieg.* v. 375.

z Γενναίως] Fortaſſe γενναίους a *Dionyſio* ſcriptum fuit: ſic tamen, vt altera ferri ſcriptura poſſit. *Steph.*

a Πιστεύοντες] Πιστεύονται in *Cod. Pacii.* verius πιστεύοντας, *fretos.* et in ſequentibus v. 23. et v. 25. [ſcil. p. 703. edit. Hudſon.] καταγγέλλοντας, et ἐπιχορηγοῦντας, cui commode reſpondebit τὸ ἀπωσαμένους. *Port.*

b Perperam in *Codd. Mſſ.* ἀφανιζομένῃ. *Vrſ.*

c In *Cod. Pacii* rectius οὖν. Malim etiam ibidem cum articulo τῆς βουλῆς. *Sylb.*

d Αἱ πρεσβεῖαι tropice pro οἱ πρέσβεις. *Sylb.*

e Quam prope ad veritatem accedit *Sylb.* qui vertit: *elegantiſſimi,*

ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὐδὲν ἐξηνέχθη προβούλευμα· εἰς ἑτέραν δὲ πάλιν ἕδραν ἀναβληθείσης τῆς περὶ τῶν πρεσβειῶν [f] διαγνώσεως, ἀφικόμενοι κατὰ πλῆθος εἰς τὴν Νεάπολιν Σαυνιτῶν οἱ δυνατώτατοι, καὶ τοὺς προεστηκότας τῶν κοινῶν θεραπείαις τισὶν οἰκειωσάμενοι, πείθουσι 5 τὴν βουλὴν ἐπὶ τῷ δήμῳ ποιῆσαι τὴν τοῦ συμφέροντος αἵρεσιν· καὶ παρελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, πρῶτον μὲν τὰς ἑαυτῶν εὐεργεσίας [g] διεξῄεσαν· ἔπειτα τῆς Ῥωμαίων πόλεως πολλὰ κατηγόρουν, ὡς ἀπίστου καὶ δολίου. [h] τελευτῶντες δὲ τοῦ λόγου, θαυμαστὰς ἐποιοῦντο 10 [i] τοῖς Νεαπολίταις ὑποσχέσεις, ἐὰν εἰς τὸν πόλεμον καταστῶσι· στρατιάν τε πέμψειν, ὅσης ἂν δέωνται, τὴν φυλάξουσαν αὐτῶν τὰ τείχη, καὶ ταῖς ναυσὶν ἐπιβάτας

die nullum senatusconsultum factum, sed cognitio de legatorum postulatis in alium reiecta consessum fuit. Interea autem Samnitum potentissimi quique Neapolim frequentes convenere: ac, quum eos, qui reipublicae praeerant, officiis quibusdam amicos sibi reddidissent, senatui persuadent, vt populo potestatem faciat eligendi, quod ex vsu futurum videatur. In concionem igitur progressi, primum, quae *in Neapolitanos* contulissent beneficia, commemorarunt: deinde populum Romanum, vt infidum et fraudulentum, pluribus accusarunt. Ac tandem sub orationis suae finem mira quaedam Neapolitanis promiserunt, si bellum susciperent: tantas se, quantis opus foret, copias ad custodienda eorum moenia missuros, et nauibus milites

V.C. *Cat.* 427. *Olymp.* 113 ¾.

tissimi, tam procul abesse videtur *Port.* qui vertit: *gratiosissimi:* et alibi *Antiqq.* lib. X. *qui mitioris erant ingenii;* ac l. XI. *optimi.* Forsan genitiuo *iudicii* pro *ingenii* posito, rectius interpretemur: *qui iudicii iucundioris sunt et elegantioris*: aut certe, omisso altero adiectiuo: *qui iudicii sunt elegantioris. Steph.* cuius *Thes. Gr. linguae* videsis.

f Vox ista διάγνωσις vna est ex iis, in quarum vsu *Thucydidem* libenter imitatur *Dionys. Steph.*

g Perperam in *Codd. MSS.* διεξίεσαν. atque etiam mox v. 9. male ἀπίστους καὶ δολίους. *Sylb.*

h Τελευτῶντος] Supra saepius habuimus τελευτῶντες τοῦ λόγου, vt p. 2026. v. 1. atque etiam alibi. *Sylb.*

i In *Exempl.* scriptum τοὺς Νεαπολίτας. *Vrs.*

καὶ τὴν εἰρεσίαν ἅπασαν παρέξειν· οὐ μόνον [k] καταγγέλλοντες τοῖς ἰδίοις στρατεύμασιν, ἀλλὰ [l] κἀκείνοις ἁπάσας τὰς εἰς πόλεμον δαπάνας ἐπιχορηγήσειν· ἀπωσαμένοις τε τὸ Ῥωμαϊκὸν στράτευμα, Κύμην τ' ἀνασώσειν, ἣν δευτέρᾳ γενεᾷ πρότερον, ἐξελάσαντες τοὺς Κυμαίους, Καμπανοὶ κατέσχον· καὶ συγκατάξειν ἐπὶ τὰ σφέτερα τοὺς περιόντας ἔτι Κυμαίων, οὓς οἱ Νεαπολῖται τῆς πατρίδος ἐκπεσόντας ὑπεδέξαντο, καὶ πάντων ἐποιήσαντο κοινωνοὺς τῶν ἰδίων ἀγαθῶν· χώραν τε προσθήσειν τοῖς Νεαπολίταις, [m] ἐξ ἧς οἱ Καμπανοὶ κατέσχον, πάνυ πολλήν. τῶν δὲ Νεαπολιτῶν ὅσον μὲν ἦν μέρος

V.C. Cat. 427. Olymp. 113 ¾.

tes totumque remigium praebituros: non solum denunciantes suis copiis *hunc belli apparatum*, sed ipsis quoque omnes belli impensas suppeditantes: quinetiam, repulso exercitu Romano, Cumas recuperaturos, quas * duabus ante aetatibus Campani, Cumanis eiectis, occupauerant: ac suas in sedes restituturos, quotcunque ex Cumanis illis superessent, quos Neapolitani, patria expulsos, receperant, omniumque suorum bonorum participes fecerant: denique et agrum *Cumanum*, quem Campani, quum oppidum caperent, occupauerant, illis addituros. Neapolitanorum autem quotquot circumspecti erant, et

k Si mendo caret locus, καταγγέλλειν in *ambiendi* significatione accipiendum fuerit, hoc sensu: *non tantum suis copiis fauorem eorum ambientes.* Sed cum ea lectio sit durior, potius legendum οὐ μόνον τοῖς ἰδίοις τέλεσι στρατεύσεσθαι καταγγέλλοντες, *nec suis tantum sumtibus ea missuros auxilia.* vel καταγγέλλοντες τοῖς ἰδίοις, ταῖς ἑαυτῶν δαπάναις στρατεύεσθαι. *Sylb.* Verum hisce coniecturis non acquiescendum esse existimat *Steph.* neque ei, quam ipse proponit, οὐ μόνον καταγγέλλοντες τοῖς ἰδίοις τέλεσι στρατεύεσθαι, ἀλλὰ κἀκ.

l In *Codd. Mss.* κἀκείνους: contra reg. Syntact. *Sylb.*

* Scil. *V. C. Cat.* 335. *Olymp.* 90. ¾.

m τινὰ πόλιν] *Sylburgius* legendum censet: ἐξ ἧς οἱ Καμπανοὶ, ὅτε κατέσχον τὴν πόλιν αὐτῶν, ἀφείλοντο, vertitque: *atque agri Cumani, quem Campani vna cum oppido ceperant, partem Neapolitanis addituros.* At *Portus* ita: *seque Neapolitanis agrum praeterea daturos, cuius quandam vrbem Campani occuparant.*

εὔλογον, [n] καὶ πρὸ πολλοῦ δυνάμενον ὁρᾶν τὰς καταληψομένας τὴν πόλιν ἐκ τοῦ πολέμου συμφορὰς, εἰρήνην ἄγειν ἠξίουν· τὸ δὲ φιλόκαινον, καὶ τὰς ἐκ τῆς ταραχῆς πλεονεξίας διῶκον, ἐπὶ τὸν πόλεμον [o] συνελάμβανε. καταβοαί τ' ἀλλήλων ἐγίνοντο, καὶ [p] χειροκρασίαι· καὶ 5 προέβη τὸ νεῖκος εἰς λίθων βολάς. καὶ τελευτῶντες ἐκράτησαν οἱ κακίους τῶν κρειττόνων· ὥστε τοὺς πρέσβεις τῶν Ῥωμαίων ἀπράκτους ἀπελθεῖν. διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ἡ βουλὴ τῶν Ῥωμαίων στρατιὰν ἐπὶ Νεαπολίτας ἀποστεῖλαι ἐβουλεύθη. 10

11. Ὅτι μαθόντες οἱ Ῥωμαῖοι Σαυνίτας στρατιὰν ἀγείρειν, τὸ μὲν πρῶτον πρέσβεις ἔπεμψαν· οἱ δὲ προχειρι-

et calamitates, quae ex bello vrbem inuafurae erant, longe profpicere valebant, pacem colendam cenfebant: at qui rebus nouis ftudebant, et ex tumultibus rem augere conabantur, ad bellum fufcipiendum et ipfi impellebant. Hinc fiebat, vt alii alios clamofe increparent, et manus confererent: atque adeo, vt ad lapidum vfque iactus contentio progrederetur. Sed tandem, qui melius fentiebant, ab iis, qui deterius, fuerunt fuperati: ita vt Romanorum legati re infecta difcefferint. Atque his de cauffis fenatus Romanus exercitum aduerfus Neapolitanos mittere decreuit.

V.C. Cat. 427. Olymp. 113 $\frac{3}{4}$.

Romani, quum Samnites exercitum cogere accepiffent, primum legatos miferunt. Qui autem ex ordine fenatorio lecti

parant. Fortaffe autem aliquis πολέμῳ pro πόλιν fcribendum fufpicetur. *Steph.*

n Εὔλογον.] Germanam fcripturam effe puto εὐλόγιστον. qua voce et alibi vtitur, ficut et ἀλόγιστος. *Steph.*

o In *Pacii Cod.* συνελάμβανον, vt v. 3. ἠξίουν. *Sylb.*

p Sufpecta mihi vox χειροκρασία, atque in χειροκρατίαν mutari velim. Neque exiftimandum eft, χειροκρατίαν dici tantum de iis, qui χειρὶ κρατοῦσι, fed de iis pariter, qui χειρὶ κρατεῖν conantur: adeo vt perinde fit, ac fi ita loquutus effet *Dionyf.* κατεβόων τε ἀλλήλων καὶ χειρὶ (vel χερσὶ) κρατεῖν ἐπειρῶντο. atque ita perinde, ac fi dixiffet: καὶ εἰς χεῖρας ἤρχοντο. Caeterum vt hic καταβοαί, deinde χειροκρατία, et poftremo λίθων βολαὶ ponuntur: fic alibi eadem eodem ordine reperiuntur, lib. IX. καὶ μετὰ τοῦτο λόγοι τε ἀσχήμονες ἐγένοντο εἰς ἀλλήλους, καὶ καταβοαὶ, καὶ σωμάτων ὠθισμοί· καὶ τελευτῶσα εἰς

σθέντες ἐκ τῶν [q] βȣλευτῶν πρέσβεις, ἐλθόντες ἐπὶ τȣ̀ς προβȣ́λȣς τῶν Σαυνιτῶν, ἔλεξαν· „[r] Ἀδικεῖτε, ἄνδρες Σαυνῖται, παραβαίνοντες τὰς ὁμολογίας, ἃς ἐποιήσασθε πρὸς ἡμᾶς, [s] ὀνόματι μὲν ὑποδυόμενοι συμμάχων, ἔργα
5 δὲ πράττοντες πολεμίων. πολλαῖς μὲν ἡττηθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων μάχαις, δεήσει δὲ μεγάλῃ καταλυσάμενοι τὸν πόλεμον, καὶ τυχόντες εἰρήνης, οἵας ἐβȣ́λεσθε· τὰ δὲ τελευταῖα φίλοι γενέσθαι τῆς πόλεως ἡμῶν προθυμηθέντες καὶ σύμμαχοι, καὶ τȣ̀ς αὐτȣ̀ς Ῥωμαίοις
10 ὀμόσαντες ἕξειν ἐχθρȣ̀ς καὶ φίλȣς. ὧν ἁπάντων [t] ἐπιλαθόμενοι, καὶ παρ᾽ ȣ̓δὲν ἡγησάμενοι τȣ̀ς ὅρκȣς, ἐγκατελείπετε μὲν ἡμᾶς, ἐν τῷ πρὸς Λατίνȣς πολέμῳ καὶ πρὸς [u] Οὐολȣ́σκȣς [x] συςάντι, ȣ̔̀ς δι᾽ ὑμᾶς ἐχθρȣ̀ς ἔχο-

V.C. Cat. 428. Olymp. 113 4. 114. 1.

lecti erant, quum ad praesides consilii Samnitum venissent, dixerunt: „Iniuste agitis, Samnites, qui foedera nobiscum inita violetis: dum nomen quidem sociorum praefertis, sed ea, quae hostium sunt, facitis. Atqui multis proeliis a Romanis superati, non sine obnixis precibus obtinuistis, vt bellum finiretur: sic tamen, vt, qualem voluistis, pacem impetraritis: tandemque in amicitiam societatemque reipublicae nostrae recipi cupieritis, ac iuraueritis, qui populo Romano hostes, qui amici essent, eosdem vobis quoque esse habituros. Quorum omnium obliti, et iusiurandum vestrum aspernati, primum nos deseruistis in bello contra Latinos et Volscos, qui nobis propter vos sunt infensi,

εἰς χεῖρας ἀπέσκηψεν ἡ ἔρις, καὶ εἰς λίθων ἤρξαντο προβαίνειν βολάς. *Steph.*

q Βȣλευμάτων] Non dubito, quin ἐκ τῶν βȣλευτῶν (vt coniicit *Sylb.*) germana sit lectio, potius, quam ἐκ τῶν βȣλευτικῶν; quod tamen libentius, quam ἐκ τȣ̃ βȣλεύματος, admitterem. *Steph.*

r Imitatur *Thucydidem* in concione Corinthiorum ad Athenienses. *Steph.*

s Hic ὄνομα μὲν ὑποδυόμενοι scribendum esse contendo. *Steph.*

t Ἐπιλανθανόμενοι] Rectius in *Pacii Cod.* ἐπιλαθόμενοι. Versu 12. conuenientius ἐγκατελίπετε. *Sylb.* nam in vulg. est ἐγκαταλείπετε.

u Ita pro Οὐολȣ́σκοις correxit *Sylb.*

x Συςάντες] Συςάντι, vel συςάντας, legi vult *Sylb.* quorum prius illud magis probaui. At vero *Portus*, retinens συςάντες et

μεν, οὐ βȣλόμενοι τȣ̃ [y] καθ' ὑμῶν αὐτοῖς συνάρασθαι πολέμȣ. ἐν δὲ τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ Νεαπολίτας δεδιότας [z] ἀναδέξασθαι τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον, ἁπάσῃ σπȣδῇ καὶ προθυμίᾳ χρώμενοι, παρωρμήσατε, μᾶλλον δ' ἠναγκάσατε· καὶ τὰς δαπάνας [a] ἐπιχορηγεῖτε· καὶ τὴν πόλιν δι' ὑμῶν [b] αὐτῶν ἔχετε. νῦν δὲ παρασκευάζεσθε, στρατιὰν ἐκ παντὸς [c] ἀγείροντες τόπȣ· πρόφασιν μὲν ἑτέραν ποιȣ́μενοι, τὸ δ' ἀληθὲς ἐπὶ τȣ̀ς ἡμετέρȣς ἐγνωκότες ἄγειν ἀποίκȣς· καὶ ἐπὶ ταύτας τὰς ἀδίκȣς πλεονεξίας Φȣνδανȣ̀ς παρακαλεῖτε, καὶ Φορμιανȣ̀ς, καὶ ἄλλȣς τινάς· οἷς ἡμεῖς ἰσοπολιτείας μετεδώκαμεν. ὅτω δὲ φανερῶς καὶ ἀναισχύντως συγχεόντων ὑμῶν τὰ περὶ τῆς φιλίας καὶ συμμαχίας ὅρκια, πρεσβείαν πρὸς ὑμᾶς [d] ἔκριναν ἀποστεῖλαι πρῶτον, καὶ

fenfi, quod iis in bello, quod contra vos gerebant, adiutores effe noluerimus. fuperiore autem anno Neapolitanos, verentes nobis bellum indicere, omni ftudio et animi contentione inftigaftis, vel potius coegiftis: ac fumtus fuppeditatis: vrbemque noftram ipfi tenetis. Ac nunc certe in apparatu *belli* toti eftis, copias vndique contrahentes: et quamuis aliud praetexatis, eas aduerfus noftros colonos ducere ftatuiftis. atque ad aliena tam iniufte vfurpanda Fundanos Formianofque, necnon quosdam alios, hortamini, quibus nos aequale ius ciuitatis impertiuimus. Quum itaque tam aperte tamque impudenter foedus de amicitia et focietate initum confundatis, *Romani* legationem ad vos mittendam primum, nec ante facta aggre-

V.C. Cat. 428. *Olymp.* 113. 4. 114. 1.

et omittens copulam καὶ, vertit: *nos in bello contra Latinos deferuiftis, confpiratione cum Volfcis facta.*

y Male καθ' ἡμῶν in *Exempl. Sylb.* et *Steph.*

z Malet forfan aliquis ἀναδέξασθαι. fed ἀναδεῖξαι in fimili loquendi genere vfurpatum in *Antiqq.* pag. 172. v. 28. et p. 384. v. 18. [edit. Hudf.] *Sylb.*

a Non dixit ἐπεχορηγεῖτε. fed, quafi adhuc idem illi facerent, vfus eft praefenti ad maiorem ἔμφασιν: vt illos in inuidiam raperet. *Port.*

b Αὐτοὶ] In *Exemplari* minus recte αὐτῶν. *Vrf.*

c Ἐγείροντες] Rectius fortaffe ἀγείροντες, vt paullo ante p. 2319. v. 11. et in *Antiqq.* p. 2266. v. 11. *Sylb.*

d Hic ἔκριναν pofitum pro ἔκρινεν

μὴ πρότερον ἄρξαι τῶν ἔργων, πρὶν ἢ πειραθῆναι τῶν λόγων. ἃ δὲ [e] προκαλϐμεθα ὑμᾶς, καὶ ὧν τυχόντες τὴν ἐπὶ τοῖς παρελθϐσιν ὀργὴν ἀποπληρώσειν οἰόμεθα, ταῦτά ἐςι. πρῶτον μὲν ἀπάγειν ὑμᾶς ἀξιϐμεν τὴν
5 ἀποςαλεῖσαν Νεαπολίταις συμμαχίαν· ἔπειτα [δὲ] μηδεμίαν ἐκπέμπειν ςρατιὰν κατὰ τῶν ἀποίκων τῶν ἡμετέρων· μηδὲ τϐς ὑπηκόϐς ἐπὶ πάσας τὰς πλεονεξίας παρακαλεῖν. εἰ δὲ μὴ πᾶσι δόξαντα ταῦτα ὑμῖν, [f] ἃ ἔπρατ]όν τινες, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν γνώμης, παρα-
10 δϐναι τϐς ἄνδρας ἡμῖν ἐπὶ δίκην. τϐτων τυχόντες, ἀρκϐμεθα· μὴ τυχόντες δὲ, θεϐς καὶ δαίμονας, ϐς ἐν ταῖς συνθήκαις ὠμόσατε, μαρτυρόμεθα· καὶ τϐς εἰρηνοδίκας ἐπὶ τϐτο ἄγοντες, ἐληλύθαμεν.„ Τοιαῦτα τϐ Ῥωμαίϐ λέξαντος, βϐλευσάμενοι καθ' αὑτϐς οἱ πρόβϐ-
15 λοι τῶν Σαυνιτῶν, τοιαύτην ἐξήνεγκαν ἀπόκρισιν· „Τϐ

V.C. Cat. 428. Olymp. 113 4 114. 1.

aggredienda, quam experti forent, quid possent verba, censuerunt. Quae autem a vobis postulamus, et quibus impetratis, vos irae, quam ob praeterita concepimus, satisfacturos arbitramur, haec sunt. Primum quidem petimus, vt auxilia Neapolitanis missa inde abducatis: deinde vero, vt nullum aduersus colonos nostros exercitum mittatis: neque eos, qui nostrae ditionis sunt, ad opes suas malis artibus amplificandas adhortemini. Quod si aliqui de suo tantum consilio haec fecerunt, non quod vobis omnibus visa fuerint facienda, eos nobis ad supplicium dedatis. Haec si impetremus, contenti sumus: at his non impetratis, deos ac genios, quos in foedere iurauistis, attestamur. et huc venientes, feciales, a quibus hoc fieret, adduximus.„ Haec Romanus *legatus* quum dixisset, Samnitum senatus praesides, quum inter se deliberassent, responsum hoc dederunt: Quod

ἔκρινεν ἡ βϐλὴ καὶ ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων. *Sylb.*

e Προσκαλϐμεθα] Forsan rectius προκαλϐμεθα, vt supra tum alibi, tum p. 2197. v. vlt. vel παρακαλϐμεθα, vt p. 2307. v. 5. *Sylb.* Προκαλϐμεθα praefert *Steph.* Vide *Var. Lect.* ad p. sequentem.

f Aut expungendum ἃ ante ἔπρατ]ον, aut scribendum εἰ δὲ πᾶσιν ἔδοξαν ταῦτα ὑμῖν, ἀλλ' ἔπρατ- τόν

μὲν ὀψισμοῦ τῆς ἐπὶ τὸν κατὰ Λατίνων πόλεμον συμμαχίας, οὐ τὸ κοινὸν αἴτιον· ἐψηφισάμεθα γὰρ ἀποσταλῆναι τὴν στρατιὰν ὑμῖν· [g] οἱ δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντες αὐτῆς, πλείονα χρόνον ἀναλώσαντες ἐν τῇ παρασκευῇ· καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ, θᾶττον [h] ἐπειχθέντες ἐπὶ τὸν ἀγῶνα. 5 τρισὶ γοῦν, ἢ τέτταρσιν, ἡμέραις ὕστερον τῆς μάχης [i] πεμφθέντες ὑφ' ἡμῶν ἀφίκοντο. περὶ δὲ τῆς Νεαπολιτῶν πόλεως, ἐν ᾗ τῶν ἡμετέρων τινές εἰσιν, τοσοῦτον δέομεν ἀδικεῖν ὑμᾶς, εἴ τινα τοῖς κινδυνεύουσι βοήθειαν [k] εἰς σωτηρίαν κοινὴν παρεχόμεθα, ὥστ' αὐτοὶ δοκοῦμεν ὑφ' ὑμῶν 10 ἀδικεῖσθαι μεγάλα. φίλην γὰρ ἡμῶν καὶ σύμμαχον

„Quod auxilia noſtra ſerius ad bellum contra Latinos aduenerunt, huius rei culpam reſpublica minime ſuſtinet; (nam de mittendo vobis exercitum decretum a nobis factum eſt) ſed eius duces *culpam ſuſtinent*, qui plus temporis, quam par erat, in apparatu conſumſerunt: et vos ipſi, qui praepropere certamen iniiſtis. adeo vt tribus, aut quatuor, poſt proelium diebus ſuppetiae a nobis miſſae aduenerint. Ad Neapolitanorum vero vrbem quod attinet, in qua noſtrorum quidam ſunt, tantum abeſt, vt aliqua vos iniuria afficiamus, dum hominibus in periculo conſtitutis aliquid auxilii ad tutandam ſalutem publicam praebemus, vt etiam vos nobis magnam facere iniuriam putemus. Hanc enim ciuitatem, cum qua nobis amicitia et ſocietas

V.C. Cat. 428. Olymp. 113 4 / 114 1

τόν τινες ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν γνώμης. Verum magis placet illam voculam expungi. *Steph.*

g Id eſt, ἀλλ' οἱ ἡγεμονίαν ἔχοντες αὐτῆς, voculis αἴτιοί εἰσι ſubauditis. Videri etiam poſſit deeſſe ταχέως, aut ſimile vocabulum, poſt vel ante ἀποσταλῆναι. *Steph.*

h In vulgatis exemplaribus ἐπηχθέντες, atque in *Pacii Cod.* ἐπιχθέντες et ἐπαχθέντες: manifeſto errore. *Sylb.*

i Πεμφθέντες] Scribendum puto οἱ πεμφθέντες: quum non dictum ſit, quinam miſſi eſſent. *Steph.*

k Εἰς σωτηρίαν κοινῇ] Lectionem Germanam eſſe arbitror κοινήν. Nam ne κοινῇ retineamus, obſtant haec, quae ſequuntur: οὐ μὴν οὐδὲ τούτῳ γε τῷ ἔργῳ τὸ κοινὸν ὑμᾶς τῶν Σαυνιτῶν ἠδίκησεν. Repugnantia enim loquerentur, ſi, poſtquam dixiſſent, βοήθειάν τινα κοινῇ παρεχόμεθα, poſtea illud dicerent. Poſſet tamen et τῷ κοινῷ ſenſu eodem legi, ſed maiori cum mutatione. *Steph.*

οὖσαν τὴν πόλιν ταύτην, οὐκ ἔναγχος, οὐδ' ἀφ' οὗ τὰς πρὸς ὑμᾶς ἐποιησάμεθα ὁμολογίας, ἀλλὰ δευτέρᾳ γενεᾷ πρότερον, διὰ πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας, οὐθὲν ἀδικηθέντες ὑμεῖς κατεδουλώσασθε. οὐ μὴν οὐδ' ἐν
5 τούτῳ γε τῷ ἔργῳ τὸ κοινὸν ὑμᾶς τῶν Σαυνιτῶν ἠδίκησεν· ἰδιόξενοι δέ τινές εἰσιν, ὡς πυνθανόμεθα, καὶ φίλοι τῶν Νεαπολιτῶν, οἳ κατὰ τὴν ἑαυτῶν προαίρεσιν τῇ πόλει βοηθοῦντες, καί τινες καὶ δι' ἀπορίαν ἴσως βίου μισθοφόροι. φέρειν δὲ [l] τοὺς ὑπηκόους ὑμῶν οὐθὲν δεό-
10 μεθα. καὶ γὰρ ἄνευ Φουνδανῶν καὶ Φορμιανῶν ἱκανοὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ἐσμὲν, ἐὰν καταστῶμεν εἰς ἀνάγκην πολέμου. ἡ δὲ παρασκευὴ τῆς στρατιᾶς ἡμῶν ἐστιν οὐχ, ὡς ἀφαιρησομένων τοὺς ὑμετέρους ἀποίκους τὰ ἴδια, ἀλλ' ὡς τὰ ἴδια ἑξόντων διὰ φυλακῆς. [m] ἀντιπροκαλούμεθά

V.C. Cat. 428. Olymp. 113 4 114. 1.

tas intercedit, non recens contracta, neque ex quo vobiscum foedus percuſſimus, ſed duabus ante aetatibus, ob multa magnaque in nos beneficia, vos, quum nullam accepiſſetis iniuriam, in ſeruitutem redegiſtis. Ac ne hoc ipſo quidem facto tota Samnitum reſpublica vobis iniuriam fecit: ſed (vt audimus) quidam priuati hoſpitii priuataeque amicitiae iure Neapolitanis deuincti, ſponte ſua huic ciuitati opem ferunt, quidam etiam fortaſſe ob victus penuriam, vt ſtipendia accipiant. Nec vero eos, qui veſtro imperio parent, ſollicitari a nobis oportet. abſque Fundanis enim et Formianis nobiſipſis tutandis ſufficimus, ſi ad belli neceſſitatem redigamur. Nec, quod exercitum nobis comparamus, hoc ideo fit, vt colonos veſtros rebus ſuis ſpoliemus, ſed vt noſtras tueamur. Atque adeo pro iis, quae

l φέρειν δὲ [καὶ ἄγειν] τοὺς] Iſta reſtituit *Vrſ.* quae deerant in vtroque *Cod. Mſ.* alioqui pro φέρειν ſcribendum foret ἀφαιρεῖν, προσεταιρίσασθαι: vel reponendum illud verbum, quod *ſollicitandi* ſignificationem habeat; vt innuunt ſequentia, et praecedentia pag. 2321. v. 9. *Sylb.* Quum ſuſpecta ſit huius loci ſcriptura, atque hae duae voces καὶ ἄγειν abſint a duobus *Codd. Mſſ.* ipſe tutius eſſe putaui *Liuium* ſequi; a quo, eadem de re agente, ſcribitur: *nec Fundanum Formianumue a ſe ſollicitatos: quippe minime paenitere ſe virium ſuarum, ſi bellum placeat. Steph.*

m Quin ſcribendum ſit ἀντιπροκαλοῦ-

τε ὑμᾶς, εἰ βούλεσθε τὰ δίκαια ποιεῖν, ἐκχωρεῖν Φρεγέλλης, ἣν πρὸ πολλȣ̃ πολέμῳ κρατησάντων ἡμῶν· [n] ὅσπερ ἐςὶ νόμος κτήσεως δικαιότατος· ὑμεῖς οὐδενὶ δικαίῳ σφετερισάμενοι, δεύτερον ἔτος ἤδη κατέχετε. τούτων ἡμεῖς τυχόντες, ȣ̓δὲν ὑποληψόμεθα [o] ἀδικεῖσθαι.„ Μετὰ τοῦτο παραλαβὼν τὸν λόγον ὁ τῶν Ῥωμαίων εἰρηνοδίκης εἶπεν· „Οὐθὲν ἔτι τὸ κωλύσον ἐςὶν, οὕτω φανερῶς ἀνῃρηκότων ὑμῶν τὰ περὶ τῆς εἰρήνης ὅρκια, [p] βουλεύεσθε τῶν Ῥωμαίων δῆμον αἰτιάσασθαι. πάντα γὰρ αὐτῷ πέπρακται [q] κατὰ τȣ̀ς ἱερȣ̀ς τε καὶ 5 10

quae a nobis postulastis, nos vicissim a vobis *pari iure* hoc postulamus, vt, (si, quod iustum est, facere vultis) Fregellis excedatis: quibus quum iam pridem bello potiti essemus, (qui acquirendi modus est iustissimus) vos, nullo iure vobis vindicatas, iam per annos duos tenetis. Haec si a vobis impetrauerimus, nulla nos iniuria affici arbitrabimur.„ Post haec fecialis Romanus, sermonem illorum subsequens, dixit: „Quum vos tam aperte violaueritis pacis foedus, quod interposito iureiurando initum erat, nihil iam erit, quod Romanos de bello vobis inferendo cogitare vetet. omnia enim ab ipso facta sunt, quae tum sacrae

V.C. Cat. 428. Olymp. 113 4 114. 1.

προκαλȣ́μεθα pro ἀντικαλȣ́μεθα, ambigere nos non sinit praecedens locus pag. 2322. v. 4. hos enim eodem, quo illos, vti inuoluisse verbo, tantum praefixa illi praepositione, manifestum est.

n Ὅπερ] Rectius ὅσπερ. *Sylb.*

o Melius ἠδικῆσθαι, tempore praeterito. *Sylb.*

p Suspicatur *Sylburgius* scriptum fuisse: βȣλεύεσθαι τὸν Ῥωμαίων δῆμον ἀντιάσασθαι (vt ἀντιάσασθαι sit σὺν ὅπλοις ἐπιέναι) vel ἀμύνασθαι. quorum vtrumque licet nimis insolens apud *Dionysium* esse videatur; posterius tamen haud reiecerim: praesertim quum lib. III. dicatur: τοιγάρτοι τȣ̀ς ἀμυναμένȣς ὑμᾶς [ἴσ. ἡμᾶς] προσδέχεσθε μετὰ ὅπλων ȣ̓κ εἰς μακράν. Ego, βȣλεύεσθαι legens, verbum αἰτιάσασθαι intactum seruo; sed inter ipsum et δῆμον nonnulla excidisse suspicor: perinde ac si scripsisset: βȣλεύεσθαι τὸν Ῥωμαίων δῆμον περὶ τȣ̃ πολέμȣ ὑμῖν ἐπιφέρειν· καὶ ȣ̓δὲν ἕξετε αὐτὸν αἰτιάσασθαι; vel ista: βȣλ. τ. Ῥ. δῆμον περὶ τȣ̃ ςρατιὰν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἀποςεῖλαι· καὶ ȣ̓δὲν etc. vel sic: βȣλεύεσθαι περὶ τȣ̃ πολέμȣ, aut βȣλεύεσθαι τὰ περὶ τὸν πόλεμον, aut demum περὶ τȣ̃ ἐφ᾽ ὑμᾶς ςρατεύσασθαι· καὶ ȣ̓δὲν ἕξετε αὐτὸν αἰτιάσασθαι. *Steph.*

q Inclusa τά τε, quae in vulgatis pone πέπρακται leguntur, absunt

[r] πατρικοὺς νόμους, τά τε πρὸς τοὺς θεοὺς ὅσια, καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια. δικασταὶ δὲ τῶν μενόντων ἐν ταῖς ὁμολογίαις, οἱ λαχόντες πολέμους ἐπισκοπεῖν, ἔσονται θεοί.„ Μέλλων δ' ἀπιέναι, τήν τε περιβολὴν [s] κατὰ
5 κεφαλῆς εἵλκυσεν καὶ τὰς χεῖρας ἀνασχὼν εἰς τὸν οὐρανὸν, ὡς ἔθος ἐστὶν, [t] ἀρὰς ἐποιήσατο τοῖς θεοῖς· εἰ μὲν ἄδικα πάσχουσα ὑπὸ Σαυνιτῶν ἡ Ῥωμαίων πόλις, καὶ μὴ δυναμένη μετὰ λόγου καὶ κρίσεως διαλῦσαι τὰς διαφορὰς, ἐπὶ τὰ ἔργα χωρήσει, βουλάς τ' ἀγαθὰς αὐτῇ θεοὺς
10 καὶ δαίμονας ἐπὶ νοῦν ἄγειν, [u] καὶ πράξεις ἐν πᾶσι διδόναι τοῖς πολέμοις [x] εὐτυχεῖς· εἰ δ' αὐτή [y] τι πλημ-

V.C. 428. Olymp. 113 4. sacrae patriaeque leges, tum pietas erga deos et iustitia erga homines *seruanda*, requirunt. Vtri autem pactis steterint, iudicabunt dii, quibus sorte datum est, vt bellorum inspectores sint et praesides.„ Ac, quum discessurus esset, amiculum in caput attraxit, et manibus in coelum sublatis, vt moris est, haec deos precatus est, simul etiam imprecans: vt, si quidem vrbs Romana iniuriam a Samnitibus pateretur, nec posset verbis et iudicio controuersias dirimere, ideoque ad facta veniret, dii geniique et bona consilia menti eius inderent, et facerent, vt omnia aduersus hostes prospere gererentur: sin ipsa, foedus amici-

absunt a *Pacii Cod.* recte. hoc nimirum sensu: *omnia enim ex sacrarum et patriarum legum praescripto praestitit, quae tum diuina, tum humana iura postulant. Sylb.*

r Πατρικοὺς νόμους] Πατρίους pro πατρικοὺς reponendum censeo. *Steph.*

s Necesse est, nisi *Liuio* aliisque refragaremur, κατὰ κεφαλῆς εἵλκυσεν interpretemur *capiti obduxit.* quamuis significare videatur *e capite detraxit*, vt κατὰ κεφαλῆς ῥίψαι, *e saxo deiicere. Sylb.*

t In *Cod. Mſ.* mendose ἱεραῖς: et κατέχετε pro τυχόντες. *Sylb.*

u In *Codd. Mſſ.* πράξειεν πᾶσι διδόναι τοῖς πολεμίοις εὐτυχεῖν: corrupte. Nos *Vrsinum* sequuti sumus, qui in *textu* habet τοὺς πολεμίους, in *notis* vero τοῖς πολεμίοις, et clarior foret ea ipsa lectio, si legeremus πράξεις ἐν πᾶσι, *successus in omnibus. Sylb.*

x Si εὔξεται, vel simile quid, addatur, sententia erit perfecta: alioqui erit ἀνακόλουθος. *Port.*

y Illud τι hic loci significare videtur *vllo modo. Port.*

z Πλημ-

μελοῦσα [z] περὶ τὰ τῆς φιλίας ὅρκια, προφάσεις κατα-
σκευάζεται τῆς ἔχθρας οὐκ ἀληθεῖς, μήτε βουλὰς ὀρ-
θοῦν αὐτοῖς, μήτε πράξεις. [a] Ὡς δὲ διελύθησαν ἐκ τοῦ
συλλόγου, καὶ τὰ λεχθέντα ἐδήλωσαν ἑκάτεροι ταῖς
ἑαυτῶν πόλεσι, τὰς ἐναντίας ἔσχον ὑπὲρ ἀλλήλων δό- 5
ξας ἀμφότεροι· Σαυνῖται μὲν, βραδύτερα τὰ τῶν Ῥω-
μαίων ἔσεσθαι νομίζοντες· ὥσπερ αὐτοῖς ἔθος ἐστὶ ποιεῖν,
ὅτε μέλλοιεν ἄρχειν πολέμου· Ῥωμαῖοι δ', ἐν ὀλίγῳ τὴν
Σαυνιτῶν στρατιὰν ἥξειν ἐπὶ τοὺς αὐτῶν [b] ἐποίκους Φρε-
γελλάνους οἰόμενοι. [c] ἔπειτ' αὐτοῖς τὰ εἰκότα παθεῖν 10
συνέβη. οἱ μὲν γὰρ, παρασκευαζόμενοι καὶ μέλλοντες,
ἀπώλεσαν τοὺς καιροὺς τῶν πράξεων· Ῥωμαῖοι δ', ἐν

amicitiae aliqua in re violans, falſas inimicitiarum cauſſas com- V.C. Cat. 428.
miniſceretur, ne eorum vel conſiliis, vel actionibus, ſucceſſum
darent. Poſtquam ex concilio domum vtrique redierunt, et Olymp.
ciuitati ſuae, quae dicta eſſent, retulerunt, contrarias de ſe in- 113/114. 4/1.
vicem opiniones ambo *populi* conceperunt: quum Samnites
quidem tardiorem Romanorum apparatum fore arbitrarentur,
ſicut ipſis mos eſſet, quum bellum forent illaturi: at Romani
exercitum Samnitum breui contra Fregellanos colonos ſuos
venturum exiſtimarent. Hinc vtriſque, quod rationi conſen-
taneum erat, accidit. illi enim, dum ſe pararent et cun-
ctarentur, rei gerendae occaſionem amiſerunt: at Romani,
qui

z Πλημμελοῦσα] Vel πλημμελοῦσα εἰς τὰ περὶ τῆς φιλίας ὅρκια ſcribendum eſſe dixerim, inſerta praepoſitione εἰς, vel certe praepoſitioni περὶ aliam ſedem dari debere, hoc modo: πλημμελοῦσα περὶ τὰ τῆς φιλ. Dici enim ſolet πλημμελῶ, aut etiam πλημμελῶ τι, ſequente εἰς vel περί. *Steph*

a Ὡς διελύθησαν] Scribo ὡς δὲ διελύθησαν: quamuis pag. 2325. v. 6. habeamus μετὰ τοῦτο, non μετὰ δὲ τοῦτο. minus enim hic, quam illic, neceſſaria haec eſſe vocula videtur. *Steph.*

b Ἐποίκους] Aut ἐποίκους idem valere, quod ἀποίκους, (quod etiam habuimus ſupra) dicendum eſt, aut potius hic, ſicut et in aliis pleriſque huius ſcriptoris locis, ἀποίκους pro ἐποίκους ſubſtituendum, vbi coloni, non aduenae, (velut vbi ἐποίκους opponit ἐπιχωρίοις) ſignificantur. *Steph.*

c In MSſ. mendoſe ἐπί τ' αὐτοῖς. *Vrſinus* mauult ἔπειτ' αὐτοὺς. *Sylb.*

d In

ἑτοίμῳ πᾶσαν ἔχοντες παρασκευὴν, ἅμα τῷ πυθέσθαι τὰς ἀποκρίσεις, τόν τε πόλεμον ἐψηφίσαντο, καὶ τοὺς ὑπάτους ἀπέστειλαν ἀμφοτέρους· καὶ πρὶν αἰσθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔξοδον, ἥ τε νεωστὶ καταγραφεῖσα, καὶ 5 ἡ περὶ Οὐολούσκους [d] χειμάζουσα δύναμις, ἣν εἶχε Κορνήλιος, ἐντὸς ἦν τῶν Σαυνιτικῶν ὅρων.

Ὅτι ὁ Σαυνιτικὸς αὖθις ἀνεῤῥιπίσθη πόλεμος, ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας ἀρξάμενος. μετὰ τὰς σπονδὰς, ἃς ἐποιήσαντο πρὸς τὴν Ῥωμαίων πόλιν οἱ Σαυνῖται, χρόνον 10 ὀλίγον ἐπισχόντες, ἐπὶ Λευκανοὺς ἐστράτευσαν ὁμόρους ὄντας, ἐκ παλαιᾶς τινος [e] ὁρμηθέντες ἔχθρας. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ταῖς ἑαυτῶν δυνάμεσι πιστεύοντες οἱ Λευκανοὶ, [f] τόν τε πόλεμον [g] διέφερον· ἐν ἁπάσαις δὲ μειον-

V.C. Cat. 428. Olymp. 113. 4. 114. 1.

qui omnem apparatum in promtu habebant, simulatque intellexere, quae illi respondissent, et bellum decreuere, et ambos consules misere: ac, priusquam hostes eductum esse exercitum cognouissent, tum is, qui recens conscriptus erat, tum quae in Volscis hibernabant copiae, quas habebat Cornelius, in Samnitum fines ingressae erant.

V.C. Cat. 454. Olymp. 120. 2. 3.

Samniticum bellum denuo excitatum est: et hinc ortum est eius initium. Samnites, post foedus, quod cum Romanis pepigerant, exiguo temporis interuallo, Lucanis, sibi finitimis, vetere quadam simultate impulsi, bellum intulerunt. Ac principio quidem Lucani suis viribus freti bellum sustinebant: sed quum in

d In *Pacii Cod.* χειμερίζουσα: et mox v. *6.* Σαυνιτῶν ὅρων, vt supra ἐν Λατίνοις ὅροις, p. 1914. v. 12. *Sylb.*

e In *Pacii Cod.* male ὁρμηθέντας. *Sylb.*

f Vel deest comma quoddam, vel sine τε legendum τὸν πόλεμον διέφ. *Sylb.* Videndum, an scribi possit τόν γε πόλεμον διέφερον. alioqui non dubium est, quin post τόν τε πόλεμον διέφερον vocula καὶ cum aliis forsan nonnullis sequi debeat. Hoc loquendi genere saepe vtitur *Dionys.* et *Gelenius* et *Portus* male vertunt: *bellum trahebant:* cum potius significet *bellum sustinebant;* vt *Liuius* dicit *sustinere pugnam. Steph.*

g Esset quidem facilis mutatio ex τόν τε in τόνδε: sed potius τόνδε τὸν πόλεμον, aut τοῦτον τὸν πόλεμον, quam τόνδε πόλεμον, aut τοῦτον πόλεμον, Graeci sermonis consuetudo postulat. Adde, quod

ἐκλῦντες ταῖς μάχαις, καὶ πολλὰ [h] μὲν ἀπολωλεκότες ἤδη χωρία, κινδυνεύοντες δὲ καὶ περὶ τῆς ἄλλης γῆς ἁπάσης, ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων βοήθειαν ἠναγκάσθησαν καταφυγεῖν· συνειδότες μὲν ἑαυτοῖς ἐψευσμένοις, ἃς πρότερον ἐποιήσαντο πρὸς αὐτοὺς ὁμολογίας, ἐν αἷς φι- 5 λίαν συνέθεντο καὶ συμμαχίαν, οὐκ ἀπογνόντες δὲ [i] συμπείσειν αὐτοὺς, ἐὰν [k] ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως τοὺς ἐπιφανεστάτους παῖδας ὁμήρους ἅμα τοῖς πρεσβευταῖς ἀποστείλωσιν· ὅπερ καὶ συνέβη. ἀφικομένων γὰρ τῶν πρέσβεων, καὶ πολλὰ δεομένων, ἥ τε βουλὴ δέχεσθαι τὰ 10 ὅμηρα ἔγνω, καὶ τὴν φιλίαν πρὸς τοὺς Λευκανοὺς συνάψαι, καὶ ὁ δῆμος ἐπεκύρωσε τὰ ψηφισθέντα ὑπ' αὐτῆς. γενομένων δὲ τῶν συνθηκῶν πρὸς τοὺς ἀποσταλέντας ὑπὸ τῶν Λευκανῶν ἄνδρας, οἱ πρεσβύτατοι Ῥωμαίων καὶ

in omnibus proeliis deteriore conditione essent, et cum multa iam loca amisissent, tum vero de omni etiam reliquo territorio in discrimen venirent, ad populi Romani suppetias confugere coacti fuerunt. Ac sibi quidem conscii erant, se foedus, quo * antea amicitiam et societatem cum Romanis pepigerant, fefellisse: sed non desperabant tamen, se illis persuasuros, si ex vnaquaque ciuitate nobilissimos quosque pueros cum legatis obsides mitterent. Atque id contigit. quum enim legati venissent, et *Romanos* vehementer rogarent, senatus accipiendos esse obsides et amicitiam cum Lucanis ineundam censuit, populo hoc senatusconsultum ratum faciente. Foedere autem cum iis, quos Lucani miserant, pacto, lecti a senatu, qui inter Romanos et maxime prouecti aetate et honora-

V.C. Cat. 454. Olymp. 120 $\frac{2}{3}$.

quod *Dionysius* in similibus locis, et quibus idem etiam verbum adhibet, articulo contentus esse solet. *Steph.*

h Μὲν additum e *Pacii Cod. Sylb.*

* Sc. *V. C. Cat.* 429. *Olymp.* 114 $\frac{1}{2}$. Confer *Liu.* l. VIII. c. 25.

i Perperam in *Exemplari* συμπισεῖν. *Vrs.*

k Recte admonet *Sylb.* vel expungendum articulum, vt legatur ἐξ ἁπάσης πόλεως: vel scribendum ἐξ ἁπασῶν τῶν πόλεων, vt mox pag. 2331. v. 10. κοινῇ τε καὶ κατὰ πόλεις εὐτρεπίζεσθαι. Sed ἐξ ἁπάσης πόλεως malo: at vero ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως sonaret *ex tota ciuitate*. *Steph.*

l Τὴν

τιμιώτατοι προχειρισθέντες ὑπὸ τῆς βουλῆς, πρέσβεις ἀπεστάλησαν ἐπὶ τὴν κοινὴν τῶν Σαυνιτῶν σύνοδον· δηλώσοντες αὐτοῖς, ὅτι φίλοι καὶ σύμμαχοι Ῥωμαίων εἰσὶ Λευκανοὶ, καὶ [l] τήν τε χώραν, ἣν ἔτυχον αὐτῶν ἀφῃρη-
5 μένοι, παρακαλέσοντες ἀποδιδόναι, καὶ μηδὲν ἔτι πράττειν ἔργον πολεμίων· ὡς οὐ περιοψομένης τῆς Ῥωμαίων πόλεως τοὺς ἑαυτῆς ἱκέτας ἐξελαυνομένους ἐκ τῆς σφετέρας. οἱ δὲ Σαυνῖται, τῶν πρέσβεων ἀκούσαντες, ἠγανάκτουν τε καὶ [m] ἀπελογοῦντο· πρῶτον μὲν οὐκ ἐπὶ τούτῳ
10 πεποιῆσθαι λέγοντες τὰς περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογίας, ἐπὶ τῷ μηδένα, μήτε φίλον [n] ἴδιον ἡγήσασθαι, μήτ' ἐχθρὸν, ἐὰν μὴ Ῥωμαῖοι κελεύωσιν· ἔπειθ' ὅτι Λευκανοὺς [o] οὐ πρότερον ἐποιήσαντο Ῥωμαῖοι φίλους, ἀλλ' ἔναγχος, πολεμίους ἤδη σφῶν ὄντας, πρόφασιν οὔτε δικαίαν,

V.C. Cat. 454. Olymp. 120 $\frac{2}{3}$.

honoratissimi erant, ad commune Samnitum concilium missi sunt legati, vt illis significarent, amicos sociosque Romanorum esse Lucanos: atque hortarentur, vt, quem ipsis agrum ademerant, restituerent, et nihil hostile in eos amplius admitterent: quippe quum Romanorum ciuitas passura non esset, eos, qui ad ipsam supplices confugissent, e suis sedibus expelli. Samnites, auditis legatis, indignari coeperunt: ac, se purgantes, responderunt, primum quidem non ea conditione pacis foedus initum inter ipsos esse, vt neminem priuatim pro inimico, vel hoste, nisi Romanorum iussu, habere liceret: deinde Lucanos non iam antea in amicitiam a Romanis esse receptos, sed recens, quum iam Samnitum hostes forent: ideoque Romanos nec iustum, nec

l τὴν τότε χώραν] Rectius τήν τε χώραν, et mox *v. 6.* ἔργον. *Vrs. Sylb.* et *Steph.* [Scilicet in exemplis Vrsini et Sylburgii legitur ἔργων. de quo admonere lectores decuerat Hudsonum, si vellet ab iis intelligi. Nam ipse quidem ἔργον dedit, nisi id e Geneuensi transsumsit.]

m In *Pacii Cod.* ἀπηλογοῦντο: eo scilicet modo, quo ἀπήλαυσαν et consimilia, in quibus ad syllabicum augmentum accedit etiam temporale. *Sylb.*

n Malim ἰδίᾳ. *Steph.*

o Οὐ πρότερον] Malim οὐ πολὺ πρότερον, vel οὐ πολλῷ πρότερον. *Steph.*

p Hic

οὔτ' εὐσχήμονα κατασκευαζόμενοι τοῦ καταλῦσαι τὰς σπονδάς. ἀποκρινομένων δὲ τῶν Ῥωμαίων,[p] ὅτι τοὺς ὑπηκόους ὁμολογήσαντας ἔσεσθαι, καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ δικαίῳ καταλυσαμένους τὸν πόλεμον, ἅπαντα [q] πείθεσθαι δεῖ τοῖς παρειληφόσι τὴν ἀρχήν· καὶ εἰ μὴ ποιήσουσι τὰ κελευόμενα ἑκόντες, πολεμήσειν αὐτοῖς ἀπειλούντων· ἀφόρητον ἡγησάμενοι τὴν αὐθάδειαν τῆς πόλεως οἱ Σαυνῖται, τοὺς μὲν πρέσβεις ἐκέλευσαν ἀπαλλάττεσθαι παραχρῆμα· αὐτοὶ δὲ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐψηφίσαντο, κοινῇ τε καὶ κατὰ πόλεις εὐτρεπίζεσθαι. ἡ μὲν δὴ φανερὰ τοῦ Σαυνιτικοῦ πολέμου πρόφασις, καὶ πρὸς ἅπαντας εὐπρεπὴς λέγεσθαι, ἡ Λευκανῶν ἐγένετο βοήθεια τῶν καταφυγόντων ἐπ' αὐτούς· ὡς κοινὸν δή τι τοῦτο [r] καὶ πάτριον ὂν ἔθος τῇ Ῥωμαίων πόλει, [s] τοῖς

nec quidquam honeſtatis prae ſe ferentem praetextum ſoluendi foederis comminiſci. Quum autem Romani reſponderent, eos, qui ſe ſubiectos ipſis fore promiſiſſent, et hac conditione impetraſſent, vt a bello ceſſaretur, oportere in omnibus dicto audientes iis eſſe, qui imperium cepiſſent: ac, niſi vltro facerent, imperata, ſe bellum eis illaturos minarentur: Samnites, intolerabilem huius ciuitatis arrogantiam eſſe rati, legatos illico diſcedere iuſſerunt, atque, vt res ad bellum neceſſariae, tum communiter, tum in ſingulis ciuitatibus, pararentur, facto decreto edixerunt. Manifeſta igitur Samnitici belli cauſſa, et quae cum aliqua honeſtatis ſpecie narrari omnibus poteſt, fuit haec: Lucanis, qui ad ipſos confugerant, velle opitulari: (tanquam communis et patria Romanorum ciuitati conſuetudo eſſet, iis,

V.C. Cat. 454. Olymp. 120 $\frac{2}{3}$.

p Hic videtur eſſe traiectio. Fortaſſe melius ſic: τοὺς ὁμολογήσαντας ἔσεσθαι ὑπηκόους. *Port.* Minus recte in *Codd. Mſſ.* ἕπεσθαι pro ἔσεσθαι. *Vrſ.*

q Πείσεσθαι et ποιήσωσι] Rectius πείθεσθαι, vt in *Pacii Cod.* et mox ποιήσουσι. nam εἰ cum ſubiunctiui verbi modis conſtrui non ſolet. *Sylb.*

r Καὶ πάτριον ἔθος etc.] Non dubito, quin deſideretur particula ὂν poſt ἔθος, ſiue poſt πόλει, vt Attico more dicatur pro eo, quod alioqui per genitivum efferretur, hoc modo: ὡς κοινοῦ δή τινος τούτου καὶ πατρίου ἔθους ὄντος. *Steph.*

s Non dubium eſt, quin lectio *Codd. Mſſ.* τοὺς ἀδικουμένους καὶ

ἀδικȣμένοις καὶ καταφεύγουσιν ἐπ᾽ αὐτὴν βοηθεῖν· ἡ δ᾽ ἀφανὴς καὶ μᾶλλον αὐτȣ̀ς ἀναγκάζουσα [t] διαλύεσθαι φιλίαν, ἡ τῶν Σαυνιτῶν ἰσχὺς, πολλή τ᾽ ἤδη γεγονυῖα, καὶ [u] ἔτι πλείων γενήσεσθαι νομιζομένη, εἰ, [x] Λευκανῶν
5 τε χειρωθέντων, καὶ δι᾽ αὐτȣ̀ς τῶν προσοίκων, ἀκολουθήσειν ἔμελλε [y] τά τε βαρβαρικὰ ἔθνη τὰ προσεχῆ τούτοις. αἵ τε δὴ σπονδαὶ, μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν πρεσβευτῶν, εὐθὺς ἐλέλυντο, καὶ στρατιαὶ δύο κατεγράφοντο.

[Ὅτι [z] Ποστόμιος ὁ ὕπατος τῆς διαδοχῆς αὐτȣ̃
10 ἐγγιστάσης μέγα φρονῶν ἐφ᾽ ἑαυτῷ τῆς [a] τ᾽ ἀξιώσεως

V.C. Cat. 454. Olymp. 120 2/3.

iis, qui affecti iniuria ad ipsam confugerent, opem ferre) sed occulta, et quae magis ipsos amicitiam dissoluere cogebat, fuit ea, qua praediti Samnites erant, potentia: quae et magna iam erat, et maior euasura existimabatur, quum, Lucanis iam subiugatis, et propter eos finitimis etiam, sequuturae essent et gentes barbaricae, quae his contiguae erant. Quamobrem et foedus post legatorum reditum statim solutum est, et duo exercitus conscripti fuerunt.

[L. Postumius *Megellus* Consul, magistratum propediem initurus, ingenti fastu tumebat, tum ob splendorem generis, tum

καὶ καταφεύγοντας ferri cum verbo βοηθεῖν non possit. Sed forsan hos accusatiuos apud *Dionysium* aliud verbum sequeretur, hoc modo: τȣ̀ς ἀδικ. κ. κατ. ἐπ᾽ αὐτὴν ὑποδέχεσθαι καὶ βοηθεῖν. etc. *Steph.*

t Plenior lectio est: τὴν πρὸς Σαυνίτας διαλύεσθαι φιλίαν. *Sylb.* Sed ea, quae a lectore possunt ὑπακȣ́εσθαι, saepe praetermittuntur. *Steph.*

u Ἐπὶ πλεῖον] In *Pacii Cod.* ἐπὶ πλέον, et in marg. ἐπὶ πλεῖον. in *Vrsini* exempl. ἐπὶ πλείω. Verum nisi (cum *Sylb.*) legamus ἔτι πλείω, necesse fuerit γενήσεσθαι mutare in verbum προβήσεσθαι, aut aliud huic affine. *Steph.*

x Λευκανῶν τε χειρωθέντων] Scribendum videtur: Λευκανῶν τε γὰρ χειρωθέντων, vel καὶ γὰρ, Λευκανῶν τε χειρωθέντων. *Steph.*

y Pro τά τε malim καὶ τά. *Sylb.* Vix ausim dicere, τε in γε mutari debere: et certe potius expungendum dixerim. *Steph.*

z Ex hoc igitur loco emendandi sunt *Fasti Sigonii*, qui Postumio quietam prouinciam obuenisse scripsit. *Vales.*

a Minus recte in *Cod. Ms.* τῆς τε τάξεως. *Vales.*

τοῦ γένους ἕνεκα, καὶ ὅτι δισταῖς ὑπατείαις ἤδη κεκοσμη-
μένος ἦν. ἐφ᾽ οἷς ὁ συνύπατος αὐτοῦ, κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ὡς
ἀπελαυνόμενος τῶν ἴσων ἠγανάκτει, καὶ πολλάκις ἐπὶ
τῆς βουλῆς τὰ δίκαια πρὸς αὐτὸν ἔλεγεν. ὕστερον δὲ
συγγνοὺς ἑαυτῷ κατά τε προγόνων ὄγκον καὶ φίλων 5
πλῆθος, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας δυνάμεις ἐλάττονα ἰσχὺν
ἔχοντι· δημοτικὸς γὰρ ἦν καὶ τῶν νεωστὶ παρελθόντων
εἰς γνῶσιν· εἶξε τῷ συνυπάτῳ, καὶ παρεχώρησε τοῦ Σαυ-
νιτικοῦ πολέμου τὴν ἡγεμονίαν. πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο δια-
βολὴν ἤνεγκε τῷ Ποστομίῳ, κατὰ πολλὴν αὐθάδειαν γενό- 10
μενον· καὶ ἕτερον αὖθις ἐπὶ τούτῳ βαρύτερον, ἢ ὡς κατὰ
Ῥωμαίων ἡγεμόνα. ἐπιλεξάμενος γὰρ ἐκ τῆς ἑαυτοῦ
στρατιᾶς περὶ τοὺς δισχιλίους ἄνδρας, εἰς τοὺς ἰδίους ἀγροὺς
ἀπήγαγεν, οἷς ἄνευ σιδήρου δρυμὸν ἐκέλευσε κείρειν. καὶ
μέχρι πολλοῦ κατέσχε τοὺς ἄνδρας ἐν τοῖς ἀγροῖς, θη- 15
τῶν ἔργα καὶ θεραπόντων ὑπηρετοῦντας. τοσαύτῃ δ᾽
αὐθαδείᾳ πρὸ τῆς ἐξόδου χρησάμενος, ἔτι βαρύτερος
ἐφάνη τοῖς κατ᾽ αὐτὴν τὴν στρατείαν ἐπιτελεσθεῖσι, καὶ
παρέσχε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ μίσους ἀφορμὰς δικαίου.
τὸν γὰρ ὑπατεύσαντα τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ καὶ νική- 20

tum ob geminum conſulatum: proinde collega ipſius Iunius Brutus, vt qui praeter ius ſuum deprimeretur, initio quidem aegre ferebat, ac ſaepe in ſenatu de eo querebatur: tandem vero cum ſe nobilitate et amicorum opibus et gratia inferiorem eſſe ſentiret, (quippe plebeius ac nouus homo erat) collegae ſe ſubmiſit, eique Samniticum bellum extra ſortem conceſſit. Ea res primum magnam inuidiam conflauit Poſtumio, quippe quae ex graui inſolentia proficiſceretur. aliud deinde grauius, quam pro imperatore populi Romani, adiecit. Selectos enim ex ſuis legionibus bis mille iuuenes in agros ſuos ablegauit, et tantum non vinctos ergaſtulorum more ſaltum repaſtinare iuſſit, atque illos ſeruilibus addictos operis perquam diu in agris detinuit. Cumque eiuſmodi inſolentia, priuſquam paludatus ex vrbe proficiſceretur, eſſet vſus, mox in caſtris longe inſolentius ſe geſſit, et Senatus populique Romani in ſe odium merito prouocauit. Nam cum Senatus decreuiſſet, vt Fabius (qui ſuperiore

V.C. Cat. 461. Olymp. 122 $\frac{1}{2}$.

σαντα Φάβιον Σαυνιτῶν τȣ̀ς καλȣμένȣς [b] Πέντρȣς, τῆς βȣλῆς ψηφισαμένης μένειν ἐπὶ τȣ̃ ςρατοπέδȣ, καὶ τὴν ἀνθύπατον ἀρχὴν ἔχοντα πρὸς τὴν μερίδα τῶν Σαυνιτῶν πολεμεῖν, γράμματα πέμπων ἐκχωρεῖν ἐκ τῆς Σαυ-
5 νίτιδος ἐκέλευσεν, ὡς αὐτῷ μόνῳ τῆς ἡγεμονίας προσηκȣ́σης. καὶ πρὸς τȣ̀ς ἀποςαλέντας ὑπὸ τῶν συνέδρων πρέσβεις, ἀξιȣ̃ντας μὴ κωλύειν τὸν ἀνθύπατον ἐπὶ τȣ̃ ςρατοπέδȣ μένειν, μηδ᾽ ἀντιπράττειν τοῖς ἐψηφισμένοις ὑφ᾽ ἑαυτῶν, ὑπερηφάνȣς καὶ τυραννικὰς ἔδωκεν ἀπο-
10 κρίσεις· „ȣ̓ τὴν βȣλὴν ἄρχειν ἑαυτȣ̃ φήσας, ἕως ἐςὶν ὕπατος, ἀλλ᾽ αὐτὸν τῆς βȣλῆς.„ ἀπολύσας δὲ τȣ̀ς πρέσβεις, ἐπὶ τὸν Φάβιον ἦγε τὴν ςρατιὰν, ὡς, εἰ μὴ βȣ́λοιτο ἑκὼν παραχωρεῖν τῆς ἀρχῆς, τοῖς ὅπλοις προσαναγκάσων. καταλαβὼν δὲ τȣ̃τον [c] Κομινίῳ πόλει προσκαθήμενον,
15 [d] ἐξήλασεν ἐκ τȣ̃ ςρατοπέδȣ, κατὰ πολλὴν ὑπεροψίαν τῶν ἀρχαίων ἐθισμῶν καὶ δεινὴν ὑπερηφανίαν. Φάβιος μὲν, αὐτȣ̃ εἴξας τῇ μανίᾳ, τῆς ἡγεμονίας ἐξεχώρησεν.]

V.C. *Cat.* 461. *Olymp.* 122 ½.

anno Samnitas, qui Pentri cognominantur, in consulatu vicerat) in castris remaneret, et Proconsul aduersus partem Samnitium bellum gereret, Postumius missis literis Samnio illum excedere iussit, quasi imperium ad se vnum pertineret. Legatis vero, qui a Senatu missi orabant, ne obstaret, quo minus Proconsul exercitum retineret, neue aduersari Senatus decreto vellet, superbum atque impotens responsum dedit: „Non Senatum sibi ipsi, quamdiu Consul esset, sed Senatui se praeesse.„ atque, dimissis legatis, protinus aduersus Fabium exercitum movit, vt, nisi sponte prouincia excederet, armis illum inuitum cogeret. Igitur cum eum in obsidione Cominii deprehendisset, repente in furorem versus, castris excedere illum iubet. At Fabius, hominis furori cedendum ratus, e prouincia abscessit.]

Porro

b Meminit horum *Liuius*, lib. IX. praetereuntur tamen a *Cluuerio* in *Ital. Antiq.*

c Memoratur *Liuio* lib. VII. et sita fuit haud longe a fontibus *Fibieni.*

d Ἐξέπλευσεν] Videtur legendum ἐξέκλεισεν. *Valef.*

e De

[Ὅτι ὁ αὐτὸς Ποςόμιος πρῶτον μὲν τὸ Κομίνιον ἐκ πολιορκίας παραλαμβάνει, χρόνον ȣ̓ πολὺν ἐν ταῖς προσβολαῖς διατρίψας· ἔπειτα Οὐενȣσίαν πολυάνθρωπον καὶ ἄλλας πόλεις πλείςας ὅσας. ἐξ ὧν μύριοι μὲν ἐσφάγησαν, ἑξακισχίλιοι δὲ καὶ διακόσιοι τὰ ὅπλα 5 παρέδοσαν. ταῦτα διαπραξάμενος ȣ̓χ ὅπως χάριτος, ἢ τιμῆς τινος, ἠξιώθη παρὰ τῆς βȣλῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν προϋπάρχȣσαν ἀξίωσιν ἀπέβαλεν. ἀποςελλομένων γὰρ εἰς μίαν τῶν ἁλȣσῶν ὑπ' ἐκείνȣ πόλεων τὴν καλȣμένην [e] Οὐενȣσίαν δισμυρίων ἐποίκων, ἕτεροι τῆς ἀποικίας ἡρέ- 10 θησαν ἡγεμόνες· ὁ δὲ τὴν πόλιν ἐξελὼν, καὶ τὴν γνώμην τῆς ἀποςολῆς τῶν κληρȣ́χων εἰσηγησάμενος, ȣ̓δὲ ταύτης ἄξιος ἐφάνη τῆς τιμῆς. εἰ μὲν ȣ̓̃ν σώφρονι λογισμῷ τὰ συμβάντα ἤνεγκε, καὶ τὸ χαλεπὸν τȣ̃ συνεδρίȣ λόγων τε καὶ ἔργων χρηςῶν θεραπείαις ἐπράϋνεν, 15 ȣ̓δεμιᾶς ἔτι συμφορᾶς εἰς ἀτιμίαν φερȣ́σης ἐπειράθη. νῦν δ' ἀγανακτῶν καὶ ἀντιχαλεπαίνων, τάς τ' ὠφελείας,

[Porro idem ille Postumius primum quidem Cominium haud difficili negotio expugnauit, inde Venusiam vrbem populo frequentem, aliaque quamplurima oppida, vi cepit. in quibus decem millia hominum interfecta sunt, ac sex millia atque ducenti, armis traditis, in deditionem venere. Hisce rebus *praeclare* gestis, non modo a Senatu nullo honore est affectus, sed et pristina eius dignitas imminuta est. Nam cum Venusiam, quae a Postumio capta erat, bis mille colonos Senatus mitti censuisset, triumuiri deducendae coloniae alii creati sunt: ipsi, qui oppidum ceperat, et de mittendis colonis ad Senatum retulerat, eo honore denegato. quod si eum casum moderate ac prudenter tulisset, atque iracundiam Senatus dictis factisque mollioribus mitigasset, nullam praeterea calamitatem cum infamia coniunctam esset expertus. nunc vero indignatus, et aduersus iratos ipse fremens, praedam omnem ex

V.C. Cat. 461. Olymp. 122 1/2.

e De hac colonia loquitur *Velleius*, lib. I. *Sinuessam Minturnasque missi Coloni, post quadriennium Venusiam.* deducta autem ea est colonia, *L. Postumio Megello* III. *C. Iunio Bruto Coss.* anno *V. C.* 462. *Vales.*

ἃς ἔλαβεν ἐκ τῶν πολεμίων, ἁπάσας τοῖς στρατιώταις ἐχαρίσατο, καὶ, πρὶν ἀποσταλῆναι τὸν διάδοχον τῆς ἀρχῆς, ἀπέλυσεν ἀπὸ τῶν σημείων τὰς δυνάμεις, καὶ τελευτῶν ὃν οὔτε βουλὴ συνεχώρησεν αὐτῷ θρίαμβον, ἀπὸ
5 τῆς ἑαυτοῦ γνώμης κατήγαγεν. ἐφ' οἷς ἅπασιν ἔτι μείζονος ἐξ ἁπάντων μίσους ἐκκαυθέντος, ἅμα τῷ παραδοῦναι τὴν ἀρχὴν τοῖς μεθ' ἑαυτὸν ὑπάτοις, εἰς δίκην ὑπάγεται δημοσίαν ὑπὸ δυοῖν δημάρχων. καὶ κατηγορηθεὶς ἐν τῷ δήμῳ πάσαις ταῖς φυλαῖς κατακρίνεται,
10 τίμημα τῆς εἰσαγγελίας [f] ἐχούσης χρηματικὸν πέντε μυριάδας ἀργυρίου.]

[Ὅτι, φησὶ Διονύσιος, μιᾶς ἔτι μνησθήσομαι πράξεως πολιτικῆς, ἀξίας ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐπαινεῖσθαι, ἐξ ἧς καταφανὲς ἔσται τοῖς Ἕλλησιν, ὅσον ἦν τὸ
15 μισοπόνηρον ἐν τῇ Ῥώμῃ τότε, καὶ πρὸς τοὺς παραβαίνοντας τὰ κοινὰ νόμιμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀμείλικτον. [g] Γάϊος Λαιτώριος Μέρκος ἐπίκλησιν, ἐπιφανὴς

V.C. Cat. 461. Olymp. 122 ½. ex manubiis redactam militibus diuisit; ac, priusquam successor mitteretur, exercitum dimisit; postremo triumphum, quem nec Senatus decreuerat, ipse sua auctoritate duxit. Proinde, cum eas ob caussas in omnium odium venisset, simulac magistratu abiit, duo Tribuni plebis diem ei ad populum dixere. V.C. Cat. 462. Olymp. 122 ⅔. et, caussa vtrinque perorata, damnatus a cunctis tribubus, ac ducentis millibus nummum lis ei aestimata est.

Vnicum hic adiiciam publicum facinus omnium mortalium laude dignissimum, ex quo perspicuum fiet Graecis, quantum tunc populi Romani odium improborum, quantaque aduersus eos, qui sanctissima naturae iura violant, seueritas esset. C. Laetorius Mergus, et splendore natalium, et mili-

f Ἔχουσαν] Forsan ἐχούσης legendum. *Vales.*

g Apud *Valerium Max.* lib. VI. cap. I. *M. Laetorius Mergus* dicitur. Libidinosi Centurionis supplicium M. Laetorii Mergi Tribuni militaris aeque foedus exitus sequitur, cui Cominius Trib. pl. diem ad populum dixit, quod cornicularium suum stupri causa appellasset. Nec sustinuit eius rei senten-

κατὰ γένος, καὶ κατὰ τὰς πολεμικὰς πράξεις ȣ̓κ ἀγε-
νὴς, ἑνὸς τῶν ταγμάτων χιλίαρχος ἀποδειχθεὶς ἐν τῷ
Σαυνιτικῷ πολέμῳ, νεανίαν τινὰ τῶν ὁμοσκήνων διαφέ-
ροντα τὴν ὄψιν ἑτέρων μέχρι μέν τινος ἔπειθεν ἑαυτῷ
χαρίσασθαι τὴν τȣ̃ σώματος ὥραν ἑκόντα. ὡς δ' οὔτε 5
δωρεαῖς, ȣ̓́τ' ἄλλῃ φιλανθρωπίᾳ τὸ μειράκιον ἡλίσκετο,
κατέχειν τὴν ἐπιθυμίαν ἀδύνατος ὢν, βίαν προσφέρειν
ἐπεβάλετο. περιβοήτȣ δὲ τῆς ἀκοσμίας τȣ̃ ἀνδρὸς ἅπα-
σι τοῖς ἐπὶ τȣ̃ ςρατοπέδου γενομένης, κοινὸν ἀδίκημα
τῆς πόλεως εἶναι νομίσαντες οἱ δήμαρχοι, γραφὴν ἀπο- 10
φέρȣσι κατ' αὐτȣ̃ δημοσίᾳ, καὶ ὁ δῆμος ἁπάσαις ταῖς
ψήφοις τȣ̃ ἀνδρὸς κατέγνω, τίμημα δίκης ὁρίσας [h] θά-
νατον· ȣ̓κ ἀξιῶν εἰς ἐλεύθερα σώματα, καὶ προπολε-
μοῦντα τῆς τῶν ἄλλων ἐλευθερίας, τȣ̀ς ἐν ταῖς ἄλλαις
ὄντας ἀρχαῖς ὑβρίζειν τὰς ἀνηκέςȣς καὶ παρὰ φύσιν 15
τοῖς ἄῤῥεσιν ὕβρεις. ἔτι δὲ τούτȣ θαυμασιώτερον ἔπρα-
ξαν οὐ πολλοῖς πρότερον χρόνοις, καίτοι περὶ δοῦλον

militari fortitudine nulli secundus, bello Samnitico Tribunus cuiusdam cohortis creatus, adolescentem quendam ex suis contubernalibus formae decore praestantem, principio quidem donis atque huiusmodi delinimentis sollicitauit de stupro. Sed postquam nulla arte capi posse animaduertit, superatus libidinis impotentia, vim inferre adolescenti instituit. Cuius sceleris fama cum celebris ac peruulgata in exercitu fuisset, Tribuni plebis, hanc publicam ciuitatis iniuriam esse rati, Laetorio diem ad populum dixerunt, eumque populus Romanus vniuersis suffragiis capitis damnauit; haudquaquam arbitratus ferendum esse, vt ingenui homines, qui pro reliquorum ciuium libertate in acie starent, foedo ac pudendo viris iniuriae genere violarentur. Verum illud longe admiratione dignius est, quod paullo antehac gesserant, ob iniuriam tametsi seruili corpori

V.C. Cat. 462. Olymp. 122 2/3.

sententiam Laetorius, sed se ipse ante iudicii tempus fuga prius subtraxit, deinde etiam morte puniuit. Naturae modum expleuerat, fato tamen functus vniuersae plebis sententia crimine impudicitiae damnatus est. *Vales.*

h In *Cod. Ms.* θανάτȣ. *Vales.*

σῶμα γενομένης τῆς ὕβρεως. ἑνὸς γὰρ τῶν παραδόντων Σαυνίταις τὸ στρατόπεδον χιλιάρχων καὶ ὑπὸ ζυγὸν ὑπελθόντων [i] Ποπλίου υἱὸς, ὡς ἐν πολλῇ [k] καταλειφθεὶς πενίᾳ, δάνειον ἠναγκάσθη λαβεῖν εἰς τὴν ταφὴν τοῦ πα-
5 τρὸς, ὡς ἐρανισθησόμενος ὑπὸ τῶν συγγενῶν. διαψευσθεὶς δὲ τῆς ἐλπίδος ἀπήχθη πρὸς τὸ χρέος, τῆς προθεσμίας διελθούσης, κομιδῇ νέος ὢν καὶ τῇ ὄψει ὡραῖος. οὗτος τὰ μὲν ἄλλα ὑπηρετῶν, ὅσα δούλοις δεσπόταις νόμος ἦν, ἠνείχετο· την δὲ τοῦ σώματος ὥραν χαρίσα-
10 σθαι κελευόμενος ἠγανάκτει καὶ μέχρι παντὸς ἀπεμάχετο. πολλὰς δὲ διὰ τοῦτο μαστίγων λαβὼν πληγὰς ἐξέδραμεν εἰς τὴν ἀγοράν· καὶ στὰς ἐπὶ μετεώρου τινὸς, ἔνθα πολλοὺς ἔμελλε τῆς ὕβρεως λήψεσθαι μάρτυρας, τήν τ᾽ ἀκολασίαν τοῦ δανειστοῦ διηγήσατο, καὶ τῶν μα-
15 στίγων τοὺς μώλωπας ὑπέδειξεν. ἀγανακτήσαντος δὲ

V.C. *Cat.* 462. *Olymp.* 123 2/3.

corpori illatam. Adolescens quidam, Publii filius, vnius e Tribunis militaribus, qui se exercitumque omnem dediderant Samnitibus, et sub iugum missi fuerant, in maxima egestate derelictus, pecuniam foenori accipere ad celebrandum patris funus coactus est, sperans, propinquorum liberalitate se propediem hoc aere alieno liberatum iri: verum spe sua frustratus, cum dies cessisset, abductus est in nexum iuuenis forma haud inuenustus. Is cum operas ac ministeria, quaecunque seruos praestare dominis ius fasque est, creditori exhiberet, ferebat id moderate: sed cum stuprum iuberetur pati, tum vero indignari coepit, et flagitium prorsus adspernatus est. Cuius rei caussa verberibus a creditore laceratus proripuit se in forum; stansque in sublimi loco, vnde plurimos testes iniuriae suae habere posset, libidinem crudelitatemque foeneratoris conquestus est; vibices verberum ostentans. Proinde plebs, atrocitate iniuriae commo-

i Valerius Max. lib. IV. Titum Veturium vocat filium eius Veturii, qui in consulatu suo Samnitibus ob turpiter ictum foedus deditus fuerat. *Liuius* non in nomine solum, sed etiam in tempore dissentit, adolescentem enim vocat C. Publicium, idque euenisse scribit C. Poëtelio et L. Papirio Coss. anno V. 427. quinquennio ante consulatum T. Veturii. *Valef.*

k In *Cod. Mf.* ληφθείς. *Valef.*

l Quum

τῦ δήμυ, καὶ δημοσίας ὀργῆς ἄξιον ἡγησαμένυ τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν κρίσιν κατηγορούντων τὴν εἰσαγγελίαν τῶν δημάρχων ὦφλε θανάτυ δίκην· καὶ δι' ἐκεῖνο τὸ πάθος ἅπαντες οἱ δυλωθέντες πρὸς τὰ χρέα Ῥωμαῖοι, νόμῳ κυρωθέντι τὴν ἀρχαίαν ἐλευθερίαν ἐκομίσαντο.] 5

IV. Ὅτι [l] Ποσούμιος πρέσβυς ἐςάλη πρὸς Ταραντίνυς· καί τινα αὐτῦ διεξιόντος, ὐχ ὅπως προσεῖχον αὐτῷ τὴν διάνοιαν, ἢ λογισμοὺς ἐλάμβανον οἱ Ταραντῖνοι σωφρόνων ἀνθρώπων. καὶ [m] περὶ πόλεως κινδυνευούσης βουλευομένων· [n] ἀλλ' [o] εἴ τι μὴ κατὰ τὸν ἀκριβέςατον τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου χαρακτῆρα ὑπ' αὐτῦ λέγοιτο, παρατηρoῦντες ἐγέλων· καὶ πρὸς τὰς [p] ἀνατάσεις ἐτραχύ- 10

commota, cum id facinus publica indignatione prosequeretur, accusatum a Tribunis plebis creditorem capite damnauit: atque ob hunc casum cuncti, qui ob aes alienum nexi erant, lege lata soluti, pristinam libertatem recuperarunt.] *V.C. Cat.* 462. *Olymp.* 122 $\frac{2}{3}$.

Quum Postumius ad Tarentinos missus esset legatus, et quaedam illis exponeret, Tarentini non modo non attendebant animos ad ea, quae ab illo dicebantur, aut mente concipiebant ea, quae hominibus cordatis et de vrbe periclitante consultantibus in mentem venire par est: verum etiam, si quis eius sermo cum exactissimo Graeci sermonis charactere non conueniret, id obseruantes ridebant: et eius *inter loquendum* restitationibus *V.C. Cat.* 471. *Olymp.* 124 $\frac{3}{4}$.

l Quum ex sequentibus, et Historicis aliis (*Val. Max.* l. II. c. 2. *Liu.* in *Epit.* l. XII. *Flor.* lib. I. c. 18. *Oros.* lib. IV. c. 1.) constet, Postumium habuisse legationis socios, hinc colligimus, illum fuisse legationis ἡγεμόνα. atque forsan non absimile vero sit, scriptum fuisse: Ὅτι Ποσύμιος σὺν ἄλλοις πρέσβυς ἐςάλη πρὸς Ταραντίνυς. *Steph.*

m Cur de vrbe sua periclitarentur, ex *Appiano* et *Dione*, in eorum *Fragmentis Historicis*, disces. *Steph.*

n Respondet ἀλλὰ his vocibus ὐχ ὅπως. iam tamen ἀλλὰ pro ἀλλὰ καὶ positum videtur: vel certe κοινοπρεπῶς est dictum, et, quod desideratur, est subaudiendum. *Portus.*

o Simplicius dicit *Appianus* εἴ τι μὴ καλῶς ἑλληνίσειαν. *Steph.*

p Ἀνατάσεις *surrectiones ad dicendum* interpretatur *Sylb.* sic tamen, vt legi etiam posse existimet ἀνατάσεις, vt vel χειρῶν, vel φωνῆς ἀνατάσεις intelligantur. Verum vt vox ἀνατάσεις *minarum* significatione hic lo-

νοντο, καὶ [q] βάρβαρον ἐπεκάλουν· καὶ [r] τελευτῶντες ἐξέβαλλον ἐκ τοῦ θεάτρου. ἀπιόντων δ' αὐτῶν, εἷς τῶν ἐφεστηκότων ἐν τῇ παρόδῳ Ταραντίνων, Φιλωνίδης ὄνομα, [s] σπερμολόγος ἄνθρωπος· ὃς [t] ἐπὶ τῆς οἰνοφλυγίας,
5 ἡ παρὰ πάντα τὸν βίον ἐκέχρητο, προσηγορεύετο Κοτύλη· μεστὸς ὢν ἔτι τῆς χθιζῆς μέθης, ὡς ἐγγὺς ἦσαν οἱ πρέσβεις, [u] ἀνασυράμενος τὴν [x] περιβολὴν, καὶ σχημα-

V.C. Cat. 471. Olymp. 124 3/4. tionibus exaſperabantur, et barbarum vocitabant: tandemque e theatro eiiciebant. Ac, quum abirent, vnus ex iis, qui in tranſitu ſtabant, Tarentinis, Philonides nomine, homo nihili et ganeo, (qui a vinolentia, cui per totam vitam deditus fuerat, Cotyla vocabatur) heſternae crapulae adhuc plenus, quum prope ipſum eſſent legati, ſublata veſte, et corpore ad obſcoeniſſimum

ci accipiatur, quo tamen ſenſu ſaepe alibi occurrit, negat *Sylburg.* nec conſentaneum eſſe exiſtimat *Stephanus*, legatum ad minas vſque proceſſiſſe in orationis initio. Quare malit ἀναπαύσεις, *moras orationi interpoſitas*, vel ad reſpirandum, vel ad aliquod cogitandi ſpatiolum, vt fit ab haeſitantibus; cenſetque, veriſimile eſſe, haeſitationi illos eas ἀναπαύσεις imputaſſe; quum alioqui non credibile ſit futurum eſſe, vt illi ipſis non offenderentur tantum ſed etiam exaſperarentur.

q In *Pacii Cod.* βαρβάρους: minus congruenter. *Sylb.* Poteſt tamen et plurale admitti; quoniam hoc vſu venire videmus, vt quod vni tantum exprobrandum ſit, eius etiam ſociis exprobretur. *Steph.*

r In *Cod. Mſ.* τελευτῶν. vnde τελευτῶντες feci cum *Vrſ.* quod ſi minus placeat, ſcribendum erit τὸ τελευταῖον, vt idem *Vrſ.* adn. *Sylb.*

s *Budaeus* σπερμολόγους interpretatur *viles et contemtos homines*; et huius ſignificationis rationem reddere volens ſubiungit: *ex alieno ſic vitam tolerantes, vt auis, quae ſemina ſparſa colligit.* At ego, *Euſtathium* ſequens, reſpici exiſtimo ad eos, *qui in emporiis verſantes colligebant, quae ex faſcibus excidebant.* Si autem roget quiſpiam: vnde fit, vt σπερμολόγος vocetur, qui Latinis appellatur *garrulus*, vel *blatero?* haud ſane ex eo fieri dicam, quod σπερμολόγος ſonet ὁ σπείρων λόγους, verum ex illa ganniendi conſuetudine, quae in tali hominum genere ſpectatur. *Steph.*

t Pro ὑπὸ [quod in vulgatis eſt pro ἐπὶ] malim ἀπό. *Sylb.*

u Ἀνασυράμενος *componens ſe*, vel *ſimulans ſe componere* ad κοιλιολυσίαν.

x In *Exempl.* ἀναβολήν: corrupte. *Vrſ.* Verum licet περιβολὴν

τίσας ἑαυτὸν ὡς αἴσχιστον ὀφθῆναι, τὴν οὐ λέγεσθαι πρέπουσαν ἀκαθαρσίαν κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐσθῆτος τοῦ πρεσβευτοῦ κατεσκέδασε. γέλωτος δὲ καταῤῥαγέντος ἐξ ὅλȣ τȣ̃ θεάτρȣ, καὶ συγκροτȣ́ντων τὰς χεῖρας τῶν ἀγερωχοτάτων, ἐμβλέψας εἰς τὸν Φιλωνίδην ὁ Ποστȣ́μιος εἶπεν· [y] „Δεχόμεθα τὸν οἰωνὸν, ὦ σπερμολόγε ἄνθρωπε· ὅτι καὶ τὰ μὴ αἰτȣ́μενα δίδοτε ἡμῖν.„ ἔπειτα εἰς τὸν ὄχλον ἐπιστραφεὶς, καὶ τὴν ὑβρισμένην ἐσθῆτα δεικνὺς, ὡς ἔμαθεν ἔτι πλείονα γινόμενον ἐξ ἁπάντων γέλωτα, καὶ φωνὰς [z] ἤκουεν ἐνίων ἐπιχαιρόντων, καὶ τὴν ὕβριν ἐπαινούντων· „Γελᾶτε, ἔφησεν, ἕως ἔξεστιν ὑμῖν, ἄνδρες Ταραντῖνοι, γελᾶτε· πολὺν γὰρ τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον κλαύσετε.„ ἐκπικρανθέντων δέ τινων πρὸς τὴν ἀπειλήν· „Καὶ ἵνα γε μᾶλλον, ἔφησεν, ἀγανακτήσητε, καὶ τοῦθ᾽ ὑμῖν λέγομεν, ὅτι πολλῷ τὴν ἐσθῆτα ταύτην αἵματι ἐκπλυνεῖτε.„ ταῦτα οἱ τῶν Ῥωμαίων

nissimum habitum composito, sordes, quas nominari non decet, in sacram legati vestem effudit. Vbi quum totum theatrum in risum erupisset, et insolentissimi quique manus comploderent, Postumius, coniectis in Philonidem oculis: „Accipiemus (inquit) omen, o ganeo: quoniam ea etiam, quae non petimus, nobis datis.„ Deinde ad turbam conuersus, et vestem contumeliose sordidatam ostendens: quum adhuc maiorem ex omnibus risum oriri videret, et voces quorundam hac de re laetantium et petulantiam laudantium audiret: „Ridete, inquit, dum vobis licet, Tarentini, ridete. nam posthac diu flebitis.„ Ad quas minas quum exacerbati nonnulli fuissent: „Atque vt magis (inquit) indignemini, hoc quoque vobis dicimus, fore, vt hanc vestem multo sanguine abluatis.„ Legati Romanorum,

V.C. Cat. 471. Olymp. 124 $\frac{3}{4}$.

βολὴν alibi vsurpet *Dionys.* altero tamen ἀναβολὴν nunquam vsum esse vix putandum est. atque *Vrsinus*, si meum *Gr. Ling. Thes.* consuluisset in ἀναβολή· ἀναβάλλεσθαι, et ἀναβληδὸν, nequaquam vocem ἀναβολὴν pro mendosa habuisset. *Steph.*

y Δεξόμεθα] Rectius forsan δεχόμεθα, *accipimus. Sylb.*

z Vt praecessit ἔμαθεν, ita hic ἤκȣσεν scriptum fuisse crediderim. *Steph.*

 a Haud

πρέσβεις ὑβρισθέντες ὑπὸ τῶν Ταραντίνων ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, καὶ ταύτας τὰς φωνὰς [a] ἐπιθεσπίσαντες, ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς πόλεως. ἄρτι δ' Αἰμιλίου [b] Βαρβούλα ἐπίκλησιν τὴν ἀρχὴν παρειληφότος, παρῆσαν οἱ σὺν
5 τῷ Ποσουμίῳ πεμφθέντες εἰς τὸν Τάραντα πρέσβεις, ἀπόκρισιν μὲν οὐδεμίαν φέροντες, τὰς δὲ ὕβρεις, ἃς ἦσαν [c] ὑβρισμένοι πρὸς αὐτῶν, διεξιόντες· καὶ τὴν ἐσθῆτα τοῦ Ποσουμίου, πίστιν τῶν λόγων παρεχόμενοι. ἀγανακτήσεως δὲ μεγάλης ἐξ ἁπάντων γενομένης, συναγαγόν-
10 τες τὴν βουλὴν οἱ περὶ τὸν Αἰμίλιον ὕπατοι, τί χρὴ πράττειν ἐσκόπουν, ἕωθεν ἀρξάμενοι μέχρι δύσεως ἡλίου· καὶ τοῦτ' ἐποίησαν ἐφ' ἡμέρας συχνάς. ἦν δ' ἡ ζήτησις, οὐχ [d] ὑπὲρ τοῦ λελύσθαι τὰς περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογίας ὑπὸ

V.C. 471. Olymp. 124 ¾.

manorum, quum his contumeliis a Tarentinis, tam priuatim, quam publice, affecti, verba haec, tanquam diuino quodam instinctu vaticinantes, protulissent, ex vrbe abnauigarunt. Nec multo post initum ab Aemilio, cognomento Barbula, magistratum aduenit Postumius, et qui cum eo Tarentum missi legati fuerant: nullum quidem responsum referentes, sed contumelias, quibus a Tarentinis affecti essent, commemorantes: et Postumii vestem, ad faciendam verbis suis fidem, exhibentes. Haec res quum magnam omnibus indignationem mouisset, Aemilius et eius collega, coacto senatu, quid opus facto esset consultabant, a mane vsque ad solis occasum: atque hoc per dies multos fecerunt. Erat autem disceptatio non de pacis foedere,

a Haud solùm non minus apte, (vt loquitur *Sylb.*) sed multo aptius, ἀποθεσπίσαντες substitui posset. *Steph.*

b In *Pacii Cod.* Βαρβόλα, et mox Ποσομίῳ, omisso υ. quae scriptura, si Latinam syllabarum quantitatem spectemus, est longe conuenientior: sicut etiam Νομᾶ, Νομίτωρα, et huius generis alia, supra habuimus. *Sylb.*

c Ὑποισμένοι] Procul dubio legendum ὑβρισμένοι. *Sylburg. Steph.* et *Port.*

d Mire dictum ὑπὲρ τοῦ λελύσθαι τὰς ὁμολογίας, pro ὑπὲρ τοῦ εἰ λέλυνται αἱ ὁμολογίαι. At *Portus* ita vertit, quasi perinde foret, ac si dixisset: οὐχ ὑπὲρ τῶν ὁμολογιῶν, αἳ ὑπ' αὐτῶν λελυμέναι ἦσαν. Caeterum quum alibi ὁμολογίας tantum dicat, et quidem in his etiam *Fragmentis*, hic τὰς περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογίας dicit. *Steph.*

e In

τῶν Ταραντίνων· τοῦτο γὰρ ἅπαντες [e] ὡμολόγουν· ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ χρόνου τῆς ἀποσταλησομένης [f] ὑπ' αὐτῆς στρατιᾶς. ἦσαν γάρ τινες οἱ παραινοῦντες μήπω τοῦτον ἀναλαμβάνειν τὸν πόλεμον, ἕως Λευκανοί τ' ἀφεστήκασι καὶ Βρέττιοι, καὶ τῶν Σαυνιτῶν πολὺ καὶ φιλοπόλεμον ἔθνος, 5 καὶ Τυῤῥηνία, παρ' αὐταῖς οὖσα ταῖς θύραις, ἔτι [g] ἀχείρωτος ἦν· ἀλλ' ὅταν ὑποχείρια γένηται τάδε τὰ ἔθνη, μάλιστα μὲν ἅπαντα, εἰ [h] δὲ μή γε, τὰ πρὸς ἀνατολὰς, καὶ πλησίον τοῦ Τάραντος κείμενα. τοῖς δὲ τἀναντία τούτοις ἐφαίνετο συμφέρειν, μηδὲ τὸν ἐλάχιστον χρόνον ἀνα- 10 μένειν, ἀλλ' ἐπιψηφίζειν τὸν πόλεμον ἤδη. καὶ ἐπεὶ τὰς γνώμας ἔδει [i] διαριθμεῖσθαι, πλείους ἐφάνησαν αἱ τῶν ἀναβάλλεσθαι τὸν πόλεμον εἰς ἑτέρους [k] καιροὺς παραινούντων. καὶ ὁ δῆμος ἐπεκύρωσε τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ.

re, an id a Tarentinis violatum eſſet, (hoc enim omnes fatebantur) ſed de tempore, quo in eos exercitus eſſet emittendus. Erant enim, qui ſuaderent, vt hoc bellum nondum ſuſciperent, dum Lucani Brutiique in defectione permanebant, ac dum Samnitum numeroſa bellicoſaque gens, nec non Etruria ad ipſas fores ſita, nondum ſubactae erant; verum, poſtquam hae gentes in eorum poteſtatem veniſſent, omnes quidem, ſi quo fieri modo poſſet: ſin minus, eae ſaltem, quae ad orientem vergerent, et prope Tarentum ſitae eſſent. Verum aliis contra expedire videbatur, nec in minimum quidem temporis ſpatium rem differri, ſed bellum iam tum decerni. Ac, quum eo ventum eſſet, vt ſententias numerare oporteret, maior horum numerus inuentus eſt, quam eorum, qui bellum in alia tempora differre ſuadebant. Et populus decretum ſenatus ratum fecit. Quum

V.C. Cat. 471. Olymp. 124 $\frac{3}{4}$.

e In *Exempl.* [h. e. in Vrſiniano] ὡμολογοῦν, errore ambiguo. noſtrum ὡμολόγουν e *Pacii Cod.* deſumtum eſt. *Sylb.*

f Rectius ὑπ' αὐτῶν, vel ἐπ' αὐτοὺς. *Sylb.* Verum ὑπ' αὐτῆς retineri poteſt, vt ad βουλὴν referatur, quod praeceſſit. *Sylb.*

g In *Exempl.* mendoſe ἀχώρητος. *Vrſ.*

h Ita e *Pacii Cod.* nam Vrſini exemplo deeſt δέ.

i 'Αριθμεῖσθαι] In eodem *Pacii Cod.* compoſite διαριθμεῖσθαι: quod et ipſum ſupra vſurpatum aliquoties. *Sylb.*

k Illud καιροὺς additum ex eod. *Pacii Cod.*

l 'Ηπειρω-

Ὅτι Πύῤῥου, τοῦ [l] Ἠπειρώτου βασιλέως, ἐπὶ τὴν Ῥώμην στρατιὰν ἐξαγαγόντος, [m] ἐβουλεύσαντο πρεσβευτὰς ἀποστεῖλαι, τοὺς ἀξιώσοντας [n] Πύῤῥον ἀπολυτρῶσαι σφίσι τοὺς αἰχμαλώτους, εἴτ' [o] ἀντιδιαλλαξάμενον ἑτέρων 5 σωμάτων, εἴτ' ἀργύριον κατ' ἄνδρα ὁρίσαντα. καὶ ἀποδεικνύουσι πρέσβεις, Γάϊον [p] Φαβρίκιον, ὃς, ἐνιαυτῷ τρίτῳ πρότερον ὑπατεύων, Σαυνίτας καὶ Λευκανοὺς καὶ Βρεττίους ἐνίκησε μεγάλαις μάχαις, καὶ τὴν Θουρίων πολιορκίαν ἔλυσε· καὶ Κόϊντον Αἰμίλιον, τὸν συνάρξαντα 10 τῷ Φαβρικίῳ, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Τυῤῥηνικοῦ πολέμου σχόντα· καὶ Πόπλιον Κορνήλιον, ὃς, ἐνιαυτῷ τετάρτῳ πρότερον ὑπατεύων, Κελτῶν ἔθνος ὅλον, τοὺς καλουμένους Σένωνας, [q] ἐχθίστους Ῥωμαίων ὄντας, πολεμῶν, ἅπαν-

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 / 125. 1.

Quum Pyrrhus, Epirotarum rex, aduersus Romam exercitum eduxisset, *senatus* legatos mittere decreuit, qui ab illo peterent, vt captiuos a se redimi non recusaret: siue corpora corporibus permutare, siue certum pro singulis praescribere pretium vellet. Ac legatos designat, C. Fabricium, (qui tertio ante anno consul, Samnites, Lucanos, et Brutios magnis proeliis superauerat, quinetiam Thurios obsidione liberauerat) et Q. Aemilium (qui cum Fabricio consulatum gesserat: et bello Etrusco praefuerat) ac P. Cornelium, qui quarto ante anno consul, quum totam Celtarum gentem, eos, qui Senones vocantur, Romanis infensissimos, bello vicisset, quotquot puberes

l Ἠπειρωτῶν malint *Sylb.* et *Steph.*

m Ἐβουλεύσατο] Vt videlicet subaudiatur ἡ βουλὴ cum ἐβουλεύσατο. Quod si ἐβουλεύσαντο scriberetur, tale esset, quale ἔκριναν supra p. 2321. v. vlt. *Steph.* Forsan legendum ἡ βουλὴ πρεσβευτὰς ἀπέστειλε. *Sylb.*

n Πύῤῥου] In *Cod. Pacii* Πύῤῥον. quam scripturam sequitur *Steph.* quod ita loqui soleant, ἀξιῶ σε τοῦτο ποιεῖν, sicut κελεύω σε τοῦτο ποιεῖν.

o In *Exempl.* ἀνδιαλλαξόμενον; errore ambiguo, quod si ἀντιδιαλλαξάμενον cum *Pacii Cod.* nolis, (quo tamen supra quoque vsus est *Dionys.* pag. 69. v. 13. [edit. Hudf.]) legi potest ἀνταλλαξάμενον. *Sylb.*

p In *Codd. MSS.* Φαυρίκιον, et mox Φαυρικίῳ: scriptura minus consentanea. *Sylb.*

q Ἐχθίστους τῆς Ῥωμαίων ὄντας πόλεως.

τας ἡβηδὸν κατέσφαξεν. οὗτοι πρὸς Πύῤῥον ἀφικόμενοι, καὶ διαλεχθέντες, ὅσα τῇ τοιαύτῃ χρείᾳ πρόσφορα ἦν· ὡς ἀτέκμαρτον πρᾶγμα τύχη, καὶ ταχεῖαι τῶν πολέμων αἱ [r] τροπαὶ, καὶ τῶν συμβησομένων οὐδὲν ἀνθρώποις προειδέναι ῥάδιον· ἐπ' ἐκείνῳ τὴν [s] αἵρεσιν ἐποίουν, εἴτ' 5 ἀργύριον ἀντὶ τῶν αἰχμαλώτων ἐβούλετο λαβεῖν, εἴτε ἑτέρους αἰχμαλώτους. Πύῤῥος δὲ μετὰ τῶν φίλων βουλευσάμενος, ἀποκρίνεται τάδε αὐτοῖς· „Σχέτλιόν τι πρᾶγμα ποιεῖτε, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, φιλίαν μὲν οὐ βουλόμενοι συνάψαι πρὸς ἐμὲ, τοὺς δὲ ἁλόντας κατὰ πόλεμον 10 ἀξιοῦντες ἀπολαβεῖν· ἵνα τοῖς αὐτοῖς τούτοις σώμασιν εἰς τὸν κατ' ἐμοῦ πόλεμον ἔχητε χρῆσθαι. ἀλλ' εἰ τὰ κράτιστα [t] βούλεσθε πράττειν, καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον ἀμφοτέροις ἡμῖν σκοπεῖτε, σπεισάμενοι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς συμμάχους, ἀπολάβετε 15

beres erant, interfecerat. Hi quum ad Pyrrhum veniſſent, et quaecunque praeſenti neceſſitati accommodata erant, diſſeruiſſent: fortunam eſſe rem, cuius euentus nemo aſſequi coniectura poſſit, ac bella cito in hanc, vel illam partem vergere: et nihil eorum, quae *in illis* ſunt futura, facile hominibus eſſe praenoſcere; optionem ei dabant, pecuniamne pro captiuis, an alios captiuos accipere vellet. Pyrrhus, amicis in conſilium adhibitis, hoc Romanis reſponſum dedit: „Rem indignam facitis, Romani, dum amicitiam quidem contrahere mecum recuſatis, et recipere tamen eos, qui bello capti ſunt, vultis: vt his ipſis corporibus ad bellum contra me gerendum vti poſſitis. Imo potius, ſi optime rebus veſtris conſultum cupitis, et quid in commune vtriſque noſtrum expediat, conſideratis, finito per compoſitionem bello, quod mecum et cum ſociis meis geritis, gratis

V.C. Cat. 472. *Olymp.* 124. 4 / 125. 1.

πόλεως. *Sylb.* et *Steph.* nam in codd. mſtis non eſt πολεμῶν, quod dant vulgatae, ſed πόλεων.

r Perinde verti, ac ſi ſcriptum eſſet ῥοπαὶ, illo frequentiſſimo ἰσόῤῥοπος μάχη mihi in mentem veniente. *Steph.*

s Προαίρεσιν] Αἵρεσιν hic loci et alibi malit *Steph.*

t Forſan βούλεσθε legendum. *Sylb.* pro vulgari βουλεύεσθε.

u Non

τοὺς ἰδίους πϱοῖκα [u] παϱ᾽ ἐμοῦ πολίτας τε καὶ συμμάχους ἅπαντας. ἄλλως δ᾽ οὐκ ἂν ὑπομείναιμι πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ὑμῖν πϱοέσθαι.„ ταῦτα μὲν, τῶν τϱιῶν πϱεσβευτῶν παϱόντων, ἔλεξεν· ἰδίᾳ δὲ τὸν Φαβϱίκιον
5 ἀπολαβών· „Ἐγὼ δὲ, φησὶν, ὦ Φαβϱίκιε, πυνθάνομαί σε κϱάτιστον ἐν ἡγεμονίαις πολέμων εἶναι, καὶ τῷ βίῳ δίκαιον καὶ σώφϱονα, καὶ τὰς [x] ἄλλας ἁπάσας ἔχοντα ἀϱετάς· χϱημάτων [y] δ᾽ ἄποϱον, καὶ καθ᾽ ἓν τὸ μέϱος τοῦτο [z] ἐλασσούμενον ὑπὸ τῆς τύχης· ὥστε [a] μηδὲν
10 ἄμεινον τῶν πενεστάτων βουλευτῶν ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον διατελεῖν. τοῦτο δὴ τὸ μέϱος ἐκπληϱῶσαι πϱοθυμούμενος, ἕτοιμος εἰμὶ διδόναι σοὶ πλῆθος ἀϱγυϱίου καὶ χϱυσίου τοσοῦτον, ὅσον κτησάμενος, ἅπαντας ὑπεϱβαλεῖς πλούτῳ τοὺς μάλιστα δοκοῦντας Ῥωμαίων εὐποϱεῖν· κα-
15 λὸν νομίσας ἀνάλωμα, καὶ πϱέπον ἡγεμόνι, τοὺς ἀγα-

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 125. 1.

gratis a me accipite vestros, tum ciues, tum socios vniuersos. Alia autem conditione multos eosque strenuos viros vobis dimittere haud sustinuerim.„ Haec quidem, tribus legatis praesentibus, dixit: sed Fabricium quum a caeteris abductum secum haberet: „Te vero, (inquit) Fabrici, praestantissimum in ductandis exercitibus esse, iustamque et temperantem vitam degere, atque reliquis omnibus praeditum esse virtutibus audio: sed pecuniarum indigum esse, et hac tantum in parte a fortuna *plerisque aliis* inferiorem reddi: adeo, vt nihilo meliore sis conditione, quantum ad vitae commoda attinet, quam pauperrimus quisque senatorum. Eam ergo partem, *in qua te fortuna fauore suo destituit*, quum supplere velim, tantam tibi argenti et auri vim donare paratus sum, quantae vbi possessor fueris, omnes, qui inter Romanos plurimum opibus pollere videntur, superaturus sis: pulchras et viro principi conuenientes esse impensas

u Non placuit (cum vulgatis) interpungere post παϱ᾽ ἐμοῦ, quod ἰδίους iungi cum πολίτας et συμμάχους existimem. *Steph.*

x Ita e *Pacii Cod.* pro vulg. ὅλας. alioqui legendum foret τὸ ὅλον. *Sylb.*

y Ita *Sylb.* antea χϱημάτων τε ἄποϱον.

z Hoc ipsum, vel ἠλασσωμένον, pro vulg. ἐλασσομενον reponi iusserat *Sylb.*

a Pro μηδὲν ἄμεινον in *Cod. MSS.* μηδένα. *Vrs.*

b Quum

θοὺς ἄνδρας, ἀναξίως τῆς ἀρετῆς διὰ πενίαν πράττοντας, εὐεργετεῖν, καὶ βασιλικοῦ πλούτου τοῦτ' ἀνάθημα καὶ [b] κατασκεύασμα λαμπρότατον. μαθὼν δὲ τὴν ἐμὴν προαίρεσιν, Φαβρίκιε, καὶ πᾶσαν ἀποθέμενος αἰδῶ, [c] μέτεχε τῶν παρ' ἡμῖν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν, ὡς ἐμοῦ 5 μέλλοντος εἴσεσθαι καὶ μεγάλην σοὶ χάριν, καὶ μὰ Δί' [d] οὐκ ἐλάττω, ... καὶ ξένων τοὺς τιμιωτάτους εἶναι νόμιζε. ἐμοὶ δ' ἀντὶ τούτων, μήτ' ἄδικον, μήτ' αἰσχρὰν πρᾶξιν ὑπηρετήσεις μηδεμίαν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς κρείττων ἔσῃ καὶ τιμιώτερος ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι. καὶ πρῶ- 10 τον μὲν ἐπὶ τὰς διαλλαγὰς, ὅση δύναμις ἐν σοὶ, παρόρμησον τὴν ἄχρι τοῦδε δύσεριν καὶ οὐδὲν τῶν μετρίων φρονοῦσαν βουλήν· διδάσκων, ὡς ἐπὶ κακῷ τῆς πόλεως

impenſas exiſtimans, ea, quae in viros praeſtantes, qui prae inopia indignam ſua virtute vitam degunt, collata ſint beneficia: nullumque ab eo poſſe donarium offerri, nullam poſſe ſtructuram ab eo dari, quae plus ſplendoris habeat. Quum igitur perſpecta tibi ſit voluntas mea, omni iam depoſita verecundia, in partem bonorum noſtrorum venito: quippe quum etiam magnam tibi gratiam ſim habiturus, nec minorem mehercule . . . . et hoſpitum honoratiſſimos eſſe iudica. Mihi vero pro hiſce, *quae a me accipies*, haud in vllo iniuſto et turpi obſequio operam praeſtabis, ſed *in iis rebus*, ex quibus in tua ipſius patria potentior atque honoratior es euaſurus. Ac primum quidem ſenatum, qui ſe hactenus pertinaciter contentioſum praebuit, et nihil moderati in animo habere oſtendit, ad foedus ineundum pro viribus incitabis. me enim reipublicae veſtrae

V.C. Cat. 472. *Olymp.* 124 4 125. 1.

b Quum κατασκεύασμα pro *ſtructura*, ſeu *aedificio*, alibi vſurpet *Dionyſius*, mihi permiſi perinde vertere, ac ſi ſcriptum eſſet: καὶ τῷ βασιλικῷ πλούτῳ τοῦτ' εἶναι ἀντὶ ἀναθήματος καὶ κατασκευάσματος λαμπροτάτου. vel καὶ τοῦτο οὐχ ἥττονα τῷ βασιλικῷ πλούτῳ λαμπρότητα, ἢ ἀνάθημά τι καὶ κατασκεύασμα, φέρειν. *Steph.*

c In vno *Cod.* μέτασχε. in altero μήταχε: corrupte vtrobique. nam vel μέτεχε nobiſcum legendum, vel μετάσχες. *Sylb.*

d Lacunam hoc modo ſupplendam exiſtimamus: οὐκ ἐλάττω, ἢ εἰ μέγαν τινὰ θησαυρὸν ἐμοὶ διδοίης. καὶ ἐὰν τοῦτο ποιήσῃς, τοὺς αἰχμαλώτους τούτους τοὺς παρ' ἐμοὶ καὶ ξένων τιμιωτάτους εἶναι νόμιζε. i. e. *gratiam*

ὑμῶν ἀφῖγμαι, Ταραντίνοις καὶ τοῖς ἄλλοις [e] Ἰταλιώταις ὑποσχόμενος βοηθήσειν, [f] ὓς οὔτε ὅσιον, οὔτ' εὔσχημόν ἐστί μοι, παρόντι μετὰ δυνάμεως, καὶ τὴν πρώτην [g] νενικηκότι μάχην, ἐγκαταλιπεῖν. [h] καὶ πάνυ
5 πολλὰ καὶ ἀναγκαῖα πράγματα κατὰ τοῦτον γενόμενα τὸν καιρὸν, ἐπὶ τὴν ἰδίαν με ἀρχὴν μετακαλεῖ. πίστεις τε [i] ὑπέχομαι πάσας, ὁπόσαι βεβαιοῦσιν ἀνθρώπων ὁμολογίας, καὶ μόνῳ, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων πρεσβευτῶν, περὶ τῆς οἴκαδε ἀνακομιδῆς [k] εἶναι, [l] ἐὰν Ῥωμαῖοι ποιή-

V.C. *Cat.* 472. Olymp. 124 4 125 1.

vestrae malo aduenisse docebis, quum Tarentinis caeterisque Italis suppetias me laturum promiserim: quos neque fas, neque honestum deserere fuerit: quandoquidem et adsum cum copiis, et iam victoriam ex primo proelio reportaui. *Sed tamen* et permulta et necessaria interim negotia inciderunt, quae me in ditionem meam reuocant. Caeterum, quibuscunque modis fides humanis pactis solet adstrui, iis omnibus tibi et soli et cum caeteris legatis de saluo in patriam reditu fides fiet, si Romano-

gratiam tibi habebo non minorem, quam si magnum aliquem thesaurum mihi dares. quod si hoc feceris, captiuos istos, qui sunt apud me, vel hospitum honoratissimos esse puta. Port.

e Magnum esse discrimen inter Ἰταλιώτας et Ἰταλοὺς ostendit *Suidas* v. Ἰταλία, et *Scholiastes* ad *Thucyd.*

f οἷς] Malim ὓς, vt non a praecedenti verbo regatur, sed a sequenti. *Sylb.*

g In *Codd. Mss.* νενικηκόσι. quod quamuis ad vocem Ταραντίνοις referri possit; magis tamen placet νενικηκότι, vt referatur ad Pyrrhum. *Vrs.*

h Non dubito, quin legendum sit: κἂν πάνυ πολλὰ etc. sequente μετακαλῇ, i. e. *quamuis alioqui permulta et necessaria negotia interuenerint, quae me reuocarunt. Steph.*

i Malim ὑπισχνοῦμαι. *Port.*

k Si mendo caret, positum est pro ἔσεσθαι. *Sylb.* Crediderim potius, εἶναι redundare more Attico. *Port.*

l Εἶναι, Ῥωμαίους ποιήσαντα φίλους] In *Vrsini Cod. Ms.* Ῥωμαῖοι ποιήσαντα φίλοι. in *Pacii Cod.* Ῥωμαῖοι ποιήσαιντο φίλοι: perperam vtrobique. verius Ῥωμαίους ποιήσαντι φίλους: vt respondeat praeced. μόνῳ. *Sylb.* Vereor, ne inter haec ποιήσαντα φίλους et ista ἵνα θαρρῶν nonnulla sint omissa. Quid si vero etiam inter λέγῃς et εἰ δέ τισι desiderari aliqua dicamus. nam vix cohaerebunt, etiamsi δὲ in δὴ mutetur.

σαιντο φιλίαν· ἵνα θαῤῥῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας λέγῃς, εἰ δή τισι τὸ [m] τῆς βασιλείας ὄνομα ὕποπτόν ἐστιν, ὡς ἀπατηλὸν ἐν ὁμολογίαις, ἐξ ὧν ἕτεροί τινες ἐν ὅρκοις καὶ σπονδαῖς παρανομεῖν ἔδοξαν, ὅμοια καὶ περὶ ἐμοῦ [n] τεκμαιρομένοις· γενομένης δὲ τῆς εἰρήνης, [o] ἴθι μετ' ἐμοῦ, σύμβουλός τε ἁπάντων ἐσόμενος ἐμοὶ καὶ ὑποστράτηγος, καὶ τῆς βασιλικῆς εὐτυχίας μέτοχος. ἐμοί τε γὰρ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ πιστοῦ φίλου δεῖ, σοί τε χορηγίας βασιλικῆς καὶ πραγμάτων βασιλικῶν. ἐὰν δὴ συνενέγκωμεν ταῦτ' εἰς τὸ κοινὸν, τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν παρ' ἀλλήλων ἀποισόμεθα.„ Παυσαμένου δ' αὐτοῦ, μικρὸν ἐπισχὼν ὁ Φαβρίκιος εἶπε· „Περὶ μὲν τῆς ἀρετῆς, ἥτις ἐστὶ περὶ ἡμᾶς, ἢ [p] κατὰ τὰς κοινὰς πράξεις, ἢ κατὰ τὸν ἴδιον βίον, οὐδὲν ἐμὲ δεῖ [q] ἐπ' ἐμαυ-

Romanorum amicitiam mihi conciliaris: vt animo confidenti apud ciues tuos verba facias. Si qui autem regium nomen suspectum habent, vt fraudulentum in pactionibus; et quod alii *apud omnes gentes receptam* de seruando iureiurando et foedere legem violare comperti sunt, eandem et de me coniecturam faciunt: firmata porro pace mecum proficiscere, omnium meorum particeps consiliorum, et vicarius in ducendo exercitu, regiae denique felicitatis consors futurus. nam et mihi, bono viro fidoque amico, et tibi regia munificentia et regiorum negotiorum tractatione opus est. Quare, si haec in commune contulerimus, maxima commoda alter ex altero percipiemus.„ Finem dicendi quum fecisset, Fabricius, interposita breuissima mora, haec est loquutus: „De virtute, quae in nobis est, siue in gerendis publicis negotiis, siue in iis rebus, quae priuatim ad me spectant,

V.C. Cat. 472. *Olymp.* 124 4 T2T. T.

tetur. Quae mutatio si hic non fiat, facienda fuerit, vt post γενομένης, manente etiam oratione suspensa post τεκμαιρομένοις, legamus γενομένης δὴ τῆς εἰρήνης. *Steph.*

m Forsan aliquis malet τῶν βασιλέων: quia mox v. 3. sequitur ἕτεροί τινες, *sc.* βασιλεῖς. *Sylb.*

n In vno *Cod. Ms.* τεκμαιρόμενοι, in altero τεκμαιρόμενος. corrupte. *Sylb.*

o Si vox est sana, idem valet, ac χώρει, vel ἔρχου. Verum ἴσθι malim. *Port.*

p Noue dictum περὶ τὰς κοινὰς πράξεις pro ἐν ταῖς περὶ τὰ κοινὰ (i. e. τὰ δημόσια) πράξεσι. *Steph.*

q Scribendum ἀπ' ἐμαυτοῦ, itidemque alibi ἐπὶ in ἀπὸ mutare opor-

τοῦ λέγειν, ἐπειδὴ πέπυσαι παρ' ἑτέρων· ὐδέ γε περὶ τῆς πενίας, ὅτι μοι γήδιον μικρόν ἐςι κομιδῇ, καὶ φαῦλον οἰκίδιον· καὶ οὔτ' ἀπὸ δανεισμάτων, οὔτ' ἀπ' ἀνδραπόδων ὁ βίος. Φαίνῃ γὰρ καὶ [r] τοῦτον ἀκριβῶς ἀκηκοέναι παρ' ἑτέρων. περὶ δὲ τοῦ κάκιόν με Ῥωμαίων τινὸς πράττειν δι' ἀπορίαν, καὶ μηδὲν εἶναί μοι πλέον ἀσκοῦντι καλοκαγαθίαν, ὅτι τῶν πλȣσίων ὐκ εἰμὶ, κακῶς ὑπείληφας· εἴτ' ἀκούσας τινὸς, εἴτ' αὐτὸς εἰκάζων. ἐμοὶ γὰρ ὐδὲ μία πώποτε κακοδαιμονίας αἴσθησις, [s] παρὰ τὸ μὴ πολλὰ κεκτῆσθαι, γέγονεν, οὐδ' ἔςιν· [t] ὐδ' ὠδυράμην τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οὔτ' ἐν τοῖς κοινοῖς πράγμασιν, οὔτ' ἐν τοῖς ἰδίοις. τί γὰρ καὶ παθὼν ἐγκαλοίην ἂν αὐτῇ; πότερον, ὅτι μοι τῶν καλῶν καὶ περιμαχήτων, [u] ἐφ' οἷς ἅπασα φύσις ἐσπούδακεν εὐγενὴς,

V.C. 472. Olymp. 124 4 125. 1.

ctant, minime necesse est, me ex ore proprio quidquam afferre: quandoquidem ex aliis, *qualis sit*, audisti. Nec item de paupertate mea *verba facere attinet:* esse mihi agellum valde paruum, vilemque domunculam; ac neque ex nummis in foenore positis, neque ex mancipiis, victum mihi parare. videris enim haec quoque ex aliis accurate comperisse. Quod vero peius mecum, propter inopiam, quam cum alio quoquam Romanorum, agi arbitrare, nec, quod viri probi officia exerceo, id mihi quidquam prodesse, quoniam in diuitum numero non sum: non recte sentis, siue ex aliis audiuisti, siue ex coniectura hoc dicis. Nam ex eo, quod non multa possideo, nullo vnquam miseriae sensu tactus fui, ac ne nunc quidem tangor. Nec vero *vnquam* fortunam meam, vel in publicis, vel in priuatis negotiis, deploraui. Quam enim ab ea iniuriam accepi, de qua ipsam debeam accusare? an quod istorum, quae pulchra sunt et tanta contentione expetuntur, quorum omne generosum

oporteat. Caeterum et illa verba reddi et ita possunt: *meo testimonio nihil opus est. Steph.*

r Τȣ́των] Rectius περὶ τȣ́των, vel simpliciter τȣ̃το, aut ταῦτα, scribendum. *Sylb.* et *Steph.*

s Παρὰ τῷ] Vel legendum παρὰ τὸ, vt p. 2352. v. 6. παρὰ τȣ̃το pro διὰ τȣ̃το; vel παρὰ τȣ̃, id est ἐκ τȣ̃. *Sylb.*

t Forsan ὐδὲ ὠδυράμην πώποτε. nisi ἀπὸ κοινȣ̃ subaudiatur πώποτε. *Steph.*

u Vsitatius περὶ ὧς. *Port.*

x Καὶ

οὐδενὸς ἐξεγένετο παρὰ τῆς πατρίδος μεταλαβεῖν διὰ
πενίαν; ὃς ἄρχω τε τὰς μεγίστας ἀρχὰς, [x] καὶ πρεσ-
βεύω τὰς ἐπιφανεστάτας πρεσβείας, καὶ σεβασμοὺς ἱε-
ρῶν πεπίστευμαι τοὺς ἁγιωτάτους· [y] καὶ γνώμην ἀγο-
ρεύειν ἀξιούμενος περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων καλοῦμαι ἐν 5
ᾧ προσήκει με τόπῳ· ἐπαινοῦμαί τε καὶ ζηλοῦμαι, καὶ
οὐδενὸς δεύτερός εἰμι τῶν μέγιστα δυναμένων· καὶ παρά-
δειγμα τοῖς ἄλλοις εἶναι δοκῶ καλοκαγαθίας. οὐδὲν ἐκ
τῆς ἐμῆς οὐσίας εἰς ταῦτα δαπανῶν, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἄλ-
λων οὐδείς. οὐ γὰρ ἐνοχλεῖ τοῖς ἑκάστου βίοις ἡ πόλις ἡ 10
Ῥωμαίων, ὥσπερ τινὲς ἕτεραι, ἐν αἷς ὁ κοινὸς μὲν πλοῦ-
τος ὀλίγος ἐστὶν, ὁ δὲ τῶν ἰδιωτῶν πολύς· ἀλλ' αὐτὴ
παρέχει τοῖς πρὸς τὰ κοινὰ προσιοῦσιν ἅπαντα, ὅσων

ſum ingenium ſtudioſum eſt, nullius participem me patria ob paupertatem fecerit? Imo vero et ſummos magiſtratus gero, et maxime illuſtres legationes obeo, nec non illis ſacrorum ceremoniis, quae ſanctiſſimae ſunt, adhibeor: ac, quum de rebus perneceſſariis ſententiam rogor, eum, quem decet, dicendae ſententiae locum obtineo. Laudor denique, et admirationi ſum: nec eorum vllo, quorum maxima potentia eſt, ſum inferior: atque eiuſmodi eſſe videor, quem caeteri exemplar habeant probitatis. Nec vero in haec quidquam ex mea ſubſtantia impendo, ſicut nec aliorum vllus. Haud enim Romana ciuitas fortunis cuiuſque negotium faceſſit, quemadmodum aliae quaedam, in quibus publicae quidem opes exiguae ſunt, at priuatorum, magnae: ſed ipſa iis, qui ad capeſſenda munia publica accedunt,

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4. 125 1.

x Καὶ πρεσβεύω τὰς ἐπιφανεστάτας πρεσβείας καὶ σεβασμοὺς, ἱερῶν τε πιστεύομαι τὰς ἁγιωτάτας ἱεροσύνας, legendum cenſet *Vrſ.* et ſic circumfertur in vulgatis. Cum in *Codd. Mſſ.* ſit ἱερῶν πιστεύομαι τοὺς ἁγιωτάτους, ſine τε atque ἱεροσύνας, malim καὶ πρεσβεύω τὰς ἐπιφανεστάτας πρεσβείας, καὶ σεβασμοὺς τῶν ἱερῶν πιστεύομαι τοὺς ἁγιωτάτους. *Sylb.* Atque hoc ipſum *Stephano* placuiſſe video.

y Idem *Stephanus* aſſentitur *Sylburgio* legenti: καὶ γνώμην ἀγορεύειν ἀξιούμενος περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων, καλοῦμαι ἐν ᾧ προσήκει με τόπῳ, ἐπαινοῦμαί τε καὶ ζηλοῦμαι καὶ οὐδενὸς etc. In vulgatis eſt μετώπῳ vno vocabulo, pro duobus iſtis με τόπῳ.

δέονται, λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ὑποτιθεῖσα χορηγίας· ὥστε μηδὲν ἀτιμότερον εἶναι τὸν πενέστατον τοῦ πλουσιωτάτου κατὰ τὴν [z] ἐπαξίωσιν τῶν καλῶν, ἀλλὰ πάντας εἶναι Ῥωμαίους, ὅσοι ἂν ὦσι διὰ καλοκαγαθίαν τούτων ἄξιοι τῶν τιμῶν, ἀλλήλοις ἴσους. ὁπότε δὲ πενόμενος οὐδὲν παρὰ τοῦτ' ἔλαττον ἔχω τῶν πολλὰ κεκτημένων, τί παθὼν ἂν κατηγόρηκα τῆς τύχης; ὅτι οὐκ [a] ἴσον ὑμῖν ἐποίησε τοῖς βασιλεῦσιν, οἷς ὁ πολὺς θησαυρίζεται χρυσός; ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς ἰδίοις τοσοῦτον ἀπέχω κακοδαιμονίας, ὥστ' ἐν ὀλίγοις πάνυ τῶν μακαρίων ἐμαυτὸν εἶναι δοκῶ, παρὰ τοὺς πλουσίους ἐξετάζων· καὶ [b] ἐπὶ τούτῳ μέγιστον φρονῶ. ἐπειδὴ τὰ μὲν ἀναγκαῖα τὸ λυπρὸν ἀπόχρη μοι γήδιον φιλεργοῦντι καὶ ταμιευομένῳ παρέχειν· τὰ δ' ἔξω τῶν ἀναγκαίων οὐ βιάζεται ζητεῖν ἡ φύσις. ἀλλὰ καὶ τροφὴ πᾶσα ἡδεῖά μοι, ἣν ἂν

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 125. 1.

dunt, omnia, quibus indigent, praebet, ſplendide magnificeque ſumtus ſuppeditans: ita vt nihilo minus pauperrimus, quam ditiſſimus, honoretur, quum ſpectatur, quinam praeclaras res illas conſequi digni ſint; ſed omnes Romani inter ſe ſint aequales, quorum quidem probitas tales honores meretur. Quum igitur, quamuis pauper, nihilo deteriori ſim conditione, quam ii, qui multa poſſident, cur fortunam incuſauerim? an quod me vobis regibus, quibus tantum auri eſt in theſauris, parem non fecerit? Iam vero ad rem priuatam quod attinet, tantum abeſt, vt ſim miſer, vt me ex pauciſſimis illis, qui beati ſunt, vnum eſſe exiſtimem, quoties me cum diuitibus comparo: atque hoc nomine magnifice de me ſentiam. Ea enim, quae neceſſaria ſunt, agellus meus, quamuis macer et ieiunus, ſi ſtudioſe diligenterque opus faciam, et, *quae dat*, recondam, ſufficere mihi poteſt: at res, quae vltra neceſſarias ſunt, natura quaerere minime cogit. Sed omnis etiam cibus ſuauis eſt, quem fames pararit:

z E *Pacii Cod.* repoſitum a *Sylburgio* ἐπαξίωσιν pro vulg. ἀπαξίωσιν, quo ſupra quoque vſus eſt auctor p.321. v.9. [ed. Hudſ.] Verum ἀξίωσιν malit *Steph.*

a Vox ἴσους, [ita enim vulg.] quae neceſſaria eſſe videtur deerat in *Codd. Mſſ.* malim ego ἴσον. Poſſes etiam legere οὐχ ὑμῖν ἐξίσωσε τοῖς etc. *Sylb.*

b Minus recte ἐπὶ τοῦτο in *Codd. Mſſ. Sylb.*

c *Vrſino*

ὁ λιμὸς [c] σκευάσῃ· καὶ ποτὸν ἅπαν γλυκὺ, ὅ τ' ἂν ἡ δίψα πορίσῃ· καὶ ὕπνος μαλθακὸς, ὅταν ἡγήσηται κόπος· ἐσθής τε ἡ [d] παρέχουσα μὴ ῥιγοῦν, αὐταρκεστάτη· καὶ σκεῦος, ὅ τι ἂν εὐτελέστατον τῶν δυναμένων τὰς αὐτὰς παρέχειν χρείας, οἰκειότατον. ὥστ' οὐδὲ κατὰ τοῦτο [e] δίκαιος εἴην τῆς τύχης κατηγορεῖν· ἥ μοι τοσαύτην παρέσχεν οὐσίαν, ὅσην ἡ φύσις ἐβούλετο ἔχειν· τῶν δ' ὑπερβαλλόντων οὔτε πόθον ἐνέφυσεν, οὔτ' εὐπορίαν ἔδωκε. [f] νὴ Δί', ἀλλ' οὐ περίεστί μοι [g] τοῖς σπουδαίοις ἐπαρκεῖν, οὐδ' ἐκ περιουσίας ἐπιστήμην ἔδωκέ μοι ὁ θεὸς ἔχειν, οὐδὲ

pararit: et potus omnis dulcis, quem sitis acquirere potuerit: itidemque mollis somnus, quum praecesserit lassitudo. Nec non ea veste maxime sum contentus, quae praestare potest, vt non algeam. Denique inter vasa, quae eosdem praebere vsus queunt, id, quod est vilissimum, mihi est conuenientissimum. Quae quum ita sint, ne hac quidem in parte fortunam a me accusari aequum fuerit; quae mihi tantam suppeditauit substantiam, quantam natura me habere volebat: at superuacuorum neque desiderium mihi ingenerauit, neque copiam donauit. At enim non hoc insuper mihi adest, vt, sicut diuites, ita et ipse aliis erogare queam: nec mihi deus ex abundanti hoc etiam tribuit, vt scientiam haberem, neque diuinationem, quibus

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4. 125. 1.

c *Vrsino* videtur legendum: ἣ ἂν τὸν λιμὸν σκεδάσῃ. Verum *Stephanus* et *Sylburgius* malint ἣν ἂν ὁ λιμὸς σκευάσῃ, vt in seq. membro ὅ τ' ἂν ἡ δίψα πορίσῃ: secundum prouerbium, *famem et sitim optimum esse poti condimentum.* Quin etiam σκεδιάσῃ reponi iubet *Portus.*

d In exemplari παράσχουσα, errore ambiguo. Ego praesens malim, quam παρασχοῦσα. *Sylb.*

e In δίκαιος εἶναι ellipsis est verbi δοκῶ, νομίζω, aut similis. alioqui legendum δίκαιον εἶναι, vel δίκαιός εἰμι. [i. e. δίκαιόν ἐστιν ἐμέ.] *Sylb.*

f *Sylburgius,* iungens νὴ Δία cum his, εὐπορίαν ἔδωκεν, vertit: *neque copiam largita est mehercule.* Verum νὴ Δία cum sequentibus iungi debere putat *Steph.* hoc modo: νὴ Δί', ἀλλ' οὐ περίεστί μοι.

g Τοῖς πλουσίοις] In *Vrsini* exemplari τοὺς πλουσίους, in *Pacii* codice τοὺς πλησίους. forsan vera scriptura est τοῖς πλησίον, id est τοῖς δεομένοις, *proximo indigenti,* vt sacrae loquuntur literae. *Sylb.* Perinde vertit *Stephanus,* ac si scriptum esset ὁμοίως τοῖς πλουσίοις. in qua scriptura cum deesse videatur datiuus, qui cum verbo ἐπαρκεῖν iungatur, non reiicit

μαντικὴν, αἷς ὠφέλουν [h] ἂν τοὺς δεομένους, ὐδ' ἄλλα [i] πολλά. ἃ δ' ἐστὶν ἐν ἐμοὶ, τούτων μεταδιδοὺς καὶ πόλει καὶ φίλοις, καὶ ἀφ' ὧν δύναμαι ποιεῖν εὖ τινας, [k] ταῦτα κοινὰ τοῖς δεομένοις παρέχων, ὐκ ἂν ἡγησαίμην
5 αἴτιον ἐμαυτόν. ταῦτα δ' ἐστὶν, ἃ σὺ κράτιστα νομίζεις εἶναι, καὶ πολλῶν χρημάτων [l] ἕτοιμος εἶ πρίασθαι. [m] εἰ δὲ δὴ καὶ τὰ μάλιστα διὰ τὰς εὐεργεσίας τῶν δεομένων τὸ πολλὰ κεκτῆσθαι χρήματα μεγάλης ἦν σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας ἄξιον, καὶ μακαριωτάτυς ὑπῆρχεν εἶναι

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 125. 1.

quibus adiuuare possem eos, qui illis indigerent: neque alia multa. Verumtamen, dum, quae in me sunt, reipublicae et amicis impertio, et illa, vnde beneficus in aliquos esse possum, indigentibus communia facio, quomodo me diuitem esse non existimem? Atque haec sunt certe ea ipsa, quae tu praestantissima esse et multis pecuniis emere es paratus. Quod si tamen vel maxime ad exercendam in eos, quibus aliquid deest, beneficentiam, amplas opes possidere, res esset magno studio et ambitiosa etiam quadam contentione digna, et ditissimos esse homines

iicit ἀλλ' ὐ περίεστί μοι τοῖς πλησίον ἐπαρκεῖν.

h Ἂν τὺς] Perperam in *Codd. Mss.* αὐτύς. *Vrs.*

i Οὐδ' ἄλλα πολλὰ, ἅ ἐστιν ἐν ἐμοὶ] Si post πολλὰ ponatur punctum imperfectae periodi, et pro ἅ ἐστιν legatur ἃ δ' ἐστὶν, belle constabit sententia; vt in praecedentibus sit obiectio quaedam, in sequentibus responsio. *Sylb.* Post πολλὰ non dubitaui quin claudenda esset periodus, fortasse autem sequebatur: τί δέ; ἅ ἐστιν ἐν ἐμοὶ etc. deinde scriptum erat: πῶς ὐκ ἂν ἡγησαίμην πλύσιον ἐμαυτόν. *Steph.*

k Ταῦτα τὰ κοινὰ] Rectius, expuncto articulo, ταῦτα κοινά. *Sylb.* et *Steph.*

l Illud ἕτοιμος pro αἴτιος reposuit *Steph.* Ex p. 2346. v. 12.

m Εἰ δὲ δεῖ] Si vero pro δεῖ legamus δὴ, et mox τὸ pro τὶ, et rursum v. vlt. εἶναί τυς (i. e. εἶναί τινας), satis plana erit structura. *Vrsinus* sane in suo libro huius lectionis vestigia fuisse indicat, dum in eo sic scriptum esse adnotat: εἰ δὲ δὴ καὶ τὰ μάλιστα διὰ τὰς εὐεργεσίας τῶν δεομένων τὸ πολλὰ κεκτῆσθαι πράγματα: et mox, μακάριον τύτυς ὑπῆρχεν. in *Pacii* quoque libro πράγματα pro χρήματα scriptum est, omisso τι post δεομένων. In eodem pro μακάριον τῦτο legitur μακαριωτάτυς. quod si in μακαριώτατον vertes, erit aliquanto tolerabilius. *Sylb.* Deesse aliqua dixerim, et

τὺς πλυσιωτάτους, ὡς τοῖς βασιλεῦσιν ὑμῖν δοκεῖ· πότερος ἦν μοι τρόπος εὐπορίας κρείτ]ων; ἀφ᾽ ὧν σύ μοι νῦν μεταδίδως αἰσχρῶς, ἢ ἀφ᾽ ὧν αὐτὸς ἐκ]ησάμην καλῶς πρότερον; παρέσχε γάρ μοι τὰ πολιτικὰ πράγματα χρηματισμῶν ἀφορμὰς δικαίας, πολλάκις μὲν καὶ 5 πρότερον, [n] μάλιστα δ᾽, ἡνίκα ἐπὶ Σαυνίτας, καὶ Λευκανοὺς, καὶ Βρετ]ίους, στρατιὰν ἄγων ἐστάλην [o] τετάρτῳ πρότερον ἐνιαυτῷ, τὴν ὕπατον ἀρχὴν ἔχων· καὶ πολλὴν μὲν χώραν ἐληλάτησα, πολλαῖς δὲ μάχαις τοὺς ἀντιταξαμένους ἐνίκησα· πολλὰς δὲ καὶ εὐδαίμονας πόλεις 10 κατὰ κράτος [p] ἑλὼν ἐξεπόρθησα· ἐξ ὧν τὴν στρατιὰν ἅπασαν ἐπλούτισα, καὶ τὰς εἰσφορὰς τοῖς ἰδιώταις, ἃς εἰς τὸν πόλεμον προεισήνεγκαν, ἀπέδωκα, καὶ ῡ τάλαντα [q] μετὰ

homines id beatitudinem illis afferret, vt vobis regibus videtur: vtra parandarum facultatum ratio potior mihi erit? ex iisne, quorum me participem turpiter facis, an ex iis, quae antea honeste acquisiui? nam publica negotia iustas congerendae pecuniae occasiones mihi praebuerunt, et antea quidem saepe, sed anno abhinc tertio potissimum, quum gerens consulatum, cum exercitu aduersus Samnites et Lucanos et Brutios missus, hoste multis proeliis superato, magnam regionam partem sum populatus, multasque et opulentas vrbes vi expugnatas vastaui: ex quibus tum vniuersum exercitum ditaui, tum ciuibus priuatim, quas in bellum contulerant, pecunias reddidi: tum quadrin-

V.C. Car. 472. Olymp. 124 4 125. 1.

et vel haec scripta fuisse, μακάριον τῦτο ὑπῆρχε, μακαριωτάτυς δίκαιον ἂν ἦν ἡγεῖσθαι εἶναι τὺς πλυσιωτάτυς, vel aliqua his similia. *Steph.* Vulgatae locum hunc sic exhibent: τῶν δεομένων τι πολλὰ κεκ]ῆσθαι — καὶ μακάριον τῦτο ὑπῆρχεν, εἶναι τὺς πλυσιωτάτυς.

n Post μάλιστα δὲ desideratur aduerb. ὅτε, *cum. Sylb.* et *Steph.* Μάλιστα δ᾽ ὅταν legit *Portus.* [ἡνίκα enim vulgatis deest.]

o Legendum videtur τρίτῳ πρότερον ἐνιαυτῷ ex historia, ex p. 2344. v. 7. *Vrs.*

p Ἐξελὼν ἐξεπόρθησα] *Pacii* liber habet ἐξελὼν ἐπόρθησα. quod ni placeat, legere poteris ἑλὼν ἐξεπόρθησα. *Sylb.*

q Μετὰ τῶν θριάμβων] Μετὰ τὸν θρίαμβον malit *Portus.*

τὸν θρίαμβον [r] εἰς τὸ [s] ταμεῖον εἰσήνεγκα. ἔπειτ' ἐκείνων τῶν [t] δορικτήτων ἐξόν μοι λαβεῖν ὁπόσα [u] βουλοίμην, οὐ λαβὼν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ τοῦ δικαίου πλοῦτον ὑπεριδὼν, ἕνεκα δόξης· ὡς Οὐαλέριος Ποπλι-
5 κόλας ἐποίησε, καὶ ἄλλοι [x] πλεῖστοι πρὸς τούτοις συχνοὶ,

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 125 1.

quadringenta talenta cum triumphis in aerarium intuli. Itane vero, quum illarum rerum, quae bello partae erant, mihi, quantum vellem, capere liceret, nec tamen ceperim, sed iuste comparatas etiam diuitias neglexerim, gloriae caussa, (sicut Valerius Poplicola fecit, aliique praeterea multi, propter quos vrbs nostra

r Εἰς τὸ ταμιεῖον] Porro ex hoc *Dionysii* loco, quo Fabricius dicit υ τάλαντα μετὰ τῶν θριάμβων [ita enim in vulgatis legitur] εἰς τὸ ταμιεῖον εἰσενέγκαι, satis manifeste apparet, in supplendo *Capitolino fragmento*, quod est ante triumphum Q. Marcii consulis, feliciorem *Panvinii* coniecturam fuisse, qui C. Fabricium, ad quem sine dubio pertinet illud fragmentum, de Samnitibus, Lucaneis, Bruttieisque triumphasse scripsit; quam ea fuerit, qua ductus *Sigonius* de Etrusceis Galleisque eum egisse triumphum affirmauit: hic quidem, *Polybii* secutus auctoritatem; ille vero, *Liuianae Epitomae* testimonium. quod apud eos, qui Romanos triumphos post *Sigonium* et *Panuinium* ediderunt, non fuit tanti, vt *Polybianis* monumentis praeferendum putarint. itaque ipsi quoque C. Fabricium C. F. Luscinum cons. ann. CDLXXI, de Etrusceis Galleisque triumphasse tradiderunt. Sed in tantis historiae Romanae tenebris doctissimos etiam viros offendisse aliquando, non est mirandum. ad quorum manus si *Dionysii* fragmentum, quod nobis videre licuit, peruenisset, satis ex eo intellexissent, C. Fabricio, Q. Aemilio conss. creatis, Aemilio Etruriam prouinciam, Fabricio Samnites bello persequendos obuenisse: sed de Etruscis Aemilium, rebus aliquoties prospere gestis, non tamen triumphasse: Fabricium vero, Samnitibus, Lucaneis, Bruttieisque bello saepius superatis, agro vastato, vrbibus captis, argenti talentis in aerarium populi Romani quadringentis relatis, praeda militibus auctis, stipendio plebi, quod in bellum contulerat, reddito, insignem hunc, qui in *Capitolino lapide* desideratur, egisse triumphum. *Vrs.*

s Rectius ταμιεῖον in *Pacii Cod.*

t Ita restituit *Sylb.* antea δορυκλήτων.

u In vulg. Exemp. βυλόμην, errore ambiguo. nostrum βυλοίμην e *Pacii Cod.* repositum. *Sylb.*

x Redundat alterutrum, πλεῖστοι

δι' οὓς ἡ πόλις ἡμῶν τηλικαύτη γέγονε· τὰς παρὰ σοῦ [y] δέξομαι δωρεάς; καὶ ἀντὶ τῆς κρείττονος εὐπορίας ἀλλάξομαι τὴν χείρονα; ἐκείνῃ μέν γε τῇ κλήσει, καὶ τὸ μεθ' ἡδονῆς ποιεῖσθαι τὰς ἀπολαύσεις, [z] πρὸς τῷ καλῷ καὶ δικαίῳ, [a] προσῆν; ταύτης δὲ καὶ τοῦτ' ἄπεστι. 5 δανείσματα γάρ ἐστιν, ὅσα προσλαμβάνουσιν ἄνθρωποι παρ' ἑτέρων, [b] βαρύνοντα τὴν ψυχὴν, ἕως ἂν ἀποδοθῇ· κἂν ὀνόμασι καλοῖς αὐτὰ [c] κοσμήσαι τις, Φιλανθρω-

nostra tantam ad potentiam peruenit) munera, quae mihi a te offeruntur, accipiam, et praestantiores facultates cum deterioribus commutabo? Illi enim acquisitioni hoc inerat, quod non solum honestam et iustam, verum etiam iucundam fruitionem habebat: ab hac autem istud quoque abest. nam res foeneratitiae sunt, quaecunque homines ab aliis accipiunt, animum curis onerantia, donec reddantur: etiamsi aliquis ea speciosis nominibus

V.C. Cat. 472. Olymp. 124. 4 [137. 1.]

στοι, vel συχνοί. et cum dicat πρὸς τούτοις, videntur post Valerium Poplicolam deesse aliorum Romanorum nomina, qui gloriae, quam opum, studiosiores fuerint. *Sylb.* Desiderari quidem aliqua eo facilius mihi persuadeo, quod πρὸς τούτοις scriptum sit, quum tamen vnius tantum Valerii Poplicolae meminerit. *Steph.*

y In *Pacii Cod.* δέξωμαι, atque etiam in vulg. Exempl. *Sylb.*

z Πρὸς τὸ] Rectius πρὸς τῷ. *Sylb.*

a Haec, quae subiunguntur, ταύτης δὲ (videlicet τῆς κλήσεως) καὶ τοῦτ' ἄπεστι, aperte ostendunt, meo quidem iudicio, pro πόσον ἦν [vti vulgatae dant] scribendum esse προσὸν ἦν, vel certe προσῆν, vnica voce pro duabus illis πόσον ἦν posita. Apte autem προσῆν cum dandi casu, ἐκείνῃ et κλήσει. Et quod sequitur, ταύτης δὲ καὶ τοῦτ' ἄπεστι, tale est, ac si verbo eodem vtens dixisset, ταύτῃ δὲ καὶ τοῦτο οὐ πρόσεστι. Quod si, quae de acquisitione dicit, cum proxime sequentibus iungere voluisset, videlicet καὶ τὸ μεθ' ἡδονῆς ποιεῖσθαι τὰς ἀπολαύσεις, dicendum certe fuerat, ἐκείνης μέν γε τῆς κλήσεως, expuncta etiam hypostigme post κλήσεως: quippe cum necesse foret intelligere, ποιεῖσθαι τὰς ἀπολαύσεις (pro ἀπολαύειν) ἐκείνης τῆς κλήσεως. Quae quum ita sint, vel προσὸν ἦν, vel potius προσῆν, genuinam esse scripturam, iterum dico. *Steph.*

b Βαρύνοντες] Rectius βαρύνοντα. *Sylb.*

c Perinde est, siue κοσμήσας in κοσμήσῃ mutetur (nam post κἂν aptior est coniunctiuus κοσμήσῃ, quam optatiuus κοσμήσαι) retinen-

πίας καλῶν, καὶ δωρεὰς, ἢ χάριτας. Φέρε, ἐὰν δὴ μανεὶς δέξωμαι χρυσὸν, ὃν δίδως μοι, καὶ τοῦθ' ἅπασι Ῥωμαίοις γένηται φανερόν· ἔπειθ' οἱ τὴν ἀνυπεύθυνον ἔχοντες ἀρχὴν, οὓς ἡμεῖς τιμητὰς καλοῦμεν, οἷς ἀποδέδοται
5 τοὺς ἁπάντων Ῥωμαίων ἐξετάζειν [d] βίους, καὶ τοὺς ἐκβαίνοντας ἐκ τῶν πατρίων ἐθῶν ζημιοῦν, καλέσαντές με λόγον ἀποδοῦναι κελεύσωσι τῆς δωροδοκίας, ἁπάντων παρόντων· [e] * * * * * *
* * * * * * * * *

10 [Ὅτι Κλεινίας ὁ Κροτωνιάτης, τύραννος ὢν, ἀφείλετο τὴν ἐλευθερίαν τὰς πόλεις, φυγάδας ἀθροίσας ἐκ παντὸς τόπου καὶ δούλους ἐλευθερώσας· οἷς τὴν τυραννί-

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 ΤΣΣ. Γ.

nibus ornet, humanitatis officia vel dona, vel beneficia vocans. Age vero, si eo deueniam insaniae, vt aurum accipiam, quod offers, idque omnibus Romanis innotescat, et postea ii, qui magistratum reddundis rationibus non obnoxium gerunt, qui a nobis Censores appellantur, (quibus datum est in omnium Romanorum vitas inquirere, et a patriis moribus atque institutis descifcentes mulctare) accersitum me rationem de acceptis, quae ad me corrumpendum oblata fuerint, muneribus rationem reddere iubeant, coram omnibus: * * * * *
* * * * * * * * * * *

[Clinias Crotoniates primus vrbes in ea parte Italiae sitas, quae maior Graecia dicitur, tyrannide oppressit, congregatis vndique exsulibus et seruis ad pileum vocatis: quorum praesidio

retinendo καλῶν: siue participium κοσμήσας seruando, καλῇ pro καλῶν substituatur. sed verisimilior est illa verbi κοσμήσῃ pro participio κοσμήσας substitutio, vtpote leuiorem mutationem habens. *Steph.*

d Hic βίους interpretatus sum *vitas*, non *fortunas*: ac τοὺς ἁπάντων Ῥωμαίων βίους non aliter intelligendum esse puto, quam si ἑκάστου Ῥωμαίων βίον dixisset. *Steph.*

e Imperfectam manere sententiam videmus, ita quidem, vt non difficile videatur, verba, quae proxime sequebantur, non item reliqua, coniectura assequi. Neque enim dubito, quin haec sequerentur: τί αὐτοῖς ἀποκρινοῦμαι; *quid ipsis respondebo?* aut aliae voces, quae idem valerent; cuiusmodi fuerint istae: πῶς περὶ αὐτῆς ἀπολογήσομαι; vel τίνα ἀπολογίαν αὐτοῖς δώσω; hisce enim

δα κρατυνάμενος τοὺς ἐπιφανεστάτους Κροτωνιατῶν, οὓς μὲν ἀπέκτεινεν, οὓς δὲ ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως· Ἀναξίλας δὲ Ῥηγίνων τὴν ἀκρόπολιν κατελάβετο· καὶ πάντα τὸν τοῦ βίου χρόνον κατασχὼν, [f] Λεόφρονι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχὴν κατέλιπε. καὶ ἄλλοι ἀπὸ τούτων δυναστείας ἐν ταῖς 5 πόλεσι κατασκευάσαντες πάντα τὰ πράγματα διέφθειραν. ἡ δὲ τελευταία τε καὶ πασῶν μεγίστη κάκωσις ἁπάσαις ταῖς πόλεσιν ἡ Διονυσίου τυραννὶς ἐγένετο τοῦ κρατήσαντος Σικελίας. διέβη γὰρ εἰς Ἰταλίαν ἐπὶ Ῥηγίνους, Λοκρῶν ἐπικαλεσαμένων, οἷς ἦσαν οἱ Ῥηγῖνοι διάφοροι. 10 καὶ συνελθόντων ἐπ' αὐτὸν Ἰταλιωτῶν δυνάμεσι μεγάλαις, συνάψας μάχην ἀπέκτεινε συχνοὺς, καὶ πόλεις αὐτῶν δύω κατὰ κράτος ἐξεῖλεν. εἶτ' αὖθις ἑτέραν ποιησάμενος διάβασιν Ἱππωνιεῖς ἀνέστησεν ἐκ τῆς ἑαυτῶν, οὓς ἀπήγαγεν εἰς Σικελίαν· καὶ Κροτωνιάτας ἐξεῖλε 15 καὶ Ῥηγίνους, καὶ διετέλεσεν ἔτη δώδεκα τούτων τυραννῶν τῶν πόλεων. ἔπειθ' οἱ μὲν τὸν τύραννον δεδιότες τοῖς

dio cum tyrannidem confirmasset, principes Crotoniatarum partim necauit, partim vrbe expulit. Deinde Anaxilaus Rheginorum arcem occupauit, tenuitque, quoad vixit, ac moriens Leophroni filio dominationem tradidit. Alii posthac subsecuti, cum in variis vrbibus dominationes atque imperia constituissent, funditus omnia subuerterunt. Extrema demum atque omnium grauissima pestis et calamitas Dionysii Siculi tyrannis incubuit vniuersis simul ciuitatibus. Namque hic in auxilium aduocatus a Locris aduersus Rheginos, quibuscum dissentiebant, in Italiam traiecit; cumque Italicorum ingentibus copiis proelio congressus, multos cecidit, et vrbes duas vi cepit. Posthac iterum in Italiam cum traiecisset, Hipponienses abstractos sedibus suis in Siciliam transtulit, et Crotonem ac Rhegium expugnauit, iisque vrbibus per duodecim annos dominatus est. Deinde vero hi quidem, tyrannum reformidantes, semetipsos

V. C. Cat. 472. Olymp. 124. 4. 125. 1.

enim loquendi generibus vtitur *Dionys. Steph.*

f Huius Leophronis, Rhegi- norum tyranni, meminit *Iustinus* lib. 2. *Vales.*

* Sc.

βαρβάροις αὐτὰς ἐνεχείριζον. οἱ δ' ὑπ' ἐκείνων πολεμούμενοι, τῷ τυράννῳ τὰς πόλεις παρεδίδοσαν. ὑφ' ὅτου δὲ πάσχοιεν ἀεὶ κακῶς δυσχεραίνοντες, Εὐρίπου δίκην τῇδε καὶ τῇδε πρὸς τὸ συντυχὸν ἐτράποντο.]

5 [Ὅτι Πύῤῥος διέβη τὸ δεύτερον εἰς Ἰταλίαν, οὐ χωρούντων αὐτῷ τῶν ἐν Σικελίᾳ πραγμάτων κατὰ νοῦν, διὰ τὸ μὴ βασιλικὴν φανῆναι τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ ταῖς ἐπιφανεστάταις πόλεσιν, ἀλλὰ δεσποτικήν. εἰσαχθεὶς γὰρ εἰς Συρακούσας ὑπό τε Σωσιστράτου τοῦ κρατοῦντος 10 τῆς πόλεως τότε, καὶ Θοίνωνος τοῦ φρουράρχου, παραλαβὼν παρ' ἐκείνων τὰ χρήματα καὶ ναῦς χαλκεμβόλοις ὁμοῦ τι διακοσίας, καὶ πᾶσαν ὑφ' ἑαυτῷ ποιησάμενος Σικελίαν, πλὴν Λιλυβαίου πόλεως, ἣν ἔτι μόνην Καρχηδόνιοι κατεῖχον, εἰς αὐθάδειαν τυραννικὴν ἐτράπε- 15 το. τάς τε γὰρ οὐσίας τῶν Ἀγαθοκλέους οἰκείων, ἢ φίλων, ἀφαιρούμενος τοὺς παρ' ἐκείνου λαβόντας, τοῖς ἑαυτοῦ φίλοις ἐχαρίσατο· καὶ τὰς μεγίστας ἐν ταῖς πόλεσιν ἀρχὰς τοῖς ἰδίοις ὑπασπισταῖς καὶ λοχαγοῖς προσένειμεν,

V.C.Cat. 472. Olymp. 124 4/125 1.

ipsos barbaris dedidere: illi vero, bello a barbaris appetiti, vrbes suas Dionysio tradiderunt; quod si forte ab alterutro opprimerentur, statim fastidio ac molestia affecti, instar Euripi hac illac fortuito ferebantur.

V.C.Cat. 477. Olymp. 126 1/2.

Igitur Pyrrhus rursus in Italiam traiecit, rebus ei in Sicilia haudquaquam ex voto fluentibus, eo quod potioribus ciuitatibus eius imperium tyrannicum potius esse, quam regium, videretur. Namque * introductus Syracusas a Sosistrato, qui tum vrbem tenebat, et a Thoenone, arcis praefecto, cum ab iis pecuniam publicam ac ducentas fere rostratas naues accepisset, omnique praeter Lilybaeum oppidum (quod vnum Carthaginienses etiam tum tenebant,) Sicilia esset potitus, ad tyrannicam mox insolentiam deflexit: quippe ademtas amicis, aut necessariis Agathoclis facultates, quas a tyranno obtinuerant, ipse amicis suis donabat: ac praecipuos ciuitatum magistratus satellitibus suis mandabat, aut centurionibus, praeter leges atque

* Sc. V. C. Cat. 474. Olymp. 125 2/3.

g Lege

οὐ κατὰ τοὺς ἐπιχωρίους ἑκάστης πόλεως νόμους, οὐδ' εἰς τὸν εἰωθότα χρόνον, ἀλλ' ὡς αὐτῷ φίλον ἦν. δίκας τε καὶ ἀμφισβητήσεις καὶ τὰς ἄλλας πολιτικὰς οἰκονομίας ἁπάσας τὰς μὲν αὐτὸς διήτα, τὰς δὲ τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν ἀναστρέφειν καὶ διακρίνειν ἀπεδίδε, ἀνθρώποις ἐδὲν 5 ἕτερον ὁρῶσιν, ὅτι μὴ κερδαίνειν καὶ καθηδυπαθεῖν τὰς εὐπορίας. καὶ διὰ ταῦτα πάντα βαρὺς ταῖς ὑποδεξαμέναις πόλεσι, καὶ μισητὸς ἦν. αἰσθόμενος δ' ὑπόλως ἤδη πολλὰς πρὸς ἑαυτὸν ἔχοντας, εἴς τε τὰς πόλεις φρουρὰς εἰσῆγε, πρόφασιν ποιέμενος τὸν ἀπὸ Καρ- 10 χηδονίων πόλεμον· καὶ τὰς ἐπιφανεστάτας ἄνδρας ἐξ ἑκάστης πόλεως συλλαμβάνων ἀπέκτεινεν, ἐπιβουλὰς καὶ προδοσίας εὑρηκέναι ψευσάμενος, ἐν οἷς καὶ Θοίνων ὁ [g] φύλαρχος, ὃς ὑπὸ πάντων ὡμολόγητο πλείστην σπουδὴν καὶ προθυμίαν εἴς τε τὴν διάβασιν αὐτῷ καὶ τὴν πα- 15 ράληψιν τῆς νήσου παρεσχῆσθαι. καὶ γὰρ ὑπήντησεν αὐτῷ ναυτικὸν στόλον ἄγων, καὶ τὴν ἐν ταῖς Συρακούσαις

atque instituta singularum vrbium, neque in tempus legibus praefinitum, sed quoad sibi visum esset. Ad haec caussas, et controuersias, aliaque negotia publica, partim ipse disceptabat, partim dispicienda ac diiudicanda aulicis delegabat, viris nihil praeter lucrum atque ex lucro luxum et helluationem spectantibus. Has ob caussas Pyrrhus cunctis, quae eum exceperant, ciuitatibus grauis atque inuisus erat. Qui cum iam plerosque exulcerato in se animo esse intelligeret, praesidia vrbibus imposuit per speciem belli, quod a Carthaginiensibus imminere iactabat; atque ex singulis ciuitatibus correptos viros nobilissimos, confictis aduersus eos calumniis, quasi insidias, aut proditionem machinati fuissent, neci dedit. Quos inter fuit et Thoeno, arcis praefectus, quem inter omnes constabat maximum studium atque egregiam operam in traiiciendo exercitu ac tradenda insula praestitisse Pyrrho. Etenim non modo cum classe regi occurrerat, sed et Insulam (sic pars oppidi Syracu-

V. C. Cat. 477. Olymp. 126 $\frac{1}{2}$.

g Lege φρούραρχος, vt supra. Corrupte Θώνων scribitur apud *Suid.* v. Πύῤῥος, et Θυνίων apud *Diodor. Sic.* lib. 22. vbi et Σώστρατος dicitur, qui hic *Sosistratus. Vales.*

b Nomen

νῆσον, ἣν αὐτὸς ἐκράτει, παρέσχεν. ἐπιχειρήσας δὲ καὶ Σωσίστρατον συλλαβεῖν διήμαρτε τῆς ἐλπίδος, προαισθομένȣ τὴν ἐπιβȣλὴν τȣ̃ ἀνδρὸς, καὶ φυγόντος ἐκ τῆς πόλεως. ἀρξαμένων δὲ ταράττεσθαι τῶν πραγμάτων,
5 καὶ ἡ τῶν Καρχηδονίων πόλις καιρὸν ἐπιτήδειον εἰληφέναι νομίζȣσα πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἀπολωλότων χωρίων, στρατιὰν ἀπέστειλεν ἐπὶ τὴν νῆσον.]

[Ὅτι ἀμηχανȣ̃ντα τὸν Πύῤῥον καὶ πόρους παντοδαποὺς ἐπιζητοῦντα ὁρῶντες οἱ κάκιστοι καὶ ἀνοσιώτατοι
10 τῶν φίλων, Εὐήγορος Θεοδώρου, καὶ [h] Βάλακρος Νικάνδρου, καὶ Δείναρχος Νικίου, τῶν ἀθέων καὶ ἐξαγίστων δογμάτων ζηλωταὶ, πόρον ὑποτίθενται χρημάτων ἀνόσιον, τοὺς ἱεροὺς ἀνοῖξαι τῆς Περσεφόνης θησαυρούς. ἦν γὰρ ἱερὸν ἐν τῇ πόλει ταυτῇ ἅγιον, καὶ πολυν χρυσὸν ἐκ
15 παντὸς τȣ̃ χρόνου πεφυλαγμένον ἄθικτον ἔχον, ἐν ᾧ χρυσός τις ἄβυσσος ἀόρατος τοῖς πολλοῖς κατὰ γῆς κείμε-

V.C. Cat. 477. Olymp. 126 ½.

Syracusanorum vocatur, quam ipse praesidio tenebat) eidem tradiderat. Sed Pyrrhus Sosistratum praeterea comprehendere conatus, spe sua frustratus est, cum ille insidias regis praesensisset, atque ex vrbe aufugisset. Caeterum rebus iam in Sicilia turbari coeptis, Carthaginienses, opportunitatem recuperandi ea, quae amiserant, sibi oblatam rati, exercitum in insulam miserunt.

Cum Pyrrhus maxima in difficultate esset, atque omnem rationem inuestigaret pecuniae comparandae, Euagorus Theodori, Balacer Nicandri atque Dinarchus Niciae filius, omnium eius amicorum nequissimi ac sceleratissimi, atque impiorum auctores consiliorum, nefariam lucrandi rationem ei subministrarunt, vt sacros Proserpinae thesauros recluderet. Erat quippe templum in ea vrbe sanctissimum, in quo ingens auri vis, omni aeuo intacta, sub terra condita seruabatur. Ab

h Nomen est Macedonicum apud *Polybium* legat. 69. et *Harpocrationem* in Νικάνωρ, et *Diodorum*, pro eo, quod caeteri φάλακρος dicerent. Solent enim Macedones βῆτα vsurpare pro φ. sic βίλιππος dicunt et βερενίκη et βάλακρος teste *Plutarcho* cap. 9. quaestionum Graecarum, et *Stephano Byzantio* in Βεροία. *Vales.*

i Παντὸς

νος. ὑπὸ τούτων ἐξαπατηθεὶς τῶν κολάκων, καὶ τὴν ἀνάγκην [i] κρείττονα παντὸς ἡγησάμενος τοῖς εἰσηγησαμένοις τὴν γνώμην ἀνδράσι διακόνοις τῆς ἱεροσυλίας ἐχρήσατο· καὶ τὸν ἐξελθόντα χρυσὸν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναυσὶν ἐνθέμενος, μετὰ τῶν ἄλλων χρημάτων ἀπέστειλεν εἰς Τάραντα πολλῆς μεστὸς εὐθυμίας γενόμενος. ἡ δὲ δικαία πρόνοια τὴν αὐτῆς δύναμιν ἀπεδείξατο. ὡς γὰρ ἀνήχθησαν αἱ νῆες ἀπὸ τοῦ λιμένος, τὴν μὲν ἀπόγειον αὔραν λαβοῦσαι προέκοψαν· ἄνεμος δ' ἐναντίος γενόμενος, καὶ δι' ὅλης νυκτὸς κατασχὼν, ἃς μὲν κατέκλυσεν, ἃς δ' εἰς τὸν τῆς Σικελίας πορθμὸν ἐξέβαλεν. ἐν αἷς δὲ παρεκομίζετο τὰ ἀναθήματα καὶ ὁ προενεχθεὶς ἐκ τῶν ἀναθημάτων χρυσὸς, ἐπὶ τοὺς Λοκροὺς ἐξώκειλεν αἰγιαλούς. καὶ τοὺς μὲν πλέοντας ἐν αὐταῖς ἐν τῇ παλιρροίᾳ τῶν κυμάτων κατακλυζομένους διέφθειρε, τὰ δ' ἱερὰ χρήματα, διασπασθεισῶν τῶν νεῶν, ἐπὶ τὰς ἔγγιστα τῶν Λο-

Ab his assentatoribus corruptus Pyrrhus, ac necessitatem religione omni potiorem ratus, iisdem ipsis, qui auctores consilii fuerant, administris sacrilegii est vsus; ac pecuniam omnem, quam ex templo abstulerat, in naues impositam laetus Tarentum misit. sed deorum numen breui praesentissimum apparuit. Etenim cum naues e portu soluissent, primum quidem secundo vento vela fecerunt, atque aliquantum progressae sunt: tandem vero cum ventus aduersus incubuisset, ac per totam noctem luctantes in ancoris detinuisset, alias submersit, alias in Siculum fretum eiecit; eas vero, quibus donaria ac sacra omnis pecunia asportabatur, in ipsa Locrensium litora repulit ac retrusit, ac, vectoribus ipsis aestu vndarum absorptis, laceratisque nauibus, thesauri in proximas Locris ripas tempestate

V.C. Cat. 477. Olymp. 126 $\frac{1}{2}$.

i Παντὸς ἡγησάμενος τὴν γνώμην] Hic locus certissimo mendo laborat, quem sic corrigere procliue est: κρείττονα πάντως εἶναι νομίσας, τοῖς εἰσηγησαμένοις τὴν γνώμην, et caetera. *Vales.* Apud *Suidam*: καὶ διὰ τὴν ἀνάγκην κρείττονα παντὸς ἡγησαμένων τὴν γνώμην, ἀνδράσι etc. atqui ἡγησάμενος pro ἡγησαμένων legit *Portus*, et vertit: *et propter vrgentem necessitatem id consilium omnium optimum ratus, iisdem ipsis* etc.

k Hunc

κρῶν θῖνας ἐξέβρασεν. ὁ δὲ βασιλεὺς καταπλαγεὶς,
ἅπαντα τὸν κόσμον καὶ τοὺς θησαυροὺς ἀπέδωκε τῇ θεῷ,
ὡς [k] παραιτησόμενος αὐτῆς διὰ τοῦτο τὸν χόλον,

Νήπιος, οὐδὲ τὸ ᾔδει ὃ δὴ πείσεσθαι ἔμελλεν.
5 Οὐ γάρ τ' αἶψα θεῶν τρέπεται νόος αἰὲν ἐόντων,

ὡς Ὁμήρῳ εἴρηται. ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ἱερῶν ἐτόλμησεν
ἅψασθαι χρημάτων, καὶ πόρον ὑποθέσθαι πολέμων,
ἀνόνητον ἐποίησε τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, ἵνα πα-
ράδειγμα καὶ παίδευμα πᾶσιν ἀνθρώποις γένοιτο τοῖς
10 μεθ' ἑαυτόν. διὰ τοῦτο καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων ἡττήθη ὁ Πύρ-
ρος κατὰ κράτος. οὐ γὰρ στρατιά τις φαύλη καὶ ἀνάσκη-
τος ἦν αὐτῷ, ἀλλ' ἡ κρατίστη τῶν τότε οὐσῶν ἐν Ἕλλησι,
καὶ πλείστους ἀγωνισαμένη πολέμους. οὐδὲ πλῆθος ἀνδρῶν
τῶν τότε παραταξαμένων ὀλίγον, ἀλλ' ὅσον καὶ τρι-
15 πλάσιον εἶναι. οὐδὲ στρατηγὸς τῶν ἐπιτυχόντων τις,
ἀλλ' ὃν ἅπαντες ὁμολογοῦσι μέγιστον γενέσθαι τῶν κατὰ
τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἀκμασάντων στρατηγῶν. οὐδὲ τόπου
φύσις ἄνισος, οὔτ' ἐπικουρίας [l] τοῖς ἑτέροις ἄφιξις αἰφνί-

V.C. Cat. 477. *Olymp.* 126 ½.

peſtate eiecti ſunt. Qua clade perculſus rex, theſauros atque omnia ornamenta deae reſtituit, quaſi pacem numinis eo facto impetraturus,

Demens, qui haud ſciret, quae ſe mox poena manebat.
Nec mutatur enim leuiter ſententia Diuum,

vt ait Homerus. Quippe cum ſacram pecuniam nefarie contingere auſus eſſet, eamque in vſum belli deſtinare, dii eius conſilium vanum atque irritum fecerunt, vt exemplo deinceps eſſet omnibus poſteris. Hancque maxime ob cauſſam bello victus ac profligatus eſt a Romanis Pyrrhus. Neque enim contemnendum, aut imperitum rei militaris habebat exercitum, ſed optimos tota Graecia milites, ac plurimis bellis exercitatos; atque eorum non exiguas copias, ſed ter tanto ampliores Romanis. Neque ipſe dux erat vulgaris, ſed quem omnes aetatis ſuae praeſtantiſſimum fatentur fuiſſe. Poſtremo nec loci iniquitas, neque auxilia ſubmiſſa hoſtibus ac repente ſuperuenientia,

k Hunc locum citat *Suidas*, voce παραιτησόμενος.

l Mallem τοῖς ἐχθροῖς. *Valeſ.*

m Nota

διος, οὔτ' ἄλλη τις συμφορὰ καὶ πρόφασις ἀπροσδόκη-
τος ἐπιπεσοῦσα συνέτριψε τὰ Πύῤῥου πράγματα· ἀλλ'
ὁ τῆς ἀσεβηθείσης θεᾶς χόλος, ὃν οὐδ' αὐτὸς ἠγνόει
Πύῤῥος, ὡς Πρόξενος ὁ συγγραφεὺς ἱστορεῖ, καὶ αὐτὸς
ὁ Πύῤῥος ἐν τοῖς ἰδίοις ὑπομνήμασι γράφει. ἐν γὰρ τῇ 5
νυκτὶ, ἐν ᾗ τὴν στρατιὰν ἔμελλεν ἀπάξειν ἐπὶ τὸ ὄρος,
ἔδοξε κατὰ τοὺς ὕπνους ἐκπεσεῖν αὐτοῦ πλείονας ὀδόντας,
καὶ πλῆθος αἵματος ἐκ τοῦ στόματος φέρεσθαι. ταρα-
χθεὶς δὲ διὰ τὴν ὄψιν καὶ μεγάλην ἔσεσθαι συμφορὰν
μαντευόμενος, ἐβούλετο ἐπισχεῖν τὴν ἡμέραν ἐκείνην. οὐκ 10
ἴσχυε δὲ νικῆσαι τὴν πεπρωμένην, ἐναντιουμένων τῶν φί-
λων πρὸς τὴν ἀναβολὴν, καὶ μὴ μεθεῖναι τὸν καιρὸν ἐκ
τῶν χειρῶν ἀξιούντων.

Τέλος τῆς ἱστορίας Διονυσίου [m] Ἁλικαρνησσέως.]

nientia, neque vlla calamitas, aut fortuitus caſus, res Pyrrhi affli-
xere; ſed ſolus indignantis deae furor: quod nec ipſe Pyrrhus
diffitebatur, vt Proxenus, hiſtoriae ſcriptor, atque ipſe in Com-
mentariis rerum ſuarum Pyrrhus prodit. Nocte enim, qua exer-
citum in collem ſubducturus erat, viſus ſibi in ſomnis eſt ple-
roſque dentes multo cum ſanguine exſpuere. Quo viſo non
mediocriter turbatus, cum graue damnum impendere coniice-
ret, ſtatuerat quidem eo die ſe continere. verum, amicis mo-
ram ac cunctationem adſpernantibus, multumque orantibus, ne
opportunitatem e manibus elabi ſineret, fatum ſuperare haud-
quaquam valuit.

V.C. Cat. 477. Olymp. 126 $\frac{1}{2}$.

Finis Hiſtoriarum Dionyſii Halicarnaſſei.]

m Nota hic Ἁλικαρνησσέως cum η in antepenultima, vt et ſu-
pra, p. 2362. v. 10. Εὐήγορος.

LEGES REGIAE
ET
LEGES DECEMVIRALES,
IVSTI LIPSII OPERA STVDIOSE COLLECTAE.

DE REGIIS LEGIBVS, ET QVI REGES QVAS TVLERVNT.

Ius omne, Publicum, aut Priuatum est. Publicum, Diuinum, aut Humanum. Diuinum, quod ad sacra et sacerdotes pertinet: Humanum, quod ad magistratus, et publicam administrationem. Ex his Romulus rex, Humanum praecipue; Numa, Diuinum constituit. Et publico quidem iuri pauca aut reges caeteri, aut Decemuiri addiderunt. Superat priuatum; quod in Naturale, Gentium, et Ciuile tribuitur. Naturae ius Romuli fere leges praeferunt: Numa, Gentium addidit. Romulus de educatione liberorum, de matrimoniis, de parentum iure sanxit: Numa de homicidiis, de bonae fidei contractibus, de sepultura quaedam tulit. Iuris Ciuilis praecipuus auctor Seruius Tullius, qui, auctore Dionysio, de Contractibus et Iniuriis quinquaginta leges rogauit: item de foenore, de nexis, aere alieno, et alia, quae complurima in suas tabulas Decemuiri transtulerunt. Non alieno ab hac origine iuris Aristotelis diuisio est Iustitiae particularis in διανεμητικὴν, *siue Distributiuam, et* ἀλλακτικὴν, *siue Commutatiuam. Priorem illam iustitiam Romulus maxime, et ex parte Numa; posteriorem caeteri spectarunt. Romuli leges (quarum verba ipsa perierunt, sententiae ex antiquis, praecipue Dionysio, colliguntur) sic concipi possunt:*

1 *Deos patrios colunto: externas superstitiones, aut fabulas, ne admiscento.*

2 *Ne quid inauspicato publice gerunto.*

3 *Nocturna sacrificia, peruigiliaque amouentor.*

4 *Rex, sacrorum praeses, legum custos esto: iudicia exerceto: belli imperium habeto.*

5 *Patres sacerdotia et magistratus capiunto: plebeiis patroni sunto.*

6 *Populi suffragia sunto: magistratus creanto; leges sciscunto: pacem bellumque iubento.*

7 *Moenia sancta existimantor.*

8 *Vxor,*

8 *Vxor, farreatione viro iuncta, in sacra et bona eius venito: ius deuortendi ne esto.*

9 *Si stuprum commisit, aliudue quid peccassit, maritus iudex et vindex esto: deque eo cum cognatis cognoscito.*

10 *Temetum mulier ne bibito.*

11 *Quod natum erit, parentes tollunto: monstrosos tamen partus se fraude exponi fas esto.*

12 *In liberos suprema patrum auctoritas esto: venumdare, occidere liceto.*

VERBA IPSA LEGVM.

13 Si pater filiom ter venumduit, filius a patre liber esto.

14 Sei puer parenteis verberit, ast oloe plorassint, puer diveis parentum sacer esto: Sei nurus, sacra diueis parentum esto.

15 Patronus si clienti fraudem faxsit, sacer esto.

16 Duumuiri perduellionem iudicent: si a duumuiris prouocarit, prouocatione certato. Si vincent, caput obnubito, arbori infelici suspendito: verberato vel intra pomoerium, vel extra pomoerium.

NVMAE POMPILII LEGES.

Numa, ait Dionysius, Romuli leges firmauit, nouas ipse de ritibus et ministris sacrorum adiunxit. Curiones, Flamines, Augures, Vestales, Salios, Fetiales, Pontifices instituit. Legum aliquot verba haec reperiuntur:

1 Dis ex imputata vite ne libanto.

2 Vino rogum ne respergito.

3 Pisceis, quei squamosi non sunt, nei polluceto: squamosos omneis praeter scarum polluceto.

4 Quoius auspicio, classe procincta, opeima spolia capiuntur, Ioui Feretrio bouem caedito. Quei cepit, aeris ducenta darier oportето.

Secunda spolia in Martis aram in campo solitaurilia vtra voluerit caedito.

Tertia spolia Iano Quirino agnum marem caedito. centum qui ceperit ex aere dato.

5 Qui terminum exarassit, ipsus et boues sacrei sunto.

6 Si quis hominem liberom dolo sciens morti duit, paricida esto: si imprudens, tum in concione pro capite occiii et natis eius arietem offerto.

7 Pellex [1] aram Iunonis ne tagito: si tagit, Iunoni crinibus demissis agnum faeminam caedito.

8 Sei hominem fulmin Iouis occisit, ne supra genua tollito. Homo si fulmine occisus esit, ei iusta nulla fieri oportеto.

[1] al. aedem.

SENSA LEGVM ISTA.

9 *Deis fruge et mola salsa supplicanto.*

10 *In contractibus Fides seruator: fidei numen omnes metuunto.*

11 *Si filius familias vxorem duxit, patri vendundi eius ne vltra ius esto.*

12 *Mulierem, si praegnas mortua fuat, nisi exciso partu, ne humato. qui secus faxit, quasi spem animantis peremerit, ita esto.*

TVLLI HOSTILLII.

1 *Nati trigemini, donicum puberes esunt, de publico aluntor.*

DE DECEMVIRORVM LEGIBVS, QVANDO ET QVOMODO SCRIPTAE.

Regiae leges partim scriptae, partim inscriptae, ad vsque Tarquinii Superbi tempora valuerunt. Primus ille et Seruii leges omnes abrogauit, et priorum regum plerasque contemsit, ad vim omnia referens et libidinem dominandi. Tarquinio vero pulso, a Bruto et Valerio Coss. reuocatas iterum Seruianas aliasque leges, Dionysius adfirmat. Quasdam et ipsi Coss. et postea Tribuni addiderunt tuendae libertatis, vt sunt Valeriae, Sacratae, Iciliae leges. Sed hae omnes ius publicum spectabant: et priuato iuri nulla facta accessio ante leges decemuirales. A. V. C. CCXCII, *promulgata a tribunis lex Terentia est de Quinqueuiris, vt Liuius; vel Decemuiris, vt Dionysius, Legum Scrib. creandis. eaque lex plebi volenti fuit. Nam ad id tempus loco regum Coss. ius dicebant: Consules autem ex Patribus erant. Itaque in dissensu ordinum, cum Patres occasione iuris praecipue vterentur ad premendam plebem; nec plebeio contra patricium ius vllum aequum esset: omnibus concionibus iactata et flagitata lex Terentia est. Restitere tamen septem annos ipsos patres. Fracti demum concessere; missique legati in Graeciam ad Solonis inclytas leges aliarumque ciuitatum instituta moresque noscendos: addit Dionysius, etiam in Graecanicas Italiae ciuitates. Biennium plus minus legati abfuerunt. reuersi sunt A. V.* CCCI. *statimque plebs peruicit, vt scribendarum legum initium fieret. Patres tenuerunt, vt decemuiri e patriciis tantum crearentur. Creati Ap. Claudius, T. Genutius, P. Sextius, Sp. Veturius, C. Iulius, A. Manlius, Ser. Sulpicius, P. Curiatius, T. Romulius, Sp. Postumius; omnes consulares. Inierunt magistratum sine prouocatione A. V.* CCCII. *fineque anni propositae decem tabulae: duae reliquae sequenti anno additae. In Graecis interpretandis vsi opera sunt Hermodori Ephesii philosophi. Tabulas vocare placuit exemplo Atheniensium; qui Solonis leges dixerunt*

dixerunt ἄξονας, tabulis ligneis incisas. quamuis istas aereas fuisse constet, dissentiente Pomponio. Perlatae sunt comitiis centuriatis, fixae in foro ad Curiam Hostiliam: manseruntque, quamuis post varia incendia vrbis, vltra Septimii Seueri Imp. tempora. De diuisione tabularum ex Fragmentis difficile iudicium est. Modo tamen et ordine scriptas fuisse, non est dubium. Leges Regiae et Solonis decem primas tabulas occupasse videntur: duae postremae de sacris fuerunt: easque a Faliscis petitas Seruius est auctor. Certe leges Regiae ex I, II, et III *tabula, a Festo citantur. Lex Romuli de vendendis filiis a Dionysio in quarta ponitur. Fragmenta, quae supersunt, haec sunt:*

1 Iussus populi et suffragia sunto. Quodcumque postremum populus iussit, id ius ratumque esto.

2 Priuilegia ne irroganto.

3 De capite ciuis, nisi per maximum comitiatum, ne ferunto.

4 Forti sanatique idem ius esto.

5 *Qui hostem concitauerit, quiue ciuem hosti tradiderit, quiue coetus nocturnos agitauerit, capital esto.*

6 *Sodalitates et collegia sunto: ast ne in publicas leges commodaue peccanto.*

7 Qui fruges excantassit, Cereri sacer esto.

8 Qui frugem aratro quaesitam pauit secuitue, pubes Cereri sacrator: impubes, praetoris arbitratu verberator, noxamue duplionemue praestato.

9 *Si in alieno pecus pauerit, actio esto.*

10 *Qui iniuria arbores alienas ceciderit, in singulas* XXV *aeris luito.*

11 *Arboris impendentis ramos* XV *pedes a terra circumcidere ius esto.*

12 Paterfamilias vti legassit super pecunia tutelaue suae rei, ita ius esto.

13 Si intestatus moritur, cui suus heres nec escit, agnatus proximus familiam habeto: si agnatus nec escit, gentiles familiam herciscunto.

14 Si furiosus esse incipit, agnatorum gentiliumque in eo pecuniaque eius potestas esto.

15 Hominem mortuum in vrbe ne sepelito, neue vrito.

16 Hoc plus ne facito: rogum ascia ne polito.

17 Mulieres genas ne radunto, neue lessum funeris ergo habento.

18 Homini mortuo ne ossa legito, quo post funus faciat; nisi belli peregreue mortuo.

19 Qui coronam parit, ipse, pecuniaue eius, virtutis causa arduitor.

20 Nene aurum addito.

21 Quoi auro dentes vincti esunt, astim cum ollo sepelire urereue se fraude esto.

22 *Seruilis unctura tollitor, omnisque circumpotatio.*

23 *Rogum bustumue nouum, propius* LX *pedes, alienas aedes ne adiicito.*

24 *Forum bustumue ne vsucapito.*

25 Si in ius vocet, atque eat.

26 Si morbus aeuitasue vitium escit, qui in ius vocassit, iumentum dato: si volet arceram, ne sternito.

27 Si quid horum fuit vitium iudici, arbitroue, reoue, dies diffeisus esto.

28 Si vis vocationi suat, testamini; igitur em capito.

29 Si caluitur, pedemue struit, manum endoiacito.

30 Si quei in iure manum conserunt, vtrique superstitibus praesentibus vindicias sumunto.

31 Si vindiciam falsam tulit, rei, siue litis, arbitros tres dato. eorum arbitriis fructus duplione damnum deciditor.

32 Rem vbei pagunt, oranto. nei pagunt, ante meridiem in foro, aut in comitio, causam coniiciunto. post meridiem praesente ambobus litem addicito. sol occasus suprema tempestas esto.

33. Aeris confessi, rebusque iure iudicatis, triginta dies iusti sunto: postidea manus endojectio esto: in jus ducito: nei judicatum facit, aut quips endo jure em vindicit, secum ducito, vincito aut nervo, aut compedibus quindecim pondo, ne majore; aut si volet, minore vincito. si volet, suo vivito: ni suo vivit, qui em vinctum habebit, libras farris endo dies dato: si volet, plus dato.

34. Tertiis nundinis partes secanto: si plus minusve secuerint, se fraude esto.

35. Assiduo vindex assiduus esto: proletario, quivis volet, vindex esto.

36. Qui se fierit testarier, libripensve fuerit, ni testimonium fariatur, improbus intestabilisque esto.

37 Cui testimonium defuerit, is tertiis diebus ob portum obvagulatum ito.

38 *Qui falsum testimonium dixerit, saxo Tarpeio deiicitor.*

39 *Si iudex arbiterue ob rem iudicandam pecuniam acceperit, capital esto.*

40 *Qui malum carmen incantassit, Cereri sacer esto.*

41 Qui iniuriam alteri faxit, XXV aeris poenae sunto.

42 Si quis carmen occentassit, actitassit, condidissit, quod alteri flagitium faxit, capital esto.

43 Si

43 Si membrum rupsit, ni cum eo pacit, talio esto.

44 Si nox furtum faxit, et im aliquips occisit, iure caesus esto.

45 *Interdiu si se telo defenderit, iure caesus esto.*

46 Si adorat furto, quod nec manifestum erit, duplionem luito.

47 *Furta per lancem liciumque concepta, quasi manifesta vindicantor.*

48 *De furto pacisci liceto.*

49 Tignom iunctom aedibus vineaeque concapes ne soluito.

50 Furtiuae rei aeterna auctoritas esto.

51 Vsus, auctoritas fundi, biennium esto.

52 Aduersus hostem aeterna auctoritas esto.

53 Qui nexum faciet mancipiumque, vti lingua nuncupassit, ita ius esto.

54 *Vindiciae secundum libertatem dantor.*

55 *Ne quis vnciario foenore plus exerceto.*

56 *Patricii cum plebeiis connubia ne iungunto.*

57 *Via in porrectum* VIII *pedes, in amfractum* XVI *pedes lata esto.*

58 *In finibus intra* V *pedes vsucapio ne esto.*

NOTAE FRID. SYLBVRGII.

II *et* III *legis verba sic leguntur apud Ciceronem lib. III. De legibus:* Priuilegia ne inroganto. De capite ciuis, nisi per maximum comitiatum, illosque, quos censores in partibus populi locassint, ne ferunto. *Ant. Augustin. De legibus pag.* 155. *edit. Paris.*

VII *legis initium sic citat Fulu. Vrs. Not. pag.* 20. Qui alienas fruces excantasit. *Idem addit ibidem et hoc fragmentum:* Neue alienam segetem pelexeris. *Eodem pertinet hoc fragm.* Qui malum carmen incantasit.

XII *legis verba sic referuntur in Nouella* XXII: Vti legassit quisque de sua re, ita ius esto. *Apud Cic. lib. II. de Inuentione sic:* Paterfamilias vti super familia pecuniaque sua legauerit, ita ius esto. *Ant. Aug.* 168 *et* 169.

XIV *legis initium, lib. I. Rhetor. ad Herenn. sic legitur:* Si furiosus existet: *vt testatur idem Ant. August. pag.* 161.

XIX *legis verba sic leguntur apud Plin. lib. XXI, cap.* 3. Qui coronam parit, ipse pecuniaue eius virtutis ergo arguitur.

XXVI *legis verba sic leguntur apud Gell. lib. XX, cap.* 1. Si morbus aeuitasue vitium escitit, qui in ius vocabit, iumentum dato. si nolet, arceram ne sternito. *Ant. Aug.* 182.

XXXII *legis verba ſic leguntur apud Gell. lib. XVII, cap.* 2: Ante meridiem cauſam conicito, cum perorant ambo praeſentes. poſt meridiem praeſenti litem addicito. ſi ambo praeſentes, ſol occaſus ſuprema tempeſtas eſto. *Ant. Aug.* 182.

XXXVI *legis verba Ant. Auguſtinus* 196 *ſic ſcribenda putat:* Qui ſe ſierit anteſtarier, libripenſue fuerit, ni teſtimonium fateatur, improbus ciuis inteſtabiliſque eſto.

In lege XLIII Pacit *legitur etiam apud Gell. lib. XX. cap.* I. *at ſupra, lege* XXXII, Rem vbi pagunt: *itidemque lib. II. Rhet. ad Herenn.*

XLIV *legis verba ſic leguntur apud Macrob. lib. I. Saturn. cap.* 4. Si nox furtum factum ſit, ſi im aliquis occiſit, iure caeſus eſto. *Ant. Aug.* 176.

L *lege apud Gell. lib. XVII, cap.* 7. *legis veteris Atiniae haec verba ſunt:* Quod ſubreptum erit, eius rei aeterna auctoritas eſto. *Ant. Aug.* 163.

Hac appendice librum claudere ſtatueram, lector. Sed cum animaduerterem, Fuluium Vrſinum in notis ſuis ad Antonium Auguſtinum De Legibus et Senatuſconſultis priſcas illas regum ac decemuirorum leges tum antiquiore, tum pleniore ſtilo exaraſſe; viſum eſt, eas quoque ex Notis illius excerptas hic adiicere, cum aliis nonnullis legibus, ſenatuſconſultis, plebiſcitis, ſanctionibus; quae vel ad Dionyſii noſtri, vel ad aliorum eius temporis hiſtoricorum illuſtrationem conducere viderentur. In earum exaratione diligenter Vrſini veſtigia ſecuti ſumus: niſi quod pro grandioribus literis minores adhibuimus, et omiſſis punctis inter ſingulas voces priſco more interiectis, alias ſuo quaſque loco diſtinctiones poſuimus.

Porro vt de vetere ſcriptura hic pauca praemoneam, differt ea ab recentiore, quae hodie in vſu eſt, vel quantitate, vel qualitate, vel vtroque. Quantitas in additione cernitur, vel detractione.

Additio, aut vocalis eſt, aut conſonantis. Vocalis additia eſt in diphthongis ei *et* ou. *ſic enim* Eidem jous *ſcripſere pro Idem jus. Sic* Leitem, Leimites, Meilitiae, Opeima, Inveito, *pro Litem, Limites, Militiae, Opima, Invito. Sic* Eito, Deixi, Seierit, *pro Ito, Dixi, Sierit. Item* Quei, Sei, Nei, *pro Qui, Si, Ni.* (Nei *tamen etiam pro Ne vſurparunt interdum, et quidem non raro*) *Sic* Vtei, Vbei, Ibei, *pro Vti, Vbi, Ibi. Eandem diphthongum vſurparunt in genitiuis ſingularibus: vt* Dolei malei, *pro Doli mali. Item in nominatiuis pluralibus: vt* Iei, Trevirei, Decumanei, *pro Ii, Treuiri, Decumani. Item in datiuis et ablatiuis pluralibus: vt* Ieis, Tertieis, Ricinieis, *pro Iis, Tertiis, Riciniis. Praeterea in datiuis ſingularibus tertiae declinationis: vt* Mortei, Clientei, *pro Morti, Clienti. item* Alterei, Sibei, *pro Alteri,*

Alteri, Sibi. Et frequentiſſime in nominatiuis atque accuſatiuis pluralibus: vt Omneis ceiveis, *pro Omnes ciues. O vero ad V adjectae tum alia ſunt exempla, tum haec:* Jous, Jouſta, Joudicare, *pro Jus, Juſta, Judicare. item* Souo, Louci. Doucito, *pro Suo, Luci, Ducito.*

In quibuſdam vtramque diphthongum coniunxerunt: vt Soueis, Joudicei, *pro Suis, Judici. In nonnullis u geminum vſurparunt pro ou ſeu u: vt* Pluus, Secuus, *pro Plus, Secus. Sic* Comitiatuu, Arbitratuu, *pro Comitiatu, Arbitratu. Interdum o poſt u interſeruerunt: vt* Queicuomque, *pro Quicumque. Conſonantes quoque interſeruerunt: vt* Quotiens, Quotienscuomque, *pro Quoties, Quotiescumque. Sic* Exſigunto, Exſercere, *pro Exigunto, Exercere. Item* Quips, Aliquips, *pro Quis, Aliquis. In* Jouxſta *vero, pro Juxta, gemina eſt inſertio, vocalis o et conſonantis ſ. In quibuſdam integram ſyllabam interſeruere: vt in* Poſtidea, Intodeſtato, *pro Poſtea, Inteſtato. Eius generis etiam* Aeuitas *videri alicui poſſit. ſed habet illud legitimam ab aeno derivationem: in* Aetas *vero, quod poſt vſurpari coepit, facta eſt contractio. Quibuſdam a fronte conſonantes adiecere: vt* Stlis, *pro Lis. Nonnullis in fine: vt* Ead, Tuod, Plebed, Frauded, *pro Ea, Tuo, Plebe, Fraude. Sic in verbis* Datod. Romovetod, Luitod, Sumitod, Eſtod, *pro Dato, Removeto, Luito, Sumito, Eſto. In* Exſercetod *autem geminata eſt additio, ſemivocalis ſ, et mutae* d. *Sic in* Leibertated *additio eſt vocalis* e, *et conſonantis* d.

Detractio et ipſa vocalis eſt, aut conſonae. Vocalis detractio eſt in monophthongis illis, Fenus, Femina, *pro Foenus, Foemina. Sic* Heres *pro Haeres. quanquam eam vocem non ab haerendo, ſed ab hero deductam malunt eruditiores. Detractio etiam quibuſdam videtur eſſe in verbis iſtis,* Adicito, Eicito, Deicitor, Conicere, Subicere, *pro Adjicito, Ejicito, Dejicitor, Conjicere, Subjicere. Quod ſi ita eſt, eadem ſimplex* Icere *contractum erit ex Iacere. Sic certe* Dis *contractum ex Diis.*

E conſonantibus etiam, quae nunc geminari ſolent, omittebant alteram: vt Oſa, Claſe, *pro Oſſa, Claſſe. Item* Aceras, Conubia, *pro Acerras, Connubia:* Pelex, Tolito, Poluceto, *pro Pellex, Tollito, Polluceto.*

Qualitas in commutatione potiſſimum cernitur. Ea quoque vocalis eſt, aut conſonantis. Vocalis, vt e *pro i. Sic enim* Leber, Addecito, *ſcripſerunt pro Liber, Addicito. Item* u *pro* i: *vt* Aeſtumata *pro Aeſtimata. Sic* Optumus *pro Optimus. Eadem ratione* Poſtumum *quoque pro Poſtimum, ſeu Poſtremum, a veteribus dictum volunt eruditi: vt ſignificet non tam eum, qui poſt inhumatum patrem eſt editus, quam eum, qui poſtremus patri, ſeu viuo, ſeu mortuo, natus eſt. Item u pro y: vt* Aeguptus *pro Aegyptus.*

quemadmodum Mus *quoque et* Sus, *et huius generis alia, sunt ex Graecis* μῦς, σῦς. *Frequentius* o *pro* u: *vt* Totela, Porporea, *pro Tutela, Purpurea. Sic* Osocapitor *pro vsucapitor. Item* Soper, Quomque, *pro Super, Quumque. Sic in nominum finibus*, Patronos, Seruos, *pro Patronus, Servus*: Vitiom, Manom, *pro Vitium, Manum. Nec non in verborum finibus;* Conferont, Moritor, *pro Conferunt, Moritur. In nonnullis geminatur haec mutatio: vt* Piacolom, Fortom, Foratos, *pro Piaculum, Furtum, Furatus. In quibusdam haec cum superiore coniungitur: vt* Leberom, *pro Liberum. Sic* Aedebos, Compedebos, Noctebos, Patrebos, Tibicinebos, Soperstetebos, *pro Aedibus, Compedibus, Noctibus, Patribus, Tibicinibus, Superstitibus. Interdum diphthongo* OE *et* OI *pro* V *longo vsi sunt: vt* Oetier, Oesocapio, Oesorpatom, *pro Vti, Vsucapio, Vsurpatum. Sic* Coeratores *pro Curatores, Oi pro V positum in* Oitier, Oitile, *et consimilibus. Sic* Moinicipium *dixerunt pro Municipium. Consonantes quoque non paucas inter se commutarunt.* C *pro* G *frequenti in vsu fuit. Sic enim* Cenas *dixerunt pro Genas. Sic* Frucem, Lece, *pro Frugem, Lege. itidemque* Lecere, Rocato, *pro Legere, Rogato.* D *pro* L *posuere, cum* Dingua *dixere pro Lingua. Sic* Fedetrio *pro Feretrio.* F *pro* B *vsurparunt sequente vau: vt* Af virod, *pro ab viro.* Q *pro* C, *vt* Pequnia *pro Pecunia.* S *pro* R: *vt* Asa, Nesvo, Casmen, *pro Ara, Nervo, Carmen. Sic in nominum flexionibus*, Majose, Minose, Arboses, Plusa, *pro Majore, Minore, Arbores, Plura. Sic* Foenose unciasio, *pro Foenore unciario. item in verborum flexionibus:* Arasit, Vocasit, Secuesit, *pro Ararit, Vocarit, Secuerit.* T *pro* D: *vt* Quit *pro Quid. In compositis finalem praepositionis consonantem plerumque retinuerunt: vt* Conlegium, Inprobus, Adsignare, Adtribuere. *Interdum tamen etiam mutarunt*; *vt* Opsepito, Opturato, Optinere. *In quibusdam geminata est commutatio; altera, consonantis; altera, vocalis: vt* Rocom, Flacitiom, Prodicos, *pro Rogum, Flagitium, Prodigus. Sic* Acrom, Acnom, Ticnom, *pro Agrum, Agnum, Tignum. Item* Fidios *pro filius*: Ofvagolatom, *pro Obuagulatum*: Poplicom *pro Publicum:* Quoi *pro Cui:* Ausom *pro Aurum. Sic* Capiumtor *pro Capiuntur. In quibusdam duarum vocalium et vnius consonantis facta mutatio: vt* Centileom, Arvorsom *seu* Afvorsom, Plusebos, *pro Gentilium, Adversum, Pluribus. In nonnullis gemina consonantis mutatio est; vt* Arcuesit *pro Arguerit.*

Interdum quantitatis metaplasmos coniunxerunt, additionem scilicet et detractionem: vt Jousus, Jousit, *pro Iussus, Iussit. Sic* Poplei, Consesei, Demiseis, *pro Populi, Confessi, Demissis. Interdum ad quantitatis metaplasmum adiunxerunt metaplasmum qualitatis: vt cum vnum idemque vocabulum additione et commutatione transformarunt.*

formarunt. Sic enim Deicundo, Addeictos, *vſurpata pro Dicendo, Addictus. Sic* Maxſumo, Proxſumos, Fouſioſos, *pro Maximo, Proximus, Furioſus. His adde* Endō, Entera, Sopera, Continoeis, *pro In, Intra, Supra, Continuis: in quibus commutatio praecedit, additio ſequitur. Detractionem quoque et commutationem quandoque copularunt: idque commutatione interdum ſequente: vt* Adecito, Poplos, Praeſetebos, *pro Addicito, Populus, Praeſentibus. Interdum praecedente: vt* Sobicito *pro Subiicito. Sic* Olo *pro Illo. Item* Faſis *pro Farris. In quibuſdam triplicatus eſt metaplaſmus: vt* Pupilei, praeſeted, *pro Pupilli, Praeſentibus.*

In nominum flexionibus praeter ſuperiora notabilem mutationem habent Folminis, Ipſos, Im, *pro Fulmen, Ipſe, Eum. Sic* Oloe *pro Illi.*

In verbis quoque varii praeter ſupra dictos metaplaſmi a veteribus facti ſunt: vt in verbo ſubſtantiuo Eſcit *et* Eſcunt, *pro Erit et Erunt. itemque* Siet, Sient, *pro Sit, Sint. et in futuro perfecto* Fuat *pro Fuerit. Eiuſdem futuri perfecti magna in aliis quoque verbis eſt varietas; vt* Vindicit, Verberit, Prohibeſit, Occiſit, *pro Vindicarit, Verberarit, Prohibuerit, Occiderit. item* Tagit *pro Tetigerit:* Pacit *et* Pacont, *pro Pepigerit et Pepigerint:* Faxſit, Rupſit, *pro Fecerit, Ruperit:* Paret, Cepet, *pro Pararit, Ceperit:* Miſeit, Viveit, *pro Miſerit, Vixerit. Item* Duit, Adduit, Conduit, Tranſduit, *pro Dederit, Addiderit, Condiderit, Tradiderit. In paſſiua etiam forma* Turbaſſitur, *pro Turbatum fuerit:* Fariator, Nancitor, *pro Fari velit, Nactus fuerit. Item* Darier, Leibarier, *pro Dari, Libari. Sic* Oetier *et* Citier *pro Vti.*

In coniunctis vocibus facta interdum ſeparatio: *vt* En do, In do, In du, *pro Endo, Indo, Indu. Sic* Indo teſtato, *pro Inteſtato.* Endo ponito, Endo jacito, Endo manos jactio, *pro Imponito, Iniicito, Manus iniectio*: *Item* Queicuomque, *pro Quicunque; et conſimilia. Contra interdum coniunguntur, quae alioqui ſeparari ſolent: vt* Statoleberom, *pro Statu liberum.*

Haec ſunt, de quibus te praemonendum putaui, lector. quae cum memoria retineri minus facile poſſint, indicem alphabetico ordine in fine attexere libuit, et in eo tum ſuperiorum nonnulla, tum alia, quae vel analoga his ſunt, vel breuibus praeceptis comprehendi nequeunt, exponere. Interea tu ipſa legum verba ex Vrſini editione deinceps cognoſce.

LEGES NVMAE POMPILII.

1 Sei quid horum fuit unum joudicei arbitrove reove, dies diſſenſos eſtod. *Fulvius Vrſinus pag. 4. hanc legem ſic legendam putat:* 27 XII. Tab.

putat: Sei quoi horum fuat vitiom, joudicei, arbitrove, reove, dies diffenfos eftod.

4 2 Quojus aufpicio clafe procincta opeima fpolia capiumtor, Jovei Fedetrio bovem caedito. Quei cepet, aeris ccc darier oporteto.

Secunda fpolia in du Martis afam en do campo Suavetaurilia, utra volet, caedito. Quei cepet, aeris cc darier oporteto.

Tertia fpolia Jano Quirino acnom marem caedito. Quei cepit, aeris c darier oporteto. Quojus aufpicio capta, dis piacolom dato.

Feftus in Opima *fic legit:* Cuius aufpicio claffe procincta opima fpolia capiuntur, Jovi Feretrio darier oporteat; et bovem caedito, qui cepit aeris cc. Secunda fpolia in campo Solitaurilia, utra volet, caedito. Tertia fpolia Jano Quirino, agnum marem caedito. c qui cepit, ex aere dato.

6 3 Sei quis hominem leberom fciens dolo m. mortei dueit, paricida eftod. Sei im inprudens fe dolo malo occifit, pro kapite occeifei et nateis ejus, en do contione arietem fobicito.

8 4 Sei hominem folminis occifit, im fopera genua nei tolito. Sei folmine occeifos efcit, ei joufta nulla fieri oporteto.

7 5 Pelex afam Junonis nei tagito. Sei tagit, Junoni crinebos demifeis acnom feminam caedito.

5 6 Sei quis terminom exarafit, ipfos boveifque facrei funto.

7 Sei quis aliuta faxfit, ipfos Jovei facer eftod.

3 8 Pifceis, quei fquamofei non fient, nei poluceto. Squamofos omneis praeter fcarom poluceto.

1 9 Sarpta vinia nei fiet, ex ead vinom dis leibarier nefas eftod.

2 10 Vino rocom nei refpercito.

LEGES SERVII TVLLII.

14. l. Rom. Sei puer parantem verberit, aft ole plorafit, puer deiveis parentom facer eftod.

LEX TRIBVNICIA PRIMA.

Sei quis aliuta faxfit, cum pequnia familiaque facer eftod. Sei quis im occifit, paricida nec eftod.

LEGES XII. TABVLARVM. DE IVRE PRIVATO.

25 1 Sei in jous vocat, nei eat ftatim, encapito anteftarier.

29 2 Sei calvitor, pedemve ftruit, manom endo iacito.

* Hi numeri Lipfianae editionis ordinem indicant.

3 Sei

3 Sei in jous vocato morbos aevitasve vitiom escit, que in jous vocasit, jumentom dato. Sei nolet, arceram nei sternito. 26

4 Aeris consesei rebosque joure joudicateis, XXX dies joustei sunto. Postidea endo manos jactio estod: indu jous edoucito. Nei joudicatom facit, aut quips en do eo im joure vindicit, secom doucito, vincito aut nesvo, aut compedebos. XV pondo nei majose; aut sei volet, minose vincito. Sei volet, souo vivito. Nei souo viveit, quei im vinctom habebit, libras faris endo dies dato. sei volet, pluus dato. Endoteratim pacio estod. Nei cum eo pacit, LX dies vinctom habetod. En ieis diebos tertieis nondineis continoeis indu comitiom en do joure im procitato: quanteique stlis aestumata siet, praedicato. postidea de kapite addictei poenas sumitod: aut, sei volet, trans Tiberim peregre venom datod. Ast sei plusebos addeictos siet, tertieis nondineis parteis secanto. Sei pluus minusve secuesint, se fraude estod. 33

5 Sei quei en do joure manom conseront, utreique soperstitebos praesetebos vindicias sumunto. 34

6 Sei vecinei enter se jorgasint, entera quinque pedeis oesocapio nei estod. Praetor arbitros treis dato: eorom arbitrio finiom controuersias componito. 30

7 Quoi testimonium defuerit, is tertieis diebos ob portom osvagolatom eito. 37

8 Ticnom junctom aedebos viniaeque, [1] et concapet nei solvito. Quei olud junxsit, duplione luito. 49

1 *al.* concapes nei solu.

9 Quom nexom faciet mancipiomque, vtei dingua nuncupasit, ita jous estod. 53

10 Paterfamilias vtei soper familia pequniaque soua legasit, ita jous estod. *Vlpianus tit.* 11. *Inst. hanc legem sic citat*: Vti legasit soper pequnia torelauae souae, ita jous esto. 12

11 Patrei endo fidio vitae necisque potestas estod: terque im venom darier jous estod. Sei pater fidiom ter venom duit, fidios a patre leber estod. *Sic in formula rogationis apud Gell. lib.* 5. *cap.* 19. Velitis iubeatis, Quirites, vtei L. Valerius L. Titio tam joure legeque filius siet, quam sei ex eo patre matreque familias natus esset; vteique ei vitae necisque in du eum potestas siet, vtei patrei en do filio. Haec ita, vtei deixi, ita vos Quirites rogo. 13. l. Rom.

12 Arvorsom hostem aeterna auctoritas estod. 52

13 Sei quis sousiosos siet, agnatorom centileomque endo eo pequniaque eius potestas estod. 14

14 Sei quis alienas arboses iniouria secuesit, XXV aeris in du sincolas poenae sunto. 10

15 Quei

15 Quei alienas aedes frumenteiue acervom juxſta aedeis poſitom, ſciens d. m. vſit vſeritve, Praetoris arbitratuu vinctos verberatoſque icne necator. Aſt ſei imprudens ſe d. m. damnom duit, noxiam ſarcito, aut Praetoris arbitratuu virgeis caeſos, poenam luito.

16 Glandem, quae de tuod in du alienom acrom cadit, ſe fraude lecere liceto. *Apud Ulpianum Digeſt. lib.* 43. *tit.* 27. *ſic ait Praetor*: Glandem, quae ex illius agro in tuum cadit, quominus illi tertio quoque die legere auferre liceat, vim fieri veto.

8 17 Quei nox frucem aratro quaeſitam, fortim paueſit ſecueſitue, ſei pobes ſiet, Cereri ſacer eſtod: impobes, Praetoris arbitratuu verberatos, noxiam duplione ſarcito.

18 Sei quadropes paupeſiem faxit, quadropedis dominos noxſiam ſarcitod: aut quod noxſiam nocuit, dare damnas eſtod. *Apud Juſtin. Inſtit. lib. IV. tit.* 9. *haec adduntur iſti legi*: Si equus calcitroſus calce percuſſerit, aut bos cornu petere ſolitus, cornu petierit.

19 Sei vir, aut molier, alter alterei nontiom miſeit, devortiom eſtod: molier res ſouas ſibei habeto; vir molierëi claveis adimitod, exicitoque. *Hinc illae repudiorum formulae;* Tuas res tibi habeto; Tuas res tibi agito. *Item haec ſponſaliorum renuntiatio;* Conditione tua non utor.

20 Molier, tertieis noctebos oeſorpatom eito. nei ita oeſorpaſit, af virod oſocapitor.

21 Quei rem, de qua controverſia ſiet, in du ſacrom dedicaſit, duplione poenam luito.

13 22 Patrisfamilias, quei en do teſtato moritor, quoique ſouos heres nec eſcit, agnatos proxſumos familiam pecuniamque habeto. *Auctor ad Herennium lib. I. et Cic. lib. I. De Invent. hanc legem his verbis conceptam fuiſſe dicunt*: Si pater familias inteſtato moritur, familia pecuniaque eius agnatorum gentiliumque eſto.

23 Leberto, quei endoteſtato moritor, quoique ſuos heres nec eſcit, patronos heres eſtod.

24 Sei coheredes partem rerom ſingolei ſouam habere malont, familiae erciſcundae arbitrom ſumonto, eique jous arbitriomque rerum permittunto.

25 Sei quis prodicos ſiet, Praetor ei boneis ſoueis endoterdeicito; endoque eo pequniaque ejus, agnotorom centileomque poteſtas eſtod. *Hinc apud Paulum lib.* 5. *Sentent. formula illa, qua Praetores vtebantur*: Quando tu bona patria avitaque nequitia tua diſperdis, liberoſque tuos ad egeſtatem perducis, ob eam rem tibi ea re commercioque interdico.

26 Sei

26 Sei quis dolei malei calpaeve ſuſpectos endo totela ſier, ejus, quei volet, nomen deferto. vbei detolerit, ſei dolei malei arcueſit, Praetor im cum flacitio removetod. Aſt ſei toutor rem popilei foratos ſiet, duplione poenam luito.

27 Si quis * injuria alterei faxſit, xxv. aeris poenae ſunto. 41

* *al.* iniuriam.

28 Sei membrom rupſit, nei cum eo pacit, talio eſtod. 43

29 Quei nox fortom ſaxſit, ſei im aliquips occiſit, joure caeſos eſtod. Sei louci fortom faxſit, teloque ſe praehendier prohibeſit, ſei im aliquips occiſit, joure caeſos eſtod. Aſt ſei louci fortom faxſit, neque telo ſe praehendier prohibeſit, ſei leber ſiet, Praetor im verberarier joubetod; eique, quoi fortom faxſit, addecito. Sei ſervos ſiet, virgeis caeſos ex ſaxo deicitor. Sei impobes ſiet, Praetoris arbitratuu verberatos noxſiam ſarcito. 44. 45

Forta per lancem liciomque concepta, utei manifeſta vindicato. 47

30 Statoloberom venom darier liceto; dum nei quid aſvorſom ejus ſtatom fuat.

DE IVRE PVBLICO.

1 Rem ubei pacont, oranto. Nei pacont, ante medidiem en do comitio, aut en do foro cauſam coniciunto. Poſt medidiem, praeſeted ambobos, leitem adecito. Sol occaſos, ſoprema tempeſtas eſtod. 32

2 Aſiduo vindex aſiduos eſto: proletario, quoi queivis volet, vindex eſtod. 35

3 Quei ſe ſeierit teſtarier, libripenſve fuerit, nei teſtimoniom fariator, inprobos inteſtabeliſque eſtod. 36

4 Sei patronos clientei fraudem faxſit, patronos clientis deiveis ſacer eſtod. 15 L. Rom.

5 Nexſo ſolutoque, Forctei Sanateique eidem jous eſtod. 4

6 Pequniam, quei nancitor, habeto. Sei quid pigneris nancitor, ſibei habeto.

7 Sei quis occentaſit, caſmenve conduit, quod alteri flacitiom faxſit, kapital eſtod. 42

8 Quei perduelem concitaſit, queive ceivem perduelei transduit, kapital eſtod. 5

9 Preivilegia nei irrocanto, neive de kapite ceivis, niſei maxſumo comitiatuu, ferunto. *Apud Cic. lib.* 3. *De leg. ita legitur haec lex*: Privilegia ne inroganto: De capite civis, niſi per maximum comitiatum, olloſque, quos cenſores in partibus populi locaſſint, ne ferunto. *Ant. Aug. pag.* 155. 2. 3

10 Patrebos cum plebed conubia nei ſunto. 56

11 Jouſus

1 11 Jousus poplei sofraciaque sunto. Quodcuomque postremom poplos jousit, id jous ratomque estod.

39 12 Quei joudex, queive arbiter jouredatos, ob rem joudicandam pequniam cepet, kapital estod.

38 13 Quei falsom testimoniom dixserit, ex saxo deicitor.

14 Quei adorat lece, sei pluus petet, quam jous siet, causa cadito.

15. Jouris jourandi ad strincendam fidem maxsuma vis estod.

16 Quei calim endo urbe nox coit coiverit, kapital estod.

17 Vnciasio foenose nei quis pluus exsercerod. Sei quis aliuta faxsit, quadruplione poenam luitod.

55 18 Sei quis ex leibertated in du servitutem aseritor, Praetor secundum libertatem vindicias datod. Quei vindicias tollit, sponsores joudicio sistier datod.

19 Ambitos parietis, sestertios pes estod.

DE IVRE SACRORVM.

1 Praeco fonus endeicito. Dominos foneris, en ludeis accenso lictorebosque oetitor. En de fonere tribos ricinieis, rica porporea, decemque tibicinebos, oetier liceto. Hoc pluus, nei facito.

22 2 Servilis unctura, circompotatioque, quom fonus exsequiantor, vineive respersio, nei fuat. Aceras sepolcreis, aut longas koronas, nei en do ponito.

3 Murinam mortuo nei endito.

20 4 Plusa fonera unei nei facito: neive pluseis lectos endo ferto.

21 5 Neive ausom adduito. Ast quoi auso denteis vinctei sient, im cum olo sepelire urereve, se fraude liceto.

18 6 Homini mortuo osa nei lecito, quo post fonus faciat; exstra quam sei quis foris militiaeque mortuos siet.

15 7 Hominem mortuom endo urbe nei sepelito, neive urito.

16 8 Rocom ascia nei polito.

23 9 Rocom bustomve novom propius aedeis alienas LX pedeis inveito domino nei adicito: neive forom sepolcrei bustomve oesocapito.

24 10 Quom fonus exsertor, nei encomitiato.

17 11 Molieres faciem nei carpunto; neive cenas radunto: lesom foneris nec habento. *Apud Cic. lib. 2. Tusc. qu. sic citatur haec lex*: Mulieres genas ne radunto, neve lessum funeris ergo habento.

12 Honoratorum virorum laudes en do contione memorantor; easque naeniae ad tibicinem prosequuntor. *Apud Cic. haec lex*

lex ita legitur; Honoratorum virorum laudes in concione memorantor: easque etiam cantus ad tibicinem prosequuntor. *Ant. Aug. pag.* 192.

13 Quei koronam paret, ipsus pequniaeve eius virtutisue diditor; ipseique mortuo, parentalebos eius, quom entus positos est, quomque foris exfertor, imposita se frauded estod. *Apud Plin. lib. XXI. cap.* 3. *corrupte*: Qui coronam parit, ipse pecuniaeue ejus virtutis ergo arguitur. *Fuluius Vrs. intelligit, hac lege ei, qui coronam ludis adeptus esset, praeter eos honores, qui tribuebantur viventi, cum eius nomen publice peractis ludis a praecone omnibus audientibus nuntiabatur, siue equo, siue quadrigis victoriam adeptus esset, hoc etiam tributum fuisse, vt eidem mortuo virtute parta corona sine fraude imponeretur, non tantum septem illis diebus, quibus intus (i. domi) positus esset, sed eo etiam die, quo foris efferretur cum pompa et ornatu in forum ad rostra. Si quis enim foris exstinctus fuisset, domum suam referebatur, ibique septem diebus erat, et calida abluebatur et post vltimam conclamationem octauo incendebatur, nono sepeliebatur: vnde* Nouendiales ludi, *et apud Horatium* Nouendiales dissipare pulueres, *vt Servius tradit in Aeneid.* 5. *et* 6. 19

Huc pertinet lex illa Ciceronis lib. 2. *De legibus*: Hos leto datos divos habento, sumtum in ollos luctumque minuunto. *Ant. Aug. p.* 189.

Hactenus leges Regiae et Decemuirales, seu leges XII *tabularum. Sequuntur aliquot aliae, cum Senatusconsultis quibusdam, Plebiscitis, et Sanctionibus; quae historiae aliquid lucis afferre visae sunt.*

Consules et Praetores et Judices esse aliquando appellatos, ex efficta hac Ciceronis lege constat: Regio imperio duo sunto: hique praeeundo, iudicando, consulendo, PRAETORES, JUDICES, CONSULES appellantor. *Ant. Aug. p.* 67. *et* 177.

Plebisciti PLAETORIANI, *cujus a Varrone et a Censorino mentio fit, quo M. Plaetorius Praetoris jurisdictionem constituit, verba sunt baec*: PRAETOR URBANUS, qui nunc est, quique posthac fuerit, duos lictoreis apud se habeto; isque supremum ad solis occasum jus inter civeis dicito. *Ant. Aug. p.* 100. *Fulvius Urs. in Notis suis, p.* 19 *et* 30. *postremum legis bujus membrum sic legit*: Usque ad supremam, ad solem occasum, jous inter ceiveis deicito.

Lex PAPIRIA. Quei quomque PRAETOR posthac factus erit, quei inter ceiveis jous deicet, tresviros capitaleis popolom rocato. ieique trevirei capitaleis, queicuomque ex hace lege factei erunt, sacramenta exsigunto, joudicantoque, eodemque joure sunto, utei ex legibus plebeive sciteis exsigere, joudicareque, esseque oportet. *Fulv. Urs. Not. pag.* 29.

Ad Cenſores ea pertinent, quae Cicero eleganter collegit: CENSORES populi aeuitates, ſoboles, familias, pecuniaſque cenſento; vrbis templa, vias, aquas, aerarium, vectigalia tuentor, populique partes in tribus diſtribuunto: exin pecunias, aevitates, ordines partiunto; equitum peditumque prolem deſcribunto. *Ant. Aug. p.* 12.

Cicero libro tertio prioris partis legem ſimilem DUILIAE DE TRIBUNIS PLEBIS *finxit*: Sanctique ſunto, neue plebem orbam Tribunis relinquunto. *Ant. Aug. p.* 59.

Caeteri MINORES MAGISTRATVS *appellantur; de quibus in edicto Conſulum, quo edicunt, quis dies comitiis centuriatis futurus ſit*: Ne quis magiſtratus minor de caelo ſervaſſe velit. *Ant. A.* 21.

Ciceronis lex efficta eſt de legibus ferendis in haec verba: Promulgata propoſita in aerario cognita agunto, nec plaſquam de ſingulis rebus ſemel conſulunto. rem populum docento: doceri a magiſtratibus privatiſque patiuntor. *Ant. Aug. p.* 20.

Lex Tulliana, qua de interceſſione agitur, haec eſt: Vis in populo abeſto, par maiorque poteſtas plus valeto. Aſt cui turbaſſitur in agendo, fraus auctoris eſto. Interceſſor rei malae, ſalutaris civis eſto. Qui agent auſpicia ſervanto; auguri publico parento. *Ant. Aug. p.* 21.

In epiſtolis M. Coelii ad Ciceronem reperitur, legis de repetundis unum et centeſimum caput fuiſſe: Quod eorum iudicum major pars judicarit, id ius ratumque eſto. *Ant. Aug. p.* 81.

Cicero lib. 3. *de legibus hanc legem ſcripſit*: Rei ſuae ergo ne quis legatus eſto. *Ant. Aug. p.* 85.

Idem Cic. in legibus, quas veteri ſermone effinxit: Quique agent rem duelli, quique popularem, auſpicium praemonento. *Et alio loco*: Aſt quando duellum gravius, diſcordiaeve civium eſcunt, populi magiſter eſto. *Et lib.* 2. *ex Platone*; Aes atque ferrum, duelli inſtrumenta, non ſani. *Ant. Aug. p.* 163.

AQUILIAE LEGIS *verba Caius in libris ad dictum provinciale refert. Capite primo ita cavetur*: Qui ſervum ſervamve alienum alienamve, quadrupedem vel pecudem iniuria occiderit, quanti id in eo anno plurimi fuit, tantum aes dare domino damnas eſto. *Ant. Aug. p.* 39.

Tertio capite ait lex Aquilia: Ceterarum rerum, praeter hominem et pecudem occiſos, ſi quis alteri damnum faxit, quod uſſerit, fregerit, ruperit iniuria, quanti ea res erit in diebus triginta proximis, tantum aes domino dare damnas eſto. *Ant. Aug. p.* 39.

Apud declamatores non diſſimilis lex fingitur: Damni iniuria dati ſit actio. *Item*: Qui ſciens damnum dederit, reddat quadruplum; qui inſciens ſimplum. *Ant. Aug. p.* 39.

Minima

Minima multa erat ouis unius. Ea in haec verba indicebatur: M. Terentio, quando citatus neque respondit, neque excusatus est, ego ei vnum ovem multam dico. *Ant. Aug. p.* 138.

Capite septimo legis JULIAE, *vt Ulp. lib.* 11. *de adulteriis scribit, ita cavetur:* Ne quis inter reos referat eum, qui tum sine detrectatione reipublicae causa aberit. *Ant. Aug. p.* 71.

Ipsius Juliae legis verba Paulus lib. II. *ad legem Juliam et Papiam refert haec:* Qui libertinus duos pluresve a se genitos natasve in sua potestate habebit; praeter eum, qui artem ludicram fecerit, quive operas suas, vt cum bestiis pugnaret, locaverit: ne quis eorum operas, doni, muneris, aliudve quidquam, libertatis causa patrono, patronae, liberisve eorum, de quibus juraverit, vel promiserit, obligatusve erit, dare, facere, praestare debeto. *Ant. Aug. p.* 75.

Lege Julia (*inquit Paulus lib.* I.) *ita cavetur*: Qui senator est, quive filius, neposve ex filio, proneposve ex filio nato, cujus eorum est, erit; ne quis eorum sponsam vxoremve sciens dolo malo habeto libertinam, aut eam, quae ipsa, cujusve pater materve artem ludicram facit, fecerit. Neve senatoris filia, neptisve ex filio, proneptisve ex nepote filio nato nata, libertino, eive, qui ipse cujusve pater materve artem ludicram facit, fecerit; sponsa nuptave sciens dolo malo esto; neve quis eorum dolo malo sciens sponsam vxoremve eam habeto. *Ant. Aug. p.* 76.

Sic Quinctilianus ex Theatrali lege refert: Qui artem ludicram exercuerit, XIV ordinibus primis ne sedeat. *Ant. Aug. p.* 128.

S. C. AVCTORITAS [1] L. V. Prid. Kal. Octobres in aede Apollinis scribendo adfuerunt L. Domitius Cn. F. Ahenobarbus, Q. Metellus Q. F. Pius Scipio, L. Villius L. F. Pontina Annalis, C. Septimius T. F. Quirina, C. Luceius C. F. Pupinia Hirrus, C. Scribonius C. F. Pup. Curio, L. Ateius L. F. Aniensi Capito, M. Oppius M. F. Terentina. Quod M. Marcellus Cos. V. F. de prouinciis consularibus, D. E. R. I. C. vti L. Paulus, C. Marcellus Coss. cum magistratum inissent ad Kal. Martias, quae in suo magistratu futurae essent, de consularibus prouinciis ad senatum referrent; neue quid prius ex ante diem Kal. Martii ad senatum referrent, neue quid coniunctim de ea referretur a Coss. vtique eius rei causa per dies comitiales senatum haberent, S. Q. C. facerent: et cum de ea re ad senatum referretur a Coss. eorum, qui in CCC. iudicibus essent, sex adducere liceret, si quid de ea re ad populum plebemue referri opus esset, vti Ser. Sulpicius, M. Marcellus Coss. Praetores, Tribunique pl. quibus eorum videretur, ad populum plebemue referrent. *Ant. Aug. pag.* 219.

[1] i. lecta vniuersis.

S. C. A. prid. Kal. Octob. in aede Apollinis ſcribendo adfuerunt L. Domitius Cn. F. Ahenobarbus, Q. Metellus Q. F. Pius Scipio, L. Villius L. F. Pon. Annalis, C. Septimius T. F. Quirina, C. Scribonius C. F. P. Curio, L. Ateius L. F. An. Capito, M. Oppius M. F. Terentina. Quod M. Marcellus Cos. V. F. de prouinciis, D. E. R. I. C. Senatum exiſtimare, neminem eorum, qui poteſtatem habent intercedendi, impediendi, moram adferre oportere, quominus de R. P. quamprimum ad ſenatum referri S. Q. C. fieri poſſit. Qui impedierit, eum ſenatum exiſtimare contra R. P. feciſſe. Si quis huic S. C. interceſſerit, ſenatui placere auctoritatem perſcribi, et de ea re ad ſenatum populumque referri. *Huic S. C. interceſſit C. Caelius*, [2] *L. Vicinius*, *vel Aſinius*, *P. Cornelius*, *C. Vibius Panſa.*

[2] *al.* Licinianus.

Item ſenatui placere, auctoritatem perſcribi de militibus, qui in exercitu C. Caeſaris ſunt, qui eorum ſtipendia emerita, cauſas, quibus de cauſis miſſi fieri debeant, habeant, ad hunc ordinem referri, vt eorum ratio habeatur, cauſaeque cognoſcantur. Si quis huic S. C. interceſſerit, ſenatui placere auctoritatem perſcribi, et de ea re ad S. P. Q. referri. *Huic S. C. interceſſit G. Caelius, C. Panſa Tribuni Plebis.*

Itemque Senatui placere, in Ciliciam prouinciam, et in octo reliquas prouincias, quas Praetorii pro Praetore optinerent, eos, qui praetores fuerunt, neque in prouincia cum imperio fuerunt, quos eorum ex S. C. cum imperio in prouincias pro Praetore mitti oporteret, eos ſortito in prouincias mitti placere. Si ex eo numero, quos [3] S. C. in Prouincias iri oporteret, ad numerum non eſſent, qui in eas prouincias proficiſcerentur: tum vti quodque conlegium primum Praetorum fuiſſet, neque in prouincias profecti eſſent, ita ſorte in prouincias proficiſcerentur. ſi ad numerum ii non eſſent, tum deinceps proximi cuiuſque conlegii, qui praetores fuiſſent, neque in prouincias profecti eſſent, in ſortem conicerentur, quoad is numerus effectus eſſet, quem ad numerum in prouincias mitti oporteret. Si quis huic S. C. interceſſiſſet, auctoritas perſcriberetur. *Huic S. C. interceſſit C. Caelius, C. Panſa Tribuni plebis. Ant. Aug. p.* 220.

[3] f. ex S. C.

S. C. de menſe Auguſto: apud Macrob. Saturn. lib. I. *c.* 13. Quom Imp. Caeſ. Auguſtus menſe Sextili et primum conſulatum inierit, et triumphos treis in vrbem intulerit, et ex Ianiculo legiones deductae ſequtaeque ſint eius auſpicia ac fidem, et Aegyptus hoc menſe in poteſtatem P. R. redacta ſit, finisque hoc menſe belleis ciuilibus impoſitus ſit, atque ob eas cauſas hic menſis huic imperio feliciſſimus ſit ac fuerit, placere ſenatui, vt menſis Auguſtus appelletur.

Quod

Quod Q. Aelius Tubero, Q. F. Max. Coss. [4] V. F. quosdam priuatos ex riuis publicis aquam ducere: Q. D. E. R. F. P. D. E. R. V. I. C. (*His autem notis significatur: Quid de ea re fieri placeret, de ea re vniuersi ita censuerunt*) ne cui priuato aquam ducere ex riuis publicis liceret: vtique omnes ii, quibus aquae ducendae ius esset datum, ex castellis ducerent: animaduerterentque curatores aquarum, quibus locis intra extraque vrbem apte castella priuati facere possent, ex quibus aquam ducerent, quam ex castello [5] communem accepissent a curatoribus aquarum; ne cui eorum, quibus aqua daretur publica, ius esset intra quinquaginta pedes eius castelli, ex quo aquam ducerent, laxiorem fistulam subicere, quam quinariam. *Ant. Aug. p.* 217. *ex Frontino.*

4 i. verba fecerunt.

5 f. communi.

Quintum senatusconsultum his verbis factum est: Quod Q. Aelius Tubero, P. Fabius Max. Coss. V. F. de riuis, specubus, fornicibusue Iuliae, Martiae, Appiae, Tepulae, Anionis reficiendis; Q. D. E. R. F. P. D. E. R. I. C. vt cum ii riui, fornices, quos Aug. Caesar se refecturum impensa sua pollicitus senatui est, reficerentur: ex agris priuatorum terram, limum, lapidem, testam, harenam, ligna ceteraque, quibus ad eam rem opus esset, vnde quaeque earum proxime sine iniuria priuatorum tolli, sumi, portari possint, viri boni arbitratu aestimata darentur, tollerentur, sumerentur, exportarentur; et eas res omnes exportandas, earumque rerum reficiendarum causa, quotiens opus esset, per agros priuatorum, sine iniuria eorum, itinera, actus, paterent, darentur. *Ant. Aug. p.* 217.

Denique eodem tempore senatus censuit: Quod Q. Aelius Tubero, P. Fabius Max. V. F. aquarum, quae in vrbem venirent, itinera occupari monumentis et aedificiis, et arboribus conseri: Q. F. P. D. E. R. I. C. cum ad reficiendos riuos, specusque, per quae et opera publica corrumpuntur, placere circa fontes, et fornices, et muros, vtraque ex parte vacuos centenos quinos denos pedes patere; et circa riuos, qui sub terra essent, et specus intra vrbem, et extra vrbem continentia aedificia, vtraque ex parte quinos pedes vacuos relinqui; ita vt neque monumentum in iis locis, neque aedificium post hoc tempus ponere, neque conserere arbores liceret. Si quae nunc essent arbores intra id spatium, exstirparentur, praeterquam si quae villae continentes, et inclusae aedificis essent. Si quis aduersus ea commiserit, in singulas res in dena milia damnas esset; ex quibus pars dimidia praemium accusatori daretur, cuius opera maxime conuictus esset, qui aduersus hoc S. C. commisisset; pars altera dimidia in aerarium redigeretur; deque ea re iudicarent cognoscerentque curatores aquarum. *Ant. Aug. p.* 218.

6 Kaput legis III. LEX MAMILIA. [6] K. L. III. Quae colonia hac lege deducta, quaedve moinicipium, praefectura, forum, conciliabolum, conſtitutum erit; quei ager intra fineis eorum erit; quei terminei in eo agro ſtatutei erunt, quo in loco terminus non exſtabit, in eo loco is, quojus is ager erit, terminum reſtituendum coerato; utei quod recte factum eſſe volet. Idque magiſtratus, quei in ea colonia, moinicipio, praefectura, foro, conciliabolo, joure deicundo praeerit, facito utei fiat.

K. L. V. Quei hac lege coloniam deduxſerit, moinicipium, praefecturam, forom, conciliabolum conſtituerit in eo agro, quei ager intra fineis ejus coloniae, moinicipI, fori, conciliaboli, praefecturae erit, leimites decumanei utei fiant, terminateique ſtatuantur, coerato. queique fineis ita ſtatuerit, ſei fineis eorum ſunt, dum nei extra agrum colonicum territoriumve fineis ducat; queique terminei hac lege ſtatutei erunt, nei quis quem eorum eicito, neive commoveto ſciens d. m. Sei quis adverſus ea fecerit, is in terminos ſingulos, quos ejecerit locove moverit, ſciens d. m. H. S. xxv. in poplicum eorum, quorum intra fineis is ager erit, dare damnas eſto: deque ea re coeratoris, quei hac lege erit, jouriſdictio reciperatoromque datio addictio eſto. Quom coerator hac lege non erit, tunc queiquomque magiſtratus in ea colonia, moinicipio, praefectura, foro, conciliabolo, joure deicundo praeerit, ejus magiſtratus de ea re jouriſdictio joudiciſque datio addictio eſto: inque eam rem is, quei hac lege joudicium dederit, teſtibus poplice duntaxat in res ſingolas, x denontiandi poteſtatem facito, ita utei e. r. p. f. ſ. u. et ſei is unde ea pequnia petita erit, condemnatus erit, eam pequniam ab eo, deve boneis ejus, primo quoque die exſigito: ejuſque pequniae quod receptum erit, partem dimidiam ei quojus unius opera maxſume is condemnatus erit, partem dimidiam in poplicum redigito. Quo ex loco terminus aberit, ſei quis in eum locum terminum reſtituere volet, ſine fraude ſua facere liceto; neive quid quoi is ob eam rem hac lege dare damnas eſto.

K. L. IV. Quei leimites decumanei hac lege deductei erunt; quae foſſae in eo agro erunt, quei ager hac lege datus adſignatus erit, nei quis eos leimites decumanos nei opſepito; neive quid in ieis immolitum, neive quid ibei poſitum habeto; neive eos arato; neive eas foſſas opturato, neive quis ſepito, quo minus ſuo itinere aqua ire fluere poſſit. Sei quis adverſus ea quid fecerit, in res ſingolas, quotienſcuomque fecerit, H. S. IIII. coloneis moinicipibuſque ejus, in quorum agro id factum erit, dare damnas eſto; pecuniaeque, quei volet, hac lege petitio eſto. *Fulv. Vrſ. Not. p.* 30.

LEX

LEX QVINCTIA. Quicumque poſt hanc legem rogatam riuos, ſpecus, fornices, fiſtulas, caſtella, tubulos, lacus aquarum publicarum, quae ad vrbem ducuntur, earumue quam, ſciens dolo malo forauerit, ruperit, forare rumpereue curauerit, peioremue fecerit, quominus ea aqua, earumue qua, in vrbem Romam ire, cadere, flui, peruenire, duci poſſint, quoue minus in vrbe Roma, et in his aedificiis, quae vrbi continentia ſunt, erunt, in hiſque hortis, praediis, locis, quorum hortorum, praediorum, locorum dominis, poſſeſſoribusue aqua data, vel adtributa eſt, vel erit, vt ſaliat, diſtribuatur, diuidatur, in caſtella, lacus immittatur, is P. R. C. milia dare damnas eſto. Et qui clam quid eorum ita fecerit, id omne ſarcire, reficere, reſtituere, aedificare, ponere, caelare et demoliri damnas eſto, ſine dolo malo. atque ita omnino, vt, quicumque curator aquarum eſt, erit, aut ſi curator aquarum non eſt, vel erit, tum is Praetor, qui inter ciues et peregrinos ius dicit, multam pignoribus cogito, coërceto; eique curatori, aut ſi curator non erit, tum ei Praetori, eo nomine cogere, et coërcere, multae dicendae, ſiue pignoris capiendi ius poteſtaſque eſto. Si quid eorum ſeruus fecerit, dominus eius centum milia populo det. Si quis circa riuos, ſpecus, fornices, fiſtulas, tubulos, caſtella, lacus aquarum publicarum, qua ad vrbem Romam ducuntur, vel ducentur, terminatus ſteterit, ne quis eo loco poſt hanc legem rogatam quid opponit, molit, obſepit, figit, ſtatuit, ponit, collocat, arat, ſerit; neue in eum locum quid immittit, praeterquam eorum faciendorum, reponendorum cauſa, praeterquam, quod hac lege licebit, oportebit. Qui aduerſus ea quid fecerit et aduerſus ea repſerit, ex iuſſu cauſaque omnium rerum omnibus eſto damnas, vti eſſet, eſſeque oporteret, ſi is aduerſus hanc legem riuum, ſpecum rupiſſet, foraſſetue [* quique ſpecum foraſſet, rupiſſetue] quominus in eo loco paſcere herbam, foenum ſecare. ſentes, vepres, caprificos, curatores aquarum, qui nunc ſunt, quique erunt. circa fontes, et fontium murorum curam, riuos, et ſpecus, terminatus, arbores, vites, vepres, ſentes, [1] ripae, maceriae, ſalicta, harundineta, excidantur, tollantur, effodiantur, [2] excodicentur, vti quod recte factum eſſe volet; eoque nomine iis pignoris captio, multae dictio coërcitioque eſto; idque iis ſine fraude ſua facere ius poteſtaſque eſto, * quominus vites, arbores, quae villis, aedificiis, maceriiſue incluſae ſint. maceriae, quas curatores aquarum cauſa cognita, ne demolirentur, dominis permiſerunt, quibus inſcripta inſculptaque eſſent ipſorum, qui permiſiſſent, curatorum nomina. hac lege nihil [3] abrogatur, quominus ex his fontibus, riuis, ſpecubus, fornicibus aquam haurire, ſumere iis, quibuſcumque curatores aquarum

1 *al.* pilae.

2 *al.* exſtirpentur.

3 *al.* rogato, *in vet. m. ſ. Alii* ni-

rum permiſerunt, praeterquam rota, calice, machina, liceat; dum neque puteus, neque foramen nouum fiat; eius hac lege nihilum [4] rogatio. *Alia etiam lex ab eodem Frontino refertur in haec verba*: Ne quis aquam oletato dolo malo, ubi publice ſalit. Si quis oletarit, ſeſtertiorum x milium multa eſto. *Ant. Aug. pag.* 122.

hilum rogatur.
4 *f.* rogatur.

PLEBISCITI SILIANI (*quod duo Silii, Publius et Marcus, Tribuni plebis, rogarunt*) *in Feſti fragmentis ex Iunio haec referuntur verba*: Ex ponderibus publicis, quibus hac tempeſtate populus oetier [qui] ſolet vti coaequetur [5] ſedulum: vtei quadrantal vini octoginta pondo ſiet: congius vini, decem P. ſiet: ſex ſextarii, congius ſiet vini: duodequinquaginta ſextarii, quadrantal ſiet vini; ſextarius aequus aequo cum [6] librario ſiet: [7] ſexdequinque librae in modo ſient. Si quis magiſtratus aduerſus haec d. m. pondera, modioſque, vaſaque publica modica, minora, maioraue faxit, iuſſitue re fieri, dolumue adduit, quod ea fiant, eum quis volet magiſtratus [8] multaretur, dum minore [9] patrifamilias taxat, liceto: ſiue quis [10] in ſacrum iudicare voluerit, liceto. *Ant. Aug. p.* 137.

5 *al.* ſe dolom.
6 *al.* viuario.
7 *al.* ſexdecimque.
8 multare.
9 parte.
10 im.

SANCTIO. Si quis huiuſce legis ergo aduerſus leges, rogationes, plebiſue ſcita, ſenatuſue conſulta fecit, fecerit, ſiue quod eum ex lege, rogatione, plebiſue ſcito, S. ve C. facere oportebit, non fecerit, huius legis ergo, id ei ne fraudi eſto, neue quit ob eam rem populo dare debeto, neue cui de ea re actio, neue iudicatio eſto, neue quis de ea re apud ſe agi ſinito. *Ant. Aug. p.* 125.

Cic. lib. 3. *ad Atticum omnia haec in ſanctione quadam abrogationis legis Clodiae ita ſcripta refert*: Si quid in hac rogatione ſcriptum eſt, quod per leges plebeiſue ſcita promulgare, abrogare, derogare, obrogare ſine fraude ſua non liceat, non licuerit; quodue ei, qui promulgauit, abrogauit, derogauit, obrogauit, ob eam rem poenae multaeue ſit, E. H. L. N. R. (*id eſt, eius hac lege nihilum rogatur*) *Ant. Aug. p.* 27.

EXPLI-

EXPLICATIO VOCVM,

QVAE IN PRISCIS LEGIBVS SCRIPTVRA VEL VSVRPATIONE A RECENTIORIBVS DISCREPANT.

Aceras, acerras, turibula.
Acnom, agnum.
Acrom, agrum.
Addeictos, addictus.
Adduit, addiderit.
Adduito, addito.
Adecito, addicito.
Adicito, adiicito.
Adorat lece, agit lege.
AEdebos, aedibus.
AEstumata, aestimata.
AEvitas, aetas.
Af virod, ab viro.
Aliquips, aliquis.
Aliuta, Aliter.
Alterei, alteri.
Arboses, arbores.
Arcera, vehiculum arcuatum.
Arcuesit, arguerit.
Arvorsom, adversum.
Asa. ara.
Aseritor, asseritur.
Asiduo, assiduo, ei, qui in censu pro facultatum suarum modulo asses dat.
Asvorsom, adversum.
Ausom, aurum.
Calim, clam.
Calvitor, decipit. In Gloss. legitur; Calpitur, ἐξαπατᾷ.
Casmen, carmen.
Cenas, genas.
Centileom, gentilium.
Cepet, ceperit.
Clase, classe; e Dorico κλᾶσις.
Coerato, curato.
Comitiatuu, comitiatu.
Compedebos, compedibus.
Conduit, condiderit.
Confesei, confessi.
Coniciunto, coniiciunto, agunto.
Conlegium, collegium.
Continoeis, continuis.
Contione, concione.
Conubia, connubia.
Crinebos, crinibus.
Cuomque, cumque.
Damnas esto, damnatus esto, teneatur.
Deicitor, deiicitor.
Deicundo, dicendo.
Deiveis, divis.
Demiseis, demissis.
Denontiandi, denunciandi.
Detolerit, detulerit.
Deuortiom, divortium.
Diditor, divulgator, praedicator.
Diffensos, diffisus.
Dingua, lingua.
Dis, diis.
Duelli, belli.
Duit, dederit.
Duplione, dupli datione.
Ead, ea.
Eidem jous, idem ius.
Eicito, eiicito.
Em, eum. En, in.
Encapito, incipito.

Encomitiato, in comitium ito.
Endo, ſeu En do, in cum ablat.
Endo jacito, iniicito.
Endo manos jactio, manus injectio.
En do ponito, imponito.
Endoteratim, interim.
Endoteſtato, inteſtato.
Eſcit, erit. Eſcunt, erunt.
Eſtod, eſto.
Entera, intra.
Entos, intus.
Excodicentur, vna cum codice (ſeu ſtirpe) ſuo euellantur.
Exſertor, eſſertur.
Exicito, ejicito.
Exſequiantor, exſequias peragunto.
Exſercetod, exerceto.
Fariator, fari velit, et fidem approbare.
Faſis, faris, ſeu farris.
Faxſit, fecerit.
Fedetrio, Feretrio.
Feminam, foeminam.
Fidios, filius.
Flacitiom, flagitium.
Foenoſe, foenore.
Folminis, fulmen. alii malunt Folmin Jovis.
Foratos, furatus.
Forctei, forti, valido, conſtanti in obedientia et fide.
Forom ſepolcrei, veſtibulum ſepulcri.
Fortom, furtum.
Fouſioſos, furioſus.
Frauded, fraude, mulcta.
Frucem, frugem.
Fuat, fuerit.
Ibei, ibi.
Icne, igne.
Ieis, iis.
Im, eum.
Impobes, impubes, ſeu impuber.
In, eum.
In do teſtato, inteſtato.
Indu ſeu In du, in, cum accuſ.
Inprobos, improbus.
Inveito, invito.
Ipſos, ipſe.
Jorgaſint, jurgarint.
Jouſit, juſſit.
Jouſus, juſſus.
Irrocanto, irroganto.
Kapital, capitalis, capitale.
Leberom, liberum.
Lece, lege. Lecito, legito.
Leibarier, libari.
Leibertaded, libertate.
Leitem, litem.
Leſom, leſſum, lugubrem eiulationem.
Leto datos, deletos, occiſos.
Lictorebos, lictoribus.
Louci, luci, interdiu.
Luitod, luito.
Maioſe, maiore.
Malont, malunt.
Maxſume, maxime.
Meilitiae, militiae, in bello.
Minoſe, minore.
Miſeit, miſerit.
Moinicipium, municipium.
Molieri, mulieri.
Nancitor, nanciſcitur, ſeu nactus fuerit.
Nei, ne: item, ni, niſi.
Nesvo, nervo.
Niſei, niſi.
Noctebos, noctibus.
Nundineis, nundinis.
Nontiom, nuncium.
Nox, noctu.
Noxſia, noxia.
Occaſos, occaſus, καταδύς.
Occentaſit, occentarit.
Occiſit, occiderit.

Oeſo-

Oeſocapio, uſucapio.
Oeſorpaſit, vſurparit.
Oetier, vti, χρῆσθαι.
Ofvagolatom, obuagulatum, quaeſitum cum conuicio.
Oitier, vti. Oitile, vtile.
Ole, ille.
Oletato, olidam facito.
Ollos, ſeu Olos, illos.
Oloe, illi.
Opſepito, obſepito.
Opturato, obturato.
Oranto, agunto.
Oſa, oſſa.
Oſocapitor, uſucapitor.
Pacio, pactio, tranſactio.
Pacit, pagit, pepigerit, tranſegerit. Pacont, pangunt, ſeu pepigerint.
Parentalebos, parentalibus.
Paret, pararit.
Paricida, qui vel patrem, vel ſibi parem occidit.
Patrebos, Patribus, patriciis.
Paveſit, paverit.
Paupeſiem faxſit, pauperiem fecerit.
Pelex, pellex.
Piacolom, piaculum.
Pigneris, pignoris.
Plebed, plebe. Plebei, plebis.
Pluſebos, pluribus. Pluſeis, plures.
Pluus, plus.
Pobes, pubes, puber.
Poluceto, polluceto, libamina ſeu ἀπαρχὰς offerto.
Popilei, pupilli.
Poplei, populi.
Poplicom, publicum.
Poplos, populus.
Porporea, purpurea.
Portom, domum.
Poſtidea, poſtea.
Praeſetebos, praeſentibus. Praeſeted, praeſente, praeſentibus.
Prodicos, prodigus.
Prohibeſit, prohibuerit.
Proxſumos, proximus.
Quadruplione, quadrupli datione.
Queicuomque, ſeu Queiquomque, quicumque.
Quips, quis.
Quit, quid, aliquid.
Quoi, cui. Quoius, cuius.
Quom, cum, quando.
Quotienſcuomque, quotieſcumque.
Reciperatorom, receptorum.
Ricinieis, riciniis, veſtimento quadrato.
Rocom, rogum.
Rupſit, ruperit.
Sanatei, ad ſanitatem (vel corporis ſcilicet, vel animi, id eſt ad obedientiam et fidem) reuerſo.
Secetem, ſegetem.
Secueſint, ſecuerint.
Secuus, ſecus.
Se dolo m. ſine dolo malo.
Sei, ſi.
Seierit, ſierit, ſiuerit.
Sepolcreis, ſepulcris.
Seſtertios, ſeſtertius, duo et ſemis.
Sibei, ſibi.
Sient, ſint.
Sincolas, ſingulas.
Singolei, ſinguli.
Sobicito, ſubiicito, ſubſtituto.
Sofracia, ſuffragia.
Sopera, ſupra.
Soperſtetebos, ſuperſtitibus.
Soprema, ſuprema, vltima.
Soueis, ſuis.

Stato-

Statoleberom, ſtatu liberum.
Stlis, lis.
Strincendam, ſtringendam.
Subicere, ſubiicere.
Suovetaurilia, ſacrificium ſue, ove, tauroque fieri ſolitum.
Tagit, tangit, tetigerit.
Terminatei, termini.
Tibicinebos, tibicinibus.
Ticnom, tignum.
Tolito, tollito.
Totela, tutela.
Toutor, tutor.
Tranſduit, tradiderit.
Trevirei, treviri, tres viri.
Tribos, tribus.
Tuod, tuo.
Turbaſſitur, turbatum fuerit.
Vbei, ubi.
Vicinei, vicini.
Venom darier, venumdari, vendi.
Verberit, verberarit.
Vindicit, vindicarit.
Vinia, vinea.
Virtutis, virtus.
Viveit, vivet, vixerit.
Vnei, uni.
Vnciaſio, unciario.
Vocaſit, vocarit.
Vtei, vti, ſicuti.

IO. IAC. REISKE
AD LIBRVM DECIMVM
DIONYSII ANTIQVITATVM
ROMANARVM
ANNOTATIONES.

P. 1982. 10. οἱ βασιλεῖς ἐφ' αὐτῶν] Sponte ſua, pro arbitratu et impetu ſuo, a ſe ipſis impulſi. ſic de meo dedi, pro vulgari οἱ βασιλεῖς αὐτῶν.

14. malim καὶ δὴ καὶ ἡ τῦ δ. δ.

vlt. τοῖς τρόποις de meo dedi, pro vulgari τοῖς ἐπιτρόποις. etiam eodem verſu ἀκόλυθα ἦν tranſpoſui. Sententia haec eſt: iuriſdictio ſequebatur plerumque magiſtratuum [ius dicentium, vt conſulum et praetorum] mores. vt eorum quiſque eſſet aut aequior, aut importunior, ciuilior, aut ſuperbior, remiſſior, aut ſeuerior, ita ius dicebat, aut clementius, aut iniquius et ſaeuius. Sed pleroſque magiſtratuum arrogantes, ſuperbos, inciuiles, duros, ſaeuos fuiſſe credibile ex eo eſt, quod in delectu petentium honores nobilitas generis inprimis ſpectaretur.

1984. 4. malim αὐτῷ. Caio Terentio puta.

1985. 5. ἐγίνοντο bene habet. cohaeret cum ὅσα, et ad vnumquodque colon tacita cogitatione eſt ſubiiciendum, vt ſi dixiſſet: ὅσα σέλα ἐγένετο, ὅσαι πυρὸς ἀνάψεις ἐγίγνοντο. ὅσοι τρόμοι γῆς ἐγίγνοντο. et ſic porro.

8. f. ὅμοια τότε συνέπιπτεν.

vlt. f. πολλὰ ἔτι μετάρσια.

1986. 3. poſt χρόνυ videtur ἑωρᾶτο deeſſe.

1988. 1. παύσεται στασιάζον de meo dedi pro vulgari παύσεται τὸ στασιάζον. eieci ſolummodo articulum τὸ ante στασ. et pone πῶς poſui comma. ſic ſanatus eſt locus. παύσεται στασιάζον idem eſt atque παύσεται τῦ στασιάζειν.

pen. malim ὔτε δημόσιον, ὔτ' ἴδιον. vtrumque in ſingulari.

1989. vlt. ὐχ οἱ φαυλότατοι de meo dedi, pro vulgari ὐχὶ φαυλ.

1993. 4. f. πρὸς λόγυς.

1995. 1. bene habet h. l. vulgata. non ſolum iraſci ob delicta, ſed etiam meminiſſe beneficiorum. nam vtrumque ius et fas eſt.

1996. 5. περίεστιν de meo dedi pro vulg. πάρεστιν.

1997. pen. μὲν de meo addidi.

1998. 3. f. νῦν γε δὴ, ἡνίκα.

4. ὐ τὸ τῦ κατηγόρυ] ſubaudi λαβεῖν ἔξεστι e praemiſſis.

12. f. αὐθάδεις εἰς δημότας ταπεινὺς.

vlt. f. εἰς τύτων ἕνα εἴπαμεν.

2000. 6. προσέλθοιμι de meo dedi, pro vulg. προέλθ. quoties ego,

ego, cum ſubſcriptoribus meis, ad eum accederem, et in ius venire iuberem.

2000. 11. ἐγίνετο in imperfecto de meo dedi, pro vulg. ἐγέν. et ſic quoque verſu 12. ἐγίνοντο.

2001. 5. συνελθοῦσα] nam ſenatus in curia congreſſus, ſeorſim a plebe, de rebus ſuis deliberabat et SCta conſcribebat.

2002. 6. verba ἐν τῷ χωρίῳ cohaerent cum inſequentibus v. 9. βίον ἕξῃ ἐπίπονον. ad quod cum minus attenderetur, ex eo error et diſtinctionis, et prauae correctionis natus fuit.

10. τὴν πόλιν] articulum de meo addidi.

2008. 9. aut abeſſe malim ἄλλως, aut illo ſeruato ſic legi: ἄλλως τε πολλοὺς καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντιωθέντας.

2009. 7. κἀκεῖνος δὲ στρατιὰν] ſic collocaui meo de ſenſu vocabula, in vulgatis ſic ſita: στρατιὰν δὲ κἀκεῖνος.

13. nihil hic deeſt, ſed a communi repetendum ἥξει e verſu 9. tacite ſubiici debet.

2010. 14. μηνυθέντων de meo dedi, pro vulgari μηνυόντων.

2011. 12. ἢ] reſpicit ad praemiſſum πότερα verſu 6. *num — an. —*

2012. 8. οὐκ ſeruo. iis, qui iura vtrinque paria nobis denegari ius et fas cenſent eſſe. iura paria ſunt, vt et ſenatus, et plebs cum tribunis plebis, inquirant in eos, ſi qui maieſtatem ipſorum laeſum eant. Verum ſunt, qui, cum contendant fas eſſe, vt ſenatus in plebeios ſuae maieſtatis laeſores animaduertat, tum negent, licere tribunis plebis, vt in patricios inquirant, ſi qui libertatem plebis ereptum et euerſum ierint. καθ' ἡμῶν eſt a parte noſtra, res noſtra cum agitur.

2013. 3. ἐφ' ἑαυτῶν] in qua ſoli verſentur tribuni plebis, interueniente alio nemine, ſolique ſententiam pronuncient pro arbitratu ſuo.

2014. 13. ἐπιβαλόμενοι de meo dedi, altero λ detracto.

14. aut prorſus delendum eſt νῦν, id quod malim, aut cum κατὰ νοῦν mutandum.

2015. 7. μὴ vt delendum vncis incluſi. niſi ſi velis ſic legi: τοὺς μὴ παριέντας αὐτοῦ τὸ ἀσφαλὲς, eos, qui plebis ſecuritatem prodere, vel tradere, nolint.

2016. vlt. εὐαγεστάτων] inprimis ſpectabilium et venerabilium. titulus, quo a Romanis ordo equitum ornari ſolebat, eſt *ſplendidiſſimus ordo*. num ergo εὐαυγεστάτων dedit Dionyſius? Sed erat haec φλυαρία.

2017. 2. f. Οὐεργίνιε, καὶ ὑμεῖς οἱ τὰ δ.

7. τί οὐκ ἄγετε de meo dedi, pro vulgari τί οὐ κατάγετε. ſaltim τί οὐ παράγετε. nam παράγειν hic melius conuenit, quam κατάγειν. quod locum prorſus habere nequit.

8. πρώτου de meo dedi, pro vulg. πρῶτον.

2018. 3. poteſt vulgata vtique ferri, et ſic exponi, ac ſi ſcripſiſſet: οὐ τῆς ἡμετέρας κατὰ τούτων συνωμοσίας, ἀλλὰ τοῦ καθ' ἡμῶν

ἡμῶν δόλε. Aio tamen et contendo, rationes linguae graecae demonſtrare atque flagitare, vt credamus, Dionyſium inverſo modo ſcriptum reliquiſſe: ἐ καθ' ἡμῶν συνωμοσίας, non teſtari aduerſus nos de coniuratione, [in hos puta, ἐπὶ τέτοις] ἀλλὰ κατὰ τέτων δόλε, ſed aduerſus hos teſtari de mala fraude, et malignitate voluntatis. [erga nos puta.]

2018. 4. f. μάτην κρύψαντες. nam alias non ſatis bene congrueret τὰ γὰρ πράγματα αὐτὰ βοᾷ.

12. περιβάλλοντες] veluti ſagena. v. p. 2016. 14.

2019. 4. malim ſic diſtingui et legi: νυνὶ δὲ, (ἵνα συντέμω (in coniunctiuo) τὸν λόγον, καὶ παύσωμαι [per omega] τὰ πλείω διατεινόμενος,) φυλάττεσθαι —

10. τι cohaeret cum ἐδέν.

2020. pen. ἐς εἶχε, τὲς εὐτολμοτάτες] ſic de meo dedi, pro vulgari ἐς εἶχεν εὐτολμ.

2021. 10. f. ἄκλειςοι ἀνειμέναι. relicta non clauſa.

2025. 15. aut διαφορὰς, aut παρατριβὰς, offenſiones. παρατρίβεσθαί τινι vſurpatur pro *ſimultates cum aliquo exercere.*

2028. 5. ὑπὲρ] imo vero ἐπὶ.

13. πρόβολοι ſunt ſaxa e cliuo eminentia, quae auelli et deuolui poſſunt.

2029. 1. aut ἐγκαταζήσαντες πολέμοις leg. videtur, aut συγκαταςάντες πολεμίοις, multis cum hoſtibus cominus congreſſi, aut denique πολλὲς εὖ καταςήσαντες πολέμες, cum qua laborum patientia multa bella recte et ex animi ſui ſententia exantlarunt.

2. σκοπιὰς de meo dedi, pro vulgari σκοπὰς.

11. malim ἐπιλιπόντων.

2032. 9. ὑπεργαζόμενος bene ſi habet, idem ſignificat ὑπὸ in hac compoſitione, atque πρὸ. praemolliens, praeparans exarando ad excipiendam ſementem.

2033. 4. τἄλλα de meo dedi, pro vulgari ἄλλα ſine articulo.

2035. 11. f. τελεῖν in actiuo, aut certe τελέσαι.

2036. 12. poſt ἀγαπῆσαι videtur πολλάκις deeſſe.

2038. 11. ἐ de meo dedi, admonitus a Vaticano, e quo ἐν profertur, quamquam ſuſpicor, ibi ἐ eſſe, non ἐν. *viros quidem non admodum multos numero.*

12. ἀλλ' videtur delendum, vt ex ἂν natum, poſtrema ſyllaba vocabuli διέφθειραν. deinde ſic leg. ἔφθησαν γὰρ αὐτὲς.

13. f. διὰ τῶν ἐναντίων πυλῶν.

2039. 1. pro ἐκ priori vſitatius quidem eſt ὑπὸ.

5. περὶ τὲ νόμε de meo dedi, pro vulg. περὶ τὲς νόμες. lex ſignificatur de legendis decemviris legibus conſcribendis.

vlt. ςρατείας de meo dedi, pro vulgari ςρατιᾶς. quamquam id h. l. quidem quadamtenus ferri queat.

2040. 6. pone Τεσκλάνων deeſſe φρερίῳ, aut ἐρύματι, docet verſus 10.

2041. 11. in Vaticano videtur fuiſſe οἱ πεζοὶ συναλλάξαντες.

2043. 8.

2043. 8. τὴν πόλιν αὐτὴν de meo dedi, pro vulgari τ. π. αὐτῶν. *ipſum oppidum.* nam antea de agro ſuburbano dixerat.

2045. 2. παρέλαβον, et v. 3. οἱ τέως μὲν τὸν ὑπὲρ, de meo dedi pro vulgari παραλαβὼν τὴν ὑ. ἀ. τέως μὲν ὑπὲρ (ſine οἱ et ſine τὸν.)

2047. 10. προσάγειν] ſcil. ad concionem Aequorum, vel potius ad ſemet. verumtamen προσάγειν pro προσίεσθαι, *ad ſe admittere,* eſt paulo durius.

2048. 4. ſic diſtinxi et dedi de meo: πρὸς ταύτην λαλεῖτε. *cum hac agite.* hactenus oratio Cloelii Gracchi. iam incipit Dionyſius: Φηγὸν δείξας — vulgatae ſic exhibent: πρὸς ταύτην λαλεῖτε τὴν Φηγόν. δείξας.

2051. 1. ἄλλους *reliquos* appellat reſpectu ad eos, quos in caſtris penes legatos reliquerat.

2053. 2. pro λαβὼν ſimplici malim compoſitum παραλαβών. deinde (verſu 3.) pro ἧκεν de meo dedi ἦγεν.

2058. 8. παραλαμβάνουσι malim in actiuo.

2061. 9. ὑπὲρ de meo addidi.

vlt. ἀπολελείψεσθαι (in paulo poſt futuro) dedi de meo pro vulg. ἀπολείψεσθαι (in fut. 1. med.)

2063. 13. f. ὁ βίος μεθ' ἡμῶν ἔσται καλὸς. *vita nobiſcum,* vel *inter nos.*

2064. vlt. f. ἀλλ' οὐδὲ ταύτην γε διαφεύξεσθε.

2066. 4. ἀλλ' ὑπομενεῖτε] eſt pro ὑμεῖς δ' ὑπομενεῖτε.

2067. 9. προσίσταται] *vos hoc offendit, male habet, vobis repugnat. inuiti et tergiuerſantes illuc accedetis.*

2068. 7. f. εἰς ἓν συνενεγκάμενος.

2069. 6. f. μετριώτερος μὲν οὐδὲν ὁ δῆμος, οὐδὲ χρ.

2070. pen. οὖν, vt amputandum, vncis incluſi.

2071. 15. f. ἐξ ὧν πλέον ἔσχον.

2074. 10. τὸν ἄνδρα] videtur articulus tollendus eſſe.

2076. 3. bene ſi habet συγκαταλέγοντες, raro modo, et neſcio, an ſine exemplo, dictum eſt pro συνειπόντες. ſcil. τῷ νόμῳ. forte per idiotiſmum Dionyſii. ſed ſine dubio leg. eſt συναγορεύοντες.

2079. 5. ἐξουσίαν] ſcil. τοῦ ἀπολύειν.

2081. 1. δὲ, quod vulgatae pone μόνον dant, arbitratu meo expunxi.

2083. 7. ὑπὲρ h. l. idem valet, atque ἕνεκα.

8. f. ἐὰν τὰς συγκεχωρημένας τοῖς νόμοις [id eſt ἐν τοῖς νόμοις, vel ὑπὸ τῶν νόμων] ζημίας παρ' αὐτῶν λαμβάνωσιν, dum ipſi poenas ab iis [reis puta] repetant a legibus conceſſas. v. p. 2084. 2.

2084. 5. malim κωλῦσαι. (in aor. 1.)

11. vocabula ταῖς ἑξῆς ἡμέραις quid ſibi velint, et qui cum narratione reliqua conſtare poſſint, haud intelligo. Nil deeſſet quidem perſpicuitati, ſi plane deeſſent.

2087. vlt. ἐν deleui, quod vulgatae praeponunt vocabulo αἰσχύνῃ.

2088. 8. τάγματος simplex dedi, pro vulgari συντάγμ.

2090. 11. f. μηδὲ ταλαιπωρίαν ἀπειπάμενος ἄλλην, ἀλλὰ προθύμως ἐξετασθεὶς ἐν παρατάξεσι.

2093. 7. γὰρ de meo in loco vulgaris μὲν suffeci.

2099. 2. μαρτυρομένων de meo dedi, pro vulgari μαρτυρεμένων.

5. f. τῶν αὐτῶν ἀκέοντες λόγων. *ibid.* ἀγαςὸν h. l. est *inuidendum, odio habendum, criminandum.*

2104. 6. ἐν videtur delendum.

12. ἔπραξε ferri possit. *tumultus nil effecit.* malim tamen ἔπραξαν. *effecerunt*, tribuni puta.

2105. 2. malim ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

2107. 7. τὸν πόλεμον] num τὸν χρόνον.

9. malim τῦ ἄρχειν.

2109. 11. ἐν αὐτῷ dedi de meo, pro vulgari ἐν αὐτῇ. redit enim ad χάρακι, non ad πέτρᾳ.

2110. 15. οἱ ςρεπτοὶ] articulum de meo addidi.

2111. 8. ζῶντα διεργάζεσθαί τινα est *aliquem viuum pessumdare*, h. e. tametsi superfit, eum tamen ad locum miseriae deprimere, vt vita ipsi sit morte peior atque intolerabilior. τὸ μηδὲν ἀποδῦναι aliquem, est *ad nihilum eum redigere*, vt prorsus nullus esse videatur, nullo in loco, nullo in numero habendus. optime hic locus habet, neque quicquam eius movendum est.

9. ἀπενεγκάμενον] vt qui e castris domum, in vrbem, retulissem.

2113. 3. aut prorsus delendum est καὶ, aut cum κατ' est mutandum.

5. f. κατὰ κορυφῆς (in genitivo). v. p. 2114. versu 8. e summo deorsum, e vertice desuper. *von oben herab.* e loco et per locum imminentem castris.

10. f. σὺν πολλῷ πόνῳ, *multa cum molestia*, χρόνῳ, aduerbialiter, *tandem aliquando*, *multo post.* Pro παρακείμενον v. 11. malim aut ἐπικείμ. aut ὑπερκ.

2116. 1. f. καὶ τῆς ἐκ τῶν ἄλλων φιλοφρονήσεων ἡδονῆς.

8. post ἐφαίνετο videtur βεβυλεῦσθαι deesse.

2117. 15. παρ' αὐτὰς de meo dedi, pro vulg. γὰρ αὐτὰς. praeter se, Siccium suosque octingentos, alii nemini deberi laudem victoriae.

2118. 5. e vulgato ἐπιβαλλομένοις alterum λ detraxi.

6. malim ἐγεγόνει δ' ἐξ ὧν πρὔλαβεν. ex iis sermonibus atque persuasionibus, quas Siccius animis Romanorum a se occupatis iniecerat, absentibus consulibus, eoque non valentibus illam inuidiam purgare.

2120. 1. f. θύσας εἰσιτήρια, auspicalia sacra, pro felici functione honoris, quem capesseret, vel ingrederetur. *ingressionalia, aditialia tribunatus.*

8. προσεκαλέσατο de meo dedi, pro vulg. προεκαλ.

2122. 2. παρασκευάσας] induxisset,

xiſſet, permouiſſet, vt aditum ſibi ad conſules pararet.

2122. 13. ἐκείνῳ de meo dedi, pro vulg. ἐκείνων.

14. τȣ̃ μειρακίȣ] Spurio Verginio.

pen. αὐτοὶ] M. Icillius cum patre.

2124. 10. τοῖς addidi, et θεῖναι v. 11. dedi de meo, pro vulgari εἶναι. pro δοκεῖ malim quoque ſiue δοκῇ in coniunct. ſiue δοκείη in optatiuo.

2125. 5. aut μὲν ȣ̃ν cum Vatic. leg. eſt, aut μὲν τοίνυν.

2126. 9. f. τὰ τότε καλῶς δόξαντα, me nunc non recte reprehendere, ſeu retractare conſilia tunc recte praeclareque ſuſcepta.

2128. 3. ȣ̓ σὺν δίκῃ; praeſertim per nefas. ὧν ὑμῖν — quibus vt parcatis, ego vobis auctor fio. ſic de meo dedi pro vulgato περικόπτεσθαι; καὶ ταῦτα ȣ̓ συνδικῶν ὑμῖν.

2129. pen. f. ἐπιλέξασθαι. ſupputaſſe, calculaſſe, ſecum meditatum eſſe.

vlt. aliter diſtinxi, atque factum eſt in vulgatis. ad ἀφίημι ſubauditur αὐτὸν. abſoluo eum, Romilium puta.

2132. 10. aliter diſtinxi et ſtruxi verba, atque vulgo fit, ad hunc modum: τὰς ἠϊόνας ἐκκυμαινομένων. hic finit ſententia. tum τῶν γὰρ σωμάτων — vulgatae ſic exhibent: τὰς ἠϊόνας· ἐκκυμαινομένων γὰρ τῶν σωμάτων.

2133. 7. ὡς e Vaticano adſciui, ſed ante σφίσιν collocaui.

2136. 5. ποιήσειν de meo dedi pro vulgari ποιήσονται. [ſic certe voluit V. C. ſed irrepſit hic per feſtinationem menda typographica ποιήσει.]

2137. 4. ὧν de meo dedi, pro vulg. ἦν.

13. f. ἐπιθυμία ξένη, noua, eius genti ipſique adeo inſolita contentio, πᾶσαν τυραννικὴν ἀρχὴν προβαλέσθαι, omnem tyrannidis in rep. gerenda affectationem auerſandi.

2142. 6. ταμιῶν (per iota ſimplex) dedi, vulgatis diphthongum dantibus.

2143. 5. ex ἐπ' αὐτȣ̃, quod e Vatic. affertur, effeci ἑκάςȣ, et e παραλαμβάνοντες vulg. (in nominat. pl.) effeci genitiuum ſingul. παραλαμβάνοντος, vnoquoque principatum in dierum certum quendam numerum capeſſente.

8. ὁπόσα πρός τε recte habent. hic exponit, quid deſignet vocabulo δημόσια, quod aliud ipſi ſignificat, quam δημοτικά.

2144. 5. malim σωφρόνως.

2146. 4. ἔτι pro vulg. ἐπὶ, et verſu 6. δὴ pro vulg. δὲ de meo dedi.

2147. 11. f. ἀποδείκνυνται μὲν ȣ̃ν πάλιν.

2149. 9. συνθήκας ſi excludimus, pro ἔθεντο v. 10. leg. erit συνέθεντο. et eadem exibit ſententia.

2150. 7. in Vaticano fuit, non id, quod illinc relatum eſt, ſed

ſed hoc, quod excudi curaui, οἱ δέκα τὰ παράσημα.

2151. 12. γινόμενον] num φαινόμενον, oſtentatum.

2153. 1. καὶ, quod in vulgatis ante πολλοὺς legitur, arbitratu meo ſuſtuli. idem eſt, ac ſi dixiſſet: πολλοὺς ἀποκτιννύντες, διότι αὐτοὶ πάντων νομοθέται καὶ δικασταὶ ἐγένοντο.

2154. 14. Videtur in Vat. fuiſſe non ποιήσαντες, ſed πορίσαντες. cum extudiſſent, vel impetraſſent nullum, neque SC. neque plebiſcitum.

vlt. τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν] articulum de meo addidi.

AD LIBRVM XI. ANTIQV. ROM.

2157. 5. αὐτοῖς συμμάχοις] *vna cum ipſis ſociis.* ſic dedi de meo, pro vulgari αὐτοὶ σὺν αὐτοῖς τοῖς συμμάχοις.

2158. 4. poſt κυρίαν videtur deeſſe οὔτ' ἀντιλέξαντες οὐδέν.

2160. 1. f. πρώτη μὲν οὖν ἦν ἡ δόξασα γ.

2. f. τὴν τρίτην ἀρχὴν τῇ δευτέρᾳ. v. p. 2154. 14. nam ſecundum poteſtatis annum, quacunque demum fraude, conſenſu S. P. Q. R. impetrauerant.

2161. 11. οὔθ' οἱ] ſic de meo dedi. vulg. οὐδ' οἱ. reſpondet hoc οὔτε illi priori verſu 9.

2164. 3. οὐδ' ἐκεῖνο] *ne hoc quidem cura nulla dignum videbatur ipſis eſſe.* ſic de meo dedi, pro vulgari οὔτ' ἐκεῖνο.

pen. ἀνειληφέναι aptum eſt ex ὑπελάμβανον verſu 13. et accipiendum hic eſt pro δόξειν ἀνειληφέναι, *ſperabant, fore, vt viderentur ſuſcepiſſe.*

2165. 6. num βουλεύοντας (in praeſenti.)

9. τῆς ὀλιγαρχίας] num τῆς πόλεως.

14. f. οἱ δέκα δὲ ταῦθ' ὁρῶντες.

2166. 13. Dionyſius hic in ſtemmate procul dubio erravit. gens Valeriorum Potitorum a gente Valeriorum Poplicolarum differt. Auus huius Valerii, de quo hic agitur, pater fuit eius Poplicolae, qui primus hoc nomen meritus in gentem ſuam intulit. v. Glandorp. Onomaſt. p. 860. et Steinii Stemmata p. 969.

vlt. καθ' ἑαυτοῦ de meo dedi, pro vulg. καθ' ἑαυτόν. *in ſemet.* Appium puta.

2168. 2. καὶ τὴν ἐκείνης] num καὶ ἴσην ἐκείνῳ. vna cum eo, paremque ipſi, poteſtatem imperii nactos.

5. aut βούλομαι leg. eſt loco participii, aut ποιῶ eſt iterandum ad hunc modum: τοῦτο ποιῶ, non fugit me, fruſtra, incaſſum me hoc facere, ποιῶ δὲ φανερὰν γενέσθαι βουλόμενος, at facio tamen, quia volo palam fieri —

2170. 3. πράσσειν] f. δράσειν.

9. poſt βουλεύεσθε, quod ſanum

num videtur, suspicor μηδένα deesse. *haeccine vt nemo ad plebem efferat, vos machinamini?* tum a legente quoque tacito haec est subiicienda sententia, quasi copula futura praemissis cum insequentibus: *Miseret me vtique vestrae stultitiae, si haec agitis.* aut *video enimuero vestras ineptias. o vani, o stulti homines.*

2170. 10. κωλύσον malim.

12. aut, seruato κατηγορεῖν, in locum accusatiui τὴν ἐξουσίαν, v. 11. sufficiendus est genitivus τῆς ἐξουσίας, aut, seruato accusatiuo, pro κατηγορεῖν leg. est καταλύειν, aut καθαιρεῖν.

2171. 1. εἰ κωλύετε] Si εἰ seruatur, leg. erit κωλύσετε in futuro, pro ἐξέσται ὑμῖν κωλύειν. et tum εἰ idem erit, atque πότερα (p. 2170. 13.) et cum eo cohaerebit; et media pro parenthetis erunt habenda. hoc de ipso plebs suffragabitur, num danda vobis sit facultas prohibendi, si quis pro rep. loqui audeat.

3. δόξωσιν] num δοξάζωσιν, scil. οἱ πολῖται. (p. 2170. 12.) *et haec si ciues aequa et iusta statuant esse.* tum videtur aliquid deesse, ἐκλείψομεν τὴν πόλιν, aut tale quid. *excedemus vrbe.* et hoc supplemento probato, porro post εἴημεν addendum sit μένοντες. *Nam si manserimus in vrbe, digni profecto simus —*

2172. 13. τὰ μηδὲν πρὸς τὸ πρᾶγμα] *res a re praesente alienas.* Sic de meo dedi, pro media voce, quae in vulgatis μὴ est, sufficiens μηδὲν, et contra οὐδὲν, quod versu proximo 14. vulgatae ad δημηγοροῦντες addunt, expungens.

2173. 17. τιμῶν] subaudi e praemissis ἐμέ. quo pacto διὰ stare potest. malim tamen διὰ prorsus abesse, aut cum δὴ mutari. *honorem nempe habens cognationi.*

2174. 11. ἀκούσαντες in aor. 1. conuenienter cum versu 8. de meo dedi, pro vulgari ἀκούοντες. (in praef.)

2175. 3. τοὺς δέ γε de meo dedi, lectionem vulgatam cum Sylburgii coniectura copulans. nam vulgatis δὲ deest.

2176. 14. f. τάς τε βλάβας διορθούμενοι in praef. et pari modo διαλεγόμενοι quoque versu 15.

2177. 5. πρὶν εἰς τοῦτον καταστῆναι τὸν πόλεμον] adiutus a Vaticani admonitione, sic reformaui vulgatam, quae haec est: πρὶν εἰς τοῦτο καταστήσαιντο περὶ πολέμων. praepositionem περὶ illinc in versum inferiorem deduxi et pone σκοπεῖν collocaui.

9. f. εἴ τις, τοῦτον ἀφεὶς τὸν καιρὸν, ἐν ἐκείνῳ λέγειν ὑπὲρ αὐτῶν ἠξίου, οὗ [vel ὃν] οὐδ' ἂν ἔχοι, hac praesente, quae nunc in manibus est, oportunitate dimissa, dignum censeat aequumque, tunc temporis iis de rebus verba fieri, [de quibus nunc agi summa nostra interest.] quod tempus futurum nemo est, qui pro certo habeat dicere, datum fore, vt eo potiamur oportuniore, vbi praesens tempus,

pus, vt parum conueniens, reiecerimus, deliberatione prorogata.

2178. 10. f. ὅσοις σὺν τῇ πατρίδι μέλει τῦ καλῶς ἑαυτῦς ἔχειν. quibus vna cum salute patriae sua priuata salus prosperitasque curae cordique est.

2179. 7. εἶναι cum ἑκὼν rursus copulaui, tollendo puncto, quod in vulgatis interposita ista duo dirimit. Nota phrasis est ἑκὼν εἶναι. pro *si meae spontis esse mihi liceat.* Sed tum deesse quaedam paret. fortassis ita sit locus integrandus: προσήκει δέ μοι ταύτην τηρεῖν τὴν τῦ βίυ προαίρεσιν.

vlt. post διοικῦντες deesse videtur οἴδαμεν.

2180. 9. in illo οἱ, quod e Vaticano affertur, videtur ἢ latere. quod tamen melius est arceri, et in vulgata conquiesci.

2181. vlt. f. ὗδ' ἐςὶν εἰπεῖν, ἔξω τῶν ὑμ. ἑταίρων, ὅςις οἰκείως τ. π.

2182. pen. γινόμενον de meo dedi, ob insequens καλῦμενον, pro vulgari γενόμ.

2184. 1. pro τε vulgari de meo dedi γε, eaque seruandum duco γενόμενον. *quippe qui fueris aliquando nobis salutaris.*

14. post πατρίδος videri possit φυλαττομένας e praemissis tacite repeti debere. mihi tamen est verosimilius, deesse γεγενημένας.

2185. 6. τὰ νῦν ἀγαθὰ] spontaneam tyrannidis eiurationem.

2186. 10. ἐὰν si seruandum ducemus, quod cum αἱ mutaui, Porto auctore, quo rarissime auctore vtor, ita sit supplendum: ἐὰν δὲ μηδὲν ὑποςέλλῃ, *sin autem nil dissimules,* δέδοικα, μὴ αἱ ἀληθεῖς —

2187. 1. εὐπαθειῶν de meo dedi, pro vulg. εὐηθειῶν.

7. καὶ ἀναφαίρετοι χάριτες καὶ ἀμεταμέλητοι] sic distinctum et correctum dedi h. l. qui in vulgatis sic iacet: καὶ ἀναφαίρετοι, χαρίεις τε καὶ ἀμεταμ. deinde v. 8. pariter de meo τρέφε, *nutri,* dedi, pro vulgari ςρέφε, *verte.*

2188. 5. ἀκολύθως de meo dedi pro vulg. ἀκόλυθον.

2189. 5. πρὸς τὸν οἰκεῖον, mihi, familiari et necessario tuo te vacare negantes. Sic de meo dedi, pro vulgari ἀπὸ τῶν οἰκείων.

7. εἰ δή τι de meo dedi, pro εἰ δ' ἐπὶ, quod e Vaticano profertur. possit quoque legi εἰπὲ δ', εἴ τι σοι, *at dic tamen, num quid tibi* —

vlt. παρ' ἀνθρώποις] quid sibi velint haec vocabula, quae prorsus sublata nil desideres, ego equidem haud exputo. num cohaerent inter se πάντοτε παρ' ἀνθρώποις. vbique temporum atque locorum, vbi sint homines, quicunque tandem.

2190. 6. Copulaui δὲ Vaticani et Sylburgii, quod vulgatis deest, cum δὴ vulgari.

15. καὶ πλείω ταῦτα de meo dedi, transpositis vocabulis, pro καὶ ταῦτα πλείω vulgari.

2191. 11. ἡλικίας ἐν τῇ φρονιμωτάτῃ] alias vſitatius eſt ἡλ. ἐν τῷ φρονιμωτάτῳ (μέρει, vel καιρῷ puta).

2193. pen. βουλῆς ἀξίωσις eſt locus in ſenatu, quem quis obtinet, plus minusue honoratum, prout aut meritis, aut honorum multitudine, aut vetuſtate ſenatoriae dignitatis, prae aliis plus minusue eminet.

2194. 10. e Vaticano afferunt οἷόν τε δεῖ. quibus in verbis videor mihi iſtaec noſcitare: οἷον ἐντελῆ. in quo ni fallor, videtur locus ita eſſe integrandus: οὓς ἐχρῆν οἷον ἐντελῆ καὶ ὁλόκληρον τοῖς πολεμίοις αὐτὴν φυλάττειν. *quos oportebat ſimultatem ſuam quaſi perfectam et nulla parte minutam hoſtibus patriae reſeruare.*

2195. 1. f. ὑπερβολὴ γὰρ ἀνοίας τοῦτό γε — nam exceſſus iſte furoris eſt, parumque abeſt, vt appellari par ſit mentis coecitatem ab ira deorum iniectam. οὕτω δὲ πεποιήκασιν, atqui ſic egerunt principes noſtri ſenatus.

2196. 5. ἔχουσι] imo vero λέγουσι.

13. Imitatio haec eſt loci demoſthenici.

2197. 11. ἐμβολὰς de meo dedi, pro vulg. ἐκβ. v. p. 2203. 7.

12. διαλύσετε (in futuro) effeci e διελύσατε, quod e Vaticano affertur. *rependetis, diluetis, compenſabitis.*

2198. pen. deleui arbitratu meo ὡς, quod vulgatae inter πόλεως et ἐάσαντες dant intergeſtum, vtpote natum e fine vocabuli πόλεως.

2200. 2. Duo vocabula καὶ κολάζετε de meo addidi, quoniam ſine iis ἑκατέρων τούτων et ἀμφότερα ſententia carent. Sunt autem iſta ambo, hinc honores atque praemia, illinc poenae.

2202. 6. reduxi veterem lectionem e Stephanica χλευασμῶν. quoniam pluralem hic requiri, docet inſequens οἷς.

2203. 2. f. οὐδεμίαν ἐμὴν ἀποδειξν.

5. ἐκεῖ] num εἰκῆ, *incaſſum.*

2204. 1. Σαβίνων ſi ſeruetur, legendum ſit ἐναντίον καθημένων Σαβίνων.

3. f. καὶ μηθὲν [nullo pacto, nulla ex parte] οἴῳ.

2205. 16. τὸν ἐπιτηδειότατον (in ſuperlatiuo) dedi pro vulg. τὸν ἐπιτηδειότερον.

2206. 7. f. τῇ τοῦδε προφάσει τοῦ πολέμου.

vlt. αὐτὸ] *ſolum, merum.*

2207. 4. f. ἀναδικασίαν, *retractationem ſententiae.*

2208. 12. παριὼν de meo dedi, pro vulg. περὶ ὧν.

2209. 10. poſt τρατοῦ deeſt ποιεῖν, vel ποιεῖσθαι.

2210. 8. μεταςάσει de meo dedi pro vulg. μετανας άσει.

vlt. f. εἰς δειλίαν. neque pavoris, vel formidinis, arguerentur, quippe qui palam rem gererent. quamquam haec ſententia fracta et ſuperuacanea videtur eſſe.

2211. 2. qui nollent curam reip. omnem abiicere, et qui otium iners auerſarentur, hi ex vrbe

vrbe in villas suas exibant. Hoc non intelligo. Ergone in villis vita agitur negotiosa, et in functionibus reip.?

2211. 5. f. ἀνήνυτον, inexplicabile, quod nunquam ad effectum, vel exitum perducitur. Alias si ἀνόητον seruatur, addendum erit ἐλπίζειν, stultum esse, sperare, futurum, vt tanta vis imperii conuelleretur.

2213. 9. χρώμενοι] scil. οἱ δέκα.

2214. 14. num σύμμαχον, aut συμμαχικήν.

2217. 1. post ὑπεροψίας videtur δι' ἐπιμελείας deesse. nam ἐκ significat h. l. vt latinum *ex*, idem, atque μετὰ, *secundum*, *post*. remp. quam adhuc susque deque habuissent et multa cum arrogantia multoque cum fastidio tractassent, iam diligentius percolere incipiebant.

2220. 6. τῇ γοητείᾳ τῶν λόγων ὀ συνειδὼς bene habet. datiuus cohaeret cum συνειδώς. *non conscius erat praestigiis verborum, quod ex insidiis fierent.* id est, haud sentiens, per illas verborum praestigias pestem sibi comparari. Accusatiuum si hic obtrudere volumus, necesse erit, vt pro συνειδὼς substituatur συνιδών.

2222. 1. f. χωρήσοντες simplex.

pen. f. περιελθόντες ἐκ πλαγίων τὸν ὄχθον. *cum cliuum ex obliquo*, seu *a lateribus circumuenissent.*

2223. pen. aut τιμῶν et διαφόρων est leg. aut, seruata vulgata τιμαῖς διαφόροις, addendum est aliquid, e. c. γεραίρεσθαι.

2224. 8. f. τῆς περὶ τὸ πρᾶγμα ἐπιβουλῆς.

2225. pen. μαχαιρῶν] imo vero βελῶν.

2226. 1. οὐδεμίαν [scil. εἶχον πληγὴν] de meo dedi, pro vulgari οὐδεμιᾷ. Sed occupauit hoc iam Portus, cuius hoc de loco suspicio non displicet.

2228. 4. γραμματιστὴς est, qui pueros puellasue elementa literarum docet. grammaticus autem homo doctus est, poetas et oratores et philosophos adultioribus explanans.

7. παριέναι de meo dedi, pro vulgari περιιέναι. *illac praeterire.*

2229. 5. quanquam ταῖς πειρωμέναις, vt est in vulgata, in foeminino, praestat lectioni e Vaticano prolatae, τοῖς πειρωμένοις, tamen huic peiori lectioni non obstat superius γυναῖκας. nam τινας potest ibi pro masculino vtique haberi, (tametsi ego pro foeminino habendum duco) neque necesse est, vt γυναῖκας cum τινας copuletur. quod γυναῖκας etiam cum τὰς τροφὰς copulari potest.

2232. 4. μὲν οὐσῶν de meo dedi, pro vulgari τε οὐσῶν.

8. f. ὑπέχειν τοῖς βουλομένοις. scil. ἐμὲ δίκας αὐτοῖς ὑπέχειν.

12. προσάγειν de meo dedi, pro vulg. προσλέγειν.

13. ὁποτέρας si seruandum est, quod tum erit, non accusatiuus in plur. sed genitiuus in

in singulari, leg. erit v. 14. ἐχέσθωσαν (per χ.)

2233. 4. οὖν de sensu meo expunxi, quod vulgatae ad μὲν addunt, et δὲ post ἐπειδὴ versu 14.

pen. f. sic est distinguendum et scrib. δοκεῖ ἐρῶντι, (subaudi τινὶ) et videtur amanti alicui, forma praestare, ἥκειν venire. nam M. Claudius ipse non amabat, sed Appius, cui virginem conciliare studebat. aut sic: δοκεῖ, παρασκευασθέντα ὑπό τινος ἐρῶντος.

2234. 7. num τὰς δίκας. pro ὅμοιος, quod Casaubono imputatur, videtur ille potius ἕτοιμος εἶναι scripsisse.

8. f. τοῖς ἄλλοις ἅπασι δέδοκται Ῥωμαίοις δίκαιον, εἰ δὲ μὴ δεῖ ὑποστέλλεσθαι, πᾶσιν ἀνθρώποις, ratum est apud omnes Romanos ius et fas hoc esse, imo, si liceat verum sine haesitatione proloqui, neque causa interueniat cogens reticere et dissimulare, penes omnes homines.

2237. 1. διασημήναντος] praepositio διὰ significat, plebem vndique, a diuersis partibus acclamasse.

vlt. ὑπὸ de meo dedi pro vulg. ὑπὲρ.

2239. 4. αὐτὰς] virginem ipsam cum nutricibus, et auunculum eius, sponsumque, et quicumque cum iis facerent.

2240. pen. μεθέσθαι de meo dedi, pro vulg. μεθεῖσθαι.

2241. 7. καὶ, quod vulgatae ad χάρακα addunt, nemo non videt natum esse e κα vltima syllaba illius vocis.

9. αὐτὸν] malim αὐτοῦ, *ibi*, in castris.

2243. 2. f. ὡς πρότερον, οἱ πελάται αὐτοῦ. si clientes eius [Appii] iam nunc, non vt olim, ius aequum cum reliquis ciuibus impetrent, vel impetraturi sint.

12. ἂν ἐλάμβανε de meo dedi, duobus diuisis vocabulis, pro vulg. ἀνελάμβανε, quod vnum est.

vlt. τῶν delendum est, si δεομένην pag. 2244. 1. seruamus, et tum ἀνάγκῃ cohaerebit cum στέργειν, necessario acquiescere in eo, quod natura extulisset, idque amplecti caritate, vtpote liberorum egentem. alias si pro δεομένην legatur δεδεμένην, possit τῶν quodammodo stare, *obstrictam necessitate liberorum*. h. e. eo, quod mulier, quos pepererit liberos, eos ei necesse sit habere, tenere, atque perferre.

2245. 7. aut τῶν est delendum, aut si seruatur, pro πολλῶν leg. est πολλοῖς.

pen. f. ὅσοι ἧκουν. nam συνακούειν verbum esse graecum nego. συν facile potuit e σοι praecedente iterari. aut sic leg. est: ὅσοι συνελθόντες ἧκουν.

2247. 6. num τοῖς τἀληθὲς ὑπονοοῦσι.

2248. vlt. χρήμασι πεισθεὶς, *numis placatus*. ita de meo dedi, pro vulgari χρηματισθείς.

2250. 15. aut ὑπεχώρουν, aut ἀνεχώρουν, aut ἀπεχώρουν.

2251. 8. εἰς γῆν] haec vocabula melius vtique ſtarent pone καταῤῥέουσαν. pro κατέχουσαν vulgari dedi de meo κατέχων.

2252. 4. προσεφύσησεν de meo dedi pro vulgari προσέφυσεν. poterat quoque προσέπτυσεν dari. ſed praetuli iſtud mea ſponte.

2253. 14. δ', quod vulgatae pone εἴξαντα collocant, delendum videtur, et pone ὕστερον auctore Porto δὲ addendum. ſed tum deerit aut ἀπολύεσθαι, aut διαλύεσθαι. *ſeſe purgare*, *in gratiam redire*.

2254. 2. poſſit quoque παραβαλλομένων legi, *audentibus*, quod ad vulgare περιβαλλ. propius etiam accedit, quam ἐπιβαλλ.

2255. 12. ὀλιγαρχῶν videtur Dionyſio relinquendum eſſe, vt ab eo adamatum, et alias quoque vſurpatum. v. p. 2257. vlt. 2268. pen. 2277. 3.

2256. 1. ταύτην τὴν ἐκκλησίαν] articulum de meo addidi. ad hanc Valerii concionem, non illam Appii.

4. ὀλιγαρχίας de meo dedi, pro vulgari ὀλιγαρχικῆς. quod ſi teneatur, addendum ſit φωνῆς.

6. nihil hic videtur deeſſe. ἄσμενοι χωρεῖν et χωρήσειν ſunt iidem, atque ἕτοιμοι χωρεῖν, ἑτοίμως χωρήσοντες.

9. βαλλόμενος ſimplex dedi pro vulgari ἐπιβαλλ. *nam ſaxorum coniectibus impetitus*. nam ſubauditur λίθοις.

pen. malim cum articulo κατὰ τῆς ὀλιγαρχίας.

2257. 9. ἀθύρματα κόμης ſunt crines ſuppoſititii, cincinni, quos virgines matronaeque, etiam hodienum, ad crines ſuos genuinos apponunt, quo comtiores, et altius turriti videantur. *Toupés, Haartouren, Frauenperruken.*

2259. 3. ſic diſtinxi, partim et correxi vulgatam: ἀγωνίας πλήρεις, καὶ θορύβῳ περιχεόμενοι. vulgatae ſic dant: ἀγωνίας μεστοὶ καὶ θορύβων, περιεχόμενοι. A Sylburgio mutuatus ſum περιχεόμενοι. cuius ſupplemento τε poſt noſtram correctionem et lectionis et diſtinctionis vulgaris ſuperſederi iam poteſt.

2260. 5. αὐτοῖς cum παρελήλυθε v. 7. cohaeret.

7. ἀλλ' ἐκ τοῦ βιαιοτάτου τ. τρ.] ſubaudi e praemiſſis τὴν ἐξουσίαν ἔχοντες. Ad καταγνόντες ſubauditur προπηλακίζουσιν ἡμᾶς e verſu 3. nihil hic deeſt.

2261. 7. num οἷς ὀφείλεται δίκαια φύσεως καὶ προγόνων. *ergo quos non ſolum munia patrum a natura vobis iniuncta fungi vos par eſt, ſed etiam iura a maioribus parta et vobis tradita, ſalua atque intemerata ſunt conſeruanda atque relinquenda.*

2262. 7. διαχρησαμένης de meo dedi, pro vulgari διαχειρισαμένης. quem errorem iam ſupra ſuſtuli.

2263. 8. f. ἢ καὶ πρὸς αὐτοῦ.

vlt. f. τὰ ὑπονοούμενα. *magna eſt ſtoliditas et tarditas, credite*

 mihi,

mihi, certo auctori, affirmare, non esse euentura haec, quae suspicor.

2265. 13. conuenientius foret graecae linguae rationi, vt hi tres accusatiui συλλαβόντας, ἀναστήσαντας et ἐγκαθημένους, cum nominatiuis mutentur, συλλαβόντες, ἀναστήσαντες et ἐγκαθήμενοι. ἐῶντας autem, v. 16. malim cum ἐᾶν permutari, nisi si quid desit.

pen. μηδὲν τοὺς σφετέρους in accusat. malim.

2266. 1. ἑκάστοτε, *itentidem, quoque tempore, vt res fert.* αὐτῶν respectum habet ad res vrbanas. Cupido sciendi, quid in vrbe gereretur rerum novarum, opponitur discrimini capitis, quod cuique in certaminibus identidem occurrentibus subeundum esset.

5. num διαῤῥιφθέντα. quamquam huius verbi aor. 2. διαῤῥιφεὶς magis vsurpari solet, quam primus. num ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν λεχθέντα λόγον.

7. num ὦ καλῶς ἡμῶν ἐστρατηγηκότες in vocatiuo.

11. quamquam dura et cruda haud pauca a Dionysio devorare didici, tamen haec dictio, quae ne graeca quidem videtur esse, νίκην, ἢ βλάβην, ἐποιήσατε κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ne Dionysio quidem videtur imputanda.

12. ἀπεδείξασθε in medio dedi de meo, pro vulg. in actiuo.

vlt. post καταδηωθεῖσαν videtur διαθέντες deesse. *solum vestrum patrium eo redegistis, vt videatur ab hostibus desolata esse.*

2267. 2. ἐνικῶμεν ἐν ταῖς μάχαις] praepositionem de meo addidi.

2269. 2. malim simplex πορευθέντες. nescio enim, quae vis h. l. possit praepositioni ἐπὶ inesse.

10. malim ἀδικοῦντες οὐδένα οὐδέν.

2274. 6. num αὐτόμονος vocabulum fuit Dionysio probatum et vsurpatum? quod si fuit, αὐτομόνοις exarari malim vno vocabulo, pro vulgari αὐτὸ μόνοις, duobus. An leg. est ἀλλ' αὐτοῖς μόνοις, aut ἀλλά τι μόνοις.

2275. 1. ὑπὸ τὴν δίκην] de meo dedi, pro vulg. ἐπὶ τ. δ.

11. καὶ, quod vulgatae post ἐπιφανεστάτους addunt, arbitratu meo sustuli.

13. συνέσχον] continebant, reprimebant, quominus possent Appio succurrere, decemviros.

2276. 2. ἀποδειχθεῖσαν de meo dedi, pro vulg. ἐπιδειχθ.

2277. 6. f. ἀχθομένων ἤδη ταῖς σφαγαῖς τῶν πολιτῶν, καὶ πόλεμον ἐμφύλιον ἐκ τούτων γενήσεσθαι προσδοκώντων.

8. recepi e Vaticano συναγαγόντες τὴν βουλήν. at res ipsa tamen monstrat, adhuc addendum iis esse οἱ ὕπατοι. *consules cum senatum coegissent.*

2278. 2. παρόντας] imo vero ἐπαρθέν-

ἐπαρθέντας. et ſic dedi de meo. confirmant inſequentia μᾶλλον ἐβϐλετο ἐπᾶρχαι.

2278. 4. δεδιότως aduerbialiter de meo dedi, pro vulgari δεδιότος.

2279. 3. τῦ ἄϛεος] ex his duobus vocabulis vnum ταχέως videtur efficiendum eſſe.

2280. 3. ἦν γὰρ] redit, non ad ducem Sabinorum, de quo in continenti verba fecerat, ſed ad Romanum M. Horatium.

2281. 5. κατ' αὐτῶν] de iis, ſuper iis, ob eos.

2282. 7. f. poſt ὁ ἀνὴρ deeſt ἀπέφυγεν ἄν. quaſi futurum fuiſſet, vt vir abſolueretur, dummodo ad iudices productus fuiſſet.

8. f. καὶ πολλὰ, ἃ τὸ κοινὸν ἐφαίνετο εὖ πεποιηκώς. *multaque, quibus ornatam ab eo fuiſſe remp. conſtabat.*

2283. 1. ἄλλων de meo dedi, pro vulg. αὐτῶν. ad ἔδοξεν v. 2. ſubauditur τῇ βϐλῇ, et ad ἀγαπᾶν, δεῖν. *viſum fuit ſenatui, oportere conſules ſibi congratulari, in eoque acquieſcere, quod* — Pro παρόντων num leg. ſit παριόντων, an vulgata ſeruanda ſit, in dubio relinquam.

9. νόμον] de honore triumphi iis vſurpando, quibus eum iuſſus et auctoritas populi decreſſet, etiamſi inuito et repugnante ſenatu.

2284. 2. αὐξηθεῖσαν de meo dedi in accuſatiuo, pro vulgari αὐξηθεῖσα in nominatiuo. deinde pro ϐκ ὀλίγοις v. 3. malim ϐκ ἀληθέσιν.

4. f. δόξα δὲ αὕτη ἰσχυρὰ —

5. τῦ πίϛις εἶναι] articulum de meo addidi.

2286. 9. malim αὐτϐς. v. σφίσι v. 10. redit ad Romanos.

2289. 1. καὶ de meo addidi, quod ob κοι (finem nominis Οὐολϐσκοι) facile potuit excidere.

10. τὸν νόμον] de conſulibus e plebe creandis.

2290. 7. poſſit διομοσάμενοι defendi, ſi nempe pone ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ſubaudiatur a communi προήχθησαν. quamquam ab hac ratione, paullo illa contortiore, alienior ad Sylburgianam magis propendeo. deinde verba marte meo ſic conſtruxi: ἵνα μηδὲ πεισθεῖσιν ἐξῇ τι τῶν ἐγνωσμένων αὐτοῖς καταλύειν. *quo ſibi ne liceret, ne perſuaſis quidem, aliquid mutare eorum, quae ſanxiſſent.* nam in vulgatis iacent paulo conturbatius ſic: ἵνα μηδέ τι τῶν ἐγν. αὐτοῖς πεισθεῖσιν ἐξῇ καταλύειν.

2291. 2. εἰς ἰδιωτικὸν de meo dedi, eiecto τὸν, quod vulgatae interponunt. deinde malim: ϐχ ὑπὸ τῶν ὑπάτων, ἀλλ' αὐτοὶ καθ' ἑαυτϐς. σύλλογος ἰδιωτικὸς eſt congreſſus virorum honoribus fungentium, ſed priuatus, non publicus, h. e. non perſonas magiſtratuum, ſed priuatorum, gerentium.

2293. 1. μὲν de meo dedi, pro vulgari τε. reſpondet huic

μὲν,

μὲν, δὲ versu 4. in istis ἐν δὲ τούτοις.

2293. 4. f. μὴ ἐλάττονες (in nominat. plur.) ἀριθμὸν (in accusat.) h. e. κατ' ἀριθμὸν, vel ἐς ἀριθμὸν. *non pauciores numero.*

7. καταβαλεῖτε de meo dedi, pro vulg. καταβάλητε. quod si seruabitur, etiam δόξετε v. 8. mutandum erit, siue cum δόξητε, siue cum δόξαιτε (in optat.)

vlt. ἄλλου de meo dedi, pro vulgari ἄλλων, et

2294. 8. εἰσηγείσθω pro vulg. εἰσηγεῖσθαι.

2296. 12. fortassis dictio est Dionysio propria βουλεύειν τὰ κοινά. sin tamen minus sit, malim βραβεύειν suffici, quomodo alii loquuntur.

14. post δικαίῳ videtur γεγένηται deesse.

2298. 5. post βουλευτῶν deest μαρτυράμενος. *contestatus*, vel *antestatus*. h. e. *cum senatorum prouocasset ad testimonium.*

8. f. πρώτους ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει τῆς γνώμης καλέσειν, οὐχὶ τοὺς — *interrogatione sententiarum, se esse vocaturum primos, non* —

2299. 12. πεπολιτευμένων de meo dedi, pro vulg. πολιτευομένων.

vlt. ἐπεὶ δὲ] potest hoc δὲ ferri, vt mera iteratio praemissi δὲ versu 7. quae iteratio, nullius alius rei, quam elegantiae caussa, aut si mauis, quo lector ad principium orationis reuocetur, multo est creberrima.

2301. 3. ταὐτὸ] nam ambae partes pariter fremebant atque stomachabantur, sed diversis singulae de causis.

2302. 6. post ἐθισμοῖς videtur διαπεπρᾶχθαι deesse.

pen. malim αὐτῇ (scil. τῇ πόλει) συμπεσεῖν.

2303. 1. ἀποτρίψασθαι de meo dedi, pro vulg. ἀποτρέψ.

2. sic distinxi et correxi h. l. πόλεμον· hic desinit protasis. scil. διαλεχθεὶς, ὅτι — tum incipit apodosis: ἔφησε. δυοῖν ὄντων κ. vulgatae sic dant: πόλεμον ἔφησε· δυοῖν δ' ὄντων κ.

2304. 2. ἐγίνετο de meo dedi, pro vulg. ἐγένετο.

2308. 7. τιμαῖς num vsurpavit pro τιμήσεσι. *censibus, aestimationibus facultatum.* Rarus vtique modus ille vocabulum hoc vsurpandi, vti etiam est ἄτιμος, pro *non censo.*

AD EXCERPTA E DIONYSIO.

2313. 2. f. μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀ. φύσιν ἐς ἀλλήλους παρ. *iniuriis mutuis in sese nullis saeuire, modum humanum excedentibus,* h. e. *cum belluina immanitate.*

3. f. ὅσοις μὲν οὖν τὰ ἐπιεικῆ πλείονα ὑπῆρξεν, *quorum naturae inest plus lenitatis et comitatis.* vel potius pro τὰ solummodo ταῦτα leg. est, aut saltim τὰ εἰρημένα, *ea, quae dixi,* sapientia

tia puta, bonarumque artium ſtudium et odium crudelitatis.

2313. 10. ἀλλὰ, quod in vulgatis pone πόλεως legitur, arbitratu meo deleui.

2314. 4. poſt Νεαπολιτῶν videtur deeſſe τὰς ἀδικίας, vel τὰς παρανομίας, vel tale quid. et v. vlt. poſt λόγων deeſt κρίνεσθαι, aut διακρίνεσθαι. et p. 2315. 3. poſt μήτ' αὐτὰς deeſt κατατρέχειν. *mare Tyrrhenum non perſultare*, vel *peragrare piratarum in modum*.

2315. 10. διὰ γένες] h. e. proxeni Neapolitanorum fuerant ipſorum aui maioreſque ab vltima inde memoria. Ciuitatum proxeniae erant plerumque haereditariae, et quo diutius penes quamque gentem hoc ius, vel hoc munus, fuiſſet, et quo per plures velut articulos generationum propagatum, hoc illa gens erat nobilior. *proxenia* reſpondet Romanorum *patronatui*, cuiuſmodi patroni fuerunt Marcelli Siciliae.

2316. 1. f. καταλύεσθαι. nam tametſi διαλύεσθαι πόλεμον, ἔριν, φιλονεικίαν dicitur, dubito tamen, num ideo quoque pari modo φιλίαν διαλύεσθαι dicatur.

vlt. f. καὶ οἱ μὲν χαριέστατοι τὰ — φρονεῖν, οἱ δὲ χείρες τὰ τῶν Ἑλλήνων, vel τὰ τῶν ἐναντίων.

2318. 1. καταγγέλλοντες, *denunciantes*, *claris et perſpicuis verbis affirmantes*, *ſpondentes*, *pollicentes*. raro quidem modo Dionyſius hoc verbum vſurpauit.

2. κἀκείνοις] id eſt τοῖς κἀκείνων ςρατεύμασιν. *non in ſuas*, Samnitium, *copias ſolummodo*, *ſed illorum quoque*, Neapolitanorum puta, *ſe ſumtus belli eſſe erogaturos*.

3. lege ἐπιχορηγήσειν. et ita dedi.

vlt. κατέσχον, πάνυ πολλὴν de meo dedi. cohaeret hoc πάνυ πολλὴν cum προσθήσειν χώραν. vulgatae dant κατέσχον τινὰ πόλιν.

2319. 4. Videtur lacuna ſic ferme explenda: ἐπὶ τὸν πόλεμον ὥρμα. ἐξ ὧν, ἐπειδὴ ἕκαςος τῷ ἑαυτῦ μέρει συνελάμβανε. *ad bellum ruebat. quo factum, vt, vnoquoque nitente pro parte ſua*.

2321. 6. τὴν πόλιν δι' ὑμῶν αὐτῶν ἔχετε. ſic dedi de meo. *vos ipſi ſoli vrbem*, Neapolin, *tenetis*, *in poteſtate veſtra habetis*. male Vrſinus αὐτοὶ de ſuo ſuffecerat in locum αὐτῶν, quod ipſi ſuus codex dabat, vnde reuocaui.

vlt. niſi legati ipſi loquerentur, pronum eſſet de ἐκρίναμεν ſuſpicari. Forte ſic ſcripſit Dionyſius, quod ſi fecit, oblitus ſui fuit.

2322. 5. δὲ poſt ἔπειτα frequentari non ſolet. quare delendum videtur.

8. poſt πᾶσι deeſſe videtur φήσετε. *ſin autem negabitis, a vobis omnibus ea probari*.

9. poſt γνώμης deeſt αὐτὰς πρᾶξαι.

ibid. παραδῦναι] ſubaudi a communi ἀξιῦμεν.

2324. 4. ὐδ' ἐν τύτῳ de meo dedi, pro vulg. ὐδὲ τύτῳ.

2324.

2324. 9. pro φέρειν malim aut simplex φθείρειν, aut potius διαφθείρειν. *corrumpere, orationis praestigiis a vobis abalienare.*

2325. pen. post ὅρκια videntur haec inserenda esse, quo lacuna sarciatur. τὸν πόλεμον ἀναιρεῖσθαι. *nil impedit, bellum capessi.* οὐ γὰρ ὅσιον, οὐδὲ δίκαιον, ὧν κακῶς βουλεύεσθε, τὸν Ῥωμ. δῆμον αἰτιᾶσθαι. *Iniquum enim sit atque impium, malorum et perversorum vestrorum consiliorum culpam in Romanos conferre.*

2326. pen. καὶ πράξεις ἐν πᾶσι διδόναι τοῖς πολέμοις εὐτυχεῖς, *et successus prosperos omnibus in bellis.* sic dedi, partim e libris scriptis, partim de meo. scil. τοῖς πολέμοις ipse marte meo suffeci in locum vulgaris τοῖς πολεμίοις. caetera libris debentur. vulgatae sic exhibent: καὶ πράξεις πᾶσι διδόναι ἐπὶ τοῖς πολεμίοις εὐτυχεῖς. codex Pacii omittit ἐπὶ. quem secutus sum. quod si seruatur ἐπὶ, erit idem, atque ἐν. atque sententia tum erit: *prosperos in bellis successus dare rebus in omnibus.*

2327. 1. περὶ τὰ] sic dedi, transponens marte meo vocabula, in vulgatis inuersa.

2329. 7. ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως aut bene habet, aut defendi certe potest. πόλις saepe non est vnum solum oppidum, sed vniuersa ciuitas, cunctus populus, per plura sparsus oppida. vt *ciuitas Heluetiorum* apud Caesarem.

2332. 2. f. διαλύεσθαι βλαβερὰν, aut ἐπικίνδυνον, aut δυσχερῆ φιλίαν.

4. εἰ de meo addidi pone νομιζομένη.

6. f. τά τε βαρβαρικὰ ἔθνη, καὶ τὰ Ἑλληνικὰ, τὰ προσεχῆ τ.

vlt. Videtur in Valesii codice fuisse τῆς τε ἀξίας ἕνεκα.

2333. 2. ἐφ' οἷς] non optime cohaerent haec cum praemissis, et hiat oratio, labat constructio. verum agnosco manum Excerptoris.

18. στρατείαν de meo dedi, pro vulgari στρατιὰν.

2334. 3. f. πρὸς ταύτην τὴν μερίδα. an vulgata idem significat?

15. ἐξήλασεν de meo suffeci in locum vulgatae ἐξέπλευσεν. error natus e similitudine literarum Η cum Π et ευ cum α in codd. mstis.

pen. aut καὶ Φάβιος μὲν, aut Φάβιος μὲν οὖν.

2336. 4. f. οὔτε ἡ βουλὴ, οὔτε ὁ δῆμος συνεχώρησεν. vid. p. 2333. pen. et exempla Seruilii VI. 30. patrum iniussu de Volscis triumphantis, et Valerii atque Horatii XI. 50.

2337. 11. malim δημοσίαν, vt ad γραφὴν referatur.

14. f. τοὺς ἐν ταῖς στρατηγίαις καὶ ταῖς ἄλλαις ὄντας ἀρχαῖς.

2338. 3. ὡς de meo dedi, pro vulg. ὧν.

2339. 2. aut τὴν κρίσιν, aut τὴν εἰσαγγελίαν, delendum videtur. nam vtrumque idem dicit. videtur alterum in his, alterum in aliis fuisse codicibus. aut, si tamen vtrumque seruatum volumus,

lumus, fort. sic est leg. καὶ εἰσαχθεὶς εἰς τὴν κρίσιν κατηγορούντων τῶν δημάρχων, τὴν εἰσαγγελίαν. ἁλοὺς, ὦφλε θανάτου δίκην.

2339. vlt. recte coniecisse Sylburgium, docet insequens ἐτραχύνοντο. homines superbi et feroces alia nulla re magis, quam minis, exacerbantur. v. p. 2341. pen.

2340. 4. ἐπὶ de meo dedi, pro vulgari ὑπὸ.

2341. 10. num τὸν ὑβριστὴν ἐπαινούντων.

2342. vlt. f. λελύσθαι, ἢ μὴ, τὰς π.

2343. 12. αἳ [scil. γνῶμαι] de meo dedi, pro vulg. οὗτοι.

2344. vlt. malim πολέμῳ κρατήσας, ἅπαντας.

2346. 3. post ἀγαθοὺς videtur ἄνδρας deesse.

2347. 3. κατασκεύασμα est *Ausmeublirung, Garnirung, Putz, Schmuck eines Zimmers z. B. oder Kleides.* mundus, ornatus, instrumentum aedium et similium.

7. f. sic explendus est hiatus: οὐκ ἐλάττων (in nominativo) τῶν ἐμῶν φίλων καὶ ἀναγκαίων, [subaudi ex insequentibus εἶναι νόμιζε] *persuade tibi, te penes me meis amicis atque necessariis haud minorem fore*, καὶ ξένων ἐν τοῖς τιμιωτάτοις εἶναι νόμιζε. *et in hospitum numero eorum, quos summi facio.* vel sic: οὐκ ἐλάττω [in accus. pl.] τῶν ἐμῶν φίλων φέρεσθαι καὶ ξένων ἐν τοῖς τιμιωτάτοις εἶναι νόμιζε.

vlt. num ὡς οὐκ ἐπὶ κακῷ.

2348. 4. καὶ bene habet. erat hoc caput secundum eorum, quae Pyrrhus a Fabio referri suo nomine ad senatum Rom. volebat, se nempe, Pyrrhum, vrgeri et ex Italia auocari.

7. ὑπέχομαι non damno. potest pro idiotismo Dionysii haberi.

vlt. εἶναι] scil. ἐμὲ. *ego tibi auctor sum, me nunc esse circa reditum domum.* id est, *hoc agere et parare, vt domum remigrem.*

ibidem. ποιήσαντα ab Vrsino profectum est. saltim ποιησάμενον dixisset. ecquis enim ποιεῖν φίλον dicit, pro *aliquem sibi amicum facere.* praetuli ἐὰν Ῥωμαῖοι ποιήσαιντο φιλίαν. quod e vestigiis lectionum, quas codices manuscripti dant, collegi. *Si Romani mecum fecerint amicitiam.* Ante ἵνα nil deest. Refertur ἵνα ad illa superiora: *ego tibi nullum non praestabo fidei genus, quodcunque tandem exigere licet — quo tu hac de re Romanos tuos facias quam certissimos.*

2349. 2. sic distinxi et correxi de meo: λέγοις, εἰ δή τισι. *si nempe sunt, quibus* — pro vulgari λέγοις. εἰ δέ τισι. — quod δὲ si seruatur, pendebit sententia, deficiente apodosi. Εἰ δὴ etiam in Pacii codice reperit Sylburg.

2350. 4. τοῦτον de meo dedi, [subaudi τὸν ἐμαυτοῦ βίον] pro vulgari τούτων. *meam vitam audisti*, pro *de mea vita.*

11. post ὠδυράμην deesse videtur

detur ποτε, vel πώποτε. aut legi poteſt ȣδ' ὀδυραίμην ἂν ποτε.

2351. 4. πεπίςευμαι de meo dedi, e vulgari τε πιςεύομαι.

2352. 7. ȣκ ἴσον partim de meo, partim de Sylburgii penu dedi, pro vulgari ȣχὶ ἴσȣς. malim tamen adhuc ad ἴσον addi ἐμὲ.

2353. 6. εἴην de meo dedi, pro vulg. εἶναι.

pen. pro πλȣσίοις leg. eſt aut πένησιν, aut φίλοις, aut denique σπȣδαίοις. quod praetuli.

2354. 5. malim ἐπαίτιον, *culpabilem, reprehendendum.*

2355. 6. ἡνίκα de meo addidi. vlt. προεισήνεγκαν de meo dedi, pro vulg. προσήνεγκαν.

2357. 4. καλῶ καὶ δικαίῳ de meo dedi, pro vulgari καλῶς καὶ δικαίως.

2358. 8. Facile quidem ſit ſententiam hanc perficere, addendo: ἐξελεγχθεὶς ἀσχημονήσω, καὶ ζημίας δώσω μεγάλας. orationem autem ipſam Fabricii ecquis nobis perſectam et abſolutam dabit?

pen. τὰς πόλεις de meo dedi, pro vulg. ταῖς πόλεσι.

2359. 5. κατέλιπε dedi pro κατέλειπε.

2360. 14. ἐτράπετο, vt vſitatius, de meo dedi, pro vulg. ἐτρέπετο.

2361. 6. ἢ, quod vulgatae pone ὁρῶσιν addunt, expunxi.

8. καὶ de meo addidi.

2362. 8. aut hic τὸν Πύῤῥον, aut verſu proximo 9. αὐτὸν eſt delendum, et auſus ſum hoc poſterius expungere, quod vulgatae ad ὁρῶντες addunt. niſi exiſtimes, in eo χρημάτων latere.

12. ἀνόσιον de meo dedi, pro vulg. ἀνοσίων.

14. ταυτῇ, monſtroſum quamvis, reliqui, etiam in Pariſina editione Excerptorum Valeſianorum reperiens. Saltim ταύτῃ dediſſet. verum ſic dubium eſt, qua de vrbe agatur. num pro ταύτῃ leg. eſt πάνυ.

2363. 4. num ἐξαχθέντα, aut ἐξελχθέντα, aut ἐξενεχθέντα.

12. προενεχθεὶς de meo dedi, pro vulg. προσεν. loco vocabuli ἀναθημάτων ſententia ſubiicit ὑπογείων. *aurum e cellis ſubterraneis egeſtum.*

2364. 14. τριπλάσιον] quam erant Romanae copiae.

vlt. ἐπικȣρίας τοῖς ἑτέροις ἄφιξις de meo dedi, pro vulgari ἐπικȣρία τοῖς ἑτέροις ἡ ἄφιξις. bene habet τοῖς ἑτέροις. *alteris*, hoc eſt parti Pyrrho contrariae.

2365. 7. τȣς deleui, quod vulgatae ad αὐτȣ addunt.

HENRICI

HENRICI DODWELLI

CHRONOLOGIA GRAECO-ROMANA

PRO

HYPOTHESIBVS

DIONYSII HALICARNASSEI.

APPARATVS
AD
CHRONOLOGIAM DIONYSIANAM.

§. I. *Romanarum* Originum *tempora* ad *Graecas Epochas* exegit *Dionysius Halicarnasseus*: *Archontum* nempe atque *Olympiadum*.

Temporibus hisce, in quibus versamur, ante *Romam Conditam*, antiquissimis, nec *menses*, quibus reges *inierint*, (multo minus mensium *dies*) prodiderant Archiua illa, qualiacunque demum fuerint, e quibus *annorum* numeri, quibus quisque regnauit, ad *Dionysium* emanarunt. Itaque cum de regum *Natalitiis* minime constaret, *situs* eorum aliter designari non potuit, quam si ad *notam* aliquam *anni formam*, notamque *Epocham* exigerentur. Sic erant *integri* regum *anni* cum *annis* notae Epochae, in qua designabantur, similiter *integris* conferendi. *Falso* quidem, tantisper tamen *ferendum*, dum non constaret de *veris* singulorum cuiusque Principis annorum *initiis*. Ita *Nabonassareae* Epochae annos *singulos* per *regum* annos, qui continua serie *Nabonassaro* ipsi successerant, internoscendos censuerunt *Astronomi*. Quasi, scilicet, *decessor* quisque vltimae *Epagomenae hora* vltima decessisset, et *primam* Thoth sequentis *horam*, vnde initium processit anni *Nabonassarei*, *successor* habuisset *Natalitiam*. Sed *Graecis* operam navabat *Dionysius*, vt *Romanae* Vrbis origines, eousque, vt ostendit, parum exploratae, *Graecis* suis innotescerent. Hoc ergo vt assequeretur, *Graecorum* Epochas antiquissimas celeberrimasque sibi proposuit obseruandas, *captae Troiae* atque *Olympiadum*, multo quidem *serius* his, de quibus agimus, temporibus in *vsum* hominum receptas, his tamen *Dionysii* temporibus aliquanto etiam *antiquiores*. Idque exemplo fecit ipsius *Catonis*, qui, quamquam ipse *Romanus*, *Troiae* tamen *excisae* anno *Vrbis suae* exordium ipse designauerat. Nec id quidem absurde, quod nexum habere crederet cum Originibus *Romanis* Epocham *Ilii excisi*, qui a *Troianis* exsulibus *Romanae* Vrbis originem arcesseret. Docuerat *Cato* annum *Romae* Conditae post *Troiae* cladem fuisse 432. Haec *Cato* e successione *Regum Albanorum*. Quotus autem is annus fuerit in *Graeca Olympiadum* Epocha, hoc sane a *Catone* non didicit. Sic verba eius interpretor. [1] Κάτων δὲ Πόρκιος Ἑλληνικὸν μὲν οὐχ ὁρίζει χρόνον. Hunc ergo e Canonibus *Eratosthenis*, quos censuit accuratissimos, eruit ipse *Dionysius*, eundemque fuisse docet, qui fuerit *Olympiadis* VII. primus. Χρόνον ergo Ἑλληνικὸν illum censet, qui in *Graecorum Epochis* designabatur, vt in Canonibus *Eratosthe-*

[1] L. I. c. 74.

 nis,

nis repraeſentabatur e *Graecarum* ſucceſſionum ſerie ſibi *conſentanea*, a *Troia capta* atque initio *Olympiadum*. Sed vero annos *Olympiadum* medios *Archontibus Atticis* inſignire mos fuit apud *Graecos* receptus, a temporibus vſque *Timaei*. Proinde *Archontes* adhibet vbique noſter, quoties res *Romanas Graecis* temporibus aſſignat. Et ne quidem illud incommode, quod idem fuerit *initium* anni *Olympici* atque *Archontici*, ſaltem cum ſcriberet *Dionyſius*. Ita factum, vt menſis *Attici Thargelionis* diei cladem tribuerit *Troianam*, quam alii *Scirophorionis* diei potius tribuendam exiſtimabant. Non ita procul dubio facturi, ſi tempus ipſum e *coaeuis* excidio *Troiano* monumentis hauſiſſent, et non potius e poſterorum *ratiociniis*. Sed quem *annum* Archonte *Attico* in ſcriptis inſignitum repererat, eum non alium fuiſſe veriſimile erat, quam *Atticum*, vt e *Kalendario* proinde *Attico* fuerit explicandus. Inde praeterea factum, vt e Cyclo *Metonico*, retrorſum tamen numerato, annum *exciſae Troiae* conſtituerint, (quicunque demum fuerint) *Dionyſii* auctores. Nam ex vltima *ſilentis Lunae* quadrante, cuius meminerant antiquiſſimi de excidio Troiano *Poëtae*, menſis lunaris *partem*, qua *Troia* fuerit *exciſa*, colligebant iuniores *Grammatici*, vt in noſtris ad Μεθομηρικῶν fragmenta Notis oſtendimus. Iuſti certe *ſeptidui* (quam menſis lunaris *quadrantem* exiſtimabant qua quidem diebus *integris* deſignari potuit) ſpatio diſtabat is ipſe *Thargelionis* dies XXIII. a τριακάδι, quam ἕνην etiam et νέαν appellabant, et pro *Populari* συζυγίας *lunaris* loco habebant. Sed vero in aliud menſium lunarium *Kalendarium* quadrare illa non poterant, praeterquam in illud, quo menſium *lunarium* ciuilium *media* et *initia* ad coeli *nouilunia* et *plenilunia* proxime acceſſerint. Tale nullum *Metone* antiquius fuiſſe e Gemino oſtendimus. Nec obſtant verba *Dionyſii*, [2] ὡς Ἀθηναῖοι τὰς χρόνους ἄγουσι, quo minus recte etiam illa in Cyclum *Metonicum* conuenire potuerint. Nec enim aliter de Cyclo *Metonico* ſcribit *Diodorus*, qui vixit etiam ipſe ſcripſitque, cum in *deſuetudinem* abiiſſet vſus Cycli *Metonici*, ſuffecto in illius locum Cyclo *Calippico*, vel etiam fortaſſis *Hipparchi*. Verba ſunt: [3] μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων οἱ πλεῖςοι τῶν Ἑλλήνων χρώμενοι τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι οὐ διαψεύδονται τῆς ἀληθείας. Quis dubitat, communi *Graecorum* nomine concludi *Metonis* ipſius ciues *Athenienſes?* Et tamen apud illos, diu ante *Diodorum* atque *Dionyſium*, Cyclum ſaltem *Calippicum* obtinuiſſe probant noſtrae, niſi fallimur, *Diſſertationes*. Fieri poteſt, vt etiam, *ante* illos, *Calippico* ſucceſſerit Cyclus *Hipparchi*, e duobus *Metonicis*, *Calippicis* autem quatuor, conflatus. Nec tamen proinde *Metonis* Cyclum fuiſſe negabimus, cum eodem *conſilio* ſuſcepti fuerint, quo et ille

Metonis,

2 L. I. c. 63.

3 *Diodor.* 86. 4.

Metonis, vt lunae *ciuiles coeleſtibus* reſponderent, nec alio facerent, quam vt (quod *primus ſoluſque* ante illos propoſuerat ſibi *Meto*) id *nuperiorum* inuentorum beneficio *certius accuratiuſque* aſſequerentur. Vtcunque tamen Cyclum non alium, quam *Metonicum*, *Dionyſio* ob oculos fuiſſe, ipſum hoc euincit exemplum, in quo *Thargelionis* dies XXIII. idem XVII. erat ante *Solſtitium*, non *Romanum*, (vt credidit *Glareanus*) *Iun.* XXIV. ſed *Metonicum Iun.* XXVII, qui proinde *Sciroph·orionis* dies erat X. Sic enim docent noſtrae Cycli *Metonici Tabulae* anno Cycli VIII. Nec in alium Cycli *annum* Troiae cladem incidiſſe, quam VIII. docebunt Tabulae *ſubiectae*. Idem etiam mox *alio* exemplo oſtendemus *Palilium Varronianorum* in *Graecam* τριακάδα, *Plutarcho* teſte, incidentium. Id quoque recte anno Cycli *Metonici* CXXXV. vt infra palam faciemus. Non tamen aduertebant, qui *primi* rerum *Troicarum* tempora ad Cycli *Metonici* normam exigebant, quam id feciſſent *abſurde*, et praeter *ſeculi decorum*. Nondum ſcilicet *nato* ipſo *Metone*, nondum *ſolaris lunariſue anni* modo explorato, nedum *illo*, cuius auctor inuentorque creditus fuiſſet *Meto*. Sed *coaeuum* Troiae *Cyclum* nullum habebant, qui *lunarum coeleſtium* rationes proxime repraeſentarit.

§. 2. Inde factum, vt annum Albanum ab Hecatombaeone Attico exorſus fuerit Dionyſius. Sed e Parapegmate alio, quod deſtatem contulerit ia Ver Toucydidem.

Hoc autem errore ſemel admiſſo, procliuis erat lapſus ad alios ſimiles errores. Cum enim ex *anno* Athenienſium *Metonico* de rebus *Troiae* geſtis ſtatuiſſent, inde praeterea factum, vt *Troiano anno* idem *initium* aſſignarint, vnde ſuum annum exorſus eſſet *Meto*, nempe a *ſolſtitio aeſtiuo*. Id quoque admodum abſurde, cum ne quidem *ſolſtitii* τροπὰς multis poſt *Troiae* excidium *ſeculis* exploratas habuerint *Aſtronomi*, imo ne quidem illud, *fuiſſentne* vllae in rerum natura τροπαί; cum nec etiam multis a *ſolſtitio reperto* annis anni ciuilis *initium* inde cenſuerint *Athenienſes*. Primum enim *Metonem* auctorem ciuibus ſuis fuiſſe [4] probauimus, vt annum ciuilem ab *Hecatombaeone* ordirentur, quem olim a *Gamelione* ſupputauerant. Et ne quidem *Olympiorum* initia antiquiſſima ab *Hecatombaeone* procedebant, ſed a *Thargelione*, ſi fragmento *ſcholiorum* in Μεθωνης κα fides habenda ſit. Vtcunque tamen abſurde, ita certe de *anni* veteris *initio* cenſuit auctor, cuius fidem ſecutus eſt hoc in loco *Dionyſius*. A die *Thargelionis* φθίνοντος ὀγδόῃ, (quae ordine erat menſis illius XXIII.) dies numerat ad *finem* illius *anni* in vniuerſum XXXVII. quae ad *Sciropherionis* finem pertingunt, pro calculo *Metonis*. Nempe ad *ſolſtitium* dies XVII, inde autem XX ad anni *exitum*. Sic enim habet: [5] περιττὰι δὲ ἦσαν αἱ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ἐκπληρῶσαι μετὰ τὴν τροπὴν εἴκοσι ἡμέραι. Sic ergo anni exſulum *Troianorum* cum anno *Attico Metonis* et *Eleo* *Olympia-*

4 Diſſ. I. de Cycl. n. 4.

5 L. I. c. 63.

Olympiadum conuenient accuratiſſime. Sed anni *tempeſtates* aliter cenſuit idem auctor, quam pro *Parapegmate Metonis*. Supremos enim anni *Metonici* menſes pro *aeſtiuis* habuit, quos *Veri* aſſignauit ipſe *Meto*. Diem enim *Thargelionis* praedictum XXIII. θέρει [6] tribuit ἤδη τελευτῶντι. Male hoc in loco ἔαρι pro θέρει reponendum cenſuit [7] *Petauius*. Sic enim rurſus [8] μεσούσῃ θερείᾳ *Troianos Laurentum* veniſſe ſcribit, et *Lauinium* condidiſſe [9] τὸν δεύτερον ἀπὸ τῆς ἁλώσεως ἐκπληρώσαντες ἐνιαυτόν. Quod ſcilicet *Thargelion* finis eſſet *anni* a *capta* Troia *ſecundi*, quo, *mari* iam *aperto*, in *Laurentem* agrum appulerint. Nam alioqui annum *ſuae Epochae* (qua Cyclo *Metonico* innitebatur, qui *Hecatombaeonem* menſem anni ſui *primum* numerabat) *ſecundum* nondum *expletum* agnoſcit. Mox enim addit de *Aenea*: [10] τῷ μὲν ἑξῆς ἐνιαυτῷ, τρίτῳ δὲ ἀπὸ τῆς ἐξόδου, Τρώων ἐβασίλευε μόνον. Alius hic annus erat ab eo, quo *ſecundum* ab ἁλώσει annum *expletum* agnouerat, quique illum ἑξῆς ſequebatur, quem *tertium* nihilominus numerat, qua anni tertii initium proceſſit ab initio *Hecatombaeonis*. Medio ergo ſpatio inter diem *Thargelionis* praedictum fine *Scirophorionis* concludenda erit μεσοῦσα illa θερεία. Quod ſcilicet, *Templis, caeteriſque Lauinii publicis ornamentis* ad *finem* vſque perductis, prima regni mentio occurrat. *Lauinii* certe vrbis ortum ad *tertium* a *Troianae* vrbis excidio annum, pro *Dionyſii* mente, referendum eſſe, non eſt profecto, cur dubitemus. Haec autem *aeſtas*, quae ab *Hecatombaeone* cenſetur, alia tamen ab ea fuiſſe videtur, quae Cycli *Metonici initio* a *Metone*, Cycli *auctore*, fluxit, qualiſque conſtituta eſt in *ſolari* Metonis *Parapegmate*, quod Cyclo eiuſdem *lunari* reſpondebat. *Aeſtas* enim illa *Metonis* qualis fuerit, docet *Thucydides Metoni* ipſi *coaeuus*, quique a *primo* Cycli Metonici *anno* hiſtoriam *ſui temporis* inchoauit. Hanc autem, de qua nunc agimus, *aeſtatem Veris* nomine, non *aeſtatis*, deſignat *Thucydides*, qua quidem anni *quadrantem* aeſtatis nomine inſignit. Non me quidem fugit, *aeſtatis ſemeſtris* ambitu hos etiam menſes *vernales* apud illum contineri. Sed ne quidem ita recte dixerimus, *aeſtatis finem Scirophorione* concludi poſſe, nedum *Thargelione*, quod tamen vidimus his locis agnouiſſe *Dionyſium*. Nam *Scirophorione* expleto, *tres* alii praeterea ſupererant *menſes* ad exitum *aeſtatis Thucydideae*, quorum *primus* fuerit θέρους ἀρχομένου, *ſecundus* μεσοῦντος, *tertius* τελευτῶντος. Pro hoc ergo exemplo *tertius* vltimuſque *Vernae* quoque tempeſtatis menſis *Veri* proinde τελευτῶντι fuiſſet aſſignandus, qui *Scirophorion* erat, non *Thargelion*. Quomodo ergo ad *finem* vernalis ſuae aeſtatis *Thargelionem* retulit *Dionyſius?* Non alia, vt videtur, de cauſa, quam quod *vernalem* hanc *quadrantem quadrimeſtrem* fecerint,

6 Ibid.
7 Doctr. Temp. L. IX. c. 29.
8 Ib.
9 Ib.
10 L. I. c. 64.

fecerint, vt alibi probauimus, *Athenienses*. Sic enim in *aestatis finem* quadrabit dies *Thargelionis* XXIII. Erat enim certe hic annus *excidii Troiani*, pro nostris Cycli *Metonici* tabulis, *intercalaris*. Alterius ergo solaris *Parapegmatis* alteram hanc *aestatem* fuisse necesse est, quam *Metonici*, nisi forte *Parapegma* suum correxerit ipse *Meto*. Nec multo proinde ante annum Cycli *Metonici* CII. (quo loco Cycli *Metonici* suffectus est *Calippicus*) haec obseruauit vetus auctor, e quo haec excerpsit *Dionysius*. Tum scilicet, cum obseruati a Metone *solstitii Cyclorumque Metone* antiquiorum *memoria* penitus intercidisset. Nec enim alioqui haec epochae *antiquissimae* tempora fortassis ad Cycli *nuperi* leges exegisset auctor ille *Dionysii*. Hoc ergo *initium* habendum est anni *Dionysiani Graeci* antiquissimi, et quidem *commune* illud cum annis *Olympiadum*, qui etiam ipsi incipiebant ab *Hecatombaeone*.

§. 3. Anni *Romani* aliud erat exordium a *Vere*.

Romani autem anni, quem cum hoc *Graeco* contendit *Dionysius*, aliud erat *exordium*. Omnino tamen ab illis obseruandum, quibus consilium erat *Annales* contexere *Romanos*. Et vero *Annalibus* istiusmodi sua pleraque accepta refert noster *Dionysius*. Sed *Romanorum* Annalium nullos fuisse verisimile est, qui a *Solstitio* annum *Ciuilem* ordirentur. Ab anno V. C. *Varroniano* 600 mense *Ianuario* inibant *annui Magistratus* gestorum annuorum *Eponymi*, cum iam eodem esset inter menses *Ianuarius*, quo hodieque, *situ*. Ab *Idibus Martiis* procedebant etiam, cum scriberet *Fabius Pictor*, quem pro *Scriptorum antiquissimo* habet *Liuius*. A *Kalendis Martiis* incipiebant anni *Cyclici* ab eo saltem *tempore*, quo locum *Ianuarii* mutabant *Decemuiri*, si quidem *illud* potius *initium* agnoscere maluerint *Annalium* conditores, qui *antea* vixerint, quam *mos* receptus esset gesta *Annalia Magistratuum* annuorum nominibus insigniendi. Sed ab *Vrbis Conditae Natali* (qui dies erat *Kalendarum Maiarum* XI.) processisse consentaneum est annos *Vrbis Conditae*, ab eo saltem *tempore*, quo in vsum *Ciuilem* Epocha illa recepta est, quae tamen non admodum erat antiqua. *Suo* autem certe *Seculo Natalem* illum solenniter obseruatum testatur ipse [11] *Dionysius*. Et sane cum *coloniae* ab *Albanis* deductae *Romam* tempus pro *Romanae Historiae* Epocha habeat; non aliunde illum *Romanos annos* supputasse verisimile est. Idque sane innuunt tot sequentes illius notae *anni*, non, vt antea, a *Solstitio* deducti, sed a *Vere*. Loca illius huc spectantia saepius occurrunt, quam vt impraesentiarum in medium afferantur.

11 *Dionys.* L. I. c. 88.

§. 4. Annus *V. C.* pro *Dionysii* Ca-

Caeterum omnis illa, de qua agimus, *Dionysii* Chronologia inde potissimum pendet, vt annus vrbis *Romanae* natalitius recte, pro illius sententia, constituatur. Hinc enim ordiuntur

omnes, ſeu antrorſum, ſeu retrorſum, ducti numeri. Dicimus ergo, non alium eſſe illum, quam quem Nos pro *Catoniano* habemus, *Olymp.* VII. 1. *deſinentem.* Idque tot locis, tamque diſertis, teſtatur ipſe *Dionyſius*, vt mirum ſit, de eo dubitare potuiſſe [12] *Scaligerum et Petauium.* *Romulum* et *Remum Romam* [13] ἔτους ἐνεστῶτος πρώτου τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνίκα στάδιον Δαϊκλῆς Μεσσήνιος, ἄρχοντος Ἀθήνησι Χάροπος ἔτος τῆς δεκαετίας πρῶτον. Rurſus per *Catonis* rationes, qua cum *Graecis Eratoſthenis* Chronographiis a ſe comprobatis conferrentur, vrbis *natalem* dicit [14] κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος πίπτειν τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. Iterum: [15] πᾶσα ἀνάγκη τὸν πρῶτον ἄρξαντα τῆς πόλεως Ῥωμύλον ἔτει πρώτῳ τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, ἄρχοντος Ἀθήνησι τῆς δεκαετίας Χάροπος ἔτος πρῶτον. [16] Denique: ἐτειχίσθη μὲν οὖν ἡ πόλις .... ἐπὶ τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. Totiesne lapſum in primaria Operis *Epocha* credemus *Dionyſium*, nec tamen a ſeipſo diſſenſiſſe? Ex his locis omnibus manifeſtum eſt, *Palilia* Vrbis *Romanae* Natalitia illius anni *Iuliani* fuiſſe, qui *Olymp.* VII $\frac{1}{2}$ reſponderit. Pro eodem exemplo *reliquorum* Regum *initia* deſignat illis *Olympiadum* annis, qui *priorem* in annis *Iulianis* locum occuparint, vt in noſtris Epochae *Catonianae* Tabulis vel intuenti conſtabit. *Numae* ſucceſſionem *Olymp.* XVI $\frac{3}{4}$ in Epocha *Catoniana* appoſuimus. Et *Olymp.* XVI. 3. apponit *Dionyſius. Tulli Hoſtilii* initium Nos in eadem Epocha *Olymp.* XXVII $\frac{2}{3}$ aſſignauimus. Et *Olymp.* XXVII. 2. *Dionyſius*, pro initio anni *Romani.* *Anci Marcii* exordium Nos ad *Olymp.* XXXV $\frac{2}{3}$ retulimus. Nec ſecius ad *Olymp.* XXXV. 2. ipſe *Dionyſius.* *Tarquinii Priſci* Nos annum primum *Olymp.* XLI $\frac{2}{3}$ tribuimus. *Olymp.* XLI. 2. *Dionyſius.* *Seruii Tullii* introitum *Olymp.* $\frac{50}{71}$. $\frac{4}{1}$. Nos locauimus. Eundem *Dionyſius Olymp.* L. 4. Denique *Tarquinii Superbi* Regnum Nos ab *Olymp.* $\frac{61}{62}$. $\frac{4}{1}$. inchoauimus. *Dionyſius* ab *Olymp.* LXI. 4. Nec aliter ſe res habet in Chronologia *Conſulum.* Primos *Coſs.* *Olymp.* LXVIII $\frac{1}{2}$ ſtatuit Tabula noſtra *Catoniana.* *Olymp.* LXVIII. 1. *Dionyſius*, tam L. I. quam etiam, vbi de illis agit ex profeſſo. Sic et in *reliquis* quoque Coſſ. reſpondent anni *Olympiadum primi*, quos *quarto* quoque anno *Dionyſius* cum *Conſulibus* committit. Idem *Dionyſio* ſolenne eſt, cum annum *Vrbis conditae* deſignat, vt non *vno* duntaxat anno diſcrepet ab Epocha *Varroniana*, vt volebat *Petauius.* Id quod ſane manifeſtum erit, ſi ſitus *eorundem* in vtraque Epocha *Coſſ.* expendatur. Is *ſitus* neſcio, an aliunde melius conſtitui poſſit, quam ex illo ipſo loco, vnde contrarium elicuit tam [17] *Scaliger*, quam [18] *Petauius.* Conſules *A. Virginium Montanum* et *T. Veturium Geminum*, ad annum refert Epochae ſuae *Catonianae*

toniſque mente primus erat Ol. 7 $\frac{1}{2}$ non $\frac{6}{7}$. $\frac{4}{1}$. vt volebant *Scaliger* et *Petauius.*

12 *Scal.* L. V. Em. Temp.
13 L. I. c. 71.
14 L. I. c. 74.
15 L. I. c. 75.
16 L. II. c. 2.
17 *Scal.* Em. Temp. L. V.
18 *Pe-*

260. $\frac{71}{72}$. $\frac{4}{1}$. Παραλαμβάνουσι (inquit) τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν … ἄρχοντος ταν. Ἀθήνησι Θεμιστοκλέους, ἑξηκοστῷ καὶ διακοσιοστῷ μετὰ τὴν κτίσιν ἔτει, μελλούσης εἰς τοὐπιὸν τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος. Dixi iam, annum *Dionyſii Romanum* a *Vere* cenſeri. *Perpetuum* nempe illum *annum*, quem pro *norma* habebat *Romanorum annalium;* non autem *mutatitium* illum, quo *annui* inibant *Magiſtratus*, qui *aliis aliiſque* temporibus *alius* erat atque *alius*. Hic certe *alius* eſſe non potuit, quo Epocha *Vrbis conditae* numeranda erat a *Natalitiis* vrbis *Palilibus*, vt numerauit, hoc in loco, *Dionyſius*. Sic anno *Olympiadis vltimo* hi inierint *Conſules*, vt in noſtris conſtituuntur *tabulis*. Recte ergo ad annum *Graecum* ſequentem, ſed qui illis iiſdem *Conſulibus* inchoandus erat, *Olympiadem* LXXII. retulit *Dionyſius*. Sed *praeter* morem ſuum, qui annis *Olympiadum* illis *Conſules* tribuere conſueuerat, non qui coeperint *conſtitutis* in Magiſtratu *Conſulibus*, ſed quibus *decurrentibus* inciderint *Palilia*, et quorum *Vernis* menſibus (qui ad *Olympiadum* annos ſpectabant *deſinentes*) inierint ipſi *Conſules*. Recte ergo, et plane pro more ſuo, *Conſules* ſequentes ad ipſam *Olympiadem ſequentem* LXXII. retulit *Dionyſius*, quod illius *Olympiadis* anno I. ad *exitum* vergente, *Conſules* anni *Catoniani* 261. *inierint*. Male autem *Dionyſium* in hanc ſententiam intelligit *Petauius*, quaſi *Conſulibus* anni *Catoniani* 261. in Magiſtratu *conſtitutis Olympias* LXXII. fuiſſet celebrata. Nuſpiam hoc dicit, nec quod tantundem valet, *Dionyſius*. Imo ne quidem potuit. Sed nec ipſe, ſi quidem animum attentum habuiſſet, *Petauius*. Anno enim Periodi *Iulianae* 4222. concurrit maxima ex parte annus *Catonianus* 260, vt e noſtris conſtat ad oculum *tabulis*. Eodem autem anno *medio Olympias* initur. Proinde neceſſario anno *Catoniano* 260. *Inibant* quidem anni ſequentis *Conſules* Calendis *Septembribus* citius *ſolito*, vt obſeruauit ipſe *Dionyſius*. Proinde hoc *eodem* anno *Iuliano*. Sed ne quidem ita niſi *poſt* peracta *Olympia*. Victos autem hac *Olympiade* ab his *Conſulibus Sabinos* ait *Dionyſius:* quod veriſſimum eſſe potuit, ſi *poſteriori* anni *Conſularis* parte victoriam *Conſules* fuerint conſecuti. Idque ſane veriſimillimum eſt. Hos ergo *Coſſ.* anni *Catoniani* 260. *Olymp.* $\frac{71}{72}$. $\frac{4}{1}$. aſſignandos eſſe, pro mente *Dionyſii*, conſtat ex hoc ipſo *Dionyſii* loco. Iidem *Coſſ.* anni *Varroniani* 260. *Olymp.* LXXI $\frac{2}{3}$ in noſtris occurrunt *Tabulis*. Diſcrimen integri *biennii* contra quam credidit *Petauius*. Inde de *reliquis* annis ſtatuendum, cum in hoc ſaltem anno *Graecos* ambos teneamus, qui *Romano* reſponderint, pro mente *Dionyſii*. Sic et [19] *Liuius* de anno *Romano Varroniano* 546. *Olympiae ludicrum ea Aeſtate futurum* ſcribit. Idem plane illud, quod

Doctr. Temp. L. IX. c. 46.

19 *Liv.* XXVII. 35.

τὂπιὸν ἔτος appellat *Dionysius*, cum *Graecus* annus *Aestate* inierit. Simile exemplum habet *Dionysius* in anno *Catoniano* 270. quo *Coss*, erant *L. Aemilius Mamerci* f. et *Caeso Fabius Caesonis* f. Παραλαμβάνουσι τὴν ὑπατείαν κατὰ τὸ ἑβδομηκοστὸν καὶ διακοσιοστὸν ἔτος ἀπὸ τοῦ συνοικισμοῦ τῆς Ῥώμης. *Decimus* hic erat annus ab anno iam memorato. Accurate admodum. Proinde *superioris* anni 269. *Coss*. ἐνιαυτῷ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ τετάρτης Ὀλυμπιάδος ἐνεστώσης. Alia haec forma est ab illa μελλούσης εἰς τοὔπιὸν Ὀλυμπιάδος. Sed plane talis, vt in annum ab ea IX. quadret accuratissime. *Octaui* enim anni commissio eadem cum annis *Olympiadum*, quae fuerat anno Vrbis *Catoniano* 260. Haec autem nota est anni proxime *sequentis*. Forma μελλούσης annum Olympiadis primum *secuturum*, ἐνεστώσης *praesentem* indicat. Ita scilicet, vt anno *Olympiadis exeunte* initus fuerit ille *Consulatus*, quae forma est in *Dionysio* receptissima. Caeterum in anno *Catoniano* 300 sententia *Dionysii* adhuc manifestior est. Sic enim scribit: Ἐπὶ δὲ τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος, . . . ἐτῶν τριακοσίων ἐκπεπληρωμένων ἀπὸ τοῦ Ῥώμης συνοικισμοῦ, Ποπλίου Ὁρατίου καὶ Σέξτου Κοϊντιλίου δεδεγμένων τὴν ὕπατον ἀρχὴν etc. Anni 301. initium est, quod 300. *expleto* sequebatur. Hoc ergo Olympiade LXXXII. fuisse docet. I. nimirum illius *Olympiadis* anno, pro more *Dionysii* receptissimo. Sic erit annus ille *Olymp.* LXXXII ½ qui in Epocha *Varroniana* 303. pari et ipse *biennii* spatio ab eo diuersus. Multa et alia exempla similia in Epocha *Catoniana* [20] alibi obseruauimus. Maxime autem omnium clarum est, quod et *Dionysio* compertissimum erat, anni, quo Opus elaboratissimum *edidit* in publicum. Is erat, quo Consulatum gesserunt *Claudius Nero II.* et *Calpurnius Piso*. Hunc supputat ille 745. Rectissime, pro Epocha, quam sequebatur, *Catoniana*. Idem tamen 747. numerabatur in Epocha *Varroniana*.

20 Diss. X. de *Cycl.* §. 102.

§. 5. Fefellit *Scaligerum* et *Petauium* annus Decemuirorum *tertius*, qui locum habebat in Epocha *Catoniana*, non

Vrgent autem Viri docti in contrarium, quae docet ipse *Dionysius*. Ait enim, annum *excisae* a *Gallis* Vrbis a *Regifugio* fuisse 121. et proinde *Vrbis Conditae* 365. Haec vera esse non asserit tantummodo, sed probat etiam e *Tabulis* sui temporis *Censoriis*. Addit etiam *Dionysius* tum *Archontem*, ferme omnium consensu, *Pyrgionem*, qui Magistratum illum gessit *Olymp.* XCVIII. I. Suffragatur *Dionysio* in *Archontis* tempore etiam *Diodorus*. In nomine diuersus, quod, qui *Pyrgio Dionysio* est, eundem *Diodorus* appellet *Pyrrhionem*. Negant haec Viri docti vtraque stare posse, vt vrbs anno 365. *excisa* fuerit et *Olymp.* XCVIII. I. si *Olymp.* VII. I. *Natalitia* habuerit *Palilia*. Alia ergo quaerunt effugia, quibus *Dionysii* errorem emendent, errorisque causam explorarent. Frustra omnia. Vera enim omnia reperientur in nostris *Tabulis* pro *Dionysii* mente

mente concinnatis. Conueniunt ibi *Natalitia Palilia Olymp.* VII. I. in σελίδι *Catoniana*, et *Gallorum* ἔφοδος in *Vrbis* annum *Catonianum* 365. et *Olymp.* XCVIII. I. *desinentem.* Loquitur autem *Dionysius* non de ἁλώσει, sed de *Gallorum* ἐφόδῳ. Sed fefellit viros Eruditissimos annus *Decemuirorum* tertius, qui locum habebat in Epocha *Catoniana*, vt probauimus, non item in *Varroniana.* A *Dionysio* certe accensitum esse luculentissimis ipsius *Dionysii* testimoniis probatum [21] dedimus. Inde factum ostendimus, vt his temporibus uno *auctior* fuerit Epocha Vrbis Conditae *Catoniana*, quam *Varroniana*, quasi vno anno fuisset etiam *antiquior.* Inde praeterea factum, vt, qua Epochae *fixae* Olympiadum committenda erat Epocha illa *Catoniana*, vno anno *citius* inceptura *videretur* propter annum illum *insititium*, quam alioqui oporteret. Proinde si ab anno VII. *Olympiadis* I. procedebat per seipsam Epocha *Catoniana*, hoc anno addito ab anno praecedenti *Olymp.* VI. 4. inceptura videbatur. Perperam autem inde colligunt Viri Maximi, eandem fuisse Epocham hanc *Dionysii Catonianam* cum *Capitolina.* Hoc vt efficiant, vnum annum e *Regum* rationibus *demendum* censuerunt, et annos proinde illis in vniuersum 243 tantummodo tribuendos. *Solino* quidem duce, sed *numero* a Solini *mente* vitiato. Sed annos 244 exhibet ipso illo in loco, quo Epocham *vrbis* [22] e *Commentariis censoriis* colligit *Dionysius.* Et summas tradit Regum *particulares* cum summa illa *vniuersali* examussim consentientes. Idem repetit fine Libri IV. et initio V. verbis disertissimis. Quae adeo manifesta, totiesque repetita, mirum est non occurrisse viris oculatissimis. Contra nos *duorum* annorum ab Epocha *Varroniana* discrimen a *Dionysio* obseruatum satis, nisi fallimur, euicimus. Hoc loco *tertius* erat annus ab illis non animaduersus, *triplici Dictatura* omissa, ad perpetuum *biennii* discrimen redigendus.

item in *Varroniana.*

21 Diss. X. de Cycl. §. 86.

22 L. I. c. 84.

Age ergo iam videamus, haec vrbis *Natalitia Palilia* quomodo sint, pro mente *Dionysii*, cum superiori *Troiae excisae* Epocha nectenda. Illa potissimum de causa, quod in hoc nexu minus *sibi*, quam *solet*, consentaneus videatur ipse *Dionysius.* Annum hunc eundem esse [23] censet cum *Charopis* Archontis *Attici* decennalis I. Idque non vno in loco, ne pro *exemplarium* vitio habeatur. Quod tamen verum esse non potest de Epocha, quam sequitur *Dionysius, Catoniana.* Archontem enim annuum primum *Creontem* omnes, vt opinor, ad *Olymp.* XXIV. 2. referunt. Quod si verum, id quoque verum esse constabit, *Archontis* decennalis *nullius* annum I. cum *Olymp.* VII. I. concurrere posse. Cum rationibus *Varronianis* constat accuratissime, vt e Tabulis apparet nostris de *Cyclis* Disser-

§. 6. Annus *V.C.* pro mente *Dionysii* a capta *Troia* numerabatur non 432. sed 433.

23 L. I. c. 71. L. I. c. 75.

Diſſertationibus ſubiectis. Ibi enim *Charopis* annus I. *Olymp.* VI. 3. aſſignatur. Hoc itaque e rationibus *Varronianis* deſumtum *Catonianis* ſuis perperam accommodauit *Dionyſius*. Alius illius error eſt, quod eundem crediderit cum anno ab Excidio *Troiano* 432. Sic ipſe: [24] Τῷ δ᾽ ἑξῆς ἔτει τῆς Νομίτωρος ἀρχῆς, δευτέρῳ δὲ καὶ τριακοσιοστῷ μετὰ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν, ἀποικίαν στείλαντες Ἀλβανοὶ. Ῥωμύλου καὶ Ῥώμου τὴν ἡγεμονίαν αὐτῆς ἐχόντων, κτίζουσι Ῥώμην, ἔτους ἐνεστῶτος πρώτου τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. Iterum: [25] Ἐτειχίσθη μὲν οὖν ἡ πόλις ὑπὸ τούτων τῶν ἐθνῶν ἐνιαυτῷ δευτέρῳ καὶ τριακοστῷ καὶ τετρακοσιοστῷ μετὰ Ἰλίου ἅλωσιν, ἐπὶ τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. Sic loquitur vtrobique, quaſi ipſo illo anno 432. *labente* vrbem *Romulus* condidiſſet. Paulo tamen aliter *Catonis* ſui ſententiam repraeſentat: ἔτεσιν (inquit) ἀποφαίνει δυσὶ καὶ τριάκοντα καὶ τετρακοσίοις ὑστεροῦσαν τῶν Ἰλιακῶν. Tot annis *recentiorem* ſtatuit *Cato* clade *Iliaca* eſſe *Romam*. Ipſo illo *anno*, qui ab *Ilio* capto 432. erat, *conditam* eſſe *non* ſtatuit. Nec ſane ſtatuiſſe veriſimile eſt. *Annorum numerum* collegiſſe videtur e *Regum* ſucceſſione ducta ab *Aenea* vſque ad *Amulium*, cuius annum vltimum repererat a *Troia* fuiſſe 432. Inde recte collegit *Cato*, *Romam*, quae, *mortuo* tandem *Amulio*, condi coepta eſt, rebus ad *Troiam* geſtis fuiſſe annis 432. iuniorem. Et quidem numerum illum explent ſucceſſionum anni, vt illos in Tabulis repraeſentauimus. Ita ſcilicet, vt annus A*mulii* XLII. vltimuſque a *Troia* numeretur 432. Hos autem numeros accepit a *Catone Dionyſius*, quibus proinde reſpondere oportet *Graecae Chronographiae* numeros, quos hauſit ipſe e Canonibus *Eratoſthenis*. Sic, inquam, explent, vt annus *Amulii* XLII. (qua Cycli *Metonici* modo illum *Dionyſius* arceſſit ab *Hecatombaeone*) illum ipſum annum *Iulianum* medium attingat, cui apponitur in noſtris *Tabulis*. Quocirca illo anno nulla ſunt vrbi condendae commoda *Palilia*: quippe quae *priori* anni *Iuliani parte* continebantur, quae ſpectabant ad *Amulium*. *Numitoris* certe *annum* fuiſſe, quo vrbs *condebatur*, aliumque ab vltimo *Amulii*, monet, vbi ſupra, *Dionyſius*. Et ſane poſt *Amulii* vltimum (qui *Scirophorione* exeunte terminabatur) *prima Palilia* ſunt, quae *primo* Numitoris *anno exeunte* contigerunt, et ad *proximum* ſpectabant annum *Iulianum*. Haec e *Catone Latiniſque*, quibus vſus eſt *Cato*, monumentis, ad quae tamen exigenda ſunt, quae cum illis committit ex *Eratoſthenis* Canonibus ipſe *Dionyſius* in *Graecorum* ſuorum gratiam. Firmat autem, quae diximus, *Solinus*, Auctor et ipſe, qualis erat *Cato*, *Latinus*, qui tamen poſtea vixit, quam cum *Latinae* ſucceſſionis ſerie *Graecas Eratoſthenis* rationes contuliſſet *Dionyſius*, ne dubitemus, vtraſque illum reperiſſe ſibi inuicem conſentientiſſimas. Sic ergo ille: [26] *Collatis igitur noſtris*

[24] L. I. c. 71.

[25] L. II. c. 2.

[26] *Solin.*

noſtris et Graecorum temporibus, inuenimus incipiente Olympiade ſeptima Romam conditam, anno poſt Ilium captum quadringenteſimo trigeſimo tertio. Quippe certamen Olympicum, quod Hercules in honorem ataui materni Pelopis ediderat, intermiſſum Iphitus filius eius reſtaurauit, poſt excidium Troiae anno quadringenteſimo octauo. Ergo ab Iphito numeratur Olympias prima. Ita, ſex mediis Olympiadibus interiectis, quibus ſingulis anni quaterni imputantur, cum ſeptima coeptante Roma condita ſit, inter exortum Vrbis et Troiam captam iure eſſe quadringentos annos et triginta tres conſtat. Conuenit etiam in numero annorum 433. Auctor commentitius *de Progenie Auguſti*, ſub nomine *Meſſalae Coruini.* Ex hoc ipſo, vt videtur, *Solini* loco, quem proinde talem in *coaeuis* ſibi Codicibus repererit, qualem nos deſcripſimus. Eaſdem haſce, quas et *Dionyſius* ſecutus eſt, *Catonis* fuiſſe rationes manifeſtum eſt. Ad eundem referunt Olympiadis VII. I. *vrbis Natalem.* Et e *Graecis Romaniſque* temporibus inuicem collatis fidem faciunt pariter ac *Dionyſianae.* Nec enim *primum* fuiſſe *Dionyſium*, qui *Romanorum* tempora cum *Graecis* contulerit, docuit in praecedentibus ipſe *Solinus.* Verba ſunt: *Nepoti et Lutatio opinionem Eratoſthenis et Apollodori comprobantibus.* Deerant, ni fallor, verba illa: *Olympiadis ſeptimae anno primo Nepoti* etc. Hanc enim *Eratoſthenis* ſententiam fuiſſe docet *Dionyſius*, et verba *Solini* alia, quae modo recitauimus, de *Graecis Latiniſque temporibus* inuicem *collatis. Catonis* ergo tempora cum *Graecis Eratoſthenis* contulerat ante *Dionyſium Nepos*, et poſtea *Lutatius* cum Chronicis *Apollodori*, qui *Eratoſthenem* excoluit, ſi tamen alius fuerit ille *Lutatius* a Conſule *Lutatio Marii* collega, qui etiam ſcripſit ſui temporis *Hiſtorias.* Id ſi verum, *Nepotis* ſcripta videre potuit *Dionyſius*, qui *Eratoſthenem* contulerat, non item *Lutatium*, qui *Apollodorum.* Conueniunt huic *Catonianae* Epochae verba *Solini* ſequentia, ſi tamen *ſententiam* Auctoris potius, quam *verba*, attendamus. Conſulatus ille *C. Pompeii Galli* et *Q. Verannii Nepotis* anni erat *Varroniani* 802. proinde *Catoniani* 800. non 801. vt ibi male legitur. Illo anno *Olymp.* CCVII. celebratam rectiſſime teſtantur. Proinde finis *Olympiadis* CCVI. Tollantur pro ſex Olympiadibus anni 24. ſic 800. (non 801.) annorum *primus* in annum *Olympiadis* VII. I. conueniet, pro ſententia *Solini.* Haec autem obiter, quae tamen eo ſpectant, vt ad Epocham *Catonianam* hoſce *Solini* numeros, ſententiamque *Dionyſii* pertinere probaremus. Fauet praeterea, vt dixi, *Dionyſius*, dum ad I. *Numitoris* annum *vrbis* exordium refert, qui erat a *Troia* 433. non autem ad vltimum *Amulii*, qui erat reuera tantummodo 432.

Polyhiſt. c. 2.

Itaque

§. 7. Hinc probatur, ſpatium verum inter *Troiae* excidium et primam *Olympiadem* annorum fuiſſe 408 ſolidorum, ſecundum calculum *Eratoſthenis* et *Apollodori*: non 406, aut 407. vt volunt alii. Item ex *intervallis* in Cyclo *Metonico*, quem obſeruaverat Auctor *Dionyſii.*

Itaque in *Graeca* quoque Chronologia ſpatia illa neceſſaria ſunt, quae efficiant, vt anno ab excidio *Troiae* 433. itemque *Olymp.* VII. I. *exeuntibus*, prima ſtatuantur nouae vrbis *Palilia.* Annum, cuius ratio hic habetur, iam vidimus fuiſſe *Metonicum.* Et *Cycli Metonici* ſitum talem neceſſarium euicimus, qui efficiat, vt annus ipſe excidii *Troiani* idem Cycli fuerit VIII. Mox etiam exemplum aliud daturi ſumus, vnde conſtabit, Palilia *Varroniana Olymp.* VI. 3. deſinentis in annum Cycli *Metonici* incidiſſe CXXXV. Tales enim *Cyclos* adhibebant *veteres*, qui *Dionyſio* noſtro et *Plutarcho* hac in cauſa praeiuerint. Hunc *ſitum* efficient quinque Cycli *Metonici* integri ante *primum* a *Metone* ipſo inſtitutum προληπτικῶς numerati, quorum ſinguli annorum fuerint CLII. Efficient illi in vniuerſum annos 760. Numerentur ergo anni ad cladem *Troiae* 8. Tum deinde 86 *Olympiadum* anni 344. Conficient anni 352. Supererunt anni 408. ad praedictum numerum 760 complendum neceſſarii inter annum, quo *Troia* exciſa eſt, primamque *Olympiadem.* Sic reſpondebunt ambo illa phaenomena admodum accurate, vt e *tabulis* noſtris ita diſpoſitis apparebit. Sic ergo intelligenda erunt verba *Solini*, quibus *Olympia* reſtaurata fuiſſe docet *anno* poſt excidium *Troiae quadringenteſimo octauo.* Non ſcilicet, vt illo ipſo anno *labente* celebrata exiſtimentur, vt verba eius innuunt; ſed potius, vt poſt annum illum *completum*, anno a *Troia* exciſa 409. ineunte *Iphitus* illa reſtaurarit. Hoc poſtulant rationes auctorum, quorum fidem ſequitur hac in cauſa *Dionyſius*, recte intellectae; vt talis eſſet, qualem deſcripſimus, diſpoſitio Cyclorum *Metonicorum.* Totidem etiam annos inter *Troiam* primamque *Olympiadem* numerat bis *Euſebius* Praep. Euangel. X. 9. nec errore vllo, vt e ſummis colligitur *particularibus*, e quibus *vniuerſalis* illa ſumma conflatur. Non me fugit, aliter eundem in *Chronico Euſebium* ſupputare, ex *aliis* nimirum *auctoribus.* Fauet item noſtro calculo auctor *Euſebio* melior *Diodorus*, in locis accuratiſſimis. In *praefatione* ſupputat ab *Ilio* exciſo annos LXXX ad reditum *Heraclidarum*, inde autem ad primam *Olympiadem* annos CCCXXVIII. Rectiſſime. Et quidem ex *Apollodoro*, et regum *Lacedaemoniorum* διαδοχῇ, quae locum habent vel praecipuum in Canonibus *Eratoſthenis.* Vterque auctor eſt, e quo has *Graecorum Romanorumque* temporum commiſſiones teſtatur emanaſſe *Solinus.* Imo illas regum *Lacedaemoniorum* διαδοχὰς normam vel praecipuam fuiſſe Chronographiarum ab *Eratoſthene* et *Apollodoro* elaboratarum docet *Plutarchus* in *Lycurgo.* Sic etiam numeraſſe videtur auctor *Ioannis Tzetzis*, cum a *Troia* ad *Olympiades* annos numerat 418. pro mente *Diodori.* In eo tamen errauit ipſe *Tzetzes*, quod, cum a *Troiani* belli *initio* numerum

merum illum arcessiuisset *Diodorus*, *Tzetzes* ab *exitu* vrbisque *excidio* ductum existimarit. Huc ergo potius exigendos alios *Diodori* numeros existimo a nobis adductos in notis ad Μεθομηρικὰ, quam vti tum fecimus. Huc item exigendos *Eratosthenis* numeros apud [27] *Clementem Alexandrinum*. Nam et ibi quoque, pro sententia *Eratosthenis*, anni ad reditum *Heraclidarum* a *Troia* supputantur 80. Inde ad *Ionicam* coloniam 60. Tum deinceps ad tutelam *Lycurgi* 159. Ἐπὶ δὲ προηγούμενον (inquit) ἔτος τῶν πρώτων Ὀλυμπίων, ἔτη ἑκατὸν ὀκτώ. Sic enim recensentur ad *annum*, qui *Olympia* prima *praecessit*, anni 407. Erit ergo annus ipse, qui *Olympia* proxime praecessit, a *Troia* 408. quo *exeunte*, mox anni a *Troia* 409. *initio* prima celebrata fuerint *Olympia*. Verus ergo hic est, quem dedimus, calculus. Saltem pro sententia *Dionysii vera*, vtcunque diuersa videantur eiusdem *verba* de anno ab excidio *Ilii* 432. quo iacta fuerint vrbis *Romanae* fundamenta.

27 *Clem. Al.* Str. I.

§. 8. *Roma* condita *Palilibus* anni I. *Numitoris*, pro sententia *Dionysii*. Cur *Veri* ἀρχομένῳ *Palilia* accensuerit idem *Dionysius*.

Nexus ergo harum duarum formarum hunc se habebat in modum. Qua haec successio annis *Metonicis* claudenda erat, qui *initium* habebant ab *Hecatombaeone*, *Amulii* annus XLII. idemque regum *Albanorum* vltimus, *Olympiadis* VI annus erat 4. Cum eo terminabatur annus a *Troia* 432. Primus ergo *Olympiadis* VII. annus a *Troia* 433. erat, et *Numitori* tribuendus, pro quo nos *vrbis* fundamenta posita ostendimus, pro mente *Dionysii*. Nempe *Palilibus*, quae *anno illo* contigerint paene *exeunte*, et *proximo*, qui sequebatur, anno *Iuliano*. Ita factum, vt anni *Graeci*, quos cum Epocha *Romana* contendit *Dionysius*, cum *Romanis*, quibus conferuntur, partem *minimam* communem habeant. Si quidem a *Ianuario* censendus esset annus *Romanus*, ita annum *Romanum medium* diuiderent. Qua autem *Romanus* annus a *Vere* censetur, sic vltra *quartum* anni Romani *mensem* non pertingunt. Sic consequetur, vt *Graecorum* Annalium pars longe *maxima* ad annum potius *praecedentem* referenda sit, quam ad eum, cum quo conferuntur a *Dionysio*. Erat enim *Graeci* anni pars illa *superior* rebus *gerendis* longe commodior. Quod merito obseruabit prudens Lector, quoties *Graecae* historiae cum *Romanis* conferuntur. Idque a *Dionysio* perpetuo obseruatum est, vt anni *Olympiadum* annorum *Romanorum initiis* respondeant, qua anni *Romani* a *Vere* inire existimantur. Estque sane rebus *Annalium* continuo narrandis, rerumque gestarum *naturae* accommodatissimum *initium* anni a *Vere*, vt *Hyeme* concluderentur res gestae *annuae*, cum sese in *hiberna* recipere solent exercitus. Hunc enim proinde *annum* sibi delegit *Thucydides* pro *Annalium* suorum *norma* potius, quam illum, qui tum quoque designari solebat per *Magistratus*

annuos,

annuos, qui fuerit rerum *annuarum* filum abrupturus. Huic tam *diuerſo* annorum *exordio* acceptum retulerim, quod *ſolaris* anni *Parapegma* aliud obſeruarit, dum res *Romanas* narrat, *Dionyſius*. Pro *Vere* enim deinceps eandem anni *tempeſtatem* habet, e ſententia ſcriptorum *Romanorum*, quam pro *Aeſtate* habebat, dum ciuium ſuorum *Graecorum* fidem ſequeretur, imo pro *aeſtatis fine*, vt in ſupra dictis obſeruauimus. Sic item *Veris* nomen vſurpat, pro *Romanorum* ſententia, *Liuius*. Ita ergo hinc intelligendus erit *Dionyſius*, non quidem vt annos *Romanos* a *Palilibus* arceſſiuerit, ſed potius vt a *primi* menſis *Vernalis* initio. Et quidem hoc ipſo anno *Iuliano*, quem vrbis *Natalitium* exiſtimauit *Dionyſius*, interfectus fuiſſe, pro eiuſdem *Dionyſii* ſententia, videtur *Amulius*. Captus dicitur *Remus Lupercalibus*, quae menſi *Februario* ipſe tribuit. Dies erat *Februarii* xv. vt diſcimus ex *Ouidio*. Tunc erat in viuis *Amulius*, qui traditum ſibi a paſtoribus *Remum Numitori* puniendum permiſiſſe dicitur. Non certe anno *Iuliano ſuperiori*. Sic enim annum XLII. ſuum non expleuiſſet, nec a *Troiá* 432. qui *fratri* potius, quam *ſibi*, ſi hoc fuiſſet verum, imputandus eſſet. Ergo hoc ipſo anno *Iuliano* periiſſe neceſſe eſt, pro his rationibus, *Amulium*. Sic alius erit ab vltimo *Amulii* primus *Numitoris* annus, quo *Romam* conditam putat *Dionyſius*, pro *vtrouis* anni ciuilis *exordio*, ſeu *Attici* ab *Hecatombaeone*, ſeu etiam a *Vere Romani*. Hic autem, vbi de rebus agitur *Romanis*, et a ſcriptoribus *Romanis* res narratae traduntur, de *Romano* potius *exordio* videtur intelligendus. Sic ergo intra *Lupercalia* dicta et *Palilia* caedes contigerit *Amulii*, nec, Regno *Numitoris* admodum affecto, conuerſi ſunt, illius (vt creditur) conſilio, iuuenes ad coloniam nouam deducendam. *Moram* certe non *magnam* exigunt res illo interuallo gerendae. Imo inter *Amulii* caedem *Vrbemque conditam* ne quidem *patiuntur* verba ipſa *Dionyſii*. Sic enim habent: Ἐπειδὴ γὰρ, Ἀμυλίυ τελευτήσαντος, ἀνενεώσατο τὴν ἀρχὴν ὁ Νομίτωρ, ὀλίγον ἐπισχὼν χρόνον, ἐν ᾧ τὴν πόλιν ἐκ τῆς πρότερον ἐπισχύσης ἀνομίας εἰς τὸν ἀρχαῖον ἐκόσμει τρόπον, εὐθὺς ἐπενόει τοῖς μειρακίοις ἰδίαν ἀρχὴν κατασκευάσαι, ἑτέραν πόλιν οἰκίσας. Nec moram *patiuntur* alia quoque eiuſdem noſtri auctoris verba, quibus *Palilia* vrbis *Romanae* Natalitia ἔαρι tamen accenſet ἀρχομένῳ. Sic puto ſaltem intelligenda, vt non vltimi fuerint menſis vernalis *Palilia*, qui *Veris* fuerit τελευτῶντος. *Primi* certe menſis *vernalis* eſſe vix potuit *colonia* poſt *Amulii* mortem ſucceſſionemque *Numitoris* deducta, cum nihilominus ad *Veris initium*, quocunque demum modo ſupputetur, *proxime* acceſſerit *Amulius* ſaluus adhuc et ſuperſtes. Sed vero animaduertendum, ad *pecudum* ſacra ſpectaſſe *Palilia*, quibus *agricolae paſtoreſque* περὶ γονῆς τετραπόδων

τραπόδων ritus Euchariſticos peregerint. *Ver* autem *pecudum* ſacrum *duorum* tantummodo *menſium* fuiſſe docet *Liuius*. Menſes quidem fateor a [28] *Liuio* deſignari *Martium* et *Aprilem*. Nec enim alii eſſe poſſunt inter *Calendas Martias* et *pridie Calendas Maias*. Sic *poſterioris* menſis fuerint *Palilia*, nec *Veri* ἀρχομένῳ aliquatenus imputanda. Ita ſcilicet in annis *Intercalaribus*. In annis *Communibus* aliter ſe rem habuiſſe docet *Cato*, dum hoc proprium facit annorum *Intercalarium*, vt tum *Calendas Maias* non egrederentur. *Si*, inquit, *intercalatum erit*, *K. Maiis agnos* XXX *ne amplius promittat*. Nec ſane potuit annus *vrbis conditae* fuiſſe *Intercalaris*. Vid. Diſſ. de *Cycl*. X. 39. Nec *Lunares* tum *menſes* fuiſſe veriſimile eſt. Nec menſes *Intercalares* ad *Solis* rationes aequandas adeo *antiquos* vllum ſcio veterum qui agnouerit, et ne quidem ſciuit *Macrobius*. Quem autem *locum* in anno *Ciuili* tum tenuerit *Aprilis*, incertum eſt. *Seriorem* tamen tunc fuiſſe neceſſe eſt, cum *primus* anni *menſis* haberetur *Ianuarius* ille, qui *Martio* nuperiori reſponderit. Neſcio praeterea, annon de *Munychione Attico* cogitarit, dum illa ſcriberet, *Dionyſius*. Hic erat *Athenienſibus* menſis *Veris* reuera *primus*, quique etiam *Aprili Iuliano* magna ex *parte* reſponderit, tam in Kalendario *Metonis*, quam etiam *Calippi*, vt e noſtris *Tabulis* manifeſtum eſt. Annis autem *Embolimaeis*, quibus *Ver* erat, vt alibi oſtendimus, apud *Athenienſes*, *quadrimeſtre*, primus veris menſis non *Munychion* erat, ſed *Elaphebolion*. Et ſane *vtriuſque* generis teſtes *Veteres* adduximus, qui *Graecos* menſes cum *Romanis* contenderent. Tam ſcilicet qui *Aprilem Romanum* cum *Attico* commiſerint *Munychione*, quam etiam vice verſa qui cum *Elaphebolione Attico Aprilem Romanum* parem fecerint. Priores Diſſ. II. de Cycl. §. 11. *Poſteriores* §. 23. Sic in eo errarit *Dionyſius*, quod *Ver idem* cenſuerit in Parapegmate *Attico* atque *Romano*, quod tamen fuerit inuicem *diuerſiſſimum*.

[28] *Liu.* XXXIV. 43.

§. 9. *Palilia* vrbis Romanae *Natalitia* in *Munychionis* diem XXX. incidebant anno Cycli *Metonici* CXXXV.

Caeterum de *die* Romanae vrbis *Natali* ſcribit nonnulla *Plutarchus* a nobis expendenda. Ita habet in vita *Romuli*: Νῦν μὲν οὖν οὐδὲν αἱ Ῥωμαϊκαὶ νουμηνίαι πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς ὁμολογούμενον ἔχουσιν· ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν, ᾗ τὴν πόλιν ὁ Ῥωμύλος ἔκτιζεν, ἀτρεκῆ τριακάδα τυχεῖν λέγουσιν. De die loquitur *Paliliorum*, vt e praecedentibus conſtat. Et quidem de *Palilibus* illis, quae pro vrbis *Romanae* natalibus *Plutarchi* ſeculo celebrari ſolebant atque *Dionyſii*, nempe XI. Kal. *Maias*, tum tamen certe pro hypotheſibus *Iulianis*. Iam enim anni *Lunaris* vſum abrogauerat *Iulius*. *Feſtorum* autem dies in *Kalendarium* ſuum receperat idem *Iulius* eoſdem, quibus *olim* feſta celebrari ſolebant, *nondum* abrogatis Cyclis *lunaribus*, paulo antea, quam *Ciuilis* anni

vt obseruauit *Plutarchus*. Pro Epocha scilicet *Varroniana*.

Kalendarium ad *Solis* rationes exigeret ipse *Iulius:* qui tamen, dum adhuc in vsu essent Cycli *lunares*, quotannis mutabantur, atque aliis aliisque respondebant diebus *Iulianis*. Sed vero dies XI Kal. *Maias* in *lunari* Kalendario (quo dies *Aprilis* in vniuersum XXIX. tantummodo numerabantur) dies erat *Aprilis* non XXI. sed duntaxat XX. Miratur hic *Plutarchus*, cum suo seculo raro admodum *Graecis* mensibus *lunaribus Romani* menses responderint, quo casu sit factum, vt in τριακάδα incideret dies ille *Aprilis Romani* XX. Quasi vero exspectari possit, vt cum mensibus *lunaribus* conuenirent, quales erant *Plutarchi* seculo, *solares*. Tantum aberat, vt, cum *solares* essent *Romanorum* menses, hoc fuerit exspectandum, vt ne quidem tum sperari *potuerit*, cum *Romanis* pariter ac *Graecis* ciuiles menses essent in vsu *lunares*. Alii enim erant vtrisque atque inuicem diuersissimi menses *Intercalares*, quique *soli* per se sufficerent, ne fere vnquam, praeterquam in Cycli *initio*, concurrerent *Ciuilia* vtrobique seu *Plenilunia*, seu etiam *Nouilunia*. *Romanis* enim nullos vnquam *Intercalares*, praeterquam *mutilos*, fuisse legimus, qui *lunae* rationes, *quot mensibus* aequare non poterant, adeo ipsi a *veris*, quae credebantur, mensium *lunarium* rationibus diuersi, vt pares *lunas tres* tantummodo *quaterni* efficerent. Arcebat praeterea *Romanorum* menses a *veris* coeli *Nouiluniis* alia quoque illa *Romanorum superstitio*, qua *menses*, excepto *Februario*, reliquos omnes dierum fecerint vel XXXI, vel XXIX. propter numeri *imparis* religionem. Perperam ergo Auctores suos intellexit *Plutarchus*, si quidem ita intellexerit, quasi vllae fuissent in *Romanorum* mensium *fine* τριακάδες, seu quasi in mensis *Romani* diem XXX. incurrere potuerint *Palilia*, quae, dum recepti essent menses *lunares*, Aprilis *Ciuilis* diei XX. conuenisse vidimus. Alios autem praeter mensium dies *vltimos* cur, quaeso, mirum crederet, si in Graecorum τριακάδας inciderent? Hoc certe non volebant consulti a *Varrone* de vrbis die Natalitio *Astrologi*. Id autem tantummodo obseruabant, diem *Romani* mensis non XXX. in *Graeci* mensis τριακάδα nihilominus incidisse, non *Romanam* aliquam fuisse, vt putauit *Plutarchus*, νεμηνίαν. Imo tantundem valebat apud *Graecos* illos Astrologos νεμηνία, quod τριακάς, nec de alio mense, quam *Graeco*, vtramque vocem intelligebant. Hoc scilicet consilio, vt συζυγίαν tum fuisse colligerent. Hoc enim ad *vrbis* conditae *dignitatem* spectare credebant Astrologi, si *Natalem* συζυγίᾳ insignitam haberet. Maxime vero, si συζυγία illa fuisset etiam *Ecliptica*. Veram autem συζυγίαν tunc fuisse colligebant, quod, consulto Cycli *Metonici* Kalendario, *Aprilis* diem illum XX. in *Graecam* τριακάδα incidisse animaduerterent. *Eclipticam* autem συζυγίαν fuisse non aliunde

aliunde colligebant, quam quod *Eclipsim* a se visam ab *Antimacho* memoratam legissent, vel verba eius in eam sententiam interpretati fuissent, quae illi *verba* ad hanc ipsam *conditae* vrbis *Romanae* συζυγίαν retulerint. *Aprilis* autem *diem* ex illo veteri *lunari* calendario colligebant, quod satis notum erat cum a *Varrone* consulerentur *Astronomi*. Quaeramus ergo, idem ille dies *Aprilis* xx. quotus fuerit in calendario *Iuliano* annus vrbis conditae *Varronianus* primus, idem *Cycli* veteris *Romani* retrorsum supputati xxi. erat. Ad *finem* anni xx. numerabantur in calculo *lunari* dies 7622. Addantur dies ab initio *Ianuarii* ad *Aprilis* xx. 108. Fient in vniuersum 7730. In calculo *solari* ad finem anni superioris Tabula *Appendicis* ad Praelect. *Camdenianas* IV. dies exhibet 7611. Hi e praedicto numero subducti reliquos facient dies 119. qui ad diem *Aprilis* XXVIII. pertingunt in calendario *Iuliano*. Ita certe hoc anno Epochae *Varroniano* primo, quem *Bissextilem* esse constat. Et sane anno Cycli *Metonici* CXXXV. (qui anno illi *Varroniano* in nostris hisce, quas iam damus, *Tabulis* respondet) in illum eundem diem *Aprilis* Iuliani XXVIII. incidit *Munychionis* Attici τριακὰς ἀτρεκὴς, pro sententia *Plutarchi*. *Graecam* enim ab eo intelligi τριακάδα, ostendunt non ea modo, quae iam diximus, verum etiam oppositio illa, quae *Romanae* νεμηνία contradistinguitur in verbis praedictis: Νῦν μὲν οὐδὲν αἱ Ῥωμαϊκαὶ νεμηνίαι πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς ὁμολογούμενον ἔχουσι. Hoc certe in loco tantundem valet νεμηνία, quod τριακὰς, vt dixi. Quod scilicet τριακάδες ἕνα haberentur et νέαι, in confinio sitae *veteris nouaeque lunae*, ad vtramuis proinde referendae. Ita se habebat haec ipsa, de qua loquimur, τριακὰς *Munychionis*. *Prior* enim illius diei *Romanae* pars a *media nocte* ad sequentem *solis occasum* ad diem *vltimum* spectabat *Munychionis Attici*: *posterior* autem, a *solis occasu* ad *noctem* sequentem *mediam*, ad *Thargelionis Attici* diem I. vt e nostris *tabulis* apparet. Sic etiam manifestum est, pro his saltem hypothesibus, *vrbis* fundamenta iacta esse *Graeci* mensis τριακάδι, quippe quae partem νυχθημέρου *lucidam* vniuersam complecteretur, non autem *sequentis* mensis *Graeci lunaris* νεμηνία. Sic recte ἔαρι ἀρχομένω vrbem *conditam* imputarit auctor *Graecus*, qui diem cum *Graeco calendario* contulerat. Nempe pro exemplo *Thucydidis* accuratissime. Illum enim etiam ostendimus rem gestam ad *Plataeam* I. Belli *Peloponnesiaci* anno ἦρι tribuisse ἀρχομένῳ, quae tamen ipsa similiter *Munychionis* τριακάδι contigerit. Quod scilicet mensis *Vernalis primi* limites non excessisset. Erat autem hic quoque annus Cycli *Metonici* CXXXV. quo *Romam conditam* pro *Varronis* sententia statuimus, *communis* pariter ac ille *Cycli* I. de quo egit loco illo *Thucydides*, vt

proinde ad neutrius *Ver* accesserit *Elaphebolion.* Et sane ad *Varronianam* Epocham potius referendae sunt illae *Astronomorum* coniecturae. Consultos enim a *Varrone* legimus de anno *Vrbis* Natalitio *Astronomos*, non item ab alio aliquo alterius cuiusuis Epochae auctore. Imo annum *ipsum* designat *Plutarchus*, quo συζυγία illa contigerit, plane eundem, cui conueniunt *Palilia Varroniana*, *tertium* nempe *Olympiadis* VI. Sic accurate haec omnia conueniunt, vt vix equidem dubitare possim, quin hoc ipsum in animo habuerit, quicunque demum is fuerit, cuius fidem secutus fuerit, hac in causa, *Plutarchus.*

§. 10. Male tamen inde *Eclipsin* fuisse, cum Vrbs *conderetur*, colligere *Veteres.*

Addit *Plutarchus*, post verba modo recitata, καὶ σύνοδον ἐκλειπτικὴν ἐν αὐτῇ γενέσθαι σελήνης πρὸς ἥλιον (ἣν εἰδέναι καὶ Ἀντίμαχον οἴονται τὸν Τήϊον ἐποποιὸν) ἔτει τρίτῳ τῆς ἕκτης Ὀλυμπιάδος συμπεσοῦσαν. Ita scripsisse auctores *Plutarcho* vetustiores, propter *Plutarchi* ipsius testimonium, existimo. Sic itidem *sensisse* coaeuos et a *Varrone* consultos *Astronomos*, de eo vero mihi non facile persuadeo. *In iugo lunam* tum fuisse e *Tarrutii Varroniani* fide tradit [29] *Cicero* de *diuinatione. Eclipticam* fuisse συζυγίαν non dicit. Eodem recte, vt existimo, *Solini* verba retulit *Petauius*, cum, *sole* tunc in *Tauro* versante, *lunam* scribit in *Libra* fuisse. Hic etiam in *Graecis* illius sententiae auctoribus legerat ἐν ζυγῷ tunc fuisse *lunam.* Male tamen vocem illam interpretatus est de *Libra*, quod *Graeci* signum illud ζυγὸν appellarent. Inde factum, vt *Luna Soli* non *coniungeretur*, sed *opponeretur*; et si qua fuisset *Eclipsis*, vt *Lunae* potius fuerit, quam *Solis.* Sed *Eclipsis nullius* meminit vel ipse *Solinus*, nec aliud ex auctoribus hausisse videtur, quam quod *Cicero* rectius ad *coniunctionem* retulerit *minime Eclipticam.* Nec enim est, cur vtrumuis *taciturum* existimemus, si qua fuissent in hac coniunctione vestigia *Eclipsis*, cum ea magis ad *Romuli* ipsius dignitatem spectarent, *vrbisque Romanae.* Firmat suspicionem nostram *Dionysius*, [30] qui cum opinionis de *Romuli Diuinitate* ex his *Eclipsibus* argumenta peteret, illarum meminerit, quae in illius *conceptione obituque* contigisse dicerentur, non item huius, quae *Vrbis* ab eo *conditae* Natales insignes fecerit, futurique illius incrementi omen fuerit. Hoc ergo iuniorum *ratiociniis* debuisse puto *Plutarchum*, qui exinde *Eclipsin* fuisse collegerint, quod *coniunctionem* saltem tunc *Lunae* cum *Sole* etiam *veteres* agnouerint; et quod *Eclipsis* mentionem in *Antimacho* se reperisse arbitrarentur, quam illi ad *Vrbis Romanae* Natales retulerint, suis freti *ratiociniis*, non verbis *Antimachi.* Ea enim profecto si *diserta* fuissent, cur quaeso *verba* ipsa *Antimachi*, pro more suo, *Plutarchus* in medium non adduxit? Verba εἰδέναι οἴονται id innuere videntur, iudice *Plutarcho*, *Eclipsin* illam non innotuisse *Antimacho*,

[29] De Diuin. L. II.

[30] Dionys. L. II. c. 56.

macho, ſed in ea ipſos fuiſſe *ſententia*, quaſi *innotuiſſet*. Quid ſibi autem vult vox illa εἰδέναι? Num ab ipſo *Antimacho* oculis vſurpatam fuiſſe, quae ſub *Romulo* fuiſſe fertur, *Eclipſin?* Sed *ſerior* erat certe *Antimachus poëta*, quam vt *Eclipſis* Vrbi *conditae* coaeuae teſtis idoneus eſſe potuerit. Antiquior quidem *Platone*, (*Comicum* intelligo *Platonem*) iunior tamen *Pannaſide* et *Steſimbroto*, quippe qui fuerit eorum *diſcipulus*, vt nos docet *Suidas*. Si *Thaſius* ille fuerit *Steſimbrotus*, qui *Cimoni* coaeuus erat, vel inde diſcimus, quam *Romulo* par eſſe non potuerit *Steſimbroto* iunior *Antimachus*. Eſtque ſane *aetas* illa idonea, vt cum *poëta Platone* conferretur. Sic tamen vice verſa *antiquior* fuiſſet *Antimachus*, quam vt *Eclipſis* naturam a *tenebris* alia aliqua de cauſa oriundis accurate internoſceret. *Steſichorum* certe et *Pindarum* latuiſſe obſeruauit [31] *Plinius*. Multo magis et *Antimachum*, ſi par *Romulo* fuiſſe concederetur. Si quid ergo de *Eclipſi* illa reſciuerit *Antimachus*, id e *monumentis* illum hauſiſſe oportebat *Romulo* coaeuis. Proferantur ergo *tabulae*. Sed nullas reperient, quae vel iam *ſint*, vel quae etiam olim *fuerint*, e quibus haec diſcere potuerit *Antimachus*. Nullas prorſus *Vrbi conditae* coaeuas *Aſtronomorum* Obſeruationes ante initium *Nabonaſſari*. Nullas certe, quarum *menſes dieſue* certi deſignari poſſent, cum ne quidem *anni* formam exploratam haberent poſteri, qui, *Romulo* regnante, obtinuerit, *ſolaris* fuerit, an *lunaris;* menſium *denorum*, an *duodenorum:* cum ne quidem *Parapegmata* his temporibus vlla eſſent, vnde procederent *ſupputationes* in poſterum ducendae, vt nos docet [32] *Diodorus*. Ea nulla tum fuiſſe probant, quae modo diximus. Nec enim, ſi fuiſſent, neceſſe non eſſet, vt per Cyclum *Varronis* tempore receptum de *Palilibus Romuli* iudicarent, quem tamen *Cyclum* multo *recentiorem Romulo* ipſi etiam agnouerunt. Non eſſet neceſſe, vt Cyclum adhiberent *Metonicum*, aut formam anni menſiumque *Nabonaſſaream* conſulti a *Varrone aſtronomi*. Imo *Romulo* recentiorem *Eclipſium* doctrinam, apud ipſos etiam fuiſſe *Graecos* noſtra probat *Aſtronomiae* hiſtoria, a quibus tamen multo adhuc ſerius emanauit ad *Romanos*. Nec ſane conuenit *Palilibus* a nobis aſſignatis *April.* XXVIII. *Eclipſis* illa, cuius meminerit *Mullerus Maii* XXVI. Nec proinde ſoliciti eſſe debemus, cum nihil occurrat in *Hiſtoria* certum, quo *Syzygia* illa probetur *Ecliptica*. *Ratiocinio* hoc fallaciſſimo debebatur de *Eclipſi*, cuius meminerit *Antimachus*, non calculis *aſtronomicis* accuratis. Ne quidem conſtat, vlluſne fuerit *calculorum* vſus, vel minus accurate poſitorum. Nam *Grammaticos* illa ſapiunt magis, quam *Aſtronomos*. Sed facile condonari potuit hic error iunioribus *Grammaticis* a *longinquo* admodum in-

[31] *Plin.* N. H. II. 12.

 teruallo

teruallo *ratiocinantibus.* Non tamen adeo facilis error, ſeu *Varroni* ſeu *Tarrutio*, in Cycli veteris lunaris *Romani Graecique* rationibus inuicem conſerendis. Vixit enim vterque, cum annorum *ciuilium* Cycli vtrobique obtinerent, tam apud *Graecos*, quam *Romanos*, non alii vtique, quam *lunares.* Hinc itaque aliud lucrati ſumus exemplum Cycli *Metonici* retrorſum ſupputati, quo tabulae noſtrae egregie comprobantur Cycli vtriusque, tam ſcilicet *Metonici veteris*, quam *lunaris* etiam *Romani.* Sunt ergo haec *Palilia*, quae dixi, ſaltem pro mente *Varronis.*

§. 11. Alium a *Palilibus* vrbis *Natalem* ex arte *Aſtrologica* collegit *Tarrutius*, *Oct.* Iul. IV. *Pharmuthi* IX. ſole in *libra* verſante.

Turbant tamen iterum alia de *Romulo* eiuſdem *Plutarchi* verba, quibus ait, κτισθῆναι τὴν Ῥώμην ὑπ' αὐτȣ̃ τῇ ἐννάτῃ Φαρμȣθὶ μηνὸς ἱσαμένȣ. Nullo modo conueniunt haec cum rationibus modo datis, quas *Varronianas* eſſe probauimus. Sic *Thoth mobilis* rationem habeamus, ſic anno Per. *Iulian.* 3961. (qui Epochae *Varronianae* primus erat) dies *Pharmuthi* IX. idem fuerit *Octobris* Iuliani IV. toto coelo a *Palilibus* tum *receptis* diuerſus pariter, ac *Varronianis.* Hanc tamen ſententiam *Tarrutio Firmano* tribuit *Plutarchus*, quem auctorem *Varroni* fuiſſe conſtat nouae de *Vrbis conditae* Epocha ſententiae. Quod porro *Palilia* in *Graecam* τριακάδα illo anno inciderint, cui, quaeſo, potius obſeruatum arbitrabimur, quam *Tarrutio* Mathematico, artis *Genethliacae* perito? Nec enim ad *Hiſtoriam* Vrbis ſpectabat illa Obſeruatio, ſed ad *auguria* ex illius *Natalibus* capienda pro *Aſtrologiae* illius praeceptis, quam appellant *Iudiciariam.* Sed vero ea ſi fuerit a *Tarrutio*, haec certe ab *eodem* eſſe *non* potuit. Saltem eidem conuenire non potuit anno *Iuliano.* Poſterior enim pars anni Per. *Iulianae* 3961. ad *Olympiadis* ſpectabat VI. annum 4. *Metonicae* autem Periodi 136. quo dies *Octobris* IV. in *Maemacterionis Attici* diem incidit XII. vel, propter *exemtilem* IX. in diem eiuſdem XIII. neutro modo in συζυγίαν, ſeu τριακάδα. *Superiori* autem anno Per. *Iul.* 3960. Per. *Metonic.* 135. inchoato in *Boedromionis Attici* τριακάδα conuenit ſatis accurate, pro diei *Attici* parte *priori*, pro *poſteriori* autem in *Maemacterionis Attici* diem I. Tempus hoc *Eclipſi* ſatis commodum, ſi et *nodus* reſpondiſſet, pro veterum *Aſtronomorum* doctrina. Sic enim ſcribit [33] Plinius: *Solis defectum non niſi nouiſſima primaue fieri Luna, quod vocant coitum.* Paulo aliter [34] *Geminus:* μὴ γενέσθαι ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ τὰς ἐκλείψεις, ἀλλ' ἐν τῇ τριακοςῇ μόνον. Vterque pro *Aſtronomorum Athenienſium* ſententia, et de *Kalendario Attico* intelligendus eſt, nec alio illo, quam *Metonico*, proinde quod proxime ad veras *Solis Lunaeque* rationes, pro illorum *Aſtronomorum* ſententia, cenſuit accedere *Diodorus.* Facile autem conciliari poterit cum *Plinio Geminus.* τριακάδα enim

[33] Plin. N. H. L. II. c. 13.

[34] *Gem.* Elem. Aſtr. c. 8.

ἕνην

ἕνην et νέαν propterea videtur appellaſſe *Solon*, quod in menſibus *plenis* Lunae *veteri* accenſebatur, in *cauis nouae*. Inde factum, vt τῇ ἀκάδι et νεομηνίαν hoc ipſo in loco pro eodem habuerit *Plutarchus*, quod ſaepe illas coincidere obſeruaſſet. Poterant ergo illi diem *Pharmuthi* IX. pro Vrbis *Natalitio* habere, qui id vnum in animo habebant, *Graecam* fuiſſe, cum *Vrbs* conderetur, τριακάδα; non item *Palilia* fuiſſe, in quae τριακὰς inciderit. Id autem oblitum *Tarrutium Varronianum* mihi facile non perſuadeo. Illum potius obſeruaſſe crediderim, quod noſtrae *tabulae* pro *Cyclo*, tum *recepto*, verum fuiſſe docent, in *Graecam* τριακάδα *Romana* illius anni incidiſſe *Palilia*. Niſi fortaſſis eo illum artis ſuae *fiducia* impulerit, vt ſententiam apud ſuos ciues de *Palilibus* vrbis *natalitiis* receptiſſimam *arti* ſuae aduerſantem ex arte ſua *corrigendam* exiſtimarit. Fieri quidem ita potuit, ſic tamen, vt hoc *Varroni* ſuo non perſuaſerit, cum *Natalitiis* ſuis *Palilibus* non defuerit τριακὰς, quae etiam *ipſa* in futurae *felicitatis* omen verti poſſit. Non temere ſane ita credidiſſe *Tarrutium* forte exiſtimabimus, quod nimiam eius *fiduciam Plutarchus* ipſe perſtrinxerit: εὖ μάλα τεθαῤῥηκότως, inquit, καὶ ἀνδρείως ἀπεφήνατο. Sic *menſibus* aliquot *Romam*, quam fecerit *Varro*, *antiquiorem* crediderit *Tarrutius*, in eodem quidem anno *Attico Olympiadis* VI. 3. *ſuperiori* tamen anno *Iuliano* Per. *Iulianae* 396C. Fauet certe, vt res ita fuiſſe potuerit, illa ipſa, quae in diem *Pharmuthi* IX. inciderit, opportuna τριακάς. Fauet *Manilius*, qui ſub *Libra* conditam *Romam* aſſerit, fretus *Tarrutii Aſtrologi*, et ex *artis* ſuae *Aſtrologicae* rationibus arceſſito, iudicio. Niſi forte ad *nouam Romam* ab *Auguſto* reſtauratam, a quo ipſe *alter Romulus* appellatus eſt, ea retulerit *Manilius*. *Auguſtum* enim ſub *Libra* natum alibi [35] oſtendimus. Fauet denique, quod *Lunam* in *Libra*, cum *Roma* conderetur, crediderit fuiſſe *Solinus*. Quod enim tunc *Solem* in *Tauro*, qui *Aprili* reſpondet, fuiſſe ſcribit, erraſſe eum oſtendit in *permiſcendis* vtriuſque, tam *Varronis*, quam *Tarrutii*, rationibus. Nemo enim eſt, quod quidem ſciam, qui *Lunam Soli* tunc *oppoſitam* crediderit, aut *Eclipſin Lunae*, quae ſine *oppoſitione* eſſe potuerit. Propius quidem ad *Palilia Romana* accedet dies *Pharmuthi* IX. ſi a *Thoth fixo* calculus ducatur, quod proinde placuit Magno *Scaligero*. Sed ne quidem ita conueniet accurate. *Aprilis* enim *Iuliani* diei conueniet tantummodo III. hoc anno *Biſſextili* Per. *Iul.* 3961. Sed *Thoth fixum* ne quidem attigit *Varro*. Nedum tum attigit, cum de *Romanae* Vrbis *Natalibus Tarrutium* conſuleret. Meminit enim huius *Tarrutii* ſententiae *Cicero*, de *Lunae iugo*, cum *Roma* conderetur, multis ante Epocham *Thoth fixi* annis.

[35] Diſſ. X. de Cycl. §. 4.

§. 12. *Conceptio Romuli Iun. XXIV. quo Eclipsin statuebat Tarrutius.*

Omnino pro rationibus Varronianis.

36 *Dionys.* L. II. §. 56.

Iam videamus de reliquis *Tarrutii* Epochis. Sic ergo de illis *Plutarchus:* ἀπεφήνατο τὴν μὲν ἐν τῇ μητρὶ τȣ̃ Ῥωμύλȣ γεγονέναι σύλληψιν ἔτει πρώτῳ τῆς δευτέρας Ὀλυμπιάδος, ἐν μηνὶ κατ᾽ Αἰγυπτίȣς Χοιὰκ, τρίτῃ καὶ εἰκάδι, τρίτης ὥρας, καθ᾽ ἣν ὁ ἥλιος ἐξέλιπε παντελῶς· τὴν δ᾽ ἐμφανῆ γένεσιν ἐν μηνὶ Θὼθ, ἡμέρᾳ πρώτῃ μετ᾽ εἰκάδα περὶ ἡλίȣ ἀνατολάς. *Conceptio Romuli* (vt cum anno II. *Olympiadis primo* committi possit) vel anno Periodi *Iul.* 3942. contigerit oportet, vel 3943. Tentemus ergo, ad vtrum commodius referri possit. Anno Per. *Iul.* 3942. *Thoth Martii Iuliani* die coepit IV. *Choiac Aegyptiaci* dies 113. erat. Demantur ergo *Martio* Iuliano dies tres. Reliqui erunt *Martii* dies 28. His additi dies *Aprilis* 30. *Maii* 31 et *Iunii* 24. numerum praedictum conficient accuratissime. Hoc autem ipso die *Iunii* Iuliani XXIV. *Eclipsin* fuisse *Solis* obseruauit Astronomus *Mullerus*. Conuenitque cum *Plutarcho* hac etiam de *Eclipsi* [36] *Dionysius*, qui tamen *Eclipsin* in *Palilibus* vrbis *natalitiis* nullam memorat. Proinde verisimile est non e *Kalendario*, sed e *calculo*, hanc συζυγίαν *Eclipticam* ab ipso factam esse *Tarrutio*. Τριακάδα nullam obseruauit hoc in loco *Tarrutius*, quod tamen fecit in *Palilibus Varronianis*. Inde innuitur, *veram* hanc *Eclipsin Solis*, quae νȣμηνίας erat κατὰ σελήνην, non tamen τριακάδος, aut νȣμηνίας fuisse *ciuilis*, pro Kalendario ciuili *Metonico*. Sic enim Cycli *Metonici* initio νȣμηνίαν κατὰ σελήνην a *ciuili* νȣμηνίᾳ distinxit ipse *Thucydides*, vt alibi ostendimus. Recte se habent *tabulae* nostrae Cycli *Metonici*, quae diem *Atticum*, qui diei *Thoth* XXIII. responderit, non conferunt in mensis *Attici* τριακάδα, vt nec coaeua *Tarrutio* Kalendaria. Nec tamen longe a τριακάδι remouent, cum diem *Iunii* Iuliani XXIV. *Scirophorionis Attici* diei *penultimo* tribuunt, vel, ad summum, antepenultimo, vt saepe contigisse obseruauimus in mensibus *Metonici* Cycli *lunaribus*. Nec sane quicquam obstare video, quo minus *verissima* fuerit, pro *Tarrutii* mente, haec nostra supputatio, nisi quod IV. primae *Olympiadis* anno sic conueniet dies *Iunii* Iuliani XXIV. non autem *secundae* Olympiadis anno *primo*, vt volebat, pro *Tarrutii* sententia, *Plutarchus*. Meliusne ergo se habebit, si ad annum *Iulianum sequentem* Per. *Iul.* 3943. retulerimus? Non sane. Vnici diei discrimen erit, vt tam *Iunii* Iuliani diei tantummodo XXIII. conueniat dies *Choiac* Aegyptiaci XXIII. Erit ille dies *Scirophorionis* Attici IX. longiusque distabit, quam antea, a quocunque *Nouilunio*, seu *ciuili*, seu *coelesti*. Multoque adhuc magis a Nouilunio *ecliptico*. Propius ergo ad rationes *Tarrutii* accedit annus ille Iulianus *prior*. Nec incommode dicemus, *Nouilunium* illud *eclipticum*, pro consilio *Metonis*, ad *sequentem* spectare *Hecatombaeonem*, licet, qua *paribus diebus* erant internoscendi *menses*, *Scirophorioni*

rioni praecedenti fuerit accenſitum. Hoc enim oſtendit nomen ipſum, ſeu *Latinum Nouilunii*, ſeu *Graecum* Νεμηνίας, *Lunae* fuiſſe potius, quam inchoabat, *nouae*, quam *veteris*, quam ſequebatur iam penitus terminatam. Recte ergo illud pro *primo* ſequentis anni lunaris *Nouilunio* habebant Aſtronomi, qualis hic erat *Tarrutius*, qui calculis vti ſolent accuratiſſimis. Sic annus ille erit *Olymp.* 2. *primus*, qua quidem *anni Olympiadum* per *Lunas Atticas* inuicem diſtinguendi erant. Fieri denique poteſt, vt in hac *Proleptica* Cycli *Metonici* ſupputatione, *dies*, qui, pro *Calippi* calculo, demendi erant, *Aſtronomi* detraxerint. Sic fieret, vt non longe diſceſſerint a ciuili *Hecatombaeonis* Nouilunio, quod non tamen fuerit *eclipticum*. Vocem παντελῶς, ſi quidem acceperit a *Tarrutio Plutarchus*, ita intelligendam arbitror, non quaſi *lucis vniuerſae* Sol iacturam fecerit, (quod falſiſſimum fuiſſe docent tabulae *aſtronomicae*) ſed quod nihil deeſſet neceſſarium ad integram *eclipſis* naturam abſoluendam. Oppoſuit nimirum τριακάδι, cum *Roma* conderetur, *minime Eclipticae*. Deerat enim *nodus* plane neceſſarius, vt, in ſua quoque vera τριακάδι, *Luna Solis* lucem a nobis interciperet, quem tamen hic praeterea *adfuiſſe* ſignificauit illa voce *Tarrutius*. Hinc autem illud obſeruandum, vt menti *Tarrutii* reſpondeamus, non aliam ſufficere τριακάδα, quam quae fuiſſet etiam reuera *Ecliptica*.

§. 13. *Natalis Romuli Mart.* XXIV. pro ſententia *Tarrutii*. Ipſo nempe *Aequinoctio Chaldaeorum*.

Pergo iam, vt oſtendam, quam, quae dixi, cum ſequentibus, quae inde pendent, accurate conueniant. Ait *Plutarchus*, pro dictis *Tarrutii* rationibus, in lucem editum fuiſſe *Thoth* Aegyptiaci *ſequentis* die XXI. Interuallum eſt forma Epochae *Nabonaſſareae* dierum 273. Simile interuallum eſt inter *Iunii* XXIV. anni praedicti et *Martii* ſequentis diem ſimiliter XXIV. anni Per. *Iul.* 3943. quo proinde *natum Romulum* ſtatuerit *Tarrutius*. Vtrobique *nouem menſium* ſpatium eſt in puerperiis receptiſſimum. Neſcio, ecquid *ominis* inde captarit *Tarrutius*, quod die ipſo *ſolſtitii* apud ciues ſuos *Romanos* recepti *conceptus* fuerit Ciuitatis *Conditor*. Id ſi fecerit, conſentaneum erat, vt *Natiuitatem Romuli* contulerit in *Aequinoctium*. Nihil enim horum ex Hiſtoricis monumentis hauſit *Tarrutius*, ſed e calculis duntaxat *aſtronomicis*. Cur itaque non *vno* ſaltem *die* calculum ſuorum auctiorem fecit, vt in *Romanum* incurreret *Aequinoctium*, *Martii* Iuliani diem XXV? Non equidem abſurde forte ſuſpicabimur cauſam fuiſſe, quod in ipſum illum diem *Martii* XXIV. contulerint *Aſtronomi*, vt ita puncta *Cardinalia* omnia non quidem in *Kalendarum dies octauos*, ſed in *menſium dies* inciderent XXIV. vt mos erat apud ipſos etiam *Romanos* in *Solſtitio aeſtiuo* et *Aequinoctio autumnali*. *Chaldaei*

certe *Parapegmatis* vſum etiam apud *Romanos* fuiſſe docet *Plinius*. Maxime vero, cum nondum ſuum conſtituiſſet *Iulius*. Nec ſane veriſimile eſt, formam anni a *Caeſare* nouatam, cum conſuleret *Varro Tarrutium*. *Brumam* certe *Chaldaeos* ad *Decembris* diem XXIV. retuliſſe teſtatur Columella: *Nono* (inquit) [37] *Calen. Ianuarias Brumale ſolſtitium, ſicut Chaldaei obſeruant*. Nec aliter ſe rem in hoc etiam cardine habuiſſe idem innuit his verbis: IX. et VIII. *Calend. April. Aequinoctium vernum tempeſtatem ſignificat*. Duplex legimus hoc in loco *Aequinoctium* pariter ac *duplicem* in *Decembri Brumam*. Quidni igitur hic quoque alterum fuerit a *Chaldaeis?* Id ſi verum, iam vel inde intelligemus, quam fuerit illo ipſo nomine gratum *Aſtrologo Tarrutio* in *Chaldaeorum* arte verſatiſſimo. Neſcio item, annon, qui adeo accurate τριακάδας obſeruarit et *Eclipſes*, hoc certe huius anni die *neutram* fuiſſe *innuat*, quod *neutram* fuiſſe *aſſerat*. Id quoque *verum* fuiſſe docent noſtrae Cycli *Metonici* tabulae. Anno enim *Cycli* illius CXVII. in diem *Elaphebolionis* Attici VI. incidit dies *Martii* Iuliani XXIV. ab vtraque ſatis alienum.

[37] Colum. L. XI. c. 2.

§. 14. *Annum egit Romulus, cum Vrbem conderet, XVIII. pro hypotheſi bus Varronianis. Quod tamen male ſuis rationibus Catonianis aptavit Dionyſius.*

Conuenit porro *aetas*, cum *Vrbs* conderetur, *Romuli*, ſed pro hypotheſibus duntaxat *Varronianis*. Tum illum *octodecim annorum* fuiſſe agnoſcunt *Dionyſius* et *Eutropius*, et qui vtrumvis recte exſcripſerunt. *Supponit* etiam *Plutarchus*, vt mox videbimus. Male annum *ſecundum et vigeſimum* tribuit auctor futilis de *progenie Auguſti* ſub nomine *Meſſalae*, qui ſic fortaſſis, quod non recte cepit, interpretatus fuerit annum *duodeviceſimum*. Annus ille XVIII. anno Period. *Iulianae* 3961. abſoluitur, *Martii* die ſimiliter XXIV. Plane pro rationibus non aliis, quam *Varronianis*. Tamen ante *Palilia*, quae nos iam ad diem *Aprilis* XXVIII. retulimus. A *Palilibus* procedunt anni *Regni*. Sic XVIII. annum *ſuperauit*, cum *inciperet* regnare. *Dionyſius:* [38] Νέος γὰρ δὴ παντάπασιν ἔτυχε τῆς ἡγεμονίας, ὀκτωκαιδεκαέτης, ὡς ἅπαντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς περὶ αὐτοῦ συγγράψαντες ἱστορίας. Erat ergo, hac in re, qui rarus apud veteres eſt, Scriptorum *conſenſus*. Nec tamen aliunde, ni fallor, oriundus, quam ex his de *natali Romuli* cum *Olymp.* II. I. nectendo *ratiociniis*. Sed cum *ratiocinia* ab *Hiſtoriis* non ſatis caute internoſcerent, inde factum, vt *ratiocinia* ex *hypotheſibus Varronianis* perperam ad *alienas* a *Varronis* mente hypotheſes veteres accommodauerint. Quaſi nimirum in *Palilibus* etiam *Capitolinis*, *Catonianis*, *Polybianis*, et *Fabianis* etiam, *Romulus* annum egerit duntaxat XVIII. Ita certe de Epocha *Catoniana* ſenſit [39] *Dionyſius*. Cum primum *Romulus* et *Remus* rebus nouandis animos adiungerent, tum quoque ἀμφὶ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη illos fuiſſe dicit. Annum ergo illum *impleuerint*, cum Vrbem *conderent*. Conuenit calculus

[38] L. II.

[39] L. I. c. 79.

lus *Dionysii* in fine *Romuli.* Annos *Regni* agnoscit XXXVII, *vitae* autem LV. additis illis XVIII. quos exegerit antea, quam regnarit. Longe ille, quam *Plutarchus*, accuratior, qui *regni* annos numerat XXXVIII. vitae LIV. Quasi scilicet, cum ad *Regnum* accederet, *annum* egisset tantummodo XVI. Sed *Librarii* errorem in illo loco euincit locus eiusdem *Plutarchi* alius in *Numa*, vbi annos *Romuli* numerat duntaxat XXXVII. Sic annum egerit *Romulus* XVII. cum Romam *conderet:* vt primus *Regni* cum *vitae* anno *concurrerit* XVIII. Qui calculi error admodum procliuis. Et vel e nostri *Dionysii* modo recitato loco constat, *auctorem* nullum illius numeri fuisse *Plutarcho. Calculi* ergo error est, nec ipsi *Plutarcho*, sed *Librario* potius imputandus.

§. 15. *Romuli mors nullius lunaris τριακάδος. Annus illius* XXXVII. *coeptus tantummodo. Interregnum plusquam annuum.*

Caeterum in *morte Romuli* aliam fuisse volunt Veteres *Eclipsin.* Et quidem *maiore* hic, quam in aliis, *concordia.* Sic enim *Dionysius*, *Ouidius*, *Seneca*, *Cicero* apud *Macrobium.* Non item *Plutarchus*, qui *Tarrutii* obseruationes nobis conseruauit diebus *Aegyptiacis* in Epocha *Nabonassarea* designatas. Inde suspicio est, nec a *Tarrutio* traditam hanc fuisse *Eclipsin*, et ne quidem fortassis ab *Astronomo* aliquo, qui calculo vsus fuerit accurato in Epocha *Astronomorum Nabonassarea.* Fieri ergo potest, vt hanc *Eclipsin*, vt et aliam illam, quae in *Palilibus* fuisse dicitur, exinde collegerint, quod *dies*, quo *excessisse* volunt *Romulum*, in Graeco Cycli *Metonici* Kalendario in τριακάδα inciderit. Videamus ergo. *Romulo* annos XXXVII. omnes assignant. *Plutarchi* enim numerum vitiatum ostendimus, et *octonarium* ab *aetate* ante regnum ad annos *Regni* praeter mentem auctoris traductum. Incipiet ergo annus eius XXXVII. anno Per. *Iul.* 3997. definet autem sequenti 3998. Quaerendum ergo, cui potius assignandus sit, pro mente *Dionysii.* Pares enim anni esse non poterant, qui coeperint quidem *Palilibus*, *Aprilis* nempe *veteris* die XX. desierint autem *Nonis*, quibus dicitur periisse *Romulus*, *Caprotinus*, mensis nimirum *Quinctilis*, qui a *Iulio* Caesare postea *Iulii* nomen accepit. *Nonae* illae *septimanae* erant, et proinde diei *mensis* VII. conueniebant. Anno ergo Period. *Iulianae* 3997. quo *coepit* annus *Varronianus* 37. concurrit annus *Cycli Romani*, pro *tabulis* nostris, IX. similiter *coeptus.* In eo *Quinctilis veteris* dies VII. idem erat cum *Iulii Iuliani* d. $\frac{13}{14}$, qui dies erat in Kalendario *Attico Scirophorionis* antepenultimus anno Cycli *Metonici* XIX. *biduo* ante τριακάδα. Ita pro Cyclo *Romano lunari* recentissimo, quem adhibuit, vt vidimus, in ratiociniis hisce *Tarrutius.* Longius adhuc distabit, si pro Kalendario *Romuleo* supputatio instituatur, quo locum *Martii* tenuit *Ianuarius.* Sic enim *Quinctil. vet.* VII. cum *Augusti Iuliani* diebus $\frac{11}{12}$ concurret, iam integro ante τρια-

κάδα

κάδα triduo. Nec melius ſuccedet calculus anno ſequenti Per. *Iul.* 3998. Tum enim quoque *Quinctilis vet.* dies VII. cum diebus concurret *Iulii Iuliani* $\frac{2}{3}$ anno Cycli *Romani* x. *triduo* ante *τριακάδα Scirophorionis*, in Kalendario *Romano lunari* recentiſſimo. In Kalendario autem *Romulco* cum *Aug.* $\frac{1}{2}$, ſic quoque *biduo* ante *Hecatombaeonis Attici τριακάδα* in anno Cycli *Metonici* XXI. Nullius ergo erant *Atticae τριακάδος Nonae* illae *Caprotinae.* Niſi forte dicamus, hic quoque *demtos duos*, qui in Cyclo *Metonico* redundabant, pro rationibus Cycli duplicis *Calippici*, *dies*, et *vnicum* praeterea in Cyclo *Hipparchi* annum 304. Hoc tamen ſpatio ante *primum* Cyclum *Metonicum*, *Calippici* fuiſſent *quatuor*, quibus additus *Hipparchi* dies *quinque* feciſſet. Sed tam immanem errorem in Cyclo *Metonico* non ſentiebant *Veteres.* Proinde, ſi quam habuerint *nonae* illae comitem *Eclipſin*, calculo accuratiori cenſitae fuerint oportet, quam fuerit ille *Attici Kalendarii.* Itaque profecto *Aſtronomico.* Sed vero annum *aetatis* LIV. hoc ipſo anno Per. *Iulian.* 3997. *Mart.* XXIV. abſoluerit *Romulus* pro rationibus *Varronianis.* Ita ad annum *vitae* LV. ſpectarint anni huius *Palilia*, multoque magis *Nonae*, quibus periit, *Quinctiles*, ſiue *Caprotinae.* Sic ergo poterit cum *Dionyſio* conciliari, in annis, quibus *vixerit Romulus*, *Plutarchus.* Abſoluerit enim *Romulus* annum *vitae* LIV. *Martii* XXIV. ſecundum *Plutarchum.* Exceſſerit autem *Nonis Quinctilibus vitae* anno LV. labente ſecundum *Dionyſium.* Si autem anno *Iuliano ſequenti* 3998. *Nonis Quinctilibus Romulus* e *viuis* exceſſiſſet; ſic *vitae* annum attigiſſet LVI. *Regni* XXXVIII; quorum neutrum, *Plutarcho* excepto, (quem vitioſa lectione deprauatum oſtendimus) nemo eſt, quod quidem ſciam, *Veterum*, qui vnquam aſſeruerit. Sic pluſquam *annuum* fuerit reuera *Interregnum*, cui tamen *annus vnicus* aſſignatur, inter *mortem Romuli* ſucceſſionemque *Numae.* Nam ad *tertium Olympiadis* XV. annum ſpectabat *Scirophorion* ille, in quo diximus fuiſſe *Nonas* illas, quibus deceſſiſſe *Romulus* ſupponitur, *Caprotinas.* Et tamen non ante *Olymp.* XVI. I. *Numae* ſucceſſionem ſtatuit *Plutarchus*, pro rationibus vtique non aliis, quam *Varronianis.* Idque ſane exigunt Hiſtoricorum rationes. Dicunt enim, *interreges* fuiſſe *omnes*, quos fecerat *Romulus*, Senatores, quos item *centum* fuiſſe ſtatuunt, et *ſingulis* Interregni *dies* concedunt quinque, dum *per omnes* (inquit [40] Liuius) *in orbem iret.* Sic erunt neceſſarii *dies* ad minimum *quingenti.* *Sortitionem* nullam inter illos legimus, quae impedierit, quo minus ad *ſingulos* perueniret *Interregnum*, qualis erat in *Athenienſium Prytaniis.* Sic autem *Interregni* methodum intelligit *Dionyſius*, quaſi *ſingulis* decuriis *dies* obuenerint 50. Sunt quidem a *Nonis*

40 L. I. c. 17.

nis huius anni *Caprotinis* ad sequentis anni *Cyclici*, qui *intercalaris* erat, *Nonas* eiusdem mensis *Caprotinas* dies paulo plures, nempe in vniuersum 548. Nihil autem vetat, quo minus fuerint, orbe euoluto, *Interreges* paulo *plures*, vt nonnulli *bis* tenuerint. Et poterant etiam, ante sequentem annum *penitus* elapsum, de nouo *Rege* creando cogitare. Si quidem *dies* illi accurate intelligendi essent, ita fieret, vt mense *sequentis* anni exeuntis *Ianuario*, vel qui *Ianuario* tum responderit, de *Rege* eligendo conuenirent. Certe ante *aestatem*, quia *Olympiadis* XVI. vt dixi, anno *primo labente*. Etiam ante *Palilia*, vt *vnica* agnoscerentur *Interregum* Palilia. Forte porro ante *Martium* (vel, qui tum fuerit in *Martii* loco, *Ianuarium*) vt sic *vnicus* fuerit in *Interregno* integer annus *Cyclicus*. Horum enim *initiorum* alterum, quod in *Vere* locum habuerit, pro *perpetuo* annorum *exordio* habitum existimarim, vbi tam *rari* occurrunt *dies* Regnorum *natales*. Haec tamen pro rationibus *Varronianis*, quae poterunt etiam ad *Catonianas* aptari, quas *Dionysianas* etiam esse diximus. *Mors* enim *Romuli*, pro calculo *Catonis* et *Dionysii*, biennio *serior* est, spectatque ad annum Per. *Iulianae* 3999.

Et quidem illo anno *Eclipsin* fuisse obseruarunt *Scaliger* et *Petauius*, ad quam verba veterum de *Eclipsi* in obitu *Romuli* referenda esse arbitrantur. Eam *Eclipsin Maii* Iuliani die XXVI. contigisse volunt. Et quidem in anno Cycli *Metonici* XXI. qui *Iuliano* anno illi pro *priori* parte respondet, *Thargelionis* attici τριακὰς in *Maii* Iuliani dies $\frac{26}{27}$ incidit, quae ratio satis erat vt *Ecliptica* crederetur a minus peritis, quam fuerit *Tarrutius*, Astrologis. Calculi enim hic accurate positi notas, quales in superioribus obseruauimus, nullas hic reperimus *dierum mensiumue*, quibus ea contigerit, in forma *Nabonassarea*, *Aegyptiacorum*. Hanc ergo *Eclipsin* si in animo habuerint iuniores aliqui *Tarrutio* Astrologi, *anni* potius, quo decesserit *Romulus*, quam *diei*, notam inde petendam arbitrarer. Nam cum *nonis* certe *Caprotinis* commune nihil habere poterant dies illi *Maii* Iuliani, qui spatio fere *bimestri* illas praecesserint. Multo autem minus *Eclipsi* affines erant verae *nonae Iulii veteris Caprotinae*, pro *situ*, quem habebant in illius Cycli *Metonici* anno XI. Concurrebant *nonae* illae cum *Iulii* Iuliani *diebus* $\frac{14}{15}$. Is *dies* erat *Hecatombaeonis* Attici XIX. satis remotus ab vtriusque luminaris terminis *Eclipticis*, tam *Plenilunii*, quam etiam *Nouilunii*. Longius adhuc distabant a *Maii* Iuliani die XXVI. pro calendario *veteri*, quo *Martii* locum tenuerat *Ianuarius*. Sic enim in *Augusti* Iuliani *dies* $\frac{13}{14}$. incurrebant, qui dies erat

§. 16. *Eclipsin Solis* ann. Per. *Iul.* 3999. *Maii* Iuliani die XXVI. nihil quicquam cum *die*, quo dicitur *excessisse Romulus*, commune habuisse verisimile est.

Meta-

Metageitnionis Attici xx. Si qua fuerit in *morte Romuli Eclipſis*, ad annum, cui mors illa a *Varrone* aſſignabatur, libentius retulerim, quam ad noſtri *Dionyſii* annum *Catonianum*, non tamen a *Tarrutio* obſeruatam, ſed a *iunioribus* Tarrutio, et *imperitioribus*, *Aſtrologis*, ſi qua tamen fuerit *Aſtrologorum* opera in illa obſeruanda. Qua certe ad hunc annum *Catonianum* refertur, me, fateor, ea ſuſpicio inceſſit, traditionem de *tenebris* in *morte Romuli* praeter exſpectationem obortis anſam dediſſe, vt ad veram *ſolis Eclipſin* a vulgo poſtea, cum iam *Eclipſium* rationes compertas haberent, *tenebrae* illae referrentur. Primas certe Vrbium origines *Poëticis decoratas fuiſſe fabulis* obſeruauit [41] *Liuius*. Hoc nempe conſilio, vt *conſecrarent origines ſuas, et ad deos referrent auctores. Datur* (inquit) *haec venia antiquitati, vt miſcendo humana diuinis, primordia Vrbium auguſtiora facerent.* Idem ius Romanis ſuis vendicandum cenſet. Et ſane ad Romulum ſub Quirini nomine conſecrandum, et in coelitum numerum inſerendum ſpectabat illa traditio, in quo *nil abſonum fidei diuinae originis, diuinitatiſque poſt mortem creditae* fuiſſe idem obſeruauit [42] *Liuius*. Sic item *tenebras* illas deſcribunt auctores, quaſi *nimbis*, *nebulis*, et *procellis* vniverſae deberentur. *Liuius* [43] ita: *Subito coorta tempeſtas cum magno fragore tonitribuſque, tam denſo Regem cooperuit nimbo, vt conſpectum eius concioni abſtulerit. Nec deinde in terris Romulus fuit. Romana pubes, ſedato tandem pauore, poſtquam ex tam turbido die ſerena et tranquilla lux rediit, vbi vacuam ſedem Regiam vidit* etc. Tempeſtatem fuiſſe dicit, quae Regem *denſis nimbis* cooperuerit, quaeque *conſpectum* eius concioni abſtulerit. Et *turbido diei* imputat, quo minus *conſpiceretur*. Aëre autem *ſereno lucem rediiſſe* tradit. Quae ſane omnia locum non haberent, ſi *ſolis* lucem *luna* intercepiſſet. *Dionyſius* [44] ita: Οἱ μὲν οὖν μυθωδέστερα τὰ περὶ αὐτοῦ ποιοῦντες ἐκκλησιάσαντά φασιν αὐτὸν ἐπὶ στρατοπέδου, ζόφου κατασκήψαντος ἐξ αἰθρίας, καὶ χειμῶνος μεγάλου καταῤῥαγέντος, ἀφανῆ γενέσθαι· καὶ πεπιστεύκασιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ἄρεως τὸν ἄνδρα ἀνηρπάσθαι. Aëris *ſerenitatem* indicat vox αἰθρία, eiuſdemque *obſcuritatem* proinde e *nebulis tenebrae* et *procella* ortae. *Plutarchus* [45] ita; ἄφνω θαυμαστὰ καὶ κρείττονα λόγου περὶ τὸν ἀέρα πάθη γενέσθαι καὶ μεταβολὰς ἀπίστους. Τοῦ μὲν γὰρ ἡλίου τὸ φῶς ἐπιλιπεῖν, νύκτα δὲ κατασχεῖν οὐ πρᾳεῖαν, οὐδ' ἥσυχον, ἀλλὰ βροντάς τε δεινὰς, καὶ πνοὰς ἀνέμων, ζάλην ἐλαυνόντων πανταχόθεν, ἔχουσαν. Tum paucis interpoſitis: Ἐπεὶ δ' ἔληξεν ἡ ταραχὴ, καὶ τὸ φῶς ἐξέλαμψε, etc. *Aërem* omnes *turbidum* agnoſcunt, quo mox pacato, *lux* redierit, non vtique reditura, ſi *luna* interpoſita fuiſſet. Certe haec ſi vera ſint, *Eclipſis* aliqua ſi fuiſſet, de ea tamen *conſtare* non potuit. *Videri* non potuit per *tenebras* tam *craſſas*, vt *Romuli*

41 *Liv.* Praef.

42 *Liv.* L. I. c. 15.

43 *Liv.* L. I. c. 16.

44 *Dionyſ.* L. II. c. 56.

45 *Romul.*

muli vel *conspectum* prohibuerint. *Discussis* autem *tenebris*, nulla deinceps *obscuritas* fuisse dicitur, quae ad *Eclipsin* referri potuerit.

Satis autem erant *procellae* illae, et a procellis obortae *tenebrae*, ad *opinionem* de *Romulo* in *deorum* album referendo, quo *Eclipses* ambas retulit noster *Dionysius*. Satis erat, quod *corpus* eius nusquam deinceps sit repertum, sed penitus ab hominibus *disparuerit*. Sic de *Aenea* ipse *Dionysius*: Τὸ δὲ Αἰνείου σῶμα φανερὸν οὐδαμῇ γενόμενον οἱ μὲν εἰς θεοὺς μεταστῆναι εἴκαζον. Inde *Heroum* eius cum *Inscriptione*, quae eum *fluminis*, in quo disparuisse dicitur, *Numicii deum* habitum significabat. Similia adhibet exempla *Plutarchus*, *Aristeae Proconnesii* et *Cleomedis Astypalaeensis*, quorum *corpora* similiter *disparentia* effecerunt, vt etiam *ipsi* pro *Heroibus* haberentur. Sic etiam *Hylas* puer raptus a *Nympha* fuisse fertur, cuius *corpus* frustra quaesiuerit pueri amator *Hercules*. Hoc ergo consilio in *Aetnam* insiliisse dicitur [46] *Empedocles*, vt, *corpore* nusquam apparente, pro *deo* haberetur. *Raptus* fuisse dicitur a Nympha *Hylas*, pro eodem exemplo, quo et *Romulum* a patre *Marte* ἀνηρπάσθαι dixit e *Romanorum* sententia *Dionysius*. Nescio, annon primum exemplum ab *Enocho* emanarit, de quo vox eadem ἡρπάγη adhibetur ab [47] auctore apocrypho. Nam de *corpore disparente* intelligenda esse verba *Mosis* ex [48] *Apostolo* colligitur, qui eum *mortem* non vidisse asserit. Inde traditio de illo atque *Elia* ad iudicium cum *Christo* venturis, quod neuter communi hominum *morte* obiisset. Et quidem in *turbine*, vt *Romulus*, sic etiam *Eliam* raptum ostendunt literae quoque *Sacrae*. Eaedem [49] *Deum turbine*, *nebulis*, et *tenebris* circumfusum describunt. De *turbine* ad *Iobum* loquitur Iob. XXXVIII. 1. XL. 1. *Quasi turbo quadriga eius*. If. LXVI. 15. Cum *turbine* iunguntur et *nebulae* Ioel. II. 2. Zeph. I. 15. 2 Pet. II. 17. et *caligo* Ebr. XII. 18. *Ponit tenebras in circuitu suo* 2 Sam. XXII. 12. Psalm. XVIII. 12. *Venisse* dicitur *Deus* ad *Mosem in caligine nubis*. Exod. XIX. 9. Et vice versa *Moses* accessisse ad *caliginem*, *in qua erat Deus*. XX. 21. Vocat *Deus Mosem de medio caliginis*. Exod. XXIV. 16. *Ingressusque est Moses medium nebulae*. v. 17. *Habitare Deus* dicitur in caligine. 2 Paralip. VI. 1. *Nubes et caligo in circuitu eius*. Ps. XCVII. 2. *Gloria Dei apparet in nube*. Exod. XVI. 10. *Descendit Dominus per nubem*. Exod. XXXIV. 5. Num. XI. 25. *In columna nubis*. Num. XII. 5. In *nube* ipse apparet super *Oraculum*. Lev. XVI. 2. *In columna nubis*. Deut. XXXI. 15. Loquitur *de medio ignis et nubis et caliginis*. Deut. V. 22. Ps. XCIX. 7. Duxit Israelitas *in columna nubis*. Nehem.

§. 17. Satis erant *tenebrae* aliunde, quam ex *Eclipsi*, ortae, ad *opinionem* vulgo inde receptam de *Romulo* in *coelitum* numerum relato.

46 *Horat.* de Art. Poët. v. 485. *Laërt.* VIII. 69. *Lucianus* saepe, *Tertull.* de Anim. et *Suid.*

47 Sap. IV. 1.

48 Ebr. XI.

49 2 Reg. II. 1. 11. Eccl. XLVIII. 9.

Nehem. IX. 12. *Venturus* ergo dicitur *Dominus noster in nubibus.* Dan. VII. 13. S. Matth. XXIV. 30. S. Marc. XIII. 26. XIV. 62. S. L. XXI. 27. Apocalypſ. I. 7. Et *ſedere ſuper nubem.* Apocalypſ. XIV. 14, 15, 16. Et, cum *adſcenderent in coelum* teſtes *Apocalyptici, adſcendiſſe* dicuntur *in nube.* Apocalypſ. XI. 12. Ad eundem plane modum, quo etiam de *Domini* noſtri *adſcenſione* dicitur: *Eleuatus eſt, et nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum.* Act. I. 9. Recte ergo etiam *Romulus*, cum ad *deos* diſcedere crederetur, *nebulis* et *turbine ab hominum oculis* ereptus eſſe dicitur. Nec enim aliter de ſuis quoque *Conſecrationibus* loquuntur Scriptores etiam *Ethnici.* Praeſertim vero antiquiſſimi, *Poetae.* Hic etiam *deos* ſuos *aëre* et *nubibus* circumſeptos eſſe ferunt, quo minus ipſi ab hominibus *conſpici* poſſent, cum in *medio hominum* verſarentur. Has *nebulas* etiam caris ſibi *hominibus* circumfundere dicuntur, cum etiam illos e reliquorum hominum conſpectu placeret eripere. Ita *Homerus* et *Virgilius*, et, pro illorum exemplo, minorum quoque gentium *Poetae.* Sic ergo et *Antiquitas* illa, quam *Poeticis decoram fabulis* obſeruavit fuiſſe *Liuius.* Ita *Traditionem* ſimpliciter repraeſentant Hiſtorici. Sic *Veteres* intellexit auctor ipſe recentior de Progenie Auguſti: *Subito turbine* (loquitur de Romulo) *et imbre lumine Solis ademto, inter fulgura obſtrepentia coeli ereptus, nuſquam apparuit.* Non *Lunae* hic, ſed *imbri*, acceptum refert, quod *lumen Solis* fuerit *ademtum.* Sic Eutropius: *Cum, orta ſubita tempeſtate, non comparuiſſet, anno Regni trigeſimo ſeptimo, ad deos tranſiſſe creditus, conſecratus eſt.* Sic ergo intelligendus Florus: *Oborta* (inquit) *tempeſtas, Soliſque defectio, Conſecrationis ſpeciem praebuere.* Nam ad *Solis defectionem* illam, quam *Eclipſin* appellant Aſtronomi, referri ſane vix poteſt. Neminem enim vnquam legimus, qui per *Eclipſin*, quae *mortis* tempore contigerit, *Conſecrationis* opinionem adeptus fuerit. Contra potius *ominibus infauſtiſſimis* accenſebantur *Eclipſes*, et ad honoris *decrementum* potius ſpectare credebantur, quam *incrementum.* Haec autem, quorum meminimus, exempla iunctas credebantur habere *tenebras*, non autem *Eclipſes aſtronomicas*, proprieque ſic dictas.

§. 18. Male ad has, quae *Romuli* aetate fuiſſe feruntur, *Eclipſes Regum* Roma-

Nihil ergo eſt, cur illas, quae in morte *Romuli* contigiſſe dicuntur, *tenebras*, ad *Eclipſin* referamus. Nedum, vt ad illam *primam* omnem, quae *Regum* fuit, *Chronologiam*, vt fecit *Petavius*, exigamus. In eo admodum abſurde, quod initium *Romuli Varronianum* cum *fine* eiuſdem *Catoniano* committendum cenſuit, propter notas illas vtrobique *aſtronomicas*, vt exiſtimabat. Nos autem *notas* illas, ſi quae vnquam fuerint, ad rationes potius *Varronianas* ſpectare probauimus, nec quicquam habuiſſe

buiſſe commune cum *Catonianis*. Poſtremam certe a *Nonis Caprotinis*, quibus *Romulus* exceſſiſſe fertur, quibus *Poplifugium* celebratum eſſe conſtat, in huius *fugae*, propter *procellam tenebraſque*, memoriam, aliquanto remotiorem. In eo etiam abſurde, quod [50] *Chronologiam* huius temporis ab auctoribus longe omnium, quos habemus, optimis, *Liuio* et *Dionyſio*, traditam, et quidem ſuffragiis inuicem *conſentientiſſimis*. hac vnica *Eclipſium* fide fretus aſpernetur, et ad *minorum gentium* teſtimonia exigat, *ne ſibi* quidem inuicem conſentientia.

norum Chronologiam omnem exigit *Petavius*.

50 Doctrina Temp. L. X. c. 21.

Merito quidem *Eclipſes*, quoties exploratae habentur, pro certiſſimis temporum characteribus habere ſolent Chronologi. In eo autem hallucinantur, quod *Nouiluniorum*, *Pleniluniorumque* et *Eclipſium* inde pendentium accuratam doctrinam antiquis innotuiſſe ſupponant. Contra ſe rem habuiſſe docet noſtra *Aſtronomiae Hiſtoria*. Iam vidimus, *tenebras*, quae in morte *Romuli* contigiſſe ferebantur, pro *Eclipſi* habuiſſe poſteros. Simile erat exemplum in *tenebris*, quae *coelum obſcurarint*, dum proelium eſſet inter *Alyattem* et *Cyaxarem*. Has etiam *Eclipſi* tribuerant *Plinii* auctores, quam primus omnium *Thales* praedixerit. Sed calculi *aſtronomici* nulla prorſus veſtigia ſunt in illa, quae *Thaletis* fuiſſe fertur, *praedictione*. Non *menſem* praedixiſſe dicitur, quo *Eclipſis* illa euentura eſſet, nedum *diem*, *horam*, caeteraſque *minutias*, quae deſignare ſolent *Aſtronomi*. *Annum* tantummodo indicaſſe dicitur, *tenebroſum* vtique, e *vaporum* copia naſciturum, ad eundem plane modum, quo et *frugum* prouentum copioſum *praedixiſſe*, et *ſpeciei monopolium* exercuiſſe, fertur. Nam *aëris* certae diſpoſitioni *frugum* certarum prouentus largiores deberi manifeſtum eſt. Hic autem certe nulla neceſſaria erat *Aſtronomia*. Dum autem *rudis* adhuc erat, atque admodum impolita, *Aſtronomia*, ratio nulla prorſus erat, qua verarum *Eclipſium tenebras* a *tenebris aliunde ortis* internoſcerent, niſi quod *ſereno aëre*, nec *nubibus* obducto, *tenebrae* tamen apparerent. Has enim *tenebras* altioribus et a *terra* remotioribus, quam fuerit *aër* ipſe, cauſis tribuendas eſſe conſtabat. *Nubiloſi* autem *aëris tenebras* nulla cogebat ratio, cur *coelo* acceptas ferrent. Vel inde conſtat, quam precario iuniores procelloſi aëris *tenebras*, quas a maiorum *traditione* didiciſſent, cum *Romulus* moreretur, obortas, *Eclipſi* aſſignarint. Ita erat hoc abſurdum, vt in illis *tenebris* ne quidem coaeui *Romulo* maiores *teſtes* de *Eclipſi* certiores eſſe potuerint, quam *peritiores Aſtronomiae* iuniores. Vt enim *vera* fuiſſet *Eclipſis*, *conſpicua* tamen in *aere* tam *turbido* eſſe non potuit. Proinde ſine arte *Aſtronomica* cognoſci non potuit, cuius aetas illa erat plane *rudis*. Non ſunt ergo horum temporum

§. 19. *Eclipſium tenebras a tenebris aliunde* ortis internoſcere non poterant proximi *Romuli* memoriae *Veteres*.

Eclipses certioribus iuniorum *Historicorum* de *Facto* testimoniis anteferendae. Saltem nisi illud praeterea testatum fuisset, in *sereno* etiam *aere* fuisse, quae narratur, *aeris obscuritatem.* Aliter de *Eclipsi* fides plane nulla.

§. 20. *Eclipsium, vel solarium*, doctrina parum explorata *initio belli Peloponnesiaci: Lunarium* etiam vsque ad belli eiusdem *finem.*

Talia veterum testimonia esse oportet, vt de *Facto* constet, *veraene* fuerint, quae feruntur, *Eclipses.* Ne *veterum iudicio* de *Eclipsium* natura acquiescamus, adhuc cautiores esse debemus. Etiam cum de coelo *tenebras*, in *aere* alioqui *sereno*, oriri crederent, adhuc aliae erant, quibus φαινομένῳ illi occurrerent rationes, vt e *Plutarcho* constat. Aegre tandem obtinuit, deberi omnes corporibus *solis*, *lunae* et *terrae*, in vnam *lineam* occurrentibus, nec certe, vt ex eodem colligitur, ante saeculum *Metonis.* Frustra tamen, antea quam in eo conueniretur, de *solis lunaeque* motibus futuros constat calculos omnes *Astronomicos.* Tum quoque hoc assecutis multa adhuc deerant necessaria ad eam peritiam, quae *Eclipsibus* sufficeret *praedicendis.* In motu *solari* nondum explorata *Zodiaci Eccentricitas*, nondum *signorum* in *Zodiaco anticipatio*, nondum vel *principium* constitutum in *Ariete*, vnde procederent supputationes ante *Cleostratum.* Et plura adhuc in motibus *lunae*, qui plures prae se ferrent *Anomalias*, et proinde *tardiores* progressus exigerent, vt tandem accurate expedirentur. Itaque *Eclipsium* imperitiam in *Stesichoro* et *Pindaro* obseruauit [51] *Plinius.* Et quidem *primos* fuisse *Pythagoraeos* docet *Geminus*, qui de motibus *Coelestibus* hypotheses excogitarint (c. 1. p. 3.) Nullae ergo erant *Pythagoraeis* antiquiores. Sed *solarium Eclipsium* obseruationes antiquiores erant, quam *lunarium.* Et *solarium* tamen *Eclipsium* naturam parum compertam habebant *Athenienses* initio belli *Peloponnesiaci.* Inde inter *portenta* belli malorum praenuncia *frequentiores*, vt existimabat, solito *Eclipses* accenset *Thucydides.* Nempe quia tum coepto Cyclo *Metonico*, attentiores erant *Eclipsibus* obseruandis ipsi *Athenienses*, vt *Cycli* sui, qui primus *Nouilunia Ciuilia* proxima *coelestibus* induxisse prae se ferebat, *vitia* deprehenderent. Et sane *Eclipses*, quae *sereno aere* obseruari poterant, obseruauit *Thucydides*, nec *multas* tamen pro *spatio* tam *diutino.* Inde intelligimus, quam *noua* esset earum obseruatio, cum dignae monumentis *publicis* viderentur, quoties occurrissent, quod *antea* obseruatum non legimus. Certe cum *Epidaurios* depraedaretur *Pericles*, Eclipsi *solari* visa nemo erat in doctorum *Atheniensium* classe quin terreretur, vnico excepto *Pericle*, qui causam eius didicerat a Praeceptore *Anaxagora.* Contigit illa anno belli *Peloponnesiaci* 2. Per. *Iul.* 4284. pro nostro [52] calculo. Et sane *idiotice* loquuntur de *Eclipsibus* scriptores illius saeculi plerique. Ne quidem *Herodotum* excipio

51 *Plin.* N. H. II. 12.

52 Annal. *Thucyd.*

cipio atque *Ariſtophanem.* *Lunarium* autem *Eclipſium* imperitiam diuturniorem fuiſſe apud hos ipſos, de quibus loquor, *Athenienſes*, obſeruant veteres in clade *Niciae Sicula*, quae belli eiuſdem anno contigit XIX. Per. *Iul.* 4301. *Olymp.* XCI. 4. Nec enim erat in tanto exercitu *Athenienſium* vel *vnus*, qui *ſe*, vel *ſocios*, a mali ominis *metu* tueri poſſit, cauſa *Eclipſis* explicata, vt fecit poſtea in cauſa *Romanorum* ſimili *Sulpicius Gallus* fatali proelio in *Perſeum*, anno V. C. *Varr.* 586.

Varie tamen de illo ipſo *Galli* facto loquuntur auctores. Sic equidem *Plutarchus* quaſi in omine *Eclipſis* auerruncando partes fuiſſent ſolius *Aemili Pauli*, nullae autem prorſus *Sulpicii Galli.* Sic alii quaſi *Eclipſin* non *praedixerit Sulpicius*, ſed *motum* inde ortum exercitus, *cauſa Eclipſis enunciata*, ſuſtulerit. Ita *Valerius Maximus* et *Quintilianus.* Sed *Liuio* potius aſſentior, qui *praedictam* a *Sulpicio Eclipſin* lunae teſtatur [53], deque ea monitos in concione milites *antea*, quam contingeret: *nocte* (inquit) *proxima*, *ne quis id pro portento acciperet*, *ab hora ſecunda vſque ad quartam horam noctis lunam defecturam eſſe: Id quia naturali ordine ſtatis temporibus fiat*, *et ſciri ante et praedici poſſe.* Suffragantur *Liuio Plinius et Frontinus.* Imo *res* ipſa tam accurate deſignata, vt *initium* illius et *finem* certis *limitibus* concluſerit, ad eundem plane modum, quo etiam *hodierni* concludere ſolent *Aſtronomi.* Maxime vero omnium ſuffragatur compoſitum a *Sulpicio* de hoc argumento *volumen*, teſte *Plinio* [54], quo ſcilicet *rationes* ediderit, quibus *Eclipſin futuram* antea *praeuiderit.* *Primum* ergo *Romani* generis illum agnoſcit *Plinius*, qui *defectus vtriuſque rationem in vulgus extulerit.* Et ſane rei *nouitatem* arguit *Romanorum* militum admiratio, quibus (cum *euentus* reſpondiſſet) *Galli ſapientia prope diuina videbatur.* Arguit, quod *compoſito volumine* prodendae fuerint *rationes*, quibus *euentus* tam mirabilis *praeſcientiam* fuiſſet conſecutus, quod ſane *volumen* pro perpetuo habendum erat rei monumento. Haec vero, inquies, tantummodo apud *Romanos.* *Graecis* etiam rem *nouam* fuiſſe docent, quae ſcribit *Liuius* de Macedonibus: *Macedonas*, inquit, *vt triſte prodigium occaſum Regni perniciemque gentis portendens mouit: nec aliter vates*, *clamor vlulatuſque in caſtris Macedonum fuit*, *donec luna in ſuam lucem emerſit.* Nec enim eſt credibile, vt, quod *caeteris Graecis* compertum fuerat, id ſolos latuerit *Macedonas.* Erant enim profecto ſtudiorum *patroni* indulgentiſſimi Reges *Macedonum*, *Archelaus*, *Alexander Magnus*, *Demetrius Poliorcetes*, *Antigonus.* Et proprios *Macedonum Aſtrologos*, propriumque *Parapegma*, agnoſcit *Plinius.* Ne iam dicamus de *Graecis* aliis, qui *Perſeo* fauebant in communi gentis cauſa aduerſus *Roma-*

§. 21. *Primus* artem *Eclipſes* etiam *lunares praedicendi* reperit *Sulpicius Gallus*; etiam tum *Graecis* quoque nouam. Antiquior *Aglaonice Theſſala*, quae cum artem *ſola* calleret, *vulgo* perſuaſit, *lunam* ſe *e coelo* ſuis *incantamentis deducere* potuiſſe.

53 *Liu.* XLIV. 37.

54 *Plin.* II. 12.

Romanos. Cur itaque soli expauescerent *Macedones*, si causam *Eclipsis* compertam habuissent, quam ciuibus suis *Romanis* prodiderat *Sulpicius*? Quae metum *Romanis*, cum enunciaretur, *ademit*, cur non similiter ademit *Macedonibus*? Contra hic idem videmus *doctos* fecisse *Macedones*, quod facere solebant *Eclipsium imperiti*. Similia *metus* signa ediderunt in *Eclipsi Periclis*, de quibus supra, milites. Similia in clade *Niciae Sicula Athenienses*. *Clamores* quidem hic legimus *metus* indices, quales erant certe *vlulatus*. Non legimus *aera*, aut *crepitacula*, aut aliquos istiusmodi *organorum inanimatorum* sonos, quorum vsus erat in *lunae* omine *auerruncando*. Eo tamen spectasse verisimile est ipsos illos *clamores*, qui mox desierint, cum *luna in suam lucem emersisset*. *Demtum* certe tandem illo clamore *metum*, quasi *omine expiato*, ostendit *ardor* ille *pugnandi*, qui die proximo apparuit in exercitu *Macedonum*. *Laboranti* incantamentis *lunae* ita se occursuros existimabant post fabulam *Aglaonices*, *Hegetoris* filiae, *Thessalae*, quae [55] se *lunam* e coelo veneficiis deducturam venditabat. Eam certe *Eclipsium* etiam *praedicendarum* artem tenuisse oportet, quae tamen vulgus *Thessalorum* latuerit, vt *Eclipses* a se *praeuisas* suis tribueret *incantamentis*, eamque de se vulgo haberi opinionem assequeretur. Imo *rara* admodum fuerit necesse est apud alios quoque *Graecos Eclipsium* doctrina, cum haec *reipublicae* tam *damnosa* reciperetur opinio, quae *militum* animos *reprimeret*, minusque de *victoria* fidentes faceret. Tam enim *grata* futura aliis rebuspublicis *praestigiarum* illarum detectio, quam *Romanis*, et *diuina* detectoris *sapientia* tam *praedicanda*, qui *metum* reipublicae noxium ademisset, quam *praedicatam* vidimus a *Romanis sapientiam* illam *Sulpicii Galli*. Certum ergo *patriae commodum*, et, quae inde consecutura erat, certa etiam *mercedis exspectatio*, effectura erant, ne *diu* lateret peritia illa *lunarium Eclipsium*, nec in *publicum* emanaret, si *plures* illius compotes fuissent. Proinde *primis* inuentarum *lunarium Eclipsium* initiis vixerit oportet *Aglaonice*, cum vulgi *superstitioni*, pariter ac *simplicitati*, ita posset illudere. *Serius*, vt videtur, his, in quibus iam versamur, *Persei Macedonis* temporibus. Ita certe, si *aeneis crepitaculis* inueniendis occasionem dederit, quae *nulla* tum inuenta fuisse videntur. Nec enim de aliis, quam *lunae*, Eclipsibus fucum fecisse dicitur *Aglaonice*. Nec est profecto verisimile, si qua fuisset passim in *Thessalia* recepta *lunarium Eclipsium* doctrina, nec tamen vllam fuisse in *Macedonia*. Ita rem fuisse praeterea suspicio est e *Pharmaceutriis Theocriti* et *Virgilii* inuicem collatis. *Virgilii* saeculo recepta vulgo erat opinio de *luna* carminibus *coelo* deducenda. Itaque [56] illius meminit. In *Theocrito*,

[55] *Plutarch.* Praecept. coniug. et de defect.

[56] *Vir-*

crito [57], qui ſub ſecundo ſcripſit *Ptolemaeo*, nempe *Philadelpho*, nihil tale legimus, cum tamen de *veneficarum* arte agit ex profeſſo, et de *lunae* in *veneficio* viribus, ſub nomine *Hecates*. *Medio* ergo tempore inuenta eſt cauſa *Eclipſium lunarium*, inter tempora *Ptolemaei Philadelphi* et *Auguſti*. Sic erit gloria huius inuenti *antiquior* apud *Romanos*, quam apud ipſos *Graecos*.

gil. Ecleg. VIII. 69.

57 *Theocrit.* Eidyll. II.

§. 22. *Solarium Eclipſium* nullae apud antiquiores *praedictiones*. *Lunarium* ne quidem *cauſas* habebant exploratas.

Non me fugit tamen, alia omnia ſentire *Plutarchum* in vita *Niciae*. Solis quidem, inquit, περὶ τὰς τριακάδας ἐπισκότησιν ἁμωσγέπως ἤδη συνεφρόνουν καὶ οἱ πολλοὶ γινομένην ὑπὸ τῆς σελήνης. Recte quidem ille, ſi de eo ſolo intelligatur, quod menſium *Metonicorum* τριακάσι *ſolares*, ſi quae vnquam contingerent, *Eclipſes* exſpectarint. Sic enim *ſolares Eclipſes* diligenter obſeruauit *Thucydides*. Inde etiam colligit, ſi quando νεμηνία κατὰ σελήνην (quam ſolam *Eclipticam* agnouit) a *Ciuili* diſcreparet *nouilunio*. Iam enim vidimus, tantundem apud illos valere τριακάδας, atque νεμηνίας, certe pro mente ſaltem ipſius *Plutarchi*. Non item, ſi in eam *ſententiam* verba *Plutarchi* intelligantur, quaſi illud etiam exploratum habuiſſent horum temporum *Aſtronomi*, quae tandem menſium τριακάδες futurae eſſent *Eclipticae*. Eclipſis enim vel ſolaris *praedictae*, excepto illo, quod refutauimus, *Thaletis*, *exemplum* ne quidem *vnicum* his temporibus occurrit. Et ne vel vnicum *Teſtimonium* auctoris, qui his temporibus vixerit, certa aliqua temporum ſerie *Eclipſes* in *orbem* redituras. Tantum aberat, vt quis *peritiam* illam ſibi vendicaret, *antea* quam eueniſſent, Eclipſes *praedicendi*. Nam et *lunae* motus, longe, quam fuerint *ſolares*, perplexiores (*multiuagos flexus* appellat [58] *Plinius*) *praecognoſcendi* tamen erant, vt ſciretur, quando in *nodos* incurſura eſſet *Eclipticos*. Eclipſium autem *lunarium* ne quidem *cauſas* adeo fuiſſe vulgo cognitas agnoſcit hoc ipſo in loco *Plutarchus*, quam fuerint *ſolarium*. Sic enim pergit: αὐτὴν δὲ τὴν σελήνην, ᾧ τινι τυγχάνουσαν (συντυγχάνουσαν in quibuſdam Codicibus rectius legi monet *Stephanus*) καὶ πῶς αἰφνίδιον ἐκ πανσελήνου τὸ φῶς ἀπόλλυσι, καὶ χρόας ἵησι παντοδαπάς, οὐ ῥᾴδιον ἦν καταλαβεῖν, ἀλλ᾽ ἀλλόκοτον ἡγοῦντο, καὶ πρὸς (l. πρὸ) συμφορῶν τινων μεγάλων, ἐκ Θεοῦ γινόμενον σημεῖον. Satis erat haec *cauſae* ignoratio, vt *ominis* loco *lunae Eclipſes* haberentur; non item *ſolis*, quarum cauſas ſciebant, neſcientes interim, *quando* cauſae illae eſſent *rediturae*, propterea quod *lunae* illos *multiuagos flexus* ignorarent. Hucuſque ergo non diſplicet *Plutarchus*.

58 Plin. N. H. II. 10.

Idem tamen poſtea *cauſas* illas *Eclipſium* etiam *lunarium*, *vulgo* licet incognitas, *eruditis* tamen cenſet tum quoque fuiſſe exploratas, cum tam damnoſa eſſet haec ignorantia in cauſa *Niciae*. Nec enim has latuiſſe vult *Nicia* paulo *antiquiorem* *Anaxagoram*. Sic enim de illo ſequitur: Ὁ γὰρ πρῶτος σαφέστατόν

§. 23. Veriſimile non eſt, (quod vult tamen

Plutarchus) *lunarium* etiam *Eclipſium* cauſas proditas fuiſſe ab *Anaxagora.*

ϛατόν γε πάντων καὶ θαῤῥαλεώτατον περὶ σελήνης καταυγασμῶν καὶ σκιᾶς λόγον εἰς γραφὴν καταθέμενος Ἀναξαγόρας, οὔτ' αὐτὸς ἦν παλαιὸς, οὔτε ὁ λόγος ἔνδοξος, ἀλλ' ἀπόῤῥητος ἔτι, καὶ δι' ὀλίγων καὶ μετ' εὐλαβείας τινὸς, ἢ πίστεως βαδίζων. *Cauſam*, vt videmus, cur *Eclipſim lunarem* pro *portento* habuerint ſocii *Niciae*, inde arceſſit, quod nondum in lucem *publicam* emanarint ſcripta *Anaxagorae* dilucidiſſimam earum confidentiſſimamque rationem complectentia. Cur illa minus innotuerint, *rationem* illam aſſignat, quod et *nuperus* ipſe tum fuerit, et quod *ſuſpecti* eſſent de hoc Argumento *Sophiſtae.* Quid ergo dicemus de temporibus *Aemilii Pauli*, quibus *Eclipſim lunae* praedixit, vt vidimus, *Sulpicius Gallus?* Tum certe nec *nuperus* ſcriptor erat *Anaxagoras;* nec *ſuſpecti*, ſed ſummo potius in honore *Philoſophi*, ipſo agnoſcente *Plutarcho.* Nam *Platonem* fuiſſe dicit, qui hanc ſuſtulerit in *Philoſophos* διαβολὴν, et viam deinceps liberam artibus *Mathematicis* aperuerit. Ab illo demum tempore nomen *Philoſophiae* gratum erat, nomenque *Anaxagorae* tum demum παλαιοῦ *aetas* ipſa commendabat, effecitque, vt in *veneratione* haberetur. Vnde ergo tanta illa *Graecorum* imperitia harum *Eclipſium* tanto recentioribus *Platone* temporibus *Aemilii?* Intercidiſſe medio illo tempore arbitrabimur *luculenta* illa Scripta *Anaxagorae?* Aegre certe iam poſtliminio *reuiuiſcente* amore *Philoſophiae.* Vnde ergo comperta *Plutarcho* tot *ſeculis* poſt *Aemilium?* Sed ne quidem illud certum, *Platoni* ipſi exploratas fuiſſe *cauſas* Eclipſium *lunarium.* Hoc inde colligit, quod *Lunae* defectione *Dio, Platonis* diſcipulus, non fuerit deterritus, quo minus coeptam *Zacyntho* expeditionem proſequeretur in *Dionyſium* iuniorem. Eadem fere habet etiam in vita *Dionis.* Rem tamen ita narrat, vt faciat admodum ſuſpectam. *Milites* enim agnoſcit, plane quales deſcribit in *Aemilii* vita *Macedones.* Hic ergo *cauſa Eclipſis* enuncianda erat, ſi de *ea* quidpiam reſciuiſſet ipſe *Dio.* Sic enim vidimus feciſſe *Periclem*, ſic etiam in *Aemilii Paulli* cauſa *Sulpicium Gallum.* Idque eo *fine*, ne pro *portento* haberetur, quae *ſtatis temporibus* redierit, et ſciri *antea* et *praedici* potuerit. Ita argumentatur apud *Liuium Sulpicius.* Numquid ergo tale *Dio?* Imo omnia potius contraria, ipſo quoque teſte *Plutarcho.* Milites *Dio* non *Argumentis* ſolatur e *Philoſophia* depromtis. Cur illud, quaeſo, ſi qua *ipſe* cognouiſſet, quae *ſocios* latuerant? Fatetur tum *Plutarchus* nullum fuiſſe *metum*, vel ab *Areopago*, nedum in *Corcyra.* Refert illos potius ad *Miltam* vatem, qui dextra *ominis interpretatione* portentum eludit, ad *Dionyſium* potius, quam ad *ſuos*, ſpectare obtendens *ominis* praeſagium. Nam et *numina* fauere credebant argutis illiuſmodi *portentorum*, pro re nata, *inter-*

interpretationibus. Itaque pro *portento Eclipsim* habent; quae, si vera *Philosophia* audiretur, ne quidem pro *portento* fuerit habenda. Sic item *interpretantur*, vt *mos* erat *interpretari portenta*. Sic item malum *euentum* auerruncant, vt receptum erat auerruncare *euentus portentorum*. Nullum plane hic *Philosophiae* vestigium erat, praeterquam in animi *fortitudine* ad mala omnia subeunda parati. Facile hinc intelligimus, ne tum quidem, seculo *Dionis*, de *caussis* constitisse *Eclipsium lunarium*. A me ergo facile impetrare non possum, vt credam, *caussas* Eclipsium *lunarium* adeo *aperte* traditas ab *Anaxagora*, quam vult *Plutarchus*, quae tamen multis post *Anaxagoram* seculis *Graecos* latuerint, cum nihilominus *Liber Anaxagorae* palam in manibus omnium, nullo prohibente, versaretur, saltem a tempore *Platonis*, ipso hoc agnoscente *Plutarcho*. Tantum vero abest, vt *caussam* Eclipsium *lunarium* quispiam e Libro *Anaxagorae* didicerit ante *Plutarchum*, vt ne quidem talem aliquam sententiam *Anaxagorae* inde elicuerit, cum de *Placitis Philosophorum* ageret, ipse *Plutarchus*. Vtinam dedisset ipsa *Anaxagorae* verba. Ita iudicare licuisset, quibus demum *ratiociniis Plutarchus* hanc sententiam *Anaxagorae* tribuerit. *Planam* praeterea terrae figuram tribuit *Anaxagoras*, si quidem fides *Martiano Capellae* L. VI. p. 192. Ea sententia quam *sequelam* habitura sit in calculo *astronomico*, facile intelligent *Astronomiae* periti.

§. 24. *Plutarchus* hic de nimio *gentis* suae *Graeciae* studio suspectus, ne *gloria inuentae Eclipsium* doctrinae *Graecis* ademta *Romanis* assignaretur.

Mihi, fateor, hac in caussa, suspectus est de nimio gentis suae *Graecae* studio *Plutarchus*. Erat enim certe *illorum* gloriae studiosissimus. Mitto iam, quae habet huc spectantia in vitis *Graecorum Romanorumque* Parallelis. Prodit se manifestius in Libris de *Fortuna Romanorum* et de *Fortuna Alexandri* M. Tam enim *Fortunam*, quam *Virtutem*, in rebus vtrorumque gestis locum habuisse asserit: Sic tamen, vt *primarias* partes in rebus *Alexandri Virtuti* tribuat; in *Romanorum* autem non dispari successu, *Fortunae*. Iudicium tam iniquum in sui temporis *Graecis* aegre tulit *Liuius*, ansamque inde captauit multos coaeuos *Alexandro* duces *Romanos* cum *Alexandro* ipso contendendi. Nihil tale noster *Dionysius*, licet eadem, qua *Plutarchus*, *Graecorum* progenie oriundus. *Romanos* enim ne quidem habet pro *Barbaris*, sed a *Graeca* potius origine arcessit, et rerum adeo ab illis gestarum *gloriam* cum suis *Graecis* communem probat. Ita *aequum* se iudicem vtrobique praestat, nullo *liuore* detortus ad laudem *Romanorum* imminuendam. Non ita *Plutarchus*. Malignitati *Herodoti* tribuit, quod *inuentorum* multorum gloriam *Graecis* ademtam *Barbaris*, pro eo ac merebantur, assignarit. Pro eodem *partis* quam fouebat, studio *Sulpicii Galli*, qui hanc *Lunae Eclipsin praedixit*, mentionem

 peni-

penitus ſuppreſſit. *Aemilii Paulli* peritiam aliquam agnoſcit, non edito illius, a quo didicerit, *nomine*. Neſcio, annon vt a *Graeco* aliquo, ſeu homine, ſeu Libro, illum didiciſſe videretur. Sic equidem *Romanos* ſe geſſiſſe narrat, quaſi nulla fuiſſet de *Eclipſi* ſuſpicio. Eodem enim modo *omen* auertunt, quo ſolebant rerum *naturalium* imperiti, *aeneis crepitaculis*, *taedis facibuſque* ad *coelum* porrectis, hoc vno a *Macedonibus* diuerſi, quod mali *ominis* euentum non fuerint in *ſuae* gentis perniciem interpretati, quod dicuntur feciſſe *Macedones*, nihil *Paullo* in contrarium nitente. Contra potius rem ipſe *piaminibus* procurat atque *ſacrificiis*, *Luna* poſtquam e *tenebris* emerſiſſet, vndecim iuuencis, *orto* autem *die* in βουθυσίαις eo vſque occupatus, dum tandem exta vigeſima prima *laeta* reperiret. Haec ille *Paulli* religioni et φιλοθυσίᾳ et μαντικῇ tribuit, quod vulgi *ſuperſtitioſis* moribus indulſerit, et *portenti omen* expiarit, cum tamen *ipſi* nullum ſubeſſe videretur, quod indigeret expiatione, *portentum*. Parum haec certe conſona praeceptis illius, quam in eo laudat *Plutarchus*, Philoſophiae. Nec tamen aliquis hic obtendi potuit *metus* ab *Areopago*, qui illum deterruerit, quo minus *peritiam* illam ſuam cum *exercitu* communem faceret. Imo *profuturam Reipublicae peritiam*, ſi militibus enunciaretur, in acie conſtitutis, nulli vnquam prohibebant vel *Areopagitae*. Nihil ergo eſt, quod obtendat *Plutarchus*, cur tamdiu *latuerit* ſcripto conſignata, iamque olim prodita ab *Anaxagora* Eclipſium doctrina in poſterorum vſum duratura. Suſpectam potius fecit in *Aemilio* ipſo hanc peritiam, cuius *milites* tempore adeo *opportuno* non tamen fecerit *participes;* imo, cum ea omnia ipſum egiſſe narrat, quae facturi erant militum gregariorum *imperitiſſimi*, et a *Philoſophorum* doctrina alieniſſimi. Ad eundem plane modum, quo eundem feciſſe vidimus in *Dione*. Nec quicquam habet *Liuius* de *aeneis crepitaculis* a milite pulſatis, aut *taedis facibuſue* ad *coelum* exporrectis, aut *ſacrificiis* ab *Aemilio* ominis *expiandi* nomine oblatis, cum *Luna tenebris emerſiſſet*, aut mox *orto ſole*. Alio enim ſpectabat ſacrificium *horae tertiae*, qua *concilium* aduocauit. Sed vera eſſe potius, quae ſcripſit *Liuius*, docuit ſcriptum de eo argumento a *Sulpicio volumen*, quod vidit vſurpauitque *Plinius*, vt e Libri II. *Indice* colligimus. Et *nouam Sulpicio* viſam illam *Eclipſium lunarium* ſcientiam exinde etiam conſtat, quod *Scripto* proprio *rationes*, quibus Eclipſim *praedixerit*, illum complecti oporteret. Si *alios* aliquos *auctores* noſſet, a quibus eam ipſe didicerat *Sulpicius*, ſatis erat, ſi ad *fontes* digitum intendiſſet. Sic autem non *Sulpicii Galli ſapientia prope diuina* habenda erat, ſed *Anaxagorae*, ſi eam docuiſſet, *Sulpicio* tot ſeculis antiquior,

Anaxa-

Anaxagoras. Vrebat hoc procul dubio *Plutarchum*, et *Plutarcho* ſimiles alios *Graecorum* gloriae ſtudioſos. Inde factum, vt *verba* neſcio quae *Anaxagorae* ad *Eclipſium lunarium* doctrinam retulerint, quae nemo *veterum*, vel *Graecorum*, *Sulpicio* antiquior, eo retulerat; quae ne quidem eo ipſo retulerit *Anaxagoras*. Similia *veterum* teſtimonia adduci videmus de *ſanguinis circulatione*, et ſimili plane *conſilio*, vt noui *inuenti* gloria *recentioribus* adimeretur. Sed non poterant *Anaxagorae* de his *Eclipſibus* verba adeo *perſpicua* fuiſſe in hanc ſententiam, ſi nemo illum ita intellexerit *Sulpicio* antiquior. Contra potius, cum iam probauerimus, *doctrinam* illam tanto recentiorem *Anaxagora*, erit viciſſim ſuſpicio, ne *Anaxagorae* verba illa eſſe potuerint, quae fuerint adeo, quam vult *Plutarchus*, in hanc ſententiam perſpicua.

§. 25. *Sulpicio Gallo* iunior erat *Hipparchus*, qui tamen *Graecorum* primus *Eclipſes* praedixit, et *tabulas* multas condidit ad calculum *Aſtronomicum* plane neceſſarias.

Non dubito, futuros, quibus *Eclipſium praedicendarum* origo tam *nupera* mira videbitur. Nihil tamen video, quo minus fuerit veriſſima. *Iunior* certe *Sulpicio Gallo* erat *Hipparchus*, quem ego primum *Graecorum* fuiſſe puto, qui *praedixerit Eclipſes*. Vltimas autem *Hipparchi* Obſeruationes habet *Ptolemaeus* ad ann. *Nabonaſſ.* 620. *expletum*, et Periodi *Calipp:cae* III. annum 50. Pertingunt notae hae ad annum *Varr.* 625. *Olymp.* CLXII. 4. vel paulo forſitan *vlterius*. Annus erat ab obſeruatione *Sulpicii Galli* XL. Sic *primis* etiam *Hipparchi* Obſeruationibus *antiquior* fuerit Obſeruatio illa *Sulpicii Galli*. Potuit ergo ex edito *Sulpicii Galli volumine*, quae didicerat, propriis ipſe nouiſque inuentis excolere. Hic *ſideris vtriuſque* [tam *Solis* nimirum, quam *Lunae*] *curſum in ſexcentos annos praecinuit*, (inquit [59] *Plinius*) *menſes gentium, dieſque et horas, ac ſitus locorum, et vicos Populorum complexus, aeuo teſte, haud alio modo, quam conſiliorum naturae particeps*. Numerum duntaxat *rotundum* exprimunt hodierni codices. Vix autem dubito, quin duorum *Hipparchi* Cyclorum ambitum *Plinius* intellexerit, quorum ſinguli *binos Metonicos*, *Calippicos* autem *quatuor*, complectebantur. Anni ergo erant 608. Facit autem hic locus, vt προχείρους ſuos *Canones* pleroſque *Ptolemaeus* debuiſſe credam *Hipparcho*, quos ſane conſtat ad calculum *aſtronomicum* admodum eſſe neceſſarios. Hic ſane conſtat *menſium* tabulas apud gentes *varias* receptorum edidiſſe, vt gens quaeque *diem* et *horam* Obſeruationum ab *Hipparcho* factarum intelligeret pro *ſuo* cuiusque *Kalendario*. Et tales *gentium menſes* inuicem collatos repraeſentant Scriptores Cyclorum *Paſchalium* a *Ptolemaeo*, vt videtur, hauſtos, vel *Hipparcho*. Erant autem, ni fallor, *gentium* earum, quae *ſimiles* inuicem *annorum menſiumque* formas obſeruarint. Ita vnius *menſis* quoto *die* deſignato in reliquis *diem* non erat neceſſe deſignare, modo de *menſe* conſtaret. Male

[59] *Plin.* N. H. II. 12.

tamen omiserunt *Paschalium* Cyclorum conditores anni mensisque *modum*, quem pro caeterorum *norma* habuit, vel *Ptolemaeus*, vel *Hipparchus*, quo ignorato *reliquos* etiam omnes ignorari necesse est. Fecit omissio illa, vt *mensium* illae *tabulae* nobis prorsus inutiles sint ad calculos *astronomicos*. Sed *Asianis* suis scribens *Hipparchus* suum *Ciuitatis* cuiusque *Kalendarium* notissimum forte supponebat, nec proinde necessarium esse credebat, vt *vnum* aliquod reliquis in exemplum proponeretur, cum ex vno quouis *cuiuscunque Ciuitatis* Kalendario, edito *mensis* nomine, constare posset, quotus ille *dies* numeraretur in reliquarum Vrbium *Kalendariis*. Supponit certe [60] *Ptolemaeus*, etiam *mensis Bithyni* nomine designato in *Agrippae* Astronomi Obseruatione facta in *Bithynia*, hoc vnum suffecisse, vt *tempus Eclipsis* aliis quoque innotesceret in arte collegis *Astronomis*. Vnde hoc nisi propter *tabulas* illas *mensium* ab *Hipparcho* inuicem collatorum? Vixit autem *Agrippa* ille medio spatio inter *Hipparchum* et *Ptolemaeum*, sub *Domitiano*. Si etiam ipse mensis *Bithynici* nomen sufficere existimaret, sic *tabulas* ipse quoque viderit antiquiores *Ptolemaeo*, nec alias, quam quae vtique emanarint ab *Hipparcho*. Pergit, vbi supra, Plinius: *diesque, et horas, ac situs, locorum*. Haec ad *climata* retulerim, quorum *tabulae* in *Ptolemaei* προχείροις *Canonibus* hodieque conseruatae ab *Hipparcho* etiam ipsae descenderint. *Dies* enim cuiusque *climatis* longissimos *horarum* numero designauit. *Situm* autem *locorum* ostendebant *longitudines* et *latitudines*, et *clima* ipsum per *circulos* Vrbium insignium *Meridianos*, in quibus locum vel praecipuum habebat *Rhodus*, in qua Obseruationes fecit *Hipparchus*. Et quidem *tabulas* istiusmodi exhibent *Canones Ptolemaei* Mss. quas proinde illum verisimile est accepisse ab *Hipparcho*. Itaque *locorum* nomine *Vrbes*, vti dixi, intelligo insigniores, quibus obnoxiae erant ditiones *Suburbicariae*. Suffecit enim *Vrbium* principalium designatio, vt in Vrbium *ditionibus* intelligi possent Obseruationes *Hipparchi* in vsum *Vrbium* concinnatae. His autem opponit *Plinius vicos Populorum*. Intelligit, vt opinor, *Populos*, quibus nullae erant primariae *Vrbes*, in quibus *fixi* essent *conuentus* communi *omnium* nomine celebrandi. Has enim *gentes* non κατὰ πόλεις habitare, sed κατὰ κώμας, dicunt *Geographi*, non *oppidatim*, sed *vicatim*, seu κωμηδόν. Placuit enim mos ille a maioribus acceptus *Populis* alioqui admodum celebribus. Sic olim habitasse ipsi dicuntur *Athenienses*, primusque fertur fuisse *Theseus*, qui illos in vrbem *Atheniensium* coëgerit. Sed δήμους appellabant *Athenienses*, quae κῶμαι aliis *Graecis* appellabantur, vt iamdiu obseruauit [61] *Aristoteles*. Caeterum nihil attinebat notio illa δήμου, qua tantundem valet, quod κώμη,

[60] Magn. Constr. L. VII.

[61] Arist. de Poët.

κώμη, ſeu vicus, ad hanc, quam hoc in loco intellexit *Plinius*, ſignificationem *Populi*. *Cohabitatio* antiqua, pro iure gentium *Patriarchico*, pro *cognationis* iure, quo *gentis* eiuſdem *Ciues* ſecum inuicem coniuncti ſunt, diſtribui ſolebat. Ita factum, vt, quo quiſque propius *conſanguinitate* alterum attigiſſet, eo eſſet etiam *habitatione* vicinior. Sic ergo *media* eſt *Populi* ſignificatio inter *gentem*, vel *nationem* et *vicum*. *Populos* enim *plures* eodem *ſanguine* oriundos memorat [62] *Tacitus*, qui tamen *ſanguinis* nexus vnam *gentem* conflauit, cum nec *habitatione* eſſent interpolati. Et vice verſa per plures *vicos* vnus idemque *Populus* diſtribui ſolebat. Erat ergo arctiſſima cognatio illa *κωμητῶν*, ſeu *vicanorum*. Multa paſſim occurrunt exempla in Opere *Ptolemaei* Geographico *gentium* in plures *Populos* diſtributarum, et viciſſim *Populorum* per *vicos*, pro exemplo ſcilicet *Hipparchi*. Hoc nempe conſilio, vt verae *locorum regionumque* diſtantiae deſignarentur etiam *Mathematice*, vtque Obſeruationes *aſtronomicae* vbique intelligi poſſent pro ſuo *gentis* cuiuſque *Kalendario*. Erat autem *ſitus* accurata illa conſtitutio plane neceſſaria ad *Eclipſes praedicendas*. Nec enim poterat ſine ipſa ſtatui, quibus in regionibus *Eclipſis conſpicua* futura eſſet, nec quantam orbis *partem* interpoſitio *obſcuratura*. Hanc ergo ſi primus *Graecorum* repererit *Hipparchus*, plane ſequitur, a *Graecis Eclipſes* antea *praedici* non potuiſſe in *loco* aliquo *particulari* videndas, dum ſcilicet nondum conſtaret de locorum *ſitu Mathematico*. Contra potius ex *Eclipſibus* iiſdem de locorum *ſitu Mathematico* pronunciabant *Aſtronomi*, quae *diuerſis* in *locis* fuerant obſeruatae. Exemplum exhibet antiquum [63] *Ptolemaeus*. Erant ergo multis in locis *Eclipſes* eaedem *antea* obſeruandae, quam de loci *ſitu* accurate conſtaret, qui tamen neceſſario praecognoſcendus erat, ſi quis *Eclipſim praedicere* vellet *futuram*.

[62] De morib. *Germ.*

[63] Geograph.

§. 26. Epocham Aſtronomorum *Nabonaſſaream* primus vſurpaſſe videtur *Hipparchus*. Huic *Epochae* ortum debent ſolidae

Eſt et alia *tabula* apud *Aſtronomos* celeberrima, eorumque vſibus accommodatiſſima, cuius ego *inuentorem*, ſaltem apud *Graecos*, fuiſſe ſuſpicor *Hipparchum*. Illam intelligo *Epochae Nabonaſſareae*, Principum nimirum, qui *Nabonaſſaro* perpetua ſerie ſucceſſerunt, primo *Babyloniae*, tum deinde *Aegypti*, a morte *Alexandri Magni*. Haec *anni* forma ſimpliciſſima erat, *ſolaris* quidem, nec proinde *menſibus intercalaribus* perplexa; et ne quidem *diei* minutiis impedita, quae calculi moleſtiam crearent. In hac *Epocha* deſignabantur Obſeruationes *Babyloniorum*, a quibus ad *Graecos Aſtronomia* emanauit, omnium proinde *antiquiſſimae*, eaedemque et numero *plures*, quam a *Graecis* obſeruatae fuerant, atque *accuratiores*. His certe magis fidit *Ptolemaeus*, quam *Graecorum* Obſeruationibus *antiquiſſimis*, quum tamen ipſae *Babyloniorum* Obſeruationibus

Astronomorum *hypotheses*, et vicissim *hypothesibus* certae Eclipsium futurarum *praedictiones.*

nibus recentiores erant. His ortum debebant *Graecorum Hypotheses* e *factis* natae Traditione ad posteros deductis. Et tamen *Hypothesibus* nituntur, quaecunque *futurorum* in *Astronomia* Phaenomenorum *praedictiones*. Itaque si *primus Hipparchus* hanc *Epocham* in vsus *Astronomorum* intulerit: consentaneum erit, vt *Astronomiam* ad illum peritiae gradum primus etiam extulerit, qui suffecerit *Eclipsibus praedicendis*. Et sane ita se rem habuisse, facit, vt suspicemur, ipse *Ptolemaeus*, cui soli debemus, quotquot habemus *Epochae* huius antiquissimas *Obseruationes*. Saepe enim ex *Hipparcho* profert has *Babylone* factas Obseruationes, [64] ἀπὸ τῶν ἐκ Βαβυλῶνος διακομισθεισῶν, ὡς ἐκεῖ τετηρημένας. Non ita *Ptolemaeus* de Astronomo aliquo, qui *Hipparcho* fuerit antiquior. De illis ipsis Obseruationibus locum [65] *Plinii*, et quidem recte, vt opinor, intellexit Cl. *Marshamus*. Sic enim habet: *E diuerso Epigenes apud Babylonios* DCCXX. *annorum Obseruationes siderum coctilibus laterculis inscriptas docet, grauis auctor in primis: qui minimum, Berosus et Critodemus,* CCCCLXXX *annorum.* Non *Praedictiones* Plinius illas, sed *Obseruationes* appellat, etiam ex *Epigene*, qui annum attigit Aerae *Nabonassareae* 720. annumque adeo *Varronianum* 725. quo coepit annus ille *Nabonassareus Augusti* Iul. die XXX. Inde ergo non constabat, vel ipsis *Babylonis* hucusque artem *Eclipsium praedicendarum* innotuisse. Nihil ergo est, cur miremur, si *Graecos* latuerit *Hipparcho* antiquiores, qui peritiam hanc Astrorum *Babyloniis* acceptam retulerint. Ipsae tamen illae *Babyloniorum* Obseruationes ab *Hipparcho* erutas fuisse verisimillimum est, non ab *Epigene*, nedum a *Beroso* et *Critodemo*. *Famam* enim de Obseruationibus illis, non ipsas *Obseruationes*, ab illis didicere *Graeci*. Et quidem illam admodum *incertam*. Maiorem annorum *numerum* exhibuerat *Callisthenes* Philosophus illis omnibus antiquior. Et *discrepantes* hic quoque *numeros* obseruauit ipse *Plinius*, quorum *minimus* fuerit, quem tradiderint *Berosus* et *Critodemus*. Nam ab eodem *exordio* arcessitos supponit tam 720. annos, quam et 480. quod fieri non potuit, si *Obseruationes* ipsas *publici* iuris fecissent. Recte ergo ἐκ Βαβυλῶνος διακομισθῆναι dixit *Ptolemaeus*, non *Libros* aliquos, qui eas complexi fuerint, sed ipsas e *coctilibus laterculis Obseruationes*. Quod scilicet amicorum opera illas inde petierit *Hipparchus*. Sed vero Obseruationes *Babyloniae* factas per *Regum* successionem deduxit, qui *Nabonassaro* in *Babylonia* successerunt. Vt scilicet *Obseruationes* in *coctilibus laterculis* designauerant primi Obseruationum *auctores* vsque ad mortem *Alexandri* Magni, qui ipse *Babylone* e viuis excessit. Postea nullas legimus *Babyloniorum* Obseruationes. Alia ergo *successione*

64 *Ptol.* Magn. Constr. IV. c. vlt. p. 105.

65 *Plin.* N. H. II. 56.

ſione opus erat, vt ad *ſua* vſque tempora *Aſtronomorum* iuniorum *Obſeruationes* deduceret *Hipparchus*. Eam ergo adiunxit ipſe eorum, qui *Alexandro* ipſi in *Aegypto* ſucceſſerunt, ſub quibus poſtea maxime floruit *Aſtronomia*. *Stipendiis* enim, atque *Bibliotheca* inſtructiſſima, et *inſtrumentis* accuratiſſimis, *aedibusque* in vſum *Mathematicorum* exſtructis, ſtudia omnia, tum hoc potiſſimum *Aſtronomiae*, fouebant *Ptolemaei*. Sed vero hanc *ſucceſſionem* ita contexuit, vt vel inde intelligamus, non a *coaeuis* auctoribus *Hipparchum* ſumſiſſe, ſed e *longinquo* ſuis potius *ratiociniis* immiſſam. Quod enim annos VII. aſſignauerit *Philippo Aridaeo*, tum deinde annos alios XII *Alexandro*, *Roxanes* filio, a prioribus diſtinctos, haec ſane *falſiſſima*, nec a *coaeuo* aliquo emanare potuiſſe alibi probauimus [66]. Et tamen (quod *Aſtronomiae* potiſſimum intererat) hic quoque *ſpatia* ſeruauit accuratiſſime, vt *annus* nullus *defecerit*, vel *redundarit*. Erat enim earum, quae ſub *Ptolemaeis* factae ſunt, *Obſeruationum* recentiſſima illa, quam VII. *Philometoris* aſſignat ex *Hipparcho Ptolemaeus*. Eouſque verum *ſitum* habent, quae referuntur, *Obſeruationes*. Non item poſtea, in illa ſucceſſionis *Aegyptiacae* parte, quam deinceps ad *ſuam* praeterea *aetatem* perduxere *Hipparcho* iuniores *Aſtronomi*. Nam e *longo* demum *interuallo* iterum reſtaurata ſtudia in *Aegypto Aſtronomiae*. Nec enim *Obſeruationes* (poſt receptam ab *Auguſto Alexandriam*) *antiquiores* exhibet ipſe *Ptolemaeus Theone*, a quo ipſe accepit nonnullas, quae fuerint ſub *Hadriano*. Inde factum, vt annus *vnus* ab *Aſtronomis* praetermiſſus fuerit in ſuo *Regum Canone*, vt [67] oſtendimus in *Agatharchide*. Prioris ergo *Aegyptiacae* ſucceſſionis ſeries optime quadrabit in *Hipparchum*, vt nec ipſo, propter errorem tam craſſum, multo eſſe potuerit *antiquior*; nec eodem, poſt quem nullas legimus in *Aegypto* vſque ad *Theonem* illum *Obſeruationes*, potuerit multo eſſe *iunior*. Conuenit praeterea, quod *diei initium* idem cum *Aegyptiis* agnouerit [68] *Hipparchus* a *media nocte* ad *mediam*. Et quidem aliud ab initio *Babyloniorum*, quod ab *exortu ſolis* ad alium pertigit *exortum*. Sed plane idem cum *Romano*, quod *Sulpicio Gallo*, pro ſuae *gentis* more, magis placuiſſe veriſimile eſt. Potuit ergo hoc etiam *Hipparchus* a *Sulpicio* didiciſſe, ipſique forſitan *Aſtronomi Aegyptii*. Inſtauratae enim apud *Aegyptios* poſtea *Aſtronomiae* aliud illud erat exordium a *meridie*, quod obſeruauit *Ptolemaeus*, eiuſque exemplo *Aſtronomi* Ptolemaeo *iuniores*. Haec ergo ſi *primus* apud *Graecos* docuerit *Hipparchus*, *primum* etiam fuiſſe conſentaneum eſt, qui *Eclipſium praedicendarum* artem ſeu alios *docuerit*, ſeu etiam ipſe *exercuerit*. Serius tamen *Romano Sulpicio*.

66 Prolegom. ad append. Diff. *Cyprian.* §. 29.

67 Diff. III. §. 6. ad Vol. I. Geographorum veterum.

68 *Plin.* N. H. II. 77.

Quod

§. 27. *Periodus Ecliptica veterum Hipparcho maiorum. Forte eadem, quae Sulpicii Galli.*

Quod certe *artem* illam calluerit *Hipparchus*, verba *Plinii* praedicta docent manifestissime, quod *Solis Lunaeque cursus in sexcentos annos praecinuerit*. Et quidem is ipse *numerus* aetatem *Hipparchi* designauit in Epocha *Nabonassarea*, cuius annum 620 illum attigisse vidimus. Inde colligimus, *sexcentorum annorum experimenta* de *vtriusque sideris* motibus illi fuisse explorata. Conuenit aetas *Hipparchi* a *Plinio* designata. *Intra ducentos* (inquit [69]) *annos Hipparchi sagacitate compertum est, et Lunae defectus aliquando quinto mense a priore fieri, Solis vero septimo.* Scripsit *Plinius* anno *Varroniano* 830. et in 625. *Varroniano* coepit annus *Nabonassari* 620. desiit autem anno *Varroniano* 626. admodum *affecto*. Potuit praeterea post *Obseruationem* illam a *Ptolemaeo* memoratam paucis adhuc annis *Hipparchus* superfuisse, vt numerum *Plinianum* penitus impleret. Haec autem *Hipparchus* e suis didicit de *factis* Obseruationibus, quae postea probat *Ptolemaeus*, quae *nouae* haberi non poterant, si tum quoque *Solis Lunaeque hypotheses* exploratae fuissent. Imo e *factis* certo temporis circuitu *redeuntibus* natae *Hypotheses*, causam, cur redirent, e motuum *vniformium* rationibus explicantes. Sed vero *factis* instructiorem antiquioribus *Hipparchum* fatetur *Ptolemaeus*, nec illis tantummodo, quae ipse obseruauerat, verum etiam *Obseruationibus* e *Babylonia* nuper allatis *Chaldaeorum*. Sic enim ait: [70] Ἤδη μέντοι πάλιν ὁ Ἵππαρχος ἤλεγξεν ἀπό τε τῶν Χαλδαϊκῶν, καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν τηρήσεων. Sic loquitur, quasi *vetustioribus* pariter incompertae fuissent *Chaldaeorum* Obseruationes, quam et aliae illae nouae ipsius *Hipparchi*. Vel inde intelligimus, quam *imperfectas* illas fuisse oportet *Hypotheses*, quae tam ieiuna nixae fuerint *Obseruationum* supellectile, et quam impares *Eclipsibus* accurate *praedicendis*. Sed rem totam docuit *Ptolemaeus*, tam quae fuerit *Veterum* doctrina de *Eclipsibus* ante *Hipparchum*, quam quousque illorum errores *nouis*, quas dixi, *Obseruationibus* ipse emendarit *Hipparchus*. Παλαιῶν nomine intelligit, quos appellat *Mathematicos* Hipparcho *antiquiores*. Illos fortasse, qui e Scripto *Sulpicii Galli* peritiam suam hauserant. *Periodum* illi *Eclipticam* excogitabant, quae *paribus* inuicem constaret *Lunae circuitibus* atque *Anomaliis*, qua fuerint proinde omnes *Eclipsium diuersitates* in *orbem* rediturae. Hanc *diebus* constare arbitrabantur 6585, et *tertia* praeterea diei *parte*, *mensibus* autem 223. Huc spectant verba illa Plinii: [71] *Defectus ducentis viginti duobus mensibus redire in suos orbes certum est.* Sed e *Ptolemaeo* constat, rectius habere illos *Plinii* Codices, qui reponebant *viginti tribus*, vt *tertiam* diei *partem* neglexisset. Mirum autem est, hanc hypothesin a *Plinio* tantopere laudari, quam tamdiu ante *Plinium*

69 *Plin.* N. H. II. 13.

70 *Ptol.* L. IV. c. 2. p. 83.

71 *Plin.* N. H. II. 13.

Plinium correxerit *Hipparchus*. Hoc eodem temporis ſpatio continebant *Anomaliae* Cyclos 239. *Latitudinis* 242. *Longitudinis* 241. *Solis* autem 18 etc. *Proxime* ſcilicet ad rationes Cycli, vel *Metonici*, vel *Calippici*, in quibus 223. menſes ad annos iuſtos conſurgunt XVIII. et *vnum* praeterea *menſem*, ipſum ſcilicet menſem illum 223. Niſi forte deſit *dierum* numero *vnus dies*, quod menſis vltimus non *plenus* fuerit, ſed *cauus*. *Solem* autem dixerunt ἐπιλαμβάνειν μοίρ. ι. μ'. Quod ſcilicet a *Iulii* Iuliani I. incipiant noſtrae *tabulae*, *Iulii* autem x. deſinat *menſis* 223. Non ita pro rationibus *Cycli* alicuius *Metone* vetuſtioris. Hinc itaque colligimus, *Calippo*, vel ſaltem *Metone*, iuniores hos fuiſſe *Aſtronomos*, quos appellat *Ptolemaeus*, prae *Hipparcho*, παλαιούς. Hunc ergo χρόνον illi περιοδικὸν appellabant, ὡς πρῶτον εἰς μίαν ἀποκατάστασιν ἄγοντα ἔγγιστα τὰς διαφορὰς τῶν κινήσεων, inquit *Ptolemaeus*. Sed *pars illa* diei *tertia* calculis *Aſtronomicis* moleſta erat. Itaque *triplicandum* dierum numerum exiſtimabant, vt *pars* illa *diei* in *diem integrum* conſurgeret reliquis addendum. Sic dies erant in vniuerſum 19756. Hunc ἐξελιγμὸν nuncupaſſe dicit *Ptolemaeus*, *menſium* iam 669. *Anomaliarum* 717. motuum *latitudinis* 726. *longitudinis* 723. Cyclorum *ſolis* 54. gr. 32. Erunt ergo anni *ſolares* integri 54. *Duabus Enneadecaeteridibus menſes* erant 470. qui e 669. detracti relinquunt menſes 199. *tertiae Enneadecaeteridi* aſſignandos. Ita *tertiae Enneadecaeteridis annos ſedecim* integros complectentur, et *menſem* praeterea anni XVII. vnicum. Hi menſes, ſi *dies* ſingulis *triceni* aſſignentur, *dies* conficient 20070. Deducantur dies *exemtiles* (pro noſtris Cycli *Calippici* tabulis) 317. Supererunt *dies* 19753. Deſunt *dies* tantummodo *tres*. Nec ſane id incommode, pro rationibus huius Hypotheſeos a *Ptolemaeo* memoratis. Nam praeter *Cyclos ſolares* pares 54. addit *gradus* 32. *Zodiaci*, in quibus *ſol* ad *menſis* 2. anni XVII. *Enneadecaeteridis tertiae* peruenerit. *Diebus* enim *maiores* ſunt motus *ſingulorum* Zodiaci *graduum*. Potuit ergo haec doctrina *Sulpicii Galli* fuiſſe, quae et *Hipparcho* fuerit antiquior, et tamen *Periodo*, ſaltem *Metonica*, recentior.

§. 28. *Periodus* Ecliptica *Hipparchi prior.*

Idem porro docet *Ptolemaeus*, quo modo hanc *deceſſorum* (quicunque demum illi fuerint) doctrinam correxerit *Hipparchus*. Hanc ergo ille *Eclipſium Periodum diebus* 126007. et *hora vna* abſolui exiſtimabat. nempe *menſibus* 4267. *annis* autem Ciuilibus 345. Conſtant ſinguli Cycli *Calippici* annis 76. *diebus* 27759. *menſibus* 940. *Quatuor* ergo *Cycli annos* conficiunt 304. *dies* 111036. *menſes* 3760. Superſunt ergo anni 41. *dies* 14971. per *menſes* 507. diſtribuendi. In duabus *primis Enneadecaeteridibus dies* ſunt, praeter *exemtiles*, 13878. *menſes* autem 470. *anni* 38. Reſtant Enneadecaeteridis tertiae *anni*

tres,

tres, qui, pro noſtris *tabulis*, *menſes* reſiduos complectuntur 37. (eorum enim *vnus* eſt *Embolimus*) *dies* autem 1092. Deerant autem ad numerum *Hipparchi* complendum *dies* 1093. Ita fiet, vt deſit *Hipparchi* calculo *dies vnicus* pro noſtris Cycli *Calippici* tabulis. Nec tamen propterea dubitare poſſum, quin pro modo Cycli *Calippici* calculum poſuerit *Hipparchus*, et quidem ab illius Cycli *initio*. Cyclorum enim *praecedentium* nullus eſt, qui tam prope accedat. In *menſium* numero, praeſertim *Embolimorum*, Cycli *Metone* antiquiores. In *diebus* diſcrepabant *Cycli* etiam *Metonici*, qui *quatuor* in Cyclis *Calippicis* *quatuor dies* plures numerabant, quam *Calippici*, qui *ſingulis* proinde *Cyclis* ſingulos dies *exemtiles* plures numerabant, quam *Metonici*, vt ita redundantiam illam ſanarent. Et vice verſa *diem vnum* quatuor Cyclis *Calippicis* exemit *Hipparchus* a *Calippo* numeratum. Ita *dies* Cyclo ſuo annorum 304. (qui *quatuor* valebat *Calippicos*) numerauit *Hipparchus* vno pauciores, quam *Calippus*, cum contra hic vno plures numerari videmus. Inde colligimus, ne quidem pro *Cycli* a *ſe* excogitati rationibus, quem nondum fortaſſis excogitauerit, ſed pro iiſdem *Cycli*, vt videtur, *palam recepti* rationibus ita ſupputaſſe, quibus vſi fuerant, quorum erroribus occurrere volebat *Hipparchus*, *Hipparcho* ipſo *vetuſtiores*. Hic, ſi recte diuinamus, Cyclo etiam *Calippico* vſi fuerint illi quoque, quorum calculum modo explicauimus, *Calippo* proinde, Cycli publice recepti auctore, iuniores. Admodum accurate pro aetate *Sulpicii Galli*, qui vixit etiam ipſe, cum iam vſum Cycli *Calippici* recepiſſent *Athenienſes*. Id quoque ſequetur, ſi recte calculum poſuerimus, initium *Periodi Eclipticae* cum initio *Periodi Calippicae* non incommode committi poſſe. Imo, pro mente eorum, qui primi has *Periodos Eclipticas* excogitarunt, ita eſſe committendum. Vix equidem puto ita reſponſurum, ſi ab *alio* aliquo poſt *Cycli* exordium *menſe* calculus procedat. Poteſt praeterea de *die*, qui redundare videtur, ratio non incommoda aſſignari. Fieri poteſt, vt is ipſe *dies* ex *horis* addititiis fuerit conflatus. Nam praeter *dies integros horam* fuiſſe ſuperfluam docet, ex *Hipparchi* rationibus, *Ptolemaeus*. Poterant ergo *horae* illae tantiſper differri, dum XXIV. eſſent, vnumque integrum ſibi additae inuicem ſolae conficerent, qui fuerit praedicti *dierum* numeri *vltimus*. Fauet *Periodi magnitudo* amplior, quam pro more Periodorum illis temporibus recepto. Potuit tamen *hora* ipſa, quanquam *ſola*, nouo *diei* accenſeri propterea, quod ad *dies* 126006. *integros* acceſſerit. Nec ſane incommodius eſt, ſi diem vnum ſequenti menſi imputemus, quam ſi hora quoque illa ad *menſem* pariter ac *diem* acceſſerit. Praeſertim ſi *dies* Periodi *vltimus*

horam

horam complexus fuerit. Ita rem fuiſſe innuit *Ptolemaeus* ipſe, cum *menſium* ἀπαρτιζομένων numerum illum fuiſſe aſſerit. Erat ergo in dierum numero *dies* ſaltem *vnus*, qui ad alium ſpectaret a praedictis *menſem*, licet non fuerit *menſis* ille, cuius pars erat, ἀπαρτιζόμενος. Eſt et alia apud eundem *Ptolemaeum* nota, quae ſic accurate cum noſtris Periodi *tabulis* conuenit, vt fortuito id contigiſſe vix potuerit. Ait nimirum, pro *Hipparchi* rationibus, dum perageretur haec *Periodus*, euolutos eſſe ζωδιακὺς κύκλυς δ͵χιβ, λείποντας μοίρας ζ ς ἔγγιςα. ὅσας, inquit, καὶ ὁ ἥλιος εἰς τὺς τμε κύκλυς λείπει πάλιν, ὡς τῆς ἀποκαταςάσεως αὐτῶν πρὸς τὺς ἀπλανεῖς ἀςέρας θεωρυμένης. In eandem ſententiam poſtea: Ὡς δῆλον γίγνεσθαι τὸ ἀποκαθίςασθαι τὴν ἀνωμαλίαν ἐκ τῦ πάντοτε διὰ τῦ τοσύτυ χρόνυ, τύς τε τοσύτυς μῆνας περιέχεσθαι, καὶ ταῖς ἴσαις κατὰ μῆκος περιόδυς δ͵χια, ἴσας ἐπιλαμβάνεσθαι μοίρας τνβ, ς′, ἀκολύθως ταῖς πρὸς τὸν ἥλιον συζυγίαις. Ex his duobus locis inuicem collatis abunde conſtat, recte ſe habere vtrobique *numeros*, nec vllam ſubeſſe ſuſpicionem de fide librarii. Deerant ergo vtrobique *gradus* 7½. tam in *longitudinem* Periodo, quam in annorum 345. *circuitu* abſoluendo pro rationibus *ſolaribus*. Conſulantur ergo noſtrae Cycli *Calippici* tabulae. Ibi Cyclum *Iulii* Iuliani die I. incepiſſe reperiemus, annum vero *Cycli* XLI. (cum quo deſinunt praedictae Periodi Eclipticae *menſes*) in diem *Iunii* Iuliani XXIV. deſinere. Inde dies VII. *Iulii* Iuliani I. quo Cyclum coepiſſe diximus. Poteſtque hic locum habere pars gradus octaui *dimidia*, ſi ab *initio* diei *Iunii* Iuliani XXIV. procedat ſupputatio.

§. 29. Procedebant hae veterum *Periodi Eclipticae* pro noſtris Cycli *Calippici tabulis*.

Satis, vt opinor, illa, quae dixi, docent, qua quidem ad *dies integros* tot motuum *minutiae* redigi poterant, non aliud fuiſſe menſium *lunarium* Ciuile *Kalendarium*, ad quod *Periodos* ſuas exegerit *Hipparchus*, quam quod nos conſtituimus pro rationibus Periodi *Calippicae*. Docent praeterea, pro mente *Hipparchi*, calculum optime conſtare, ſi a *Periodi initio* ducatur ſupputationis *exordium*. Diſcrepant enim iidem *dierum* numeri a ſe inuicem, ſi in *alia* aliqua Periodi Calippicae *parte* numerentur, in qua pauciores occurrunt frequentioreſue dies *exemtiles*, nec in eundem occurrent *menſium* quotum *diem*. Ad hos certe *Aſtronomorum* calculos menſium *lunarium* ciuilium reſpexit *Diodorus*, cum ait de Cyclo *Metonico*: [72] Διὸ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων οἱ πλεῖςοι τῶν Ἑλλήνων χρώμενοι τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι ὐ διαψεύδονται τῆς ἀληθείας. Nam de *Calippica* Cycli illius emendatione verius eſſe, quod ait *Diodorus*, quam de *Metonis* ipſius editione prima, docet *Geminus*: καὶ δοκεῖ μάλιςα πάντων ἡ αὐτὴ, inquit, περίοδος τοῖς φαινομένοις συμφωνεῖν. Sed quia *Enneadecaeteridis*

72 *Diodor.* Olymp. 86. 4.

primus erat inuentor *Meton*, et *Calippi* Periodum per *Enneadecaeteridas* diſtributam obſeruauerat, proinde, quae *Calippicam* Periodum commendabant, ea ad *Metonicae* Periodi laudem tranſtulit *Diodorus*. Nec interim obſeruauit, *propriam* fuiſſe cauſam *Metoni*, cur de *Enneadecaeteride* cogitaret, quae *nulla* fuerit *Calippo*. Quod ſcilicet diei *minutias* annuas *quinque* diei *partes decimas nonas* fuiſſe exiſtimarit, quae *biduum* octo *Enneadecaeteridum* ambitu confecerint. *Solarium* enim rationum aequandarum cauſa *Cyclum* ſuum a *Iulianis* rationibus diuerſum excogitauit. Idem obliti ſunt *Paſchalium Cyclorum* conditores, qui, cum *Iulianas* rationes ſequuntur, ſingulas tamen vſurpant, quas etiam *Metonicas* appellant, *Enneadecaeteridas*. Quo tamen ſpatio pares non ſunt *ſolis* rationes, nec pro ſententia *Iulii*, nec ipſius etiam *Metonis*. Has autem *Aſtronomorum* obſeruationes ad Periodum *Calippicam* exactas tam *Diodoro* anſam, quam *Gemino*, praebuiſſe crediderim, cur hanc *Periodum* adeo *Phaenomenis* conſentaneam exiſtimarint. Sed *menſium* circuitu, non item *Pleniluniorum* ciuilium, aut *Nouiluniorum*, Eclipſes *redituras* arbitrabantur *Aſtronomi*, quod ſcilicet non ſemper *dies integros* conſtituerent dierum *minutiae*, cum *dies* eſſent, pro *Cycli* lege, intercalandi. Id tamen laude dignum arbitrabantur, ſi vel *proxime* ad *veras* ſolis *rationes* acceſſiſſent. De *Hipparchi* certe ſaltem *rationibus* ex his noſtris Cycli *Calippici* tabulis optime ſtatuemus.

§. 30. Periodus *Ecliptica* Hipparchi *vltima*, eademque *accuratiſſima*.

Caeterum nondum ſibi ſatisfecit *Hipparchus*. Videbat in praedicto menſium *lunarium* annorumque *ſolarium* circuitu pares fuiſſe motus *Anomaliarum* 4573. pares *longitudinum* fere 4612. qui cum *ſolis* Cyclis 345. conſenſerint. Nondum tamen fuiſſe obſeruauit numerum aliquem motuum *latitudinum*, qui ab *eodem*, quo praedicti menſes, *initio* ductus in eodem *exitu* deſierit, qui tamen prorſus neceſſarius fuerit, vt *Eclipſes Eclipſibus* vndequaque *ſimiles* in orbem *redirent*. *Pares* ſcilicet τοῖς μεγέθεσι καὶ τοῖς χρόνοις τῶν ἐπισκοτήσεων. Hunc ergo *numerum* ex *Eclipſium experimentis* indagauit ſibi per omnia *ſimilium*, vt hoc ipſo argumento colligeret, fuiſſe etiam *latitudinum* pares *Periodos*, quod *Eclipſes* ita accurate reſponderint. Hanc ergo nouam accuratioremque *Periodum Eclipſium menſibus* 5458. abſolui credidit *Hipparchus*, quibus *pares* fuerint *latitudinum* reuolutiones 5623. *Cyclus* ille, ſi a Cycli *Calippici initio* arceſſatur, *annorum* erit 441. et *menſium* praeterea *quatuor*, *dieſque* complectetur in vniuerſum 161175. Sic enim ſtabit calculus:

Cycli

	ann.	menſ.	dies collectos
Cycli *Calippici* integri V. *annos* dabunt	380.	4700.	138795.
Tres VI. Cycli *Enneadecacterides annos*	57.	705.	20816.
Superſunt in IV. Enneadecaeteride *anni.*	4.	49.	1446
	441.	anni V. *menſ.* 4.	118.
		5458.	161175.

Hanc autem *Hypotheſin*, pariter ac Veterum aliam, *fallacem* docet fuiſſe *Ptolemaeus.* Non tamen id obſtabit, quo minus *illius* ratio potiſſima habita fuerit in *praedicendis* (quaecunque ante *Ptolemaeum* praedicebantur) *Eclipſibus.* Itaque ſi *fallaces* fuerint *Eclipſium normae*, *fallaces* etiam fuiſſe neceſſe eſt *Eclipſes* ipſas, quae ex illis *Praedictionis normis* colligebantur. Nihil autem vetat, quo minus aliquando *reſponderint* propter *caſus*, qui *praedicentium* imperitiam ſuppleuerint, vt in hoc, de quo agimus, exemplo *Sulpicii Galli.* Nec habet quicquam de *Eclipſibus* ab *Hipparcho* praedictis *Ptolemaeus*, quod tamen illum vix *praetermiſſurum* arbitror, ſi in illis *exemplis* fefelliſſent, in quibus incertae fuerant et fallaces *Hipparchi rationes*, ſi praeſertim propterea admodum *inſignis* fuiſſet error. Spreuit ergo *Ptolemaeus*, nec inde κριτήρια de re ſumma petenda eſſe cenſuit, rectene calculum, an ſecus, poſuiſſet *Hipparchus.* Quae autem erat harum rationum incertitudo in *Eclipſibus* de *futuro* praedicendis, eadem fuerit oportet, vel fortaſſe *maior*, in diiudicandis *ſuperiorum* ſeculorum *Eclipſibus*, cum nondum ea eſſet Aſtronomiae *peritia*, quae *veras Eclipſes* a *tenebris* alia aliqua de cauſa ortis internoſcere potuerit. Non eſt ergo tam *certa*, quam putatur, primorum temporum *Chronologia* per *Eclipſes* conſtituta, dum non *coaeuis* eorum, qui *Eclipſes* ipſas viderint, obſeruationibus *Eclipſes* debemus ipſas, ſed *calculis Aſtronomorum* multo *iuniorum* retrorſum ad tempora *anteriora* ductis. Aliud inde nihil colligere licuit, quam quae fuerit *auctoris*, qui *Eclipſin* prodiderit, ſententia de *interuallo* in menſibus *Atticis lunaribus.* Pro illa nempe, quam ſecutus ipſe fuerit, *Periodo Ecliptica. Hipparchus* autem quomodo *ſexcentorum annorum* futuras *Eclipſes praedixerit*, facile intelligimus. Vixit ille, vt oſtendimus, poſt annum Epochae *Nabonaſſareae* 600. Idemque, vt fatentem *Ptolemaeum* audiuimus, ex Epochae illius *Eclipſibus Babyloniae* obſeruatis aliiſque *recentioribus* a *ſeipſo* viſis ſuas ipſe rationes conſtituit. Ita *ſexcentorum annorum Eclipſes* habuit ex *Hiſtoria* exploratas *annorum* 441. et *quatuor menſium* ſpatio redituras, imo *eaſdem*

 (hoc

(hoc ſpatio euoluto) *ſingulas*. Facile inde erat, ex iiſdem *ratiociniis*, pronunciare, quo *ordine* eſſent per *futuras* etiam *Periodos* integras rediturae. Sed non auſus eſt vltra procedere, quam *facta* comperta haberet. Hanc *rationem* fuiſſe puto, cur *praedictiones* ſuas 600. *annorum* ambitu concluſerit. Facile autem erit, ſi quis operae pretium ducat, quo anno *Epochae Atticae* per *Calippicas* Periodos diſtributae Eclipſes euenturae eſſent, pro *Hipparchi* principiis, oſtendere. Hoc vt efficeret, colligendae erant *Eclipſes* Epochae *Nabonaſſareae*, et nouae quoque ab *Hipparcho* ipſo obſeruatae, et ad Periodi *Calippicae* annos *menſeſque* accommodandae. Inde numerandae erant *Periodi Eclipticae* in annis menſibuſque et diebus eiuſdem Periodi *Calippicae* poſt aliam alia, vt *menſis Atticus* menſiſque *dies* deſignaretur in Periodo *Calippica* qui fuerit, pro his *Hipparchi* hypotheſibus, futurus *Eclipticus* ab ipſius *Hipparchi* tempore ad annum Epochae *Nabonaſſareae* 1220. Sic enim ex *Eclipſibus* confeſſis *alias* etiam colligeremus eodem ſpatio euenturas, pro eiuſdem *ratiociniis*, Eclipſes; nunc quidem illas tantummodo, quae ab Eclipſibus *Hipparchi*, a *Ptolemaeo* conſeruatis, iuſtis *Periodorum Eclipticarum* ſpatiis diſtabant: omnes autem, quas ipſe praedixit *Hipparchus*, ſi omnes *hodieque* haberemus, quas tam ipſe obſeruauit *Hipparchus*, quam et *alias* illas, quas accepit a *Babyloniis*. Eodem modo in *anteriora* procedendum erat, vt *Eclipſes* alias diſceremus, quas, pro *Hipparchi* illis, quae dedimus, *ratiociniis iuniores* calculo *retrorſum* ducto collegerint *Aſtronomi*. Si quae etiam reperirentur *Eclipſes* in Aera *Attica*, vel *Nabonaſſarea*, quae a praedictis (quae ſub *Romulo* fuiſſe feruntur) *Eclipſibus* paribus *Periodorum Eclipticarum* interuallis diſtarent; inde colligere liceret, quas potius *Periodorum Eclipticarum* rationes ſecuti fuerint *Aſtronomi* Eclipſium illarum proditores, num *Hipparchi*, num *antiquiores* potius, quas *Sulpicii Galli* fuiſſe ſuſpicamur. *Tarrutii* certe rationes non alias fuiſſe arbitramur, quam, quas dedimus, *Hipparchi*, propter nomina *menſium*, quibus vſus eſt, *Aegyptiacorum*. Hos enim *menſes* a *Babyloniis* acceperunt *Aſtronomi Aegyptii* cum *Obſeruationibus*, quas ab iiſdem accepit *Babyloniis Hipparchus*. Nec *alium* aliquem *Periodi Eclipticae inuentorem* agnouit *Ptolemaeus Hipparcho* recentiorem.

§. 31. Concluſio.

Haec ergo de *Eclipſibus*, quae ſub *Romulo* fuiſſe feruntur, incertis nempe vel maiorum *traditionibus*, vel iuniorum oriundae *ratiociniis*; nullo autem modo pro normis *verae Chronologiae* habendis. Quae tamen ſi ita haberi mererentur, ad *Varronianam* Chronologiam, non ad *Dionyſianam*, comprobandam

face

facerent, seu (quae plane eadem est) *Catonianam*. Hic autem agimus de mente *Dionysii*, vt *annum* Vrbis *natalem* pro eius sententia statueremus, a quo procedere oportet *calculos* illius *omnes*, seu *antrorsum*, seu etiam *retrorsum*. Ex hoc enim accurate constituto pendent *aliorum* annorum omnium *situs*, pendent *Synchronismi*, qua cum *Graecorum*, aliarumue *gentium* quarumcunque, *Epochis* contenduntur, pro eiusdem nempe sententia *Dionysii*.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Ante Exc. Troiae.*		*Ante Christ.*	*Per. Iul.*	*Ante Exc. Troiae.*	*Fauni.*
1269	3445	85		1240	3474	56	12
1268	3446	84		1239	3475	55	13
1267	3447	83		1238	3476	54	14
1266	3448	82		1237	3477	53	15
1265	3449	81		1236	3478	52	16
1264	3450	80		1235	3479	51	17
1263	3451	79		1234	3480	50	18
1262	3452	78		1233	3481	49	19
1261	3453	77		1232	3482	48	20
1260	3454	76		1231	3483	47	21
1259	3455	75		1230	3484	46	22
1258	3456	74		1229	3485	45	23
1257	3457	73		1228	3486	44	24
1256	3458	72		1227	3487	43	25
1255	3459	71		1226	3488	42	26
1254	3460	70		1225	3489	41	27
1253	3461	69		1224	3490	40	28
1252	3462	68		1223	3491	39	29
			Fauni.	1222	3492	38	30
1251	3463	67	1	1221	3493	37	31
1250	3464	66	2	1220	3494	36	32
1249	3465	65	3	1219	3495	35	33
1248	3466	64	4	1218	3496	34	34
1247	3467	63	5	1217	3497	33	35
1246	3468	62	6				*Latini.*
1245	3469	61	7	1216	3498	32	1
1244	3470	60	8	1215	3499	31	2
1243	3471	59	9	1214	3500	30	3
1242	3472	58	10	1213	3501	29	4
1241	3473	57	11	1212	3502	28	5

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Ante Exc. Troiae.*	*Latini.*	
1211	3503	27	6	
1210	3504	26	7	
1209	3505	25	8	
1208	3506	24	9	
1207	3507	23	10	
1206	3508	22	11	
1205	3509	21	12	
1204	3510	20	13	
1203	3511	19	14	
1202	3512	18	15	
1201	3513	17	16	
1200	3514	16	17	
1199	3515	15	18	
1198	3516	14	19	
1197	3517	13	20	
1196	3518	12	21	
1195	3519	11	22	
1194	3520	10	23	
1193	3521	9	24	*Per. Meto-*
1192	3522	8	25	*nicae.*
1191	3523	7	26	$\frac{1}{2}$
1190	3524	6	27	$\frac{2}{3}$
1189	3525	5	28	$\frac{3}{4}$
1188	3526	4	29	$\frac{4}{5}$
1187	3527	3	30	$\frac{5}{6}$
1186	3528	2	31	$\frac{6}{7}$
1185	3529	1	32	$\frac{7}{8}$
1184	3530	*Troiae Exc.*	33	$\frac{8}{9}$
		Post Troi. excis.		
1183	3531	1	34	$\frac{9}{10}$

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Latini.*	*Period. Metonicae.*
1182	3532	2	35	$\frac{10}{11}$
1181	3533	3	36	$\frac{11}{12}$
			Aeneae.	
1180	3534	4	1 4	$\frac{12}{13}$
1179	3535	5	2 5	$\frac{13}{14}$
1178	3536	6	3 6	$\frac{14}{15}$
1177	3537	7	4 7	$\frac{15}{16}$
			Ascanii.	
1176	3538	8	1	$\frac{16}{17}$
1175	3539	9	2	$\frac{17}{18}$
1174	3540	10	3	$\frac{18}{19}$
1173	3541	11	4	$\frac{19}{20}$
1172	3542	12	5	$\frac{20}{21}$
1171	3543	13	6	$\frac{21}{22}$
1170	3544	14	7	$\frac{22}{23}$
1169	3545	15	8	$\frac{23}{24}$
1168	3546	16	9	$\frac{24}{25}$
1167	3547	17	10	$\frac{25}{26}$
1166	3548	18	11	$\frac{26}{27}$
1165	3549	19	12	$\frac{27}{28}$
1164	3550	20	13	$\frac{28}{29}$
1163	3551	21	14	$\frac{29}{30}$
1162	3552	22	15	$\frac{30}{31}$
1161	3553	23	16	$\frac{31}{32}$
1160	3554	24	17	$\frac{32}{33}$
1159	3555	25	18	$\frac{33}{34}$
1158	3556	26	19	$\frac{34}{35}$
1157	3557	27	20	$\frac{35}{36}$
1156	3558	28	21	$\frac{36}{37}$
1155	3559	29	22	$\frac{37}{38}$
1154	3560	30	23	$\frac{38}{39}$

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Ascanii.*	*Per. Meton.*	*Albae conditae anni desinent.*	*Ante Christ.*	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Ascanii.*	*Per. Meton.*	*Albae Longae.*
1153	3561	31	24	39/40		1125	3589	59	14	67/68	27
1152	3562	32	25	40/41		1124	3590	60	15	68/69	28
						1123	3591	61	16	69/7	29
1151	3563	33	26	41/42	1	1122	3592	62	17	70/71	30
1150	3564	34	27	42/43	2	1121	3593	63	18	71/72	31
1149	3565	35	28	43/44	3	1120	3594	64	19	72/73	32
1148	3566	36	29	44/45	4	1119	3595	65	20	73/74	33
1147	3567	37	30	45/46	5	1118	3596	66	21	74/75	34
1146	3568	38	31	46/47	6	1117	3597	67	22	75/76	35
1145	3569	39	32	47/48	7	1116	3598	68	23	76/77	36
1144	3570	40	33	48/49	8	1115	3599	69	24	77/78	37
1143	3571	41	34	49/50	9	1114	3600	70	25	78/79	38
1142	3572	42	35	50/51	10	1113	3601	71	26	79/80	39
1141	3573	43	36	51/52	11	1112	3602	72	27	80/81	40
1140	3574	44	37	52/53	12	1111	3603	73	28	81/82	41
1139	3575	45	38	53/54	13	1110	3604	74	29	82/83	42
			Siluii.						*Aeneae.*		
1138	3576	46	1	54/55	14	1109	3605	75	1	83/84	43
1137	3577	47	2	55/56	15	1108	3606	76	2	84/85	44
1136	3578	48	3	56/57	16	1107	3607	77	3	85/86	45
1135	3579	49	4	57/58	17	1106	3608	78	4	86/87	46
1134	3580	50	5	58/59	18	1105	3609	79	5	87/88	47
1133	3581	51	6	59/60	19	1104	3610	80	6	88/89	48
1132	3582	52	7	60/61	20	1103	3611	81	7	89/90	49
1131	3583	53	8	61/62	21	1102	3612	82	8	90/91	50
1130	3584	54	9	62/63	22	1101	3613	83	9	91/92	51
1129	3585	55	10	63/64	23	1100	3614	84	10	92/93	52
1128	3586	56	11	64/65	24	1099	3615	85	11	93/94	53
1127	3587	57	12	65/66	25	1098	3616	86	12	94/95	54
1126	3588	58	13	66/67	26	1097	3617	87	13	95/96	55

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Aeneae.*	*Period. Metonicae.*	*Albae Longae.*
1096	3618	88	14	96/97	56
1095	3619	89	15	97/98	57
1094	3620	90	16	98/99	58
1093	3621	91	17	99/100	59
1092	3622	92	18	100/101	60
1091	3623	93	19	101/2	61
1090	3624	94	20	102/3	62
1089	3625	95	21	103/4	63
1088	3626	96	22	104/5	64
1087	3627	97	23	105/6	65
1086	3628	98	24	106/7	66
1085	3629	99	25	107/8	67
1084	3630	100	26	108/9	68
1083	3631	101	27	109/10	69
1082	3632	102	28	110/1	70
1081	3633	103	29	111/2	71
1080	3634	104	30	112/3	72
1079	3635	105	31	113/4	73
			Latini.		
1078	3636	106	1	114/5	74
1077	3637	107	2	115/6	75
1076	3638	108	3	116/7	76
1075	3639	109	4	117/8	77
1074	3640	110	5	118/9	78
1073	3641	111	6	119/20	79
1072	3642	112	7	120/1	80
1071	3643	113	8	121/2	81
1070	3644	114	9	122/3	82
1069	3645	115	10	123/4	83
1068	3646	116	11	124/5	84

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Latini Silvii.*	*Period. Metonicae.*	*Albae Longae.*
1067	3647	117	12	125/6	85
1066	3648	118	13	126/7	86
1065	3649	119	14	127/8	87
1064	3650	120	15	128/9	88
1063	3651	121	16	129/30	89
1062	3652	122	17	130/1	90
1061	3653	123	18	131/2	91
1060	3654	124	19	132/3	92
1059	3655	125	20	133/4	93
1058	3656	126	21	134/5	94
1057	3657	127	22	135/6	95
1056	3658	128	23	136/7	96
1055	3659	129	24	137/8	97
1054	3660	130	25	138/9	98
1053	3661	131	26	139/40	99
1052	3662	132	27	140/1	100
1051	3663	133	28	141/2	101
1050	3664	134	29	142/3	102
1049	3665	135	30	143/4	103
1048	3666	136	31	144/5	104
1047	3667	137	32	145/6	105
1046	3668	138	33	146/7	106
1045	3669	139	34	147/8	107
1044	3670	140	35	148/9	108
1043	3671	141	36	149/50	109
1042	3672	142	37	150/1	110
1041	3673	143	38	151/2	111
1040	3674	144	39	152/1	112
1039	3675	145	40	1/2	113
1038	3676	146	41	2	114
1037	3677	147	42	3	115

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Latini Silvii.*	*Period. Metonicae.*	*Albae Longae.*
1036	3678	148	43	4	116
1035	3679	149	44	5	117
1034	3680	150	45	6	118
1033	3681	151	46	7	119
1032	3682	152	47	8	120
1031	3683	153	48	9	121
1030	3684	154	49	10	122
1029	3685	155	50	11	123
1028	3686	156	51	12	124
			Albae.		
1027	3687	157	1	13	125
1026	3688	158	2	14	126
1025	3689	159	3	15	127
1024	3690	160	4	16	128
1023	3691	161	5	17	129
1022	3692	162	6	18	130
1021	3693	163	7	19	131
1020	3694	164	8	20	132
1019	3695	165	9	21	133
1018	3696	166	10	22	134
1017	3697	167	11	23	135
1016	3698	168	12	24	136
1015	3699	169	13	25	137
1014	3700	170	14	26	138
1013	3701	171	15	27	139
1012	3702	172	16	28	140
1011	3703	173	17	29	141
1010	3704	174	18	30	142
1009	3705	175	19	31	143
1008	3706	176	20	32	144

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Albae Silvii.*	*Period. Metonicae.*	*Albae Longae.*
1007	3707	177	21	33	145
1006	3708	178	22	34	146
1005	3709	179	23	35	147
1004	3710	180	24	36	148
1003	3711	181	25	37	149
1002	3712	182	26	38	150
1001	3713	183	27	39	151
1000	3714	184	28	40	152
999	3715	185	29	41	153
998	3716	186	30	42	154
997	3717	187	31	43	155
996	3718	188	32	44	156
995	3719	189	33	45	157
994	3720	190	34	46	158
993	3721	191	35	47	159
992	3722	192	36	48	160
991	3723	193	37	49	161
990	3724	194	38	50	162
989	3725	195	39	51	163
			Capeti		
988	3726	196	1	52	164
987	3727	197	2	53	165
986	3728	198	3	54	166
985	3729	199	4	55	167
984	3730	200	5	56	168
983	3731	201	6	57	169
982	3732	202	7	58	170
981	3733	203	8	59	171
980	3734	204	9	60	172
979	3735	205	10	61	173

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Albae Silvii.*	*Period. Metonicae.*	*Albae Longae.*
978	3736	206	11	62	174
977	3737	207	12	63	175
976	3738	208	13	64	176
975	3739	209	14	65	177
974	3740	210	15	66	178
973	3741	211	16	67	179
972	3742	212	17	68	180
971	3743	213	18	69	181
970	3744	214	19	70	182
969	3745	215	20	71	183
968	3746	216	21	72	184
967	3747	217	22	73	185
966	3748	218	23	74	186
965	3749	219	24	75	187
964	3750	220	25	76	188
963	3751	221	26	77	189
			Capyis.		
962	3752	222	1	78	190
961	3753	223	2	79	191
960	3754	224	3	80	192
959	3755	225	4	81	193
958	3756	226	5	82	194
957	3757	227	6	83	195
956	3758	228	7	84	196
955	3759	229	8	85	197
954	3760	230	9	86	198
953	3761	231	10	87	199
952	3762	232	11	88	200
951	3763	233	12	89	201
950	3764	234	13	90	202
949	3765	235	14	91	203

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Capyis.*	*Per. Metonicae.*	*Albae Longae.*
948	3766	236	15	92	204
947	3767	237	16	93	205
946	3768	238	17	94	206
945	3769	239	18	95	207
944	3770	240	19	96	208
943	3771	241	20	97	209
942	3772	242	21	98	210
941	3773	243	22	99	211
940	3774	244	23	100	212
939	3775	245	24	101	213
938	3776	246	25	102	214
937	3777	247	26	103	215
936	3778	248	27	104	216
935	3779	249	28	105	217
			Calpeti.		
934	3780	250	1	106	218
933	3781	251	2	107	219
932	3782	252	3	108	220
931	3783	253	4	109	221
930	3784	254	5	110	222
929	3785	255	6	111	223
928	3786	256	7	112	224
927	3787	257	8	113	225
926	3788	258	9	114	226
925	3789	259	10	115	227
924	3790	260	11	116	228
923	3791	261	12	117	229
922	3792	262	13	118	230
			Tiberini.		
921	3793	263	1	119	231
920	3794	264	2	120	232

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Tiberini.*	*Per. Meton.*	*Albae Longae.*	*Ante Christ.*	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Agrippae.*	*Period. Metonicae.*	*Albae Longae.*
919	3795	265	3	121	233	889	3825	295	25	151	263
918	3796	266	4	122	234	888	3826	296	26	152	264
917	3797	267	5	123	235	887	3827	297	27	1	265
916	3798	268	6	124	236	886	3828	298	28	2	266
915	3799	269	7	125	237	885	3829	299	29	3	267
914	3800	270	8	126	238	884	3830	300	30	4	268
			Agrippae.			883	3831	301	31	5	269
913	3801	271	1	127	239	882	3832	302	32	6	270
912	3802	272	2	128	240	881	3833	303	33	7	271
911	3803	273	3	129	241	880	3834	304	34	8	272
910	3804	274	4	130	242	879	3835	305	35	9	273
909	3805	275	5	131	243	878	3836	306	36	10	274
908	3806	276	6	132	244	877	3837	307	37	11	275
907	3807	277	7	133	245	876	3838	308	38	12	276
906	3808	278	8	134	246	875	3839	309	39	13	277
905	3809	279	9	135	247	874	3840	310	40	14	278
904	3810	280	10	136	248	873	3841	311	41	15	279
903	3811	281	11	137	249				*Alladii.*		
902	3812	282	12	138	250	872	3842	312	1	16	280
901	3813	283	13	139	251	871	3843	313	2	17	281
900	3814	284	14	140	252	870	3844	314	3	18	282
899	3815	285	15	141	253	869	3845	315	4	19	283
898	3816	286	16	142	254	868	3846	316	5	20	284
897	3817	287	17	143	255	867	3847	317	6	21	285
896	3818	288	18	144	256	866	3848	318	7	22	286
895	3819	289	19	145	257	865	3849	319	8	23	287
894	3820	290	20	146	258	864	3850	320	9	24	288
893	3821	291	21	147	259	863	3851	321	10	25	289
892	3822	292	22	148	260	862	3852	322	11	26	290
891	3823	293	23	149	261	861	3853	323	12	27	291
890	3824	294	24	150	262	860	3854	324	13	28	292

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Alladii.*	*Per. Metonicae.*	*Albae Longae.*	*Ante Christ.*	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Auentini.*	*Per. Metonicae.*	*Albae Longae.*
859	3855	325	14	29	293	829	3885	355	25	59	323
858	3856	326	15	30	294	828	3886	356	26	60	324
857	3857	327	16	31	295	827	3887	357	27	61	325
856	3858	328	17	32	296	826	3888	358	28	62	326
855	3859	329	18	33	297	825	3889	359	29	63	327
854	3860	330	19	34	298	824	3890	360	30	64	328
			Auentini.			823	3891	361	31	65	329
853	3861	331	1	35	299	822	3892	362	32	66	330
852	3862	332	2	36	300	821	3893	363	33	67	331
851	3863	333	3	37	301	820	3894	364	34	68	332
850	3864	334	4	38	302	819	3895	365	35	69	333
849	3865	335	5	39	303	818	3896	366	36	70	334
848	3866	336	6	40	304	817	3897	367	37	71	335
847	3867	337	7	41	305				*Procae.*		
846	3868	338	8	42	306	816	3898	368	1	72	336
845	3869	339	9	43	307	815	3899	369	2	73	337
844	3870	340	10	44	308	814	3900	370	3	74	338
843	3871	341	11	45	309	813	3901	371	4	75	339
842	3872	342	12	46	310	812	3902	372	5	76	340
841	3873	343	13	47	311	811	3903	373	6	77	341
840	3874	344	14	48	312	810	3904	374	7	78	342
839	3875	345	15	49	313	809	3905	375	8	79	343
838	3876	346	16	50	314	808	3906	376	9	80	344
837	3877	347	17	51	315	807	3907	377	10	81	345
836	3878	348	18	52	316	806	3908	378	11	82	346
835	3879	349	19	53	317	805	3909	379	12	83	347
834	3880	350	20	54	318	804	3910	380	13	84	348
833	3881	351	21	55	319	803	3911	381	14	85	349
832	3882	352	22	56	320	802	3912	382	15	86	350
831	3883	353	23	57	321	801	3913	383	16	87	351
830	3884	354	24	58	322	800	3914	384	17	88	352

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Procae.*	*Period. Metonicae.*	*Albae Longae.*	*Olympiad.*
799	3915	385	18	89	353	
798	3916	386	19	90	354	
797	3917	387	20	91	355	
796	3918	388	21	92	356	
795	3919	389	22	93	357	
794	3920	390	23	94	358	
			Amulii.			
793	3921	391	1	95	359	
792	3922	392	2	96	360	
791	3923	393	3	97	361	
790	3924	394	4	98	362	
789	3925	395	5	99	363	
788	3926	396	6	100	364	
787	3927	397	7	101	365	
786	3928	398	8	102	366	
785	3929	399	9	103	367	
784	3930	400	10	104	368	
783	3931	401	11	105	369	
782	3932	402	12	106	370	
781	3933	403	13	107	371	
780	3934	404	14	108	372	
779	3935	405	15	109	373	
778	3936	406	16	110	374	
777	3937	407	17	111	375	
776	3938	408	18	112	376	$1 \frac{0}{1}$
775	3939	409	19	113	377	$1 \frac{1}{2}$
774	3940	410	20	114	378	$1 \frac{2}{3}$
773	3941	411	21	115	379	$1 \frac{3}{4}$
772	3942	412	22	116	380	$\frac{1}{2} \frac{4}{1}$
771	3943	413	23	117	381	$2 \frac{1}{2}$
770	3944	414	24	118	382	$2 \frac{2}{3}$

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiæ.*	*Amulii.*	*Per Meton.*	*Albæ Longae.*	*Olympiad.*		
769	3945	415	25	119	383	$2\frac{3}{4}$		
768	3946	416	26	120	384	$\frac{2}{3}\frac{4}{1}$		
767	3947	417	27	121	385	$3\frac{1}{2}$		
766	3948	418	28	122	386	$3\frac{2}{3}$		
765	3949	419	29	123	387	$3\frac{3}{4}$		
764	3950	420	30	124	388	$\frac{3}{4}\frac{4}{1}$		
763	3951	421	31	125	389	$4\frac{1}{2}$		
762	3952	422	32	126	390	$4\frac{2}{3}$		
761	3953	423	33	127	391	$4\frac{3}{4}$		
760	3954	424	34	128	392	$\frac{4}{5}\frac{4}{1}$		
759	3955	425	35	129	393	$5\frac{1}{2}$		
758	3956	426	36	130	394	$5\frac{2}{3}$		
757	3957	427	37	131	395	$5\frac{3}{4}$		
756	3958	428	38	132	396	$\frac{5}{6}\frac{4}{1}$		
755	3959	429	39	133	397	$6\frac{1}{2}$		*V.C. Varr.*
754	3960	430	40	134	398	$6\frac{2}{3}$		
753	3961	431	41	135	399	$6\frac{3}{4}$		1
752	3962	432	42	136	400	$\frac{6}{7}\frac{4}{1}$		2
			Romuli				*V. C. Catoniana.*	
751	3963	433	1	137	401	$7\frac{1}{2}$	1	3
750	3964	434	2	138	402	$7\frac{2}{3}$	2	4
749	3965	435	3	139	403	$7\frac{3}{4}$	3	5
748	3966	436	4	140	404	$\frac{7}{8}\frac{4}{1}$	4	6

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Romuli.*	*Per. Meton.*	*Albae Longae.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*
747	3967	437	5	141	405	$8\frac{1}{2}$	5	7
746	3968	438	6	142	406	$8\frac{2}{3}$	6	8
745	3969	439	7	143	407	$8\frac{3}{4}$	7	9
744	3970	440	8	144	408	$\frac{8}{9}\frac{4}{1}$	8	10
743	3971	441	9	145	409	$9\frac{1}{2}$	9	11
742	3972	442	10	146	410	$9\frac{2}{3}$	10	12
741	3973	443	11	147	411	$9\frac{3}{4}$	11	13
740	3974	444	12	148	412	$\frac{9}{10}\frac{4}{1}$	12	14
739	3975	445	13	149	413	$10\frac{1}{2}$	13	15
738	3976	446	14	150	414	$10\frac{2}{3}$	14	16
737	3977	447	15	151	415	$10\frac{3}{4}$	15	17
736	3978	448	16	152	416	$\frac{10}{11}\frac{4}{1}$	16	18
735	3979	449	17	1	417	$11\frac{1}{2}$	17	19
734	3980	450	18	2	418	$11\frac{2}{3}$	18	20
733	3981	451	19	3	419	$11\frac{3}{4}$	19	21
732	3982	452	20	4	420	$\frac{11}{12}\frac{4}{1}$	20	22
731	3983	453	21	5	421	$12\frac{1}{2}$	21	23
730	3984	454	22	6	422	$12\frac{2}{3}$	22	24
729	3985	455	23	7	423	$12\frac{3}{4}$	23	25
728	3986	456	24	8	424	$\frac{12}{13}\frac{4}{1}$	24	26
727	3987	457	25	9	425	$13\frac{1}{2}$	25	27
726	3988	458	26	10	426	$13\frac{2}{3}$	26	28
725	3989	459	27	11	427	$13\frac{3}{4}$	27	29

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Romuli.*	*Per. Meton.*	*Albae Longae.*	*Olympiad.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
724	3990	460	28	12	428	$\frac{13}{14}\ \frac{4}{1}$	28	30
723	3991	461	29	13	429	$14\frac{1}{2}$	29	31
722	3992	462	30	14	430	$14\frac{2}{3}$	30	32
721	3993	463	31	15	431	$14\frac{3}{4}$	31	33
720	3994	464	32	16	432	$\frac{14}{15}\ \frac{4}{1}$	32	34
719	3995	465	33	17	433	$15\frac{1}{2}$	33	35
718	3996	466	34	18	434	$15\frac{2}{3}$	34	36
717	3997	467	35	19	435	$15\frac{3}{4}$	35	37
716	3998	468	36	20	436	$\frac{15}{16}\ \frac{4}{1}$	36	38
715	3999	469	37	21	437	$16\frac{1}{2}$	37	39
			Interregni					
714	4000	470	1	22	438	$16\frac{2}{3}$	38	40
			Numae.					
713	4001	471	1	23	439	$16\frac{3}{4}$	39	41
712	4002	472	2	24	440	$\frac{16}{17}\ \frac{4}{1}$	40	42
711	4003	473	3	25	441	$17\frac{1}{2}$	41	43
710	4004	474	4	26	442	$17\frac{2}{3}$	42	44
709	4005	475	5	27	443	$17\frac{3}{4}$	43	45
708	4006	476	6	28	444	$\frac{17}{18}\ \frac{4}{1}$	44	46
707	4007	477	7	29	445	$18\frac{1}{2}$	45	47
706	4008	478	8	30	446	$18\frac{2}{3}$	46	48
705	4009	479	9	31	447	$18\frac{3}{4}$	47	49
704	4010	480	10	32	448	$\frac{18}{19}\ \frac{4}{1}$	48	50

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Numae.*	*Per. Meton.*	*Albae Longae.*	*Olympiad.*	*U. C. Catonianae.*	*U. C. Varr.*
703	4011	481	11	33	449	$19\frac{1}{2}$	49	51
702	4012	482	12	34	450	$19\frac{2}{3}$	50	52
701	4013	483	13	35	451	$19\frac{3}{4}$	51	53
700	4014	484	14	36	452	$\frac{19}{20}\ \frac{4}{1}$	52	54
699	4015	485	15	37	453	$20\frac{1}{2}$	53	55
698	4016	486	16	38	454	$20\frac{2}{3}$	54	56
697	4017	487	17	39	455	$20\frac{3}{4}$	55	57
696	4018	488	18	40	456	$\frac{20}{21}\ \frac{4}{1}$	56	58
695	4019	489	19	41	457	$21\frac{1}{2}$	57	59
694	4020	490	20	42	458	$21\frac{2}{3}$	58	60
693	4021	491	21	43	459	$21\frac{3}{4}$	59	61
692	4022	492	22	44	460	$\frac{21}{22}\ \frac{4}{1}$	60	62
691	4023	493	23	45	461	$22\frac{1}{2}$	61	63
690	4024	494	24	46	462	$22\frac{2}{3}$	62	64
689	4025	495	25	47	463	$22\frac{3}{4}$	63	65
688	4026	496	26	48	464	$\frac{22}{23}\ \frac{4}{1}$	64	66
687	4027	497	27	49	465	$23\frac{1}{2}$	65	67
686	4028	498	28	50	466	$23\frac{2}{3}$	66	68
685	4029	499	29	51	467	$23\frac{3}{4}$	67	69
684	4030	500	30	52	468	$\frac{23}{24}\ \frac{4}{1}$	68	70
683	4031	501	31	53	469	$24\frac{1}{2}$	69	71
682	4032	502	32	54	470	$24\frac{2}{3}$	70	72
681	4033	503	33	55	471	$24\frac{3}{4}$	71	73

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Numae.*	*Per. Meton.*	*Albæ Longae.*	*Olympiad*	*V. C. Catonianae*	*V. C. Varr.*
680	4034	504	34	56	472	$\frac{24}{25}$ $\frac{4}{1}$	72	74
679	4035	505	35	57	473	$25\frac{1}{2}$	73	75
678	4036	506	36	58	474	$25\frac{2}{3}$	74	76
677	4037	507	37	59	475	$25\frac{3}{4}$	75	77
676	4038	508	38	60	476	$\frac{25}{26}$ $\frac{4}{1}$	76	78
675	4039	509	39	61	477	$26\frac{1}{2}$	77	79
674	4040	510	40	62	478	$26\frac{2}{3}$	78	80
673	4041	511	41	63	479	$26\frac{3}{4}$	79	81
672	4042	512	42	64	480	$\frac{26}{27}$ $\frac{4}{1}$	80	82
671	4043	513	43	65	481	$27\frac{1}{2}$	81	83
			Tulli Host.					
670	4044	514	1	66	482	$27\frac{2}{3}$	82	84
669	4045	515	2	67	483	$27\frac{3}{4}$	83	85
668	4046	516	3	68	484	$\frac{27}{28}$ $\frac{4}{1}$	84	86
667	4047	517	4	69	485	$28\frac{1}{2}$	85	87
666	4048	518	5	70	486	$28\frac{2}{3}$	86	88
665	4049	519	6	71	487	$28\frac{3}{4}$	87	89
664	4050	520	7	72		$\frac{28}{29}$ $\frac{4}{1}$	88	90
663	4051	521	8	73		$29\frac{1}{2}$	89	91
662	4052	522	9	74		$29\frac{2}{3}$	90	92
661	4053	523	10	75		$29\frac{3}{4}$	91	93
660	4054	524	11	76		$\frac{29}{30}$ $\frac{4}{1}$	92	94
659	4055	525	12	77		$30\frac{1}{2}$	93	95

Ante Chrift.	*Per. Iul.*	*Poft Excid. Troiae.*	*Tulli Ho-ftil.*	*Per. Me-ton.*	*Olym-piad.*	*V. C. Ca-tonianae.*	*V. C. Varr.*
658	4056	526	13	78	$30\frac{2}{3}$	94	96
657	4057	527	14	79	$30\frac{3}{4}$	95	97
656	4058	528	15	80	$\frac{30}{31}\frac{4}{1}$	96	98
655	4059	529	16	81	$31\frac{1}{2}$	97	99
654	4060	530	17	82	$31\frac{2}{3}$	98	100
653	4061	531	18	83	$31\frac{3}{4}$	99	101
652	4062	532	19	84	$\frac{31}{32}\frac{4}{1}$	100	102
651	4063	533	20	85	$32\frac{1}{2}$	101	103
650	4064	534	21	86	$32\frac{2}{3}$	102	104
649	4065	535	22	87	$32\frac{3}{4}$	103	105
648	4066	536	23	88	$\frac{32}{33}\frac{4}{1}$	104	106
647	4067	537	24	89	$33\frac{1}{2}$	105	107
646	4068	538	25	90	$33\frac{2}{3}$	106	108
645	4069	539	26	91	$33\frac{3}{4}$	107	109
644	4070	540	27	92	$\frac{33}{34}\frac{4}{1}$	108	110
643	4071	541	28	93	$34\frac{1}{2}$	109	111
642	4072	542	29	94	$34\frac{2}{3}$	110	112
641	4073	543	30	95	$34\frac{3}{4}$	111	113
640	4074	544	31	96	$\frac{34}{35}\frac{4}{1}$	112	114
639	4075	545	32	97	$35\frac{1}{2}$	113	115
			Anci Mar-cii.				
638	4076	546	1	98	$35\frac{2}{3}$	114	116
637	4077	547	2	99	$35\frac{3}{4}$	115	117

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Anci Mar cii.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
636	4078	548	3	100	$\frac{35}{36}\frac{4}{1}$	116	118
635	4079	549	4	101	$36\frac{1}{2}$	117	119
634	4080	550	5	102	$36\frac{2}{3}$	118	120
63	4081	551	6	103	$36\frac{3}{4}$	119	121
632	4082	552	7	104	$\frac{36}{37}\frac{4}{1}$	120	122
631	4083	553	8	105	$37\frac{1}{2}$	121	123
630	4084	554	9	106	$37\frac{2}{3}$	122	124
629	4085	555	10	107	$37\frac{3}{4}$	123	125
628	4086	556	11	108	$\frac{37}{38}\frac{4}{1}$	124	126
627	4087	557	12	109	$38\frac{1}{2}$	125	127
626	4088	558	13	110	$38\frac{2}{3}$	126	128
625	4089	559	14	111	$38\frac{3}{4}$	127	129
624	4090	560	15	112	$\frac{38}{39}\frac{4}{1}$	128	130
623	4091	561	16	113	$39\frac{1}{2}$	129	131
622	4092	562	17	114	$39\frac{2}{3}$	130	132
621	4093	563	18	115	$39\frac{3}{4}$	131	133
620	4094	564	19	116	$\frac{39}{40}\frac{4}{1}$	132	134
619	4095	565	20	117	$40\frac{1}{2}$	133	135
618	4096	566	21	118	$40\frac{2}{3}$	134	136
617	4097	567	22	119	$40\frac{3}{4}$	135	137
616	4098	568	23	120	$\frac{40}{41}\frac{4}{1}$	136	138
615	4099	569	24	121	$41\frac{1}{2}$	137	139

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Tarq. Prisci.*	*Per. Meton.*	*Olymp.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
614	4100	570	1	122	$41\frac{2}{3}$	138	140
613	4101	571	2	123	$41\frac{3}{4}$	139	141
612	4102	572	3	124	$\frac{41}{42}\frac{4}{1}$	140	142
611	4103	573	4	125	$42\frac{1}{2}$	141	143
610	4104	574	5	126	$42\frac{2}{3}$	142	144
609	4105	575	6	127	$42\frac{3}{4}$	143	145
608	4106	576	7	128	$\frac{42}{43}\frac{4}{1}$	144	146
607	4107	577	8	129	$43\frac{1}{2}$	145	147
606	4108	578	9	130	$43\frac{2}{3}$	146	148
605	4109	579	10	131	$43\frac{3}{4}$	147	149
604	4110	580	11	132	$\frac{43}{44}\frac{4}{1}$	148	150
603	4111	581	12	133	$44\frac{1}{2}$	149	151
602	4112	582	13	134	$44\frac{2}{3}$	150	152
601	4113	583	14	135	$44\frac{3}{4}$	151	153
600	4114	584	15	136	$\frac{44}{45}\frac{4}{1}$	152	154
599	4115	585	16	137	$45\frac{1}{2}$	153	155
598	4116	586	17	138	$45\frac{2}{3}$	154	156
597	4117	587	18	139	$45\frac{3}{4}$	155	157
596	4118	588	19	140	$\frac{45}{46}\frac{4}{1}$	156	158
595	4119	589	20	141	$46\frac{1}{2}$	157	159
594	4120	590	21	142	$46\frac{2}{3}$	158	160
593	4121	591	22	143	$46\frac{3}{4}$	159	161
592	4122	592	23	144	$\frac{46}{47}\frac{4}{1}$	160	162

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Tarq. Prisci.*	*Per. Meton.*	*Olymp.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
591	4123	593	24	145	$47\frac{1}{2}$	161	163
590	4124	594	25	146	$47\frac{2}{3}$	162	164
589	4125	595	26	147	$47\frac{3}{4}$	163	165
588	4126	596	27	148	$\frac{47}{48}\frac{4}{1}$	164	166
587	4127	597	28	149	$48\frac{1}{2}$	165	167
586	4128	598	29	150	$48\frac{2}{3}$	166	168
585	4129	599	30	151	$48\frac{3}{4}$	167	169
584	4130	600	31	152	$\frac{48}{49}\frac{4}{1}$	168	170
583	4131	601	32	1	$49\frac{1}{2}$	169	171
582	4132	602	33	2	$49\frac{2}{3}$	170	172
581	4133	603	34	3	$49\frac{3}{4}$	171	173
580	4134	604	35	4	$\frac{49}{50}\frac{4}{1}$	172	174
579	4135	605	36	5	$50\frac{1}{2}$	173	175
578	4136	606	37	6	$50\frac{2}{3}$	174	176
577	4137	607	38	7	$50\frac{3}{4}$	175	177
			Seruii Tullii.				
576	4138	608	1	8	$\frac{50}{51}\frac{4}{1}$	176	178
575	4139	609	2	9	$51\frac{1}{2}$	177	179
574	4140	610	3	10	$51\frac{2}{3}$	178	180
573	4141	611	4	11	$51\frac{3}{4}$	179	181
572	4142	612	5	12	$\frac{51}{52}\frac{4}{1}$	180	182
571	4143	613	6	13	$52\frac{1}{2}$	181	183
570	4144	614	7	14	$52\frac{2}{3}$	182	184

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Seruii Tullii.*	*Per. Meton.*	*Olymp.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
569	4145	615	8	15	$52\frac{3}{4}$	183	185
568	4146	616	9	16	$\frac{52}{53}\ \frac{4}{1}$	184	186
567	4147	617	10	17	$53\frac{1}{2}$	185	187
566	4148	618	11	18	$53\frac{2}{3}$	186	188
565	4149	619	12	19	$53\frac{3}{4}$	187	189
564	4150	620	13	20	$\frac{53}{54}\ \frac{4}{1}$	188	190
563	4151	621	14	21	$54\frac{1}{2}$	189	191
562	4152	622	15	22	$54\frac{2}{3}$	190	192
561	4153	623	16	23	$54\frac{3}{4}$	191	193
560	4154	624	17	24	$\frac{54}{55}\ \frac{4}{1}$	192	194
559	4155	625	18	25	$55\frac{1}{2}$	193	195
558	4156	626	19	26	$55\frac{2}{3}$	194	196
557	4157	627	20	27	$55\frac{3}{4}$	195	197
556	4158	628	21	28	$\frac{55}{56}\ \frac{4}{1}$	196	198
555	4159	629	22	29	$56\frac{1}{2}$	197	199
554	4160	630	23	30	$56\frac{2}{3}$	198	200
553	4161	631	24	31	$56\frac{3}{4}$	199	201
552	4162	632	25	32	$\frac{56}{57}\ \frac{4}{1}$	200	202
551	4163	633	26	33	$57\frac{1}{2}$	201	203
550	4164	634	27	34	$57\frac{2}{3}$	202	204
549	4165	635	28	35	$57\frac{3}{4}$	203	205
548	4166	636	29	36	$\frac{57}{58}\ \frac{4}{1}$	204	206
547	4167	637	30	37	$58\frac{1}{2}$	205	207

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troia.*	*Seruii Tullii.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
546	4168	638	31	38	$58\frac{2}{3}$	206	208
545	4169	639	32	39	$58\frac{3}{4}$	207	209
544	4170	640	33	40	$\frac{58}{59}\frac{4}{1}$	208	210
543	4171	641	34	41	$59\frac{1}{2}$	209	211
542	4172	642	35	42	$59\frac{2}{3}$	210	212
541	4173	643	36	43	$59\frac{3}{4}$	211	213
540	4174	644	37	44	$\frac{59}{60}\frac{4}{1}$	212	214
539	4175	645	38	45	$60\frac{1}{2}$	213	215
538	4176	646	39	46	$60\frac{2}{3}$	214	216
537	4177	647	40	47	$60\frac{3}{4}$	215	217
536	4178	648	41	48	$\frac{60}{61}\frac{4}{1}$	216	218
535	4179	649	42	49	$61\frac{1}{2}$	217	219
534	4180	650	43	50	$61\frac{2}{3}$	218	220
533	4181	651	44	51	$61\frac{3}{4}$	219	221
			Tarquinii Superbi.				
532	4182	652	1	52	$\frac{61}{62}\frac{4}{1}$	220	222
531	4183	653	2	53	$62\frac{1}{2}$	221	223
530	4184	654	3	54	$62\frac{2}{3}$	222	224
529	4185	655	4	55	$62\frac{3}{4}$	223	225
528	4186	656	5	56	$\frac{62}{63}\frac{4}{1}$	224	226
527	4187	657	6	57	$63\frac{1}{2}$	225	227
526	4188	658	7	58	$63\frac{2}{3}$	226	228

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Tarquinii Superbi.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
525	4189	659	8	59	$63\frac{3}{4}$	227	229
524	4190	660	9	60	$\frac{63}{64}\frac{4}{1}$	228	230
523	4191	661	10	61	$64\frac{1}{2}$	229	231
522	4192	662	11	62	$64\frac{2}{3}$	230	232
521	4193	663	12	63	$64\frac{3}{4}$	231	233
520	4194	664	13	64	$\frac{64}{65}\frac{4}{1}$	232	234
519	4195	665	14	65	$65\frac{1}{2}$	233	235
518	4196	666	15	66	$65\frac{2}{3}$	234	236
517	4197	667	16	67	$65\frac{3}{4}$	235	237
516	4198	668	17	68	$\frac{65}{66}\frac{4}{1}$	236	238
515	4199	669	18	69	$66\frac{1}{2}$	237	239
514	4200	670	19	70	$66\frac{2}{3}$	238	240
513	4201	671	20	71	$66\frac{3}{4}$	239	241
512	4202	672	21	72	$\frac{66}{67}\frac{4}{1}$	240	242
511	4203	673	22	73	$67\frac{1}{2}$	241	243
510	4204	674	23	74	$67\frac{2}{3}$	242	244
509	4205	675	24	75	$67\frac{3}{4}$	243	245
508	4206	676	25	76	$\frac{67}{68}\frac{4}{1}$	244	246

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
507	4207	677	77	$68\frac{1}{2}$	245	247 $67\frac{3}{4}$	1

Kal. *Ianuarii* veteris primi *inibant* Consules. *Plutarch.* nempe *quatuor* ante anni initium mensibus. *Dionys.*

L. Iunius Brutus.	*L. Tarquinius Collatinus.*
Suffectus in illius locum non εὐθύς. p. * 292.	In huius locum suffectus
Sp. Lucretius ὀ πολλὰς ἡμέρας. pater Lucretiae. In huius locum	*P. Valerius Poplicola* p. 287. Hoc anno nomen *Poplicolae* seu δημοκήδης adeptus *Dionys.* p. 293.
M. Horatius.	

Primus post Reges annus Liu. II. 8.

Ὀλυμπιάδος μὲν ὀγδόης καὶ ἑξηκοστῆς ἐνεστώσης. *Dionys.* L. V. p. 277. et L. IV. p. 277. Palilia *April.* 20. vet. *Maii* 10. *Iuliani* Cycl. IV.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
506	4208	678	78	$68\frac{2}{3}$	246	248 $\frac{67}{68}\frac{4}{1}$	2

Τῷ ἑξῆς p. 293.

Publius Valerius Poplicola II.	*T. Lucretius* p. 293. 294.

Palilibus inibant fortasse.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 23. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
505	4209	679	79	$68\frac{3}{4}$	247	249 68 1/[illegible]	3

Palilibus inibant fortasse.

Publius Valerius Poplicola III.	*M. Horatius* II. p. 293. 295. *P. Lucretius* Liu. II. 15.

Τρίτη ὑπατεία *Dionys.* L. IV. p. 259. L. V. p. 304.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 12. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
504	4210	680	80	$\frac{68}{69}\,1$	248	250 $68\frac{2}{3}$	4

Οἱ τὸν τέταρτον ἐνιαυτὸν ἄρξαντες ὕπατοι, *Dionys.* V. 304.

Palilibus inibant fortasse.

Spurius Largius p. 304. 306.	*Titus Herminius.*

Omissi apud *Liuium* culpa *Librariorum.*

Belli ab *Arunte, Porsenae* filio, mox a *Pace* cum *Romanis* anno superiori initi ἔτος δεύτερον. *Dionys.* L. V. p. 304.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 24. *Iulian.* Cycl. VII.

* NB. Numeros hosce accommodari paginis Editionis *Sylburgianae*, quae in hac Editione [Hudson. puta] ad oram textus interiorem appinguntur,

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
503	4211	681	81	$69\frac{1}{2}$	249	251 $68\ \frac{3}{}$	5

Ἐνιαυτῷ πέμπτῳ μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων, Ὀλυμπιὰς μὲν ἦν ἐννάτη καὶ ἑξηκοστή etc. *Dionyſ.* V. p. 305. ὕπατοι δὲ *Palilibus* inibant fortaſſe.

M. Valerius, Poplicolae frater. *P. Poſthumius Tubertus.*

Ann. Belli *Sabini* primus.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 14. *Iulian.* Cycl. VIII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
502	4212	682	82	$69\frac{2}{3}$	250	252 $\frac{68}{69}\frac{4}{1}$	6

Palilibus inibant fortaſſe.

P. Valerius Poplicola IV. *Titus Lucretius* II. *Dionyſ.* τῷ ἑξῆς ἔτει. 307. *Plutarch.* Poplic.

Ann. Belli *Sabini* II.

Triumphus de *Sabinis*. *Dionyſ.* L. V. p. 310. Liu. II. 16. *Plutarch.* Poplicol.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 27. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
501	4213	683	83	$69\frac{3}{4}$	251	253 $69\frac{1}{2}$	7

Palilibus inibant fortaſſe.

P. Poſthumius Tubertus II. *Agrippa Menenius.*

Ann. Belli *Sabini* III. Τρίτη Σαβίνων εἰσβολή. *Dionyſ.* L. V. p. 310.

Poſthumii Oratio III. Non. *Apr.* V. C. 250. Faſt. *Capitolin.*

Agrippae Triumphus Pridie Non. *Apr.* V. C. 250. Faſt. *Capitolin.*

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 16. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
500	4214	684	84	$\frac{69}{70}\frac{4}{1}$	252	254 $69\frac{2}{3}$	8

Μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον. *Dionyſ.* p. 315. Κατὰ τὴν ἑβδομηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. *Dionyſ.* V. p. 338.

Palilibus inibant fortaſſe.

Sp. Caſſius Vſcelinus. *Opiter Virginius Tricoſtus.*

Ann. Belli *Sabini* IV. κατελύθη a *Spurio Cos.* *Dionyſ.* V. 315. VIII. 338. τετάρτῃ ὑπατείᾳ poſt *Coſſ.* ann. 249. *Dionyſ.* V. 305.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 28. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V.C. Cat.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
499	4215	685	85	$70\frac{1}{2}$	253	255 $69\frac{3}{4}$	9

Ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* V. p. 316.
Palilibus inibant fortaſſe.
Poſtumius Cominius. *Tit. Largius.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 18. *Iulian.* Cycl. XII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V.C. Cat.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
498	4216	686	86	$70\frac{2}{3}$	254	256 $\frac{69}{70}\,\frac{4}{1}$	10

Ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ ſerui puniti. *Dionyſ.* V. p. 319. Recte vide p. 317. χρόνος ἐνιαύσιος *induciarum* p. 319.
Palilibus inibant fortaſſe.
Seruius Sulpicius Camerinus. *Manius Tullius Longius.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 31. *Iulian.* Cycl. XIII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V.C. Cat.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
497	4217	687	87	$70\frac{3}{4}$	255	257 $70\frac{1}{2}$	11

Εἰς τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτόν. *Dionyſ.* V. p. 323.
Palilibus inibant fortaſſe.
Publius Veturius. *Publius Aebutius Elaalba.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 20. *Iulian.* Cycl. XIV.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V.C. Cat.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
496	4218	688	88	$\frac{70.4}{71.1}$	256	258 $70\frac{2}{3}$	12

Τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ. *Dionyſ.* V. 324. *Palilibus* inibant fortaſſe.
Titus Largius Flauus. *Q. Cloelius Siculus.*
Largii meminit *Dionyſ.* anno etiam ſeq. L. VI. p. 341. et anno 261. vbi δὶς ὕπατος fuiſſe dicitur. L. VI. p. 403.
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 1. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V.C. Cat.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
495	4219	689	89	$71\frac{1}{2}$	257	259 $70\frac{3}{4}$	13

Ἐν τῷ κατόπιν ἐνιαυτῷ etc. ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ πρώτης Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* L. V. fin. et L. VI. init. ἐνιαύσιοι ἀνοχαί. *Dionyſ.* L. V. 339.
Aulus Sempronius Atratinus. *Marcus Minucius.*
Palilibus inibant fortaſſe.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 22. *Iulian.* Cycl. XVI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
494	4220	690	90	$71\frac{2}{3}$	258	260 $\frac{70}{71}\frac{4}{1}$	14

Μετὰ τȣ́τȣς etc. ἐφ᾽ ὧν αἱ ἐνιαύσιοι ἀνοχαὶ πρὸς Λατίνȣς διελέλυντο. *Dionyſ.* VI. 342. Inde horum *trium* annorum *nexus* apparet.
Sept. vet. 13. inibant fortaſſe *COSS.* anni ſequentis, *Octob.* 24. *Iulian.* Et ſic deinceps.
Aulus Poſtumius. *Tit. Verginius COS.* νεώτερος *Dictator* procitus.
Largius Dictator ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ. *Dionyſ.* VI. 355. Non proxime ſuperiori, ſed *tertio* ante hunc annum *anno.*
Proelium *Regillenſ.* Idib. *Quinctilib.* *Plutarch.* Coriolano. *Dionyſ.* L. VI. p. 351.
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 4. *Iulian.* Cycl. XVII.

493	4221	691	91	$71\frac{3}{4}$	259	261 $71\frac{1}{2}$	15

Sept. 13. inibant fortaſſe, *Octob.* 13. *Iulian.*
Appius Claudius Sabinus. *Publius Seruilius Priſcus.*
A. Poſtumius Dictator ἐν τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ. *Dionyſ.* VI. p. 367.
Recens ad Regillum lacum accepta clades. Liu. II. 22.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 24. *Iulian.* Cycl. XVIII.

492	4222	692	92	$\frac{71}{72}\frac{4}{1}$	260	262 $71\frac{2}{3}$	16

Ἑξηκοστῷ καὶ διακοσιοστῷ μετὰ τὴν κτίσιν ἔτει, μελλȣ́σης εἰς τȣ̓πιὸν τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* L. VI. p. 367.
Aulus Verginius Montanus. *Titus Veturius Geminus.*
Sept. 13. inibant fortaſſe. *Octob.* 25. *Iulian.*
παρελθόντι ἔτει *COS. App. Claudius.* Dionyſ. L. VI. p. 370. πέρυσι ὕπατος. ibid.
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 5. *Iulian.* Cycl. XIX.

491	4223	693	93	$72\frac{1}{2}$	261	263 $71\frac{3}{4}$	17

Ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* L. VI. p. 378.
Sed pro ἑβδόμης l. δευτέρας. p. 367. et L. VII. p. 417.
Poſtumius Cominius. *Sp. Caſſius* II *Dionyſ.* L. VIII. p. 538.
Sept. 1. inibant, ſolito maturius. *Octob.* 7. *Iulian.*
ἔτος ἑπτακαιδέκατον a Regifugio. *Dionyſ.* L. VI. p. 398.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 26. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
490	4224	694	94	72 $\frac{2}{3}$	262	264 $\frac{71}{72}$ $\frac{4}{}$	18

Κατὰ τὸν δεύτερον ἐνιαυτὸν τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος. *Dionys.* L. VII. p. 417. ἑπτακαίδεκα διελθόντων ἐτῶν μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων. ib.

Titus Geganius Macerinus. *Publius Minucius.*

Sept. 1. inibant fortasse. *Octob.* 15. Iulian.

Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 7. *Iulian.* Cycl. XXI.

489	4225	695	95	72 $\frac{3}{4}$	263	265 72 $\frac{1}{2}$	19

De hoc anno ita apud *Liuium Coriolanus*: *Rapiunt frumenta ex agris nostris, quemadmodum tertio anno rapuere.* L. II. 34.

Τρίτον, ἢ τέταρτον, τοῦτο ἔτος. *Dionys.* L. VIII. p. 484.

οὕτω τέταρτον ἔτος a *Pace* cum Plebe. *Dionys.* L. VII. p. 450.

χρόνος ἐννεακαιδεκαέτης ἤδη γεγονὼς a Lege Consulatus I. a *M. Valerio* lata de Iudiciis Populi. *Dionys.* L. VII. p. 751.

Aristodemi Cumani ann. 14. quo periit Tarquinius Superbus. *Dionys.* VII. p. 426.

Sept. 1. inibant fortasse *Oct.* 4. *Iul.* sequentis anni *Coss.*

M. Minucius Augurinus II. *Aulus Sempronius Atratinus* II.

Πρεσβύτερος *Cos.* p. 439. Liv. II. 34.

Sic. Pollutus Trib. Pleb. II. p. 442.

Πέρυσι praeda *Antiatium* militibus data. *Dionys.* L. VII. p. 468.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 27. *Iulian.* Cycl. XXII.

488	4226	696	96	$\frac{72}{73}$ $\frac{4}{1}$	264	266 72 $\frac{2}{3}$	20

Sept. 1. inibant fortasse, *Oct.* 16. *Iulian.* sequentis anni *Coss.*

Quintus Sulpicius Camerinus. *Sergius Largius Flauus* II.

Dionys. omissi a *Liuio.*

Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 8. *Maii* 27. *Iulian.* Cycl. XXIII.

487	4227	697	97	73 $\frac{1}{2}$	265	267 72 $\frac{3}{4}$	21

Κατὰ τὴν ἑβδομηκοστὴν καὶ τρίτην Ὀλυμπιάδα. *Dionys.* L. VIII. p. 480.

Sept. 1. inibant fortasse, *Oct.* 6. *Iulian.* sequentis anni *Coss.*

Caius Iulius Iullus. *Publius Pinarius Rufus.* Dionys. omissi a *Liuio.*

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 28. *Iulian.* Cycl. XXIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
486	4228	698	98	$73\frac{2}{3}$	266	268 $\frac{72}{73}\frac{4}{[illegible]}$	22

Τέταρτον ἐνιαυτὸν ἤδη τοῦτον, ἐξ οὗ φεύγει τὴν πατρίδα Coriolanus. Ita Veturia mater ap. *Dionys.* L. VIII. p. 513. τρίτον ἤδη τοῦτο ἔτος *Romani* inopia commeatuum oppressi a *Coriolano*, p. 520.

Sept. I. inibant fortasse, *Sept.* 26. *Iulian.* sequentis anni *Coss.* *Spurius Nautius.* *Sextus Furius.* Dionys. Liv. II. 39.

Decemb. I. Pax cum *Coriolano. Decemb. Iulian.* 24.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 19. *Iul.* Cycl. I.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
485	4229	699	99	$73\frac{3}{4}$	267	269 $73\frac{1}{2}$	23

Τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ etc. ἄνδρες ἔμπειροι πολέμων. *Dionys.* L. VIII. p. 531.

Sept. I. inibant fortasse, *Sept.* 15. Iulian. *sequentis* anni *Coss.* *C. Aquilius.* *Titus Siccius.* Dionys. Liv. II. 40.

His *Coss.* ἡγεμονίαι incipiunt *Siccii Dentati* 30. annis ante 297. *Dionys.* X. 662.

Kalend. Decembrib. I. *Sacrificium* in ara *Fortunae muliebris.* Dionys. VIII.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 8. *Iul.* Cycl. II.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
484	4230	700	100	$\frac{73}{74}\frac{4}{1}$	268	270 $73\frac{2}{3}$	24

Sept. I. inibant fortasse, *Sept.* 27. Iul. *sequentis* anni *Coss.* *Publius Virginius.* *Sp. Cassius* III. VIII. 538. IX. 595. *Proculus Virg.* L. VIII. p. 525. 606. X. 664. 665. Liv. II.

Aedem Fortunae muliebris dedicat Cos. *Proculus Virginius* *Quintilib.* Augusti *Iulian.* 4.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 20. *Iulian.* Cycl. III.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
483	4231	701	101	$74\frac{1}{2}$	269	271 $73\frac{3}{4}$	25

Τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ τετάρτης Ὀλυμπιάδος ἐνεστώσης. *Dionys.* L. VIII. p. 544.

Sept. I. inibant fortasse, *Sept.* 16. Iulian. *sequentis* anni *Coss.* *Quintus Fabius.* *Seruius Cornelius.* Dionys. Liv. II. 142.

ὑπατεύσαντα τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ Σπόριον Κάσσιον. *Dionys.* VIII. 544.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iul.* Cycl. IV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
482	4232	702	102	$74\frac{2}{3}$	270	272 $\frac{73}{74}\frac{4}{1}$	26

Κατὰ τὸ ἑβδομηκοστὸν καὶ διακοσιοστὸν ἔτος ἀπὸ τοῦ συνοικισμοῦ τῆς Ῥώμης. *Dionyſ.* L. VIII. p. 549.
Sept. 1. inibant fortaſſe. *Sept.* 30. Iul. *ſequentis* anni *Coſſ.*
Lucius Aemilius, *Mamerci* filius. *Caeſo Fabius*, *Caeſonis* fil. Dionyſ. Liv. II. 42.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 23. *Iulian.* Cycl. v.

481	4233	703	103	$74\frac{3}{4}$	271	273 $74\frac{1}{2}$	27

Iul. 15. inibant fortaſſe, *Aug.* 4. Iulian. *ſequentis* anni *Coſſ.*
Marc. Fabius, *Caeſonis* fil. *L. Valerius*, *Marci* f. Dionyſ. Liv. II. 42.
Continui tres Conſulatus in gente *Fabia.* Liv. II. 42.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 12. *Iulian.* Cycl. vi.

480	4234	704	104	$\frac{74}{75}\frac{4}{1}$	272	274 $74\frac{2}{3}$	28

Tribuni Plebis militibus conſcribendis intercedunt, τῆς κληρουχίας ὑπομιμνήσκοντες τοὺς δημοτικοὺς, ἧς γε πέμπτον ἔτος ἐψηφισμένης ὑπὸ τοῦ συνεδρίου. *Dionyſ.* VIII. 558.
A Conſulatu *Sp. Caſſii*, V. C. 268.
Caius Iulius. *Q. Fabius*, *Caeſonis* filius. Dionyſ. Liv. II. 43.
Iul. 15. inibant fortaſſe. *Aug.* 16. Iulian. *ſequentis* anni *Coſſ.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 24. *Iulian.* Cycl. vii.

479	4235	705	105	$75\frac{1}{2}$	273	275 $74\frac{3}{4}$	29

Ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ πέμπτης Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* IX. 559.
Caeſo Fabius II. *Spurius Furius.* Dionyſ. Liv. II. 43.
Iul. 15. inibant fortaſſe. *Auguſt.* 6. Iulian. *ſequentis* anni *Coſſ.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 14. *Iulian.* Cycl. viii.

478	4236	706	106	$75\frac{2}{3}$	274	276 $\frac{74}{75}\frac{4}{1}$	30

Caius Manlius. *M. Fabius* II. Dionyſ. Liv. II. 43.
Menſe *Maio* veteri ſuffecti his Coſſ. *ſucceſſores*, δυοῖν ἔτι μηνῶν εἰς τὸν ἐνιαύσιον χρόνον λειπομένων. Dionyſ. IX. 570. *Idib.* vt videtur, *Maii* vet. Iun. *Iul.* 20.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 14. *Iulian.* Cycl. ix.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
477	4237	707	107	75 ¾	275	277 75 ½	31

Trium fratrum, *Caesonis*, *Marci* et *Quincti*, *Fabiorum*, ὑπατεῖαι συνεχεῖς ἑπτά. Dionys. IX. 580.
Caeso Fabius III. frater illius. *Tit. Virginius*. Dionys. Liv. II. 48. qui abdicauerat.
Maio veteri inibant proximi *Coss.* Idib. *Maii* vet. Iun. *Iul.* 9.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 16. *Iulian.* Cycl. x.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
476	4238	708	108	$\frac{75}{76}$ $\frac{4}{1}$	276	278 75 ⅔	32

Caeso νεωστὶ τὴν ἀρχὴν ἀποθέμενος. *Dionys.* IX. 574.
L. Aemilius. *Caius Seruilius.* Dionys. Liv. II. 49.
Maio veteri inibant proximi *Coss.* Idib. *Maii* vet. Iun. *Iul.* 21.
xv. K. *Quinctil.* sub sequentib. *Coss.* clades *Cremerensis* Fabiorum. *Quinctil.* vet. 18. Augusti *Iulian.* 23.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 16. *Iulian.* Cycl. xi.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
475	4239	709	109	76 ½	277	279 75 ¾	33

Ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ ἕκτης Ὀλυμπιάδος. *Dionys.* IX. 576.
C. Horatius. *Titus Menenius.* Dionys. Liv. II. 51.
Sextili vetere ineunte, vt videtur, ineunt *sequentes Consules. Aug.* 27. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 18. *Iulian.* Cycl. xii.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
474	4240	710	110	76 ⅔	278	280 $\frac{75}{76}$ $\frac{4}{1}$	34

Μενηνίου δίκην τοῦ νεωστὶ ὑπατεύοντος. *Dionys.* IX. 585.
Seruius Seruilius. *Aulus Virginius.* Dionys. Liv. II. 51.
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 9. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 31. *Iulian.* Cycl. xiii.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
473	4241	711	111	76 ¾	279	281 76 ½	35

Σερούιος Σερουίλιος ὁ τῷ παρελθόντι ὑπατεύσας ἔτει. *Dionys.* IX. 586. 593.
Triumph. *Valerii Poplicolae K. Maii* Epoch. *Capitol.* 278. Maii 30. *Iulian.*
Publius Valerius Poplicola. *Caius Nautius.* Dionys. Liv. II. 52.
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. August.* 29. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 20. *Iulian.* Cycl. xiv.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
472	4242	712	112	$\frac{76}{77}\frac{4}{1}$	280	282 $76\frac{2}{3}$	36

Coss. a *Sp. Cassii* Consulatu ann. V. C. 268. *duodecimi:* δώδεκα γενομένων τῶν μεταξὺ ἀρχείων. *Dionys.* IX. 595.
Triumph. *A. Manlii Idib. Mart.* Epoch. *Capitolin.* 279. *April. Iulian.* 20.
Aulus Manlius. *Lucius Furius.* Dionys. Liv. II. 54.
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 10. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 1. *Iulian.* Cycl. xv.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
471	4243	713	113	$77\frac{1}{2}$	281	283 $76\frac{3}{4}$	37

Ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. *Dionys.* IX. 594.
L. Aemilius Mamercus III. *Vopiscus Iulius. Opiter Virginius.*
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis Aug.* 31. *Iul.* Liv. II. 54. Agnoscit tamen etiam *Vopisc. Iunium* in *aliis* Annalib.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 22. *Iulian.* Cycl. xvi.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
470	4244	714	114	$77\frac{2}{3}$	282	284 $\frac{76}{77}\frac{4}{1}$	38

Ὁ τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ τοῖς περὶ Αἰμίλιόν τε καὶ Ἰούλιον ὑπάτοις ἀπειθήσας. *Dionys.* L. IX. p. 597. Prioris etiam anni *Coss.* eosdem agnoscit Liv. II. 56.
Lucius Pinarius. *Publius Furius.* Dionys. Liv. II. 56.
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 13. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 4. *Iulian.* Cycl. xvii.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
469	4245	715	115	$77\frac{3}{4}$	283	285 $77\frac{1}{2}$	39

Πεντεκαίδεκα ὑπατείας post *Sp. Cassium* ann. 268. recenset, quarum nulla *Consul* aliquis de *Lege* retulerat Agraria. *Dionys.* L. IX. p. 608. Primos enim de ea retulisse narrat *sequentis* post hunc annum anni *Consules.* Vid. simil. exempla anni ante Christ. 231. et 103.
Titus Quinctius Capitolinus. *Ap. Claudius Sabinus.*
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 11. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 25. *Iulian.* Cycl. xviii.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
468	4246	716	116	$\frac{77}{78}\frac{4}{1}$	284	286 $77\frac{2}{3}$	40

Πρὸ ἑπτακαίδεκα SC. de re Agraria Cos. *Sp. Cassio*. 268. *Dionys.* L. IX. 607. De *Appio Claudio:* ὁ τῷ πρόσθεν ὑπατεύσας ἔτει. p. 608.

Lucius Valerius II. *Tib. Aemilius*. Dion. Liv. II. 61.

Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis*. *Sept.* 14. *Iulian.*

Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 5. *Iulian.* Cycl. XIX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
467	4247	717	117	$78\frac{1}{2}$	285	287 $77\frac{3}{4}$	41

Κατὰ τὴν ἑβδομηκοστὴν καὶ ὀγδόην Ὀλυμπιάδα. *Dionys.* IX. 611.

Aulus Virginius Nomentanus. *Titus Numicius Priscus.*

Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis*. *Sept.* 4. *Iulian.*

Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 26. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
466	4248	718	118	$78\frac{2}{3}$	286	288 $\frac{77}{78}\frac{4}{1}$	42

Τῷ ἑξῆς ἔτει. *Dionys.*

Quinctius Capitolinus. *Quinctus Seruilius Priscus.*

Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis*. *Sept.* 16. *Iulian.*

Palilia *Apr.* vet. 20. *Iun.* 7. *Iulian.* Cycl. XXI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
465	4249	719	119	$78\frac{3}{4}$	287	289 $78\frac{1}{2}$	43

Τῷ μετὰ τούτης ἔτει.

Tiberius Aemilius II. *Quinctus Fabius.*

Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis*. *Sept.* 5. *Iulian.*

Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 27. *Iulian.* Cycl. XXII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
464	4250	720	120	$\frac{78}{79}\frac{4}{1}$	288	290 $78\frac{2}{3}$	44

Nonis Iuniis aedes *Dii Fidii* a *Cos. Sp. Posthumio* dedicata. Iulii *Iulian.* 23.

Sp. Postumius Albinus. *Quinctus Seruilius Prisc.* II.

Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis*. *Sept.* 17. *Iulian.*

Palilia *Apr.* vet. 20. *Iun.* 8. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Chriſt.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
463	4251	721	121	$79\frac{1}{2}$	289	291 $78\frac{3}{4}$	45

Ἐπὶ τῆς ἐνάτης καὶ ἑβδομηκοστῆς ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* IX. p. 617.
Tertius hic Belli annus erat cum Aequis. *Liu.* III. 2.
Σῖτος ἐν ἀκμῇ, cum Bellum in *Aequos* gererent hi *Coſſ.* Proinde *Iunio Iuliano* nondum faſces depoſuerant.
T. Quinctius Capitolinus III. *Q. Fabius Vibulanus* II. Dion. et Liu.
Sextili ineunte ineunt *coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 7. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 29. *Iulian.* Cycl. XXIV.

462	4252	722	122	$79\frac{2}{3}$	290	292 $\frac{78}{79}\frac{4}{1}$	46

Septemb. 1. peſtis, quae illum *annum* ὅλον tenuit. *Dionyſ.* IX. p. 623. Sept. *Iulian.* 26. *Sp.* Liu.
Aulus Poſtumius Albus. *Seruius Furius.* Dionyſ. Liu. III. 4.
Kal. Sextili ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis.* Liu. III. 6. *Auguſt.* 28. *Iulian. vt tunc principium anni agebatur:* Liu.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 19. *Iulian.* Cycl. I.

461	4253	723	123	$79\frac{3}{4}$	291	293 $79\frac{1}{2}$	47

Τῷ κατόπιν ἔτει. Dionyſ.
Lucius Aebutius. *Publius Seruilius Priſcus.* Dionyſ. X. 633. Liu. III. 6.
III. *Id. Sextil.* inibant *Coſſ.* anni *ſequentis.* Liu. III. 8. Nos *Idibus* ipſis potius iniuiſſe ſuſpicamur. *Aug.* 29. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 8. *Iulian.* Cycl. II.

460	4254	724	124	$\frac{79}{80}\frac{4}{1}$	292	294 $79\frac{2}{3}$	48

Lucius Lucretius. *Tit. Veturius Geminus.* Dionyſ. X. 633. Liu. III. 8.
Idib. Sextilib. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 10. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 20. *Iulian.* Cycl III.

459	4255	725	125	$80\frac{1}{2}$	293	295 $79\frac{3}{4}$	49

Ὀλυμπιὰς ἦν ὀγδοηκοστή. *Dionyſ.* X. 627.
Publius Volumnius. *Seruius Sulpicius Camerinus.* Dionyſ. Liu. III. 10.
Idib. Sextilib. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Auguſt.* 31. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Chriſt.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
458	4256	726	126	80 $\frac{2}{3}$	294	296 $\frac{79}{80}\frac{4}{1}$	50

Publius Valerius Poplicola. *Caius Claudius Sabinus.* Dionyſ. Liu. III. 13.

Idib. Sextilib. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 13. *Iulian.*

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 23. *Iulian.* Cycl. v.

457	4257	727	127	80 $\frac{3}{4}$	295	297 80 $\frac{1}{2}$	51

Triumph. *Q. Fabii Vibulani. Non. Maii* Epoch. *Capitolin.* 294. *Maii Iul.* 28.

Triumph. *L. Cornelii Cos.* IV. *Id. Maii.* Epoch. *Capitolin.* 294. Iun. *Iul.* 2.

Q. Fabius Vibulanus III. *Lucius Cornelius.* Dionyſ. Liu. III. 22.

Idibus Sextilibus ineunt *Coſſ* anni *ſequentis. Sept.* 2. *Iulian.*

Triumph. *L. Quinctii Cincinnati Dictatoris Idib. Sept.* Epoch. *Capitolin.* 295. Oct. *Iul.* 1.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 12. *Iulian.* Cycl. VI.

456	4258	728	128	$\frac{80}{81}\frac{4}{1}$	296	298 80 $\frac{2}{3}$	52

Τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ. *Dionyſ.*

L. Liu.

Caius Nautius II. *Lucius Minucius.* Dionyſ. XI. 701. Liu. III. 25.

Idibus Sextilibus ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 14. *Iulian.*

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 24. *Iulian.* Cycl. VII.

455	4259	729	129	81 $\frac{1}{2}$	297	299 80 $\frac{3}{4}$	53

Ὀλυμπιὰς ὀγδοηκοστὴ καὶ πρώτη. *Dionyſ.* X. 652.

M. Liu.

Caius Horatius. *Quintus Minucius.* Dionyſ. Liu. III. 30.

Idibus Sextilibus ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 4. *Iulian.*

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 14. *Iulian.* Cycl. VIII.

454	4260	730	130	81 $\frac{2}{3}$	298	300 $\frac{80}{81}\frac{4}{1}$	54

Τῷ ἑξῆς ἔτει. *Dionyſ.*

Marcus Valerius. *Spurius Virginius.* Dionyſ. Liu. III. 31.

Idibus Sextilibus ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept* 17. *Iulian.*

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 27. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Chriſt.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
453	4261	731	131	$81\frac{3}{4}$	299	301 $81\frac{1}{2}$	55

Ὁ μετὰ τοῦτον. *Dionyſ.*
Titus Romilius. *Caius Veturius.* Dionyſ. Liu. III. 31.
Iaib. Sextilib. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 6. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 16. *Iulian.* Cycl. x.

452	4262	732	132	81 4 / 82 1	300	302 $81\frac{2}{3}$	56

T. Romilius et C. Veturius ὑπατεύσαντες τὸν παρελθόντα ἐνιαυτόν. *Dionyſ.* X. p. 673. περυσινοὶ ὕπατοι. ib.
Spurius Tarpeius. *Aulus Terminius.* Dionyſ. *A. Aeternius.* Liu. III. 31.
Idib. Sextilib. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 18. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 28. *Iulian.* Cycl. xi.

451	4263	733	133	$82\frac{1}{2}$	301	303 $81\frac{3}{4}$	57

Ἐπὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος etc. ἐτῶν τριακοσίων ἐκπεπληρωμένων ἀπὸ τοῦ Ῥώμης συνοικισμοῦ. *Dionyſ.* L. X. p. 676.
Publius Horatius. *Sextus Quintilius* mortuus. Dionyſ. Liu. III. 32.
Curiatius Liu. *Sp. Furius* ſuffectus.
Idib. Sextilib. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 8. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 18. *Iulian.* Cycl. xii.

450	4264	734	134	$82\frac{2}{3}$	302	304 81 4 / 82 1	58

Εἰς τοὐπιὸν ἔτος. *Dionyſ.* X. p. 678.
Lucius Menenius. *Publius Seſtius.* Dionyſ. Liu. III. 32.
Idibus Maiis inibant *ſequentis* anni *Decemuiri*, quae *tum ſolennes erant ineundis magiſtratibus.* Liu. III. 36. *anno trecenteſimo altero, quam condita Roma erat.* Liu. III. 33. Vid. Diſſ. X. de *Cycl.* n. 96, 97, 98. *Iun.* 24. *Iulian.*
Appius Claudius et *T. Genucius*, *Coſſ.* deſignati, ſed inibant inter *Decemuiros.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 31. *Iulian.* Cycl. xiii.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
449	4265	735	136	$82\frac{3}{4}$	303	305 $82\frac{1}{2}$	59

Decemuirorum annus primus. Incipit secundus ab *Idibus Maiis*, Iun. 13. *Iulian.* τῷ ἑξῆς ἔτει. *Dionys.*
Appius Claudius, *Titus Genucius*, *Publius Sestius*, *Publius Postumius*, *Seruius Sulpicius*, *Aulus Manlius*, *Titus Romilius*, *Caius Iulius*, *Titus Veturius*, *Publius Horatius*. Dionys. Liu. III. 33.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 20. *Iulian.* Cycl. XIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
448	4266	736	136	82 4 / 83 1	304	306 $82\frac{2}{3}$	60

Decemuirorum annus secundus. Incipit tertius ab *Idibus Maiis*, Iun. *Iulian.* 25. ἐν τῷ κατόπιν ἔτει. *Dionys.*
Appius Claudius, *Quinctus Fabius Vibulanus*. *Marcus Cornelius*, *Marcus Sergius*, *Lucius Minucius*, *Titus Antonius*, *Manius Rabuleius*, *Quinctus Petellius*, *Caeso Duelius*, *Spurius Oppius*. Liu. III. 35. Dionys.

Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 1. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
447	4267	737	137	$83\frac{1}{2}$	305	307 $82\frac{3}{4}$	61

Decemuirorum annus tertius desinit *Idib. Maiis*. Iun. *Iulian.* 15. Ἐπὶ τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ τρίτης Ὀλυμπιάδος etc. καταλύουσι Ῥωμαῖοι τὴν τῶν δέκα ἀρχὴν ἔτη τρία τῶν κοινῶν ἐπιμεληθεῖσαν. Dionys. XI. init.
Decemuiri *iidem*, qui anno *superiori*. Dionys. Liu. III. 38.
Idib. Decembrib. ineunt *Coss.* anni sequentis. *Iulian.* Ianuar. 8.
Hoc anno nouum anni *initium* a *Martio*, pro rationibus *Varron.*

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 22. *Iulian.* Cycl. XVI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
446	4268	738	138	$83\frac{2}{3}$	306	*	62 *Varr.* 61

Hoc demum *Consulatu* nouum erat anni *Cyclici* initium, non iam amplius a *Ianuario*, sed *Martio*. Pro *Tabula* nostra VIII. Diss. X. de Cycl. Nempe pro rationibus *Catonianis*.
L. Valerius Potitus, *M. Horatius Barbatus*. Dionys. Liu. III. 55.
Idib. Decembribus ineunt *Coss.* anni *sequentis*. Ianuar. 8. *Iulian.*
Hic annus *Varronianus* idem est cum *praecedenti*, idemque proinde annus *Cyclicus*.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 22. *Iulian.* Cycl. XVI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
445	4269	739	139	$83\frac{3}{4}$	307	308 $\frac{82}{83}\frac{4}{1}$	63 *Varr.* 62

Οἱ τὸν ἑξῆς ὑπατεύοντες ἐνιαυτόν. *Dionys.* XI. 729.
Triumph. *M. Horatii* VII. *K. Sept.* Epoch. *Capitolin.* 304. Septemb. *Iulian.* 13.
Lar. Herminius. *Titus Virginius.* Dionys. Liu. III. 65.
Idib. Decembr. ineunt *Coss.* anni *sequentis.* Decemb. *Iulian.* 23.
Triumph. *L. Valerii Poplicolae Idib. Sextilib.* Epoch. *Capitolin.* 304. August. *Iulian.* 27.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

444	4270	740	140	$\frac{83}{84}\frac{4}{1}$	308	309 $83\frac{1}{2}$	64 *Varr.* 63

Οἱ παρὰ τούτων τὴν ἀρχὴν παραλαβόντες. *Dionys.* XI. p. 729.
M. Geganius Macerinus. *Caius Iulius.* Dionys. Liu. III. 65.
Idib. Decembrib. ineunt *Coss.* anni *sequentis.* Decemb. *Iul.* 12.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

443	4271	741	141	$84\frac{1}{2}$	309	310 $83\frac{2}{3}$	65 *Varr.* 64

T. Quinctius Capitolinus IV. *Agrippa Furius.* Liu. III. 66.
Desunt apud *Dionys.*
Idib. Decembrib. ineunt *Coss.* anni *sequentis.* Decemb. *Iul.* 24.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XIX.

442	4272	742	142	$84\frac{2}{3}$	310	311 $83\frac{3}{4}$	66 *Varr.* 65

Anno trecentesimo decimo, quam Vrbs Roma condita erat, primum Tribuni Militum pro Consulibus Magistratum ineunt. Liu. IV. 7. *Initum* dicit hoc anno Magistratum, qui *gestus* fuerit anno *sequenti.* Vid. Diss. X. de *Cycl.* Sic conueniunt *Liu.* et *Dionys.*
M. Genucius. *P. Cyriatius.* Liu. IV. 1.
C. Quinctius. Dionys.
Idib. Decembrib. ineunt Tribuni anni *sequentis.* Decemb. *Iul.* 14.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 26. *Iulian.* Cycl. XX.

<table>
<tr><th>Ante Chr.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Meton.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Cat.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>441</td><td>4273</td><td>743</td><td>143</td><td>$84\frac{3}{4}$</td><td>311</td><td>312
$\frac{83}{84}\frac{4}{1}$</td><td>67
Varr.
66</td></tr>
<tr><td colspan="8">Tribuni Militares Consulari Potestate παραλαμβάνουσι πρῶτοι τὴν ἀνθύπατον ἀρχὴν κατὰ τὸν τρίτον ἐνιαυτὸν τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ τετάρτης Ὀλυμπιάδος. Dionys. L. XI. p. 736.
A. Sempronius Atratinus, L. Attilius, T. Caecilius. Dionys. Liu. IV. 7.
L. Papyrius Mugillanus, L. Sempronius Atratinus. Liu. ibid. Coss. V. C. 312. Cicer. Ep. Fam. IX. 21. Februar. Iulian. exeunte, vel ineunte Martio. Sed Idib. Decemb. Coss. anni sequentis. Decemb. Iul. 25.
Palilia April. vet. 20. Maii 9. Iulian. Cycl. XXI.</td></tr>
<tr><td>440</td><td>4274</td><td>744</td><td>144</td><td>$\frac{84}{85}\frac{4}{1}$</td><td>312</td><td>313
$84\frac{1}{2}$</td><td>68
Varr.
67</td></tr>
<tr><td colspan="8">Τῷ δ' ἑξῆς ἐνιαυτῷ etc. παραλαμβάνουσι τὴν ὕπατον ἀρχὴν τῇ διχομηνίδι τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς, etc. Dionys. L. XI. 737.
M. Geganius Macerinus II. T. Quinctius Capitolinus V. Dionys. Liu. IV. 8. Idib. Decemb. ineunt Coss. anni sequentis. Decemb. Iulian. 15. Ἑπτακαίδεκα ἔτη ἀπὸ τοῦ Λευκίου Κορνηλίου καὶ Κοΐντου Φαβίου ὑπατείας. Dionys. XI. 737. viz. ab anno V. C. Caton. 295.
Palilia April. vet. 20. Apr. 28. Iulian. Cycl. XXII. Deficit Dionys.</td></tr>
<tr><td>439</td><td>4275</td><td>745</td><td>145</td><td>$85\frac{1}{2}$</td><td>313</td><td>314
$84\frac{2}{3}$</td><td>69
Varr.
68</td></tr>
<tr><td colspan="8">Triumph. M. Geganii Non. Septembr. Epoch. Capitolin. 310. Sept. Iulian. 31.
M. Fabius Vibulanus. Post. Aebutius Cornicen. Liu. IV. 2.
Idib. Decemb. ineunt Coss. anni sequentis. Decemb. Iulian. 27.
Palilia April. vet. 20. Maii 10. Iulian. Cycl. XXIII.</td></tr>
<tr><td>438</td><td>4276</td><td>746</td><td>146</td><td>$85\frac{2}{3}$</td><td>314</td><td>315
$84\frac{3}{4}$</td><td>70
Varr.
69</td></tr>
<tr><td colspan="8">C. Furius Pacilius. M. Papyrius Crassus. Liu. IV. 2.
Idib. Decemb. ineunt Coss. anni sequentis. Decemb. Iulian. 17.
Palilia April. vet. 20. Maii 30. Iulian. Cycl. XXIV.</td></tr>
</table>

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
437	4277	747	147	$85\frac{3}{4}$	315	316 $\frac{84}{85}\ \frac{4}{1}$	71 *Varr.* 70

Proc. Geganius Macerinus. *L. Menenius Lanatus.* Liv. IV. 12.
Idibus Decembr. ineunt *Coss.* anni *sequentis.* Decemb. *Iulian.* 7.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

436	4278	748	148	$\frac{85}{86}\ \frac{4}{1}$	316	317 $85\frac{1}{2}$	72 *Varr.* 71

Ann. 20. a *priori* Dictatura *Q. Cincinnati.* Auct. de Vir. Illustrib. Pro Epoch. *Catoniana.*
T. Quinctius Capitolinus IV. *Agr. Menenius Lanatus.* Liv. IV. 13.
Idib. Decemb. ineunt anni *sequentis.* Trib. *Militares* Nov. *Iul.* 26.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

435	4279	749	149	$86\frac{1}{2}$	317	318 $85\frac{2}{3}$	73 *Varr.* 72

Ann. *V. C.* 315. *Eutrop.* Pro Epoch. *Capitolin.*
L. Quinctius, Cincinnati fil.
Mamercus Aemilius. *L. Iulius* III. Liv. IV. 16.
Idib. Decembr. ineunt *Coss.* anni *sequentis.* Decemb. *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

434	4280	750	150	$86\frac{2}{3}$	318	319 $85\frac{3}{4}$	74 *Varr.* 73

Triumph. *Mam. Aemilii* Dictatoris *Idib. Sept.* Epoch. *Capitol.* 316.
Si *Idib. Sextil.* August. *Iul.* 2. Si *Id. Sept.* Aug. *Iul.* 31.
M. Geganius Macerinus III. *L. Sergius Fidenas.* Liv. IV. 7.
Idib. Decemb. ineunt *Coss.* anni *sequentis.* Novemb. *Iulian.* 28.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

433	4281	751	151	$86\frac{3}{4}$	319	320 $\frac{85}{86}\ \frac{4}{1}$	75 *Varr.* 74

M. Cornelius Maluginensis. *L. Papyrius Crassus.* Liv. IV. 21.
Idib. Decembr. ineunt *Coss.* anni *sequentis.* Decemb. *Iulian.* 11.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
432	4282	752	152	$\frac{86}{87}\frac{4}{1}$	320	321 $86\frac{1}{2}$	76 *Varr.* 75

C. *Iulius* II. *L. Virginius*. Liv. IV. 21.
Idib. Decembr. ineunt *Coss.* anni *sequentis*. Novemb. *Iulian.* 30.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
431	4283	753	1	$87\frac{1}{2}$	321	322 $86\frac{2}{3}$	77 *Varr.* 76

Iulius III. *Virginius* II. e *Licinio Macro*. Liv. IV. 23.
M. Manlius, *Q. Sulpicius*, e *Valerio Antiate* et *Q. Tuberone*. Liv. IV. 23.
Idib. Decemb. ineunt anni *sequentis* Tribuni *Militares*. Dec. *Iulian.* 12.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
430	4284	754	2	$87\frac{2}{3}$	322	323 $86\frac{3}{4}$	78 *Varr.* 77

M. Fabius Vibulanus. *M. Fabius*. *L. Sergius Fidenas*. Liv. IV. 25.
Idib. Decemb. ineunt anni *sequentis* Tribuni *Militares*. Decemb. *Iulian.* 11.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VIII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
429	4285	755	3	$87\frac{3}{4}$	323	324 $\frac{86}{87}\frac{4}{1}$	79 *Varr.* 78

L. Pinarius Mamercus, *L. Furius Medullinus*, *Sp. Posthumius Albus*. Liv. IV. 25.
Idib. Decemb. ineunt *Coss.* anni *sequentis*. Decemb. *Iulian.* 15.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
428	4286	756	4	$\frac{87}{88}\frac{4}{1}$	324	325 $87\frac{1}{2}$	80 *Varr.* 79

Dictatura *Posthumii* his *Coss.* anno V. C. 323. et primo anno Bell. Peloponnesiaci. *Gellius* Noct. Att. XVII. 21. Pro rationibus *Varronianis*.
Tit. Quinctius, *Lucii* filius, *Cincinnatus*, vel *Penno*, *Cn. Iulius Mento*. Liv. IV. 26.
Idib. Decemb. ineunt *Coss.* anni *sequentis*. Decemb. *Iulian.* 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Meton.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Cat.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>427</td><td>4287</td><td>757</td><td>5</td><td>$88\frac{1}{2}$</td><td>325</td><td>326
$87\frac{2}{3}$</td><td>81
Varr.
80</td></tr>
<tr><td colspan="8">Lucius Papyrius Crassus. Lucius Iulius. Liv. IV. 30.
Idib. Decemb. ineunt sequentis anni Coss. Decemb. Iulian. 16.
Palilia April. vet. 20. Apr. 29. Iulian. Cycl. XI.</td></tr>
<tr><td>426</td><td>4288</td><td>758</td><td>6</td><td>$88\frac{2}{3}$</td><td>326</td><td>327
$87\frac{3}{4}$</td><td>82
Varr.
81</td></tr>
<tr><td colspan="8">L. Sergius Fidenas II. Host. Lucretius Tricipitinus. Liv. IV. 30.
Idib. Decemb. ineunt sequentis anni Coss. Decemb. Iulian. 6.
Palilia April. vet. 20. Apr. 19. Iulian. Cycl. XII.</td></tr>
<tr><td>425</td><td>4289</td><td>759</td><td>7</td><td>$88\frac{3}{4}$</td><td>327</td><td>328
$\frac{87}{88}\frac{4}{1}$</td><td>83
Varr.
82</td></tr>
<tr><td colspan="8">Post ann. Caton 318. VII. demum anno Cos. Cossus Liv. IV. 20. pro IX.
Aulus Cornelius Cossus. T. Quinctius Pennus II. Liv. IV. 30. 20.
Idib. Decemb. ineunt sequentis anni Coss. Decemb. Iulian. 19.
Palilia Apr. vet. 20. Maii 2. Iulian. Cycl. XIII.</td></tr>
<tr><td>424</td><td>4290</td><td>760</td><td>8</td><td>$\frac{88}{89}\frac{4}{1}$</td><td>328</td><td>329
$88\frac{1}{2}$</td><td>84
Varr.
83</td></tr>
<tr><td colspan="8">Caius Seruilius Ahala. Lucius Papyrius Mugilanus. Liv. IV. 30.
Idib. Decemb. ineunt sequentis anni Tribuni Militares. Decemb. Iulian. 8.
Palilia April. vet. 20. Apr. 21. Iulian. Cycl. XIV.</td></tr>
<tr><td>423</td><td>4291</td><td>761</td><td>9</td><td>$89\frac{1}{2}$</td><td>329</td><td>330
$88\frac{2}{3}$</td><td>85
Varr.
84</td></tr>
<tr><td colspan="8">Tribuni Militares: Tit. Quinctius Pennus e Consulatu, Caius Furius, Marcus Posthumius. Aulus Cornelius Cossus. Liv. IV. 31.
Idib. Decemb. ineunt sequentis anni Tribuni Militares. Dec. Iul. 20.
Palilia Apr. vet. 20. Maii 2. Iulian. Cycl. XV.</td></tr>
</table>

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
422	4292	762	10	$89\frac{2}{3}$	330	331 $88\frac{3}{4}$	86 *Varr.* 85

A. Sempronius Atratinus, *L. Quinctius Cincinnatus*, *L. Furius Medullinus*, *L. Horatius Barbatus*. Liv. IV. 35.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Tribuni Militares*. Dec. *Iul.* 10.
Palilia *April.* 20. vet. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
421	4293	763	11	$89\frac{3}{4}$	331	332 $\frac{88}{89}\frac{4}{1}$	87 *Varr.* 86

Cl. Crassus, *Sp. Nautius Rutilus*, *T. Sergius Fidenas*, *Sext. Iulius Tullus*. Liv. IV. 35.
Idibus Dec. ineunt *sequentis* anni *Coss.* Dec. *Iulian.* 23.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
420	4294	764	12	$\frac{89}{90}\frac{4}{1}$	332	333 $89\frac{1}{2}$	88 *Varr.* 87

Consules Idibus Decembribus Magistratum occoepere. Liv. IV. 37.
C. Sempronius Atratinus. *Q. Fabius Vibulanus.* Liv. IV. 37.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Tribuni Militares.* Dec. *Iul.* 12.
Palilia *April.* vet. 20. *April* 25. *Iul.* Cycl. XVIII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
419	4295	765	13	$90\frac{1}{2}$	333	334 $89\frac{2}{3}$	89 *Varr.* 88

L. Manlius Capitolinus, *Q. Antonius Merenda*, *L. Papyrius Mugillanus.* Liv. IV. 42.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Coss.* Dec. *Iul.* 24.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
418	4296	766	14	$90\frac{2}{3}$	334	335 $89\frac{3}{4}$	90 *Varr.* 89

Proximo anno,
Cn. Fabius Vibulanus, *T. Quinctius Capitolinus.* Liv. IV. 43.
Interregnum a *Decemb. Iuliani* die 14. vsque ad *Iunium* sequentem.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Meton.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Cat.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>417</td><td>4297</td><td>767</td><td>15</td><td>$90\frac{3}{4}$</td><td>335</td><td>336
$\frac{89}{90}\frac{4}{1}$</td><td>91
Varr.
90</td></tr>
<tr><td colspan="8">Hoc anno Iuliano inibant post Iun. Iulian. 21.
L. Quinctius Cincinnatus III. Sext. Furius Medullinus II. M. Manilius, A. Sempronius Atratinus. Liv. IV. 44.
Idib. Dec. ineunt sequentis anni Tribuni Militares. Dec. Iul. 26.
Palilia April. vet. 20. Maii 9. Iulian. Cycl. XXI.</td></tr>
<tr><td>416</td><td>4298</td><td>768</td><td>16</td><td>$\frac{90}{91}\frac{4}{1}$</td><td>336</td><td>337
$90\frac{1}{2}$</td><td>92
Varr.
91</td></tr>
<tr><td colspan="8">Insequens annus, quo Bellum Aequorum cunctatione sub prioribus Tribunis dilatum. Liv. IV. 44. reparari coeptum. IV. 45.
Agrippa Menenius Lanatus, P. Lucretius Tricipitinus, Sp. Nautius. Liv. IV. 45.
Idib. Dec. ineunt sequentis anni Tribuni Militares. Dec. Iul. 15.
Palilia April. vet. 20. Apr. 28. Iulian. Cycl. XXII.</td></tr>
<tr><td>415</td><td>4299</td><td>769</td><td>17</td><td>$91\frac{1}{2}$</td><td>337</td><td>338
$90\frac{2}{3}$</td><td>93
Varr.
92</td></tr>
<tr><td colspan="8">L. Sergius Fidenas, M. Papyrius Mugillanus, C. Seruilius, Q. Seruilii Prisci Dictatoris f. Liv. IV. 45.
Idib. Dec. ineunt sequentis anni Tribuni Militares. Dec. Iul. 27.
Palilia April. vet. 20. Maii 10. Iulian. Cycl. XXIII.</td></tr>
<tr><td>414</td><td>4300</td><td>770</td><td>18</td><td>$91\frac{2}{3}$</td><td>338</td><td>339
$90\frac{3}{4}$</td><td>94
Varr.
93</td></tr>
<tr><td colspan="8">Agrippa Menenius Lanatus II. Seruilius Structus II. P. Lucretius Tricipitinus II. Sp. Rutilius Crassus. Liv. IV. 47.
Idib. Dec. ineunt sequentis anni Tribuni militares. Dec. Iul. 17.
Palilia April. vet. 20. Apr. 30. Iulian. Cycl. XXIV.</td></tr>
<tr><td>413</td><td>4301</td><td>771</td><td>19</td><td>$91\frac{3}{4}$</td><td>339</td><td>340
$\frac{90}{91}\frac{4}{1}$</td><td>95
Varr.
94</td></tr>
<tr><td colspan="8">Insequenti anno. Biennium tranquillae externae res. Liv. IV. 47.
A. Sempronius Atratinus III. M. Papyrius Mugillanus II. Sp. Nautius II. Liv. IV. 47. Κόιντος Φάβιος e Diodor. Ol. 91. 4.
Idib. Dec. ineunt sequentis anni Tribuni militares. Dec. Iul. 7.
Palilia April. vet. 20. April. 20. Iulian. Cycl. I.</td></tr>
</table>

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
412	4302	772	20	91 4 / 92 1	340	341 91 $\frac{1}{2}$	96 *Varr.* 95

Aequos triennio ante accepta clades retinuit. Liv. IV. 49. Nempe ann. *Caton.* 337.

P. Cornelius Cossus, *C. Valerius Potitus*, *Quinctius Cincinnatus*, *M. Fabius Vibulanus.* Liv. IV. 49.

Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares.* Nov. *Iul.* 26.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
411	4303	773	21	92 $\frac{1}{2}$	341	342 91 $\frac{2}{3}$	97 *Varr.* 96

Volis insequente anno receptis, Aequi, colonia eo deducta, nouis viribus oppidum firmarunt. Liv. IV. 49. Inde Bellum hoc anno.

Cn. Cornelius Cossus, *L. Valerius Potitus*, *Q. Fabius Vibulanus* II. *M. Posthumius Regillensis.* Liv. IV. 49.

Post. Id. *Dec.* propter *Interregnum*, ineunt *sequentis* anni *Coss.* Dec. *Iul.* 8.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
410	4304	774	22	92 $\frac{2}{3}$	342	343 91 $\frac{3}{4}$	98 *Varr.* 97

A. Cornelius Cossus, *L. Furius Medullinus.* Liv. IV. 51.

Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Coss.* Nov. *Iul.* 28.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
409	4305	775	23	92 $\frac{3}{4}$	343	344 91 4 / 92 1	99 *Varr.* 98

Q. Fabius Ambustus, *C. Furius Pacilius.* Liv. IV. 52.

Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Coss.* Dec. *Iul.* 11.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
408	4306	776	24	92 4 / 93 1	344	345 92 $\frac{1}{2}$	100 *Varr.* 99

Nihil eo biennio intestini externiue incommodi fuit. Liu. IV. 52.

M. Papyrius Atratinus. *C. Nautius Rutilus.* Liu. IV. 52.

Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Coss.* Nouemb. *Iul.* 30.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iul.* Cycl. VI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
407	4307	777	25	$93\frac{1}{2}$	345	346 $92\frac{2}{3}$	101 *Varr.* 100

M. Aemilius, C. *Valerius Potitus.* Liu. IV. 53.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Coss.* Dec. *Iulian.* 12.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

406	4308	778	26	$93\frac{2}{3}$	346	347 $92\frac{3}{4}$	102 *Varr.* 101

Arx *Caruentana priori anno* capta. IV. 53. hoc anno ab *Aequis* recepta. IV. 55.
Cn. Cornelius Cossus, *L. Furius Medullinus.* Liu. IV. 54.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares.* Dec. *Iul.* 11.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

405	4309	779	27	$93\frac{3}{4}$	347	348 $\frac{92}{93}\frac{4}{1}$	103 *Varr.* 102

Vagati Romani priore anno. IV. 56. Nempe IV. 55.
C. *Iulius Tullus*, *Cn. Cornelius Cossus*, *C. Seruilius Ahala.* Liu. IV. 56.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares.* Dec. *Iul.* 15.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

404	4310	780	28	$\frac{93}{94}\frac{4}{1}$	348	349 $93\frac{1}{2}$	104 *Varr.* 103

Priore anno indignissimi ex Plebeiis candidati. IV. 57. Nempe IV. 56. *Tempus induciarum cum Veiente populo exierat.* IV. 58. viz. XX. *annorum.* IV. 35. Pacis finis *biennio* postea.
Q. Furius Medullinus, *C. Valerius Potitus*, *Cn. Fabius Vibulanus*, *C. Seruilius Ahala*, *refectus continuato honore.* Liu. IV. 57.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Tribuni Militares.* Dec. *Iul.* 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
403	4311	781	29	$94\frac{1}{2}$	349	350 $93\frac{2}{3}$	105 *Varr.* 104

Insequenti anno
P. Cornelius Cossus, *Cn. Cornelius Cossus*, *C. Fabius Ambustus*, *L. Valerius Potitus*. Liu. IV. 58.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Tribuni Militares*. Dec. *Iul.* 16.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XI.

402	4312	782	30	$94\frac{2}{3}$	350	351 $93\frac{3}{4}$	106 *Varr.* 105

Ab his primum circumsessi Veii sunt. IV. 61.
T. Quinctius Capitolinus, *P. Quinctius Cincinnatus*, *C. Iulius Tullus* II. *A. Manilius*, *L. Furius Medullinus* III. *M. Aemilius Mamercus*. Liu. IV. 61.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares*. Dec. *Iul.* 6.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

401	4313	783	31	$94\frac{3}{4}$	351	352 $\frac{93}{94}\frac{4}{1}$	107 *Varr.* 106

C. Valerius Potitus III. *M. Sergius Fidenas*, *P. Cornelius Maluginensis*, *Cn. Cornelius Cossus*, *C. Fabius Ambustus*, *Sp. Nautius Rutilius* II. Liu. IV. 61.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares*. Dec. *Iul.* 19.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

400	4314	784	32	$\frac{94}{95}\frac{4}{1}$	352	353 $94\frac{1}{2}$	108 *Varr.* 107

M. Aemilius Mamercus II. *L. Valerius Potitus* III. *App. Claudius Crassus*, *M. Quinctilius Varus*, *M. Iulius Tullus*, *M. Posthumius*, *M. Furius Camillus*, *M. Posthumius Albinus*. Liu. V. 1.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares*. Dec. *Iul.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
399	4315	785	33	$95\frac{1}{2}$	353	354 $94\frac{2}{3}$	109 *Varr.* 108

Inſequens annus. Idus Decembris ſolennis ineundis magiſtratibus dies. Liu. V. 9.

C. Seruilius Abala III. *Q. Seruilius, P. Virginius, Q. Sulpicius, A. Manlius* II. *M. Sergius* II. Liu. V. 8.

Kalend. Octob. ineunt *ſequentis* anni *Tribuni militares.* Liu. V. 11. *duobus menſibus citius.* V. 11. Octob. *Iulian.* 9.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
398	4316	786	34	$95\frac{2}{3}$	354	355 $94\frac{3}{4}$	110 *Varr.* 109

Annus Belli tertius. V. 10. *Continui* ſcilicet, in *hibernaculis.* V. 1. quae anno *Caton.* 352. coepta. *Sergius Virginiuſque prioris anni Tribuni militares.* V. 11.

L. Valerius Potitus IV. *M. Furius Camillus* II. *M. Aemilius Mamercus* III. *Cn. Cornelius Coſſus* II. *C. Fabius Ambuſtus. L. Iulius Tullus.* Liu. V. 10.

Kalend. Oct. ineunt *ſequentis* anni *Trib. militares.* Sept. *Iul.* 29.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
397	4317	787	35	$95\frac{3}{4}$	355	356 $\frac{94\ 4}{95\ 1}$	111 *Varr.* 110

P. Licinius Caluus e *Plebe.* Liv. V. 12. Tribunus Militaris Conſulari poteſtate *primus.* V. 18. Poſt annos XLIV. a primis Tribunis Militaribus. VI. 37. Ab anno nempe *Catoniano* 311. Hinc Faſti ab anno *Caton.* 311. ad hunc vſque annum *pleni* probantur. *Cn. Cornelius Tribunus Militum priore anno.* V. 12.

P. Licinius Caluus Pleb. P. Manlius, P. Titinius, P. Melius, L. Furius Medullinus, L. Popilius Volſcus. Liu. V. 12. Vid. *Sigon.*

Kalend. Oct. ineunt *ſequentis* anni *Trib. Militares.* Octob. *Iul.* 12.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

Ll 2

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
396	4318	788	36	95 4 96 1	356	357 95 ½	112 *Varr.* 111

Bienn. ex quo *Plebeios* in summo Magistr. habuerant. Liu.V. 14.
M. Veturius, *M. Pomponius*, *C. Duilius*, *Volero Publilius*, *Cn. Genucius*, *L. Atilius*. Liu. V. 13. e melioribus Codicibus et *Diodoro*. Ol. 96. 1. *Sigonius*.
Kalend. Oct. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares*. *Oct. Iul.* 1. Inter quos *Camillus* II. ἔτους ἑβδόμου τοῦ πολέμου τελευτῶντος. *Plut. Camill.* ab ann. *Cat.* 350.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

395	4319	789	37	96 ½	357	358 95 ⅔	113 *Varr.* 112

L. Valerius Potitus V. *M. Valerius Maximus*, *M. Furius Medullinus* III. *Q. Seruilius Fidenas* II. *Q. Sulpicius Camerinus* II. Liu. V. 14. *Furius Camillus* II. e *Diodor*. Ol. 96. 2. *Plutarch*. Camill. et Liu. cod. vet. *B. Rhenan*.
Kal. Oct. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares*. Oct. *Iul.* 13. Post ὥραν μετοπωρινὴν, et finem θέρους. *Plutarch.* Camil.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

394	4320	790	38	96 ⅓	358	359 95 ¾	114 *Varr.* 113

L. Iulius Tullus, *L. Furius Medullinus* IV. *L. Sergius Fidenas*, *A. Posthumius Regillensis*, *P. Cornelius Maluginensis*, *A. Manilius*. Liu. V. 16.
Kal. Sextilibus forte inibant *sequentis* anni *Tribuni militares*. August. *Iulian.* 6.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

393	4321	791	39	96 ¾	359	360 95 4 96 1	115 *Varr.* 114

Vrbs Veientium *decem aestates hyemesque continuas circumsessa*. Liu. V. 22. ab anno *Catoniano* 350.
P. Licinius P. f. Caluus, *L. Titinius*, *P. Maenius*, *Cn. Genucius*, *L. Atilius*, *P. Melius*. Liu. V. 18. emendat. a *Sigonio* e *Diodoro*.
Kalendis forte *Sextilibus* inibant *sequentis* anni *Tribuni militares*. August. *Iulian.* 18.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V.C. Cat.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
392	4322	792	40	$\frac{96}{97}\frac{4}{1}$	360	361 $96\frac{1}{2}$	116 *Varr.* 115

P. Cornelius Cossus, *P. Cornelius Scipio*, *P. Valerius Maximus* II. *L. Furius Medullinus* V. *Q. Seruilius* III. *Caeso Fabius Ambustus* II. Liu. V. 24.

Kalendis forte *Sextilibus* inibant *sequentis* anni *Tribuni Militares.* August. *Iulian.* 7.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

391	4323	793	41	$97\frac{1}{2}$	361	362 $96\frac{2}{3}$	117 *Varr.* 116

M. Furius Camillus, *L. Furius Medullinus* VI. *C. Aemilius*, *L. Valerius Publicola*, *Sp. Posthumius*, *P. Cornelius* II. Liu. V. 26.

Kalendis forte *Sextilibus* inibant *sequentis* anni *Coss.* August. *Iulian.* 19. *Post annum* XV. Liu. V. 29. Post XV. nempe Tribunorum Militarium *Collegia.* Rectissime.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

390	4324	794	42	$97\frac{2}{3}$	362	363 $96\frac{3}{4}$	118 *Varr.* 117

Trib. Plebis biennii superioris, A. Virginius et Q. Pomponius. V. 29. Qui scilicet legem impediuerant aliorum *Tribunorum* ann. *Cat.* 260. de ciuitate *Romana Veios* transferenda. V. 24.

L. Lucretius Flauius, *Seruius Sulpicius Camerinus.* Liu. V. 29.

Kalendis forte *Sextilibus* inibant *sequentis* anni *Coss.* Aug. *Iul.* 9.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

389	4325	795	43	$97\frac{3}{4}$	363	364 $\frac{96}{97}\frac{4}{1}$	119 *Varr.* 118

Coss. *L. Valerius Potitus*, *M. Manlius*, qui postea *Capitolinus.* Liu. V. 31.

Δευτέρῳ πρότερον ἔτει τῆς ἁλώσεως . . . . . ὑπατεύοντος Λευκίου Οὐαλερίου Ποτίτου, καὶ Τίτου Μαλλίου Καπιτωλίνου, μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων ἑνὸς δέοντι εἰκοστῷ [καὶ ἑκατοστῷ] ἔτει. *Dionys.* l. I. 61. e Commentariis Censoriis. Examussim.

Kalendis Quinctilibus Magistratum occœpere. Liu. V. 32. *sequentis* anni *Tribuni militares.* Iun. *Iulian.* 29.

Palilia *April.* vet. 20. *April.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

Ll 3

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
388	4326	796	44	97. 4 98. 1	364	365 97½	120 *Varr.* 119

Gallorum irruptio ante *ducentos annos*. Liv. V. 33. sub *Tarquinio Prisco*. V. 34.

L. Lucretius, Seruius Sulpicius, M. Aemilius, Q. Furius Medullinus VII. *Agrippa Furius, C. Aemilius* II. Liu. V. 32.

Kalendis Quinctilibus ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares*. Iun. *Iulian.* 17. *Trecentesimus sexagesimus quintus annus Vrbis, Quirites, agitur.* Camillus apud Liu. V. 54.

Palilia *April.* vet. 20. *April.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

387	4327	797	45	98 ½	365	366 97⅔	121 *Varr.* 120

M. Manlius triennio ante Consul. Liu. V. 57.

Triumphus *Camilli Idib. Febr.* Ianuar. 23. *Iul.* Cycl. II.

Q. Fabius Ambustus, Caeso Fabius Ambustus, C. Fabius Ambustus. P. Sulpicius Longus, Q. Seruilius IV. *P. Seruilius Malugimensis.* Liu. V. 37.

Post *Quinctil.* v. ante x. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares. Ex interregno inibant extemplo.* Liu. VI. 1. Sic, vt videtur, vt *Idibus* ipsis inierint *proximi* Successores.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

386	4328	798	46	98⅔	366	367 97¾	122 *Varr.* 121

Intra annum noua Vrbs stetit. Liu. VI. 4. A prioris anni *Idib.* Februariis, quibus pulsi *Galli*, vel ad huius Tribunatus finem, *Idus* nempe *Quinctiles*.

A. Valerius Publicola II. *L. Virginius, P. Cornelius, A. Manlius, L. Aemilius, L. Posthumius.* Liu. VI. 1.

Idibus, ni failor, *Quinctilibus* inibant sequentis anni *Tribuni militares*. Iulii *Iulian.* 5.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
385	4329	799	47	98 $\frac{3}{4}$	367	368 $\frac{97}{98}\ \frac{4}{1}$	123 *Varr.* 122

Kalendis Sextilibus inibant *posteriores* huius anni Tribuni Aug. *Iulian.* 3.
T. *Quinctius Cincinnatus, Q. Seruilius Fidenas* V. *Iulius Tullus, L. Aquilius Coruus, L. Lucretius Tricipitinus, Seruius Sulpicius Ruffus.* Liu. VI. 5.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. v.

384	4330	800	48	$\frac{98}{99}\ \frac{4}{1}$	368	369 98 $\frac{1}{2}$	124 *Varr.* 123

L. Papyrius, Cn. Sergius, L. Aemilius II. *L. Licinius, M. Menenius, L. Valerius Publicola* III. Liu. VI. 5.
Kalendis, vt puto, *Sextilibus* inibant *sequentis* anni *Tribuni militares.* Iulii *Iulian.* 23.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. vi.

383	4331	801	49	99 $\frac{1}{2}$	369	370 98 $\frac{2}{3}$	125 *Varr.* 124

Seruius Cornelius Maluginensis, Q. Seruilius Fidenas VI. *M. Furius Camillus, L. Quinctius Cincinnatus, L. Horatius Puluillus, P. Valerius.* Liu. VI. 6.
Kalendis Sextilibus inibant *sequentis* anni *Tribuni militares.* August. *Iul.* 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. vii.

382	4332	802	50	99 $\frac{2}{3}$	370	371 98 $\frac{3}{4}$	126 *Varr.* 125

Insequenti anno
A. Manlius, P. Cornelius, T. Quinctius Capitolinus, L. Quinctius Capitolinus, L. Papyrius Cursor. Liu. VI. 11.
Kal. Sext. inibant *sequentis* anni *Tribuni militares.* Iul. *Iul.* 25.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. viii.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
381	4333	803	51	99 $\frac{3}{4}$	371	372 $\frac{98}{99}$ $\frac{4}{1}$	127 *Varr.* 126

Serv. Cornelius Maluginensis II. *P. Valerius Potitus* II. *M. Furius Camillus* V. *Serv. Sulpicius Ruffus* II. *C. Papyrius Crassus*, *T. Quinctius Cincinnatus* II. Liu. VI. 18.
Kal. Sext. inibant *sequentis* anni *Tribuni militares.* Aug. *Iul.* 7.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
380	4334	804	52	$\frac{99}{100}$ $\frac{4}{1}$	372	373 99 $\frac{1}{2}$	128 *Varr.* 127

Anno insequente
L. Valerius IV. *A. Manlius* III. *Serv. Sulpicius* III. *L. Lucretius*, *L. Aemilius* III. *M. Trebonius.* Liv. VI. 21.
Kalendis Sextilibus inibant *sequentis* anni *Tribuni militares.* Iulii *Iulian.* 27.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
379	4335	805	53	100 $\frac{1}{2}$	373	374 99 $\frac{2}{3}$	129 *Varr.* 128

Insequenti anno
Sp. Papyrius, *L. Papyrius*, *Serv. Cornelius Maluginensis* IV. *Q. Seruilio*, *C. Sulpicio*, *L. Aemilio* IV. Liv. VI. 22.
Kal. Sext. inibant *sequentis* anni *Tribuni militares.* Aug. *Iul.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
378	4336	806	54	100 $\frac{2}{3}$	374	375 99 $\frac{3}{4}$	130 *Varr.* 129

M. Furius Camillus VI. *A. Posthumius Regillensis.* *L. Posthumius Regillensis*, *L. Furius*, *L. Lucretius*, *M. Fabius Ambustus.* Liv. VI. 22.
Kal. Sext. forte inibant *sequentis* anni *Trib. militares.* Iulii *Iul.* 29.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
377	4337	807	55	100$\frac{3}{4}$	375	376 $\frac{99}{100}\frac{4}{1}$	131 *Varr.* 130

Ol. 100. 4. Victi a *T. Quinctio Cincinnato Praenestini.* Euſ. Chron.
L. Valerius V. *P. Valerius* III. *C. Sergius* III. *L. Menenius* II. *P. Papyrius*, *Serv. Cornelius Maluginensis.* Liv. VI. 27.
Kal. Sext. forte inibant *sequentis* anni *Trib. militares.* Aug. *Iul.* 11.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
376	4338	808	56	$\frac{100}{101}\frac{4}{1}$	376	377 100$\frac{1}{2}$	132 *Varr.* 131

P. Manlius, *C. Manlius*, *L. Iulius*, [*Patricii*] *C. Sextilius*, *M. Albinius*, *L. Antistius* [*Plebeii*]. Liv. VI. 30.
Kalend. Sext. inibant *sequentis* anni *Trib. militares.* Iulii *Iul.* 31.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iul.* Cycl. XIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
375	4339	809	57	101$\frac{1}{2}$	377	378 100$\frac{2}{3}$	133 *Varr.* 132

Non sata in spem frugum relicta. Liv. VI. 31. Ante *messem* Expeditio.
Sp. Furius, *Q. Servilius* II. *L. Menenius* III. *P. Cloelius*, *M. Horatius*, *L. Geganius.* Liv. VI. 31.
Kalendis Sext. forte inibant *sequentis* anni *Tribuni militares.* Augſt. *Iulian.* 12.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
374	4340	810	58	101$\frac{2}{3}$	378	379 100$\frac{3}{4}$	134 *Varr.* 133

L. Aemilius, *P. Valerius* IV. *C. Veturius*, *Serv. Sulpicius*, *L. Quinctius Cincinnatus*, *C. Quinctius Cincinnatus.* [*Patricii*] Liv. VI. 32.
Kalendis Sext. forte inibant *sequentis* anni *Tribuni militares.* Augſt. *Iulian.* 11.
IV. *Id. Decemb.* ineunt *C. Licinius Stolo*, et *L. Sextius* cum ſuis collegis. Hinc ergo *Tribunatus* illorum *Plebeius* 1. Dec. *Iul.* 7.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iul.* Cycl. XVI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
373	4341	811	59	101 $\frac{3}{4}$	379	380 $\frac{100\ 4}{101\ 1}$	135 *Varr.* 134

Lacuna in *Liv.* inter VI. 33. et 34.

L. Papyrius, *L. Menenius*, *Serv. Cornelius*, *Serv. Sulpicius.* Diodorus Ol. 103. 1. E quo fupplendum *Liuium* probauimus Diff. X. de *Cycl.* n. 82.

A *Kal. Sext.* annus *Anarchiae* primus, intercedentibus, quo minus *Comitia* Magiftratuum Curulium haberentur, *Tribunis Plebis*. Ab Aug. *Iulian.* 15. Κατὰ τὴν Ῥώμην Ἀναρχία διά τινας πολιτικὰς στάσεις. Diodor. *Ol.* 103. 2.

Decemb. 10. incipit annus Tribunorum Plebis *Licinii* et *Sextii* fecundus. A Decemb. *Iulian.* 20.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iul.* Cycl. XVII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
372	4342	812	60	$\frac{101\ 4}{102\ 1}$	380	381 101 $\frac{1}{2}$	136 *Varr.* 135

A *Kalendis Sext.* *Anarchia* Curul. Magiftratuum fecundus. Ab Augift. *Iul.* 4.

A *Dec.* 10. Tribunorum Pleb. *Licinii* et *Sextii* tertius. A Dec. *Iul.* 9.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
371	4343	813	61	102 $\frac{1}{2}$	381	382 101 $\frac{2}{3}$	137 *Varr.* 136

A *Kalendis Sext.* *Anarchiae* Curul. Magiftratuum tertius. Ab Auguft. *Iulian.* 16.

A *Dec.* 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* quartus. A Dec. *Iul.* 21.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 7. *Iul.* Cycl. XIX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
370	4344	814	62	102 $\frac{2}{3}$	382	383 101 $\frac{3}{4}$	138 *Varr.* 137

A *Kalendis Sextilibus* *Anarchiae* Curul. Magiftratuum quartus. Ab Aug. *Iulian.* 6.

A *Dec.* 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* quint. A Dec. *Iul.* 11.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
369	4345	815	63	$102\frac{3}{4}$	383	384 $\frac{101}{102}\frac{4}{1}$	139 *Varr.* 138

A *Kalendis Sextilibus Anarchiae* Curul. Magiſtratuum quintus. Ab Auguſt. *Iulian.* 18.
A *Dec.* 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* ſextus. A Dec. *Iul.* 23. Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
368	4346	816	64	$\frac{102}{103}\frac{4}{1}$	384	385 $102\frac{1}{2}$	140 *Varr.* 139

Ea ſolitudo Magiſtratuum, et Plebe reficiente duos Tribunos, et his Comitia Tribunorum militum tollentibus, per quinquennium tenuit. Liv. VI. 35.
Ianuar. Idib. inibant *ſequentis* anni *Tribuni militares*. A Iul. *Iul.* 21. Per *Interregem* tamen. Liv. VI. 36. A Ianuar. *Iul.* 24. Cycl. XXI.
A *Dec.* 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* ſept. A Dec. *Iul.* 12. Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
367	4347	817	65	$103\frac{1}{2}$	385	386 $102\frac{2}{3}$	141 *Varr.* 140

A. Manlius, Serv. Sulpicius, Serv. Cornelius, L. Furius, A. Valerius, C. Valerius. Liv. VI. 36. *Id. Ianuar.* vet. inibant, Ianuar. *Iul.* 13. Cycl. XXII.
A *Dec.* 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* octauus. A Dec. *Iul.* 24. Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
366	4348	818	66	$103\frac{2}{3}$	386	387 $102\frac{3}{4}$	142 *Varr.* 141

Verba *Liuii* de huius anni Tribunatu militari: *praeter Sextium Liciniumque, latores Legum, iam octauum Tribunos Plebis refectos* etc. VI. 36. XLIV. ann. a primis Tribunis militaribus Conſulari Poteſtate. Liv. VI. 38. Sed de fine anni *ſuperioris*. Ab ann. *Cat.* 311.
Q. Seruilius, C. Veturius, A. Cornelius, M. Cornelius, Q. Quinctius, M. Fabius Ambuſtus. Liv. VI. 34. 36.
Idib. Ianuar. vet. inibant Ianuar. *Iulian.* 25. Cycl. XXIII.
A *Dec.* 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* nonus. A Dec. *Iul.* 14. *Duos vtique, qui Legumlatores erant, Plebes reficiebat.* Liv. VI. 38. nonus eorum annus. VI. 39, 40.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
365	4349	819	67	$103\frac{3}{4}$	387	388 $\frac{102}{103}\frac{4}{1}$	143 *Varr.* 142

T. Quinctius, Serv. Cornelius, Serv. Sulpicius, Sp. Seruilius, L. Papyrius. L. Veturius. Liv. VI. 38. *Idib. Ianuar.* vet. inibant Ianuar. *Iulian.* 15. Cycl. XXIV.

Refecti decemv. *Licinius* et *Sextius*, antea quam crearentur sequentis anni *Tribuni militares.* Liv. VI. 42.

A *Dec.* 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* decem. A Dec. *Iul.* 4.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

364	4350	820	68	$\frac{103}{104}\frac{4}{1}$	388	389 $103\frac{1}{2}$	144 *Varr.* 143

A. Cornelius II. *M. Cornelius* II. *M. Geganius, P. Manlius, L. Veturius, P. Valerius* VI. Liv. VI. 42. *Idib.* forte *Ianuar.* inibant. Ianuar. *Iulian.* 5. Cycl. I.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

363	4351	821	69	$104\frac{1}{2}$	389	390 $103\frac{2}{3}$	145 *Varr.* 144

L. Sextius [*Pleb.*] *L. Aemilius Mamercus.* Liv. VII. I. *Idib.* forte *Ianuar.* inibant. Decemb. *Iul.* 25. Cycl. II. anno *superiori* Iuliano *exeunte*, Cycl. II.

Palilia *April.* vet. 20. *April.* 21. *Iul.* Cycl. III.

362	4352	822	70	$104\frac{2}{3}$	390	391 $103\frac{3}{4}$	146 *Varr.* 145

Mors *Camilli* post 25. annos ab Vrbe restituta. Liv. VII. I. Sic locum *Liuii* e veterib. Codicibus restituit *Sigonius.* Nempe ab anno 365. Male XXXV.

L. Genucius, Q. Seruilius. Liv. VII. I. *Idib.* forte *Ianuariis* inibant. Ianuar. *Iul.* 6. Cycl. III.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
361	4353	823	71	$104\frac{3}{4}$	391	392 $\frac{103}{104}\frac{4}{1}$	147 *Varr.* 146

T. Sulpicius Paeticus, *C. Licinius Stolo*. Liv. VII. 2. *Idibus* forte *Ianuariis* inibant. Decemb. *Iul.* 27. Cycl. iv. anno *superiori* Iuliano *exeunte*. Cycl. iv.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. v.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
360	4354	824	72	$\frac{104}{105}\frac{4}{1}$	392	393 $104\frac{1}{2}$	148 *Varr.* 147

Cn. Genucius, *L. Aemilius Mamercus*. Liv. VII. 3. *Idib. Sept.* clauus fixus a Dictatore. Anno certe *exeunte*, quia sub *sequentibus* Coss. accusatus est *Dictator*. Et bellum in *Hernicos*, quod cupiebat *Dictator*, a *sequentis* anni *Cos*. gestum. *Idib.* forte *Ianuar.* inibant. Decemb. *Iulian.* 9. Cycl. v. Anno *Iulian.* superiori *exeunte*.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. vi.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
359	4355	825	73	$105\frac{1}{2}$	393	394 $104\frac{2}{3}$	149 *Varr.* 148

Q. Seruilius Ahala, *L. Genucius* II. Liv. VII. 4. *Idibus* forte *Ianuar.* inibant. Dec. *Iul.* 29. Cycl. vi. *superiori* anno Iuliano *exeunte*.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. vii.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
358	4356	826	74	$105\frac{2}{3}$	394	395 $104\frac{3}{4}$	150 *Varr.* 149

Ἔτει τριακοστῷ *Galli* redeunt. *Polyb.* II. 18. Ab anno *Cat.* 365. decimus annus ab anno *Cat.* 388. Liv. VI. 42. Sed pro x. corrige v.

L. Sulpicius, *C. Licinius Caluus*. Liv. VII. 9. *Idib.* forte *Ianuar.* inibant. Ianuar. *Iul.* 10. Cycl. vii.

Triumph. *T. Quinctii Capitolin.* *Quirinalib.* Epoch. *Cap.* 392.

Triumph. *Sulpic.* *Cos.* *Mart.*

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. viii.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
357	4357	827	75	105 $\frac{3}{4}$	395	396 104/105 4/1	151 *Varr.* 150

De hoc etiam anno intelligi possunt verba *Polybii*, quo in agro *Albano* rem gestam indicant, tam *Polybius*, quam *Livius*. Et quidem cum *Gallis*. Vid. Liv. VI. 42. etiam Hi *Coss.* Epoch. *Capitolin.* 393.

C. *Poetelius Balbus*, *M. Fabius Ambustus*. Liv. VII. 11. *Idib.* forte *Ian.* inibant. Dec. *Iul.* 31. Cycl. VIII. *Superiori* ann. Iul. *exeunte*.

Fab. Ambust. Cos. Triumph. *Non. Sept.* Fast. *Capitolin.* Sept. *Iulian.* 9. Epoch. *Cap.* 393. Triumph. *Poetelii Cos. Mart.*

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
356	4358	828	76	105/106 4/1	396	397 105 $\frac{1}{2}$	152 *Varr.* 151

M. Popilius Lenas, *Cn. Manlius*. Liv. VII. 12. *Idib.* forte *Ian.* inibant, Ian. *Iul.* 13. Cycl. IX.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
355	4359	829	77	106 $\frac{1}{2}$	397	398 105 $\frac{2}{3}$	153 *Varr.* 152

His *Coss.* C. *Sulpicius* Dictator triumph. *Non. Maiis*, ann. Epoch. *Capitolin.* 395. Fast. *Cap.* Maii *Iulian.* 15.

C. *Fabius*, C. *Plautius*. Liv. VII. 12. *Idib.* forte *Ian.* inibant. Ian. *Iul.* 2. Cycl. X. Triumph. *Plautii* Cos. *Idib. Maiis.* Fast. *Capitolin.* Maii *Iul.* 23. Epoch. *Cap.* 395.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
354	4360	830	78	106 $\frac{2}{3}$	398	399 105 $\frac{3}{4}$	154 *Varr.* 153

Ad bella noua priore anno destinata, Falisci quoque noui hostes exorti. Liv. VII. 16. Epoch. *Capit.* 396.

C. *Martius*, *Cn. Manlius*. Liv. VII. 16. *Idib.* forte *Ian.* inibant. Ian. *Iul.* 14. Cycl. XI.

C. *Martius* Cos. triumph. *K. Iun.* Maii *Iul.* 30. Epoch. *Cap.* 396.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 18. *Iulian.* Cycl. XII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
353	4361	831	79	$106\frac{3}{4}$	399	400 $\frac{105}{106}\frac{4}{1}$	155 *Varr.* 154

His *Coss.* C. *Martius Rutilus* Dictator triumph. *prid. Non. Maias* Epoch. *Capitolin.* 397. Fast. *Capit.* Maii *Iulian.* 17. *sine auctoritate Patrum.* Liv. VII. 17.

M. Fabius Ambustus II. *M. Popilius Laenas* II. Liv. VII. 17. *Idib.* forte *Ianuar.* inibant. Ianuar. *Iulian.* 4. Cycl. XII.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

352	4362	832	80	$\frac{106}{107}\frac{4}{1}$	400	401 $106\frac{1}{2}$	156 *Varr.* 155

Quadringentesimo anno, quam Vrbs Romana condita erat, quinto tricesimo, quam a Gallis recepta, ablato post vndecimum annum a Plebe Consulatu, etc. Liv. VII. 18. Ex edit. *Gruteri* 1612. Et *Badii* 1533. E Mss. vt videtur. Pro *vndecimum* legitur *nonum* in aliis. sed et XII. Vera autem Lectio est XI. pro IX. Ita conueniunt omnia accuratissime. *Res ad Interregnum redit.* Nomina autem Interregum VI. numerantur, duobus praeterea repetitis. *Liv.* VII. 17. *Eodemque die magistratum ineunt.* Liv. ibid.

C. *Sulpicius Paeticus* III. *M. Valerius Publicola.* Liv. VII. 18. *Idib.* forte *Febr.* inibant. Febr. *Iulian.* 15. Cycl. XIII.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

351	4363	833	81	$107\frac{1}{2}$	401	402 $106\frac{2}{3}$	157 *Varr.* 156

Tarquinienses securi percussi. Liv. VII. 19. *Ol.* 107. 2. *Diodor.* Pro situ *Catoniano.* *M. Fab. Amb.* II. Epoch. *Capit.* 399.

M. Fabius Ambustus III. *T. Quinctius,*
M. Fab. Ambust. II. Triumph. 3. *M. Popilius.* Liv. VII. 18. *Non. Iun.* Fast. *Capitol.* Iun. *Iul.* 15. Epoch. *Capit.* 399. *Idib.* forte *Febr.* inibant. Febr. *Iul.* 4. Cycl. XIV.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

350	4364	834	82	$107\frac{2}{3}$	402	403 $106\frac{3}{4}$	158 *Varr.* 157

C. *Sulpicius Paeticus* IV. *M. Valerius Publicola* II. Liv. VII. 18. *Idib.* forte *Februar.* inibant. Februar. *Iulian.* 17. Cycl. XV.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iul.* Cycl. XVI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
349	4365	835	83	$107\frac{3}{4}$	403	404 $\frac{106}{107}\frac{4}{1}$	159 *Varr.* 158

Ad vndecimum Interregem seditionibus certatum est. Liv. VII. 21.
P. *Valerius Publicola*, *Caius Martius Rutilus*. Liv. VII. 21.
Apr. forte *Idib.* inibant. April. *Iulian.* 29.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

348	4366	836	84	$\frac{107}{108}\frac{4}{1}$	404	405 $107\frac{1}{2}$	160 *Varr.* 159

Per Interregnum. Duo Interreges. Liv. VII. 21.
C. *Sulpicius Paeticus, Titus* } *Quinctius Pennus*. Liv. VII. 22.
Caius } *Kal.* forte *Maii.* Maii *Iulian.* 5.
Caeso }
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

347	4367	837	85	$108\frac{1}{2}$	405	406 $107\frac{2}{3}$	161 *Varr.* 160

M. *Popilius Lenas*, L. *Cornelius Scipio*. Liv. VII. 23. *Kal.* vt videtur, *Maiis* inibant. Maii *Iulian.* 17.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iul.* Cycl. XIX.

346	4368	838	86	$108\frac{2}{3}$	406	407 $107\frac{3}{4}$	162 *Varr.* 161

Ἔτει δωδεκάτῳ *Galli* redeunt. *Polyb.* II. 18. Ab anno *Caton.* 394. *Vlterior Graecia ea tempestate intestino fessa Bello iam Macedonum opes horrebat.* Liv. VII. 26. Cum nempe Bellum in *Philippum* indixissent *Athenienses*. *Diodor. Ol.* 108. 3. Pro situ *Caton.* Propius *Eusebius* Gallos victos statuit. *Ol.* 108. 3.
L. *Furius Camillus, Appius Claudius Crassus*. Liv. VII. 24.
Hyems antea, quam hi *inirent Coss.* Liv. VII. 25. *Kal.* vt videtur, *Maiis* inibant. Maii *Iulian.* 7.
Triumph. *Popilii* Cos. *priusquam inirent* hi *Coss.* Liv. VII. 25. *Quirinalib.* Fast. *Capit.* Ianuar. *Iulian.* 26. Epoch. *Cap.* 403.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 26. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
345	4369	839	87	108 $\frac{3}{4}$	407	408 $\frac{107}{108}\frac{4}{1}$	163 *Varr.* 162

Cum Carthaginiensium legatis Romae foedus ictum. Liu. VII. 27. De hoc foedere. *Polyb.* II. 24.
M. Valerius Coruus, *M. Popilius Laenas.* Liu. VII. 26. *Tres et viginti natus annos.* VII. 26. 40. *Kal.* forte *Maiis* inibant. Maii *Iulian.* 19.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

344	4370	840	88	$\frac{108}{109}\frac{4}{1}$	408	409 108 $\frac{1}{2}$	164 *Varr.* 163

T. Manlius Torquatus, *C. Plautius* II. Liu. VII. 27. *Kal.* forte *Maiis* vet. inibant. Maii *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

343	4371	841	89	109 $\frac{1}{2}$	409	410 108 $\frac{2}{3}$	165 *Varr.* 164

Tertio anno post Satricum restitutum a Volscis. Liu. VII. 27. Vix. post ann. *Caton.* 407. Hi *Coss.* V. *C.* 408. *Censorin.* c. 17. Nempe *Varron.*
M. Valerius Coruus II. *C. Poetelius.* Liu. VII. 27. *Kal.* forte *Maiis* inibant. Maii *Iulian.* 20.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

342	4372	842	90	109 $\frac{2}{3}$	410	411 108 $\frac{3}{4}$	166 *Varr.* 165

Triumph. *Valer. Coru.* Cos. *Kal. Feb.* Fast. *Capit.* Febr. *Iulian.* 11. Epoch. *Capit.* 407.
M. Fabius Dorso, *Seru. Sulpicius Camerinus.* Liu. VII. 28. *Kal.* forte *Maiis* inibant. Maii *Iulian.* 10.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

341	4373	843	91	109 $\frac{3}{4}$	411	412 $\frac{108}{109}\frac{4}{1}$	167 *Varr.* 166

C. Martius Rutilus III. *T. Manlius Torquatus* II. Liu. VII. 28. *Kal.* forte *Maiis* inibant. April. *Iulian.* 30.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
340	4374	844	92	$\frac{109}{110}\frac{4}{1}$	412	413 $109\frac{1}{2}$	168 *Varr.* 167

Ex Interregno. Liu. VII. 28. Epoch. *Capitol.* 410. *Romanis quadringentorum annorum decora, et conditae vrbi aequalis victoria.* Liu. VII. 33.

Triumph. *Valerius* Cos. III. *Kal. Oct.* Fast. *Capit.* Sept. *Iul.* 6.

M. Valerius Coruus III. *A. Cornelius Cossus.* Liu. VII. 28. *Idib.* forte *Maiis* inibant. Maii *Iulian.* 3. Triumph. *Cornel. Coss.* Cos. IX. *Kal. Octob.* Fast. *Capit.* Sept. *Iulian.* 7.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

Belli cum *Samnitibus* initium. Liu. VII. 29. 34.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
339	4375	845	93	$110\frac{1}{2}$	413	414 $109\frac{2}{3}$	169 *Varr.* 168

Priore anno bis legiones Samnitium fudistis, bis castra vi cepistis. Liu. VII. 40. in Persona *A. Cornelii Cossi* Dictatoris, qui *priore* anno *Cos.* fuerat.

Incipit hic annus ab *hibernis.* Liu. VII. 38. 39. *Finitis* scilicet.

C. *Martius Rutilus, Q. Seruilius.* Liu. VII. 38. *Idib.* forte *Maiis.* Maii *Iulian.* 15.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
338	4376	846	94	$110\frac{2}{3}$	414	415 $109\frac{3}{4}$	170 *Varr.* 169

C. Plautius II. *L. Aemilius Mamercus.* Liu. VIII. 1. *Idib.* forte *Maiis.* Maii *Iulian.* 5.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
337	4377	847	95	$110\frac{3}{4}$	415	416 $\frac{109}{110}\frac{4}{1}$	171 *Varr.* 170

Epoch. *Capitolin.* 413. *Plus* 200. *annorum mora* Latini *Romanis* parebant. Liu. VIII. 4. A tempore *Seruii Tullii.* Liu. I. 45. et Dionys. IV. 230. Dictator *Papyrius Crassus* bis *Cos.* V. C. 415. *Cicer.* Ep. Fam. IX. 21.

T. Manlius Torquatus III. *P. Decius Mus.* Liu. VIII. 3. *Interregnum initum. Duo Interreges fuerunt.* Liu. ib. *Kalend.* forte *Iuniis.* Iun. *Iulian.* 4.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
336	4378	848	96	$\frac{110}{111}\frac{4}{1}$	416	417 $110\frac{1}{2}$	172 *Varr.* 171

Triumph. *Torquati Cos.* III. 15. *K. Iun.* Ep. *Cap.* 413. Maii *Iul.* 10.

T. Aemilius Mamercus, *Q. Publilius Philo.* Liu. VIII. 12. *Kalend.* forte *Iuniis* inibant. Maii *Iulian.* 24.

Triumph. *Philo* Cos. *Idib. Ian.* vet. Fast. *Capit.* Decemb. *Iul.* 29. Epoch. *Capit.* 414.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
335	4379	849	97	$111\frac{1}{2}$	417	418 $110\frac{2}{3}$	173 *Varr.* 172

Anno insequenti. Epoch. *Capitolin.* 415.

L. Furius Camillus, *C. Maenius.* Liu. VIII. 13. *Kal.* forte *Iuniis* inibant. Iun. *Iul.* 5. Triumph. *Camill.* Cos. IV. *Kal. Oct.* Fast. *Capitolin.* Sept. *Iulian.* 28. Epoch. *Cap.* 415.

Triumph. *Maenius* Cos. Prid. *Kal. Oct.* ib. Sept. *Iul.* 30. Epoch. *Cap.* 415.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iul.* Cycl. VII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
334	4380	850	98	$111\frac{2}{3}$	418	419 $110\frac{3}{4}$	174 *Varr.* 173

C. Sulpicio Longo, *P. Aelio Paeto.* Liv. VIII. 15. *Kalend.* forte *Iuniis* inibant, Maii *Iulian.* 26.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
333	4381	851	99	$111\frac{3}{4}$	419	420 $\frac{110}{111}\frac{4}{1}$	175 *Varr.* 174

Papyrius Crassus Cos. quadriennio post Dictaturam. *Cicer.* Ep. Fam. IX. 21. Nempe post V. C. 415.

L. Papyrius Crassus, *Caeso Duellius.* Liu. VIII. 16. *Kalend.* forte *Iuniis* inibant. Iun. *Iulian.* 8.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
332	4382	852	100	111 4 / 112 1	420	421 111½	176 *Varr.* 175

Iussi ambo Coss. aduersus Sidicinos ducere exercitum. Liu. VIII. 16. Epoch. *Capitolin.* 418.

M. Valerius Coruus IV. *M. Atilius Regulus.* Liu. VIII. 16. *Kal.* forte *Iuniis* inibant. Maii *Iulian.* 28.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. x.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
331	4383	853	101	112½	421	422 111⅔	177 *Varr.* 176

Ingenti exercitu comparato Sidicini et ipsi pro extrema spe dimicaturi enixe videbantur, et Samnium fama erat conciri ad Bellum. Liu. VIII. 17. *Corui Cos.* triumphus de *Calenis Idib. Mart.* Fast. *Capit.* Mart. *Iulian.* 24.

T. Veturius, Sp. Posthumius. Liu. VIII. 16. Inibant *Kal.* forte *Iun. vet.* Ante dies fere 25. quam *Coss. sequentes* designarentur, qui *non* eo, quo designabantur, *die* inibant. Proinde Iun *Iul.* 9.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
330	4384	854	102 *Per. Calipp.* 1.	112⅔	422	423 111¾	178 *Varr.* 177

Samnium iam alterum annum turbari nouis consiliis suspectum erat. Ex eo agro Sidicino exercitus Rom. non est deductus. Liu. VIII. 17.

L. Cornelius II. *Cn. Domitius.* Liu. VIII. 17. *Interregno inito, per quintum demum Interregem.* ib. *Kal. Quinct.* inibant. Iun. *Iul.* 28.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
329	4385	855	1	112¾	423	424 111 4 / 112 1	179 *Varr.* 178

Marcus Claudius Marcellus, T. Valerius Flaccus Potitus. Liu. VIII. 18.

Kal. Quinctilib. Iul. *Iulian.* 11. inibant.

Dictator claui figendi causa. Liu. VIII. 18. *Sept.* vet. 13. Sept. *Iul.* 21.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
328	4386	856	2	$\frac{112}{113}\frac{4}{1}$	424	425 $112\frac{1}{2}$	180 *Varr.* 179

L. Papyrius Sp. f. C. Poetelius C. f. e Solin. c. 35. Desunt in *Liuio*. Huic autem *loco* asseruimus Diss. X. de *Cycl.* n. 78. 79. *Kal. Quinctilib.* inibant, Iun. *Iulian.* 30.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
327	4387	857	3	$113\frac{1}{2}$	425	426 $112\frac{2}{3}$	181 *Varr.* 180

Kalend. Quinctilib. Magistratus inierunt. Iul. *Iulian.* 12.
L. Papyrius Crassus II. *L. Plautius Venox.* Liu. VIII. 20.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
326	4388	858	4	$113\frac{2}{3}$	426	427 $112\frac{3}{4}$	182 *Varr.* 181

Ipso die, Kalend. Quinctilib. Magistratus inierunt. Liv. VIII. 20.
L. Aemilius Mamercus, *Cn. Plautius.* Liv. VIII. 20. *Kalend. Quinctilib.* inibant. Iul. *Iulian.* 11.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
325	4389	859	5	$113\frac{3}{4}$	427	428 $\frac{112}{113}\frac{4}{1}$	183 *Varr.* 182

Kal. Mart. triumphant *Coss. Aemil.* et *Plaut.* anni *prioris*, Epoch. *Capitolin.* 424. Mart. *Iulian.* 4.
P. Plautius Proculus, *P. Cornelius Scapula.* Liv. VIII. 22. *Kal. Quinctilib.* inibant. Iulii *Iulian.* 15.
Colonia *Fregellas* deducta. Liv. VIII. 22.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
324	4390	860	6	$\frac{113}{114}\frac{4}{1}$	428	429 $113\frac{1}{2}$	184 *Varr.* 183

L. Cornelius Lentulus, *Q. Publilius Philo.* Liv. VIII. 22. *Kal. Quinctilib.* inibant. Iul. *Iul.* 4.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per.Calipp. I.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Cat.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>323</td><td>4391</td><td>861</td><td>7</td><td>$114\frac{1}{2}$</td><td>429</td><td>430
$113\frac{2}{3}$</td><td>185
Varr.
184</td></tr>
<tr><td colspan="8">Quartusdecimus demum interrex Consules creat. Liv. VIII. 23. Hoc primum anno societas cum Lucanis et Apulis. ib. 25, 27.
C. Poetelius, L. Papyrius Mugillanus Cursor. Liv. VIII. 23.
Idib. forte Septemb. inibant. Septemb. Iul. 26.
Palilia Apr. vet. 20. Maii 7. Iulian. Cycl. XIX.</td></tr>
<tr><td>322</td><td>4392</td><td>862</td><td>8</td><td>$114\frac{2}{3}$</td><td>430</td><td>431
$113\frac{3}{4}$</td><td>186
Varr.
185</td></tr>
<tr><td colspan="8">Triumph. Q. Publilii Philonis. Procos. K. Maiis Epoch. Capit. 427. Fast. Capit. Liv. VII. 26. Maii Iulian. 7. Prorogatio Imperii non ante in vllo facta, et acto honore triumphus. Liv. ib.
L. Furius Camillus II. Iunius Brutus Scacua. Liv. VIII. 29.
Idib. forte Sept. vet. inibant. Sept. Iul. 16.
Palilia Apr. vet. 20. Apr. 27. Iulian. Cycl. XX.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>$\frac{113}{114}\ \frac{4}{1}$</td><td>*
Varr.
186</td></tr>
<tr><td colspan="8">Hunc annum non agnoscit Liuius, nec adeo Dionysius, nec rationes Catonianae. Sed praedictis Coss. Dictatorem et Mag. Equitum assignant.
L. Papyrius Cursor, Dictator: Q. Fabius Maximus Rullianus, Magister Equitum. Liv. VIII. 29. Nempe sine Coss. Idib. Septemb. Sept. Iulian. 28.
Palilia April. vet. 20. Maii 9. Iulian. Cycl. XXI.</td></tr>
<tr><td>321</td><td>4393</td><td>863</td><td>9</td><td>$114\frac{3}{4}$</td><td>431</td><td>432
$114\frac{1}{2}$</td><td>187</td></tr>
<tr><td colspan="8">Triumph. Papyrii Cursoris Dictatoris III. Non. Mart. Epoch. Capitolin. 429. Mart. Iul. 13. Cycl. XXII. Anno ergo posteriori Iuliano, pro situ Varroniano, anni 430.
C. Sulpicius Longus II. Q. Aemilius Aulus } Caeretanus. Liv. VIII. 37.
Idib. forte Septemb. inibant. Septemb. Iulian. 17.
Palilia April. vet. 20. Maii 9. Iulian. Cycl. XXI.</td></tr>
</table>

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. I.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
320	4394	864	10	$\frac{114}{115}\frac{4}{1}$	432	433 $114\frac{2}{3}$	188

Insequenti anno.

Q. Fabius, *L. Fuluius*. Liv. VIII. 38. *Idib.* forte *Sept.* inibant. Sept. *Iulian.* 29.

Palilia *April.* vet. 20. *April.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. I.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
319	4395	865	11	$115\frac{1}{2}$	433	434 $114\frac{3}{4}$	189

Samnites *per annos iam prope* XXX. *victi*. Liv. IX. 3. Ab anno 412. *Caton.* coepit Bellum cum *Samnitibus*. Liv. VII. 29.

Triumph. *Fuluii* Cos. *Quirinalib.* Epoch. *Capitolin.* 431. Fast. *Capitolin.* Ianuar. *Iulian.* 30. Cycl. XXII.

Triumph. *Fabii Maxim. Rullian.* Cos. 12. *K. Mart.* Epoch. *Capitolin.* 431. Fast. *Capitolin.* Februar. *Iulian.* 27.

T. Veturius Caluinus, *Sp. Posthumius*. Liv. IX. 1. *Idib.* vt videtur, *Septemb.* inibant. Septemb. *Iulian.* 19.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. I.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
318	4396	866	12	$115\frac{2}{3}$	434	435 $\frac{114}{115}\frac{4}{1}$	190

Res ad interregnum rediit. Interreges *duo.* Liv. IX. 7. *Quo creati sunt die, eo* (*sic enim placuerat Patribus*) *Magistratum inierunt* huius anni *Coss.* c. 8.

Magistratu cesserunt *superioris* anni *Coss.* ante *Tribunos Plebis.* Liv. IX. 9, 10.

Q. Publilius Philo, *L. Papyrius Cursor* II. Liv. IX. 7. Inibant inter diem *Septemb.* veteris 18. et 23.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. I.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
317	4397	867	13	$115\frac{3}{4}$	435	436 $115\frac{1}{2}$	191

Inibant *Kalendis Octobribus.* Septemb. *Iulian.* 26.

L. Papyrius Cursor III. *Q. Aemilius Caeretanus* II. Liv. IX. *Idib.* *Mugillanus.* forte *Sept. vet.* inibant. Aug. *Iul.* 29.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
316	4398	868	14	$\frac{115}{116}\ \frac{4}{1}$	436	437 $115\frac{2}{3}$	192

Triumph. *L. Papyrii Cursoris* Cos. III. 10. *Kalend. Septemb.* Epoch. *Capitolin.* 434. Fast. *Capitolin.* Aug. *Iulian.* 8. Huius proinde anni *Iuliani.* Coepit ergo post hunc mensis *diem* anno *superiori.*

M. Follius Flaccinator, L. Plautius Venox. Liv. IX. 20. *Kalend. Octob.* inibant. Sept. *Iulian.* 15.

Samnitibus induciae *biennes* concessae. Liv. IX. 20.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
315	4399	869	15	$116\frac{1}{2}$	437	438 $115\frac{3}{4}$	193

C. Iunius Bubulcus. Q. Aemilius Barbula. Liv. IX. 20. *Id.* forte *Septemb. Kal. Octob.* inibant. Sept. *Iulian.* 27.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
314	4400	870	16	$116\frac{2}{3}$	438	439 $\frac{115}{116}\ \frac{4}{1}$	194

Dictatori, non *Coss. a se creatis*, legiones tradiderunt *superioris* anni *Coss.* Liv. IX. 21. Nempe *L. Aemilio. Rebellant Samnites.* ib. Nempe *ante* biennium induciarum *finem.*

Sp. Nautius, M. Popilius. Liv. IX. 21. Inibant *Kal. Octobr.* Septemb. *Iul.* 17.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
313	4401	871	17	$116\frac{3}{4}$	439	440 $116\frac{1}{2}$	195

Dictator *Fabius* res gerit. Liv. IX. 22. Exercitum ab *Aemilio* Dictatore accipit. *ib.* Hic ergo *duo* annui *Dictatores* se invicem accipiunt.

L. Papyrius IV. *Q. Publilius Philo* IV. Desunt Liv. IX. 22. Sic autem in aliis melioris notae Fastis, praecipue *Capitolinis.* Inibant *Kal. Octob.* Sept. *Iul.* 30.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
312	4402	872	18	$\frac{116}{117}\ \frac{4}{1}$	440	441 $116\frac{2}{3}$	196

Exercitus a Dictatore *Fabio* noui *Consules* accipiunt. Liv. IX. 24.

M. Poetelius, C. Sulpicius. Liv. IX. 24. Inibant *Kal. Octobr.* Sept. *Iulian.* 19.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
311	4403	873	19	117 $\frac{1}{2}$	441	442 116 $\frac{3}{4}$	197

Triumph. *Sulpicii* III. Cos. *Kal. Quinct.* Epoch. *Capit.* 439. Fast. *Capit.* Iul. *Iulian.* 4. Ille cum collega *ad Bouianum legiones ducunt, ibique hiberna egerunt, donec ab nouis Coss. . . . . nominatus Dictator C. Poetelius cum M. Follio Magistro Equitum exercitum accepit.* Liv. IX. 28. Hinc patet, *initio* anni *Consularis* dictum esse *Dictatorem*, et quidem *hyeme* initium illud fuisse.

Hic ante proximos *Coss.* V. C. 441. *Frontin.* de Aquaeductib.

L. Papyrius Cursor V. *C. Iunius Bubulcus* II. Liv. IX. 28. Inibant *Kal. Octob.* Octob. *Iulian.* I.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

310	4404	874	20	117 $\frac{2}{3}$	442	443 $\frac{116}{117}$ $\frac{4}{1}$	198

xxx. annus ab initio Belli *Samnitici.* Frontin. de Aquaeductib. Nempe ab anno *Caton.* 412.

M. Valerius, P. Decius. Liv. IX. 29. Inibant *Kal. Oct.* Sept. *Iul.* 21.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

309	4405	875	21	117 $\frac{1}{4}$	443	444 117 $\frac{1}{2}$	199

Triumph. *Valerii* Cos. *Idib. Sext.* Epoch. *Capitol.* 441. Fast. *Capit.* Aug. *Iulian.* 8.

C. *Iunius Bubulcus* III. *Q. Aemilius Barbula* II. Liv. IX. 30. Inibant *Kal. Octobr:* Octob. *Iul.* 4.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

308	4406	876	22	$\frac{117}{118}$ $\frac{4}{1}$	444	445 117 $\frac{2}{3}$	200

Triumph. C. *Iunii Bubulci* III. Cos. *Non. Sext.* Epoch. *Capit.* 442. Fast. *Capit.* Iul. *Iulian.* 31.

Triumph. *Q. Aemilii Barbul.* II. Cos. *Idib. Sext.* Epoch. *Capit.* 442. Fast. *Capit.* August. *Iul.* 8.

Centesimus annus ab *Aemilii* Dictatura de *Censorib.* Liv. IX. 34. Ab anno *Catoniano* 321. Liv. IV. 24. *Intra* 10. *annos. Moenii* Dictatura. Liv. IX. 34. Quae anno *Caton.* 440. Liv. IX. 26. Sed x. pro v.

Q. Fabius, C. Marcius Rutilus. Liv. IX. 33. Inibant *Kal. Octob.* Septemb. *Iulian.* 23.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. x.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. I.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
						445 $117\frac{3}{4}$	*Varr.* 201 * *Cat.*

Hunc rursus annum non agnoscit *Liuius*, nec adeo *Dionysius*, nec rationes *Catonianae*. Sed praedictis *Coss. Dictatorem* et *Mag. Equitum* assignant.

Inibant forte *Kal. Octob.* Octob. *Iul.* 5.

L. Papyrius Cursor II. Dictator, *C. Iunius Bubulcus Brutus* II. Mag. Equitum. Dictator et Mag. Equit. sine *Coss.* Fast. *Capit.*

Triumph. *Papyrii Cursoris* Dictatoris *Idib. Octobr.* Epoch. *Capit.* 444. Fast. *Capit.* Octob. *Iulian.* 19.

Triumph. *Q. Fabii Maximi* Procos. *Idib. Nouemb.* Epoch. *Capit.* 444. Fast. *Capit.* Nov. *Iul.* 17.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. I.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
307	4407	877	23	$118\frac{1}{2}$	445	446 $\frac{117}{118}\ \frac{4}{1}$	*Varr.* 202 *Cat.* 201

Induciae annuae Hetruscis datae. Liv. IX. 41.

Q. Fabius, *Decius*. Liv. IX. 41. Inibant *Idib.* forte *Sept.* vet. Sept. *Iul.* 18. Inibant *Kal. Octob.* Octob. *Iul.* 5.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. I.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
306	4408	878	24	$118\frac{2}{3}$	446	447 $118\frac{1}{2}$	*Varr.* 203 *Cat.* 202

Appius Claudius, *L. Volumnius*. Liv. IX. 42. Inibant *Kalend. Octob.* Sept. *Iul.* 25.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. I.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
305	4409	879	25	$118\frac{3}{4}$	447	448 $118\frac{2}{3}$	*Varr.* 204 *Cat.* 203

Cum Carthaginiensibus eodem anno foedus tertio renouatum. Liv. IX. 43. De hoc foedere *Polybius* III. 24.

P. Cornelius Aruina, *Q. Marcius Tremulus*. Liv. IX. 42. Inibant *Kal. Octobr.* Octob. *Iul.* 8.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

<table>
<tr><th>*Ante Christ.*</th><th>*Per. Iul.*</th><th>*Post Exc. Troiae.*</th><th>*Per. Meton.*</th><th>*Olympiad.*</th><th>*V. C. Caton.*</th><th>*V. C. Varr.*</th><th>*A Regifugio.*</th></tr>
<tr><td>304</td><td>4410</td><td>880</td><td>26</td><td>$\frac{118\ 4}{119\ 1}$</td><td>448</td><td>449
$118\frac{3}{4}$</td><td>*Varr.* 205
Cat. 204</td></tr>
<tr><td colspan="8">Triumph. *Q. Marcii Tremuli* Cos. *Prid. Kal. Quint.* Epoch. *Capitol.* 447. Fast. *Capit.* Iul. *Iulian.* 29. Sed anni fine *neuter Consulum potuerat Bello abesse.* Liv. IX. 44.
L. Posthumius, T. Minucius. Liv. IX. 44. In locum *Minucii* suffectus *M. Fuluius.* Liv. IX. 44. Inibant *Kal. Octob.* vet. Sept. *Iul.* 27.
Triumph. *M. Fuluii* Cos. III. *Non. Octob.* Epoch. *Capitolin.* 448. Fast. *Capit.* Octob. *Iulian.* 1.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.</td></tr>
<tr><td>303</td><td>4411</td><td>881</td><td>27</td><td>$119\frac{1}{2}$</td><td>449</td><td>450
$\frac{118\ 4}{119\ 1}$</td><td>*Varr.* 206
Cat. 205</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant forte *Kal. Octobr.* vet. Octob. *Iul.* 9.
Triumph. *P. Sulpicii Sauerrionis* COS. IV. *Kal. Nov.* Epoch. *Capitolin.* 449. Fast. *Capit.* Nov. *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.</td></tr>
<tr><td>302</td><td>4412</td><td>882</td><td>28</td><td>$119\frac{2}{3}$</td><td>450</td><td>451
$119\frac{1}{2}$</td><td>*Varr.* 207
Cat. 206</td></tr>
<tr><td colspan="8">Triumph. *P. Sempronii Sophi Cos.* VII. *K. Octob.* Epoch. *Capitolin.* 449. Septemb. *Iul.* 23.
L. Genucius, Seru. Cornelius. Liu. X. 1. Inibant *Kal. Octobr.* Sept. *Iulian.* 29.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.</td></tr>
<tr><td>301</td><td>4413</td><td>883</td><td>29</td><td>$119\frac{3}{4}$</td><td>451</td><td>452
$119\frac{2}{3}$</td><td>*Varr.* 208
Cat. 207</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant *Kal. Octob.* Octob. *Iul.* 12.
M. Liuius Denter, C. Aemilius. Liu. X. 1.
Triumph. *C. Iunii Bubulci* Dictatoris III. *K. Sept.* Epoch. *Capitolin.* 451. Fast. *Capitolin.* Sept. *Iulian.* 11.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 25. *Iulian.* Cycl. XVII.</td></tr>
</table>

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
						453 119$\frac{3}{4}$	*Varr.* 209

Hunc denique III. *Dictatorem* ann. non agnoſcunt rationes *Caton.*

Inibant *Kal. Octobr.* vet. Octob. *Iulian.* I.

M. Valerius Maximus Dictator, M. Aemilius Paulus / *Q. Fabius* } Magiſter Equitum, ſine *Coſſ.* Faſt. *Cap.* Liu. X. 3. VI. menſibus. *Idat.*

Triumph. *Valerii* Dictatoris X. *Kal. Dec.* 431. Faſt. *Capitolin.* Nov. *Iulian.* 21.

Hetruſcis induciae biennii datae. Liu. X. 5.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
300	4414	884	30	$\frac{119}{120}\,\frac{4}{1}$	452	454	*Varr.* 210 *Cat.* 208

Conſul ex Dictatura factus M. Valerius. Non petentem, atque adeo abſentem, creatum credidere quidam: et per Interregem ea Comitia facta. Liv. X. 5.

Hetruſcum induciae quietum tenebant. Liv. X. 6.

M. Valerius, Q. Apuleius Panſa. Liv. X. 5. 6. Inibant vet. *Mart. Idibus.* April. *Iulian.* I.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
299	4415	885	31	120$\frac{1}{2}$	453	455	*Varr.* 211 *Cat.* 209

Ab Hetruſcis aduerſus inducias paratum Bellum. Liv. X. 10.

M. Fuluius Paetus, T. Manlius Torquatus. Liv. X. 9.
M. Valerius ſuffectus. Liv. X. 11.

Inibant vet. *Mart. Idib.* Mart. *Iulian.* 22.

Triumph. *Fuluii Cos.* VII. *Kalend. Octobr.* Faſt. *Capitolin.* Nov. *Iulian.* 7.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Chrift.	*Per. Iul.*	*Poft Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
298	4416	886	32	$120\frac{2}{3}$	454	456	*Varr.* 212 *Cat.* 210

Eo anno Interregnum initum. Interreges fuere Appius Claudius, dein P. Sulpicius. Liv. X. 11.

Inibant *Kalend.* vt videtur, *Aprilis.* April. *Iulian.* 20.

Q. Cornelius Scipio, Cn. Fuluius. Liv. X. 11.

Triumph. *Cn. Fuluii* Cos. *Idib. Nov.* Epoch. *Capitolin.* 455. Faft. *Capitolin.* Nov. *Iulian.* 27.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

297	4417	887	33	$120\frac{3}{4}$	455	457	*Varr.* 213 *Cat.* 211

Fabius legem recitari iuffit, qua intra decem annos eundem Confulem refici non liceret. Liv. X. 13. Legem illam memorat *Liuius* VII. 42. Numerat autem *Fabius* a tertio fuo *Confulatu* anno *Catoniano* 445. *Decem* autem *pleni* funt anni pro calculo *Varroniano*, ab anno *Varron.* 446. ad 457. accenfito *tertio Dictatore*, quem etiam hinc difcimus *Liuium* pro anno a Confulatibus *diftincto* non habuiffe. Sed male.

Q. Fabius Maximus IV. *P. Decius Mus* III. Liv. X. 14. V. *menf.* in *Samnio.* 15. *Prorogatum illis in fex menfes Imperium.* 16. 20. Inibant, vt videtur, vet. *Aprilis Kalend.* Apr. *Iul.* 9.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

296	4418	888	34	$\frac{120}{121}\frac{4}{1}$	456	458	*Varr.* 214 *Cat.* 212

L. Volumnius, App. Claudius. Liv. X. 15. 16. *Kalend.* vet. inibant *April.* April. *Iulian.* 21.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. I.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
295	4419	889	35	121 ½	457	459	Varr. 215 Cat. 213

Fabii oratio fuit, qualis biennio ante. Liu. X. 23. *L. Volumnio prorogatum in annum Imperium est.* ib. Annus Belli XLVI. cum *Samnitibus.* Liv. X. 31. Ab anno *Caton.* 412. Non autem *Varroniano* 411. Initio anni *hyems.* Liv. X. 25.

Q. Fabius V. *P. Decius* IV. Liv. X. 23. 25. Inibant forte vet. *April. Kalend.* Apr. *Iulian.* 11.

Triumph. *Q. Fabii* V. Cos. *Prid. Non. Sept.* Epoch. *Capit.* 458. Fast. *Capitolin.* Sept. *Iulian.* 10.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. I.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
294	4420	890	36	121 ⅔	458	460	Varr. 216 Cat. 214

L. Posthumius Megellus, M. Attilius Regulus. Liv. X. 32. *Kal.* forte *April.* vet. inibant. April. *Iulian.* 1.

Triumph. *L. Posthumii Megelli* Cos. II. 6. *Kalend. April.* Epoch. *Capit.* 459. Fast. *Capit.* anno *Iuliano* sequenti. Mart. *Iulian.* 27.

Triumph. *M. Attilii Reguli* Cos. V. *Kal. April.* Epoch. *Capitol.* 459. Fast. *Capit.* anno *Iuliano* sequenti. Mart. *Iulian.* 28.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. I.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
293	4421	891	37	121 ¾	459	461	Varr. 217 Cat. 215

M. Attilius superioris anni Cos. Liv. X. 39. Hunc annum *Plinius* VII. 60. ante Consulatum *Valerii Messallae* 30. numerat (Recte. Ann. enim erat *Caton.* 489.) etiam ante *Pyrrhum* 12. Nempe ab initio illo, quod a Bello coepit *Tarentino*, an. *Cat.* 471.

L. Papyrius Cursor, Sp. Caruilius. Liv. X. 38. 39. Inibant *Kal.* vt videtur, vet. *April.* Mart. *Iulian.* 21.

Triumph. *Sp. Caruilii* Cos. *Idib. Ian.* Epoch. *Capitolin.* 460. Decemb. *Iulian.* 25.

Triumph. *L. Papyrii Idib. Febr.* Epoch. *Capitolin.* 640. *in Magistratu.* Liv. X. 46. Post *niues.* ib. Post nouos Tribunos Pleb. *anno exacto.* ib. 47. *Eo anno Bello occupati Coss.* ib. anno *Iulian.* sequenti. Ianuar. *Iul.* 23.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip. I.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
292	4422	892	38	$\frac{121}{122}\ \frac{4}{1}$	460	462	*Varr.* 218 *Cat.* 216

Altero post *Papyrium anno Fabius Gurges* Cos. *Oros.* Annus Belli *Samnitici* XLIX. *Orosius*, vt videtur, e *Liuio*, qui XLVI. similiter numerauerat, *Catonianum* scilicet, non *Varronian.*
Q. Fabius Maximi f. Gurges, D. Iunius Brutus Scaeua. Liv. X. 47.
Inibant vet. *April.* forte *Kalendis.* April. *Iulian.* 11.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

291	4423	893	39	122½	461	463	*Varr.* 219 *Cat.* 217

Deficit *Liuius*, aliunde supplendus ad initium Belli *Punici* 2.
L. Posthumius Megellus Interrex. Liv. XXVII. 6.
L. Posthumius Megellus III. *C. Iun. Brutus Bubulcus.* Liv. XXVII. 6.
Inibant forte *Idib. April.* vet. April. *Iulian.* 4.
Proximo post *Fabium* ann. Cos. *Posthumius. Dion.* Frag. *Val.* p. 533.
Triumph. *Q. Fab. Maximi Gurgitis Kal. Sextil.* Epoch. Cap. 462.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

290	4424	894	40	122⅔	462	464	*Varr.* 220 *Cat.* 218

V. annis post *deuotionem* Decii. *Cicer.* Cat. Mai.
Manius Curius Dentatus, P. Cornelius Rufinus. Inibant *Idib.* vt videtur, *April.* vet. April. *Iulian.* 17.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

289	4425	895	41	122¾	463	465	*Varr.* 221 *Cat.* 219

M. Valerius Coruinus, Q. Coedicius Noctua.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. *April. Iulian.* 6.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calippic.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
288	4426	896	42	$\frac{122}{123}\frac{4}{1}$	464	466	*Varr.* 222 *Cat.* 220

Q. Martius Tremulus II. *P. Cornelius Arvina* II.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 18.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 25. *Iul.* Cycl. VII.

287	4427	897	43	$123\frac{1}{2}$	465	467	*Varr.* 223 *Cat.* 221

M. Claudius Marcellus, Sp. Nautius Rutilus.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

286	4428	898	44	$123\frac{2}{3}$	466	468	*Varr.* 224 *Cat.* 222

M. Valerius Potitus, C. Aelius Paetus.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 21.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

285	4429	899	45	$123\frac{3}{4}$	467	469	*Varr.* 225 *Cat.* 223

C. Claudius Canina, M. Aemilius Lepidus.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iul.* 10.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

284	4430	900	46	$\frac{123}{124}\frac{4}{1}$	468	470	*Varr.* 226 *Cat.* 224

C. Servilius Tucca, L. Caecilius Denter.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 22.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiæ.*	*Per.Callippic.* I.	*Olympiad.*	*V.C. Caton.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
283	4431	901	47	$124\frac{1}{2}$	469	471	*Varr.* 227 *Cat.* 225

Victi a *Dolabella* Consule *Galli*, διαγενομένων ἐτῶν δέκα. *Polyb.* II. 19. [a proelio *Sentinati* sub Coss. V.C. 457. *Caton.* legendum δώδεκα] τῷ τρίτῳ πρότερον ἔτει τῆς Πύῤῥȣ διαβάσεως εἰς τὴν Ἰταλίαν. [ante Coss. *Catonian.* 472.] πέμπτῳ δὲ τῆς τῶν Γαλατῶν περὶ Δελφὲς διαφθορᾶς. [ante Coss. *Caton.* 474.]
P. Cornelius Dolabella, Cn. Domitius Caluus.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 12.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiæ.*	*Per.Callippic.* I.	*Olympiad.*	*V.C. Caton.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
282	4432	902	48	$124\frac{2}{3}$	470	472	*Varr.* 228 *Cat.* 226

C. Fabricius Luscinus, Q. Aemilius Papus.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 25.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiæ.*	*Per.Callippic.* I.	*Olympiad.*	*V.C. Caton.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
281	4433	903	49	$124\frac{3}{4}$	471	473	*Varr.* 229 *Cat.* 227

Triumph. *Fabricii* III. *Non. Mart.* Mart. *Iulian.* 6.
L. Aemilius Barbula, Q. Martius Philippus.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 14.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iul.* Cycl. XIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiæ.*	*Per.Callippic.* I.	*Olympiad.*	*V.C. Caton.*	*V.C. Varr.*	*A Regifugio.*
280	4334	904	50	$\frac{124}{125}\frac{4}{1}$	472	474	*Varr.* 230 *Cat.* 228

Hi *Coss.* Ep. *Capit.* 473. Ep. *Cat.* 472. *Varr.* 474. Diss. X. de *Cycl.* n. 60. XVII. an. a *Cos.* II. *Appii Coeci.* Cic. *Cat. Mai.* c. 6. Ab an. *Cat.* 456.
Fabricius ἐνιαυτῷ τρίτῳ πρότερον ὑπατεύων. *Dionys.* Fragm. *Vrsin.* n. 5.
P. Valerius Laeuinus, Tib. Coruncanius Nepos. [Et de *Aemilio.*
Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. April. *Iulian.* 26.
Cornelius Cos. ann. 4. ante hunc. *Dionys.* n. 5.
Triumph. *Philippi Kal. Apr.* Epoch. *Cap.* 472. April. *Iul.* 14.
Triumph. *Aemil. Barbulae Procos.* 6. *Idus Quintil.* Epoch. *Cap.* 473. Iul. *Iul.* 21.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iul.* Cycl. XV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calippic.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
279	4435	905	51	$125\frac{1}{2}$	473	475	*Varr.* 231 *Cat.* 229

Triumph. *Coruncanii Cos. Kal. Feb.* Epoch. *Cap.* 473. Febr. *Iul.* 4.
P. Sulpicius Sauerrio, P. Decius Mus. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 16.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calippic.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
278	4436	906	52	$125\frac{2}{3}$	474	476	*Varr.* 232 *Cat.* 230

C. Fabricius Luscinus II. *Q. Aemilius Papus* II. Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. April. *Iulian.* 29.
Triumph. *Fabricii Cos.* II. *Idib. Dec.* Epoch. *Capitolin.* 475. Dec. *Iul.* 23.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calippic.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
277	4437	907	53	$125\frac{3}{4}$	475	477	*Varr.* 233 *Cat.* 231

P. Cornelius Rufinus II. *C. Iunius Brutus Bubulcus* II. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 18.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calippic.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
276	4438	908	54	$\frac{125}{126}\frac{4}{1}$	476	478	*Varr.* 234 *Cat.* 232

Triumph. *Iunii Bubulci Cos.* II. *Non. Ianuar.* Epoch. *Capitol.* 476. *Ianuar.* Iulian. 2.
Q. Fabius Maximus Gurges II. *C. Genucius Clepsina.* Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 30.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 7. *Iul.* Cycl. XIX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per.Calippic.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
275	4439	909	55	$126\frac{1}{2}$	477	479	*Varr.* 235 *Cat.* 233

Triumph. *Fab. Maxim. Gurg. Cos.* II. *Quirinalib.* Epoch. *Cap.* 477. XII. *Kal. Mart. Feb.* vet. 16. Febr. *Iulian.* 13.

Manius Curius Dentatus III. *L. Cornelius Lentulus.* Inibant *Idib.* vt videtur, *Apr.* vet. April. *Iulian.* 20.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per.Calippic.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
274	4440	910	56	$126\frac{2}{3}$	478	480	*Varr.* 236 *Cat.* 234

Triumph. *M. Curii Dentati, Februario* Epoch. *Capitolin.* 478.

Triumph. *L. Cornelii Lentuli Cos. Kal. Mart.* Epoch. *Capitol.* 478. Mart. *Iulian.* 20.

Serv. Cornelius Merenda, Manius Curius Dentatus III. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. Maii *Iulian.* 2.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per.Calippic.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
273	4441	911	57	$126\frac{3}{4}$	479	481	*Varr.* 237 *Cat.* 235

Eutropio annus 461. Restituantur *decades* omissae, vt sit 481. et recte se habebit pro Epocha *Varroniana.*

C. Fabius Dorso Licinus, C. Claudius Canina II. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. Apr. *Iulian.* 21.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per.Calippic.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
272	4442	912	58	$\frac{126}{127}\ \frac{4}{1}$	480	482	*Varr.* 238 *Cat.* 236

Triumph. *Caninae Quirinalib.* Epoch. *Capit.* 480. Febr. *Iul.* 14.

Annus XL. post *Coss.* anni *Caton.* 442. *Frontin.* de Aquaeduct.

L. Papyrius Cursor II. *Sp. Carnilius Maximus* II. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. Maii *Iulian.* 3.

Annis *prope* LXX. Bellum cum *Samnitibus.* Liv. XXXI. 31.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Nn 2

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calippic.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
271	4443	913	59	$127\frac{1}{2}$	481	483	*Varr.* 239 *Cat.* 237

C. Quinctius Claudus, *L. Genucius Clepsina.* Inibant *Idib.* forte *April.* vet. Apr. *Iulian.* 23.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

270	4444	914	60	$127\frac{2}{3}$	482	484	*Varr.* 240 *Cat.* 238

C. Genucius Clepsina II. *Cn. Cornelius Blasio.* Inibant *Idib.* forte *April.* vet. Apr. *Iulian.* 13.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

269	4445	915	61	$127\frac{3}{4}$	483	485	*Varr.* 241 *Cat.* 239

Fabius Cos. annis *quinque* ante Bellum *Punicum*, et ann. V. C. 485. *Plin.* XXXIII. 3.

C. Fabius Pictor, *Q. Ogulnius Gallus.* Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. Apr. *Iulian.* 2.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

268	4446	916	62	$\frac{127}{128}\frac{4}{1}$	484	486	*Varr.* 242 *Cat.* 240

Hi *Coss.* *quinquennio* post *Consulem* Claudium Caninam. *Vell.* I. 14. Insequentes post *Coss.* anni superioris. *Eutrop.*

P. Sempronius Sophus, *Appius Claudius Rufus.* Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 14.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

267	4447	917	63	$128\frac{1}{2}$	485	487	*Varr.* 243 *Cat.* 241

M. Atilius Regulus, *L. Iulius Libo.* Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 4.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Chrift.	*Per. Iul.*	*Poft Exc. Troiae.*	*Per. Callippic. I.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
266	4448	918	64	128 $\frac{2}{3}$	486	488	*Varr.* 244 *Cat.* 242

Triumph. *Libonis Cos.* VII. *Kal. Febr.* Ianuar. *Iulian.* 7.
N. Fabius Pictor, D. Iunius Pera. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 17.
Triumph. *Iunii Perae Cos.* V. *Kal. Octobr.* Epoch. *Capit.* 487. Sept. *Iulian.* 26.
Triumph. *Fabii Pictoris Cos.* III. *Non. Octobr.* Epoch. *Capit.* 487. Octobr. *Iulian.* 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. v.

265	4449	919	65	128 $\frac{3}{4}$	487	489	*Varr.* 245 *Cat.* 243

Initium Belli *Punici* I. Ἐνιαυτῷ τρίτῳ τῆς ὀγδόης καὶ εἰκοστῆς ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν Ὀλυμπιάσιν. *Dionyf.* I. 7. Eodem anno *Ol.* 128. 3. finem *Timaei,* initium autem *Polybii,* ftatuit *Phot.* Cod. 83. Quod fcilicet a bello *Punico* I. Hiftoriam arceffit *Polybius.* Sic ann. V. C. 489. *Belli* eiufdem exordium ftatuit *Solin.* c. 2.
Q. Fabius Maximus Gurges III. *L. Mamilius Vitulus.* Inibant *Idib.* forte *April.* vet. Apr. *Iulian.* 6.
Triumph. *Fabii Pictoris Cos. Kal. Febr.* Epoch. *Cap.* 487. Ian. *Iul.* 26.
Triumph. *Iunii Perae Cos. Non. Febr.* Epoch. *Capit.* 487. Ianuar. *Iulian.* 30.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

264	4450	920	66	128 $\frac{4}{}$ 129 $\frac{}{1}$	488	490	*Varr.* 246 *Cat.* 244

Anni 488. *a condita Vrbe ad App. Claudium Cos.* Liv. XXXI. 1.
Appius Claudius Caudex, M. Fuluius Flaccus. Faft. *Capit. Polyb.* Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 18.
Triumph. *M. Fuluii Flacci Cos. Kal. Nov.* Epoch. *Capit.* 489. Novemb. *Iulian.* 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Calippic. I.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Caton.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>263</td><td>4451</td><td>921</td><td>67</td><td>$129\frac{1}{2}$</td><td>489</td><td>491</td><td>Varr. 247 Cat. 245</td></tr>
<tr><td colspan="8">M. Valerius Messala Cos. annis 30. post Coss. anni Caton. 459. Plin. VII. 60. V. C. 490. Plin. XXXV. 4. Sed corrige 491.
Manius Valerius Maximus, Man. Otacilius Crassus. Fast. Capit. Polyb. I. 16. Inibant Idib. forte Apr. vet. April. Iulian. 8.
Palilia April. vet. 20. Apr. 15. Iulian. Cycl. VIII.</td></tr>
<tr><td>262</td><td>4452</td><td>922</td><td>68</td><td>$129\frac{2}{3}$</td><td>490</td><td>492</td><td>Varr. 248 Cat. 246</td></tr>
<tr><td colspan="8">Triumph. Valerii Messalae Cos. XVI. Kal Apr. Epoch. Capitol. 490. Mart. Iulian. 25.
L. Posthumius Megellus, C. Mamilius Vitulus. Fast. Capit. Polyb. I. 17. Inibant Idib. forte April. vet. Apr. Iulian. 21.
Palilia April. vet. 20. Apr. 28. Iulian. Cycl. IX.</td></tr>
<tr><td>261</td><td>4453</td><td>923</td><td>69</td><td>$129\frac{3}{4}$</td><td>491</td><td>493</td><td>Varr. 249 Cat. 247</td></tr>
<tr><td colspan="8">L. Valerius Flaccus, T. Otacilius Crassus. Fast. Cap. Polyb. I. 20. Inibant Idibus forte April. vet. April. Iulian. 10.
Palilia April. vet. 20. Apr. 17. Iulian. Cycl. X.</td></tr>
<tr><td>260</td><td>4454</td><td>924</td><td>70</td><td>$\frac{129}{130}\ \frac{4}{1}$</td><td>492</td><td>494</td><td>Varr. 250 Cat. 248</td></tr>
<tr><td colspan="8">V. ann. Belli. Eutrop.
Cn. Cornelius Scipio Asina, C. Duilius. Fast. Capitol. Polyb. I. 21. Inibant Idib. forte Apr. vet. April. Iul. 22.
Palilia April. vet. 20. Apr. 29. Iulian. Cycl. XI.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Calippic. I.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Caton.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>259</td><td>4455</td><td>925</td><td>71</td><td>$130\frac{1}{2}$</td><td>493</td><td>495</td><td>Varr. 251
Cat. 249</td></tr>
<tr><td colspan="8">Triumph. C. Duilii Cos. Kal. Intercalar. Epoch. Capit. 493. Febr. Iul. 23.
L. Cornelius Scipio, C. Aquillius Florus. Fast. Cap. Inibant Idib. forte Apr. vet. April. Iulian. 12.
Palilia April. vet. 20. Apr. 19. Iulian. Cycl. XII.</td></tr>
<tr><td>258</td><td>4456</td><td>926</td><td>72</td><td>$130\frac{2}{3}$</td><td>494</td><td>496</td><td>Varr. 252
Cat. 250</td></tr>
<tr><td colspan="8">Triumph. L. Cornelii Scipionis Cos. V. Id. Mart. Epoch. Capitolin. 495. Mart. Iulian. 23.
Triumph. C. Aquillii Procos. IV. Non. Oct. Epoch. Cap. 495. Octob. Iulian. 11.
A. Atilius Calatinus, C. Sulpicius Paterculus. Fast. Cap. Polyb. I. 24. Inibant Idib. forte Apr. vet. Apr. Iul. 25. Proinde Carthaginienses in hibernis aggressi. Polyb.
Triumph. C. Sulpicii Paterculi Cos. III.
Palilia April. vet. 20. Maii 2. Iulian. Cycl. XIII.</td></tr>
<tr><td>257</td><td>4457</td><td>927</td><td>73</td><td>$130\frac{3}{4}$</td><td>495</td><td>497</td><td>Varr. 253
Cat. 251</td></tr>
<tr><td colspan="8">C. Atilius Regulus, Cn. Cornelius Blasio II. Fast. Cap. Polyb. I. 25. Inibant Idib. forte Apr. vet. Apr. Iul. 14. εἰς τὴν ἐπιφερομένην θερείαν ἀνήχθησαν. Polyb. I. 25.
Palilia April. vet. 20. Apr. 21. Iulian. Cycl. XIV.</td></tr>
<tr><td>256</td><td>4458</td><td>928</td><td>74</td><td>$\frac{130}{131}\ \frac{4}{1}$</td><td>496</td><td>498</td><td>Varr. 254
Cat. 252</td></tr>
<tr><td colspan="8">Triumph. A. Atilii Pr. Ann. 14. K. Feb. Fast. Cap. Ian. Iul. 10.
L. Manlius Vulso Longus. Inibant Idib. forte Apr. vet. Apr. Iulian. 26.
Q. Caedicius occisus Fast. Cap. suff. M. Atilius Regulus II. Polyb. I. 26. Liv. XXXIX. X. annus Belli. Oros.
Palilia April. vet. 20. Maii 3. Iulian. Cycl. XV.</td></tr>
</table>

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calippic I.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
255	4459	929	75	$131\frac{1}{2}$	497	499	*Varr.* 255 *Cat.* 253

Serv. Fulv. Paetinus Nobilior, *M. Aemilius Paullus*. Fast. *Cap. Polyb.* I. 36. Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. *Apr. Iul.* 16. Ἀρχομένης θερείας *Africam* petunt. *Polyb.* I. 36. *Aestatis* initium a *Maii* 9. Diss. X. de *Cycl.* n. 9.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calippic I.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
254	4460	930	76	$131\frac{2}{3}$	498	500	*Varr.* 256 *Cat.* 254

Cn. Cornelius Scipio Asina II. *A. Atilius Calatinus* II. Fast. *Cap. Polyb.* I. 38. Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. Apr. *Iulian.* 29. Mensib. *tribus* classem struxerunt. *Polyb.* I. 38. Ita fine *Iulii*, vel *Augusto* ineunte, *Siciliam* petierint.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calippic I.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
253	4461	931	*Calippicae* II. I	$131\frac{3}{4}$	499	501	*Varr.* 257 *Cat.* 255

Triumph. *Ser. Fuluii Paetini Procos.* XIII. *Kal. Febr.* Epoch. *Cap.* 499. Ianuar. *Iulian.* 26.

Triumph. *M. Aemilii Paulli Procos.* XII. *Kal. Febr.* Epoch. *Cap.* 499. Ianuar. *Iulian.* 27.

Cn. Seruilius Caepio, C. Sempronius Blaesus. Fast. *Cap. Polyb.* I. 39. Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. Apr. *Iul.* 18. Θερείας ἐπιγενομένης καταςαθέντες. *Polyb.* I. 39.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calippic I.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
252	4462	932	2	$\frac{131}{132}\ \frac{4}{1}$	500	502	*Varr.* 258 *Cat.* 256

Triumph. *Cn. Cornelii Scipion. Asinae Procos.* X. *Kal. April.* Epoch. *Cap.* 500. Mart. *Iulian.* 28.

Triumph. *C. Sempronii Blaesi Cos. K. April.* Ep. *Cap.* 500. Ap. *Iul.* 6.

C. Aurelius Cotta, P. Seruilius Geminus. Fast. *Cap.* Inibant *Kal.* forte *Maii* vet. Maii *Iul.* 17.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
251	4463	933	3	132½	501	503	*Varr.* 259 *Cat.* 257

Triumph. *C. Aurelii Cottae Cos. Idib. Aprilib.* Epoch. *Cap.* 501. April. *Iul.* 20. V. ann. a capto Regulo. *Oros.*
L. Caecilius Metellus, C. Furius Pacilus. Fast. *Cap. Polyb.* I. 39. Inibant *Kal.* forte *Maii* vet. Maii *Iul.* 7.
Annus Belli XIV. *Polyb.* I. 41. Vid. ann. ante *Christ.* 241.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 26. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
250	4464	934	4	132⅔	502	504	*Varr.* 260 *Cat.* 258

Triumph. *L. Caecilii Metelli Procos.* VII. *Id. Sept.* Epoch. *Cap.* 502. Sept. *Iul.* 22. Deest annus. Victoria eius adulta messe, ἀκμαζούσης συγκομιδῆς. *Polyb.* I. 40. Proinde *Iulio* exeunte.
C. Atilius Regulus II. *L. Manlius Vulso* II. Fast. *Cap. Polyb.* I. 39. Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 19.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
249	4465	935	5	132¾	503	505	*Varr.* 261 *Cat.* 259

Ludi *Seculares* his *Coss.* pro mente *Liuii.* Censorin. c. 17. Inde corrigo *Epitom.* L. XLVIII. Diss. X. de *Cycl.* §. 53.
P. Claudius Pulcher, L. Iunius Pullus. Fast. *Cap. Polyb.* I. 49. Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
248	4466	936	6	$\frac{132}{133}\frac{4}{1}$	504	506	*Varr.* 262 *Cat.* 260

C. Aurelius Cotta II. *P. Seruilius Geminus* II. Fast. *Cap.* Inibant Kal. *Maii* vet. Maii *Iulian.* 20.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
247	4467	937	7	$133\frac{1}{2}$	505	507	*Varr.* 263 *Cat.* 261

Ann. Bell. 18. Vid. ann. ante *Christ.* 241.

L. Caecilius Metellus II. *N. Fabius Buteo.* Fast. *Capit.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 10.

Hoc anno Εἰρκτὴν occupat *Amilcar Barcae*, per triennium. *Polyb.* I. 56. Vid. ann. ante *Christ.* 245.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iul.* Cycl. XXIV.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
246	4468	938	8	$133\frac{2}{3}$	506	508	*Varr.* 264 *Cat.* 262

Manius Otacilius Crassus II. *M. Fabius Licinus.* Fast. *Capit.* Inibant *Kal. Maii* vet. *April. Iulian.* 30.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 10. *Iulian.* Cycl. I. a *Martio.*

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
245	4469	939	9	$133\frac{3}{4}$	507	509	*Varr.* 265 *Cat.* 263

M. Fabius Buteo. C. Atilius Bulbus. Fast. *Capit.* Inibant *Kalend. Maii* vet. *April. Iulian.* 9. Cycl. II.

Palilia *April.* vet. 20. *April.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
244	4470	940	10	$\frac{133}{134}\ \frac{4}{1}$	508	510	*Varr.* 266 *Cat.* 265

Hoc anno Vrbem *Erycinam* occupat *Amilcar Barcae*, per biennium, ad Cos. *Lutatium. Polyb.* I. 58. Vid. ann. ante *Chr.* 241.

A. Manlius Torquatus Atticus, C. Sempronius Blaesus II. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* I.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
243	4471	941	11	$134\frac{1}{2}$	509	511	*Varr.* 267 *Cat.* 265

C. Fundanius Fundulus, C. Sulpicius Gallus. Fast. *Capit.* Inibant *Kal. Maii* vet. *April. Iulian.* 21.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
242	4472	942	12	$134\frac{2}{3}$	510	512	*Varr.* 268 *Cat.* 266

'Αρχομένης τῆς θερείας, emissus *C. Lutatius. Polyb.* I. 59.
C. Lutatius Catulus, A. Posthumius Albinus. Fast. *Capit.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iul.* 4.
His *Coss.* victi ad *Aegates* Carthaginenses. *Liv.* XXIII. 13.
XXIII. ann. Belli. *Eutrop.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
241	4473	943	13	$134\frac{3}{4}$	511	513	*Varr.* 269 *Cat.* 267

Triumph. *C. Lutatii Procos.* IV. *Non. Oct.* Epoch. *Cap.* 512. Sept. *Iulian.* 22. *Pax* cum Poenis. *Liv.* XXX. 44.
Triumph. *Q. Valerii Faltonis* Prid. *Non. Oct.* Epoch. *Cap.* 512. Sept. *Iulian.* 24.
A. Manlius Torquatus Atticus II. *Q. Lutatius Cerco.* Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. *April. Iulian.* 23.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
240	4474	944	14	$\frac{134}{135}\frac{4}{1}$	512	514	*Varr.* 270 *Cat.* 268

Triumph. *Q. Lutatii Cerconis Cos. K. Mart.* Epoch. *Cap.* 512. Mart. *Iulian.* 6.
Triumph. *A. Manlii Torquat. Attic. Cos.* II. 4. *Non. Mart.* Epoch. *Cap.* 512. Mart. *Iul.* 9.
C. Claudius Centho, M. Sempronius Tuditanus. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 7.
V. C. 514. *Cicer.* Bruto.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

<table>
<tr><th>Ante Chr.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Calipp. I.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Cat.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>239</td><td>4475</td><td>945</td><td>15</td><td>$135\frac{1}{2}$</td><td>513</td><td>515</td><td>Varr.
271
Cat.
269</td></tr>
<tr><td colspan="8">C. Mamilius Turrinus, Q. Valerius Falto. Fast. Cap. Inibant Kal. Maii vet. April. Iulian. 25.
Palilia April. vet. 20. Apr. 15. Iulian. Cycl. VIII.</td></tr>
<tr><td>238</td><td>4476</td><td>946</td><td>16</td><td>$135\frac{2}{3}$</td><td>514</td><td>516</td><td>Varr.
272
Cat.
270</td></tr>
<tr><td colspan="8">Tib. Sempronius Gracchus, P. Valerius Falto. Fast. Capit. Inibant Kal. Maii vet. Maii Iulian. 8.
Palilia April. vet. 20. Apr. 28. Iulian. Cycl. IX.</td></tr>
<tr><td>237</td><td>4477</td><td>947</td><td>17</td><td>$135\frac{3}{4}$</td><td>515</td><td>517</td><td>Varr.
273
Cat.
271</td></tr>
<tr><td colspan="8">L. Cornelius Lentulus Caudinus, Q. Fuluius Flaccus. Fast. Cap. Inibant Kal. Maii vet. April. Iulian. 27.
Palilia April. vet. 20. Apr. 28. Iulian. Cycl. X.</td></tr>
<tr><td>236</td><td>4478</td><td>948</td><td>18</td><td>$\frac{135}{136}\ \frac{4}{1}$</td><td>516</td><td>518</td><td>Varr.
274
Cat.
272</td></tr>
<tr><td colspan="8">Triumph. L. Cornelii Lentuli Caudini Cos. Idib. Interc. Febr. Iulian. 22.
P. Cornelius Lentulus Caudinus, C. Licinius Varus. Fast. Capit. Inibant Kal. Maii vet. Maii Iulian. 9.
Palilia April. vet. 20. April. 29. Iul. Cycl. XI.</td></tr>
<tr><td>235</td><td>4479</td><td>949</td><td>19</td><td>$136\frac{1}{2}$</td><td>517</td><td>519</td><td>Varr.
275
Cat.
273</td></tr>
<tr><td colspan="8">T. Manlius Torquatus, C. Atilius Bulbus II. Fast. Capit. Inibant Kal. Maii vet. April. Iulian. 29.
Palilia April. vet. 20. Apr. 19. Iul. Cycl. XII.</td></tr>
</table>

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
234	4480	950	20	$136\frac{2}{3}$	518	520	*Varr.* 276 *Cat.* 274

Triumph. *T. Manlii Torquati Cos.* VI. *Id. Mart.* Mart. *Iul.* 22.

L. Posthumius Albinus, Sp. Caruilius Maximus. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 12.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
233	4481	951	21	$136\frac{3}{4}$	519	521	*Varr.* 277 *Cat.* 275

Triumph. *Sp. Caruilii Maximi Cos. Kal. Apr.* Apr. *Iulian.* 2.

Q. Fabius Maximus Verrucosus, Manius Pomponius Matho. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 1.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
232	4482	952	22	$\frac{136}{137}\ \frac{4}{1}$	520	522	*Varr.* 278 *Cat.* 276

Triumph. *Manii Pomponii Mathonis Cos. Idibus Mart.* Mart. *Iulian.* 28.

Triumph. *Q. Fabii Maximi Verrucosi Cos. Kal. Febr.* Epoch. *Capit.* 520. Febr. *Iulian.* 15.

M. Aemilius Lepidus, M. Publicius Malleolus. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 13.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
231	4483	953	23	137 ½	521	523	*Varr.* 279 *Cat.* 277

Diuortium primum *Sp. Caruilii*: κατὰ τὴν ἑβδόμην ταῖς τριάκοντα καὶ ἑκατὸν Ὀλυμπιάσιν, ὑπατευόντων Μάρκȣ Πομπωνίȣ καὶ Γαΐȣ Παπυρίȣ. *Dionyſ.* II. 96. Dixerat antea: Ὁμολογεῖται γὰρ ἐντὸς ἐτῶν εἴκοσι καὶ πεντακοσίων μηδεὶς ἐν Ῥώμῃ διαλυθῆναι γάμος. *Gellius* ita: *Anno deinde poſt Romam conditam quingenteſimo vndeviceſimo Sp. Caruilius Ruga primus Romae de Amicorum ſententia diuortium cum vxore fecit.* Noct. *Attic.* XVII. 21. Leg. *vno et viceſimo*, vel *vndeuiceſimo* (vtroque modo dicitur) et recte ſe habebit, pro calculo *Catoniano.* Alium excerpſit *Gellius* Auctorem, et quidem *Varronianum*, cum idem *Caruilii* factum ad annum refert *V. C.* IↃXXIII. L. IV. c. 3. Male autem *Coſſ.* deſignauit, *M. Atilio* et *P. Valerio*, qui neutri V. C. anno conueniunt, ſed 525. *Catoniano.* Erroris occaſio ex eo, quod *Sp. Caruilium* hunc cum *Sp. Caruilio Cos.* anni 524. *Catoniani* confuderit. Hunc annum 521. *excludit* calculo ſuo *Dionyſius*, pro aliis eiuſdem exemplis a nobis ſupra, anno ante *Chriſt.* 388. prolatis.

Manius Pomponius Matho, C. Papyrius Maſo. Faſt. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 3.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

230	4484	954	24	137 ⅔	522	524	*Varr.* 280 *Cat.* 278

Triumph. *C. Papyrii Maſonis Cos.* III. *Non. Mart.* Epoch. *Cap.* 522. Mart. *Iulian.* 21.

M. Aemilius Barbula, M. Iunius Pera. Faſt. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 16.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

229	4485	955	25	137 ¾	523	525	*Varr.* 281 *Cat.* 279

L. Poſthumius Albinus II. *Cn. Fuluius Centumalus.* Faſt. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 5.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip. II.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
228	4486	956	26	137 4 / 138 1	524	526	*Varr.* 282 *Cat.* 280

Triumph. *Cn. Fuluii Centumali Procos.* X. *Kal. Quintil.* Epoch. *Cap.* 525. Iul. *Iulian.* 7.
Sp. Caruilius Maximus II. *Q. Fabius Maximus Verrucosus* II. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 17.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip. II.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
227	4487	957	27	138 $\frac{1}{2}$	525	527	*Varr.* 283 *Cat.* 281

P. Valerius Flaccus, *M. Atilius Regulus.* Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 7.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip. II.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
226	4488	958	28	138 $\frac{2}{3}$	526	528	*Varr.* 284 *Cat.* 282

M. Valerius Messalla, *L. Apustius Fullo.* Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. *Iulian.* 19.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip. II.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
225	4489	959	29	138 $\frac{3}{4}$	527	529	*Varr.* 285 *Cat.* 283

L. Aemilius Papus, *C. Atilius Regulus.* Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip. II.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
224	4490	960	30	138 4 / 139 1	528	530	*Varr.* 286 *Cat.* 284

Triumph. *L. Aemilii Papi Cos.* IV. *Idus Mart.* Epoch. *Cap.* 528. April. *Iulian.* 1.
T. Manlius Torquatus II. *Q. Fabius Flaccus* II. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 20.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip. II.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
223	4491	961	31	$139\frac{1}{2}$	529	531	*Varr.* 287 *Cat.* 285

C. Flaminius Nepos, P. Furius Philus. Fast. *Cap. Kal. Maii* vet. Maii *Iul.* 10.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip. II.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
222	4492	962	32	$139\frac{2}{3}$	530	532	*Varr.* 288 *Cat.* 286

Idib. Martii inibant. *Sigon.*

Triumph. *C. Flaminii Cos.* VI. *Id. Mart.* Mart. *Iul.* 10. *Ep. Cap.* 530.

Triumph. *P. Furii Phili Cos.* IV. *Id.* Mart. Epoch. *Cap.* 530. Mart. *Iulian.* 12.

C. Cornelius Scipio Calo, M. Claudius Marcellus. Fast. *Cap.* Inibant *Idib. Mart.* vet. Mart. *Iulian.* 15.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I. *a Martio.*

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip. II.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
221	4493	963	33	$139\frac{3}{4}$	531	533	*Varr.* 289 *Cat.* 287

Idibus Martiis inibant, Mart. *Iulian.* 4.

Triumph. *Cl. Marcelli Cos. K. Mart.* Epoch. *Capitolin.* 531. Feb. *Iulian.* 19.

P. Cornelius Scipio Asina, M. Minucius Rufus.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip. II.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
220	4494	964	34	$\frac{139}{140}\frac{4}{1}$	532	534	*Varr.* 290 *Cat.* 288

Idib. Martiis inibant, Mart. *Iulian.* 16.

L. Veturius Philo, C. Lutatius Catulus.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. III.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
219	4495	965	35	140 ½	533	535	*Varr.* 291 *Cat.* 289

Idib. Martiis inibant, Mart. *Iulian.* 6.
M. Liuius Salinator, *L. Aemilius Paullus.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

218	4496	966	36	140 ⅔	534	536	*Varr.* 292 *Cat.* 290

I. *annus secundi Belli Punici.* Liu. XXXIV. 41. 42. XXIII. a fine Belli *Punici* II. XXI. 16. 44.
Idib. Martiis inibant, Mart. *Iulian.* 19.
P. Cornelius Scipio, *Tib. Sempronius Longus.* Liu. XXI. 6. 14.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

217	4497	967	37	140 ¾	535	537	*Varr.* 293 *Cat.* 291

Idib. Martii inibant. Liv. XXII. 1. Mart. *Iulian.* 8.
Biennii clades. Liv. XXII. 25. *Biennium.* XXII. 33.
Cn. Seruilius, *C. Flaminius.* Liv. XXI. 14. 57. XXXIII. 44.
suff. *M. Atilius Regulus.* Liu. XXII. 31. 32.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

216	4498	968	38	140 4/4 / 141	536	538	*Varr.* 294 *Cat.* 292

Sub *secundo Interrege* creati. XXII. 34. Post *Mart.* 20. Mart. *Iulian.* 25.
C. Terentius Varro, *L. Aemilius Paullus.* Liu. XXII. 34. 35.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
215	4499	969	39	$141\frac{1}{2}$	537	539	*Varr.* 295 *Cat.* 293

Circumacto tertio anno Punici Belli. Liu. XXIII. 30.
Idib. Martiis iniuit *Sempronius.* Liu. XXIII. 30. Mart. *Iul.* 10.
L. Posthumius Albinus III. *T. Sempronius Gracchus.* Liu. XXIII. 24, 30. XXXIV. 6. Suffect. *Cl. Marcellus.* Liu. XXIII. 31.
Fab. Maximus III. Liu. XXIII. 31.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
214	4500	970	40	$141\frac{2}{3}$	538	540	*Varr.* 296 *Cat.* 294

Idib. Mart. inibant, Mart. *Iulian.* 23.
V. *Belli Punici secundi ann.* Liu. XXIV. 9.
Q. Fabius Maximus IV. *M. Marcellus* III. Liu. XXIV. 9, 43.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
213	4501	971	41	$141\frac{3}{4}$	539	541	*Varr.* 297 *Cat.* 295

Idib. Mart. inibant, Mart. *Iulian.* 12.
Saguntum VIII. anno sub hostibus. Liu. XXIV. 42.
Q. Fab. Maximus fil. T. Sempronius Gracchus II. Liu. XXIV. 43.
Medius ardor Belli Punici. Liu. XXXIV. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
212	4502	972	42	$\frac{141}{142}\ \frac{4}{1}$	540	542	*Varr.* 298 *Cat.* 296

Idib. Martiis inibant, Mart. *Iulian.* 24.
VII. anno, postquam in *Hispaniam* venerat, interfectus est *Cn. Scipio.* Liv. XXV. 36. Ab ann. V. 536. VIII. ann. C. 38.
Q. Fuluius Flaccus, App. Claudius Pulcher. Liv. XXV. 2.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Christ	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
211	4503	973	43	142 $\frac{1}{2}$	541	543	*Varr.* 299 *Cat.* 297

Idib. Martiis inibant, Mart. *Iulian.* 14. Liu. XXVI. 1.
Cn. Fuluius Centumalus, *P. Sulpicius Seru. f. Galba.* Liv. XXV. 42. XXVI. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

Ante Christ	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
210	4504	974	44	142 $\frac{2}{3}$	542	544	*Varr.* 300 *Cat.* 298

Idib. Mart. iniuit *Marcellus.* Liu. XXVI. 26. Mart. *Iulian.* 27.
M. Claudius Marcellus IV. *M. Valerius Laeuinus.* Liu. XXVI. 22. XXIX. 16.
Hi *Coss.* VIII. post damnationem *Liuii Salinatoris* anno. Liv. XXVII. 34. Damnatus est anno *Caton.* 534. tum *Exconsul.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

Ante Christ	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
209	4505	975	45	142 $\frac{3}{4}$	543	545	*Varr.* 301 *Cat.* 299

Idib. Mart. vet. Mart. *Iul.* 16.
X. ann. Belli. Liv. XXVII. 9. 21.
Q. Fabius Maximus V. *Q. Fuluius Flaccus* III. Liv. XXVII. 6.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

Ante Christ	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
208	4506	976	46	$\frac{142}{143}$ $\frac{4}{1}$	544	546	*Varr.* 302 *Cat.* 300

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 28.
XI. ann. Belli. Liv. XXVII. 22.
M. Claud. Marcellus V. *T. Quinctius Crispinus.* Liv. XXVII. 21. 22.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiac.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
207	4507	977	47	$143\frac{1}{2}$	545	547	*Varr.* 303 *Cat.* 301

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 18.
C. *Claudius Nero, M. Liuius Salinator* II. Liu. XVII. 34. 35. 36.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiac.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
206	4508	978	48	$143\frac{2}{3}$	546	548	*Varr.* 304 *Cat.* 302

Id. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 31.
XIII. annus Belli. Liu. XXVIII. 10.
L. Veturius Philo, Q. Caecilius. Liu. XXVIII. 10.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiac.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
205	4509	979	49	$143\frac{3}{4}$	547	549	*Varr.* 305 *Cat.* 303

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 20.
XIV. ann. Belli. Liv. XXVIII. 38.
P. Cornelius Scipio Africanus, P. Licinius Crassus. Liu. XXVIII. 38.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiac.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
204	4510	980	50	$\frac{143}{144}\ \frac{4}{1}$	548	550	*Varr.* 306 *Cat.* 304

Id. Mart. vet. *April. Iulian.* 1.
XV. ann. Belli. Liu. XXIX. 13.
M. Cornelius Cethegus, P. Sempronius Tuditanus. Liu. XXIX. 11. XXXV. 36.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
203	4511	981	51	$144\frac{1}{2}$	549	551	*Varr.* 307 *Cat.* 305

Belli *Punici* II. 16. annus. Liu. XXXI. 1. XXXII. 21.
Id. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 22.
Cn. Seruilius Caepio, *Cn. Seruilius Geminus.* Liu. XXIX. 38. XXX. 1.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. xx.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
202	4512	982	52	$144\frac{2}{3}$	550	552	*Varr.* 308 *Cat.* 306

Idib. Mart. vet. *April. Iulian.* 3.
M. Seruilius Geminus, *T. Claudius Nero.* Liu. XXX. 26. 27.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. xxi.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
201	4513	983	53	$144\frac{3}{4}$	551	553	*Varr.* 309 *Cat.* 307

Anni 63 a primo Punico ad secundum Bellum finitum. Liu. XXXI. 1. viz. ab ann. *Caton.* 488.
Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 23.
Cn. Cornelius Lentulus, *P. Aelius Paetus.* Liu. XXX. 40.
Belli ann. 18. Liu. XXX. 44.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. xxii.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
200	4514	984	54	$144\frac{4}{4}$ $145\frac{}{1}$	552	554	*Varr.* 310 *Cat.* 308

Idib. Mart. vet. *April. Iulian.* 4.
DXLIV. ann. V. C, Liu. XXXI. 5. male pro 552.
P. Sulpicius Galba, *C. Aurelius Cotta.* Liu. XXXI. 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. xxiii.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
199	4515	985	55	$145\frac{1}{2}$	553	555	*Varr.* 311 *Cat.* 309

Idibus Martiis inibant. Liu. XXXII. 1. Mart. *Iulian.* 25.
L. *Cornelius Lentulus*, *P. Villius Tappulus.* Liu. XXXI. 49. XXXII. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

198	4516	986	56	$145\frac{2}{3}$	554	556	*Varr.* 312 *Cat.* 310

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 15.
III. iam Consul Belli Macedonici. Liu. XXXII. 21.
Sext. Aelius Paetus, T. Quinctius Flamininus. Liu. XXXII. 7.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

197	4517	987	57	$145\frac{3}{4}$	555	557	*Varr.* 313 *Cat.* 311

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 4.
IV. annus Belli Macedonici. Liu. XXXII. 28.
Cn. Cornelius Cethegus, Q. Minucius Rufus. Liu. XXXII. 27. 28.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

196	4518	988	58	$\frac{145}{146}\frac{4}{1}$	556	558	*Varr.* 314 *Cat.* 312

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 16.
L. *Fur. Purpureo, M. Claud. Marcellus.* Liu. XXXIII. 9. 24. *Gronov.*
V. annus post *Bellum Punicum.* Liu. XXXIII. 11.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

Ante Christ.	Per. Jul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
195	4519	989	59	$146\frac{1}{2}$	557	559	Varr. 315 Cat. 313

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 6.
Triumph. *M. Cl. Marcelli* IV. *Non. Mart.* Feb. *Iulian.* 23.
L. Valerius Flaccus, M. Porcius Cato. Liv. XXXIII. 28. 42. *Gronov.* XXXIV. 43. XXXIV. 45. Annus 21. a *Coss.* anni *Catoniani* 535. Liu. XXXIII. 30. Ad *superioris* anni nempe *finem.* Ann. 20. a *Coss. Caton.* 539. Liu. XXXIV. 6.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Christ.	Per. Jul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
194	4520	990	60	$146\frac{2}{3}$	558	560	Varr. 316 Cat. 314

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 19.
P. Cornelius Scipio Africanus II. *T. Sempronius Longus.* Liv. XXXIV. 41. 42. 43.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Christ.	Per. Jul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
193	4521	991	61	$146\frac{3}{4}$	559	561	Varr. 317 Cat. 315

Ad 558. *ann. promiscue spectatum.* L. XXXIV. 53. de ann. *superiori. Idib. Mart.* vet. Mart. *Iulian.* 8.
L. Cornelius Merula, Q. Minucius Thermus. Liv. XXXIV. 53. 54.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Christ.	Per. Jul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
192	4522	992	62	$\frac{146}{147}\ \frac{4}{1}$	560	562	Varr. 318 Cat. 316

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 20.
X. anno, ex quo *Scipio Africanus* in oculis hominum. *Liv.* XXXV. 10. Victo viz. *Annibale.*
L. Quinct. Flamininus, Cn. Domitius Aenobarbus. Liv. XXXV. 10.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

Oo 4

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per.Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
191	4523	993	63	147 $\frac{1}{2}$	561	563	*Varr.* 319 *Cat.* 317

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 10.
XVI. ann. post *Coss.* anni 545. *Catoniani.* Liv. XXXVI. 36. III. annus Belli *Minucii* Cos. cum *Liguribus.* Liv. XXXVI. 39.
P. Cornelius Cn. f. Scipio Nasica, Manius Acilius Glabrio. Liv. XXXV. 24.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per.Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
190	4524	994	64	147 $\frac{2}{3}$	562	564	*Varr.* 320 *Cat.* 318

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 23.
L. Cornelius Scipio, C. Laelius. Liv. XXXVI. 45. XXXVII. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per.Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
189	4525	995	65	147 $\frac{3}{4}$	563	565	*Varr.* 321 *Cat.* 319

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 12.
M. Fuluius Nobilior, Cn. Manlius Vulso. Liv. XXXVII. 47. 48.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per.Calipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
188	4526	996	66	$\frac{147}{148}$ $\frac{4}{1}$	564	566	*Varr.* 322 *Cat.* 320

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 24.
Triumph. *L. Aemilii Regilli Kal. Feb.* Liv. XXXVI. 58. Ian. *Iul.* 19.
M. Valerius Messalla, C. Liuius Salinator. Liv. XXXVIII. 35.
Triumph. *L. Cornel. Scipion. Asiatici, mense intercalario. Prid. Kalend. Mart.* Liv. XXXVII. 58. Mart. *Iul.* 9.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 29. *Iul.* Cycl. XI.

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Calip. II.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Caton.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>187</td><td>4527</td><td>997</td><td>67</td><td>$148\frac{1}{2}$</td><td>565</td><td>567</td><td>Varr. 323
Cat. 321</td></tr>
<tr><td colspan="8">Comitia ad 12. Kal. Mart. Liv. XXXVIII. 42. Feb. Iulian. 17. Inibant Idib. Mart. vet. Mart. Iulian. 14.
M. Aemilius Lepidus, C. Flaminius. Liv. XXXVIII. 42.
Triumph. Fuluii Nobilioris X. Kal. Ianuar. Liv. XXXIX. 5. Decemb. Iulian. 14.
Palilia April. vet. 20. Apr. 19. Iulian. Cycl. XII.</td></tr>
<tr><td>186</td><td>4528</td><td>998</td><td>68</td><td>$148\frac{2}{3}$</td><td>566</td><td>568</td><td>Varr. 324
Cat. 322</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. Mart. Iul. 27.
Triumph. Cn. Manlii Vulsonis III. Non. Mart. Liv. XXXIX. 6. Mart. Iulian. 17. Ann. V. C. 567. Et quidem Pisone Auctore. Plin. Nat. Hist. XXXIV. 3.
Sp. Posthumius Albinus, Q. Martius Philippus. Liv. XXXIX. 6.
Palilia April. vet. 20. Maii 2. Iulian. Cycl. XIII.</td></tr>
<tr><td>185</td><td>4529</td><td>999</td><td>69</td><td>$148\frac{3}{4}$</td><td>567</td><td>569</td><td>Varr. 325
Cat. 323</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. Mart. Iulian. 16.
App. Claudius Pulcher, M. Sempronius Tuditanus. Liv. XXXIX. 22.
Palilia April. vet. 20. Apr. 21. Iulian. Cycl. XIV.</td></tr>
<tr><td>184</td><td>4530</td><td>1000</td><td>70</td><td>$\frac{148}{149}\frac{4}{1}$</td><td>568</td><td>570</td><td>Varr. 326
Cat. 324</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. Mart. Iulian. 28.
P. Claudius Pulcher, L. Porcius Licinius. Liv. XXXIX. 32.
Palilia April. vet. 20. Maii 3. Iulian. Cycl. XV.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Ante Chr.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Calipp. II.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Cat.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>183</td><td>4531</td><td>1001</td><td>71</td><td>$149\frac{1}{2}$</td><td>569</td><td>571</td><td>Varr. 327 Cat. 325</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. Mart. Iulian. 18.
M. Claudius Marcellus, Q. Fabius Labeo. Liv. XXXIX. 45.
Palilia April. vet. 20. April. 23. Iulian. Cycl. XVI.</td></tr>
<tr><td>182</td><td>4532</td><td>1002</td><td>72</td><td>$149\frac{2}{3}$</td><td>570</td><td>572</td><td>Varr. 328 Cat. 326</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. Mart. Iulian. 31.
Cn. Baebius Tamphilus, L. Aemilius Paullus. Liv. XXXIX. 56.
Palilia Apr. vet. 20. Maii 6. Iul. Cycl. XVII. Prid. Palil. Ver. Liv. XL. 2.</td></tr>
<tr><td>181</td><td>4533</td><td>1003</td><td>73</td><td>$149\frac{3}{4}$</td><td>571</td><td>573</td><td>Varr. 329 Cat. 327</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. Mart. Iulian.. 20.
P. Cornelius Cethegus, M. Baebius Tamphilus. Liv. XL. 18.
Palilia April. vet. 20. Apr. 25. Iulian. Cycl. XVIII.</td></tr>
<tr><td>180</td><td>4534</td><td>1004</td><td>74</td><td>$\frac{149}{150}\frac{4}{1}$</td><td>572</td><td>574</td><td>Varr. 330 Cat. 328</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. April. Iulian. 1.
A. Posthumius Albinus Luscus, C. Calpurnius Piso. Liv. XL. 35.
Palilia April. vet. 20. Maii 7. Iulian. Cycl. XIX.</td></tr>
<tr><td>179</td><td>4535</td><td>1005</td><td>75</td><td>$150\frac{1}{2}$</td><td>573</td><td>575</td><td>Varr. 331 Cat. 329</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. Mart. Iulian. 22.
Q. Fulvius Flaccus, L. Manlius Acidinus. Liv. XL. 43. XLII. 22. XLV. 9.
Palilia April. vet. 20. Apr. 27. Iulian. Cycl. XX.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Ante Chrift.</th><th>Per. Iul.</th><th>Poft Exc. Troiae.</th><th>Per. Calipp. II.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Cat.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>178</td><td>4536</td><td>1006</td><td>76</td><td>$150\frac{2}{3}$</td><td>574</td><td>576</td><td>Varr. 332 Cat. 330</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. April. Iulian. 2.
M. Iunius Brutus, A. Manlius Vulfo. Liv. XL. 59.
Palilia April. vet. 20. Maii 9. Iulian. Cycl. XXI.</td></tr>
<tr><td>177</td><td>4537</td><td>1007</td><td>Calippicae III. I</td><td>$150\frac{3}{4}$</td><td>575</td><td>577</td><td>Varr. 333 Cat. 331</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. Mart. Iulian. 23.
C. Claudius Pulcher, Ti. Sempronius Gracchus. Liv. XLI. 8.
Palilia April. vet. 20. Apr. 28. Iul. Cycl. XXII.</td></tr>
<tr><td>176</td><td>4538</td><td>1008</td><td>2</td><td>$\frac{150}{151}\frac{4}{1}$</td><td>576</td><td>578</td><td>Varr. 334 Cat. 332</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. April. Iulian. 4.
Cn. Cornelius Scipio Hifpalus, Q. Petillius Spurnius. Liv. XLI. 14.
III. Non. Sextil. fuffect. Iul. Iulian. 21.
C. Valerius Laeuinus, qui extemplo occiperet. Liv. XLI. 17.
Palilia April. vet. 20. Maii 10. Iulian. Cycl. XXIII.</td></tr>
<tr><td>175</td><td>4539</td><td>1009</td><td>3</td><td>$151\frac{1}{2}$</td><td>577</td><td>579</td><td>Varr. 335 Cat. 333</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. Mart. Iulian. 25.
P. Mucius Scaeuula, M. Aemilius Lepidus II. Faft. Capit. M. Aemilius. Liv. XLI. 27. Q. Mucius. XLI. 19. Forte P. Mucius.
Palilia April. vet. 20. Apr. 30. Iulian. Cycl. XXIV.</td></tr>
<tr><td>174</td><td>4540</td><td>1010</td><td>4</td><td>$151\frac{2}{3}$</td><td>578</td><td>580</td><td>Varr. 336 Cat. 334</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. Mart. Iulian. 15.
Sp. Pofthumius Albinus Paullus, M. Mucius Scaeuula. Faft. Capitolin. defunt Liuio.
Palilia April. vet. 20. Apr. 20. Iulian. Cycl. I.</td></tr>
</table>

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
173	4541	1011	5	$151\frac{3}{4}$	579	581	*Varr.* 337 *Cat.* 335

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 4.
L. Posthumius Albinus, *M. Popillius Laenas.* Liv. XLI. 28. XLII. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
172	4542	1012	6	$\frac{151}{152}\frac{4}{1}$	580	582	*Varr.* 338 *Cat.* 336

Idib. Mart. vet. Mart. *Iul.* 16.
C. Popillius Laenas, *P. Aelius Ligur.* Liv. XLII. 9.
Triumph. *Cicereii Kal. Oct.* Sept. *Iul.* 27.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
171	4543	1013	7	$152\frac{1}{2}$	581	583	*Varr.* 339 *Cat.* 337

Idib. Mart. vet. Mart. *Iul.* 6.
P. Licinius Crassus, *C. Cassius Longinus.* Liv. XLII. 28.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
170	4544	1014	8	$152\frac{2}{3}$	582	584	*Varr.* 340 *Cat.* 338

Idib. Mart. vet. Mart. *Iul.* 19.
A. Hostilius Mancinus, *A. Atilius Serranus.* Fast. *Capitolin.* Liv. XLIII. 4. 6. 9. 11. XLIV. 2.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
169	4545	1015	9	$152\frac{3}{4}$	583	585	*Varr.* 341 *Cat.* 339

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 8.
Q. Martius Philippus II. *Q. Seruilius Caepio.* Liv. XLIII. 11. 12. XLIV. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Ca-lip.* III.	*Olym-piad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regi-fugio.*
168	4546	1016	10	$\frac{152}{153}\frac{4}{1}$	584	586	*Varr.* 342 *Cat.* 340

Idib. Mart. vet. Mart. *Iul.* 20.
L. Aemilius Paullus II. C. *Licinius Crassus.* Liv. XLIV. 17. 19.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iul.* Cycl. VII.

167	4547	1017	11	$153\frac{1}{2}$	585	587	*Varr.* 343 *Cat.* 341

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 10.
Q. Aelius, M. Iunius. Liv. XLV. 16.
Triumph. *Aemilii Paulli Procos. Prid. Kal. Decemb.* Nov. *Iul.* 19.
Triumph. *Octauii Propraet. Kal. Dec.* Epoch. *Cap.* 586. Nov. *Iul.* 20.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

166	4548	1018	12	$153\frac{2}{3}$	586	588	*Varr.* 344 *Cat.* 342

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 23.
Triumph. *Anicii Galli Propr. Quirinalibus.* Epoch. *Capitolin.* 586. Feb. *Iulian.* 25.
M. Claudius Marcellus, C. Sulpicius Gallus. Liv. XLV. 44.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

165	4549	1019	13	$153\frac{3}{4}$	587	589	*Varr.* 345 *Cat.* 343

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 12.
Triumph. *M. Claudii Marcelli Cos. Intercal.* Epoch. *Cap.* 587. Feb. *vet.* 24. Feb. *Iul.* 22.
T. Manlius Torquatus, Cn. Octauius. Fast. *Capitolin.*
Triumph. *C. Sulpicii Galli Cos.* X. *Kal. Mart.* Epoch. *Cap.* 587. Feb. *Iulian.* 18.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
164	4550	1020	14	$\frac{153}{154}\frac{4}{1}$	588	590	*Varr.* 346 *Cat.* 344

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 24.
A. Manlius Torquatus, *Q. Cassius Longinus.* Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

163	4551	1021	15	$154\frac{1}{2}$	589	591	*Varr.* 347 *Cat.* 345

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 14.
Ti. Sempronius Gracchus II. *Manius Iuuentius Thalna.* Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

162	4552	1022	16	$154\frac{2}{3}$	590	592	*Varr.* 348 *Cat.* 346

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 27.
P. Cornelius Scipio Nasica, *C. Martius Figulus.* Fast. *Capitolin.*
Suffect. *P. Cornelius Lentulus*, *Cn. Domitius Ahenobarbus.* Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

161	4553	1023	17	$154\frac{3}{4}$	591	593	*Varr.* 349 *Cat.* 347

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 16.
M. Valerius Messalla, *C. Fannius Strabo.* Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

160	4554	1024	18	$\frac{154}{155}\frac{4}{1}$	592	594	*Varr.* 350 *Cat.* 348

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 28.
L. Anicius Gallus, *M. Cornelius Cethegus.* Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Calipp. III.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Caton.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>159</td><td>4555</td><td>1025</td><td>19</td><td>155 $\frac{1}{2}$</td><td>593</td><td>595</td><td>Varr. 351 Cat. 349</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. Mart. Iulian. 18.
Cn. Cornelius Dolabella, M. Fuluius Nobilior. Fast. Capitolin.
Palilia April. vet. 20. Apr. 23. Iulian. Cycl. XVI.</td></tr>
<tr><td>158</td><td>4556</td><td>1026</td><td>20</td><td>155 $\frac{2}{3}$</td><td>594</td><td>596</td><td>Varr. 352 Cat. 350</td></tr>
<tr><td colspan="8">Idib. Mart. vet. Mart. Iulian. 31.
M. Aemilius Lepidus, C. Popillius Laenas II. Fast. Capitolin.
Triumph. Fuluii Nobilioris Procos. XII. Kal. Sept. Sept. Iul. 2.
Palilia April. vet. 20. Maii 6. Iulian. Cycl. XVII.</td></tr>
<tr><td>157</td><td>4557</td><td>1027</td><td>21</td><td>155 $\frac{3}{4}$</td><td>595</td><td>597</td><td>Varr. 353 Cat. 351</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Idib. Mart. vet. Mart. 20. Iulian.
Sext. Iulius Caesar, A. Aurelius Orestes. Fast. Capitolin.
Palilia April. vet. 20. Apr. 25. Iulian. Cycl. XVIII.</td></tr>
<tr><td>156</td><td>4558</td><td>1028</td><td>22</td><td>$\frac{155}{156}$ $\frac{4}{1}$</td><td>596</td><td>598</td><td>Varr. 354 Cat. 352</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Idib. Mart. vet. April. 1. Iulian.
L. Cornelius Lentulus Lupus, C. Martius Figulus II. Fast. Capit.
Palilia April. vet. 20. Maii 7. Iulian. Cycl. XIX.</td></tr>
<tr><td>155</td><td>4559</td><td>1029</td><td>23</td><td>156 $\frac{1}{2}$</td><td>597</td><td>599</td><td>Varr. 355 Cat. 353</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Idib. Mart. vet. Mart. 22. Iulian.
P. Cornelius Scipio Nasica II. M. Claudius Marcellus II. Fast. Capitolin.
Palilia April. vet. 20. Apr. 27. Iul. Cycl. XX.</td></tr>
</table>

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
154	4560	1030	24	156$\frac{2}{3}$	598	600	*Varr.* 356 *Cat.* 354

Inibant *Idib. Martiis.* April. 3. *Iulian.*
Q. Opimius Nepos, L. Posthumius Albinus. Fast. *Capitolin.*
suff. *M'. Acilius Glabrio.*
Coss. anno 598. *ab Vrbe condita Magistratum, peractis Comitiis, insequentisque anni Coss. creatis,* [abdicarunt noui autem Coss.] *inire coeperunt.* Liv. Epitom. L. XLVII. in hanc sententiam interpolandus.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
153	4561	1031	25	156$\frac{3}{4}$	599	601	*Varr.* 357 *Cat.* 355

Hi primi Consules Kalendis Ianuariis Magistratum inierunt. Cassiodor. Chron. *Ianuar.* 12. *Iulian. Cycl.* 21.
Q. Fuluius Nobilior, T. Annius Luscus. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
152	4562	1032	26	$\frac{156}{157}$ $\frac{4}{1}$	600	602	*Varr.* 358 *Cat.* 356

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ian.* 1. Iulian. Cycl. XXII.
M. Claudius Marcellus III. *L. Valerius Flaccus.* Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
151	4563	1033	27	157$\frac{1}{2}$	601	603	*Varr.* 359 *Cat.* 357

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 13. Iulian. *Cycl.* XXIII. *Tertii Belli Punici initium altero et sexcentesimo anno ab vrbe condita, intra quintum annum, quam erat coeptum, consummatum omnino est.* Liv. Epitom. XLVIII. De huius anni Coss. intelligendus est.
L. Licinius Lucullus, A. Posthumius Albinus. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Ca-lipp.* III.	*Olym-piad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regi-fugio.*
150	4564	1034	28	157 $\frac{2}{3}$	602	604	*Varr.* 360 *Cat.* 358
Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 3. Iulian. *Cycl.* XXIV. *T. Quinctius Flaminius, Manius Acilius Balbus.* Fast. *Capitolin.* Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.							
149	4565	1035	29	157 $\frac{3}{4}$	603	605	*Varr.* 361 *Cat.* 359
Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decembr.* 24. Iulian. *Cycl.* I. Coss. ann. V. C. 605. *Censorin.* c. 17. *L. Martius Censorinus, M. Manilius.* Fast. *Capitolin.* Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.							
148	4566	1036	30	$\frac{157}{158}\frac{4}{1}$	604	606	*Varr.* 362 *Cat.* 360
Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 13. Iul. *Cycl.* II. *Sp. Posthumius Albinus Magnus, L. Calpurnius Piso Caesoninus.* Fast. *Capitolin.* Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.							
147	4567	1037	31	158 $\frac{1}{2}$	605	607	*Varr.* 363 *Cat.* 361
Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 25. Iulian. *Cycl.* III. *P. Cornelius Scipio Africanus Aemilianus, C. Liuius Drusus.* Fast. *Capitolin.* Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.							
146	4568	1038	32	158 $\frac{2}{3}$	606	608	*Varr.* 364 *Cat.* 362
Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 15. Iulian. *Cycl.* IV. Coss. ann. V. C. 608. *Censorin.* c. 17. *Cn. Cornelius Lentulus, L. Mummius.* Fast. *Capitolin.* Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.							

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
145	4569	1039	33	158 $\frac{3}{4}$	607	609	*Varr.* 365 *Cat.* 363

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 28. Iulian. *Cycl.* v.
Q. Fabius Maximus Aemilianus, L. Hostilius Mancinus. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. vi.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
144	4570	1040	34	$\frac{158}{159}$ $\frac{4}{1}$	608	610	*Varr.* 366 *Cat.* 364

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 17. Iulian. *Cycl.* vi. V. C. 608.
Frontin. de Aquaeductib. Pro Epoch. *Catoniana.*
Ser. Sulpicius Galba, L. Aurelius Cotta. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. vii.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
143	4571	1041	35	159 $\frac{1}{2}$	609	611	*Varr.* 367 *Cat.* 365

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 29. Iulian. *Cycl.* vii.
App. Claudius Pulcher, Q. Caecilius Metellus Macedonicus. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. viii.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
142	4572	1042	36	159 $\frac{2}{3}$	610	612	*Varr.* 368 *Cat.* 366

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 19. *Iulian.* Cycl. viii.
L. Caecilius Metellus Caluus, Q. Fabius Maximus Seruilianus. Fast. *Capitol.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. ix.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
141	4573	1043	37	159 $\frac{3}{4}$	611	613	*Varr.* 369 *Cat.* 367

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ian. 1. *Iulian.* Cycl. ix.
Cn. Seruilius Caepio, Q. Pompeius. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. x.

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per.Ca-lip. III.</th><th>Olym-piad.</th><th>V. C. Caton.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regi-fugio.</th></tr>
<tr><td>140</td><td>4574</td><td>1044</td><td>38</td><td>$\frac{159}{160}\frac{4}{1}$</td><td>612</td><td>614</td><td>Varr. 370
Cat. 368</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 21. Iulian. Cycl. x. Post annum tertium a Coss. anni Caton. 609. Frontin. Aquaeductib.
C. Laelius Sapiens, Q. Seruilius Caepio. Fast. Capitol.
Palilia April. vet. 20. Apr. 29. Iulian. Cycl. xi.</td></tr>
<tr><td>139</td><td>4575</td><td>1045</td><td>39</td><td>$160\frac{1}{2}$</td><td>613</td><td>615</td><td>Varr. 371
Cat. 369</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Ianuar. 2. Iulian. Cycl. xi.
Cn. Calpurnius Piso, M. Popillius Laenas. Fast. Capitolin.
Palilia April. vet. 20. Apr. 19. Iulian. Cycl. xii.</td></tr>
<tr><td>138</td><td>4576</td><td>1046</td><td>40</td><td>$160\frac{2}{3}$</td><td>614</td><td>616</td><td>Varr. 372
Cat. 370</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 23. Iulian. Cycl. xii.
P. Cornelius Scipio Nasica Serapio, D. Iunius Brutus.
Palilia April. vet. 20. Maii 2. Iulian. Cycl. xiii.</td></tr>
<tr><td>137</td><td>4577</td><td>1047</td><td>41</td><td>$160\frac{3}{4}$</td><td>615</td><td>617</td><td>Varr. 373
Cat. 371</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Ianuar. 5. Iulian. Cycl. xiii.
M. Aemilius Lepidus Porcina, C. Hostilius Mancinus. Fast. Capit.
Palilia April. vet. 20. Apr. 21. Iul. Cycl. xiv.</td></tr>
<tr><td>136</td><td>4578</td><td>1048</td><td>42</td><td>$\frac{160}{161}\frac{4}{1}$</td><td>616</td><td>618</td><td>Varr. 374
Cat. 372</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 25. Iulian. Cycl. xiv.
P. Furius Philus, Sex. Atilius Serranus. Fast. Capitol.
Palilia April. vet. 20. Maii 3. Iulian. Cycl. xv.</td></tr>
</table>

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
135	4579	1049	43	$161\frac{1}{2}$	617	619	*Varr.* 375 *Cat.* 373

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 6. Iulian. *Cycl.* XV.
Ser. Fuluius Flaccus, C. Calpurnius Piso. Fast. *Capit.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

134	4580	1050	44	$161\frac{2}{3}$	618	620	*Varr.* 376 *Cat.* 374

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 27. Iulian. *Cycl.* XVI.
P. Cornelius Scipio Africanus Aemilianus II. *C. Fuluius Flaccus.* Fast. *Capit.*
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

133	4581	1051	45	$161\frac{3}{4}$	619	621	*Varr.* 377 *Cat.* 375

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 9. Iulian. *Cycl.* XVII.
P. Mucius Scaeuula, L. Calpurnius Piso Frugi. Fast. *Capit.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

132	4582	1052	46	$\frac{161}{162}\,\frac{4}{1}$	620	622	*Varr.* 378 *Cat.* 376

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 29. Iulian. *Cycl.* XVIII.
P. Popillius Laenas, P. Rupilius. Fast. *Capit.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

131	4583	1053	47	$162\frac{1}{2}$	621	623	*Varr.* 379 *Cat.* 377

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 10. Iulian. *Cycl.* XIX.
P. Licinius Crassus Mucianus, L. Valerius Flaccus Flam. Mart. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. III.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
130	4584	1054	48	$162\frac{2}{3}$	622	624	*Varr.* 380 *Cat.* 378

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 31. Iulian. *Cycl.* xx.
M. Perperna, C. Claudius Pulcher Lentulus.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. xxi.

129	4585	1055	49	$162\frac{3}{4}$	623	625	*Varr.* 381 *Cat.* 379

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 12. Iulian. *Cycl.* xxi.
C. Sempronius Tuditanus, Manius Aquilius. Epoch. *Cap.* 624.
Triumph. *C. Sempronii Tudit. Cos. K. Oct.* Ep. *Cap.* 624. Oct. *Iul.* 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. xxii.

128	4586	1056	50	$\frac{162}{163}\frac{4}{1}$	624	626	*Varr.* 382 *Cat.* 380

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 1. Iulian. *Cycl.* xxii.
Cn. Octauius, T. Annius Rufus.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. xxiii.

127	4587	1057	51	$163\frac{1}{2}$	625	627	*Varr.* 383 *Cat.* 381

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 13. Iulian. *Cycl.* xxiii.
L. Cassius Longinus Rauilla, L. Cornelius Cinna.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. xxiv.

126	4588	1058	52	$163\frac{2}{3}$	626	628	*Varr.* 384 *Cat.* 382

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 3. Iulian. *Cycl.* xxiv.
Coss. ann. V. C. 628. *Censorin.* c. 17.
Mam. Aemilius Lepidus, L. Aurelius Orestes.
Triumph. *Manii Aquilii Procos.* III. *Id. Nouemb.* Epoch. *Capit.* 627. Nov. *Iulian.* 6.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. i.

A te Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
125	4589	1059	53	$163\frac{3}{4}$	627	629	*Varr.* 385 *Cat.* 383

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 20. Iul. *Cycl.* I. *Coss.* anni 627. *Frontin.* de Aquaeductib. pro Epoch. *Catonian.*
M. Plautius Hypsaeus, *M. Fuluius Flaccus.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

A te Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
124	4590	1060	54	$\frac{163}{164}\ \frac{4}{1}$	628	630	*Varr.* 386 *Cat.* 384

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 13. Iulian. *Cycl.* II.
C. Cassius Longinus, *C. Sextius Caluinus.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

A te Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
123	4591	1061	55	$164\frac{1}{2}$	629	631	*Varr.* 387 *Cat.* 385

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 25. Iulian. *Cycl.* III.
Q. Caecilius Metellus Balearicus, *T. Quinctius Flamininus.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

A te Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
122	4592	1062	56	$164\frac{2}{3}$	630	632	*Varr.* 388 *Cat.* 386

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 15. Iulian. *Cycl.* IV. Ἐντὸς ἑξακοσίων καὶ τριάκοντα ἐτῶν nunquam ad caedem progressas ciuiles discordias ait *Dionysius* II. p. 85. Oblitus autem *Tiberii* loquitur de caede *C. Gracchi*, quae sub *sequentis* anni Coss. contigit.
Cn. Domitius Ahenobarbus, *C. Fannius Nepos.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Calipp. III.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Caton.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>121</td><td>4593</td><td>1063</td><td>57</td><td>$164\frac{3}{4}$</td><td>631</td><td>633</td><td>Varr. 389 Cat. 387</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 28. Iulian. Cycl. v.
Q. Fabius Maximus Allobrogicus, L. Opimius.
Palilia April. vet. 20. Apr. 13. Iulian. Cycl. vi.</td></tr>
<tr><td>120</td><td>4594</td><td>1064</td><td>58</td><td>$\frac{164}{165}\frac{4}{1}$</td><td>632</td><td>634</td><td>Varr. 390 Cat. 388</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 17. Iulian. Cycl. vi.
P. Manilius, C. Papyrius Carbo.
Palilia April. vet. 20. Apr. 25. Iul. Cycl. vii.</td></tr>
<tr><td>119</td><td>4595</td><td>1065</td><td>59</td><td>$165\frac{1}{2}$</td><td>633</td><td>635</td><td>Varr. 391 Cat. 389</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 29. Iulian. Cycl. vii.
L. Caecilius Metellus Caluus, L. Aurelius Cotta.
Palilia April. vet. 20. Apr. 15. Iulian. Cycl. viii.</td></tr>
<tr><td>118</td><td>4596</td><td>1066</td><td>60</td><td>$165\frac{2}{3}$</td><td>634</td><td>636</td><td>Varr. 392 Cat. 390</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 19. Iulian. Cycl. viii.
M. Porcius Cato, Q. Martius Rex.
Palilia April. vet. 20. Apr. 28. Iulian. Cycl. ix.</td></tr>
<tr><td>117</td><td>4597</td><td>1067</td><td>61</td><td>$165\frac{3}{4}$</td><td>635</td><td>637</td><td>Varr. 393 Cat. 391</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Ianuar. 1. Iulian. Cycl. ix.
L. Caecilius Metellus Dalmaticus, Q. Mucius Scaeuula.
Palilia April. vet. 20. Apr. 17. Iulian. Cycl. x.</td></tr>
</table>

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
116	4598	1068	62	$\frac{165}{166}\frac{4}{1}$	636	638	*Varr.* 394 *Cat.* 392

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 21. Iulian. *Cycl.* X.
C. Licinius Geta, Q. Fabius Maximus Eburnus.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 29. *Iul.* Cycl. XI.

115	4599	1069	63	166 $\frac{1}{2}$	637	639	*Varr.* 395 *Cat.* 393

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 2. Iulian. *Cycl.* XI.
M. Aemilius Scaurus, M. Caecilius Metellus.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

114	4600	1070	64	166 $\frac{2}{3}$	638	640	*Varr.* 396 *Cat.* 394

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 23. Iulian. *Cycl.* XII.
Manius Acilius Balbus, C. Porcius Cato.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

113	4601	1071	65	166 $\frac{3}{4}$	639	641	*Varr.* 397 *Cat.* 395

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 5. Iulian. *Cycl.* XIII.
C. Caecilius Metellus Caprarius, Cn. Papyrius Carbo.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

112	4602	1072	66	$\frac{166}{167}\frac{4}{1}$	640	642	*Varr.* 398 *Cat.* 396

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 25. Iulian. *Cycl.* XIV.
M. Liuius Drusus, L. Calpurnius Piso Caesonius.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Ca-lipp. III.</th><th>Olym-piad.</th><th>V. C. Caton.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regi-fugio.</th></tr>
<tr><td>111</td><td>4603</td><td>1073</td><td>67</td><td>167 $\frac{1}{2}$</td><td>641</td><td>643</td><td>Varr. 399 Cat. 397</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Ianuar. 6. Iulian. Cycl. xv.
P. Cornelius Scipio Nasica, L. Calpurnius Bestia. Saluſt. Iugurth. 27.
Palilia April. vet. 20. Apr. 23. Iulian. Cycl. xvi.</td></tr>
<tr><td>110</td><td>4604</td><td>1074</td><td>68</td><td>167 $\frac{2}{3}$</td><td>642</td><td>644</td><td>Varr. 400 Cat. 398</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 27. Iulian. Cycl. xvi.
M. Minucius Rufus, Sp. Posthumius Albinus. Saluſt. Iugurth. 35.
Palilia Apr. vet. 20. Maii 6. Iulian. Cycl. xvii.</td></tr>
<tr><td>109</td><td>4605</td><td>1075</td><td>69</td><td>167 $\frac{3}{4}$</td><td>643</td><td>645</td><td>Varr. 401 Cat. 399</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Ianuar. 9. Iulian. Cycl. xvii.
Q. Caecilius Metellus Numidicus, M. Iunius Silanus. Saluſt. Iugurth. 43.
Palilia April. vet. 20. Apr. 25. Iulian. Cycl. xviii.</td></tr>
<tr><td>108</td><td>4606</td><td>1076</td><td>70</td><td>$\frac{167}{168}$ $\frac{4}{1}$</td><td>644</td><td>646</td><td>Varr. 402 Cat. 400</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 29. Iulian. Cycl. xviii.
Ser. Sulpicius Galba. M. Aurelius Scaurus. Faſt. Cap.
Palilia Apr. vet. 20. Maii 7. Iul. Cycl. xix.</td></tr>
<tr><td>107</td><td>4607</td><td>1077</td><td>71</td><td>168 $\frac{1}{2}$</td><td>645</td><td>647</td><td>Varr. 403 Cat. 401</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Ianuar. 10. Iulian. Cycl. xix.
L. Cassius Longinus, C. Marius. Saluſt. Iugurth. 73. 82. 84. 90.
Palilia April. vet. 20. Apr. 27. Iulian. Cycl. xx.</td></tr>
</table>

Ante Chrift.	*Per. Iul.*	*Poft Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
106	4608	1078	72	$168\frac{2}{3}$	646	648	*Varr.* 404 *Cat.* 402

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 31. Iulian. *Cycl.* xx.
C. Atilius Serranus, *Q. Seruilius Caepio.* Saluft. Iugurth. 114.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. xxi.

105	4609	1079	73	$168\frac{3}{4}$	647	649	*Varr.* 405 *Cat.* 403

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 12. Iulian. *Cycl.* xxi.
P. Rutilius Rufus, *Cn. Mallius.* Saluft. Iugurth. 114.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. xxii.

104	4610	1080	74	$\frac{168}{169}\frac{4}{1}$	648	650	*Varr.* 406 *Cat.* 404

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 1. Iulian. *Cycl.* xxii. Triumph. *Marii.* Saluft. Iugurth. 114.
C. Marius II. *C. Flauius Fimbria.*
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. xxiii.

103	4611	1081	75	$169\frac{1}{2}$	649	651	*Varr.* 407 *Cat.* 405

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 13. Iulian. *Cycl.* xxiii.
C. Marius III. *L. Aurelius Oreftes.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. xxiv.

102	4612	1082	76	$169\frac{2}{3}$	650	652	*Varr.* 408 *Cat.* 406

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 3. Iulian. *Cycl.* xxiv.
C. Marius IV. *Q. Lutatius Catulus.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. i.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
101	4613	1083	1	169 $\frac{3}{4}$	651	653	*Varr.* 409 *Cat.* 407

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 24. Iulian. *Cycl.* I.
C. Marius V. *Manius Aquillius.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
100	4614	1084	2	$\frac{169}{170}$ $\frac{4}{1}$	652	654	*Varr.* 410 *Cat.* 408

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 13. Iulian. *Cycl.* II.
C. Marius VI. *L. Valerius Flaccus.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
99	4615	1085	3	170 $\frac{1}{2}$	653	655	*Varr.* 411 *Cat.* 409

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 25. Iulian. *Cycl.* III.
M. Antonius, *A. Posthumius Albinus.* Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
98	4616	1086	4	170 $\frac{2}{3}$	654	656	*Varr.* 412 *Cat.* 410

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 15. Iulian. *Cycl.* IV.
Q. Caecilius Metellus Nepos, *T. Didius.* Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
97	4617	1087	5	170 $\frac{3}{4}$	655	657	*Varr.* 413 *Cat.* 411

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 28. Iulian. *Cycl.* V.
Triumph. *L. Cornelii Dolabellae Procos.* V. *Kal. Febr.* Epoch. *Cap.* 655. Febr. *Iulian.* 19.
Cn. Cornelius Lentulus, *P. Licinius Crassus.* Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
96	4618	1088	6	$\frac{170}{171}\ \frac{4}{1}$	656	658	*Varr.* 414 *Cat.* 412

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 17. *Iulian.* Cycl. VI.
Cn. Domitius Ahenobarbus, C. Cassius Longinus. Fast. *Cap.*
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
95	4619	1089	7	$171\frac{1}{2}$	657	659	*Varr.* 415 *Cat.* 413

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 29. *Iulian.* Cycl. VII.
L. Licinius Crassus, Q. Mucius Scaeuula. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
94	4620	1090	8	$171\frac{2}{3}$	658	660	*Varr.* 416 *Cat.* 414

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 19. *Iulian.* Cycl. VIII.
C. Coelius Caldus, L. Domitius Ahenobarbus. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
93	4621	1091	9	$171\frac{3}{4}$	659	661	*Varr.* 417 *Cat.* 415

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 1. *Iulian.* Cycl. IX.
C. Valerius Flaccus, M. Herennius. Fast. *Cap.*
Triumph. *T. Didii Procos.* IV. *Id. Iun.* Epoch. *Capitolin.* 660. Iun. *Iulian.* 6.
Triumph. *P. Licinii Crassi Procos. Prid. Id. Iun.* Fast. *Capit.* 660. Iul. *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
92	4622	1092	10	$\frac{171}{172}\ \frac{4}{1}$	660	662	*Varr.* 418 *Cat.* 416

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 21. *Iulian.* Cycl. X.
C. Claudius Pulcher, M. Perperna. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Calip. IV.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Caton.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>91</td><td>4623</td><td>1093</td><td>11</td><td>$172\frac{1}{2}$</td><td>661</td><td>663</td><td>Varr. 419
Cat. 417</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Ianuar. 2. Iulian. Cycl. XI.
L. Marcius Philippus, Sex. Iulius Caesar. Fast. Cap.
Palilia April. vet. 20. Apr. 19. Iulian. Cycl. XII.</td></tr>
<tr><td>90</td><td>4624</td><td>1094</td><td>12</td><td>$172\frac{2}{3}$</td><td>662</td><td>664</td><td>Varr. 420
Cat. 418</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 23. Iulian. Cycl. XII.
L. Iulius Caesar, P. Rutilius Lupus. Fast. Cap.
Palilia April. vet. 20. Maii 2. Iulian. Cycl. XIII.</td></tr>
<tr><td>89</td><td>4625</td><td>1095</td><td>13</td><td>$172\frac{3}{4}$</td><td>663</td><td>665</td><td>Varr. 421
Cat. 419</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Ianuar. Iulian. 5. Cycl. XIII.
Cn. Pompeius Strabo, L. Porcius Cato. Fast. Cap.
Triumph. Cn. Pompeii Strabonis Cos. VI. Kal. Ianuar. Epoch. Capitolin. 664. Dec. Iul. 20.
Palilia April. vet. 20. Apr. 21. Iulian. Cycl. XIV.</td></tr>
<tr><td>88</td><td>4626</td><td>1096</td><td>14</td><td>$\frac{172}{173}\frac{4}{1}$</td><td>664</td><td>666</td><td>Varr. 422
Cat. 420</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 25. Iulian. Cycl. XIV.
L. Cornelius Sulla, Q. Pompeius Rufus. Fast. Cap.
Triumph. Seruilii Vatiae Propr. XII. Kal. Nouemb. Epoch. Capitolin. 665. Octob. Iul. 29.
Palilia April. vet. 20. Maii 3. Iulian. Cycl. XV.</td></tr>
<tr><td>87</td><td>4627</td><td>1097</td><td>15</td><td>$173\frac{1}{2}$</td><td>665</td><td>667</td><td>Varr. 423
Cat. 421</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Ianuar. 6. Iulian. Cycl. XV.
Cn. Octauius, L. Cornelius Cinna. Fast. Cap.
Palilia April. vet. 20. Apr. 23. Iulian. Cycl. XVI.</td></tr>
</table>

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. IV.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
86	4628	1098	16	$173\frac{2}{3}$	666	668	*Varr.* 424 *Cat.* 422

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 27. *Iulian.* Cycl. xvi.
L. Cornelius Cinna II. *C. Marius* VII. Fast. *Cap.*
suff. *L. Valerius Flaccus* II.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. xvii.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. IV.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
85	4629	1099	17	$173\frac{3}{4}$	667	669	*Varr.* 425 *Cat.* 423

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 9. *Iulian.* Cycl. xvii.
L. Cornelius Cinna III. *Cn. Papyrius Carbo.* Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. xviii.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. IV.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
84	4630	1100	18	$\frac{173}{174}\frac{4}{1}$	668	670	*Varr.* 426 *Cat.* 424

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 29. *Iulian.* Cycl. xviii.
Cn. Papyrius Carbo II. *L. Cornelius Cinna* IV. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. xix.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. IV.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
83	4631	1101	19	$174\frac{1}{2}$	669	671	*Varr.* 427 *Cat.* 425

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 10. *Iulian.* Cycl. xix.
L. Cornelius Scipio Asiaticus, *C. Norbanus.* Fast. *Cap.* His Coss. arsit templum Iouis Capitolini. *Tacit.* Annal. XIX. μετὰ τὴν τρίτην ἐπὶ ταῖς ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν Ὀλυμπιάσιν. *Dionys.* IV. 260.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. xx.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. IV.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
82	4632	1102	20	$174\frac{2}{3}$	670	672	*Varr.* 428 *Cat.* 426

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 31. *Iulian.* Cycl. xx.
C. Marius, *Cn. Papyrius Carbo* III. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. xxi.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
81	4633	1103	21	$174\frac{3}{4}$	671	673	*Varr.* 429 *Cat.* 427

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 12. *Iulian.* Cycl. XXI.
M. Tullius Decula, *Cn. Cornelius Dolabella.* Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iul.* Cycl. XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
80	4634	1104	22	$\frac{174}{175}\frac{4}{1}$	672	674	*Varr.* 430 *Cat.* 428

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 1. *Iulian.* Cycl. XXII.
Triumph. *Sullae* III. et *Prid. Kal. Febr.* Epoch. *Capitolin.* 672. Ianuar. *Iul.* 28. 29.
L. Cornelius Sulla Felix II. *Q. Caecilius Metellus Pius.* Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
79	4635	1105	23	$175\frac{1}{2}$	673	675	*Varr.* 431 *Cat.* 429

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 13. *Iulian.* Cycl. XXIII.
P. Seruilius Vatia, postea Isauricus; App. Claudius Pulcher. Fast. *Capit.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
78	4636	1106	24	$175\frac{2}{3}$	674	676	*Varr.* 432 *Cat.* 430

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 3. *Iulian.* Cycl. XXIV.
M. Aemilius Lepidus, *Q. Lutatius Catulus.* Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
77	4637	1107	25	$175\frac{3}{4}$	675	677	*Varr.* 433 *Cat.* 431

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 24. *Iulian.* Cycl. I.
D. Iunius Brutus, *Mamercus Aemilius Lepid. Liuianus.* Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Calipp. IV.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Caton.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>76</td><td>4638</td><td>1108</td><td>26</td><td>$\frac{175}{176}\ \frac{4}{1}$</td><td>676</td><td>678</td><td>Varr. 434 Cat. 432</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 13. Iulian. Cycl. II.
Cn. Octauius, C. Scribonius Curio. Fast. Capitolin.
Palilia April. vet. 20. Maii 9. Iulian. Cycl. III.</td></tr>
<tr><td>75</td><td>4639</td><td>1109</td><td>27</td><td>$176\frac{1}{2}$</td><td>677</td><td>679</td><td>Varr. 435 Cat. 433</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 25. Iulian. Cycl. III.
L. Octauius, C. Aurelius Cotta. Fast. Capitolin.
Palilia April. vet. 20. Apr. 11. Iulian. Cycl. IV.</td></tr>
<tr><td>74</td><td>4640</td><td>1110</td><td>28</td><td>$176\frac{2}{3}$</td><td>678</td><td>680</td><td>Varr. 436 Cat. 434</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 15. Iulian. Cycl. IV.
L. Licinius Lucullus, M. Aurelius Cotta. Fast. Capitolin.
Περὶ τὴν ἕκτην καὶ ἑβδομηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. Plutarch. Lucull.
Palilia April. vet. 20. Apr. 24. Iulian. Cycl. V.</td></tr>
<tr><td>73</td><td>4641</td><td>1111</td><td>29</td><td>$176\frac{3}{4}$</td><td>679</td><td>681</td><td>Varr. 437 Cat. 435</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 28. Iulian. Cycl. V.
M. Terentius Varro Lucull. C. Cassius Varus. Fast. Capitolin.
Palilia April. vet. 20. Apr. 13. Iulian. Cycl. VI.</td></tr>
<tr><td>72</td><td>4642</td><td>1112</td><td>30</td><td>$\frac{176}{177}\ \frac{4}{1}$</td><td>680</td><td>682</td><td>Varr. 438 Cat. 436</td></tr>
<tr><td colspan="8">Inibant Kal. Ianuar. vet. Decemb. 17. Iulian. Cycl. VI.
L. Gellius, Cn. Cornelius Lentulus Clodianus.
Palilia April. vet. 20. Apr. 25. Iulian. Cycl. VII.</td></tr>
</table>

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Callipp. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
71	4643	1113	31	$177\frac{1}{2}$	681	683	*Varr.* 439 *Cat.* 437

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 29. *Iulian.* Cycl. VII.
Cn. Aufidius Orestes, P. Cornelius Lentulus Sura.
Triumph. *Cn. Pompeii M.* prid. quam Consulatum iniret. *Vell.* II. 30. Decemb. *Iul.* 18.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Callipp. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
70	4644	1114	32	$177\frac{2}{3}$	682	684	*Varr.* 440 *Cat.* 438

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 19. *Iulian.* Cycl. VIII.
M. Licinius Crassus diues, Cn. Pompeius Magnus.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Callipp. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
69	4645	1115	33	$177\frac{3}{4}$	683	685	*Varr.* 441 *Cat.* 439

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 1. *Iulian.* Cycl. IX.
Q. Hortensius, Q. Caecilius Metellus, postea *Creticus.*
Τῷ γ' ἔτει τῆς ζ' καὶ ὁ πρὸς ταῖς ρ' Ὀλυμπιάδος. *Ioseph.* Antiq. XIV. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Callipp. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
68	4646	1116	34	$\frac{177}{178}\ \frac{4}{1}$	684	686	*Varr.* 442 *Cat.* 440

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 21. *Iulian.* Cycl. X.
L. Caecilius Metellus, Q. Marcius Rex. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Callipp. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
67	4647	1117	35	$178\frac{1}{2}$	685	687	*Varr.* 443 *Cat.* 441

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 2. *Iulian.* Cycl. XI.
C. Calpurnius Piso, Manius Acilius Glabrio. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Callipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
66	4648	1118	36	178 $\frac{2}{3}$	686	688	*Varr.* 444 *Cat.* 442

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 23. *Iulian.* Cycl. XII. *Plutarch.* Pomp. Νουμηνίᾳ. Dio.
Manius Aemilius Lepidus, L. Volcatius Tullus. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Callipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
65	4649	1119	37	178 $\frac{3}{4}$	687	689	*Varr.* 445 *Cat.* 443

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 5. *Iulian.* Cycl. XIII.
P. Cornelius Sulla, P. Autronius Paetus. Damnati non inibant.
L. Aurelius Cotta, L. Manlius Torquatus. Suffecti gesserunt. *Dio.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Callipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
64	4650	1120	38	$\frac{178}{179}\frac{4}{1}$	688	690	*Varr.* 446 *Cat.* 444

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 25. *Iulian.* Cycl. XIV.
L. Iulius Caesar, C. Marcius Figulus. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Callipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
63	4651	1121	39	179 $\frac{1}{2}$	689	691	*Varr.* 447 *Cat.* 445

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 6. *Iulian.* Cycl. XV.
M. Tullius Cicero, C. Antonius. Dio.
Κατὰ τὴν ἐννάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ὀλυμπιάδα. *Ioseph.* Ant. XIV. 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Callipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
62	4652	1122	40	179 $\frac{2}{3}$	690	692	*Varr.* 448 *Cat.* 446

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 27. *Iulian.* Cycl. XVI.
Triumph. *Kal. Iun.* vet. Iun. *Iulian.* 16.
D. Iunius Silanus, L. Licinius Muraena. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
61	4653	1123	41	$179\frac{3}{4}$	691	693	*Varr.* 449 *Cat.* 4 7

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 9. *Iulian.* Cycl. XVII.
M. Pupius Piso, M. Valerius Messalla Niger. Dio. Caes. Belli Gall. I. Biennio ante *Cos.* Caesaris Triumph. *Cn. Pompeii Procos. Prid. Kal. Oct.* Epoch. *Capitolin.* 692. Sept. *Iul.* 30.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
60	4654	1124	42	$\frac{179}{180}\frac{4}{1}$	692	694	*Varr.* 450 *Cat.* 448

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 29. *Iulian.* Cycl. XVIII.
L. Afranius, Q. Caecilius Metellus Celer. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
59	4655	1125	43	$180\frac{1}{2}$	693	695	*Varr.* 451 *Cat.* 449

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 10. Iulian. *Cycl.* XIX.
C. Iulius Caesar, M. Calpurnius Bibulus. Fast. *Cap.* Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iul.* Cycl. XX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
58	4656	1126	44	$180\frac{2}{3}$	694	696	*Varr.* 452 *Cat.* 450

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 31. Iulian. *Cycl.* XX.
L. Calpurnius Piso Caesoninus, A. Gabinius. Fast. *Cap.* Dio. *Caes.* Belli Gall. I.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
57	4657	1127	45	$180\frac{3}{4}$	695	697	*Varr.* 453 *Cat.* 451

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 12. Iulian. *Cycl.* XXI.
P. Cornelius Lentulus Spinther, Q. Caecilius Metellus Nepos. Fast. *Cap.* Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
56	4658	1128	46	$\frac{180}{181}$ $\frac{4}{1}$	696	698	*Varr.* 454 *Cat.* 452

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 1. Iulian. *Cycl.* XXII.
Cn. Cornelius Lentulus Marcellinus, L. Martius Philippus. Fast. *Cap.* Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

55	4659	1129	47	181 $\frac{1}{2}$	697	699	*Varr.* 455 *Cat.* 453

Ex Interregno. *Dio.* Post *Ianuar. Kal.* vet. *Dec.* 29. Iul. *Cycl.* XXIII.
Cn. Pompeius Magnus II. *M. Licinius Crassus* II. Dio. *Caes.* Bell. *Gall.* 3.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

54	4660	1130	48	181 $\frac{2}{3}$	698	700	*Varr.* 456 *Cat.* 454

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 3. Iulian. *Cycl.* XXIV. Ann. V. C. 700. Dio.
L. Domitius Ahenobarbus, App. Claudius Pulcher. Dio. *Caes.* Bell. Gall. 5.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

53	4661	1131	49	181 $\frac{3}{4}$	699	701	*Varr.* 457 *Cat.* 455

Kal. Ianuar. vet. *Decemb.* 24. Iul. *Cycl.* I. initium anni Consularis. Sed inibant *μόλις ἑβδόμῳ μηνί. Dio. ὥστε καὶ μῆνας ὀκτὼ τὴν πόλιν ἄναρχον γενέσθαι. Appian.* Civ. L. II. p. 724. Proinde mense *Sextili*, vt videtur, *inibant.*
Cn. Domitius Caluinus, M. Valerius Messalla. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
52	4662	1132	50	$\frac{181}{182}\frac{4}{1}$	700	702	*Varr.* 458 *Cat.* 456

V. *Kal. Mart. mense Intercalario.* Ascon. in *Milonian. Febr.* 27. Iulian. *Cycl.* II.

Cn. Pompeius Magnus III. A *Kalend. Sextilib. Q. Caecilius Metellus Pius Scipio.* Ascon. *Iul.* Iul. 31. sine collega primus. *Dio.* Appian. Ciuil. II.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
51	4663	1133	51	$182\frac{1}{2}$	701	703	*Varr.* 459 *Cat.* 457

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 25. Iulian. *Cycl.* III.

Ser. Sulpicius Rufus, *Marcus Claudius Marcellus.* Dio.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
50	4664	1134	52	$182\frac{2}{3}$	702	704	*Varr.* 460 *Cat.* 458

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 15. Iulian. *Cycl.* IV.

L. Aemilius Paullus, *C. Claudius Marcellus.* Dio. Caes. Bell. *Gall.* VIII. *Appian.* Ciuil. II.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
49	4665	1135	53	$182\frac{3}{4}$	703	705	*Varr.* 461 *Cat.* 459

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 28. Iulian. *Cycl.* V. ἐν αὐτῇ τῇ νουμηνίᾳ. *Dio. Appian.* Ciuil. II.

Cn. Claudius Marcellus, *L. Cornelius Lentulus. Dio. Caes.* Bell. *Gall.* VIII. Civ. I. *Appian.* Bell. Civ. II.

Caesar *Dictator* I. per *dies* XI. anno exeunte. *Dio. Plutarch. Caes.* Bell. *Civ.* II. *Appian.* Ciuil. II.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
48	4666	1136	54	$\frac{182}{183}\frac{4}{1}$	704	706	*Varr.* 462 *Cat.* 460

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 17. Iulian. *Cycl.* VI.
Dictatore habente Comitia. Caesar Bell. *Ciuil.* III.
C. Iulius Caesar II. *P. Seruilius Vatia Isauricus.* Fast. *Cap. Dio. Caes.* Bell. *Civ.* III. Plutarch. *Caes.*

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

47	4667	1137	55	$183\frac{1}{2}$	705	707	*Varr.* 463 *Cat.* 461

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 29. Iulian. *Cycl.* VII.
Dictator II. *Dio.* male. Fauet autem Plutarchus *Caes.* p. 731. 732.
Q. Fusius Calenus, *P. Vatinius.* Fast. *Cap. Dio.*
Exitu anni. ἐπ' ἐξόδῳ. *Dio.*

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII. *Febr.* 20. sublatis *Merkedoniis.*

46	4668	1138	56	$183\frac{2}{3}$	706	708	*Varr.* 464 *Cat.* 462

Ianuar. 1. *Oct.* 12. anni *Iul.* 707. Hic annus erat *Confusionis.*
Caesari *Consulatus* V. decernuntur, *Dictatura annua.* Dio. Ergo hoc anno *Dictat.* II.
Dictator III. *Dio.* Male, vt e superiori *Dionis* testimonio constat.
C. Iulius Caesar III. *M'. Aemilius Lepidus.* Fast. *Cap. Dio.*
Hoc anno cum sequenti *Dictaturas Caesaris* cum *Consulatibus* agnoscit *Suet.* Iul. 76.

Palilia *April.* 21. *Iulian.*

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
45	4669 CB	1139	57	$183\frac{3}{4}$	707	709	*Varr.* 465 *Cat.* 463

Hinc incipiunt *anni* Consulum *Iuliani,* a *Ian.* proinde *Iuliano.* Erat *Bissext.*

Triumph. *Q. Fabii Maximi Cos.* III. *Id. Oct.* Ep. *Cap.* 708. *Oct.* 13.

Triumph. *Q. Pedii Procos. Idib. Dec.* Ep. *Cap.* 708. *Decemb.* 13.

C. Iulius Caesar IV. sine collega. Fast. *Cap.* Lap. *Colotian. Dio.* [*Appian.* Ciuil. II. *Plut.*

suff. *Q. Fabius Maximus,* *C. Trebonius.*

C. Caninius Rebilus. *Caesar* Dict. III. *designat.* IV. Bell. *Hisp.* initio.

Palilia *April.* 21. *Prid. Palil.* nuncius de victoria Mundensi. *Dio.*

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
44	4670 A	1140	58	$\frac{183}{184}\frac{4}{1}$	708	710	*Varr.* 466 *Cat.* 464

Ianuar. 1. recte.

Dictator IV. Lap. *Colotian.* Dictat. V. *Dio.* male forte.

C. Iulius Caesar V. *M. Antonius.* Fast. *Cap.* Lap. *Colotian.* Dio.

P. Cornelius Dolabella suff.

Triumph. *Caesaris* VI. *Dictat.* IV. *Ouant. ex Monte Albano* VII. *Kal. Febr. Ianuar.* 26.

Palilia *Apr.* 21.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
43	4671 G	1141	59	$184\frac{1}{2}$	709	711	*Varr.* 467 *Cat.* 465

Ianuar. 1. recte. ἀπ' αὐτῆς τῆς νεμηνίας. *Dio.*

Triumph. *L. Munatii Planci Procos.* IV. *Kal. Ian.* Decemb. 29.

Triumph. *M. Aemilii Lepidi Procos. Triumuiri* Prid. *Kal. Ian.* Dec. 31.

C. Vibius Pansa, A. Hirtius. Fast. *Cap.* Lap. *Colotian. Dio.*

C. Iulius Caesar Aug. postea suff. *Q. Pedius* Lap. *Colotian.*

C. Carinas. *P. Ventidius.*

Palilia *April.* 21.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
42	4672 F	1142	60	$184\frac{2}{3}$	710	712	*Varr.* 468 *Cat.* 466

Bissext. I. vitiof. Pontificum. Ianuar. 1. *recte.*
M. Aemilius Lepidus II. *L. Munatius Plancus.*
Palilia *April.* 21. Pontific. Apr. *veri* 21.

41	4673 ED	1143	61	$184\frac{3}{4}$	711	713	*Varr.* 469 *Cat.* 467

Ianuar. 1. *Pontificum*, Ianuarii *veri* 2.
P. Seruilius Vatia Isauricus II. *L. Antonius.* Dio.
Triumph. *L. Antonii Cos. Ianuar. Kal.* Ianuar. 1.
Palilia *April.* 21. recte propter *Bissextum* verum.

40	4674 C	1144	62	$\frac{184}{185}\frac{4}{1}$	712	714	*Varr.* 470 *Cat.* 468

Ianuarii 1. *Pontificum* recte propter *debitum* superiori anno *Bissextum.* *Intercalatio* superiori anno, ne *hae Kalendae Ianuariae* in *Nundinas* inciderent. *Dio.*
Cn. Domitius Caluinus II. *C. Asinius Pollio.* Lap. *Colotian. Dio.* Olymp. 184. *Iosepb.* XIV. 26.
Suffect. *L. Cornelius Balbus, P. Canidius.*
Palilia *Apr.* 21. Pontificum recte.

39	4675 B	1145	63	$185\frac{1}{2}$	713	715	*Varr.* 471 *Cat.* 469

Epoch. *Capitolin.* 714. Ianuarii 1. Pontificum recte. Bissext. II. vitiosus *Pontificum.* Male ergo post *Bissextum.*
L. Martius Censorinus, C. Caluisius Sabinus. Dio.
Triumph. *L. Marcii Censorini Cos. Kal. Ian.* Epoch. *Cap.* 714. Ian. 1.
Triumph. *C. Asinii Pollionis Procos.* VI. *Kal. Nov.* Epoch. *Capitolin.* 714. Oct. 26.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* 22.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
38	4676 A	1146	64	185 $\frac{2}{3}$	714	716	*Varr.* 472 *Cat.* 470

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2.
App. Claudius Pulcher, *C. Norbanus Flaccus.* Dio.
Triumph. *P. Ventidii Procos.* VII. *Kal. Nouemb.* Epoch. *Capitolin.* 715. Oct. 26.
Palilia *April.* 21. Pontificum Apr. *veri* XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
37	4677 GF	1147	65	185 $\frac{3}{4}$	715	717	*Varr.* 473 *Cat.* 471

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* II.
M. Vipsanius Agrippa, *L. Caninius Gallus.* Dio. *Olymp.* 185. *Ios.*
Suff. *L. Statilius Taurus.*
Ant. XIV. 28. fin. XXVII. ab ann. *Caton.* 789. ib.
Palilia *April.* 21. Pontificum recte, propter debitum Bissextum.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
36	4678 E	1148	66	185 4 / 186 1	716	718	*Varr.* 474 *Cat.* 472

Ian. 1. Pontificum recte. *Bissext.* 3. vitiosus Pontificum. Male *post* Bissextum.
L. Gellius Poplicola, *M. Cocceius Nerua.* Dio.
Suffect. *L. Munatius Plancus*, *P. Sulpicius Quirinus.*
Triumph. *Cn. Domitii Caluini Procos.* XVII. *Kal. Sextil.* Epoch. *Capit.* 717. *Iul.* XVI.
Ouatio *Caes. Triumuiri* II. *Idib. Nov.* Epoch. *Cap.* 717. Nov. 13.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
35	4679 D	1149	67	186 $\frac{1}{2}$	717	719	*Varr.* 475 *Cat.* 473

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2.
L. Cornificius, *Sex. Pompeius.* Dio.
Palilia *Apr.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
34	4680 C	1150	68	$186\frac{2}{3}$	718	720	*Varr.* 476 *Cat.* 474

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2.
Triumph. *Statilii Tauri Procos. Prid. Kal. Iul.* Ep. *Cap.* 719. Iun. 30.
L. Scribonius Libo, *M. Antonius.* Dio. Suffect.
Triumph. *C. Sosii Procos.* III. *Non. Sept.* Epoch. *Cap.* 719. Sept. 3.
Triumph. *C. Norbani Flacci Procos.* III. *Id. Oct.* Ep. *Cap.* 720. Oct. 13.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
33	4681 BA	1151	69	$186\frac{3}{4}$	719	721	*Varr.* 477 *Cat.* 475

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2. Bissext. IV. *vitiosus* Pontificum. V. C. 719. *Frontin.* Aquaeductib. Pro Epocha *Caton.*
Caesar Octauian. II. *L. Volcatius Tullus.* Dio.
Suffect.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
32	4682 G	1152	70	$\frac{186}{187}\,\frac{4}{1}$	720	722	*Varr.* 478 *Cat.* 476

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2. ἐν νουμηνίᾳ. Dio.
Cn. Domitius Ahenobarbus, *C. Sosius.* Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
31	4683 F	1153	71	$187\frac{1}{2}$	721	723	*Varr.* 479 *Cat.* 477

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2.
Caesar Octauian. III. *M. Valerius Messalla Coruinus.* Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
30	4684 E	1154	72	187 $\frac{2}{3}$	722	724	*Varr.* 480 *Cat.* 478

Ianuarii 1. Pontificum Ian. *veri* 2. *Bissext.* V. *vitiosus* Pontificum.
Finis Bellorum ciuilium ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος μεσούσης. *Dionys.* I. 6. Victoria *Actiaca* IV. non. Sept.
Caesar Octauian. IV. *M. Licinius Crassus.* Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum April. *veri* XXIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
29	4685 DC	1155	73	187 $\frac{3}{4}$	723	725	*Varr.* 481 *Cat.* 479

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3. ἐν αὐτῇ τοῦ Ἰανουαρίου νουμηνίᾳ. *Dio.* Annus erat *V. C.* 725. Dio.
Caesar Octauian. V. *Sex. Apuleius.* Dio.
Triumphi *Caesar.* VIII. Id. *Sextil.* et VI. tres. Aug. 6. et 8.
Triumph. *Carrinatis Procos.* VIII. Id. *Sextil.* Aug. 6.
Triumph. *L. Autronii Crassi* XVII. *Kal. Septemb.* Aug. 16.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
28	4686 B	1156	74	$\frac{187}{188}\frac{4}{1}$	724	726	*Varr.* 482 *Cat.* 480

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2.
Triumph. *M. Licinii Crassi Procos. Non. Iul.* Iul. 7.
Caesar Octauian. VI. *M. Agrippa* II. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* IV.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
27	4687 A	1157	75	188 $\frac{1}{2}$	725	727	*Varr.* 483 *Cat.* 481

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2. *Bissext.* VI. *vitiosus* Pontificum.
Triumph. *M. Valerii Messallae Coruini Procos.* VII. *Kal. Octob.* Sept. 25.
Caesar Octauian. VII. *M. Agrippa* III. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. IV.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
26	4688 G	1158	76	188 $\frac{2}{3}$	726	728	*Varr.* 484 *Cat.* 482

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
Caesar Octauianus VIII. *T. Statilius Taurus* II. Dio.
Triumph. *Sex. Apuleii Procos.* VII. *Kal. Febr.* Epoch. *Capitolin.* 727. Ianuar. 26.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. IV.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
25	4689 FE	1159	*Period. Calippicae* V. 1	188 $\frac{3}{4}$	727	729	*Varr.* 485 *Cat.* 483

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
Caesar Octauian. IX. *M. Iunius Silanus.* Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. IV.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
24	4690 D	1160	2	$\frac{188}{189}$ $\frac{4}{1}$	728	730	*Varr.* 486 *Cat.* 484

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2. *Bissext.* VII. *vitiosus* Pontificum. ἐν τῇ νεμηνίᾳ. Dio.
Caesar Octauian. X. *C. Norbanus Flaccus.* Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. IV.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
23	4691 C	1161	3	189 $\frac{1}{2}$	729	731	*Varr.* 487 *Cat.* 485

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
Caesar Octauian. XI. *A. Terentius Varro Murena.*
suff. *Cn. Calpurnius Piso.* Dio.
Trib. Pot.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. IV.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
22	4692 B	1162	4	189 $\frac{2}{3}$	730	732	*Varr.* 488 *Cat.* 486

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
M. Claudius Marcellus Aeserninus, *L. Arruntius.* Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

<table>
<tr><th>Ante Chrift.</th><th>Per. Iul.</th><th>Poft Exc. Troiae.</th><th>Per. Calipp. V.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Caton.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>21</td><td>4693 AG</td><td>1163</td><td>5</td><td>$189\frac{3}{4}$</td><td>731</td><td>733</td><td>Varr. 489 Cat. 487</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuarii I. Pontificum Ianuarii veri 3. Biffext. VIII. vitiofus Pontificum.
Q. Aemilius Lepidus, M. Lollius folus initio anni. Dio.
Triumph. L. Sempronii Atratini Procof. IV. Id. Octob. Oct. 12.
Palilia April. 21. Pontificum Aprilis veri XXIII.</td></tr>
<tr><td>20</td><td>4694 F</td><td>1164</td><td>6</td><td>$\frac{189}{190}\ \frac{4}{1}$</td><td>732</td><td>734</td><td>Varr. 490 Cat. 488</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuarii I. Pontificum Ianuarii veri 3.
M. Apuleius, P. Silius Nerua. Dio.
Palilia April. 21. Pontificum veri XXIII.</td></tr>
<tr><td>19</td><td>4695 E</td><td>1165</td><td>7</td><td>$190\frac{1}{2}$</td><td>733</td><td>735</td><td>Varr. 491 Cat. 489</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuarii I. Pontificum Ianuarii veri 3. Poft ann. 13. ab aqua Iulia (quae anni Catonian. 719) Frontin. Aquaeductib.
Q. Lucretius Vefpillo, C. Sentius Saturninus. Dio.
Triumph. L. Cornelii Balbi Procof. VI. Kal. Apr. Mart. 27.
Palilia April. 21. Pontificum Aprilis veri XXIII.</td></tr>
<tr><td>18</td><td>4696 D</td><td>1166</td><td>8</td><td>$190\frac{2}{3}$</td><td>734</td><td>736</td><td>Varr. 492 Cat. 490</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ian. I. Pontificum Ianuarii veri 3. Biffext. IX. vitiofus Pontificum.
P. Cornelius Lentulus Marcellinus, Cn. Cornelius Lentulus. Dio.
Palilia April. 21. Pontificum Aprilis veri XXIV.</td></tr>
<tr><td>17</td><td>4697 CB</td><td>1167</td><td>9</td><td>$190\frac{3}{4}$</td><td>735</td><td>737</td><td>Varr. 493 Cat. 491</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuarii I. Pontificum Iauuarii veri 4.
Coff. ann. V. C. 737. Cenforin. c. 17.
C. Furnius, C. Iunius Silanus. Dio.
Palilia April. 21. Pontificum Aprilis veri XXIII.</td></tr>
</table>

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. V.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
16	4698 A	1168	10	$\frac{190}{191}\ \frac{4}{1}$	736	738	*Varr.* 494 *Cat.* 492

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.

L. Domitius Abenobarbus, *P. Cornelius Scipio*. Dio.

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

15	4699 G	1169	11	191½	737	739	*Varr.* 495 *Cat.* 493

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3. *Bissext.* X. *vitiosus* Pontificum.

M. Liuius Drusus Libo, *L. Calpurnius Piso Caesoninus*. Dio.

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

14	4700 F	1170	12	191⅔	738	740	*Varr.* 496 *Cat.* 494

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.

M. Licinius Crassus, *Cn. Cornelius Lentulus*, qui postea Getulicus. *Dio.*

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

13	4701 ED	1171	13	191¾	739	741	*Varr.* 497 *Cat.* 495

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.

Ti. Claudius Nero, P. *Quinctilius Varus*. Dio.

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per.Calipp. V.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Caton.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>12</td><td>4702
C</td><td>1172</td><td>14</td><td>$\frac{191}{192}$ $\frac{4}{1}$</td><td>740</td><td>742</td><td>Varr.
498
Cat.
496</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii veri 3. Bissext. XI. Pontificum.
M. Valerius Messalla Barbatus Aemilianus, P. Sulpicius Quirinius. Dio.
Suffect. C. Valgius Saturninus Rufus Abd.
C. Caninius Rebilus, in Magistratu mortuus.
Palilia April. 21. Pontificum Aprilis veri XXIV.</td></tr>
<tr><td>11</td><td>4703
B</td><td>1173</td><td>15</td><td>$192\frac{1}{2}$</td><td>741</td><td>743</td><td>Varr.
499
Cat.
497</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii veri 4.
Q. Aelius Tubero, Paullus Fabius Maximus. Dio.
Palilia April. 21. Pontificum Aprilis veri XXIV.</td></tr>
<tr><td>10</td><td>4704
A</td><td>1174</td><td>16</td><td>$192\frac{2}{3}$</td><td>742</td><td>744</td><td>Varr.
500
Cat.
498</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii veri 4.
Iulus Antonius Maximus, Q. Fabius Maximus Africanus. Dio.
Palilia April. 21. Pontificum Aprilis veri XXIV.</td></tr>
<tr><td>9</td><td>4705
GF</td><td>1175</td><td>17</td><td>$192\frac{3}{4}$</td><td>743</td><td>745</td><td>Varr.
501
Cat.
499</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii veri 4. Bissext. XII. vitiosus Pontificum.
Nero Claudius Drusus Germanicus, T. Quinctius Crispinus. Dio.
Palilia April. 21. Pontificum Aprilis veri XXIV.</td></tr>
<tr><td>8</td><td>4706
E</td><td>1176</td><td>18</td><td>$\frac{192}{193}$ $\frac{4}{1}$</td><td>744</td><td>746</td><td>Varr.
502
Cat.
500</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii veri 4.
C. Martius Censorinus, C. Asinius Gallus. Dio.
Palilia April. 21. Pontificum Aprilis veri XXIV.</td></tr>
</table>

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. V.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
7	4707 D	1177	19	$193\frac{1}{2}$	745	747	Varr. 503 Cat. 501

Πέντε καὶ τετταράκοντα ἤδη πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις ἔτεσιν ad hos Coss. οἱ κατὰ τὴν τρίτην ἐπὶ ταῖς ἐννενήκοντα καὶ ἑκατὸν Ὀλυμπιάσιν ἀποδειχθῆσαν. *Dionyſ.* I. 3. Hoc anno ſcripſit *Dionyſius*, XXII. poſt Bellorum ciuilium *finem*, anno *Caton.* 722. p. 6.

Ti. Claudius Nero II. *Cn. Calpurnius Piſo* II. *Dio.* Νεμησία *Tiberius* iniuit. Dio.

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4. His ipſis *Kalendis* triumphus Tiberii. *Dio.*

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. V.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
6	4708 C	1178	20	$193\frac{2}{3}$	746	748	Varr. 504 Cat. 502

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.

D. Laelius Balbus, *C. Antiſtius Vetus.* Dio.

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. V.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
5	4709 BA	1179	21	$193\frac{3}{4}$	747	749	Varr. 505 Cat. 503

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.

Caeſar Octauian. XII. *L. Cornelius Sulla.* Dio.

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. V.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
4	4710 G	1180	22	$\frac{193}{194}\frac{4}{1}$	748	750	Varr. 506 Cat. 504

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.

C. Caluiſius Sabinus II. *L. Paſſienus Rufus.* Dio.

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

<table>
<tr><th>Ante Christ.</th><th>Per. Iul.</th><th>Post Exc. Troiae.</th><th>Per. Calip. V.</th><th>Olympiad.</th><th>V. C. Caton.</th><th>V. C. Varr.</th><th>A Regifugio.</th></tr>
<tr><td>3</td><td>4711
F</td><td>1181</td><td>23</td><td>$194\frac{1}{2}$</td><td>749</td><td>751</td><td>Varr.
507
Cat.
505</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii veri 3.
C. Cornelius Lentulus, M. Valerius Messalla. Dio.
Palilia April. 21. Pontificum Aprilis veri XXIII.</td></tr>
<tr><td>2</td><td>4712
E</td><td>1182</td><td>24</td><td>$194\frac{2}{3}$</td><td>750</td><td>752</td><td>Varr.
508
Cat.
506</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii veri 3.
Caesar Octauian. 13. M. Plautius Siluanus. Dio.
Palilia April. 21. Pontificum Aprilis veri XXIII.</td></tr>
<tr><td>1</td><td>4713
DC</td><td>1183</td><td>26</td><td>$194\frac{3}{4}$</td><td>751</td><td>753</td><td>Varr.
509
Cat.
507</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii veri 3.
Cossus Cornelius Lentulus, L. Calpurnius Piso. Dio.
Palilia April. 21. Pontificum Aprilis veri XXII.</td></tr>
<tr><td>Christ.
4</td><td>4717
FE</td><td>1187</td><td>30</td><td>$195\frac{3}{4}$</td><td>755</td><td>757</td><td>Varr.
513
Cat.
511</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuarii 1. Pontif. Ianuarii veri 2. Palilia April. 21. recte.</td></tr>
<tr><td>5</td><td>4718
D</td><td>1188</td><td>31</td><td>$\frac{195}{196}\frac{4}{1}$</td><td>756</td><td>758</td><td>Varr.
514
Cat.
512</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ianuar. 1. et Palilia April. 21. recte in perpetuum.</td></tr>
</table>

NOTAE AD CHRONOLOGIAM GRAECO-ROMANAM PRO HYPOTHESIBVS DIONYSII HALICARNASSEI.

NB. Numeros, *Annotationibus* praefixos, referri ad annos *ante Christum;* qui primam *Columnam* in *Tabulis* obtinent.

1269. *Ante Ch.* Colonia *prior* ex *Italia* in *Siciliam*, anno ante *posteriorem* V. *Hellanicus* apud *Dionysium*. Pag. 17. l. 40. 44.

1264. Hoc anno *ante* Excidium LXXX. *Ligures*, a *Siculo* duce *Siculorum* nomine appellati, ex *Italia* migrant in *Siciliam*. Dionysius e *Philisto Syracusio*. Posterior haec colonia ἔτει post priorem πέμπτῳ pro sententia *Hellanici*. p. 17. l. 44.

1251. Initium *Fauni*, si quidem annis XXXV. regnarit, vt volunt Auctor Anonymus *Malelae* praefixus, atque Auctor Chronici *Paschalis*, e quo multa ipse *Malela*. Conueniunt hae rationes cum rationibus *Dionysii*, quae anno huius calculi VIII; et XV. eum in Regno *Italiae* fuisse supponunt. Proinde eas in *Tabulis* repraesentauimus, quod ab *antiquioribus* fortassis emanarint, quam *ipsi* fuerint, Auctoribus.

1244. Ἑξηκοστῷ μάλιστα ἔτει πρότερον τῶν Τρωϊκῶν, ὡς αὐτοὶ οἱ Ῥωμαῖοι λέγουσιν, aduentus *Arcadum* in *Italiam* cum *Euandro* et matre *Carmenta*. P. 24. l. 24. Sic Auctor de origine gentis Romanae: *Regnante Fauno, ante annos circiter sexaginta, quam Aeneas in Italiam deferretur; Euander Arcas, Mercurii et Carmentis nymphae filius, simul cum matre eodem venit.* Hoc ergo anno erat in Regno *Faunus*, si quidem huic Auctori fides.

1237. Ὀλίγοις ὕστερον ἔτεσι (nempe post *Euandri* aduentum ὀλίγοις) aduentus *Herculis*, gestaeque ab eo res in *Cacum*. P. 26. l. 37. χειμῶνος ἐπιβαλόντος. P. 33. l. 27. Tum genitus ab eo *Latinus*. P. 34. l. 30. vtque, pro hoc calculo, videtur, etiam *natus*. Anno enim post *Herculem* LV. aduentum *Dionysius* statuit *Aeneae*. P. 35. l. 13. Eundem censet II. ab Excidio *Troiano*, vt mox videbimus. Ita annis LIII. mors *Herculis* Excidium *Troianum* praecesserit. Et sane totidem annos inter *Herculis* ἀποθέωσιν et fratrum *geminorum* ἀποθέωσιν numerat *Clemens Alexandrinus*, quam quidem posteriorem *Castoris* et *Pollucis* ἀποθέωσιν cum *Troianae* Vrbis *Excidio* ipso idem committit *Clemens*, ansa, vt videtur, ex *Homeri* verbis

bis accepta. Idque teste, vt puto, *Apollodoro*, qui *Eratosthenis* Canones *Chronicos* excoluit, quos nostrum constat plurimi facere *Dionysium*. Nam *Apollodorum* testem aduocauerat verbis proxime praecedentibus. Scio quidem, alia, longeque diuersa, de hac eadem Epocha alios sentire veteres. Has tamen rationes, quae cum aliis nostri *Dionysii* rationibus adeo accurate *consentiunt*, easdem proinde esse puto, quas ipse fuerit secutus, reliquisque proinde omnibus anteferendas existimarit.

1216. Hoc anno *Latinus Fauno* patri successerit, pro rationibus *Dionysii*, vt annus eius XXXV. in annum incideret ab excidio *Troiano* II. Sic ergo erunt anni *Latini* cum praedictis *Epochis* nostris deinceps committendi, pro mente *Dionysii*. Anni autem *Latini desinentes* intelligendi sunt. Vt scilicet *fines* eorum cum annorum Cycli *Metonici finibus* conueniant. Nam *fini* Anni *Metonici* ipsum assignauit *Troianae* Vrbis *excidium*. Cycli autem *Metonici* annos propterea addidimus, vt Lector intelligeret, quo *die Iuliano* quisque coeperit, non quidem *vere*, sed pro calculo saltem *Dionysii*. Repertus enim in nostris Cycli Metonici *Tabulis* idem *numerus* hunc ipsum *diem* Lectori ob oculos nullo negotio repraesentabit.

1184. Dies hic *Thargelionis* XXIII. dies erat *Iunii* Iuliani X. ab *occasu Solis* ad *mediam noctem*, inde *Iunii* XI. pro nostris Cycli *Metonici* Tabulis, anno *Cycli* VIII. Ab eo *die* ad *finem* anni supererant (accensito *exemtili*, quem nos accensiri *solitum* probauimus) *dies* praeterea XXXVII. quibus *Graecos* credit *Dionysius*, τά τε περὶ τὴν πόλιν διοικήσασθαι, καὶ τὰς πρεσβείας ἐπιδέξασθαι (forte ἀποδέξασθαι) τὰς παρὰ τῶν ἀφεστηκότων, καὶ τὰ ὅρκια ποιήσασθαι πρὸς αὐτούς. Definit annus ille die *Iulii* Iuliani XVI. quo *finis* propterea impositus fuerit illis vltro citroque *legationibus*, et stabilita *Pax*.

Pergit *Dionysius*: Τῷ δὲ ἑξῆς ἔτει, πρώτῳ δὲ μετὰ τὴν ἅλωσιν, περὶ τὴν μετοπωρινὴν ἰσημερίαν, ἄραντες οἱ Τρῶες ἐκ τῆς γῆς περαιοῦνται τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ καταχθέντες εἰς τὴν Θρᾴκην, αὐτοῦ διατρίβουσι τὴν χειμερινὴν ὥραν, δεχόμενοί τε τοὺς ἔτι συνιόντας ἐκ τῆς φυγῆς, καὶ παρασκευαζόμενοι τὰ εἰς τὸν ἀπόπλουν. Finis *aestatis* erat in fine *Scirophorionis*, vt ostendimus in *Apparatu*. Sic finis *Autumni* fuerit in fine *Boedromionis*, circa *Aequinoctium autumnale*, affecto Iuliano *Septembri*. *Cardinem* non alium, praeter *Solstitium aestiuum*, legitur obseruasse *Meto*. Nec credidit fortasse necessarium, nondum comperta *Zodiaci eccentricitate*. Aequa enim *Zodiaci* in *quadrantes* partitione *cardines alios* constare arbitrari potuit. Ita *Septembris* Iuliani *die* XXVI. ponendum fuisset, pro illius ratiociniis, *Aequinoctium*, si *diei* a *Solstitio* XCI. assignasset, vel XXVII. si *diei* XCII. propterea quod in dies

integros quadrantes *singulae* diuidi non possent. Hi *dies* erant XIII. vel XIV. *Boedromionis* Attici, nec adeo longe a *Ciuili Atheniensium Plenilunio*, satisque commodi *nocturnis* freti *Hellespontiaci* traiectionibus, si quibus sociorum *metus* incumberet, si *die* traiicerent. *Tempus* praeterea *anni* erat huic consilio admodum opportunum. Erat enim adhuc *tuta nauigatio*, non tamen eousque duratura, vt sufficeret itineribus *maritimis* longinquis. Ea causa esse potuit, cur nondum *Siciliam* cogitarent, nec *locum coloniae* a Numine concedendum, instabiles adhuc et incerti. *Securam* [1] nauigationem non vltra *Aequinoctium suum* (qui dies erat *Septembris* XXIV.) censebant *Romani*. inde *incertam* et *discrimini propiorem* ad diem *Nouembris* XI. Sic tamen, hoc ipso limite, *securam*, vt ab ipso *Aequinoctio* minus secura esse *inciperet*. Propterea cauebat *Caesar* vtraque Expeditione *Britannica*, ne reditum vltra *Aequinoctium* differret. Et post ieiunium *Tisri* (qui *Septembri Romano* magna ex parte respondebat) nauigationem *periculosam* habent *Sacrae* quoque *Literae*. Proinde mense Attico *Boedromione*, Romano *Septembri*, pro his certe rationibus, *Troiani* exsules ex *Asia* discesserint. Haec nempe Epocha est ἐξόδου, alia omnino ab Epocha ἁλώσεως, vt mox etiam videbimus.

1133. Addit praeterea *Dionysius*, *Hyemem* illos in *Thracia* exegisse. Recte scilicet, post *Autumnum* successit *Hyems* illa, quam in *Thracia* transegerint. Coepit ergo *Hyems* a fine *Autumni*, exeunte *Boedromione*, desiitque ἔαρος ἀρχομένου, vt e verbis colligitur sequentibus. Ita *alias* designat noster Anni *tempestates*, quam credidit *Petauius* et *Petauio antiquiores*, aliasque certe a *Metonicis*. Sed *Maris Clausi* erat *Hyems*, quae obstiterit *longinquis* in Siciliam *nauigationibus*, et proinde *quadrimestris* erat, non tantummodo *trimestris*. Sic enim *quatuor menses* memorat in [2] *Thucydide Nicias*, quibus nulla esse possent *Siculis* commercia cum *Atheniensibus*, nedum cum *Troianis* in *Thracia* versantibus. Et *maris clausi quatuor* similiter *menses* numerat, pro *Romanorum* vsu, *Vegetius*, a die *Nouembris* XI. ad *Martii* IX. Sed qua mensibus *Atticis* populariter designandi erant, *Maemacterionem* complectuntur, *Pyanepsionem*, *Posideonem* et *Gamelionem*, qui, hoc *Cycli* anno IX, ab *Octobris* Iuliani die XIV. ad diem *Februarii* Iuliani pertingunt IX. Antea *Siciliam* cogitare non poterant. Si *paulo* postea, imo si *Martio* ineunte, et affecto *Anthesterione*, expeditionem susceperint, sic quoque ἔαρος ἀρχομένου e *Thracia* discesserint, vt vult *Dionysius*. Post *Hyemem* autem *quadrimestrem* breue *Ver* supererat, tantummodo *bimestre*. Proinde eo absumto, et *aestate* *affecta*,

1 *Veget.* L. IV. c. 39. 2 *Thucyd.* VI. 21.

affecta, in *Siciliam* venerint, hoc nempe anno *Metonico* IX. ad *finem* vergente. Sic enim *Dionysius*: ἐκεῖ δὲ ὁρμισαμένοις αὐτοῖς τὸ ἔτος τοῦτο τελευτᾷ.

Secundus hic *Dionysio* annus est ab *excisa Troia*, de quo ita ille: καὶ διατρίβουσι τὸν δεύτερον χειμῶνα, τὰς πόλεις συνοικίζοντες τοῖς Ἐλύμοις ἐν Σικελίᾳ. Sequitur: Πλωΐμων δὲ γενομένων, ἄραντες ἀπὸ τῆς νήσου, περῶσι τὸ Τυῤῥηνικὸν πέλαγος, καὶ τελευτῶντες εἰς Λαυρεντὸν ἀφικνοῦνται, τὸν Ἀβοριγίνων αἰγιαλὸν, μεσούσης θερείας. Λαβόντες δὲ τὸ χωρίον, οἰκίζουσιν ἐν αὐτῷ τὸ Λαουΐνιον, τὸν δεύτερον ἀπὸ τῆς ἁλώσεως ἐκπληρώσαντες ἐνιαυτόν. *Coepit* hic annus (qui *Cycli* X.) *Iulii* Iuliani *die* VII. pro nostris Cycli *Tabulis*. Tum *Elymis* oppida condunt in *Sicilia*, *Autumno* illo *vniverso*, qui desiit exeunte *Boedromione* Attico, Iuliani *Octobris* die II. et *Hyeme* Nauigationibus *incommoda*, (quam *quadrimestrem* fuisse diximus) ad finem proinde *Gamelionis* Attici, post *Ianuarii* Iuliani diem XXVIII.

1182. Discesserunt in *Italiam* πλωΐμων γενομένων. Innuit, ni fallor, *securae Nauigationis* tempestatem exspectatam, quam ad *Idus Maias*, diem nimirum mensis illius XV. extendit *Vegetius*. Hic dies erat *Thargelionis* Attici XVIII. Recte ergo μεσούσης θερείας, pro illa *Aestatis* significatione, quam *Dionysio* obseruatam esse diximus. *Medius* enim *Aestatis* illius mensis erat *Thargelion*. Tum demum *Lorentum* veniunt *Troiani*. *Lauinium* non *antea* condidisse credidit, quam agro *Laurente* illis concesso, et filia *Lauinia Aeneae* a patre *Latino* in matrimonium collocata. Tum vero *expletum* dicit *secundum* annum ἀπὸ τῆς ἁλώσεως, ab Vrbis nimirum patriae *Troianae* clade. Hunc annum *explebant* die *Thargelionis* XXIII. paucis nempe postea, quam ad *litus* applicuissent, *diebus*. Vrbem vero *Lauinium* hoc anno condunt, pro hoc *Dionysii* calculo. Post diem *Thargelionis* praedictum, et tamen *ante* annum *secundum* discessus ex Asia penitus *expletum*. Sic enim supra: Ἐμοὶ μέντοι δοκοῦσιν οἱ δευτέρῳ μετὰ τὴν ἔξοδον τὴν ἐκ Τροίας ἔτει φέροντες αὐτὴν, εἰκότα μᾶλλον λέγειν. Alia quidem est Epocha haec ἐξόδου ab ea, quae erat ἁλώσεως. *Discessum* enim post *Aequinoctium Autumnale*, et *Boedromione* Attico *exeunte*, fuisse probauimus, qui hoc anno Cycli *Metonici* XI. *Septembri* Iuliano affecto, desiit. Nam a die *Septembris* XXII. coepit *Maemacterion*, vnaque annus μετὰ τὴν ἔξοδον *tertius*. Recte quidem, si vim *vocis* spectemus nudam. Hac tamen, qua versamur, caussa, vt expleto anno ab *Ilii* excidio *secundo* nouae Vrbi *condendae* manum admouebant, ita certe *eodem* anno *Cyclico*, ante finem *Scirophorionis*. Hoc inde colligo, quod annum ἐξόδου *tertium* ad τὸν ἑξῆς ἐνιαυτὸν retulerit verbis proxime sequentibus. Contendit autem cum anno conditi *Lauinii*. Hinc ergo numerandi

anni XXX ad *Longam Albam*, vnde noua procedit Epocha coloniae *Albanae*. Vtrouis modo eiusdem erat anni *Iuliani*.

Tertius hic *Dionysio* annus est ab excidio *Troiae*, cum Templis caeterisque id genus ornamentis *publicis* nouam Vrbem *Lauinium* instruxisset, τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ, τρίτῳ δὲ ἀπὸ τῆς ἐξόδου, inquit. Inde Regnum *Aeneae* censet, sed *solorum* hucusque *Troianorum*. Haec nempe *tertia* est *Virgilii Aestas*, quae *Latio* [3] *regnantem Aeneam viderit*. *Aestas* haec, pro *Metonis* modo, *Thucydidea* habenda est, vt anno *Troianorum* a discessu ex *Asia tertio* responderet. Et in *exitu* fuerit oportet, vt annus Regni *Aeneae* in *Troianos solos* inde procederet, qui tamen regnare *antea* non coeperit, quam *tertius* iniretur [4] ἀπὸ τῆς ἐξόδου, quem *Boedromione* exeunte fuisse vidimus. *Aeneas, vt dicit Cato*, (verba sunt *Seruii*) *simul ac venit in Italiam, Lauiniam accepit vxorem*. Haec e *Catone*, cuius fidem secutus est, hoc in loco, *Dionysius*, ne dubitemus, easdem *Dionysii* fuisse rationes. *Nuptiae* ergo anno *superiori*, Thargelione *exeunte*, vel *Scirophorione*. Inde *Aeneam apud Latinum in hospitio fuisse*, tradit *Liuius*. Tum *oppidum condunt*, quod [5] *Aeneas ab nomine vxoris Lauinium* appellarit, eodem teste *Liuio*. Coepta ergo Vrbs anno *superiori exeunte*. Nondum tamen *Rex Aeneas*, dum manus *vltima* operi imposita esset, vbi regnaret. Hucusque erat in *hospitio Latini*. Inde *suae* ditionis *Rex*, sed tantummodo *Troianorum*, qui nondum in *vnam* gentem coaluerant cum *Latinis*. *Tertia Aestas* ab excisa *Troia* anno Cycli *Metonici* XI. est, incipitque a *Iunii* Iuliani die XXVI. desinit autem *Septembris* Iuliani die XX. qui idem *Boedromionis* Attici XXX. erat. A *fine* incipit annus *Aeneae* I. quem *communem* fuisse volunt cum *Latino*.

1181. Verba *Dionysii* sunt: τῷ δὲ τετάρτῳ τελευτήσαντος Λατίνου, καὶ τὴν ἐκείνου βασιλείαν παραλαμβάνει. Haec ille de *Aenea*. *Quartus* ab Ilii excidio annus Cycli *Metonici* XII. erat, qui a *Iulii* Iuliani die incipit XIV. Sed quartum potius ἀπὸ τῆς ἐξόδου a *Dionysio* intelligi, e nexu colligimus cum praecedentibus. Ita post finem *Boedromionis*, *Octobrisque* Iuliani IX. diem, superstes fuerit *Latinus*, vt *annum* implere potuerit *Aeneas* in Regno *solorum Troianorum*, et vt IV. post ἔξοδον, qui ab illo *Octobris* Iuliani die IX. inierit, *perire* potuerit *Latinus*. Inde incipit *Hyems* Atheniensium *Cyclica* atque *Popularis*. Nempe a *Maemacterione*. Tum *subacti* ab *Aenea Rutuli*. Eodem scilicet, quo occubuit *Latinus*, proelio, quod *Belli* huius in *Italia* ab *Aenea* gesti *primum* habetur. Sic enim vbi supra, *Seruius*, ex eodem fortassis Auctore, qui idem *Dionysii* erat, *Catone*. Huius ergo anni

3 Aen. I. 265. 4 *Serv.* ad Aen. VI. v. 760. 5 *Liv.* I. 1.

anni *Hyeme* ſaltem *coepta*, mortem *Latini* contigiſſe neceſſe eſt, vt IV. poſt *diſceſſum* ex *Aſia* anno conueniret. Nec vltra diſſerendum arbitror, ſi *primo* huius Belli *proelio* occubuerit *Latinus*, vt volebat [6] *Seruius*. Erat enim hic annus nuptiis *proximus*, neceſſarius, vt aliunde auxilia *Turnus* ab *Hetruſcis* impetraret. Nec potuit *quartus* a *diſceſſu* plenus fuiſſe annus, ſi infra VII. ab ipſo *Troianae* Vrbis excidio annum ipſe perierit *Aeneas*. Proinde *prima* poſt *deuictos Rutulos Hiberna* ad annum *ſequentem* neceſſario ſpectabunt.

1180. Huius anni *Iuliani* parte ſecunda, quae anno Cycli *Metonici* XIII. reſpondebat, *prima* ſunt *hiberna* a *Rutulis ſubactis*, quorum meminit *Virgilius* Aen. I. 266. Poſt diem *Septembris* Iuliani XXIX. Tum *finis* anni *primi* poſt *Latinum*, quo *Rutulorum* Rex fuiſſe dicitur *Aeneas* pariter atque ſuorum *Troianorum*. Incipit autem II.

1179. Huius anni *Iuliani* parte ſecunda, quae Cycli *Metonici* anno XIV. concurrebat, *Hiberna ſecunda* a *Rutulis ſubactis*. Poſt diem *Octobris* Iuliani XVII. Hic *finis* anni *Aeneae* in nouo Regno II. *Initium* autem III.

1178. Huius denique anni *Iuliani* parte *ſecunda*, quae anni erat *Metonici* XV. *Hiberna tertia* a *Rutulis ſubactis*. Poſt diem *Octobris* Iuliani VII. Hinc *finis* anni in nouo Regno *tertii*, *initium* autem *quarti*. Hoc forte anno mortuus *Anchiſes*, qui ἐνιαυτῷ πρότερον τοῦ πολέμου τούτου mortuus eſt. Bellum intelligit *Dionyſius*, vt videtur, *Aeneae* poſtremum, quo ipſe periit *Aeneas*. Annum autem intelligit, vt exiſtimo, *Metonicum* XIV. Sic ante annum *Iulii* Iuliani X. exceſſerit *Anchiſes*, qui dies erat *Attici Scirophorionis* vltimus.

1177. Annus hic eſt *Aeneae vltimus*, quo in *viuis* eſſe deſiit. *Priori*, vt videtur, parte anni *Iuliani*. *Hiberna* tribus *plura* poſt *deuictos Rutulos* non agnoſcit *Virgil*. Accedit *Dionyſius* his verbis: τρία δὲ βασιλεύσας ἔτη μετὰ τὴν τοῦ Λατίνου τελευτὴν, τῷ τετάρτῳ θνήσκει κατὰ πόλεμον. *Quartus* ille annus cum *Boedromione* deſiit anni *Metonici* XVI. *Sept*. Iuliani die XXV. quem non attigit *Aeneas*, qui anno labente exſtinctus eſt. Inde autem *Hyemis* quartae *initium*. Addit *Dionyſius*, *Aeneam* ex hominibus exemtum ἑβδόμῳ μάλιστα ἔτει μετὰ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν. Haec Epocha ἁλώσεως, vt quam liberaliſſime agamus, cum anno Cycli *Metonici* XV. (qui idem VII. erat ἁλώσεως, qua ab *Hecatombaeone* numerantur) deſinat oportet. *Iunii* nimirum Iuliani die XXVIII. pro ſententia *Dionyſii*. Incertum tamen eſt, an vltra *Thargelionis* XXIII. (qui idem *Maii* Iuliani erat XXIII. quemque *Troiae* fatalem cenſebat *Dionyſius*) pertigerit. Dedit

6 *Serv.* ad Aen. I. 259. VI. 760. IX. 746.

enim ſupra exemplum ipſe *Dionyſius*, anni ἀπὸ τῆς ἁλώσεως *ſecundi* expleti ante conditum *Lauinium*, quam tamen Vrbem fundarit ante finem anni *Metonici* a *Troiae* excidio *ſecundi*, qua initium *noui* anni erat ab *Hecatombaeone*. Fieri ergo hic etiam poteſt, vt annum μετὰ τὴν ἅλωσιν VII. pariter numerarit. *Septimum* autem ab *Excidio* annum, quo occubuerit *Aeneas*, labentem intelligit. Ita ſcilicet, vt ante *diem* praedictum *Thargelionis* XXIII. occubuerit. Quamdiu antea occubuerit, hoc reliquit *ratiociniis* inueſtigandum. Vtcunque tamen hoc anno *Iuliano* cecidiſſe diſcimus e *Virgilio*, qui *terna* tranſiiſſe docet *hiberna* poſt *ſubactos Rutulos*. Tranſierant *hiberna* illa *tertia* (qua populariter cenſenda erant per menſes *Ciuiles*) fine *Poſideonis* anni *Metonici* XV. *Ianuarii* Iuliani die III. *Huius* nimirum anni *Iuliani*. Qua tamen *militaria* erant *Hiberna*, tum demum terminanda erant, cum *tempeſtas* eſſet rebus *militiae* gerendis idonea, quae rara eſt ante *Martium*, aut *Aprilem*. Hinc ergo procedent anni *Aſcanii*, et reliquorum deinceps *Regum Albanorum*. Per *annos* tamen, vt exiſtimo, *Metonicos*. Ita ſcilicet, vt primus *Aſcanii* fuerit *Metonicus* XVI. et ſic deinceps in reliquis vſque ad *Romulum*. Nec enim occurrunt eorum res *geſtae* temporibus adſtrictae, e quibus iudicari potuerit, qua anni *parte* quiſque ſucceſſerit. Et ne quidem *coaeua* vlla illis temporibus vnquam fuiſſe videntur *Archiua*.

1152. Hic *annus* eſt a condito *Lauinio* XXX. quo *Longam Albam* ab *Aſcanio* conditam fuiſſe volunt, pro numero *foetuum* a ſue grauida editorum, cum *Lauinii* fundamenta poneret *Aeneas*. Hinc autem *noua* procedit *Epocha*, neceſſaria, vt intelligatur, quo *Regni* ſui anno hanc Vrbem *Romae Metropolim* diruerit *Tullus Hoſtilius*. Priori autem anni *Iuliani* coepiſſe *parte*, et proinde anno Cycli *Metonici* XL, qui cum *Attico* deſierit *Scirophorione*, oſtendunt, quae ad annum ante *Chriſtum* 1182. diſputauimus.

1139. *Finis* hic eſt *Aſcanii*, *initium* autem *Siluii*. Annus ſcilicet ab Excidio *Troiae* XLV. Numerum enim illum conficiunt anni ab ea clade ad mortem *Aeneae* VII. adiectis praeterea annis ipſius *Aſcanii* XXXVIII. Numeri autem illi ambo *Dionyſii* ſunt.

1110. Mors *Siluii* et initium *Aeneae* II. qui *Siluii* filius erat, pro mente *Dionyſii*, anno *Siluii* XXIX.

1079. *Aeneae* II. exitus, anno *Aeneae* XXXI. Succedit *Latinus*.

1028. Exceſſit *Latinus* anno Regni LI. Poſt quem *Alba*.

989. Periit *Alba* ann. Regni XXXIX. quem excepit *Capetus*.

963. Defuncto *Capeto* ann. Regn. XXVI. regnat *Capys*.

935. Ex-

935. Exſtinctus *Capys* poſt ann. Regni XXVIII. Tum *Calpetus*.

922. Sublatus *Calpetus* ann. Regni XIII. Proximus *Tiberinus*.

914. Merſus *Tiberinus*, cum annos tenuiſſet VIII. Locum ſuppleuit *Agrippas*.

873. *Agrippae* (poſt annos Regni XLI.) vicem ſuſcepit *Allades*.

854. *Allades* defunctus anno Regni XIX. Poſtea Regnum capeſſit *Auentinus*.

817. *Auentinus* ann. XXXVII. mortuus. Incipit *Procas*.

794. *Procae* exitus anno Regni XXIII. introitus *Amulii*.

776. Poſt annos ab *Ilii* excidio 408. incipit prima *Olympias*, pro mente *Dionyſii*, cum *Hecatombaeone* anni Periodi *Metonicae* 113. Si quidem ab *Hecatombaeonis* die I. coepit ille die *Iulii* Iuliani VIII. pro noſtris *Tabulis*. Haec probauimus in *Apparatu*. Sic annus *V. C.* I. ab Excidio *Ilii* 433. erat, vt ibi probamus.

774. *Quarto* ante *conceptionem Romuli* et *Remi* anno, *Virgo Veſtalis* facta *Romuli* mater *Ilia*. *Dionyſ.* I. cap. 77.

770. *Romuli* et *Remi* conceptio *Iun.* XXIV. pro hypotheſibus *Dionyſii*, ſi *conceptionis* diem a *Tarrutio* poſitam in Epocha *Varroniana* ille ſimiliter ad Epocham ſuam traduxerit *Catonianam*, vt fecit in die vtriuſque *Natalitia*. Ex *Apparatu*.

769. *Romuli* et *Remi* Natalis *Mart.* XXIV. e mente *Dionyſii*, vt annum XVIII. *aetatis* in *Palilibus* V. C. *Catonianis* implerent, vt credidit *Dionyſius*. Hallucinatus tamen falſo *ratiocinio* a calculo, vt iam dixi, *Tarrutii*, ad Epocham *Catonianam* traducto, praeter mentem ipſius *Tarrutii*. vid. *Apparat*.

752. *Amulius* occiſus anno *Regni* XLII. *Numitor* autem, *Amulii* frater natu *maior*, auus autem *Romuli* et *Remi* maternus, *Albae Longae* in illius locum a nepotibus ſuffectus, pro rationibus *Dionyſii*.

751. Annus *ROMAE* natalitius, Romuli *Regni* I. *Aetat.* XIX. incipiens, pro rationibus *Dionyſii Catonianis*. Vt *Palilia* inciderent in *Olymp.* VII. 1. *exeuntem*, annumque *Numitoris* in Regno *Albano* I. annumque a *Troiae* clade 433. *Completo* nempe anno illius Epochae 432. Vid. *Apparat*. Tum *Romulus* ὀκτωκαιδεκαέτης, ὡς ἅπαντες ὁμολογῦσιν οἱ τὰς περὶ αὐτῦ συγγράψαντες ἱςορίας. *Dionyſ.* L. II. p. 115.

748. *Romuli* Regni IV. *Aetat.* XXII. Raptus *Sabinarum*, ſententia veriſimillima, pro mente *Dionyſii*. Verba ſunt: ταῦτα δὲ γενέσθαι τινὲς μὲν γράφυσι κατὰ τὸν πρῶτον ἐνιαυτὸν τῆς Ῥωμύλυ ἀρχῆς· Γναῖος δὲ Γέλλιος κατὰ τὸν τέταρτον· ὃ καὶ μᾶλλον εἰκός. Prioribus ſuffragatur *Fabius*, teſte *Plutarcho* in *Romulo*, qui *menſe*

μετὰ τὴν κτίσιν IV. *raptum* fuiſſe ſtatuit. Is *Pictor* erat, ni fallor, Hiſtoricus *Romanorum* antiquiſſimus. Caeterum *ratione* fortaſſe non alia, quam quod *Conſualia* menſe a *Palilibus* XI. Kal. *Maias* IV. contigerint, nempe *Auguſti*, ſeu *Sextilis* die XVIII. eodem teſte *Plutarcho*. Sed *alterius anni* probabile eſt fuiſſe *Conſualia*, quibus raptae ſunt *Sabinae*. *Euſebius*, vel potius in Euſebiano Chronico *Hieronymus*, *tertio* poſt vrbem conditam *anno raptum* aſſignat. Non edito tamen, vti oportebat, vtque fecit *Dionyſius*, Auctoris *nomine*. Adhuc in viuis *Numitor*. p. 96. Fieri poteſt, vt vtrumque fuerit aliquatenus verum. Vt ſcilicet huius anni *Vere ineunte* conſilium captum fuerit de *inſidiis* in *Sabinas* ad ſequentia *Conſualia* venturis. Quae quidem *Conſualia* IV. fuerint ab *Vrbe condita* anni. Qua nempe annorum *V*. C. initia cenſentur a *Palilibus*, quae inſidiarum *conſilio* fuerint *recentiora*.

747. *Romuli* Regni V. XXIII. *Aetat*. inchoato, εἰς νέωτα, inquit *Dionyſius* p. 101. proximo nimirum poſt *raptum* anno, *Belli* in *Romanos Sabinorum*, duce *Tatio*, annus I. Ἔαρος ἀρχομένυ. ib. Deſinit hoc anno annus *Belli* I. *Aug*. XVIII. ſi quidem *Belli* initium ab ipſis repetatur *Conſualibus*, quibus vis *Sabinis* illata eſt.

746. *Romuli* ann. VI. Regni, XXIV. *Aetat*. inchoat. *Belli* cum *Sabinis* II. pro mente *Dionyſii*.

745. *Romuli* ann. VII. Regni, XXV. *Aetat*. inchoat. *Belli* cum *Sabinis* III. exit ipſis *Conſualibus*. Poſtea *Pax* hoc eodem, vt videtur, anno, et initium Regni *Romani*, quod habuit *Tatius* cum *Romulo* commune.

744. *Romuli* ann. VIII. Regni, XXVI. *Aetat*. et *Tatii* ann. II. inchoati.

743. *Romuli* ann. IX. Regni, XXVII. *Aetat*. et *Tatii* ann. III. inchoati.

742. *Romuli* ann. X. Regni, XXVIII. *Aetat*. et *Tatii* ann. IV. inchoati.

741. *Romuli* ann. XI. Regni, XXIX. *Aetat*. et *Tatii* ann. V. inchoati.

740. *Romuli* ann. XII. Regni, XXX. *Aetat*. et *Tatii* ann. VI. inchoati. Hoc anno *caeſus Tatius*, pro rationibus *Dionyſii*, τρία μὲν ἔτη πολεμήσας (inquit) Ῥωμύλῳ, πέντε δὲ συνάρξας. p. 112.

739. *Romuli* ann. XIII. Regni, XXXI. *Aetat*. inchoatus. Hoc anno, vt videtur, commeatus *Romam* a *Cruſtuminis* miſſus, tum *fame* laborantem, a *Fidenatibus* interceptus.

738. *Romuli* ann. XIV. Regni, XXXII. *Aetat*. inchoatus. Hoc anno Expeditio *Romuli* in *Fidenates*, quos victos praeſidio occupauit, et agri parte multauit.

737. Ro-

737. *Romuli* ann. XV. Regni, XXXIII. *Aetat.* inchoatus a *Palilibus*. Hoc autem anno Iuliano *Aprilis* XIII. nempe *veteris*, colonia *Fidenas* miſſa, teſte *Plutarcho*. Hoc nempe anno, cum illos *ſuperiori* anno viciſſet *Romulus*. Proinde *colonia* ipſa anno *Romuli* XIV. ad *exitum* vergente. Haec geſta inter mortem *Tatii* et victos *Camerinos*, ſic ego conſtituenda cenſui. Nec aliter, vt puto, quam volebat *Dionyſius*.

736. *Romuli* ann. XVI. Regni, XXXIV. *Aetat.* inchoatus. *Camerinos* vicit. Kalendis *Sextilibus* Cameriam *colonos* deduxit *Romulus*. τοσοῦτον αὐτῷ περιῆν πολιτῶν, ἑκκαίδεκα ἔτη σχεδὸν οἰκοῦντι τὴν Ῥώμην, inquit *Plutarchus* in *Romulo*.

715. *Romuli* Regni XXXVII. *Aetat.* LV. mors Nonis *Caprotinis*, nempe *Iulii* die VII. pro rationibus Dionyſii *Catonianis*. Perperam *Iulii* V. *Plutarchus* in *Numa*. Oblitus *Iulio* Nonas fuiſſe *ſeptimanas*. Hic annus erat *Romuli* XXXVII. L. I. p. 60. L. II. p. 115. *coeptus* tantummodo a *Palilibus*. Vid. *Apparat.* Aetatis annum egit LV. L. II. p. 115.

714. Τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ μεσοβασίλειον. *Dionyſ.* L. II. p. 115. 118. Interregnum *pluſquam annuum*. Vid. *Apparat.*

713. *Numae* I. Regni, XL. *Aetat.* ἐνιαυτῷ τρίτῳ τῆς ἑκκαιδεκάτης Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* L. II. p. 116. Sic et *Plutarchus* in *Numa*, quod tamen ille ab Auctore aliquo accepit *Catoniano*, nec interim obſeruauit, quam pugnaret cum hypotheſibus, quas ipſe frequentiſſime ſecutus eſt, pro ſeculi ſui more, *Varronianis*. Hinc conſtat, *priori* huius *anni* parte, quae *ſola* cum *Olymp.* XVI. 3. concurrebat, *coepiſſe*, pro Epocha *Catoniana*, *Numam*. Contigit haec electio *Numae* ἔτος ἤδη διατελοῦντι τεσσαρακοστὸν, inquit *Plutarchus*. Sic loqui videtur, quaſi annum XL. accurate egerit, tum nuper initum. Id enim διατελεῖν, non autem διατετελεκέναι. Et quidem pro *mente* ipſius, ni fallor, *Plutarchi*. Sic enim ille paulo antea de huius Regis *Natali*: ἡμέρᾳ δὲ γεγονὼς (κατὰ δή τινα θείαν τύχην) ἐν ᾗ τὴν Ῥώμην ἔκτισαν οἱ περὶ Ῥωμύλον· Αὕτη δέ ἐστι πρὸ δεκαμιᾶς καλανδῶν Μαΐων. Ipſis itaque *Palilibus* natus *Numa* annum vitae XL. ipſis etiam *Palilibus* inceperit. Hinc ergo *Regni initium*, ab illis nimirum ipſis *Palilibus*, quibus *vitae* annum iniuit XL. vt primus *Regni* cum *vitae* anno concurrerit eo, quem dixi, XL. Fieri poteſt, vt et in *aliis* quoque Regnis hanc eandem Regulam ſimiliter obſeruauerit, vt *annos* eorum *ſingulos* auſpicatus fuerit a *Palilibus*. Imo vix aliter ſupputare potuit, cum nullos haberet hoc ſeculo exploratos Regum Regnorumue *Natales*, vnde *ſingulorum annorum* calculi procederent, vt alibi[7] oſtendimus. *Annos* certe a *Vere* illum nouos inchoare, multa paſſim exempla habemus, quae Epocha erat rebus *militiae* gerendis

7 De *Cycl.* Diſſ. X. n. 25.

rendis aptiſſima. Sic itaque hi intelligendi erunt *Annales*, vt ab XI. Kal. *Maias* nouus procedat *annus*, qui dies erat *Aprilis veteris* XX. cum dies in *Aprili* XXIX. tantummodo numerarentur. Ita ſaltem hoc, quo verſamur, Regno *Numae*. Ita a Nonis *Iuliis*, quibus fertur exceſſiſſe *Romulus*, ad *Numae* hoc *initium* in *Aprili* Interregnum fuerit annuo *nouem* fere *menſibus* auctius. Sic item *centum* Senatoribus obuenire potuit *Imperium*, quod *quinque dierum ſpatio finiebatur*, *ac per omnes in orbem ibat*, vt credidit ſaltem *Liuius* I. 17.

706. *Numae* VIII. Regni, XLVII. *Aetat.* ἔτος ὄγδοον αὐτοῦ βασιλεύοντος, *peſte* ingruente, ſacrum *ancile* in ſinum *Numae* delapſum, cuius in honorem et cuſtodiam inſtituti *Salii*. Plutarch. *Num.*

671. *Numae* XLIII. Regni, LXXXII. *Aetat.* βιώσας μὲν ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη, βασιλεύσας δὲ τρία καὶ τετταράκοντα. *Dionyſ.* II. p. 130. 131. De *Regni* annis idem alibi: ἔπειτα Νουμᾶς Πομπίλιος αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου τρία καὶ τετταράκοντα ἔτη βασιλεύσας. L. I. p. 60. Nec aliter alii. Noſtrum autem eſt oſtendere, quam ſibi conſentiat *Dionyſ.* In forma, qua vitae annos repraeſentat *Dionyſius*, ſuffragatur *Dionyſio Lucianus*, qui etiam ipſo numero *rotundo* contentus *Numam* ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη vixiſſe refert. Similiter Plutarchus: ἐτελεύτησε δὲ χρόνον οὐ πολὺν τοῖς ὀγδοήκοντα προσβιώσας. Poterat autem *aetatem* accuratius deſignaſſe *Plutarchus*, ſi meminiſſet, iam antea Numam ſe, cum Regnum iniret, *quadragenarium* fuiſſe, vetere aliquo procul dubio Auctore praeeunte, tradidiſſe. Sic enim 82. annorum fuerit oportet *Numa*, cum decederet, quem annos in *Regno* 43. exegiſſe cognouerat ipſe *Plutarchus*. Et *plenos* illos numeros eſſe neceſſe eſt, ſi a *Palilibus* calculus procedat ad *Palilia*, vt iam ſupra monuimus.

670. *Tulli Hoſtilii* annus I. ὁ δεύτερος ἐνιαυτὸς τῆς ἑβδόμης καὶ εἰκοστῆς Ὀλυμπιάδος, inquit *Dionyſius* L. III. p. 131. 132. Incipit ab iiſdem, in quibus annus *Numae* XLIII. deſiit, *Palilibus*, quae hoc *Olympiadis* XXVII. anno 2. *exeunti* conueniebant, vt in noſtris repraeſentatur *Tabulis*.

667. *Tulli Hoſtilii* IV. *Horatiorum* et *Curiatiorum* certamen, quo *Romanis* obnoxii facti ſunt *Albani*. Dictaturae *Metii Fufetii* a *Tullo Hoſtilio* acceptae annus I. *Albam Longam* iam ἐγγὺς ἐτῶν πεντακοσίων tenuerant *Albani*. Dionyſ. L. III. p. 140. Ὁμοῦ πεντακόσια ἔτη τοῦτο τὸ σχῆμα διαφυλάξαντες. Sic apud illum *Metius*, p. 157. erat enim annus *Albae Longae* 485. pro mente *Dionyſii*, vt mox probabimus. Tum Roma *Albae Longae* colonia, οὐ πρὸ πολλοῦ, ſed τῇ τρίτῃ γενεᾷ πρὸ ταύτης, emiſſa, p. 140. 141. *Tertia* illa γενεὰ vtrobique numerus erat *Perſonarum* ſibi inuicem in Principatu ſuccedentium *ternarius*, apud *Romanos* nempe

Romuli

Romuli ipſius et *Numae* et *Tulli Hoſtilii*; apud *Albanos* vero *Numitoris*, *Cluilii* et *Metii Fufetii*. Apud *Albanos* erat ὀκτωκαιδεκάτη ἤδη γενεὰ p. 141. ea quoque *hominum* ab *Aenea* ſuccedentium. Nam XV. ab *Aenea* numerabatur *Amulius*, quibus ſi *Numitorem*, *Cluilium*, ipſumque *Metium* addamus *Fufetium*; numerus ille γενεῶν ſatis accurate conſtabit. Fruſtra autem ſe torquent Viri eruditi, qui haec ad γενεῶν *Chronologiam* exigenda cenſent. Rudis erat illa omnis *Chronologia*, nec *Hiſtoricis* fulta monumentis, ſed tantummodo *ratiociniis*, et proinde pro *vario* ratiocinantium *captu*, ipſa quoque *varia*. Proinde plane *importuna*, cum ſuppetunt *monumenta*. In *Dionyſio* certe, qui γενεῶν frequentiſſime meminit, γενεῶν numeri iidem plane ſunt cum numeris, quos dixi, *Perſonarum* ſibi ſuccedentium, etiam *fratrum*, etiam *nulla* ſibi inuicem *neceſſitudine* iunctarum. Verba *Dionyſii* ad I. precariam *Metii Fufetii* referenda Praefecturam haec ſunt: καὶ τὸν ἄρχοντά γε αὐτῶν Φουφέτιον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς κατασχὼν αὐτῆς. L. III. p. 152.

666. Verba *Dionyſii*: ἐνιαύσιον διαλιπὼν χρόνον. L. III. p. 154. Hic annus eſt *Tulli Hoſtilii* V. *Longae Albae* 486. *Metii Fufetii* in precaria *Dictatura* II. *Medius* autem erat inter *Pacem* cum *Albanis* et rem geſtam cum *Fidenatibus*, vt mox videbimus, totus *apparatui* inſumtus. Hoc enim denotat vox διαλιπεῖν apud *Thucydidem*.

665. *Tulli Hoſtilii* VI. *Metii Fufetii* in precaria *Dictatura* III. Verba *Dionyſii*: ἐπειδὴ τρίτον ἔτος ἐπὶ τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς διέμεινε Τύλλου κελεύσαντος. L. III. p. 154. Poſtea in perſona ipſius *Metii*: καίτοι τιμηθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν τῇ αὐτοκράτορι ἀρχῇ, ἣν τρίτον ἔτος ἤδη τοῦτο ἔχω. p. 155. *Annum* vero coloniae *Albanae*, quo translati ſunt in Vrbem *Romanam Albani*, non numero, vt antea, *rotundo*, ſed accurate, his verbis deſignauit *Dionyſius*: ἔτη διαμείνασα μετὰ τὸν οἰκισμὸν πεντακόσια τριῶν ἐπὶ τοῖς δέκα δέοντα. L. III. p. 165. Erat ergo coloniae *Albanae* annus 487. vt in noſtris legitur *Tabulis*. Hoc vni debemus *Dionyſio*, vnde et *annum Tulli Hoſtilii* elicuimus, quo contigerit clades *Albana*, pro Epocha ſaltem *Dionyſii Catoniana*. Biennio *antiquior* erat annus *Tulli* VI. pro ſitu Epochae *Varronianae*. Laxe nimis de hoc numero loquuntur Veteres alii ad vnum, vt opinor, omnes.

664. *Tulli Hoſtilii* VII. Βασιλεὺς δὲ Τύλλος τὸν ἐπιόντα χειμῶνα διαλιπὼν, ἔαρος ἀρχομένου στρατὸν ἐπὶ Φιδηναίους πάλιν ἐξάγει. *Dionyſ.* L. III. p. 165. Inde colligimus, anni ſuperioris *Aeſtate* exciſam eſſe *Albam Longam*. Hic autem annus a *Vere* incipit, pro ſupra datis rationibus, quibus annorum ſingulorum *initia* arceſſuntur a *Palilibus*.

652. *Tulli*

652. *Tulli Hostilii* XIX. Belli in *Sabinos* annus I. Ad verba *Dionysii:* Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν πόλεμον ἕτερος ἀνέστη Ῥωμαίοις ἐκ τοῦ Σαβίνου ἔθνους. L. III. p. 166. Proelium *vnicum* victoria *ambigua*. Tum vtrique in fines suos rediere. Ante *Aestatem*, vt videtur, *elapsam*. Situs huius anni e duobus *sequentibus* petendus est.

651. *Tulli Hostilii* XX. Belli in *Sabinos* annus II. Ad verba *Dionysii:* καὶ διαλιπόντες τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον πάλιν ἐξῄεσαν ἐπ' ἀλλήλων, μείζονας παρασκευασάμενοι δυνάμεις. L. III. p. 166. Hinc patet, superioris anni *proelium* anni *initio* contigisse, vt pars anni *maxima* a *Bello* vacarit. Alium enim annum intelligi non patitur vox ἐκεῖνον. *Iterata* autem Expeditio noui *anni* fuerit oportet, diuersique a *priori*. Sed et ipsius tantummodo nuper *ineuntis*.

650. *Tulli Hostilii* XXI. Belli in *Sabinos* annus III. post *Pacem* priori anno initam. *Sabinis* animus audendi accessit a *Latinis*, quos sibi Belli *socios* sperabant. Causa Belli cum *Latinis* erat, quod sibi iunctis *Albanis*, iam sibi Imperium in vrbes *Latinorum* XXX, quae *Longam Albam* Metropolim agnouerant, vendicarit *Hostilius*. Quod anno factum XV. ab excidio *Longae Albae* testatur *Dionysius:* ἐτῶν διαγενομένων πεντεκαίδεκα μετὰ τὸν ἀφανισμὸν τῆς Ἄλβας. L. III. p. 168. Hic annus in *hunc*, quem dixi, annum *Hostilii* conuenit pro nostris *Tabulis*. Sed *inducias* cum *Latinis* hoc anno factas docet *Dionysius*. Ita factum, vt domandae *Sabinorum* perfidiae vacarit *Hostilius*.

649. *Tulli Hostilii* XXII. Belli cum *Latinis* I.

648. *Tulli Hostilii* XXIII. Belli cum *Latinis* II.

647. *Tulli Hostilii* XXIV. Belli cum *Latinis* III.

646. *Tulli Hostilii* XXV. Belli cum *Latinis* IV.

645. *Tulli Hostilii* XXVI. Belli cum *Latinis* V. προὔβη δὲ ἄχρι πενταετοῦς χρόνου. *Dionys.* L. III. p. 168. πόλεμος οὐ ῥᾴδιος ἐν ὀλίγῳ καθαιρεθῆναι χρόνῳ. p. 167. Tum *longinquo morbo implicitus. Tunc fracti simul cum corpore spiritus illi feroces.* Liv. I. 31. Inde *postremorum* tot annorum Pax. *Tullus Hostilius* κάμνων ἐπὶ πολλοὺς χρόνους. *Dionys.* L. III. p. 170.

639. *Tulli Hostilii* XXXII. qui et *vltimus*. Τύλλος δὲ Ὁστίλλιος μετὰ Νουμᾶν, δύο καὶ τριάκοντα. *Dionys.* L. I. p. 60. ἔτη δὲ κατασχὼν τὴν ἀρχὴν δύο καὶ τριάκοντα τελευτᾷ τὸν βίον. L. III. p. 169.

638. *Anci Marcii* annus I. ἐνιαυτῷ δευτέρῳ τῆς τριακοστῆς καὶ πέμπτης Ὀλυμπιάδος. *Dionys.* L. III. p. 170. Ab illis nempe *Palilibus*, quae in annum *Olymp.* XXXV. 2. incidebant *desinentem*. Hoc anno εὐθὺς ἅμα τῷ παρελθεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν. *Dionys.* L. III. p. 171. *Pacem* cogitanti *Bellum* ortum cum *Latinis*, quo *Politorium* expugnat *Ancus Marcius*.

637. *Anci Marcii* ann. II. τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ. *Dionys.* L. III. p. 171. *Politorium* vrbem expugnat τὸ δεύτερον. p. 171. diruitque.

636. *Anci*

636. *Anci Marcii* ann. III. τῷ ἑξῆς ἔτει. *Dionyſ.* L. III. p. 171. *Latini Medulliam* expugnant, coloniam *Romanam*. Hanc vrbem τριετῆ χρόνον ὑπὸ τοῖς Λατίνοις γενομένην τῷ τετάρτῳ κομίζεται πάλιν ἐνιαυτῷ πολλαῖς καὶ μεγάλαις παραστησάμενος μάχαις. *Dionyſ.* L. III. p. 172. Hic ergo I. annus eſt *Medulliae* penes *Latinos*. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον *Marcius Tellenem*, *Latinorum* vrbem, expugnat. *Dionyſ.* ib. Proinde *hoc* anno.

635. *Anci Marcii* annus IV. *Medulliae* a *Latinis* expugnatae II.

634. *Anci Marcii* ann. V. *Medulliae* a *Latinis* expugnatae III. Hoc anno, fortaſſe, *captae* ab *Anco Marcio Fidenae*, translatis *Romam* incolis *Fidenarum*.

633. *Anci Marcii* ann. VI. *Medulliae* a *Latinis* poſſeſſae IV. quo *iterum* a *Romanis Medullia* expugnata eſt, vt ſupra. *Colonia Fidenas* miſſa a *Latinis* hoc, vt videtur, anno, vel *ſuperiori*.

632. *Anci Marcii* ann. VII. quo iterum τὸ δεύτερον *Fidenas* in Populi *Romani* poteſtatem redegit, τρίτῳ πρότερον ἐνιαυτῷ λαβὼν καθ' ὁμολογίας. *Dionyſ.* L. III. p. 172. μετ' ὐ πολὺ, quam *Medulliam* recepiſſet. *Dionyſ.* ib.

631. *Anci Marcii* ann. VIII. Tarquinii Priſci *Aetat.* XXVI. μετὰ τῦτο, poſt receptas nempe *Fidenas*. *Dionyſ.* ib. p. 172. duo cum *Latinis* proelia ingentia, quorum priori *pares*, poſteriori *victores* diſceſſere *Romani*. Hoc tandem anno *Marcii* VIII. *Romam* veniſſe dicitur *Tarquinius Priſcus*, pro ſententia *Dionyſii*, Auctore *Licinio Macro*. Sic enim *Dionyſius* L. IV. p. 203. de aduentu *Tarquinii Priſci*: Παραγίνεται δ' εἰς Ῥώμην, Ἄγκυ Μαρκίυ βασιλεύοντος, ὡς μὲν Γέλλιος ἱςορεῖ, κατὰ τὸν πρῶτον ἐνιαυτὸν τῆς βασιλείας· ὡς δὲ Λικίννιος γράφει, κατὰ τὸν ὄγδοον. Sed *Licinii Macri* ſententiam potius amplectitur, vt anno *ſequenti* oſtendemus. Tum annum egit, pro ſententia *Dionyſii*, XXV. ſic ergo poſtea: Εἰ δὴ παρεγένετο μὲν εἰς Ῥώμην οὐ πλείω τῶν πέντε καὶ εἴκοσι γεγονὼς ἐτῶν, Ἄγκῳ δὲ βασιλεῖ κατὰ τὸν ὄγδοον τῆς ἀρχῆς ἐνιαυτὸν φίλος γενόμενος. p. 203.

630. *Anci Marcii* IX. Tarquinii Priſci *Aetat.* XXVII. ad verba *Dionyſii*: Μετὰ δὲ ταύτας τὰς μάχας ἀγὼν ἐκ παρατάξεως ὐδεὶς αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλυς συνέςη, καταδρομαὶ δὲ τῆς ὁμόρυ χώρας ὑπ' ἀμφοτέρων ἐγίνοντο συνεχεῖς, καὶ συμπλοκαὶ τῶν περιπόλων τῆς γῆς ἱππέων τε καὶ ψιλῶν, ἐν αἷς ἐπεκράτυν ὡς τὰ πολλὰ Ῥωμαῖοι, δύναμιν ὕπαιθρον ἔχοντες ἐν τοῖς ἐπικαίροις φρυρίοις ἐπικαθημένην, ἧς ὁ Τυῤῥηνὸς Ταρκύνιος ἡγεῖτο. L. III. p. 172. Haec prima mentio eſt *Tarquinii Priſci* in rebus a *Marcio* militia geſtis. Conferantur cum his eiusdem *Dionyſii* verba L. IV. p. 203. de eodem *Tarquinio Priſco*: κατὰ τὸν ἔννατον ἐνιαυτὸν τῆς Ἄγκυ δυναςείας ἱππέων ἡγύμενος ἐπὶ τὸν πρὸς Λατίνυς πόλεμον ὑπὸ τῦ βασιλέως πέμπεται, ὡς ἀμφότεροι λέγυσιν

οἱ συγ-

οἱ συγγραφεῖς. Hic fane manifeftum eft, qui de *anno* diffentiebant, quo venerit ad *Ancum Marcium Tarquinius Prifcus*, in eo tamen inuicem *confentire*, IX. fuiffe *Anci Marcii* annum, quo praefidiis *equeftribus* praefectus eft *Tarquinius Prifcus*, quod *hoc* demum *anno* factum docet hoc in loco *Dionyfius*, quo ratio *Belli* vniuerfa mutata eft a *iuftis* vtrarumque partium *aciebus* ad *velitationes* inter *finium* praefidiarios. Itaque in hoc anno fuffragantur inuicem tam *Licinius Macer*, quam *Gellius*. Et ex *huius anni* fitu verifimilis etiam redditur difpofitio noftra in *annis* etiam *praecedentibus*.

629. *Anci Marcii* X. Tarquinii Prifci *Aetat.* XXVIII. ad verba *Dionyfii*: Ἀπέστησαν δὲ καὶ Φιδηναῖοι Ῥωμαίων κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους. Non certe *ante* hunc annum, vt *vno* faltem *anno*, pro *noui* Belli cum *Latinis* modo, praefidiis *limitaribus* praeeffet *Tarquinius Prifcus*, qui hoc *nouo* Bello *Anco Marcio* aderat rem gerenti in *Fidenates*. Antea tamen, quam Bello *Latino finis* imponeretur, vt e *fequentibus* conftabit. Captis enim *Fidenis* victifque *Sabinis*, *induciarum* neceffitatem illam fuiffe tradit *Dionyfius*, vt *Latinis* vacarent: ἔτι γὰρ ὁ πρὸς Λατίνων πόλεις ἀνεστηκὼς τοῖς Ῥωμαίοις πόλεμος ἀναγκαίας ἐποίει τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους ἐχθροὺς ἀνοχάς τε καὶ διαλύσεις. Vox ἔτι iam *antea* coeptum fuiffe innuit *nouum* illum Belli cum *Latinis* gerendi *modum* per praefidiorum *limitaneorum* velitationes. Sic ergo intelligendae voces κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, vt *tempus* quidem Belli *Latini* defignent, non autem temporis, quo Bellum *illud* exarferit, *initium*.

628. *Anci Marcii* XI. Tarquinii Prifci *Aetat.* XXIX. poft Bellum cum *Fidenatibus* et *Sabinis* I.

627. *Anci Marcii* XII. Tarquinii Prifci *Aetat.* XXX. poft Bellum cum *Fidenatibus* et *Sabinis* II.

626. *Anci Marcii* XIII. Tarquinii Prifci *Aetat.* XXXI. poft Bellum cum *Fidenatibus* et *Sabinis* III. Hoc anno occafio data *noui* cum *Veientibus* Belli, quod anno *fequenti* erupit. Verba *Dionyfii*: Ἐκεῖνοι δ' ἤρξαντο ἐνιαυτῷ πρότερον εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐμβαλόντες, καὶ πολλὰς ἁρπαγὰς χρημάτων, πολὺν δὲ ὄλεθρον ἀνθρώπων ποιήσαντες. L. III. p. 173.

625. *Anci Marcii* XIV. Tarquinii Prifci *Aetat.* XXXII. Nouum erupit cum *Veientibus* Bellum (cuius tamen *occafio* anno iam *fuperiori* data fuerat) τετάρτῳ δὲ μάλιστα μετὰ τόνδε τὸν πόλεμον ἐνιαυτῷ. *Dionyf.* L. III. p. 181. Bellum intelligit, non cum *Latinis*, fed cum *Fidenatibus* et *Sabinis*, quo fuerit *quadriennio* recentius Bellum cum *Veientibus*. Victi hoc anno *Veientes*, et ad *inducias* adacti.

624. *Anci Marcii* XV. Tarquinii Prifci *Aetat.* XXXIII. *induciarum* cum *Veientibus* annus I.

623. *Anci*

623. *Anci Marcii* XVI. Tarquinii Prifci *Aetat.* XXXIV. *induciarum* cum *Veientibus* annus II. Δευτέρῳ δ' ὕστερον ἔτει πάλιν τῶν Οὐϊεντανῶν καταλυσάντων ἃς ἐποιήσαντο πρὸς αὐτὸν ἀνοχὰς, *Dionyf.* L. III. p. 174. repetunt *Veientes* ciuitates, quas *Romulo* per pacta concefferant. Inde *nouum* Bellum, quo victi iterum *Veientes*, et fortitudinis praemium reportauit *Tarquinius Prifcus*, tum *Patricius* factus, deinde *Senator*.

Poft annum hunc res geffit *Ancus* primum in *Volfcos*, tum denique in *Sabinos*. Sed *annis* admodum *incertis*.

615. *Anci Marcii* XXIV. qui et *vltimus*. Tarquinii Prifci *Aetat.* XLII. Ὁ δ' ἐπὶ τούτῳ βασιλεύσας Ἄγκος Μάρκιος, τέτταρα πρὸς τοῖς εἴκοσι. *Dionyf.* L. I. p. 60. ἐπὶ τέτταρα πρὸς τοῖς εἴκοσιν ἔτη τὴν βασιλείαν κατασχὼν ἀποθνήσκει. L. III. p. 176.

614. *Tarquinii Prifci* annus I. Regni, XLIII. *Aetatis*. ἐνιαυτῷ δευτέρῳ μάλιστα τῆς μιᾶς καὶ τετταρακοστῆς Ὀλυμπιάδος. *Dionyf.* L. III. p. 176. Nec fane id incommode, pro *aetate Tarquinii Prifci*, quam tribuit illi *Dionyfius*, cum *Romam* veniret. Annum agebat VIII. *Anci Marcii* anno, pro coniectura *Dionyfii*, XXV. Lib. IV. p. 203. Quae certe *coniectura* longe a vero aberrare non potuit. Sic enim egerit, cum *moreretur*, LXXX. Lib. IV. p. 203. Nec multo minor effe potuit, vt *par* effet rebus, quas fub *Anco Marcio* maximas geffit, gerendis, ab anno *Marcii* faltem IX. Sed vero ab anni VIII. *initio*, vel VII. fortaffe *fine*, procedit ille calculus. Nec enim potuit aliter *Dionyfius* annos *Tarquinii Prifci* fub *Anco Marcio* XVII. numerare. Proinde in *Olymp.* XXXVII. 1. *exeuntem* inciderit *Tarquinii Prifci natalis*. Itaque vt tum ageret annum *aetatis* XXV. *natus* fuerit oportet *Olymp.* XXX. 4. fimiliter *definente*. Nec multo *citius* nafci potuit. Nam *Cypfeli* motu, tum *nuper*, pulfis *Corintho Bacchiadis*, tyrannidem adepti, e *Graecia* in *Italiam* migraffe *Tarquinii* patrem *Demaratum Corinthium*, teftantur omnes. Nempe propter *feditiones* ea occafione *Corinthi* ortas, quae ipfo tyrannidis *initio* contigerunt. Sed vero *initium Cypfeli* ex *initio* filii fucceſſorifque *Periandri* colligendum eft. *Periandri finem* anno ante *Croefi* finem XLI. affignat *Soficrates* apud *Laërtium*. Sic tamen locus hodie concipitur, quafi *vno ante Olymp.* XLIX. *anno*, et proinde anno *Ol.* XLVIII. 4. finem *Periandri* ftatuiffet *Soficrates*. Caeterum *Periandro* annos XL. et *Olympiades* proinde *decem*, concedit Auctor omnium fide digniffimus, [8] *Ariftoteles*. Ita coeperit *Olymp.* XXXVIII. 4. *Periander*, et *mortuus* fuerit eodem *Periandri* pater, *Cypfelus*. Porro *Cypfelo* annos XXX. (qui *Olympiades feptem* funt, et *anni* praeterea *duo*) tribuit

8 *Arift.* Polit. IV.

buit idem *Aristoteles*. Ita *Olymp.* XXXI. 2. inierit *Cypselus Corinthi*, cum annum *aetatis* saltem 2. ageret *Tarquinius Priscus*, quod omnium *consensu* constat esse falsissimum. Nam et natum *Tarquiniis Lucumonem*, qui postea *Tarquinius Priscus* appellabatur, hac ipsa de *causa*, quod inde fuerit oriundus; et *matre* editum, quae *ciuis* fuerit *Tarquiniensis*, omnes consentiunt. Proinde antea *Demaratus* in *Italiam* venerit, quam vel *matrem* filii Lucumonis *vxorem* duxerit. Sic *vno* saltem ante *Tarquinii* natalem *anno* patrem *Demaratum Tarquinios* venisse necesse erit. Nec sufficiet, vt annos *Cypselo* XXVIII. tantummodo concedamus, quod facit *Eusebius*. Longe *melius* haec inuicem conciliabimus, si *captas* cum *Croeso Sardes Olymp.* LVIII. 1. statuamus cum optimis Auctoribus. Sic annus XLI. retro supputatus in annum desinet *Olymp.* XLVII. 4. et *Periander Olymp.* XXXVII. 4. inierit. Ipse vero *Cypselus Olymp.* XXX. 2. *duobus*, ante *Tarquinii* natalem, *annis*. Ita quidem, pro rationibus *Dionysii Catonianis*. Verae autem *Varronis* rationes VIII. *Anci Marcii*, et proinde *Tarquinii Prisci* natalem, *biennio* facient antiquiores. Et ipso illo anno natalem *Tarquinii Prisci* statuent, quo *Corinthi* tyrannidem adeptus est *Cypselus*. Sed vel ita quoque satis commode procedet calculus, si VIII. *Anci Marcii* desinente annum XXV. impleuerit *Tarquinius*, quod certe maluisse *Dionysii* videntur *Auctores*, qui *aduentum Tarquinii* ad annum *Marcii* referunt VIII. vt male propterea annos illius sub *Marcio* numerarit XVII. cum XVI. tantummodo fuerint reuera numerandi. Et certe *Cypseli* initium ad *Olymp.* XXX. 1. retulit *Eusebius*. Ita hi calculi in arctum contrahuntur, vt vel exinde colligamus, errorem insignem nullum subesse potuisse. Annus erat *post centesimum fere annum, quam Romulus Deo prognatus, Deus ipse, tenuerit Regnum.* Liv. I. 40. Mors *Romuli* anno V. C. 37. Successio *Tarquinii* ann. V. C. 138. Itaque *fere*. Eaedem enim sunt *Liuii*, quae et *Dionysii*, rationes. Nempe *Catonianae*.

Hoc etiam eodem anno *Regni* I. victos *Apiolanos* in Populi *Romani* potestatem redegit. Id innuunt verba: ἐπειδὴ δὲ παρέλαβε τὴν ἀρχήν. L. III. p. 178. Innuit et *ratio* defectionis, quod *Anci Marcii* obitu solutos se a foederis cum *Marcio* initi conditionibus arbitrarentur. Mox itaque audito *Marcii* decessu latrociniis et incursionibus *Romanos* fines infestarunt. Mox *Latinorum* auxiliis accitis, Belli aleam cum *Tarquinio* experiuntur. Bis victi *obsidione* clauduntur. Expugnati partim *interfecti*, partim in *seruitutem* abducti, excisis patriae non *moenibus* duntaxat, verum etiam *aedificiis*. Denique de *Romano* Rege subiungit *Dionysius:* ἀπῆγε τὴν δύναμιν ἐπ᾽ οἴκε. Vnius anni haec sunt gesta perpetua, nec alterius, quam quem I. habuit *Tarquinius*

quinius in *Regno.* Idque adhuc manifestius constabit e rebus anni sequentis, in quibus *secundi* anni notam obseruabimus. Erant autem, qui hoc I. *Tarquinii Prisci* anno etiam *Ocriculum* expugnatum arbitrabantur. Fauent verba *Liuii*, qui *Seruii Tullii* aetatem, qui *Ocriculo* expugnato *natus* est, ab hoc I. *Tarquinii* anno arcessere videtur. *Duodequadragesimo* (inquit) *anno, ex quo regnare coeperat Tarquinius, non apud Regem modo, sed apud Patres Plebemque, longe maximo honore Seruius Tullius erat.* L. I. c. 40. Nescio, annon *Lucianus*, in *Macrobiis*, qui *octogenario* superiorem facit eundem *Tullium. Dionysius* autem ab anno *Tarquinii* VIII. vt mox videbimus. Non certe *primo*, vt mox etiam constabit. Et tamen, si vel *vno anno* maiorem octogenario *Seruium* fecerit *Lucianus*, primum hunc *Tarquinii Prisci* annum pro *Seruii natalitio* habuerit oportet.

613. *Tarquinii Prisci* annus II. ad verba *Dionysii:* Μετὰ τοῦθ᾽ ἑτέραν στρατιὰν ἀπῆγεν ἐπὶ τὴν Κρουστομερινῶν. L. III. p. 179. Alterius *anni* a priori nota est ἑτέρα στρατιά. Militum scilicet de *nouo* conscriprorum e *matricula* Ciuitatis, et *nouae* adeo *Expeditionis*, nouique *Veris*, e nouis arcessendi *Palilibus.* Huius *anni* ambitu, non *Crustumerinos* tantummodo et *Nomentanos* et *Collatinos*, sed etiam *Corniculanos* expugnauit *Tarquinius.* Vnius *Expeditionis* has omnes fuisse victorias exinde colligimus, quod hucusque *tarda Latinorum* auxilia pro causa habeat *Dionysius*, cur *Tarquinius* eousque fuerit progressus, vix adeo futura *tarda*, si plusquam *vnius anni* opera tot potitus fuisset vrbibus. Sed nec spatium aliquod *interpositum* legimus, nec *recessum Tarquinii*, quo tot prosperos successus interpolarit. Nedum in *hiberna.* Sed vero hunc *secundum Tarquinii* annum numerabant, ni fallor, qui *Seruium Tullium* octogenario *maiorem* arbitrabantur. Is enim numerus est *annorum*, si ab hoc anno ante *Christum* 613. procedat calculus ad annum *Seruii Tullii* vltimum, qui fuit ante *Christum* 533. pro rationibus *Catonianis.* Nam *ante* hunc *annum* ne quidem nasci *Seruius* potuit, quo captum est *Corniculum*, qui *matre* editus est *Corniculana*, et quidem iure Belli *ancilla*, quae *libertatem* cum *vrbe* patria amiserit. Hanc *Seruii* aetatem fuisse scribit *Lucianus* in *Macrobiis*, veteri aliquo, qui *Luciano* praeiuerit, procul dubio Auctore. Sed *series* ipsa rerum gestarum *anno* hoc, in quo versamur, *exeunte Corniculum* expugnatum esse docet. Vel inde intelligimus, hoc anno nasci ne quidem potuisse *Seruium Tullium*, qui non *natus* modo, verum etiam *genitus* est, capite matris per captiuitatem deminuto. Proinde *ratiociniis* potius, quam disertis *testimoniis*, illam *Seruii Tullii* aetatem collectam fuisse verisimillimum est. Hoc nempe potissimum, vt videtur, *ratiocinio*, quod hoc demum *Tarquinii Prisci*

anno *Corniculum* in fidem Populi *Romani* venisse Historiae docuissent, vnde ad mortem *Seruii Tullii* is numerus constaret annorum *octogenarius*. Itaque, vt minus verum fuisset, quod *ratiocinia* docuerant, tantam illam fuisse *Seruii Tullii*, cum interficeretur, aetatem; non tamen id obstabat, quo minus verum fuerit, quod aliunde, quam ex *Historicis* monumentis, discere vix potuerant, hoc saltem *Tarquinii Prisci* anno *secundo* Romanorum iugo subditum esse *Corniculum*. Sed qui e *matre* natus erat iam patriae excidio *hastae* subdita, non tamen necesse erat, vt *mox* natus ex eadem fuerit, quum libertatem amisisset, quo tamen *Liuium* magis propendere fateor, qui *viri* in excidio *Corniculano* occisi *filium Tullium* arbitratur, et *prohibitam seruitio* a *Romana Regina Seruii Tullii* matrem *Ocrisiam*. Et viri *Corniculani filium* fuisse *Tullium*, qui *Tullii* etiam *nomen* a patre acceperit *Corniculano*, suspicatur potius *Dionysius*. Proinde a recepto *Corniculo* aetas *Seruii Tullii* arcessenda est, etiam pro sententia *Dionysii*. Itaque de *anno* cladis *Corniculanae* varias fuisse verisimile est Historicorum sententias, quales fuisse iam vidimus de *anno* raptarum virginum *Sabinarum*. Nec enim *secundo Tarquinii* anno natum *Tullium*, aut proinde captum *Corniculum*, mox probabimus.

607. *Tarquinii Prisci* annus VIII. ad verba eadem *Dionysii*, pro sententia ipsius *Dionysii*. Natus *Seruius Tullius* ex *Ocrisia*, ciue *Ocriculana*. *Natus* ἐκ τῆς Ὀκρισίας ἔτι δουλευούσης. *Dionys.* IV. p. 198. Inde *Seruii* nomen. ibid. Nonis *mensis* incerti. Vid. *Diss.* X. de Cycl. n. 25. Sed *anni* certe ad exitum *vergentis*. Hoc autem potius, quam *superiori*, anno, pro mente *Dionysii*. Ait enim, *Seruium Tullium Tarquinio Superbo* tribus duntaxat annis natu fuisse maiorem. Verba illa sunt: οὔτε ἡλικίας ἀξιώματι παρὰ πολὺ διήλλαττεν, ἀλλὰ τρισὶ μόνον ἔτεσι θατέρου πρεσβύτερος ἦν. L. IV. p. 204. Maiorem autem fratrum *Tarquiniorum*, *Superbum*, non minus XXVII. fuisse, cum *Priscus* occideretur, si quidem *Priscus* fuisset illius pater. Sic enim paulo antea: Ὁ δὲ Λεύκιος ὁ πρεσβύτερος οὐ μείων ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἐτῶν. Ita annum, cum interficeretur *Tarquinius Priscus*, XXX. duntaxat egerit *Seruius Tullius*. Anni illi ex annis XXXVIII. quibus in vniuersum regnauit *Priscus*, deducti, VIII. *Tarquinii Prisci* annum reliquum facient, quo *natus* fuerit *Seruius Tullius*, et quo proinde in *Tarquinii* potestatem venerit *Ocriculum*. Sic egerit *Seruius Tullius*, cum etiam ipse a *Tarquinio Superbo* occideretur, annum *aetatis* LXXIV. quae aetas ipsa satis erat, vt *Tarquinio Superbo* percussore viribus fuerit inferior, cum tanto fuerit corporis vigore *Tarquinius*, vt aetatis annum attigerit XC. vt mox obseruabimus. Neque vero verba *Dionysii*: Μετὰ τοῦθ' etc. annum necessa-

neceſſario deſignant, qui captos *Apiolanos* proxime exceperit. Poſſunt autem etiam ad illum ſatis commode referri, qui, multis demum annis interpoſitis, exceperit.

606. *Tarquinii Priſci* annus IX. *Seruii Tullii* Aetatis I. ad verba *Dionyſii:* Ἐφ' οἷς οἱ Λατῖνοι χαλεπῶς φέροντες ἐψηφίσαντο κοινῇ στρατιὰν ἐπὶ Ῥωμαίους ἐξαγαγεῖν. L. III. p. 180. *Noui anni* notam exiſtimo, quo iam *Latini* nominis *communi* decreto Bellum fuerit in *Romanos* denunciatum. Nec tamen a *geſtis* ſupra memoratis, quae *noui* Belli *cauſam* dederant, *longe* diſſiti. Nempe vt *proditis* ſuperioris anni *mora* tam *diutina* ciuitatibus rem gratam facerent, *aliiſque*, hoc etiam anno, ſi negligerentur, earundem exemplo, defecturis. Vrgebat enim victorias *Tarquinius*, nec patiebatur, vt impune ferrent tantam illam in ſociis iuuandis ſegnitiem. Agrum *Romanum* praedabantur *Latini*, quibus τὴν εὔζωνόν τε καὶ ἐν ἑτοίμῳ δύναμιν oppoſuit *Tarquinius*, qui antea coactum exercitum non habebat. Et cum illos non fuiſſet aſſecutus, in agrum etiam ipſe viciſſim *Latinorum* impetum fecit. Haec *veris ineuntis* geſta videntur, cum nec *foris* exercitus haberent, nec *iuſſi* adeſſent ex vtrauis parte *exercitus*.

605. *Tarquinii Priſci* ann. X. etc. *Seruii Tullii* Aetat. II. etc. Τοιαῦτα συνέβαινε πολλὰ παραλλὰξ ἑκατέροις ἐπὶ τὰς ὁμόρους χώρας ἐκστρατευομένοις ἐλαττώματά τε καὶ πλεονεκτήματα. *Dionyſ.* L. III. p. 180. *Multorum* annorum has *velitationes* fuiſſe crediderim, *Latinis* periculum de re ſumma *detrectantibus*.

604. *Tarquinii Priſci* ann. XI. *Seruii Tullii* Aetat. III.

603. *Tarquinii Priſci* ann. XII. *Seruii Tullii* Aetat. IV.

602. *Tarquinii Priſci* ann. XIII. *Seruii Tullii* Aetat. V.

601. *Tarquinii Priſci* ann. XIV. *Seruii Tullii* Aetat. VI.

600. *Tarquinii Priſci* ann. XV. *Seruii Tullii* Aetat. VII.

599. *Tarquinii Priſci* ann. XVI. *Seruii Tullii* Aetat. VIII.

598. *Tarquinii Priſci* ann. XVII. *Seruii Tullii* Aetat. IX.

597. *Tarquinii Priſci* ann. XVIII. *Seruii Tullii* Aetat. X. Μία δὲ αὐτῶν ἐκ παρατάξεως ἐγένετο μάχη, Φιδήνης πόλεως πλησίον etc. *Dionyſ.* L. III. p. 180. Victoria hac *Romanorum* ad *Fidenas* dediderunt ſe *Romanis* vrbes *Fidenatium* primo, deinde *Camerinorum*, earumque exemplo ἄλλαι τινὲς πολίχναι μικραὶ, καὶ φρούρια ἰσχυρά. ib.

596. *Tarquinii Priſci* ann. XIX. *Seruii Tullii* Aetat. XI. Ἐφ' οἷς ταραχθέντες οἱ λοιποὶ Λατῖνοι in conuentu *Ferentino* delectus oppidatim in *Romanos* habendos eſſe decernunt, *Etruſcis* etiam et *Sabinis*, per legatos, in auxilium adſcitis. *Dionyſ.* L. III. p. 181. *Tarquinius* ipſe ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ apparatum facit. Tum impreſſionem faciunt in agrum *Romanum* iuncti cum *Etruſcis Latini*. *Sabini* ſeorſim κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, in agrum *Romanum* ſibi contermi-

conterminum. p. 181. Sequuntur velitationes, vtrisque proelium *decretorium* detrectantibus. Tandem χρόνῳ ὕστερον, proelio ingenti ex *aequo* discedunt, proelium tamen die postera recusantibus *Latinis*. Ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις nouis *Etruscorum* auxiliis freti *Latini* proelium de nouo redintegrant, vincunturque, captis etiam *castris*. Hac victoria cum *Latinis* debellatum est, *reliquis* iam eorum *ciuitatibus* vltro se dedentibus. Ὁ μὲν δὴ πρὸς Λατίνους Ῥωμαίοις πόλεμος εἰς τοῦτο τὸ τέλος κατέσκηψε· καὶ βασιλεὺς Ταρκύνιος τὸν ἐπινίκιον ἐκ τοῦ πολέμου τούτου κατήγαγε θρίαμβον. *Dionys.* L. III. p. 183.

595. *Tarquinii Prisci* XX. *Seruii Tullii* Aetat. XII. Belli cum *Sabinis* I. Τῷ δ' ἑξῆς ἔτει παραλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐπὶ Σαβίνους ἦγεν. *Dionys.* Lib. III. p. 183. Proelium initur, neutro inclinante victoria. Hunc annum superiori *continuum* fuisse verba ipsa satis manifeste docent. Post proelium vtrique ἀπῄεσαν ἐπ' οἴκου. Γνώμη δ' ἀμφοτέρων ἦν ὁμοία, μείζονα δύναμιν ἑτέραν ἐπὶ τὴν ἀλλήλων χώραν ἐξάγειν ἔαρος ἀρχομένου. Hinc intelligimus, *noui* esse *anni*, quae sequuntur, et quidem, pro *more*, a *Vere*, et forte a *Palilibus*, inchoandi.

594. *Tarquinii Prisci* XXI. *Seruii Tullii* Aetat. XIII. Belli cum *Sabinis* II. Ἐπεὶ δὲ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, πρότερον μὲν ἦλθον, Τυῤῥηνῶν ἔχοντες δύναμιν ἱκανὴν πρὸς συμμαχίαν. *Dionys.* L. III. p. 183. Victi proelio ingenti *Sabini* impetrant a *Romanis* inducias *sexennes*, ab huius anni *fine* vtique numerandas. Σαβῖνοι μὲν οὖν ἐγνωσιμάχησαν ἀπὸ τῆς τότε συμφορᾶς βιασθέντες, καὶ πρεσβευτὰς ἀποστείλαντες, ἀνοχὰς ἐποιήσαντο τοῦ πολέμου σπονδὰς ἑξαετεῖς. *Dionys.* III. p. 184. Hoc anno *Fidenas* expugnant *Etrusci*, communi iam omnium vrbium *Etruscarum* concilio Bellum in *Romanos* administrantes. Belli cum *Etruscis* ann. I.

593. *Tarquinii Prisci* XXII. *Seruii Tullii* Aetat. XIV. *Induciarum* cum *Sabinis* I. Βασιλεὺς δὲ Ταρκύνιος εἰς τοὔπιὸν ἔτος Ῥωμαίους τε σύμπαντας καθοπλίσας, καὶ παρὰ τῶν συμμάχων ὅσους ἐδύνατο πλείστους παραλαβὼν, ἐξῆγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔαρος ἀρχομένου, πρὶν ἐκείνους συναχθέντας ἐξ ἁπασῶν πόλεων ἐπ' αὐτῶν, ὡς πρότερον, ἐλθεῖν. *Dionys.* III. p. 185. Anni *noui* initium ab initio *Veris* censetur. Estque haec Expeditio *secunda* quidem *Etruscorum* in *Romanos*, qui *superiori* iam anno *Fidenas* occupauerant, accepti tum a *Tarquinio* in agro *Romano*. Prima vero expeditio est *Tarquinii Prisci* in agrum *Sabinum*. Eadem procul dubio, de qua loquitur alibi, vbi sermo est de *Seruio Tullio*. His nimirum verbis: Παῖς μὲν οὖν ἔτι τῇ πρώτῃ στρατιᾷ, ἣν ἐπὶ Τυῤῥηνοὺς ὁ Ταρκύνιος ἐστράτευσεν, ἐν τοῖς ἱππεῦσι τεταγμένος, οὕτως ἔδοξεν ἀγωνίσασθαι καλῶς, ὥστε περιβόητος εὐθὺς γενέσθαι, καὶ τὰ ἀριστεῖα πρῶτος ἁπάντων λαβεῖν. *Dionys.* L. IV. p. 199. Aetas *Puerilis* vetustissima ad annum pertigit

tigit XVII. pro ipſius *Seruii Tullii* cenſu, vt nos docet *Gellius* Noct. Attic. X. 28. Similia habemus exempla in *Olympiorum* diſciplina, quae *octodecennes* arcebat ab agonibus *Puerorum*. Et in *Lacedaemoniorum* εἴρεσιν. Apud iuniores *Pueritiae* limes erat in hoc ipſo anno, quem tum agebat *Tullius*, aetatis XIV. Sed maior eſſe potuit pro recepto illius ſeculi *Pueritiae* modo, ſi tamen annum non *ſuperaſſet* XVII. Sufficiet vel nota illa, vt calculum *Dionyſii* de aetate *Seruii Tullii* propius ad veritatem accedere videamus, quam eorum, qui *Natalem* illius a *Tarquinii Priſci* initio repetendum exiſtimabant. Eſt tamen certe, cur hunc ipſum annum *Seruii* tunc fuiſſe credamus XIV. Non video, quo commodius retulerimus verba *Macrobii*, de *filio*, vti cenſet, Tarquinii: *Tarquinius*, (inquit) *Demarati, exſulis Corinthii, filius, Priſcus,* (*quem quidam Lucumonem vocitatum ferunt*) *Rex tertius ab Hoſtilio, quintus a Romulo, de Sabinis egit triumphum, quo Bello filium ſuum annos quatuordecim natum, quod hoſtem manu percuſſerat, et pro concione laudauit, et bulla aurea praetextaque donauit, inſigniens puerum vltra annos fortem praemiis virilitatis et honoris.* Saturn. I. 6. Similia habet de eodem Auctor de *Viris illuſtribus* in *Tarquinio Priſco*. Hoc tamen diſcrimine, quod annos *Pueri* tantummodo *tredecim* agnoſcat, quos *quatuordecim* numerauerat *Macrobius*. Vtrouis modo numeremus, ratio numerandi, in noſtris hypotheſibus, ſatis accurate conſtabit. Nam et *decimum tertium* abſoluerat, et *decimum quartum* agebat hoc in proelio *Seruius*. Honorem praeterea illum *Puerilem*, qualiſcunque demum fuerit, πρῶτος retuliſſe dicitur, *Dionyſio* teſte, *Seruius*, quem *nouo* exemplo reportaſſe volunt alium illum, quem arbitrantur, *Tarquinii Priſci filium*. Facilis autem erat error, vt *Sabinos* pro *Etruſcis* repoſuerit *Macrobius*, cum *Sabinis* primum deficientibus *ſocii* acceſſerint *Etruſci*. Nomen certe *Pueri* nullum habent Auctores, quo a *Seruio* poſſit internoſci. Et *gener Tarquinii*, accepta in matrimonium *filia*, erat *Seruius*. Imo illum, conſilio *Tanaquilis* rerum Diuinarum conſciae, *liberum loco coeptum haberi, erudirique artibus, quibus ingenia ad magnae fortunae cultum excitantur*, docet *Liuius* I. 39. Sic Auctor de *Vir. Illuſtr.* in *Seruio Tullio*: *Coniugi ſuaſit, vt ita eum, vt liberos ſuos, educaret.* Sic item apud noſtrum *Dionyſium* ipſa *Tanaquil*: τραφεὶς τε ὑφ' ἡμῶν καὶ παιδευθεὶς, καὶ πάντων μετεσχηκὼς ἀγαθῶν, ὅσων παρὰ μητρός τε καὶ πατρὸς υἱοὶ μεταλαμβάνουσι, καὶ θυγατρὶ συνοικῶν ἡμετέρα. L. IV. p. 210. Sic de ſe *Tullius* οὐδὲν ἐνδεέςερον ἄγων-τῶν αὐτῦ τέκνων. L. IV. p. 202. Poſtea: καὶ παρὰ τὸν τῦ βίυ χρόνον ὡς ἐξ αὐτῦ γεγονότα ὑμῶν καὶ φιλῶν. *Filiae maritum*, communi cum *filiis* educatione *Regia* imbutum, in quem tot *Parentalis* affectus atque indulgentiae con-

ſtabant officia; cum certe non erat, cur miraremur, ſi Hiſtorici pro *filio* haberent. Imo *filii* nomen in *Seruio* agnoſcit vxor *Tarquinii Tanaquil.* Sic enim illa apud *Dionyſium*: Ἐγὼ προελθοῦσα εἰς τοὐμφανὲς ἐρῶ πρὸς τὸν ὄχλον, ὡς δὴ Ταρκυνίου μὲν ταῦτα ἐπισκήψαντος, ὅτι πάντων ἐπιδεικνῦσιν ἐπιμελητὴν καὶ φύλακα τῶν ἰδίων καὶ τῶν κοινῶν, ἕως ἂν αὐτὸς ὑγιὴς ἐκ τῶν τραυμάτων γένηται, τὸν ἕτερον τῶν ἑαυτοῦ υἱῶν, τὸν σὸν εἰποῦσα ὄνομα, ὦ Τύλλιε. L. IV. p. 210. Hinc autem mirifice confirmatur noſtra haec de *Seruio Tullio* Chronologia, quod in illum ipſum *Aetatis* annum conueniat prima haec *Tarquinii* in *Etruſcos* Expeditio, quae *Seruio Tullio* ἀριστεῖα ſingularis exempli pepererit, quo *Tarquinii* filium *bulla aurea* et *praetexta* donatum eſſe volunt Hiſtorici in praemium *fortitudinis* pluſquam *Puerilis*. τελευτῶντος ἤδη τοῦ θέρους οἴκαδε ἀπῄει. *Dionyſ.* L. III. p. 185. Victi hoc anno ad *Fidenas Romani*, duce *Tarquinio Egerio*, Regis fratre. Vincunt vice verſa *Etruſcos* in agro *Veiente*, duce ipſo Rege, cum quo erat *Seruius Tullius*. Belli cum *Etruſcis* ann. II.

592. *Tarquinii Priſci* ann. XXIII. *Seruii Tullii* Aetat. XV. *Induciarum* cum *Sabinis* ann. II. Βασιλεὺς δὲ Ταρκύνιος τρισὶν εἰσβολαῖς χρησάμενος, καὶ τριετῆ χρόνον ἀποστερήσας τοὺς Οὐϊεντανοὺς τῶν ἐκ τῆς σφετέρας γῆς ἐπικαρπιῶν, ὡς ἔρημον ἐποίησε τὴν πλείστην. *Dionyſ.* III. p. 193. *Triennis* Hiſtoriae haec ſumma eſt. Eſtque hic annus I. praedationis in *Veientes*. Belli cum *Etruſcis* III.

591. *Tarquinii Priſci* ann. XXIV. *Seruii Tullii* Aetat. XVI. *Induciarum* cum *Sabinis* ann. III. Praedationis in *Veientes* II. Belli cum *Etruſcis* IV.

590. *Tarquinii Priſci* ann. XXV. *Seruii Tullii* Aetat. XVII. *Induciarum* cum *Sabinis* ann. IV. Praedationis in *Veientes* III. Belli cum *Etruſcis* V.

589. *Tarquinii Priſci* ann. XXVI. *Seruii Tullii* Aetat. XVIII. *Induciarum* cum *Sabinis* ann. V. Expeditio *Tarquinii* in *Caere*, ſiue *Agyllam*, et victoria. Anni initium verbis illis: Καὶ ὡς οὐδὲν αὐτὴν ἔτι βλάπτειν εἶχεν, ἐπὶ τὴν Καιρητανῶν πόλιν ἦγε τὴν δύναμιν etc. *Dionyſ.* L. III. p. 185. Finis ibi: Καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἀπάρσεως ἦν, ἄγοντες, ὅσας οἷοί τε ἦσαν, ὠφελείας ἀπῄεσαν ἐπ᾽ οἴκου. p. 185. Καιρὸς ἀπάρσεως tempus eſt, quo ad *biberna* ſeſe recipere oportebat. Proinde *finis* anni *militaris*, qualem deſcripſimus, a *Vere* ineuntis. Belli cum *Etruſcis* VI.

588. *Tarquinii Priſci* ann. XXVII. *Seruii Tullii* Aetat. XIX. *Induciarum* cum *Sabinis* VI. expletarum. *Fidenae* a *Tarquinio* receptae. Initium ibi: Ταρκύνιος δ᾽ ἐπεὶ τὰ πρὸς Οὐϊεντανοὺς ἐχώρησεν αὐτῷ κατὰ νοῦν, ἐπὶ τοὺς ἐν Φιδήνῃ πολεμίους ἐξάγει τὴν στρατιὰν etc. *Dionyſ.* L. III. p. 186. *Noua* illa copiarum ex *bibernis* eductio, vt iam ſuperiori anno obſeruatum eſt, noui *anni* nota eſt. Belli cum *Etruſcis* VII.

587. *Tar-*

587. *Tarquinii Prisci* ann. XXVIII. *Seruii Tullii* Aetat. XX. quo *victi* sunt, et in fidem *Tarquinii* redacti *Etrusci* ingenti proelio ad *Eretum*, in agro *Sabino*. Spem fecerat *Etruscis* fines *Romanorum* per *Sabinos* inpetendi, quod *elapsae* tum fuissent *sexennes* cum *Sabinis induciae*. Αἱ γὰρ ἑξαετεῖς αὐτοῖς περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς Ταρκύνιον ἀνοχαὶ διεληλύθεισαν ἤδη. *Dionys.* III. p. 186. Huc referenda verba eius alibi de *Seruio Tullio*: Ἐπειθ᾽ ἑτέρας γενομένης ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἔθνει στρατιᾶς καὶ μάχης καρτερᾶς περὶ πόλιν Ἤρητον, ἀνδρειότατος ἁπάντων φανεὶς, στεφάνοις αὖθις ἀριστείας ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐκοσμεῖτο. Ἔτη δὲ γεγονὼς εἴκοσι μάλιστα, τῆς συμμαχικῆς στρατηγὸς ἀπεδείχθη δυνάμεως, ἣν Λατῖνοι ἔπεμψαν, καὶ συγκατεκτήσατο βασιλεῖ Ταρκυνίῳ τὴν τῶν Τυῤῥηνῶν ἀρχήν. *Dionys.* L. IV. p. 199. Ex hoc iterum *nexu* anni *Seruii Tullii* XX. cum proelio ad *Eretum*, rursus intelligimus, quam accurate respondeant nostrae horum temporum rationes, pro mente *Dionysii*. Hoc enim ipso proelio, huius Belli vltimo, *Etruscorum* Imperium adeptus est *Tarquinius*. Proximo enim anno cum nouas copias eduxisset in illos *Tarquinius*, Pacem petebant *Etrusci* atque impetrabant. Est ergo annus hic Belli *nouennis* cum *Etruscis* VIII. Sic enim *Dionysius*: Ὁ μὲν οὖν πρὸς Τυῤῥηνοὺς στὰς Ταρκυνίῳ πόλεμος ἔτη κατασχὼν ἐννέα, τοιαύτην ἔσχε συντέλειαν. L. III. p. 188. Sed annus proximus, quo, licet *proelium* nullum, *Expeditio* tamen erat in *Etruscos*, quae illos ad deditionem adegit, *Belli* IX. habendus potius. I. enim anno cum *Sabinis* res gesta solis. Nec vlla *Etruscorum* auxilia ante annum *Belli* II. Incipit annus hic illis *Dionysii* verbis: τελευταία δ᾽ ἡ Ῥωμαίων μάχη καὶ Τυῤῥηνῶν ἐγένετο πόλεως Ἠρέτου πλησίον, ἐν τῇ Σαβίνων γῇ. *Dionys.* III. p. 186. Quibus verbis illud saltem constat, *vltimum* huius *Belli* proelium illud haberi, quo depugnatum fuerat ad *Eretum*.

586. *Tarquinii Prisci* XXIX. *Seruii Tullii* Aetat. XXI. ad verba *Dionysii*: ἑτέραν γὰρ στρατιὰν ἐξαγαγόντος ἐπ᾽ αὐτοὺς Ταρκυνίου, συναχθέντες εἰς μίαν ἀγορὰν, περὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου διαλέγεσθαι πρὸς αὐτὸν ἐψηφίσαντο. L. III. p. 186. Hic quoque noua στρατιὰ noui *anni* nota est. Vel inde intelligimus, *hyemem* in causa fuisse, cur decretoriam superioris anni victoriam non fuerit prosecutus. Non esset alioqui, cur domum rediret, aut *spatium* hostibus concederet, nouis *animis* colligendis, aut nouis *copiis sociisue* Belli adsciscendis. Dedunt ergo se *Etrusci*, mittuntque *Tarquinio*, quae rogauerat, *Imperii* sui corporis insignia. Nunc etiam vtilem fuisse illi *Seruii Tullii* operam in hoc *Imperio* vendicando, praedicta *Dionysii* verba docent. Huius autem anni *fine* verba de *nouenni* cum *Etruscis* Bello habet *Dionysius*. Inde constat, hunc huius *Belli* IX. vltimumque censeri. Nam et *exercitum* parabat, et ἐκεχειρίαν indulsit, dum Responsum suis postulatis reddidissent.

585. *Tarquinii Prisci* ann. XXX. *Seruii Tullii* Aetat. XXII. Noui cum *Sabinis* Belli I. Denunciauerat *Tarquinius* superioris anni fortasse fine, mox a *Pace* cum *Etruscis*. Hoc tamen anno coepit *ipse*, vel potius *Sabini*. Incipit, ni fallor, ad verba *Dionysii*, de *Sabinis*: πρὶν ἀφικέσθαι Ῥωμαίων δύναμιν ἐπὶ σφᾶς, αὐτοὶ στρατὸν ἐξάγουσιν ἐπὶ τὴν ἐκείνων. L. III. p. 188. Tum muro lapideo circumdare vrbem parabat *Tarquinius*. Liv. I. 36. Proximus autem hic annus est *superiori*, quo Principatum *Etruscorum* adeptus est *Tarquinius*. Ansam dedit *noui* Belli, quod *Etruscis*, in agrum *Romanum* venientibus, clam animos addiderint ciues *Sabini*, induciis suis antea *elapsis*. p. 188. Quae sane causa non erat in multos *annos* differenda. Erat praeterea *Latini* nominis sociis praefectus hoc quoque Bello *Sabino Seruius Tullius*. L. III. p. 190. Nempe vt fuerat in Bello *Etrusco*. L. IV. p. 200. Et quidem in hoc πολέμῳ τῷ πρώτῳ συστάντι. Sic enim ibi loquitur. Non potest hoc intelligi de *primo* sub *Tarquinio Prisco* Bello *Sabino*. Illud *antiquius* erat, quam vt rebus *Bello* gerendis par esse per *aetatem* posset *Seruius Tullius*. Primum itaque huius Belli *proelium* nuper commoti intellexit *huius*, in quo versamur, *anni*, quo *nouis* auctus est victoriae *praemiis*. Porro Equitum Magistratum *Seruium* agnoscit *Dionysius*, cum hostium *Equitatum Seruius* in *fugam* verteret. L. IV. p. 200. Idem *Dionysius* fugam *Sabinorum* hoc primo Belli *Sabini* proelio *Equitatui* acceptam refert. L. III. p. 189. Vel inde intelligimus, quam arcta fuerit inter Belli *Etrusci* finem et *Sabini* principium connexio, cum vno eodemque *munere* vtrobique defungeretur *Seruius*. Intelligimus praeterea, *Antemnam* versus fugisse, cum illos persequeretur *Seruius*, *Etruscos*, quod L. IV. p. 200. testatur *Dionysius*. Non item L. III. p. 189. quo *proelium* ipsum ex professo describit.

584. *Tarquinii Prisci* annus XXXI. *Seruii Tullii* Aetat. XXIII. Noui cum *Sabinis* Belli II. ad verba *Dionysii* de *Sabinis*: μείζονας αὖθις ἀποστέλλειν δυνάμεις παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγὸν ἐμπειρότατον. L. III. p. 189. De *Seruio Tullio Dionysius*: ἑτέρας τε πολλὰς πρὸς τὸ αὐτὸ ἔθνος [*Sabinos*] ἀγωνισάμενος μάχας, τοτὲ μὲν ἱππέων ἡγούμενος, τοτὲ δὲ πεζῶν, ἐν ἁπάσαις ἐφάνη ψυχὴν ἄριστος, καὶ πρῶτος ἐστεφανοῦτο τῶν ἄλλων. L. IV. p. 199. De *huius* et *sequentis* anni gestis intelligenda.

583. *Tarquinii Prisci* ann. XXXII. *Seruii Tullii* Aetat. XXIV. Noui cum *Sabinis* Belli III.

582. *Tarquinii Prisci* ann. XXXIII. *Seruii Tullii* Aetat. XXV. Noui cum *Sabinis* Belli IV. Τελευταίᾳ μάχῃ τέλος ἔλαβεν ὁλοσχερές. Tum sociis nominis *Latini* praeerat *Seruius*. Dionys. L. III. p. 190. δυναστείας in *Sabinos* αἰτιώτατος. L. IV. p. 200. ἐπειδὴ

τὸ θέ-

τὸ θέρος ἐτελεύτα, λύσαντες τὰς παρεμβολὰς, ἀπῄεσαν ἐπ' οἴκε. L. III. p. 190. *Triumphus* III. ib. Idib. *Sext.* Faſt. *Cap.* ſi fides *Pighio* et *Onuphrio*. Id. *Sept.* ſi fides *Sigonio*. Poſt *Aeſtatem*.

581. *Tarquinii Priſci* ann. XXXIV. *Seruii Tullii* Aetat. XXVI. Noui cum *Sabinis* Belli V. οὗτος ὁ πόλεμος ἔτη πέντε διέμεινε συνεχῶς πολεμέμενος. *Dionyſ.* L. III. p. 198. Huius anni *initium* ad verba *Dionyſii* illa: τῷ δ' ἑξῆς ἐνιαυτῷ παρασκευαζομένε πάλιν ϛρατὸν τε̃ βασιλέως ἐπὶ τὰς πόλεις τῶν Σαβίνων ἐξάγειν, καὶ πολιορκίαις αὐτὰς προσάγεσθαι διεγνωκότος etc. L. III. p. 190. *Pacem* impetrant *Sabinorum* legati, obuiam facti *Tarquinio* ἐξεληλυθότι μετὰ πάσης ἤδη δυνάμεως. Hic Belli *annus*, quia nihil *Bello* geſtum complectebatur, *omiſſus* in cauſa eſſe potuit, cur *Tarquinio Priſco* nonnulli annos *Regni* duntaxat XXXVII. concederent in vniuerſum, quorum praecipuus erat Auctor Faſtorum *Capitolinorum*. Et *alia* tamen cauſa eſſe potuit, de qua infra, cum agemus de Epochis *Regifugii*. Caeterum annus ante *Tarquinii* caedem IV. is idem fuit *huius* Belli *vltimus*, pro mente *Dionyſii*. Verba ſunt illius in hanc ſententiam diſerta, de ea caede ſermonem facientis: χρόνον ἐπιβιώσας μετὰ τὴν κατάλυσιν τε̃ πολέμε τετραετῆ. L. III. p. 194. Hoc Bello, vt videtur, *expleto*, filiam *Tarquinii* vxorem duxit *Seruius*. L. IV. p. 200.

580. *Tarquinii Priſci* ann. XXXV. *Seruii Tullii* Aetat. XXVII. *Tarquinium* Regem de caede *Neuii Attii* (ſic nomen *Auguris* concipit *Dionyſius*) accuſant filii *Anci Marcii*, Regis cauſam tuente genero illius, *Seruio Tullio*. Cauſa victi ἔμειναν ἔτη τρία ἐν τῇ προσποιήσει τῆς φιλίας. *Dionyſ.* L. III. p. 196. Proinde annus hic *triennio* caedem praeceſſit ipſius *Tarquinii*.

577. *Tarquinii Priſci* ann. XXXVIII. *Dionyſ.* L. I. p. 59. L. III. p. 198. L. IV. p. 203. 204. Tum *interfectus* eſt a filiis *Anci Marcii*. Anno poſt *Actionem* de caede *Neuii Attii* III. L. III. p. 196. Anno poſt κατάλυσιν τε̃ πολέμε, *Sabini* ſcilicet, IV. L. III. p. 192. Anno *Aetatis* LXXX. L. III. p. 195. L. IV. p. 203. 204. Ita *natus* fuerit anno ante *Chr.* 657. Vrbis autem conditae anno *Catoniano* 95. Vt annum ageret XXV. ſub *initium* anni *Anci Marcii* VIII. Tum *Seruius Tullius* annum agebat XXX. ταύτην γε τὴν ἡλικίαν ἔχων καὶ σὺ τόν τε οἶκον τὸν ἡμέτερον ἐπιτροπεύειν ἤρξω, καὶ τῆς βασιλείας ἐπιμελεῖσθαι. *Tarquin. Sup.* Oration. ad *Tullium* ap. *Dionyſ.* L. IV. p. 227. v. 2. Loquitur autem de aetate eadem *ſua* annorum XXX. cum *vxorem* duceret *Tullii filiam*.

576. *Seruii Tullii* annus Regni I. Aetatis XXXI. ἐνιαυτῷ τετάρτῳ τῆς πεντηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* L. IV. p. 198. Μετὰ τὴν τε̃ Ταρκυνίε τελευτὴν etc. defectio *Veientium*, *Caeretanorum* et *Tarquinienſium*, denique *Etruſci* nominis *vniuerſi*. Innuunt haec verba, non *multo* poſt mortem *Tarquinii Priſci* illam fuiſſe defectionem.

fectionem. Nec enim differri potuit *Imperii* in *Etruscos* sub decessore agniti vendicatio, ne Regiae Maiestatis dignitatem videretur imminuisse *Seruius*. Nec diu etiam *latere* licuit, quo animo essent *Etrusci* in *Imperio* agnoscendo *noui* Principis. Et tamen spatium aliquod inter mortem *Tarquinii* defectionemque *Etruscorum* intercessisse verisimillimum est, quo Regnum sibi firmarit *Tullius*. Antea ergo accusandi pellendique in exsilium filii *Anci Marcii*, defuncti Regis *Tarquinii* insidiatores. Tum *Tarquinii* nepotum *Tullio* erat afferenda tutela. Inde, Patribus inconsultis, *Plebiscito* Regis titulus *Seruio* concedendus, et *consilia* proinde *Plebi* captandae apta ineunda, et ad exitum perducenda. Nec enim antea potuit honorem decessori concessum sibi vendicare, quam eundem consecutus esset, quem decessor, in *Republica* locum. *Regis* nempe, non *Tutoris*; nec *iure* tantummodo *alieno*, sed *suo*. Hucusque progressus, εὐθὺς ἅμα τῷ παραλαβεῖν τὴν ἀρχὴν, L. IV. p. 209. l. 43. agrum publicum *Plebi* diuisit. ταῦτα κατασησάμενος p. 212. l. 8. *censum* instituit, Populumque in *classes* partitus est, *Lustrumque* condidit. Tum nominis *Latini* secum inuicem, et cum *Romanis* confoederatio, qua effectum, ne spem ab illis aliquam fouerent *Etrusci*. Hae certe *Pacis* artes erant, nondum flagrante *Bello*. Neglectae autem hostibus occasiones suppeditassent, minime sane negligendas. Etiam ad *Etruscos* emanarit oportet, quam fuerint Patres, *Regni* nomine suo *iniussu* sibi vendicati, animo in *Tullium* infenso. Hanc enim causam *Etruscis* fuisse, cur concessam antea *Tarquinio* dignitatem *Tullio* negarint, agnoscit ipse *Dionysius*. Noui praeterea *Veientium* apparatus *Romam* delati *Tullium* impulerint ad legationem *Veientibus* mittendam. Denique et *aliae* accesserint oportet *morae* antea, quam *Bellum* denunciaretur, pro iure *Romanorum faeciali*. Rectius ergo, ni fallor, ad *secunda* saltem *Tullii Palilia*, et *secundum* adeo eiusdem *Ver*, quo suscipi solebant *Expeditiones*, Belli *Etrusci* initium retulerimus. Conuenit porro, quod ait Liuius: *iam enim induciae exierint*. L. I. 42. *Pacem* enim cum *Veientibus*, reliquisque eiusdem nominis *Etruscis*, anno *Tarquinii Prisci* XXIX. initam iam supra probauimus. Annus erat Epochae *Catonianae* (quae eadem *Dionysiana* est) 166. Inde iustum est *decennium* ad annum, de quo agimus, *Seruii Tullii* I. *labentem*, qui Epochae *Catonianae* est 176. Quot fuerint *annorum* induciae *illae*, nemo veterum docuit, cum induciarum *ipsarum*, vno excepto *Liuio*, nemo (quod sciam) veterum meminerit. Sed iustum illud spatium tam accurate respondens facit, vt suspicemur, fuisse *decennes*. Hoc si verum, id quoque consequetur, non in *Tarquinii Prisci* temporibus deesse *annum*, quo deficit

ab

ab Epocha *Varroniana* Epocha *Capitolina*. Iam ſupra vidimus, quot locis annos *Tarquinii Priſci* XXXVIII. agnouerit *Dionyſius*. Plus dicit L. IV. p. 203. . . 30. ἔτη δὲ ὀκτὼ καὶ τριάκοντα τὴν βασιλείαν κατέσχεν, ὡς ἅπαντες ὁμολογοῦσιν. Multo autem *Dionyſio* iuniores ſunt, multoque *minus* accurati, qui *vno* pauciores *Priſci* annos numerant. Vtcunque tamen numerum, (qualis fuerit pro mente *Dionyſii*) firmat *ſitus*, quo hunc I. *Seruii Tullii* annum commiſit cum Epocha *Olympiadum*. *Tullium* enim ait ſucceſſiſſe ἐνιαυτῷ τετάρτῳ τῆς πεντηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. L. IV. p. 198. Nam in illum ipſum illius *Olympiadis* annum conueniunt prima *Seruii Tullii Palilia*, in noſtris *Tabulis* pro *Dionyſii* mente confectis. Haec obiter.

Caeterum, vt redeamus ad *initium* Belli cum *Etruſcis*, e *decennio* induciarum elapſo hoc I. *Seruii* anno illud tantummodo colligimus, hoc *primo* ſaltem anno, quo *ineunte* nondum *exierant* induciae, nondum *coepiſſe* Bellum. Num autem vel *ſecundo* coeperit, nondum hinc conſtare arbitramur. *Vicennale* autem fuiſſe *Bellum* bis aſſerit *Dionyſius*. οὗτος, inquit, ὁ πόλεμος εἴκοσι διέμεινεν ἔτη συνεχῶς πολεμούμενος. L. IV. p. 222. Poſtea: εἰκοστῷ δ' αὖ ἔτει συνελθοῦσαι πάλιν αἱ δώδεκα πόλεις, etc. Vtrobique verbis diſertis, non autem literis numeralibus. Ne qua poſſit ſubeſſe ſuſpicio de errore Librarii. Inde certum eſt, ante annum *Seruii Tullii* ſaltem XX. Pacem cum *Etruſcis* nullam fuiſſe, cum *continuum* illud *Bellum* agnoſcat *Dionyſius*. Et ne quidem *Triumphum*, quem *tertium* agnoſcit idem *Dionyſius*, quo denique debellatum eſt. Et tamen ipſum illum *Triumphum* tertium *Seruii Tullii* vltimum, quem proxime excipiunt res geſtae a *Tarquinio Superbo*, ad annum Epochae ſuae CXXC. . . . reponunt Faſti *Capitolini*. Numerus, qui deeſt, *vltimus*, medius ſit oportet inter CXXCVI. (quo *ſecundus* refertur illius *Triumphus*) et CXXCIX. Suppleatur ergo numerus *maximus*. Ne quidem ita *Belli*, vel *Regni*, XX. attinget. Nec anno Belli *vltimo* Triumphum *vltimum* antiquiorem fuiſſe veriſimile eſt. Atqui nulla prorſus eſt in *Tabulis* noſtris Epocha, quae annum *Tullii* XX. quae anno *Vrbis*, qui ſit CXC minor, committat, nedum *Capitolina*. Niſi forte *Fabianam* fuiſſe ſuſpicemur, in qua annum *Tullii* (pro mente ipſius *Fabii*) tantummodo XV, cum anno *Vrbis* 189 commiſſum legimus, qui idem anno *Tullii* XX reſpondet, in aliis tamen Epochis, *Varroniana* ſcilicet atque *Capitolina*. Sic itaque neceſſe erit, vt rationes *alienas ſuis* rationibus immiſcuerit, hac tam breui annorum recenſione Auctor *Capitolinus*. Id quoque obſeruauimus alios feciſſe Auctores *veteres*. Hoc certe niſi dicamus, nihil video, quo *Archetypi* error excuſetur, niſi forte communi aliquo *Apographorum* omnium errore.

errore. Consentiunt enim in illo numero omnes, quos quidem sciam, lapidum *Capitolinorum* descriptores, *Robortellus*, *Sigonius*, *Onuphrius*, ne dicam *Pighius*. Sed ne quidem XX. *Tullii* anno *Triumphum* tribui posse facile iam ostendi, si XX. *Belli* anno *exacto* fuerit *Triumphus*. Sed *penultimo* Belli in *Etruscos novennis* anno exeunte *Triumphum* de *Etruscis* narrat *Dionysius* L. III. p. 186. l. 31. cum tamen *sequentis* anni initio *finis* Bello fuerit impositus. Si hoc exemplo triumpharit *Seruius*, potuit etiam ipse anno *suo* XX. (qui tamen *Belli* fuerit tantummodo XIX.) *triumphare*, nec tamen *ante* annum *sequentem* XXI. (qui idem *Belli* fuerit XX.) Bello *finem* imponere. Quo enim fuerit *Triumphus* mense non docent monumenta *Capitolina*, an scilicet anni *desinentis*, an potius *incipientis*. Sed vero annus *Seruii Tullii* XX. in Epocha *Capitolina* erat 194. Vt annus proinde 195. *Belli* fuerit *vltimus*, si quidem *Bellum*, anno *Seruii Tullii* I. *expleto*, coeperit. Sic itaque annus CXCIV. marmori inscribendus fuisset. Ita infra *quinquennium* concludetur *Triumphus*, qui locum post annum 199 *nullum* habere potuit. In Epocha autem *Dionysii Catoniana* annus *Seruii* XX. Vrbis *conditae* erit 195. *Belli* autem XX. *vltimusque* Epochae *Catonianae* fuerit 196. *Annusque* adeo Aerae *Catonianae* 177. *Belli* numerabitur primus. Ab illo quintus est annus eiusdem Epochae 182. Caeterum annus *Capitolinus* 182. (cui primus assignatur *Triumphus*) cum anno *Seruii Tullii* concurrit VIII. si quidem *Tarquinio Prisco* anni tantummodo XXXVII. concedantur, pro rationibus Auctoris *Capitolini*, vt nos fecimus in nostro Epochae *Capitolinae laterculo*, et quidem ducibus maximis Chronologiae *Romanae* restauratoribus. Idem *Seruii Tullii* annus VIII. in Epocha *Catoniana* V. C. est 183. limitibus, quam antea, *laxioribus*. Et tamen I. saltem *Belli* annus non cum *Etruscorum* Corpore actus est, sed cum tribus illis, quas dixi, Ciuitatibus *Veientium*, *Caeretanorum* et *Tarquiniensium*. Secernit inuicem *Dionysius* certamina, κατὰ πόλιν et πρὸς ὅλον τὸ ἔθνος. Libro IV. p. 222. Et tamen *Triumphum* vel I. de toto *Corpore* fuisse testantur Fasti *Capitolini*. Ita necesse erit, vt ante annum *Belli* II. ne quidem *potuerit* primus ille fuisse *Triumphus*. Imo *tres* Belli *gradus* agnoscit *Dionysius*: primum cum *Veientibus*; tum deinde ἀρξάντων τούτων, cum *Caeretanis* et *Tarquiniensibus*, qui ἠκολούθησαν, secundum; tertium denique vltimumque cum Corpore *Etruscorum*. Hos *gradus* trium annorum ad minimum (si tamen *vnico* anno *triumphatum* existimemus de vniuerso *nomine Etrusco*) fuisse consentaneum est. Ita *tertius* fuerit oportet saltem *Belli* annus, quo primum *Tullius* egerit *Triumphum*. Plures potius fuisse verisimile est, si e *prioris* Belli *Etrusci*

progressi-

progreſſibus ſub *Tarquinio Priſco* ſententiam feramus. Secundo *Belli* cum *Sabinis* anno in Belli *ſocietatem* veniebant *Etruſci*. Nondum tamen nomen *Etruſcum vniuerſum* ante anni *finem*. Hic mora *alia* concedenda eſt, qua *Caeretani* et *Tarquinienſes* in *foedus* venerint, nondum aliis accedentibus *Etruſcis*. Tum et alia, qua vim *Romanam* ſuſtinuerint *Etruſci* antea, quam a *Romanis* triumpharetur. Hac plurium eſſe poterant, quam diximus, annorum; aegre pauciorum. Itaque non longe, vt opinor, aberrabimus, ſi a II. *Tullii* anno *Bellum* arceſſamus; *Triumphos* autem ad *Belli* potius, quam *Regni*, annos accommodemus, quos hauſit e monumentis *Dionyſius*, non item, cum quibus *Regni* annis eſſent committendi. Inde factum, vt illos inuicem *confuderit* Auctor alioqui grauiſſimus Faſtorum *Capitolinorum*. Sic ergo erunt, pro his rationibus, inuicem committendi.

575. *Seruii Tullii* annus *Regni* II. Aetatis XXXII. Epochae *Capitolinae* 176. Belli *Etruſci* I. Hoc tamen anno cum *ſolis*, vt exiſtimo, *Veientibus*.

574. *Seruii Tullii* annus *Regni* III. Aetatis XXXIII. Epochae *Capitolinae* 177. Belli *Etruſci* II. accedentibus ad *Belli* cum *Veientibus* ſocietatem *Caeretanis* et *Tarquinienſibus*.

573. *Seruii Tullii* ann. *Regni* IV. Aetat. XXXIV. Epochae *Capitolinae* 178. Belli *Etruſci* III. iam forte *tres* praedictas *ciuitates* fouentibus vniuerſis *Etruſcis*.

572. *Seruii Tullii* annus Regni V. Aetat. XXXV. Epochae *Capitolinae* 179. Belli *Etruſci* IV.

571. *Seruii Tullii* annus *Regni* VI. Aetatis XXXVI. Epochae *Capitolinae* 180. Belli *Etruſci* V.

570. *Seruii Tullii* annus *Regni* VII. Aetatis XXXVII. Epochae *Capitolinae* 181. Belli *Etruſci* VI.

569. *Seruii Tullii* annus *Regni* VIII. Aetatis XXXVIII. Epoch. *Capit.* CXXCII. Belli *Etruſci* VII. Poſuimus hic Epochae *Capitolinae* numeros *maiuſculos*, quales ſunt in Marmoribus *Capitolinis*, quia hic numerus ibi legitur.

568. *Seruii Tullii* ann. *Regni* IX. Aetat. XXXIX. Epoch. *Capit.* 183. Belli *Etruſci* VIII. Hoc *Belli* anno *Triumphum* I. fuiſſe arbitror VI. Kal. *Dec.* DE ETRVSCEIS. Sed male *Belli* annum, per *Regni* annum 8. deſignauit Auctor *Faſtorum*. Nam *Regni*, non *Belli*, anno 8. reſpondet numerus 182. pro Epocha *Capitolina*. Eſt autem hic annus V. C. 184. pro Epocha *Dionyſii Catoniana*.

567. *Seruii Tullii* annus *Regni* X. Aetatis XL. Epoch. *Capit.* 184. Belli *Etruſci* IX. Epoch. *Cat.* 185.

566. *Seruii Tullii* annus *Regni* XI. Aetat. XLI. Epoch. *Cap.* 185. Belli *Etruſci* X. Epoch. *Caton.* 186.

565. *Seruii*

565. *Seruii Tullii* annus *Regni* XII. Aetat. XLII. Epoch. *Capit.* CXXCVI. Belli *Etrusci* XI. Ep. *Cat.* 187.

564. *Seruii Tullii* annus *Regni* XIII. Aetat. XLIII. Epoch. *Cap.* 187. Belli *Etrusci* XII. Epoch. *Cat.* 188. VIII. Kal. *Iun.* *Triumph.* II. DE ETRVSCEIS.

563. *Seruii Tullii* annus *Regni* XIV. Aetat. XLIV. Epoch. *Cap.* 188. Belli *Etrusci* XIII. Epoch. *Cat.* 189.

562. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XV. Aetat. XLV. Epoch. *Cap.* 189. Belli *Etrusci* XIV. Epoch. *Catonianae* 190.

561. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XVI. Aetat. XLVI. Epoch. *Cap.* 190. Belli *Etrusci* XV. Epoch. *Cat.* 191.

560. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XVII. Aetat. XLVII. Epoch. *Cap.* 191. Belli *Etrusci* XVI. Epoch. *Cat.* 192.

559. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XVIII. Aetat. XLVIII. Epoch. *Cap.* 192. Belli *Etrusci* XVII. Epoch. *Cat.* 193.

558. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XIX. Aetat. XLIX. Epoch. *Cap.* 193. Belli *Etrusci* XVIII. Epoch. *Cat.* 194.

557. *Seruii Tullii* annus *Regni* XX. Aetat. L. Epoch. *Cap.* CXXC. . . Sed CXCIV. Belli *Etrusci* XIX. Epoch. *Cat.* 195.

556. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XXI. Aetat. LI. Epoch. *Cap.* 195. Belli *Etrusci* XX. Epoch. *Cat.* 196. *Triumph.* III. IV. NON. . . DE ETRVSCEIS.

553. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XXIV. Aetat. LIV. *Tarquinii Superbi* Aetat. XXX. qui hoc anno maiorem natu mitioremque *Tulliam* vxorem duxit. Verba ipsius *Tarquinii*: ὅτε εἰς τὴν κρατίστην παρεγενόμην τῦ σώματος καὶ τῆς φρονήσεως ἀκμὴν, τριάκοντα γεγονὼς ἐτῶν, μετὰ τῦ γάμυ τῆς θυγατρὸς ἔδει καὶ τὰ τῆς πόλεως ἐγχειρῆσαι πράγματα. *Dionys.* L. IV. p. 227. Anno nempe eodem *aetatis* cum eo, quem egerat ipse *Tullius* sub mortem *Tarquinii Prisci* aui, cum horum *Tarquiniorum* tutelam in se susciperet, vt ibidem monet ipse iunior *Tarquinius*. Hoc autem *Seruii* anno haec erat aetas *Tarquinii Superbi*. Idem enim *Superbus* anno *Seruii* vltimo, qui erat *Regni* XLIV. paulo se minorem *quinquagenario* asserit: ὐ πολὺ ἀπέχω, inquit, πεντηκονταετίας. L. IV. p. 226. Nec aliter ad illum ferox *Tullia*: ὃς ὐ πολὺ ἀποδέῃ πεντηκονταέτης εἶναι. L. IV. p. 224. Vtrobique *minor* agnoscitur *quinquagenario*, licet ὐ πολύ. Annum autem tum fuisse *Seruii* XLIV. in *Regno*, cum se *quinquagenarium* profitetur *Superbus*, docent eiusdem *Tarquinii* verba ad *Seruium* in eadem Oratione: vbi *Seruio* ait, se τέταρτον ἤδη καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος ἀποστερεῖν με τῶν ἐμῶν. L. IV. p. 227. Numerus ergo *rotundus* est, cum in Responsione Seruius se τετταρακονταετῆ duntaxat venditat. Conuenit, quod mortem huius *Tarquinii* anno illius XC. imputat *Dionysius*. Ἄνδρα ἐνενήκοντα ἔτεσι προσάγοντα. L. VI. p. 335. Loquitur de *proelio*

aUni

anni V. C. 258. Aliter ita: ὁμῶ τι γεγονὼς ἐννενήκοντα ἔτη. L. VI. p. 343. Quod de *morte* illius veriſſimum erat, pro hiſce rationibus. Illam enim Coſſ. anni V. C. 259. tribuit *Liuius* L. II. cap. 21. Accuratius pro *Dionyſii* hypotheſibus, quam vel ipſe *Dionyſius*, ſi XIV. poſt *exſilium anno* illum periiſſe crediderit. L. IV. p. 205, 206. L. VI. p. 344. Non tamen eſt neceſſe, vt *eodem anno*, quo eſt victus ad *Regillum Tarquinius*, mortuum *Dionyſius* exiſtimarit. Tollantur ergo ex ann. V. C. 259. anni *Tarquinii* XC. et in annum eiuſdem Epochae 169. *natalis* eiusdem erit conferendus. Concurrit ille cum anno aui illius, *Tarquinii Priſci* XXXII. Et ſane illo anno *natum* oportet, qui anno *Seruii* XLIV. nondum annum vitae *quinquageſimum* expleuerit. Sic omnia ſatis accurate conuenient. Egerit ipſe annum, cum auus interficeretur, VI. frater autem IV. quem *Superbo* iuniorem facit *biennio Dionyſius* L. IV. 203, 204. Hac aetate recte νηπίυς ambos ſaepe vocat. L. IV. p. 197. 198. 201. 202. 203. 204. 225. 226. 227. Et ſub cura τροφῶν fuiſſe teſtatur p. 200. 201. Sed νηπίων aetatem vſque ad *ſeptennium* cenſet *Solon* celeberrimis de hominum varia aetate carminibus. Proinde bene habet, quod ſeptennium non attigerit maior ille *Tarquinius*, quod tamen illum feciſſe oportebat, ſi anno aliquo ſuperiori fuiſſet natus. A cura autem Nutritiorum Nutritiarumque tranſibat puer ad curam Paedagogorum, cui impar erat puer ſeptennio minor. Conuenit praeterea aetas *Tulliae* vtriusque huic *Tarquinio* nuptae. *Tarquinii* filiam Bello *Sabino* debellato duxerat vxorem ipſe *Tullius*. Dionyſ. L. IV. p. 199. 200. Proinde anno V. C. ad minimum 171. Ita ante annum 172. ne quidem naſci potuit *Tullia* illa maior. Sic fuerit illa marito *triennio* minor; ſoror autem illius, ad minimum, *quadriennio*, quae *fratri* autem nupſerat *Arunti* biennio *minori*. Aetas erat *vtrique* ſatis commoda ſuo cuiuſque matrimonio, ne ita quidem incommoda, ſi paulo fuiſſet minor. Conuenit *aetas* liberorum e maioris *Tulliae* matrimonio procreatorum. Ex illa enim meliori *Tullia* liberos fuiſſe teſtatur *Brutus:* Οὗτος ὁ τὴν γαμετὴν, γυναῖκα σώφρονα καὶ τέκνων κοινωνὸν γεγονυῖαν, etc. ἀποκτείνας. *Dionyſ.* L. IV. p. 259. 260. Eam ſuſtulit anno *Tullii* XL. vt mox oſtendemus. Medio ergo ſpatio *natus* fuerit oportet *Sextus*, *Tarquinii Superbi* filius, inter annum *Tullii* XXIV. eiuſdemque XL. potuitque *par* fuiſſe rebus quantumuis *magnis* Patre *regnante* gerendis. Nec illud etiam accidit incommode, quod, Bello demum *Etruſco* profligato, hae contigerint *nuptiae*.

537. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XL. Aetat. LXX. *Tarquinii Superbi* Aetat. XLVI. qui hoc anno maiorem melioremque *Tulliam* ſuſtulit. Nupſit autem illi *Tullia* minor et ferocior, quae

etiam ipsa virum *Aruntem*, *Superbi* fratrem, hoc eodem anno, ex pacto, interfecerat. ἐν ταῖς ἐνιαυσίαις ἀναγραφαῖς κατὰ τὸν τεσσαρακοστὸν ἐνιαυτὸν τῆς Τυλλίου ἀρχῆς τὸν Ἀρροῦντα τετελευτηκότα παρειλήφαμεν. *Dionys.* L. IV. p. 225. Hos Annales *L. Pisonis Frugi*, gentis nempe *Calpurniae*, fuisse puto. Sic enim alibi *Dionysius* de his *Tarquiniis*: οὐχ υἱοὺς εἶναι Ταρκυνίου γράφω τοὺς παῖδας, ἀλλ' υἱωνούς, Λευκίῳ Πίσωνι τῷ Φρυγὶ συγκατατιθέμενος. Ἐκεῖνος γὰρ ἐν ταῖς ἐνιαυσίοις πραγματείαις τοῦθ' ἱστόρηκε μόνος. L. IV. p. 204. Alibi rursus eiusdem meminit hunc in modum: ὡς δὲ Πείσων Λεύκιος ἐν τῇ πρώτῃ ἐνιαυσίων ἀναγράφει ἱστορίᾳ. p. 211. Erant ergo Annales illi, vt ἐνιαύσιοι, sic etiam ἀναγραφαί. Alios tamen *Annales* fateor adhibuisse *Dionysium*. In quibus locum habere poterant *Annales Aciliani* a *Liuio* memorati, quos *Acilio*, ipsi quoque *Pisoni*, tribuere videtur Auctor antiquus Anonymus *de Orig. gent. Rom.* Vix tamen ita rem se habuisse puto. Nam *Calpurnium* Historicum agnoscit *Dionysius*. L. I. p. 6. Et *Calpurnium Pisonem*. L. I. p. 63. Et *Lucium Pisonem Censorium*. L. II. p. 102. 103. quem *Censorem* Lustri anni *Capitolini* 633. agnoscunt *Sigonius* et *Pighius*. Hoc igitur, ni fallor, Auctore, hunc annum fuisse, quo melior periit *Tarquinius*, noster didicit *Dionysius*.

533. *Seruii Tullii* annus *Regni* XLIV. Aetat. LXXIV. Occiditur a *Tarquinio Superbo*. Τοῦτον δὲ διαδεξάμενος Σερούϊος Τύλλιος τετταράκοντα καὶ τέτταρα. *Dionys.* L. I. p. 60. Sic etiam alibi *Seruium* accusat *Tarquinius*: τέταρτον ἤδη καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος ἀποστερεῖν με τῶν ἐμῶν. L. IV. p. 227. Hinc intelligendus *Seruius*, dum in *sua* ad illam *Tarquinii* Accusationem Responsione χρόνον Regni sui agnoscit duntaxat τετταρακονταετῆ. p. 229. Nempe de numero illum loqui *rotundo*, non autem *accurato*. Habet, fateor, et alibi in eandem sententiam verba alia: τὴν βασιλείαν Τύλλιος ἐπ' ἔτη τετταράκοντα κατέσχεν. p. 203. 204. Non tamen propterea de *numero*, quem dixi, dubitandum est, vt e verbis eiusdem liquet, illo ipso in loco proxime sequentibus. Nam, ex eorum sententia, qui filium *Tarquinii Prisci* potius, quam nepotem, *Tarquinium Superbum* statuebant, iam antea probauerat, ita fore, vt annum egerit XXVII. *Superbus*, cum auus ab *Anci Marcii* filiis interficeretur. Inde praeterea colligit, ipsum ὑπὲρ ἑβδομήκοντα ἔτη futurum, cum et ipse *Seruium Tullium* interficeret. Is enim numerus non conficietur, nisi ad annum (quem in caede *Prisci* egerit) XXVII. alii praeterea accederent anni XLIV. sub *Tullii* Regno transigendi. Vel inde suspicio est, *defectum* illum, qui hoc in loco occurrit, quadriennii, *Librario* potius, quam *Dionysio*, esse imputandum. Addendum esse etiam ex initio *Superbi* constat, vt sequenti anno probabimus. Caeterum de

de anni *tempeſtate*, qua caedem *Tullii* peregit *Tarquinius*, obſeruanda ſunt verba *Dionyſii* illa: τὸν οἰκεῖον καιρὸν ἔλαβε, διεσκεδασμένȣ τȣ͂ δήμȣ κατὰ τȣ̀ς ἀγρȣ̀ς ἐπὶ τὴν τῶν καρπῶν συλλογήν. L. IV. p. 231. Haec enim ſi vera, menſe *Iulio Iuliano*, quo *feriae* erant *meſſiuae*, *Tullium* interfecerit *Tarquinius*. Pro *Parapegmatis* Solaris ratione, quam etiam in Cyclo Ciuili *Lunari* (ſi quis tamen tum fuerit ſub initium *Superbi* Cyclus) obſeruandam curabant Pontifices. Inde ergo reuera proceſſerint anni *Tarquinii*. Ab illo nempe *menſe*, qui *Attico* reſponderit *Hecatombaeoni*. Hoc autem anno paulo minorem *quinquagenario* fuiſſe *Tarquinium*, ſupra iam ad annum ante *Chriſtum* 553. pro mente *Dionyſii* oſtendimus.

532. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* I. Aetat. LI. κατὰ τὸν τέταρτον ἐνιαυτὸν τῆς ἑξηκοστῆς καὶ πρώτης Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* L. IV. p. 234. Sed anno *Olympiaco* ineunte, annoque adeo *Iuliano* ſuperiori, ſi quidem, ciuibus *meſſem* curantibus, occaſionem *caedis* peragendae ſumſerit *Tarquinius*. Sic ab anni *ſuperioris meſſe* procedent anni XXV. quibus *regnarit* ipſe *Tarquinius*. Quod ſane veriſimillimum, vt poſtea probabimus.

Caeterum in huius *Tyranni* geſtis *paucae* admodum occurrunt *temporum* notationes, et *nexus* admodum *incerti*, quibus ad *certos* Regni *annos* redigantur. Bellum cum *Gabinis ſeptenne* fuiſſe verbis diſertiſſimis agnoſcit noſter *Dionyſius*: ἔτη γὰρ ἑπτὰ συνεχῶς (inquit) ἐπολεμήθη. L. IV. p. 242. Quotis autem concurrerint anni illi annis *Tarquinii*, de eo nihil ille, nec Veterum quiſpiam, quos habemus, opinor, alius. Sed *fini* propiores fuiſſe, exinde colligemus, quod proditione *Sexti* in patris poteſtatem venerint *Gabini*. *Tricenarium* certe, vel non multo minorem, *Sextum* fuiſſe conſentaneum eſt, cum illum rei ſummae praeficerent *Gabini*. Hunc certe *annum* fuiſſe patriis *honoribus* capeſſendis receptum docet *Dionyſius* L. IV. p. 202. 203. in cauſa *Tarquinii Priſci*. Nempe apud *Etruſcos*, quorum ciuis ille fuerat *Tarquinius*. Nec aliter ſe rem habuiſſe apud *Romanos*, ex Oratione *Superbi* colligitur, qua *hoc* ſaltem *anno* ſeſe ad Reipublicae gubernacula admouendum eſſe contendit, quo etiam *Seruii Tullii* filiam maiorem duxit vxorem. L. IV. p. 227. Nec enim eſt, cur *Peregrinum minorennem* ſuis ciuibus itidem *minorennibus* anteferendum exiſtimarent. Nedum vbi de re *ſumma* periclitaretur Reſpublica. Nec tamen vltimo *Tarquinii* anno terminari illud potuit *ſeptennium*, quem Nos annum V. C. 244. *labentem* fuiſſe oſtendemus, pro Epocha *Dionyſii Catoniana*. Tum enim *nouum* erat *Superbi* Bellum cum *Ardeatibus* exſpectatione protractius. Imo Bello *Gabino* ad *exitum* perducto, totum ſe *Templo*, quod moliebatur, *Capitolino* exſtruendo addixit *Tarquinius*.

nius. p. 246. Et *Bellum* vltimum cum *Ardeatibus* ea potiſſimum cauſa ſuſcepit, ne deeſſent ad *Templum* abſoluendum impenſae. *Liv.* I. c. 57. *Dionyſ.* L. IV. p. 250. Proinde *vno* ſaltem anno V. C. 243. *aedificio* vacarit, vt *manubias Sueſſanas* exhauriret huic *aedificio* dicatas. Proinde vltra annum V. C. 242. Bellum *Gabinum* exire non potuit. Nihil autem obſtat, quo minus *citius* aliquanto abſolui potuerit. Detrahamus ergo annos XXX. Sic anno V. C. *Catoniano* 212. *natus* fuerit *Tarquinius.* Nec tamen ante annum *Tullii* XL. V. C. *Catonianum* 215. ferocem *Tulliam Superbo* nupſiſſe iam probauimus, quam *Sexti* matrem credidit *Liuius.* Eſto ergo, *primogenitus* fuerit ex illo matrimonio *Sextus.* Ne quidem ita naſci *potuit* ante V. C. ann. 216. nec annum egiſſe, cum *Gabii* expugnarentur, pluſquam XXVI. Sed *trium* liberorum *minimum* credidit *Liuius* I. 53. et qui *Liuium* ſequuntur. Sic annum XXIV. ſuperare non potuit, cum falleret *Gabinos.* Id porro ſi fuiſſet verum, ex *alia,* quam feroci illa *Tullia,* matre edi non potuit. Eam enim matrem agnoſcebant *Titus* et *Aruns*, cum *illam* ex Oraculi praecepto oſculandam arbitrarentur, vt Regno potirentur. Imo *Sextum* eiuſdem *filium* agnoſcebant, cum operam darent, ne de Oraculo quidpiam reſciſceret *Sextus* frater, ſi quidem *Liuium* audiamus. I. 56. Sed rectius, ni fallor, *maximum* natu *Sextum* agnoſcit *Dionyſius.* Sed *Sexti* meminit Oraculi occaſione *Dionyſius.* Potuit ergo *maioris meliorisque Tulliae* filius fuiſſe *Sextus.* Habuit enim etiam *ipſa communes* cum tyranno *liberos,* vt docet *Brutus* inſigni in *Tyrannum* Oratione. L. IV. p. 260. Sed nec *illa Superbo* iuncta eſt ante annum *Patris* XXIV. *Catonianum* 199. Sic naſci ante annum V. C. 200. nec ante annum V. C. 230. annum aetatis XXX. expleuiſſe, non potuerit *Sextus.* Inde etiam colligimus, Bellum illud a *Superbi initio* remouendum eſſe. Non tamen dicit *Brutus* vllum eorum, qui tum ſuperſtites erant, filiorum e *maiori* ſorore natum. Nec ſane veriſimile eſt, paſſuram eſſe ſuorum filiorum *aemulum,* filiam vxoremque tam impiam, quae nec *patri,* nec *viro* pepercerit; ne iam dicam, *nouercam. Patri* etiam *tyranno* ſuſpectus fuiſſet *aui matriſque* vindex. Certe fratribus ex *alio matrimonio* natis ſuſpectus fuiſſet, pro nouo *Patris exemplo,* Regni manifeſtus *haeres,* cum tamen nulla inter illos diſſidia legamus. Proinde potius e ſecundo illo impioque matrimonio natum *Sextum* arbitror, et paucos forte annos in fauorem *Sexti* eſſe minuendos, pro *exemplo* ipſius *Dionyſii,* qui *quinquennio* minorem ait *Tarquinium Priſcum,* cum *Romam* veniret, quam poſcebat annus *Magiſtratui* legitimus. Sunt enim, ſemperque fuerunt gratiae illae penes Rempublicam. Sic tamen etiam conſtabit, ab anno illo, quem dixi, 242.

longe

longe abesse ne quidem *potuisse* annum, de quo loquimur, Belli *Gabini* vltimum. Nec enim postulant res a *tyranno* postea gestae *moram* admodum *diutinam*. Coeptum fuerat illud ipsum *Templum* sub *auo* tyranni, *Prisco*. Nec magna erat, nec plusquam vnius anni, *mora* necessaria ad manubias *Suessanas* exhauriendas. His exhaustis, nouas quaerebat e Bello cum *Ardeatibus* expensas. Nec tamen magnos progressus fecisse, exinde intelligimus, quod sub *Consulibus* manus Operi *vltima* accesserit, vt alii volunt, *primis*; vt *Dionysius*, *tertiis*.

Proxime *hoc* Bellum praecessit aliud cum *Volscis*. Moram nullam mediam *insignem* fuisse, innuunt, ni fallor, verba *Dionysii* illa de Bello *Gabino*: ἤδη τῶν πλείστων αὐτῷ κατὰ νοῦν χωρούντων, πόλεμος ἐκ τῶν ὁμόρων ἀνέστη. L. IV. p. 242. Idem indicat Belli *occasio* a profugis *Suessanis Romanisque* nata. Praesertim συμπροθυμηθέντων καὶ Οὐολούσκων, teste ibidem *Dionysio*, p. 243. Quae enim *morae* causa esse potuit in recenti iniuriarum memoria *Suessanorum*, promtisque *Volscorum*, ad Bellum suscipiendum, animis? Idem inde colligimus, quod ab expugnatis *Suessis* ad *finem* vsque Belli *Gabini* nondum tamen dicatas Templo *Capitolino* manubias expenderit *Tarquinius*. Inde enim est, cur suspicemur, vt *mediae* aliquae intercesserint *induciae*, nullam tamen toto hoc spatio *firmam* fuisse *Pacem*. Inducias certe aliquas fuisse, exinde discimus, quod de Belli *Gabini septennio* obseruauit, illud fuisse συνεχῶς. Id nempe innuens, Bella, quae *praecesserunt*, huius Regni omnia *induciis* fuisse interpolata. *Initium* arcessit vterque ab expugnata *Suessa Pometia*. De quo initio ita Liuius: *Is primus Volscis Bellum in ducentos amplius post suam aetatem annos mouit*: *Suessamque Pometiam ex his vi cepit*. I. 53. Verba obscura sunt. Id tamen vult, ni fallor, *Suessam Pometiam*, quam primus expugnauit *Tarquinius Superbus*, post annos ab illius *Tarquinii* aetate *plusquam ducentos*, iterum in *Romanorum* potestatem venisse, factamque *Romanam* exinde *coloniam*. Quid si huc retulerimus alia eiusdem *Liuii* in hanc sententiam verba, vbi ita scribit: *Suessa et Pontia eodem anno coloniae deductae sunt. Suessa Auruncorum fuerat*. L. IX. c. 28? Non multum, vt existimo, ab illius sententia aberrabimus. *Coss.* ibi sunt: *Papyrius Cursor* V. et *C. Iunius Bubulcus*, V. C. ann. 441. pro Epocha vtraque, tam *Varroniana*, quam *Catoniana*. Interuallum est *amplius*, quam *ducentorum annorum*, ab hoc *initio*, quod Bellum *Gabinum* praecesserit. Venit autem in *Auruncorum* potestatem *Pometia Colonia* ann. V. C. 252. *Liv.* II. 17. Nec multum discedit *Velleius*, qui post *Coss.* anni 433. primo *triennium*, tum annum *vnum*, deinde *triennium*, postea *quadriennium* supputat. Tum subiungit: *ac deinde interiecto triennio*. *Suessa*

Aurunca. L. I. c. 14. Loquitur de eadem, de qua *Liuius*, colonia. Nec adeo a *Liuio* diſcreparet, arbitror; certe melius ipſe *ſecum* conueniret, ſi quidem licuiſſet per *librarios*. Vtcunque tamen de *anno* captae *Sueſſae* nihil inde conſtat. Variorum autem annorum fuiſſe cenſeo illa quoque Bella. Primi anni nota eſt ad verba *Dionyſii*: ϛρατὸν ἐξάγειν ἐπὶ Σαβίνȣς ἔγνω. L. IV. p. 240. Illo *Sueſſam* expugnarit, et *Sabinos* in fidem receperit, et priorem illum *Triumphum* de *Sabinis* egerit, cuius in Marmoribus *Capitolinis* veſtigia duntaxat habemus, nec *gentis triumphatae*, nec *menſis* nomine, et ne quidem *anni* numero ſeruato. Caeterum in illis *Dionyſii* verbis plurium annorum Expeditiones contineri puto: Ἐποιήσατο δὲ καὶ μετὰ ταῦτα πολλὰς ἐξόδȣς ἐπὶ τὴν Οὐολȣ́σκων χώραν, τοτὲ μὲν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει, τοτὲ δὲ μέρει τινί· καὶ λείας πολλῆς ἐγένετο κύριος. L. IV. p. 242. Certe Expeditiones illae, quae copias *omnes* ducebant, vix aliae eſſe poterant, quam *annuae*. Itaque ſi *illae* plures fuerint, etiam *annos* plures praedationum fuiſſe conſentaneum eſt. *Poterant* et illae quoque *annuae* fuiſſe, quibus *partes* tantummodo copiarum hoſticam populabantur. Si nempe vtiles *Bello* menſes *induciae* feciſſent inutiles. Et ſane *alibi* Bella illa *praedatoria* multis fuiſſe *annis* obſeruauit ipſe *Dionyſius*. Sed Bellum *Gabinum ſeptenne* χρόνῳ dicit fuiſſe μακρῷ. ib. p. 242. Inde fortaſſe ſequetur, prae illo *breuia* fuiſſe Bella *praecedentia*. Niſi forte prae eo, quod exſpectabatur, *diuturnum* μακρὸν cenſuerit *Dionyſius*, (quod *ſpe lentius* appellat *Liuius*) et quod nullis interpolatum fuerit *induciis*. Quod ſi *pauciores* fuerint Belli *prioris* anni, quam Belli *Gabini*, at ſaltem pauciores *quinquennio* eſſe vix poterant. Illae certe Expeditiones, quae copiis omnibus inſtruebantur, ſingulorum *annorum ſingulae* fuiſſe videntur. Nec enim ad *biberna* rediiſſe veriſimile eſt, niſi *hoſtibus* ſeſe ad *biberna* ſimiliter conferentibus. Nec anno iam *affecto* copias *vniuerſas* ex *bibernis* fuiſſe reuocatas. Et tamen πολλὰς iſtiuſmodi ἐξόδȣς agnoſcit, *binis* ſaltem, vt videtur, *plures*. Tres ergo fuerunt iſtiuſmodi Expeditionum anni, quae cum copiis prodierint *vniuerſis*. Vnicus ergo ſaltem *annus* fuerit rerum geſtarum per copias *partiarias*. Sic *quadriennio* cum *Volſcis* conflixerit *Tarquinius*, quo *exeunte ſecundum* de illis *triumphum* duxerit, cuius rudera habemus in marmoribus *Capitolinis*. Hunc tamen numerum iuſto *contractiorem* eſſe ſuſpicor, et *plures* adeo *annos*, quam fecimus, huic, in *Volſcos*, Bello eſſe concedendos, vt *initium* illius propius ad *Tarquinii* ipſius *initium* admoueretur. Quod quidem facile fieri potuit, ſi et copiarum partiariarum Expeditiones fuerint *frequentiores*, et *induciae* fuerint *annuae* proeliorum *intermediae*. Foedus autem cum *Latinis* proxime praeceſſit primum cum

Sabinis

Sabinis Bellum, annumque illum, quo expugnata eſt *Sueſſa Pometia.* Sic ergo ſe habebit huius Regni Chronologia, pro noſtris hiſce rationibus:

524. Ἐπὶ τῆς ἑξηκοστῆς καὶ τετάρτης Ὀλυμπιάδος, victi a *Cumanis Etruſci,* duce *Cumanorum Ariſtodemo.* Nempe ann. XX. ante 504. vbi vide. *Tarquinii* ann. *Regni* IX. *Aetat.* LIX.

522. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XI. *Aetat.* LXI. Foedus cum *Latinis.* Vel propius *initio Tarquinii.* Vnde fiet, vt *initium* Belli cum *Volſcis* propius ad *initium Tarquinii* admouendum ſit.

521. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XII. *Aetat.* LXII. *Sueſſa Pometia* capta. Victi *Sabini,* deque illis *Triumphus* I. Tum *coloniam* duxit *Tarquinius Circaeam:* κατὰ λογισμὸν, ὅτι τοῦ Πωμεντίνου πεδίου μεγίστου τῶν περὶ τῇ Λατίνῃ, καὶ τῆς συναπτούσης αὐτῷ θαλάσσης, ἔκειτο ἐν καλῷ. *Dionyſ.* L. IV. p. 250. Hoc tempore quia ex agro *Pometino.* οἰκιστοῦ titulum detulit filio *Arunti.* ib.

520. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XIII. *Aetat.* LXIII. Belli cum *Volſcis* ann. I.

519. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XIV. *Aetat.* LXIV. Belli cum *Volſcis* ann. II.

518. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XV. *Aetat.* LXV. Belli cum *Volſcis* ann. III.

517. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XVI. *Aetat.* LXVI. Belli cum *Volſcis* ann. IV. Huius anni fine *Triumphus* II. de *Volſcis.*

516. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XVII. *Aetat.* LXVII. Belli cum *Gabinis* ann. I.

515. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XVIII. *Aetat.* LXVIII. Belli cum *Gabinis* ann. II.

514. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XIX. *Aetat.* LXIX. Belli cum *Gabinis* ann. III.

513. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XX. *Aetat.* LXX. Belli cum *Gabinis* ann. IV.

512. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XXI. *Aetat.* LXXI. Belli cum *Gabinis* ann. V.

511. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XXII. *Aetat.* LXXII. Belli cum *Gabinis* ann. VI.

510. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XXIII. *Aetat.* LXXIII. Belli cum *Gabinis* ann. VII. *Gabiis receptis, Tarquinius pacem cum Aequorum gente fecit, foedus cum Tuſcis renouauit. Inde ad negotia Vrbana animum conuertit.* Liv. I. 55.

509. Templum *Iouis Capitolini* aedificari coepit e manubiis *Sueſſae Pometiae,* ann. *Regni* XXIV. *Aetat.* LXXIV. *Hoc,* ni fallor, anno, *Sexto* Rege *Gabiorum* conſtituto, coloniam *Circaeam* deduxit in honorem filii *Aruntis,* et *Signiam* in honorem *Titi,* tanquam οἰκιστῶν, *Tarquinius.* Hoc certe anno manubias *Pometi-*

nas expendit, tot *antea* annis captas. *Signia* autem, *hibernorum* munia, ſuperiori Bello praeſtiterat, ita proinde *munita*, vt facile in *Vrbem* migrauerit.

508. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XXV. *Aetat.* LXXV. Bellum cum *Ardeatibus.* Inde pellitur in *exſilium.* Tenuit vſque ad annum *Regni* XXV. ἕως εἰκοϛȣ̃ καὶ πέμπτȣ προαγαγεῖν τὴν ἀρχήν. *Dionyſ.* L. I. p. 56. ἥ τε ἐκ τῆς ἀρχῆς αὐτȣ̃ ἔκπτωσις γίνεται πέμπτῳ καὶ εἰκοϛῷ μετὰ ταῦτα [poſt caedem *Seruii Tullii*] ἔτει. Καὶ τȣ́τῳ τῷ ἔτει ϛρατευόμενος ἐν τῷ πρὸς Ἀρδεάτας εἰσάγεται πολέμῳ, καὶ πάντα τὰ ἔργα. L. IV. p. 204. *Iunius Brutus* in Oratione: ἥκε γὰρ ὁ καιρὸς, ὃν ηὐχόμην τε καὶ προσεδεχόμην· πέμπτον ἤδη τȣ̃το καὶ εἰκοϛὸν ἔτος φυλάξας. p. 259. Iterum: ὧν Ταρκύνιος ȣ̓ μίαν ἡμέραν, ἀλλὰ πέμπτον καὶ εἰκοϛὸν ἔτος, ἤδη τυραννῶν. p. 263. ἡλικίαν ἤδη πολιὸς, ἔτη δὲ πέντε καὶ εἴκοσι τὴν βασιλείαν κατασχών. p. 265. Annum ſcilicet abſoluerat huius anni *meſſe*, qui meſſe *Seruium Tullium* interfecerat. Quod ſupererat, ad annum ſpectabat reuera *Regni* XXVI. Nec tamen quemquam Veterum habemus, qui *Superbo* annos plusquam XXV. conceſſerit, vnum ſi exceperis *Euſebium*, qui *decennium* integrum demtum *Tullio* ſucceſſori *Tullii*, *Superbo*, aſſignavit. *Dionyſii* autem numerum non alium eſſe, quam XXV, aliunde conſtat, quod hic numerus, ſuperioribus additus, Regum omnium annos in vniuerſum conficiat 244. Omnino pro mente *Dionyſii.* Ἀπό γε τῆς ἐκβολῆς τῶν βασιλέων ἐπὶ τὸν πρῶτον ἄρξαντα τῆς πόλεως ἀναβιβασθεὶς Ῥωμύλον ὁ χρόνος, ἔτη τέτταρα πρὸς τετταράκοντα καὶ διακοσίοις ἀποτελεῖ. L. I. p. 60. Mox ibidem: τεττάρων δὲ καὶ τετταράκοντα καὶ διακοσίων ἀναπολȣμένων, ἃ κατέσχον οἱ βασιλεῖς etc. Iterum in fine Libri IV. Ἡ μὲν δὴ βασιλικὴ πολιτεία διαμείνασα μετὰ τὸν οἰκισμὸν τῆς Ῥώμης ἐτῶν τεττάρων καὶ τετταράκοντα καὶ διακοσίων ἀριθμὸν, ἐπὶ δὲ τȣ̃ τελευταίȣ βασιλέως τυραννὶς γενομένη, διὰ ταύτας τὰς προφάσεις καὶ ὑπὸ τȣ́των κατελύθη τῶν ἀνδρῶν. Eademque etiam verba fere numerat initio Libri V. Haec ergo manifeſta eſſe puto, ſaltem pro ſententia *Dionyſii.* Idem tamen *Dionyſius* obſeruauit, cum *primi* inirent *Conſules*, *quatuor* defuiſſe ad finem anni *menſes*: Οἱ πρῶτοι τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν παραλαβόντες ὕπατοι, τεττάρων μηνῶν εἰς τὸν ἐκεῖνον ὑπολειπομένων. L. V. p. 266. Intelligit procul dubio ad *finem* anni 244. illos pertigiſſe *menſes*. Reſpondent illi *menſes* ſatis accurate pro *initio* anni, de quo iam antea monuimus, ducendo a *Palilibus*. *Aprili* enim *exeunte* erant *Palilia*. Ita quidem rectiſſime, ſi eodem *ſitu* tum fuiſſet *Ianuarius*, quo *ineunte* primos *Conſules* Magiſtratum docet iniuiſſe *Plutarchus*. Sed alium *Ianuarii* ſitum Diſſ. X. de *Cyclis*, eundemque cum ſitu *Martii* probauimus, illo ſeculo, quod tamen fugit *Dionyſium*. Satis autem hinc apparet, annorum horum initia a *Palilibus* cenſere *Dionyſium*, etiam in annis Regum *ſingulis.*

gulis. Inde factum, vt XXV. *Superbi* anno ſpatium *quadrimeſtre* deeſſe crediderit, quod ad proxima poſt annum 244 *Palilia* deeſſe viderentur. Hinc ergo ſequitur, anno 244 *labente*, pro his rationibus, fuiſſe *Regifugium*, ſi tot *menſibus* ante anni 244 *finem primi* etiam inierint *Conſules*. Nec ſane aliter, quam a *Palilibus*, calculum *Dionyſii* procedere oportebat, cum ab *Vrbe condita* annos numeraret, vt hoc in loco illum ſaltem feciſſe vidimus. Sic ergo ad finem *Regum* anni fuerint *integri* tantummodo 243. Multo autem magis, ſi ad *finem* anni *Tarquinii* XXV. duntaxat ſupputaſſet. Expleuit enim *illum annum* huius anni *Aeſtate Tarquinius*, nec multis adeo poſt anni 244 ineuntis *Palilia menſibus*, vt e *Seruii Tullii* caede probauimus. Ita pars longe *maxima* anni ab *Vrbe condita* 244 primis *Conſulibus*, non autem *Tarquinio Superbo*, fuiſſet imputanda. Hanc ego *cauſam* fuiſſe puto anni in Faſtis *Capitolinis* deficientis, vti etiam in aliis *minorum gentium* veteribus Auctoribus. Nec enim hic audiendos exiſtimarim *quarti* a *Chriſto* ſeculi Auctores, qui annum *Tarquinii Priſci* XXXVII. eiuſdem *vltimum* exiſtimant. Iam vidimus, *Dionyſium* negare, *vllos* fuiſſe Veteres Auctores, qui pauciores XXXVIII annos *Priſco* tribuerint. Huius ego *negantis* teſtimonium *iuniorum* teſtimoniis omnibus anteferendum exiſtimo *pauciores* numerantibus.

Caeterum obſidio *Ardeatium*, quacunque demum anni *parte* coeperit, eam tamen πολυχρόνιον fuiſſe teſtatur *Dionyſius*, L. III. p. 250. Pertigit certe ad *initium* anni *Iuliani* ſequentis, vt mox oſtendemus.

De *vſu* Tabularum ſequentium.

„*Meminerit Lector, his noſtris Tabulis pro* norma *haberi Epocham* Catonianam, *quae duobus annis* ſerius *incipit, quam* Varroniana. *Inde factum, vt numeris* Catonianis *reſpondeant* anni Magiſtratus *anniſque* Olympiadum Catonianis, *non autem numeris* Varronianis, *qui cum* Catonianis *in eadem ſerie leguntur. Ex. gr. primi* Coſſ. *anni* Catoniani 245. *anno* Varroniano *reſpondent* 247. *qui idem eſt cum anno* Catoniano 245. Verus *tamen eorundem* ſitus, *pro ſententia* Varronianorum, *eſt anno* Varroniano 245. *qui idem erat cum* Catoniano 243. *Idque facillime intelligetur ex annis* Olympiadum, *qui numeris* Varronianis *in eadem columella apponuntur. Sub anno enim* Varroniano *appoſuimus* Olymp. 67¼. *qui anno* Olympiadum *cum anno Epochae* Varronianae *concurrunt* 245. *Is ergo* verus *eſt Conſulum* eorundem *ſitus, pro ſententia* Varronianorum. *Itaque ex* Olympiadum *annis appoſitis, tam* ſitus *Conſulum* eorundem *conſtabit pro vtriusque*

Epochae hypothesibus, Catonianae *ac* Varronianae, *quam et* spatium, *quo ab inuicem* discedunt *pro iisdem rationibus.* „

„*Caeterum in* Regum *annis* nihil *prorsus discrepant inuicem* Catoniani *et* Varroniani. *Sed ne quidem in annis Magistratibus* annorum *Eponymis vsque ad annum* Decemuirorum tertium, *quem interponunt* Catoniani *a* Varronianis *prorsus omissum. Inde factum, vt iisdem ab* Vrbe condita *numeris* iidem *respondeant vtrobique* Consules, *qui tamen hoc ipso spatio perpetuo* biennii *discrimine a se inuicem dissita sunt, vt e fixa* Olympiadum *Epocha manifestum est. Ab illo autem tertio* Decemuirorum *anno* vno anno *auctiores sunt numeri ab Vrbe condita* Catoniani *in eorundem* Consulum *designatione, vt multis probauimus exemplis* X. *nostra de* Cyclis *Dissertatione. Inde ergo* triennio *integro* verum situm *praecedunt Consules* Catoniani, *qui tandem in eum locum recedunt, quo* biennio *breuioribus numeris respondent in Epocha* Catoniana. *Hunc locum denique assequuntur Fasti* Catoniani, *omissa triplici* Dictatura *annorum* Varr. 430. 445. *et* 453. *quam* annuam *credebant* Varroniani. *Et ab eo vsque* anno *biennio* breviores *sunt eorundem* Consulum *numeri* Catoniani, *quam supputantur in Epocha* Varroniana. „

„*Sed vero annos* Cycli veteris Lunaris *non ad* normam, *vt alia*, Catonianam *accommodauimus; sed ad* Varronianam, *quam* vero *propiorem existimamus. Id nempe illo consilio fecimus, vt*, quales *fuerint* anni *Consulum, ostenderemus, non quidem pro illo* situ, *quem* reuera *tenebant in Epocha* Varroniana *pro sententia* Varronianorum; *sed pro illo potius, qui illis a* Catonianis *assignatus est. Sic itaque intelligendi erunt, vt numeri* Varroniani Catonianis *appositi non illum designent annum, quo* Varro *ipse* Consules *Magistratum* gessisse *credidit, sed illum rectius, qui anno* Catoniano *respondebat, pro calculo ducto ab* initio *Consulum* Varroniano, *quod anni erat* Varroniani 245. *non, vt hic legitur*, 247. *Caeterum, vt annorum* Cyclicorum *loci recte designarentur in Epocha* Varroniana, *plane necessarium erat, vt vnus idèmque annus* Cyclicus *tertio* Decemuiratui, *primisque*, post *Decemuiros*, Consulibus *concederetur, vt pro* vno *anno* Catonianum *illud* biennium, *censebant* Varroniani. *Et vice versa* tres *annuae* Dictaturae, *cum alios constituant, pro mente* Varronis, *annos a* Consulibus, *quibus adiiciuntur a* Catonianis, *proinde* alios *sortiantur oportet, pro eiusdem sententia* Varronis, *annos* Cyclicos, *qui locum* ambo *habere non possunt in annis* Consularium collegiorum *singulorum singulis* Catonianis. *Prior ergo annus* Consulum Cyclicus, *pro anni* Lunaris *modo, quo* Consulatum *tenuerunt* Consules, *agnoscendus est. Posterior* Dictatoris *nullus est* Catonianis, *qui* alium *non agnoscunt* annum Dictatorium *in suo anno* Consulari. „

„*Sed*

„*Sed et illud obſeruandum*, biennio *illa* Conſulum Dictatorumque *Varroniana*, *vt* ſingulos *in Epocha* Catoniana *deſignant* annos, *ſolorum nempe*, *ſine Dictatoribus*, Conſulum: *Sic et in columella* Varroniana, *qua* Conſulum Catonianorum *verus tantummodo deſcribitur* ſitus *in Epocha* Varroniana, *ſinguli illi anni*, *non* bini, *numerandi ſunt. Hic ita certe rem habere ſe neceſſe eſt, quia annus* Catonianorum *Conſulum* primus, *idem* tertius *numeratur in columella* Varroniana, *non ſcilicet* Vrbis (*vt in laterculo ſupputatur* Catoniano) 245. *ſed* 247. *Fieri hoc ne quidem potuit, niſi, interpolatis poſtea* annis Dictatoriis, *fieret*, *vt* primi *quoque* Varroniani *Coſſ.* biennio *ſolido in interiora protruderentur. Itaque cum* duarum *Dictaturarum* annuarum *ratio in columella* Varroniana, *etiam ab* initio *habita fuerit*, bis *profecto numerarentur*, *ſi* ſuo *quaeque* loco *iterum ſupputaretur.* Singuli *ergo cum habeantur anni* duarum *primarum cum ſuis Conſulibus* Dictaturarum; *ne quidem fieri poteſt*, *vt anni* Cyclici *ſingulis* plures *aſſignentur. Haec cauſa eſt, cur* bis *annos Cyclicos* eosdem *in illis legis. Idque recte ſe habere e* Tab. *noſtra ad* Diſſ. *de* Cyclis X. *quae* IX. *numeratur in* Appendice, *conſtabit. Sic enim fiet*, *vt* reſpondeant *anni* Cyclici *annis* Varronianis, *cum quibus in illa* Tabula *committuntur*, *aliter profecto minime reſponſuri. Hoc monere neceſſe erat*, *ne* Facti *ratio* Lectorem *lateret. Non ita fecimus in* Dictatura tertia, *cuius ratio nulla in primis Conſulum numeris praeceſſerat. Huic annum* Cyclicum *a* Conſulum *anno Cyclico* diuerſum *ſubiecimus. Nempe*, *vt anni* Catoniani *Decemvirorum* tertii *lucrum in Epocha* Catoniana *noua hac* Varroniana Dictatura *compenſaretur.*„

„Olympiadum *tamen annos*, *qui cum* Dictaturis *concurrebant*, *ſubiecimus. Id quod plane neceſſarium erat*, *vt intelligeretur*, *non temere nos toto* biennio *auctiores feciſſe numeros in columella* Varroniana, *quam fuerint in* Catoniana. *Primae enim* Dictaturae, *cum nihil habeant*, *quo* compenſentur *in Epocha* Catoniana; *totam proinde Epocham* Varronianam *ad ipſam vſque Vrbis* originem *biennio* locupletiorem *fecerunt. Non item* tertia, *quae* hiatum *tantummodo ſupplet* tertii *in Epocha Catoniana* Decemuiratus.„

„*Id porro operam dedimus*, *vt* Magiſtratuum *anni* Eponymorum *initia*, *quam potuimus*, *accurate deſignaremus. Plane vtique neceſſarium*, *vt cum* Graecorum Olympiadibus, *aliarumque gentium* Epochis, *geſta* Romanorum *Annalia committerentur. Ipſosque* Magiſtratus, *qua licuit*, *ex* optimis *monumentis deſcripſimus. Cum illa non occurrerent*, *e* minorum *gentium Faſtis* Siculis, Caſſiodori, Idatii, Cuſpiniani, Mariani Scoti, *et ſimilibus* (*tacitis nominibus*) *ſuppleuimus.* Triumphos *item dedimus*, *ea potiſſimum*

de cauſa,

de causa, vt de anni, *quo triumphatum fuerit, forma inde statueretur. Sed quos dedimus anni* Iuliani *dies, qui mensium* Lunarium *diebus responderint, ita intelligendi sunt, si nullae fuissent per mensium dierumue* intercalationes *Anomaliae. De his enim, quae a* Pontificum *arbitrio pendebant, norma nulla* certa *statui potest. Nos autem, quid de illis statuamus, Diss.* X. *de* Cyclis *sententiam nostram explicuimus.*„

507. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* I. *Aetatis* LXXVI. *Regifugium* VII. Kal. *Martias.* Intelligo de *die*, quo *Exsilium* decretum est in Comitiis *Tarquinio Superbo*, eiusque *filiis.* Mensemque *Martium* pro huius seculi *Ianuario* habeo, anni illius *principio*, cuius mensis *vltimus* erat *Februarius. Februarium* enim, (vt post *Decemuiros Martius*, ita) antea *Ianuarius*, proxime excepit, vt situm *Martii recentioris* tunc tenuerit *Ianuarius.* Haec probo Diss. X. de *Cycl.* n. 93. 98. 99. Itaque tantumdem valebat tum VII. Kal. *Ianuar.* quod postea VII. Kal. *Mart.* Hoc *Regifugium* erat, quod *Terminalibus* proximum erat. *Noui* scilicet anni *initium*, vt *superiorem annum* terminabant *Terminalia*, in perpetuam huius *exsilii* memoriam. Anno Cycli I. VII. Kal. illius *Ianuarii*, siue *Martii*, in diem incurrebat *Februarii Iuliani* XXIII. Ita quidem pro *Regifugio* Epochae *Varronianae.* Haec autem *Dionysii* Epocha *Catoniana* biennio *serior* est. *Primus* ergo illius annus biennio *serior* est. Proinde anni Cyclici tertii fine quaerere oportet illius *Regifugium.* Ibi autem respondet *Febr. Iul.* diei XIV. Hoc ergo *die* exsularit *Tarquinius*, et primi designati Consules. Hoc certe anno *Iuliano*, pro hypothesibus *Catonianis.* Suffragatur in die mensis *veteris Onuphrius.*

I *Ianuarii* Magistratum inibant primi Consules, qui erat *Martii Iuliani* I. pro nostris Cycli *Romani* Lunaris vetustissimi *Tabulis*, et pro Epocha *Varroniana.* Primus autem Epochae *Catonianae* idem annus est *Cycli* IV. quo in *Martii Iuliani* diem 2 incidit dies *veteris Ianuarii* I.

XXIV. *Maii*, IX Kal. *Iun.* male habetur pro *Regifugio.* E Vet. *Kalendario* hallucinatum de eo *Ouidium* obseruauit *Onuphrius.* Idem *Festum*, de quo ita [9] Macrobius: *Nonnulli putauerunt, Iunium mensem a Iunio Bruto, qui primus Romae Consul factus est, nominatum: quod hoc mense, id est, Kalendis Iuniis* [deest Kalendarum *numerus* e praedicto veteri *Kalendario* supplendus] *pulso Tarquinio sacrum Carnae Deae in Coelio monte voti reus fecerit. Hanc Deam vitalibus humanis praeesse credunt. Ab ea denique petitur, vt iecinora et corda, quaeque sunt intrinsecus viscera, salua conseruet. Et quia cordis beneficio, cuius dissimulatione Brutus habebatur idoneus emendationi publici status, exstitit,*

9 *Macrob. Cat.* I, 12.

rit, *hanc Deam*, *quae vitalibus praeest*, *templo sacrauit*. Ob prosperum euentum bene ementitae *dementiae*, pullique iam cum suis *uliis Tarquinii*, non *fecisse* vota, sed *soluisse* fertur *Brutus*. Proinde *post* initum *Consulatum*, cum secura sibi videretur aliquatenus a *Tarquinii* metu Respublica. Fateor equidem, in Kalendario *Augusti* sic literas Q. R. C. F. interpretari plerosque, quasi ita essent intelligendae: *QVANDO REX COMITIIS FVGIT*. Sed, longe aliter e *Varrone* et *Festo* intelligendas docuit *Onuphrius*. Hanc nimirum in sententiam: *QVANDO REX COMITIAVIT*, *FAS*. Sic enim docuit, diem illum ex *parte* tantummodo *nefastum* esse. Quod scilicet, post *Comitia* a *Rege Sacrificulo* habita, deinceps *Fastus* esset, idoneusque sententiis decretoriis a *Praetore* proferendis. Hic *fugae* ne mentio quidem. Et tamen, quia *vota* de *Regifugio* soluisse dicitur in eo *Brutus*, inde occasio satis facilis est, cur ad *fugam* referretur. Mihi quidem suspicio est, vota illa *soluta* pro detectis filiorum suorum aliorumque de *Tarquinii* reditu coniurantium insidiis. Conuenit certe *tempestas* anni satis accurate. *Segetis* nimirum, superiori anno a *Tarquinio* satae, maturae *messi*. Sic enim testatur *Liuius* II. 5. Habebat vetus ille Lunaris *Maius* totidem, ac noster, dies, nempe XXXI. Proinde IX. Kalend. *Iun.* dies erat illius *Maii* XXIV. vt dixi, qui *primo* Cycli anno diei *Iunii Iuliani* XXI. respondebat, pro Epocha *Varroniana*, pro *Catoniana Iunii* XII. Et quidem, *detecta* illa coniuratione, negatae sunt illae *Tarquinio* fruges, quae a *messe* longe abesse non poterant, pro more *Romanorum* ferias *messiuas Iulio Iuliano* celebrantium. Hucusque ergo certum est superfuisse *Brutum*; nec adeo *Martium*, quo perierit, ad anni Consularis *initium*, sed *finem* potius, esse referendum. Et sane res ipsa clamat, partem vel *maximam* fuisse *Bruto* in bonorum e *Tarquiniis* repetitorum retentione. Bellum itaque, quo periit, ad annum *Iulianum* sequentem differendum est. Et quidem pro sententia *Dionysii*, vt mox ostendemus. Certe quod *maturum messi* dixit *Liuius*, id τεθερισμένον ἄρτι, καὶ κειμένων ἔτι τῶν δραγμάτων transtulit *Plutarchus*.

506. *Tarquinii Superbi* ann. *Exilii* II. *Aetat.* LXXVII. Proelium, quo cecidit *Brutus* et *Aruns Tarquinius* περὶ μιᾶς Καλανδῶν Μαρτίων. *Plutarch.* Poplicol. Nempe anno *Cycli* 2. Martii Iuliani die XVIII. pro *Tabulis* nostris Epochae *Varronianae*. Sed anno *Cycli* 4. (qua Epochae *Catonianae* accommodandae sunt) *April.* Iul. 2. Τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ a *Valerio* collega pro rostris laudatus. *Dionys.* p. 279. Proinde *Martii* Iuliani die XIX. Reuera pro situ Epochae *Catonianae* intelligendus est *Dionysius*. Hoc ergo anno *Iuliano*, si *Dionysium* audiamus, qui *Olymp.* LXVIII $\frac{2}{3}$.

respon-

reſpondebat, qui annus erat Epochae *Catonianae* 246. Ita neceſſario intelligendum eſſe Dionyſium ex illis illius verbis diſcimus: ὑστερεῖ δὲ καὶ τὰ Μαραθώνια καὶ τῆς Βρούτου ταφῆς, εἰ ἤδη ἀπὸ τούτων πρῶτον ἤρξαντο οἱ ἔπαινοι λέγεσθαι τοῖς ἀπογενομένοις, ἑκκαίδεκα ἔτεσιν. L. V. p. 280. *Sedecim* anni quatuor ſunt *Olympiades*, quae proinde deſinent in annum illum *Iulianum*, qui cum *Ol.* LXXII $\frac{2}{3}$. conuenit, qui annus erat proelii *Marathonii.* Sed tamen, vt in partem anni *poſteriorem Olymp.* LXXII. 3. inciderit proelium ipſum *Marathonium.* Sed *annus* horum temporum *Archonticus* vtriuſque anni *Olympiadici* partem complectebatur, pariter ac *annus* ipſe *Iulianus.* Qua ſcilicet inibat a *Gamelione.* Superior autem *Martius*, qui *Ianuarium*, quo iniuit *Brutus*, proxime excipiebat, partem nullam habebat in anno, qui XVI. a *Dionyſio* numeratur a caede *Bruti*, cui victoriam aſſignat *Marathoniam*, qui a *priori* illo *Martio* reuera XVII. eſt. Ipſo illo die, quo *Brutus* cecidit, triumphauit *Valerius Poplicola*: Ἐθριάμβευσε δ᾽ ἀπ᾽ αὐτῆς Οὐαλέριος, εἰσελάσας τεθρίππῳ πρῶτος ὑπάτων. *Plutarch.* Poplicol. Nempe in Vrbis εἰσελάσει. Tum poſt *laudatum* ſequenti die collegam *Leges* tulit Populo acceptas, quibus nomen meruit *Poplicolae.* Et quidem poſt *Mart.* XIX. opportuni occurrunt his Legibus ferendis dies *Comitiales* duo, XX. et XXI. vti etiam ſufficiendo *collegae.* Aegre tamen lata illa ipſa vel *bidui*, in *collega* ſufficiendo, *mora.* Proinde *Martii* XXI. Iulian. pro calculo *Varronis*, vel (pro *Dionyſii* calculo *Catoniano*) *Aprilis Iulian.* V. (*veteris* autem *Lunariſque Martii* die IV.) electus Cos. *Sp. Lucretius*, *Lucretiae* pater, vt nos docet *Plutarchus.* Hunc *paucis* admodum *diebus* tenuiſſe, apud omnes in confeſſo eſt, vt ne quidem nomen illius in quibuſdam Faſtis comparuerit, hac ipſa breuis morae cauſa, vt arbitratur *Liuius.* *Martio* ergo *veteri* non admodum *affecto* ſuffectus fuerit in illius locum *M. Horatius* ad anni *finem*, ſequentia, vt puto, *Palilia.* Haec omnia huius anni *Iuliani* erant, quamuis ad annum *Conſularem* pertinuerint anni *Iuliani* praecedentis, *annoque* adeo *praecedenti* accenſeantur, pro more Chronologiae *Romanae.*

April. XX. qui XI. Kal. *Maias* pro eo *Kalendario*, quo dies erant in *Aprili* tantummodo XXIX. *Palilia* erant, vnde *nouus* coepit, ni fallor, *Conſulatus.* Pro anni nimirum ſuperioris exemplo, quo *Ianuarii* initium *quadrimeſtri* ſpatio, tempus ineundi noui anni legitimum praecedere cenſuit *Dionyſius.* Anno *Cycli* II. idem eſt cum *Maii* Iuliani die VIII. pro mente *Varronis*, ſed *Cycli* anno IV. (pro ſitu *Catonis*) *Maii Iulian.* XXIII. Scio quidem, ſaepiſſime *mutatum* eſſe tempus *ineundi* Conſulatus. Nec multis poſt hunc ipſum, in quo verſamur, annum annis, vt in

noſtro

nostro de *Cyclis* Opere obseruauimus. Et tamen *quarto* quoque *Consulatu*, quoties in *primos* Olympiadum annos incurrunt, *Olympiadum*, *Archontumque Atticorum*, qui *primis* Olympiadum annis responderint, meminit noster *Dionysius*. Et quidem ita, vt anni *Olympiadum* primi *exeuntes* intelligantur, qua scilicet cum *Vernis* concurrunt annorum *tempestatibus*, quae rerum gestarum *annuarum initia* maxime idonea sunt. Et quidem *Vere* inibant anni ipsi *Olympiadum*, cum etiam agones *Olympii* mense *Attico Thargelione* celebrarentur, si quidem recte docuit *Ioannes Tzetzes* suis ad Μεθομηρικὰ Notis. Nec longe aberat a *Vernis* mensibus *Gamelion*, quo *annui* inibant *horum* temporum *Archontes*. Haec tamen adeo *paucis* nota vix crediderim in animo habuisse *Dionysium*. Illud vero potius, vt *Annales* Vrbis *conditae* ab ipso Vrbis *Natali* arcesseret, pro sua saltem, quam sequebatur, Epocha *Catoniana*. Vnum ergo annorum omnium et commune *initium* sibi proposuit in annis singulis *Dionysius*. Nec aliud illud in Historia saltem *Romana*, vt videtur, quam *Palilium*. Proinde non incommode *Palilia* annorum *singulorum* e nostris Cycli *Romani* Tabulis notanda duximus, pro sententia *Dionysii*. Et quidem ex *vtroque* illorum temporum *Kalendario* ad *dies* redacta etiam *Iulianos*. *Posterioris* autem *Kalendarii* rationes puto esse verisimillimas. Quod tamen e *nouis* discendum, si quae prodierint, experimentis. *Secundo anno iterum Tarquinius, vt reciperetur in Regnum, Bellum Romanis intulit, auxilium ei ferente Porsena, Tusciae Rege.* Eutrop.

505. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* III. *Aetat.* LXXVIII. Videantur, quae pro *Dionysianis* huius anni *Coss.* Diss. X. de *Cycl.* n. 76. disputauimus, deque dedicato, hoc demum anno, ab *Horatio* Consule Templo *Capitolino*. Succurrit iam et aliud Argumentum, quod tum memoriam meam fugerat. *Legem* vetustam agnoscit *Liuius* priscis literis verbisque scriptam, *vt*, *qui Praetor Maximus sit*, *Idibus Septembribus clauum pangat.* VII. 3. Loquitur de huius Aedis *Capitolinae* clauis annorum indicibus, quorum primus ab alio esse non potuit, quam Templi *Dedicatore*. Et quidem ipsis illis *Idibus Dedicationem* ab *Horatio* peractam, suffragatur *Liuio Plutarchus* in *Poplicola:* εἰδοῖς Σεπτεμβρίαις, ὃ συντυγχάνει περὶ τὴν πανσέληνον, μάλιστα τοῦ Μεταγειτνιῶνος. Et quidem *Fastis* quibuscunque certior erat *Lex* a *Liuio* memorata, tot suae aetatis notis insignita. Magis autem in hac causa obseruanda, quod *Liuii* et *Plutarchi* sententiam de *Dedicatione primo Horatii Consulatu* facta, refellat; confirmet autem sententiam *Dionysii*, quae *secundo* potius eiusdem *Horatii Consulatui* Dedicationem assignandam censet. Iam enim

enim probauimus, *Martium*, cuius prid. Kal. perierit *Brutus*, posteriorem fuisse *Martium*, qui *Septembrem* secutus est, non autem *priorem*, qui Septembrem *praecesserit*. Sic nullus fuerit in *priori Horatii Consulatu September*, quo *clauum* ipsi figere licuerit. Suppetit et aliud Argumentum, pariter, ni fallor, inuictum. Aedem *Concordiae* dedicauit *Flauius* Scriba. Inciditque in tabella aerea eam aedem *centum quatuor annos post Capitolinam dedicatam*. Ita *Plinius* Nat. Hist. XXXIII. 1. In numero annorum vnum *centenarium* deesse manifestum est. Nam *dedicationem* illam *P. Sempronio Longo, Lucio Sulpitio* Coss. peractam agnoscit *Liuius* IX. 46. et ibidem *Plinius*. Perperam autem Coss. illos anno tribuit CCCCXLVIII. ab Vrbe *Condita*, qui Magistratum tenebant anno Epochae *Varronianae* reuera 450. vt e nostra constat *Tab.* XIII. ad Diss. de *Cyclis* X. Sic autem numerus constabit accuratissime, si annus Epochae *Varronianae* 247. (quo *tertii* erant in Epocha *Varroniana Consules*) primus numeretur Aedis *Capitolinae*. Ita enim fiet, vt annus *Varronianus* 450, idem Aedis *Capitolinae* fuerit, vt volebat *Flauius* Scriba, 204. Epocham autem *Polybianam* sequebatur illo in loco *Plinius*, vt alibi *Catonianam*, cum de aliorum Auctorum a se excerptorum sententia loquitur. Ipsum enim *Varronianum* fuisse probauimus. Hinc etiam obiter intelligimus, *Varronianam* Chronologiam omnium accuratissimam esse, ne quidem illa excepta, quam sequitur *Dionysius* ipse, *Catoniana*. *Tertio anno post Reges exactos Tarquinius, cum suscipi non posset in Regnum, neque ei Porsena, qui Pacem cum Romanis fecerat, auxilium praestaret, Tusculum se contulit, quae ciuitas non longe ab Vrbe est: atque ibi per quatuordecim annos priuatus cum vxore persenuit.* Eutrop.

504. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* IV. *Aetat.* LXXIX. Res gesta inter *Etruscos* et *Aricinos* sub huius anni *Coss.* in qua partem habuit *Aristodemus*, tyrannus *Cumanus*. *Aruntem* ille, *Porsenae* filium, interfecit, *Etruscis* in fugam versis. Ita hoc ipso anno *Dionysius*. L. V. p. 292. qui δεύτερον ἔτος censet Belli *Etruscorum* in *Aricinos*, quorum annus *prior* is ipse fuerat, quo *Pacem Romanis* concesserat *Porsena*. Ita etiam L. VII. p. 405. vbi XX. annum fuisse statuit ab *Olymp.* LXIV. p. 404. Intelligit, ni fallor, annum illum *Iulianum*, cuius medio illa iniuit *Olympias*. Proinde *Olymp.* $\frac{63}{64}$. $\frac{4}{1}$. qui cum anno *Tarquinii Superbi* IX, *Vrbisque* 228. concurrebat, pro Epocha scilicet *Catoniana*. Inde hic ipse, in quo versamur, XX. est *Caton.* 248. Ita verus comprobaretur situs Epochae *Catonianae*, si quidem constitisset, *nexum* aliquem fuisse inter *Consules* huius superiorisque anni *Romanos*, et *rem* gestam cum *Aristodemo Cumano*.

Si nem-

Si nempe *veri* illi fuiſſent *anni* in Epocha *fixa Olympiadum*. Haec noſtra erat obſeruatio Diſſ. X. de *Cycl.* n. 102. Sed fieri poteſt, vt e *Coſſ. ſitu* pro Epocha *Catoniana* annos ipſos *Olympiadum* collegerint *Cumani*. Hinc tamen illud ſaltem apparet, *omiſſos* a *Liuio* huius anni *Coſſ.* reuera eſſe inſerendos pro rationibus *Catonianis*. Caeterum de hac Chronologia *Cumana* plura vid. ann. 490. *Quarto anno poſt Reges exactos, cum Sabini Romanis Bellum intuliſſent, victi ſunt, et de his eſt triumphatum.* Eutrop. Perperam.

503. *Tarquinii Superbi* ann. *Exſilii* V. *Aetat.* LXXX. Vid. *Tabul.* vbi annus *Exſilii* V. agnoſcitur et *Olymp.* 69. Belli *Sabini* Conſulatus I. *Quinto anno Valerius ille, Bruti collega, et* IV. *Conſul, fataliter mortuus eſt.* Eutrop. Falſo.

502. *Tarquinii Superbi* ann. *Exſilii* VI. *Aetat.* LXXXI. Belli *Sabini* Conſulatus II.

501. *Tarquinii Superbi* ann. *Exſilii* VII. *Aetat.* LXXXII. Belli *Sabini* Conſulatus III. E diebus *Triumphalibus* (qui III. Non. et Prid. Non. *April.* referuntur in Marmoribus *Capitolinis*) probabile eſt, adhuc *Palilia* incundis *Conſulatibus* legitima fuiſſe. Anno enim Conſulari *exeunte triumphos* fuiſſe veriſimillimum eſt.

500. *Tarquinii Superbi* ann. *Exſilii* VIII. *Aetat.* LXXXIII. Belli *Sabini* Conſulatus IV. qui et vltimus.

499. *Tarquinii Superbi* ann. *Exſilii* IX. *Aetat.* LXXXIV.

498. *Tarquinii Superbi* ann. *Exſilii* X. *Aetatis* LXXXV.

497. *Tarquinii Superbi* ann. *Exſilii* XI. *Aetat.* LXXXVI. De re geſta ſub huius anni *Coſſ.* ita Liuius: *Tarquinius Superbus, quanquam iam aetate et viribus erat grauior* etc. II. 19.

Hoc anno proelium de libertate omnium celeberrimum ad lacum *Regillum* ponit *Liuius* II. 19. Non tamen diſſimulat, fuiſſe alios, qui ad *Coſſ. tertii anni* poſtea *ſequentis* (qui ante *Chriſtum* anno 494. Magiſtratum geſſerunt) referendum potius exiſtimarent. Sic enim rurſus habet: *Hoc demum anno ad Regillum lacum pugnatum apud quoſdam inuenio.* II. 21. Et paucis interpoſitis, addit: *Tanti errores implicant temporum, aliter apud alios ordinatis Magiſtratibus, vt nec qui Conſules ſecundum quoſdam, ne quid quoque anno actum ſit, in tanta vetuſtate non rerum modo, ſed etiam Auctorum, digerere poſſis.* Errorum illorum fontem, qua licet, explicare conemur. Annales *Romanorum* antiquiſſimos *Pontificum Maximorum*, non ad *annuos*, vt poſtea, *Magiſtratus*, ſed ad clauos *Capitolinos*, Templi nimirum *Capitolini*, digeſtos (Diſſ. X. de *Cycl.* n. 74. 75. 76.) oſtendimus. *Claui* autem *Capitolini* ab ipſa *Capitolii* origine arceſſebantur. Haec enim Epocha erat Chronologiae *Romanae* poſt

Regifugium, quod non longe a *Regum exsilio Capitolii* exstructionem distare existimabant. Sed vero *duas* ibi tradidimus *Epochas* clauorum *Capitolinorum*, pro *duabus* diuersorum Auctorum de Templi *Capitolini* fundatione sententiis: Aliam eorum, qui *primo Horatii Consulatu* (qui anni erat a *Regifugio* proximi, sed *exeuntis*) dedicatum ab *Horatio* putabant. Sic ipse *Liuius*. Aliam, qui 2. *Horatii Consulatu*, quo *mensem* habuit in suo Consulatu *Septembrem*, primum illum illius Templi *clauum* (a quo *primus* processit Dedicationis *annus*) fixum ab *Horatio* verisimilius existimabant. His suffragatur ipse *Dionysius*, qui *tertio* proinde post *Liuium Consulatu* proelium illud ad *Regillum* statuit, cum aliis, quorum meminit *Liuius* Auctoribus. Sed et alias fuisse arbitror de eadem illa *Regifugii* Aera sententias. Harum vna ab anno *Tarquinii penultimo*, vel etiam XXV. post *messem* labente, V. C. 243. *clauorum* vsum arcessiuerit, propterea quod illo ipso anno totus incubuerit *Templo Capitolino Tarquinius*. Potuit illa sententia placuisse *Fastorum Capitolinorum* conditori, aliisque omnibus, qui *primis Consulibus* illum *ipsum* annum tribuunt, qui numerabatur ab Vrbe *Condita* 244. Alia erat eorum, qui nouam *Regifugii* Aeram ab anno potius *Tarquinii vltimo* incipiendam videbant, quam a Templi *Capitolini Dedicatione*, quam intelligebant nexum vel nullum, vel admodum incertum, cum ipso *Regifugio* habere. Haec procul dubio sententia omnium verissima est, quam tamen non intelligebant, qui illam sequebantur, ne quidem *Liuius* ipse, vel *Dionysius*. *Secundo Exsilii* anno *Tarquinium* deseruit *Porsena*, nempe *exeunte*. Inde factum, vt *tertio* anno sese ad *Mamilium* generum *Tusculi* agentem contulerit. Ibi latuit per annos *quatuordecim* vsque ad proelium ad *Regillum*, proximo post proelium anno *mortuus*, qui erat a latebris in *Tusculo* XV. Ita *Eutropius*, ex antiquiore procul dubio, et meliore, quam ipse fuerit, Auctore. *Tertio* (inquit) *anno post Reges exactos Tarquinius, cum suscipi non posset in Regnum, neque ei Porsena, qui Pacem cum Romanis fecerat, auxilium praestaret, Tusculum se contulit, quae ciuitas non longe ab Vrbe est, atque ibi per quatuordecim annos priuatus cum vxore consenuit.* Et certe post Pacem *Porsenae Tusculi* fuisse *Tarquinium*, et quidem *tertiis a Regifugio Coss.* suffragatur *Liuius* his verbis: *Tarquinius, spe omni reditus incisa, exsulatum ad generum Mamilium Octauium Tusculum abiit.* II. 15. Incidit is annus *Exsilii* III. in annum *Dedicati* ab *Horatio Capitolii* V. C. 247. In illum nempe ipsum annum, quem pro *Regifugii* anno habebant, qui *Regifugii* Epocham a *clauis* arcessebant *Capitolinis*. Inde supererant ad proelium *Regillense* anni tantummodo *quatuordecim*,

decim, *quindecim* vero ad *Tyranni mortem*, si quidem *vnius* duntaxat *anni* spatium inter illud *proelium* eiusdemque *mortem* intercesserit. Et quidem a XXV. *Superbi* anno, V. C. 244. illos numeros agnoscit *Dionys. Halic.* et pro *Tarquinii morte* etiam *Liuius*. Ἐκπεσὼν τε τῆς ἀρχῆς ἔτι πολεμεῖ Ῥωμαίοις, ὐκ ἔλαττον τεττάρων καὶ δέκα ἐτῶν, αὐτὸς ἐν τοῖς πράγμασιν ἐξεταζόμενος, ὥς φασιν. *Dionys.* L. IV. p. 204. Verba illa postrema, ὥς φασιν, in eo dubium illum fuisse vincunt, an *manu* rem in postremo illo proelio *Regillensi* gesserit *Tarquinius Superbus*, quod tamen proditum ab Auctoribus fuisse innuit. Imo hoc nomine *Licinnium Macrum* et *Gelliorum* alterum reprehendit, quod Regem ipsum *Superbum* pugnantem vulneratumque in eo proelio introduxissent, quas tamen ipse partes *Tarquinii* potius filiis, *Tito Sextoque*, tribuendas existimauit. L. VI. p. 335. Sed *proelii tempus* illud ipsum agnoscit, quod diximus. Tunc enim ἐννενήκοντα ἔτεσι προσάγοντα, *Tarquinium* Regem testatur, quod recte *paene nonagenarium* vertit interpres p. 335. Innuit nimirum, tunc annum egisse LXXXIX. *nonagenario* proximum. Haec anni nota est 258. anni, vti etiam altera anni ab *Exsilio* Regum XIV. Repetit vtramque *Dionysius* in anno ipso, vbi ita habet: ὁ μὲν δὴ πρὸς τὺς τυράννυς ἐνςὰς πόλεμος, τετρακαιδεκαέτης ἀπὸ τῆς ἐκπλώσεως αὐτῶν γενόμενος, τοιαύτης ἔτυχε τελευτῆς. Ταρκύνιος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὗτος γὰρ ἔτι λοιπὸς ἐκ τῦ γένυς ἦν, ὁμῦ τι γεγονὼς ἐννενήκοντα ἔτη etc. p. 343. Nec *diu* postea superstitem fuisse *Superbum* sequentia docent, pro sententia saltem *Dionysii*. Cum enim nec a *Latinis* reciperetur amplius, per conditiónes *Pacis*, nec ab *Etruscis*, nec a' *Sabinis*, nec ab alia vlla *propinqua* et *libera* ciuitate; tandem in *Campaniae Cumam* illum sese recepisse dicit, ad *Aristodemum* tyrannum, παρ' ᾧ βραχύν τινα ἡμερῶν ἀριθμὸν ἐπιβιὺς (inquit) ἀποθνήσκει, καὶ θάπτεται ὑπ' αὐτῦ. Inde colligitur, anno sequenti 259. *mortuum Tarquinium*, quem etiam eundem annum *Tarquinio* fatalem agnoscit *Liuius* II. 21. Hic, cum inuicem consentiant, alios tamen aliosque Auctores secuti; signum est, non vltra profecto proferendam esse *mortem Tarquinii*. Quomodo tamen haec conciliabimus cum eo, quod habet *triennio* postea idem *Dionysius*, sub *Coss.* nimirum anni V. C. 262? tum scilicet ad *Aristodemum Cumanum* sese *Tarquinium* recepisse *Superbum*? Hoc si fuisset verum, tum annum egerit *Tarquinius*, cum moreretur, XCIII. contra sententiam *Dionysii*. Et tamen ita rem fuisse innuunt, in illo anno, verba *Dionysii*. Eo venerunt, inquit, οἱ σὺν τῷ βασιλεῖ Ταρκυνίῳ διασωθέντες ἐκ τῆς τελευταίας μάχης φυγάδες. L. VII. p. 403. οἱ σὺν Ταρκυνίῳ φυγάδες καθιςάμενοι. p. 411. Neutro quidem in loco *diserta* mentio est *Tarquinii*, quasi tum *superstitis*. Et probabile est, tum excessisse ipsum

Tarquinium, qui paucis admodum diebus ſuperſtes erat poſtea, quam *Cumam* appuliſſet. Imo *neceſſe* erat, tum defunctum eſſe, cum eo appellerent *Romanorum* de re *annonaria* legati, qui anno *exeunte* legationem obierunt. Sed hunc ipſum fuiſſe annum, quo *Cumam* venerint *Romani*, qui *Tarquinii* cauſa exſulabant, docent illa *Dionyſii* verba: ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ἀριστόδημον ἔτος ὁμοῦ τεσσαρεσκαιδέκατον ἤδη τυραννοῦντα Κύμης. etc. p. 411. Coepit enim illa *Ariſtodemi* tyrannis a victis ad *Ariciam Etruſcis*, quod *proximo* poſt *Pacem Romanorum* cum *Porſena* anno contigiſſe docet *Dionyſius*, vt iam ſupra obſeruauimus. Sic enim fiet, vt annus *Exſilii* XV. quem *Tarquinio* fatalem credidit tam *Liuius*, quam *Dionyſius*, idem cum *Ariſtodemi* in tyrannide *Cumana* anno concurrerit tantummodo XIV. Mox etiam a proelio *Regillenſi Cumam* ſeſe recepiſſe *Tarquinium*, agnoſcunt omnes. Nihil ergo eſt, cur dubitemus, eodem confugiſſe, qui illius cauſa exſulabant, nec mora aliqua *diutina* poſt proelium interpoſita. Alium enim receptum tutum nullum *illis* fuiſſe docuit *Dionyſius*, qui operam in proelio ipſo ſtrenuiſſimam nauauerant, et quos Pacis poſt proelium initae conditionibus fugauerant vndequaque *Romani*. Erat enim in procliui, vt *ducem* ſequerentur experti animum *Tarquinio* ſuo beneuolum *Ariſtodemi*. Sed facilis eſt de Ratiocinio coniectura, quo ſeſe ipſos noſtrumque *Dionyſium* feſellerint, qui *Dionyſio* in hoc errore praeibant, Auctores. Qui enim erant a vero *Regifugio* numerandi anni ad *Tarquinii mortem quindecim*, hos illi a *clauis Capitolinis* arceſſendos exiſtimabant, quos illi falſo pro Epocha ipſius *Regifugii* habebant. Plane idem ſentientes cum Auctoribus *Eutropii*. Contra neminem veterum ſcimus, qui ab ea ſententia ſciens ac volens deſciuerit, quae *mortem Tarquinii* in alium annum contulerit, quam qui fuerit *Exſilii* XV. *vrbis* autem 259. Qui *Regifugium* a *clauis* ſupputabant *Capitolinis*, proelium *Regillenſe* in anno illius Epochae ſtatuebant XI. Intelligebant enim, *proelium*, quod erat anni poſt Regum *Exſilium* XIV. a priori *Regifugio* (quod *triennio* clauos *Capitolinos* anteuertebat) annis tantummodo XI. diſtare potuiſſe. Non alios *Liuio* Auctores fuiſſe arbitror proelii *Regillenſis* in annum a vero *Regifugio* XI. (qui *vrbis* erat 255) conferendi. *Diſcordia* autem illius a certioribus *Auctoribus* inde oriebatur, quod qui *verus* erat a falſa *Regifugii* Epocha *numerus*, eum ille viciſſim falſo ad *veram Regifugii* Epocham retulerit. Inde enim factum, vt proelium illud *triennio*, quam oportebat, *antiquius* exiſtimaretur. Vt autem intelligamus, quantos feſellerit Auctores Epocha illa *Regifugii*, quae a *Clauis* ducebatur *Capitolinis*; erat certe in eorum numero *Polybius*, Auctor ſui Seculi accuratiſſimus. Sic enim ille de

de primis, quos putabat *Coss.* Λεύκιον Ἰένιον Βρῦτον καὶ Μάρκον Ὡράτιον, τὲς πρώτες κατασαθέντας ὑπάτες μετὰ τὴν τῶν βασιλέων κατάλυσιν· ὑφ' ὧν συνέβη καθιερωθῆναι καὶ τὸ τῦ Διὸς ἱερὸν Καπιτωλίνε. L. III. c. 22. Epocham scilicet *Regifugii* a *Templi Capitolini dedicatione* deducit, quae Epocha erat *clauorum Capitolinorum;* et praecipuos vtriusque Epochae *Coss.* facit inuicem collegas, cum tamen ne in primo quidem Consulatu *collegam Brutum* habuerit *Horatius*, sed *decessorem*, suffectus ipse in locum *Lucretii*, qui locum *Bruti* suppleuit, iam scilicet interfecti; et in *secundo* suo *Consulatu*, quo *clauum* Templi *Capitolini* primum fixit *Horatius*, *Brutus* ne superstes quidem fuerit. Hunc tamen *secundum Horatii Consulatum*, vnde *claui* procedebant, pro *Regifugii* Epocha habebat *Polybius*. Inde enim ad Expeditionem *Xerxis* annos numerat XXVIII. *septem* nimirum *Olympiadas*. Annus, quo *Graeciam Xerxes* aggressus est, erat *Olymp.* $\frac{74}{75}$ $\frac{4}{1}$. qui XXVIII. numeratur a vero *Regifugio* in *Tabulis* nostris *Catonianis*. Sed *Varroniana* Epocha omnium accuratissima annus *vrbis* censetur 274. Inde si 28 detraxeris, reliquus erit annus *Varronianus* 246. Vt proinde *primus* illius numeri *annus vrbis* fuerit pro Epocha *Varroniana* 247. qui *primus* erat etiam *clauorumCapitolinorum*. Inde illi occasio *alterum* ex vtraque Epocha *Consulem* primarium in *collegium* admiscendi, quod nec Epochas ipsas a se inuicem satis accurate secreuerit. Sic itaque verum *Consulum* rerumque gestarum *situm* restituemus, si et *Consulatus* ipsos a vero *Regifugii* anno numeremus, et *situm Consulibus* illum assignemus, qui ei reuera competit pro Epocha *Varroniana*. Ita autem fiet, vt hoc anno nullus sit futurus locus proelio *Regillensi*.

496. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* XII. *Aetat.* LXXXVII. Dictator I. e *Consulatu T. Largius* hoc anno *Dionys.* L.V. p. 324. *Trilus* antea annis *Liuius*, sub *Coss.* anni 253. II. c. 18. Propter eandem, de qua supra, rationem, vt videtur. Quod IX a clauis *Capitolinis* anno fuisset positus. Sic enim *Eutropius* et ex eo *Hieronymus*.

494. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* XIV. *Aetat.* LXXXIX. Proelium *Regillense* sub *Dictatore Posthumio*, pro mente *Dionysii*. Vid 497. Reuera autem ann. V. C. *Varr.* 258. qui ante *Ch.* 496. Hucusque *Palilibus*, ni fallor, inibant *Coss.* nisi potius fortasse die *Regifugii*, quem pro anni *Ciuilis* nouo *initio* habebant. Proelium ipsum *Idib. Quinctilib.* tribuunt *Plutarch.* Coriolano et noster *Dionys.* L. VI. p. 337. *Quinctilis* autem *Iunius* fuerit oportet, cum *initium* anni procederet a *Ianuario*, qui *Martium* proxime praecedebat, si quidem *numero* vlli tum fuerint insigniti *menses*, quo a *primo* mense distabant. Sed *numerorum*

rorum in *menſibus* nulla prorſus apud *Veteres* veſtigia habemus, qui aliunde proceſſerint, quam a *Martio*. Ab illo non modo *quintus* erat *Quinctilis*, ſed *ſextus Sextilis*, *ſeptimus September*, et ad eundem modum reliqui vſque ad *Decembrem*. Potius ergo ſuſpicor, *menſium* nomina a *numeris* deſumta tum demum in vſum recepta eſſe, cum loco *Ianuarii Martium* ſuffeciſſent *Decemuiri*. *Nonas* certe non *Quinctiles*, ſed *Caprotinas* appellatas tradunt ſub *Romulo*. Anno non admodum *affecto* erat ille *dies*. *Aug*. nempe XII. *Iulian*. XXIX. vel *Aug*. XXVII. pro ſitu *Varroniano*. Dictator mox anni *initio* factus abdicauit, antequam *elapſum* eſſet ſpatium *ſemeſtre*. p. 344. Nec vllos poſtea legimus illius anni *Coſſ*. Proinde infra ſpatium *ſemeſtre* huius anni *ſequentis* anni *Coſſ*. iniiſſe veriſimile eſt. *Idibus* nempe *Septembribus*, quibus nouus figendus erat in *ſequentis* anni notam *clauus* in Templo *Iouis Capitolini*. Vide, quae infra obſeruaturi ſumus ad *ann*. 491. Non incredibile eſt, vt, prae gaudio *libertatis*, nouum annum a *priori Regifugio* inchoabant: ita rurſus, *hoc* tam illuſtri proelio, libertate *ſtabilita*, et ſpe omni Tyrannidis penitus exſtincta, nouo proinde anni initio *alio* vſos. Et quidem *Annalium Maximorum* in *Capitolio* proſtantium ſub cura *Pontificis Maximi* hoc anni initium fuiſſe veriſimillimum eſt, a quo *noui* procederent *claui Capitolini*. Meminit huius *proelii* alibi *Liuius*. Sic tamen ambigue, vt tum quoque ſe de proelii *anno* dubium fuiſſe prodat. Ad annum V. C. *Catonianum* 365. annos numerat ab hoc proelio *prope centum*, L. VI. c. 2. *Nec pluſquam centum* ad ann. 374. L. VI. c. 28. Ne quidem auſus vltra numeros *rotundos* vtrobique procedere. Et tamen ſequenti anni V. C. 259. ita loquitur *Liuius*, quaſi *magis* ipſe quoque ſententiae illi, quae proelium *Regillenſe* anno aſſignauerat 258. faueret. *Recens*, inquit, *ad Regillum lacum accepta clades*. L. II. c. 22. Conuenit porro, quod *aedem* a *Poſthumio* Dictatore hoc proelio *votam* anni 261 *Conſulem Caſſium* dedicaſſe ſcribit *Dionyſius* L. V. p. 399. Melius certe, ſi poſt *triennium* vota *ſoluta* eſſent, quam ſi fuiſſent ad *ſexennium* vſque delata. *Idus* autem *Septembres* huius anni pro noſtris *Tabulis*, vel cum *Octobris Iulian*. die IX. vel XXIV. concurrebant, ſimiliter nempe *Iuliano*. Inde *Coſſ*. illis annis *Iulianis* apponimus, quibus deſierint, non quibus inceperint.

493. *Tarquinii Superbi* ann. *Exſilii* XV. *Aetat*. XC. Hoc *anno*, nec admodum *affecto*, *mortuus* eſt, pro *Dionyſii* et *Liuii* etiam ſententia, *Tarquinius Superbus*. Pro ſuis nimirum rationibus *Catonianis*.

492. Huius Conſulatus *ſitum*, pro mente *Dionyſii*, certiſſimum faciunt *notae* ab illo aſſignatae. Numerat enim illum ab

V. C.

V. C. 260. Plane, vt in noſtro repraeſentatur laterculo *Catoniano*. Addit: *μελλούσης εἰς τοὔπιον ἑβδομηκοστῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος*. Innuit nimirum, cum Conſulatus *iniretur*, nondum fuiſſe *Olymp.* 72. quae tamen coeperit antea, quam Conſulatus *abſolueretur*. Annum nempe *Conſularem* nouum a *nouis* cenſet *Palilibus*. Hic certe aliter cenſere non potuit, vbi de nouo *vrbis conditae* anno ſermo eſt. Nec enim *vrbis conditae* nouus annus aliunde incipit, praeterquam a *nouis Palilibus*. Hoc ergo vnum et perpetuum *exordium* eſt Annalium vrbis *Romanae*, quod cum *Graecorum Olympiadibus* conferendum cenſuit, vt de vtriuſque Hiſtoriae *Synchroniſmis* iudicare poſſet, *Graecae* atque *Romanae*. Qua nempe licuit per rationes, quas ipſe ſequitur, *Catonianas*. Vidit nimirum, in vnoquoque anno *Romano*, qua a *Palilibus* cenſetur, annorum *Olympiadicorum duorum* partes contineri. Plane vt in noſtris *Tabulis* repraeſentauimus. Sic tamen, vt anno *Olympiadico deſinente* noua occurrant *Palilia*. Conueniunt porro examuſſim anni *Olympiadici bini*, quos ſingulis *vrbis conditae* annis tribuit, cum noſtris *Tabulis*. Sic de anno 252. ait fuiſſe *κατὰ τὴν ἑβδομηκοστὴν Ὀλυμπιάδα*. L. V. p. 324. Idem tamen ſequentem *Conſulatum* anni 253. ſtatuit *ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς Ὀλυμπιάδος*. p. 303. Ex his duobus locis inuicem collatis apparet, anni *Olympiadis* LXX. primi partem *aliam* fuiſſe, quae ad annum *vrbis* ſpectarit 252. *aliam* vero, quae ſequentis fuerit anni *vrbis* 253. pro hypotheſibus *Catonianis*. Ad eundem plane modum, quo is idem eiuſdem *Olympiadis* annus in noſtris quoque diſtribuitur *Tabulis*. Sic ergo et in noſtro anno, annus *Olymp.* LXXII. *primus* (nec enim alios vnquam, quam *primos Olympiadum*, annos intelligit *Dionyſius*, cum *quarto* quoque anno *Olympiadis* meminit) ad annum vrbis *ſequentem* refertur, quod huius anni *Palilia* alterius fuerint *Olympiadis*, et quod *nouae Olympiadis* LXXII. anno *primo* fuerint *Palilia*, quae nouum annum inchoarent Epochae *Romanae*, quae ab *vrbe condita* ortum duxerit. Et tamen *pars* anni *Olympiadici* longe minima ad annum *Romanum* ſpectabat, ad quem nihilominus *totus* refertur propter *Palilia* in *finem* illius incidentia. Sed de *Palilibus* omnino, non autem de *die*, quo *Conſules* inierint, haec intelligenda ſunt, pro ſententia *Dionyſii*. Hoc enim, quo verſamur, anno, menſe *Septembri* affecto, *Conſules* inibant, vt e *Dionyſio* ipſo probabimus, anno *ſequenti*. Sic illo ipſo anno *Olympiadico* inierint *Conſules*, quem tamen *Coſſ.* *ſequentibus* concedit ipſe *Dionyſius* propter *ſequentia*, vt dixi, *Palilia*. Sic ergo in Annalibus *Romanis* intelligendi erunt anni *Conſulares*, vt a *Palilibus* omnes ad *proxima* pertingant *Palilia*, quacunque demum anni *parte* inierit *Conſul* ante proxima

Palilia. Iniuit ille multis ſaepe poſt *Palilia menſibus*, quibus res geſſerit legitimo ſuo Conſulatu *deceſſor*, et pertigit ſaepe multis *poſt* ſequentia *Palilia menſibus*, quibus res *ipſe* geſſerit, quos tamen menſes *Succeſſori* imputabant Annales *Romani.* Sic fiet, vt *Romani* anni *partem* ſaepe *minimam* complexus fuerit annus *Conſularis.* Quid ergo *vere* et *hiſtorice* a quoque *Conſule* geſtum ſit, non ex *anno Romano* ſtatuendum erit, ſed e legitimis *Magiſtratus* anni *ineundi* temporibus, quae his praeſertim antiquiſſimis Seculis et *varia* erant, atque admodum *incerta.* Neceſſaria tamen, vt ab eo teneantur, qui *accuratos* condere velit *Annales.*

491. De huius anni *Coſſ.* ita *Dionyſius:* Οὗτοι παραλαβόντες τὴν ἀρχὴν καλάνδαις Σεπτεμβρίαις, θᾶττον, ἢ τοῖς προτέροις ἔθος ἦν. L. VI. p. 364. *Maturius* ſolito iniuiſſe teſtatur hos *Coſſ.* Nec tamen *multo* maturius ſolito iniuiſſe colligimus e verbis illius paulo ſuperioribus: Καὶ γὰρ ἦν βραχὺς ὁ λειπόμενος αὐτοῖς ἔτι τῆς ἀρχῆς χρόνος. Loquitur de *Coſſ.* anni *ſuperioris.* Qui ergo abdicauerant *Kal. Septembribus*, paulo tamen poſtea per *Leges* officio ceſſuri erant. Eodem proinde, vt videtur, menſe *Septembri. Dies* vero his temporibus *ineundis* annuis Magiſtratibus legitimos vix alios legimus praeter *Kalendas* et *Idus*, quae *Ciuilia* erant *Nouilunia* et *Plenilunia* in forma menſium Ciuilium *Lunarium.* Cum ergo praeter morem receptum *Kalendis* inierint huius anni Coſſ. probabile eſt, ſuperiores Coſſ. *Idibus* iniuiſſe. Sic *Idibus Maiis* inibant *Decemuiri*, et primi ſaltem *poſt* Decemuiros *Coſſ.* Poſtea *Idibus Decembribus*, *Idibuſque* ſaepe *Martiis.* Itaque, ſi menſe *Septembri*, *Idibus Septembribus* ſuperiorum annorum *Coſſ.* iniuiſſe veriſimillimum eſt. Profecto ſatis commode quod inde procederent *claui Capitolini*, qui *norma* erant *Annalium Maximorum* antea, quam *Conſules* in vſus venirent *Chronologicos.* Ita profecto neceſſe eſt rem fuiſſe, anno ſaltem *praecedenti.* Imo non *vnico* duntaxat *anno* ſi fuerit ἔθος. Non tamen ab *initio*, cum *Kalendis* ipſis *Ianuariis* primos *Coſſ.* iniuiſſe probauerimus Diſſ. X. de *Cycl.* n. 98. Et ne quidem *clauorum Capitolinorum initio*, ann. V. C. 247. Iam enim *diu in Conſulatu* fuerat *Templi Capitolini* dedicator *Horatius.* Et in *Expeditione* erat *Horatii* collega *Valerius Poplicola.* Non certe Magiſtratu ad *exitum* vergente. Tum ergo *longius* aberat ab *hoc* initio tempus *ineundi Conſulatus.* Imo *Coſſ.* anni 251. *Aprili* ineunte *triumphaſſe* diſcimus e Faſtis *Capitolinis.* Anno, vt videtur, Conſulari *exeunte*, qui coeperit a *Palilibus.* Nec poſtea vllum reperio *annum* huic mutationi adeo opportunum, quam illud proelii ad *Regillum* lacum decretorii ipſis *Idibus Quinctilibus* anni 258. Praeſertim cum nec *Dictator* diu poſtea

poftea tenuerit, fed cum *Confule* collega *comitia* indixerit defignandis nouis in *fequentem* annum *Confulibus*, ipfo tefte *Dionyfio*. Spatium praeterea fatis breue eft, vt *nouum* hoc Confulatus *initium* hoc anno pro ἔθει haberetur. Caeterum hoc faltem anno, *Septembri* affecto, Confules *iniiffe* verifimillimum eft, quos *per fecesfionem Plebis* Confulatum *iniiffe* teftatur *Liuius* II. Intelligit *fecesfionem* in *montem facrum*. Illam *fecesfionem* μετὰ τὴν μετοπωρινὴν ἰσημερίαν ftatuit *Dionyfius*, ὑπ' αὐτὴν μάλιςα τὴν ἀρχὴν τῦ σπόρυ. L. VII. p. 402. *Aequinoctium Romanum* idem erat in *Parapegmate Solari*, quod poftea (*Septembris* nempe *Iuliani* die XXIV) etiam dum forma anni *Ciuilis* adhuc non alia effet, quam *Lunaris*.. Nulla erat hucufque de *Aequinoctiorum anticipatione* fufpicio. *Et ab vndecimo die Autumnalis Aequinoctii fruges ferunt*, inquit *Plinius* Nat. Hift. XVIII. 25. Is dies erat *Octobris Iuliani* V. Quomodo autem haec, inquies, conuenient cum noftris rationibus, quae *Confulatus* noui *exordium* ad *Kalendas* retulerunt *Septembres*, diem nempe *Septembris veteris?* Satis commode. Annus erat *Cycli* XX. quo I. *Veteris Septembris* dies idem erat cum die *Octobris Iuliani* III. *Secesfionis finem* ὀ πολλῷ πρότερον τῆς χειμερινῆς τροπῆς idem ftatuit *Dionyfius*. Paulo nimirum *ante* diem *Decembris Iuliani* XXV. Hoc itaque eodem anno *Iuliano*. Sic omnia cum noftris *Tabulis* conueniunt accuratiffime. Erant in *fecesfu* ὥρᾳ ἔτυς χειμερίῳ. *Appius Claudius* in Oration. apud *Dionyf.* L. VI. p. 374. *Inibant* Tribuni Plebis *Decemb. vet.* X. *Dionyf.* L. VI. pag. 395. *Liu.* XXXIX. c. 52. Vid. Prael. XII. ad Spartian. *Hadrian.* n. 7. Sed *fequenti* anno *Iuliano*.

Hoc autem anno *Geomororum Syracufanorum* exemplum adducit *Appius Claudius* apud *Dionyfium* L. VI. p. 374. qui a fuis clientibus ex vrbe patria expulfi fuerant. Et *nuperrimam* agnofcit illius *exfilii* memoriam, cum τοῖς τελευταίοις accenfet. Iidem funt, quos *Gamoros* Dialecto *Syracufanorum Dorica* rectius, vt videtur, appellat *Herodotus*. VII. 155. Eorum opera *Gelonem Syracufas* accepiffe teftis idem eft *Herodotus*. Et quidem *Confulatu fequenti* fic loquitur de *Gelone* nofter, quafi *nuper* Tyrannidem adepto. Verba funt: νεωςὶ τὴν τυραννίδα παρειληφώς. L. VII. pag. 402. Haec ratio effe potuit, cur *hoc* etiam *anno* de hoc *Geomororum exfilio* concionantem *Appium* introduxerit, quafi de re memoriae *nuperrimae*. Nec abfurde, fi quidem nupera *Exfilii* memoria *Gelonem* in *Tyrannide* collocarint *Geomori*. Sed de *Tyrannide Geloa* loquitur *Dionyfius*, qua *Hippocrati* fucceffit *Gelo*; non autem *Syracufana*, in qua adipifcenda *focios* habuit *Geomoros*, fex ad minimum poft *Geloam* annis, vt oftendimus in Differtatione *de aetate Phalaridis*. Accedet et aliud *bien-*

 nium,

nium, si *hi* ipsi *Consules* pro *situ* disponantur *Varroniano*. Sed *Tyranni*, qui tum in *Sicilia* successerit, nomen ἐν ἀρχαίαις *Romanorum* ἀναγραφαῖς nullum agnoscit fuisse *Dionysius*. Idque verum res ipsa vincit, cum fuerint, qui ad *Dionysium* retulerint, nec ignobiles, *Historici Romani*. Immani quidem, nec in illa quoque tanta *vetustate* ferendo errore, in qua modicos ferendos censet *Dionysius*. Nulla itaque hinc speranda est norma verae *Chronologiae*.

490. Ad *nouum* progredimur annum *Iulianum*. Sub iisdem tamen, qui superioris anni *Kalendis Septembris* inierant, *Consulibus*. IV. Id. *Dec.* vet. Magistratum capessunt primi *Plebis Tribuni*, *Decembris* nempe *veteris* die X. Annus *adhuc* erat *Cycli* XX. quo dies ille *Decemb. vet.* X. cum *Ianuarii Iuliani* die concurrebat XIX. *Pace* nimirum cum *Senatu* per feciales firmata. p. 395. quod ante *Dec.* XXV. *Iulian.* factum ostendimus. Antea tamen, quam a *monte Sacro* discederetur. Peractis enim *Comitiis* noui veniunt a Senatu Legati, et noua conceditur Pacis *conditio*, vt Tribuni *sacrosancti* et *inuiolabiles* haberentur. Missi deinde in *Siciliam* de re *frumentaria* legati. Inita *Pace*, nec diu postea. Adhuc enim ἐπὶ πολὺν χρόνον L. VII. p. 402. terra coli non potuit, vt spes *futurae messis* remota esset, nec *multae* superessent *fruges* ex anno *superiori*. Missi sunt χειμῶνι, et χειμερινὴν in Sicilia ὥραν exegerunt. Διελθόντων ἐτῶν ἑπτακαίδεκα a *Regifugio*, vt *Licinnius* et *Gellius*, καὶ ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες, inquit, συγγραφεῖς ὁμολογοῦσιν. Hucusque ergo tantus erat in *Consulatuum numero* consensus, vt plane incredibile sit, *Coss.* anni 248. dedita opera *Liuii* omissos esse. Inde colligit *Dionysius*, *Olymp.* LXXII. 2. missos. Exeunte scilicet *Olympiadis* anno, pro suis rationibus *Catonianis*. Pro *Varronianis* autem *Olymp.* LXXI. 4. Legationem obierint. Tum *Tyrannorum* in *Sicilia* florentissimus fuisse videtur *Hippocrates*, *Gelonis* in *Gela* decessor. Eum ergo fuisse suspicor, qui *Romanis* de re *annonaria* prouiderit. Sequitur *Plutarchus*, vt videtur, *Dionysium*, qui *Gelonem* fuisse *coniectura* sua collegit. *Priori* huius anni *Iuliani parte* missos in *Siciliam* legatos necesse est, quod *Olymp.* LXXII. 2. missos crediderit *Dionysius*. Exinde etiam, quod, διελθόντων ἐτῶν ἑπτακαίδεκα a *Regifugio*, missos apud *omnes fere* in confessu fuisse testetur. Hac enim forma annum XVII. *nuper* elapsum innuit idem *Dionysius*. *Regifugium* huius anni VII. Kal. *Ianuarii* (qui tum tenebat locum *Martii*) in diem *Martii Iuliani* XIV. incidebat. Itaque post illum diem in *Siciliam* nauigarint, *Olympiadis* anno *desinente*. Et *hyems* adeo, quam in *Sicilia* exegerunt, ad anni *exitum* spectabat, quo *alii* erant, quam qui fuerant initio, *Consules*. Reditum ergo cum

annona

annona ad *proximos Coſſ.* differunt tam *Dionyſius*, quam *Liuius*, quam etiam *Plutarchus* in *Coriolano*. Idque verum eſſe res ipſa vincit. Abſumtis ſuperioris meſſis frugibus, *nouae* appulerunt coemtae ex *Etruria*, quas tamen βραχύν τινα χρόνον ſuffeciſſe teſtatur *Dionyſius*. Tum miſſi *Velitras* et *Norbam* coloni, vt ſuperſtiti conſuleretur *annonae*. Denique eadem cauſa Expeditio aduerſus *Antiates* duce *Coriolano* ſuſcepta, hoc etiam nomine grata, quod magnam *frumenti* vim in *agris* relictam repererint *Coriolani* milites, inuidentibus, quos *domi* detinuerant, *Tribunis*. Inde conſtat, nondum hoc anno appuliſſe frumentum e *Sicilia*. Imo *nouis* ineuntibus *Coſſ. Septembris veteris* fortaſſe *Kalendis*, adhuc eadem rei *frumentariae* perſtabat inopia. Prima enim illorum cura erat, vt e *maritimis* et mediterraneis *emporiis* vndequaque coëmeretur. Sic enim ſe *Paci* publicae conſulturos intelligebant, et *Plebis* de egeſtate querimonias ſedaturos. Perſtitit ergo *fames* ad *finem* anni *Iuliani*.

Hoc eodem anno in Comitiis *Conſularibus* ante *Kalend. Septembris* repulſam fert *Conſulatus* candidatus *Coriolanus*, ἑπτακαίδεκα ἔτη συνεχῶς στρατευόμενος. *Plutarch.* Coriolano. Ἐστρατεύσατο πρώτην στρατείαν ἔτι μειράκιον ὢν, ὅτε Ταρκυνίῳ τῷ βασιλεύσαντι τῆς Ῥώμης, εἶτα ἐκπεσόντι etc. Sic Auctores ſuos intellexiſſe videtur *Plutarchus*, quaſi proelio *Regillenſi* primum *Coriolanus* feciſſet ſtipendium. Aliter volebant teſtes, quorum fidem ipſe eſt ſecutus, *Veteres*. Hic enim eſt annus a *Regifugio* XVII. completus. Proinde ſtipendiorum *continuorum* primus a *proximo* coeperit poſt *Regifugium* anno. Tum erat μειράκιον, in ipſo nempe confinio *Pueritiae* atque *Adoleſcentiae*, impleto nimirum anno *Aetatis* XVII. qui *terminus* erat *Pueritiae*, pro cenſu *Seruii Tullii*. Sic apud noſtrum *Dionyſium* ipſe quoque *Marcius*: πρώτην ἔξοδον κομιδῇ νέος ὢν, ὅτε πρὸς τοὺς βασιλεῖς βίᾳ κατιόντας ἠγωνιζόμεθα. L. VIII. pag. 484. Hoc ergo anno annum impleuerit XXXIV. *Natus* proinde anno *V. C.* 228. *Tarquinii Superbi* IX. Eo retulerim verba *Coriolani* apud *Liuium* illa: *Tarquinium Regem qui non tulerim, Sicinium feram?* II. 34. Quaſi partem habuerit *primis* etiam in *Tarquinium* proeliis. Conuenit haec *aetas* cum eo, quod *maximum* natu filium *decennem* habuerit, cum *ipſe* in *Exſilium* proficiſceretur. *Dionyſ.* L. VII. p. 454. Sic enim illo *filio* annis XXV. *maior* fuerit. Procedunt autem *Coriolani* ſtipendia a proelio, quo cecidit *Brutus*, quod in *Conſularis* anni *finem* referendum oſtendimus. Fuit enim proelium illud reuera *primum* cum *Tarquiniis*. Ita fit, vt *ſtipendium* eius XVII. (ſi quidem ita loqui fas ſit de militia *Patricii*, quae nunquam erat *ſtipendiaria*) in annum conueniat a *Regifugio* XVIII.

489. *Coriolani* ann. *Aetat.* XXXV. quo in *Exsilium* pulsus est. *Octauodecimo, postquam Reges eiecti erant, expulsus ex Vrbe,* inquit *Eutropius.* Hoc ego de XVIII. *Militiae* anno Auctores *Eutropii* dixisse suspicor, qui XIX. erat ab ipso *Regifugio.* Hoc tandem anno appulit classis frumentaria e *Sicilia.* Ea *Tribunorum* actionibus in *Coriolanum* occasionem praebebat. *Sero* autem appulisse exinde colligimus, quod *breuem* admodum *moram* attulerit Bellum in *Antiatas* decretum de *classis* parte retenta Actioni in *Coriolanum,* cum *diutinam* crederetur allaturum. Nam post discessum *Coriolani* ὀλίγαις ὕστερον ἡμέραις *Comitia Consularia* fuisse testatur *Dionysius.* Discesserit ergo paulo ante *Septembrem veterem.* Inierant autem huius anni *Septembri* Lunari *Coss. sequentis* anni, cum *Antium* veniret *Coriolanus,* quos pro ἀπολέμοις, *parum* nempe *Bellicosis,* habebat *Tullus.* Propterea *Bellum* e vestigio [10] suadebat inferendum. Sed σπονδαὶ cum *Romanis* intercedebant διετεῖς ὀλίγῳ πρότερον χρόνῳ γενόμεναι. *Dionys.* L. VIII. p. 464. Hae ne antea violarentur, quam probabilis aliqua nasceretur Belli redintegrandi causa, Auctor erat *Marcius.* Hoc autem ipso anno *Iuliano* initas fuisse necesse est, si, illis nondum *elapsis,* nouum *Bellum* coeperit. Χρόνου τινὸς οὐ πολλοῦ, p. 464. ex quo *Antium* concesserat *Marcius,* consilium cum *Tullo* init de *Bello* in *Romanos* excitando. Proinde his *Coss.* qui huius anni *Iuliani* mense tamen *Septembri veteri,* Reipublicae gubernacula susceperant. Sed *parte Consulatus,* quae in annum incidebat *sequentem.*

488. *Coriolani* ann. *Aetat.* XXXVI. Hoc anno *Iuliano,* eaque illius *parte,* quae *Consulatus* erat *superiori* anno *initi,* consultatio *Coriolani* cum *Tullo* de *Bello* e Consulum contemtu orta, tam eorum, qui tum fasces habebant, (nam eorum *imbelles* animos exprobrabat *Tullus*) quam eorum, qui posteriori huius anni parte successuri erant. Hos enim rebus Bellicis ineptos bis agnoscit *Dionysius.* Sic enim ille de *Iulio* et *Pinario:* ἄνδρες ἥκιστα πολεμικοί. L. VIII. p. 463. Sic item iterum apud illum *Coriolanus:* ἡγεμόνας ἔχειν ἀπείρους πολέμου. p. 469. Nam et *post* consultationem, et *antea,* quam illam Orationem haberet *Marcius,* penes illos fuisse Consulares fasces, ex illis *Dionysii* verbis manifestum est: ἐπεὶ δὲ καθῆκεν ὁ τῆς ἀρχῆς καιρὸς, Ἰουλίου τε καὶ Πιναρίου τὴν ὑπατείαν ἤδη παρειληφότων etc. Loquitur ibi de *Ludis Romanorum,* e quibus *Belli* quaesita est occasio. Hinc ergo constat, anni huius *Iuliani* parte saltem *posteriori* illos fuisse *Ludos.* Post veterem nempe Lunaremque, quo noui *inibant* Consules, *Septembrem.* Tum recte a *Plebis* in montem Sacrum *secessu* (quem ante nouos *Coss.* anni 491. fuisse probauimus)

10 Apud *Dionys.* L. VIII. p. 464, 465.

bauimus) τρίτον, ἢ τέταρτον ἔτος, hac ſua Oratione, quam poſt *Septembrem* habuit, ſupputarit *Marcius* p. 466. Rectius profecto, quam τέταρτον ὄπω ἔτος anno ſuperiori, cum de *Marcii* cauſa ageretur, memorat *Tribunus Plebis*, illius Accuſator. Hoc ergo anno admodum *affecto*, deſinit *induciarum biennium* annus primus.

487. *Coriolani* ann. *Aetat.* XXXVII. Huius anni *Vere*, nondum elapſo anno *Induciarum* II. nec *imbelli Conſulatu*, primam ſecundamque impreſſionem in agrum *Romanum* fecit *Coriolanus*, expugnatis etiam *Circeiis*. Haec eouſque pertigerunt, dum βραχὺς eſſet ὁ λειπόμενος τῆς ἀρχῆς τοῖς ὑπάτοις χρόνος. *Dionyſ.* L. VIII. p. 473. dum ὑπάτοις ὀλίγος ἔτι περιῆν τῆς ἀρχῆς χρόνος. *Plutarch.* Coriolano. Paulo nimirum ante *Septembrem veterem*, qui anno *Cycli* veteris XXIV. inibant, *Septemb. Iuliani* die VII. Inde *noui* inibant *Coſſ. Sp. Nautius* et *Sextus Furius*. Sub his deficiunt ad *Coriolanum Aequi*, quibus fretus agrum *Romanum* rurſus adoritur, praedaturque, domumque praeda onuſtus recedit. Inde ad *Latini* nominis *ſocios* conuerſus multas eorum *Vrbes* expugnat. Haec menſe *veteri Septembri*, *Octobriſque* parte peregit. Tum actum *Romae* de reuocando *Coriolano*. Sed repugnantibus *Patriciis* ad foſſas *Cluilias* (quibus nomen a *Cluilio*, *Albanorum Dictatore*) venit *Coriolanus*, conceditque *Romanis inducias* dierum XXX. quibus de *Pacis* ab eo oblatae conditionibus deliberarent. L. VIII. p. 489. Subactis eo interuallo ſeptem *Latinorum* vrbibus, *veteri Nouembri* affecto, et hoc anno *Iuliano* ad *exitum* vergente, redit. Sed *reditum* illius ad anni *Iuliani ſequentis* initium libentius retulerim. Rationes ibi Lector exſpectet.

486. *Coriolani* ann. *Aetat.* XXXVIII. Hoc anno *Pacem Romanis*, interuentu mulierum, concedit *Coriolanus*, μηνὶ Δεκεμβρίῳ τοῦ κατόπιν ἐνιαυτοῦ, τῇ νέᾳ σελήνῃ, ἣν Ἕλληνες μὲν νουμηνίαν, Ῥωμαῖοι δὲ καλάνδας καλοῦσιν· αὕτη γὰρ ἦν ἡ λύσασα τὸν πόλεμον ἡμέρα. *Dionyſ.* L. VIII. p. 505. *December* ille *vetus* in fine anni *Cyclici* XXIV. incipit, *Ianuarii Iuliani* die III. Huius proinde anni *Iuliani*. Haec ergo *Pacis* Epocha erat. Tum recte mater *Veturia* τέταρτον ἐνιαυτὸν ἤδη τοῦτον fuiſſe dicit, ἐξ οὗ φεύγει τὴν πατρίδα, apud *Dionyſ.* L. VIII. p. 494. *Exſulauit* ſub *Minucio Augurino* II. et *Sempronio Atratino* II. a quibus *quarti* erant reuera *Coſſ. Sp. Nautius* et *Sext. Furius*, ſub quibus haec fingitur dixiſſe *Veturia*. Et tamen τρίτον ἤδη τοῦτο ἔτος eidem *Veturiae*, ex quo patriam rei *annonariae* inopia afflixerat *Coriolanus*. Hic certe a conſilio *Coriolani* cum *Tullo* de *Bello Romanis* inferendo procedit calculus, quod *tertiis* ante hos, ſub quibus loquitur *Veturia*, *Conſulibus* tribuendum; non autem a *Bello* ipſo.

Caete-

Caeterum hoc die *Ianuarii Iuliani* III. nondum exierant *tridui induciae* vltimis *Romanorum* de *Pace* consiliis a *Coriolano* concessae, de quibus pag. 491. ita *Dionysius:* συνεβούλευε δὲ κρεῖττόν τι βουλευσαμένους ἥκειν τριῶν ἐντὸς ἡμερῶν. Et tamen *bidui* moram ad minimum innuit fuisse *Dionysius*. Priori die *legati* veniunt *Sacerdotales*, similiter tamen a *Marcio* reiecti. Tum demum consilium initur de *mulierum* legatione, auctore *Valeria*. Sequenti autem die ἕωθεν, et περὶ τὸν ὄρθρον, *ipsa* erat *legatio*, p. 495. *Ianuarii* ergo die I. data illa est de vltimis *tridui induciis* Responsio. Sic a die *Decembris Iuliani* III coeperint *induciae* aliae *priores* dierum *triginta*, et hoc adeo spatio expugnatae fuerint septem vrbes in agro *Latinorum*. Is erat, pro Kalendario *veteri*, die *Octobris veteris* XXIX. Hoc autem anno *Iuliano* periit *Coriolanus*, pro eorum sententia, qui a *Volscis* occisum tradunt; vel certe Imperio *exutus*, pro sententia *Fabii Pictoris*, qui illum apud *Volscos senuisse* credidit, teste *Liuio* II. 40. Postea certe res ab illo gestas *nullas* legimus. De hoc itaque tempore intelligenda *Dionysii* verba: ἐτῶν δὲ μετὰ τὸ πάθος ὁμοῦ τι πεντακοσίων ἤδη γεγονότων εἰς τόνδε τὸν χρόνον, οὐ γέγονεν ἐξίτηλος ἡ τοῦ ἀνδρὸς μνήμη etc. p. 509. Eadem ex illo *Suidas* voce Μάρκιος. Scripsit ediditque Historiam *Dionysius* anno *Caton.* 745. *Varron.* 747. Sed numerus *rotundus* est, qualem vidimus in Epocha Vrbis *Albanae*, a qua numerat ad aetatem *Tulli Hostilii* nunc annos 500. nunc accuratius annos duntaxat 487. Sic a *Largio* Dictatore ad *Syllam* annos duntaxat 400 numerat *Dionysius*. Propius tamen quadrabit, si ab *initio Coriolani* procedat calculus, ad *Historiae* scribendae itidem *initium*.

485. Huius anni *Iuliani Kalendis Decembribus*, quae eaedem erant cum *Iuliani Decembris* die XIV. in anno *Cycli* I. primum erat *Sacrificium* in *ara Fortunae muliebris*, πρὶν ἢ τὸν νεὼν καὶ τὸ ξόανον ἀνασταθῆναι. *Dionys.* L. VIII. p. 505. Sed τῷ κατόπιν ἐνιαυτῷ. ib. Alii enim iam inierant mense *Septembri* veteri *Coss.* ab iis, cum quibus rem gesserat *Coriolanus*, viz. *C. Aquilius* et *T. Siccius*, qui *etiamnum* erant in Magistratu. Et *nouus* inierat *superiori* anno *Iuliano* annus *Cyclicus* a *Ianuario Lunari*, et nouus *Vrbis conditae* annus a *veteris* Kalendarii *Palilibus*. Vterque post *Decembrem* illum *veterem*, quo *Pacem Romanus* concesserat ipse *Coriolanus*. Postea rem gerunt in *Hernicos* et *Volscos* noui hi fortesque *Coss.* et quidem *melioribus*, quam antea, *auspiciis*, ambo *victores*; alter item *triumphator*, alter *ouator*. *Triumphum* negat *Liuius*.

484. Κοϊντιλίου μηνὸς ἑβδόμῃ μάλιστα κατὰ τὴν σελήνην, aedem *Fortunae Muliebris* consecrat *Cos. Proculus Virginius. Dionys.* L. VIII. p. 505. De *die mensis* addit: αὕτη δὲ καὶ Ῥωμαίοις ἐστὶν ἡ προ-

ηγουμένη

ηγυμένη Κοϊντιλίων νωνῶν ἡμέρα. Non diſcrepat, vt opinor, a verbis proxime praecedentibus, ſed *formam Romanam Graece* imitatus eſt; *ante diem Nonas Quinctiles*, cum *Nonas ipſas* deſignare vellent. Incidit dies *Quinctilis veteris* VII. anno *Cycli veteris* II. in diem *Augusti Iuliani* IV. quo adeo die aedem conſecrarit *Cos. Virginius.* Inde intelligimus, poſt illum *Quinctilis* diem *nouos* iniuiſſe *Coſſ.* Hinc etiam ſtabilitur noſtra de *Pace Coriolani* Chronologia, quae, ni recte ſe haberet, non potuit huius aedis *Conſecratio* in *Conſulatum* incidere *Virginii.* Praeceſſerant enim verba illa: ἐνιαυτῷ δὲ ὕϛερον ἑτέρῳ μετὰ τὴν πρώτην θυσίαν ὁ κατασκευασθεὶς ἐκ τῶν δημοτικῶν χρημάτων νεὼς συνετελέσθη τε καὶ καθιερώθη. Eſt enim hic *Quinctilis* anni, qui *proxime ſequebatur*, primum *Sacrificium* in ara peractum, praeſide *Valeria*, nondum aede ipſa ad *exitum* perducta, nec Deae *imagine* inſtructa. Tum ſequuntur diſcordiae a *Sp. Caſſio* tyrannidem ambiente concitatae. Ea occaſione Orationem habet *A. Sempronius Atratinus*, qua rem ad *Coſſ. futuros* differendam ſuadet. Hac nimirum ratione: ἐπειδὴ βραχὺς ὁ λειπόμενός ἐϛι τῆς ἀρχῆς τοῖς ὑπάτοις χρόνος. *Dionyſ.* VIII. p. 521. Satis commode, ſi *Kalendis* inierint *Septembribus.*

483. Huius Conſulatus *ſitum*, pro mente *Dionyſii*, firmat annus *Olympiadis*, et quod *proximus* fuerit poſt Conſulatum *Spurii Caſſii.* Firmat etiam *Cos. Fabius*, primus trium, quos *continuos* agnoſcit *Liuius.* Redit *Cos.* τελευτῶντος ἤδη τοῦ ἔτους. Sequitur: ἐπιϛάντων δὲ τῶν ἀρχαιρεσίων. *Breuis* ergo mora erat inter *deſignationem ſucceſſionemque Conſulum.*

482. Huius item *locum* adſtruit annus *V. C.* 270, pro more nonnunquam *Dionyſii* in *decenniis*, et *continuorum Fabiorum* ſecundus.

481. *Fabiorum continuorum* Conſulatus *tertius.* Liu. II. 42. Proelium ἐν ἀκμῇ ἔτι ὥρᾳ ἔτους. *Dionyſ.* VIII. 532. Itaque poſt *Aeſtatem* Comitia *Conſularia. Iunio* certe *Parapegmatico* et *Iuliano exeunte*, vel etiam ineunte *Iulio.* Hoc anno *Cycli* veteris VI. (qui cum anno *Varroniano* concurrit 273) vltimus *Iunii Iuliani* dies idem erat *Iunii veteris* IX. Crediderim, *Comitia Conſularia Idibus* fuiſſe *Iuniis.* Poſtea aliquoties interceſſum, ne *Comitia Conſularia* haberentur, tam a *Tribunis*, quam etiam a *Conſulibus*, ſeſe mutuo impedientibus. Tandem proditus Interrex *Aulus Sempronius Atratinus.* Addit *Dionyſius*: αἱ δὲ ἄλλαι κατελύθησαν ἀρχαί. VIII. 534. Innuit, ni fallor, *abdicatos* fuiſſe, *ante* tempus legitimum, *annuos Magiſtratus.* Hoc ergo anno *nouum* coeperit Magiſtratuum *annuorum* exordium. Nec enim aliter, niſi vacante Poteſtate *Regia*, quae, pulſis *Regibus*, erat in *Conſulibus*; locum habebant *Interreges.* Tenuit hic primus *Interrex*,

Interrex, ὅσας ἐξῆν ἡμέρας, dies nempe V. Successit *Interrex* alius, *Sp. Largius*, a quo creati sequentis anni *Consules*. Proximum ergo *Consulatus exordium* hoc anno coepisse verisimillimum est. Sed vero anno V. C. 277. XV. Kal. *Sextiles, Coss.* in *Magistratu* fuisse, tum probabimus, cum ad annum illum peruenerimus. Proinde *Quinctilis* vel *Kalendis*, vel *Idibus*, illos *iniuisse* verisimillimum est. Vix enim patiuntur ea, quae diximus, vt *Iunii* veteris seu *Kalendis*, seu *Idibus iniuerint*. Potius autem crediderim, *Idibus*. Proximum enim, quod legimus, *exordium* erat in mense *Sextili*.

480. V. hic annus est, pro sententia *Dionysii*, a Senatusconsulto de *agris diuidundis*, Cos. *Sp. Cassio*, ann. V. C. 268.

479. Hunc *Consulatum* recte, pro suis hypothesibus, cum *Olymp.* LXXV. 1. *desinentem* scilicet, cum appeterent *Palilia*, committit *Dionysius*. Male autem hunc annum *Olymp.* $75\frac{1}{2}$ fuisse censet, quo *Archon* erat *Calliades*, et quo *Xerxes* Expeditionem suscepit iu *Graeciam*. Illum Nos in *Annalibus* nostris *Thucydideis Olymp.* $\frac{74}{75}\ \frac{4}{1}$. fuisse probauimus. Et quidem ex antiquioribus, quam sit ipsius *Dionysii*, Testimoniis, *Herodoto*, *Thucydide*, et Auctore Chronici *Marmorei Oxoniensis*. Illo ipso certe anno *Olympia* fuisse ex *Herodoto* manifestum est. Est error ille admodum receptus, ne quis illum miretur in *Dionysio*.

478. Παρελθόντι ἐνιαυτῷ Consulem *Caesonem Fabium* deseruerant fefellerantque milites, *Dionys.* IX. 633. 634. Ita etiam de *Q. Fabio* Liuius: *tertio hic ante anno Consul fuerat*. II. 46. Iterum *Consuli tum Caeso Fabius prioris anni Consul*. ib. Ex his *nexus* cum *duobus annis* praecedentibus manifestus est. Consul *M. Fabius* τὴν ὑπατείαν ἀπωμόσατο, δυοῖν ἔτι μηνῶν εἰς τὸν ἐνιαύσιον χρόνον λειπομένων. *Dionys.* IX. 525. Haec si vera, abdicauit *Maio*. Et tamen nouos *Consules* creauit secundus *Interrex* paucis post *diebus*. *Mox* certe *inituros*, cum nullus nouus sufficeretur *Interrex*. Hoc ergo anno, *Maio* veteri affecto, *inierint*, qui anno *Iuliano* sequenti e magistratu discesserunt, *Consules*. Idibus, ni fallor, *Maiis*.

477. *Nexum* huius anni cum superiori vincunt verba *Dionysii* de *Caesone Fabio*, huius anni *Consule*: ἀδελφὸς δὲ τοῦ ταύτην ἀποθεμένου. IX. 547. Itemque illa de *Marco Fabio*: ὁ τῷ παρελθόντι ὑπατεύσας ἔτει. p. 549. Adhuc *Maio* iniuisse *huius* etiam anni *Consules*, innuunt nostri verba in anni fine καὶ ὁ μὲν χειμὼν ἐκεῖνος ἐτελεύτα. Τῷ δὲ κατόπιν ἔτει Λευκίου τε Αἰμιλίου καὶ Γαΐου Σερουιλίου τὴν ὑπατείαν παρειληφότων etc. 549. 550. Forma *Thucydidea* est, cui noui anni *initium* est a *Vere*. Et quidem *Vernis* mensibus accenseri solebat qualiscunque *Maius*. Commendabat porro

porro hoc *exordium* in annis *Vrbis conditae* cenſendis, quod non longe abeſſet a *Palilibus*, quae etiam ipſa pro *anni* antiquiſſimo erant *exordio*.

476. Καίσων Φάβιος νεωςὶ τὴν ἀρχὴν ἀποδέμενος. *Dionyſ.* IX. 550. Hinc *nexus* huius *Conſulatus* cum *ſuperiori* manifeſtus eſt. Hoc autem anno *Iuliano*, ſub *ſequentium Conſulum* initio, periere *Fabii* XV. Kalendas *Sextiles*. Vid. *Diſſ.* X. n. 97. de *Cyclis*. Dies erat *Quinctilis* veteris XVIII. *Cycli* anno XI. *Auguſti Iulian.* dies XXIII. *Cum haec accepta clades eſſet, iam C. Horatius et Titus Menenius Coſſ. erant*, inquit *Liuius* II. 51. Suffragatur *Dionyſius*, qui cladis *Cremerenſis* Hiſtoriam *Horatii* et *Menenii* Conſulatu narrat, quod *Liuius* neglexerat. Addit *Dionyſius*, mora Conſulis *Menenii* effectum, vt *perierint*. Μενήνιος δὲ τοσαύτην ςρατιὰν ἄγων, ἐπὶ Τυῤῥηνὺς ἔμελλε ποιεῖσθαι τὴν ἔξοδον. Παρασκευαζομένυ δὲ αὐτῦ, καὶ τρίβοντος τὸν χρόνον, ἔφθη τὸ ἐν Κρεμέρᾳ φρύριον ἐξαιρεθὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ τὸ Φαβίων γένος ἀπολόμενον. *Mora* ergo in *nouo Conſulatu* tanta erat, vt et *Prouinciam* Conſul alter attigerit, et vt *apparatus* illius *tardus* haberetur, qui *nondum* attigiſſet. Conueniunt haec cum nuperrimo *anni Conſularis* exordio a *Maio* veteri, cuius *pars* tamen longe maxima in *Iunium* excurrebat *Iulianum*. Hucuſque ergo tenuit *initium* a *Maio*.

475. Περὶ τὰς θερινὰς μάλιςα τροπὰς Σεξτιλίυ μηνὸς παραλαμβάνυσι τὴν ὑπατείαν etc. *Seruius Seruilius* et *Aulus Virginius*. Dionyſ. IX. 558. ſequenti anno *Iuliano* depoſituri. *Kalendas* hic *Sextiles* intelligo. *Diſſ.* X. de *Cyclis* n. 97. Quod vero addit de *Solſtitio aeſtiuo*, verum eſſe non poteſt, ſi de quocunque *Sextili* intelligatur. *Erroris* tamen *occaſionem* video, quod *Sextilem* menſem cum *ſexto* anni menſe confuderit ab *initio* anni *Ianuario*. Et quidem ab eo Ianuarii *loco*, quem tenebat in Kalendario *Iuliano*. *Sextus* enim a *Ianuario Iuliano* menſis eſt *Iunius*, cui *Solſtitium affixum* credebant Veteres *Hipparcho* antiquiores. Caeterum in Cyclo *Lunari* menſis nullus eſt, qui *fixum* locum tenuerit in *Zodiaco*. Et longe aberat a *Solſtitio* ſextus ille menſis a *Ianuario* illo *Lunari*, qui locum tenebat *Martii Decemuiralis*. Occaſio tamen erroris eſſe potuit, quod *Ianuarium* primum tum menſem fuiſſe didicerat Auctor *Dionyſii*, a quo, pro *ſui temporis* Kalendario, *ſextus* fuerit menſis *Solſtitialis Iunius*. Oblitus interim, *alium* fuiſſe illius *ſitum* in Kalendario *Lunari*, quam fuerit in *Solari* atque *Iuliano:* Et rurſus in *Lunari* quoque Kalendario *Antedecemuirali* alium ab eo, quem tenuit in *Kalendario Decemuirali*. *Sextum* ergo fuiſſe *menſem* e maiorum Traditione acceperant atque publicis monumentis. Sed a *Ianuario Iuliano* ſextus numerari non potuit, dum nondum in vſu *Ciuili* eſſent menſes *Solares* atque *Iuliani*. Et *numeri*

menſium Lunarium omnes, quos habemus, a *Martio* procedunt veteri, non autem a *Ianuario*. Ne quidem menſium *Antedecemviralium* numeros excipio, cum annus *Cyclicus* iniret a *Ianuario*. Qua ſaltem licet e Faſtis *Capitolinis*, Auctoribuſque *antiquiſſimis*, coniecturam facere. In illis quoque menſium *numeralium* mentionem habemus. Nec tamen vllorum, qui aliunde proceſſerint, quam a *Martio*. Credibile eſt, vetera menſium numeralium nomina *intercidiſſe*, cum iam aſſueuiſſent nominibus menſium numeralibus a *Decemuiris* in eorum vicem ſuffectis, vt *Caprotini* nomen aboleuit nomen *Quinctilis*; et *vetuſtiora* quoque *Decemuiris* geſta menſium tamen *Decemuiralium* nominibus in *Annalium Pontificum Maximis* deſignata. Forte ob memoriam eorum, a quibus menſium *nomina* vetuſtiſſima emanauerant, damnatam. Ita factum poſtea ſcimus in cauſa *Domitiani* atque *Commodi*. Fieri poteſt, vt *nomina* illa a *Tarquiniis* ortum acceperint. Haec ſi vera, *Sextilis* ille idem fuerit, quem in anno Cycli *Antedecemuiralis* XI deſcripſimus, qui a die *Septembris Iuliani* inierit VI. Et quidem proximum anni exordium, cuius mentio occurrit, a *Kalendis* erat *Sextilibus*, cuius *primum* in hoc ipſo anno fuiſſe videtur exemplum. Vid. *Diſſ.* X. De *Cycl.* n. 97.

474. *Proximum* hunc annum ſuperiori fuiſſe probat Accuſatio *Menenii*, exacto *Conſulatu*. Ea tamen ſuperiori anno *Iuliano* peracta eſt, poſt *Sextilem* veterem, *Iulianumque Septembrem*. Res autem horum *Coſſ.* bello geſtas *huius* fuiſſe arbitror anni *Iuliani*, vſque ad *Sextilem*, qui anno *Cycl.* XIII. *Septembris Iuliani* die coepit IX. Tum accuſatus eſt abſolutuſque *Cos. Servilius*, hoc eodem anno *Iuliano* ad *exitum* vergente.

473. Cauſa *Seruilii* audita, huius anni *Iuliani*, vt videtur, initio *Sabinos* et *Veientes* vincit *Cos. Valerius*. Triumphum illius ad ann. CCLXXVIII. Kal. MAI. referunt fragmenta Marmorum *Capitolinorum*. *Kalendae* illae *Maiae* hoc *Cycli* anno XIV. cum *Maii Iuliani* die concurrunt XXX. Conuenit, quod de altero *Cos. C. Nautio*, ſcribit *Dionyſius*, eum poſt res in *Etruria* proſpere geſtas, ἐπειδὴ τὰ ἐν Τυῤῥηνίᾳ πράγματα καλῶς σφίσιν ἐχώρησε, *Volſcorum* agros fuiſſe praedatum, ἀρȣ́ρας αὐτῶν, ἐν ἀκμῇ τȣ͂ σίτȣ ὄντος, ἐμπρήσας. *Dionyſ.* IX. 568. *Iunio* exeunti *Iuliano* haec conveniunt, cuius die XXX coepit illius anni *Iunius Lunaris*. Satis et illud opportune, vt *Kalendis Sextilibus* inirent *ſequentis* anni *Coſſ.* quae quidem *Kalendae Auguſti Iuliani* diei XXIX. conueniebant, *huius* nimirum anni *Iuliani*. Ann. *Capitolin.* 278. *Catonianus* eſt 279.

472. Copias *A. Manlius* Cos. in *Veientes* eduxit διὰ ταχέων, inquit *Dionyſius* libro IX. Et ſane *Triumphum* eius ann. CCLXXIX.

Idib.

Idib. Martiis agnoſcunt Marmora *Capitolina.* Ann. 279. *Capitolinus* eſt *Catonianus* 280. *Idus* autem *Martiae* hoc anno *Cycli* XV. *Aprilis Iuliani* dies erat XXVI. Hinc autem exemplum habemus Expeditionis ſolito *maturioris.* Tardiorum exempla dedimus anno ſuperiori et 476. *Inducias* annorum XL. cum *Veientibus* memorant *Liuius* atque *Dionyſius.* Sed nota *temporis* nulla inde petenda eſt, quippe quae breui tempore ſolutae fuerint.

471. Ὑπατεύσαντας τὸ ἔμπροσθεν ἔτος *Manlium* et *Lucium* agnoſcit *Dionyſius.* Idem a *Manlio* et *Furio* V. C. 280. *duodecim* agnoſcit ἀρχεῖα ad Cos. *Spurii Caſſii.* IX. 569. Viz. ab ann. *Caton.* 268. Hinc horum *quatuordecim* Conſulatuum nexus certus intelligitur pro mente *Dionyſii.* Sic tamen in Oratione *Sicinius:* Γάϊον δὲ Γενύκιον, δήμαρχον ὄντα ἡμέτερον, ἐπεὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο πολίτευμα μετὰ ἔτος ἑνδέκατον ἀνενεοῦτο etc. *Dionyſ.* X. 634. Hoc enim in loco calculus a Coſſ. anni *Catoniani* 281. regreditur. *Initium* autem *Tribunatus* erat fine anni *Catoniani* 280. a *Decembri.* Inde annus erat XII. ad *Conſulatum Caſſii* anno *Catoniano* 269. XI. autem ab eiuſdem *Caſſii aede,* quae ſub *ſequentibus* Conſulibus peracta eſt anni 269.

470. Hoc anno *Iuliano, Ianuarii* nempe *Iuliani* V. qui *Decemb.* X. reſpondit anno *Cycli* XVI. *Tribunus Plebis* ſecundo factus eſt *Valero.* Inde Patriciis occaſio data *Appium Claudium* Conſulem Plebi odioſiſſimum in annum ſequentem deſignandi, ſequenti *Sextili* eiuſdem anni *Iuliani* initurum. Dicitur autem ſub his *Coſſ.* fuiſſe *intercalaris.* Macrobius: *hunc arguit Varro ſcribendo, antiquiſſimam Legem fuiſſe inciſam in columna aerea a Lucio Pinario et Furio Conſulibus, cui mentio intercalaris adſcribitur.* Saturnal. I. 13. Caeterum *priori* huius Conſulatus parte, quae cum anno *Iuliano ſuperiori* concurrebat, nullus erat menſis *Intercalaris.* Poſteriori autem anno *Cyclico,* qui in menſem deſiit *Intercalarem,* iam antea *Conſulatum* abdicauerant *Pinarius* atque *Furius,* quam *intercalaretur,* qui menſe *Sextili* nouos in Conſulatu *Succeſſores* acceperunt. Sed ne quidem in *alia* aliqua Epocha, quae iuſtis *bienniis* diſcrepat a *Varroniana,* locum habere potuit his *Conſulibus* menſis *Intercalaris.* Non ergo in *Catoniana,* vel *Fabiana.* In Epochis autem numero *impari* a *Varroniana* diſcrepantibus locum habere potuit, vt in *Capitolina* et *Fabiana.* Ideone harum alteram *Varronianae* anteferendam exiſtimabimus? Non puto. Obſeruanda potius arbitror verba *Macrobii.* Nec enim *rem* geſtam aliquam his *Conſulibus* tradit menſe *Intercalari* deſignatam. *Mentionem* autem tantummodo ſub his *Conſulibus* obſeruat *Intercalaris,* qui nempe *menſis* ad rem *geſtam* ſpectarit ſub *aliis Conſulibus.* Hoc ſi

Xx 2 recte

recte ſe habeat, non erit hic, in quo verſamur, *Intercalaris Conſulatus:* recteque adeo ſe habebit hoc ſaltem nomine Epocha vtraque, tam *Catoniana*, quam *Varroniana.* Atque hanc ſententiam ferent ſatis commode *verba* ſaltem *Macrobii.* Potuit tamen *Intercalaris* ille non *menſis* fuiſſe, ſed tantummodo *dies*, vt vitaretur *dies* cladis *Cremerenſis*, quae praeceſſerat, qui quidem *dies* inter *atros infauſtoſque* numerabatur. Vid. quae infra dicemus ad ann. ante *Chriſt.* 260.

469. *Proximum* hunc fuiſſe *ſuperiori* Conſulatum, e verbis illis colligitur: οἱ δὲ περὶ τὸν Πόπλιον δήμαρχοι ὐθὲν ἔτι διαμελλήσαντες, τὸν ἐν τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ οὐ δυνηθέντα ἐπικυρωθῆναι νόμον πάλιν εἰσέφερον. IX. 573. Conatus enim *Tribunorum* pro illa Lege ſub *ſuperioribus* Conſulibus narrauerat ipſe *Dionyſius.* XV. hic *Conſulatus* eſt poſt *Sp. Caſſium.*

468. XVII. hic annus eſt a *Conſulatu* vltimo *Sp. Caſſii.* Ambobus nempe terminis *incluſis.* Proximus autem ab *Appii* Conſulatu. Huius anni *Iuliani* fine *Volſcorum* impetus, et Bellum mox ſecutum, quae huius Conſulatus *initio* contigiſſe docent tam *Liuius*, quam *Dionyſius. Septembri* enim *Iuliano* fere *ineunte* iniuit vetus *Sextilis* anno *Cycli* XVIII.

467. *Sextilis* ille, quo *iniuiſſe* huius anni *Coſſ.* cenſet *Dionyſius*, ad annum *Iulianum* ſpectabat *ſuperiorem.* Huius enim anni *Iuliani Sextilis* ad annum *Olymp.* LXXVIII. 2. ſpectabat. Sed primum certe *Olympiadis* annum intelligit *Dionyſius*, quoties *Conſulatum* noua *Olympiade* deſignat. Hoc porro anno *Iuliano* contigerunt, quae *ſequentium* Conſulum *initio* fuiſſe innuit *Dionyſius*, τὴν ὕπατον ἀρχὴν παραλαβόντων. IX. 585. Coepit *Sextilis* vetus *Septembr. Iuliani* die IV. anno hoc, qui *Cycli* erat XX.

466. Hoc anno *Iuliano*, poſt *Sextilem*, cum anni ſequentis *Coſſ.* iniuiſſent, noui *Plebeiorum* motus de Lege *Agraria*, τῆς Ἀντιατῶν χώρας, ἣν τῷ προτέρῳ ἔτει δόρατι ἑλόντες κατέσχον. *Dionyſ.* IX. 588. *T. Quinctii ductu et auſpicio agri capti priore anno aliquantum a Volſcis.* Liv. III. 1.

465. Hoc anno *Iuliano*, ni fallor, *colonia* ipſa *Antium* deducta; et res a *Conſulibus* Bello geſtae, pro mente *Dionyſii.*

464. Hoc anno *Iuliano* aedes *Dii Fidii* a Conſule *Sp. Poſthumio* dedicata *Nonis Iuniis. Iulii* nempe *Iuliani* die XXIII. anno *Cycli* XXIII. Ante menſem *Sextilem*, quo ſucceſſorem accepit.

463. Huius anni *ſitum*, pro mente *Dionyſii*, oſtendit *Olymp.* LXXIX. Pro mente *Liuii* verba illius de Bello cum Aequis: *Extractum in tertium annum Bellum eſt, Q. Fabio et T. Quintio* Coſſ. L. III. c. 2. Coeperat enim Bellum ann. V. C. 287. *Catonian.* ante *Chriſt.* 465. Σῖτον, ὃς ἐν ἀκμῇ τότε ἦν, συγκομιζόμενον

ζόμενον a *Romanis* memorat *Dionysius* IX. 590. *Aequis* interim proelium detrectantibus. Proinde *Iulio Iuliano* adhuc erant in Magistratu *Coss.* Sed *Iunio* veteri exiit *Iulius Iulianus* anno *Cycli* XXIV. Nec multo *postea* tenuisse innuunt, vt puto, verba *Dionysii*: τοῦτο διαπραξάμενος ὁ Φάβιος, ἐπειδὴ παραδοῦναι τὰς ἀρχὰς ἑτέροις ἔδει, τὴν δύναμιν ἀναστήσας ἀπῆγε. IX. 591. Adhuc ergo tempus *ineundi* Consulatus *legitimum Sextilem* mensem fuisse verisimillimum est. Porro nouis *Coss.* νεωστὶ Consulatu potitis, nuncii veniunt a *Latinis* de *Antiatium Aequorumque* et *Volscorum* defectione. Rursus τούτων οὐ πολλῷ ὕστερον alii ab *Hernicis* nuncii de *Aequorum* exercitu finibus egresso. *Dionys.* IX. 591. Post diem *Septembris Iuliani* VII. quo coepit veterum *Sextilis*, et quo *noui* hi proinde Coss. *inibant*. Haec ergo huius anni *Iuliani* fine. Sic tamen, vt opinor, vt in annum *Iulianum sequentem* Bellum ipsum inciderit.

462. Hoc anno *Iuliano* rem *gestam* arbitror ab *huius* anni *Consulibus*, qui anni *Iuliani initio* erant in Magistratu. De *Consulibus*, qui *Iuliani* anni *fine* inibant, ita Liuius: *Creati Coss. L. Ebutius, P. Seruilius, Kal. Sext. vt TVNC PRINCIPIVM ANNI agebatur, Consulatum ineunt.* III. 6. Sic nempe loquitur, quasi non illo *primum* anno illud *coeperit* initium, sed iam antea fuisset receptum, quod sane nos superioribus consentaneum probauimus. Conuenit praeterea, quod de *pestilentia*, quae *hoc* anno saeuiit, grauissima scribit *Dionysius*: ἤρξατο μὲν οὖν ἡ νόσος περὶ τὰς καλάνδας τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός· διέμεινε δὲ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ὅλον. IX. 595. *Consulari* anno *annuam* metitur *luem*. Suffragante etiam *Liuio*, cuius illa verba sunt: *annus pestilens erat vrbi agrisque.* III. 6. Proinde *ante* pestis *annuae* initium *annus* iam inierat *Consularis*. Coepit *September* vetus *Septembris Iuliani* die XXVI. *Sextilis* autem die *Augusti Iuliani* die XXVIII. anno illo *Cycli* I. Annus est *Orosio* V.C. 290. Pro Epocha *Capitolina Polybiana*, vel *Fabiana*.

461. Ad *finem* initi *superiori* anno *Consulatus* perstitit *pestilentia*. Desierat nimirum ante *Comitia Consularia*. Liuius: *Inde paulatim seu pace Deum impetrata, seu grauiore tempore anni iam circumacto, defuncta morbis corpora salubriora esse coepere: versisque animis iam ad publicam curam, cum aliquot interregna exissent: P. Valerius Publicola tertio die, quam interregnum inierat, Consules creat L. Lucretium Tricipitinum et T. Veturium Geminum, siue ille Vetusius fuit. Ante diem* III. *Idus Sextiles Consulatum ineunt.* III. 8. Suffragatur *Liuio Dionysius*, qui *pestilentiae* finem sub *sequentibus* agnoscit *Consulibus*: Ἐπὶ τῆς τούτων ἀρχῆς (inquit) ἡ νόσος ἐπαύσατο. IX. 596. De *tempore* autem, quo *inierint* illi *sequentis* anni *Consules*, *numerum Iduum* apud

 Liuium

Liuium mihi ſuſpectum eſſe fateor. Ipſis enim *Idibus Sextilibus* Conſules potius *iniuiſſe* crediderim. Erat enim mos apud *Romanos* longe receptiſſimus, vt vel *Kalendis*, vel *Idibus*, inierint *Conſules*, Ciuili nimirum vel *Nouilunio*, vel *Plenilunio* menſis, qui tum in *Ciuili* erat vſu, *Lunaris*. Aliter tamen factum ſcio a *Tribunis Plebis*. Hic vero, quo minus aliter ſe res habuerit, obſtat ipſe *Liuius*. Superiori anno *Kalendas Sextiles* Conſulatui *ineundo* legitimas agnoſcit. III. 6. Proinde *Kalendis* inituri erant huius anni *Conſules*, ſi quidem *vlli* fuiſſent in Republica *Conſules*, qui *Comitiis Conſularibus* praeeſſent. Ambobus autem a *peſtilentia* exſtinctis, ita factum, vt ad *Interregnum* res redierit. Aliquot autem *interregna* exiſſe agnoſcit *Liuius*. Haec certe *duobus* plura eſſe non poterant. *Quinorum* ſingula fuiſſe *dierum* recepta eſt ſententia, cui ſuffragatur etiam *Liuius* I. 17. Itaque ad X Sextilis diem *duo* illa *Interregna* pertigerint. *Tertium* autem *Interregem tertio die*, quam *Interregnum* inierat, *Conſules creaſſe* docet. *Die* nimirum menſis proinde XIII. ipſiſque adeo *Idibus*. Ita rem fuiſſe neceſſe erit, niſi *Nonae* fuerint, illo ſaltem ſeculo, etiam in *Sextili ſeptimanae*, quod nemo docuit Veterum, quos hodie habemus.

460. *Situm* huius anni adſtruunt verba Liuii: *priore anno morbus bellumque.* III. 9. et poſtea: *abſumtis priore anno Conſulibus.* ib. Quae de *ſuperiori* anno veriſſima erant. *Conſules* in hoſtica vſque ad *exitum Conſulatus:* τῶν ὑπάτων ἐπίτηδες ἐν τῇ πολεμίᾳ γῇ τὰς δυνάμεις κατασχόντων, ἕως ὁ τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς παρέλθῃ χρόνος. *Dionyſ.* X. 600. Sic anno *ſuperiori*: ὁ τῶν ἀρχαιρεσιῶν ἐπέστη καιρός. τότε δὲ ἀναστήσαντες ἀπῆγον ἐπ᾽ οἴκε τὰς δυνάμεις. IX. 598. Paulo nimirum ante *Septembris Iulian.* X. qui dies erat *Sextilis* veteris XIII. hoc anno *Cycli* III. Poſt illum Conſulatum *elapſum* ineunt noui huius anni *Tribuni Plebis*, inter quos *A. Virginius*, *Ianuarii Iuliani* III. qui dies erat veteris *Decembris* X. Breuius erat ſpatium, quam vt huius anni *Tribuno*, *Terentio*, licuerit conſilium de *Conſulari Poteſtate* imminuenda ad *exitum* perducere. Hinc ergo colligitur, non magnum fuiſſe ſpatium inter *exitum* Poteſtatis *Conſularis* Poteſtatiſque *Tribunitiae*. Non certe maius eo, quod praedictae complectuntur rationes. Colligitur praeterea, *ſequentis* fuiſſe anni *Iuliani* ſequentium *Tribunorum* turbas omnes. Sequentium *Conſulum* fuiſſe ſuffragatur Liuius: *Anno deinde inſequenti Lex Terentilla, a toto relata collegio, nouos aggreſſa Conſules eſt.* III. 10. Noui ergo erant *Conſules*, cum *noui* iam in officio eſſent *Tribuni*.

459. *Nexum* huius anni cum *ſuperiori* probat, quod modo obſeruabamus de *Conſulibus* ſuperioris anni in hoſtico ad *Conſulatus exitum* commemorantibus. Imo *huius* Conſulatus cum

duobus

duobus superioribus nexum *continuum* ostendunt verba *Volscii Caesonem Fabium* accusantis apud *Dionys.* X. 605. E quibus illud etiam manifestum est, *tertium* hunc annum esse a *pestilentia*. Numerum *annorum*, vel (quod eodem redit) *Consulum*, designauit *Dionysius*, quem non designauit *Liuius*, qui hoc tantum de *Volscio* obseruauit, quod *ante aliquot annos Tribunus Plebis* fuisset, quam *testimonium* diceret in *Caesonem*. III. 13. Idem tamen ab anno *pestilentiae* rei, de qua testimonium dixit, *gestae* Epocham arcessit, et plures vnis *superiorum annorum Consules* agnoscit.

458. Huius etiam anni *nexum* ostendunt verba *Dionysii* illa: Κίνδυνος, ὅσος οὔπω τὴν Ῥώμην κατέσχεν, ἐξ ἀλλοεθνοῦς πολέμου· ὃν παρήγαγεν ἡ πολιτικὴ στάσις ἐντὸς τείχους, ὡς οἵ τε Σιβύλλειοι χρησμοὶ προὔλεγον, καὶ τὰ ἐκ τοῦ δαιμονίου φανέντα προεθέσπισεν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ. X. 606. De his enim *Oraculis* portentisque *superiori* anno egerat ipse *Dionysius* p. 600. etiam consilii de Potestate *Consulari* imminuenda ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ initi meminit in oratione *C. Claudius* Consul. Idem exsilium *Caesonis Fabii* τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ tribuit, quae ambo *superiori* anno reuera conueniunt, ipso teste *Dionysio*. *Tertius* praeterea hic numeratur ab eodem annus Tribunorum Plebis, *Virginii* collegarum: qui quidem *L. Quinctio*, huius anni *Consuli*, in *Valerii* locum suffecto, *secundus* fuisset, si etiam ipse, pro eorum exemplo, in sequentem annum II. Cos. fuisset. X. 623. Pro suis scilicet hypothesibus accuratissime. I. enim *Virginii* Tribunatus anni erat *praecedentis*, quo *Caesonem Quinctium*, *Lucii* filium, in *exsilium* adegerat. Hoc autem anno τὸ δεύτερον τὴν δημαρχίαν accepisse docet cum collegis *Virginium*. X. 606. quo τὸ τρίτον οἱ δήμαρχοι διεπράξαντο μὴ ἀποθέσθαι τὴν ἀρχήν. p. 616. quorum exemplo *L. Quinctio* Auctor erat Senatus *secundi* Consulatus ambiendi. Conuenit *Liuius*, qui *Tribunos* hoc anno, *reclamantibus Consulibus*, *refectos* esse scribit. III. 21. De *secundo Tribunatu* nimirum intelligendus. *Tertium* ergo fuisse necesse est, quem in sequentem annum ambibant, *Tribunatum*. Hucusque autem *Idus Sextiles* Consulatibus *ineundis* legitimas fuisse verisimillimum est. *Priori* anni Consularis parte rixae erant in Patres *Tribunitiae*, nunciique de Patrum in Plebeios *insidiis* commentitii. Tum *Capitolium* occupat *Appius Herdonius* tertio oppugnationis die cum suis, fere ad internecionem, caesus. Postea recrudescunt *Plebeiorum* querelae per *Tribunos* Legis a *Valerio* Consule in *Capitolii* expugnatione interfecto *promissae* beneficium sibi vendicantium. His moram facit Consul *Claudius* tantisper, dum *collega* in *Valerii* locum sufficeretur. Sufficiturque is ipse *Lucius Quinctius*. Hunc ἀργὰν τινα ὑπεργαζόμενον εἰς σποράν

 p. 615.

p.615. reperiunt nuncii ad eum accersendum a Senatu missi. Haec certe *aratio* erat, quam *paulo ante sationis tempus* praecipit *Plinius*, Nat. Hist. XVIII. 19. *Veterum* illa scilicet, de cuius tempore ita idem *Plinius* alibi: *Xenophon, antequam Deus signum dederit. Hoc Cicero Nouembris imbre fieri interpretatus est.* Nat. Hist. XVIII. 25. Conueniunt certe verba *L. Quinctii* iam *Consulis* ita minantis: ὀ πρότερον ἀναστήσω τὸν στρατὸν ἐκ τῆς πολεμίας, πρὶν ἢ πᾶς ὁ τῆς ἀρχῆς μου διέλθῃ χρόνος. Ὡς οὖν ἐν ὑπαίθρῳ χειμάσοντες παρασκευάσασθε τὰ εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπιτήδεια. X. 616. Spectant illa certe ad *priorem* anni *Consularis* annum, in quo versamur, *Iulianum*, quo *coepit* anni *Consularis hyems*. Nec longe abit *Liuius*, qui *Decembri* mense *L. Quinctium* Consulem creatum fuisse scribit. III. 19. Qui quidem *December* hoc anno *Cycli* V. die *Decembris Iuliani* iniuit XXVIII.

457. Hic annus tertius erat eorundem *Plebis* Tribunorum, *Virginii* collegarum, vt docuit superiori anno *Dionysius*. Suffragatur *Liuius*, qui *quartum* hoc anno *Tribunatum* ab illis affectatum euictumque fuisse tradit. III. 24. *Situm* praeterea eiusdem firmant Fasti *Capitolini*, in quibus Cos. huius anni, *Cornelius*, *triumphasse* legitur anno Epochae *Capitolinae* CCXCIV. quae hoc spatio vno anno minor est *Catoniana* atque *Varroniana*. Plenum certe inter annum Epochae suae CCL. (quo alius refertur *Consulis Triumphus*) qui *Varronianus* erat CCLI, annumque etiam CCXLVIII, qui *Varronianus* erat CCXLIX, interuallum esse vincunt. *Reditus Consulum* quando fuerit, ex eorundem *Triumphis* discimus. Vtrumque enim mense *Maio* fuisse docuit Auctor Marmoris *Capitolini*. Posterioris autem ipsum quoque *diem* designauit IV. *Id. Maias*. Addit *Liuius*, cum triumpharetur, *extremum anni* iam fuisse. III. 24. Idem, ni fallor, innuit *Dionysius* forma illa apud *Thucydidem* solenni: καὶ τὸ ἔτος τοῦτο ἐτελεύτα. X. 619. Non tamen propterea *Idus Maias* ineundis *Consulatibus* constitutas arbitror, vt *inibant* postea *Decemuiri*. Imo *nouum* illum morem solitoque *maturiorem*, qui sub *Decemuiris* obtinuit, docet ipse *Dionysius*, vt postea videbimus. Adhuc ergo *Idus* potius *Sextiles* annuis Magistratibus dicatas existimo. *Maius* enim spatio fuerit oportet ante elapsum *Consulatum* a *Triumpho*, quam quod inter IV. Idus Idusque *ipsas* intercessit. Obseruauit enim Liuius, *quia silentium de Lege erat, perculsos magnam partem credidisse Tribunos.* III. 24. Erat ergo *spatium* satis amplum Legi ferendae *reliquum* sub *illo* quoque ipso *Consulatu*. Alioqui nulla esse potuit conatuum de *Lege* impetranda exspectatio. Sed vero *Trinundini* mora necessaria erat a *Legis propositione*. Quae tamen ne quidem proponi potuit, *Quiritibus* Reipublicae causa *absentibus*, et

et ſuffragii *iure* proinde cituris. Vtque illi in *Pomoerio* fuiſſent, non tamen *ſagatorum* ſuffragia erant, ſed tantummodo *togatorum*. Nec porro *ſagatis* licuit *Vrbem* ingredi ſine *Imperatoribus*, quoties *triumphandum* eſſet. Partem enim vel maximam in *Triumphis* habebat *deportatus* ab Imperatore *exercitus*, praemiiſque affecti milites. Adhuc enim ſub *Imperio* erant, et *Sacramento militari* obnoxii, dum *lictores* retineret, quibus *dimiſſis*, ne quidem licuit *triumphare*. *Primae* autem εἰσελάσεως erat *Triumphus*. Proinde *ante* actum triumphum *Tribunis* de *Lege* agere ne quidem licuit intra *Pomoerium*, quibus nulla tamen erat *extra* Pomoerium poteſtas. Non licuit ſaltem cum *Conſulibus*, de quorum *reditu* loquitur illo loco *Liuius*. Et ne quidem cum *militibus Quiritibus*, qui non, niſi exuto *militum* nomine, et remiſſo *Sacramento militari*, *Quiritium* nomen induebant. Sic enim *legiones* exauctorabant *Iulius Caeſar* et *Alexander Seuerus*, cum pro *commilitonibus* illos *Quirites* appellarent. Proinde menſe *Maio* ne quidem poterant *noui* inire *Conſules*, vt ſpatium vel *arctiſſimum* Legi *ferendae* concederemus. *Laxius* autem neceſſarium erat, vt neceſſarii ad *Legem proponendam* fierent *apparatus*. Quod tamen vltra *Idus Sextiles* proferri commode vix potuiſſe tam ex *antecedentibus* didicimus, quam etiam e *conſequentibus* diſcemus. Ex hoc autem tam *maturo Triumpho* colligimus, partem rerum ab his *Coſſ.* geſtarum magnam anni fuiſſe *Iuliani ſuperioris*. Aliquot enim *menſes Tuſculi* bellatum teſtatur *Liuius* III. 23. Praeceſſerant autem res geſtae ab *vno Conſule* in *Antiates*. Sequebantur *vtriuſque Conſulis*, pulſo hoſte, *ſeorſim* in *Volſcos Aequoſque*. De quibus tamen *Maii* veteris XII. *triumphatum*, *Iunii* nempe *Iuliani* die II. hoc anno *Cycli* VI.

Porro hoc eodem anno *Iuliano* ſucceſſerunt anni *ſequentis* Conſules, *Idibus*, vt exiſtimo, *Sextilibus*, quae (hoc anno *Cycli* VI.) *Septembris Iuliani* diei reſpondebant II. Tum *nouae* incipiunt cum *nouis Coſſ.* rixae *Tribunorum*, *Virginii* collegarum, τέταρτον ἔτος ἤδη τὴν αὐτὴν κατασχόντων ἀρχὴν, inquit *Dionyſius*. Quae verba ita intelligo, vt iam 4. fuerint deſignati. Quod ſcilicet *victoria certaminis* [de hoc quarto Tribunatu] *penes Tribunos fuerit*. Sic enim loquitur *Liuius* III. 24. Idem ergo κατασχεῖν, quod *votis potiri*, nec amplius *inter ſpem metumque dubium* eſſe. Nec enim longe a *Comitiis*, quibus creati *Conſules*, deſignabantur etiam, vt videtur, *Tribuni*. Inde tam acerbae lites in *Comitiis Conſularibus* de *Tribunatibus* etiam *redintegrandis*. Sed *duum menſium ſpatium Conſulibus datum eſt ad inſpiciendam Legem: vt, cum edocuiſſent Populum, quid fraudis occultae ferretur, ſinerent deinde ſuffragium inire. Hoc interualli datum res*

 tran-

tranquillas in vrbe fecit. Ita *Liuius* III. 25. Proinde probabile est, *bimestri* illo spatio, non *diu* post initum *Consulatum* supputando, *nouos* praeterea motus Tribunitios fuisse. *Nec diuturnam* (inquit) *quietem Aequi dederunt.* Liv. ib. Intelligit etiam hic procul dubio ab initio *Consulatus.* Vt *primo* etiam *noui* Consulatus *mense*, nempe *Sextili*, *Aequorum* defectio contigerit. Duae deinde ad illos missae fecialium legationes, *binorum* scilicet, vt videtur, *dierum.* Tum missus in *Aequos* Cos. *Minucius* primo, quo hostem assecutus est, die monte *Algido* conclusus fuerit, sequenti circumuallatus, die *Sextilis*, vt videtur, XXVII. Sequenti die XXVIII. Dictator ab altero Cos. *Nautio* dictus *L. Quinctius Romam* venerit. *Postero* die *Equitum Magistrum* dixerit ipse *L. Tarquinium*, qui *tertius* erat clausi *Minucii.* Liv. III. 27. suae autem *Dictaturae* II. cuius *media nocte* in *Algidum* peruenerit. Die nimirum *Sextilis* XXIX. eodemque *vltimo.* *Intra quindecim dies coeptum peractumque Bellum*, testatur *Florus* I. 11. Exeunt hi dies ipsis *Idibus Septembribus*, quibus de *Aequis* Dictatorem *triumphasse* docent Fasti *Capitolini*, quae cum *Octobris Iuliani* die concurrebant I. Addit Liuius: *Confestim se Dictator Magistratu abdicasset, ni Comitia M. Volscii falsi testis tenuissent. Ea ne impedirent Tribuni, Dictatoris obstitit metus. Volscius damnatus Lanuuium exsulatum abiit.* III. 29. Proximum ergo diem *Septembris* veteris XIV, *Octobris* vero *Iuliani* II, *Comitiis* illis dicauit, ni fallor, *Quinctius*, quibus ad exitum perductis, se ipse Dictatura abdicauit. Hunc diem Dictaturae XVI fuisse arbitror, quem agnoscunt *Liuius* III. 29. atque *Dionysius* X. 623. Ne dicam minorum gentium Auctorem, qui de *Viris* scripsit *Illustribus*, nempe *Sextum Aurelium Victorem.* Sic nempe conciliandum arbitror cum illis *Florum.* Idem tamen *Dionysius*, seu (quod eodem redit) apud illum *L. Valerius*, XIV. duntaxat dies eiusdem *Quinctii* in *Dictatura* numerat. ταῦτα ἐν ἡμέραις τεσσαρεσκαίδεκα μόναις ἅπαντα διαπραξάμενος. *Dionys.* XI. 668. Non pugnat tamen, si de rebus illius *Bello gestis* intelligatur, quod innui videtur voce διαπραξάμενος. Sic enim dies ipse *Triumphi*, aliusque *Comitiorum* post Triumphum numero excludendus erit. Quod sane verisimillimum est. Ait praeterea idem Florus, *visum Dictatorem ad relictum opus festinasse.* Scilicet *arandi.* Et quidem *arationem* vsque ad *Nouembris imbres*, ipsamque *brumam*, protrahunt *Rei Rusticae* Praeceptores. Vid. *Plin.* N. H. XVIII. 19. *Temporis* nota est illustrior apud eundem *Florum* in verbis illis: *Medium erat forte tempus sementis, quum patricium virum innixum aratro suo lictor in ipso opere deprehendit.* Non longe abeunt *limites* illi *Pliniani: far Septembri extremo vsque in Idus Octobris.* Alii post hunc diem in *Kalendas*

Nouem-

Nouembris XVIII. 25. Pars illa media *prior* cum *Dictatura Quinctii* vniuersa fere conuenit. Sic ergo poteſt intelligi *Florus*, vt partem *ſementis mediam* (qua *mediae* nomine *dimidia* intelligitur) *Quinctius* huic Expeditioni impenderit. Huius autem anni *Iuliani* Dictaturam *Quinctii* fuiſſe neceſſe eſt, quae in *Septembrem* deſiit. *Poſteriori* enim anni *Conſularis* parte *September* locum habere non potuit, dum *initium* anni eſſet a *Sextili*. Haec *L. Quinctii* Dictatura XX. annis *aliam* eiuſdem *Dictaturam* praeceſſit, qua *Sp. Melius* Regni affectati nomine occiſus eſt. *Victor* de *Viris Illuſtribus*. Nempe ſub *Coſſ.* anni *Catoniani* 316. qui iidem erant cum *Conſulibus* anni *Varroniani* 315. Reſpondet numerus accuratiſſime pro rationibus *Catonianis*, quas proinde hic Auctor ſecutus fuerit. Tum *Quinctius* annum 80. ſuperarit. *Liv.* IV. 14. Hoc ergo anno annum aetatis 60. ſuperarit. *Natus* proinde anno *V. C.* 236.

456. Hic annus erat *Tribunorum*, *Virginii* collegarum, IV. *Dionyſ.* X. 619. *Liv.* III. 24. Paulo tamen *ante* hunc, in quo verſamur, annum *Iulian.* Nam, vt deſignari potuerint in *Comitiis* fere *Conſularibus Tribuni Plebis*, Magiſtratum tamen ipſum non *inibant* ante *Decembr.* veteris diem X. qui dies erat *Decembr. Iuliani* XXVI. hoc anno *Cycli* VI. non autem Conſulum nouorum *initio*, vt ſonare videntur *verba* Veterum, ſi minus caute expendantur. *Diem* enim illum *perpetuum* fuiſſe *ineundo Tribunatui*, docet *Dionyſius*: Οὗτοι δημαρχικὴν ἐξουσίαν πρῶτοι παρέλαβον οἱ πέντε ἄνδρες, ἡμέρᾳ τετάρτῃ πρὸ τριῶν εἰδῶν Δεκεμβρίων, ΩΣΠΕΡ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΧΡΟΝΟΥ ΓΙΝΕΤΑΙ. VI. et quidem IV. *Id. Decembres* Tribunatum iniuiſſe *M. Naeuium* ſub *Coſſ.* anni 569. teſtis eſt *Liuius* XXXIX. 52. Cum nempe *Idibus Martiis* inirent *Coſſ.* Vel inde intelligimus, vt fuerint iiſdem fere cum *Conſulibus* Comitiis deſignati *Tribuni*, non tamen illos *eodem* cum *Conſulibus* tempore Magiſtratum *iniuiſſe*. *Per eos dies* (inquit *Liuius* III. 29.) *Conſul Nautius ad Eretum cum Sabinis egregie pugnat.* De *tempore* loquitur, quo *Dictaturam* abdicauit *Quinctius*. Clarius autem *Dionyſius* res eaſdem *Nautii* ad *tempora* refert *Dictatura* illa paulo *recentiora*, μετ' ὀ πολὺν χρόνον. X. 622. Itaque ſuperioris anni *Iuliani fine* poſt diem *Octobris* ſaltem I. illa omnia contigerint. *Extremo anno agitatum de Lege ab Tribunis eſt. Sed quia duo exercitus aberant, ne quid ferretur ad Populum, Patres tenuere.* Liv. III. 29. Hic *anni extremi* nomine partem, ni fallor, anni *quartam vltimam* intelligit ſaltem, vt *minimam* fuiſſe concederemus. Sic enim etiam fere *Thucydides*, vt puto, nomine ἔτους τελευτῶντος, *minorem* certe *ſemeſtri*, quae illi frequentiſſima partitio eſt, partem deſignauit. Nec enim ſolebant *Tribuni*, vt iam vidimus, cum ſpatio excluderentur, de *Lege*

Lege agere. Sed ne quidem, cum iusto *breuius* esset, cum nempe peragendo, quod coeperant, consilio non sufficeret. Hic autem nondum de *ineundo Consulatu* agebatur, sed de *Comitiis* tantummodo *Consularibus*, quae *Consulatus* etiam ipsos *praecedere* solebant. Sed nec aderat cum exercitu Cos. *Nautius*, cum *duo* abessent *exercitus*. Quem tamen postea appulisse, et quidem cum suo *exercitu*, testatur *Dionys.* ἀπῆγεν, inquit, ἐπ' οἴκȣ τὰς δυνάμεις. X. 622. Nec tamen vlla poterant esse *Comitia Consularia* antea, quam adesset ille, qui solus tum habebat potestatem *Comitiorum Consularium*. Iam diu antea abdicauerat Personam *publicam*, priuatamque rursus susceperat, *Dictator*. Idemque fecerat, *Dictatoris* iussu, collega *Nautii* in *Consulatu*, *Minucius*. Nec vlla reperimus *Interregni*, in hoc anno, vestigia. Solus ergo supererat, qui, per Leges, *Comitiis Consularibus* praeesse potuerit, *Nautius*. Breue ergo spatium illud esse non potuit, quod *Nautii* aduentum *intercessit*, quod tamen *extremo anno* tribuit *Liuius*. Hinc colligimus, anni *Consularis initio*, annoque adeo *Iuliano superiori*, contigisse *Dictaturam*, quae *Consulem* in Magistratu reliquerit, nec adeo limites *anni Consularis* excesserit, imo quae aliis *Nautii* rebus gerendis spatium dederit, rixisque postea *Tribunitiis*, quae tamen *legitimum* anni Consularis *modum* ita non superarint, vt ne quidem *Comitia* attigerint *Consularia*. Hunc autem annum loco esse suo, qui superiori *proximus* erat, vincunt verba *Dionysii* de *Tusculo*, ἣν Αἰκανοὶ τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ captam direptamque Romani ab hoste receperant. X. 619. Vincunt verba *Liuii* de foedere cum iisdem Aequis, *quod ictum erat priore anno cum Romanis*. III. 25. Vincunt eiusdem alia, de *Tribunatu quinto Virginii collegarum* a *Comitiis fere Consularibus* saltem designato: *Plebes vicit, vt quintum eosdem Tribunos crearent*. III. 29. Vincunt etiam *Eutropii*, qui sequenti anno *Quinctii Dictaturam* assignat, post *censum*, cuius meminerat *priori* anno *Liuius* III. 24. Nec *Liuius* modo, verum etiam *Dionysius*, sub iisdem quoque, quibus et *Liuius*, *Consulibus*. Loco autem *alieno*, anno nimirum *V. C.* 312.

Idibus Sextilibus, *Septembris* nimirum *Iuliani* die XIV, noui *ineunt* futuri anni *Coss.* anno *Cycli* VII. Proximum hunc *superiori* annum fuisse docent verba *Dionysii*: Αἰκανοὶ οἱ νεωστὶ καταπολεμηθέντες. X. 623. Et de *Corbione* vrbe illa: ἣν ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ Ῥωμαίοις παρέδοσαν. p. 623. Et πέμπτον ἔτος *Virginii* cum collegis in *Tribunatu*. ib. Et de *L. Quinctio Cincinnato* illa: ὁ τῷ παρελθόντι γενόμενος ἔτει Δικτάτωρ. ib. Idem *Tribunorum* eorundem *quinquennium* agnoscit *Liuius* III. 30. Inibant illi *Decembris* veteris die X. *Ianuarii Iuliani* VII. hoc anno *Cycli* VII. Hoc scilicet eodem anno *Iuliano*.

455. Annus

455. Annus *Tribunorum Plebis, Virginii collegarum*, V. Certus item *situs* est *priorum* huius anni *Coss.* pro mente *Dionysii* ex *Olympiade*, quae *quarti* cuiusque apud illum anni nota est. Certus item e verbis Liuii: *Tricesimo sexto anno a primis Tribunis Plebis, decem creati sunt.* III. 30. Creati sunt sub *prioribus* huius anni *Coss.* Anni nimirum *Catoniani* 297. Diu tamen *antè* elapsum *Consulatum, maturatis* nempe *Comitiis Tribunitiis.* Sic enim Liuius: *Tribunitia Comitia, ne id quoque post Bellum, vt caetera, vanum esset, extemplo habita.* III. 30. Supra enim vidimus, eodem *fere* cum *Consularibus Comitiis* tempore haberi solita *Comitia Tribunitia.* Hoc autem anno *ante* copiarum delectus *Tribuni* designati sunt. Sic tamen *mature*, vt superesset *Consulibus* iisdem tempus rebus Bello *gerendis.* Hoc ergo anno *Iuliano* designati sunt, nec admodum *affecto.* Sed εἰς ἐπιόντα ἐνιαυτόν. *Dionys.* X. 627. *Quintus* enim, qui agnoscitur, priorum Tribunorum *Tribunatus* ad *Decemb.* vet. X. vsque tenuit, quo mense *alii* erant in Republica *Coss.* alterius proinde *anni* Indices, pro methodo *Fastorum annuorum.* Annos enim *designati*, non autem *gesti*, honoris Veteres in calculis suis obseruare probauimus *Diss.* X. de *Cycl.* n. 96. Sic autem constat hic numerus accuratissime. Nam sub *Coss.* anni *Catoniani* 261. primos Tribunos *creatos* consentiunt, tam *Liuius*, quam *Dionysius.* Consentaneum ergo est, vt sub *prioribus* huius anni *Iuliani Coss.* qui Epochae *Catonianae* annum designabant 297. quique a *Coss.* anni 261. reuera erant *tricesimi sexti*, designati fuerint *Tribuni decem primi* sequentium *Coss.* mense *Decembri* honorem inituri. Hucusque ergo *Fasti* integri sunt. Huius proinde anni *Iuliani* gesta *Consularia* fuisse consentaneum est *Comitiis Tribunitiis* posteriora, quibus *Tribuni* designati sunt *Decembri* sequenti honorem *inituri.*

Idibus Sextilibus, Septembris nempe *Iuliani* die IV, (pro anno *Cycli* VII.) ineunt noui *sequentis* anni *Consules. Decembris* autem veteris die X. noui *Tribuni* decenorum primi, quorum primus *Icilius*, anno *Iuliano sequenti.*

454. *Icilius* cum collegis *Tribunis* denis *primus* hoc demum anno *Iuliano* ineunt, *Ianuarii Iuliani* die VII. qui veteris *Decembris* diei respondebat X. Inde incipiunt *nouae* Tribunorum cum *Consulibus* de monte *Auentino* lites. Ante anni *Consularis* exitum *iidem Tribuni*, cum eodem principe *Icilio*, *refecti.* Liv. III. 31.

Idibus Sextilibus, Septembris Iuliani die XVII. anno *Cycli* VIII. ineunt noui *sequentis* anni *Coss. Decembr.* vet. X. Proinde *Ianuarii Iuliani* XXVIII. ineunt *secunda* vice iidem *Tribuni.*

453. Hoc demum anno *Iuliano* incipiunt noua iurgia *refectorum Tribunorum* cum *Consulibus*, iam *suo biennio* Magistratu illo

illo potitorum. *Liv.* III. 31. Hoc proinde anno *Iuliano*. *Secundum* hunc eorundem *Tribunorum* Magistratum agnoscit etiam *Dionysius*: δήμαρχοι δὲ ἦσαν οἱ περὶ Ἰκίλλιον τὸ δεύτερον ἄρχειν ἑξῆς αἱρεθέντες. X. 629. Sequitur Bellum in *Aequos* in agro *Tusculano*. Hoc proinde anno *Iuliano*. Multae sunt praeterea *huius anni* notae. XXX hunc numerat annum a caede *Spurii Cassii* anno Epochae suae *Catonianae* 268. et a Lege *Agraria* per *Cassium* lata: τριακοστὸν ἔτος τοῦτο δὴ ἀνεχόμεθα, ὥσπερ ἐν τυραννίδι τὴν ἐξουσίαν ἀπολωλεκότες. X. 629. Sic item antea pollicentur huius anni *Tribuni*, se προσθήσειν τὸν τῆς κληρουχίας νόμον ἔτη τριάκοντα παρειλκυσμένον. p. 631. *Bis*, vt videmus, ni a *Librario* sit suspicio. Est tamen hic, in quo versamur, annus reuera 299. Epochae, quam sequitur *Dionysius*, *Catonianae*, et proinde XXXI. a caede *Cassii*, coeptus saltem. Nihil tamen obstat, quo minus annos *integros* intellexerit vtrobique *Dionysius*, quo pacto fiet, vt numerus constet satis accurate. Fieri praeterea potest, vt numerum *medium* designarit, exclusis *extremis*. Simile enim dedimus ex ipso *Dionysio* exemplum ad annum ante *Christ.* 471. Sic autem constabit accuratissime. Imo caedes *Cassii* anno erat 269. *Quintus* praeterea numeratur annus, quo Orationes auditae fuerint de Lege *Agraria*. πέμπτον ἔτος τὸν αὐτὸν ἀκούοντες λόγον. *Dionys.* X. 635. *Quinquennio* tenuit cum suis in *Tribunatu* collegis *Virginius*. Et *nouorum* Tribunorum post *Virginium* hic annus est *secundus*. Sed *quinquennium*, ni fallor, *Virginii* intelligit Auctor, quo nihil fuerit profectum de *Lege* impetranda. Ita videtur interpretari Liuius. *Pudere se* (ait *Tribunos*) *numeri sui nequicquam aucti, si ea res aeque suo biennio iaceret, ac toto superiore lustro iacuisset.* III. 31. *Lustrum* ergo *iners* ac *inutile* superiorum erat Tribunorum. Caeterum luculentissimae omnium notae ex aetate *Siccii Dentati* petuntur, quae tamen prius explicandae, quam vrgendae sunt. Ait *Dionysius*, *Siccium* hoc anno annum egisse LVIII. Verba sunt: δυοῖν δέοντα ἑξήκοντα γεγονὼς ἔτη. X. 631. Id vero difficile est, vnde numeri huius initium repetendum sit. Sic demum intelligemus, vnde *stipendia* illius XXX. ac XL. arcessenda sint. Nam ad annum ante hunc, de quo iam agimus, annum XXX. referri non posse manifestum est. Is enim erat, pro Epocha *Catoniana*, 269. Et tamen XXX. numerat, vt vidimus, annum a *Sp. Cassii* caede, quae erat reuera eo ipso anno 269. quo iam priuatus *Cassius*, abdicato *Consulatu*, accusari per *Leges* potuit. Non ita in causa *L. Siccii Dentati*. XXX. illi annus censetur ἡγεμονίας sub *Coss.* anni 267. *C. Aquilio* et *T. Siccio*. Anni illius *initio* nondum ἡγεμονίαν *militarem* assecutus fuerat. Ἐστρατευόμην δέ, inquit, ἔτι ὑπὸ λοχαγῶν. Et paucis interpositis, subiungit: καὶ ὁ ὕπατος Σίκκιος ἐμαρτύρησεν, ἡγεμόνα τῆς σπείρας.

σπεῖρας ἀπέδειξε. Hinc ergo initium illi στρατείας ἡγεμονικῆς, illiusque proinde *triccnarii*, quem *illi* militiae impenderit. Annum vero, quem sub his *Consulibus* egerit, aetatis docuit ipse *Siccius*: ἤμην τὴν τότε ἑπτακαιεικοσαέτης. Sic *natus* fuerit anno V. C. 240. annumque aetatis XVII. (qui *Pubertatis* limes erat pro Legibus *Seruii Tullii*) ann. V. C. 257. absoluerit, a cuius fine *aetas* erat *Militaris*, et *prima* adeo illius *stipendia* processerint. Eorum scilicet, quae emeruerat in vniuersum XL. *Dionys.* X. 632. 639. Ita *aetas* illa, cuius hoc anno meminit *Siccius*, non *huic* tamen *anno*, sed 297 conueniet; annique, quo loquentem illum fingit, oblitus est *Dionysius*. Ad eundem nempe modum, quo et *Tribunos* nouos, *Icilii* collegas, *secundo* sui *Tribunatus* anno ita loqui fingit, quasi fine superioris *quinquennii Tribunatus* Orationem habuissent. Sic optime conueniet haec vniversa *Siccii* Chronologia, pro mente *Dionysii*. Hoc enim anno annum *Siccii* LX fuisse verisimillimum est, quo demum anno *finis* erat *legitimae militiae*, vt nomen deinde conscribentibus dare non cogerentur. *Sponte* enim, nec vlla *Legis* adactum *necessitate*, militasse *Siccium*, docet ipse *Dionysius*. Verba sunt: σπεῖραν ἐπαγόμενος ὀκτακοσίων ἀνδρῶν, οἳ στρατεύεσθαι μὲν οὐκέτι ὥραν εἶχον, ὥσπερ οὐδὲ ἐκεῖνος, οὐδὲ ἔπιπτον ὑπὸ τὰς ἀνάγκας τῶν νόμων. X. 637. Alibi de eodem: ὃν ἔφην ἀπολελυμένον ἤδη στρατείας, διὰ τὸν χρόνον ἑκούσιον τοῦ πρὸς Αἰκανοὺς συνάρασθαι πολέμου, σπεῖραν ἀνδρῶν ὀκτακοσίων ἐκπεπληρωκότων ἤδη τὰς κατὰ νόμον στρατείας, εὐνοίᾳ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐπαγόμενον. Hinc ergo firmatur nostra de anno *Siccii* LVIII. cum anno *Vrbis* 297 nectendo coniectura. Ea autem, si recte se habeat, *plena* omnia huius *vitae* spatia in *Fastis* vincet, saltem ab anno *vitae* XXVII. Et tamen alioqui rationes *Dionysianae* ex *Olympiadum* annis, cum quibus a *Dionysio* committuntur, ita certae sunt, vt non sint ad *lapsus* eius, si quid forte humani passus fuisset, exigendae.

Idibus Sextilibus, Septembris Iuliani die VI. *ineunt* noui *sequentis* anni *Consules*, anno *Cycli* X.

452. *Decembris* vet. X. Proinde *Decembris Iuliani* XXX. hoc anno *Cycli* X. et *nouo* fere anno *Iuliano*, *ineunt* noui huius anni *Tribuni*, inter quos *L. Siccius Dentatus*, hoc ipso *die* θύσας σωτήρια. X. 642. *Titum Romilium*, ὑπατεύσαντα τὸν παρελθόντα ἐνιαυτὸν, ib. accusat. Alterum item *Consulem* πρεσβύτερον, *C. Veturium*, accusat *L. Halienus*.

Idibus Sextilibus, Septembris Iuliani die XVIII. *ineunt* noui anni sequentis *Coss.* anno *Cycli* XI. *Decemb.* vet. X. *Ianuar.* sequentis XI. noui *Tribuni*.

451. *Locum* huius anni ostendit verbum *Dionysii* ἐκπεπληρωμένων. Nam 301 fuerit annus oportet, qui sequebatur annum 300. ἐκπεπληρωμένον.

Idibus

Idibus Sextilibus, Septemb. Iuliani die VIII. anno *Cycli* XII. *ineunt* noui anni sequentis *Consules*. Commode admodum. *Initio* enim *Consulatus* ὁ χειμέριος χρόνος Sacrificiis pro *peste* penitus sublata impensus.

450. *Decembris* vet. X. *Ianuarii Iuliani* I. anno *Cycli* XII. ineunt *Tribuni Plebis*. Ἀρχομένε ἔαρος, subuentum *fami*, propter neglectam superioris anni *Agriculturam*, frumento importato. Ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ redeunt e *Graecia* Legati. *Dionys.* X. 646. Tum *Consules* obtundunt *Tribuni* de *Comitiis*. Dantur ergo *Comitia* πολλῷ τάχιον, ἢ τοῖς προτέροις ἔθος ἦν. *Dionys.* ib. in quibus designantur in *sequentem* annum *Coss. Appius Claudius* et *Titus Genucius*, qui tamen Magistratum *Consularem* non inibant, sed *Decemuiralem*. Nam *Consulatum*, antequam iniretur, *abiurabant*.

Ἐπεὶ δὲ κατελάμβανεν ὁ τῶν ἀρχαιρεσιῶν καιρὸς, *Dionys.* X. 648. designantur *Decemuiri* ἄρχειν ἐνιαυτὸν, ἀφ' ἧς ἀποδειχθῶσιν ἡμέρας. *Dionys.* X. 647. *Inibant* autem *Idibus Maiis*. Illo ergo ipso *die* designati sunt, pro hoc Senatusconsulto. Colligimus praeterea, hunc eundem diem Magistratuum annuorum *Comitiis* habendis fuisse, hoc saltem tempore *legitimum*. Inde factum, vt ab *vtrisque* Consulibus, tam *Ordinariis*, quam *designatis*, haec *Comitia* rata haberentur, vt nos docet *Dionysius* X. 648. Propterea scilicet, quod, Consulum *Ordinariorum* Potestate *exstincta* per hoc *Senatusconsultum*, Ius certe ad *sequentis* anni Magistratum in *Consulibus designatis* perstare videretur, nec posset *Decemuiris* concedi, nisi illis ipsis *consentientibus*. Hoc tamen discrimen erat, quod annis etiam *praecedentibus* designati quidem fuerint hoc ipso die *Iduum Maiarum* Consules, non antea tamen Magistratum inituri, quam appulissent *Idus Sextiles*; hoc autem anno eodem *die inire* illis licuerit, quo fuissent *designati*, per hoc ipsum, de quo agimus, *Senatusconsultum*. Aliud ergo *ineundi* annui Magistratus *exordium*, antea *receptum* fuisse supponitur, ab eo, quod huic *nouo* Senatusconsulto ortum debuerit. Plane, vt *nostrae* ferunt *Tabulae*. Intelligimus denique, *Senatusconsultis* acceptum referri oportere, quod tam *varia* fuerint annuorum Magistratuum *exordia*. *Idibus* ergo *Maiis* coeperunt *Decemuiri*, quae, hoc anno *Cycli* XIII. eaedem fuerint cum die *Maii Iuliani* XXXI.

449. *Idibus Maiis* incipit annus *Decemuiratus* secundus, *secundorum* autem *Decemuirorum* primus. Nempe *Iunii Iuliani* die XIII. hoc anno *Cycli* XIV. Ἐν τῷ κατόπιν ἐνιαυτῷ παραλαβόντες τὴν ὑπατικὴν ἐξουσίαν οἱ σὺν Ἀππίῳ Κλαυδίῳ δέκα ἄνδρες εἰδοῖς Μαίαις. ἦγον δὲ τὰς μῆνας κατὰ σελήνην, καὶ συνέπιπτεν εἰς τὰς εἰδὰς ἡ πανσέληνος. *Dionys.* X. 650. De *Plenilunio* intelligendus est *Ciuili*,

Ciuili, non *vero* a quo *Ciuile*, his praefertim *temporibus*, longiffime diftare potuit. *Primus* enim id conatus eft *Meton*, ne *mediis* quoque *Cycli* fui temporibus *longe* inuicem diftarent. De *initio* autem ab *Idibus Maiis* repetendo ita Liuius: *Idus tum Maiae folennes ineundis Magiftratibus erant.* III. 36. *Si fecundo Decemuiratu* folennes fuerint *ineundis* Magiftratibus, *primo* faltem *receptas* fuiffe confentaneum eft. Nec tamen *antea* receptas fuiffe iam probauimus, fed nouo illo *Senatufconfulto* inftitutas.

448. Ab huius anni *Idibus Maiis* incipit annus *Decemuiratus* III. *fecundorum* autem *Decemuirorum* II. Nempe *Iunii Iuliani* die XXV. hoc anno *Cycli* XV. Μετὰ τοῦτον ἐνιαυτὸν Ὀλυμπιὰς μὲν ἦν ὀγδοηκοστὴ καὶ τρίτη etc. τὴν δὲ ὑπατικὴν ἐξουσίαν κατεῖχεν ἐν Ῥώμῃ Ἄππιος μὲν Κλαύδιος τρίτον ἔτος ἡγούμενος τῆς δεκαδαρχίας κατὰ τὸ ἑξῆς· οἱ δὲ σὺν αὐτῷ τὸν παρελθόντα ἐνιαυτὸν ἄρξαντες, δεύτερον ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας ἔμενον. *Dionyf.* X. 652. Iterum: Ἐπὶ δὲ τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ τρίτης Ὀλυμπιάδος etc. καταλύουσι Ῥωμαῖοι τὴν τῶν δέκα ἀρχὴν, ἔτη τρία τῶν κοινῶν ἐπιμεληθεῖσαν. *Dionyf.* XI. 653. Sic loqui videtur *Dionyfius*, vt innuat, cum *tertius* iniret *Decemuiratus* annus, *nondum* coepiffe illam, de qua loquitur, *Olympiadem;* paulo tamen *poftea* coepiffe. Hoc denotat vox, ni fallor, μετὰ, poft anni illius *Romani initium*, *initium* nouae fuiffe *Olympiadis*. Forma non admodum abfimilis eft ei, qua vfus eft anno 260. μελλούσης εἰς τοὔπιὸν τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος. *Dionyf.* VI. 353. Poft quam, anno proximo 261. fequitur nota *coeptae Olympiadis*, quarto quoque anno *folennis:* Ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. VII. 400. *Pofteriori* ergo loco iam *coeptam Olympiadem* LXXXIII. agnofcit, cum *Decemuirorum* poteftas e Republica *tolleretur*, anno *Decemuiratus tertio*; nec tamen *vltra* annum Olympiadis *primum* proceffiffe. Nec enim *vltra* progreditur nota illa perpetua anni cuiufque *quarti*, quae petitur ab *Olympiadibus*. Eftque fane vtrumque, pro rationibus *Dionyfii*, veriffimum. Non tamen *finem primi* Olympiadis *anni* hoc in loco defignauit *Dionyfius* pro more fuo propter *Palilia*. Varii erant *gradus*, quibus progreffa eft indignatio Populi *Romani*, quae tandem *Decemuiros* in ordinem redegit. Id primum mirabantur, *maiorem anni* fecundi *partem proceffiffe, cum interim mentio Comitiorum nulla fieret.* Sic enim *Liuius* III. 37. Inde colligitur, *mediis* plerumque annuis Magiftratibus *confilia* iniri folita de *futuri* anni *Comitiis;* et ad illud tempus referenda effe, quae eo fpectant apud Hiftoricos. Sed *fufpicionis* inde anfa data eft, potius, quam *indignationis* in aliquod infigne facinus erupturae. Spes enim fuberat, faltem *Idibus Maiis* nouos in Republica fore *Magiftratus*, nec aufuros *Decemuiros* vltra

limites tenere a *Senatusconsulto* praescriptos. Ita *ad Idus Maias rem perduxere* Decemuiri. Liv. III. 36. *Idus Maiae venere, nullis subrogatis Magistratibus.* III. 38. Tum demum *deploratur in perpetuum libertas. Nec vindex quisquam exsistit, aut futurus videtur*, inquit ibidem *Liuius.* Tum *contemni coepti erant a finitimis Populis; Imperiumque ibi esse, vbi non esset libertas, indignabantur.* Et quidem hanc incursionum in agrum *Romanum* causam agnoscunt ea occasione factae in *Senatu* Orationes. Inde manifestum est, *Idibus Maiis* recentiores illas *hostium* fuisse incursiones, quae Senatoribus ansam dederint primorum pro *libertate* conatuum, et *Plebeiis* arma in *Decemuirorum* perniciem conuertenda. Spatium autem *anni* huius Decemuirorum *tertii*, quo noui hi pro *libertate* tumultus *concludendi* sunt, *septimestre* fuisse arbitror. Nempe inter *Idus Maias Idusque Decembres*, quibus *noui* inibant post Decemuiros *Consules.* Consules certe anni 312. *Idibus Decembribus iniuisse* Auctor ipse *Dionysius* est. Nec tamen ait, eo *primum* anno illos ita iniuisse. Morem ergo a *primis* post *Decemuiros* Consulibus emanasse mihi potius persuadeo. Hunc tamen annum pro anno *integro* habebant, cum nostro *Dionysio, Catoniani.* Contra *Varroniani*, qui *tot* ante *Idus Maias* proximas *mensibus* Consules in *Magistratu* repererant, *non* alium illorum *Consulum* annum censebant a *tertio Decemuiratus.* Rectius equidem, vt videtur, quia huius anni *Decembri* non successerunt *Decemuiris annui Magistratus. Catoniani*, qui annum Decemuiratus *tertium* in Fastis *integrum* supputabant, *aliumque* ab anno *primorum*, post Decemuiros, *Consulum*, sic loqui videntur, quasi anno potius *sequenti* Decemuiris fuisset *successum.* Nec obseruabant, mense *Decembri* inire solitos *annuos*, qui *Decemuiris* proxime suffecti sunt in *anni nomen*, Magistratus. Id enim si obseruasset, cum suis, *Dionysius*, IV. potius anno, quam *tertio*, sublatus fuisset e Republica *Decemuiratus*, cum tamen *tertio* sublatum testetur ipse *Dionysius. Idus* autem *Maias* pro anni Decemuiralis *tertii fine* habuit, quae cum in *finem* anni Olympiadici *primi* inciderent, proinde anni Decemviralis *tertii* finem ita designauit, vt *quartum* quemque annum designare solebat, cuius *Palilia* in annum Olympiadis *primum desinentem* conueniebant. Tum vero succurrebat, *Consulatum proximum* non ab *Idibus* coepisse *Maiis*, sed *Decembribus.* Fastis autem consultis, non Coss. *Valerium* et *Horatium* ibi reperiebat, sed *secundos* post *Decemuiratum* exstinctum *successores.* Ita factum, vt annum *integrum* lucrarentur falsis hisce ratiociniis *Catoniani.* Tum nempe constitutis *Consulibus*, quos *Decemuiris* proximos fuisse consentiebant Annales. Nobis autem, qui Chronologiam *Dionysianam* explicandam suscepimus, ita Fasti constituendi

ſtituendi erunt, vt licet per rationes *Catonianas*, quas *Dionyſianas* fuiſſe toties agnouimus.

Hoc demum *anno* apparet *hiatus* in *ſitu* annuorum Magiſtratuum in Epocha *Varroniana* propter *tres* annuas *Dictaturas* a *Varronianis* recenſitas, a *Catoniani;* autem praetermiſſas. Sed *verum hiatum* nullum eſſe exinde conſtat, quod annus *Varronianus* 306 eodem *ſitu* ſit cum *Catoniano* 304. Sic tamen repraeſentari neceſſe erat, vt cum *ſingulis* annuis *Magiſtratibus* conuenirent numeri *Catoniani* atque *Varroniani.* Verum autem *ſitum diſcrepantiamque* inuicem docebunt anni in Epocha *fixa* Olympiadum *vtrique* calculo annexi, tam *Catoniano*, quam *Varroniano.* Inde etiam colligetur, quibus demum *gradibus* eo tandem peruenerunt, vt vnum eundemque ſitum *perpetuo* retinerent ſub numeris *duobus,* quorum alter *Varronianus biennio* auctior ſit *Catoniano.*

447. His *Idibus Maiis* deſinit *ſecundus* eorundem Decemvirorum annus. *tertius* autem ipſius Decemuiratus. Idem erat *dies* cum *Iunii Iuliani* die XV. qui in menſem incurrebat *Atticum Thargelionem*, pro *noſtris* Tabulis, *Olympiadis* anno *primo* proinde *deſinente*, quam notam dedit huius anni ipſe *Dionyſius.* Obſeruanda autem illius verba, quae dedimus anno ſuperiori. Nam Tyrannidis tantummodo καταλυσιν huic aſſignat anno, non autem *nouos* Decemuirorum ſucceſſores *Conſules.* Dedita id nimirum, vt videtur, opera praeter formam moremque ſuum. Per *Conſules* enim *quartum* quemque annum, qui *primis* Olympiadum *annis* deſignari ſolebant, inſignire ſolet, quoties vlli eſſent in Republica *Coſſ.* qui illa Epocha commode deſignari poſſent. Hic autem non ſuccurrebat, *Decembri* menſe iniuiſſe Conſules, qui in alium incidebat *annum Olympiadis*, quam *perpetuam* illam *quarti* anni *notam*, et ad alium proinde annum Olympiadis Conſulatum illum reuera fuiſſe referendum. Imo inde etiam ſuſpicio eſt, *tum* quoque *Decembri* menſe *iniuiſſe Conſules*, quod anni *initio* nullam fecerit illorum mentionem. Hucuſque ergo pertigit annus *Decemuirorum tertius*, pro ſententia *Catonianorum.* Nec pugnat nota *Conſulatus C. Nautii* et *Lucii Minucii* τὴν ὑπατείαν ἐχόντων ἔννατον ἢ δέκατον ἔτος οἶμαι πȣτί. Sic enim loquitur apud noſtrum *Valerius* XI. 668. Annus erat Epochae *Catonianae 296.* quo illi in *Conſulatu* fuerant, a quo *nonus* hic eſt, in quo verſamur, 305. eiuſdem Epochae. Loquitur autem de *Dictatura L. Quinctii Cincinnati*, quam geſſit *Quinctius* anno *priori* 295. a quo hic reuera *decimus* inceptus erat. Sic noſtrae hae rationes cum *Dionyſianis* conueniunt examuſſim. Annum certe *ſecundorum* Decemuirorum *ſecundum*, vel *integrum*, exiſtimabant *Catoniani;* vel talem ſaltem, vt parum

admodum defuerit a *iusto* anni Ciuilis modo. Multos innuit *Liuius* fuisse *menses*. III. 40. Hoc forte laxius. Propius ad caussam facit, quod, cum primo a Decemuiris conuocaretur Senatus, *anno iam prope Senatum non habuisse* dicantur. III. 39. Quod non de alio, quam *tertio*, Decemuiratus *anno* intelligi poterat. Sic *anno iam ante Magistratu abiisse*, volunt *Valerius* et *Horatius*. III. 51. Ab illis nimirum *Idibus Maiis*, quibus annus Decemuiratus *terminabatur*. Sic *Appii Claudii impie nefarieque per biennium ausa* memorat Accusator *Appii*, *Virginius*. III. 56. Ita rursus in huius *Appii* progeniem *P. Sempronius* Trib. Pleb. *En, Quirites, illius Appii progenies, qui Decemuir in annum creatus, altero anno se ipse creauit: tertio nec ab se, nec ab vllo creatus, priuatus fasces et imperium obtinuit: nec ante continuando abstitit Magistratu, quam obruerent eum male retenta Imperia.* IX. 34.

Decembri vetere huius anni *Cyclici* iniuerunt sequentis anni tam *Tribuni*, quam *Consules*, pro Epocha *Catoniana*. Sed anno *Iuliano sequenti*. Ibi ergo quaerendi.

446. *Decembris* veteris die X. *Ianuarii Iuliani* V. anno *Cycli* XVI. ineunt *Tribuni Plebis*, pro rationibus *Catonianis*. *Pontifice Maximo Comitia habente.* Liv. III. 54. Addit idem: *Confestim de Consulibus creandis cum prouocatione M. Duellius rogationem pertulit.* Nempe confestim *inito Tribunatu*, vt paulo antea annotauit idem *Liuius*. Erant ergo in Magistratu iam *Tribuni*, cum *Plebiscitum* conderetur de creandis *Consulibus*, quos tamen *Tribunos* perpetuo die *Decembris* X. iniuisse docuit *Dionysius*. Proinde *postea* Consules *creatos* fuisse necesse est. Moram tamen admodum *breuem* fuisse docet vox *confestim*. Sed nec *mora* vlla inter decretum *initumque Consulatum*. Iterum Liuius: *Per Interregem deinde Consules creati, Lucius Valerius et Marcus Horatius*, *qui extemplo Magistratum occeperunt.* III. 55. Eodem ergo *die*, quo sunt *designati*, etiam *inibant* Consules. Omnino *Idibus Decembribus*, quibus anni *Catoniani* 312. *Consules iniuisse* docuit, vt modo vidimus, *Dionysius*. Vltra certe differri ne quidem potuisse, exinde colligimus, quod ab *Interrege* creatos *Consules* testetur *Liuius*. Sic loquitur, quasi *vnici Interregis* opera in creandis *Consulibus* intercessisset. Id enim sedulo solet obseruare *Liuius*, si forte vnquam tantae fuissent in *Interregno* morae, vt *primus Interrex* Consulibus designandis non *suffecerit*. Quinque autem tantummodo dierum spatium *singulis* concedebatur *Interregibus*. Proinde intra *quintum* Interregni *diem* iam erant in officio *Consules*. Coepit autem *Interregnum* ab eiurato *tertii* anni *Decemuiratu*. Antea ne quidem *Tribunos* sufficere *licebat*. Vtrumque enim munus in se complectebatur *Decemviratus*, tam *Tribunitium*, quam etiam *Consulare*. Sed vero *Senatus*-

natusconsultum erat, vt Decemuiri *se primo quoque tempore Magistratu abdicarent.* III. 54. Esto ergo, *Decembris* veteris die IX. *Ianuarii Iuliani* IV. *abdicarint* Decemuiri, eo ipso *die*, quo illud factum est *Senatusconsultum.* Hoc tamen certe die *Tribunos* suffici *potuisse* verisimile non est. Nec enim eo ipso *die*, seu (quod eodem redit) *extemplo*, iniuisse verisimile est. Nec enim id tacuisset *Liuius* in *Tribunis Plebis*, de quo tam caute monuit in *Consulibus*. Mittendi erant in *castra* Legati de *eiurato Decemuiratu*. Rediit deinde *Plebs* e *monte Sacro* in montem Vrbis *Auentinum*. Tum *delecti* a *Plebe Tribuni*, postea a *Pontifice Maximo* sacrandi. Die ergo *sequenti* sacrati fuerint. Inde supererant Interregis *tres* tantummodo *dies* ad *Idus Decembris* veteris, *Ianuariique Iuliani* diem VIII. quo *primi* post *Decemuiros Consules* designati fuerint, designatique Magistratum *occoeperint*. Sic illa inuicem cohaerent, vt non aliter se rem habuisse mihi plane verisimile sit. Pro illis nempe, quas veriores existimo, rationibus *Varronianis*. Tum veniunt Legati a *Latinis* et *Hernicis*, *Aequos Volscosque summa vi bellum apparare.* L. III. 57. Huius anni *Iuliani* vere procul dubio expeditionem suscepturos. Inde *Prouincias partiri Consules iussi. Horatio Sabini, Valerio Aequi Volscique euenere*, inquit *Liuius*. Progreditur *delectus*, fauore *Plebis* erga *Consules Plebi* addictos. Quo *maturiorem* apparatum fuisse, nihil est, cur dubitemus. Sic tamen, *priusquam vrbem egrederentur*, *Leges decemuirales*, *quibus Tabulis duodecim est nomen*, *in aes incisas*, *in publico proposuerunt* Consules. III. 57. Haec anno *Catoniano* 306. quem *intercalarem* fuisse putabamus *Diss.* X. de *Cycl.* n. 94. Hoc ergo anno *Ianuarii* loco suffectus est *Martius* anni *Cyclici* mensis primus, pro coaeuis *illorum* temporum *Kalendariis*. Proinde ab hoc anno *Tabula* (non VII. vt hactenus, sed) VIII. vsurpanda est earum, quae in *Appendice* leguntur ad nostram de *Cyclis* Diss. X. p. 862. Haec ergo, si recte se habeant, inter praedictum *Ianuarii Iuliani* diem VIII. quo *Consulatum* hi *inibant* Consules, et *Martii Iuliani* diem IV. quo *vetus* ille inibat *Martius* anno *Cycli* XVI. gesta haec fuisse necesse est, quae *Legis nouae* propositionem antecesserunt, quae deinceps effecit, vt annus *Ciuilis*, non a *Ianuario*, sed a *Martio*, exordium duceret. Sed et rem gestam a *Valerio* Consule in *Aequos Volscosque* post *paucos* a secessione Plebis in *Auentinum Sacrumque montes menses* monet apud *Liuium* ipse *Valerius* III. 61. Et tamen illius *victoriae* nuncium acceperat *Horatius*, *Valerii* collega, in procinctu rei gerendae cum *Sabinis*. Ipse quoque *nupera* victoriae *Sabinorum priori* anno partae memoria. c. 62. *Prior* ergo triumphauit *Valerius Idibus Sextilibus*, *Augusti Iuliani* die XXVII. *Horatius*

VII. *Kal. Septembres*, nempe die *Septembris Iuliani* VII. pro *nouo* Decemuirorum *Kalendario*, anno *Cycli* XVII. Ita Fasti *Capitolini*, qui *triumphum* vtrumque assignant anno Epochae *suae* CCCIV. qui *Varronianus* erat CCCV. Inde manifestum est, *vnum* esse cum *hoc* Consulatu *tertium* Decemuirorum *annum* pro Fastis tam *Capitolinis*, quam *Varronianis*, qui coeperit ab *Idibus Maiis* anni *Capitolini* 303. vel *Varroniani* 304. desieritque *Idibus Decembribus* anni *Capitolini* 304. vel *Varroniani* 305. spatiumque complexus fuerit *sesquiannuum*. Ab *Idibus* autem *Decembribus* noui ineunt, secundum illas Epochas, (post *Valerium* et *Horatium*) Consules. Anno nimirum ante *Christum* 449. qui hoc demum ante *Christum* anno 446. inibant, pro Epocha *Catoniana*, ab *Idibus* similiter *Decembribus*. Hinc ergo ad *annuam Dictaturam* I. anni *Varroniani* 430. *triennii* discrepantia est, in *eorundem Consulum* situ, inter Epochas *Catonianam* et *Varronianam*. *Vnius* etiam *anni* in *numeris* ab *Vrbe condita*, vt ostendimus *Diss.* X. de *Cycl.* n. 87. Hic enim Consulum *Valerii* et *Horatii* annus *Catonianis* numeratur ab *Vrbe condita* 306. qui *Varronianis* est duntaxat 305. Vt Epocha *Catoniana* breuior, pro *numerorum* rationibus, *vno* anno videatur *antiquior*, propter hunc annum Decemuirorum *tertium* a *Varronianis* omissum. Alius autem nullus est in *Fastis* hucusque *Consularibus* hiatus. Caeterum *Idus* illae *Decembres*, hoc anno *Cycli* XVI. in diem *Decembris Iuliani* X. incurrunt, pro *Tabula* nostra VIII. (ab initio anni *Martio*) quae deinceps vsurpanda est.

445. *Id. Decembribus* ineunt *sequentis* anni *Coss.* Hoc nempe anno *Cycli* XVII. *Decembris Iuliani* die XXIII. *Tribuni Decemb.* X. proinde *Decembris Iuliani* die XX.

444. *Pars* tantum *nominis* prioris *Consulis* apud *Dionysium* est. Proinde e *Liuio* suppleuimus. Addit idem: *Plebs in Tribunatu ponere aliquid spei, si similes Icilio Tribunos haberet: nomina tantum se biennio habuisse.* III. 65. Praeterierant ergo *duorum* a *Decemuiratu* sublato annorum *Tribuni*. Noui *inibant* Tribuni *Decemb.* X. Nempe *Decembris Iuliani* die IX. Noui Coss. *Decemb.* XIII. *Iulian. Decemb.* XII. anno *Cycli* XVIII.

443. *Desunt* hi Coss. apud *Dionysium* propter *lacunam*. De *situ* huius anni ita Liuius: *arma cepere Aequi ac Volsci . . . quod persuaserant iis duces cupidi praedarum, biennio ante delectum indictum haberi non potuisse, abnuente iam Plebe imperium.* III. 66. Iterum in Oratione *T. Quinctii Capitolini* Consulis: *Biennio ante Senatus delectum haberi, et educi exercitum in Algidum iussit. Sedemus desides domi.* Ad rem gestam a *Valerio* Cos. in *Algido* referri illa ne quidem *posse* manifestum est, cum fuerit Consulis *illius* nomen apud *Plebeios* gratiosissimum. Ab anno proximo

ximo *Catoniano* 307. hic *secundus* est. Illo ergo *Senatus* delectum censuit in *Algidum* a *L. Trebonio*, vt videtur, *Aspero* (cuius meminit *Liuius* III. 65.) impeditum, cuius nullus meminit, quod sciam, Historicus. Quae autem habet *Scaptius Liuianus* III. 71. (qui *Dionysio Catlius*) de *vigesimis* suis *stipendiis*, quae in annum expugnatae Vrbis *Coriolanae*, V. C. 261. inciderint, sic demum *vera* esse poterant, si anno V. C. 308. Orationem habuerit *Scaptius*, vt ostendimus *Diss.* X. de *Cycl.* n. 96. Non certe, si ad annum referatur 309. vt hoc in loco videmus referre *Catonianos*. Sic enim fiet, vt *pars* stipendii vigesimi *nulla* in annum *Vrbis* 261. conuenire possit. Hinc ergo intelligimus, rectius annum illum *tertium* Decemuirorum *omisisse Varronianos*, quam *inseruerint Catoniani*. Nam in Epocha *Varroniana* anno *V. C.* 308. conueniunt huius anni *Coss.* sub quibus Orationem illam fertur habuisse *Scaptius*. Eo certe magis est, cur hunc *Scaptii* calculum recte se habere suspicemur, quod illum tradiderit *Liuius*, ipse *Catonianus*, suis tamen *Catonianis* rationibus plane pugnantem. Hausit, ni fallor, e gentis *Scaptiae* Orationibus *funebribus*, monumentis omnium fere antiquissimis. Imprudens tamen *suis* aptauit rationibus, quas *falsas* esse res vincebant. *Inibant* autem noui Tribuni Plebis *Dec.* X. vet. nempe *Decemb. Iulian.* XXI. *Coss.* autem anni *sequentis Dec.* vet. XIII. *Iuliani* proinde *Decembris* die XXIV. anno *Cycli* XIX.

442. Hunc annum *superiori* proximum esse, pro mente *Dionysii*, vincunt illius verba de agro *Ardeatium*, quem sibi vendicauerat, factus inter illos *Aricinosque* arbiter, Populus *Romanus*, τῷ παρελθόντι, inquit, ἐνιαυτῷ. XI. 695. Re ipsa suffragatur *Liuius*. IV. 1. qui hoc anno defectionem *Ardeatium* refert, qui *Titi Quinctii Consulatum* proxime exceperit. *Numerum* praeterea docuit *Liuius*, quem tenuerit in Epocha *Catoniana*. Ait enim, 310. fuisse *V. C. quo primi inierint Tribuni Consulari Potestate militares*. IV. 7. Inde *alia* eiusdem *verba* discimus quomodo intelligenda sint: *Decemuiros legibus scribendis intra decem hos annos et creauimus, et e Republica sustulimus*. IV. 4. Quos tamen *Decemuiros* anno *trecentesimo altero, quam condita Roma erat, creatos* idem agnoscit *Liuius* III. 33. Quod nos de anno 302. interpretati sumus *Diss.* X. de *Cyclis*, n. 86. Hinc sane manifestum est, sic locum alterum explicandum esse, vt cum altero non pugnet, si mentem *Liuii* assequi velimus. Sic autem iterumque optime, ni fallor, inuicem conciliabimus, si verba *Canuleii Tribuni* non de *anno* interpretemur, quo *primi* inierint *Decemuiri*, sed de illo potius, quo *Senatusconsultum* factum est de *Legibus* e *Graecia* petendis, quod anno 300. tribuit vterque, tam *Liuius*, quam *Dionysius*. Nec enim alio *fine* creatos *Decem-*

viros esse constat, quam vt *Leges* hasce in Corpus redactas *Populi* suffragiis sancirent. Et quidem alibi habemus simile in *Dionysio* exemplum, quo anno *Vrbis* 300. *Decemuiros* assignavit: οἱ ἄνδρες δέκα, οἱ τριακοσίοις ὕστερον ἔτεσιν ἀποδειχθέντες ἐπὶ τὴν ἀναγραφὴν τῶν νόμων. II. 94. Seu hoc, quod dixi de anno 300, in mente habuerit, seu *numeri* tantummodo *rotundi*, rationem. Hinc rursus annus in Epocha *Catoniana* insititius apparet, quod hunc eundem annum 310. numerent *Catoniani*, vt e *Tabula* nostra XIII. *Diss.* X. de *Cycl.* manifestum est. Porro *Dec.* vet. X. *Decemb. Iulian.* XI. inibant *Tribuni Plebis*. *Decembris* autem vet. XIII. qui *Iuliani Decembris* dies erat XIV. inibant *Tribuni* in annum sequentem *Consulari Potestate militares*.

441. *Locum* huius anni, pro rationibus, anno 3. *Olymp.* LXXXIV. designat *Dionysius*. Quae nota cum *Tabulis nostris* accuratissime consentit, a quocunque *initio* anni Ciuilis exordium deducatur. Seu nempe ab anni superioris *Idibus Decembribus*, seu ab huius anni Cyclici *Martio*. seu etiam a *Palilibus*. Hinc iterum intelligimus, quam sit ad calculum *Catonianum* annus ille *Decemuirorum tertius* plane necessarius. *Inibant* Tribuni militares *Decembris*, vt ostendimus, *Iuliani* die XIV. tenebantque per dies LXXIII. *Dionysius*: μετασχόντες αὐτῆς ἑβδομήκοντα καὶ τρεῖς μόνον ἡμέρας. XI. 699. Exeunt dies illi die *Februarii Iuliani* XXV. qui dies erat *Merkedonii* V. anno *Cycli* XX. in Kalendario *veteri*. Tertii nimirum a *Decembri*, quo fuerant *exorsi*, mensis, vt suffragatur etiam Liuius: *Tertio*, inquit, *mense, quam inierunt*, *Augurum decreto*, *perinde ac vitio creati*, *honore abiere*. IV. 7. Rationem subiungit, cur abierint: *quod Curiatius, qui Comitiis eorum praefuerat, parum recte tabernaculum cepisset*. Ita *superioris anni Consulem* appellat *Liuius*, quem *Quinctilium* appellat *Dionysius*, vel *Curtium*, vt malunt eruditi. Inde *proximus* superiori anno hic annus fuisse vincitur, quod *Comitiis* praefuerit, qui *superiori* anno *Consulatum* gesserat. Sequitur in *Dionysio*: Τούτων δὲ τὴν ἐξουσίαν ἀπειπαμένων, ἡ βουλὴ συνελθοῦσα, μεσοβασιλεῖς ἀποδείκνυσι. *Liuius* ita: *Patricii, cum sine curuli Magistratu Respublica esset, coiere, et Interregem creauere*. Et in eo sibi constat *Liuius*, quod nuspiam *plures*, vt *Dionysius*, sed *vnicum* tantummodo, memoret *Interregem*, cuius *ter* mentionem fecit. Idem tamen addit: *Contentio, Consulesne, an Tribuni Militum, crearentur, in Interregno rem dies complures tenuit.* Proinde *vnici Interregni* spatio nouos *Consules* designatos fuisse verisimillimum est, vt proinde non plures *quinque dies* fuerint, quos *Liuius complures* fuisse statuit. Id si verum, vltra *Martii Iuliani* diem primum *Consulum* creatio procedere non potuit, vt *Februario* illi, qui *Bissextilis* erat, *Iuliano* dies XXIX. largiamur.

Februario

Februario ergo *exeunte*, vel *ineunte Martio Iuliano*, *Consules* illos *iniuisse* probabile est, hoc anno proinde *Iuliano*. Dubios autem facit *Liuius* priores, qui *Tribunorum loco* suffecti sunt, huius anni *Consules*, quos *neque in Annalibus priscis*, *neque in libris Magistratuum inueniri dicit*. Idem tamen *Liuius* agnoscit, et quidem *Licinio Macro* fretus Auctore, *et in foedere Ardeatino et in linteis libris ad Monetae inuentos*. Nec sane ad *alium*, quam hunc ipsum, in quo versamur, annum, spectare potuit foedus *Ardeatinum*, cum *superiori* anno iniuriam passi fuerint *Antiates*. Plenior autem certiorque de hoc anno testis est *Liuio Dionysius*. Sic enim ille: Αὗται δύο κατὰ τὸν αὐτὸν ἐνιαυτὸν ἀρχαὶ Ῥωμαίων αἳ τὸ μέγιστον ἔχουσαι κράτος ἐγένοντο. Πλὴν οὐκ ἐν ἁπάσαις ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χρονογραφίαις ἀμφότεραι φαίνονται, ἀλλ' ἐν αἷς μὲν οἱ χιλίαρχοι μόνον, ἐν αἷς δὲ οἱ ὕπατοι, ἐν οὐ πολλαῖς δὲ ἀμφότεραι, αἷς ἡμεῖς οὐκ ἄνευ λογισμοῦ συγκατατιθέμεθα, πιστεύοντες δὲ ταῖς ἐκ τῶν ἱερῶν τε καὶ ἀποθέτων βίβλων μαρτυρίαις. Obseruauit ergo *Dionysius*, quod non obseruauerat *Liuius*, horum quoque *Consulum* nomina in χρονογραφίαις, quae certe eaedem erant cum *Annalibus*. Id quoque obseruauit, in nonnullis χρονογραφίαις vtraque *nota* annum designari, tam *Tribunorum militarium*, quam etiam *Consulum*. Neminem autem obseruauit, etiam eorum, qui *singularum* notarum meminerant, qui ad *alium* aliumque *annum* retulisset. *Tribunos* enim annum *non* impleuisse certum erat e tam disertis de *breui* eorundem spatio testimoniis. Nulla ergo hinc suspicio *anni* hoc in loco *omissi*, qui Fastorum seriem luxauerit. Tenuerunt autem hi *suffecti Consules* ad *Idus* huius anni *Iuliani veteres*, quae cum *Decembris Iuliani* die XXVI. concurrebant. Tum demum *iniuisse* sequentis anni *Consules* testis est disertus ipse *Dionysius*. Et die *Decembris* veteris X. qui *Iuliani Decembris* dies erat XXIII. *inibant* sequentis anni *Tribuni Plebis*.

440. *Huius* quoque Consulatus *locus* certus colligitur, pro mente *Dionysii*, ex illis *Dionysii* verbis: οὐδεμιᾶς τιμήσεως ἐντὸς ἑπτακαίδεκα ἐτῶν γενομένης, ἀπὸ τῆς Λευκίου Κορνηλίου καὶ Κοΐντου Φαβίου ὑπατείας. XI. 700. *Coss.* illi anno *V.C.* 295. Magistratum tenebant pro *vtriusque* Epochae rationibus, tam *Catonianis*, quam *Varronianis*. Hic, de quo agimus, annus est *Vrbis* 312. pro *Dionysii* rationibus *Catonianis* reuera XVII. pro *Varronianis* autem 311. vt e nostra *Tabula* XIII. liquet in *Appendice* Operis de *Cyclis*, et a *Cornelii Fabiique* Consulatu proinde tantummodo XVI. Hic etiam *anni Decemuirorum tertii* vestigia agnoscimus interpolati a *Catonianis*, a *Varronianis* autem rectius *omissi*. *Decemb. vet.* XIII. *ineunt* sequentis anni *Coss.* Nempe *Decemb. Iuliani* die XV. hoc anno *Cycli* XXII. Triumphauit *M. Geganius Nonis Sept. Septembris* die XXI. Anni Consularis *exitu*. V.C.

 310. Epo-

310. Epochae *Capit.* proinde 311. *Varronianae*, qui tamen *Catonianae* 312. est propter 3. annum *Decemuirorum.* Sed anno *Iuliano sequenti.*

Hinc *Dionysium* e *Liuio* supplemus, qui sequitur *easdem*, quas *Dionysius*, rationes *Catonianas.*

439. Decemb. *vet.* XIII. Decemb. *Iuliani* XXVII. erat anno *Cycli* XXIII. quo *inibant* seq. anni *Coss.*

438. Decembr. *vet.* XIII. idem Decembr. *Iuliani* erat XVII. quo *inibant* anni *sequentis Coss.* anno *Cycli* XXIV.

437. Decembr. *vet.* XIII. Decembris *Iuliani* VII. anno *Cycli* I. quo *inibant* anni *sequentis Coss.*

436. Decemb. *vet.* XIII. Nouembr. *Iuliani* XXVI. anno *Cycli* II. quo *inibant* anni *sequentis* Tribuni. Hoc anno *Dictatura* II. *L. Quinctii Cincinnati*, qua *Spurius Melius* occisus. De qua ita Auctor de Vir. Illustrib. *Iterum post viginti annos Dictator dictus, Spurium Melium Regnum affectantem a Seruilio Ahala, Magistro Equitum, occidi iussit.* Nempe pro Epocha *Dionysii Catoniana.* Prior *Cincinnati* Dictatura erat anno *V. C.* 296. Huius autem anni *Coss.* conueniunt anno *V. C.* 316. vt e nostris hisce *Dionysianis* Tabulis apparet. Non ita in Tabulis *Varronianis* XIII. ad finem Operis de *Cyclis.* Ibi enim annum occupant *V. C.* 315. Inde constat, a *Catonianis* hoc in calculo stetisse Auctorem de *Viris Illustribus.* Vide supra 457. anno ante *Christum.* Propterea enim *priorem* illius *Dictaturam* retulimus, quia in *priorem* anni *Consularis* illius partem incidit, *prioremque* adeo annum *Iulianum.*

435. Decemb. *vet.* XIII. Decemb. *Iuliani* VIII. anno *Cycli* III. quo *inibant* anni *sequentis Coss.* Hic annus est *trecentesimus decimus quintus* Eutropio. Pro Epocha *Capitolina.*

434. Decemb. *vet.* XIII. Nou. *Iuliani* XXVIII. anno *Cycli* IV. quo *inibant* anni *sequentis Coss.* Triumphus *Mam. Aemilii Mamercini Idib. Sept. Augusti Iuliani* die XXXI. Consulari *exeunte*, vt videtur. Anno praeterea Aerae *Capitolinae* 316. qui *Varronianus* erat 317. pro *Dionysii* Aera *Catoniana* 318. propter annum *Decemuirorum* insititium.

433. Decemb. *vet.* XIII. Decemb. *Iuliani* XI. anno *Cycli* V. quo *inibant* anni *sequentis Coss.*

432. Decemb. *vet.* XIII. Decemb. *Iuliani* XXX. anno *Cycli* VI. quo *inibant* anni *sequentis Coss.*

431. De *huius* anni *Coss.* ita loquitur *Liuius*, vt fere suspicionem moueat *anni* Consularis *omissi.* Habet enim e *diuersis* Auctoribus *duplices* huius *eiusdem* anni *Coss.* Causam tamen impeditam expedit, ni fallor, hoc in loco *Diodorus*, cuius haec verba sunt, *Ol.* 88. 2. Ῥωμαῖοι κατέστησαν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους τρεῖς,

τρεῖς, Μάρκον Μάνιον [l. Μάνλιον, vel Μάλλιον pro more *Graecorum*] Κόϊντον Σοντίκιον [Συλπίκιον] Πρετέξτατον καὶ Σερούλιον Κορνήλιον Κένσον. Hic ſane manifeſta eſt erroris occaſio, quod qui erant reuera *Tribuni Militares Conſulari Poteſtate* quatuor, eorum *duos* tantummodo compertos habuerint *Valerius Antias* et *Quintus Tubero*, eorumque fidem ſecutus *Liuius*, et e *numero Conſules* fuiſſe vitioſo *ratiocinio* collegerint. Nam quod *eodem* anno *Coſſ.* et *Tribuni* fuerint, non erat ſane, cur miraretur *Liuius*. Dedimus iam exemplum ſupra ann. ante *Chriſt.* 441. quem tamen illius anni *Conſulatum* pro dubio quidem habuit *Liuius*, negare autem non potuit propter diſerta *Annalium* teſtimonia. Non ita *Dionyſius*, qui *vtriuſque* Magiſtratus in *eodem* anno mentionem (tam nempe *Tribunatus*, quam *Conſulatus*) in illius anni monumentis exceptione maioribus repererat, quae tamen *Liuii* diligentiam effugerat. Nec aliter ſe rem habuiſſe hoc etiam anno, dedit ſane, cur ſuſpicemur, ipſe *Liuius*. Ex iiſdem enim Libris in aede *Monetae linteis Tuberonem* et *Licinium Macrum* ſua hauſiſſe, ne quidem diffitetur ipſe. *In tam diſcrepanti*, inquit, *editione et Tubero et Macer libros linteos Auctores profitentur.* IV. 23. Cur itaque *Macrum Tuberoni* anteferendum cenſet? Nempe quia *fidem Tuberonis* ſuſpectam habet. Sic enim ſequitur: *Licinio Libros haud dubie ſequi linteos placet: et Tubero incertus veri eſt.* Recte quidem, ſi tanta eſſet vtriuſque teſtimonii *diſcrepantia*, quantam arbitratur *Liuius*. Sed ea profecto nulla erat. Nam, cum ad vnum eundemque annum deſignandum notae ambae facerent, (quod ne quidem negat *Liuius*, nec veterum quenquam profert, qui de eo vel dubitauit) quidni ambae in iiſdem *Libris linteis* locum habere poterant? Id ſi verum, ſic poterat ex iiſdem *Conſules* ſuos haurire *Macer*, et ſuos quoque (quos pro *Conſulibus* habuit) *Tribunos Tubero*. Cur itaque *incertus veri* Tubero? An quia *Conſules* neglexit, qui *Tribunos* tamen edidit *Conſulari Poteſtate Militares*, annorum, pariter ac ipſos *Conſules*, Eponymos? Caeterum in illo quoque anni 311 *Catoniani* exemplo, qui *Tribunorum Militarium* meminiſſent, non item *Conſulum* meminiſſe *Liuius* ipſe obſeruauit. *Neque*, inquit, *in Annalibus priſcis, neque in libris Magiſtratuum, inueniuntur.* IV. 17. Coniecturam ſubiungit illam, potius, quam rationem: *Credo, quod Tribuni Militum initio anni fuerunt, eo, perinde ac ſi totum annum in Imperio fuerint, ſuffectis his Conſulibus, praetermiſſa nomina Conſulum horum, Licinius Macer Auctor eſt.* Nec enim illa Regula *perpetua* eſt, vt *duorum* diuerſique *generis*, Magiſtratuum eiuſdem anni *Eponymorum*, primum ſemper alteri in illius anni deſignatione *anteferendum* exiſtimarint. Nam et in illo quoque anno χρονογραφίας

φίας obſeruauerat *Dionyſius*, in quibus *Tribuni* duntaxat occurrerint, qui tamen *eiurantibus* in anni initio *Conſulibus* in poſtremam anni partem ſucceſſerint. Hoc itaque exemplo *Tuberonem* feciſſe veriſimile eſt, ſi quos ille *Conſules* putauit, eos reuera *Tribunos militares Conſulari* tamen *Poteſtate* praeditos fuiſſe cognouiſſet. Sed, cum *Conſules* illos per errorem crederet, nec *plura* Conſulum *paria* eidem *anno* deſignando commode adhiberi poſſe videret; conſentaneum erat, vt perinde rem ſe habere arbitraretur, *vtro* Conſulum *pari* annum inſigniret. *Bruto* certe et *Horatio* proximum a *Regifugio* annum denotauit *Polybius*, eiuſdem quidem *anni* Conſulibus, non tamen inuicem *collegis*. Multo autem potiori ratione vſum hunc praeſtare poterant, quos exiſtimauit *Conſules*, huius pariter *anni* ſine dubio, atque inuicem *collegae*. Quod autem neminem Veterum repererit *Liuius*, qui ad annos *alium aliumque* illos retulerit, inde fluxiſſe veriſimile eſt, quod ex *eiuſdem* anni Archiuis ambo emanarint, tam *Conſules*, quam etiam *Tribuni*. Inde cautum, vt, qui *Conſulum* meminit, de *Tribunis* reticuerit, et *vice verſa*, ne ambo *ſimul* diuerſorum *annorum* ſuſpicionem iniicerent. Imo ita ſe rem habuiſſe innuunt verba *Liuii* ſequentia: *Neuter Tribunos militum eo anno fuiſſe, traditum a Scriptoribus antiquis diſſimulat.* In eo igitur conſentiunt inuicem *Licinius Macer* et *Quintus Tubero*, tam *Conſules* illo anno fuiſſe, quam *Tribunos*. Ergo et *Tribunos Tuberonis* agnouit *Macer*, et *Conſules Macri Tubero.* In eo ſolo diuerſi, quod, quos *Tribunos* appellauerant cum *Macro* libri *lintei*, eos per errorem ſuum *Tubero* pro *Conſulibus* habuerit, vt iam oſtendimus e *Diodoro*. Error ille *ratiocinii* eſt, non *diſcrepantium*, vt volebat *Liuius*, *editionum.* Cauſa ergo nulla eſt, cur quereretur Princeps Hiſtoricorum Romanorum, *inter caetera vetuſtate incomperta, hoc quoque in incerto poſitum.* Nedum, vt de huius Annalis *fide* dubitemus. *Priores* autem hoc anno Magiſtratum ſuſceperunt fortaſſe *Coſſ.* Idque innuunt, ni fallor, verba *Diodori:* κατέςησαν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχες, *ſuffectos* nimirum in locum *Conſulum* initio anni creatorum *Tribunos* pro reſidua anni parte *Militares.* Ita quidem, ſi verborum *ſententiam* ex Archiuis hauſerit, nec ſuis potius debuerit *ratiociniis.* Fieri tamen poteſt, ſi quidem *propria* haec fuerint verba *Diodori*, vt ad *ſuperioris* anni *Conſules* ipſe potius retulerit.

428. His Coſſ. *Dictator* erat *A. Poſthumius Tubertus*, de quo ita Gellius: *Bellum deinde in terra Graecia maximum Peloponneſiacum, quod Thucydides memoriae mandauit, coeptum eſt circa annum fere, poſt conditam Romam, trecenteſimum viceſimum tertium. Qua tempeſtate Olus Poſthumius Tubertus Dictator Romae fuit,*

fuit, qui filium suum, quod contra suum dictum in hostem pugnauerat, securi necauit. Noct. Att. XVII. 21. Haec ille accuratissime pro calculo *Varroniano.* Est enim annus *Catonianus* 324. vt in his nostri *Dionysii* Tabulis videmus, propter annum *insititium.* Nec *numero* modo. Etiam *situ Varronianus* est, dum cum *primo* anno confertur *Belli Peloponnesiaci,* qui annus erat *Ol.* LXXXVII$\frac{1}{2}$. *triennio* integro diuersus propter lucrum Epochae *Catonianae.* Vid. *Annal. Thucydideos.* Sic autem de hoc anno Liuius: *Insigni magnis rebus anno additur, nihil tum ad rem Romanam pertinere visum, quod Carthaginenses tanti hostes futuri, tum primum per seditiones Siculorum ad partis alterius auxilium in Siciliam exercitum traiicere.* IV. 29. Haec *Carthaginensium* noua in *Siciliam,* post *Gelonis* tempora, Expeditio non video quo spectare possit, praeterquam ad illam, cuius meminit *Olymp.* XCII. 3. *Diodorus.* Erat enim illa, *Aegestanorum* rogatu, seditionis occasione captata inter illos atque *Selinuntios.* Hoc si verum est, pro *Cincii Alimenti* rationibus scripserit illa *Liuius.* Credidit ille, *Olymp.* XII. 1. *Romae* iacta esse *fundamenta,* XXII. annis serius, quam *Varro,* qui *Olymp.* VI. 3. *conditam* existimauit. Addantur illi anno *Varroniano* 323. annum conficient 345. qui *Olymp.* XCII$\frac{3}{4}$. respondet pro *situ* anni *Varroniano.* Sic vere *Olymp.* XCII. 3. *desinente* in *Siciliam* accersiti fuerint *Carthaginienses.* Vt ergo alibi *Fabianas,* ita hoc loco *Cincii Alimenti* rationes imitatur *Liuius.* Haec si vera, a *Varronianis,* de *anno* Decemuirorum *tertio,* steterit etiam *Cincius Alimentus,* proximus *Fabio Pictori* aetate Scriptor. *Ignotae* tamen illius rationes *Censorino.*

425. Alios huius anni *Coss.* apud *Diodorum* credidit fuisse *Sigonius,* quam in *receptis* Fastis. Id si verum, *locus* fuisset nullus his, quos habemus, *Coss.* Hallucinatus autem est profecto Vir Doctissimus, dum ita censuit. Nam et *hos* quoque *Coss.* agnoscit idem *Diodorus Olymp.* 89. 4. Τίτον Κοίντιον καὶ Αὖλον Κορνήλιον Κόσσον. Sequenti autem anno *Olymp.* 90. 1. *Consulum* nomina illa, quae pro huius anni nominibus habebat *Sigonius:* Λεύκιον Κοίντιον et Αὖλον Σεμπρώνιον. Sed et *alius* ille *Quinctius* erat *Lucius,* non *Titus, Cossi* collega. Et alius quoque *Quinctii* illius *Lucii* collega *Aulus,* non *Cornelius,* sed *Sempronius:* Alios proinde, qui illo *sequenti* anno successerunt *Coss.* e loco suo *exclusuri,* si *veros* illos *Coss.* e probatis Fastis edidisset *Diodorus.* Sed *Fastos* corruptissimos, his praesertim *antiquissimis* temporibus, imperitissima commissione cum annis *Olympiadum* nouis suis erroribus corruptiores fecit ipse *Diodorus.* Nec aliunde natum illum *Consulatum* arbitror, quem reliqui *nulli* agnoscunt *Fasti,* quam e *Tribunis Militaribus Consulari Potestate* praeditis, quos

post

post *triennium* ad *Olymp.* 90. 3. pro *Tribunis* habet ipse, appellatque Λεύκιον Κοΐντιον et Αὖλον Σεμπρώνιον. *Lucium* autem *Quinctium* etiam ibi appellant illius anni Fasti *sinceriores*. Est autem error ille satis frequens, vt *Tribunos Militares* binos e reliquorum numero selectos pro *Consulibus* habeant Fasti *vitiosiores*, et in *locos* transferat nonnunquam *alienos*. Dedimus iam ad annum 431. exemplum. Et quidem e *vetustioribus*, quam sit ipse *Diodorus*, Auctoribus, *Valerio Antiate* et *Quinto Tuberone*. Ne sit proinde, cur hoc in *Diodoro* miremur, Auctore sui seculi rerum *Romanarum* imperitissimo. Imo multa sunt apud illum huiusmodi errorum exempla. Itaque Fastorum *mutilationem* hoc certe non euincit exemplum. Nos contra *integritatem*, pro mente *Liuii*, alibi asseruimus, *Diss.* X. de *Cycl.* n. 88. *Ordinem* autem a *Liuio* seruatum, quem in illis, quorum fidem secutus est, *Fastis* ipse repererat, id vero facile praestare non possum. Sunt contra in ipso vestigia quaedam *ordinis* a se *perturbati*. Coepit Bellum cum *Veientibus* sub *Coss.* anni *Catoniani* 318. pro nostra dispositione. Anno nimirum ante *Christum* 434. Sic enim de illius anni *Cos.* L. Sergio Fidenati: *primus cis Anienem cum Rege Veientium secundo proelio conflixit.* IV. 17. Inde error de *opimis* a *Cornelio COSSO* de *Tolumnio*, *Veientium* Rege, relatis *spoliis*. Quod scilicet *hoc* anno Bellum coeperit cum illo ipso *Veientium* Rege, *Tolumnio*. Erroris occasio erat, quod de *anno*, quo *coeperit* Bellum, designando, potius, quam de *quoto* Belli anno, quo perierit *Tolumnius*, soliciti fuerint illi *Fastorum Annaliumque* conditores. Errorem enim de *spoliorum opimorum* anno agnoscit ipse *Liuius*. Victus nimirum *ipsius A. Cornelii Cossi testimonio*, *qui se Consulem ipse* inscripsisset *in thorace linteo*, quem *Ioui Feretrio* vna cum *spoliis* in victoriae memoriam consecrauerat. Hunc enim *thoracem* legisse testatur *Augustum*, seque ab *Augusto* ipso accepisse. Victus praeterea *spoliorum opimorum* ipsa *natura*. *Ea* enim *non alia habentur*, inquit, *nisi quae dux duci detraxisset. Nec ducem nouimus, nisi cuius auspicio Bellum geritur.* - Nec enim ea *auspicia* habebat *COSSVS*, praeterquam in *Consulatu*. Sed vero ab hoc Belli initio *septimum* numerat annum ad *Cornelii Cossi Consulatum*. Idque omnium, vt videtur, *Annalium Fastorumque* consensu. Sic enim habet: *quod tam veteres Annales, quodque Magistratuum libri, quos linteos in aede repositos Monetae Macer Licinius citat identidem auctores, septimo post demum anno cum T. Quinctio Penno A. Cornelium Cossum Consulem habeant.* IV. 20. Haec ille anno praedicto *Catoniano* 318. Et tamen *Consulatum Cossi* huic anno assignat *Catoniano* 327. *Decimo* nimirum, si, pro more *Liuii*, extremi ambo *includantur*; *nonus* autem, vt emendat *Sigonius*,

nius, etiamsi primum *excluserimus*. Ne vero *numeri* errorem suspicemur, facit, quod *Veientem* hostem *sexies* victum dicit priori illo Bello, cui finem imposuit *Cos. Cossus*. IV. 32. Inde colligimus, *Cossi Consulatum* sic annum esse ab anno *Catoniano* 318. *septimum*, vt *sextus* tantummodo habendus sit, si primus non accenseatur. Sic fiet, vt, pro vera *Annalium Fastorumque* dispositione, *Cossi Consulatus* in annum *Catonianum* 324. conferendus sit. Primi enim anni 318. *locum* certum afferunt Fasti *Capitolini*, qui *Mamerci* triumphum ad *Idus* referunt *Septembres* anni Aerae suae 316. *Varron.* 317. *Catoniani* 318. propter *tertium*, quem dixi, annum *Decemuirorum*. Sed vero pergit Liuius: *Etiam illud accedit, ne tam clara pugna in eum annum transferri posset, quod imbelle triennium ferme pestilentia, inopiaque frugum, circa A. Cornelium Consulem fuit: adeo vt quidam Annales, velut funesti, nihil praeter nomina Consulum suggerant. Tertius ab Consulatu Cossi annus Tribunum cum Militum Consulari Potestate habet. Eodem anno Magistrum Equitum, quo in Imperio alteram insignem pugnam edidit Equestrem.* Hoc vult, ni fallor, vt hoc *imbelle triennium* superiori additum *septennio*, in cuius *fine* A. Cornelius Cossus *Consulatum* gesserat, ad *finem* vsque *Belli* cum *Veientibus* pertigerit. Itaque vt *ante* Consulatum *spolia opima* suspendere non potuit *A. Cornelius Cossus*, nondum ipse *dux*, nec *suis* rem gerens *auspiciis*, de *vero* licet *Veientium* duce, *Tolumnio*; ita nec *postea* tam *commode*, quam in ipso *Consulatu*. Nempe quia *imbelle* illud fuisset *triennium*, seu *pestilentia*, seu *frugum* inopia, nec fere praeterquam *Consulum nominibus* insigne. *Tertio* duntaxat illius *triennii* anno *insignem* fuisse *Cossi* pugnam *Equestrem*, cum *Magistri Equitum* munere fungeretur. Tum vero non *suis*, sed *Dictatoris*, auspiciis rem gessisse. Ante *Dictaturam* eodem anno *Tribunum* fuisse *Consulari Potestate Militarem*, et *sua* habuisse *auspicia*, sed tum *nullam* fuisse *insignem pugnam*, e qua *spolia opima* reportare potuerit. Et sane huius *posterioris triennii fine*, qui in annum *Catonianum* incidit 327. *inducias annorum* XX (quas *Veientibus* concessas fuisse narrat IV. 35.) coepisse verisimillimum est. Nam sub *Tribunis* anni *Catoniani* 348. *finem induciarum* fuisse concedit. *Eo anno tempus* (inquit) *induciarum cum Veienti Populo exierat.* IV. 58. Sic loquitur, quasi *superioris* anni *fine* elapsae fuissent. Quod ita demum verum esse potuit, si *hoc*, in quo versamur, anno *coepissent*. Sic autem necesse erit, vt *Consulatus Cossi* triennio *antea* gestus fuerit, et tres adeo anni e praecedentibus in *posteriora* transferendi sint. Crediderim, hoc in numero censendum esse annum *Catonianum*, in nostris *Tabulis* 322. in quo *pestilentiae* meminit ipse *Liuius*. Crediderim et annum 323. in quo cautum de *penuria*

ria frumenti. IV. 25. Crediderim et annum 324. quo rem potius cum *Aequis Volſciſque* geſtam legimus, quam cum *Veientibus.* Et annus 326 nihil dignum dictu complectebatur, ipſo agnoſcente *Liuio. Triennii* in his *indolem* habemus, quod *peſtilentia inopiaque frugum imbelle* cenſuit *Liuius, nudiſque* fere *Conſulum nominibus* inſigne. Non tamen adeo his *coniecturis* fidendum arbitror, vt propterea *Faſtos* corrigendos exiſtimem. *Liuii* certe ipſius ſententia longe certior eſt e tot *Conſulum Tribunorumque Militarium Conſulari Poteſtate* praeditorum *Collegiis*, quam e *vocum* ſingularum *numerorumue* minutiis. Nec ſolet ille ab Auctorum *ſerie* diſcedere, etiam cum *falſam* eſſe cenſet, vt ex *opimis A. Cornelii Coſſi ſpoliis* conſtat, quae *alio* narrat anno, quam quo *ſuſpenſa* ipſe arbitratur. Nedum vt tam *longe* diſceſſerit, qua inferunt illae, quas dedimus, rationes. *Aequis* praeterea *octennes inducias* conceſſas memorat anno *Catoniano* 325. IV. 30. Et tamen *triennes* alias anno *Catoniano* 330. Eodem ſcilicet, quo et *vicennes Veientium coepiſſe* arbitratur *inducias.* Quae *omnes* verae eſſe *non* poſſunt, indignae proinde, quae pro *Chronologiae* certioris *normis* habeantur. Nec porro certum eſt, *triennium imbelle*, quod *Liuius circa A. Cornelium Conſulem* fuiſſe monet, ad annos *conſulatu* ipſo *recentiores* eſſe referendum. Imo *partem* triennii Conſulatu *antiquiorem* e voce *circa* potius colligendum erat, quae *medium* inter illos annos *Conſulatum Coſſi* fuiſſe innuit, vt a *Liuio* ipſo in Operis *ſerie* diſponuntur. Nec Ordinis *peruerſi* notas hoc, de quo loquimur, *ſpatio* tenemus, vel in *Diodoro*, vel in *recentiori* aliquo melioris notae Faſtorum *conditore.*

417. Hoc anno *Iuliano* iniuiſſe neceſſe eſt *priores* huius anni *Tribunos Conſulari Poteſtate* Militares. *Reſpublica a Conſulibus ad Interregnum redit.* Liu. IV. 43. Coepit *Interregnum Decembris veteris* die XIII. qui (anno *Cycli* XX.) idem erat cum *Decembris Iuliani* die XIV. Addit Liuius: *Pars maior inſequentis anni per nouos Tribunos Plebis et aliquot Interreges certaminibus extracta eſt, modo prohibentibus Tribunis, Patricios coire ad prodendum Interregem, modo Interregem interpellantibus, ne Senatuſconſultum de Comitiis Conſularibus faceret.* Erant nimirum in *Officio* noui *Plebis Tribuni* a *Decembris* veteris die X. qui *Iuliani Decembris* erat XI. cum ad *Interregnum* Reſpublica rediret. Inde factum, vt penes *illos* fuerit, ne coirent *Patricii* ad prodendum *Interregem.* Inde colligimus, hoc ipſo die *Decembris* XIII. officio *exceſſiſſe* ſuperioris anni *Conſules*, dum nondum inueterauerant in ſuo quoque munere noui *Tribuni.* Pertigit annus ille a *Decembris Iuliani* XIV. ad *Decembris Iuliani* ſequentis XXVI. propter menſem *Embolimum*, vt e noſtris *Tabulis* manifeſtum

festum est. Erant autem in anno illo *dies* 377. Pars ergo maior anni *dies* complectebatur 189 ad *minimum*, qui in diem *Iunii Iuliani* XXI. desierint, *ante* quem ne quidem *priores* huius anni *Tribuni Militares Consulari Potestate* inire potuerint, si quidem vera scripserit *Liuius*. Ante *diem* illum inire non potuisse discimus. Quando *postea* inierint, non discimus. Inde *L. Papyrii Mugillani* expostulatio: *desertam omissamque ab hominibus Rempublicam Deorum Prouidentia curaque exceptam Veientium induciis et cunctatione Aequorum stare.* Quod scilicet pars anni Expeditionibus vtilissima *Tribunorum Patriciorumque* iurgiis elapsa insignes *hostibus* rerum, in *perniciem* Reipublicae, gerendarum *occasiones* prodidisset. Sic ergo *Kalendis Quinctilibus* inierint illius anni *Tribuni*, nisi *Senatusconsultum* fuerit, vt confestim inirent.

De horum *Tribunorum militarium* Magistratu addit Liuius: *Eodem anno a Campanis Cumae, quam Graeci tum vrbem tenebant, capiuntur.* IV. 44. Eadem habet *Diodorus* Ol. 89. 4. Et quidem, propter annum *Decemuirorum* insititium, *annis* tribus discrepat horum *Tribunorum militarium situs*, pro rationibus vtrisque, tam *Varronianis*, quam *Catonianis*. Annus enim *Varronianus* 334 in Epocha *Olympiadum* concurrit cum *Olymp.* $\frac{89}{90}\frac{4}{1}$. *Catonianus* autem cum *Olymp.* 90$\frac{3}{4}$. Hinc ergo rursus nouum experimentum habemus, quo docemur, rectius sese habere rationes *Varronianas*. Pars enim *nulla* illius anni *Olympiadici* conuenit Magistratui huius anni *Catoniano*. Erat autem *pars* illa anni Olympiadici *desinentis* Vernali *Campanorum* Expeditioni aptissima, et *coloniae* deinceps a *Campanis* eodem illo anno *Iuliano* deductae. Vid. ann. ant. *Chr.* 325.

404. *Eo anno . . . tempus induciarum cum Veienti Populo exierat.* Liv. IV. 58. De iisdem loquitur *induciis*, de quibus supra: *Veientibus annorum* XX. *induciae datae.* IV. 35. Is annus erat *Catonianus* 330. ante *Christum* 422. Hic annus 348. ante *Christum* 404. Interuallum est annorum tantummodo XVIII. Ideone *defectum* aliquem hoc in loco *Fastorum* subesse suspicabimur, quo effectum sit, vt rationibus *Liuianis* minus accurate respondeant? Imo *nullum* subesse *Diss.* X. de *Cycl.* probauimus, et quidem ex ipsis illis rationibus *Liuianis* et *Catonianis*. Quomodo ergo inuicem conciliabimus? Ego mihi plane persuadeo, *vicenariarum induciarum* finem ad *Veiorum* obsidionem esse protrahendum, quae anno *coepta* est *Catoniano* 350. qui vere erat ab eo, quo *induciae* coeperunt, anno XX. Ita certe rem intellexisse videtur *Eutropius*, quo loco agit de *Fidenarum* excidio: *Post* XX (inquit) *inde annos Veientani rebellauerunt. Dictator contra ipsos missus est Furius Camillus* etc. Obsidioni decennali

 finem

finem impoſuit *Camillus*, quae hoc eodem anno coepit *Catoniano* 350. Inde ergo coepit noua *Veientium* defectio, quae *captis excisisque* Fidenis *vicennio* recentior erat. Cladem enim *Fidenarum* anno *Catoniano* 329. exeunte narrat *Liuius*. Quamquam enim hoc anno 348. *Catoniano* induciarum *finem* ponat Liuius, rem tamen geſtam in *Veientes* nullam agnoſcit ante Vrbis *obſidionem*. Hoc anno ait *ab Senatu impetratum, quia diſcordia inteſtina laborarent Veientes, ne res ab iis repeterentur*. IV. 58. Sequenti anno *Catoniano* 349. *Veiens bellum motum* ſcribit *ob ſuperbum Reſponſum Veientis ſenatus*. Sic tamen, vt cum *Volſcis* tantummodo rem *geſtam* agnoſcat. Tandem anni *fine* addit: *lege perlata de indicendo Veientibus bello exercitum magna ex parte voluntarium noui Tribuni Militum Conſulari Poteſtate Veios duxere*. IV. 60. Haec de *Tribunis Militum* anni *Catoniani* 350. Anni enim 349. *fremitus* refert *Iuuentutis, nondum debellatum cum Volſcis eſſe*, et tamen *nouum Bellum cum finitimo Populo et potentiſſimo parari, qui omnem Hetruriam ſit concitaturus*. IV. 58. Inde manifeſta cauſa eſt, cur ad ſequentes *Tribunos Militares*, *Volſcis* ſub illo ipſo Magiſtratu debellatis, Bellum cum *Veientibus* fuerit protractum. Nec ſane dicit ipſe *Liuius*, illas, quae hoc anno exierint, *inducias* fuiſſe *vicennales*. Ea potius fuiſſe videtur erroris occaſio, quod *Pacem* illam inter duo Bella mediam, quae reuera coepit ab *induciis*, totam tribuerit *induciis*. Nos contra *Pacem* induciis *diuturniorem* probauimus, et quidem pro mente ipſius *Liuii*. Certe ante annum *Catonianum* 330. inire ne quidem poterant illae cum *Veientibus induciae*, quas eodem tempore *Veientibus* conceſſas agnoſcit *Liuius*, quo etiam aliae *triennes Aequis* conceſſae ſunt. IV. 35. Sed vero illae ab illo ipſo anno *Catoniano* 330. inibant. Hoc docent verba *L. Papyrii Mugillani* interregis apud *Liuium* anno *Catoniano* 334. Ait enim ille, *Rempublicam Veientium induciis et cunctatione Aequorum ſtare*. IV. 43. Docent illa, *elapſas* illas, quae cum *Aequis* initae fuerant, *inducias*, nec tamen *diu* admodum elapſas. Cum enim *cunctarentur Aequi*, nec *Romanorum* fines (vt per *inducias* iam exactas licebat) penetrarent: iam certe *praeteritas inducias* ſupponit, quae fuerant alioqui impediturae, quo minus hoc *liceret*. Imo *primam* quamque penetrandi occaſionem non captatam, innuit *Aequorum* illa *cunctatio*, opportune admodum obſeruanda *ſecundo* illo poſt elapſas *Vere*. Facilis autem erat illa *Liuii* hallucinatio, dum pro Auctorum verbis *ſua* reponeret.

398. *Hoc* anno et *deinceps* vſque ad annum *V. C.* 363. morem antea vſurpatum rediiſſe opinatus ſum, vt ab *Idibus Decembribus* inierint *ſequentium* annorum *ſummi* Magiſtratus. Ita *Diſſ.* X. de *Cycl.* n. 89. Ne ſcilicet *poena* deceſſorum ſolito maturius

turius abdicantium ad *posteros* migraret. Non scilicet succurrebat, qui *Kalendis Octobribus* inierant, *iustum* Magistratus *annum* sequentibus impleuisse *Kalendis Octobribus*. Vt proinde Magistratus *annui* modum *superarint*, si ad *Idus* vsque *Decembres* tenuissent. Quamquam autem receptum fuerit, vt *breuiores* Magistratus facerent *Romani*, seu *culpa* fuisset illius, cuius Magistratum vltra non ferendum iudicabant; seu *Religione* aliqua, *maloque* in Rempublicam *omine:* prolatos vero Magistratus terminos, raro admodum, si vnquam fortasse, legimus. Itaque *Kalendas Octobres* tamdiu Magistratibus summis *ineundis* solennes fuisse arbitror, dum nouum aliud constitueretur *exordium* a *Kalendis Quinctilibus*. Illae autem certe vixdum anno *Catoniano* 356. locum habere poterant. A *tristi hyeme* annum illum auspicatur ipse Liuius, *siue ex intemperie* (inquit) *coeli, raptim mutatione in contrarium facta, siue alia qua de causa; quam grauis pestilensque omnibus animalibus aestas exceperit.* V. 13. *Primum* locum in illius anni Magistratu *hyemem* tenuisse docet *Liuius*. Et quidem praeproperam illam, in qua *raptim* facta est *in contrarium mutatio*. Melius illae notae conueniunt in *exordium* a *Kalendis Octobribus*, quam in *Idus Decembres*, vel *Kalendas* etiam *Sextiles*. Nempe in *Octobris Iuliani* diem I. pro Epocha *Catoniana*, vel IX. pro Epocha *Varroniana*, quae hoc spatio *Catonianam* triennio praecedit. Medius hic fere limes est inter *aestus* Autumni et *frigus* hyemale, quo *repentinae* fieri possint aeris *mutationes* corporibus humanis periculosissimae. Tenuit hoc anni *Exordium* ad annum *Catonianum* 358.

394. Hoc anno *nouum* coepit supremi Magistratus annui *initium*. *Vitio* enim *creatos*, qui hoc anno fasces depolituri erant, ex Oraculo didicerunt. *Vnam* ergo *expiationem eorum esse* censuerunt, *vt Tribuni Militum abdicarent se Magistratu, auspicia de integro repeterentur, et Interregnum iniretur.* V. 17. Ex his *Liuii* verbis manifestam est, *ante* tempus annui Magistratus elapsum *exutos* honore huius anni fuisse *Tribunos*. Proinde ante *Kalendas Octobres*, quas iam probauimus Magistratibus *ineundis* solennes. Et tamen *ante* annum *Catonianum* 363. quo *Kalendis Quinctilibus* inire coeptum est Mediis, vt videtur, inter *Octobres Quinctilesque* vtique *Kalendis*. More scilicet iam recepto, vt *Kalendis* potius, quam *Idibus*, Ciuilibus nempe *Nouiluniis*, potius, quam *Pleniluniis*, iniretur. *Sextilibus* ergo, vel *Septembribus*. Ego *prioribus* potius iniuisse crediderim, nempe *Sextilibus*. A *reditu* enim legatorum *Delphicorum*, primo quoque tempore expianda erat labes Reipublicae e *vitio* creatis Magistratibus. *Missos* autem sub *Tribunis Militaribus* anni *superioris* refert *Liuius*. Proinde ante Kalendas *Octobres*. Vt

 nempe

nempe *clausi Maris* incommoda vitarent. Sed mense *huius* anni *Delphico Busio* reddenda erant Oracula, vt Diss. V. de *Cycl.* n. 2. probauimus. Respondebat *mensis* ille *Attico Munychioni*, desinebatque *Aprili* exeunte *Iuliano*, vel, ad summum, ineunte *Maio*, et *Maio* proinde *veteri*. Ita *Maio*, ad summum, *Veteri* Responsum acceperint legati *Romani*, quaecunque demum mensis pars illis a *Templi* praesidibus fuerit assignata. Tunc etiam satis commoda erat *nauigatio*. Nihil itaque vetat, quo minus mense *Iunio veteri* redierint. Detur ergo spatium coniecturis de Oraculi *sententia*, deque *Hetrusci* senis *vaticiniis*, e quibus *piaculum* Ciuitati colligendum erat. Sic quoque satis *laxum* fuisset, si ad *Idus* protraheretur *Quinctiles*; immo si, illis etiam *elapsis*, tum demum redacti fuissent in ordinem *infausti* illi et *infelici omine Tribuni*. Sic quoque *spatium* suppetet *tribus Interregibus*, et *tribus* Interregnorum *quinariis*, quorum *supremo* demum creati fuerint *sequentis* anni *Tribuni Militares*, honorem proximi mensis *Sextilis Kalendis* inituri. Sic ergo rem fuisse suspicor, quamvis nulla habeamus, quae verbis id disertis doceant, *Veterum* manifesta *testimonia*. Praecesserant autem *initii* vtriusque, tam a *Sextili*, quam a *Septembri*, in superioribus *exempla*.

393. De *Veientium* Vrbe, quam hoc tandem anno in Populi *Romani* fidem adegit *Camillus*, ita Liuius: *decem aestates hyemesque continuas circumsessa*. V. 22. Haec quomodo vera esse possint, disquirendum est. De *hibernaculis* in Vrbis *obsidione* aedificandis anno *Catoniano* 352. actum testatur ipse *Livius* V. 2. *Tertius* hic erat *decennii* annus ab *initio* obsidionis, quod anno *Catoniano* 350. tribuit *Liuius* IV. 61. Tum demum queruntur *Tribuni Plebis*, *Plebem ne hyemi quidem, aut tempori anni cedere, ac domos et res inuisere suas*. V. 2. Haec si vera, non *primus* duntaxat fuerit annus *hibernaculorum* aedificatorum, sed *prima* etiam *hyems* sub *pellibus* exacta. Sic *octo* fuerint tantummodo obsidionis *continuae hyemes*, vt agamus quam l[illegible]ralissime. Sic tamen loquitur idem *Liuius*, quasi *prioribus*, etiam *ante* constructa *hibernacula*, annis *continua* fuerit *Vrbis* oppugnatio. De anno *Catoniano* 351. *Ea oppugnatio segnior insequenti anno fuit parte Tribunorum exercitusque ad Volscum auocata bellum.* IV. 61. Iterum: *Diruta et arce et Vrbe Artena, reductae legiones ex Volscis, omnisque vis Romana Veios conuersa est.* Ex his duobus locis intelligimus, ne quidem illis *primis* Belli annis, *nullam* fuisse *continuam* Vrbis *oppugnationem*; sed illud potius fuisse *discrimen*, quod hoc *tertio anno*, *hibernaculis* aedificatis, iustis *exercitibus* obsidioni incubuerint, ne quidem *hyemis* otio militibus indulto, quam *primo biennio* premebant, *praesidiis* tantummodo per loca opportuna dispositis, concesso

reliquis

reliquis ciuibus *commeatu*. *Hyemes* autem *Aestatibus* postponit *Liuius*. Id quoque si recte habeat, *Aestate* anni *Catoniani* 350. coeperit obsidio, et *hyeme* anni 359. desierit, quod sane verisimile est. Εἰς τὸ δέκατον ἔτος τοῦ πολέμου *Dictator* Camillus. *Plutarch*. Rursus de eodem *Camillo*: πόλιν ἀντίπαλον τῆς Ῥώμης ἔτει δεκάτῳ καθῃρηκώς. Innuit *captam* anno obsidionis X. *labente*.

Sub huius anni *Tribunis Militaribus*, quorum tempore *capta* est *Veientium* Vrbs, donum *Apollini* missum refert *Diodorus* de *decimis Veientium*, et *beneficium* ea occasione *Romanis* collatum a Praetore *Liparensium*, *Timesitheo*. Et quidem *Olympiad*. 96. 4. Non ille quidem absurde, pro rationibus *Catonianis*, si quidem eodem, quo *Veios* expugnauit *Camillus*, anno missae fuerint *Apollini* deuotae e *Veientium* manubiis *decimae*. Quae certe commissio *Diodori* eo magis obseruanda est, quod in Auctore reperiatur commissionum *Chronologicarum* imperitissimo, rationumque *Catonianarum*. Rerum enim ipsarum *veritati* tribuendum, verisimilis suspicio est, si quid *accuratum* prodeat ab *Auctore* admodum *inaccurato*. Fauet autem *Diodoro Plutarchus*, qui *hyeme* missas narrat *decimas*, vt *hyeme decima* Vrbs ipsa *expugnata* est, et quidem *hyeme*, quae *tertium* Camilli *Tribunatum* praecesserit, quo Magistratu *Faliscos* in Populi *Romani* fidem idem redegit *Camillus*. Hoc ergo hausit e *Catoniano* aliquo Auctore *Diodorus*. Pugnat vero, aliaque sentit omnia, licet *Catonianus* ipse, *Liuius*. Nescius autem earum, quas sequitur, rationum. *Dilatas* ille, nec, ante *biennium* a *voto Camilli*, solutas arbitratur, *decimas*. Et quidem ita fuisse, res ipsa vincit, si saltem de *Fatorum* fide non ambigimus. Erant enim in *priuatorum* possessione *manubiae*, e quibus *decimae* detrahendae erant. Consulti ergo de *voti* solutione *Pontifices* ita censent: *vt, qui se domumque suam religione exsoluere vellet, cum sibimetipse praedam aestimasset suam, decimae pretium partis in publicum deferret: vt ex eo donum aureum dignum amplitudine Templi, ac numine Dei, ex dignitate Populi Romani fieret*. V. 23. Inde illae donarii *morae*. Inde factum, vt *sequenti* anno *Catoniano* 360. *Camillus* ita concionaretur: *haud mirum id quidem esse, furere ciuitatem, quae damnata voti, omnium rerum potiorem curam, quam religione se exsoluendi, habeat*. V. 25. Inde noua Pontificum consultatio de Vrbis *Veientium* agroque *decimis Apollini* consecrandis *hoc* demum *anno* facta. Nondum ergo voti Religione soluti sunt *Romani*. Sed ne quidem *sequentis* anni *Catoniani* 361. *initio*, sed victis *Faliscis*, triumphoque de illis acto a *Camillo*. Tum demum *tacite eius verecundiam* (inquit *Liuius*) *non tulit Senatus, quin sine mora voti liberaretur: crateramque auream donum Apollini Delphos legati ferrent*. V. 28. Et quidem

 rem

rem ipſam agnoſcit etiam ipſe *Plutarchus:* Μάντεις ἤγγελλον ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς προφαίνεσθαι θεῶν μῆνιν, ἱλασμοῦ καὶ χαριστηρίων δεομένην. in *Camill.* Propter *dilatam* ſcilicet *voti* ſolutionem. Inter *portenta* illa Populi *inſaniam* retulit *Camillus.* Erat enim *inſania* inter mala θεήλατα criminum *Piacularium* ſupplicia. Recte ergo ſe habet *Liuii* diſpoſitio. Proinde *falſa* illa *Diodori* eſt, qua efficitur, vt in *Olymp.* 96. 4. conueniat, e falſis nata *ratiociniis*, quae *Veiorum* expugnationem in *eundem* contulerint annum, quo *ſolutae* ſunt e *Veientium* decimis *manubiae.* Nihil ergo inde colligendum eſt, quo Epocha *Catoniana* vera eſſe comprobetur.

391. Ad *hunc* annum *doni* e *manubiis Veientium* aurei ad *Apollinis Delphici* aedem miſſionem refert *Liuius* V. 28. in qua *Timeſithei Liparenſis* beneuolentia in *Romanos* eluxit. Rectius, quam *Diodorus*, qui ad *Olymp.* 96. 4. retulit, vt anno ante *Chr.* 393. iam probauimus, quod eo anno *Veios* a *Camillo* expugnatos crediderit *Diodorus.* Hoc enim ei ſolenne multis exemplis in *Annalibus Thucydideis* oſtendimus, vt rerum geſtarum *exitus*, multis poſt *initia* annis diſſitos, ad *eoſdem* tamen *annos* retulerit, quibus *coeperint.*

389. Hoc anno *Iuliano* mortuus *C. Iulius* Cenſor. *Liv.* V. 31. IX. 34. προσιόντος Ἰουλίου μηνός. Plutarch. *Camill.* Nondum ergo *coepto.* Proinde menſe *Iunio veteri.* *Suffectus* in illius locum *M. Cornelius.* Liv. V. 31. Eodem adhuc *menſe* Iunio. *Conſulibus morbo implicitis placuit per Interregnum renouari auſpicia. Itaque cum ex Senatuſconſulto Conſules Magiſtratu ſe abdicaſſent, Interrex creatur M. Furius Camillus, qui P. Cornelium Scipionem, is deinde L. Valerium Potitum Interregem prodidit. Ab eo creati ſex Tribuni militum Conſulari Poteſtate.* Liv. V. 31. Inde colligitur, tempore Magiſtratus *legitimo* nondum elapſo abdicaſſe *Conſules.* Colligitur praeterea, *medio* fere *Iunio veteri* abdicaſſe, vt dies *Interregni* X. plures forent, pauciores tamen XV. antea quam deſignarentur *ſequentis* anni *Tribuni*, qui *Kalendis Quinctilibus* inirent. Sed et alii erant inter *morbum* Conſulum, ſuffectumque Cenſori *ſucceſſorem*, ipſamque Cenſoris *mortem*, dies, qui efficient, vt in *priorem* veteris *Iunii* partem inciderit *mors* ipſa *Cenſoris.* Hunc autem anni *locum* pro mente *Dionyſii* eſſe vincit numerus annorum CXIX. a *Regifugio.*

388. Hoc anno *Iuliano* fere *medio* coepit annus V. C. *Catonianus* 365. *Romae*, pro *Catonianorum* rationibus, fatalis. *Iunii* enim *Iuliani* die XVIII. *inibant* illius anni *Tribuni Conſulari Poteſtate Militares*, vt e noſtris conſtat *Tabulis.* Secundi nimirum illi a *Coſſ.* quos *ſecundo* ante Vrbis cladem anno aſſignauit noſter *Dionyſius.* Ita ſcilicet, qua per *annuos Magiſtratus* proceſſit ſupputatio. Nam Magiſtratus illos a *Primis Conſulibus* 120. cenſet

censet *Dionysius*. Ὁ δὲ πρὸ τῆς καταλήψεως χρόνος, inquit, ἀναγόμενος εἰς Λεύκιον Ἰούνιον Βροῦτον καὶ Λεύκιον Ταρκύνιον Κολλατῖνον, τοὺς πρώτους ὑπατεύσαντας ἐν Ῥώμῃ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν βασιλέων, ἔτη περιείληφεν εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. I. 59. *Finem* intelligit anni a *Regifugio* 120. *initium* autem anni 121. Plane, vt in nostris disponuntur Tabulis. Sic enim sententiam suam ipse postea interpretatur: ἐκπεπληρωμένων τῶν εἴκοσι καὶ ἑκατόν. I. 59. Forma prorsus eadem est, qua etiam alibi vsus est: ἐτῶν τριακοσίων ἐκπεπληρωμένων ἀπὸ τοῦ Ῥώμης συνοικισμοῦ. X. 645. Quo tamen loco annum intelligit *Catonianum*, non 300. sed 301. *labentem*. Sic itaque *hoc* etiam in loco forma eadem intelligenda est, non vt 120. a *Regifugio* annum designarit, sed 121. saltem *labentem*. Idem etiam exinde colligimus, quod *Coss.* anni a *Regifugio* 119. *biennio* faciat Vrbis *clade* antiquiores idem *Dionysius*. Sic enim quoque fiet, vt annus ab illo *Consulatu* secundus alius nullus esse potuerit, quam qui a *Regifugio* numerandus fuerit 121. Et quidem ita se rem habere necesse est, cum a primorum Consulum *initio* calculum deduxerit *Dionysius*. Inibant illi anno *Catoniano* 245. similiter *ineunte*. Annus ergo inde 120. ad annum *Catonianum* pertinget 365. itidem *ineuntem*. Eundemque *numerum* postulat *alius* ille calculus *Dionysii*, quo *Regum* annos numerat, vt ostendi saepissime, 244. Inde autem 119. ad annum illum pertingit, quem *Vrbis* clade *biennio* antiquiorem facit. Commissi enim inuicem annum conficient *Vrbis* 365. Hunc item *numerum* agnoscit *Liuius*, cum Vrbis *excisae* Aeram designat non *rotundo* duntaxat numero, sed *accurato*. V. 54. Recte ergo *Dionysium* e *Liuio* supplendum duximus. Adeo tamen *minutiarum Chronologicarum* securus erat *Dionysius*, vt *annum* tantummodo designarit *excisae* a *Gallis Vrbis*, non item anni *partem*, qua perierit: Et ne quidem annum *ipsum* accurate. Sic enim habet: Ἡ Κελτῶν ἔφοδος, καθ' ἣν ἡ Ῥωμαίων πόλις ἑάλω, συμφωνεῖται σχεδὸν ὑπὸ πάντων Ἄρχοντος Ἀθήνησι Πυργίωνος, γενέσθαι, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ὀγδόης καὶ ἐννενηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. I. 60. Supra autem iam ostendimus, annum illum esse *Olymp.* 68 $\frac{1}{2}$ pro mente *Dionysii*, quo *primi* inierint *Consules*. Inde XXX censet *Olympiades* pro annis 120, quorum *fine* Vrbem *Galli* expugnarint. Sic annus *excidii* erit *Olymp.* 98 $\frac{1}{2}$ pro rationibus *Dionysii*, qui anno *Iuliano sequenti*, ante *Christum* 387, conueniet; non autem *huic*, in quo versamur. Sic autem faciendum erat, si ad *fixam* aliquam immobilemque *Epocham* anni *singuli* exigendi sint, quae cum certis *annorum Olympiadicorum* initiis committi posset, seu *Regifugii* fuisset, seu *Paliliorum*, seu annorum *Cyclicorum*, seu *Ianuariis*, siue *Martiis*. Sed oblitus est *incertos* admodum fuisse *annuos Magistratus* propter *incerta* admodum annorum *exordia*, quae

nulla certa norma mutabantur; sed liberrimo *Senatus* arbitrio. Oblitus est, iusto fuisse plerumque *contractiores*, cum *abdicare* cogerentur, propter infausta Reipublicae *auguria*; raro autem *protractiores*. Est enim *certum*, (si quid sit in hac Historia *certum*) hoc certe anno *Iuliano*, et nouorum *Tribunorum Militarium* initio, *ante* annuam *Regifugii* commemorationem, ante horum *Tribunorum Palilia*, ante exordium *noui*, qui illorum *Magistratu* inibat, anni *Cyclici*, Vrbem esse *captam*. Per nostras *Tabulas*, ne quidem illo *Olympiadis anno*, cui *Excidium* assignauit *Dionysius*, vt e rei gestae serie constabit.

Inibant, vti *dixi*, noui anni *Catoniani* 365. *Tribuni Militares* die *Iulii Iuliani* XVIII. *Postridie Idus Quinctiles non litauit* Tribunus Militum, *Sulpicius*, *Liv.* VI. I. Die nimirum *Quinctilis veteris* XVI. *Iulii* proinde *Iuliani* I. Post diem III. *obiectus hosti*, Liv. VI. I. victusque *Quinctilis*, nempe *veteris*, die XVIII. qui XV. *Kalendas Sextiles* erat, clade *Alliensi* ad seram posterorum memoriam insignissimus. Hic dies erat *Iulii Iuliani* IV. Hunc diem περὶ τροπὰς θερινὰς περὶ τὴν πανσέληνον dicit fuisse *Plutarchus*. Sed fallit saepe Viros Magnos, et a Veterum minus accuratorum (*nondum* exculta *Astronomia*) sententia deflectit, dum calculos ponunt accuratiores, quam ferebat captus eorum, quos interpretantur, Auctorum. Hoc vnum volebat *Plutarchus*, ab *Idibus Quinctilibus* non admodum *remotum* fuisse diem proelii *Alliensis*, quas quidem *Idus*, non equidem pro *coelesti* habebant, sed pro *Ciuili* tantummodo *Plenilunio*. Hoc certe in Cyclo *Romano* necessarium erat, cuius Auctor ne quidem in *animo* habebat, vt *mediae* Cycli *Lunae* cum *coelo* conuenirent; sed vt, Cyclo *euoluto*, Lunae *pares* responderent, quae fuerant in *initio*. Aliter si censuisset, non certe *menses Lunares Ciuiles* adeo *impares* fecisset, vt nonnullis dies assignaret XXXI. *Februario* XXVIII. *Markedonio* nunc dies XXIII, nunc dies tantummodo XXII. Nec aliter intelligendus est *Plutarchi Tropicus*. Hoc enim tantummodo volebat, non *longe* remotum illum fuisse a *Tropico Aestiuo*, vt nec a *Ciuili Plenilunio*. *Tropicum* nimirum intelligebat *fixum*, qualem obseruauerat *Meton* exeunte *Iunio Iuliano*. Ita cum nostris *Tabulis* satis commode conciliabitur. Τρίτῃ porro ἀπὸ μάχης ἡμέρᾳ *Gallos Romam* occupasse docet *Plutarchus*. Sic item *Verrius Flaccus* apud *Gellium*. Noct. Att. V. 17. Et *Polybius* II. 18. Die scilicet *Quinctilis* XX. vt e *Liuio* discimus. V. 39. *Altera* nimirum a proelio luce. Ὀλίγαις ἡμέραις ὕστερον τῶν Κοιντιλλίων εἰδῶν, vt vult iterum *Plutarchus*. Hic dies erat *Iulii Iuliani* VI. Cum scilicet *nondum* iniuisset annus *Atticus* Cycli *Metonici* XLV. cuius *Hecatombaeon* a die *Iulii Iuliani* X. inivit, post quem *Olympia*. Sic *Olympiadis* 68. anni *primi* (cum

quo

quo committitur a *Dionysio*) reuera partem *nullam* attigerit *Vrbis expugnatio.* Nihil tamen illud obstabat, quo minus recte cum eo anno committi posset, pro rationibus *Dionysii*, qui annos Epochae *suae* singulos pro *integris* habebat, vt possent aliquatenus cum certiori *Olympiadum* Epocha contendi. Quod scilicet *Tribunorum* illorum *Palilia* in illum ipsum *Olympiadis* 68. annum *primum* reuera conuenirent. Hic ergo *dies* est, vnde *Vrbis occupatae* Epocham arcessit *Plutarchus.*

387. Hoc anno *Iuliano Gallos* Vrbe arcet *Camillus*, περὶ τὰς φεβρουαρίας εἰδὰς, inquit *Plutarchus* Camill. Nempe *Ianuarii Iuliani* die XXIII. *Menses* obsidionis plures agnoscit *Liuius* in Persona *Camilli.* V. 52. Sed mensium *numerum* accuratius designavit *Plutarchus* ἑπτὰ τοὺς πάντας. Menses sex *Orosius*, sed *integros.* A *paucis* nempe post *Idus Quinctiles* diebus ad *Idus Februarias.* Nam quia dies ab *Idibus Quinctilibus* in *Annalibus* numerabantur ad ipsum vsque pugnae *diem;* proinde ita de *Proelii* loquitur *Plutarchus tempore*, quasi ipsis contigisset *Idibus.* Postea abdicare parantem *Camillum* impedit Senatus, vsque *ad annum circumactum.* Liv. VI. I. Ad illius anni finem, vt Diss. X. de *Cycl.* ostendimus. *Kal.* nempe *Quinctiles.* Tum *interregnum* iniuit *P. Cornelius Scipio* ad diem *Quinctilis* V. Post illum *M. Furius Camillus* II. qui *Tribunos Militares* creauit post diem *Quinctilis* V. ante X. Certe ante *Idus Quinctiles* Tribunos Militares ita creatos *iniuisse* necesse erat, ne locum *tertio Interregi* relinquerent. *Ex Interregno extemplo iniuisse* docet *Liuius* VI. I. Sic, vt videtur, vt ipsis *Idibus* inierint *proximi* illorum *Successores*, mensis nempe *Quinctilis.*

386. *Dictaturam Camilli* post finem *Tribunorum Militarium* Vrbi excisae *proximorum* refellit, quod *tertiam* illius *Dictaturam* numerat *Plutarchus*, quam iniuit sub *huius* anni *Tribunis.* Et quod sub *his* Tribunis *annum* censet *Liuius* ad nouae Vrbis restaurationem. VI. 4.

385. *Ex Interregno Magistratum occoepere* huius anni *Tribuni.* Et quidem sub *Interrege tertio.* Ipsis, vt videtur, *Kalendis Sextilibus.*

368. Hoc, ni fallor, *anno*, tempus *ineundi* Curulem Magistratum mutarunt *Tribuni Plebis*, qui *Comitiorum* potestatem penes se tenebant. Sic illi tamen, vt *antea* inirent *Tribuni Plebis*, quam *Tribuni Militares.* Sic enim factum, vt *Curulium* Magistratuum *Comitia* moderarentur *nuper* facti Tribuni *Plebis.* Sic enim de X. *Licinii* et *Sextii* Tribunatu Liuius: *Refecti decimum iidem Tribuni Sextius et Licinius de Decemuiris Sacrorum ex parte de Plebe creandis Legem pertulere. Creati quinque Patrum, quinque Plebis: graduque eo iam via facta ad Consulatum*

 vide-

videbatur. Hac victoria contenta Plebes cessit Patribus, vt, in praesentia Consulum mentione omissa, Tribuni Militum crearentur. VI. 42. Haec ille de *quartis* post *Anarchiam* Tribunis *Consulari Potestate* Militaribus. Plusquam certe *designatos* illos oportet fuisse *Plebis Tribunos*, si *decimo* suo *Tribunatu Legem* tulerint illam, de qua loquitur: nec *tulerint* modo, verum etiam *fecerint*, quales erant pro *Lege* faciendi, *Decemuiros*. Hac demum victoria deliniti concedunt ipsi vicissim, vt *Comitia* haberentur, non quidem pro *Consulibus Plebeiis*, sed pro *Tribunis* tantummodo *Consulari Potestate Militaribus*. Spatium haec supponunt maius inter *Plebis Tribunatum* et *Curulium Magistratuum Comitia*, quam vt *Decembris* X. munere potiti *Tribuni Plebis* in *Tribunis Militaribus* creandis partem habere possint, qui *Decembris Idibus* fuissent *inituri*. Imo *Legi* ferendae *Trinundinum* necessarium erat, *dierum* nempe XXIV. Hoc si a X. *Decembris veteris* die ineatur, in diem *Ianuarii veteris* sequentis desinet saltem V. efficietque, vt ne quidem *Kalendis Ianuariis* proximis *inire* potuerint creati a Tribunis *Plebis* Tribuni *Consulares*. Proinde *Idibus Ianuariis*. Spatium autem satis *laxum* erit, si proximis inierint *Idibus Ianuariis*. Sic ergo rem se habuisse satis consentaneum est. Ita autem VII. *Plebeiorum* Tribunatu *primi* creati fuerint post *Anarchiam* Tribuni *Consulares*. Et quinquennio *maior* fuerit *Anarchia*, vt *propius* ad *sexennium* accesserit. Magis tamen fauerem, si *quadriennio* maior fuisset *Anarchia*, propiusque accessisset ad *quinquennium*. Sic enim calculum vtrumque inuicem conciliaret, tam eorum, qui *quadriennem* fecerint *Anarchiam*, quam eorum, qui *quinquennem*, ipsa nimirum inter vtrumque *media* sententia. Sic *Fabii Pictoris*, Scriptoris omnium, vt ait *Liuius*, *longe antiquissimi*, sententia ferri posset, qui *primum* a *Plebe Consulem* post *Vrbis Excidium* anno XXII. creatum censuit. *Gell.* IV. 5. Sed id quo minus verum esse possit, obstat *decennium Tribunorum Plebeiorum* ante hominis *Plebeii Consulatum*, vt *committendum* illud *nostrae* docent, pro *Liuii* mente, *Tabulae*: vt docent *aliae* eiusdem *rationes* infra memorandae.

362. Hoc anno post *Plebeium Consulem* proximo *Catoniano* 390. *mortem Camilli* statuit tam *Plutarchus*, quam etiam *Liuius*. Virtutem illius in *proelio* sub *Posthumio Dictatore*, quo *Aequi Volscique* subacti sunt, primum eluxisse tradit *Plutarchus*. Πρῶτος εἰς δόξαν προῆλθεν, verba sunt *Plutarchi*. Quasi *primum* illi fuisset illud decus *tirocinii*, quod sane verisimile est. Annus erat *Catonianus* 324. Tum ergo *tirocinium* expleuerit, pro censu *Seruii Tullii*, annum scilicet *Aetatis* XVII. Sic *natus* fuerit anno *Catoniano* 307. praeter propter. Nec longe, vt opinor, a *vero*

a *vero* eius *Natali* ita aberrabimus. Sic enim annum egerit *vitae* LXXXIII. hoc, quo *excessit*, anno. *Minorem* tamen paulo facit *Plutarchus*. Anno enim *Catoniano* 388, quo V. gessit *Dictaturam*, ita de illo loquitur: Ὁ δ' ἦν μὲν σφόδρα γέρων, καὶ μικρὸν ἀπέλιπεν ὀγδοήκοντα ἔτη γεγονέναι. Quasi scilicet tum annum *octogesimum* nondum expleuisset. Aliter de eodem (de quo hic agebat *Plutarchus*) anno *Appianus*, quo *secundam* in *Gallos* victoriam adeptus est: καὶ μετὰ χρόνους ἐπελθόντας αὖθις ἐνίκησε, καὶ ἐθριάμβευσεν ἀπ' αὐτῶν, ὀγδοήκοντα γεγονὼς ἔτη. Sic ille in *Celticis*. Ita annum 80. *superasse* potuit, nec longe ab *octuagesimo* abfuisse, quod sane postulant *nostra* modo prolata *ratiocinia*. Vix enim patiebatur *Puerorum* disciplina, vt, nondum accepta *toga virili*, *virorum* munera exercere licuerit, quale illud erat *Belli* vel *praecipuum*. Cum enim ne *manum* quidem *exserere* concederetur, nec in *foro* apparere; non erat sane consentaneum, vt in *castris* versarentur. Rarum enim *Tarquinii Prisci* tempore exemplum, quo *Bullam auream* et *togam praetextam*, propter *facinora* sane *plusquam* Puerilia, *Puer* meruit *Seruius Tullius*, qui modum illum postea posuit *Pueritiae*, quae *Camilli* aetate recepta est. Et tamen *illo* quoque *tempore* exempla habemus eorum, qui XVII. aetatis *exacto militiae* nomen dederint, *Scaptii* et *Sisinnii Dentati*. Ne hoc miremur in *Camillo*. Conueniunt *honores* eius satis accurate. *Censor* erat anno *Capitolino* 350. qui *Catonianus* est 352. vt docet *Sigonius*. Anno scilicet *Aetatis* 45. pro *his* rationibus. *Aetas* erat *Militaris*, qua *necessario* nomen dare *delectos* oportebat. *Liv.* XLIII. 45. qua certe *minores* non erant ad *morum* iudicia omnium grauissima admittendi. Postea factus est *Tribunus Militaris Consulari Potestate*. *Dictatura* eius I. in annum incidit *Catonianum* 359. *Aetatis* LII. satis commode. Anno autem *Catoniano* 369. Camillum *iam ad munera corporis senecta inualidum* censet *Liuius* VI. 8. Cum annum ageret, pro *nostris* rationibus, LXII. Anno autem *Catoniano* 374, cum *sextum* gereret *Tribunatum*, *exactae* iam *aetatis* illum pronunciat *Liuius* VI. 22. qui annum tum *aetatis* attigit LXVII. *Exactam aetatem* illam censet, quae opponitur *senectuti crudae*, (necdum *maturae*) *dubiae* scilicet propter vestigia admixta *Iuventutis*. Ὠμογέροντας citra *sexagenarios* appellat *Galenus*, (de *conserv. valet.*) inde autem simpliciter γέροντας. Eodem anno sic de illius aetate *Plutarchus*: γεγονὼς μὲν ἡλικίας ἤδη πρόσω. Conueniunt haec etiam *aetati*, quae fuerit *sexagenaria maior*. Inde enim *verae Senectutis* limes. Itaque ex hac *Camilli* aetate spatia *Catoniana* plena comprobantur ab anno 307. ad 390. *Appii* certe *Herdonii* aetate, cum *Capitolium* ipse occuparet, nondum *natus* est *Camillus*. Anno scilicet *Catoniano* 294. Hoc docent

ipsius

ipſius *Camilli* verba: *Hic cum augurato liberaretur Capitolium, Iuuentas Terminuſque maximo gaudio Patrum noſtrorum moueri ſe non paſſi.* Liv. V. 54. *Patrum* memoriae tribuit, quod *tredecim* antea *annis* contigit, quam ipſe *naſceretur.* Hoc etiam omnino ſatis commode.

353. Huius anni *ſitum*, qualis in noſtris repraeſentatur Epochae *Catonianae Tabulis*, multis *notis* agnoſcit ipſe *Liuius.* Rediit autem ad *Interregnum*, elapſo nimirum *Conſulatus* limite *legitimo. Serius* ergo *proximos* in Magiſtratu *Coſſ. iniuiſſe* neceſſe eſt. *Quanto* ſerius, exinde diſcimus. *Sex* numerat *Liuius Interreges.* Litem enim ſub *ſecundo Interrege* ortam mouebant *Tribuni Plebis.* Sic tamen, vt *intercedendo Tribuni nihil aliud, quam vt differrent Comitia, valerent.* VII. 17. Hoc inde colligimus, vt hoc ſaltem aſſecuti fuerint, ne ante *ſextum Interregem* Conſules *crearentur.* Proinde *poſt* dies *quinque* priorum *Interregum* XXV. et tamen *ante* diem *ſexti* Interregis *vltimum* XXX. proximi creati ſunt *Coſſ.* Dies ab *Idibus Ianuariis* XXV. *Februarii veteris* IX. erat. *Kalendis* ergo *Februariis* inire ne quidem poterant ita creati Coſſ. *Idibus* autem *Februariis* quo minus inirent, nihil ſane obſtat, quae in *penultimum* incurrebant *ſexti* Interregis *diem.* Vix enim *aliis* diebus, quam *Kalendis*, vel *Idibus*, inire mos erat. Eſt enim *ſingulare* exemplum in *Liuio* III. 8. facileque admodum, vt *Librario* potius imputandum fuerit, quam ipſi *Liuio.* Imo ita ſibi reſpondent, pro his rationibus, ſpatia *Liuii* extrema, (quod infra conſtabit) vt non aliter ſe rem habuiſſe mihi facile perſuadeam.

349. *Prolatandis Comitiis, cum Dictator Magiſtratu abiiſſet, res ad Interregnum rediit.* Liv. VII. 21. *Comitia* non *diu* ante *anni legitimi* finem haberi ſolita, multa docent horum temporum exempla, in quibus morae non admodum diutinae *Interregis* occaſionem dederint. Proinde *finem* anni *Conſularis* legitimi hunc fuiſſe veriſimillimum eſt. Idem exinde colligimus, quod *abierit* Magiſtratu *Dictator*, non autem *abdicarit.* Exemplo enim *Camilli* a Senatu coacti, ne ante *annum circumactum* abdicaret, ad *anni* deinceps, quo fuerant dicti, *finem* tenere ſolebant Dictatores *rei gerendae* cauſa creati, quacunque demum anni *parte* Dictaturam ſuſcepiſſent. Hoc certe anno ita rem fuiſſe, vix vlla ſubeſt dubitandi ratio. Cum enim nullus eſſet in Republica *Dictator*, rediit Ius *Conſulum* ad *Comitia Conſularia.* Cum *his* ergo acturi fuiſſent *Tribuni Plebis*, ſi ante *anni Conſularis* finem *Dictator* Magiſtratu ceſſiſſet. Nec vllum fuiſſet *Interregnum*; dum ſupereſſent in Republica *Conſules.* Itaque poſt *Idus Februarias* inire neceſſe erat *ſequentis* anni Conſules. *Ad vndecimum Interregem ſeditionibus certatum eſt*, inquit *Liuius.*

Liuius. Ad *diem* proinde poſt *Idus Februarias* ſaltem L. Si quidem calculus procedat pro rationibus *Varronianis*, fiet, vt *Idibus Aprilibus* inierint huius anni *Coſſ.* Qui enim *Catonianus* annus eſt 403. idem *Varronianus* eſt 402. *triennio* tamen integro *ſitum* diuerſum habens. Annus enim *Varronianus* 402. eſt *Olymp.* $\frac{105}{107}$ $\frac{4}{1}$. in Epocha fixa *Olympiadum.* Sic anni *Cyclici* XIII. fini conuenient *Idus Februariae*, quibus Magiſtratu *abierit* ſuperioris anni *Dictator*, quo anno *Cyclico* nullus locum habet *Merkedonius.* Poſt diem ergo *Februarii veteris* XIII. accedant reliqui *Februarii* dies XV. Cum *Martii* etiam *veteris* diebus XXXI. fient in vniuerſum dies tantummodo XLVI. Ita *Kalendas Apriles* praetergredietur dies ab *Idibus Februariis* L. Ita tamen, vt *Idus Apriles* non attigerit dies vltimus *Interregis* etiam *vndecimi*, ab *Idibus Februariis* LV. *Idibus* ergo *Aprilibus* inierint huius anni *Coſſ.* ſi pro *ſitu* diſponantur *Varroniano.* Quem ſane *ſitum* propterea veriſimillimum eſſe probant ipſius *Liuii* rationes, vt ex infra dicendis conſtabit. Eoque magis, quod cum ſitu *Catoniano* non conſentiant, quem tamen ſequitur ipſe *Liuius.* Sic enim fiet, vt ne quidem *Kalendas Apriles* attigerint illa *Interregna.* Poſt *Idus Februarias* ſupererunt alii dies in *Februario* XV. Tum *Merkedonii* cum *Appendicibus maioris* in anno *Cycli* XVI. dies XXVIII. Denique *Martii* XXXI. qui ſuperioribus additi *dies* conficient LXXIV. Imo neque quidem *Idus Martias* pertingent, quas tamen his *Conſulibus* legitimas fuiſſe non patiuntur aliae *Liuii* rationes infra memorandae. Recte ergo haec e bonis monumentis hauſit *Liuius*, quae tamen perperam ad ſuas hypotheſes traduxit *Catonianas.*

348. *Tentatum domi, per Dictatorem, vt ambo Patricii Conſules crearentur, rem ad Interregnum perduxit. Duo Interreges.* Liv. VII. 21. Proximae poſt *Idus Apriles Kalendae Maiae* erant, quibus proinde *inierint* ſequentis anni *Coſſ.* Nec enim eouſque pertigit *ſecundus Interrex*, vt *quinos* dies *integros* tenuiſſet.

340. *Interregnum.* Liv. VII. 28. *Vnici*, vt videtur, *Interregis.* Itaque a *Kalendis* ad *Idus Maias* translatum *annui* Magiſtratus *exordium.*

337. *Iuſſis ante tempus Conſulibus abdicare ſe Magiſtratu, quo maturius noui Conſules aduerſus tantam molem Belli crearentur: Religio inceſſit, ab eis, quorum imminutum Imperium eſſet, Comitia haberi. Itaque Interregnum initum. Duo Interreges fuerunt.* Liv. VIII. 3. Abdicaſſe *ante* legitimum Magiſtratus tempus *elapſum* inde conſtat, qui *Comitiis* futuri anni *Conſularibus* praefuturi erant, quod ſane non licebat, *legitimo* tempore *elapſo.* Non tamen inde colligendum, *ante* tempus legitimum elapſum coepiſſe *Interregnum.* Mos enim erat, ſi quando *noui* ſufficiendi eſſent

eſſent ante *anni legitimi* limites *Coſſ.* Dictatores *Comitiorum cauſa* creare, ſi quid obſtitiſſet, quo minus ipſi *Comitia* haberent anni *Conſules.* Vid. *Liv.* VII. 22. 24. Ne ſcilicet ad *Interregnum* res facile rediret. *Noua* enim erant *Interregis* auſpicia, nec commune quidpiam cum anno *praeterito* habentia, quaeque adeo locum habere non debebant in anno *praeterito*, qui a *Coſſ. praeteritis* nomen habebat. Proinde *omnibus vitio contactis auſpiciis* remedium erat *Interregnum.* Liv. VIII. 17. Non ita certe, ſi ad Magiſtratum referendum fuiſſet, cuius *omnia* auſpicia *vitio* laborauerant. Sed vero *Conſulum abdicantium* ius ad *partem* anni reliquam hoc ipſo agnoſcebant, quod fuerint, ſi per *omen* licuiſſet, alioqui *Comitia* habituri. Erat hoc certe tutiſſimum, vt, cum de Conſulum *imminutorum* auſpiciis dubitaretur, *reliquam* anni, quae ſupererat, *partem* elabi permitterent, vt *noua* inde et *indubia* auſpicia aſſequerentur. Ab *Idibus* ergo *Maiis* coeperit huius anni *Interregnum*, cuius *ſecundus Interrex* vltra diem *Maii veteris* XXV. in *honore* eſſe non potuit. *Kalendis* ergo *Iuniis* inierint creati ab eo *Coſſ.*

330. *Omnibus vitio contactis auſpiciis, res ad Interregnum rediit. Ab Interregno inito, per quintum demum Interregem . . . creati Coſſ.* Liv. VIII. 17. A *Kalendis Iuniis* quatuor Interregum dies XX. ad diem menſis pertingebant XXI. Ita factum, vt ante *Kalendas Quinctiles* inire non potuerint creati a *quinto* Interrege *Conſules*, ſi quidem diebus *aliis*, praeterquam *Kalendis* menſium, vel *Idibus*, inire non fuerit receptum. Et vero *Kalendis Quinctilibus* anni *Catoniani* 426. *Coſſ.* iniuiſſe agnoſcit ipſe *Liuius*, ante *Chriſt.* 326. pro Epocha *Catoniana.* Nec *medium* aliud occurrit *Interregnum*, quo fieri potuerit, vt *mutaretur* annui Magiſtratus *exordium.* Ita haec conueniunt, vt exinde recte ſe habere noſtra conſtet Ratiocinia de *Exordiis* ab *Anarchia* ad *hunc* vſque, in quo verſamur, *annum.* Certe praeter morem fuiſſe, ſi quando aliis diebus inirent in *Interregnis* etiam, innuunt, ni fallor, verba *Liuii* de *Tribunis* anni *Catoniani* 366. *Ii ex interregno cum extemplo Magiſtratum iniſſent* etc. VI. 1. *Secundo* enim *Interrege* factos docet ipſe *Liuius.* Inde certum eſt, ab *Interregni* exordio non *extemplo* iniuiſſe. Id ergo ſingulare obſeruauit in illorum *Conſulum* ſucceſſione *Liuius*, quod non *Idus Kalendaſque* proximas *exſpectarint* illius anni *Conſules;* ſed illo ipſo *die*, quo ab *Interrege* fuiſſent creati, magiſtratum *iniuerint.*

425. Huc referendus Excerptorum *Porphyrogenneti Vrſinianorum* Paragraphus prior. Agit enim de initio Belli in *Palaepolitanos Liuianos*, quos *Neapolitanos* appellat *Dionyſius.* Idem enim erat in vtroſque Bellum. Liuius: *Palaepolis fuit haud procul inde, vbi nunc Neapolis eſt: duabus Vrbibus Populus idem habitabat.*

bitabat. VIII. 22. Sic itaque de Conſule *Publilio*, cui ſors illam Prouinciam conceſſit: *Publilius, inter Palaepolim Neapolimque loco opportuno capto, diremerat hoſtibus ſocietatem auxilii mutui.* c. 23. *Initium* Belli ſub his *Coſſ.* ſtatuit *Liuius* VIII. 22. De quo ſane *initio* agit etiam in *primo* horum *Fragmentorum Vrſinianorum Dionyſius.* Δευτέραν tum γενεὰν cenſet *Dionyſius*, ex quo *Cuma* in *Campanorum* poſſeſſionem deuenerat, factum anno *Catoniano* 335. docet *Liuius* IV. 44. Vid. ann. ante *Chr.* 417.

324. Huius anni eſt *Legatio*, de qua agitur hoc *ſecundo* Vrſinianorum Paragrapho. Eo pertinent verba *Liuii* ſub huius anni Coſſ. *Ob haec cum legatos mitti placuiſſet, prius ad Samnites, quam Bellum fieret, Reſponſum redditur a Samnitibus ferox* etc. VIII. 23. Idem oſtendunt verba legatorum *Romanorum Dionyſiana:* Ἐν δὲ τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ Νεαπολίτας δεδιότας ἀναδέξαι τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον, ἁπάσῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρώμενοι παρωρμήσατε· μᾶλλον δ' ἠναγκάσατε. Hos enim *Samnitium* conatus ſub *prioris* anni *Coſſ.* narrat *Liuius* VIII. 22. *Haec ciuitas, cum ſuis viribus, tum Samnitium infida aduerſus Romanos ſocietate freta* etc. Plane pro mente *Dionyſii.* Idem diſcimus ex eo, quod reponunt *Samnites*, de *Fregellis:* ὑμεῖς οὐδενὶ δικαίῳ σφετερισάμενοι δεύτερον ἔτος ἤδη κατέχετε. *Coloniam* enim *Fregellenſem* ſub *ſuperioris* anni *Coſſ.* ſtatuit ſimiliter *Liuius* VIII. 22. Quinetiam *Conſulis* alterius, *Cornelii*, meminit, etiam de nomine, *Dionyſius.* Et quidem in iiſdem, in quibus illum poſuit *Liuius*, ſtatiuis, ἐντὸς τῶν Σαυνιτικῶν ὅρων. *Samnitibus, ſi qua ſe mouerent, oppoſiti*, vt loquitur *Liuius.* Neque vero *Cornelio* prorogatum tempus Imperii legimus, vt factum in cauſa collegae *Publilii.* c. 23. Imo *noui Cos.* aduentum refert *Liuius* c. 25. ſub quo res geſtae fuerint in *Samnites.* Huius ergo *Conſulatus* ſunt omnia, quae hoc *Paragrapho* refert *Dionyſius.*

323. *Ad interregnum res redit. Dilatiſque alia atque alia de cauſa Comitiis, quartusdecimus demum Interrex, Lucius Aemilius, Conſules creat.* Liv. VIII. 23. Hic ſane manifeſtum eſt, nullam fuiſſe anni legitimi *mutilationem*, ſed per iurgiorum *Tribunitiorum* moras effectum eſſe, vt ad *Interregnum* res redierit. Imo innuit ipſa illa *forma*, lites illas in cauſa fuiſſe, vt, quod ſupererat a *Comitiis* ad anni legitimi *finem*, tempus elaberetur. Caeterum a *Kalendis Quinctilibus* dies LXV. *Interregum tredecim* ad *Septembris veteris* diem pertingent VI. Nec diem XI. eiusdem *Septembris* ſuperabunt aucti *Interregis decimi quarti* diebus quinis. Sic fiet, vt ab *Idibus Septembribus* nouum fuerit *exordium.* Sic fiet, vt *Kalendae Maiae* triumphales *Q. Publilii Philonis*, non iam amplius *Conſulis*, ſed *Proconſulis*, ad *ſequentem* ſpectent annum *Iulianum.* Ab *Idibus* enim huius anni *Iuliani*

Septem-

Septembribus, pro ſtylo tamen *veteri*, procedit *nouus* ille Q. Publilii Philonis *Proconſulatus*.

* Hanc *Dictaturam* ita memorat *Liuius*, vt locum plane *nullum* vltra ſuperioris anni *Conſulatum* habere potuerit. Nam propter *morbum* alterius Conſulis, *L. Furii Camilli*, dictum fuiſſe arbitratur Dictatorem *L. Papyrium Curſorem*. Quaſi vero illius vicis ſupplendae cauſa dictus fuiſſet. Is *morbus*, cum obſtiterit, quo minus quidpiam hoc *Conſulatu* geſſerit *Camillus*, proinde ipſo Conſulatus *initio* contigerit neceſſe eſt, *annuſque* adeo *Dictatorius* (haec ſi vera ſunt) cum anno *Conſulari* horum *Conſulum* concurrerit oportet. Rem autem ſatis proſpere geſtam ab altero Conſule, *Iunio Bruto Scaeua*, agnoſcit. Potuit ergo *Comitiis* intereſſe *Iunius*. Nec opus adeo fuiſſet, vt *Papyrium* Senatus moraretur, ne *Dictaturam* antea deponeret, quam *Comitia Conſularia* tenuiſſet. Vel inde veriſimile eſt, his *Coſſ.* non fuiſſe illam *Papyrii Dictaturam*. Nec vlla prorſus memorat *Dictatoris* praecepta *Iunio* data, cuius tamen *Auctoritatem* imminutam fuiſſe neceſſe eſt ſub *Dictatore*. Sic potius omnia de *Iunio* narrat, quaſi *nullum* tunc agnouiſſet *Iunius* in Republica *Dictatorem*. Morbum autem *Camilli* illum, qui *Dictatori* dicendo occaſionem praebuerit, ad Conſulatus *finem* potius differendum ſuſpicor, vtcunque ſit factum, vt res a *Camilio* hoc in *Conſulatu* geſtae *Liuium* effugerint. Nullum autem memorat *Liuius* Senatuſconſultum de *tempore*, quo *inire* oportebat creatos a *Papyrio Conſules*. Inde colligimus, anno legitimo recepto *elapſo* inituros.

319. Clades *furcae Caudinae* ſub *curia Fauſta*. Liv. IX. 38. Sub qua clades *Cremerae Vrbiſque* a *Gallis* captae ibid. Proinde, vt videtur, menſe *Sextili*.

318. *Res ad Interregnum rediit. Interreges Q. Fabius Maximus, M. Valerius Coruinus*. Is *Coſſ. creauit*. Liv. IX. 7. Hic quoque legitimi anni *lapſum* agnoſcimus. Incipiunt ergo ab *Idibus Septembribus* noui *Interreges*. Tenuit *prior* ad *Septembris* veteris *diem* XVIII. A *ſecundo* autem *Interrege* creati *Coſſ.* Proinde *inter* diem illius *Septembris* XVIII. et XXIII. inierint. Hoc enim praeter morem ſingulare habebant hi Conſules, vt, *quo creati* eſſent *die, eo inirent*. Sed iure *ſingularis* in ea *Senatusconſulti*. Ita Liuius: *ſic enim placuerat Patribus*. Inde diſcimus, ne quidem in *Interregno*, et *vacante* Magiſtratu *curuli*, morem fuiſſe, vt *deſignati* Conſules honorem ab eouſque *die*, quo *deſignabantur*, inirent; ſed vt alium aliquem *incertumque* (propter *incertitudinem Interregnorum*) exſpectarent. Quem, quaeſo, illum praeter *proximas* ſeu *Idus*, ſeu *Kalendas*? Hinc item ſuſpicio eſt, *rara* illa, quae *aliis* menſium *diebus* occurrunt, *initia*

ſingu-

ſingularibus in ea cauſa *Senatuſconſultis* accepta ferenda eſſe, non autem *mori* recepto, *ſine* Senatuſconſultis. Conuenit porro, quod *praecedentis* anni *Coſſ. Caudina* inſignis labe *antea* honorem *exuerint*, quam *Tribuni Plebis* eiuſdem anni, qui iugum *Samnitium* cum *Conſulibus* paſſi fuerant. Nec enim ante diem *Decembris* X. munere cedebant *Tribuni*. Quod vero *ſingulari Senatuſconſulto* aſſecuti ſunt huius anni *Coſſ.* vt die *alio*, quam *Kalendis Idibuſue* munus auſpicarentur, hoc certe ad *Succeſſores* migraſſe non arbitror. Proinde *Idibus Septembribus*, vel *Kalendis Octobribus* illos *ſucceſſiſſe* crediderim. Potius autem *Kalendis Octobribus* ſucceſſores accepiſſe arbitror, quod *Idibus Septembribus* nondum vacauerit eorum Magiſtratus.

Poſt 308. * Nec hanc *Dictaturam* pro anno *diſtincto* agnoſcit *Liuius*, nec Epocha (quam ſequitur) *Catoniana*. Sic tamen de ea loquitur, quaſi illam agnouiſſent *monumenta*, quorum fidem eſt ſecutus, Originalia. *Accepiſſe* dicit Dictatorem a *Martio Conſule veteres milites*. IX. 39. Vel inde intelligimus, *clapſum* eſſe *Martii Conſulatum*, et proinde collegae *Fabii*. Sic enim tempore Magiſtratus *elapſo* mos erat *tradere* ſucceſſoribus *exercitus*. Non item *antea*, vel *maiori* Poteſtati *Dictatoriae*. Male meritum Cos. *Minucium* iuſſit *Quinctius Cincinnatus* Dictator *abdicare*. Liv. III. 29. Tale autem nihil obiicere potuit *Martio Papyrius*. *Legati* tamen munere fungebatur in proprium exercitum, ſed ſub *Dictatoris auſpiciis*, idem ille *Minucius*. Hoc autem ipſo nomine *Legati* Maieſtatem honoris *Conſularis* imminutam eſſe conſtat. Aliter certe ſuis praeerant *Conſularibus* exercitibus. *obnoxii* quidem Imperio *Dictatoris*, per totum *Conſulatus* annum, contra quam videmus in *Marcio*. Et *Fabium eodem anno Conſulem*, quo *Dictator* erat *Papyrius*, cenſet *Liuius* IX. 40. Obſeruauerat praeterea *Liuius* in Auctoribus ſuis, *continuatum Fabio, ob egregie perdomitam Hetruriam*, illum, quo tum fungebatur, *honorem*. Retulit autem ad *proximum*, quem cum collega geſſit *Decio*, Conſulatum. Quaſi nimirum *continui* inuicem fuiſſent duo illi *Fabii Conſulatus*. Perperam omnino, nec pro ipſorum ſententia *Auctorum*. Oblitus, vt videtur, exempli Publilii Philonis. *Singularem* in illo, obſeruauit ipſe Liuius, *prorogationem Imperii non ante in vllo factam*. VIII. 26. Hoc ita alibi explicat, *vt cum Conſulatu abiſſet Publilius Philo, Proconſul rem gereret*. VIII. 23. nec de *continuo* intellexit (qui *continuus* nullus erat) *Philonis* conſulatu. Eodem exemplo *Fabio continuatum Conſulatum* diſcimus e Faſtis *Capitolinis*. Non quidem, quaſi *Conſulatus* geſſerit *continuos*, ſed quod *medio* inter *Conſulatus* anno, *Poteſtatem* adhuc *Conſularem*, ad *Philonis* exemplum, retinuerit in *Imperio Conſulari*. Nam *Proconſulem Fabium*, non *Conſulem*, agnoſcunt Faſti *Capitolini*, cum *triumpharet*. Eadem plane forma, qua *Philonem* etiam anno *proro-*

gati Imperii, cum *triumpharet*, *Proconſulem* appellant. *Triumphauit* autem *Fabius* eodem, quo *Papyrius Dictator*, anno: *Medio* vtique inter *duos* eiuſdem *Conſulatus*.

304. Triumphum *Fuluii* Conſulis ſuffecti III. *Non. Octobres*, *Octobris* nempe *veteris* die V. hoc anno Aerae *Capitolinae* 448. repraeſentant Faſti *Capitolini*. Inde quoque intelligimus, inter *Prid. Kal. Quint.* quo *triumphauit* ſuperioris anni Conſul, *Q. Martius Tremulus*, anno iam *labente* Aerae *Capitolinae* 447. et hunc diem *Octobris veteris* V. quo *nouus* iam numerus cenſetur Epochae *Capitolinae* 448. noui *anni Conſularis* exordium fuiſſe. Illud tamen difficile eſt, quo pacto contigerit, vt *die* noui Conſulatus V. fuerit *triumphatum*, et quidem a *Fuluio* etiamnum *Conſule*, quod volunt Faſti *Capitolini*. Ne *proferatur* ſuperioris Conſulatus *exitus*, praedicta facit Obſeruatio. Nec ſane nodum ſolueret, ſi vel maxime proferri *potuit*, cum non *ſuperiori* Conſulatu *ſuffectus* fuerit *Fuluius*, ſed in locum *Minucii*, qui hoc ipſo anno *Capitolino* 448. Conſulatum *geſſit*. Ideone *triumphum* illum *Fuluii* ad annum *Iulianum ſequentem* differemus? Ita ſane faciendum, ſi *anno* Conſulari *exeunte* triumpharit *Fuluius*, necdum tamen *exuto* Conſulatu. Hoc ſane certum, *res* a *Fuluio* geſtas ad anni Conſularis ſpectaſſe *finem*, non item de *triumpho*. Poterat autem, etiam *elapſo* Conſulatu, *lictores* non dimittere, ſi *triumphum* ambiret, quem fruſtra petiturus eſſet, illis *dimiſſis*, et *Imperio* prorſus *eiurato*. Ita *Cicero Romam* reverſus, *elapſo* Ciliciae *Proconſulatu*, et *Prouincia* Succeſſori *tradita*, *lictores* tamen vſque ad *Belli Ciuilis* initium retinuit. Quod ſcilicet *triumphum* ſperarit de rebus ſuis, quas tanti fecit, ad *Pendeniſſum* geſtis. Nec alio tamen *nomine*, quam elapſi *Proconſulatus*, quo *Ius* fuerat conſecutus *Imperii*, *lictorumque* Imperii *inſignium*. Eatenus ergo adhuc *Proconſul* erat, cum iam *nullum* Ius haberet in *Proconſulari Prouincia*. Sic ergo *Conſulis* nomen retinuerit, cum triumpharet, *Fuluius*, cum, *elapſo* Conſulatus anno, *lictores* haberet *Conſulares*, hoc ipſo (quo et *Cicero*) *fine* et *conſilio*, vt nempe *triumpharet*. Sic fuerit *Conſul*, cum triumpharet, *appellandus*, cum non *alio* iure Imperium lictoreſque retineret, quam *Conſulatus*: non nouo alio in alium annum decreto, *Proconſulatus*. Nec vero opus erat *nouo* aliquo in *ſequentem* annum honore, cum, Prouincia penitus *confecta*, nihil iam praeterea ſupereſſet, cur *Lictores* adhuc penes ſe haberet, praeterquam vt *triumpharet*. Imo noſtris rationibus conſentaneum eſt, vt, ſi de rebus in *Conſulatu ſuo* geſtis, *alio* tamen *Conſulatu*, triumpharit, id ſane fecerit Conſulatu *nouo* omnino *ineunte*. *Alio* certe, quam *Conſulis*, nomine triumphaturus, ſi triumphum *diutius*, exacto Conſulatu, protraxiſſet. Itaque *non* obſtat hic *triumphus*, quo minus *Kalendae* tamen *Octobres* ineundo Conſulari anno fuerint *legitimae*, vt noſtrae

ferunt

ferunt rationes. Haec potius reponenda arbitror, quam vt de eo *Fuluii Consulatu* dubitemus, quem nihilominus *ambiguum* censet *Liuius*. Quod scilicet variae fuerint de eo *Veterum* sententiae. Illis autem suffragatur Fastorum *Capitolinorum* Auctor, qui de eo non ambigerent, merito sane, in hac causa, magni faciendus.

Post 301. *Hanc etiam *Dictaturam* alterius fuisse anni a *Consulibus* praecedentibus, pro sententia *Annalium*, habemus etiam in *Liuio* ipso indicia. *Consul* enim in annum *sequentem* e *Dictatura* factus est idem *M. Valerius Maximus non petens, absensque. Et per Interregem ea Comitia facta* tradit, e *quorundam* sententia, *Liuius*. Ex eo, quod *Interrex* Comitiis praefuerit, intelligimus, ad temporis *legitimi* finem in *Magistratu* fuisse *Dictatorem*. Intelligimus praeterea, *nullos* tum in Magistratu fuisse *Consules*, qui, si fuissent vlli, obstitissent, quo minus ad *Interregnum* res rediret. Hoc autem in *hac* Dictatura tertia *singulare* obseruauit *Idatius*, cuius haec sunt verba: *Sine Conss. Coruinus Dictator et Aemilius Magister Equitum mensibus* VI. Metuebam sane, ne ex *errore* suo haec tradidisset *Idatius*, e verisimili occasione nato, quod *veteris* Dictaturae limes fuisset revera tantummodo *semestris*. Id autem iam quo minus verum esse credam, facit, quod non idem in *reliquis* etiam *Dictaturis* annuis obseruarit. Hinc potius suspicor, illum haec ex *Historicis* hausisse monumentis. Non enim *obstabant* priores Dictaturae *annuae*, quo minus haec, pro *veteri* more, fuerit *semestris*. Tempora enim Magistratuum penes *Senatum* erant, nec erant semper *vnius modi*. Annum *integrum* in *Proconsulatu* tenuit *primus* Proconsul, *Publilius Philo*. *Fabii* autem et *Decii*, Consulum celeberrimorum, in *sex* duntaxat ab exacto Consulatu *menses* prorogatum legimus Imperium. Sic et in ipso officio *Dictaturae*. Illam *perpetuam* ante *Caesarum* acceperat *Sylla*. Non tamen propterea *Dictaturae* omnes deinceps erant *perpetuae*. Imo *semestrem* primo, tum deinde *annuas*, denique *perpetuam*, vt visum est Senatui, accepit ipse *Caesar*. Ita a *Kalendis Octobribus* Dictaturam inierit *Valerius Coruinus*, sequentis anni *Kalendis Martiis* officio discessurus. Nam in *annuis* Magistratibus mensium *Intercalarium* rationem habebant plane nullam. Sic tamen in finibus *semestribus* rationem habere poterant, vt mensem *integrum* in tam *paucorum* mensium numero accedere non paterentur. Quod fieri satis commode potuit, si *Kalendis Martiis* sequentem Consulatum inierit *Valerius*. Ita quidem, si *legitimo* tempore *sequentis* anni *Consulatum* iniuisset *Valerius*. Sed, absente *Dictatore*, cum nullus esset in Republica Consul, qui Comitiis praeesset, ab *Interrege* Comitia habita docet *Liuius*, quibus *Consulatum* illum acceperit *Valerius*. Ita factum, vt ante *Idus Martias* Consulatum *inire* non potuerit, qui

poſt *Kalendas* ad *Conſulatum* deſignabatur. Tum vero ſatis commode, quod *Interregis*, pluſquam *vnius*, mentionem apud *Liuium* non legamus. Sic nempe corrigendum arbitrari poterant *ſpatium*, quo ab annorum *Conſularium vetuſtiorum* initiis propter *Interregna* diſceſſerant. Et ſane *illam* potiſſimum partem anni *Iuliani mediam* triumphis *vacuam* in Faſtis obſeruamus *Capitolinis*. Certe quoties *triumphaſſe* legimus *Conſules*, non autem *Proconſules*. Inde quoque *ſuſpicio* eſt, eo referenda eſſe annorum Conſularium *initia*. Illorum ſcilicet, qui hoc honore, dum illa tenet obſeruatio, potiebantur.

293. Hoc anno nonnullas *anni Conſularis* notas exhibet *Liuius*. Nam certe ab *vtroque Conſule* geſtam *hyeme* fuiſſe docet. Cum nempe *vim frigoris iam in Samnio non paterentur*. X. 45. cum *niues iam omnia oppleuiſſent*. 46. Conueniunt illorum triumphi. Nam *Idibus Ianuariis Caruilium*, *Februariis* autem ſimiliter *Idibus Papyrium* triumphaſſe docent Faſti *Capitolini*. Sic autem loquitur poſtea *Liuius*, quaſi *totum* annum Bello inſumſiſſent *Conſules*. Hanc enim reddit cauſam, cur *Aeſculapium* ab *Epidauro Romam illo anno* non accerſierint: *quia Bello occupati Conſules erant*. X. 47. Sed Bellum eorum nullum memorat poſt *triumphum*, qui ſane ſatis *maturus* erat mittendis illo ipſo anno *Iuliano* ad *Epidaurum* legatis. Haec ſi vera, non *diu* poſt *Idus Februarias* videbantur Magiſtratum capeſſiuiſſe *ſequentis* anni *Conſules*. Addit praeterea et aliam *Conſularis anni* notam ipſe Liuius. *Exacto iam anno, noui* (inquit) *Tribuni Plebis inierant: iiſque ipſis, quia vitio creati erant, quinque poſt dies alii ſuffecti*. X. 47. Sed *exactum annum* non *Conſulum* intelligit, ſed veterum in *Tribunatu Plebeio* deceſſorum. Et nouos adeo deſignat *Tribunos*, qui, hoc ipſo *Conſulatu*, menſe *Decembri* officium ſuſceperant, anno *deceſſorum* exacto. Hinc ergo rurſus probatur *initium* a nobis deſignatum a *Kalendis Aprilibus*.

291. Hoc anno rurſus aliam in anni Conſularis *exordio* mutationem factam exiſtimo. *Poſthumium* ipſum *Megellum Interregem* fuiſſe, cum *Conſul* deſignaretur, docet *Liuius*. XXVII. 6. Inde colligimus, non *eodem*, quo *deceſſores*, tempore Magiſtratum *iniuiſſe*. Sed *ſerius* conſtat vt plurimum inire ſolitos, qui ex *Interregno* Conſulatum *inirent*. Sic fiet, vt a *Kal. Aprilibus* ad eiuſdem menſis *Idus* huius anni *Conſules* fuerint dilati. Conuenit *triumphus* Fabii Maximi Gurgitis, quem *Kal. Sextil.* aſſignant Faſti *Capitolini*. Non *ſui* tamen, quo *Conſulatum* geſſit *ipſe* Fabius, *anni*, ſed *huius*, in quo iam verſamur, qui V. C. 462. erat pro calculo *Capitolino*. Firmant praeterea *Dionyſii* noſtri verba in Fragmentis *Porphyrogenneti Valeſianis*, p. 533. Nam cum primum *paludatus* ex Vrbe moueret *Poſthumius*, hunc ipſum *Fabium*, Belli Ciuilis metu, coegit a *Cominii* obſidione diſcedere, ὑπατεύσαντα τῷ πρότερον ἐνιαυτῷ, inquit ibidem *Dionyſius*.

Inde

Inde constat, *nouo* hoc *Posthumii* Consulatu, et quidem *affecto*, *Romam* venisse *Fabium*, atque *triumphasse*. Ita *ante* mensem *Sextilem* necesse erit iniuisse *Posthumium*, qui bis mille milites in agris suis μέχρι πολλȣ exercuerit, ante ἔξοδον. Sic enim loquitur e *Dionysio* nostro *Valesianus Porphyrogennetus*. Proinde *diu* ante mensem *Sextilem* iam fuerat in *Consulatu Posthumius*. Satis, pro nostris rationibus, accurate, qui ab *Idibus Aprilibus* illum *Consulem* fuisse censemus. Conueniunt porro satis commode sequentium aliquot annorum *Triumphi*. Ipsis *Kalendis Aprilibus* triumphauit *Cos*. anni *Capitolini* 472. qui *Catonianus* erat 471. Inde manifestum est, annum illius legitimum hucusque pertigisse. *Cos*. vicissim anni *Capitolini* 472. *triumphum* egit anno *non* suo, *Capitolino* nimirum 473. *Catoniano* 472. tum *non* Consul, sed *Proconsul*, VI. *Id*. *Quintiles*. Hinc etiam ex altera parte constabit, *ante* Kalendas saltem *Quinctiles*, finem fuisse anni *Capitolini* 472. qua quidem ex *annuis* censetur *Consulibus*. Ita scilicet, si eousque ab hoc, in quo versamur, anno alia nulla fuerit *exordii Consularis* innouatio.

Hoc porro anno, qui *Curium Consulem* praecessit, *Samnitici* Belli annum XLIX supputat *Orosius*. Ab anno scilicet *Catoniano* 412. pro numeris *nostris*, ad annum eiusdem *Epochae* 416 examussim. Conuenit praeterea cum *anno* eiusdem *Belli* XLVI. cuius meminit ipse *Liuius*. Rectius omnino, quam *Eutropius*, qui eundem *Belli Samnitici* numerum anno tribuit *sequenti*, quo in *Consulatu* erat ipse *Curius*. Hinc spatia *media* omnia firmantur pro rationibus *Catonianorum*, a *Varronianorum* rationibus alienissima. Sed *Eutropio* potius fauet ingeniosissimus *Sigonius*. Quod scilicet *Bellum Samniticum* non a *Fabio Gurgite*, sed a *Curio Dentato*, confectum arbitraretur. Idem tamen obseruauit *varias* illius Belli confecti *Epochas*, apud *veteres*, et *Curio* etiam ipso multo *recentiores*. Sic nihil obstat, quo minus *vtrumque* fuerit, sua quadam propria ratione, verissimum. Cur *Fabio* Belli profligati gloria assignaretur, rationem illam reddit *Orosius*, quod *Pontium*, ducem *Samnitium* celeberrimum memoria cladis *furcae Caudinae*, ceperit, et ante currum *triumphalem* egerit. Sic enim de illo *Bello* scribit: *capti ducis destitutione finitum est*. Haec autem *ratio* propria erat *Fabio*, non communis cum *Curio*. Male ergo huius anni numerum *Catonianum* ad *sequentem* transtulit *Eutropius*. Fauet praeterea *Fabio Liuius*, cuius illa legimus in Libro XI. ante res a *Curio* gestas verba: *cum Samnitibus pacem petentibus foedus quarto renouatum est*. Erat tamen et *Curii* annus alia *finiti Belli* gloria insignis, qui proinde merebatur, vt proprium sibi *numerum* sortiretur, quo designaretur in *Fastis*. Is autem quis fuerit, docuit *Florus* I. 16. qui *quinquaginta* annis domitam *Samnium* testatur. Hic numerus ab anno *Catoniano* 412. ad annum *eiusdem*

Epochae 462. (quo *Consul* erat *Curius*) ita respondet, vt in alium quemuis annum, pro alia quauis Epocha, conuenire non possit. Vix ergo est, cur dubitemus, quin e *Floro* corrigendus sit *Eutropius;* seu *Librario* imputandus sit error, seu ipsi potius forsitan *Eutropio.* De illa enim *Samnitium* clade loquitur *Florus*, quae a *Fabiorum Papyriorumque literis* peracta est. Triumphauit autem de *Samnitibus Papyrius iunior* anno *Catoniano* 459. *Fabius* autem *Gurges*, *Fabii Rulliani filius*, hoc ipso, in quo versamur, anno 461. similiter *Catoniano*, qui *Consulatum Curii* proxime praecessit. Id tamen effecit *Curius*, quod non effecit *Gurges*, vt *Samnites* aliquot *postea* annis *quieuerint.* Merito proinde *insigni anno* in Epocha *Belli Samnitici* decorandus, qui alius ab eo esse non potuit, quem nos docuit *Florus.*

290. Huic anno assignandam arbitror Historiam *Fragmenti Valesiani* p. 537. de flagitio *C. Laetorii Mergi.* Dies illi dictus a *Cominio* Tribuno Plebis, teste *Valerio Maximo* L. VI. c. 1. *Cominii* Tribunatum huic anno tribuit *Pighius*, sed nullis fretus Historicis monumentis. Non tamen, vt opinor, incommode. *Bello* enim *Samnitico* iuuenem de stupro appellatum indicat *Dionysius Valesianus.* *Laetorii* scilicet ipsius, teste *Valerio Maximo*, in illo Bello *Cornicularium.* Tum enim erat, vt loquitur *Dionysius*, ὁμόσκηνος. Cum nempe *militiae*, non *domi*, agerent; Sed vero *Bello* illi sic manum *vltimam* imposuit *Curius*, vt per *multos* deinceps *annos* non fuerit instauratum. Et vero ante hunc *Consulatum* non fuisse *Laetorii* accusationem, e *Dionysii* verbis colligitur paulo superioribus, in quibus accusatum legimus *Consulem Posthumium*, quem tamen elapso *Consulatu* accusatum agnoscit ipse *Dionysius.* Hoc itaque Consulatu *Curii* et *Rufini* ad *exitum* vergente, *Laetorium* similiter *accusatum* fuisse verisimillimum est, *reuerso* ad triumphum *Curio*, deportatoque exercitu. Recenti certe iniuriae dolore.

281. Hoc anno *Iuliano*, paulo tamen *antea*, quam inirent *Consules*, Belli *Tarentini* occasionem datam, ex his ipsis colligitur *Fragmentis.* Reuersis enim a *Tarento Romanis* legatis, tum demum illa subiungit: Ἄρτι δὲ Αἰμιλίῳ, Βαρβύλᾳ ἐπίκλησιν, τὴν ἀρχὴν παρειληφότος, etc. Innuit profecto, cum *Tarentum* legati proficiscerentur, in *Magistratu* fuisse *Aemilium Barbulam.* Nedum cum *classem Romanam* violarent *Tarentini*, quod *legationi* ansam praebuit. Sic tamen satis *laxum* est ante *Idus Apriles veteres* in hoc anno *Iuliano* spatium, vt post *Ianuarium Iulianum* omnia contigerint. Ita *Plinii* diuersas illas sententias conciliandas arbitror, de quibus egi Diss. X. de *Cyclis*, §. 60. *Pyrrhi* in *Italiam* aduentum nunc anno *V. C.* 472. tribuit, nunc 474. Ambo quidem pro *Epocha*, quam sequitur ipse vt plurimum, *Varroniana.* Prior autem calculus ab initio Belli *Tarentini;* Posterior vero a rebus cum *primo* Consule *Laeuino* ab ipso *Pyrrho* gestis. Sic

tamen

tamen quoque *duas* illas eiusdem Belli *Epochas* inuicem confundit *Plinius*. Quod enim *boues Lucas*, seu *Elephantos*, anno *V. C.* 472. in *Italia visas* arbitratur, hoc ad ipsius *Pyrrhi* in *Italiam* aduentum retulit. Idem iterum hunc ipsum annum numerat 472. qui, qua ad *Pyrrhi* ipsius aduentum refertur, alius a *Catoniano* esse non potuit. Cum anno illo vere *Catoniano* confundit, qui cum *Varroniano* 472. concurrebat, cum eiusdem Regis in *Italiam* appulsum anno *Vrbis* 470. statuit. Hoc enim de nulla illius Belli *Epocha* verum esse potuit, ne quidem de initio Belli *Tarentini*, ni ita intelligatur, vt annus ille *Varronianus* 472, quo *coepit* reuera Bellum *Tarentinum*, idem fuerit cum anno illo, quem dixi, *Catoniano* 470. Ita manifestum est, *varias* illas *Epochas*, pro *Auctorum*, quos exscripsit, variorum sententiis, immiscuisse ipsum quoque *Plinium*, qui tamen Epochae *Varronianae*, quoties calculum ipse ponit, obseruantissimus est.

280. Hoc anno *Bellum* cum *Pyrrho* initum probauimus Diss. de *Cycl.* VIII. §. 7. et Diss. X. §. 60. 61. 62. *Priori* huius anni parte, *Olymp.* CXXIV. 4. appulit Rex *ipse*, teste *Polybio*. Ne quidem exspectato *Vere*, vt docet e *Dione Zonaras*. Nempe ante *mare liberum*, quod *Martio* censetur *Iuliano*. Inde *procellae* illae, quas expertus est, dum fretum traiiceret, ἀνέμῳ βορέᾳ παρ' ὥραν ἐκραγέντι, inquit, in *Pyrrhi* vita, *Plutarchus*. Male hic Interpres: *praeter anni articulum coortus Boreas*. Contrarium plane sensum exigit *anni tempestas*, qualem illam e *Dione* descripsimus. Et contrarium *sensum* patitur, cum eodem *casu*, particula παρά. Sic in nostro *Dionysio*: παρὰ τὸ μὴ τυχεῖν τινα κατασκευῆς τινος etc. p. 77. 12. Et παρ' ὐδὲν ἕτερον. p. 365. 1. Et παρ' ὐδὲν ἁμάρτημα ἴδιον. p. 537. 44. Et παρὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν, p. 641. 17. His omnibus in locis vim habet *Latinae* particulae, non *praeter*, sed *propter*. Sic conuenit cum eo *Consulatus* exordio, quod nos *Laeuino* assignauimus. Mox enim post aduentum *Pyrrhi*, antea quam *conuenirent sociorum* copiae, *Tarentinis* a spectaculis ad *arma* vocatis, aderat *Laeuinus*. Huic ergo *anno*, sed *exeunti*, Historiam Fragmenti *Vrsiniani* vltimi (quae in Ed. *Dionysii* p. 711. legitur) tribuendam existimo. Conueniunt *notae* in hoc ipso Fragmento, anni a Consulatu *Cornelii Dolabellae* quarti, tertiique a Consulatu *Fabricii* primo, vnde *posterior* corrigendus est, in quo *quartus* ab eodem *Fabricii* Consulatu *primo* censetur. Tum perorauit in Pacem *Appius Claudius Coecus* anno post *Consulatum* suum *secundum* XVII. teste *Cicerone*. Anno *Catoniano* 456. *Consulatum* illum *secundum* gessit *Appius*, a quo ita XVII. numerabitur (si *terminus* vterque *includatur*) ad hunc annum *Caton.* 472.

279. Huius anni gesta ab iisdem *Coss.* in *Pyrrhum* a *Vere* incipiunt, et in *hiberna* desinunt. Sic enim e *Dione Zonaras*. Pro *anni Consularis* modo a nobis designato, qui ab *Aprilis* vete-

ris *Idibus* annum inchoabat. *Ver* autem rebus *militiae* gerendis aptum incipiebat ab *Aprili.*

278. Τὰ Κρόνια διεορτάσαντες remiſſi ad *Pyrrhum* captiui *Romani.* Μετὰ ταῦτα *Conſulatum* capeſſiuit *Fabricius*, inquit *Plutarchus.* Hoc ergo anno, poſt ſuperioris anni *Saturnalia.* Prodito autem *Pyrrhi* medico, res horum *Conſulum* cum eodem *Rege* geſtas *nullas* legimus, quippe qui menſe *Iulio* in *Siciliam* diſceſſerit, praeterquam in commentitio *Plutarcho* de *Parallelis minoribus.* Inde (poſt diſceſſum nempe *Pyrrhi*) in *Lucanos, Bruttios* et *Samnites* actum, de quibus *Idib. Decembr.* triumphauit *Fabricius, Conſul* adhuc, necdum eiurato Magiſtratu, vt nos docent Faſti *Capitolini.*

275. Hic annus *vltimus* eſt *Pyrrhi*, tam in *Sicilia*, quam in *Italia.* Eodem enim *anno*, quo in *Italiam* rediit, *pulſus* inde eſt fugatuſque a *Manio Curio Dentato*, qui ſequenti *Februario* de eo *triumphauit.* Huc pertinent *Fragmenta* noſtri *Dionyſii* vltima *Valeſiana.* Ἔτει τρίτῳ e *Sicilia* in *Italiam* rediit. *Appian.* in Excerpt. *Porphyrogenneti Valeſianis*, p. 554. Proinde hoc anno, qui *tertius* erat a *Conſulatu Fabricii* II.

272. Hoc anno *triumphatum* de *Samnitibus.* Eo retulerim verba legatorum *Romanorum* apud Liuium: *Hi homines* [de *Campanis* loquuntur] *cum pro iis bellum aduerſus Samnites per annos prope ſeptuaginta cum magnis noſtris cladibus geſſiſſemus*, etc. XXXI. 31. Inde conſtat, de illo aduerſus *Samnites* Bello agi, quo *Campanorum* tutelam profitebantur *Romani.* Ita ſecum non pugnabit *Liuius*, dum alibi eiuſdem cum *Samnitibus* Belli annos *pro centum* agnoſcit. XXIII. 42. De *huius* certe anni *Pace* intelligendi ibi apud illum ipſi Samnites: *Pyrrho Regi nos adiunximus, a quo relicti pacem neceſſariam accepimus, fuimuſque in ea per annos prope quinquaginta ad id tempus, quo in Italiam veniſti.* Sic illi ad *Hannibalem.* Hic certe *annus* eſt a *Pyrrhi morte* proximus, quo recte ſe a *Pyrrho* deſtitutos queri poterant. Nec enim ante *mortem* illius *ſpem* auxilii ab eo eſſe ſublatam, manifeſtum eſt ex *Oroſio*, qui de *Tarentinis*, ipſis quoque *Italis*, ſimiliter obſeruauit, *hos* item *Pyrrhi* morte comperta, hoc eodem *anno*, a *Carthaginienſibus* auxilia quaeſiuiſſe. Nec forſitan abſurde obſeruauerimus, *annos* hic a *Liuio* agnoſci, non *ſeptuaginta*, ſed *prope ſeptuaginta.* Quaſi, ſcilicet, deeſſet quidpiam ad numerum *ſeptuagenarium* abſoluendum. Hoc, ſi verum eſt, efficiet, vt de calculo *Varroniano* intelligi non poſſit. *Coepit* enim Bellum *Samniticum* anno *Varroniano* 411. Inde ad annum hunc *Varronianum* 482. *vno* plures numerabantur, quam quos agnoſcit *Liuius.* Pro calculo autem *Catoniano*, anno 412. idem *coepit* Bellum. Sic *duo deerunt* ad hunc annum *Catonianum* 480. quod videtur innuere *Liuius.* Eſtque illa ſane facillima vocis *prope* ſignificatio, vt *defectum* potius, quam *exceſſum*, indicet. Sed quid faciemus alteri

alteri loco, quo *anni* numerantur ab *hoc* anno ad *Hannibalis* aduentum in *Italiam prope quinquaginta?* Ab hoc anno enim *Catoniano* 480 ad annum *Catonianum* 534. ſub cuius anni *Coſſ.* Hannibal in *Italiam* penetrauit, anni ſunt LIV. Sed vero adeo *dura* eſt ſignificatio huius particulae *prope* pro *exceſſu*, vt *emendandum* potius locum illum *Liuii* cenſeat *Sigonius*, quam *explicandum:* Vt nempe pro *quinquaginta* reponatur *ſexaginta;* ſeu potius LX pro L, *antea* quam *notam* numeralem in *vocem*, quam habemus, peruerteret *Librarius*. Idque ſane veriſimillimum eſt. Sic ſpecimen aliud habebimus, vnde conſtare poſſit, quam accurate rationes noſtrae cum vera *Liuii* ſententia conſentiant, propter interpolatam illam a *Varrone* triplicem *Dictaturam*, vt hic *biennio deficiat* a *ſeptuagenario*, quem anno *vno ſuperat* calculus *Varronianus*.

265. Ad hunc vſque annum *Hiſtoriam* pollicetur *Dionyſius:* Καταβιβάζω, inquit, τὴν διήγησιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου Φοινικικοῦ πολέμου, τὴν γενομένην ἐνιαυτῷ τρίτῳ τῆς ὀγδόης καὶ εἰκοστῆς ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν Ὀλυμπιάσιν. *Photius* de illius *Hiſtoria* ita: Τελευτᾷ εἰς τὴν ρ΄ καὶ κή Ὀλυμπιάδα, ἔτους ἐνεστηκότος αὐτῆς τρίτου· ἀφ᾽ ἧς καί φησιν ἀπάρξασθαι τὸν Μεγαλοπολίτην Πολύβιον τῆς Ἱστορίας. *Cod.* LXXXIII. Sed vero *Dionyſii* noſtri *ſententiam* potius, quam *verba*, dedit *Photius*. Nam *Olympiadem* CXXIX. pro *ſuae* Hiſtoriae initio poſuit *Polybius*, quo deſiit *Timaeus*. Sic enim ipſe: Ὑποθησόμεθα δὲ ταύτην ἀρχὴν τῆς βίβλου, τὴν πρώτην διάβασιν ἐξ Ἰταλίας Ῥωμαίων. Αὕτη δ᾽ ἐστὶ συνεχὴς μὲν τοῖς ἀφ᾽ ὧν Τίμαιος ἀπέλιπε. Πίπτει δὲ κατὰ τὴν ἐννάτην καὶ εἰκοστὴν πρὸς ταῖς ἑκατὸν Ὀλυμπιάδα. *Biennii* diſcrimen eſſe credidit *Glareanus* inter exitum *Dionyſii* initiumque *Polybii*. Qua nempe calculus procedit in Epocha fixa *Olympiadum*. Sed non eſt *reuera* tanta, quanta *videtur*, illa diſcrepantia. Epocha *Polybii* a *traiecto* freto *Siculo* deducitur, rebuſque ad *Meſſanam* geſtis a *ſequentis* anni Conſule *Appio Claudio Caudice*. Hanc ille Expeditionem *Olympiadi* tribuit CXXIX. quae *medio* illi anno *Iuliano* conueniebat, annoque *Conſulari affecto*. Prior enim anni *Iuliani* pars ad *quartum* ſpectabat *Olympiadis* CXXVIII annum, videlicet *exeuntem*. Hic ergo annus *Conſularis Iulianuſque*, qua cum *Olympiadibus* committitur, reſpondet *Olymp.* $128\frac{3}{4}$, vt in *noſtris* committitur *Tabulis*. Sed vero *Dionyſii* methodus perpetua eſt, vt *illius* tantummodo anni *Olympiadici* rationem habeat, in ſua *Vrbis Conditae* chronologia, cuius *finis* concurrebat cum *Palilibus*. Haec ratio eſt, cur hic annus *Romanus Olympiadis* anno tertio deſignandus fuerit, quanquam res anni *geſtae* ad *quartum* potius eiuſdem *Olympiadis* annum ſpectarent, vt iam ſupra vidimus. Id ergo tantummodo, hac *Olymp.* 128. 3. nota volebat *Dionyſius*, illis *Coſſ.* coepiſſe Bellum *Punicum* I. quorum *Conſulatus Ol.* $128\frac{3}{4}$ reſpondebat, qui annus erat ante *Appii Claudii* Conſulatum proxi-

proximus. In eo enim a *Polybii* consilio discrepabat, quod res *Bello* gestas in *Sicilia* primas ab *Appio Claudio Consule* pro *Belli* Epocha habebat *Polybius*, quo *primum* tempore *fretum Siculum* traiecit *Appius*; contra *Dionysius* ab eo anno *Bellum* censet, quo in *Italia* decretum est, quod *ipse* compertum habuit, licet alii plerique nescirent. Non autem aliter constabit *numerus* annorum huius *Belli* XXIV. quem tamen agnoscit non *Liuius* modo, verum etiam ipse *Polybius*. I. 68. *Finem* certe *Belli* sub *Lutatio* et *Posthumio* Coss. agnoscit *Liuianus Mago* XXIII. 13. Agnoscit ipse *Liuius* XXX. 44. Et quidem ipso illo *Lutatio Consule* XXI. 18. *Pacem* datam. Et *proelium* ad *Aegates* decretorium fatetur. Hae notae *finem* Belli ita anno *Catoniano* 510. *Varr*. 512. affigunt, vt, nisi hoc anno *Catoniano* 487. *Varr*. 489. *coeperit*, numerus ille omnino constare non possit. Sic item numerauit Auctor, quicunque demum is fuerit, *Eutropii*, qui *tertio* Belli anno tribuit *Pacem* cum *Hierone*. Sic etiam *Solini* Auctor, cum huius Belli *initium* anno imputat *V. C.* 489. cap. 2. Conuenit accuratissime cum nostro hoc *Dionysii* exordio, si quidem Epocham sequamur *Varronianam*. Conuenit vicissim, fateor, cum ipso *Appii Consulatu*, pro Epocha *Capitolina*, non minus accurate. Illam autem Epocharum *diuersitatem* nesciuit ipse *Solinus*. Non tamen iuero inficias, receptissimam esse sententiam, quae Belli Punici *initium* ab *Appii Consulatu* auspicatur, et *terminabat* sequentibus *post* victoriam ad *Aegates Coss*. Eratque causa satis verisimilis vtroque modo numerandi. Cur ab *hoc* anno calculum inirent, quod *Bellum* fuerit hoc anno *decretum*: Cur item ad annum *post* victoriam producerent, quod *Pax* saltem tum fuerit a *Senatu* confirmata. Sic Belli *finem Luctatio Cos*. tribuit *Liuius* in *Epitom*. XIX. *Pacem* autem *Coss. sequentibus* XXX. Nobis autem satis est, vt ostendamus, *nullum* fuisse *Dionysii errorem*.

264. Iniuit *Appius Consulatum*, pro *nostris* rationibus, *Idibus Aprilibus*, *Aprilis* nempe *Iuliani* die XVIII. pro hoc anno *Cycli* VII. Tum demandata illi Prouincia *Sicilia*, vt *Bellum* inciperet illo *V. C.* anno, qui a *superioribus* inierat *Palilibus*, et *Olymp*. 128 $\frac{3}{4}$ pro *partibus* responderit. *Primum* enim *illum* fuisse Belli *Consulem*, omnes consentiunt. Vtcunque tamen, partim *procellis*, partim *arte Poenorum*, effectum, vt *fretum Siculum*, ante nouam *Olympiadem*, quae *Iunio* coepit *Iuliano* ad *exitum* vergente, non traiecerit. Tum secunda habuit cum *Poenis* atque *Hierone* proelia, vt nos docuit *Polybius*. Eodem tempore *paludatum Roma* discessisse verisimile est, quo et *collega* in *Vulsinienses*, qui de *Vulsiniensibus* triumphauit *Kalendis* ipsis *Nouembribus*, teste *Capitolinorum* Fastorum conditore, quae cum *Nouembris Iuliani* similiter *Kalendis* illo anno coincidebant. Hucusque ergo certum est illum *Appii Consulatum* pertigisse.

De

De *tempore*, quo *triumpharit Appius*, nihil habemus exploratum. Sed vero ante Kalendas Apriles Magiſtratu non *exceſſiſſe*, e *ſequenti Conſulatu* colligemus.

263. Huius anni *Coſſ.* ante *Kalend. Apriles* inire non potuiſſe, exinde intelligimus, quod de *Poenis* et *Hierone* triumpharit *Valerius Meſſalla* XVI. *Kal. April.* adhuc *Conſul*, reuerſus autem e *Sicilia*, teſte *Polybio*. *Conſulatu* nempe *exeunte*. Hoc autem *Conſulatu* Dictator *claui figendi* cauſa, vt docet Auctor Faſtorum *Capitolinorum*. *Idibus* nempe *Septembribus*, quod *Peſtilentiae* cauſa factum recte opinatur, vt puto, *Sigonius*. Secundus erat hic *peſtilentiae* annus, quam *biennem* agnoſcunt Auctores, *Oroſius*, *S. Auguſtinus*, *Zonaras*. Inde diſcimus, nullam, propter *peſtem*, factam eſſe in anni *exordio* mutationem, cum hi *ſecundi* quoque *Conſules* integrum *annum* in Magiſtratu tenuerint. Ita tamen rem fuiſſe propterea ſuſpicabamur, quod ea fuerit *veterum Romanorum* de *peſte* opinio, vt *auſpicia* anni, quo contigerit, omnia quaſi quodam contagio illam foedare crediderint. Sic enim *Liuius* VIII. 17. Ea vero potiſſimum ratione, vt *Conſulatus Duilii* in *menſem intercalarem* incideret. De hoc autem poſtea.

262. *Hoc* etiam anno idem adhuc fuiſſe videtur anni Conſularis *exordium*. *Agrigentum* enim cum obſediſſent *Romani*, tempeſtas erat ἀκμαζούσης τῆς τοῦ σίτου συναγωγῆς, teſte *Polybio* I. 17. Menſis nempe *Iuliani Iulii*, quo *ferias meſſiuas* obſeruabant *Romani*. Is autem *Iunio veteri exeunte* coepit hoc anno *Cycli* IX. Quo certe *maturius* appellere vix poterant *Coſſ.* qui Magiſtratum *Idibus Aprilibus* inierant. Addit *Polybius*: πέντε μὲν ἴσως μῆνας ἐπὶ τῶν αὐτῶν διέμενον. I. 18. Ad *Decembrem* vſque *Iulianum* pertingent illi menſes. Iterum *Toro* monte ab *Hannone* occupato; δύο μὲν μῆνας ἔμενον ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. I. 19. Ad menſem nempe *Februarium*. Tandem *vrbe* potiuntur. Nuncio hoc *Romae* accepto, nouum conſilium ineunt de proximi anni *Conſulibus* in *Siciliam* mittendis. Inde quoque manifeſtum eſt, illius anni *Conſulatum* a *fine* non longe abfuiſſe. Meminit praeterea *peſtis Romanis* infeſtae hoc etiam anno *Polybius*. Si quidem de *Vrbe* ipſa *Romana* intellexerit; ita conſtabit, *inutilem* fuiſſe *clauum* a ſuperioris anni *Dictatore* menſe *Septembri* fixum. Et quidem ita illum intellexiſſe, veriſimillimum eſt. *Caſtris* enim *Romanis* in *Sicilia* graſſata lues *Carthaginienſibus*, pariter ac *Romanis*, fuiſſet metuenda, qualem hanc non fuiſſe ſupponit. Hoc tamen obiter.

260. Hoc item anno *idem* adhuc *Conſularis* anni *initium* perſtitiſſe probabile eſt, cum *Kalendis Intercalaribus* triumpharit *Duilius* adhuc *Conſul*, ſed a rebus in *Sicilia* gerendis *reuerſus* ad *Comitia* habenda, et proinde non *diu* ante *Conſulatus* legitimi *finem*. Spatium ſatis congruum erat *Comitiis*, quibus deſignarentur *futuri* anni *Conſules*. Captusque fuerat a *Poenis*

collega

collega *Duilii*, vt proinde *alius* nullus esset in Republica *Consul*, qui *Comitiis* praeesset. Illud vero difficilius, quo pacto *Kalendae Intercalares* in anno, qualis hic est, *minime Embolimaeo* locum habere possent. De hoc egimus *Diss.* X. de *Cycl.* §. 52. Non tamen ita, vt vel *Nobis* satisfecerimus. Conemur ergo meliora. Erat nempe apud *veteres*, non *mensis* duntaxat *Intercalaris*, verum etiam *Intercalaris* quoque *dies*. Macrobius: *Hoc est, quod quidam veterum retulerunt, non solum mensem apud Romanos, verum etiam diem intercalarem fuisse.* Saturn. I. 13. Poterat ergo *dies intercalaris* in eo *anno* locum habere, in quo *nullus* tamen locum habuerit *mensis intercalaris*. De huius *diei intercalatione* sic idem Macrobius: *Eorum* (inquit) *est permissus arbitrio, qui fastis praeerant, vti, cum vellent, intercalaretur: dummodo eum in medio Terminaliorum et mensis intercalaris ita locarent, vt a suspecto die celebritatem auerterent nundinarum.* Male quidem ipse haec ad *diem* cuiusque anni communis 355 retulit, qui erat pro *Cycli* lege *perpetuus*, quique postremorum *Merkedoniorum* mutilatione resarciebatur, nec egebat *Pontificum* prudentia, vt *sarciretur*. Et male rursus ad *Nundinarum* auersionem. Quasi vero nulli fuissent apud *Romanos* dies *nefasti* praeter illos, qui *nundinarum* concursu *nefasti* efficiebantur. Atqui *istiusmodi nefastos* dies *nullos* fuisse his *Duilii* temporibus alibi probauimus, qui propter *Nundinas* concurrentes *nefasti* haberentur. Id tamen recte, et pro *Auctorum*, quorum fidem est secutus, *sententia*, *Macrobius*, quod dierum *nefastorum* exemtorum loca *diebus* hisce *Intercalaribus* suppleuerint. Inde enim ratio constat, cur fuerint *Pontificum* arbitrio permittendi, quod *Cycli* legibus nullis in *vniuersum* latis et *perpetuis*, eximendi fuerint, aut supplendi, sed circumstantiis pro *re nata* variis vtrumvis exigentibus. *Quotannis* enim non eximebantur ipsi illi dies *nefasti*, sed quoties rerum *auspicato* gerendarum malum omen inferrent. Non certe pro exemplo *Graecorum*, quibus diem *Boedromionis* 2. perpetuo *exemtilem* fuisse docet *Plutarchus*. *Romanis* morem alium fuisse, ex his *Macrobii* verbis discimus. *Legem* enim illam *Pontificibus* impositam supponunt, ne quo *alio* in *loco* dies *intercalaris* immitteretur, quam *medio Terminalium mensisque Intercalaris*. Quid ergo *Pontificum arbitrio* relictum arbitrabimur? Nempe, vt ipsi Iudices essent, quibus annis *necessarii* essent, in *illo* quoque *loco*, dies *Intercalares* malis dierum *nefastorum* ominibus a Republica auerruncandis; et vicissim, quibus *nulli* necessarii essent: Id quoque vt ipsi statuerent, quando *singuli* sufficerent *Intercalares;* quando vero Salus Reipublicae postularet, vno etiam *plures*. Raras certe illas fuisse *Intercalationes* innuit *Liuius*, dum id *Annalibus* dignum censet, dum Lectores de eo monet, quibus *annis* fuerit *intercalatum*. Nec alii certe *intercalares*, quam *dies*, intelligi possunt, qui *men-*

sibus

filus intercalaribus opponuntur, qui *medio* etiam inter *Terminalia mensemque Intercalarem* ſpatio erant *intercalandi*. Sed quis ille *menſis Intercalaris* alius a die *Intercalari?* Non certe *Merkedonii*. Sic enim nullae fuiſſent legitimae, praeterquam in annis *Embolimaeis*, dierum etiam *ſingulorum Intercalationes*. Sic nullum fuiſſet Reipublicae in mala *nefaſtorum dierum* omina praeſidium, praeterquam in annis *Embolimaeis*. Dies *Februarii* reliquos poſt *Terminalia* ad *Kalendas* vſque *Martias* pro *menſe* hic haberi, vix eſt, cur dubitemus. Eodem ſcilicet exemplo, quo et dies *Epagomenas* in Epocha *Nabonaſſ.* pro menſe ſimiliter habent *Veteres*. Nec adeo *locum* habebit emendatio illa *vel* pro *et*, quam alibi reponendam arbitrabamur. Nec enim dies illi ad annum *praecedentem* ſpectare cenſebantur, qui *Terminalibus* terminabantur. Nec rurſus ad *ſequentem*, qui *Kalendis* inibat *Martiis*. Et ſane ad *Merkedonium* ſpectare cenſebantur illi ipſi dies reliqui *Februarii*. Id docet *Liuius*, qui *Scipionem Aſiaticum* triumphaſſe ſcribit *menſe Intercalario, pridie Kalendas Martias*. XXXVII. 59. Id *Cato* in *Pandectis*, qui *menſis Intercalaris* dies numerat in vniuerſum XXXVIII. Nec tamen proprie ad *menſem Intercalarem* ſpectabant *Kalendae* illae non *Merkedonii*, ſed *Martii*, quae locum habiturae erant in annis etiam *communibus*, etiamſi *nullae* acceſſiſſent anni *Solaris* ſupra Lunares *Epactae*, e quibus tamen *ſolis* conflabantur *Merkedonii*. Qua autem *ipſae* in *Merkedoniorum* cenſum veniebant, qui *menſes* erant *Intercalares;* ita non incommode pro *menſe Intercalari* haberi ipſae quoque per ſe poterant, in annis etiam *communibus*, cum *nulli* eſſent praeterea *Merkedonii*. Ita factum, vt *perpetuus* eſſet ille *dierum ſingulorum Intercalarium* ſitus inter *Terminalia menſemque Intercalarem*, qui *Merkedonius* erat *integer* in annis *Embolimaeis; Intercalaris* autem *breuior* e *quinis* illis diebus *Merkedoniorum appendicibus*, in annis etiam *communibus*. Idque dedita opera factum, vt locum *medium* tenerent inter annum *veterem*, qui *Terminalibus* deſinebat, *nouumque*, qui inibat a *Regifugio*, immunes proinde ab vtriuſque anni *auſpiciis*, ſeu *fauſtis*, ſeu etiam *infauſtis*. Sed quo *proprio* demum *nomine* ſingulos hoſce dies *Intercalares* deſignandos arbitrabimur? Non alio vtique, quam *Kalendarum Intercalarium*. Hoc nos fefellit, vt has etiam *Kalendas Intercalares* ad *Nonas Iduſque* referendas arbitraremur, vtique ſimiliter *Intercalares*, et *menſem* adeo *integrum*, qui *Kalendas* ſecuturus fuerit, *Intercalarem*. Male vtique, cum *nullae* fuerint in menſe *Intercalari* proprie ſic dicto, qui inter *Terminalia Regifugiumque* intercalari ſolebat, *Kalendae Intercalares*. Qua enim *retrorſum* numerari ſolebant menſium *Kalendae* ad menſium praecedentium *Idus*, ita *Terminalium nomen numeroſque* accipiebant *propriae*, ſi quae *vllae* fuiſſent, *Merkedoniorum Kalendae*. Dedita, vt videtur, opera, ne quas agnoſcerent

ſcerent menſis *Intercalaris Kalendas*, neue quid *commune* cum *anno praecedenti* habere videretur inſititius ille, medioque vtriusque anni confinio ſitus *menſis*. *Pridie* quidem *Kalendas Intercalares Terminalia* ipſa nonnunquam appellata fateor. Imo *medio* inter *Terminalia Iduſque Februarias* praecedentes *numeratas* fuiſſe *Kalendas Intercalares*, vt e *Ciceronis* Oratione conſtat pro *P. Quinctio*. Eodem ſcilicet exemplo, quo et *Martiarum Kalendarum* numeros prolatos legimus ad *Idus Intercalares*, cum tamen ſoli poſtremi *quinque* Februarii dies ad *Martium* ſpectarent. Non tamen certe, niſi cum illae *ſingulares* intercalarentur *Kalendae*, quas dixi *Intercalares*. Tum *alia* neceſſaria erat *ſupputandi* methodus, cum *aliud* eſſet, vnde calculum procedere oportebat, *initium*. Sed plane neceſſarium *non* fuiſſet, vt a *Terminalibus* vllae numerarentur *Kalendae*, ſi quidem *vllae* fuiſſent *menſis Intercalaris* perpetuae *Kalendae*. Imo non *perpetuas* fuiſſe *Intercalares Kalendas*, innuit *Liuius*, cum anno *Catoniano* 585. qui *Varr*. erat 587. ita ſcribit: [11] *Intercalatum eo anno. Poſtridie Terminalia intercalares fuerunt*. Fruſtra hoc monuiſſet in *anno* pro *Cycli* lege *Embolimaeo*, ſi *perpetuae* fuiſſent, eoque ipſo *loco*, menſium Intercalarium *Kalendae Intercalares*. Loquitur ergo de *die* illo *Intercalari*, quem, pro *Pontificum* arbitrio, nec vlla *certa* Cycli *lege*, intercalatum, docuit *Macrobius*. Proinde ne in *menſibus* quidem *Intercalaribus* perpetuae vllae erant, ſub *Intercalarium* nomine, *Kalendae*. Si enim fuiſſent *vllae*, non *alio* certe loco, quam illo *ipſo* in loco (quem tamen *locum* earum *perpetuum* non fuiſſe innuit *Liuius*) per legem *Intercalationis* perpetuam, qua nefas erat, ſi *alio* aliquo in loco intercalaretur, eſſe non poterant, eodem, vbi ſupra, teſte *Macrobio*. Scribit, fateor, illa *Liuius* poſt mentionem *Conſulum* anni *Catoniani* 586. Sed *deſignatorum* tantummodo, nondum Magiſtratu potitorum. Mos autem *Liuii* eſt, poſt *Comitia Conſularia* breui quodam compendio anni praeteriti *rariores* euentus complecti; illorum autem *Coſſ.* res geſtas a *nouo* initio arceſſere, *coepti* ſcilicet, non *deſignati* duntaxat *Conſulatus*. Proinde anni *Catoniani* 585 erat illa *Intercalatio*, cuius tamen *finis* in annum *Iulianum* ſequentem incurrebat, ad *Idus* vſque *Martias*. Ita factum, vt *Merkedonium* complecteretur in *fine* anni *Cyclici* VIII. *initio* autem anni *Catoniani* 586. ſi quidem coepiſſet a *Ianuario*. Itaque in annis vere *Embolimaeis* nullae tamen erant *Kalendae Intercalares*, niſi ita viſum eſſet *Pontificibus* Kalendarii praeſidibus. Iiſdem tamen *Pontificibus* licuit, etiam in annis minime *Embolimaeis*, intercalare *dies ſingulos* vno *plures*. Exemplum dedit idem *Liuius* his verbis: *Hoc anno intercalatum eſt. Tertio die poſt Terminalia Kalendae intercalares fuere*. XLIII. 11. Hic ſane manifeſtum eſt, *Kalendarum* etiam *Intercalarium* nomine veniſſe

11 L. XLV. c. 44.

veniſſe *inſititios* illos, pro *Pontificum* arbitrio, dies, etiam cum nullus ſequeretur *menſis intercalaris*. Haec enim *Liuius* medio inter *Comitia Conſularia* ſpatio *initumque* anni *Catoniani* 583. *Conſulatum* in finem anni *Cyclici* V. incidebat, cui *nullus* debebatur *Merkedonius*. Hoc ergo anno *Terminalia* non *Pridie*, vt ſolebant, ſed III. numerabantur *Kalendarum Intercalarium*. Ratio *duplicis intercalaris* illa, ni fallor, eſſe potuit, quod ſaepe *exemtio*, quae *vnum* diem ſuſpectum amouiſſet, eadem efficeret, vt in *alium* pariter ſuſpectum incideretur. Ita neceſſe erat ſaepe, vt *plures* vno dies *eodem* anno *eximendi* eſſent, qui his *Kalendis Intercalaribus* ſupplebantur. Nec deerant, his etiam *Duilii* temporibus, *dies atri* atque *ominis infauſti*. Anno *Catoniano* 366. primum de *diebus Religioſis* SC. refert *Liuius*, de die *Allienſis* cladis. VI. 1. vti etiam *Cremerenſis*. Addit praeterea, ex *quorundam* ſententia, *poſtriduanos* omnes, tam *Kalendarum*, quam *Nonarum*, quam *Iduum*. Hos dies omnes illis quoque *Duilii* temporibus *nefaſtos* fuiſſe, non *Senatuſconſulto* modo, verum etiam decreto *Pontificum*; non ſolus *Liuius*, ſed e *Verrio* etiam *Flacco* docet *Gellius*. V. 17. et ex antiquiore *Gellio* Hiſtorico *Caſſioque Hemina Macrobius*. His *diebus* nec *delectus* haberi, nec *exercitus* ſcribi, nec in *Prouincias* ire licuit, teſte *Feſto*. Neque *proeliales* erant, neque pari, neque *Comitiales*, decreto *Pontificum*, teſte *Macrobio*. Saturn. I. 16. Imo *nullum* iiſdem diebus *ſacrificium recte futurum*, *Verrio Flacco*, apud *Gellium*, teſte, cenſuere *Pontifices*. Proinde eorundem *Pontificum* Auctoritate opus erat, vt eximerentur, eorumque *loco* ſufficerentur *ſinguli* proinde *Intercalares*. Nec *alio* tamen, quam, quo dixi, *loco*. Tale ergo ab his diebus *omen* fuiſſe veriſimillimum eſt, hoc praeſertim *Belli* tempore, quo erant *Religionum*, malorumque *omnium* obſeruantiſſimi. Verum certe *menſium Intercalarium*, locum his ipſis Belli *Punici* I. temporibus docet *triumphus* illo *Bello* paulo *recentior* (anno nempe *Catoniano* 515) ipſis *Idibus Intercalaribus*, quae, praeterquam in *menſe* ipſo *Intercalari*, locum habere non poterant, quippe quae *menſem* ipſum *medium* tenuerint, a *ſingulorum dierum* loco *Intercalari* admodum *remotae*. Is autem annus, ſi *Embolimaeus* fuerit, hic certe *Embolimaeus* eſſe *non* potuit, cum *ſecundo* quoque *anno* ſibi inuicem reſponderint *menſes*, pro *Cycli* lege, *Intercalares*. Haec eo certiora credimus, quod nullae *adhuc* eſſent *Pontificum* in *menſium intercalatione* fraudes, vt e *Catone* alibi probauimus. Proinde non eſt, cur *alieno* potius, quam *ſuo*, loco *menſes intercalatos* fuiſſe ſuſpicemur, vt olim ſuſpicabamur. *Dies* ergo hic eſt, non *menſis*, *Intercalaris*, quo triumphauit *Duilius*.

255. Cum anni *exordio* a nobis aſſignato conueniunt *notae* huius anni *Parapegmaticae*. Inibant Coſſ. *Apr. Iulian.* die XVI. *Africam* petunt ἀρχομένης θερείας. *Polyb.* I. 36. *Maio* aneclo. Nam *Maii* IX. vel X. initium *Aeſtatis* probauimus, pro *Parapegmate Romano.*

mano. Diss. X. de *Cycl.* §. 9. *Reditum* ex *Africa*, et *Naufragium*, medio inter *Orionis* ortum et *Caniculae* statuit *Polybius*. Verba sunt: ἅμα δὲ τὴν μὲν οὐδέπω καταλήγειν ἐπισημασίαν, τὴν δ' ἐπιφέρεσθαι. Μεταξὺ γὰρ ἐποιοῦντο τὸν πλοῦν τῆς 'Ωρίωνος καὶ Κυνὸς ἐπιτολῆς. I. 37. Vtrique ἐπιτολῇ ἐπισημασίαν tribuunt, et *Iulio Iuliano* assignant *Parapegmata*.

253. Hoc circiter tempore *prolatum* tempus *ineundi Consulatus*, ad *Kalendas*, vel *Idus* fortasse *Maias*. Hinc enim paulo *seriores* legimus *triumphos*, mense plerosque *Martio*, vel *Aprili*. Imo ipsis *Idibus Aprilibus* anno *Catoniano* 501. Adhuc tamen *Consulis*, *Aurelii Cottae*. Inde manifestum est, *nondum* in officio fuisse *sequentis* anni *Consules*. E *serioribus* illis *triumphis* etiam *Comitia Consularia seriora* fuisse verisimile est, quippe quorum causa *reuocari* mos erat *alterum* saltem e Prouincia *Consulem*. Sic ergo anno suo *Capitolino* 502. (qui *Catonianus* erat 501) accuratissimus Sigonius: *Hoc*, inquit, *tempore Consules iniisse arbitror*, *aut Maio*, *aut Iunio mense*. Sed anno *Capitolino* 525. *Catoniano* 524. X. *Kalendas Quinctiles* triumphauit *Cn. Fuluius Centumalus*, non *Consul* tamen, sed *Proconsul*. Proinde elapso Consulatus anno, ante diem *Iunii* XXI. Nec post *Idus* proinde *Iunias* I. Porro ἀρχομένης τῆς θερείας emissus est *fatalis* huius Belli Consul *Lutatius*. *Polyb.* I. 59. Certe ante mensem *Aestiuum* elapsum, atque adeo *Idus Iunias*. Nec tamen ante *ferias Latinas* et sacra procurata, malo omini cessura, si neglexisset. Faciunt haec, ne vltra *Idus Maias* protrahenda censeam Consulatuum *exordia*. Hoc enim spatio ita sibi consentiunt triumphi *vltimi*, vt insignem nullam in Consulatu *ineundo* discrepantiam patiantur. *Kalendas* autem *Maias* in *Tabulis* anteferendas censui, quod spatium *laxius* concederet parandis necessariis antea, quam ex Vrbe *paludati* proficiscerentur. Ita certe, nisi, retentis *Consulatus* sui *lictoribus*, vno tamen *post* elapsum Consulatum die *Cotta* triumpharit, de quo plura supra diximus. Omnino post *Idus Martias*, vt ann. *Capit.* 531. *Sigonius*. Fieri vicissim potest, vt in superiorum *Interregnorum* aliquo plures fuerint, quam in hodiernis *monumentis* reperimus, *Interreges*.

241. Hic annus est Belli *Punici* primi XXIV. idemque *vltimus*. Totidem numerant *Polybius* et *Liuius*. Proelii *diem* docuit *Eutropius*, VI fuisse *Id. Martias*. Is dies *Martii veteris* X. *Iuliani* autem III. Adhuc nempe *Consulatum* tenente *C. Lutatio*. Et quidem *C. Luctatio* et *A. Posthumio* Coss. victoriam ad *Aegates* decretoriam agnoscit *Mago Liuianus* XXIII. 13. *Priori* nimirum huius anni *Iuliani* parte. *Pacem* tamen *Consulibus* illis tribuit idem *Liuius*, qui huius anni mense *Maio* Magistratum iniuerunt: *Q. Luctatio*, *Auloque Manlio*. XXX. 44. Imo *aliis* quoque notis his demum *Consulibus* Pacem concessam esse firmat. Annum enim *Pacis* illius XL censet ante *Pacem Scipionis Africani*, qui Bello

Punico

Punico II *finem* impoſuit anno *Catoniano* 551. et annum XXIII. ante *initium* Belli II ſub *Coſſ.* anni *Catoniani* 534. Hae duae notae ita *poſteriores* huius anni *Coſſ.* deſignant, vt aliis *nullis* conuenire potuerint. Inde certum eſt, poſt huius anni *Maium* ſtatuendam eſſe *Pacis* Epocham, cum iam *noui* eſſent in officio *Conſules*. Cauſae enim erant, cur eouſque *differretur*, ſatis graues. Nuncio victoriae *Carthaginem* allato, conſultatio erat de Bello, ſi liceret, *protrahendo*. Cum ſpes illa falleret, *Pacis* poteſtas conditioneſque *Amilcari Barcae Eryci* a *Romanis* obſeſſo permiſſae, ipſi etiam a *Pace* alieniſſimo. Tum oblatae a *Lutatio Conſule* Pacis *conditiones*, ita demum proceſſurae, ſi *Romae* confirmarentur. Miſſi deinde a *Romanis legati* de *conditionibus* a *Conſule* oblatis in re *praeſenti* iudicaturi, qui *noua* etiam onera *Carthaginienſibus* impoſuere. Nec potuit *Pax* antea coaleſcere, quam etiam illa admitteret *Amilcar Barcae*, vtcunque *inuitiſſimus*. Tum demum praeſidia *Eryce*, *Siciliaque* vniuerſa et *Sardinia* deduxit, iuſſus a victore *Lutatio*. Ita factum, vt ad *ſequentium* Conſulum Magiſtratum res fuerit dilata; vtque non iam *Conſul*, ſed *Proconſul*, triumpharit *Lutatius*; nec *Praetor* amplius, ſed *Propraetor*, de iiſdem triumpharit *Valerius Falto*, aemulus in triumpho *Lutatii*. Triumphos illos ad IV. *Non.* et *Prid. Octobres* referunt Faſti *Capitolini*. Medio ergo aliquo tempore inter *Maium* (quo *noui* inierant *Conſules*) *Octobremque* (quo *triumpharunt* Belli profligatores) *Pacem* illam coaluiſſe neceſſe eſt. Vt proinde hic ipſe, quo verſamur, annus *Belli* XXIV. idemque *vltimus* cenſendus ſit. *Alios* enim *hoſtes* ſortiti ſunt huius anni *Iuliani Coſſ.* poſteriores, *Faliſcos*. Sed Bello ſuperiori *peracto*, nec operae *diutinae*. Sic enim *Polybius*: Ἐξεδέξατο πόλεμος ἐμφύλιος Ῥωμαίους, ὁ πρὸς τοὺς Φαλίσκους καλουμένους, ὃν ταχέως καὶ συμφερόντως ἐπετέλεσαν, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐγκρατεῖς γενόμενοι τῆς πόλεως αὐτῶν. I. 65. *Sex dierum* ſpatio concludunt *Liuius* in *Epitome* et *Eutropius*. Sed Conſulatu *exeunte* contigiſſe docent *triumphi* de *Faliſcis* acti ab huius anni *Coſſ.* ſequenti *Martio*. Sic tamen quoque conſtabit, ad alios *Coſſ.* ne quidem potuiſſe differri, et Bello in *Faliſcos* antiquiorem fuiſſe, pro *Polybii* ſententia, *Pacem* cum *Carthaginienſibus*. Nos ea *Conſulatus parte*, quae cum hoc concurrerit anno *Iuliano*, *Pacem* cum *Carthaginienſibus* initam probauimus. Belli ergo *Punici primi* finem *Polybianum* dedimus. *Initium* cenſet *Polybius*, non a *Senatuſconſulto*, vel *Plebiſcito*, de *Bello* Carthaginienſibus inferendo (quod nos *priori* anno aſſeruimus, pro *noſtri* ſententia *Dionyſii*) ſed a *traiecto freto Siculo*, geſtiſque *Appii Claudii Caudicis Conſulis* hoſtilibus, annoque adeo *Olympiadis* CXXIX. 1. quo non *iniuit* is ipſe *Claudius*, ſed *Bellum* intulit *Siciliae*. Poſt *Iunii* certe *Iuliani* diem XXVIII. quo annus ille *Olympicus* iniuit Periodi *Calippicae* LXVI. Sic enim recte cenſebitur *Bellum*, pro *Polybii* mente, *continuum*; ἔτη πολεμηθεὶς (inquit) εἴκοσι καὶ τέτταρα

 συνεχῶς.

συνεχῶς. I. 63. Sic autem annum duntaxat XXIII. *implebit*, partemque anni XXIV. admodum *modicam* attigerit. Qua ſcilicet *Conſulis* XXIV. annique *Olympici* XXIV. *initium* attigit. Inde *normam* lucrabimur, qua de aliis numeris *Polybianis* ſtatuamus. Ἔτος δ' ἦν τῷ πολέμῳ τετταρεσκαιδέκατον, inquit *Polybius* I. 41. Poſtea nimirum, quam Coſſ. *C. Atilii* et *L. Manlii* mentionem feciſſet. I. 39. Inde colligit Cl. *Caſaubonus*, de his *Coſſ.* locutum eſſe illo in loco *Polybium*, quaſi illorum *Conſulatus* in annum *Belli* XIV. incidiſſet. Sed vero e praedictis conſtat, annum belli XIV. illum cenſeri a *Polybio*, qui *Coſſ.* inſigniebatur ab *Appio Claudio decimis quartis*. Ita ſcilicet, vt *primum* numeri illius locum ipſe *Appius* ſuppleuerit. Ita ad Coſſ. *Atilio* et *Manlio ſuperiores* numerum illum retulerit *Polybius*. Nempe *L. Caecilium Metellum* et *C. Furium Pacilum*, anni *Catoniani* 501. Et quidem, poſt mentionem *Atilii* et *Manlii*, redit rurſus *Polybius* ad res geſtas a *Caecilio*. Alieno quidem *loco*, hoc tamen *conſilio*, vt cauſam doceret, cur de claſſe reſtauranda ſub *Atilio* demum et *Manlio* Coſſ. conſilium inierint *Romani*, qui poſt cladem anni *Catoniani* 499. ſpem fere omnem de *Maris* Imperio ſibi vendicando abieciſſe videbantur. Oſtendit enim, ſecundis *Caecilii Metelli* ſucceſſibus imputandum, quod *proximi* Caecilio *Coſſ.* cum *claſſe* in *Siciliam* mitterentur. Quibus ita explicatis, tum demum redit ad Expeditionem *Atilii* et *Manlii*, ſubiungitque ea, quae dedimus, verba. Loquitur ergo de anno *Belli* XIV. *impleto*, cum noua illa claſſis in *Siciliam* mitteretur. Sic XIV. Belli annus is fuerit, quo *Conſulatum* geſſit *Caecilius Metellus*; non autem ille, quo rurſus rem *maritimam* procurabant *proximi* Caecilio *ſucceſſores*. Idem praeterea *Polybius* annum Belli XVIII. cenſet illum, quo nauale medium inter *Erycem* et *Panormum* occupauit *Amilcar Barcae*, pater *Annibalis*, dux *Carthaginienſium* primo illo Bello omnium celeberrimus. I. 56. Sed quibus demum *Coſſ.* locum illum occuparit *Amilcar*, id fateor illum non adeo clare explicaſſe. Non alios tamen, vt opinor, intellexit, quam qui fuiſſent, pro praedicto ſupputandi calculo, ab *Appio* XVIII. *L.* nempe *Caecilium Metellum* II. et *Numerium Fabium Buteonem*. Idque ex ipſo arbitror colligi poſſe *Polybio*. Montem *Erycinum*, excepta Vrbe, a *Iunio Conſule*, *Claudii Pulchri*, clade *Drepanitana* inſigniſſimi, *collega*, infeſſum docet, anno proinde *Catoniano* 503. Proximis *Coſſ.* anni *Catoniani* 504. oram *Italiae* claſſe infeſtam habuit dux *Carthaginienſium*, *Carthalo*, vt e *Dione* docet *Zonaras*. *Nondum* ergo ſucceſſorem acceperat *Amilcarem Barcae*. Proinde anno *exeunte*, vel proximo *ineunte*, venerit *Amilcar*, vt res geſtae eius primae ad Conſules *ſequentes* anni *Catoniani* 505. referendae ſint. Et ſane geſta *Amilcaris Erycina* cum illa Epocha optime conueniunt, qualia deſcribuntur a *Polybio*. Ait, illum cum *Romanis* prope *Panormum triennio* rem geſſiſſe: πολλοὺς καὶ ποικίλους ἀγῶνας συνεστήσατο κατὰ γῆν σχεδὸν ἐπὶ τρεῖς ἐνιαυτούς. I. 56. Ad annum ſcilicet *Catonianum*

num

num 508. Tum deinde *Vrbem* ipſam *Erycinam* occupat *Amilcar*, vbi δύο ἔτη πάλιν ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ διαγωνισαμένες idem agnoſcit *Polybius*. I. 58. Ad *Conſulatum* vſque *C. Lutatii* anno *Catoniano* 510. qui Bello *finem* impoſuit. Vtrumque hoc ſpatium annorum *quinque* ambitu complectitur *Polybius*, quibus *Romani* a *mari* penitus abſtinuerint ἔτη σχεδὸν ἤδη πέντε τῶν κατὰ θάλατταν πραγμάτων ὁλοσχερῶς ἀφεστηκότες. I. 59. Ad eundem nempe *Caii Lutatii* Conſulatum. Non autem a *Claudii Pulchri* clade *nauali* calculum hunc deduxit *Polybius*, ſed ab eo potius tempore, quo εἱρκτὴν occupauit *Amilcar*, et oram illam *Italiae* maritimam praedationibus infeſtam habuit. Id nempe volens, praedationibus illius *quinquennii* maritimis claſſem tamen nullam oppoſuiſſe *Romanos* ante Conſulatum *C. Lutatii*, quo tandem intelligebant, de re ſumma viribus, non, vt antea, *pedeſtribus*, ſed *maritimis*, eſſe decernendum. Eſtque ſane *Polybius* de huiuſmodi *claſſe* intelligendus. Conſulat autem Lector et alia, quae de hac *Polybii* Chronologia Diſſ. X. de *Cycl.* §. 7. diſſeruimus. XXIII. tantum Belli annos numerant *Oroſius* et *Eutropius*. Ab *Appii* nempe *Conſulatu*, rebusque Bello *geſtis* ſupputantes. Inde quoque manifeſtum eſt, ab initio *illo* partem anni XXIV. admodum *exiguam* in calculum veniſſe.

49. *Caeſaris* tempora *Bellis* turbulenta *Dictaturis* pariter ac *Conſulatibus* deſignari ſolent. *Diuerſo* tamen *Dictaturarum* calculo, qui certe obſeruandus eſt, ne quem errorem faciat in hac omni *Chronologia*. Dictaturam *primam* hoc anno *exeunte* conſecutus eſt, per *dies* duntaxat XI. huius anni *vltimos*. Hoc enim nomine *comitiis* praeerat, quibus ipſe *Cos.* II. in *ſequentem* annum renunciatus eſt. *Secundam* deinde eiuſdem *Dictaturam Dio* ad annum refert *Catonianum* 705. *Varronianum* 707. Inde *Dictaturas* ad mortem *continuas* ſupputat *Dio*, vt *annus* ipſe *caedis* ad *Dictaturam* ſpectarit quintam, idemque fuerit, anno illo *Catoniano* 708, *Varroniano* 710. vtriuſque *numerus* tam *Conſulatus*, quam *Dictaturae*, nempe *quinarius*. Sunt tamen e *contra* teſtes minime ſpernendi, et *Dione* ipſo *antiquiores*, qui *Dictaturam Caeſaris* ſupremam quartam tantummodo, non quintam, numerant. Ita lapis *Colotianus*. Ita Faſti *Capitolini* in *Ouatione Caeſaris* e *monte Albano*, quam anni Caeſaris *vltimi* fuiſſe agnoſcit ipſe *Dio*. Sic *Caeſar* ipſe in *Edicto* apud *Ioſephum*, quo Δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὕπατος τὸ ε. appellatur. Sic item Auctor Belli *Hiſpanici* ipſi *Caeſari* coaeuus, qui in procinctu Expeditionis *Hiſpanicae* (quae anni erat *Catoniani* 707. *Varroniani* 709.) *Caeſarem Dictatorem* III. *deſignatum* IV. duntaxat agnoſcit, anno nempe *Caeſaris penultimo*. Neſcio porro, annon eodem referri poſſint verba *Dionis* de honoribus in *Caeſarem* anno *Catoniano* 705. *Varroniano* 707. collatis: Ὕπατός τε ἔτη πέντε ἐφεξῆς γενέσθαι, καὶ Δικτάτωρ οὐκ εἰς ἕκμηνον, ἀλλ' εἰς ἐνιαυτὸν ὅλον, λεχθῆναι ἔλαβε. L. XLII. p. 219. Si nempe ab *eodem anno* coeperit *quinquennis* ille *Conſulatus* et *annua Dictatura*. Nam ab anno certe *Catoniano*

 706.

706. *Varroniano* 708. *continui* erant *Caesaris Consulatus*. Inde ergo si processerit secunda illius *Dictatura*; necesse erit, vt *Dictaturam quartam* superare non potuerit. Inde autem *coepisse* illam oportuit, si quidem *communem* habuerit cum *continuis* eiusdem *Consulatibus* originem. Nec enim anno praecedenti *Catoniano* 705. *Varroniano* 707. locum vllus potuit habere *Caesaris Consulatus*. Is enim, si quis fuisset, *nomen anno* non dedissent *Consules priuati*, anno demum *exeunte* honorem adepti. *Eponymi* enim erant *Consules* non *suffecti*, sed *Ordinarii*, qui *primos* in anno fasces *Consulares* gesserant. Nec *Principes* alio, quam *Ordinario Consulatu* vsos legimus, postquam *Imperium* adepti essent. *Primi* ergo erant, quorum *nomina* in Fastis legimus, *huius* anni *Consules*. Nec adeo *priorem* aliquem *Consulatum* delibauerat *Caesar* his ipsis *Consulibus*, quorum honorem ad anni *exitum* dilatum fuisse testatur ipse *Dio*. Nec adeo *Dictaturam*, si quidem *eiusdem* fuerit *Senatusconsulti* cum *quinquenni Consulatu annua* illa *Dictatura*. Sunt autem vicissim, quae pro *Dione* pugnent, alia, quae nec ipsa facile spernenda sint, e *re ipsa* petita Argumenta. Tale illud inprimis, quod nisi *Dictaturam annuam Caesar* anni *initio* iniuisset, Magistratus *annuus*, pro *maxima* anni *parte*, nullus fuisset, quo res illius anni gestae in Fastis designarentur, cum anni demum *exitu* inirent *Consules Ordinarii*. Illud praeterea, quod, confecto Bello *Africano*, anno *Catoniano* 706. *Varroniano* 708. *triumphum Caesari* decreuerit Senatus μετὰ ῥαβδούχων τῶν τότε αὐτῷ συνόντων, καὶ ἑτέρων, ὅσοις ἐν τῇ πρώτῃ Δικτατωρίᾳ ἐκέχρητο, ἄλλων τε αὖ, ὅσους ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐσχήκει. Sic enim hoc ipso anno *Dio*, non e *suis*, vt alia, *ratiociniis*; sed ex ipso potius *Senatusconsulto*. *Trium* hic *Dictaturarum* mentionem esse manifestum est, qui *numerus* hoc anno constare non potest, nisi pro rationibus *Dionis*. Sic fuerint in *triumpho* lictores LXXII. quorum *numerus* erat apud Populum inuidiosissimus. Sic enim postea: Ὅτε γὰρ ἀριθμὸς ὁ τῶν ῥαβδούχων ἐπαχθέστατον σφίσιν ὄχλον, ἅτε μήπω πρότερον τοσούτους ἅμα ἑωρακόσι, παρέσχε. Erat enim *lictorum* apparatus admodum odiosus. Sic in 2. *Decemuirorum* anno inuidiam creauit numerus *lictorum* CXX, cum *singuli* sibi *duodenos* adsciscerent. Sic item [12] *Fabii Ambusti* filiae, *Patriciae* quidem ipsi, sed *Plebeio* nuptae, *odium* creabant *lictores Patricii* mariti, cui soror fuerat in matrimonium collocata. Denique et illud, quod in causa *Caesaris* quasi nouum ipsi exprobratum fuerit, quod *Dictaturam* extra *Italiam* suscepisset. Haec enim nota ad secundam *Dictaturam* spectat, quam *Alexandriae* iniuit, decretam scilicet post victoriam *Pharsalicam* anni *Catoniani* 704. *Varroniani* 706. Hoc ipso anno, qui sequebatur, quo *Alexandriae* erat, *iniuisse* obseruauit *Dio*. Ὁ Καῖσαρ τὴν Δικτατωρίαν παραχρῆμα, inquit, (καίπερ ἔξω τῆς Ἰταλίας ὢν) ὑπέστη. Sic et in anni fine: Ταῦτα ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει, ἐν ᾧ Δικτάτωρ μὲν ὄντως αὐτὸς τὸ δεύτερον ἦρξεν, ὕπατοι δὲ ἐπ' ἐξόδῳ αὐτοῦ ἀποδειχθέντες, ὅ, τε Καλῆνος

καὶ

12 *Liv.* VI. 34.

καὶ ὁ Οὐατίνιος, ἐλέγοντο εἶναι, ἐποίησε. Cum *Dictatorem* ὄντως appellat, id scilicet innuit. *veram* anni ἐπωνυμίαν non fuisse penes *Consules*, sed *Caesarem*, propter *numerum Dictaturae*. Duae illae nota *Dictaturam* huius anni *veram* fuisse confirmant, quod fuerint a *more* receptissimo *Dictaturarum* alienae, quod *inita* fuerit extra *Italiam*, et quod *maximae* anni parti *nomen* dederit. Fidem alioqui detracturae, si vlla fuisset alioqui vel leuissima de *Facto* suspicio. Fauet praeterea *Dioni Liuius* in *Epitome* CXII. cuius illa verba sunt: *Caesar Dictator creatus Cleopatram in regnum Aegypti reduxit.* Quae certe nequeunt de *anno* alio, quam *Catoniano* 705. *Varroniano* 707. intelligi, quo *Caesar* erat in *Aegypto*. Favet *Plutarchus*. qui sic habet in *Caesare:* [13] Ἐκ τούτου διαβαλὼν εἰς Ἰταλίαν, ἀνέβαινεν εἰς Ῥώμην, τοῦ μὲν ἐνιαυτοῦ καταστρέφοντος, εἰς ὃν ᾕρητο Δικτάτωρ τὸ δεύτερον, οὐδέποτε τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον ἐνιαυσίου γενομένης. Εἰς δὲ τοὔπιὸν ὕπατος ἀπεδείχθη. *Situm* Dictaturae *secundae* eundem plane describit cum *Dione*. Vt nempe tum ad *exitum* peruenerit, cum ipse *Romam* rediret *Caesar* ex *Aegypto*, et cum *nouum* iniret *Consulatum*. Nec aliter de hac *secunda Dictatura* [14] *Iosephus*. Edictum enim *Caesaris* habet *Sidoniis* inscriptum in fauorem *Iudaeorum*. in quo Δικτάτωρ τὸ δεύτερον inscribitur. Hoc ipso certe *anno*. quo rediit ex *Alexandria*, et memoria recenti beneficii ab *Antipatro* accepti, cum periclitaretur in *Aegypto*. Sic ergo constat. *secundam* hanc *Caesaris Dictaturam* illos etiam agnoscere, et pro *secunda* numerare, qui *Dictaturas* illius in vniuersum *plures*, quam *quatuor*, non agnoscant. Nihil ergo est, cur suspicemur, *male* calculum in *Dictaturarum numero* posuisse *Dionem*. *Conciliandus* erit ergo cum aliter loquentibus potius, quam *refutandus*. Et quidem duplicem video conciliandi methodum. Alia est, vt *quatuor* tantummodo numeratae fuerint a nonnullis propterea *Dictaturae*, quod *quatuor* fuerint reuera *Dictaturae* annorum *Eponymae*. Sic enim *prima*, quae anni *fine*, et paucorum tantummodo *dierum*. in calculum venire non debuit. Recte ergo *Plutarchus* secundam *Dictaturam primam* fuisse ἐνιαυσίαν obseruavit, quarum solarum ratio habenda erat in Fastis *Annalium*. Sic enim *Plutarchus*, vel saltem *Plutarchi Auctor*, intelligendus est. Non vt *annuarum Dictaturarum prima* fuerit, (cum tot *annuas Dictaturas Caesare antiquiores* in his ipsis Fastis nos ipsi obseruauerimus) sed quod *earum* prima fuerit, quas gessit ipse *Caesar annuas*. Et sane *certiores* erant in horum temporum *Annalibus*, quae ab annuis illius *Dictaturis* petebantur, notae, quam a *collegiis Consularibus*. quae nulla erant *secunda* Caesaris *Dictatura*, praeterquam in *anni Consularis* fine. Ad *decennem* praeterea *Caesaris Dictaturam* spectabant numeri illi *vno* pauciores, a Senatu decretam, quae a *secunda* demum *Dictatura* inibant, non autem a *prima*. Spectat huc numus Argenteus *Mediobarbi*. ita inscriptus: DIC. ITER. COS. III. Est enim *secundus* decennis Dictaturae *annus*, qui

13 P. 731. 14 Ant. XIV. 17.

qui cum *Consulatu* eiusdem III committitur. Similis est alius eiusdem praestantissimi collectoris nummus Aureus, in cuius facie altera legimus: CAESAR DIC. QVART. altera COS. QVINT. Sunt et alii vice versa nummi apud eundem *Mediobarbum*, in quibus *pares* inuicem committuntur numeri *DictaturarumCaesaris* atque *Consulatuum*, IV. nempe *Dictatur* cum IV. *Consulatu*. Non est ergo, cur hanc discordiam miremur in *Auctoribus*, quae eadem occurrit in *coaeuis* monumentis. Est et alia praeterea ratio, quod V. *Caesaris Consulatu* post victoriam *Mundensem Dictatura* illius *noua* inierit *Perpetua*, seu διὰ βίε, quae *numeris* non erat amplius distinguenda. Et sane in *nummis* illius *Consulatu* V. insigniti *prima Dictaturae Perpetuae* occurrit mentio. Quae quoties occurrit, nullum deinde *Dictaturae numerum* habemus. Vel inde discimus, si *diutius* vixisset *Caesar*, non deinceps *Dictaturarum numero*, sed *Consulatuum*, annos fuisse internoscendos. Ad *decimi* saltem *Consulatus* finem, qui iam *antea* fuerat a *Senatu* decretus. Ita necesse esset, vt *Dictaturarum* numeri *nulli* vltra annum *Catonianum* 707. *Varronianum* 709. fuerint processuri, si quidem *Caesar*, quod non fecit tamen, multos deinceps annos superfuisset. Fecit autem tam *diuersus* ille *calculus*, vt incerta admodum habenda sit, quae per *Dictaturas* instituitur, *Chronologia*. Plane tamen necessaria, cum *nulli* essent in Republica *Consules*, qui anno nomen darent. Frequentiorem tamen illum calculum fuisse puto, qui *primam* quoque, vtcunque breuem, *Dictaturam* ad rationes accedere patiebatur. Sic autem, vt vltra *Dictaturam* ab illo initio *quartam* non facile progrederetur, anni *Catoniani* 707. *Varroniani* 709. quod nulli in *Perpetua Dictatura* essent deinde *numeri*, vt e tot *nummis* ea *Dictatura* insignitis manifestum est. *Sic* itaque numerandum, quoties ratio nulla occurrit, cur *aliter* calculus instituatur.

45. Hinc incipiunt anni *Iuliani*. Quae deinde sequebantur *Anomaliae*, Pontificum *imperitiae* imputandae sunt, qui *veras* anni *Iuliani* rationes non intelligebant. Cum enim *quadriennio* quoque *solido* diem *vnum* intercalandum esse didicissent, *quadriennia* pro *Graecis* τετραετηρίδων habent, quae *quarto* quoque *anno ineunte* redibant. Sic tamen, vt *triennia* tantummodo *solida* complecterentur. Ita factum, vt annis XXXVI (quibus dies *Bissextiles* IX duntaxat debebantur) *Bissextos* XII. accensuerint. Hanc labem vt sanaret *Augustus*, *duodecenni* sequenti (cui *tres* debebantur *Bissexti*) *Bissextum nullum* intercalauit. Hinc ergo literas *Dominicales* annis ante *Christum* apposuimus. Vt nempe intelligatur, quibus demum *gradibus* a *veris* anni *Iuliani* rationibus discesserint *Pontifices*, et vice versa, quibus in *concordiam* redierint cum *Kalendario* nostro *Iuliano*.

EX OFFICINA SAALBACHIA.

Dionysius, of Halicarnassus
Opera omnia